Preceptorium diuine legis venẽ rabilis fratris Johãnis Nider de ordine predicatorum.

Incipit Tabula alphabetica.

plici sint differentia .iiij. ꝑcepto ca. iiij. F. per totum
Bona necessaria ſm q̄ attendant .vij. ꝑcepto ca. iij. K. L. per totum
Bona temporalia in duplici sunt differentia. vij. precepto ca. iij. B. circa principium
Bona superflua q̄ sint ⁊ ſm q̄ sumant. vij. precepto ca. iij. D. E. F. G. ꝑ totum. H. in principio
Bona superflua habēs an teneat subuenire bīm necessitatē solū in honesta te vite ⁊ nō extremā patiēti necessitatem. vij. ꝑcepto ca. iij. H. ꝑ totū.
Bona tpalia an quis tribuere teneat tyrāno vt salua maneāt bona natu re. vij. ꝑcepto ca. iij. O. ad finem
Bona tpalia quō meritorie sint ordinanda .vij. precepto. ca. vj. K. post principium
Bonorum operū proximi vel malorum. an participes fieri possumus. ⁊ quot modis. vij. ꝑcepto. ca. vij. C. per totum
Bona opera an sint dimittēda ne scādalum oriat. v. precepto ca. xiij. H. J. K. L. M. per totum
Bona fama proximoꝝ tribus modis vtiliter potest in noticiā alioꝝ ꝑferri. ꝑ. ꝑcepto ca. xiiij. E. ꝑ totū. F. in medio ⁊ quō intētio in tali fama sit regulanda. ibidē G. ante finem
Haracter quid sit .iij. ꝑcepto. ca. v. B. post medium
Characterē indelebilē q̄ sacramenta imꝑmant. iij. precepto ca. v. D. in fine
Characteralis distinctio i ecclesia militante triplex est ibidē. D. circa me.
Charitas quid sit ꝑ precepto caꝑ. iiij. Q. ante medium
Charitas q̄ deus diligit septē ꝑclaros fructus opaꝛ. ꝑ. ꝑcepto ca. iiij. D. E. F. per totum
Charitas in ꝓximis quō dei gloriaꝛ opaꝛ. v. ꝑcepto. ca. viij. E. añ mediū
Charitas diuina an maneat inter viuos aut mortuos. vij. pre. ca. ix. G.
Charitas beatoꝝ in patria qualis erit .x. ꝑcepto ca. xij. E. in medio
Charitatē minimꝰ gdus ē deū sup oīa diligē ⁊ legē eiꝰ sup auꝝ ⁊ topazion custodire. ꝑ. prece. ca. ij. K. in me.
Charitate nō habita an aliq̄ opatio sit meritoria ꝑ prece. ca. iiij. C. in principio. Q. circa medium
Castratio aut mēbri alicuiꝰ mutilatio aut abscissio. an sit alicui licita. v. ꝑcepto ca. ꝑ. J. ꝑ totum
Causalitas oīm rerū quō a deo descēdat. ix. pre. ca. ij. B. post principiū.
Celū empireū quō sit dispositū .x. ꝑcepto ca. v. B. in pn. ⁊ an habeat diuersas mānsiones. B. in me. ⁊ quid sit mānsio in celo. ibidē i fine
Census tributa redditus. ⁊ sic de aliis dñis secularibꝰ subtrahētes an peccent ⁊ q̄̄ grauiter. iiij. precepto. caꝑ. vij. G. circa mediū. ⁊ furtū ꝯmittūt vij. precepto ca. iiij. J. in principio
Cēsus seu ꝯtributiōes exactiōes. ex illis iniuste imposita an liceat sine pctō retinere. vij. ꝑce. c. iiij. Q. ꝑ to.
Certitudo quotuplex sit. ⁊ q̄ sufficiat vt euitet mortale pctm ꝑ ꝑcepto ca. v. F. ante mediū in sexta regula
Certitudo moralis tribus viis acquiritur ibidem in septima regula
Certitudo ꝯiecturatiua vt q̄s sit sine pctō mortali ꝑ que haberi potest. vt de iri ꝯlectura.
Certitudo an aliq̄s sit in statu salutis quō sumi debeat. iij. ꝑc. c. viij. Q. to.
Certitudo q̄ aliq̄s in celo ꝑ q̄ haberi pōt. vij. ꝑcepto. c. viij. B. in ꝑncipio
Certitudo de q̄buſdā q̄ sint i inferno quō sumat. vij. ꝑc. ca. viij. C. in pn.
Ibis ⁊ potibus quomodo ꝑ temperantiam vtendū sit. ⁊ aliis naturę refectionibus. vtpote somno.

Tabula Alphabetica

Tabula Alphabetica

Finit tabula.

Sequitur aliud registrū siue cōtenta capitulorū cuiuslibet precepti.

Capitula p̄mi precepti.

P Rimū capitulū primi p̄cepti tractat q̄ stricte deus velit preseruari.
Secundum tractat de fide.
Tertium tractat de spe.
Quartum de dilectione.
Quintū de errore multiplici circa dilectionē. ⁊ quō possunt cogn̄sci pctā mortalia.
Sextum de seruitute dei ⁊ veneratione sanctorum.
Septimū de sacrificijs oblationibus ⁊ decimis.
Octauū de veneratione imaginū ⁊ reliquijs sanctorꝝ.
Nonū de speciebus supstitionū. ⁊ de grauitate peccati huius.
Decimū de falsa trāslatione hominū ⁊ somnijs ⁊ de sortibus ⁊c̄.
Undecimū recapitulat species supstitionum. de lupis.
Duodecimū tractat de supbia ⁊ eius speciebus.
Decimūtertiū de iactātia ⁊ remedijs superbie.
Decimūquartū de inani gloria ⁊ remedijs eius.
Decimūquintū de hypocrisi quid sit ⁊ qualiter cōmittit ⁊ simulatione.
Decimūsextū de p̄sumptione noui.
Decimūseptimū de vestibus tm̄.
Decimūoctauū an mulieres peccent mortaliter se ornantes.
Decimūnonū de temptatione dei.
Uicesimū de accidia. ⁊ speciebus eiꝰ et remedijs.
Uicesimūprimū de erubescētia christum sequendi ⁊ remedijs.
Uicesimūsecundum de cōtēptu ⁊ inobedientia.

Capitula secundi precepti.

Primū capitulū tractat d̄ assumptione nominis dei ⁊ iuramento.
Secūdū de piurio. ⁊ qn̄ sit mortale.
Tertiū quō iuramentū sit mltiplicit.
Quartū de blasphemijs iurātibꝰ illicite p creaturas. ⁊ adiurātibꝰ illicite
Quintū de votis ⁊ eiꝰ fractione ⁊ dispensatione.

Capitula tertij p̄cepti.

Primū capitulū tractat festa qualit sunt celebrāda. quare instituta sunt ⁊ de trāsgressoribus.
Secundū qualit festa sanctificant.
Tertiū de sacris. ⁊ p̄mo de baptismo
Quartū de cōfirmatione.
Quintū de sacramēto ordinis.
Sextum de extrema vnctione.
Septimū de matrimonio.
Octauū de pnia. ⁊ p̄mo de ꝯtritione.
Nonum de confessione.
Decimum de satisfactione.
Undecimū de remedijs recidiuationis ⁊ picul'is ꝑcrastinātibus. ⁊ an vnus potest satisfacere.
Duodecimū d̄ sacramēto eucharistie
Decimūtertiū de sanctificatione locorū scꝫ ecclesie. altaris. ⁊ cemiterij.
Decimūquartū de labore ⁊ ocio. ⁊ d̄ mechanicis.

Capitula quarti precepti.

Primū de dilectione dei.
Secundū de dilectione ꝓximi.
Tertiū de nūero ⁊ gradu diligēdorū.
Quartum de dilectione ꝓximi ꝓut cadit sub consilio.
Quintum quomodo filij debent parentes honorare.
Sextū de honoratione patris spūa'.
Septimū de p̄lato seculari honorādo

Capitula quinti

precepti.
Primū de homicidio ꝛ lesione peccata clamantia.
Secundū de causis homicidij scȝ ira ꝛ inuidia.
Tertiū quō ira sit capitale vicium. et de filiabus eius.
Quartū ꝺ maledictōe ꝛ ꝺ remedijs ire
Quintū de inuidia ꝛ eius remedijs.
Sextum de filiab⁹ inuidie. Et primo de odio.
Septimū quomodo inimici sunt diligendi vel odiendi.
Octauuȝ de recōciliatione calumnia ꝛ oratione.
Nonū de dilectiōe inimicoꝝ ꝛ rācore
Decimū de detractiōe fugiendā ꝛ nocumento.
Undecimū de correctione fraterna.
Duodecimū de ordine correctionis.
Decimūtertiū de scandalo ꝛ que sunt ꝓpter scandalum vitanda.
Decimūquartuȝ de irrisione.

Capitula sexti precepti.

Primū capitulum tractat de mechia ꝛ luxuria.
Secundū de speciebus luxurie scilicet cantu osculis.
Tertiū ꝺ choreaꝛ qn̄ sit pcm̄ mortale.
Quartum de actu ꝯiugali licito fragili ꝛc̄.
Quintū de gula. ꝑpantia ꝛ spēb⁹ ei⁹.
Sextum de sobrietate ꝛ ebrietate ꝛ filiabus gule.
Septimū de abstinētia ꝛ ieiunio.
Octauum qui tenenꝰ ieiunare ꝛ q̄s potest dispensare.

Capitula septimi

precepti.
Primū capl̄m ꝺ auaricia ꝛ appetitu.
Scōm ꝺ obduratiōe ꝛ elemosyna ꝛc̄.

Tertiū qn̄ homo teneaꝰ ad elemosynam et quādo non.
Quartū de furto ꝛ rebus inuentis.
Quintū de emptione ꝛ venditione.
Sextū de ꝯtrib⁹ vsurarijs ꝛ ludis ꝛc̄.
Septimū de restitutione.
Octauū de suffragijs mortuoꝝ.
Nonū ꝗ q̄ aie. defuncto ꝝ iuuari pn̄t.

Capitula octaui

Primū ca. ꝺ mēdacio. ꝛ qn̄ sit mortale.
Scōȝ ꝺ pcis oris. ꝑmissiōe iactātia ꝛc̄.
Tertium de falso testimonio.

Capitula noni precepti.

Primū capitulȝ de ignorantia quotuplex sit. ꝛ q̄ꝫ periculosa.
Scōm de cognitiōe ꝓpria ꝛ defectu.
Tertiū de ignorātia qn̄ excusat ꝛ quotuplex ignorantis.
Quartū de concupiscētia.

Capitula decimi

precimi.
Primū ꝯcupia alienarū mulierum
Scōm de penis trāsgrediētiū decalogū ꝺ iferno. tenebris. igne. frigore ꝛc̄
Tertiū de penis interiorib⁹ dānatoꝝ.
Quartuȝ de pena dānatoꝝ respectu superiorum.
Quintū de pmio seruātiū decaloguȝ Et pmo de gaudijs quinꝙ sensuum.
Sextū de visione corpali delectabilissima ꝛ alioꝝ sensuū ꝑfectione.
Septimū de dotibus corporis.
Octauū de aurea ꝛ aureola ꝛ fructu.
Nonū de fructib⁹ beatoꝝ.
Decimum de societate iocūdissima. amicitia. concordia. ꝛ honore.
Undecimuȝ de interioribus gaudijs irascibilis cōcupiscibilis quietatione intellectus rōne scibilium.
Duodecimū de dotibus aie. scȝ visione, dilectione. ꝛ compͥhensione.
Et sic est finis.

Incipit prologus

in preceptorũ diuine legis venerabilis patris, fratris Johannis Nider sacre theologie pfessoris ordinis predicatorum.

d

Ecalogi legez

sacratissimã primũ diuinitus pthoplastorũ insertam cordibus, et denuo dei digito in tabulis exaratã lapideis, postremoqz p incarnatũ altissimi verbũ ppalatã xpicolis, vbi cuidã ait. Si vis ad vitã ingredi serua mãdata. Hãc normã cũctorꝫ fideliũ regulã iter et directoriũ esse cõsiderans et fratrũ mei ordinis qui predicatorꝫ est votis satisfacere cupiens, p multorũ tẽporꝫ curricula ex famosorꝫ dictis diuine sophie pceptorꝫ tã p predicantiũ q̃z p cõfessorꝫ debitis exercitijs particularia et specialia dei et ecclesie mãdata in vnũ pceptoriũ colligere in sequẽtibꝰ studui. singula decalogi precepta subdistinguẽdo p spãlia capitula vt ita pcepta paterẽt cuiqz lucidiuo. Pro q̃ labore mihi pcor a lectore sequẽtiũ orõnem impartiri q̃tulãcũqz puulã vt eterne sapie a qua cuncta bona pcedũt p pmio copulari in patria tandẽ merear Amen.

Explicit plogꝰ. Incipit pceptorium diuine legis. Cap. j.

s

Unt igit tria

principaliter prenotãda preceptorũ preambula. Primo q̃z stricte deꝰ velit precepta sua custodiri. Scdo q̃z rationabile sit deo in preceptis suis per obedientiam subijci. Tertio quomodo precepta habẽt distingui. Quãtũ

A ad primũ illud docet scriptura multipliciter. Nam pro transgressiõe precepti vnius de nõ edendo fructũ vetitũ primi parẽtes et tota posteritas dãnata est Geñ. iij. Item precepta iubent meditanda in domo, extra in via, dormiendo et vigilando Deutro. vj. Item primũ preceptũ per blasphemiã quidam transgrediens a deo iubetur extra castra ab omnibus lapidari Leuitici. xxiiij. Item quidaz modica ligna sabbato colligens similiter lapidatur Numeri. xv. Item Saul pm sonum littere contra dei preceptũ seruans victimanda de regno eijcitur et a demone possidetur. j. Regũ. xvj. Item oza archam contra domini preceptũ tangens subitanee a deo occiditur. ij. Regum. vj. Itẽ propheta bonꝰ cõtra dei preceptũ manducans paterno sepulcro priuatur et vita. iij. Reg. xiij. Que tria exempla sunt cõtra excusantes se in transgressione dei preceptorũ vt inquiunt per intentionẽ bonã. Ideo dicit psalmista. Tu mandasti mandata tua custodiri nimis, id est, valde. B

Quo ad secundũ ad seruandũ dei mandata, septem nos inducere debẽt Primo summa autoritas dei precipientis q̃ habet in nos vniuersale et plenum dominiũ, tum quia creauit tum quia regit seu gubernat cũcta. Ad talem aũt principem ptinet condere leges nobis, et nos obedire sibi et honorare, corde, verbo et factis. Ideo preceptis frequenter premittit Exodi. xx. Ego dominꝰ deus tuus. Secũdo ad idem nos debet inducere immẽsa dei dignitas et maiestas quam habet per potentiã, eminentiã, pulcritudinem, et alia sua propria. propter que merito deberemus eũ reuereri et ei obedire et eũ honorare. Magnũ eñ est non obedire prelato minori, maius superiori, sed maximum infinite dignitatis principi, vt p se pz in policia hũana. Tertio pceptorꝫ rõnabilitas, tũ q2 pcedũt a sapiẽtissimo, tũ q2 sũt oia pm dictamẽ recte rõnis naturalis, vt decla-

rat in.iij.li.sen.dis.xxxviij. Jo Roma.
.vij.di. Mandatū scm iustū ꝛ bonuz.
C Quarto preceptoꝝ maxia vtilitas.qꝛ
quintuplex. Nā bona eccl'ie ꝑpria fa-
cit obſuatio mādatorum.ſm illō ps.
Participē me fac de⁹ oim timētiū te
ꝛ custodientiū mādata tua. Totū ho-
minē rectificat Ecc.xv. Dedit de⁹ hoi
mādata.q̄ si servaret. servarēt eū.s.in
iusticia ꝛ equitate.ꝛ rectitudine. Ami
cuz dei cōstituit. Joh.xv. Vos amici
mei estis si feceritis q̄ precipio vobis.
Mansionē trinitatis sacratissime effi
cit. Joh.xiij. Si qs diligit me ꝛ pater
me⁹ diliget eū ꝛ ad eū veniem⁹ ꝛ man
sionē apud eū faciem⁹. Ad vitā eťnaz
ducit.qꝛ si vis ad vitā ingredi ſua mā-
data Mat.xix. Sz adverte ꝙ oportet
oia ſuare.qꝛ di Jaco.ij. Si qs in vno
offenderit.fact⁹ est oim re⁹. sic vicz ꝙ
qui in vno pctō mortali deū offendit.
inimicus dei cōstituitur. ꝛ si sic dece-
dit eternaliter dampnabitur.non tamē
tāta pena quanta ille q̄ in multis p̄ce
ptis trāsgressor repit. Pudor est certe
pro tpali precio tam prompte servire
hoi.ꝛ deo ꝓ mercede eťna tam segnit
D obsequi. Quito ad servādū dei p̄ce
pta movere dz maloꝝ multiplicitas.
quā incurrūt dei p̄cepta nō servantes
Nā aufert hoi seipm. Tum qꝛ in ſui-
tutē diaboli redigit.quia ois qui facit
pctm servus est peccati Jo.viij. Tum
etiā qꝛ melius eēt hoi isti si nat⁹ nō fu
isset si sic morit. Aufert hoi oia bona
opa.qꝛ si charitatē non habuero nihil
sum dicit apl's.j.ad Coꝛ.xiij. Aufert
etiā fraternitatē eccl'ie quā credim⁹ in
articulo sanctoꝝ cōmunionē. De qua
ps. Participē me fac de⁹ oim timen-
tiū te.vt predictū est. Aufert societatē
sanctoꝝ in p̄ria ꝛ vitā eternā. De quo
apl's ad Gal.v.enumeratis p̄ceptoꝝ
trāsgressionibus sic cōcludit. Qui ta-
lia agunt regnū dei non possidebunt.

Sexto nos movere debet bnficioꝝ
divinoꝝ magnitudo ꝛ multitudo in
tolerādo mala nr̄a vt peniteam⁹ dan-
do eucharistiā ꝛ sacr̄a vt sanemur. vo
cando nos varie vt resurgamus.custo
diendo ne moriamur. ꝛ vitā eternam
promittendo.ne desperemus.vnde si
tot bnficiis ingrati fuerim⁹. gravius
peccamus. Cui⁹ exempluz habemus
Matt.xviij.i servo cui debita dimissa
fuerāt.qui alteri dimittere noluit. Et
Matt.xxv.de servo nequā.qui dn̄i ta
lentū abscondit. Septimo movere dz E
mādatoꝝ possibilitas. Nā leve ē man
data dei servare. Matth.xj. Jugū em̄
meū suave est.ꝛ onus meū leve. Et.j.
Joh.v. Mandata ei⁹ gravia nō sunt.
Et Hiero.in expositiōe fidei catholi.
Anathema sit inquit q̄ dicit deuz ali-
quid nob p̄cepisse hoiez implere illō
nō posse. Ratio levitatis ē quintu-
plex. Nā levia facit primo charitas q̄
oia suffert.oia sustinet.ſm apl'm.j. ad
Coꝛ.xiij. Vn̄ puus in charitate labo-
rat p̄ceptis parēdo. De quib⁹ Matt.
.vij. Arta ē via q ducit ad vitaz. Et ps
dicit. Propter verba labioꝝ tuoꝝ ego
custodivi vias duras.ſꝫ magn⁹ in cha
ritate viam mādatoꝝ currit.dicēte ps
Viā mādatoꝝ tuoꝝ cucurri. cū dila-
tasti coꝛ meū.s.in charitate. Scdo qꝛ
natura ad mādatoꝝ observatōez incli
nat. Oia em̄ bona appetūt.ꝑ ethicoꝝ
Tertio qꝛ p̄miū maximū ꝓmittit q̄d
oculus n̄ vidit de⁹ abs te q̄ preparasti
expectantib⁹ te. Esa.lxiiij. Quarto qꝛ
coadiutoꝛ ē xp̄s qui ſm apl'm opatur
in nobis velle ꝛ ꝑficere ꝓ bona volūta
te. Phi.ij. Quito qꝛ iuvāt nos v̄tutes
infuse.angelus nr̄.orō eccl'ie sacramē-
ta ꝛ mlťs alia. Via aūt vitioꝝ in se F
viceversa ꝓpter quinqꝫ dura est. Prio
propter iusticiā dei q̄ nō sinit hic pcm̄
impunitū. Vn̄ Aug⁹.j.ꝯfess. Iussisti
dn̄e ꝛ ita est vt pena sit sibi ois anim⁹

inordinatus. Secundo qꝛ est contra
naturã. eo ꝙ ꝯtra rationẽ. Ph̃s. ij. eth.
in diffinitione virtutis dicit esse deter
minata ratione ꝓut sapiens determi
nabit. Tertio qꝛ eternũ suppliciũ me
ret ꝑ qꝺ vitiosis Matt. xxv. iudex
dicet Discedite a me maledicti i ignẽ
eternũ. Quarto qꝛ vicia sibi cõtrariã
tur. puta ꝓdigalitas auaricie. ꝛ sic de
aliis vt dic̃ ph̃s. iiij. ethi. Quinto. qꝛ
viã viciorꝫ non adiuuãt sancti angeli
nec deus qui nescit patrociniũ ꝑstare
criminibus. Sed quid facit vicia dul
cia. Responsio. ꝙ quinqꝫ. Corpus aia
le. habitus radicati. multitudo delin
quentiũ. suasio inimicorꝫ. ꝛ affectus
tepidus ad ardua. De primo dꝛ Gal.
.v. Caro concupiscit aduersus spm̃. ꝛ
spũs aduersus carnẽ. Et iterꝫ. Mani
festa sunt opa carnis q̃ sũt fornicatio.
immũdicia. luxuria ꝛc. De radicatis
habitibꝰ malis dic̃ ph̃s. ij. ethi. ꝙ ꝓm
pte et delectabilit̃ faciũt vicia opari a
quibꝰ difficile ẽ recedere. Vñ Hiere.
.xiij. Si ethiops põt mutare pellem
suã aut pardus varietates suas. ꝛ vos
poteritis bñfacere cũ didiceritꝭ malũ
De tertio videlꝫ de multitudine delin
quentiũ. patet in ps. dicente. Cũ sctõ
sanctꝰ eris. ꝛ cũ ꝑuerso ꝑuerterꝭ. Hic
est ꝙ petrꝰ inter xp̃i discipłos manẽs
sctũs fuit. ß cũ in turba populariũ fu
it. ter xp̃m negauit. De quarto videlꝫ
de suasu inimicorꝫ dicit apłs. ij. Corꝫ.
.xj. Ipse sathanas trãsfigurat se in an
gelũ lucis. sic fecit xp̃o Matt. iiij. di
cens. Si filiꝰ dei es dic vt lapides isti
panes fiant. De quinto videlꝫ affectu
tepido ꝛ sensualitate remurmurãte ait
xp̃us Matt. xxvj. Spũs quidẽ ꝓm
ptus est: caro aũt infirma. Quãtuꝫ
G aũt ad tertium de distinctione prece
ptorũ notandũ ꝭm sctm̃ Tho. prima
.ij. q. xcj. ꝙ lex quintuplex ẽ. Vna ge
neralis quã deus naturaliter cuilibet
indidit rei. vt suo creatori obediret.
Hãc legẽ nulla creatura trãgreditꝭ ir-
rationalis. nã celuꝫ q̃tidie circuit. De
q̃ in ps. Statuit ea in eternũ ꝛ in secu
luꝫ seculi. ꝑcep tũ posuit ꝛ nõ ꝑteribit
Quatuor elemẽta ꝛ aues iura sua na
turalia seruãt et alia silr̃ naturalia.
Scd̃a lex est nature. De q̃ Roma. ij.
Gẽtes q̃ legẽ nõ hñt. naturaliter ea q̃
legis sũt faciũt. Hec dictat ṽtutes eẽ
faciẽdas: vicia fugiẽda. Que volumꝰ
vt faciãt nob hoies: ea dẽ eis faciamꝰ.
Et silr̃ de dimissiõe. Vñ Mat. vij. ait
saluator. Oia q̃cunqꝫ vultis vt faciãt
vobis hoies et vos facite illis. Hec ẽ
enĩ lex ꝛ ꝓphe. Lex hec etiã ad felicita
tem naturalẽ ꝑ ṽtutes morales docet
venire. vt patuit in ph̃is. Tertia ẽ lex
hũana ciuilis: quã ꝑlati seculares sta
tuunt. De q̃ Prouerb. viij. Per me
reges regnãt. ꝛ legum ꝯditores iusta
decernũt. Quarta hũana ecclastica
ꝑ apłicos. ꝛ ꝯcilia ac diocesanos ꝛ su-
piores spũales tradita. De q̃ decreto
rũ ꝛ decretaliũ libri pleni sunt. Quin
ta diuina principalit̃ in decalogo con
tenta. De q̃ vbi thema. Hec leges oẽs
tunc recte sunt cũ ab eťna lege. i. a di-
uina rõne oia rite ꝑcõcipiẽte deriuan
tur dirigunt ꝛ mouent. ꝭm Tho. ibi-
dem. In decalogo itaqꝫ Exo. xx. ds H
hoibꝰ ꝓuidit. vt dic̃ sctũs Tho. ibidẽ
.q. c. sicut ꝑnceps rei publice ꝓuide-
re dꝫ. ad quẽ spectat tria ꝓuidere i sb-
ditis. Primo quõ se bñ habeãt ad su
periorẽ. Scd̃o quõ se bñ habeãt infe-
riores ad se mutuo. Tertio quõ q̃sqꝫ
sit intra se bñ ordinatus. Scd̃m hec
igit principalit. ꝑmo necessaria sunt
ꝑcepta ordinãtia subditos debite ad
ꝑncipẽ suũ. Primo sic ꝙ fidelit obe-
diat ei ꝛ ꝯtẽnant inimici ꝑncipis. qꝺ
deo facimꝰ colẽdo eũ ñ demonia. Se
cũdo sicut honorẽ cauere. ita ꝙ ore nõ
inuanũ nomẽ eius assumat. Tertio

q obsequijs certo die honoret. Secū-
do necessaria sunt precepta pacē inter
famulos adinuicē cōseruantia. Pri-
mo sic q ꝓpinquos subueniam⁹ hono-
rādo parētes. Scđo vt ꝓximū corpe fa
ctis ñ ledam⁹ ꝑ occisionē. Tertio nec
in ꝑsona cōiūcta. puta vxore vel filia.
Quarto nec in reb⁹ ꝑ furtuz. Quīto
non verbo ꝑ falsuz testimoniū. Tertio
necessariū est vt quisqz vel famulus in-
tra se pacifice regat. qđ regimē null⁹
princeps deo dēpto facē pōt. qz interio
ra nō videt. Ideo volūtas duob⁹ vlti
mis p̄ceptis ꝯpescit. ne cupiam⁹ vxo-
rē ꝓximi. nec res ei⁹. Et sic satisfecit p̄
cepto triplicia dilectionis. s. dei ꝑ tria.
ꝓximi ꝑ quinqz. ⁊ sui ꝑ vltia duo. Deus
eñ Math. xxij. tria i genere p̄cipit. vi
delicet sui dilectionē dicēdo. Diliges
dñm deū tuuz ex toto corde tuo. dile-
ctionē ꝓximi. ibi Et ꝓximū tuū. Dile
ctionē sui, ibi Sic te. i. sicut te debes
I diligere. Ingrediēdo igit decalogū
notanduz p̄mo sm Tho. p̄ma. ij. q. c.
q decalogus tanqz capitalia quedā p̄ce
cepta cōtinet oia precepta alia videlz
legis natural' ⁊ q scriptura ⁊ sapiētes
alij tradiderūt. Scđo notandū q quedā
p̄cepta sm eundē ibidē sunt affirma-
tiua, vt illa duo. Sabbata sanctifices.
Habeas in honore parētes. Alia aūt
negatiua. vt oia alia octo sm eū. Ali-
qđ tñ sm Bonauen. in. iij. dis. xxxvij.
est plus affirmatiuū qz negatiuuz. vt
primū p̄ceptū. Affirmatiua sp ligant
non pro sp. i. nō ꝑ oi tpe ⁊ hora. Ne-
gatiua vtroqz mō. Tertio notandū. q
sm Josephū quinqz p̄cepta erāt in vna
tabula. prima videlicet quinqz. alia quinqz
erāt in alia tabula. sed qz due tabule
erant cōtinētes totū decalogū. signifi
cabāt q duo mādata. s. dilectionis dei
⁊ ꝓximi cōtinerēt totū decalogū. Jō
sm Aug. secūdo signatū nō literam pri
ma tabula ꝯtinebat tria p̄cepta p̄ma
deo seruiētia. secūda cōtinebat alia se
ptem ad ꝓximuz ꝑtinētia. Est itaqz K
primū mādatū. Exo. xx. sic positum.
Ego sum dñs deus tu⁹ q eduxi te de ter
ra egipti de domo seruitutis. Nō habe
bis deos alienos corā me. Nō facies
tibi sculptile neqz oēz silitudinē q ē in
celo desup. ⁊ q in terra deorsuz. nec eo
rū q sunt i aquis sub terra. nō adorabis
ea neqz coles. Hoc p̄ceptū parti ē af-
firmatiuū. videlicet. Ego suz dñs de⁹
tu⁹ ⁊ residuū est negatiuū. Dñs xp̄us
exponit Matth. iiij. hoc p̄ceptū dicēs
Dñm deū tuū adorab ⁊ illi soli seruies
scz cultu latrie. Nā sm Hiero. in pri-
ma parte p̄cipit cultus latrie. i. honor
deo debit⁹. Preceptū igit primū ꝯti-
net plura p̄cepta ꝑticularia q in vigi-
tiduobus capl'is sequētib⁹ recitabun
tur. Quedā affirmatiua ⁊ quedaz nega
tiua. Cuz eñ a dño deo habeam⁹ tria
aiam. corpus ⁊ res. iustissimū est vt ei
seruiam⁹ istis ⁊ deuz sic colam⁹. Sed
sm Augus. in enchiridiō. deus colit
optime fide. spe ⁊ charitate. quibus aia
deum colim⁹. Secūdo debem⁹ cole-
re corpe ꝑ orōnē. Tertio rebus ꝑ obla
tionem decimā. ⁊ silibus. Alia ps p̄-
cepti ē negatiua tripl'r. Fuerūt eñ q-
dam q coluerūt plures deos sine in-
stitutione imaginū. videlicet solem ⁊
lunam ⁊ silia. cōtra quos dicit. Non ha
bebis deos alienos. Alij coluerūt sub
imaginib⁹ plures deos p̄fatos. Cōtra
quos di. Nō facies tibi sculptile ⁊c. non
tñ tales coluerūt imagines. sz imagina
ta. sic nos hodie vnū deuz. Alii ipsas
imagies adorauerūt. ⁊ aliqđ diuini eis
attribuerūt. Cōtra quos cōcludit. Nō ad
orab ea neqz coles. vñ ois supstitio i h
pūcto ꝓhibet. Itē hic ꝓhibent quedaz
capitalia vitia, put sunt moralia. Pri
mo supbia. Nam dicit Tho. scđa. ij. q.
. clxij. arti. v. q humilitas ꝓprie respic
subiectionē hois ad deum ⁊ ecōuerso

superbia defectum huius subiectiõis ẽm scȝ ꝙ aliqs extollit se sup id qđ est sibi pfixũ ẽm diuinã regulã vel mẽsuram q̃ mẽsus ẽ nobis deus. Vñ Ecc. .x. Supbia hois est apostatare a deo Vbi etiaȝ inobedientia notatᷓ. Scđo pꝛohibetᷓ hic accidia quam tedet diui ni obsequij.

Capitulum.II.

c Irca primũ preceptum particulare viċȝ de tenenda vera fide q̃ sub precepto cadit Marci vltᷓ. Qui crediderit ⁊ baptizat⁹ fuerit saluus erit. qui vo nõ crediderit cõdemnabitᷓ. Tria pncipaliter ponentᷓ. Pꝛimo q̃ ⁊ quot credẽda sint simplici xp̄iano. id est. nõ habẽti curã aiarũ. nec officiũ docẽdi publice scripturaȝ sacraȝ. Scđo quomõ ⁊ q̃liter credere deb eam⁹ credẽda. Tertio quottuplices hoies pceptũ hoc transgrediantᷓ.

A Qtũ ad primũ notãduȝ ẽm Tho. scđa.ij.q.ij.arti.viij. ⁊ ẽm alios doctores. ꝙ cuilibet simplici sufficit ad salutẽ credere explicite ea que ꝯtinẽtur in symbolo aplorũ. Et q2 ibi articuli cõmunes cõtinentᷓ ordinare breuiter ⁊ vtiliter. Idcirco statuit ecclesia tales eẽ credẽdos a singulis ⁊ addiscẽdos eẽ. Et sunt numero duodecim articuli ꝯsiderãdo auctores eorũ qui fuerũt duodecim aplĩ. Sed distinguẽdo ẽm credita sunt q̃ttuordecim. s. septeȝ de diuinitate. ⁊ septeȝ de hũanitate. q2 fides videt ea in q̃bus felicitabimur. est aũt vita eterna vt dicitᷓ per xp̄m Job. .xvij. vt cog̃scant te solũ verũ deum. ⁊ quẽ misisti Jesum xp̄m. Pꝛim⁹ igitᷓ articulus respicit vnitatẽ diuine essentie. Secundus patrẽ. Tertius filium. Quartus spm̄sanctuȝ. Tres alij concernunt opationẽ dei ad extra quo ad triplex opus. Pꝛimũ nature. ibi Creatorẽ celi ⁊ terre. Secundũ opus est gr̃e. Credo ecclesiã sactã catholicam. sanctorũ cõmunionẽ. remissionẽ peccatoꝝ. Et sub his ꝯtinentᷓ omĩa sacramẽta. Tertiũ glorie Carnis resurrectionẽ. ⁊ vitã eternã amen. Septẽ de humanitate sunt. Pꝛim⁹ Cõcept⁹ de spiritusancto. Secundus Nat⁹ ex Maria virgine. Terti⁹ Passus crucifixus mortuus ⁊ sepultus. Quart⁹ Descendit ad inferna ẽm animã. Quint⁹ Resurrexit a mortuis. Sext⁹ Ascẽdit ad celos sedet ad dexteraȝ dei pr̃is oipotentis. Septim⁹ Inde ventur⁹ est iudicare viuos ⁊ mortuos.

Hos articulos sic scire ordinate. sic distinguere ⁊ enumerare. nõ est necessariũ cuilibet simplici fideli. sed sufficit ⁊ exigitᷓ pꝛimo ꝙ credat. intelligat ⁊ assentiat in genere ⁊ implicite oibus q̃ credit ecclesia catholica. ⁊ ꝙ nulli articulo explicite dissentiat. Et sic simplices oĩa credũt licet implicite solũ. q̃ maiores credũt. inq̃tũ maiores adherẽt doctrine diuie. Sic eñ ẽm Gregᷓ. sup Job .j. Boues arabãt. ⁊ asine. i. simplices pascuntᷓ iuxta eos. Vñ apl's. j. Corin. .iiij. Imitatores mei estote sicut ⁊ ego xp̄i. Scđo exigitur ꝙ q̃s in specie cognoscat illos articulos ⁊ explicite sciat ista de quib⁹ festiuatᷓ in eccl'ia in festis pꝛincipalib⁹ anni. Vñ dicit Tho. vbi pri⁹ arti. vij. Post tẽpus gr̃e reuelate tam maiores q̃ȝ minores tenentᷓ habere fidẽ explicitã de xp̄i mysterijs. pcipue q̃ȝtũ ad ea q̃ cõiter in eccl'ia solennizantᷓ ⁊ publice ꝓponuntur sicut sunt articuli incarnatõis vt supra. Et quia vt dicit Tho. vbi supra. arti. viij. Mysteriuȝ xp̄i explicite fidei credi nõ põt sine fide trinitatis. q̃ in mysterio xp̄i hic cõtinetᷓ. vt puta ꝙ filius dei carneȝ assumpserit. ⁊ ꝑ gr̃am spũsancti mundum renouauerit. Et iterũ de spũsancto conceptus fuerit. iõ post tp̄us gr̃e diuulgare tenentᷓ oẽs ad explicite credẽdum mysteriũ trinitatis. Et ẽt oẽs B

qui renascunt in xpo hoc adipiscunt
per inuocationem trinitatis. Sm illō
Math. vlt. Euntes in mundū vni-
uersum docete oēs gētes baptizātes
eas in noīe patris ⁊ filii ⁊ spūssancti.
C hec Tho. Hic declarat de articulis
latius Johānes kunseym tractatu de
eruditione ꝯfessorū sic. Tenet inquit
simplex vt i specie cognoscat ⁊ credat
articulos seu ista de quibꝰ festiuat in
festis pncipalibꝰ anni. Tenent em̄ ta-
lea iuxta illud qđ celebrat in festo tri-
nitatis credere. ꝙ tres psone in diuis
sunt vnꝰ deus, creator oīm rex. in cuꝰ
trinitatis seu psonaꝝ noie baptizant.
Item tenent credere sm festū natiui-
tatis xpi ꝙ filius dei natus ē ex virgie
Maria. Itez circa parasceuen ꝙ xps
sit passus ꝓ nob mortuus ⁊ sepultus.
Itē circa pasca ꝙ resurrexit. ⁊ ꝙ resurr-
gemus vere. Item circa ascensionē ꝙ
ascēdit in celum. Circa penthecosten
xpm misisse spm̄sanctū aplis ⁊ eccle.
ꝙ vna eccla sit. extra quā nō est salus
⁊ vnū caput eccle in terris. Circa cor-
poris xpi festū ꝙ xps vere ꝯtinetur in
eucharistia. Et ꝯsequēter sacm̄ peni-
tentie ⁊ oīa alia sacra in medicinam a
xpi passione nobis effluxa. Circa fe-
stum oim sanctorū ꝙ fiat finale iudici
um. resurrectio mortuorum. remune
ratio bonoꝝ in eterna beatitudine in
regno celorum. maloruz punitio in e-
terna damnatione in inferno. ⁊ ꝑ con-
sequens ꝙ bona sunt facienda. ⁊ ma-
la cauēda. Hec sunt q̄ quilibet fidelis
adultus explicite credere tenetur ⁊ as
sensus debet esse respectu omniū arti-
culoꝝ ⁊ credendoꝝ. vt primo tactum
est. Sꝫ apprehēsio i specie nō ē nisi eoꝝ
q̄ iam sunt scđo enumerata. Ratio
D aūt dictoꝝ ē sm Bonauē. in. iii. circa
dis. xxxvii. q2 si aliqs excusaret de in-
finitis seu simplicibus a talibꝰ creden-
dis explicite in ecclesia, hoc maxime

esset ex ignorantia. Sꝫ hoc non. cū arti-
culi tales sint de tam manifestis ꝙ nō
possunt latere sine culpa. Sūt em̄ ali-
qui articuli tā manifesti ꝙ nullus xpi
anus habens vsum rōnis ignorat eos
nisi oīno negligat ⁊ ꝯtemnat dei cultū
⁊ salutē ꝓpriā. ⁊ ꝑ ꝯsequēs taliū igno-
rantia nō est sine culpa. Nisi forte qs
excusaret de illoꝝ noticia ꝑ defectum
doctoris. vel ꝑ breuitatē vite post ince
ptum vsum rōnis. vel ꝑ imbecillitatē
vsus rōnis. Naz ꝓpt vltimū hoc dicit
Sco. in. tertio dis. xxv. Non requirit
in q̄libet necessario etiā ꝓ statu isto. ꝙ
oēs istos articulos explicite ⁊ distin-
cte credat. q2 deꝰ nullū obligat ad im-
possibile. Extra de reg. iur. li. vi. Ne-
mo em̄ pōt ad impossibile obligari. ⁊
iō si qs rudis ē qui non pōt ꝯsiderare
quid sit natura. ⁊ quid psona. non est
necesse ꝙ habeat actū explicitū de ar-
ticulo ptinēte ad nature vnitatē ⁊ per
sonarū trinitatē distincte. sicut habē
clerici lrati. Sꝫ sufficit sibi si nō pōt hu
iusmodi distinctioēs intelligere. q2 nec
terminos ꝙ credat sicut quilibet credit
vsum hñs rōnis. hec Sco. Nō tñ vi-
detur aliquis tā grossus vtens rōe qui
non possit aliqualiter manuductioni-
bus ⁊ exēplis ad mysteriū trinitatis in
telligendū aptari. Dicit etiam scđo E
Nisi qs excuset ꝓpter breuitatez vite.
Vñ q̄rit Altisidiorensis in tertio suo
materia de fide. In quo instanti pmo
homo teneat credere sub pena priua-
tiōis charitatis dabilis. Et ponit ca-
sum ꝙ paulus statim post baptismū
deferatur ad paganos. ⁊ ibi moretur
vsqꝫ ad adultam etatem. Rñdet ꝙ sm
aplm. Inuisibilia dei a creatura mū-
di. ꝑ ea que facta sunt intellecta cōspi
ciunt. ergo ad hꝫ ꝙ aliqs credat opor-
tet ꝙ prius cōsideret visibilia ⁊ confe-
rat illa sue cause. sed ad omnia ista exi
gitur tēpis tractus. Ideo ipossibile est

per se ꝙ aliquis in p̄mo instanti vsus rōnis credat. nullus aūt tenet ad im-
possibile p se. vñ nullus tenet credere
in p̄mo instanti etatis adulte. Judex
em̄ secularis dat inducias ad credēdū
in se. ſ; q̄ntū p̄cise tp̄s deus det ad hu-
iusmodi deliberationē nullus scit ni-
si deus. Ex q̄ p3 ꝙ hoc argumētū nō
valet. Jste ē adultus ⁊ nunq̃ credidit
in deū. ⁊ sic decedit. ḡ dānabit. Nō est
q2 nunq̃ fuit in hora vel mora credē-
di. nō indicatvt puulus donec tp̄s de-
liberatiōis fuerit elapsū. hec ibi. Di-
cit etiā notant. nisi q̄s excusaret ꝓpter
defectum doctoris. Vñ dicit Tho. in
tertio dis. xxv. Si quis de mysterio i-
carnationis credēdo vel hmōi instru-
ctorem nō haberet. ei deus reuelaret
nisi ex culpa sua remaneret. Vñ ex-
plicatio eoꝝ q̄ sunt de necessitate salu-
tis vel diuinitus hoī ꝓuideret p p̄di-
catorē fidei. Sicut patet de Cornelio
Act. x. Vel p reuelationē q̄ supposi-
ta in p̄tāte liberi arbitrij ē vt in actū fi
dei exeat. Jdem etiā ponit Tho. secū
da. ij. q. ij. arti. vij. vbi recitat exēplum
famosum. qđ etiā refert Vincēti⁹ in
specło hystoriali li. xxiiij. c. clxxij. Nā
in Cōstantinopoli q̄dam laminā au-
ream inuenit ⁊ sub ea virū iacentū cū
hac scriptura. Christus nascet ex vgi
ne Maria ⁊ credo in eū sub Cōstanti
ni ⁊ Hyrene temporib⁹. O sol iterū
me videbis. ꝓtunc aūt Hyrena siue
Helena mater cū filio suo. s. Constan
F tino impauit. Tertio etiam oporret
quēlibet simplicē interdum explicite
credere articulos nō exp̄sse ɔtētos in
symbolo aplōꝝ. puta cū eccłia ɔdem
nat aliquē articulū cōtra hereticos in
certa terra. Vñ ſm Tho. ⁊ Sco. i. iij.
Si sit aliq̄d qđ credendū ē qđ tñ cōi-
ter noīr p̄dicat in eccłia. ſ; ꝓponit spe-
cialit in vno loco de nouo. nō ē illud
necessariū simplici credere firmit. illi

tanq̃ vero adherēdo. imo necessariū
magis illi nō adherere quousq̃ sciat
illud credi ab eccłia tanq̃ veru3. Et si
hoc sibi ɔstiterit tenet illi firmit adhe-
rere. Sicut in moralib⁹ qñ sunt alter-
cationes de aliq̄ pctō. qñ ē pctm̄ mor-
tale. Vt si vn⁹ dicat exptus in sciētia
ꝙ non licet sic mercari. ali⁹ dicit ꝙ sic
tutius est sic nō ꝓcedere q̄usq̃ vitas
pateat aliūde. Sic dic̄ Sco. in forma
⁊ directe ɔcordat Tho. Ex quo patet
ꝙ si quis inter hereticos nutrit nullū
hñs doctorē catholicū. si errat i neces
sario credēdis non in toto excusat. q2
aut nimis cito credit alicui errori. aut
diuinū auxiliū non inuocat. aut suis
pctis exigentib⁹ informatorē hr̄e non
meruit. vt dicit Altisidiorensis. Se-
G cundo p̄ncipalit sciēdū est quō ⁊ q̄lit
credere debeam⁹. deū colendo. Vbi
notandu3 ꝙ modus fidei necessario ē
debite habēdus. videlicet in corde p
assensum. in ore p vbum. ⁊ in ope per
p̄ceptorū dei exercitiū. Quo ad p̄mū
de credēdo in corde sciendū ꝙ act⁹ ha
bitus fidei est credere ⁊ noscere seu in
telligere ⁊ firmiter assentire ac adhe-
rere his q̄ lex xp̄iana nobis proponit
credēda. Et sic credere seu fides hab3
duo. sc3 apprehēsionē seu cognitionē
⁊ assensum siue adhesionē. Et q̄dam
plus habēt de p̄mo. q̄dam plus de se
cundo. oēs tñ fideles vtrunq̃ habent.
Et secundū videlicet assentire seu ad-
herē est magis meritoriū q̃ primū. vi
delicet cognoscere seu apprehendere.
De primo nōnunq̃ sepe plus habēt
litterati. ⁊ de secūdo ecōuerso simpli-
ces amplius. Patet illud. q2 simplices
firmi⁹ credūt nōnunq̃ dictis scriptu-
re q̃ litterati. cuius signū ē ꝙ simpli-
ces sepe plus opibus demōstrāt ea q̄
scriptture iub3 q̃ litterati faciāt. Si em̄
lxari firmiter assentirēt. ⁊ pfecte. vtiq̃
in op⁹ extrēt. Signū em̄ magne fidei

est qñ fides cordis in opus exuberat
p opa bona ex fide ꝓcedētia. Signuz
vo parue fidei ē. qñ modicū redūdat
in virtutuz exercitia. Illa vtiqꝫ quib⁹
in speciali p fidē est assentiēdū cōpre-
hendunt i articulo symboli. vt supra
H patuit. Scd̄o etiā exigit φ q̄s inter
dum fidem ꝓfiteat ore. Vn̄ Rom. x.
Corde credit ad iusticiā. ore āt ꝯfessio
fit ad salutē. Vbi ſm glo. Corde cre-
dere sufficit ad iustificatōnē. ſꝫ oris cō
fessio exigit cū q̄s in martyrio ꝺ fide
querit qd̄ martyriū multi fugerēt corde
credētes. ſꝫ ore dāpnabilit ꝟitatē negā-
tes. Vnde Luc. ix. Xp̄s ait. Qui me
erubuerit ⁊ meos ſmones. hūc filius
hoīs erubescet cuz venerit i maiestate
sua. Et Matt. x. Qui me ꝯfessus fue
rit. ꝯfitebor ⁊ ego eū corā patre meo.
Dic āt Tho. scd̄a. ij. q. iij. ar. ij. Cōfes-
sio fidei ē p̄ceptū affirmatiuū: id̄ licet
semp liget. nō tn̄ p semp. ſꝫ est necessa
ria ad salutez in aliq̄ loco ⁊ tpe. qñ scꝫ
p omissionē hui⁹ confessionis subtra-
heret honor debitus deo. vel etiā vti-
litas ꝓximis impēdenda. puta si ali-
quis interrogat⁹ de fide taceret: ⁊ ex
hoc crederet vel φ non haberet fidez.
vel φ fides nō esset vera: vł alij p eius
taciturnitatē auerterent a fide. In hu
iusmodi enim casibus cōfessio fidei ē
de necessitate salutis. Itē dicit ibi i ca
su necessitatis. vbi fides piclitat qui-
libet tenet fidem suam ꝓpalare vł ad
instructionē alioꝝ fideliū. siue cōfir-
mationē. vł ad repmendū ifideliū in
sultationē. Si tn̄ turbatio ifideliū ori
ret de ꝯfessione fidei manifesta absqꝫ
vtilitate fidei vel fideliū. nō esset lau-
dabile in tali casu fidē publice ꝯfiteri
Vnde Matt. vij. Nolite sanctū dare
canib⁹. neqꝫ margaritas spargite āte
porcos. ne cōuersi dirūpāt vos. Sed
si vtilitas aliqua fidei speret: aut ne-
cessitas assit. contempta turbatiōe in-
fideliū debet hō fidem publice cōfite-
ri. ſm illud Matth. xv. Sinite illos
scꝫ turbari. ceci sunt ⁊ duces cecoꝝ. ꝟ
ibi. Sed quereres. Tenet ne aliq̄s I
sub p̄cepto martyriū subire ꝓpt xp̄m
Respondet Tho. qd̄li. iiij. q. x. arti. ij.
Illud qd̄ hic querit nō cadit absolu-
te sub p̄cepto. i. non est p̄ceptuz abso-
lute. sicut honorare parentes. ſꝫ cadit
sub p̄cepto ſm prepationez animi. id
est. in casu. sic scꝫ φ hō habeat animū
p̄paratū ad faciendū illud qd̄ debitū
reddit ex aliq̄ cā occurrēte. Cū enim
opus esset ⁊ hoc exigeret salus alioꝝ
homo debet esse parat⁹ ad hoc faciē
dum. Per hunc namqꝫ modū sustine
re martyriū ꝓpter xp̄m cadit sub p̄ce-
pto. quia. s. homo debet hr̄e animum
paratum vt prius pmitteret se occidi
q̄ꝫ xp̄m negaret vel mortaliter pecca-
ret. Et sic etiam relinq̄re ꝓpria bona
cadit sub p̄cepto. quia deberet esse pa
ratus animus christiani magis susti-
nere rapinā bonoꝝ suoꝝ q̄ꝫ xp̄m nega
re. vel mortaliter peccare. De hoc tn̄
multū secum cogitare ⁊ ad particula
ria descendere an hō potius vellet ta
li vel tali horribili morte plecti q̄ꝫ fidē
negare vel mortaliter peccare. cauere
debent simplices. p̄sertim ne seipsos
cogitādo vel aloq̄ndo tēptēt. Suffic
em̄ in genere de ħ habere bonū ꝓpo-
situm. ⁊ sperare in dei grāz φ bn̄ actu
ri essent si necessitas adueniret. In ne
cessitatis em̄ articulo multi pri⁹ etiā in
fide exigui repti sunt diuino assistēte
auxilio martyriū gl'osissime tolerasse.
Vn̄ Tho. qd̄li. i. q. viij. dicit. Cōtrit⁹
tenet in generali velle pati magis q̄ꝫ
cūqꝫ penaz q̄ꝫ peccare. Id̄ Anshelm⁹
libro de silitudinib⁹ dicit. φ aliq̄s dz
magis eligē eē in iferno sine culpa q̄ꝫ
in paradiso cū culpa. q2 innocēs i iser
no nō sentiret penā. ⁊ pctōr in padiso
nō gauderet de glīa. Et q2 ꝯtritio nō

pōt eē sine charitate p quā oīa dimit-tunt pctā Ex charitate em̄ plus hō di-ligit deū q̄ seipm̄. peccare aūt est face re ɔ deū. puniri aūt est aliq̄d pati ɔtra seipm̄. Vñ charitas ħ reqrit vt quālī bet penā homo ɔtritus ꝑeligat culpe Sed in speciali descendē ad hāc penā vel ad istam nō tenet. qn̄imo stulte fa ceret siquis seipm̄ vel alium sollicita ret sup hmōi pticularibꝰ penis. Ma-nifestū est em̄ q sicut delectabilia plꝰ mouēt in pticulari cōsiderata q̄ i cōi. Ita terribilia plus terrent si in pticu lari considerent. Et aliq̄ sunt q̄ in mi-nori temptatione nō cadunt q̄ forte i maiori caderent. Sicut aliq̄s audiens adulteriū nō incitat ad libidinē. ꝫ si p cōsideratione descēdat ad singulares illecebras magis moueret. Et sīr ali-quis non refugeret pati morē p chri-sto. ꝫ si p cōsideratione descēderet ad considerandū singulas penas magis retraheret. ⁊ ideo descēdere in talibꝰ ad singularia ē inducere hoīem in tē-tationē ⁊ prebere occasionē peccandi hec Tho. Utrum autē quis possit effici martyr sine morte. Respondet q sic sex modis. De tribꝰ dicit Bern. Triplex est martyriū sine sanguine. s. parcitas in vbertate. quā habuit Da uid. Largitas in paupertate. quā exhi-buit Tobias ⁊ vidua. Et castitas in iu uentute. q̄ visus est Joseph in egypto Scd̄m Grego. etiaȝ triplex est. vide-licet patiētia aduersoꝝ. vnde dic̄. Si-ne ferro martyres eē possumus si pa-tientiam veraciter in aīo custodimꝰ Compassio afflictoruȝ. Vñ dicit Dis qui dolorē exhibet in aliena necessita te crucē portat in mente. Dilectio ini micoꝝ. vñ dic̄. Ferre ɔtumelias. odi-entē diligere. martyriū ē in occulta co

R gitatiōe. Sed querit. an habēs cha ritatē impfectam possit sustinere mar tyrium. Hāc questionē mouet sanctꝰ doctor q̄dli. iiij. q. xxij. sub hac forma Utrum aliq̄s absq; pfecta charitate possit se ad martyriū offerre. Respon det. In opibus virtutū duo sunt attē denda. scilicet illud quod fit. ⁊ modus faciendi. Contingit aūt idem factum quod fit ꝭm aliquā perfectaȝ charita-tem fieri etiaȝ non solum ab habente paruā charitatē. sed etiā a non haben te virtutem. Sicut aliquis nō habēs iusticiam potest facere aliq̄d opus iu stum. ꝫ si attendimus ad modum fa-ciendi is qui non habet virtutē nō po test operari sicut ille qui habet. nec il-le qui habet paruam sicut ille qui ha bet magnā qui operat faciliter ⁊ ꝓm ptee delectabilit. q̄d non facit ille qui caret virtute vl̄ qui paruā habet. Sic ergo dicendū ē q hoc opus q̄d est of-ferre se martyrio. vl̄ etiā martyriū suf ferre pōt facē nō solū charitas pfecta Iuxͣ illud Joh. xv. Maiorē charitatē nemo hȝ vt aīam suā ponat q̄s p ami cis suis. ꝫ etiā impfecta charitas. vñ glo. sup illud ps̄. Dilexi mādata tua sup auꝝ ⁊ topazion dic̄. Minima cha ritas plus diligit dei legē q̄ milia au-ri ⁊ argēti. ⁊ eadē rōne q̄ oīa tpalia Et q̄d plus ē ille q̄ caret charitate se offer re pōt martyrio ⁊ sufferre. ꝭm illud. j. Coꝛ. xiij. Si tradidero corpꝰ meū ita vt ardeā. charitatē aūt nō habeā nihil m̄ ꝓdest. Sȝ charitas pfecta hoc facit ꝓmpte ⁊ delectabilit. vt ptȝ ō Laurē-tio ⁊ Vincētio q̄ in tormētis hilarita tē ondērūt. Hoc aūt nō p̄t facere cha ritas impfecta. vel etiā ille qui chari-tate caret. ħ Tho. Sȝ an expediat im pfecto se subijcere spōte martyrio. Rñ det q nisi diuinitꝰ sit motꝰ ħ incautū est. Et tales i mag̃ mltitudie repiunt fidē negasse. vt ptȝ p Eusebiū li. vj. ec cle. histo. c. xxx. Tertio exigit vt fideȝ q̄libet fateat ope si vult ad vitā ingre-di ⁊ meritorie agē. Nā fides sine opi-

bus mortua est. Jacobi. ij. Et si vis ad vitã ingredi. serua mãdata. vbi thema.

L Tertio principaliter videndum est quot genera hominũ preceptum de fi de transgrediunt. Sunt autẽ quinqz. Primo fidem addiscere negligentes Nam in decre. p Augu. de conse. dis. .iiij. statutum est q patrini tenent filios docere symbolum apostolorũ. Et ratio ẽ. quia ibi ea vel paulo plura cõtinent q quilibet credere teneat. Et ordinate ibi articuli ponunt et memorie facilius imprimunt. Tenent in quã discere nesciẽtes nisi excusarent vt supra imbecillitate ingenij. carentia doctor. aut ꝓpinquitate puericie.

M Secundo in fide dubitantes. Naz tales dicunt heretici q dubitant de fide catholica. vt ptz autoritate ex. de heret. li. v. vbi dicit. Dubius in fide infidelis est. nec eis omino credẽdum est qui fidem veritatis ignorat. hec ibi. Non credendum dicit apparatus. id est testimoniu eor nõ recipiẽdũ. Et patẽt illa de Thoma Joh. xx. Noli esse incredulus. sed fidelis. Unde et didymus dicitur sibi idem. ideo quia dubitauit. Ratione etiam patet. quia dubitans non est in fide eo q non assentiat alicui articulo certo vel olbus. Et qui non est in fide est contra fidem. Scdm illud Matth. xij. Et Luc. xj. Qui non est mecũ cõtra me est. Sic apostoli fuerunt tẽpore passionis xpi licet ꝯfirmati fuerunt in aduentu spiritussancti. Naz glo. sup illo ps. Ego confirmaui colũnas eius. dicit aplos qui in passione titubauerũt. Idem dicere videtur btũs Augu. satis expsse li. de origine Ad Renatuz. vbi dicit. Latronẽ bene d Christo. et aplos male de xpi diuinitate sensisse. Tertio ꝑsumptuose fidei articulos scrutari volentes. Sicut Aug. añ cõuersionẽ fecit. Cõtra illud Eccl. iij. Altiora te ne quesieris. et fortiora te ne scrutatus fueris. et q scrutator ẽ maiestatis opprimet a gl'ia. vñ Bern. Fidẽ scrutari ꝑsumptuose temeritas est. credere pietas ẽ noscere vo vita eterna est.

Quarto fidem ore negãtes licet corde teneant tales mortaliter peccant. vt s. patuit. quales fuerũt. Nicodemus Joseph ab arimathia. et multi ꝑncipes iudeorũ in xpm credẽtes. s ne extra synagogam eijcerent eum nõ fatentes. De quibus habet. Joh. xij. Peccauerũt eñ mortaliter. dicit ibi Nico. de lyra. qr principes erãt q plus tenebãt fidẽ astrnete. et qr erat de necessitate salutis xpm confiteri ibi. Et vt ibidem dicit. dilexerunt gloriaz hominũ magis q gloriam dei. Nam vt dicit Tho. scda. ij. .q. cxxxj. qñ quis gloriã suam ꝑfert testimonio dei sicut s ꝑfatos principes dicit simili. Et Petrus ter peccauit mortalit negãdo xpm vt ꝓbat Tho. in quodlib. suis. N

Quinto heretici et ipsis credentes. eorũ defensores, receptores et fautores. Oẽs isti qñqz etiã sunt ex cõmunicati. qñ vicium eor in aliquẽ actũ exteriorẽ publice vl' occulte ꝓgreditur. vt plures iura expresse dicunt. O

Capitulum. III.

S Ecũdo spes cadit sub ꝑcepto. vt dicit. s. Tho. scda. ij. q. xxij. arti. j. Vñ Hiere. xvij. Maledictus qui confidit in homine. et ponit carnẽ brachiũ suum. et a dño recedit cor eius. Vñ spe etiã colit deus corde qr ꝓcedit ab habitu infuso.

Est aũt spes vt dic mgr in ktio. dis. xxvj. certa expectatio future btitudinis veniens ex dei grã. et ex meritis ꝑcedẽtibus. Hic aũt tria ꝑncipalr sunt videda. Primo quid principaliter sperare et appetere debeamus. Secũdo quõ contra hoc mandatũ excedant desperãtes. Tertio quõ ꝑsumentes. Circa primũ pro A

intellectū habitus spei τ exercitio eiꝰ
actus est sciendū ꝙ actus huiꝰ secūde
virtutis est cōfidere firmiter vel certa
cōfidentia quā quilibet debet habere.
qn̄qꝫ in actu ꝫ semꝑ in habitu de hoc
ꝙ eternaliter saluet̄. que ɔfidētia debꝫ
inniti ex vna pte sup diuina grā. τ mi-
sericordia. cui dꝫ ɔfidere ꝙ ipm salua
bit. τ ex alia pte sup ꝓpriis meritꝪ q̄ ad
ꝥ vult hēe grā adiutrice. Dꝫ em̄ firmi-
ter ꝓponere in corde suo ꝙ pctā vitan-
do τ bn̄ viuēdo velit mereri vitā etnā.
qꝛ sine hoc ꝓposito eēt magis ꝓsūptio
q̄ꝫ spes. sicut sunt q̄ ɔfidūt fatue ꝙ sal
B uabunt̄. τ tn̄ nihil facere volunt vel di-
mittere ꝑ salute sua. Illa aūt q̄ sunt
sperāda τ desiderāda. qꝛ nō possumꝰ
virtute ꝓpria ɔsequi debemꝰ ea petere
a deo. Et ista sub nūero septēplici enu
merātur breuiter. vtiliter τ ordinatis-
sime Matth. vj. in orone dn̄ica. In q̄
fm Tho. scd̄a. ij. q. lxxxiij. arti. ix. in-
uocamus ꝑmo deuꝫ rememorādo q̄s
est. qꝛ pr̄ nr̄. puta fidelissimꝰ. ꝑijssimꝰ.
ditissimus. summus τ prudētissimus
Pater inquā creatione. gubernatio-
ne. redēptione. gratificatiōe τ glīfica-
tione. sed vbi ē in celis specialiori effe
ctu. τ summa possessiōe. Primū igit̄
dicit̄. pr̄ nr̄. vt nihil diffidamꝰ. Secun
dum addit̄. in celis. vt cor sursum ha-
beamus. Post hoc septē ꝑ ordinē pe
timus. vbi sicut ē ordo ita τ dignitas
septē bonoꝝ. Petimꝰ em̄ primo. Sā-
ctificet̄ nomē tuū. i. honorificet̄ τ lau-
det̄. vt memoria tui nois quo deꝰ nr̄ τ
pr̄ diceris sꝑ τ vbiqꝫ in reuerētia habe
atur. Et hoc in cūctis opibus ꝑncipa-
liter debemꝰ intēdere. τ ꝑfectissime fi-
et in patria vbi memoris eo fecunda
bit̄. intellectꝰ vniet̄. τ voluntas amore
amplexabit̄. nō āt sic petit̄ fm Augu
gustinū in fm one dn̄i in mōte. q̄si nō
sit sanctū nomē dei sed vt sanctū habe
at̄ ab hoibꝰ. i. ita innotescat illꝰ dn̄s vt
non estimēt aliquid sanctius qd̄ ma-
gis offendere timeant. Sꝫ qꝛ ꝑfecte in
nob sanctificari nō pōt nomē pr̄is. ni-
si in patria tuto loco. iō dicimus scd̄o
Adueniat regnū tuū. Est aūt sola de-
bita via ad hoc regnū vt voluntas dei
impleat̄ q̄ preceptis innotescit clare.
Iō tertio dicit̄. Fiat volūtas tua sicut
in celo τ in terra. Ad hec autē ꝑcepta
cōtinuanda in erroue necessarius est
panis τ subsidiū tam corpis q̄ꝫ anime
qd̄ petimus quarto dicēdo. Panē no
struꝫ quotidianum ꝛc. Et hec q̄ttuor
sunt bona positiua. Residua sūt libe-
rationis a malis. Que sunt tria. Pri
mū τ pessimū ē culpa ꝑterita. Contra
quā dicimꝰ. Dimitte nobis ꝛc. Tene-
mur em̄ ad penā etnā. ad irā dei. τ ad
multa alia mala sustinēda. Secūduꝫ
est futurū malū. in qd̄ incidere possu-
mus. inclinātē tentatiōe. Cōtra qd̄ d
cimꝰ. Et ne nos inducas in tentatōꝫ.
Vltimo petimꝰ. Libera nos a malo.
pene scꝫ. τ ab omni qd̄ pōt impedire
seruitium dei. Amen. i. fiat optamus.
Sed notanduꝫ ꝙ oratio qn̄qꝫ est in C
precepto fm Tho. in diuersis locis vt
in. iiij. dis. xv. τ secunda. ij. q. lxxxiij.
Primo ad horas canonicas tenētur
ministri ecclīe qꝛ medij sunt inter deū
τ populū. qꝛ nutriunt̄ a populo. τ qꝛ
ad eucharistie sacramentū debēt esse
dispositi amplꝰ. Vn̄ beneficiati τ in
sacris constituti. τ religiosi ꝓfessi ad
horas tenent̄. Scd̄o quilibet tenetur
interdū pro se orare. τ sibi ꝓcurare bo
na spūalia. que nec Marie virgini da
ta sunt semper sine oratione. ꝑsertim
tn̄ ad hoc tūc aliquis tenet̄. qn̄ aliquis
grauiter tentat̄. nec aliter pōt adiuua-
ri. Tertio ꝑ ꝓximo in casu sue neces-
sitatis. quo ꝑ aliū non iuuaret̄ in ten-
tationibus suis in mortalibus me sci
ente hoc. τ cum nec se alio modo iu-
uari posset. Tunc em̄ locū habꝫ illud

Amb. Pasce fame.s.spūali morientē si nō pauisti occidisti. ꝫ h̄ difficile ē sci re. Quarto dn̄icis dieb⁹ ꝛ festis preci puis ad cōformādū se mistris eccl'ie. hec sententia lr Tho. sup q̄rto. dis. xv.
D Quito qn̄ ꝗs vouit aliq̄d orare. Se xto si satisfactionez in pn̄ie sacramēto ꝑ orōnem recepit ꝓ se. Septio si satis factiōez orationū ꝓ alio ꝓmisit. Octa uo ex bn̄ficio recepto i elemosyna spi ritualivel corꝑali ꝓ dāte bn̄ficiū. Sic paupes ꝓ diuitib⁹ a q̄b⁹ elemosynā re cipiūt. ꝛ diuites ꝓ clero. a q̄ sermonez ꝛ sacr̄a recipiūt nisi aliūde refundāt. Prefati aūt vltimi q̄ttuor mōi sūt sal tem debiti ꝛ si nō p̄cepti sp̄ q̄ ad oēs.
E Cōtra h̄ mādatū spei excedit' Prio ꝑ desperantes. Vbi sciēdū ẜm Tho. ꝛ Bonauen. sup. iij. circa finē. ꝙ despe ratio nō est sp̄ pctm̄ in spm̄scm̄. Aliqn̄ em̄ ꝗs desperat ẜm Bonauē. ex pusil lanimitate. ita ꝙ in ip̄a desperatōe nō venit ꝯplacētia. ꝫ dolet ꝛ renitit' cōtra ip̄am. ꝛ sic nō ē in spm̄sanctū. q2 ex ta li desperatiōe nō ꝓijcit' hō in ꝓfundū Pōt eni hoc ex vehementi demonis tentatiōe ꝓuenire. vl' aliq̄n ex natura li infirmitate vt ex mania vt crebro cō tingit repiri i seminis. Vn̄ Bonauē. sup. iij. dicit. Desperat aliqn̄ ꝗs ex pu sillanimitate. ita ꝙ in ip̄a desperatiōe nō venit cōplacentia ꝫ dolet ꝛ renitit' ꝯtra ip̄am ꝛ sic nō ē peccatū in spiritū sanctū. h̄ in. iij. dis. xliij. Est alia desꝑa tio q̄ ꝗs desp̄at diffinitiue abscōdens se q̄si a facie diuīe miscōie. ẜm ꝙ cayn fecit q̄ dixit. A facie tua eijcis me ho die. Et h̄ simpl'r ē pctm̄ in spm̄sanctū. q2 ē in ꝯtumeliā diuīe miscōie cui suā prefert iniq̄tatē. sicut ait cayn. Maior est iniq̄tas mea q̄ꝫ vt veniā merear. Ex h̄ tn̄ nō iudicat' ifidelis. aut tal' q2 bn̄ sentit de alijs ꝛ male de se. aut certe q2 nō estimat deū misereri velle. Et tale pctm̄ in spm̄sanctū sp̄ h3 cōiunctā ma liciam ꝓ eo ꝙ q̄ sic desp̄at in tali cul pa vult vitā suā finire. Vn̄ tales despe ratissimi freq̄nter sibi inferūt mortē Et Tho. dic. ꝙ desp̄atio inq̄ntū despe ratio ē spēs pcti in spm̄scm̄ q̄ nō ꝓue nit ex hoc ꝙ aliq̄s neget remissionem pctōꝝ. ꝫ remissionē peccatoꝝ quā fie ri credit vt liberius vacet pctis. sponte s se abijcit. dū3 nō vult tendere in hoc ꝙ remissiōe3 pctōꝝ ꝯsequat'. Causa aūt quare desperatio ē pctm̄ est ẜm Tho. vbi prius. q2 ois motus appetitiuus ꝯformiter se habēs intellectui falso est ẜm se malus. ꝛ econuerso bon⁹ de ve ro de deo estimato. ꝫ circa deū vera e stimatio intellect⁹ est ꝙ ex ip̄o ꝓuenit hoi salus ꝛ venia peccatorib⁹ dat'. ẜm illud Ezech. xviij. Nolo mortē pecca toris ꝫ vt ꝯuertat' ꝛ viuat. Falsa aūt opi nio peccatoꝝ est ꝙ hoi peccatori peni tenti veniā deneget. vel ꝙ peccatores ad se non ꝯuertat ꝑ grām iustificantē. Et iō sicut motus spei qui conformi ter se habet ad estimationē verā ē lau dabilis ꝛ virtuosus. ita oppositus mo tus desperationis q̄ se h3 conformiter estimationi false de deo est viciosus ꝛ pctm̄. Scd̄o peccāt cōtra spem pre sumētes. Vbi notādū ẜm Bonauē. F
ꝙ presumptio duplex est vna de meri tis. alia de impunitate. Prima ē qua quis de meritis suis presumit ꝛ est su perbie. Scd̄a est qua q̄is presumit de impunitate dans totū diuine mise ricordie ꝛ auferens ei omnino rigorē iusticie. Et hoc est peccatuz in spiritū sanctum. quia claudit viam ad grati am ꝛ ad culpam aperit. Et ẜm Tho. presumptuosus non peccat ex hoc ꝙ misericordiaz dei nimis magnā arbi tratur cū sit infinita. sed q2 iusticiā ci⁹ ꝯtēnit. ꝛ in h̄ etiā miscōie derogat ab utens ea ac si non eēt iusta. Et vt dicit secunda. ij. q. xxij. arti. ij. presumptio ideo peccatum est. quia sicut falsū est

ꝙ deus penitētib⁹ nō indulgeat. vł ꝙ peccātes ad penitētiā nō reuocet. Ita falsum est ꝙ in pctō pseuerātibus veniā ꝯcedat. ⁊ a bono ope cessantibus gloriā largiaꝛ. cui estimationi ꝯformiter se hꝫ psumptiōis motus: Et iō ꝓsumptio est minus peccatū ꝙ̃ desperatio q̃ntomagis est ꝓpriū deo misereri ⁊ pcere ꝙ̃ punire. ꝓpter eius infinitam bonitatē. Illō em̄ ꝑm se cōuenit deo. hoc aūt ꝓpter peccata nr̄a. Vnpeccare cū ꝓposito pseuerādi in pctō sub spe venie ad ꝓsumptionē ptinet. ⁊ hoc non diminuit ꝫ auget peccatum.

G Peccare aūt sub spe venie q̃nqꝫ pcipiende cū ꝓposito abstinēdi a peccato. ⁊ penitēdi de peccato hoc nō est ꝓsumptionis ꝫ hoc peccatū diminuit. qꝛ p hmōi videꝛ habere voluntatē minus firmatā ad peccandū. Ideo magister dicit. li. ij. dis. xxij. ꝙ Adam minus peccauit qꝛ sꝫ spe venie peccauit hec Tho. Caueāt ꝫ pmo inordinataꝫ speꝫ in q̃sdā sctōs ponētes q̄ seruiunt beate Barbare. Katherine. ⁊ silib⁹. q̄ licet bene faciāt his ꝓuiēdo. videāt tm̄ vt spem suā cū executiōe dei vocationū ⁊ mādatoꝝ roborēt. Scdō caueāt spem in hoieꝫ aliquē nimis ponētes. Sicut faciunt pntes interdū ꝓpꝛ libe ros negociaꝛ opa ꝯ ꝓcepta dei actitātes. Cōtra q̄s dicit Hiere. xvij. Maledictus q̄ cōfidit in hoie. ⁊ ponit carnē brachiū suū ⁊ a dn̄o recedit cor ei⁹. Caueāt tertio penitētiā ꝓcrastināntes ⁊ sic sperātes tandē cōuerti i fine. Qđ difficile est nō impossibile. ꝓpter sex. videlicet ꝓpꝛ infirmitatē. vsum rōnis ⁊ volūtatis tardantē. ꝓpꝛ dolorē mentem ꝓpedientē. ꝓpꝛ habitū vitiosum ad mala inclinātē. ꝓpꝛ timorē morꝛ naturā terrētē. ꝓpter familiā relinq̄ndam ꝯstrepentē. ⁊ demonē tēptanteꝫ Tertio peccāt ꝯtra ꝫ ꝓceptū oronem dn̄icam ⁊ symbolū aplo᷑ nō addiscētes. quia ibi cōtineꝛ speranda.

Capitulum. iiij.

Tertio dilectio

dei cadit sub ꝓcepto q̄ sibi ꝓuire debem⁹. De q̄ dilectione primo videbiꝛ ꝙ̃ stricte ꝓcipiꝛ. ⁊ ꝙ̃ necessaria est. Secundo ꝙ̃ vtilis. Tertio q̄liter cadat sꝫ ꝓcepto. Quarto ꝙ̃ rationabiliter et cur precipitur. Quinto q̄t modis cōtra eam peccet.

Quantū ad primū ꝙ̃ stricte ꝓcipiatur. dei dilectio. patet p plura. Nam Exo. xx. deū diligētib⁹ ⁊ deum odientibus terribilis pena indiciꝛ ⁊ ꝓmiuꝫ ꝓmittitur cum post primū preceptū immediate addiꝛ. Ego sum dn̄s deus tuus fortis zelotes visitans iniquitatem patrū in filios in tertiam ⁊ quartam generationē eoꝝ qui oderūt me. ⁊ faciens misc̄diaꝫ in milia his qui diligunt me et custodiunt ꝓcepta mea. A
Prima pars vt dicit Tho. secūda. ij. .q. cviij. habet veritatē de pena tpali q̄ filij puniūtur qui sunt aliquid parentum. ⁊ sic de cognatis qui sepe viuūt vsqꝫ ad quartā generationē. Secūdo ꝑm magistrū in. ij. dis. xxxiij. habet veritatem de filijs ⁊ cognatis imitātib⁹ peccata parentū. Sed tertio nunqꝫ illud intelligiꝛ ꝙ filius vel alius puniatur pena culpe vel eterna ꝓ pctō alterius. Secūda ps patet ꝙ sepe tota terra vna melius habeꝛ ꝓ ꝓfectu in charitate hoie. vt ptꝫ de Joseph. Dauid. Abraam. ⁊ de Helia celum apiētē ad pluendū. Item necessitas ostendiꝛ. B
Deuꝛ. vj. vbi sic dꝛ. Diliges dn̄m deū tuum ex toto corde tuo ⁊ ex toto aīa tua ⁊ ex tota fortitudine tua. Matth. .xxij. addiꝛ Ex om̄i mēte tua. Erūtqꝫ verba hec q̄ precipio tibi hodie in corde tuo ⁊ narrabis ea filijs tuis. ⁊ meditaberis sedēs in domo tua ⁊ ambulans in itinere dormiens atqꝫ consur-

gens. ⁊ ligabis ea q̄ſi ſignū in manu
tua. eruntq; ⁊ mouebunt añ oculos tu
os. ſcribeſq; ea i limine ⁊ oſtijs dom⁹
tue. Nō tñ debēt ad lr̄az dic glo. i. ma-
nu corꝑali ligari: ſ; ſpūali. i. in oi ope
adiungi. Nō dr̄ q̄ſi. Alias ſic pharisei
facerem⁹ ſi i manib⁹ corporeis ea de-
ferrem⁹. Nec ſcribere ad lr̄am in limi
nib⁹ ⁊ oſtijs oportet: ſ; in oi egreſſu ad
opus debēt ſuari. Nā ſm Tho. dile-
ctio dei ⁊ ꝓximi dz eē regula oīm hu-
manoꝝ actuū. Itē Matth. xxij. exn̄s
ſine veſte charitat̄. lz in nuptijs ſit ec
cleſie. q̄ ad fidē. tñ ligatis manib⁹ ⁊ pe
dib⁹ ꝓijcit in tenebras exteriores vbi
C erit flet⁹ ⁊ ſtridor dētiū. Itē. j. Coꝝ.
.xiij. oñdit ꝙ nulla eloquētia. nec ſcia
nec miracula. nec elargitō elemoſyna
rū. nec paſſio valet ſine charitate. Si
inq̄t linguis hoīm loq̄r ⁊ āgeloꝝ. cha
ritatē āt nō habuero fact⁹ ſū velut es
ſonans ⁊ cymbalū tinniēs. ⁊ ſi hūero
ꝓphetiā ⁊ nouerī myſteria oīa. ſ. ſcptu
re ⁊ oēm ſciaz. ⁊ ſi habuero fidē ita vt
mōtes trāſferā. charitatē āt nō habue-
ro nihil ſūz. ſ. q̄ꝛ vita charitat̄ careo. ⁊
ſi diſtribuero i cibos pauꝑū oēs fa
cultates meas. ⁊ ſi tradidero corpus
meū ita vt ardeā. charitatē aūt nō ha
buero nihil m̄ ꝓdeſt. Itē. j. Co. vlt.
Si q̄s nō amat dñz nr̄m Ihm xp̄m ſit
anathema. ſ. maledict⁹ ſm glo. q̄ꝛ ma
ledicet in iudicio illa maledictōe. De
q̄ Matth. xxv. Ite maledicti in ignē
D eternuz. Utilis vō ſit dei dilectio
patz ex ſeptē. Primo filiū dei ꝯſtituit
charitas. q̄ꝛ miſit d̄s ſpm̄ filij ſui. in q̄
clamamus. Abba pr̄. Roma. viij. Et
Gal. iiij. Et Joh. j. Dedit eis q̄ eū re
ceperūt ptātez filios dei fieri. q̄ credūt i
noīe ei⁹. Nā charitas pctōrē de infini
ta diſtantia in quaz ceciderat ꝑ mortale
pctm̄ a deo. in q̄ fuit in regiōe lōginq̄
fili⁹ ꝓdigus eleuat ad viſionē cū p̄re
celeſti. Hoc eñ g̃re officiū eſt dic̄ Al-
bert⁹ .ij. de mirabili ſcia dei. Scdō
facit mereri q̄libet ope morali bono
vitā eternā aut ei⁹ augmētū: q̄ꝛ ſi filij
⁊ heredes. vt dr̄ Gal. iiij. ⁊ Rom. viij.
Tertio fac̄ ꝙ ꝑ modica bona tꝑalia
in charitate ꝓ deo data ⁊ ſic de alijs.
tm̄ meret q̄s q̄ntū ali⁹ ꝑ multa tꝑalia
data. vt ptz de vidua cū duob⁹ minu-
tis miſſis in gazophylatiū. Luc. xxj.
q̄ xp̄i teſtimonio plus q̄̃ oēs miſit Et
de ſctō Petro q̄ licet modicū reliq̄rit
cum ait Matt. xix. Ecce nos reliqui
mus oīa ⁊ ſecuti ſum⁹ te. q̄d ḡ erit no
nobis: Rūdit. Amē dico vobis ⁊c. cē-
tuplū accipietis. ⁊ vitā eternā poſſide
bitis. Nō eī vt dic̄ ſuꝑ eodē Greg. q̄n
tum ſ; ex q̄nto. i. ex q̄nta charitate q̄s
dat de⁹ pōderat. tūc ſcz q̄n nō adeſt fa
cultas exterior. Quarto facit inter
dū nihil hn̄tē de bonis exteriorib⁹ tm̄
mereri de ꝑmio eēntiali. q̄ntū ali⁹ me
ret q̄ multū dat. vt ptz in eo videlicet
qui i pauꝑtate exiſtēs ex magna cha-
ritate vellet dare centū florenos ⁊ nō
pōt dare tm̄. in caſu poteſt mereri ſic̄
qui centū florenos dat. Exempli gra
tia. Pauꝑ nihil habens. in charitate
tñ exiſtens vt duo quo ad gradus qui
ꝑfectū animū habent dandi alteri me
dico decē florenos. tm̄ meret d̄ ꝑmio
eſſentiali q̄ntū diues ex equali chari-
tate dans actu decem florenos. ſecun
dus tñ premiū accidētale habebit. q̄ꝛ
gaudebit de eo ꝙ voluntatē dandi ha
buit. ⁊ ꝙ dedit ⁊ pauꝑ medicus ꝓ eo
intercedet. ſed hec modica ſunt reſpe
ctu eēntialis ꝑmij qđ erit de creatore
Hoc probat ſentialiter ſanctus Tho
mas prima. ij. q. xx. ar. iiij. Quinto E
impetrat ⁊ meretur ſcientiā magnam
in patria ⁊ gaudiū. Sic ꝙ ſi ſimplex
vetula in charitate decedit que habet
charitatem vt quattuor: ⁊ magiſter in
theologia ſi decedit i charitate vt duo
vetula habebit clariorem et ꝑfectiorē

scientiā de visis in deo ꝙ̃ theolog⁹. li-
cet de habitibus scientificis acquisitꝫ
mgr̄ plus habiturus sit de sciētia. sed
hoc modicū ē respectu sciētie de deo
immediate hñde. Ronē hui⁹ assignat
Tho. in pⁱma pte. q. xij. arti. vj. qꝛ ma-
gnitudinē charitatis vie sequit̃ in pa-
tria magnitudo luminis glorie. ꝛ ma-
gnitudinē luminis gl̃ie sequit̃ intimi-
or vnio ꝛ visio diuine eēntie. ꝛ q̃nto in
timius videt̃ deus ꝛ vnit̃ alicui intelle-
ctui. tāto plura ꝛ intensius sciet q̃s ea
que relucent in deo. ꝛ p ɔ̃ñs maior de
lectatio sequet̃ ꝛ maius gaudiū. Cha-
ritas em̄ sinū cordis primo aperit. id
F est. capaciorez reddit. Sexto chari-
tas facit ꝙ diligētibus deū oia coope
rant̃ in bonū Ro. viij. His celū ē pre-
miū infernus a peccatis ꝓhibitoriū. ꝛ
similiter lymbus ꝛ purgatoriū. bona
tpa sustentamētum. ꝛ oīs aduersitas
lucrū p patiētie meritū. qꝛ dicit Gre-
gori⁹ Nulla nocebit aduersitas si nul
la dñetur iniquitas. Nulla em̄ prudē-
ti pōt adesse mala fortuna. qꝛ vt dicit
Boeti⁹ de cōso. In potestate ei⁹ ē ad-
uersis bñ vti vt prosperis. Septimo
in via facit omne op⁹ leue. Jugū eni
inquit xp̄s meū suaue est ꝛ onus meū
leue Matt. xj. Immo finis p̄cepti est
G charitas. j. Timo. j. Tertio qualiter
cadat dilectio dei super oia sub prece-
pto videndū est. Ubi notandū prout
elicit̃ ex variis dictis scꝫ Thome ꝛ ali
orum videtur ꝙ tripliciter dilectio dei
intelligit̃ per preceptuꝫ. Primo pla-
cabiliter seu fauorabiliter. Scd̄o ordi
nabiliter. Tertio appreciabiliter. Pri
mo dꝫ diligi placabiliter sup oia sic ꝙ
velis deo bonū ꝛ complacētiā in hoc
habeas sine relatione ipsius in q̃cū-
qꝫ aliud bonū. Pro cui⁹ intellectu no
tanda sunt aliq̃. Primo q̃d sit diligere.
Rñdet̃ f̃m pħm in rhetori. Est alicui
bonū velle. vt diligē hoiez ē sibi bonū
velle. Scd̄o q̃d sit hoi bonuꝫ. Rñdet
pħs. j. etħ. ꝛ. x. Felicitas sua ꝛ v̄tutes
ꝛ scientie ꝛ hec nunq̃ obsūt sibi q̃ntū
est de se. Siīr ꝛ bona tpalia ꝛ mala pe-
ne deseruiētia ad v̄tutes. Tertio nota
ꝙ duplex ē dilectio in hoib⁹. Quedā D
ɔcupiscētie q̃ vtilitatis nr̄e gr̄a est. pu-
ta cū aliquis diligit aliquā rem ꝓpter
se diligentē. ꝛ sic diligimus asinū. ca-
pram. cibū ꝛ sīlia. qꝛ vtilia nob ad ho-
norē ꝛ delectationē. vł ad cōmodum
nr̄m. ꝛ tali dilectōe diligit hō se p̄nci-
paliter nō aliud. Alia ē dilectio ami-
citie. puta cū q̃s diligit aliquē hoiem
ꝓpter ipm dilectū hoiez. Ut cū q̃s vi-
det aliquē sapiētē v̄tuosū ꝛ hmōi. ꝛ si-
bi ista vult iesse ꝛ ɔplacet i eis. diligit
eū dilectōe amicitie. Quarto nota ꝙ
ꝓprie deo nihil bonū est nisi id q̃d ipe
est. vicꝫ ꝙ ē omp̄s. oisciens. misericor
dissimus. patiētissim⁹. dītissim⁹ ꝛ sīlia
Nā ieiunare. orare. virtures acq̃rere.
vicia vitare nō sunt deo bona. lꝫ corā
nob ei sunt honorifica. qꝛ bonoꝝ nr̄o-
rū nō indiget. ꝗ nob p̄fata bona sīt ꝛ p
ea corā nob gl̄ificat̃ pr̄ q̃ in cel' est. Ex
quo ptꝫ q̃d sit deū sup oia diligere. qꝛ
sibi bonū velle vicꝫ meditari velle cō-
placētiā hr̄e ꝙ ē omp̄s. sapiētissimus
opti⁹ ꝛ sīlia. et sic amam⁹ scd̄o amore
videlꝫ amicitie nō ꝓpter aliud nec re-
latiue ad aliud. nō āt diligere debem⁹
eū primo amore. s. ɔcupiscētie videlꝫ
vt velimus sibi bonū maxīe q̃ nob do
na dat. qꝛ tūc nos plus diligerem⁹. vñ
Berñ. li. j. de diligēdo deū. Absqꝫ intu-
itu p̄mij diligēd⁹ ē de⁹ Uer⁹ em̄ amor
in seipo ɔtēt⁹ ē. Et itex. lꝫ de⁹ sit absqꝫ
intuitu p̄mii diligēd⁹. ñ tū absqꝫ p̄mio
diligit̃ vñ q̃ꝫto q̃s puri⁹ diligit deū ꝓpt̃
se ꝛ q̃ꝫto min⁹ hꝫ r̄spectū ad se diligētē
tāto deo dilectio pl⁹ placꝫ ꝛ ampli⁹ hō
meret̃. Ratio āt q̃re sic diligere debe-
mus deum ꝓpter se est p̄ma. quia nisi
sic tūc non diligeremus euꝫ nobiliori

modo ꝙ diligim⁹ equū. asinū ⁊c. q̇b⁹
bonū volum⁹ ꝓpter nos. Itē naturali
ter mr̄ filio vult bonū sepe sine oīm re
spectu vtilitatis ꝓprie. vt in casu q̇ fili⁹
iuuenis moreret̃. ꝙ pl⁹ tenemur deo.
Itē idē pꝫ in amicis veris ad quos ex
igit̃ vt nō diligāt vtilitatis aut delecta
tionis grā ſꝫ amicū ꝓpter se. Itē expe-
rientia ē ꝙ quis diligit ꝓpter se eū quē
nūꝙ̄ videbit vltra mare existētē. vt si
audis de probo milite in armis ⁊ vir-
tutibus vis sibi bonū ⁊ cōplacentiam
habes in eo. licet nulla vtilitas tibi in
de sequeret̃. Cur ꝙ nō diligerem⁹ deū
ꝓpt̃ se sine oī respectu ad aliud ab eo.
Ex q̇ pꝫ ꝙ̄ multū merent̃ qui dei pfe-
ctiones sepe meditādo cōsiderāt ⁊ cor
de sibi in h̄ ꝯplaceāt. Optim⁹. n. act⁹
I est diligere deū. Hic q̄rit̃ primo an
deū diligere possim vt det mihi vitam
eternā seu celū. Rn̄det̃ non. ſꝫ ꝑ plura
opa alia deo ſuire possum⁹ ꝓpter vitā
eternā. Nā dꝫ ſuire deo ⁊ diligere si
cut genus ⁊ spēs. vñ opa bona debeo
facere plura ⁊ conari implere alia pre
cepta ⁊ alia ꝓpter vitā eternā. qꝛ opa ta
lia bona sunt vie ad celū. Sed dilige-
re deū ñ debeo vt vitā eternā mihi do-
net. qꝛ sic ordinarē deū in creaturam ⁊
in vtilitatē meaꝫ qđ illicitū est. Tū qꝛ
hoc esset vti fruendis. qđ nunꝙ̄ licet.
vt dicit Aug⁹ primo de doctrina chri
stiana. Tum quia sic me ṗncipaliter
querentē. Tū etiā qꝛ deteriora debent
esse grā meliorū ſm phm in politicis
qđ hic non fieret. Scđo querit̃. possū
ne diligere deuꝫ ꝓpter bñficia q̄ mihi
dedit: Rn̄det Tho. ij. ij. q. xxvij. ar. iij.
Si ly ꝓpter dicat cām finalem nō de-
beo. quia sic vterer eo. Si autē dicit
causam occasionalem vel motiuam.
possū ſm illđ ps. Inclinaui cor meuꝫ
ad faciendas iustificationes tuas ine-
ternū ꝓpter retributionē. Bñficia eñ
que deus nobis dedit velut charitatē

dei facile nos accendere debēt ad deū
diligendū ⁊ occasioneꝫ prestare. Hec
aūt questio sicut ⁊ ṗcedens ⁊ similes
aut nunꝙ̄ aut caute debēt ṗdicari se-
cularib⁹. Tertio querit̃ cur tam du- K
rum apparet secularibus deum a no-
bis non debere diligi ꝓpter beneficia.
Rn̄sio ſm Guilhel. parisieñ. libro de
virtutibus. Hoc faciunt carentia do-
ctorum realiū ⁊ ignorantia seculariū.
que prouenit ex eo ꝙ se querunt non
que dei sunt. quod charitas dei nō fa-
cit sed dilectio curua. Querunt enim
homines nimis terrena. honores. di-
uitias ⁊ similia. que licet sint minima
bona tamē in eis contentant̃. Simi-
les pueris qui in piro plus amoreꝫ fi-
gunt ꝙ̄ in tota domo. Cōtra hūc mo-
dum diligendi deum peccant directe
quidā peccatores qui vellent ꝙ deus
non nosceret peccata eorūꝫ. vel vt sibi
peccata corū placerent. Contra quos
in ps. dicit dominus. Existimaui ini-
que ꝙ ero tui similis. arguam teꝫ sta-
tuam contra faciem tuam. Tales eñ
vellent deuꝫ non esse omniscientē vel
summe bonū. Et hoc est deū velle nō
esse deū. quia scientia sua ē deus met.
Scđo contra hoc faciunt odientes L
deū. Vellēt eñ eū ñ esse iustū punien
tem. imo tristantur ꝙ iustus est. vt fa-
ciunt etiam damnati. Dicit aūt Tho.
. ij. ij. q. xxxiiij. ꝙ odire deū inter oīa
peccata grauius est. quia in eo ꝑ se est
auersio ab incōmutabili bono. In a-
lijs autē est auersio per accidēs. Ve-
rum licet deus clare visus a nullo pos
sit odiri. qꝛ sic in eo nec apparens nec
verum malum videretur. Tamen o-
ditur a malis visus in suis effectibus
videlicet punitōnis. Sicut eñ vidēs
per croceū vitrū pulcrū hominē iudi
cat pulcrū ⁊ bene coloratū hoiem pal
lidum vel croceum esse. Sic peruersi
per penas a deo inflictas eū iudicant

crudelē.ſm illō p̄a. Supcecidit ignis
ſcʒ peccati ꝛ maloꝝ effectuū. ꝛ non vi-
M derunt ſolem. Scd̄o p̄ceptū de dili
gēdo deū sup oīa debet fieri ordinali-
ter.ſic vicʒ ꝙ nos ꝛ oīa nr̄a in deū refe-
ramus. ꝛ in ſuā gloriā vltimate. ita ꝙ
quicq̄d diligimus volumus, agimus
ꝓpter deū. ꝛ eius gl̄iam diligamꝰ aga
mus ꝛ omittamꝰ. qꝛ tunc in oibus re-
bus plus diligimꝰ deū q̄ʒ res ipſas q̄n
ſuam gl̄iam in oibus q̄rimꝰ vltimate
qꝛ ꝓpt̄ qd̄ vnūqd̄qʒ tale ꝛ ipm̄ magis.
N prio poſterioꝝ. Et ſm hoc intelligi
debet preceptū. Dilige dn̄m ꝛc̄. Qd̄
breuius ꝛ clarius ſic exponit Thom̄.
tractatu de perfectiōe ſpūalis vite. Et
eſt mēs ſcti Augꝰ. li. j. de doc. xp̄iana.
Nā dilectio ē actus volūtatis q̄ ſigni-
ficat̄ p corꝛ. qꝛ ſicut cor ē pricipiū ma-
teriale oim̄ motuū corꝑaliū. ita volū-
tas q̄tum ad intentionē finis vltimi
que eſt obiectū charitatis ē principiū
oīm actuū quarūcūqʒ potentiaꝝ que
mouent̄ a volūtate. He aūt ſunt tres.
ſcʒ intellectus q̄ ſignificat̄ p mentem.
vis appetitiua inferior que ſignificat̄
hic p animā. Vn̄ ſm eā dicimur age-
re vitā animalē. Et vis executiua exte
rior que ſignificat̄ p fortitudineʒ ſiue
virtutē ſiue vires. Precipit̄ ergo nob
ꝙ tota noſtra intentio feratur in deū.
ſic ꝙ oīa actu vel habitu in deū referā
tur ſicut in finē. Qd̄ implet̄ cū aliq̄s
vitaʒ ſuā ad dei ſeruitiū ordinat. ꝛ per
cōſequēs oīa q̄ ꝓpter ſeipm̄ agit v̄tua
liter ordinantur in deuʒ. niſi ſint talia
que a deo abducant ſicut peccata. Et
ſic diligitur deꝰ ex toto corde. Secun
do vt intellectus nr̄ totaliter ſubdatur
deo. ſic ꝙ homo credat ea que diuini-
tus tradunt̄. ſm illō. ij. Coꝝ. x. In ca-
ptiuitatē redigentes omnē intellectū
in obſequiū xp̄i. Et etiā in meditatis
dei perfectionibus ei talia ineſſe veli-
mus. ꝛ oīa memorata alia ſcʒ benefi-
cia in deū ordinemus. Et hoc eſt tota
mēte diligere. Tertio vt appetitus nr̄
inferior regulet̄ ſm deū. ꝛ quecūqʒ hō
amat ſperat. ꝛ ſic de alijs paſſiōibꝰ in
deo. amet vniuerſaliter omnē affectio
nem ad dei dilectionem referēs nō in
voluptates carnis. Et qui ſic ꝑdit ani
mā ſuā in vitā eternā cuſtodit eā Joh.
.xij. Et h̄ ē ex tota aīa diligere. Quar-
to vt oīa exteriora nr̄a verba ꝛ oꝑa ex
diuina charitate deriuent̄. ꝛ in dei ho-
norē dirigant̄. ſm illud. j. Coꝝ. vltio.
Oīa oꝑa veſtra in charitate fiant. Et
ſic diligit̄ deus ex tota fortitudine. et
talis ꝑfectio deuʒ diligendi cadit ſub
precepto. Qr aūt oīa ſint in deū refe-
renda ꝛ ſuū honorē ptʒ. j. Coꝝ. x. Si-
ue mādūcatis ſiue bibitis ſiue qd̄ ali-
ud faciatis. oīa in gloriaʒ dei facite. vt
in oibus honorificet̄ deus. Sic em̄ fit
debita recōpenſa deo. q̄ oīa in nos or-
dinauit. vt dicit mgr̄ in. ij. diſ. j. Quia
.j. Coꝝ. iij. Om̄ia nr̄a ſunt. Jus id do
cet naturale vt cuius ē arbor vl̄ ager.
eius etiā totus ſit fructus. Sed totuʒ
qd̄ ſumus ꝛ poſſumus ꝛ a deo accepi
mus ꝛ dei ꝓpriū eſt. ergo fructus ope
rum nr̄orum deo cedere debēt. Sʒ ꝑ
talia deo nullā vtilitatē adijcere poſ-
ſumus. cū ſm ꝑs. bonoꝝ noſtrorū nō
indigeat. iō oportet vt ad eius fiāt ho
norem. Jrē cuiuſlibet veri ſerui om̄ia
oꝑa cedunt dn̄o lege ciuili. ſʒ dei ſerui
ſumus ꝑ om̄ia a quo animā. corpus ꝛ
res ꝛ quicq̄d in illis boni cōtinetur ha
bemus. ergo noſtra opera dei honori
ſeruire iuſtiſſimū eſt. Notandū tamē
ꝙ q̄uis omnia ſint in deū ordinanda
vltimate. non tamē de neceſſitate ſūt
omnia immediate ꝛ in ſolū deū ordi-
nanda. Quia ſunt multi fines adin-
uicem ſubordinati in quos res recte
ordinari poſſunt. vltimate tamē totū
eſt in deum ordinandum. Exēpli grā
Comedere debes vt viuas. non econ-

uerso. vidtere vt opera licita facias ad
que creatus es. operari bene vt vitam
eternam habeas. que sunt videre deū
beatifice ⁊ eo frui. Et vitam eternam
habere non ꝓpter cōmodum propriū
vltimate. sed propter gloriam dei que
P sibi plus exercetur. Sꝫ queritur cū
non debeam deum diligere ꝓpter vi-
tam eternam ex prima expositione.
possum ne alia bona opa facere pre-
ter deuꝫ diligere. videlicet deum lau-
dare. orare. ieiunare. ⁊ similia propter
acquirendam vitā eternam: Respon-
detur ꝙ sic. Ratio est. quia omnia pre
enumerata opera bona vie non sunt
formaliter dei dilectio. sed effectus di
lectionis. Dilectio enī dei facit quem
deū colere. orare. sctificare sabbatum.
multa precepta seruare. ⁊ similia. Et
talia tanꝙ minus bona ordinātur in
maius bonū scilicet in vitam eternaꝫ.
videlicet in dei visionem claram ⁊ di-
P lectionē. ⁊ hoc est rectus ordo. Se-
cūdo queritur. an ad bonitatem actu-
um nostrorū requiratur vt quis actu-
aliter tendat per res prenominatas in
deū ordine tacto. Respondetur ꝙ nō
oportet actualiť sic tendere. sꝫ vt act⁹
nostri sint vere boni sufficit ⁊ requiriť
vt cadāt sup debitā materiā. ⁊ vt alias
sint bene circūstātionati. ⁊ ꝙ referanť
in deum actualiter vel virtualiter. ta-
men quanto plus quis actu in deum
referret. tanto plus mereť. Sicut mer
cator ad remotam terram paruā rem
portans lucratur plus ꝙ alter cum e-
quali re in propinquo manens. opor
tet enī ad minus hominē taliter esse
dispositum in animo per habitum ac
quisitum ex actualibus relationibus
in deum. aut per habitū infusum. aut
per generalem intentionē faciēdi oīa
ꝓpter deum. ꝙ si se resolueret ⁊ actua-
liter cogitaret de deo ⁊ de relatione in
ipsum statim referret in eum. Exem-
plum in simili. Pater amat filiū ꝓpť
quem ditādum mercatur. circūit ma
ria. terras pambulat. nō sp actualiter
talia ordinans in filij ditationē. ꝗ suf-
ficit ꝙ labores pnominati impati sint
aliqñ a dilectione filij cui⁹ imperij vir
tus manet in sequētibus. Simile de
volēti ire romā. nō oportet ꝙ in itine-
re pegrinus talis semper actu cogitet
de fine. scꝫ de roma. sed mediante vna
ciuitate attingit aliam. Et sic est in ꝓ-
posito. Tertio queriť an ad hoc ꝙ Q
act⁹ nostri sint boni moraliter vel me-
ritorie. exigatur ꝙ a charitate seu a di-
lectione dei incipiant ⁊ terminentur.
originentur ⁊ ordinentur. Responde
tur ꝙ sic. Nam ꝙ ortri oporteat a dile
ctione dei. patet per Aug⁹. in de spiri
tu ⁊ littera. d. Non est fructus bonus
qui de radice charitat⁹ nō surgit. Cha
ritas autē est dei dilectio ex acquisito
habitu vel infuso ꝓcedēs. Qꝛ etiā nul
lus actus sit bonus moraliter nisi im
mediate tēdat in deum. vt dei dilectio
pmo modo exposita vel mediate ten-
dat p alia opa in deū finaliter. ptꝫ per
Aug⁹. de ciui. di li. xix. vbi dicit. Nul
las eē veras virtutes si in deum finali
ter nō referanť. Ex quibus pꝫ necessa
riū fore actus nostros originari ⁊ ter-
minari a deo in deuꝫ. Verbi grā. Ad
hoc ꝙ dilectio tuā vel proximi sit bo-
na moraliter. exigiť vt dei dilectio sit
causa dilectionis ꝓximi. ⁊ ꝙ ꝓximuꝫ
diligas finaliter ꝓpter deū. Sic de ele
mosyna ⁊ de aliijs. Sed vt sint opera
nrā etiā meritoria. oportet vt ex infu-
sa dilectiōe ꝓcedāt. videlꝫ ex charita-
tis habitu. j. Cor. xiij.

Capitulum. v.

Ontra hoc preceptum faciūt A
plurimi creaturam sibi pro fi
ne statuendo. quam creaturaꝫ
plus deo diligunt. vt honores. diui-
tias. voluptates. scientiam. ⁊ plura

alia. Pro cuius intellectu notãdũ ſm
Tho. pma.ij.q.j. q ſemp eſt aliqd in
corde hoīs qd hõ ſumme diligit. ⁊ in
quod maxie vitã ſuam ordinat. ⁊ hoc
dicit vltimus finis hoīs. ⁊ ad illud ha
ber hõ quaſi ſpecialiꝫ faciẽ aĩe. id eſt
ſupremã intentionẽ ↄuerſam. Et ſi h
eſt deus. tunc hõ eſt in ſtatu ſalutis. ⁊
ſi ſubito moreret ſaluaret. ſi vo ẽ crea
B tura iã eſt in ſtatu dãnationis. Vñ
regula talis a doctorib⁹ ſacre theolo-
gie elicit. Et ſit pma ad noſcendũ pec
cata mortalia a venialib⁹. Qñ amor
vel affectio ad creaturã ad ſe vel aliũ
tm creſcit. vel ẽ amor tãmagn⁹ q i eo
ↄſtituit vltimus finis .i. q aliqs nec
actu nec habitu ordinat illã creaturã
vel ei⁹ dilectionẽ. aut etiã ſeipm i deũ
ꝫ vellet cũ tali creatura ↄtentari. ⁊ nõ
curare deũ offendere nec pceptũ eius
trãſgredi ꝓpter illã creaturã. eſt mor-
tale pctm. quia ẽ aliqualis ↄtemptus
dei. Et licet non ſit formalis tamẽ eſt
fruitio creature. ⁊ preponit creatura
deo. Vel etiã cuꝫ aliqs vellet cũ crea
tura hic ſemp manere nõ curando de
britudine. Licet em nõ ſint rudes ſu-
per hoc temptãdi. tñ ſemp talis amor
eſt pctm mortale. Qñ autẽ aliqs dili-
git creaturã plus qꝫ deberet ꝫ tamen
ꝓpter hoc nollet deum offendere nec
amicitiaꝫ eius pdere nec trãſgredi ei⁹
pceptum. non oportet q tunc ſit mor
tale. Illa regula ſecũda videlicet ſatiſ
ↄcordans cum pma eſt. Qꝫ qñ aliqd
ↄmittit notabiliꝫ ↄtra dilectionem
dei hoc eſt mortale. qñ non tũc eſt ve-
niale. Qñ aũt aliqd ſit ↄtra dilectio-
nẽ dei poteſt attendi penes hoc q re-
pugnat charitati ⁊ amicitie quam ad
deũ hrẽ debem⁹ ſup oĩa. Tertio mõ
C diligẽdus eſt deus ſup oia appreciã-
biliter. ſi q tam care habeam⁹ ⁊ appre
ciemur deũ q ꝓpter nullã creaturã co
tatere vellem⁹. ꝫ oibus alijs a deo eũ
eis pponimus. ⁊ q tam firmo amore
deo adhercam⁹ q ꝓpter nullã creatu-
rã. nec ꝓpt oẽs ſimul aliquid faciam⁹
aut velim⁹ ↄtrariũ diuine dilectiõi. i.
ↄtrariũ dei preceptis. Que em delibe
rate ſiunt ↄ diuina pcepta. ſũt ↄtraria
diuĩe dilectiõi ⁊ charitati. qꝛ ſunt pec
cata mortalia q̃ tollunt charitatẽ. Il-
lud ẽt videt velle Sco. i. iij. diſ. xxvij.
vbi dicit. q hõ debet deũ extenſiue di
ligere ſup oĩa. ita q nullum aliud nec
oĩa alia ſiꝫ ſint eque appciabilia ſicut
de⁹ ꝫ q oĩa alia vellet citi⁹ nõ eẽ qꝫ de
um nõ eſſe. Et debet etiã intẽſiue deũ
diligere ſuper oĩa. ita q facili⁹ deberet
inclinari ad cõtrariũ dilectiõis cuiuſ-
cunqꝫ alteri⁹ qꝫ ad cõtrariũ dilectiõis
dei. Eſt aũt ratio hoꝝ. qꝛ deus eſt illa
pcioſa margarita quã negociator ille
inuenit qui abijt ⁊ vendidit vniuerſa
que habuit ⁊ emit eam. Matth. xiij.
Item cuꝫ deus infinit⁹ ſit in bonitate
mia. ⁊ ſimilib⁹ attributis intenſiue ⁊
extenſiue. ideo ꝓ infinitis mũdis nõ
deberet offendi. ſm Aug. Cur de⁹ hõ
Item ſtultiſſim⁹ eſſet q̃ ↄtempto the-
ſauro grandi papilliõea inſeqret ſicut
pueri. qd tñ faciunt qui creaturã plus
qꝫ deum diligunt. Contra hoc pce- D
ptum faciũt quicunqꝫ intuitu alicui⁹
lucri temporalis conſeqnẽdi. vt ſit in
emendo vel vendẽdo. aut delectatio-
nis vt ſit luxuriando. aut honoris vt
ſit ſupbiendo. vel vane gloriando. fa-
ciunt cõtra dei pceptum. Tales nõ di
ligunt deũ ſup oĩa. ꝫ diligũt creaturã
plus qꝫ deum. quia ꝓpter eã plus pla
cet eis talis creatura qꝫ diuina volun-
tas in pceptis. Et appreciant vere vel
interptatiue creaturã plus qꝫ deũ. vñ
Aug. li. de li. ar. diffinies pctm mortale
le dicit. Eſt ſpreto incommutabili bo
no. rebus mutabilib⁹ adherere. Un-
de Matth. x. Qui amat patrem aut
matrẽ plus qꝫ me nõ ẽ me dign⁹. aut q̃

amat filiū aut filiā sup me nō ē me di
gnus. Secūdo cōtra hoc preceptū
faciunt qui amore alicuius psone. vt
Adaz respectu Eue. ⁊ malo amore ca
pti respectu psone dilecte ne psonā ta
lem cōtristēt negligūt dei preceptuz.
⁊ ɔtra ipm faciūt dei bñplacitū nō cu
rātes. Tertio qui timore alicuius pso
ne vt serui ꝓpter dn̄os deo obedire in
pceptis omittunt. ⁊ sic creaturā vilez
E creatori pciosissimo pponūt. Ex di
ctis patere possunt doctoꝝ q̄dam re
gule. Et sit tertia in ordine. Quicq̄d
cōmittiť vel omittiť cōtra pceptū dei
vel eccl'ie vel legis nature vł' supioris.
si talia pcepta sint de necessitate salu
tis vel cōtra votū solēne vel p̄iuatuz
vel ɔ iuramentū licitum. sp ē mortale
pctm̄. q2 est dictū vel factū vel cōcupi
tū ɔtra legē eternā. sic em̄ diffinit Au
gus. ⁊ allegat magr̄m. ij. dis. xxxv. Qn̄
vo citra tūc nō oportet q sit mortale.
Item ptz q talia sub dei mādatis pce
F ptiuis cōtinenť. Alia regula ē quar
ta videlicet. Qn̄ aliq̄d fit cōtra cōsciē
tiam vere vel false dictantē aliq̄d esse
mortale. ē mortale pctm̄. q2 est spreto
vere vł' interptatiue incōmutabili bo
no rebus mutabilib⁹ adherē. vt btūs
Augu. diffinit pctm̄ mortale in li. d li
bero arbi. ⁊ est cōtra tertiā expositio
nem. ⁊ cōtra apostolum Roma. xiiij.
Qui discernit si māducauerit dānat⁹
est. quia non ex fide. glo. id est ſm cō
scientiam. Unde conscientia erronea
ligat nō inq̄ntum erronea. sed inq̄ntū
conscientia. Item vel qui facit contra
conscientiā formidantē ꝓbabiliter vł'
dubitatiue an aliq̄d sit mortale. tunc
semp est mortale pctm̄. Quod autem
nō fit cōtra conscientiaz adhuc pōt eē
mortale si ɔscientia nō sit satis instru
cta ⁊ sufficiēter. Un̄ est regula mgr̄al'
Dubitans de aliq̄ an sit illicitū ⁊ stan
te dubio illud agēs peccat. Sed hanc

regulam exponit Cancella. parisieñ.
Johannis de gersona. tractatu de pol
lutione vna cuz Guil. altiſ. dicēs. In
telligendā esse de dubio tali quod est
vehemens et magis aut eque saltem
inducit mentem credere q mortale ē
illicitum. sicut q est licitum. Imo Al
bertus adhuc facilior est. Secus est
vbi mens plus inclinať et iudicat q͛
est licitum q̄ȝ illicitū. Quis nō habeat
vsq̄ȝquaq̄ȝ certitudinem euidentē aut
fixam. quia nec hoc ipm requiriť. Itē
Cancellarius in de vita anime. dicit.
istam regulam sic. exponēs se discri
mini peccati mortalis peccat mortali
ter. debere intelligi nō de om̄i dubio
sed de ꝓbabili ⁊ vehementi. Probať
per illud Eccl'. iij. Qui amat periculū
peribit in illo. Exēplum poniť de sciē
ter ponente se dormitū ꝓpe serpentes
qui se periculo cōmitit intoxicatiōis
Pro intellectu taliū sunt notande re
gule tredecim q̄s ponit i diuerś locis
Cācella. in floril⁹ regulaꝝ moraliū. ⁊
li. iiij. d pso. theologie. Prima eq̄tas
quā noiat phs epycheyā ppōderat iu
ris rigori. Est āt eq̄tas iusticia pēsatis
oib⁹ circūstātiis pticularib⁹ dulcore
mie tpata. Hī intellexit q̄ dixit. ipe etiā
leges cupiūt vt iure regant. Et sapiēs
Noli eē iust⁹ nimis. alioq̄n sūma iu
sticia sūma iniusticia fit. Et ps̄. Oia mā
data tua eq̄tas. dei scz. i. cū eq̄tate pē
sanda. Scd̄a. Ambulādū ē in via vir
tutū doctrina via regia vt nec stricti⁹
fiat dei mādatū nec lati⁹ q̄ȝ ipe māda
uerit. Quis ide sumē possint aliq̄ aut
malicie velamē. aut ecōtra in despera
tionē corruere. non tn̄ oib⁹ p oi tpe ⁊
loco pdicādaz asserim⁹ quālibet vita
tē. Tertia. Bonaꝝ mētiū est ibi agno
scere culpā vbi culpa nō ē. Agnoscere
inquā nō p assensum firmū. hoc enim
stultuz piculosumq̄ȝ foret. Sed sic vt
doleat aut peniteat hō postmodū q̄si

veraciter in culpa tenerent.hoc intelli-
gitur de preteritis. Nō dicit est.qz certis
simū est q̄ sine dei gr̄a dānari sumus.
Et q̄ nullus omnino de cert⁹ est se eē
in gr̄a.nihilq̄z nr̄m ē z a nobis nisi pec
cata. Quarta loquēdo de futuris agi
bilibus vel credibilib⁹ nō reputet cul-
pa vbi culpa nō est.alioq̄n causaretur
erronea ↄscientia hic. ↄtra quā si ali-
quid attentet fieri iā culpa ē si fluctu
et anim⁹. Quinta sub hac dubitatiōe
fluctuās velut vt̄ libet nesciēs quid
acturus sit.ↄsiliū ē vt agat. qz expone
ret se discrimini quo casu certū habe-
at q̄ peccet. Sexta si vis quicq̄z secur⁹
agere cert⁹ sis illud eē bonū neq̄z vltra
ri ↄtrariū. Sz refert q̄ certitudine.suf-
ficit nēpe certitudo moralis q̄ est infi-
ma. Nec exigit scd̄a certitudo supna-
turalis q̄ est nobilissima clare eviden
tie.pu videt deus in gl̄ia.nec ꝓpheta-
lis revelatio vt ī ꝓphetie dono.nec ad
herētie q̄ omnie autoritati innitit.vt in
articulis fidei z sacre scripture. nec ter
tia certitudo exigit naturalis q̄ habet
ex demōstratione. vt prima pn̄cipia.
Est aūt moralis siue ciuilis certitudo
que tāgitur ab Arestotele in pn̄cipio
ethicoꝝ.cuius snīa est. Disciplinati es
se in vnaquaq̄z re certitudinē querere
iuxta exigentiā materie. Eque em̄ vi-
tiosum est inquit ꝑsuadentez querere
mathematicam z moralē demōstrare
nō em̄ cōsurgit certitudo moralis ex
evidentia demōstratiōia.sz ex ꝓbabi-
libus cōiecturis grossis z figuralibus
magis ad vnā partē q̄z ad alterā. Hec
certitudo moralis sufficit vt vel nō sis
in peccato dū facis qd̄ in te est.i.dum
bene vteris donis iam habitis aut sal
tem peccatū non incurris nouū p te-
meritatem. Exēpli gratia.in celebran
do.orta est em̄ ex diligentia tua prepa
rationis excusatio. Septima regula.
Certitudo moralis per doctrinā colli
gitur altero triū modoꝝ.quoꝝ vnus
prouenit ex alterius autoritate alius.
ex ꝓpria eruditione.tertius ab experi-
mentali certitudie. Sub primo viuūt
insipiētes z aiales.qui aūt nō hn̄t cla-
ram siue complexionis armoniam vel
aliā gr̄am gratis datā qua faciliter cō
cipiunt agenda ab eis qui scripturas
intelligūt vt Aug⁹. Tales ab alijs re-
cipere hn̄t intelligentiā scripturarū et
alijs credere z obedire litteratioribus
Sub scd̄o sunt ꝓficiētes z rōnales. q̄
ꝓueniūt scz ex ꝓpria eruditiōe. z dat
hic modus nutriturq̄z ex studiosa per
scrutatiōe diuinoꝝ mandatoꝝ in sa-
cra scriptura contentoꝝ q̄ legi debent
puro fideli z integro corde. Sb̄ tertio
sunt ꝑfecti z spūales scz sub experimē
tali cōsuetudine. De qb⁹ apl̄s. Spūa-
lis hō oia iudicat z ipe a nemine iudi
cat. Et alibi dicit. Nihil dulcius q̄z re
spicere in mādatis dei. Hītres em̄ vir-
tutū habit⁹ ex eisdē inclinant ad recte
iudicandū de agibilib⁹ coꝝ non ex ha
bitu sciētie solū.sz ex naturali virtutis
inclinatiōe.puto q̄ religionū institu-
endaruz principalis causa fuit autori-
tas regiminis cui obedientia ꝑstaret
plus q̄z ꝓprie rōni.q̄ in plurimis du-
bia est valde z debilis z incerta.huma
na em̄ agibilia tantā habēt variabilita
tem.dicēte Aresto tele.z teste expien-
tia.vt vsu magis q̄z arte ↄstare videan
tur. Octaua ē certitudo moralis non
semp scrupulos oēs abijcit.sufficit vt
contēnat vel superet sic opando qua-
si nō sint. Est aūt scrupulus in ꝓposi-
to vacillatio seu dubitatio quedam cō
surgens cum formidine ex aliquib⁹
coniecturis debilibus z incertis alio
quin si ex vehemētibus argumentis
z ꝓbabilioribus ꝓ hac pte q̄z ꝓ altera
dubitatio cōsurgeret. iam nō scrupu-
lus solus vel leuis dubitatio cū trepi
datione dici oportet.sed moralis de

transgressione certitudo. Nona regu-
la est. Moralis certitudo nõ põt sub
vna regula tradi q̃ sufficiat in oi casu
conscientiã agentis reddere securã se
nõ deliquisse. id ex euẽtu rex perpẽdi
sepi⁹ solet. Propterea cõstitute sũt in
figura tres ciuitates refugij fides spes
charitas. cõtinẽtes lauacrũ penitẽtie
ꝛ ĩmunitatis asilũ. q̃tenus pax cõtur-
bata p ea q̃ fecisse formidat homo re-
formet. Decima regula est. Ois agẽs
cõtra conscientiã edificat ad gehẽnaꝫ
sĩ conscientia sit fixa ꝙ id qḋ agit est
mortale vel veniale solũ. quantũ ẽ ex
parte vnius circũstantie que ẽ facere
cõtra conscientiã si cõsciẽtia indicet il
lud solũ eẽ veniale. Vndecima. expo-
nere se piculo peccati mortalis ẽ pec-
catũ mortale. vel sic agere incertuꝫ et
dimittere certũ in materia morali est
peccatũ mortale. si tale sit incertũ ꝙ sit
mortale. nõ solũ p coniecturas leues
aut ex suspitiõe trepida aut scrupulo
sa puenientẽ ex nimio timore caden-
di in via dei. sed intelligit dũ tale ẽ ve
hemẽter ꝛ pbabiliter incertũ eque sic
oppositũ vel magis. Tũc eni illḋ qḋ
agit nõ carebit mortali culpa. alit nõ
oportet. Idem dicit Altisiodoreñ. Al
bertus adhuc ẽ benignior in libro de
homine. vbi sic q̃rit. vtrũ ↄsciẽtia sp ob
liget ad faciẽdũ. Rñdet. sine p̃iudicio
loquẽdo dicim⁹ ꝙ nõ obligat ad faci-
endũ nisi sit vt opinatũ vel vt creditũ
vel vt scitũ illud qḋ est in ↄsciẽtia. Et
tũc obligat siue cõscientia sit erronea
siue nõ erronea. Non aũt obligat ſm
eũdẽ si ẽ vt dubitatũ aut vt ambiguũ.
Duodecima regula ẽ. Consiliũ salu-
bre est frequẽter agere ↄtra scrupulo-
sos leues ꝛ trepidos citãdo eos ad ali
orũ iudiciũ quatenus ex ↄsuetudine
fiat hõ robust⁹ solidus ꝛ tranquillus
in exercitio spũali. Exemplũ in domi
ficatoribus ꝛ fundibularijs. Tredeci

ma. In nullo casu est perplexus aliq̃s
inter duo pctã qn ei pateat exit⁹ absq̃
nouo pctõ. Nã si iurauerat quispiam
se occisurũ Petrũ innocentẽ. nõ occi
dat eũ. ipe nõ peccauit nouiter. ꝫ iam
peccauerat in iurãdo. Si autẽ dictet
sibi cõscientia erronea ꝙ Petr⁹ inno
cens est. statim occidendus ab eo. di-
mittat hanc ↄsciẽtiã ꝛ liberat⁹ ẽ. Si
postremo incidãt duo p̃cepta incom
passibilia ex culpa sua agat id qḋ de se
est magis obligatoriũ ꝛ a nouo pctõ
immunis existet. Dubia plura hic G
occurrũt. Primo qñ hõ teneat dilige
re deũ. sup oĩa. Rñdet ꝙ nõ sp ꝛ p sp.
q2 ẽ p̃ceptũ affirmatiuũ. Rõ est. quia
actualiter deũ diligere sp eẽt impossi-
bile ꝓpter humanã infirmitatẽ. ꝛ ꝓpt
mlta impedimẽta. Dic tñ Sco. in ter
tio dis. xxxvij. ꝙ ad actualit implẽduꝫ
obligat dieb⁹ festiuis. ita ꝙ oĩ die festi
uo. ꝛ potissime dñicis dieb⁹ in p̃ncipa
lib⁹ festis teneat hõ se recolligere ꝛ deũ
sup oĩa actualit diligẽ. vt patebit de
sctificatõe sabbati clari⁹. Et lꝫ ꝓtũc te-
neat ex p̃cepto. tñ oĩ momẽto tene-
mur pctã vitare ꝛ bñ agere. Et forte ni
mis inchristianũ eẽt siue foret nõ q̃ti
die de mane saltẽ aliq̃liter cor ad deũ
conuertere. ꝛ q̃uis prepeditus legiti-
me excusetur de audiẽtia misse inter-
dum die dñico. tamẽ nunq̃ʒ videt q̃s
excusari quin in die tali teneat deum
diligere super oĩa. quia solo corde im
pleri potest. Vnde dicit Sco. in ter-
tio dis. xxvij. Si aliqua necessitas ex-
cusat ab executõe audientie misse do-
minico die. necesse ẽ supplere in aliq̃
equiualẽte. vt saltẽ die illo deputato
spãli cultui diuino aliq̃s actus habe-
atur relatus immediate in deũ ad ei⁹
reuerentiã. Dubitatur secũdo. An H
preceptũ hoc de dilectione in via pos-
sit impleri a nobis. Respondetur ſm
Tho. in libro de perfectõe spiritualis

vite.triplex est gradus deuz diligēdi.
Primus vt diligat q̄ntū diligibilis ē
z hic a solo deo attingitur. Ratio.q2
simpliciter infinite bonus diligibilis
z amabilis ē.z sic nec in patria a crea
tura q̄cunq3 diligit. Secūdus vt dili
gat deus fm totā virtutē alicui⁹ dili
gētis. z sic solū in patria a nob̄ pficie
tur. z ad h̄ hic suspirare debem⁹. Ibi
em̄ oīa nr̄a scilicet cor. id est.intentio.
mens.id est.intellectus. aīa.i.oīs no
ster appet⁹.z fortitudo.id est.exercicio
ra nostra. totaliter in deū ferent dile
ctiue. Terti⁹ gradus ē deū diligēdi.si
cut expositū ē tripl'r hoc p̄ceptū. z sic
I in via impleri pōt. Dubitat tertio
An deuz plus amare deberes si p te
solo mūdū creasset.redemisset. z glo
rificaturus esset te solū in patria.z nō
alijs vel p aliis hec faceret vel factu
rus esset. Rñdet Hugo.li.soliloquij
sui vbi hō cuz sua aīa loquit. Qz imo
plus.q2 plura sic singulis ptulit. Nā
aīa dic̄. Ecce vnice dilectū z electū di
ligo.s3 hāc hui⁹ dilectōis mee iniuriā
patior q solū diligens sola nō amor.
Vbi rñdet hō. Caue aīa ne(qd̄ absit)
nō sponsa sed meretrix dicaris si mu
nera dantis.id est. dei bñficia plus q̄3
amātis affectum diligas. Et post hoc
ostendit.q tria velut arras quasdā q̄
libet aīa a deo spōso suo recepit. Pri
mo quedā cōmuniter.secūdo quedaz
specialiter.tertio q̄daz singularit. Cō
muniter vt celum z terrā z eorū orna
tum.q̄ pticipant pisces aues z bestie.
Specialiter.intellectū.memoriā.vo
luntatē.dnitum tre redēptionē in pas
sione z glorificatione. Singularit vo
q in vtero mortu⁹ nō fuisti.q peccan
tem te expectauit. penitentiā dedit.et
innumerabilia alia. Cōmunia finalit
deus pp̄t te creauit. q̄ licet de⁹ amet.
plus tñ te. q2 in tuū obsequiū.q̄ si de⁹
non creasset, q̄t oblectamētis careres

Specialia pp̄ter te in via fecit.vt p so
cietatē sine qua nulli⁹ boni iocūda ē
possessio p p̄xios hoīes haberes. In
patria vo q̄t indicibilib⁹ careres gau
dijs si sola saluareris. plus q̄ tibi ptu
lit alia diligendo q̄3 si sola amareris.
Nec putes distrahi deuz qui infinit⁹
nō minus te diligit.plures diligendo
Oīa em̄ vt ait apl's nostra sunt. hec ē
sententia.ibi Hugonis. Quarto vi K
dēdum est. q̄3 rōnabile sit deū dilige
re sup oīa.z quare teneamur. Primo
q2 simplicit summe bon⁹ ē.imo boni
tas ipsa.z sic est amabilis infinite z de
siderabilis.ideo si possibile esset infini
te a nob̄ diligendus foret. Vñ Bern.
de diligendo deū. In q̄libet alia affe
ctione nostra oportet seruare modū z
terminū pstitutē. vltra quē ascēdendo
fieret affectio vituꝑabil'. vt p3 de dor
mitiōe z vigilia.gaudio.tristicia.z sic
de similibus aīe passionibus. In di
lectione aūt dei p quā maxime attin
gimus finē nostrū vltimū nō pōt esse
excessus. Item naturale est vt bonuz
diligat z melius amplius. ergo opti
mū summe diligendū ē. demōstratio
em̄ naturalis ista ē. Et hec sc3 bonitas
diuina debet esse finis et causa nostre
dilectionis.s3 oīa q̄ in sequētibus dicē
tur debent esse occasiones z cause effi
ciētes āmonētes nos vt deū pp̄ seip̄3
finaliter diligam⁹. Et pp̄ter hoc solu3
q2 bon⁹ est. Secūda ratio.q2 ip̄e prior
dilexit nos. z plus q̄3 nosipsos diliga
mus.quia fm Aug.de cathetizandis
rudibus . nulla maior ē ad amorē in
uitatio q̄3 puenire amantē. Et nimis
durus est qui p̄impēdentē dilectiōez
reamare negligit. Dilexit em̄ nos de
us īfinite pfect⁹.miseros dilexit.eter
naliter.dilexit nescietes z resistentes.
Eph.ij. De⁹ cū diues eēt in mīa pp̄t
nimiā charitatē suā q̄ dilexit nos z cū
essemus mortui peccat'. puiuificauit

nos in xpo. cuius gratia saluati estis. Joh. iij. Sic deus dilexit mundũ vt filiũ vnigenitũ suũ daret. vt ois q̃ credit in eũ nõ pereat. ꝫ habeat vitã eternã. ¶Tertia rõ. quia pater est amplꝰ q̃ꝫ parẽtes carnis. eo ꝙ deꝰ nos ꝛ pntes creauit. vt dicit Damas. li. j. c. xv. Vnde cũ naturale sit ius ꝛ diuinũ pntes diligere: plus deũ tenemur diligere. ppendamꝰ q̃nta bñficia cõtulit in singulis mẽbris corpis ꝛ potẽtijs aie. de quibus si oculis priuati a medico gratis restitutionez recipemꝰ grati valde eẽmus ei. vñ plus ei dilectio exhibenda est q̃ totũ corpꝰ dedit. ¶Quarta qꝛ noster gubernator. regit em̃. fouet ꝛ ptegit. Multũ diligit rex optie regens ergo summe diligat q̃ celũ terrã q̃ꝫ ꝛ oia elemẽta optimo ordie regit. ppt hoies electos potissime. Roma. viij. Scimꝰ qm̃ diligẽtibꝰ deũ oia cooperant in bonũ. nam sm Aug. deꝰ mala fieri nõ sineret nisi meliora inde elicere sciret. Itẽ multũ diligit paterfamilias q̃ regẽdo. cibaria ꝛ necessaria ministraret. plus ꝫ diligẽdus est q̃ ppter nostrũ cõmodũ oia creauit. Oia em̃ sm aplm nostra sunt. angeli nunc ministrãdo. tandẽ in patria congaudendo. Mala etiã ppter nos in bonũ vertuntur. Magnũ bñficiũ ꝙ generalẽ influentiam nob et alijs ppt nos irradiat. Quã sm Greg. si ad instans subtraheret in nihiluz oia flueret. ¶Quinta qꝛ nr̃ redẽptor est. Magnũ em̃ nob bonũ in h̃ ꝯtulit. qui eramꝰ i captiuitate diaboli. morti etne addicti. pcio carẽtes redẽptiõis. q̃s p filiũ suũ vnigenitũ dilectissimũ sibi p eiꝰ vitã pfectissimã p mortẽ crucẽ q̃ꝫ redemit. Qui Rom. viij. ppio filio suo nõ pepcit. ꝫ p nobis oibꝰ tradidit illũ. Et q̃uis oia dei bñficia sint inumerabilia mltitudie. ꝛ inestimabilia magnitudie. crebro pre oculis cordis tenẽda velut scintille diuine charitatis ad nos calefaciẽdum apta. Et iñ q̃ moriẽdo genuit tanq̃ꝫ ingens ignis debent nos maxime mouere ad deum diligẽdum. ¶Sexta q̃a suam presentiaz verissime quotidie in eucharistie sacramẽto cum imolatur porrigit. paratꝰ nos exaudire amplꝰ q̃ꝫ si oculis videremus directe corporeis. Beati inquit qui nõ viderunt et crediderunt. Ait em̃ de hoc. Ego vobiscũ sum vsq̃ꝫ ad cõsummationem seculi Matth. vlti. Septimo quia promisit se diligentibus premiũ inexcogitabile. quia Joh. xiiij. Si quis diligit me. sermonẽ meum seruabit. ꝛ pater meus diliget eum ꝛ ad eum veniemus ꝛ mansionẽ apud eum facíemꝰ. quod erit in patria pfectissime.

Capitulum. vj.

q Porto hic mandat nobis seruitus deo exhibenda a nostro corpore. hoc em̃ Christus ostẽdit cum dicit Matt. iiij. Dñm deũ tuum adorabis. ꝛ illi soli seruies. Vbi primo vidẽdũ de rõne seruitutis corporalis quã deo tenemur. ꝛ quot sint quibꝰ corporaliter deo seruire debemꝰ. Secundo cur illa facere debemus. et quãdo. ¶Tertio qui cõtra hoc faciunt. Quo ad primũ notandũ ꝙ sm Hierony. in pmo mandato precipit latria id est seruitus. adoratio seu reuerẽtia et honor deo soli exhibẽda. Et hoc fit corde p fidem. spem ꝛ charitatẽ. Sed corpe fit sicut in precedenti capitulo dictum est. Rebus vo exterioribus p plura alia. Et de tali dicit Tho. scda. ij. q. lxxxv. ꝙ adoratõ duplex ẽ. Vna interior in vera mẽtis deuotiõe. Alia exterior in corporis exhibitione. que fit alicui tanq̃ꝫ supmo omniũ domio ꝛ talis cultus est soli deo debitus. q̃a deus est summus noster dominꝰ. rex ꝛ pater ratione creationis. Vnde in recognitionẽ nostre subiectiõis ad ta A

lem dominū ei obsequia exhibere te-
nemur corporalia. sicut et serui dn̄is tem
poralibus corporaliter famulantur. et reuerē-
tiam eis faciunt corporalē. Et hoc tā-
git Malachie .j. Si ego pater vester
vbi honor meus. Patris enī est pdu
cere et gubernare. Unde apl's Rom. xij.
Exhibeatis corpora vestra hostiā sanctā
viuentē deo placentem. rōnabile obse-
B quiū vr̄m. Exhibet autē reuerētia et
honor ac seruitus deo a nostro corpe
multipliciter per gestus. Quidā sunt
cōmunes. Alij quibusdam speciales
Cōmunes sunt inclinatio capitis oīo
vel iano dei vocalis. pectoris tunsio p
manum. dorsi inclinatio. genuflectio
ambulatio ad loca sancta. totius car-
nis maceratio p ieiuniū ecclesie. et to-
tius corporis prostratio. vel manuū ad
modū crucis extēsio. fletus et gemitus
et his silia. q̄ deo reuerenter exhiberi
possunt in recognitōnē vniuersal' sibi
dominij. Sed notādū q̄ taliū gestuū
quidā fiunt cōmuniter in ecclesia vel
in publico. et talibus reuereri debemus
in publico. Quia de h Math. v. dici
tur. Sic luceat lux vestra corā hoibus
vt videāt opa vestra bona et glorificēt
patrē vestrū qui in celis est. Alia vo
licet sint signa hūilitatis et dei obseqa
tū si nō solent fieri a multis deuotis i
publico. debent fieri solū in secreto. vt
sunt venia. ad modū crucis expansio
magna pectoris tunsio. Et de his dr̄
Math. vj. Tu aūt cū oraueris intra in
cubiculum etc̄. Nam fm glo. sup illud
Math. xvij. Hoc genus demoniorum n̄
eijcitur nisi i ieiunio et orōne. Dio ibi ca
pitur p talibus gestibus q̄bus a deo famus
et eis mediantibus ptinue orams. Alij ge
stus corporis sūt q̄busdā deuotis spāles
vt criniū abscisio. oculorum ad celū leua-
tio. auriū ad dei vba vel laudis atten-
tio. nariū in hospitalibus corā infirmis
fetidis afflictio. oīm sex operū mie ex
hibitio. q2 qd̄ mimo fecistis mihi feci-
stis Math. xxv. Lingue p abstinētiā
aliquorum delectabiliū licitorum cruciatō
vestium durarum indutio. q̄bus tactus
affligit. et p castitatē cōiugalem vidua
lem ac virgineam corporis sui imolatio.
talia enī corporis obseqa deo exhibere
debemus. Sed diceres. possumus C
ne talibus. sanctos venerari? Respon
sio q̄ sic. saltem quo ad aliq̄. aliter ta-
men q̄z deū veneramur. Talia enī de-
bemus deo exhibere in recognitionez
vniuersal' sui dominij. Et talis honor
isto mō nullatenus exhibēdus est san-
ctis. sed eosdem gestus aliq̄s saltē exhi
bere possumus sanctis tanq̄ dei amicis.
quorum respectu sumus inferiores. qui
sunt domini nostri. sz nō principales
potētes nos iuuare. Ubi notandū q̄
venerari seu adorare possumus aliq̄ tri
pliciter. latria. dulia. et hyperdulia. vt
declarat Tho. in tertio dis. ix. et cōmu-
niter doctores ibidē Latria. idē est q̄
seruitus deo exhibita. et potest fieri vel
potuit licite bis videlicet. trinitati p-
sonarum diuinarū. tribus angelis quos
Abraam vidit. colūbe sup xp̄m appa
renti. voci paterne. scripture sacre ver
bis inquātū a deo pcesserūt. hūanitati
xp̄i deo vnite. cruci xp̄i. imagini xp̄i.
sacramēto eucharistie. vestimētis. cla
uis et lancee xp̄i. Dulia vo seruitus est
exhibita creature. et veneratio qua ho
norare possumus hec. videlicet ange
lum, aīam beatā. beatā virginē. ima-
ginē vtrinsq3. corpus alicuius sancti ca
nonizati. psertim et publice. pulueres
eiusdē, ossa. talos. vestes. vngues. et si-
milia cōtrectata a sctis canonicatis p̄
sertim. et materiaz de qua pōt pcipi q̄
fuerit in corpe alicuius talis sancti. Sz
hyperdulia. i. maior dulia, q̄ venerari
possumus Christi crucem. Mariā vir
ginem. et sex sacramēta alia ab eucha
stia. Hec Heinricus de gandauo in

quodlib. Et Bern. claromōtensis ibi
dem. Sed querit. An posset aliquis
licite aliquē defunctū quē ꝓbabiliter
crederet esse in celo venerari ⁊ inuoca
re. Respōdet Hosti. ⁊ Joh. an. in no
uellis de reliquijs ⁊ coꝝ veneratione.
.c. cū ex eo. Reliquie oīno de nouo in
uente non debēt venerari sine licentia
summi pōtificis sic ꝙ publice ⁊ ꝑ vni-
uersalē eccl'iam venerent. tamē si anti
que reliquie noniter inuenirent licet
eas venerari. secrete tū licet deuotio-
nē ad talē de quo querit hēre ⁊ eū i oc-
culto precori. Itē ibidē. c. audiuim⁹
refert tū Hosti. ex tolerātia romāe ec-
clesie magnificū Karolum in sola ca-
pella aquisgrani ⁊ nō in alijs ecclesijs
venerari. hec de Joh. an. Idem patet
de qbusdā sanctis pṁbus ordinis fra
trū ꝑdicatoꝝ. vt de fratre Merculino
⁊ d̄ fratre Ambrosio qui in quibusdā
ciuitatibus italie de pape licētia festi-
uant. licet nō sint canonizati vniuer-
saliter per ecclesiā. Sed querere quí
gestus sunt meliores ꝓ deuotōe: Re
spondet fm Hūbertū. ꝙ genuflectio
manuū aliqualis ꝓtensio ⁊ oculoꝝ in
celum eleuatio vident corpus. cor et
sensum sursum eleuare occasionaliter
plus ꝗ alia. vni tn̄ seruit qḋ nō alteri.
ergo eligat quisqꝫ sibi accomodum.

D Quo ad secundū. Cur ista debem⁹
o corpe exhiberi qui bonorū nr̄oꝝ nō
indiget. Rn̄det ideo. primo. qꝛ sic de⁹
honorat quē honorē nobis facit vtilē.
Secūdo vt prim⁹ edificet ꝑ h̄. Tertio
vt ꝑ talia exteriora ad intro deuotiōe
caleamus. Retinēt eīn animū vt mi-
nus ad mola ꝓfluat. qꝛ signa sensibi-
lia plus mouēt. De corpe ṽo sunt spe
ciales rōnes. Noꝫ quia deus corp⁹ no
strū creauit. rexit. assumpsit. redemit
ac glorificabit. dignū est vt ei obseq̄a
ꝑbeat q̄ q̄ talia sunt ⁊ erūt. Sed q̄ris
qñ tenemur ad corꝑalia obsequia ṽo
exhibēda: Respondet fm Sco. in ter
tio dis. xxviij. ꝙ die dn̄ico ⁊ magnis fe
stiuitatib⁹ pedib⁹ ire debes ad eccl'iaꝫ
audire missam totā ꝓpt̄ ꝑceptū. ⁊ re-
uerēter inclinare ad eleuatiōeꝫ corpis
xp̄i. imo h̄ tenet sacerdos docē ppl'm
vt hōbet ex. li. iij. d̄ cele. mis. c. fane. Si
militer qñ portat corpus xp̄i ꝑ ciuita-
tem. Et qñ quis vadit ꝓpe locum vbi
situat debet reuereri tantū dn̄m. Cau
te tamē Sco. de hac materia sicvbi su
pro dicit. Qñ hō teneat deuꝫ diligere
gratuite ex ꝑcepto forte determinauit
illud ꝑceptū diuinū. Sabbata sonati-
fices. Et maneat vnusq̄sqꝫ apud se re-
colligēdo se ⁊ ascēdendo ad deū suuꝫ
Et eccl'ia specificauit q̄uiū ad missam
audiēdā. ↄ. de ↄse. dis. j. missas. hec ille
dis. xxviij. Quo ad tertiū notandū E
ꝙ cōtra talem cultū dei faciunt. Pri
mo male eucharistiā sumētes. Scd̄o
loca scā destruentes. Tertio corā eu-
charistia et reliquijs sanctoꝝ ac cruce
irreuerent se habēies. Quis eīn dn̄s
sustineret a rustico vt lutosis pedib⁹
irreuerēter an̄ ci⁹ mēsam ambularet:
Similes excessus pōdera fm gestus
supra allegatos.

Capitulum. vij.

q

Uinto mādatur nobis serui-
tium diuina deo exhibendū per opa
exteriora tripliciter. Sacrifi-
cijs. oblationib⁹. ⁊ decimatione. Sa-
crificia vt dic̄ Tho. scd̄a. ij. q. lxxxvj.
ꝓprie dicunt qñ circa res deo oblatas
aliq̄d fit. sic̄ ꝙ aīalia occidebāt a sacer
dote. ⁊ panis bn̄dicit hodie. Vn̄ sacri
ficiū dr̄ qꝛ aliq̄s sacrū eo fac̄. Oblatio
ṽo est deo oblatuꝫ ⁊ si nihil circa ipm
fiat. Sed q̄rit. Tenemur ne hodie A
sacrificio ꝓprie offerre: Rn̄det ꝙ sic.
Vbi notādū fm eundē ꝙ lex natura-
lis diciat deo sacrificiū offerēdū. vide
licet ꝙ hō sensibilib⁹ reb⁹ vtat offerēs

eas deo in signũ debite subiectiõis et honoris. Fm siĩtudinez eorũ q̄ hodie in quibusdã regnis dño eorꝫ aliq̄ offerũt in recognitionẽ dñij. Fm illõ Ecci .xxxv. Nõ apparebis añ cõspectũ dei vacuus. Est aũt duplex sacrificiũ.
B Vnũ principale interi⁹ quo aĩa se offert deo in sacrificiũ. sicut principio sue creatõis. ꝛ sicut fini sue beatificatõis. De q̄ ps. Sacrificiũ deo spũs contribulatus cor cõtritũ ꝛ humiliatũ deus nõ despicias. Et ad h̄ sacrificiũ oẽo tenemur. Aliud ẽ exteri⁹ q̄ xp̄o a sacerdote in eucharistia sacrificat. ꝛ ẽt aliĩ act⁹ exteriores aliaꝝ virtutũ q̄ in diuinã reuerẽtiã assumũt. q̄ꝝ aliq̄ cadunt sb̄ p̄cepto. aliĩ sub ꝯsilio. vñ q̄libz xp̄ianus p modulo suo. misse sacrificio dꝫ coopari. qđ sacrificiũ digni⁹ ẽ oib⁹ sacrificijs. q2 ibi societas angelica. fons oĩs grẽ. memoriale xp̄i charitatis sũme quã patiẽdo exhibuit. actio sacerdotis dignissima ꝛ p̄ñtia verissima infiniti boni. Sũt aũt quinqꝫ genera hominũ participantiũ de hoc sacrificio misse. Primo fideles etiam pctõres. Scđo fideles in charitate exñtes extra materialẽ ecclesiã. Tertio astãtes misse. siue sint in charitate siue extra. Quarto offerẽtes bona sua. de quib⁹ oibus ptꝫ q̄ in canone orat sacerdos. Quinto sacerdos met q̄ si dispositus est plus oibus pcipe põt. ꝫ p̄cedentes plus ꝛ minus ordine q̄ nũerati sunt.

C Scđo de oblatione q̄rit̃ p̄mo qñ sit preceptũ offerre. Respõdet Tho. vbi p̄us. q. lxxxvj. ꝛ. lxxxvij. Rõ naturalis dictat q̄ eis q̄ diuino cultui ministrãt ad salutẽ totius ppli. populus tot⁹ necessitatẽ victũ administret. Sicut ꝛ hio q̄ cõi vtilitati inuigilãt. s. principibus ꝛ militib⁹ ꝛ aliĩs hmõi stipendia vict⁹ debent̃. Probat h̄ apl̄s. j. Coꝝ. .ix. p humanas cõsuetudines dicẽs. Quis militat suis stipẽdijs vnq̄. Vñ vt hẽt̃ Geñ. xlvij. rex gẽtilis Pharao sacerdotib⁹ sp̄ãlẽ terrã dederat. ꝛ oib⁹ secularib⁹ p̄ fame possessiões suas vẽdentib⁹. sacerdotes terrã suã q̄ete possidebant. ꝛ eis cibaria ex horreis publicis porrigebãt̃. Seq̄t̃ in dict̃ Tho. postea q̄ cõtingere põt q̄ aliq̄s ad oblatiões teneat̃ q̄drupl rõne. Primo ex p̄cedẽti cõuentiõe. sicut cũ alicui concedit̃ aliq̄s fundus eccl̄ie vt cert̃ tpibus certas oblatõnes faciat. qđ tñ hꝫ rõnẽ cẽsus. Scđo ꝓpt̃ precedentẽ deputationẽ siue ꝓmissionẽ. Sicut cũ aliq̄s offert donationẽ inter viuos vel cum relinquit in testamẽto eccl̄ie aliquã rem mobilẽ vel immobilẽ in posterũ soluendã. Tertio mõ ꝓpter ecclesie necessitatez. puta si ministri eccl̄ie nõ haberẽt vñ sustentarent̃. Quarto ꝓpter ꝯsuetudinẽ. Tenent̃ em̄ fideles in aliq̄bus solẽnitatib⁹ ad aliq̄s oblationes consuetas. Et iõ illi q̄ debitas oblatiões nõ reddũt pñt puniri p subtractionẽ sacramẽtoꝝ. nõ p ipm sacerdotẽ cui sunt oblatiões faciẽde. ne videat̃ p sacramẽtoꝝ exhibitionẽ aliq̄d exigere. ꝫ p supiorẽ aliquem. hec ille. Sꝫ q̄rit̃ q̄nte q̃ãtitatis dꝫ ẽẽ oblatio vel cuius spẽi. Rñ. idẽ. q̄ quo ad talia in vltimis duobus casib⁹ remanet oblatio q̄ȝmmodo voluntaria. scꝫ quo ad q̃ãtitatẽ ꝛ speciẽ. Alicubi em̄ offert̃ panis ꝛ vinũ. alicubi animalia. alicubi pecunia. alicubi candele ꝛ similia.

Queritur cur solis sacerdotib⁹ debeantur oblatiões. D
Rñsio Tho. Damasus papa dic̃. x. q. j. Oblatões que intra eccl̄iam offerũt̃. tm̄modo sacerdotib⁹ q̄ quottidie dño s̃uire videt̃ licꝫ comedere ꝛ habere. Et rõ est prima q2 sacerdos q̄dãmõ cõstituit̃ sequester ꝛ medius inter populũ ꝛ deuz. sicut de ipso Moyse legit̃ Deutro. v. Ego inquit sequester ꝛ medi⁹ fui inter deũ et vos. Et ideo ad euz pertinent diuina

dogmata z sacramēta exhibere pplo.
Scđa ea q̄ sunt ppli. puta preces z sa
crificia z oblatiões p eū dño debēt ex-
hiberi. fm illud Heb. v. Ois pōtifex
ex hoibus assumptus p hoibus cōsti-
tuit in his q̄ sunt ad deū vt offerat do
na z sacrificia p pctis. Et iō oblatiões
que deo a pplo exhibent ad sacerdo-
tes ptinent. nō solū vt eas in suos vsus
cōuertāt. verū etiā vt eas fidelit dispē-
sent. partim q̄dē expōnēdo eas in his
que ptinēt ad cultum diuinū. partim
vō in his q̄ ptinēt ad ppriū victū. quia
qui altari deseruiūt cū altari pticipāt.
.j. Cor. ix. Partim ēt in vsus paupe-
rū qui sunt q̄ntū pōt de reb⁹ eccl'ie su
stētādi. qr dñs in vsus pauperū locu
los habebat vt dic̄ Hiero. sup Matt.
Ea aūt q̄ dant al's pauperib⁹ nec sunt
ppie sacrificia nec oblatiões. lz dent
ppter deū. qr nō immediate deo offe-
E runt. Querit qualit sint oblatiões
dande. Rñdit dñs Albert⁹ sup missā.
Oblatio exterior dz esse vtilis valore.
pinguis deuotōe. oblata in charitat
dilectiōe. z mūda in acquisitōe. Vti-
lis quidez vt possit ministris dei con-
uerti ad vtilitatem. Vnde Malach. j.
Male offerre dicit qui debile offert.
Similiter q̄ falsam monetā offerunt.
Pingue aūt vt plus de cordis deuoti
one pcedat q̄z de manu. Sicut vidua
dño era Luc. xxj. Munus em̄ extrin
secū recognitio dz eē censualis. vt ipe
qui offert munus recognoscat q̄ dñs
deus in ipm habeat dominiū. cui ani
mā corpus z res subdit. Sic̄ factum
est in tpalib⁹ Luce. ij. vbi dicit quēlibz
dedisse denariū censualē impatori ro-
manoꝝ. Pōt etiā intendere p oblati-
onē sacerdotis pmotionē p vite ac
cōmodis reuerentiā exhibēdā sancto
cuius solennitas agit profecium viui
vel mortui pro quo missa valebit. De
deuota oblatione dicit Eccl. vij. De
negligētia purga te cum paucis. vbi
glo. Quis parua oblatio multoꝝ de
lictoꝝ purget negligētiam. Sup que
Tho. scđa. ij. q. lxxj. ar. iij. sic dic̄. Par
ua oblatio cū humili mēte z pura di-
lectione facta. vt ibidē dicit. nō solum
purgat pctā venialia sz etiā mortalia.
De tertio Matth. v. Si offers mun⁹
tuū ad altare z ibi recordat⁹ fueris zc̄.
De q̄rto Prouerb. iij. Honora dñm
de tua substantia. Et fm Tho. vbi. s.
Oblatio tripliciter vitiat z refutatur.
Primo. si merces meretricis ē ppter
scandalū ne eccl'ia videat fouere pctā
si de lucro peccati oblationē recipiat
Scđo de illicite acquisitis. qr de tua
substantia eē debet. Tertio si oblatio
vergat in detrimentū alterius. vt si fi-
lius offerat de quo patrē nutrire debz
qđ improbat xps Matth. xv. Ter- F
tio de decimis q̄rit. de qb⁹ rebus sint
dande. Rñdet fm doctores q̄ de psō-
na ppria si est cōsuetū. z de reb⁹ ppriis
extrinsecis fm q̄ cōsuetudo iubet. vñ
dicit Tho. qōlib. ij. q. iiij. arti. iij. Nul-
la cōsuetudo cōtraria soluit hoiez ab
obligatōe reddēdi decimas. quia hec
obligatio fundat sup ius diuinū z sup
ius naturale. vñ sp tenētur hoies red-
dere decimas si eccl'ia exigat. ēt ptra-
ria psuetudine nō obstante. z in terris
in quib⁹ ñ est consuetudo q̄ decie sol-
uant ipa psuetudo q̄si expostulat de-
cimas. vñ peccaret q̄ nō redderet. Sz
in terris i qb⁹ ñ ē psuetudo cōis q̄ de
cime dent. z eccl'ia ñ petit. videt eccl'ia
remittere dū dissimulat. al's hoies ita
liter orietaliū ptiū dānarent q̄ decias
nō soluūt. h Tho. Et postq̄z pbauit q̄
i illi apl's ñ postulauit victū ab his qb⁹
pdicabat xpē scādalū tollēdum addit
Tho. Rectores inq̄t eccl'iaꝝ nō bñ fa-
cerēt si i terris talib⁹ decias exigerēt i
qb⁹ nō ē cōsuetū dari q̄ñ pbabilit cre-
derēt q̄ ex h scādalū nascerent. hec ille.

G Dubitat vtrum paup teneat solue
re decimas diuiti sacerdoti. Respon-
detur fm Tho. quodlib.vj.q.v.artic.
.iiij. Reddere debitū est actus iusticie
τ ideo ad hoc φ alicui reddatur qđ ei
debet.nō refert vtrū sit diues vel pau
per. Decime aūt sacerdotib⁹ debent
in cōi quidē fm ius naturale. Natu-
ralis em rō dictat φ illi qui ꝓ pplo in
spūalibus laborant. a pplo stipendia
sue accipiant sustentationis.Et fm h
etiam in nouo testamento est iure di
uino sanctū. Nam.j.Corinth.x. do-
minus ordinauit his qui euangeliū
annunciāt vt de euāgelio viuant. In
veteri aūt testamento q̄ntitas fuit de-
terminata scʒ decima.Et idem statuit
eccl'ia in nouo testamento soluendū.
Vñ cum sacerdotib⁹ decime debean
tur tam de iure naturali q̄ʒ diuino. τ
etiaʒ ex statuto eccl'ie q̄uis sacerdos
sit diues. nihilominus paup tenet ei
decimas soluere. Sed dicis alias ha-
bet vñ sustentet.Cur ego sibi dabitur
Rñdet pmo φ decimarū solutio etiā
ꝓpter paupes ē instituta sustētādos.
sed his sacerdos ꝓuidere debet de de
cima. Scđa φ effectū ē alicui debitū
ꝓstatū ecclesie.nihilomin⁹ ei debetur
q̄uis sit diues. Qui em i simili emit
rem aliquā debet soluere tm̄ q̄ntū va
let. siue a paupere siue a diuite emat.
Addit Ray.in sum. Clerici hñtes suf
ficiens pūmoniū vel reddit⁹.recipiē-
teo adhuc decimas.si tales deseruiūt
eccl'ie τ decimas ꝑcipiūt nō vt eas in
malos vsus ſʒ in pios ꝯsumāt.nō pec
cant.alias sacrilegiū cōmittūt.xvj.q.
.j.qm̄. Alie difficultates hic sunt.s.an
laici sine feudo possint decimas hēe
ſʒ hoc ad presens relinquo.

Capitulum.viij.

Exto mandatū est negatiuum
A s sicut τ sequētia. Non habeb
deos alienos coram me. Con-
tra hoc facerēt qui etiam sine imagi-
nibus solem aut lunā vel aliq̄d aliud
ꝓ deo colerent sicut quidaʒ fecerunt.
Sed quia hic error etiam inter paga
nos multos extinctus est. ideo nihil
de isto iam opus est dicere. Sed cō B
sequēter septimo mandat φ nec ima-
gines deorū hēe debemus eas venerā
do deitatis cultu.Contra hoc faciunt
imaginibus abutētes. Unde quia h
monemur adorare deum τ cauere ab
imaginū cultu malo.Ideo hic tria vi
dēda sunt. Primo de institutiōe ima
ginum. Secundo de veneratione re-
liquiarū. Tertio versus quas mundi
partes adorare debeamus.Pro pmo
notādum φ adorare est se totū adora-
to subijcere ꝓpter eminētiam virtutis
τ sanctitatis totamq̄ʒ spem in ipm po
nere. vnde τ cultus siue seruitus dici
tur. τ sic deo compedit soli. nam sine
eo nihil possumus Joh.xv. Venera
ri ꝟo sanctos possumus nos eis sub-
ijciendo tanq̄ʒ dei amicis τ nostris in
tercessoribus. τ hec spēs est suffragij.
Sed diceres.cur faciunt xpiani ima-
gines cōtra illud preceptū. Non faci
es tibi sculptile. Respondet primo φ
deus absolute non ꝓhibuit fieri ima-
gines. qꝛ iussit cherubin effigiari obū
brantia ꝓpitiatorium.Exo.xxv. Sed
ꝓhibuit modo qui sequit scʒ.non ad-
orabis ea neq̄ʒ coles ea.nō videlicet si
cut gentiles q̄ putabāt aut aliq̄d diui
ni in imagine eē.aut creatū q̄d deū ef
figiare. Fuit tm̄ in veteri testamēto C
ꝓhibitū fieri imagines maxie dei.Tū
ꝓpt ꝓnitatē ppl'i ad idolatriā ꝓtūc.et
inter idolatras cōmorāt.Tū etiaʒ qꝛ
de⁹ nōduʒ hō fact⁹ fuit.vñ nec effigia
ri debuit. Hodie āt introduct⁹ ē vsus
imaginū. primo a xpo q̄ suā imaginē
Abagaro regi pāno ipsaʒ misit. vt re
fert Eusebi⁹ i eccl'iastica hysto. τ Da-
masus li.sniaꝝ suarū. Scđo ab aplis

Nam tpe eorū hec fuerūt. Vn̄ Lucas imagines v̄ginis Marie ꝛ filii eiꝰ sculpsisse legiť. Et aplorꝫ tempore sanctus Seruatius imaginē Christi crucifixi secū detulisse refertur in sua hystoria. Tertio a ꝯtinuato ritu ecclesie que approbationē imaginū in concilio Romano fere mille episcoporū
D congregato diffiniuit. Sed cur inuente sunt: Respōdeť ſm Tho. in tertio dis. ix. triplici de causa ſm tres ꝑtes imaginis anime. Ex parte memorie. ad frequentē recordationē salutis nostre ꝛ instrumentorꝫ salutꝭ. Ex parte intellectus. ad informationē rudiū qui litteras ignorant qui docenť imaginibus loco litterarum. Ex parte voluntatis. ad maiorē excitationē deuotionis. Plus enim mouēt visa ꝙ audita. Et sic institute sunt ꝓpter memorie labilitatē. intellectus ruditatem. ꝛ affectus tarditatem. Item notandū ꝙ ſm doctores cōmuniť dis. ix. tertij. adoratur deus in quibusdam signis latria. puta eucharistia. imagine crucifixi. imagine crucis. ꝛ in scͤptura sacra potissime in euāgelio possꝫ a prudente adorari. veneramur etiam sanctos in quibusdam dulia. vt in imaginibus sanctorꝫ aliorum ecclesiis alta
E ribus reliquijs ꝛ similibꝰ. Quo ad secundū. Cur venerande sint reliquie sanctorū: Respondetur ſm Damas. in hystoria Barlaam. vbi recitatur de processione sanctorꝫ patrū portantiū reliquias. ꝙ q̄druplici de causa. Primo vt ex veneratione eorum auxiliū sentiamus. Secundo vt exempla eorum quorū sunt hic imitemur. Tertio vt requiem patrie vbi anime eorū sunt speremꝰ. Quarto vt nos in pul
F uerē redigēdos memoremur. Quo ad tertiū ſm Tho. vbi supra. Ad oriētem adoramus et altaria construunť quītuplici de causa. Primo in signū ꝙ a Christo est nostra illuminatio qui est lux mundi. sicut sol est ab oriente. Scd̄o quia oris est nobilior pars orbis. in signum nos ibi vertimus ꝙ credamus omnia nobis a deo conferri ꝛ nobiliora vt gratuita immediate. Tertio sicut motus incipit ab oriente per angelum. ita omnis nostra actio a deo. Quarto quia paradisus est ibi a quo cecidimꝰ ideo memoremur vt in celi paradisum intremus. Quinto q2 ab oriēte ad iudicium veniet xp̄s.

Capitulum. ix.

O Ctauo prohibeť hic omnis su A
perstitio. diuinatio ꝛ similia. in quibꝰ illud quod a solo deo vel a sanctis expectare debemꝰ a creaturis illicite requirimus. Non inquit adorabis ea neqꝫ coles. Circa hāc materiam videndum. Primo de speciebus supstitionum. Secundo de grauitate huius peccati. Tertio de remedijs licitꝭ ꝛ illicitis. Quo ad primū B
ſm Isido. viij. ethymo. ꝛ ſm Tho. secūda. ij. q. lxxxxij. Et certe sunt capitales quatuordecim species. Prima est phitonū hominū. videlicet in quibus demon loquiť. Ad quam reducūť videntur putātes se localiter ad herodianā traduci. Item quedā mulieres in q̄tuor tēporibꝰ extasim ꝑ demonē patiētes. Scd̄a ē somnia habentiū ꝛ deceptorie ibi iudicantiū. Tertia mathematicorꝫ. qui ſm natiuitates hoim et ſm influxꝰ celestiū iudicāt diffinitiue de volūtarijs hūanis. nā mathematici iudicāt ſm ꝯstellatōes. Quarta sortilegiorꝫ. Quīta ariolorꝫ. i. in aris idolorꝫ rn̄sa dantes. Siliť geomātici i terrestribꝰ iudicātes vt i īspectōe vnguis calibis politi. spatula. manu. ꝛ in similibus futura vel secreta predicētes Sexta auguria practicantiū audita scilicet in cantu ꝛ volatu ꝛ motu auium iudicantiū. Septima carminatorꝫ

per verba et exorcistarum demones et illicite serpentes adiurantes. Octaua fit per remedia supstitiosa alia p sanitatib9 vel alijs exercēdis. vt in ligaturis. verbis inordinatis vel innsitatis characterib9 et hmōi. Nona aur ruspicū. i. horarum dierū vani inspectatores Decima necromanticorū. i. mortuos suscitantiū. vt. j. Reg. xxviij. et hodie ex dubio fidei morituros ad redeundū inuitantiū. Vndecima trāsformātiū se vel alia in silitudines aialiuz. vt in lupos et bestias alias. Duodecima. fortunā inculpantiū aut enfortuniū. Tredecima. artē illicitā addiscentiū. vt diuinationes. artē notoriā. et si que sunt siles. Quartadecima maleficorum qui nitunt immutare corpa a sanitate certa. gnātionē impedire. aim in amorem vel odium pcitare. et his similia.

C Quo ad scdm de grauitate hui9 pcti notādū hoc pmo phibitum ē in sacra scriptura multiplici pena. etiā sub pena mortis aie et corpis. Vn̄ Leuit. xx. Aia q̄ declinauerit ad magos et ad ariolos et fornicata fuerit in eis. ponā faciem meā ptra eā. et interficiā eā de medio ppli mei. Itez ibidē. xx. Vir siue mulier in quib9 phitonicus vl' diuin9 spūs fuerit moriat. lapidib9 obruent eos. sanguis eorum sit sup eos. Vn̄ ppt hoc pctm̄ Ochozias infirmus mortuus est. iiij. Reg. j. Et Saul. j. Paralipo. x. Item fm canones. Si diuinatorum et maleficorum pctm̄ occultū sit imponitur penitētia q̄dragita dierum extra. c. c. p. Si notorium eucharistia denegat. de cōse. dis. ij. p dilectiōe. Si sit clericus deponēdus ē. et in monasterio detrudēdus. Si laicus excōmunicādus. xxvj q. v. nō oz. Tales etiaz infames sunt. et qui ad eos cōcurrūt. vn̄ nec ad accusationē debent admitti. ij. q. viij. quisquis nec. Itē tales fm leges debent plecti pena capitis. Et si accedant ad domū alterius. debēt cremari et bona eorum oia debent publicari. C. de malefic. l. nemo. l. culpa. l. nulla. Contra omnes diuinatores et maleficos iura ciuilia seuissima sunt. Vnde libro. ix. C. Rubrica de male. et mathe. et ceteris silib9. vt dicit Azo. in summa. diuinantes circa somnia. vel in garritu auium. et in similibus. talibus non permittitur ad limen alterius accedere. alioquin concremantur. nec aliquis debet eos suscipe vel consulere. alioquin deportatur in insulam. et oīa bona publicant. Qui aūt arte magica vite innocentium insidiantur animos mulierum ad libidinem flectūnt. et hi bestijs obijciuntur. vt. l. militi. Item nemini permittitur diuinare. alioquin supplicio capitis feret gladio vltore prostratus. vt in supradictis legibus patet. Itez beatus Augustinus dicit. et habet. xxvj. q. vij. non obseruabitis. Vbi enumeratis multis superstitionibus sic concludit. Qui has et quascunqz diuinationes. aut fata. aut auguria obseruat. aut attendit. aut consentit obseruantibus. aut talib9 credit. aut ad domuz eorum vadit. aut in suam domum introducit. aut interrogat. Sciat se fidē christianam et baptismū preuarcasse. et paganum et apostatam et dei inimicum. iram dei grauiter ineternum incurrere. nisi ecclesiastica penitentia emendatus deo reconcilietur. Sed dubitatur an semper sit peccatū mortale talibus esse implicatum. D

Respondetur fm quosdam. q actum diuinationis et huiusmodi potest quis tripliciter exercere. Primo sic q credat p illum actum realiter assequi quod intendit. puta alicuius amorē vel furti reuelatiōez. vl' futuri euētus pcognitionē de ptingētib9. Certū ē q q̄ talia credit pseq̄ posse p actū illū oportet q

credat in illo actu aliquid existere di-
uini numinis.q̄ a deo solo expectare
debem⁹.aut q̄ soli deo ꝯueniūt. vt im
muta revolūtatē.aut ꝯtingētia futura
certitudinaliter ꝑdicere.Et tūc talis fi
dem abnegat.vt in autoritate Aug⁹.
immediate tactū ē. Et sic de ꝗuissimis
pctis mortalib⁹ vnuz est. q꞉ fidē tollit
debitaz.Scd̄o mō sic fieri pōt.ꝗ licet
aliq̄s nō credat ꝑ actū illū realiter as-
sequi q̄d intēdit.tamē vult curiose ex-
periri veruz aliquid efficacie sit in tali
actu vel nō.Et hoc iteꝝ est peccatum
mortale minus ꝑmo.Ratio ē.q꞉ talis
est dubius ꝛ fluctuans in fide postq̄ꝫ
ꝯtraveritatē ꝛ firmitatem fidei ꝓponit
experiri talia q̄ scit vel scire deberet
per fidē catholicā esse reprobata. Ter
tio mō si ex sola leuitate vel simplici-
tate h̄ exerceat. nihil tñ in hoc credēs
esse virtutis ꝛ efficacie.nec etiā experi
ri intēdit an in hoc aliqua efficacia ex
istat sed solum leuitate ꝛ simplicitate
hoc facit.Et hoc videtur quibusdam
eē veniale pctm̄.maxime apud laicos
ꝛ idiotas. Sed q̄ꝫtuz ad clericos q̄ te-
nent hoc scire iure ꝓhibitū.sꝑ est mor
tale pctm̄. Quia excōicandi sunt ſm
iura.excōmunicatio aūt a iure solum
E pro mortali infligit. Quo ad tertiū
dubitat que sunt remedia licita homi
pro adeptiōe bonoꝝ quorūcūq̄ꝫ ꝛ pro
euitandis malis quibuscunq̄ꝫ.Rn̄det
quinq̄ꝫ. Primo faciat hō id q̄d pōt ex
propria industria.ex ꝓpria potentia ꝛ
viriū suarū exercitatiōe. Ad apl's.ij.
Corīn.ix.iubet dicens. Abundetis in
omne opus bonū.Scd̄o hō recursuz
habeat pro cōsilio ad alios hoies qui
sunt in hoc prudētiores.ꝛ suꝑ hoc im
ploret auxiliū potētioris.vt cū perito
in arte medicādi si est infirmitas natu
ralis.Jō Ecci.xxxviij. Honora medi
cū ꝓꝑ necessitatē. etenī eū creauit al-
tissim⁹ ꝛc̄.a deo enī ē ois medela. Ter
tio se cōmendet ꝑcibus iustoꝝ huius
vie. Vn̄ Ecci.xxxvij. Cū viro sancto
assiduus esto quēcūq̄ꝫ agnoueris ob-
seruantē timorē dei. cuius anima est
ſm aiaz tuā. Quarto deuote inuocet
sanctos patrie.De quo Job.v. dicit.
Voca si ē qui tibi rn̄deat. ꝛ ad aliquē
sanctoꝝ ꝯuertere. Quinto vt ad deuz
immediate ꝓ adiutorio recurrat hūi-
liter.Sicut in veteri testamēto sancta
virgo Sara fecit.Thobie.iij.que ait.
Hoc pro certo hꝫ ois q̄ colit te. q꞉ vi-
ta eius si in ꝓbatiōe fuerit coronabit.
si aūt in tribulatōe fuerit liberabitur.
ꝛ si in correptiōe fuerit ad miscd̄iam
tuaz ꝑuenire licebit.Et Josaphat rex
iuda in tribulatiōe inimicoꝝ exn̄s.ij.
Paralipo.xx.ait. Cū ignorem⁹ quid
agere debeam⁹ hoc solū habemus re-
sidui vt oculos nostros dirigamus ad
te.Et si intentū nō adipiscit q̄s ꝑ pri-
māviā.addat secūdā. ꝛ sic si oꝫ tertiaz
vsq̄ꝫ ad vltimā. Qꝛ si pseuerauerit ꝛ si
ad salutē est. vtiq̄ꝫ exaudiet. aut in ꝓ-
pria petiti forma.aut in equalenti.Ex-
empli gr̄a. Si vis carere vicio aut occa
sione eius. aut hr̄e virtutes. deuotionē
ꝛ hmōi spūalia bona. Silr̄ hr̄e tꝑalia
vel carere malis hui⁹ vite aliquibus.
Prio ꝑmū arripe.Scd̄o adde secun-
dū.ꝛ sic ꝯsequēter. Sed alia remedia q̄re-
re supstitiosa.illicitū est. Sūt aūt tria
quib⁹ non ꝓhibemur vti in remediū.
Primo herbis. lapidibus ꝛ similib⁹.
que naturalē hn̄t virtutē.de qua ratio
ſm naturales ꝛ medicos reddi potest
Vnde beatus Hiero. dicit. ꝛ ponitur
.xxvj.q.vij. Demoniū sustinenti licet
petras ꝛ herbas habere sine incanta-
tione. Item verbis sacris que alicui⁹
autoritatis sunt. ꝛ aliis sacris rebus.
Vn̄ si aliquis colligat herbā medici-
nalē cuꝫ symbolo diuino vel oratione
dominica. vl' scribat in charta simbo
lum vel dominicā orationeꝫ. ꝛ ponat

super aliquem infirmū. vt sic in istis tm̄ de⁹ creator oīm honoretur nō repro batur dūmodo nulla alia superstitio ad misceatur. vt habetur ex cōcilio Martini pape. xxvj. q. v. nō liceat. Tertio ieiunijs. orōibus. elemosynis. et alijs opib⁹ q̄ sunt de genere bonoꝝ q̄ certū
F est placere deo. Sed dubitatur vtrū maleficia efficaciā habeāt. Rūdetur ex qnq̄. Primo ex parua cōfidētia quam homines habēt in deum. iō permittit eos a demonibus impediri. fm illud ps. Qm̄ in me sperauit liberabo eū. scʒ iustū. Et p argumentum a ꝯtrario sensu. q̄ nō sperāt in deū demonis potestati relinquūtur. Scdo ex errore qui in hoibus est. cuius pena frequenter est effectus maleficij. fm illud Rom. j. Cū cognouissent deū nō sicut deum glorificauerūt ⁊c. et obscuratū est insipiens cor eoꝝ. Tertio vt fide probetur bonoꝝ. fm Aug⁹. qd̄ probat per illō Deutronō. xiij. Si surrexerit in medio tui ꝓpheta. aut qui somniū se vidisse dicat. et pdixerit signū. aut portentū. et euenerit qd̄ locutus est. et dixerit tibi. eamus et sequamur deos alienos q̄s ignoras et seruiam⁹ eis. nō audias verba ꝓphete illius aut somniatoris. q2 tentat vos dominus deus vt palā fiat an diligitis eum an non. Quarto ꝓpē pactū expressum vel tacitū hominum cū demonibus initū et societatē. qualiter fit in omni sugstitiōe. vt dic Aug⁹. de doctrina xp̄iana. li. ij. que societas omni vtibi dicit penit⁹ fugiēda ē xp̄iano. Quinto ex desiderio diaboli. qui conatur cōtinue decipe nos. j. Petri. v. Aduersari⁹ vester diabolus tanq̄ leo rugiens circuit querens quē deuoret.
G cui resistite fortes in fide. Dubitatur iterū quibus ex causis demones sciāt futura interdum. et vnde tam miros effectus possunt cū deus pmittit efficere. Rūdetur fm Aug. li. de natura demonū. assignādo sententialiter septem causas. non q̄ futura cōtingentia sciant sed coniecturant ꝓbabiliter. Prima q2 vigent subtilitate naturali plus q̄ homines. Scda. plura sciūt q̄ nos ꝓpter experientiā tēpoꝝ. Tertia ꝓpter celeritatē motus demon multa futura predicere pōt que hominem latent. Quarta. nā potentia cū deus pmittit possunt morbos immittere et hos predicere. Quinta p signa futura possūt predicere subtilius q̄ medicus videndo pulsum et vrinā. Nam sicut medicus videt p signa aliquid in infirmo. qd̄ homo simplex n̄ videt. ita demon qd̄ nullus hō naturaliter videt. Sexta ex signis q̄ procedūt ab animo hominis coniecturant ea q̄ sunt vel erūt in animo astutius prudenti viro. Sciunt em̄ qui instinctus coꝝ sunt verisimiliter secuturi. Septima. acta ꝓphetarū et scripta noscunt. ex quibus futura predicere possunt. Et hec tāguntur. xxvj. q. iiij. sciendum.

Capitulum. x.

A Quo ad pmū modū notādū q̄ (q) vt habetur. xxvj. q. v. epi. Ex cōcilio acqren. tales psone nō trāsferuntur a demone localiter ad loca in quib⁹ se dicūt fuisse. sʒ ipse sathanas cū mentē cuiusq̄ mulieris cepit. et hāc p infidelitatē sibi subiugauerit. illico trāsformat se in diuersaꝝ formaꝝ spēs et mētē quā captiuā tenet in somnis deludēs. mō p leta. modo p tristia imaginarie solū deducit non veraciter. Et cū sola aīa hoc patiatur infidelis. hec non in aīo sʒ in corpe euenire opinatur. Exēplū refert de vetula quā cū cōuertere nō posset frater pdicator. ad hāc ex cōdicto venit frater qn̄ in cubella se trāsiturā dixit ꝟsus dn̄am herodiadē vel venerē. nā ptūc vetula sine motu locali dormire cepit. et cum iam se somniaret versus herodiadē vehi. et manus

leta pœceret. versum est ex motu vas
ꝛ vetulā cū cōfusiōe ad terraꝫ ꝓiecit.
Eadē de cā ficta sunt interdū ꝛ imagi
naria solū. qn̄ quedā in ꝗtuoꝛ tꝑibus
se in raptu dicūt videre aīas purgato
rij. ꝛ plura alio fantasmata. Nec mo-
uere debet ꝙ quarundā vetularū pe-
des protunc adusti non sentiūt ignē.
qꝛ demon fantasmata in imaginatiōe
mulieris tāto intendere potest vt aīa
extra nihil sentiat. Exēplū de hñtibus
morbū caducū qui etiā adustionē nō
sentiūt in infirmitate sua. qꝛ aīa in in
terib⁹ passiōib⁹ vel doloꝛibus pressa.
extra nō sentit ignē. Itē naturalr̄ q̄-
dem spāliter mulieres quedaꝫ facili-
ter ex imaginatiōibus pn̄t rapi ad in-
tra adeo vt nō sentiāt exterioꝛa. vt po
nit exemplū Aug. xiiij. de ciui. dei de
quodā Restituto noīe q̄ ad modicuꝫ
alicu⁹ gemitū se ad interioꝛa cōuerte
re poterat. vt nec voces. nec pūcturas
nec vellicātes sentiret. immo tanq̄ꝫ in
defuncto nullus anhelitus sentiebat
B Quo ad scđm de somnijs notandū
ꝙ raro aliquis dꝫ tenere de somnijs ꝛ
iudicare. Interduꝫ tn̄ pōt ꝛ de aliqui-
bus dꝫ. Primū pꝫ. quia cause somni
oꝝ sunt tam varie ꝙ pauci sciāt a quo
fiant. Nam fm̄ Grego. li. iiij. dyal. ali
qn̄ fiūt plenitudine ventris. Aliqn̄ vē
tris ꝛ capitis exinanitiōe. ꝛ hec expien
tia didicimus. Aliqn̄ demonū illusi-
one. Ecci. xxxiiij. Multos errare fece
runt somnia. Aliqn̄ dei reuelatione.
Gen̄. xxxvij. ait Joseph. Audite som
niū meū qđ vidi. Aliqn̄ cogitatiōe na
turali simul ꝛ illusione. Vn̄ Ecclesia
stes. v. Ubi multa sunt somnia mul-
te sūt vanitates. Et. s̄. Multas curas
sequunt somnia. Aliqn̄ fiunt cogitati
one simul ꝛ reuelatōe dei Daniel. iiij.
vbi ondit ꝙ somniū Pharaonis ce-
pit a cogitatiōe ꝛ terminabat in reue-
latiōe. Quidam tn̄ aliq̄lter sed caute
iudicare possunt interdū de somnijs.
vt si post somniū de cruce aqua vel ca-
lice expertus es tibi tribulationem sepe
subsecutam timere potes ꝙ eueniat.
Et patientia ꝛ oratione ꝛ alijs te ꝯtra
temptationē preparare. ꝛ forte iō de⁹ re-
uelauit. Silr̄. si de extremo iudicio te
somnias damnatum. postea scrutare
conscientiā. Sed nunq̄ꝫ curanda sunt
somnia de thesauris inueniendis. de
inimico inuadēdo ꝛ similib⁹. Pos C
sunt aūt quintupliciter vt dicit Tho.
somnia signa esse futuroꝝ. Primo
qn̄ est causa effectus futuri. vt qꝛ som-
niasti te iterū ad ecclesiā certam. ideo
postea vadis. Secūdo somniū est si-
gnum futuri cuius causa in somnian
te est. vt colera pressus somniat de ni
gro. ꝛ sic vtunt medici somnijs. Ter-
tio interdū a casu euenit de quo quis
somniauit. vt de igne somniasti. ꝛ ea-
dē die a casu dom⁹ incinerat. Quar-
to qn̄ impressio aeris vel celi coꝛp⁹ doꝛ
mientis alterat. sequit interdū simile
somniū. vt si aer vel celū est dispositū
influere humide. coꝛp⁹ facit somniare
aiaꝫ de pluuia. Et hoc ē cōe in formi-
ca. muscis. pulicib⁹ ꝛ gallo. ꝛ in brutis
alijs q̄ ex talib⁹ immutant. ꝛ indicāt
prudētes ex talib⁹ quosdā euētus na-
turales. Quinto qn̄ ab angelis bonis
vel malis influxus aliq̄s de futuro re
cipit. tn̄ qui hꝫt de somnio discretiōꝫ
spirituum. que ē fm̄ aplm̄. j. Coꝛ. xij.
gr̄a specialis spūssancti. iudicare pos-
set ꝛ deberēt de somnio. vt sancti ꝓ-
phete. Sonet in qt Grego. vbi. s̄. visi
ones ꝛ reuelationes quodā intimo sa
poꝛe discernūt vt sciant q̄d a bono spū
percipiāt vel q̄d ab illusoꝛe patiantur.
Quo ad tertiū notandū ꝙ Gen̄. j. D
dixit de⁹. Fiant lumīaria in firmamē
to celi ꝛ diuidāt dieꝫ ac noctem. ꝛ sint
in signa. glo. serenitatis ꝛ tempestatis
ꝛ tpa. glosa, veris, estatis, autumni et

hyemis. Vñ primũ ministeriũ qđ faciũt nobis corpa celi est. ꝙ faciũt diẽ ad laborandũ hoĩbus. ⁊ noctẽ ꝓ quiete nostra. Secũdo seruiũt inquãtũ sũt signa naturaliũ effectuũ. vt pluuie siccitatis. caloris ⁊ similiũ. ꝫ nõ sic sunt signa coꝝ q̃ depẽdẽt a libero arbitrio nostro. Sic ꝙ aliquis ex eis iudicare possit hunc furẽ oĩno fiendũ. luxuriosum ⁊ huiõi. Nam ⁊ Ptolomeus ait. Sapiens dñaƚ astris. Nã hec diuersimode influunt ſm ꝙ deo seruim⁹ vel non. Vñ Leuit. xxvi. Si nõ feceritis mãdata mea ⁊c. dabo celũ vobis desup ferreũ. ⁊ terraꝫ eneã. ⁊ cõsumeƚ in cassum labor vester. Si aũt in ꝓceptis meis ambulaueritis. dabo vobis pluuias tẽporib⁹ suis. ⁊ terra gigneƚ germẽ suum. Vñ ſm Tho. li. iij. ꝯtra gẽtiles. tria sunt in hoĩe. videlicet corpus seu corpabilia. intellectus ⁊ volũtas. Itẽ tria alia sunt in celestib⁹ videlicet. celũ ãgelus. ⁊ deus. Celũ solũ põt in corp⁹. vt illuminãdo. frigefaciẽdo ⁊ calefaciẽdo. Angel⁹ bon⁹ põt intellectũ illuminare. ⁊ malus nõ pt intellectui q̃cq̃ imprimere. De⁹ solus põt voluntatẽ vertere ad placitũ. Põt etiã i intellectũ ⁊ in corp⁹ imprimere quicq̃d vult. Quicq̃d vltra ꝓfata astris asscribiƚ de actib⁹ ad liberũ arbitriũ ptinẽtibus est supstitiosum. vel supstitioni ꝓpinquũ.

E Quo ad quartũ de sortibus notandum ſm Tho. scũda. ij. q. lxxxxv. arti. viij. Et ſm Nico. de lyra sup illẽ Act. j. Sors cecidit sup Mathiam. ꝙ vti sortibus est ex vario euẽtu seu dispositione alicui⁹ rei sensibilis ꝓposite determinare aliq̃d dubiũ vel incertum. Sicut ex festucis ꝓpositis per hoc ꝙ aliquis accipit breuiorem vel longiorẽ. seu in ꝓiectione taxillorum ex hoc ꝙ aliquis ꝓijcit plura vel pauca puncta. vel ex similibus aliq̃d dubiũ inter hoĩes determinaƚ.

Secundo notãdum ꝙ sortibus vti contingit dupliciter. Aliqñ est malũ aliqñ est bonũ. Malum est octo modis. Primo qñ quis ea intẽtione vtiƚ sortibus quasi actus humani qui requirunƚ ad sortes vel euẽtus eoꝝ subdanƚ dispositioni stellarũ. Hoc enim falsum esset non carens demonũ suggestione. Secũdo qñ quis expectaret sortium iudiciũ a demonib⁹. qđ fit qñ fiunt in quibus verisimile est demonia ibi esse opus. Sicut legiƚ ezech. xxi. ꝙ rex babylonis stetit i biuio in capite duarũ viarum cõmiscẽs sagittas. interrogauit idola. extra cõsuluit. Tertio qñ quis expectaret sortialium actuũ euentus euenire a fortuna. ⁊ hꝫ solum locum haberet in sorte q̃ vocaƚ diuisoria. Vt si queraƚ iudicio sortiũ quid cui sit exhibendũ. siue illud sit res possessa. siue sit honor. siue dignitas. siue pena. aut aliqua actio. ⁊ talis sors non videƚ habere nisi forte viciũ vanitatis. Sicut si aliqui nõ valentes aliquid diuidere ꝯcorditer. velint sortib⁹ ad diuisionẽ vti quasi fortune exponẽtes quis quã partẽ accipiat vt dicit Tho. Sed Nicol. de lyra sic dicit. Si dispositio vel euẽtus sortiũ expecteƚ in fortuna tñ. nullum est viciũ si mittanƚ sortes ad determinãdũ inter hoĩes quis quaꝫ partem accipiat alicuius rei. ⁊ hoc ex cõmuni cõmittiƚ ꝯsensu fortune. Causa tñ motiua põt esse peccatũ. vt si ꝓpter cupiditatem ꝓpriam vel aliud viciũ nõ possumus ꝯcorditer alio mõ diuidere. F

Quarto qñ quis expectaret iudiciũ sortiũ vel euentuũ solum a deo vel a sanctis angelis. Et licet hoc de se non sit illicitũ qñ fieret in necessitate. ⁊ cũ reuerẽtia. tñ fit q̃druplicitur cum pctõ. Primo si absq̃ necessitate ad sortes recurraƚ. hoc enim videtur ad dei temptationẽ pertinere. vt dicit Ambrosius. super G

Lucā. Qui inquit forte eligit hūano
iudicio nō deprehēdit. Secūdo si qs
etiaȝ in necessitate absq̧ reuerētia de-
bita sortibus vtat. Videant tales di-
cit Beda sup Act.j. hoc ipsos aplos
non nisi collecto fratruȝ cetu ⁊ preci-
bus ad deum fusis egisse. Tertio si di
uina oracula ad terrena negocia con
uertant. Vn de. Aug. ad inquisitiões
Januarij. His qui de paginis euāge
licis sortes legunt. ⁊ si optandū sit q̄
hoc faciāt. id est. pmittendū ne maiꝰ
malum fiat vt potius q̄ȝ ad demonia
consulenda concurrant. tamen mihi
displicet ista cōsuetudo ad negocia se
cularia ⁊ ad vite huius vanitatē diui-
na oracula velle conuertere. Quarto
si electionibꝰ ecclesiasticis que ex spi-
ritusſancti inspiratione fieri debēt ali
qui vtant sortibus. cōtra prohibitio
nem. ex. de sortil. c. vlti. Nec obstat q̄
Matthias est sorte electus. hoc enim
adhuc nō erat ꝓhibitū. Itē cuȝ reue-
rentia speciali spūſsancti instinctu sie
bat qd̄ in ꝯsequentiā nō est trahēduȝ.
Vn̄ ⁊ Beda vbi s̄. dato spūſancto sta
tim septem diacones. nō sortibus. ſ
b electiōe facti sunt. Sortibus tamē
licite quis vti potest q̄ntuplicit. Pri
mo qn̄ p̄fata vitat. licet vtat sorte in tē
poralibus dignitatibꝰ. quia talia offi
cia ordinant ad terrena disponendo.
Secundo in diuisione ꝛerum tp̄aliuȝ
dūmodo vitent vicia prius tacta. Ter
tio qn̄ necessitas aliq̄ ab electione di-
gnitatis ecclesiastice imineret. Tunc
eñ licitū est cum debita reuerētia sor-
tibus diuinū auxiliū implorare. Vn̄
Aug. in epl'a ad honoratū. Si int dei
ministros sit disceptatio q̄ eorū in tē-
pore ꝑsecutōnis maneāt in fuga oim
⁊ qui eorū fugiant. ne morte eoꝝ oim
deserat eccl'ia. Si hec disceptatio alit
non poterit terminari q̄ntuȝ mihi vi-
detur qui maneant ⁊ qui fugiāt. forte
legēdi sunt. Et hoc modo vsi sunt sor
tibus sancti viri qui in veteri ⁊ nouo
testamento legunt vsi fuisse sortibus.
Sicut Josue Achor reperit. Ibideȝ
.vij. Saul Jonathan. j. Reg. xiiij. Et
Zacharias sorte exijt Luc. j. Quarto
licitum est. vt dicit Aug. j. d̄ doctrina
christiana. Si tibi abundaret aliquid
qd̄ oporteret dare ei qui non haberet
nec duobꝰ dari potuisset. si tibi occur
rerent duo quoꝝ neuter alium vel in-
digēntia vel erga te aliqua necessitate
suparet. nihil tutius faceres. q̄ȝ vt sor-
te legeres cui dādum esset. quod dari
vtriq̧ non posset. De talibus sortibꝰ
dicit Prouerb. xvj. Sortes mittunt
in sinū sed a domino tēperant. Quin
to fit licite fm Innoc. ⁊ Hosti. pro li-
tibus dirimēdis. in his que tempora-
lia sunt quādo fit sorte simplici cum
paleis vel hmōi. Concordat Gam-
fredus.

Capitulum. xi.

d E alijs autē supra enumeratis
modis supstitiosis vt melius
agnoscant ⁊ vitent a fidelibus
mouebuntur plures breues et vtiles
questiones. numero q̄dragintoquinq̧ A
⁊ soluent. Primo tamen notandū
est fm Thom. secunda. ij. q. lxxxij. et
.lxxxiij. q̄ cuȝ supstitio sit religio su-
pra modum seruato. supstitiōis duo
sunt genera. idolatria. scȝ ⁊ diuinatio.
per quaȝ quis aut occulta aut futura
inuestigare nitit per pacta aut occul-
ta. aut manifesta inita cum demoni-
bus. Diuinatio aūt vt dicit Isido. li.
.viij. ethimol. hȝ plures spēs. Et fm
Tho. numerant. de quibꝰ. s̄. dicet di-
stinctius. Vna est prestigium qua B
oculi hominū prestingunt. Alia som
niorū diuinatio. Tertio nigromātia
per quam futura discunt per viuos.
vt ꝑ arrepticios ac ꝑ phitones. Quar
ta necromantia qua ab hīs b[illegible] p̄can-

tationibus quibusdam ⁊ sanguine vi
dentur resuscitati mortui diuinare et
ad interrogata respõdere. Quinta ge
omantia qua in materia terrestri. s. vn
gue. ferro vel lapide futura p̃nũciant
per aliquas figuras vel signa inasata.
verũtamẽ ad hoc genus ptinet diui
natio q̃ fit ex cõsideratione eoꝝ q̃ eue
niunt serio p protractionẽ punctorũ.
ꝫ ibi nõ fit inuocatio demonũ nisi ta
cita. Sexta hydromãtia que in aqua
idez facit. Septia aeromantia in aere
Octaua in igne piromãtia idez facit.
Nona aruspiciũ per qð in visceribus
animalium immolatorum in aris de
monũ idem fit. s. inuestigatio occulto
rum vel futuroꝝ. Et p om̃es. ss spe
cies fiunt talia p expressam demonũ
inuocationẽ. Sequẽtes aũt p tacitaz.
Unde decima est mathesis q̃ ex side
ribus natiuitateo hominũ considerat
⁊ diuinat futura. Undecima ẽ augu
rium a garritu auium dicta licet se ex
tẽdat ad motus vel voces auium seu
quorũlibet animaliũ. siue p sternuta
tiones hominũ fiat vel mẽbroꝝ salt⁹
Auspiciũ tamen ab inspectione auiũ
dictũ ad oculos ꝓprie ptinet. auguriũ
vero ꝓprie ad garritũ auiũ. quia in du
obus istis principaliter diuinatio in
auibus fieri solet. Duodecia ẽ omen.
⁊ fit in verbis. ⁊ circa eadẽ quãdo q̃s
verba hominũ certa intentiõe dicta.
alia intentiõe retorquet ad futurũ qð
vult p̃noscere. sicut maximus Vale
rius dicit. Omniũ obseruatio aliquo
cõtractu religioni iuncta est. quoniaz
non fortuito motu sed diuina ꝓuidẽ
tia constare creditur que fecit celos.
Tertiadecima est chiromantia quan
do alique dispositiones figurarũ con
siderantur in aliquibus corporib⁹ vi
sui occurrẽtes. vt ex lineamentis ma
nus consideratis. Quartadecima est
spatulamãtia. ⁊ est diuinatio facta in

figuris spatule alicuius aialis. Quin
tadecima sortilegiũ est. quod fit p cõ
sideratione figurarũ que ꝓueniũt ex
plumbo liquefacto in aquã proiecto
siue ex quibusdaz cedulis scriptis vel
nõ scriptis in occulto repositis. dum
considerat quis quã accipiat. vel etiã
ex festucis inequalibus ꝓpositis quis
maiorẽ vel minorẽ accipiat. vel etiaz
ex taxillorũ ꝓiectiõe quis plura pun
cta ꝓijciat. vel etiam duz cõsideratur
quid aperienti librum occurrat. que
omnia sortium nomẽ habent. Pri C
mo igitur queritur de prestigijs quot
modis oculi hominũ possint deludi.
Est aũt prestigiũ sensuũ quedã delu
sio oculorũ presertim. Et dicitur a pre
stringo. quia aciem oculorũ prestrin
git. Dicit Isido. viij. ethymol. c. ix. ita
q̃ res videantur aliter eẽ q̃ȝ sint. Et vt
Alexander de hal. parte scða dicit pre
stigium ꝓprie sumptum est illa illusio
demonis que nõ habet causaz ex par
te mutatiõis rei. sed solũmodo ex pte
cognoscẽtis qui deluditur. siue quan
tum ad interiores sensus. siue quãtuz
ad exteriores. Hñ. Alexãder de hales
parte scða. Et tribus modis in ge D
nere põt fieri prestigiũ. Una delusio
nanq̃ȝ fit absq̃ȝ demonibus ⁊ artificia
liter. sola videlicet agitatiõe hominũ
ostendentiũ ⁊ occultantiuz. Sicut fit
in traiectionibus p ioculatores vel p
mimos. Alius modus fit etiã sine vir
tute demonũ ⁊ naturaliter virtute quo
rundã corpoꝝ mineralium que q̃ hñt
possunt ẜm quandã virtutẽ hmõi cor
poribus inditã rem oñdere vel facere
apparere non sicut est. Ut ẜm Tho.
prima pte. q. cxiiij. arti. iiij. Et ẜm ali
os plures. Quedã herba accẽsa fumi
gans facit trabes apparere serpẽtes.
Terti⁹ modus delusiõis ẽ q̃ fit demo
nes. deo tñ pmittẽte. hñt. n. demones
quãdã ptãtẽ ex ordine nãe sup q̃sdam

res inferiores quaȝ possunt exercere
circa istas res qñ deus sinit. Et tūc et
E tes apparent aliter ꝙ sint. Pōt em̄
demon quīqȝ modis aliquē illudere
ꝙ iudicat rem alter ꝙ est. Primo mō
artificiali traiectione. Scđo naturali
applicatiōe alicuius rei. de quib⁹ di-
ctum est. qꝛ ptātem in hoc habȝ plus
ꝙ homo ⁊ scientiā. ⁊ cū deus pmittit
exequi. Tertio modo potest in assum
pto corpe se ostēdere esse aliquā rem.
que nō est vt lactucam. Sicut accidit
se videt moniali. de qua refert Greg.
.j. dyalogoꝝ. Vel in massa auri. vt de
btō Anthonio factū legitur. Vel lu-
pum vt infra dicetur se ostēdere pōt.
Et sic tegere rem alienam suo assum-
pto corpe. Quarto potest turbare or-
ganū visus vt videat res nubilosa que
est clara ⁊ hmōi. Sicut etiā post fletū
lumē apparet aliter ꝙ ante. Quinto
modo in imaginatiuā potentiaȝ ope-
rando transmutatiōe specierū sensibi
lium fm Tho. Vel humores varios
mouēdo vt appareāt ignea vel aquea
⁊ hmōi. sicut in melancolicis natura
F liter fit vel in maniacis. Questio.ij.
Vñ proueniant res vise ꝙs vidēt virgi-
nes in speculis vel vnguibus malefi-
coꝝ ad furta sublata ⁊ hmōi reperien
da. Et cur malefici potius recipiūt vir
gines mares vel femias ꝙ corruptos
Rñ. fm Guil. parisieñ. in vltima pte
de vniuerso. ꝙ ope demonū fit p mo
dum vnū vl' plures pcedēti dubio ex-
pressos. Virgines aūt tm̄ ad hoc ido-
neas demon mentit triplici de causa
lȝ corruptis idem ostdere valeret. Pri
ma vt fingat falso se castitatem amare
quā odit. qꝛ castissimā virginē summe
odit q̄ cōtriuit caput eiusdē serpentis
vnde insidiat calcaneo eius, Vñ de⁹
ait serpēti. Inimicitias ponā inter te
⁊ mulierē ⁊ semen tuū ⁊ semen illi⁹.
ipsa pteret caput tuū ⁊ tu insidiaberis
calcaneo ei⁹. Geñ. iij. Scđo vt sic ani-
mas maleficoꝝ ⁊ eis credentiū decipi
at ad amicitiaȝ demonū inclinatas p
infidelitatis viciū sub specie boni. nō
sub specie mali. Tertio vt corpa sic le-
dat innocentū vel minus vicijs infe-
ctoꝝ. Nā postea vt p experientiā pat3
tales hñt visum frequēter horribilio-
rem ꝙ antea ex vestigijs demonū reli
ctis in oclis vel facie vidētis. Que- G
stio. iij. an veritas aliqua subsit his q̄
dicunt de monte veneris. vbi cū pul-
cerrimis feminis dicunt quidaȝ frui
luxuria ⁊ voluptate ad placituȝ. Rñ.
Guil. vbi. s. li. de vniuerso. ꝙ ficticiuȝ
est totū. licet demonū opere tales ho
mines illudātur modis tactis in pri-
mo dubio. vt in veritate eis fieri vide
tur. qđ tm̄ in apparētia fit. Vñ refert
ꝙ quidā miles se sic putabat frui qua
dam femina luxuriose. qui euigilans
se reperit in luto quodaȝ realiter am-
plecti quoddā cadauer mortue bestie
Questio. iiij. An veritas sit ꝙ q̄dā H
in linea rheni begutte famāt ⁊ eis cre-
dentes de quodam monte circa Ber
nense oppidū. in quo referunt eē ab-
scōditi in antro viri ⁊ femie deuotissi-
me viuētes nullā cōonē hñtes cū a-
lijs fidelib⁹. nisi ꝙ in festiuitatib⁹ pro
sacramētis recipiēdis trāsferūt p aera
ad q̄sdā sibi notos psbyteros i parro-
chijs. Rñ. ꝙ demonis opa ista sit. ꝑut
fundit⁹ inuestigaui. ⁊ laquei innocen
tum. sicut in pcedētibus duob⁹ dictū
est dubijs. Noui em̄ quandā deuotaȝ
sanctimonialē quā diabolus quidaȝ
multo tpe impugnauit etiā visibilit.
qui hāc de monasterio conabat educe
re illesam sub tali de quo querit men
dacio. Ꝺ mētita est iniq̄tas sibi. Nam
ipsa restitit de ꝯsilio prudentū. ⁊ demo
nem non curauit. Questio. v. quid I
sentiendū est de nocturnis exercitib⁹
qui aliquando dicunt videri, ⁊ vnde

ꝓuenīat tales apparentie. ⁊ cur ap-
parēt. Rñ. ſm Guilhel. vbi ſ. ⁊ ſ.
Tho. in. iiij. diſ. xlv. Qꝛ aliqñ viuētib⁹
taleo apparēt. Et pt ↄtingere ꝙ ſeptē
modis fit apparētia taliū exercituum
Aliqñ ope ⁊ preſentia bonoꝝ angelo
rū. ſicut Heliſeo factū ē in adiutoriū
ↄtra ſyrios eū rape volētes. iiij. Reg.
vj. Aliqñ fiunt exercit⁹ demonuꝫ ab
eiſdem viuos deludere volētes. Sic
rex demonū cuꝫ ſuis apparuit beato
Martino in ſpecie xpi Martinū co-
ronare geſtiens ꝓ meritis. Ita in
vitaſpatrū de qbuſdā legit. Itē in libro
dialogoꝝ beati Greg. de cōgregatio
ne demonū iudicia inter ſe diſcernen
tiū ſup reos legim⁹. Aliqñ apparētia
ſctoꝝ in patria exiſtentiū. q ꝓpria vir-
tute ad viuos veniſſe legunt eis i ad-
iutoriū. ſicut ſctūs Felix martyr q ci
uib⁹ nolanis apparuit a barbaris ob-
ſeſſis. Et idē credendū eē de alijs ſan
ctis ꝓut Aug. recitat libro de cura ꝓ
mortuis habēda. Aliqñ fit ab aiab⁹ q
ſunt in purgatorio. vt ſuffragia expe-
ctant. vt btūs Greg. iiij. dialogoꝝ ꝓ-
bat multiplr. Et Guilhel. ſiliter. Ali-
qñ fit ab aiabus dānatis ad eruditio-
nem hominū. ⁊ ad terrorē. Aliqñ fie-
ri pōt eruditione ⁊ imiſſione bonoꝝ
angeloꝝ in ſpm viuētis alicuius ſine
reali apparētia. Aliqñ etiam fieri pōt
mera deceptiōe demonū. ſicet in pri-
mo dubio dictū eſt. Ex q ptꝫ falſuꝫ eē
ꝙ dānate aie nunꝗ infernum exeant
imo hoc aliqñ fit dicit ſctūs Tho. ſed
ꝓtunc dānatiōnē ſecum ferunt. vñ
dicit Tho. etiaꝫ modū quo iſte appa-
ritiones fiunt aſſignādo. Quis inqt
anime ſanctoꝝ vel dānatoꝝ ꝑſentialit
aſſint vbi apparēt. non tamē credēdū
eſt hoc ſemꝑ accidere. Aliquādo em̄
huiuſmodi apparitiones fiunt vel in
dormiēdo. vel in vigilando operatio-
ne bonoꝝ vel maloꝝ ſpirituū ad in-
ſtructionē vel deceptionē viuentium
Sicut etiā ⁊ viui hoies aliqñ alijs ap-
parent ⁊ eis multa dicunt in ſomnijs
cum tñ cōſtet eos nō eſſe pñtes. ſicut
Aug⁹. ꝑ multa exempla ꝓbat in li. de
cura ꝓ mortuis habenda. Queſtio K
ſexta An verū ſit ꝙ aliq hoies ſint ſil-
ueſtres. Rñ. Alb. in de aialibus ꝙ ſic
vel ſaltē mōſtra hominū ſunt. Sunt
em̄ in qntuplici differentia q in ſiluis
apparēt i hūana ſpecie. Aliqñ veri ho
mines rōnales. ſicut plures pſes ſan-
cti legunt in vitaſpatrū nudi hirſuti
quodāmodo vel tecti folijs heremiti-
cā vitā ſoli duxiſſe. Et aliqñ ꝓ beſtijs
a tyrānis a caſu in retib⁹ ferarū capti.
Aliqñ ſunt mōſtra qdam in humana
natura. rōnabilia tñ ſicut ſatiri. qualē
vidit btūs Anthoni⁹ cuꝫ Paulū pri-
mum heremitā queſiuit. ſicut ſcribit
Hiero. Ait em̄ ſatirus ille ad Antho
niū. Mortalis ego ſuꝫ vnus ex acco-
lis heremi. legatione fungor gregis
mei. ꝑcamurqꝫ vt cōmunē dñm ꝓ no
bis depcerio. quē ꝓ ſalute mūdi olim
veniſſe cognouimus. ⁊ in oēm terraꝫ
exiuit ſonus eius. Erat aūt homūcio
aduncis narib⁹. fronte cornib⁹ exaſpe
ratus. cuius extrema ps corpis in ca-
prarū fines deſinebat. Aliqñ ſunt qui
apparent veri hoies ſꝫ neglecti ⁊ velut
beſtie facti. Sicut hodie ſunt circa ter
ram galecien in hiſpanijs inſulis ho-
mines domeſticos fugiētes. velut fe-
re. vt docet expientia. De talib⁹ etiā vi
dent fuiſſe mas ⁊ femia circa ſaxoniā
capti ꝑ venatores. de qb⁹ refert. Alb.
in de aialibus. ꝙ omio ſpēm hūanā vi
debant habere. ſꝫ velut moriones eſſe
videbant. Vir em̄ vin⁹. ſꝫ femīa mor-
tua capiebat. Aliquādo ſunt pigmei.
quod animal ſm Alb. vbi ſ. ē mul
tum ſimile hoi qꝛ erecte incedit. ma-
nibus vtitur ad opa qdam. loqnt lin
gua. ⁊ tamē ſimplicit plus ē beſtia qȝ

homo. licet sit nobilius animaliū īfra hominē. Aliqñ etiā demones i siluis apparēt esse hoīes vel femine vt decipiant incautos. sic cōmuniter habet
I in vitaspatrū. Questio septima An verum sit q̄ malefici possint facere vera animalia arte sua? Rñ. fm Alber. vbi supra. q̄ sic deo pmittente. Aliqñ impfecta q̄dā aīalia pcurare possunt fieri nō in instāti sicut deus facere potest. ʒ motu q̄dam. licet subito. sic ptʒ de malefic fm Aug. Et Exo. vij. vbi glo. Sbtrahi sup isto. Vocauit Pharao sapiētes. dicit. q̄ demones discurrunt p mundū ꝛ colligūt diuersa semina ꝛ ex eoꝝ adaptatione possunt prorumpe diuersas species. Et glo. ibidē sic dicit. Dum p incantationē demonū malefici aliq̄d efficere conant. discurrūt p mundū ꝛ semina subito eoꝝ de q̄bus hoc agit afferūt. ꝛ sic ex illis pmittente deo nouas spēs rerū pducunt. Licet ḡ demonū opere fieri pñt deo pmittente vera talia. nō illusoria id est. solum apparētia. tñ talia dicuntur signa mēdatia semp. q2 demones talia solum ꝛ principaliter faciunt ad seducendū hoīes videntes. ppt q̄d .ij. Thessal. ij. dicit aplus de antichristo. q̄ aduētus eius erit fm opationē sathane in oi virtute ꝛ signis ꝛ pdigijs mēdacibus. Sancti aūt miracula dei virtute increata impetrāt vtilia fidei et instantanee cuʒ placet altissimo.
M Questio octaua. An ope demonū trāsformatōnes possunt fieri hoim in bestias. sicut in lupos ꝛ hmōi. Rñ. q̄ non. Vñ. xxvj. q. v. epi. Ex cōcilio acquirēsi sic dicit. Quisq̄s credit posse fieri aliquā creaturā aut in meli9. aut in deterius immutari. aut trāsformari i aliā spēm vel in aliā silitudinē nisi ab ipso creatore qui oia fecit ꝛ p quē oia facta sunt. pculdubio infidelis est et pagano deterior. Idem late ostendit brūs Aug. de ciui. dei. li. xviij. c. xvij. vbi oñdit q̄ demōes faciūt tales trāsformationes non realiter ʒ visum humanū decipiēdo. sicut ostēsum ē dubio pmo multis modis. Vñ Aug. ibi dic. q̄ famosissima maga Circes mutauit socios vlyssis in bestias. Et q̄dā stabularie mulieres cōuertebāt hospites suos in iumenta onera portantia. Refert etiā socios Diomedis i aues cōuersos ꝛ postea longo tpe circa templum Diomedis volabāt. Et q̄d prestantius narrauit de patre suo veracit qui dicebat se caballum fuisse ꝛ annonā cū alijs aīalibus baiulasse. Nā vt Aug. ibidē soluit. In pmo sola apparentia fuit ꝛ oculorū deceptio. In secundo ꝛ quarto vera onera fuerunt q̄ demones inuisibiliter pñtes portauerunt. In tertio vo socij Diomedis p demones fuerūt de medio subito subtracti ꝛ aues vere loco eoꝝ imediate posite. q̄ ibi volauerūt. In nullo aūt pdictoꝝ de hoīe vere factū fuit irrōnale aīal. ʒ solū apparēter. Dic tñ Tho. .j. pte. q. cxiiij. arti. iiij. q̄ oēs trāsmutatiōes corpaliū reꝝ q̄ pñt fieri p aliq̄s virtutes naturales ad quas ptinēt semina q̄ in elemētis huius mūdi inueniunt. possunt fieri p opatiōes demonum hmōi seminibus adhibitis. Sicut cum aliqua res trāsmutat in serpētes vel ranas q̄ p putrefactionē generari possunt. Illevo trāsmutationes corporaliū reꝝ q̄ nō possunt vtute nature fieri. nullo modo operatione demonium fm rei veritateʒ perfici possunt. Sicut q̄ corpus humanū mutetur in corpus bestie. aut q̄ corpus hominis mortui reuiuiscat. Quod si fieri videat apparētia est. sicut ostēsum est. q. j. Questio nona. vnde ḡ puenit q̄ quidā lupi tam crudeliter astu- N
te ꝛ particulariter homies comedunt Rñ. fm Alber. in de animalibus. et

fin alios q̃ ex septez causis puenire
pōt. Aliqñ ꝓpt famis augmentū. Si
cut ⁊ cerui aliqñ ⁊ alie bestie hoib⁹ ap
propiquāt. Aliqñ ꝓpt ferocitatē virīū
In frigidis em̄ regionib⁹ sunt corpe
minores ⁊ magis asperi ⁊ feroces. Si
cut etiaz tpe coitus. ⁊ qñ hñt catulos.
vt Aristo. dicit li de anialib⁹. sunt ma
gis seui sicut canicule. Aliqñ ꝓpt astu
ciā ⁊ sensū. Lupi em̄ q̃nto sunt senio-
res. tāto deteriores. ⁊ nocēt hoib⁹. q̃
nō possunt venari bestias ꝓpt etatē ⁊
dentes eoꝝ ꝯstringunt. Aliqñ ꝓpt ex
perientiā hūanaruz carniū. q̄ qi optie
cōplexionate sunt ⁊ ꝑ cōsequens dul-
ciores sunt. Vñ sicut volupiuo lecca
torem trahit ad voluptuosum cibum
sic hūane carnes a lupis aut in sepul
cro aut post bellum hoim vel alio mō
gustate. Aliqñ ꝓpter cerebrū rabidū.
efficiunt sicut canes rabidi. ⁊ tūc quē
cunq̧ inuenerint trucidāt. sicut ⁊ ca-
nes aliqui. Aliqñ ꝓpter opationē de-
monū vt hoies credant hoies ⁊ vetu-
las falso in bestias mutari. sicut paga
ni putabāt. Vñ demonis ope potuit
illud fieri qd̄ refert Vincētius i specu
lo hystoriali. li. vj. c. xl. In gallia inq̄t
ante xp̄i incarnationē ⁊ ante bellum
punicum. lupus vigili e vagina gla-
dium obstulit. Et Guil. vbi supra. re
fert de quodaz viro qui se cōuerti pu-
tabat in lupum certis tempoꝛib⁹ qui
bus in antrio latitabat. Illuc em̄ cer-
to tpe iuit et ope demonis velut dor-
miens iacuit. ⁊ sibi interim cuz fixus
maneret videbat q̄ lupus ipe factus
circuīret pueros deuorādo. ⁊ cū illud
realiter solū demō quendā lupū pos-
sidens faceret. putabat falso se somni
ando circuīre. q̄ mō tamdiu demētat⁹
est vir ille quousq̧ inuētus ē iacere in
silua rapt⁹ mētaliter. Aliqñ etiā fit ꝓpt
occultū vel manifestū dei iudiciū q̄
demonū vel diuio instinctu lupi ꝓpt

peccata parentū vel pueroꝝ tales dā-
nificant. Sicut factū esse legimus q̄-
dragita duob⁹ pueris q̄ deridēdo He-
liseū dicēdo. Ascēde calue. ascēde cal
ue. a duobus vrsis de silua exeuntib⁹
statim iugulati sunt. iiij. Reg. ij. Et de
leone q̄ ꝓphetā dei iussum nō implen
tē occidit. iij. Reg. xiij. Sic etiaz vt in
hystorijs legimus tpe Aniti epi vyen
si letanie miores q̄ ante ascēsionē dñi
celebrant triduo inuētē sunt qñ lupi
ciuitates intrātes ibi hoies vorauert
publice. Hec deus cōminatus ē. Le-
uiti. xvj. dicēs. Si nō feceritis māda-
ta mea. emittaz in vos bestias agri q̄
cōsumāt vos ⁊ pecora vestra. Et Deu
tron. xxxij. Dentes bestiarū immittā
in eos cum furore trahentiū sup terrā
atq̧ serpentiū. Qd̄ ostēdit deus effe-
ctu. iiij. Reg. xvij. qñ leones imisit q̄
deuorabāt idolatras in terrā samarie
loco veroꝝ dei cultoꝝ positos. Que O
stio decima. q̄d de raptis femis in an-
garia. ⁊ alias q̄ restitute sensibus mi-
ra dicunt de aiabus in purgatorio. in
inferno. de furtis ꝑditis ⁊ sitib⁹. Rn̄.
q̄ supstitiose agunt ista ope demonū
deluse. sicut in pmis q̄stione dictū est.
Nec obstat q̄ candela adust e nō sen-
tiant qñ sunt i raptu. q̄ diabolus mē-
tem interiorē sic stringit q̄ exterius ni
hil sentiūt. sicut fit aliqñ in melancho
licis. vel etiā naturaliter. sicut de quo
dam viro noie Rustituto refert btūs
Aug. de ciui. dei. qui qñ voluit raple-
bat a sensib⁹ adeo q̄ etiam vellicātes
non sensit. Questio vndecima. vtꝝ P
demonēs siue q̄ nocturno tpe i collis
equoꝝ quasi strepas faciūt de crinib⁹
vbi gutte ceree reperiunt. et plura in
st: tulis bestiarū facere videntur. Rn̄.
Guil. q̄ sic. nisi homies talia ex astu-
cia facerent artificialiter. Questio
duodecia. Vtꝝ demonū opere cam Q
ptiones puerorū fiant. sic q̄ infantes

ponant. qui inpugnant. & semp misse
ri sunt. Rñ. Guil. q sic. qñ parētes in
fantes non orōnib⁹ ⁊ cruce muniunt
Tunc eñ demon vicē infantis gerere
pōt vel trāslationē facere deo pmittē-
te. vix tñ talia sunt credenda fieri ope
demonū nisi literatoꝝ iudicia assint.

K Questio. xiij. Vtrū demon localiꝶ
possit trāsferre aliquez hominē de lo-
co ad locū inuitū. Rñdet Guil. q sic
Sicut etiam bonus angelus tulit in
cincinno capitis Abacuc de iudea i
chaldeam. Exemplū aliud habes du
bio. iij. Sed vt in pcedēti dubio dictū
est. ⁊ in solutione pmi dubij. credēdū
est talia solum vt plurimū in spiritu.
id est. i imaginatiua hois fieri. nō rea
liter. nisi forte raro. vt tenet dño Alb-
tus ⁊ Vdalricus in summa. Qd aūt
aliqñ corpaliter fiat ⁊ localiter. patet
de puero qnquēni cuiusdaz nobilissi-
mi viri. qui puer monachus, ptunc fa
ctus a monasterio nocte illatus est pi
strino clauso. vbi reptus mane se per
quosdā dixit ad magnū cōuiuiū dela
tum. ⁊ vt comederet iussum. ⁊ p supe-
riora a pistrino imissuz. vt refert Pe.
damian. Et habeꝶ in speculo hystoria
li. li. xxvj. c. xliij. Qꝫ aūt aliqui male-
ficiati vł amore mulieꝝ capti dicūt se
nō posse cōtinere qn opteat eos currē
ad amasias. verū ē in pte. ⁊ in pte fal-
suz. Nā si dei grāz vellent inuocare. ⁊
facere qd in se ē vt cōterenꝶ de pecca-
tis. deus illa eis dimitteret ⁊ gratiam
infundendo robur resistendi demoni
tribueret. Et sic eos ad peccandū ne-
mo posset cogere vel mouere localiꝶ.
Et si illa renuūt. nō mirū est si in po-
testate demonis positi eoꝝ dñs eis
dominaꝶ diabolus vel voluptatis ap
petitus. Dicit enim btūs Augustin⁹
in omel. super illo verbo Joh. vj. Ne
mo potest venire ad me nisi pater me
us traxerit eū. Trahit vnūquēqꝫ sua

voluptas. Ostendis oui viridem ra-
mū ⁊ te sequiꝶ. nullo scꝫ corpaliter tra
hente. Sic Chryso. dicit sup Matth.
. xx. de asina quā xps equitauit. q cuz
demon voluntatē hois peccato possi
det. quasi ad libitum trahit quo pla-
cet. Exemplum dans de naui in mari
perdito gubernaculo q ad venti libi-
tum proijciꝶ. ita equo potēter insidēs
ita rex tyrāni hns possessionē. Que S
stio. xiiij. Quis faciat illos strepitus
⁊ illusoria illa q audiunꝶ aliqñ ⁊ videꝶ
vt in inquietationib⁹ domorū noctur
nis vbi pijciunꝶ lapides. vel inquie-
tanꝶ pulsu homines. vel videnꝶ incen
di fantastici ignes. vł alie ludicre ope
rationes. Rñ. fm Guil. ⁊ Cassianū in
coll. patrū. Qñqꝫ illa fiunt ⁊ sepe ope
demonū taliū q plus nocere non pñt
hoibus nisi in talibus potestate diui-
na ligati. Ridiculosi eñ tales inutiles
effectus demonū malignoꝝ opa ostē
dunt. Aliquādo fiūt studio maligno-
rum hominū qui domos volunt eua
cuari hominib⁹. vel lucrari tempora
lia sub titulo falso apparentium ani-
marum. vel sub illo pretextu introdu
cere luxuriam vel furtum cōmittere.
Aliquādo etiā fieri possunt ex curiosi
tate hominū volentium terrere pxi-
mos ioco. vel ex fantasticis ⁊ melan-
cholicis debilitatibus prout expien-
tia docet in psatis eos qui mundū im
mundū nouerunt. Anime enim siue
sint damnate siue i purgatorio siue i
celo. nullatenus sunt credēde talia fa
cere. qꝛ primis nō legiꝶ admissum. re-
liquis quia in charitate sunt. ista tru-
fatoria inutilia non cōueniūt. Vñ nō
est dubium quin demones aliquādo
tales etiam inquietudines faciant. vt
error paganicus redeat. quo credeba
tur animas defunctorum circa tumu
los vel circa aras habitare nō in infer
no. Si aūt adessent aie d purgatorio

tales verisimiliter aut vtilia opa vel salubria facerēt z ostēderēt. aut auxilia diuinis peterēt. sicut beat⁹ Gregoꝛ. ponit exēplū in .iiij. dyalogoꝝ. T Questio .xv. An demões possunt z audeāt grauit hoies ledere. Rñsio fm Tho. ꝙ sic. Possunt eñ deo pmittēte ꝗntu pliciter ledere. videlꝫ in rebus. fama. corpe. vsu rōnis. z in vita. De reb⁹ pꝫ Job .j. z .ij. cui pecora. domū abstulit z liberos. De fama pꝫ in legēda beati Hiero. vt refert Joh. an. in hieronymiano. ꝙ diabolus se trāsformauit in formaꝫ sācti Siluani epi in nazareth amatoris Hieronymi. Qui demon primo feminā nobilem nocte in lecto procaret z puocare cepit ad luxuriam verbis. z deinde factis sollicitauit ad malū. que cū clamaret demon in specie epi scti sub lecto femine se abscondit. vbi requisit⁹ z inuētus p luxuriosa verba se mētitus est eē epm Siluanum. In crastinū igit sanctus vir dispārēte diabolo diffamatus ē grauissime. que infamia tandē circa sepulcrū sancti Hieronymi fatēte diabolo in obsesso corpe purgata est. De corpore pꝫ in beato Job. qui pcussus est a demone vlcere pessimo Job .ij. De tali refert Sigisbertus z Vincētius in specło hystoriali. libro .xxv. c. xxxvij. ꝙ tpe Ludouici scdi impatoris in parrochia mogūtina quidā demon pmo sepe lapides iecit z q̄si malleo ad domos pcussit. Et deinde publice loq̄ndo furta prodēdo z discordias seminādo plures inquietauit. deinde oēs cōtra vnuꝫ irritauit. cuius hospicium vbicūqꝫ manebat incendit. z ob illius peccata omnes pati affirmauit. vnde tandē agros pro hospitio habere potuit. ꝓpter qđ cum presbyteri latanias celebrarent. multos lapiduꝫ iactibus demon vsqꝫ ad cruentationē lesit. aliquando quieuit. aliquando seuit. z p triennium ista cōtinuauit. quousqꝫ ibidem omnia edificia incendio cōsumpta sunt. De nocumēto vsus rōnis z vexatione interioꝝ sensuū pꝫ in possessis z arrepticijs. p euāgelicas etiam historias. De morte z ꝙ vita etiā quosdam priuat. pꝫ Thobie .vj. de septem viris Sare virginis occisis. qui ꝓpter luxuriosum effrenem appetitū in virginē Saram. eiusdē nō erāt digni matrimonio. Questio .xvj. Vtrū malefici possint veraciter suis maleficijs homines ledere. z si sic. quib⁹ modis z quibus rebus. V
Dicunt aūt malefici vt dicit Isid. viij. ethymol. c. ix. ob facinorum magnitudinē. Hi elementa. subdit concutiūt scꝫ opere demonum turbant mētes hominuꝫ. ac sine vllo veneni haustu violentia tm̄ carminis interimūt. vt Lucan⁹ dicit. hec Isid. Rñ. fm Tho. in .ij. circa dis. vij. z viij. et in .iiij. dis. xxxiiij. Et cōiter fm oēs theologos ibidem scribentes. ꝙ malefici oibus istis modis possunt procurare lesiones in hominibus. z eorum rebus cooperāte demone. in quibus demon potest solum ledere vł decipere. de quibus modis iam dictum est a principijs huius materie de supstitionibus. presertim questione immediate pcedenti. videlꝫ .xv. De hoc etiam infra dicetur. Nō autē faciunt ista immediate maleficoꝝ opera actiōe propria z immediata. sed talia fiunt p demones qui visis maleficijs immediate ex pacto dudum cū maleficis a principio mundi z tempore veteris idolatrie habito sciunt qualem effectū debent ad intentionē maleficoꝝ procurare. Vt exēpli gr̄a. Scopa quā malefica intingit aque vt pluat. ñ causat pluuiā sed demon talibus visis q̄ (si deus pmiserit) ptātem habet in oīa corporalia z in aerem. vētos z nubes vt statim talia pcurare z causare valeat.

Maga siquidē signū dat per scopā.
ꝙ demon illud ꝓcurat ⁊ agit vt pluat
per demonis actionē cui maga mala
fide⁊ ope seruit ⁊ se tradidit obseqꝭs il
lius vel aliꝭs. Sic qñ imaginē ceream
vel aliā ad maleficiendū aliquē. male
ficus facit. vel qñ maleficio alicuius
in aqua vel plumbo imago apparet.
quicqd molestie infert tali imagini ta
le experit fieri imaginato .i. hoi male
ficiato. puta pūctura vl' alia lesura q̄-
cūqꝫ. que lesio realiter quidē infertur
imagini ꝑ maleficū vel ꝑ aliū hominē
ꝙ inuisibiliter demon maleficiatū ho
minē eodē modo ledit. dei ꝑmissione
x si demeruit re⁹. Questio. xvij. An
licitū est talia maleficia tollere. R̄n.
ſm doctores sub distinctiōe. aut tolli
possunt sine supstitiosis modis. vt ꝑ
licitū exorcismū aut ꝑ orōnem vl' in-
tercessionē sanctoꝝ. vl' ꝑ sacramētalē
maleficiati ꝯfessionē. vel ꝑ p̄ccisam
ostēsionē seu indicationē alicuius q̄
scit vbi est imago vel per solū motū
localē. vel modo cōgruo simili. ⁊ sic
est licitū. Aut non possunt tolli nisi ꝑ
supstitiosum modū. vl' per noua ma-
leficioꝝ opa. ⁊ sic est illicitū. quia ſm
aplm. nō sunt facienda mala vt eueni-
y ant bona. Questio. xviij. An ne hi
qui in charitate sunt ledi possint per
maleficos. sicut hi qui in pctō mortali
sunt. R̄ndet ſm Cassianū in collatōe
patrū. ꝙ nequaqꝫ. Boni em̄ in rebus
ꝑ demonē ⁊ suos ledi pñt in meritum
eoꝝ ꝓbationē. vt in bonis fortune q̄
sunt exteriores res fama ⁊ sanitate cor
poris. Sic de btō Job paruit q̄ in ta-
lib⁹ lesus fuit ꝑ demonē. ꝙ in nullum
pctm̄ bonis hominib⁹ inuitis ꝑ male
ficia trahi possunt. licet tentari valeāt
ab intra. ⁊ in carne extra. ꝙ nullatenꝰ
violentari. Sic em̄ ponit exemplum
Cassianus de duobus maleficis q̄ be
atū Anthoniū per tres demones suc

cessiue missos de cella mouere nequi
uerūt lꝫ tentatū se ꝑ hoc sentiret. Sꝫ
q⁊ signo crucis ⁊ orōne tentationi re-
stitit. inefficacia oīm fuerūt maleficia
Verū in peccatorib⁹ demon potesta-
tem maiorē habet ⁊ magnā. Vñ veri-
tas ait Luc. xi. Cū fortis armat⁹ cu-
stodit atriū suū. in pace sunt oīa que
possidet. Si aūt fortior supueniēs vi-
cerit illū. vniuersa arma eius aufert
in quibus cōfidebat. Questio. xix. z
Cur malefici instrumenta sue malicie
per sacramēta ecclesie vel ꝑ alia diuina
tangi procurant. vt filū trahendo per
crisma sacrum. vel imaginē cereā sub
palla altaris ad tēpus ponendo. ⁊ si-
milia faciendo. R̄ndetur. Demonis
instinctu ista fiunt triplici de cā. Pri
mo vt nō solū homies ꝑ talia ꝑdi fi-
ant. ꝙ etiā sacrilegi. diuina quantū in
eis est cōtaminando. plus deū creato
rem suū offendant. intimius aīas pro
prias condemnēt. ⁊ plures in pctā ru
ere faciant. Scdō vt de⁹ sic grauiter ꝑ
hoies offensus ſm beati Aug⁹. sniaꝫ
demoni maiorē potestatē in homies
malos tribuat. quib⁹ deus ꝯcedit ira-
tus qd̄ denegaret ꝓpiti⁹. Tertio vt sic
sub specie boni apparētis plures sim
plices facilius decipiāt. qui tacta di-
uinis reb⁹ ⁊ orōnib⁹ a deo putāt etiā
aliqd numinis obtinuisse vbi solū ma
iora pctā sunt ꝯmissa. Questio. xx. aa
est. Cur plura maleficia ⁊ supstitiōes
exerceri solēt sacratiorib⁹ anni tpib⁹.
⁊ p̄sertim circa festū natiuitatis xpi.
R̄ndet ꝙ triplici de causa sicut in pre
cedenti dubio ꝑ oia. Quia festa plus
frangunt peccatis mortalibus q̄ me-
chanicis opibus. vt Aug⁹. dicit li. de
decē chordis. superstitio aūt de maxi
mis seruilib⁹ opibus demonis est cō-
tra diuinā reuerentiā. Ratio secundi
est specialis de kalendis Januarij. q⁊
vt Isid. dicit li. viij. ethymo. c. ij. Janus

a quo Januarius mēsis dictus est. q̄
in circūsione xp̄i die īcipit. idolum
fuit diuersis faciebus ꝯfictū. vna tāq̄
esset finis anni p̄cedentis. ⁊ alia tanq̄
esset principiū futuri ⁊ iminētis anni
ꝓtector ⁊ fortunatus autor. in cuiꝰ re
uerentiā potius demonis in idolo ve
nerati sūt demōes varias cōmotiōes
luxuriosas fecerūt. strenas ⁊ iocalia
sibi mutuo hoies tradiderūt. choreas
varias duxerūt. mēsas p̄parauerunt.
De q̄bus mētio fit p btm̄ Aug. in mul
tis locis ⁊ libris. ⁊ .xxvj. q. v. habes fe
re ꝑ totū. s̄ has corruptelas falsi xp̄ia
ni imitant hodie circa eadem festa. li
cet p̄dicatione sanctoꝝ extirpate sint
in multis locis. ⁊ tū demonū opatiōe
alicubi trāslata ad tp̄a carnispriuij q̄n
cum laruis ⁊ ludis ⁊ alijs sup̄stitioni
bb bus similia fiūt. Questio .xxi. Vn
de prouenit q̄ femine sepe in maiori
multitudine repiunt sup̄stitiose ⁊ ma
lefice q̄ʒ viri. Respōdet triplici de cau
sa. Primo q̄r prone sunt ad credēduʒ
fidem aūt malā demon principaliter
querit. Vnde Ecc̄. xix. Qui cito cre
dit leuis est corde. ⁊ minorabit. Scd̄o
q̄r a natura ꝓpter fluxibilitatē cōple
xionis faciliores sunt impressiōis ad
reuelationes capiēdas p impr̄ssioneʒ
sepatoꝝ spirituū. vt Guil. dic̄. vbi su
pra. q̄ complexione cum bene viuunt
multū bone sunt. cū male peiores sūt
Tertio q̄r linguā lubricā habent. ⁊ ea
q̄ mala arte sciunt eis comparibꝰ fe
minis vix celare possunt. seqꝫ occulte
cū vires nō habeāt p maleficia vindi
care q̄runt faciliter. Vn̄. Ecc̄. xxv. Cō
morari leoni ⁊ draconi plus placebit
q̄ʒ hitare cum muliere nequā. Breuis
omīs malicia sup maliciaʒ mulieris.
cc Questio .xxij. Vtrū credi possit li
cite q̄ demones incubi sint et succubi
mulieribꝰ īfesti. ⁊ feminas cog̃scēres.
Rūdet Aug. de ciui. dei q̄ sic et Isid.
li. viij. ethimo. ⁊ Tho. in multis locis
Quō autē ⁊ q̄bus de causis illa p̄ue
niant quō vel an liberari possit q̄s ab
hac vexactione. vide in dialogo queʒ
collegi de formicarū ꝓprietatibꝰ li. v.
Questio .xxiij. An ne possint aliq̄ dd
regule dari p quas agnoscat vtrū ali
quid sit sup̄stitiosuʒ vel nō. Dicit aūt
sup̄stitio vt patʒ Col. ij. sup illo. Que
sunt rōnem habentia sapientie in su
p̄stitione. Glosa em̄ dicit ibi. q̄ sup̄sti
tio est religio supra modū seruata. id
est. modis vel circūstātijs malis ⁊ de
fecmosis. Est ꝟo religio virtus incli
nans ad exhibenduʒ deo rōne sue ex
cellentie debitū cultum ⁊ honorē. taʒ
in cordis q̄ʒ in corpis actibus. Rn̄. s̄m
Tho. secūda. ij. q. lxxxxij. q̄ sic. salteʒ
in genere ⁊ lr̄atis. put ex ꝟbis elicit
eiusdem sancti. Et sunt quiqꝫ. Prima
est cū gloria dei sit finis noster princi
palis quē in oībus q̄rere debemꝰ. at
tendatur an opus sit ad gloriā dei. et
bō in ope deo det principalit gloriaʒ.
p ip̄mqꝫ opus mēs hois deo subijcia
tur. Juxta illud. j. Cor. x. Siue man
ducatis siue bibitis siue aliud q̄d fa
ciatis. oīa in dei gloriā facite. Secun
da. videat an opus qō fit ⁊ qō ptinet
ad aliquā abstinentiā corporalē vl' ad
corporis exerciciū vtrū sit refrenatiuū
cōcupiscētie modo virtuti debito s̄m
ritum eccl'ie vel s̄m moralem doctri
nā. q̄r ap̄l'o dic̄ Rom. xij. Rōnabile sit
obsequiū vr̄m. loq̄ndo de corpalibus
exercitijs. Tertia videat an opꝰ sit s̄m
statutū vniuersalis eccl'ie vel s̄m scri
pture sacre testimoniū. vel saltem s̄m
particularis eccl'ie ritum. aut de ꝯsue
dine generali. q̄ s̄m Aug. p lege ha
bēda ē. vn̄ btūs Greg. scribit Augusti
no angloꝝ ep̄o dicēti. q̄ sūt diuerse ec
clesie ꝯsuetudies i missaꝝ celebratiōe
Mihi inq̄t Gregorio placet vt siue in
rōana. siue i galliaꝝ seu i q̄cūqꝫ eccl'ia

aliquid inuenisti qḋ plus omnipotẽti
deo possit placere sollicite eligas. Di-
uerse inquit Tho. eccl'ie ↄsuetudines
in cultu diuino in nullo ḃitati diuine
repugnãt. ⁊ ideo sunt seruãde ⁊ eas ꝑ
terire illicitũ est. Quarta inspiciat̃ an
opus adhibitũ. vel exercitiũ ad effe-
ctum q̇ expectat̃ hẽat naturalẽ ꝑpoꝛcio-
natẽ vl' nõ. de q̃ physici medici ⁊ astro
logi inq̄tũ tales multa iudicare pos-
sunt theologi. Quinta ↄsideret̃ si op⁹
nõ est merito res alicui⁹ scandali dati
ꝑbens occasionẽ ruine. q2 tũc licet nõ
esset supstitiosuꝫ. tñ ꝑpter scãdalũ eẽt
dimitẽduꝫ vel differendũ. vel occulte
sine scãdalo faciendũ. quicq̇d ẽvni ex
ꝑmissis ↄtrariũ. timendũ ẽvt supstitio
sum. vel vt pctm̃. Propter primã illi-
citũ est exercere in nouo testamẽto ce
rimonialia vel iudicialia veteris testa
mẽti nisi de nouo instituta eẽnt ab ec
clesia vel gente. Propter idẽ ⁊ ꝑpt̃ re-
gulã secundã fatue faciũt vouẽtes nõ
pectinare caput sabbato. vel ieiunare
die dñico tanq̃ȝ meliori die et similia.
Propter tertiã supstitiose agũt q̇ in ri
tibus alicui⁹ eccl'ie pticular̃ in ꝓces-
sionib⁹ vel hmõi se nõ ↄformãt cõmu
nitati. nisi aliũd excusent. Propter
q̄rtaȝ supstitiose agũt q̇ vtunt̃ characte
ribus ignotis vel noibus suspectis vl'
alligationũ modis nihil coopantib⁹
nãliter effectui q̇ expectat̃. q2 ꝑfata de
se naturalit̃ nulli⁹ actiuitatis sunt cũ
sint artificialia solũ. ⁊ q̄ntitates. Idẽ
est de imaginib⁹ ꝑ astrologos factis ⁊
anulis ac lapidib⁹ suis artificialib⁹.
Similit̃ q̇ credũt ꝙ celi vel stellaꝝ in-
fluẽtia aliquẽ necessitet ad aliqḋ viciũ
Propt̃ q̄ntam si res scãdalosa eẽt no
tabiliter etiã bñdictiões aliq̄ q̄ a secu-
laribus ꝑ verba deuota fiunt sine ma
lis ritib⁹ sup ĩfirmos eẽnt saltẽ ñ pub
cc lice faciẽde. Questio. xxiiij. Utꝝ
fascinatiões seu iuultuatiões habeãt

efficatiã malã in pueris a vetulis ma-
lis. Rñ. Tho. secũda. ij. q. xxxvj. Nõ
esset illicitũ cauere si quis timeret na
cumentũ alicui puero ex oculo fasci-
nãte. Quaȝ fascinationẽ sic declarat
papa ꝑ. q. cxvij. nam vt inquit ex forti
imaginatiõe aie immutant̃ spũs corpia
cõiuncti. q̃ q̇dem immutatio spirituum
maxime fit i oculis ad quos subtilio-
res spũs ꝑueniunt. oculi eñi inficiũt
aerẽ ↄtinuũ vsq3 ad determinatũ spa-
cium. ꝑ quẽ modũ specula si sint no-
ua ⁊ pura ↄtrahunt q̄ndam impuritã
tem ex aspectu mulieris mẽstruate vt
Aristo. dicit in li. de somno ⁊ vigilia.
Sic igit̃ cum aliq̄ aia fuerit vehemẽ-
ter commota ad maliciã. sicut maxie
in vetulis ↄtigit. efficit̃ fm̃ modũ pre
dictum aspect⁹ eius venenosus ⁊ no-
xius. ⁊ maxime pueris qui habẽt coꝛ
pus tenerum ⁊ de facili receptiuũ im
pressionis. Possibile est etiã ꝙ dei ꝑ-
missione vel ex aliq̄ occulto fato coo-
peret̃ ad hoc malignitas demonũ. cũ
quib⁹ sortilege vetule pactũ oliqḋ ha
bent. hec Tho. Questio. xxv. Cur ff
plus vexari vident̃ fantasijs vel mira
bilib⁹ opparitionib⁹ puerpere ⁊ pur-
gationis sue tp̃e q̄ȝ alie infirme ꝑsone
Rñ. ꝙ triplici de causa. Prima fm̃
Alb. in de somno ⁊ vigilia. ꝑpter con
dicionem sue infirmitatis. ꝑ tunc hoꝛ
rende imagines facilius naturolr̃ eis
in cerebro ꝑ̄sentant̃. quas demones
vel similia credunt esse cum nihil sit
realit̃. Scḋa q2 tales sepe vetulas ꝓ
famulab⁹ hñt q̇ sunt plene supstitio-
sib⁹. vñ gladio puerpas de sero q̇dã-
modo bñdicũt. gallinã nigrã lecto cõ-
iũgũt. si puerpe moriunt̃ i pueri perio
cos iã defũctas in eisdẽ calciis ⁊ vesti
mẽtis q̇b⁹ vestite erãt viuẽtib⁹ ꝑping̃
re certo tp̃e affirmant. ⁊ multa silia fa
tua asserũt. Tertia q2 alie fem sine sup
stitiose puerpas crebro visitant. q̇ etiã

plura supstitiosa solēt seminare. ꝓpter
que si puerpere cito talib⁹ credūt. nō
mirū si plus ꝗ alie vl' alij īfirmi fan-
tasijs fatuis a deo vexari ꝑmittūtur.
iuxta illō Eccl. xxxiiij. Fantasias pa-
tit cor tuū nisi ab altissimo emissa fu-
SS erit visitatio. Questio. xxvj. Utrū
licitū sit ꝑ carmina scripta vel ṽba sa-
cra būdicere infirmos homies vel iu-
menta. Et an licitū sit eadē secū defer
re ꝛ portare que incantatiōis spēm ha
bere vident. Incantatores eīm dicunt
qui artē aliquā verbis ꝑagunt. vt dic
Isid. viij. ethymol. Rñ. Tho. scda. ij.
vbi supra. ꝙ sic. septē cōditiōibus ser-
uatis. Una est vt videat ne verba ali-
quid cōtineant quod pertineat ad in
uocationes demonū expressas vel ta
citas. Secunda ne contineant ignota
nomina. qꝛ fm Chryso talia metuen
da sunt ne aliquid supstitionis lateat
Tertia. ne materia verborum aliquid
falsitatis contineat. quia sic eius effe
ctus nō posset expectari a deo qui nō
est testis falsitatis. Quarta. ne ibi cō
tineātur vana. vt characteres inscripti
preter signū crucis. Quinta. ne spes
habeat in modo scribēdi aut ligandi
aut in quacūqꝫ hmōi vanitate que ad
diuinā reuerentiā nō pertineat. quia
al's iudicaret superstitiosum esse. Se
xta vt in alligatione. ꝓlatiōe. vl' scri
ptura diuinoꝝ verborū respectus so-
lum habeat ad sacra verba ꝛ ad intel-
lectum eoꝝ ꝛ ad dei reuerentiaꝫ seu ad
virtutē diuinā. a qua expectat effect⁹.
vel ad sanctoꝝ reliquias a quibus eti
am prefata expectantur secundario li
cet a deo ꝓncipaliter. Septima vt cō
mittatur effectus qui expectatur diui
ne voluntati. q̄ scit verū sanitas vel tri-
bulatio plus prosit inuocanti vel mi
nus. vel an obsit. Et hanc ꝯditionem
ponit Tho. in. ſ. ij. in materia de grā.
ꝯ dis. xv. in. iiij. Al's erit licitū si nulla

dictarum septē conditionū opus infe
cerit. Probat Tho. ꝑ illud Mar. vlt.
xp̄o dicente. Signa eos qui credide-
rint hec sequent. In nomine meo de-
monia eijciēt. linguis loquentur no
uis. serpentes tollēt ꝛc̄. Item non mi
noris sanctitatis sunt verba dei ꝗ san
ctorum reliquie. dicēte Aug. Nō est
minus verbū dei ꝗ corpus xp̄i. ꝫ fm
omnes licet reliquias sanctoꝝ secum
reuerenter portare. ergo qualitercūqꝫ
nomē dei inuocet rite per orationē
dominicā. per salutationē angelicam
vel alio modo licito. spes haberi pōt
in eo cōmittendo effectum diuine vo
lūtati. Ex p̄dictis elicit sanct⁹ doctor.
ꝙ p̄dictis seruatis cōditionibus ꝑ di-
uina verba licitū est arcere serpentes.
Et eadē ratione vt dicit. quecūqꝫ ani-
malia si solus respectus habeat ad sa
cra verba ꝛ ad diuinaꝫ virtutē. De ser-
pentibus tamē caute est agendum in
incantationibus. quia vt dicit. sepe ta
les habent illicitas obseruātias ꝛ per
demones sortiunt effectū. precipue in
serpētibus. qꝛ serpēs fuit p̄mū demo
nis instrumentū ad hoiem decipien-
dū. Questio. xxvij. Unde ortū ha-
beant bñdictiones ꝛ carminationes. bb
quas vetule hodie sup infirmos ꝛ vi-
ri quidā faciunt. Rñ. ꝙ principiū hoꝝ
fuit sanctissimū. sed sicut oia demōis
instinctu deprauantur mediantibus
demonibus ꝛ malis hominib⁹. ita et
diuina nōia. Nam apl'i ꝛ sancti viri.
fm illud Mar. xvj. In nomine meo
demonia eijciēt. infirmos visitarūt. et
oꝛones sup eos ꝑ sacra verba fuderūt
deinde sacerdotes deuoti similia rite ꝑ-
egerūt. ꝓpter qō deuotissime oꝛones
ꝛ exorcismi sci repiunt in antiqs ho-
die ecclesijs ad oia q̄ hoies facere vel
pati poterāt ꝑ deuotos viros applica
ri olim sine oi supstitiōe. Sic et hodie
literatos et sacre theologie doctores

honi qui infirmos visitātes filia vbᵃ
egrotis applicauerūt. nō solū demo-
niacis. s; supstitiosi hoīes a se multa va
na ꝛ illicita adinstar hoꝝ inuenerunt.
qb⁹ hodie vtunt̄ circa ifirmos hoīes ꝛ
iumēta. Nec cler⁹ amplī⁹ ex sua desi
dia licitis vtit̄ verbis visitādo ifirmos
nisi raro. Propt̄ qđ Guil. dict⁹ durā-
di glosator Raymūdi dicit. ꝙ talia ꝑ-
fata sacerdos religiosus ꝛ discret⁹ aut
etiā laycus vir siue mulier excellentis
vite ꝛ ꝓbate discretōis facere pōt fusa
ōroe licita sup infirmū. nō sup pomū
aut sup cingulū ꝛ filia. s; sup infirmā-
tes. iuxta dictū Mar. vlt̄. Sup egros
manus imponēt. Nec sunt hmōi ꝑso
ne ꝓhibēde a talibus nisi forte timea
tur qđ ad exēplū illoꝝ indiscreti ꝛ sup
stitiosi alij carminatiōis sibi vsurpēt
abusum tuentes se exemplo illorum.
ii Questio. xxviij. Vtrū ne credi pos
sit licite ꝙ demoniaci iuuari possint ꝛ
melius habere ꝑ herbaꝝ vel lapidū a-
liquoꝝ applicationē: Rñdet. ꝙ lz de-
mon talib⁹ immediate arceri nō pos-
sit. q2 sup oīa corꝑalia potētior est. iu-
xta illud Job. xlj. Nō est potestas su-
per terrā que ei compari possit. Tñ ꝑ
prefata q̄ naturaliter cōpescere hñt a-
liquas manie vel alteri⁹ infirmitatis
spēs. quib⁹ demon instrumētaliter vti
tur in possesso hoīe. leui⁹ habere pōt
demoniacus. Et fm quosdā totaliter
liberari. Vñ. xxvj. q. vlt̄. dicit̄. ꝛ ē au-
toritas bti Hiero. Demoniū sustinē-
ti lz petras vel herbas habere sine in-
cantatiōe. Ad idē ē mgr̄ in hystoria
scolastica sup Thobiā. ꝛ Nicol. de ly-
ra sup. j. reḡ. de Saulis obsessione.
Questio. xxix. Vtrū licitum sit de-
kk mones adiurare. Rñsio fm Tho. se-
cūda. ij. q. xc. ꝙ sic. dūmodo modi te-
neant̄ debiti expressi. ō. q. xxliij. ꝛ. xxvj
Pro cuius intellectu fm eūdē Tho.
Primo notandū. ꝙ iurare promisso-
rie est seipsum immobiliter ordinare
ad aliquid agendū. Nam ille qui iu-
rat iuramēto ꝓmissorio ꝑ reuerentiā
diuini nomis qđ ad ꝯfirmationē sue
promissiōis inducit. seipsum obligat
ad faciendū qđ promittit. Scđo no-
tandū. ꝙ adiurare ē per quandā simi
litudinē iuramēti ꝓmissorij a se indu
cti aliū ad aliquid agendū ꝓuocare.
Tertio notandū. ꝙ sicut hō iurando
promissorie seipsum ad aliqua agen-
dū ordinat seu ꝓuocat. ita pōt aliū ad
agendū dupl'r prouocare. Supiores
quidē depcando. inferiores aūt impe
rādo seu cōpellendo. Et sic ē duplex
adiurādi modus. Vn⁹ quidē ꝑ mo-
dum depcatiōis vel inductiōis ob re-
uerentiā alicui⁹ sacri. vel ꝑ modū ami
citie seu beniuolētie. Ali⁹ modus est
via imperij seu cōpulsionis ꝑ hoc ad
ꝓpositū. Primo em̄ mō non licet de-
mones adiurare. quia videt̄ ad ami-
citiā ꝛ beniuolentiā ꝑtinere quā nō lz
ad demones vti. De quo dicit Orige-
nes sup Math. Nō licet fm potesta
tem datā a saluatore adiurare demo-
nia. iudaicū em̄ est hoc. Isto mō vtun
tur necromantici adiurationibus de-
monū. Scđo aūt mō adiuratōis per
compulsionē videlicet licet nobis ali-
quo vti ꝛ aliquo non. Demones enim
in cursu hui⁹ vite nobis aduersarij cō
stituunt̄. nō aūt eoꝝ actus nr̄e disposi
tioni subdunt̄. sed dispositioni diuie
ꝛ sanctoꝝ angeloꝝ. quia vt dic̄ Aug⁹.
. iij. de trinitate. spiritus deceptor regi
tur per spiritum iustū. possumus de-
mones adiurando per virtutē diuini
nominis tanq̄ inimicos repellere ne
nobis noceant vel spiritualiter vl' cor-
poraliter. fm potestatē datam a Chri
sto Luce. x. Ecce dedi vobis potesta-
tē calcādi sup serpētes ꝛ scorpiones ꝛ
sup omnē potestatē inimici. et nihil
vobis nocebit. non tamen licitum est

eos adiurare od aliquid discendū ab
eis. vel etiam ad aliquid per eos obti
nendū. quia hoc pertineret ad societa
tem aliquam cū ipsis habitam. Pro-
pter quod super illo xpi. Obmutesce
& exi. Mar. j. dicit Chrisosto. Salutif
ferū nobis dogma datur ne credam⁹
demonibus quantūcunq₃ denūcient
veritatē. nisi forte ex speciali instinctu
vel reuelatiōe diuina aliqui sancti ad
aliquos effectus demonū operatione
vtant. Sicut legit de beato Jacobo.
q per demones fecit Hermogenem
ll ad se adduci. hec de Tho. Questio
.xxx. Utrū liceat adiurare irrationalē
creaturam. Rñ. Tho. ibidem. q sic. p
modū cōpulsionis que referri tūc de-
bet ad diabolū. qui in nocumentū no
strum vtitur irrationalibus creaturis
Et talis est modus adiurādi in ecclie
exorcismis. p quos demonū potestas
excludit ab irrationabilibus creatu-
ris. Si em̄ intentio referretur ad irra-
tionalem creaturam quo ad se que ni
mm hil intelligit vana esset. Questio.
.xxxj. Utrū homi liceat aliū hominē
adiurare. Rñ. ßm Tho. ibidem. p mo
dum deprecatiōis licet quēlibet homi-
nem. immo deū & angelū adiurare p
inuocationē diuini nominis vel ali-
cui⁹ rei sacre. sed p modū ꝯpulsionis
licet supiorib⁹ respectu inferioꝝ. qb⁹
etiā iuramenta imponē pñt i casu nō
tū pñt inferiores superiorib⁹ p adiu-
rationē per modū cōpulsionis neces-
sitatē imponere. sicut se ad iuramēta
ligare pñt. quia sic vsurparēt potesta-
tem in aliū quam nō habēt. licet pos-
sint ꝑpter aliquā necessitatez inferio-
res suos supiores restringere tali ge-
nn nere adiurationis. Questio. xxxij.
Utꝝ secularib⁹ nō ordinatis ad exor-
cistatū licitū sit demoniacos adiura-
re. Rñ. ßm Tho. in q̃rto dis. xxiij. q.
iij. arti. j. sub arti. iij. q sic. non tamen
tanq̃ ex officio. sicut etiam quod ma-
ius est ministrare ad missam priuatā.
presertim licet seculari puro candelas
accendere & huiusmodi que acolyta
tus sunt ordinis. & tamen laicus pōt
ea facere. sed non ex officio. Que- oo
stio. xxxiij. Utrum verum sit q male
fice alienas vaccas lacte priuare vale-
ant: Et si sic. quale remediū possit ap
plicari. Rñdetur. ßm predicta pro pri
ma questione q sic. vt patz. q. xvj. Cū
em̄ ßm Alber. in de animalib⁹. lac de
natura sit menstrui in animali quoli
bet. Sicut fluxus talis humoris in fir
mitate aliqua restringit vt dicunt me-
dici de femina. Idem pōt demon si a
deo permittitur in bestia facere. No-
tandum tamē pro solutione secunde
questionis q istius fluxus scilicet la-
ctis restrictio tripliciē fieri pōt. Uno
modo ex cōditiōe naturali. sicut post
conceptum fetum. Alio modo ex in-
firmitate accidentali. sicut forte ex co
mestione alicui⁹ herbe que lac restrin
gere habeat & alterare vaccaz. Tertio
modo ex maleficio. Primo modo re
medio nō indigēt. Scdo modo. si qs
sciret naturale remedium applicare
posset. Sicut etiā cōtra alias infirmi-
tates potest. seclusis supstitionibus
tactio. q. xxiij. & xxvj. Cōtra tertiū mo
dū diuina remedia applicari possent
sicut ē dictū. q. xxvj. Unde a deuotis
personis & virginibus expertū habeo
q adhibito signo crucis & dñica orati
one cū salutatione angelica trinis vel
circiter. cessat opus demonis si est p
maleficiū. de h habuisti. c. ix. ō. E. nō
aūt licet applicare supstitiosa. vt que-
dam faciūt seruāteo quoddaz brodiū
de die carnispriuij. quod notat super-
stitionē demonis. Questio. xxxiiij. pp
Utrū p sacra verba modis antedictis
liceat cōtra grādines seu ꝯ tēpestates
ꝓcedere. Rñdetur q sic. Certū em̄ est

sicut beatus Thom. dicit Job.j. ꝙ de
mones grandines, fulmina ⁊ tempe-
states deo pmittēte pcurare possunt.
sicut cōtra Job fecerunt. cuius oues
igne consumpte sunt celesti. id est. de
aere descēdente p demones pcurato
etiā ad consumptionē pastoꝝ. Sil'r ve
hementē ventum qui domū deiecit. ⁊
septem filios ⁊ tres filias interfecit rui
na. Vñ licitis remedijs demoni resi-
stere pōt qa. Hāc eñ ob cām vniuer-
saliter vel cōiter in ecclesia cāpane cō-
tra aurā pulsant. Tū vt tanꝗ p tubas
deo ɔsecratas demones recedāt a suis
maleficijs. Tū etiā vt pplo excitatus
deū cōtra tēpestates inuocet. Et ean-
dem ob causam cū altaris sacramēto
⁊ sacris verbis ad auram sedandā p-
cedit cōiter ex antiquissima consuetu
dine ecclesiaꝝ in gallia ⁊ in germania
Fiant ergo talia ⁊ non contra ea que
dicta sunt questione.xxiij. ⁊ in alijs.
His cōcordare vident iura ciuilia. C.
de male. ⁊c. vbi notāter dicit ꝙ qui fa
ciunt illud. i. impedientes ne labores
hominū ventoꝝ grādinisqꝫ lapidatōe
sternant, non pena sed premio digni
q sunt. l. coꝝ. ibidem. Questio.xxxv.
de genetaliacis ⁊ fortuna. Vtruꝫ aliq̄
homines sint a natura bene vel male
fortunati. Et quid de fortuna tenēduꝫ
sit. Dicuntur autē genetaliaci vt dicit
Jsid. viij. ethimol. c.ix. pter naturali
um considerationē siderū. qui vulgo
mathematici vocant. Fortuna vero
vt ibideꝫ dicit. c.ij. a fortuitis nomen
habere dicit. quasi deam quandā res
hūanas varijs casibus ⁊ fortuitis illu
dentē. vñ ⁊ cecaꝫ appellant. eo ꝙ pas-
sim in quoslibet incurrēs sine vllo ex-
amine meritorū ⁊ ad bonos ⁊ ad ma-
los venit. hec Jsid. Sed talē deā cre-
dere idolatria eēt. Nec ita de fortuna
loqtur Aresto. ij. physicorū. nec in de
fortuna bona, nec theologi. Vñ que-
stioni prefate. Respōdet sanct⁹ Tho.
li. iij. sūme contra gentiles. q. lxxxvij.
⁊ sequentibus. Pro quorum intelle-
ctu notandum fm cum. Primo ꝙ a-
licui tunc bene dicitur a fortuna con-
tingere. quando aliquid bonum acci
dit sibi preter intentionem propriam.
Sicut qui fodit vineam intentiōe vi-
tes nutriendi inuenit thesaurum. po-
tuit tamen talis intentione aliena vi-
delicet domini sui q̄ sciuit ibi thesau-
tum absconditum ex intentione dirī-
gi. Male autē fortunari dicitur si fo-
diendo frangit tibiam. Secundo no-
tat ꝙ in homie sunt tria que a tribus
celestibus causis diriguntur. volūta-
tis actus. intellectus actus. ⁊ corpora
lia. quorum primū a deo tm̄ ⁊ imme-
diate. secundū ab angelo. ⁊ tertium a
celesti corpore dirigitur. Nam electi-
ones ⁊ voluntates immediate a deo
diriguntur. dicente Prouerb. xxj. scri
ptura. Cor regis in manu domini. et
quocunqꝫ voluerint inclinabit illud.
Et Philipp cā. ij. Deus est qui ope-
ratur in nobis ⁊ velle et perficere pro
bona voluntate. Cognitio vero hu-
mana intellectiua a deo mediantibus
angelis ordinat. Ea vero que ad cor-
poralia pertinent. siue sint exteriora.
siue interiora. in vsum hominis veni-
entia a deo mediantibus angelis et
celestibus corporibus dispensantur.
Dicit eñ beatus Dionisius. c. iiij. de
diuinis nominibus. ꝙ corpora cele-
stia sunt cause eorum que in hoc mun
do fiūt. Cum igit homo sit ordinatus
fm corpus sub corporibus celestibus
fm intellectum vero sub angelis. fm
voluntatem autē sub deo. potest con-
tingere aliquid preter intentionē ho-
minis. quod tamen est fm ordinem
celestium corporū vel dispositionem
angeloꝝ vel etiam dei. Tertio notat
ꝙ nihil phibet ꝙ etiaꝫ aliquis homo

habeat ex impssione corporis celestis aliquã efficaciã in aliqbus corporalibus faciẽdis. quã ali⁹ nõ hz. puta medicus in sanãdo. z agricola ĩ plantando. z miles in expugnãdo. Hanc etiã efficaciaz multo pfectius deus hoib⁹ largit ad sua opa efficaciter exequenda. hec Tho. vñ Guil. in de vniuerso dicit. q p expientiaz habet si meretrix nunc plantare oliuã nõ efficit fructifera. q tñ p castaz plãtata fructifera efficit. Aduertendũ tñ hic dicit Tho. q pfata corpis dispositio z etiã angeli psuasio nõ necessitet hoiem ad eligẽdum qui liber est. põt eñ homo nõ sequi inclinationẽ qualitatis corpalis z angeli psuasionẽ. Quarto notanduz q aliqd bonũ põt accidere hoi z pter intentionẽ ppriam. z pter inclinatõez celestiũ corpoz. z preter angeloz illuminationẽ. non autẽ pter diuinã puidentiã q est factiua z gubernatiua cunctis eius. Vñ respectu dei simpliciter nihil dicit nec põt esse a casu vel a fortuna. sed respectu nostre vl angelice nature.

rr Questio. xxxvj. Utruz vel quomodo differt aliquẽ esse bene natum vel male. bene fortunatuz vel male. bene gubernatũ z bene custoditum. Rñdet Tho. ibidẽ. q. lxxx. Ex dispositiõe relicta a corpe celesti in corpore nrõ dicit aliqs nõ solum bñ fortunatus aut male. sed etiã bene natus sm vo q ab angelo illuminat. dicit bene custoditus. s sm q a deo in bonum inclinat dicit bene gubernatus. Et qñ aliqnis ex impssione celestium corpoz inclinat ad aliqs electiones sibi vtiles. quarũ tamen vtilitatẽ ppria ratione non cognouit. z cum hõ ex lumine intellectualiũ substantiarũ illuminat eius intellect⁹ ad eadẽ agenda z ex diuina operatione inclinat eius volũtas ad eligenduz aliqd sibi vtile cuius rationẽ ignorat. dicit bñ fortunatus. Et ecõtrario male fortunatus qñ ex superiorib⁹ causis ad contraria ei⁹ electio inclinat. sicut de quodã dr Hiere. xxij. Scribe istum sterilem virum qui in diebus suis nõ psperabit.

Questio. xxxvij. Utrum hõ possit esse bene fortunat⁹ vniuersaliter. id ẽ. vt aliquis hõ habeat i natura sua aliquam dispositionẽ vt eligat semp. vel vt in plurib⁹ aliq quibus ziuncta sint p accidẽs aliq cõmoda vl incõmoda. Rñ. Tho. ibidez. Ex corpe celesti hõ põt habere talem impressionẽ. qz natura tm ad vnuz ordinat. ea aũt sm q homini accipit bene vel male sm fortunã nõ sunt reducibilia in aliqd vnũ sed sũt ideterminata z ĩfinita. ij. Physicoz. Sed põt esse q ex inclinatione celesti inclinet ad eligendũ aliqd cui ziungit p accidens aliquod cõmodũ z ex alia inclinatõne aliud. z ex tertia tertiũ. non aũt q ex vna inclinatione ad omnia. Ex vna aũt diuina dispositiõe potest homo ad oĩa dirigi. hec Tho. ss

Questio. xxxviij. Utruz per astra licite futura cogsci possint. qd diuinare dicit p astra. Rñ. Tho. secũda. ij. q. lxxxv. arti. v. Quedam sciri possunt pro certo. quedam nequaqz. quedam ex cõiectura non certitudinalit. Certitudinaliter possunt sciri p astronomos que necessario eueniũt p cursus celorũ. vt eclypseoz aspectus siderum adinuicem. Non possunt aũt sciri p sidera duo q subtrahunt eis. que per certitudinez sic sciri non possunt. tt

Primo effectus contingentes p accidens siue in rebus hũanis. siue in naturalibus. sicut sunt euentus fortuiti et casuales. quia ex. vj. metaphisice. ens p accidẽns non habeat causam z precipue naturalem. cuiusmodi ẽ virtus celestium corporũ. Secũdo meri actus liberi arbitrij qd est facultas voluntatis z rationis. sic sunt futura

opera hominū soluz a libero arbitrio
dependētia. q̄a nullūz corpus pōt sic
directe imp̄mere rem i corporeā. q̄lis
est volūtas ⁊ intellectus. Istis ḡ duo
bus modis ex astris diuinare est sup
stitiosum ⁊ illicitū. Possunt tn̄ corpa
celestia ad hoc inclinare liberūz arbi
triū dispositiue. inq̄ntum imprimunt
in corpus humanū ⁊ p cōsequēs in vi
res sensitiuas. q̄ sunt actus corpaliūz
organoꝝ q̄ inclināt ad hūanos actus
Quia tn̄ vires sensitiue obediūt rōni.
ex. iij. de aīa. ⁊. j. ethi. ideo nulla ne
cessitas ex hoc libero arbitrio impo
nit. ꝫ contra inclinationē celestiū cor
porū hō pōt p rōnez opari. Si q̄s vo
vtat cōsideratione astroꝝ ad p̄rogno
scendum futura q̄ ex celestib⁹ causant
corpibus. puta siccitates ⁊ pluuias ⁊
alia hmōi nō erit diuinatio supstitio
sa ⁊ illicita. hec d̄ Tho. Dicit etiā dn̄s
Alber. sup. iiij. c. de di. no. ꝙ inferiora
nō pn̄t in supiorib⁹ cognosci certitu
dinaliter. ꝫ tm̄ ꝯiecturaliter. Et addu
cit ad h̄ Ptholemeū. Aristo. ⁊ Aui
yy cennam multis rōnibus. Questio
.xxxix. Vn̄ ergo ꝓuenit ꝙ astrologi
ex cōsideratiōe astrorū frequēter vera
ꝓnunciāt etiā in his q̄ ptinēt ad hūa
nos actus. Rn̄. Tho. secūda. ij. q. x. c.
.v. ar. v. hoc ꝯtingit dupl'r. Vno q̄dez
mō q̄r plures hominū passiones cor
porales sequunt. ⁊ ideo actus eorum
disponunt vt in pluribus s̄m inclina
tionē celestiū corpoꝝ. pauci aūt sunt.
id est. soli sapiētes qui rōne hmōi in
clinationes moderent. Et ideo astro
logi in multis vera ꝓnunciāt. ⁊ preci
pue in cōibus euētibus q̄ depēdēt ex
multitudine ⁊c. Alio mō ꝓpt demo
nes se imiscētes. Vnde Aug. dicit in
.ij. sup Geñ. ad l'ram. Fatendū est q̄n
a mathematicis vera dicunt instinctu
quodā occultissimo dici. quod nesciē
tes humane mētes patiunt. quod cuz
ad decipiēdos hoīes fit spiritū imū
dorum ⁊ seductoꝝ opatio est. q̄bus q̄
dam vera de tēporalibus rebus nosse
ꝓmittūt. Vn̄ cōcludit. Quapropter
bono xp̄iano siue mathematici siue
quilibet impie diuinātiū ⁊ maxie dicē
tes vera. cauēdi sūt ne cōsortio demo
niorū aīam deceptā pacto quodaz so
cietatis irretiāt. Questio. xl. Vtrū kk
licitū sit ꝯiecturare futura p auguria
⁊ p alioꝝ animaliū motus seu voces
vel gestus. Augures autez sunt dicit
Isidorus vbi prius. q̄ p volatus auiū
⁊ voces intendūt aliqua signa rerum
vel obseruatiōes improuisas hoibus
occurrētes. qui ⁊ auruspices dicūtur
Auruspices tamē ꝓprie qui oculis et
visu. Auspices vo qui auditu ⁊ ex vo
ce cōiectutāt. Rn̄det Tho. ibidē ꝙ sic
sub distinctione tamē. Nam cuz bru
ta animalia non habeant nisi animā
sensitiuā cui⁹ oēs potentie sunt actus
corporaliū organorum. ideo subiacet
eorum anima dispositioni cōtinentiū
corpoꝝ. ⁊ p̄mordialit' celestiū corpoꝝ
Et ideo nihil ꝓhibet aliquas eorum
optiones esse futuroꝝ signa. inq̄ntuz
cōformātur dispositionib⁹ corpoꝝ ce
lestium ⁊ aeris cōtinētis. ex qua ꝓue
niūt aliqui futuri euētus. In hoc tn̄
duo ꝯsiderari oportet. Primū q̄dem
vt hmōi opatiōes non extendant nisi
ad p̄cognoscēda futura que causant
per motus celestiū corporūz. vt supra
dictum est. Secūdo vt nō extendant
nisi ad ea que aliqualiter possunt ad
huiusmodi animalia ptinere. Conse
quunt eni animalia cognitionē quā
dam naturalem ⁊ instinctum triplici
ter. Vno modo p celestia corpora ad
ea que eoꝝ vite sūt necessaria. sic sunt
imutationes q̄ fiunt p pluuias vētos
⁊ alia huiusmodi. Vn̄ si quis ex hoc
ꝙ cornicula frequēter crocitat. p̄dicat
pluuiā cito venturā non est illicitum.

Alio modo instinctus hmõi causant
ex causa spũali bona angelo vl' ex deo
vt p3 in columba sup xpm descenden
te Luc.iij. Et in coruo qui pauit He-
liam.iij. Reg.xvij. Et in cete qui ab-
sorbuit z eiecit Jonam. Jone.j. Alio
modo ex causa spũali mala', vt ex de-
monibus qui vtuntur hmõi opationi
bus brutoꝝ animaliũ ad implicãduz
eos vanis opinionibus. Et eadem ra
tio videt ec̃ de oibus alijs hmõi. Dis
igitur hmõi diuinatio si extẽdat vltra
illud ad quod põt attingere fm ordi-
nem nature vl' diuine pnidentie.ẽ su
YY perstitiosa z illicita. hec Tho. Que
stio.xlj. Vtrũ p omen possint futura
cognosci. Est aũt fm Tho. omen ver
bum ex insperato prolatuz. ex quo se-
quit bonũ alicuius. z tũc dicit omen
illius. Et ponit exemplũ de romanis
querẽtibus locũ aptũ vt ibi manerẽt
z ciuitatẽ edificarẽt. z cũ venissent ad
locũ vbi nũc ẽ roma. vexillarius qui
ferebat vexillũ pcedendo fixit illud in
terra dicens. Stemus. q2 hic optime
manebimus. z hoc verbum fuit acce-
ptum p omine. Rñ. Tho. ibidẽ. Alit
est dicendũ de omine q3 de pfatis au-
gurijs. q2 vba hũana q accipiunt pro
omine nõ subdunt dispositõi stellaꝝ.
Disponunt tñ dupl'r. Aliqñ fm diui-
nam pnidentiam. aliqñ vo fm demo
nis opationẽ. fm primũ modũ cõie-
cturare est licitũ. Vnde Gedeon q in
cathalogo sanctoꝝ Heb.xj. ponitur.
visus fuit omine. ex hoc q audiuit re-
citatiõz z interptationẽ cuiusdã som-
nij. vt legit Judic.vij. Et silr Heliezer
seruus Abrae. vt legit Geñ.xxiiij. s3
Gedeon obseruauit recitatiõz z expo
sitionẽ somnij accipiẽs eadẽ p omie.
q̃si ordinata ad sui instructionẽ a diui
na pnidẽtia. Et silr Heliezer attẽdit
vba puelle oõne pmissa ad deuz. hec
Tho. Scdo mõ ɔiecturar ẽ illicitũ. q̃
modo receperunt omen serui Bena-
dab regis syrie. q audientes ab ore re-
gis isrl' Achab. hoc videlz vbũ. Si ad
huc viuit. frater meus est. acceperunt
p omine. z festinãtes rapuerũt verbũ
ex ore ei9 stq3 dixerũt. Frater tu9 Be-
nadab viuit.iij. Regũ.xx. Questio 33
.xlij. Vtruz ex arte phisonomie diui-
nare licitũ sit. i. ex dispositõe mẽbroꝝ
hois coniecturare de moribus hoim.
Rñ. Alb.li.j. de aial'. tractatu.ij. q sic.
dũmõ caute fiat. videlz solũ de natu-
ra cõiecturaliter. s3 de moribus z ele-
ctionibus nõ diffinitiue iudicãdo. Et
ad hoc plures allegat phos. Vbi no-
tat pmo q phisonomia ẽ scientia do-
cens diuinare. i. cõiecturare de affecti
bus hoim p physicas formas mẽbro-
rũ. Scdo notat q ex multis q̃ sunt in
hoie accipit cõiectura illa. Primo ex
sanguine siue humore. q2 ex talibus
passionat faciliter hõ. z afficit humo-
re videlz quadruplici. sanguineo. me-
lancolico. colerico z flegmatico. Se-
cundo. ex sexu masculinitatis z femi-
neitatis. Tertio ex ocl'is. capillis. au-
ribus. facie. z alijs mẽbris patẽtibus.
Propter qd Ptolome9 dicit diuina-
re melius ex stellis secundis z verius
Stellas secũdas vocãs figuras z acci
dentia inuẽta in reb9 phisicis. q̃ s stel-
lis supioribus impressa materie scim9.
s3 supiores stelle aliqñ nihil impmũt.
l3 in eis nõ deficiat. s3 in materia infe-
rius indisposita. Tertio notat q nihil
prefatoꝝ necessitat voluntates. Vñ
nullus diffinitiue iudicãdus ẽ in tali-
bus malus ec̃. nisi manifestũ sit suuz
malum. licet prefata aliquando incli-
nent aut signent inclinationẽ affect9.
Vnde per tria potest quis contra ta-
lia operari. Primo per hoc q mem-
brum quod inspicitur. est forte signũ
per accidens infirmitatis alicuius. z
non nature. Secundo per liberum

arbitriū. quo ut p̄bus in .ij. eth. dic̄. sūmo dn̄i nr̄arū actionū. Tertio p habitū virtutis vel vicij seu cōsuetudinē. Vn̄ Aresto. refert discipulos Hypocratis eiusdē faciē optime depictam obtulisse Philemoni optio phisonomo. q̄ iudicauit illud eē viri luxuriosi. et deceptoria idolū. qd̄ cū indignanter Hypocrati retulissent. r̄ndit. vere iudicauit. q2 ad hec natura inclinauit. Sz illud qd̄ natura nō dedit. amor virtutū et p̄bie ɔtulit. s. ɔtinentiā et fidez. hec de Alb. Certū aūt est q̄ gr̄a plus valet q̄ oīa antedicta. Vn̄ deuoti viri minus alijs sunt iudicādi. Vn̄ artez prefatā approbat Salomō Prouer. .xvij. In facie prudētis lucet sapiētia oculi stultoꝝ in finibus terre. Et Eccl̄i .xix. Ex visu cognoscit vir. et ab occursu faciei cognoscit sensatus. Sz iudicia veritas vitare iubet cū iudeis ait. Joh. vij. Nolite iudicare s̄m faciē. sz
rr iustū iudicium iudicate. Questio. .xliij. Vtrū aliqua vera sciētia p artez notoriā possit acquiri. Est aūt ars notoria quedā obseruātia qua p ieiunia abstinentias et orōnes verbales cū inspectione quarundā figuraꝝ seu characterū ac prolatiōe verboꝝ ignotorū et similiū quis scientiā adipisci molit. R̄n. Tho. scd̄a. ij. q. x. c. vj. arti. j. q̄ ars notoria illicita et inefficax est. et iō penitus repudiāda et fugienda a xp̄iano Primū p̄bat. q2 vtit ignotis characteribus et verbis. vt. q. xxvj. dictum est. Vn̄ signaculis signis vtens. tacita demonū pacta habet. Secūdū p3. quia nullus demon intellectū hoīs illuminare pōt. quē ex obstinatione obtenebrare intēdit semp. vt docet Tho. prima p̄te. Acquisitio aūt sciētie et sapie fit p illuminationē. Vn̄ Aug⁹. dicit .x. li. de ciui. dei. Etiā teste Porphyrio p̄ho. demonū opatiōibus et obseruantijs et purgationibus aīa nec diuinam nec verā scientiā adipiscitur. Tertiū p3 ex Aug. li. ij. de doct. xp̄iana. Eadē ratiōe sicut de supstitiōibus ceteris quas ibi improbat. Questio.
ss .xliiij. Vtrū saliatores peccēt iudicātes in suis cōiecturis. Sunt enī saliatores vt dicit Isid. li. viij. ethymol. sic dicti. q2 dū eis membroꝝ quecūq3 partes salierint aliqd sibi exinde prosperum seu triste significare p̄dicunt. R̄n. idem ibidē q̄ sic. Idem ex questionibus. xxiij. et. xxvj. p3. Vnde cōcludit ex supradictis oībus Isid. q̄ in his oībus ars demonū ex quadā pestifera societate hoīm et angeloꝝ maloꝝ exorta est. Vnde et cuncta vitanda sunt xp̄iano. et omni penitus execratiōe repudianda atq3 damnāda. hec Isido.
tt Questio. xlv. Vtrū sit licitū sit dies. annos obseruare aut mēses. ad exeundū de domo p itinera. ad induendum nouas vestes. et ad faciēdū similia. pro habēda p̄speritate et vitāda aduersitate. R̄ndet textus. xxvj. q. vj. nō lz. et sequentib⁹ multis autoritatib⁹ summoꝝ pontificū. et Aug⁹. q̄ nō. Vnde ib. improbant obseruares kalendarū Januarij sub ritu paganoꝝ. videlz ne aliqd plus noui fiat p̄pt annū nouū. ne mēse cū epulis parent vel lampadibus. ne p vicos et plateas chori ducantur. nec cantiones fiant. Et tales anathema sunt q̄ faciūt. Itē in alio. c. dicit. Nō obseruetis dies q̄ dicuntur egyptiaci. Glosa. q̄s egyptij inuenerūt. vt q̄ aliqd opus in die tali inchoaret malū haberet exitū. Tn̄ ex antiq̄tate eccl̄ia signat hos dies in kalēdarijs suis. hec ibi. Vn̄ Aug⁹. in Enchiridion. et ibidez i decreto habet. Quis existimaret q̄ magnum p̄cm̄ sit dies obseruare et menses et annos et tēpora sicut obseruant q̄ certis dieb⁹ siue annis siue mēsib⁹ volūt vel nolūt inchoare aliquid, eo q̄ s̄m varias doctrinas

hominū fausta vel infausta existimāt tēpora. nisi hui⁹ mali magnitudinē ex timore apli pensarem⁹. qui de talibus ait. Nunc cognouistis deū. imo cogniti estis a deo. quō cōuertimini iterum ad infirma et egena elemēta. quibus denuo seruire vultis. dies obseruatis et menses et tempora et annos. Timeo vos. ne forte sine causa laborauerim in vobis. Tamē bene obseruare quis pōt tēpora qn̄ luna est i certa quota p̄ secandis lignis vt diutius durent et minus a vermibus rodant. Sic de pomorū colligēdis fructibus et de similibus que ex naturali philosophia vel ex arte autentica sine superstitionib⁹ seruari debent vel possunt.

Capitulum. xij.

A Non prohibet in colēdo vnū deum supbia qua quis renuit deo obedire. sicut humilitate deum reueremur debite. Vbi primo videndum erit. quid sit superbia. quō differat ab inani gloria. et q̄ detestabile vicium sit. Secundo que sint eius species. Tertio qn̄ sit mortale peccatum. et de ei⁹ remediis. Circa primū notandū fm Tho. secūda. ij. q. clxij. et questionib⁹ de malo. questione de superbia. Q̄ superbia est contemptus dei vel superioris. vel nolle obedire talium preceptis. Et hoc est formale et principale. Sed materiale est audax seu p̄sumptuosus appetitus et inordi-

B natus ppie excellentie. Dicit primo contēptus. Vbi nota q̄ tūc fm Tho. secūda. ij. q. clxxxvj. arti. ix. aliqs committit vel trāsgredit aliqd ex contemptu qn̄ volūtas eius renuit subijci ordinationi legis vel regule. et ex hoc pcedit ad faciēdū cōtra legē vel regula. Qn̄ aūt ecōtra pter aliquō particularem causam. puta cōcupiscentiā vel irā vel desideriū cuiuscūq alteri⁹ rei inducit ad aliqd faciendū cōtra statuta legis vel regule. nō peccat ex cōtemptu. s3 ex aliqua alia causa. etiā et si frequenter ex eadē causa vel alia simili peccatū iteret. frequētia tn̄ dispositiue inducit ad contemptū. Nam fm Bern. Contemptus est tumor supbie. Dicit cōsequēter in descriptione supbie. Nolle obedire. quod declarat cōtemptū. i. renuere obedire. Est em̄ trāsgressio p̄cepti effectus exterior supbie q̄ est in oī mortali peccato. Sed cōtemptus p̄cepti est interior actus et nō est in oī peccato mortali. q2 q̄dam fiunt ex ignorātia. alia ex fragilitate. s3 supbia ex q̄dā malicia. Dicit vel supioris. q2 quelibet debem⁹ superiorē arbitrari. vt postea dicet. Dicit appetitus audax. q2 supbia est in irascibili de pprio bono presumptio q̄da3 q̄ se erigit cōtra deū vel alios hoīes. eos vel eo2 mandata cōtēpēdo seu cōtēnēdo. Dicit inordinatus. quia si ordinate quis appeteret excellentias suas nō peccaret. Nā rex frācie p̄ferre pōt diuitias suas diuitijs militis. et cōsiderare dona temporalia et spūalia sibi collata a deo. s3 eum gratiarū actione in deū debet ea reducere. q̄ si se extollat de eis cōtra deū aut p̄ximū. aut eo2 mādata inordinate. tūc appetit. Dicit ppie excellentie. Vn̄ dicit Alexander. de hal. in summa. q̄ cu3 supbia sit appetere excellentiā sui. aliud ē appetere excellētiam et aliud appetere excellentia3 vt ppriā. Appetere em̄ excellentiā eī sit nāle hoī et angelo inq̄ntū sūt facti ad dei imaginē nō ē pctm̄. s3 appetere excellētiā ppriā vt ppriā semp est pctm̄. Et fit multipl'r vt i spēbus apparebit q̄rtuor. Ex quib⁹ pt3 p̄mo q̄ supbia duplici virtuti contrariat directe. hu- C militati quo ad formale in supbia et q̄ ad materiale magnanimitati q̄ virt⁹ importat extensionē animi ad magna et

ardua in oī virtute. Secundo sup̄bia differt ab appetitu inanis glīe seu ab inani gloria. Pro cuiꝰ intellectu no- ra ſm Aureolum in .ij. diſ. xxj. q. ij. ꝙ aliud ē cōplacere ⁊ delectari in sui ex- cellentia habita. qḋ est vane glorie. et aliud est erigere se sup̄ alios qḋ ē sup̄- bie. Affectiōes eñ appetitus sequit̄ cōformiter existimatiōes intellectꝰ. ꝫ alia est existimatio in intellectu existi- mare q̄ntitatē sue excellētie absolute. ⁊ aliud ē existimare excellentiā suam compatiue ad alios ſm excessuz. imo hec scḋa oriṫ ex p̄ma. Primo eñ itel- lectus inordinatꝰ existimat suas suffi- ciētias esse magnas ⁊ sup̄mi gradus. Scḋo ex hac existimatiōe oriṫ statim existimatio isufficiētie alioꝝ. q̄ existi- mat excellētias alioꝝ paruas. Et hoc dupliciter. vel existimādo sufficiētias ꝓprias magni gradus. vel sufficiētias sibi eq̄liuz modicas. Igiṫ in appetitu erūt ꝯformiṫ due affectiōes corr̄ndentes vltimis existimatiōibus duabus. Primā q̄dem existimatiōnē q̄ inordinate existimat excellentiā suā magni gradus absolute. sequiṫ i appetitu de- lectatio ⁊ cōplacētia in ꝓpria excellē- tia. q̄ est inanis glīa. ꝫ secundā existi- matiōnē q̄ paruipēdit alioꝝ bona se- quiṫ erectio. ⁊ talis erectio est sup̄bia. Et si erectio talis ē respectu superioꝝ vel maioꝝ. tūc diṫ irreuerētia. ⁊ sequiṫ existimatiōnē q̄ iudicat q̄s suas suffi- ciētias magnas ⁊ sup̄ioꝝ paruas. Re- spectu ṽo equaliū diṫ p̄fata erectio cō- temptus q̄ sequiṫ existimatiōnē q̄ q̄s bona equalia alioꝝ reputat quasi nul- la. Videṫ igiṫ ꝙ sup̄bia quadrupliciṫ differt ab inani glīa. quia superbia est in appetitu irascibili respectu alicuiꝰ ardui cum quodā contemptu aliquā- do ⁊ in illo qui non curat manifesta- tiōnē. ꝫ inanis gloria est in cōcupisci- bili non semp̄ de arduo. nec semp̄ cū contēptu ⁊ semp̄ est in appetitu mani- festationis. Dubitaṫ q̄ sint radices D sup̄bie. Respondeṫ ꝙ triplices. Pri- ma ē inordinatꝰ amor sui. Ex illo eñ quis faciliter retorquet inordinate in se excellētias veras vel falsas. Scḋa est ꝯsideratio incauta bonoꝝ suoꝝ. q̄ cum oīa sint a deo principaliṫ aut to- taliter si p̄ grāᵗuitā actiōnē nō in deū di- rigunṫ se erigit animꝰ in sup̄biā. Ter- tia est negligētia ꝯsiderādi deū ⁊ ꝓxi- mū. Nā si sepe ꝯsideraremꝰ deū oīpo- tentissimū. sapientissimū. ⁊ optimū. a quo manāt p̄cepta. nō faciliṫ nos cō- tra eū erigeremꝰ. Similiṫ si cōsidera- remus debite ꝓximū. nō faciliter eū contēneremus si equalis est. aut irre- uerēter tractaremꝰ si sup̄ior est. Cōsi- dera igiṫ in ꝓximo q̄libet quō raro ē aliq̄s tā paruus q̄n aliq̄n magno ꝓ- desse possit. Item ꝙ aliquā virtutē oc- cultā hȝ q̄ cares. Itē ꝙ forte p̄destina- tus est ⁊ tu damnādus. vt in Juda et Magdalena claruit improuise i mul- tis. Dubitaṫ cum sup̄bire sit sup̄ra E regulā a deo nobis traditā ire. q̄ sint regule ſm quas mēsurare debemus op̄a ne sup̄biamus. Rñ. ꝙ q̄ttuor op- posite q̄ttuor spēbus sup̄bie. de q̄bus Grego. diē. xxiiij. moraliū. Prima vt credamus firmiter oīa bona nr̄a q̄ nō sunt peccā deffectꝰ a deo nob̄ data. Se- cunda vt si q̄ meruimꝰ. deꝰ principa- lissimꝰ auctor extitit. sine q̄ ne duz su- mꝰ aliq̄d sufficiētes facē aut velle bo- nū. ꝫ nec cogitare. vt diē ap̄ls. Tertia est agnoscē bona nr̄a q̄ habemꝰ a deo eē. nihil alieni nob̄ ascribēdo. Quar- ta amare ꝓximū in nullo eū decipien- do. Qm̄ malum sit sup̄bia patꝫ p̄mo F autoritatibꝰ. Est eñ q̄si rex vel regina alioꝝ vicioꝝ. vñ ps̄. Emūdabor a deli- cto maximo. i. sup̄bia. ſm glo. Itē Ecc. .x. Initiuz oīs pcti sup̄bia. q̄ renuerit eā implebiṫ maledictis. Itē Thobie

.xiij. Superbiā nunq̄ī tuo sensu aut in tuo vbo dn̄ari pmittas. in ipa eīm initium sumpsit oīs pditio. Scdo patet exēplis. Nā supbia de supmo angelo fecit pessimū demonē Esa.xiiij. Quō cecidisti Lucifer de celo q̄ mane oriebaris: Ecce de angelo fit demō. de nobilissima creatura pessima fit. ꝛ de celo eiecit in ifernū. Itē Eua p supbiaꝫ q̄ voluit effici sciēs vt de⁹. facta ē nesciens q̄dāmodo vt pecus. Ps. Hō cū in honore eēt nō intellexit. cōparatus est iumētis insipiētib⁹ ꝛ silis factus ē illis. Itē Saul postq̄ꝫ hūilitate in regnū p deū ducit. supbiēs deijcit. ꝛ posteri sui. ꝛ a demone possidet. j. Reg. xv. Itē Nabuchodonosor Daniel. v. supbiēs deposit⁹ ē de solio regni sui. ꝛ gloria ei⁹ ablata ē ꝛ a filijs hoim eiecius. Itē phariseus q̄ se dixit nō eē vt ceteros vt se sup ceteros extolleret. nō est iustificat⁹. ꝫ hūilis publican⁹ Lu. xviij. Itē Petr⁹ q̄ pre ceteris psumpsit dicēs. Etsi oēs fuerint scādalizati in te ego non scandalizabor. Matth. xxvj. vilius ceteris lapsus est p ancillam plurādo et trina vice.

G Quo ad secundū principale de spēbus supbie notādum p intellectu earundem sm Tho. q. de malo materia de superbia q. iij. ꝙ quedam se habēt antecedenter ad supbiā. vt sunt ex q̄bus orit faciliter. Alia sunt in q̄bus essentialiter cōsistit supbia. Alia aūt sunt q̄ consequunt supbiam ꝛ ab ipsa eliciunt. Et quodlibet istoꝝ est multiplex. Nā cū supbia sit inordinat⁹ amor ꝓprie excellentie. tot erūt anēcedentia ꝛ cause ꝛ origines. quot bona in quibus quis excellentiā inordinate appetere potest. Sunt autēꝫ in genere triplicia bona. Primo infima q̄ dicunt fortune. vt diuitie. delitie. dignitates officioꝝ. amici. ꝛ honores. Secundo bona nature quo ad corp⁹. vt pulcritudo. fortitudo. sanitas. ꝛ nobilitas. Quo ad aiaꝫ intellectus pspicacitas naturalis. sciētia acquisita. memorie tenacitas. ad virtutes naturalis habilitas. seu v̄tus naturalis. virtus acq̄sita. potestas tolerandi exercitia spūalia. ꝛ artes acq̄site. Tertio bona grē. vt fides. spes. charitas. ꝛ alia. Cum igit homo iordinate diligit se quod est radix oīm pctōꝝ id est. cuꝫ nō refert oīa bona in deum primo principaliter ꝛ finaliter ꝑut in primo precepto dictum est. quolibet prefatorū bonoꝝ faciliter homo retorquet in se. ꝛ se extollit vltra q̄ꝫ debet. H

Essentialiter vo supbia sm Greg. xxiij. moral. consistit in quattuor speciebus. quas declarat sanctus Tho. vbi supra. Nam sm Aug. li. sniarum Prosperi. supcia est inordinat⁹ amor ꝓprie excellētie. vt cum homo vult sibi aliq̄d bonū solum. ideo q: hoc habendo vel isto mō habēdo excellētior est q̄ꝫ nō habēdo. vel nō sic habendo. In isto āt capitulo solū de pmis duabus spēbus dicet. Prio igit spēs supbie est. cū bonū q̄d sibi inest ab alio a semetipso hēre se existimat. Excellēti⁹ eīm est ꝙ aliq̄d bonum insit alicui a se q̄ꝫ ab alio. Qñ ergo hō ꝓpter inordinatū amorē ꝓprie excellentie. mouet ad estimādūꝫ illud bonū q̄d habet ab alio. se solū hēre a se. ꝛ vult etiā sic hēre a seipso. tunc supbit pma specie. cōtra illud. j. Coꝝ. iiij. Quid habes q̄d non accepisti. Sup quo glo. Aug. Sciendum neminē posse discerni ab illa pditionis massa nisi qui hoc bonū habet ꝙ credat ꝙ quicq̄d boni hꝫ a gratia saluatoris accepit. Vñ phs in primo de celo ꝛ mundo. Ab hoc quideꝫ ente scꝫ deo depēdet celum ꝛ tota ei⁹ natura. ꝛ ab vno ente singulis cōmunicatum est esse ꝛ viuere. Nam q̄cq̄d habemus a deo habemus. aut inmediate a sua manu potēti nobis porre-

era vt aīaz. itellectū. volūtatē. mēoriā fidem. ⁊ virtutes infusas. Aut medijs tibus dei nūcijs q̄ sunt celum. elemē-ta. hoīes. bestie. ⁊ alia tpalia nob̄ por-recta. Patet illud Math. vj. vbi dici-tur. q̄ aues nō nent nec serunt. ⁊ tñ pr̄ celestis eas pascit. Nō inq̄t ipse se pa-scunt licet volent ⁊ querant. Itē patz experiētia. Nam agricola q̄ interduz ex vno anno bene colit vineā. minꝰ p-cipit q̄ṗ pcedēti anno q̄n male colue-rat vineā. Cur. q̄r labor humanꝰ non sufficit. ſ; solis ⁊ celoꝝ influētia. aeris tēperies. ⁊ natura in q̄ deus ōñat non
I homo. Sed dicis Credo me oīa bo-na a deo habere. ẽ careo prima specie supbie. Rñdet Guil. in sūma viciorū q̄ etiā ideo dicit̄ de supbo q̄ ipse cre-dit bona sua habere a se. quia scz facit acsi crederet. Sic in simili. Aliqs di-cit̄ nō credere xp̄m filium dei q̄ nec il-lius terret̄ cōminationibus. nec attra-hit̄ pmissionibꝰ. nec p̄ceptis obtēpe-rat. nec cōsilijs acq̄escit. vt dic̄ Bern̄. Sunt aūt tria q̄ntū ad hoc q̄ dicit̄ su-perbꝰ facere q̄si crederet bona sua se habere ⁊ nō a deo. Primo si gloriat̄ in corde suo de bonis suis puerse xp̄e q̄ aplus dicit vbi supra. Quid habes quod non accepisti. si aūt accepisti q̄-re gloriaris quasi nō acceperis: Se-cundo q̄ntum ad hoc q̄ aliqs de bo-nis suis se iactat. ꝯtra illud Job. xxxj. Si osculatus sum manū meam. In manu operatio. in osculo vo intelligi-tur laudatio. Vnde osculum manus est. laudatio p̄prie operatiōis. Tertio q̄r de bonis suis deo gratias nō agit. ideo ingratus dicitur vulgariter non agnoscere beneficiū. Vñ Grego. Nō est dignus dādis qui nō agit gratias
K de datis. Secūda species superbie est cum quis bonū q̄d habet ab alio d̄ gratia cognoscit ⁊ fatet̄ se ab alio ha-bere. sed putat sibi hoc debitū fuisse ⁊

pro meritis recepisse. Excellētius eñ est aliquid habere ab alio ex meritis suis: q̄ṗ mere de gratia. Cum ergo ho-mo p̄pter amorē p̄prie excellētie mo-uet̄ ad estimanduz illud bonuz q̄d ab alio habet de gr̄a. habere se ab eo me-ritis p̄prijs. Vt si famulū habes suo labore vix merentē calceos. q̄ datis si-bi tunica ⁊ caligis ⁊ calceis putaret ſ; se bene meruisse. hoc est supbire ꝯtra deuz vel hominē. Scire aūt debes q̄ quicq̄d habes a d̄o habea. j. Cor. xij. Deus opat̄ oīa in oībus. Imo deꝰ in oībi actione nostra principalꝰ cōcur-rit. Sed dicis. diuitias ⁊ scientiā stu-dio ⁊ labore p̄p̄o acq̄siui. quō ẽ a deo habeo. Rñdet̄ q̄ deus tibi manꝰ ꝯtu-lit. pedes ⁊c. ⁊ intellectꝰ tui industriā. Et hoc est primuz q̄d habes ſ; a deo. Hec aūt oīa velut penna mortua ma-nu sc̄ptoris nō recta. nihil fecissent ad tuā scientiā. aut ad diuitias tuas. nisi summꝰ artifex esse ⁊ intellig̃ tibi de-disset ⁊ ꝯseruasset. Et hec sunt p̄ncipa-lissima ⁊ sine nr̄a industria ⁊ imediate a deo. Vñ Luc. xvij. Cū oīa feceritis q̄ p̄cepta sunt vobis. dicite serui inuti-les sumꝰ. q̄d debuimꝰ facere fecimus Et merito inutiles. q̄r nihil deo p̄fici-mus ſ; nobis ex sua bonitate merito q̄d facere debuimꝰ ⁊c. q̄r dei verissime serui sumꝰ creatiōe. rōne cuiꝰ oīa nr̄a sibi debemꝰ. plus si possibile eēt tene-mur ex cōseruatiōe. ⁊ amplius ex redē-ptione ⁊c. Dicit etiā Alexāder de ha-lis in summa. Credere se hr̄e bonū p̄ meritis inq̄ntū credit se quis eē cau-sam p̄ncipalē meritorū illoꝝ. deū vo secundariā. est pctm̄ ⁊ supbia. Silr̄ cū se credit hr̄e bonū a deo p̄ meritis in-q̄ntū se ponit causam secūdariā tanq̄ ex merito condigni illud tribuentē ē secūda species. Credere aūt se habere aliquod bonū p̄ meritis ponēdo de-um causam p̄ncipalē non est peccatū

Unde superbus secunda specie appetit excellentiam propriam vt propriã. inquantũ ponit se causam principalem. deum vero secundariam. hec ille Contra ista quidam putãt merita sua tam magna vt merito deus pro eis debeat eis dare vitaz eternam. preservare a tribulationibus ꝛ a similibus. qđ si nõ facit deus murmurant superbe.

L Ad illam spẽm. ꝛ ad primam etiaz reducitur ingratitudinis vicium ſm Tho. Quia ingratus est qui sibi attribuit qđ ab alio habet. Cõtra hãc speciem peccãs multipliciter errat. Primo q꞉ liberalissimũ largitorẽ deũ putat venditorẽ dũ credit emere meritis a deo. qui non est estimator meriti. id est. opus non est de se meritoriũ. sed a dei misericordia. Secundo talis putat soluere. qđ impossibile est sibi soluere. q꞉ al's omia retinemur deo vt pretactum est. Tertio q꞉ ea que in oculis nostris interdũ putant merita sũt demerita. Vñ Job. iiij. Ecce qui seruiũt ei non sunt stabiles. ꝛ in angelis suis reperit prauitatez. quanto magis hi q̃ habitant domos luteas q̃ terrenũ habent fundamentũ cõsumentur velut a tineis Esaie. lxiiij. Facti sum⁹ vt immũdi oẽs nos. quasi pannus menstruate vniuerse iusticie nostre.

Capitulum, xiij.

q Via igit superbia multis rebus se immiscet. ideo hic tria sunt videnda. Primo de duabus vltimis superbie speciebus in capitulo precedẽti enumeratis. ꝛ quibus reb⁹ se immisceat. Scđo quãdo sit peccatuz mortale. Tertio que sint remedia

A cõtra eandẽ. Circa primum igitur ad primũ notandũ ꝙ tertia species ẽ. Cũ iactat se quis de bono quod non habet. Excellentius enĩ est habere in se aliquod bonum q̃ non habere illud. Et quanto bonum est maius, tanto est excellentius. ꝛ tanto maiorem excellentiã habens per hoc consequitur. Cũ igit quis ex appetitu proprie excellentie mouetur ad attribuendum sibi aliqđ bonum quod non habet. aut maius bonum q̃ habeat. tunc est tertia species. Exempli gratia. Cum homo ꝓpter appetitũ ꝓprie excellẽtie estimat se sapientẽ. pulcrum. iustum. fortem. ꝛ sic de alijs bonis nature aut grẽ. aut etiã estimat se magis sapientẽ. aut doctũ. iustũ. fortem. ꝛ in prenominatis q̃ sit aut dicit se sapientẽ. doctũ. fortẽ. iustũ ꝛ silia. aut magis q̃ sit in talib⁹ dictis aut etiaz si talia alio modo q̃ per verba ostẽdat. vt in preciositate vestiũ. ampla familia. vel quacũq꞉ exteriori alia habitudine. est in tertia specie superbie.

Ad ideẓ ptinet cũ quis negat aliqđ viciũ qđ in se est. per hoc enĩ attribuit sibi virtutẽ oppositam. vł attribuit sibi bonum innocentie quod non habet. B
Unde Augustin⁹. iiij. de ciui. dei dic ꝙ excusare se de peccato cõmisso ad superbiã ptinet. Et dixi notãter quando ex amore ꝓprie excellentie mouetur ad se sic iactandum. Si enĩ ex aliqua alia causa moueretur. vt ex vanitate quadam vel delectatiõe sola. quã habet in mentiendo. vel ꝓpter lucrũ. tũc non reduceret ad superbiam. sed ad aliqđ aliud viciũ. ꝛ licet iactantia opponatur veritati. tamẽ ꝓprie rõne cãe ex qua frequenter procedit ponit hic species superbie. Vn de dicit Thom. q. de malo vbi. s. ꝛ Alexander de hol. in sũma. Licet in iactantia sit falsa vocis significatio. quia tamen eius intentio principalis nõ est vt fallat sed vt excellat. dicitur spẽs superbie ꝛ nõ mẽdacii. Iactantia ponitur species superbie nõ q̃tum ad ipsum exteriorem actuz qui cõsequenter se habet ad superbiam. sed q̃tuz ad interiorẽ affectũ ex quo talis actus exterior procedit, dũ scẓ homo

presumit de seipso, ac si haberet qd nō
habet. ⁊ in talē excellentiā anim⁹ ei⁹
tendit q̄ sibi nō cōpetit nisi haberet q̄
nō habet. Et in sūma dicit. q̄ iactātia
procedit ex supbia sicut ex causa inte
rius motiua ⁊ impellente. Ex hoc em̄
q̄ aliq̄s interius p arrogātiā supra se-
ipsum eleuat. sequit plerūq̄ q̄ exteri
us maiora de se iactet. licet q̄nq̄ nō ex
arrogantia ſ ex quadā vanitate aliq̄s
ad iactantiā procedat ⁊ in hoc delecte
tur. q2 ē talis s̄m habitū. ⁊ iō arrogan
tia p quā aliquis supra seipsm extollit
est spēs superbie, nō tn̄ idē iactantie.
sed vt frequētius eius causa. iō ponit
Greg. speciē tertiam. Tēdit aūt iacta
tor plerūq̄ ad hoc q̄ gloriā consequa
tur per suā iactantiā. ⁊ iō s̄m Greg.
ex inanigloria oritur s̄m rationem fi-
nis. De hac materia vide infra prece
C pto. viij. c. ij. Quarta species est s̄m
Greg. cum q̄s despect⁹ alijs singula
riter vult videri. Excellentius ē em̄ q̄
quis habeat aliquod bonū qd alij nō
habent. aut perfectiuo illud habeat q̄
alij. Cū igit inordinatus amor ꝓprie
excellētie facit q̄ quis despectis alijs
vult solus videri habere qd nō habet
tūc est quarta species. verum ē q̄ illō
videri plus ptinet ad inanemgloriā
cuius causa est supbia. Vn̄ dic̄ Tho.
vbi. s̄. q. de malo. Peccatum superbie
q̄nq̄ magis euidentius apparet p ali
qua precedētia ⁊ subsequētia q̄ per il
lud in quo eēntialiter consistit. Ideo
beatus Greg. spēs supbie assignauit
s̄m aliquos actus antecedētes vel cō-
sequētes. cū tn̄ oēs spēs supbie in qua
dā presumptiōe animi eēntialiter cō-
sistāt. Velle em̄ singulariter videri cō
sequēter ad supbiam pertinet. Essenti
aliter autem quarta species supbie in
hoc consistit q̄ homo presumit de se
ac si oēs singulariter excelleret. Ad
hm̄ōi em̄ excellentiā anim⁹ ei⁹ afficit.

hec sibi. Supbia em̄ inordinate ꝓprie
excellentiā appetit. ſ inanisgloria ap-
petit excellētie inordinate manifesta-
tionē. Ad hanc spēm reducit cū quis
aliqd bonū habet in se qd alij nō hn̄t.
aut etiā excellentius possidet q̄ alij. ⁊
sibi in hoc ꝓplacet inordinate inq̄tū
per hoc supra alios ē ⁊ eis excellētior
vel cum q̄s non habet ſ appetit habe
re aliqd bonū maius vt p hoc sup ali-
os sit. ⁊ eis excellentior. ⁊ p hoc se esti
mat alijs simpliciter meliorem. ⁊ sic
vult eis ꝑferri. nec vult eis in alijs sub
esse vbi deberet. tūc est in illa quarta
specie supbie. Exēpli gratia. Si quis
hab3 maiorē scientiā alijs ⁊ in hoc cō
placet. aut appetit habere magnam.
propter hoc vt p eam super alios sit ⁊
eis excellētior. est quarta spēs. Si aūt
cognosceret se eā habere de munere
dei. ⁊ complacet in ipsa. iō vt melius
noscat quid bonū ⁊ quid malū sit ad
se ⁊ alios regendū ad dei laudē. tunc
est virtus. Sz si ꝓpter hm̄ōi sciētiam
estimat se vō sciētibus meliorē. iterū
est in ista quarta specie. q2 si ipse excel-
lit in sciētia ⁊ in ista ē superior. in alio
deberet putare aliqua bona q̄ ignora
ret rōne quorū alter ē multo melior.
Et sicut dictū est de sciētia. ita de qua-
cūq̄ alia v̄tute. immo de diuitijs ⁊ ro
bore corpali. ⁊ de alijs q̄buscūq̄ bōis
corpalib⁹ ⁊ spūalib⁹. Ad hāc spēm D
pertinet qn̄ quis ꝑsumptuose tēdit in
aliq̄d quod ē supra se ⁊ supra suam di
gnitatē. vt siquis nō eēt sufficiens ad
regendum ciuitatē qui ex amore pro
prie excellētie mouet ad appetēdū fie
ri magisterciuiū. aut sile. aut insuffici
ens ad curā aiaꝝ. attamen ad talē sta-
tū appetitu tenderet aut se ingereret.
⁊ hoc ꝓpt inordinatū amorē ꝓprie ex-
cellētie quo vellet alijs ꝑferri in statu
ep̄ali vl' in hm̄ōi alijs. eēt quarta speci
es. Et dicta nūc sint de his in quibus

essentialiter supbia cōsistit. ⁊ de inte-
riori supbia. Ad hāc etiā spēm ꝑtine-
re videt̄ iudiciū temerariū de malicia
ꝓximi. Ubi notandū ꝙ triplex est iu-
diciū. Unū ꝑfectorū. de q̄. j. Cor. ij.
Spūalis oia iudicat. Aliud ē iudiciū
autoritatis. de q̄ Sap. j. Diligite iusti
ciam qui iudicatis orbē. Tertiū ē iu-
diciū suspitionis. de quo ꝭm Tho. se-
cūda. ij. q. lx. tria sunt notanda. Prio
ꝙ iudiciū ex suspitione ꝓcedens sit il
licitū. Ubi sciendū ꝙ sicut dicit Tul
lius. Suspicio iportat opinionē mali
qñ ex leuib⁹ indicijs ꝓcedit. Et ꝯtin-
git ex tribus. Uno q̄dem mō ex hoc
ꝙ aliquis in seipo malus est. ⁊ ex hoc
ipso q̄si ꝯscius sue malicie facilit̄ ma-
lum de alijs opinat̄. ꝭm illud Ecclesi
astes. x. In via stultus ambulās cum
ipse sit insipiens oēs stultos estimat.
Alio mō ꝓuenit ex hoc ꝙ aliq̄s male
afficit̄ ad alterū. Cum em̄ aliq̄s ꝯtem-
nit vel odit aliquē. aut irascit̄. vel inui
det ei. ex leuibus signis opinat̄ mala
de ipso. q̄a vnusq̄sq̄ facilliter credit q̄d
appetit. Tertio mō ꝓuenit ex longa
experientia. Unū phs dicit. ij. rhetori-
ce. ꝙ senes sunt maxime suspitiosi. q̄r
multotiens experti sunt aliorū defect⁹.
Prime aūt due suspitionis cause ma
nifeste ꝑtinent ad ꝑuersitatē affectus.
Tertia v̊o causa diminuit rationē su-
spitionis. ⁊ ideo suspicio viciū quod-
dam importat. ⁊ q̄nto magis procedit
suspitio. tāto magis est viciosum. hec
Tho. Secundo notandū ꝭm eūdem
ꝙ triplex est gradus suspitionis. Pri
mus vt homo ex leuibus indicijs de
bonitate alicui⁹ dubitare incipiat. ⁊ h̄
est venialē ⁊ leue peccatū. pertinet em̄
ad tentationē humanā. sine qua ista
vita non ducit̄. vt habetur in glo. sup
illud. j. Corinth. iiij. Nolite ante tem-
pus iudicare. Addit hic Cancell̄. pa-
risieñ. Iudicare ꝓpria estimatiōe aliū
ex apertis signis exterioribus que non
possunt bene fieri. non est ex se morta
le. licet quādoq̄ sit curiositas venia-
lis. q̄nq̄ mortalis. dū homo ab alijs
melioribus aut debitis nimis impe-
dit̄. aut dum ꝑ hoc in supbiā erigitur.
Scđs gradus dicit Thomas est. cum
aliq̄s ꝓ certo maliciā alterius existi-
mat ex leuib⁹ indicijs ⁊ signis. ⁊ hoc
si sit de aliquo graui. est pctm̄ morta-
le. inq̄ntum nō est sine cōtemptu pro
ximi. Qz em̄ aliq̄s malā opinionē ha
bet de aliquo sine causa sufficienti ex
isto indebite cōtemnit ipm ⁊ ideo in-
iuriat̄ ei. Unū glo. ibidē dicit. Et si er-
go suspitiones vitare non possumus
q̄r hoies sumus. iudicia tñ id est. diffi
nitiuas firmasq̄ sentētias cōtinere de
bemus. Cancellarius etiā dicit. Iudi
care alterū leui supspitiōe ꝭm ꝑsum-
ptiones exteriores presertim veheme
tes non ex se mortale est. secus si fir-
ma assertione interiori vel exteriori il
lud fieret in magnū ꝓximi dedecus ⁊
malum. Nullus etiā in vita iudican-
dus est tanq̄ dignus inferno. q̄m spi-
ritussanctus opatur subito. Facta igi
tur nō ꝑsona a nobis sunt iudicanda.
Zelotypis etiā q̄ est vehemens amor
suspitiosus nō satis fidens de re ama
ta. ⁊ alie suspitiones maliuole. vt dū
quis semꝑ putat irrideri ⁊ falli. vt q̄-
dam melancholici. ⁊ q̄dam ex religio
sis faciliter cadunt si nō reprimant̄. h̄
si addat̄ ꝯsensus liber. sunt vt pluri-
mū mortalia delicta aut mortaliū de
lictorū vehemēs causa. Tertius gra-
dus est vt dicit Thomas. Cum aliq̄s
iudex ex suspitione ꝓcedit ad aliquē
condēnandū. ⁊ hoc directe ad iniusti
ciam ꝑtinet. vnde est peccatū mortale
Tertio notandū ꝭm eūdem ꝙ dubia
sunt in meliorē partē interꝑtanda vt
dic̄ glo. sup illo Ro. xiiij. Qui nō mā
ducat. mādūcantē nō iudicet. Cuius

ratio est. quia ex hoc ipso q aliqs ha-
bet malā opinionez de alio absq suf-
ficienti cā iniuriat ei z cōtēnit ipsum.
nullus aūt debet alterū contēnere vel
qd̄cunq nocumentū inferre absq cā
cogente. Et ideo vbi nō apparēt ma-
nifesta indicia de malicia alicuius. de
bemus eum vt bonū hēr. in meliorez
partē interpretando qd̄ dubiū est. Sed
diceres. cum hō debet diligere proxi-
mū sicut seipm. s circa seipm homo
debet dubia interptari in peiorē par-
tem. fm illud Job. ix. Verebar oīa
opa mea. g videtur q ea q sunt dubia
circa pximos sint in peiorē partē in-
terptāda. Rū. Tho. Interptari aliqd
in meliorē partē vel deteriorē ptingit
dupliciter. Vno mō p qndā suspitio-
nē. z sic cum debem9 aliqbus malis
adhibere remediū siue nr̄is siue alie-
nis expedit ad hoc vt securius reme-
diū apponat q supponat id qd̄ dete-
rius est. quia remediū qd̄ est efficax p
maius malū. multomagis est efficax
cōtra minus malū. Alio mō interpta
mur aliqd in bonū vel malū diffinien
sine determinādo. Et sic in rerum iu-
dicio debet aliqs niti ad hoc vt interp
tetur vnūquodq fm q est. in iudicio
aūt psonarū vt interptetur i melius. si
E cur dictū est. hec Tho. Nunc viden
dum est de cōsequētibus supbiam in
teriorez q a vulgo vocat supbia. Vbi
sciēdum q supbia imperat z inuoluit
se mltis opibus exteriorib9. z in gene
re quītuplicibus. Primo corpi. Ibi
sunt. supbia criniū. oculor excellētia
ceruix erecta. labia magniloqua. gres
sus pomposus. z brachia minantia.
Secundo in ornatu corporis cōmit-
tit supbia. pciositate. mollicie. extra-
neitate. multitudine. amplitudine. vl
strictitudine. Et hec oīa cōmitti pos-
sunt in peplis. capucijs. tunicis. pal-
lijs. suffoderaturis. camisijs. cingulis
caligis z in calceamētis. Tertio in cō-
uiuijs. p inuitationē diuitū multor z
pauperū paucor. in multitudine fer-
culor z in pciositate cibarior. Et fm
vsum. Pre ppe laute. nimis ardēter
studiose. Quarto i equis z currib9. p
multitudinē equor. p ornatū cor aut
curruū. p nimis cor frequentē vsum.
Pro deo em̄ z p pctis deberem9 ali-
qn̄ peditare xpi exēplo z vginis Ma
rie. Quito in voce. aut p vba. vt iactā
do se. aut in cantu in quo multi super
biunt freqntando suauit vociferādo
z notas frāgendo. nec solum exterio-
ra. verū etiā simplicit oīa bona supra
enumerata hoīs supbia pt destruere.
Vn̄ btūs Aug. i regula. Alia quippe
iniquitas in malis opibus exercet vt
fiant. Supbia vo etiam bonis operi-
bus insidiat vt pereāt. Pōt em̄ qs de
virtutibus. imo de humilitate vestiū
z in similibus se exaltare. Notandū F
autem q superbia multis nocet. Pri
mo quodāmodo deo. cuius templa
exurit. Templū. inqt aplus. dei. j. Co
rinth. iij. sanctū est qd̄ estis vos. s hoc
supbia deuastat. Secū do nocet sctis.
quia in festiuitatib9 eoruz plus solent
multi in supbia vestium. criniū z ser-
torū offendere q in diebus ferialibus
Tertio nocet angelis in custodiā no-
stram deputatis. q gaudiū haberent
sup vno peccatore p humilē penitēn-
tiam redeūte. q priuant cum in super
bia excedim9. Vn̄ etiā. j. Cor. xj. dr.
Mulier debet habere velamē sup ca-
put suū pter angelos scz ne offendat
eos. Vnde glo. Ibi angelici spiritus
adesse credendi sunt maxime cū diui
nis ministerijs vel obsequijs mācipa
mur. id est. cū ecclīaz ingressi vl lectio
nib9 sacris aurē accōmodam9. vl oro
ni icūbim9. vl missar solēnia celebra-
m9. vl psalmodie opam dam9. Quar
to nocet alteri piugū iredū cū mlieri

superbiēvir ꝑ pbʒo ⁊ nephas expēsas
lucrat. ⁊ ecōuerso mulier viro assentit
Quinto nocet ipi suꝑbienti. Suꝑbis
em̄ de⁹ resistit Jaco. iiij. Sexto nocet
alijs hoibus qbus dat scādalū ⁊ occa
sio similia faciendi. Septio aīabus in
purgatorio. Naʒ cū expense in appa
ratu superbo crescūt. elemosyne pau
perib⁹ hic ⁊ in purgatorio decrescunt
G Quo ad tertiū principale. qn̄ super
bia sit pctm̄ mortale notat Tho. vbi
supra. ꝙ suꝑbia ſm suū gen⁹ est pctm̄
mortale. accidit tn̄ ꝙ aliq motus suꝑ
bie ꝓpt sui impfectionē sunt soluʒ ve
nialia pctā. vt qui ꝑueniūt rōnis iudi
ciū. aut sunt pter eius consensū. Di
cit aūt de malicia suꝑbie beat⁹ Greg.
ꝙ euidentissimū signū reproboruʒ est
superbia. Et Chryso sup Math. Ni
hil nos ita a dei clementia alienos fa
cit ⁊ gehēne tradit igni vt superbie ty
rannus. Que aūt sit differētia in gra
uitate quattuor specierꝫ suꝑbie osten
ditur ſm Alexandrū de hal' in sūma.
Prima est de se grauissima. qꝛ ibi ma
ior deo fit iniuria. Secūda est minus
grauis. qꝛ minor fit deo iniuria. Ali
quid em̄ a deo se qs recepisse fatetur.
Tertia ē de se minus grauis ꝙ̄ secun
da. Verū quādo suꝑbia vel aliud qd
cunqꝫ viciū sit mortale vel nō mensu
randum esset penes quattuor regulas
de hoc datas in expositiōe scd̄a ⁊ ter
tia primi p̄cepti de dilectiōe dei super
H omnia. Vnde ꝓ intellectu taliū sit
hec alia regula similis quasi prime. ⁊
sit quinta in ordine. Ille em̄ capitulo
quinto sunt posite. Quando aliqd cō
mittit notabiliter cōtra dilectionem
proximi. tūc ē mortale. qn̄ nō. tūc ē ve
niale. Qn̄ aūt fit aliqd cōtra dilectio
nem proximi potest attēdi penes ista
precepta legis nature. Quod tibi nō
vis fieri. alteri ne feceris. Et qd tibi vis
rationabiliter ⁊ ex debito fieri. alteri

hoc idēʒ facias. Et potest etiam attēn
di penes scandalū actiuū qd ego infe
ro proximo meo malo exēplo. Sʒ in
quāto oporteat aliqd esse contra dile
ctionē proximi vel quantum sit illud
scandalū ad hoc ꝙ sit mortale. nō est
determinatū precise. quia in modico
facere contra proximū non ē mortale
aut in paruo eum scandalizare. vnde
attēdat quilibet penes seipsum quid
sibi vellet vel nō vellet fieri. ⁊ ꝑ quod
factum seruaretur inter se ⁊ proximū
amicitia vel non. ſm hoc iudicet ali
quid mortale vel veniale. Est igitur I
superbia peccatuʒ mortale per primā
regulam. supra. c. v. positam. dum qs
se nititur subiectioni diuine subtrahe
re. sic ꝙ totam vitam suam ⁊ actus su
os ad humanam laudem ⁊ gloriam
mundanam ordinat. ⁊ in his finem vl
timum constituit. ⁊ hoc quo ad inanē
gloriam que ex superbia procedit. vel
qn̄ hʒ nolle obedire dei mandatis vel
deo seu contēnit vt in descriptione su
perbie patuit. Silr ē. suꝑbia pctm̄ mor
tale penes qrtā regulā. Cū qs ꝓximos
pro sua superbia perficiēda grauat. si
cut faciunt nobiles ꝑ fastu suo paupe
res excoriātes ⁊ viri ꝑ ornatu mulie
rū ꝓximos damnificātes. Est etiā su
perbia pctm̄ mortale ꝑ quintā regulā
Cū qs ꝑ suꝑbiā nō curat scandalizare
alios. sicut mulieres qdaʒ alienos vi
ros ad lapsum ꝓuocātes. ⁊ iō se ornā
tes ⁊ occasionē dantes lapsui mentis.
Est etiā mortale ꝑ tertiaʒ regulā. cum
quis ꝓpter suꝑbiam transgredit̄ prece
ptum ecclesie sicut ſm quosdā docto
res milites exercētes tornea mēta per
ecclesiam prohibita. Sūt aūt reme K
dia plura cōtra suꝑbiam ⁊ inanēglo
riam. Primū cōsideratio magnitudi
nis diuinarū perfectionū. cōtra quaʒ
deū vel ei⁹ ordinationē qs suꝑbit. Cō
tra qd dicit Job. xv. Quid timet ꝯtra

deum spiritus tuus? Ad huiusmodi
intuitū τ dei locutionē Abraam se ci-
nerem Geñ.xviij. τ Moyses impedi
tioris lingue profitebantur humiliter
Exo.iiij. Scđm est cōsideratio humi
litatis xpi τ sanctoꝝ. Vnde Phil. ij.
Christus factus est pro nobis obedi-
ens vsqꝫ ad mortē. mortē autē crucis.
Math.xi. Discite a me q2 mitis sum
τ humilis corde. Tertiū est considera
tio sui in perfectōibus quas habem⁹
, Nam corpus τ eius perfectionē τ ani
mam τ eius pfectionē a solo deo ꝑnci
paliter accepimus. ꝑ quib⁹ tāto plus
grati esse debemus. quāto excellenti-
ora dona recepimus. al's amplius pu
niremur. Faciliter etiā perdere pos-
sumus oia bona nostra. q2 Esa.xl. ois
caro fenū. τ omnis gloria eoꝝ sicut
flos agri. Quartū est cōsideratio pro
priarum impfectionū cōmuniū omni-
bus. Nam corpus de vilissima mate-
ria conceptū est. τ in vermibus finali-
ter putrescet defunctum. medio vo tē
pore sup oia animantia in narib⁹. au-
rib⁹. oculis. ore. τ alibi emittit immū-
dicias preter ea que latent intrinsec⁹.
Fm illō Michee.vi. Humiliatio tua
in medio tui est. Anima aūt hebet in-
tellectu. curua est affectu. labilis me-
moria. prona ad lapsum τ tarda ad re
surgendum. Vñ Hiere.xvij. Prauū
est cor hominis τ inscrutabile. τ quis
cognoscet illud? Quintū est conside-
ratio imperfectionū moraliū. Nā ne-
scimus licet sperare possumus an ali-
quod opus meritoriū fecerimus cun
ctis dieb⁹ vite nr̄e. Tum q2 sepe vicia
virtutis pallium induunt. Tum quia
omissio vni⁹ circūstātie debite totum
opus viciat. τ pauci ibi diligentiā ad-
hibent. Tū q2 supbia vel inanis glīa
sepe totū op⁹ viciat. vñ Esa.lxiiij. Sic
pānus mēstruate vniuerse iusticie no
stre. Et Job.ix. Verebar oia opa mea
sciens q2 nō pcis delinqnti. Et Greg.
.v. mora. Sepe iusticia nr̄a ad examē
diuine iusticie deducta iniusticia ē, et
sordet in cōspectu districti iudicis qđ
in ocl'is fulget opantis. Sextū est co-
habitatio humiliū in corpe τ ope. sic
eñi ille q̄ cōicat supbo induet supbiā
Eccl.xiij. sic q̄ cōicauerit humili indu
et humilitatē. Vnde Odo eps parisi
ensis in mensa semp ante se posuit de
spectiores pauperes τ a latere alios.
Requisitus aūt quomō posset hoc to
lerare. respōdit. q2 quidā nobilis mi-
les eū docuerat Job.v. scz. dicēs. Vi-
sitans speciē tuā nō peccabis. Septi
mū est τ forte optimū consideratio ꝑ
prioꝝ peccatorū que quilibet melius
scit q̄ alter vel scire dꝫ. Si eñi peccasti
semel mortaliter deū τ omnē creatu-
ram sibi seruiētē offendisti. iō fm dei
iusticiā panis te suffocare deberet. aq̄
submergere. ignis incinerare. aer infi-
cere. bestie deuorare. τ ita de similib⁹
intelligendū ē fm Hugo. Quia fm
Augu. peccator non est dignus pane
quo vescitur. Quid igit̄ de te q̄ forte
centies peccasti mortaliter? Cōsidere
mus igit̄ in alijs bona nō mala. in no
bis vero frequēter nostra mala.

Capitulum.xiiij.

Decimo prohibet̄ primo prece- A
pto inanis gloria ꝑut est pecca-
tum mortale. quo ꝓprium dei
videlicet regis seculorū τ immortalis
honor τ gloria. j. Timo. j. tollit̄ quod-
ammodo. Et Romañ. j. Qui cum co
gnouissent deū. non sicut deum glori
ficauerunt. τ obscuratū est insipiens
cor eoꝝ. De hoc videndum est primo
quāte prauitatis sit hoc viciū τ piculi
Scđo q̄ et quotuplex sit inanis gloria
Tertio qñ sit pctm̄ mortale vel non.

Qn̄tū ad primū notandū fm Tho. B
scđa. ij. q. xxxi. q2 inanis gloria differt a
supbia. Nam supbia nō ē inanis glīa.

nec appetitio eius. sed supbia ē causa appetitiōis inanis glīe. Unde supbia facit appetere inordinate ꝓpriam excellenciā. ⁊ ex isto facilit̄ mouet̄ hō ad appetendū manifestationē eiusdē excellēcie. ⁊ illa ē appetitio inanis glīe Et pcurrere ibi pñt quattuor. Nā vanegloriosus putat in se eē aliqd excellentia cerra dignū. qualiter tñ nō est. appetitvt alij hoc cognoscāt ⁊ manifestum fiat. vult vt hoc alij approbēt laudent ⁊ honorēt. ⁊ in tali laude vel approbatiōe delectatur. Scdō notādū ꝫ fm eundē ꝙ inanisglīa lꝫ nō sit semp pctīm mortale. est tñ valde piculosum pctīm triplici de causa. Primo. qꝛ nulli psone parcit Iuuenes impugnat vt pꝫ in vitaspatrū. de pueris. vno in duodecimo anno. alio in decimoquinto serpentē ille ad monasteriū portantibus. ḡs abbas flagellauit. cur non discerent mitest humiles eē corde. Senes excecat. vt pꝫ in solitario pdicāte. ⁊ missam cantāte cathecuminis cum nullus adesset nisi pater obseruans. Nobiles ꝓijcit. vt pꝫ in Ezechia rege qui vnica orone obtinuit pcussionem centū octuaginta quinqꝫ miliū hoim. Alia orone qndecim annos adiectos vite. Et regressum solis facienrem trigin taduas horas die. qui tñ tandem elevatus. nisi penitentiaꝫ egisset deo valde displicuisset. vt dicit Cassianus de. viij. pncipalibꝰ vitijs. Et originaliter ponit. iiij. Reg. xx. Et Esa. xxxviij. et. xxxix. Rurales inflat. vt ptꝫ in fratre Mattam vestibꝰ alligātē vt cēnt lōgiores. Cui demon ait. O monache si maiora valeres. maiora faceres. Feminas etiā sanctas inficere nitit̄. vt pꝫ de sancta Melania romana vidua trecentas libras argēti sancto Banbone presentante. cui cū pater nihil grande responderet. mulier ait. pater trecēte libre sunt. Rñdit pater. Si deo dedisti scit qnātū. si mihi mercedē pdidisti in celo. Viros sanctos decipit. vt pꝫ de sancto Eleuterio abbate de quo refert Greg. iij. dialo. q̄ cū pueꝝ a demone noete vexatū ad monasteriū suū detulisset. ⁊ ibi puero existente illeso pater diceret. Ecce frēs. quomō demon monialibꝰ illis illusit. statim puer obsidet̄ iterato. ⁊ pr̄ Eleutheriꝰ plorans. imperat vt nemo cibū gnstet nisi puer sanet̄. qꝺ cū fletu factū est nam istis orantibus demon abscessit. ⁊ pr̄ deinceps humilior fuit. Scdō qꝛ hoc vicium omnibꝰ opibus se inflectit. malis quidē in his qui gloriant̄ cū malefecerint ⁊ exultāt in rebus pessimis Prouerb. ij. Bonis etiā vt orōni. pdicatōi. lectioni. correctioni. cātui. taciturnitati. vestimētis humilibus. religioso incessui. diuinis officijs ⁊ similibꝰ insidiat̄ operibus vt pereāt. qꝺ alia vicia nō faciunt. Vñ Augꝰ. in regula. Superbia etiā bonis opibus insidiat̄. Ideo sancti pr̄es vt Cassianꝰ refert. hoc viciū assimilanerūt cepe. vbi vna sublata pellicula cōtinue decorticanda alia restat. Itē assimilat̄ scopolo maris ad queꝫ illisa nauio referta oibus bonis statim mergit̄. Itē fm Greg. latroni qui thesaurū in via recipit ostonsum. Item fm Chryso. arbori iuxta viam plātate cuius poma raro maturescūt Itē vēto vrēti q̄ fructū tenerū statim destruit. Exemplū in vitaspatruꝫ. vbi frater vt putabat̄ deuotꝰ onagros in solitudine vocauit vt onera portarēt. qꝺ cuꝫ Anthonio frēs retulissent. ait. Iste inquit est velut nauis plena diuitijs piculo exposita maris. Post paruca aūt tpa flēte Anthonio quesitū est quid fleret. Rñdit. lapsum inqt illius de q̄ mihi dixistis. ite ⁊ videte in mari cū flentē. iuerunt ⁊ repererūt ⁊ quta die defunctus est. Tertio est hoc vicium detestabile. qꝛ in omni loco ho-

minē reperit etiā in solitudine. Unde
beat⁹ Apolon⁹ cū quīdecim annoꝝ
exn̄s heremū intraret. ⁊ ibi ꝑ triginta
annos mansisset vocat⁹ ē ab angelo vt
exiret ⁊ ꝑ verba sua egyptios cōuerte-
ret plures. dixit au fer a me dño spm̄ ina-
nis glīe. Cui angl's subter pedes ꝓijce
quicqd circa ceruicē tuā repis ꝗ facto
diabolū ꝓiecit clamantē. ⁊ sic ꝑmo li-
ber effect⁹ est. Itē de alio p̄re ꝗ cū ob-
sessos libaret impugnat⁹ ab hoc vicio
obtinuit obsideri. ⁊ tandē fratrū orōe
sanat⁹ liberat⁹ est a demone ⁊ ab inani
glīa. Immo hi vicijs vicijs acrius insur
git. Et ꝑmū est in vite sancte inchoa-
tiōe. ⁊ vltimū in victoria. qd̄ nec xp̄m
dimisit qn̄ eū impugnaret. ⁊ in pinna
C culo cū eo demon ascēdit. Sūt aūt
quaqȝ remedia. Primū vt sollicite vide
amus ne in ꝑncipio medio aut in fine
opis boni vana glīa se imisceat. ꝫ oīa
in deo dirigam⁹. ꝑm illud ps. Nō no-
bis dn̄e nō nobis. ꝫ noī tuo da glīam.
Sic sanct⁹ Thomas fecisse dicit cru-
cifixo qn̄ honorabat. cū pollice videlꝫ
secrete crucē faciēdo sub scapulari. et
dicendo p̄fatū versiculū. Scd̄o vt vere
amur oīa opa nr̄a cū btō Job. ix. Ne
forte nisi fecerim⁹ vt debuim⁹. ꝑm il-
lud Luc. xvij. Cū oīa feceritis q̄ prece
pta sunt vobis. dicite. serui inutiles su
mus qd̄ facere debuim⁹ fecim⁹. Ter-
tio ꝯsiderem⁹ q̄ntū malū faciat q̄ oīa
opa bona pōt destruere. ꝑm illud xp̄i.
Receperūt mercedē suā. qd̄ xp̄s ait de
ypocritis Matth. vj. Quarto vt opa
apparēter rara ⁊ bona occultem⁹ qn̄-
tum possum⁹. vt nesciat sinistra qd̄ fa
ciat dextra tua Matth. vj. Quinto vt
orem⁹ ꝯtra tātū viciū. Vn̄ sup illud. j.
Thessal. ij. Deo q̄ ꝓbat corda nr̄a. dicit
glo. Vt sibi nō hoibus placeam⁹. qd̄
nisi ipse in nob operet vitare neqm⁹. Et
Aug⁹. ibidē dicit. Quas vires nocēdi
habeat hūane glīe amor nemo sentit

nisi q̄ ei bellū indixerit. Quo ad se- D
cundū principale notandū. q̄ glīa in
ꝓposito signat q̄ bonū alicui⁹ deueniat
in noticiā alteri⁹ vel alioꝝ. ⁊ ad appro
bationē eoꝝ. Et sic appetere glīam est
aliquē appetere vt bonū suū verū vel
apparēs veniat in noticiā ⁊ ad appro-
bationē alteri⁹ vel alioꝝ. ꝫ aliquē que
rere glīaꝫ ꝑ exteriora facta. fit ꝑ hoc q̄
aliqs opa sua agit corā alijs. aut loqt
aut qn̄ manifestat ꝑ laudē alienā. vt
qn̄ honorat ab alijs. q̄ tūc vidētes eū
honorari maiora de eo estimāt. et ista
pertinēt ad filias inanis glīe. De qb⁹
postea dicet. Scd̄o notādū q̄ nō oīs
appetit⁹ glīe est malus. ꝫ appetit⁹ ina
nis glīe semp est malus. Naꝫ vt Tho.
vbi prius dicit. Ad ꝑfectionē hoīs
pertinet q̄ ipse se cognoscat. ꝫ q̄ ipse co
gnoscat ab alijs nō ptinet ad eius ꝑfe
ctionē. ⁊ iō non ē ꝑ se appetendū. pōt
tn̄ appeti inq̄ntum est vtile ad aliquid.
Vn̄ tripliciter est vtile ⁊ licitū q̄ ali- E
quis cognoscat ab alijs bonus. Prio
ad hoc vt de⁹ ab hoibus glīficet. Vn̄
Matth. v. Sic luceat lux vr̄a coram
hoibus vt videāt opa bona ⁊ glīficent
p̄rem vestrū qui in celis est. Secundo
ad hoc q̄ homīes ꝓficiant in bono qd̄
in alijs cognoscūt. vt in p̄cedēti auto-
ritate etiaꝫ patet. Et sic fecit apl's. ij.
Coꝝ. xj. ⁊. xij. vt discipli sui ꝑ pseudo
apl'os nō deciperētur. vl' eis plus cre-
derēt ait. Ter virgis cesus suꝫ. ⁊ mul-
ta alia que ibi enumerat de se apl's bo
na. Tertio ad hoc q̄ ipse homo ex bo
nis que in se cognoscit per testimoni-
um laudis aliene studeat in eis ꝑseue
rare ⁊ ad meliora ꝓficere. Et sic licet
habere curā de fama ⁊ eā tueri. Etiaꝫ
sic fit in treugis q̄ fiūt sup graduādis
in vniuersitatib⁹. Et ꝑm hꝫ tria lauda-
bile ē q̄ qs habeat curā de bono noīe
Et q̄ ꝓuideat qs bona corā hoib⁹. nō
tm̄ corā deo. Rom. xij. nō tamen q̄ in

hominū laude inaniter delectet. Po
test igit laudabiliter ad alioꝝ vtilita-
tē glīam suā q̄rere. sicut ⁊ deus glīaꝫ
suā querit. nō ꝓpter se sed ꝓpter nos.

F Est ergo notanduꝫ hic ꝙ in genere
est gloria triplex. Vna vera. Secūda
vana. Tertia diabolica. Prima ē se-
ptuplex. Vera qn̄ quis nulli⁹ pcti si-
bi ɔscius est. De qua .ij. Coꝝ. j. Glīa
nr̄a hec est testimoniū ɔsciētie nostre.
Verior qn̄ dulcedo sctī spūs manife
ste sentit. q̄ spūssanct⁹ testimoniū dat
spiritui nostro ꝙ sumus filij dei Roꝝ.
.viij. Sed hic cauendū est ne q̄s deci
piat in dulcedine spūali ⁊ sentimētis.
qꝛ q̄daꝫ sunt cōmunes malis ⁊ bonis
alie spāles tm̄ bonis. vt beat⁹ Bern̄.
tradit in epl̄a ad fratres de mōte dei.
Verissima ē eterna gloria. Alie tres
sunt p̄us recitate. Tertio notandū ꝙ
gloriā suā pōt quis querere vt p̄missū
est. Et illud competit potissime ꝑfectis
viris. Vnde ⁊ Matth. v. Xp̄us disci
pulis ait ⁊ doctoribus Sic luceat ⁊c.
Nec tamē talibus semꝑ cōpetit. ꝫ qn̄
est notabilis necessitas vel vtilitas. in
firmis aūt ⁊ imꝑfectis non est tā cau-
tum ꝓpter ꝑiculum inanis glorie. qꝛ
ſm Grego. bona innotescere hoībus
sine periculo vix fieri pōt. Patent hec
vbi prius ꝑ apl̄m qui ait .ij. Coꝝ. xij.
Insipiēs factus sum. id est. ad modū
insipiētis quodāmodo feci gloriādo.
vos me coegistis icꝫ malis facilit ac-

G quiescēdo doctorib⁹. Secūda glo-
ria videlꝫ vana fit q̄ntuplr̄ ſm Tho.
Primo ex parte materie bone glorie
paulo supra. cuꝫ quis appetit ꝙ alijs
appareāt aliq̄ bona in se ⁊ illa appro-
bent tanq̄ꝫ bona ⁊ magna. q̄ tn̄ nō sunt
in eo. vt cū appetit ꝙ alij eū estiment
doctuꝫ. aut deuotum. aut multū do-
ctum. aut liberalem. aut diuitem. aut
pulcrū. nobilē. ⁊ sic de simlib⁹. cū nō
sit talis. aut cū appetit vt alij putēt eū
fecisse tale opus q̄d tamen non fecit.
Secūdo gloria est vana cū quis que-
rit gloriā de re q̄ nō est gloria digna vt
de caduca re ⁊ fragili. sicut est pulcri-
tudo corpis. diuitie. crispitudo criniū
⁊ hmōi. inane eñ est. ⁊ vanū ꝙ homo
huiusmodi res caducas fragiles ⁊ mo
dicas que cōmuniter magis nocēt q̄ꝫ
prosint tā magnas reputet. ꝙ ētiā glo
riam de eis querit. ⁊ vult ꝙ alij in eo
talia noscāt ⁊ tanq̄ꝫ bona ⁊ magna re
putent ⁊ approbent. Tertio est vana
cū quis gloriā querit de rebus inutili
bus ⁊ nociuis q̄ nō sunt apud multos
gratia pctā reputata. vt de superfluis
sumptibus in cōuiuijs in vestib⁹. edi
ficijs familia. ⁊ fit glīa sic vana ex par
te materie. Quarto est vana ex parte
eius a quo q̄s gloriā querit. puta cuꝫ
quis appetit bona sua vera vel appa-
rentia fieri manifesta hoīb⁹. vt ea ap-
probent. quoꝝ tamen hoīm iudiciū
est fallibile ⁊ incertū. vt hoīb⁹ simpli
cibus mūdanis ⁊ secularibus. q̄ act⁹
hominū frequēter solum extrinsecus
considerant. ⁊ multotiēs nō bona aut
modicum bona estimāt magna ⁊ ex-
cellētia. imo freq̄nter de reb⁹ modicū
aut nihil iudicare sciūt. Vt siquis ap
peteret doctus apparere apd̄ idiotas
⁊ rudes. quia de huiusmodi iudicare
non sciunt. tales eñ noscūt solum sen
sibilia ⁊ presentia. vt diuitias. potētiā
pulcritudinē. ⁊ similia modica. imo
talia sunt bona minima nō media. vt
virtutes. nec maxima vt beatitudinē
faciētes. que tamē minima bona ma-
xima estimāt. Et illos q̄ talia hn̄t esti-
māt gloriosos ⁊ reuerētur tales ⁊ ho-
norāt. vera aūt bona hn̄tes ⁊ vere bo-
na. vt v̄tutes. ipi nō noscūt. aut modi
cū reputant. aut parui pēdunt. aut q̄d
deterius ē ɔtemnunt. ⁊ iō inane ⁊ va-
nū est testimoniū huiusmodi bonoꝝ
ab eis q̄rere. Quīto mō glīa fit sanis

⁊ vana ex parte ipsius qui gloriā q̄rit vt qui gloriā suā non refert in debitū finē puta in dei honorē ⁊ ꝓximi salutē. Omē eñ bonuz de quo quis recte gloriā querit dz credere a deo sibi esse datum. ⁊ ita nō habet hō hoc a se. sed est q̄si quoddā bonū diuinū. ⁊ deo de isto ꝑncipalit̄ debet̄ gloria ⁊ laus. Et ideo qñ hō appetit vt bonū suū alijs fiat manifestū. debet hoc appetere ad istum finē. vt deus ex h̄ laudet̄. q̄ tale bonū largit⁹ est. Ideo dicit apl'us. ij. Cor. x. Qui gloriat̄ in dño gloriet̄. i. de bono opere nō querat sibi gloriā sed deo. Tale eñ bonuz dat̄ hoī a deo vt ex illo alijs ꝓsit. ⁊ ideo intm̄ dz appetē gloriā d̄ tali. inq̄ntū p eā parat̄ sibi via ad hoc vt alijs ꝓsit. sicut apl's. vt supra patuit. Quādo ḡ homo appetit gloriā ⁊ in illa sistit. aut in seipm solum refert in sui laudē ⁊ recōmēdationē ⁊ nō in ꝓfectū ꝓximi. aut i dei laudem ⁊ gloriā finaliter. tunc ē vana gloria ⁊ inanis ⁊ pctm̄. q: q̄dcunq; vanū appetere est peccatū. f̄m illud ps̄. Filij hominuz vsq; q̄ graui corde. vt q̄d diligitis vanitatē et queritis mendacium ⁊c. Tertia gloria videlicet diabolica est etiā ex parte materie. quando quis gloriā q̄rit de pctis notabilibus. ⁊ de rebus magis ignominiosis q̄; gloriosis. vt cū quis p potentiā aliquē opprimit. aut cuz notabili ꝑsona luxuriatus est. aut aliq̄d iniuste a tali recepit: aut basta lusit in peccatio. aut ꝓ multo lusit. ⁊ vult vt alij h̄ noscāt ⁊ approbēt. h̄ est diabolicū pctm̄. q: demones sic corā suo ꝑncipe gloriari solent de malis in q̄ alios ꝓiecerūt. Cōtra q̄ in ps̄. Quid gloriaris in malicia q̄ potēs es iniq̄tate: Dilexisti maliciā sup benignitatē. iniq̄tatē magis q̄; loq̄ eq̄tatē. ꝓpterea destruet te de⁹ in finē. Quo ad tertiū ꝑncipale. qñ scz inanis gl'ia sit pctm̄ mortale. Notandū f̄m Tho. vbi supra. q̄ aliq̄ñ vane glorie appetit⁹ est mortale. aliq̄ñ veniale. Omē eñ pctm̄ q̄d fit ꝯ charitatē est mortale ⁊ solum tale. mō inanis gloria q̄dam est cōtra charitatē. q̄daz nō. Et licet pctm̄ inanis glorie precise f̄m se cōsideratū ⁊ put sibi nō cōiungitur aliud peccatū. nō repugnat charitati proximi. vt q̄ quis appetat bona que in ipso sunt vel apparēt manifesta fieri alijs ⁊ laudari. ⁊ hoc precise ꝓpter delectationē quā habet in aliorū laude. hoc nō est cōtra charitatem ꝓximi. nec aliq̄ mō in nocumentū ei⁹

Potest tamē inanis gloria esse contra charitatem ꝓximi inq̄ntum aliud peccatū ei scilicet inani glorie coniūctum est. Unde hec prima regula est q̄ quādocunq; ordinat̄ inanis gl'ia in aliud peccatū mortale tanq̄; in finem vt cuz quis vult videri doctus vt alij vt alij sibi credāt et sic eos inducat in perfidiam. vel cum quis se laudat de fidelitate. vel facit simulata opa vt eū estiment probum ⁊ fidelem. ⁊ sic possit eos dānificare in rebus p furtū vel p aliam fraudē notabiliter ꝑsertim dānosam. vel cū quis vult videri diues vel nobilis ꝓpter h̄ vt mulierē aliquā possit allicere in sui amorē ⁊ ꝯsensum luxuriosum. tunc quia illud esset contra charitatē ꝓximi. quia in magnuz nocumentū. fieret peccatuz mortale. Et de illo sonabant etiā regule posite supra de supbia. q̄ sit pctm̄ mortale.

Secūda regula est. Omnis pctm̄ inanis glorie precise f̄m se consideratū ⁊ sine cōiunctione alterius pcti nō sit cōtra charitatē ꝓximi. tamē ē vt sic ꝯ charitatē dei triplicit̄ f̄m Tho. Primo rōne materie. de q̄ q̄s gloriat̄ vt cū q̄s gloriat̄ d̄ aliq̄ falso. q̄d ē ꝯriū diuine reuerētie. sic illd̄ Ezech. xxviij. Eleuatū est cor tuuz. dixisti de⁹ ego sum. Secūdo mō si gl'iaret̄ de oīpotētia. oīsciētia vl'

q̃ esset deꝰ ⁊ sic laudari appeteret. valde peccaret ꝯtra dei reuerentiā ⁊ mortaliter. sicut fecit Alexander magnus qui filius Iouis a multis dici delectabat. attamen cū telo grauiter in expugnatione ciuitatis vulneratus eēt ait. Oēs me dei filiū clamāt. ſ; hoc telum me hominē esse fatet. Item idez cū se pro deo adorari vellet. quidā miles ei ait. Si dij corpꝰ aīo tuo equassent. capite celū ⁊ manibus vtroſq; fines terre caperes aut tangeres. cū sis igit̄ eq̄lis alijs. alijs te nō pferas. Sic fecisse voluit Octauianus. si Sibylla maiorez ei nō ostendisset. Et Herodes fecit se adorari p deo vt pz Act. xij. Simil'r siq̄s gloriaz quereret de aliquo bono tanq̄ a se habito. ⁊ nō tanq̄ a deo accepto mere gratuito. gloriatur de falso. scz q̃ aliquid haberet a seipo ⁊ non a deo. eēt ꝯtra dei reuerentiā peccatuz mortale. Sicut fecisse videtur Nabuchodonosor monarcha. qui ī pallatio deambulans ait. Nonne hec est babylon ciuitas magna quaz ego edificaui in domū regni in robore fortitudinis mee ⁊ in gloria decoris mei Danielis .iiij. Quo loquēte statim vox sibi cōminabat̄. q̃ septē annis vt bos fenum comedere deberet ⁊ priuari sensibus. Ad illū primū moduz etiā ptinet ſm Tho. cuz quis bonū tēporale de quo quis gloriat̄ preferret deo. q2 hoc phibet Iiere. ix. Non glorietur sapiens in sapiētia sua. nec fortis in fortitudine sua. nec diues ī diuitijs suis. ſ; in hoc glorietur qui gloriat̄. scire ⁊ nosse me. q2 ego sum dñs qui facio misericordiam ⁊ iu-

M dicīū ⁊ iusticiam in terra. Scdo modo appetitus inanis glorie cōtrariat̄ dilectioni dei ex parte eius a quo gloria querit̄. vt cū quis testimoniū ⁊ approbationē hominū prefert testimonijs ⁊ approbatiōibus dei. Sicut contra quosdā de p̄ncipibꝰ sacerdotum dicit̄ Ioh. xij. q̃ dilexerūt plus gl'iam hominū q̄ gl'iam dei. Nā vt ibi habet̄ Multi ex principibus ⁊ legisperitis ⁊ sacerdotibus crediderunt in xp̄m. sed ꝓpter phariseos nō confitebant̄ ne de synagoga eijcerent̄. qđ erat apud eos valde ignominiosum. Isti ergo plus refugierūt illā ignominiā. ⁊ plus dilexerūt gl'iam hominū. ⁊ plus voluerūt honorari ⁊ tāq̄ boni reputari ⁊ approbari ab hominibꝰ q̄ gl'iam dei. id est. appetierūt a deo approbari ⁊ corā eo iusti existere. Et ſm Nicolaū de lyra. de istoꝝ numero in pte vel in toto fuerunt Nicodemus. qui ad Iesum venit nocte. ⁊ p̄ncipes ⁊c. Ioh. vi. ō. Et Ioseph ab arimathia ⁊ Gamaliel ⁊c.

Tertio modo appetitus vane glorie repugnat dilectiōi dei. ⁊ hoc ex parte ipsius gloriantis. scz qui intentionez suā refert ad gloriā tanq̄ ad vltimū finem. ita q̃ gloriā appetit ꝓpter seipm nullo mō referēdo eā in vtilitatē proximi. aut dei honorez finaliter. Et qui opa virtutū ordinat vltimate in gl'iam suā tanq̄ in suū ⁊ optimū sibi. vt q̃ ieiunat. dat elemosynaz ⁊ similia. vt alij sciant ⁊ eum glorificent. Et qui tantū diligit eā ⁊ appetit q̃ etiā ꝓpter ipsam consequendam non p̄termitit facere contra deum. sic est peccatū mortale. Quandovero gloria est vana aliq̊ modorū supra positoꝝ circa scdam ꝓpositionē. attamē nō repugnat dilectioni aliquoꝝ modoꝝ nūc p̄dictoꝝ tūc appetitꝰ vane gl'ie nō est pcīm mortale. ſ; solū veniale. vt dicit Tho. N

Capitulum. xv.

Ndecimo hic phibet̄ hypocrisis. Nā ex p̄missis pz sic finis superbie est propria excellētia quam intendit superbus. sic finis appetitionis inanis glorie est manifestatio proprie excellentie. quia illam intendit vane gloriosus. Ad hāc autem A

manifestationem fm Tho. scda.ij.q. cxxxij.arti.v.pōt qs tēdere ꝛ directe tripliciter. Primo p vba. ꝛ sic est iactātia. Scdo p facta falsa. ꝛ sic ē hypocrisis. Tertio p facta vera hntia quandaz admirationē. ꝛ sic ē psumptio nouitatū De hypocrisi ergo tria sunt dicenda. Primo qd sit. ꝛ qliter ɔmittit. ꝛ q̄ȝ mala sit. Secundo qn sit pctm̄ mortale. seu sub pcepto ꝓhibita. Tertio an qs se minorē possit ostendere q̄ȝ sit in re.
B qd vocat ironica. Circa primū notādū fm Tho. vbi.s. q hypocrisis dupliciter capit. Uno mō cōiter. Alio mō ꝓpue. Cōiter seu generaliter hypocrisis idem ē q simulatio. ꝛ sic ē mendaciū ɔsistēs in signis exterioꝝ factorum. vt cū qs p aliq̄ exteriora signa rerum. aut factoꝝ aliqd de se signat qd in eo nō est. aut melius aut excellentius q̄ȝ in eo veraciter existat. Et isto mō magn⁹ apparat⁹ vestiū est simulatio seu hypocrisis lrature siue sapie. ꝛ magn⁹ status ꝛ sumptuosus in equis seruisꝛ similibus. ē simulatio diuitiarū ꝛ potētie. Et sic ōis simulatio seu hypocrisis ē mēdaciū. ꝛ iō pctm̄. ꝛ aliqn mortale si ē ɔtra charitatē. Aliqn veniale. sicut de mēdacio dicet infra in p-
C cepto. viij. c. j. Causa aūt q̄re simulatio est pctm̄. est illa. dicit Tho. ibidez. qꝛ ad virtutē veritatis pertinet vt aliqs talē se exhibeat exterius per signa exteriora qualis est. signa aūt exteriora nō solū sunt verba sed etiaz facta. sicut ergo veritati opponit q aliquis p verba exteriora significet aliud q̄ȝ habet apud se. qd ad mendacium ptinet. ita etiā veritati opponit q aliqs p aliqua signa factorū vel rerū aliquid de se significet ɔtrariū ei⁹ qd in eo ē. qd ꝓprie
D simulatio dicitur. Tamē sicut dicit Aug⁹. in li. de questionib⁹ euangelij. Non omne quod fingimus mēdaciū est. sed qn illud fingimus qd nihil significat. tūc est mēdaciū. Cū aūt fictio nr̄a refert ad aliquā significationē nō est mendaciū. sed aliqua figura veritatis. Et subiungit exemplū de figuratiuis locutionib⁹. in quib⁹ quidē fingimus res. nō vt asserat ita esse ſ; eas ꝓponimus vt figurā alterius. qd asserere volum⁹. Sic igit se finxit dn̄s longius ire Luc. vlt. qꝛ cōposuit motuz suū quasi volētis lōgius ire. ad aliud figuratiue significandū. s. q ipe ab eorum fide lōge erat. vt Grego. dic. Est igit vt dicit Tho. simulatio peccatum simpliciter. qꝛ nō refert verū qs verbo vel quocunq; facto alij mētiat. Tamē Udalricus dicit. Siquis dat per aliquod opus vl' p verbū duplex aliquid intelligere qd non ē. non intentiōe fallendi. sed intentiōe vtilitatis cōsequentis talē simulationem non esse pctm̄.
Circa qd tamen notat Tho. q sicut aliquis verbo mētit qn significat qd non est. non aūt qn tacet qd est. quod quidē aliquando licet. Ita simulatio est qn aliquis p exteriora signa factorum vel rerū significat aliquid quod nō est. nō aūt si aliquis ꝑtermittat significare qd est. Unde aliquis potest occultare suū peccatū sine pctō. Alio modo capitur hypocrisis in sacra scriptura ꝓprie. ꝛ ē simulatio sācitatis et iusticie quaz quis nō habet. Et sic hypocrita est qui p exteriora signa factorum sanctitatē aut quācūq; virtutem quā nō habꝫ simulat cū intētiōe vt alij credāt eū talē esse. Et talis hypocrisis semp ē pctm̄. sicut ꝛ ōne mēdaciū est pctm̄. Ipsa aūt hypocrisis est mendaciū in facto. Un̄ hypocrisis duo dicit scꝫ defectū sanctitatis ꝛ simulatōꝫ sanctitatis ipius. Ideo Aug. dic sup ps. lxiiij. Simulata eqtas nō est eqtas ſ; duplex est iniqtas. Est eñ ibi duplex pctm̄. s. in hypocrita. vlꝫ iniqtas occulta ꝛ falsitas sanctitatis in ostēsiōe. E

F Hec aũt hypocrisis in quinq̃ ꝑsonis se infiectere solet sepiꝰ. Primo in hereticis. de quo Matth. vij. Attendite a falsis ꝓphetis q̃ veniũt ad vos in vestimẽtis oviũ. intrinsecus aũt sunt lupi rapaces. Secũdo in fictis clericis ⁊ religiosis. De q̃bus dr̃. dum ore ⁊ habitu. non corde deo se servire ostẽdunt per xp̃m Matth. xv. Hypocrite bene ꝓphavit de vobis. Esa. xxix. Populus hic labijs me honorat. cor aũt eorum longe est a me. Et Matth. xxiij. Ve vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite qui clauditis regnũ celoꝝ an̄ hoies. vos em̃ nõ intratis scꝫ male vivendo. neq̃ introeũtes sinitis intrare. s. ꝑ exẽpla mala eos inficiẽdo. Tertio i fictis iudicibꝰ ⁊ scabinis ac dñis tp̃alibꝰ. q̃ cum iusticiã deberẽt defendere. ⁊ se h̃ facere ꝓtendant. intrinsecus sunt pleni dolo ⁊ avaricia. De q̃bus Matth. xxiij. Ve vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite q̃ mũdatis qđ deforis est calicis ⁊ parapsidis. intus aũt pleni estis rapina ⁊ inmũdicia. Ve vob scribe et pharisei hypocrite q̃ siĩes estis sepulcris dealbatis q̃ foris apparẽt hoibus speciosa. intus ṽo plena sunt ossibus mortuoꝝ ⁊ oi spurcicia. Quarto in fictis viduis ⁊ virginibꝰ q̃ i delitijs vivẽtes vel nequitijs aliis ꝓhonorari volũt. Vñ Job. xx. Si ascẽderit usq̃ ad celos supbia eiꝰ. ⁊ caput eiꝰ nubes tetigerit. q̃si sterq̃liniũ in fine ꝑdetur. Quinto in paupibꝰ ficte mẽdicãtibus De q̃bus Luc. xx. ait Xp̃s. Attẽdite a scribis q̃ volunt ambulare in stolis ⁊ amãt salutatiões in foro ⁊ p̃mas cathedras in synagogis. ⁊ p̃mos accubitus i ꝯuiuijs. q̃ devorãt domos viduarũ simulãtes lõgã orõnẽ. hi accipient

G dãnationẽ maiorẽ. Sꝫ quõ cogñscitur q̃s hipocrita eẽ. R̃ñ. Aug. sup illo Luc. vj. Nõ põt arbor bona fructus malos facere ⁊c. q̃ a trib cognoscunt hypocrite. Primũ est. bonoꝝ oppressio vel ꝑsequẽdo. vel detrahẽdo. Oẽs em̃ hypocrite detractores sunt. Secũdũ ẽ facilis rephẽsio alioꝝ. qđ faciũt vt videant hĩe celũ. Tertiũ est impatientie in adversis. Sup oẽs em̃ movent ⁊ offendunt ad cõtumelias sibi dictas. q2 querũt gloriã. ideo dolẽt ad cõtumeliã. Vñ dicit Hiero. Nõ que tas gloriã ⁊ nõ dolebis cũ inglorios fu fueris. q̃ laudem nõ appetit. nõ sentit cõtumelias. Sed diceres. Sunt q̃

H mali religiosi vl' clerici hypocrite. R̃ñ. Tho. Habitꝰ sanctitatis puta religionis vel clericatus significat statũ quo quis obligat ad opa ꝑfectionis. ⁊ ideo cum quis habitũ sanctitatis assumit intendẽs se ad statum ꝑfectõnis trãsferre. si p infirmitatẽ deficiat. nõ est simulator vl' hypocrita q2 nõ tenet manifestare suum peccatũ sanctitatis habitum deponendo. Si aũt ad hoc habitum sanctitatis assumeret vt se iustũ ostẽderet. esset hypocrita ⁊ simulator. Unde Greg. dicit. xxxj. moral. Sũt nõnulli q̃ ⁊ scitatis habitũ tenẽt ⁊ ꝑfectionis merita exequi nõ valẽt. hos nequaq̃ credendum est in hypocritarum numero currere. quia aliud ẽ infirmitate peccare. aliđ malicia. Sꝫ

I iterum dubitares. Utrum aliquis simulans sanctitatẽ ad honorem dei et edificationẽ proximi peccet. Respondit Pe. de tharentasia in q̃lib. Duplex est simulatio. Quedam q̃ fit ab aliquo vt iniquitas sua palliet. ⁊ ipse ab hominibus laudet ⁊ bonus reputetur. ⁊ hec est peccatũ. Alia fit ad dei honorem ⁊ proximoꝝ edificationẽ. vt si aliq̃s religiosus maiorẽ religionẽ ostendit corã secularibꝰ q̃ corã suis fratribꝰ vt ipsi magis edificent. iste nõ peccat. sed meret. hec ille. Exemplum in beato Dñico per quadragesimã in pane ⁊ aqua cũ socio ieiunãre

R vt hereticos ɔuerteret. Et sic episcop⁹
Oxoniensis Oldacus olim cõtra he-
reticos Albienses hortabaꝛ abbates
eadẽ intẽtione vt pedes irẽt in paup-
R tate. Quo ad secundũ ꝓncipale no
tandũ scõm Tho. ꝙ hypocrisis secũ-
do modo sumpta. aliqñ est pctm̃ mor
tale. ꝛ aliqñ veniale. Qñ aũt sit mor-
tale vel veniale est attendendũ ex fine
quẽ ipm̃ fingẽs intendit. Si nãq3 talꝛ
finis est cõtra charitatẽ est pctm̃ mor-
tale. Sicut cum qs simulat sanctita-
tẽ vt falsam doctrinã seminet. in q̃ sibi
nõ tam cito crederetꝛ nisi sanctus ꝛ iu-
stus apparẽt. q̃les sunt cõiter heretici
Propter qd̃ dicit dñs Math. vij. At
tendite a falsis ꝓphis q̃ veniũt ad vos
in vestimẽtis ouiũ. intrinsecus autẽ
sunt lupi rapaces. Vel cũ quis simu
lat sanctitatẽ vt dign⁹ adipiscaꝛ eccle
siasticã dignitatẽ. vel vt adipiscaꝛ alia
tpalia quecũq3 cũ damno alioꝝ. Vel
simulat scitatẽ vt familiarior fiat ali-
cui mulieri aliene. vt eã ꝑ hoc decipi-
at ꝛ in suũ ɔsensuʒ alliciat. ꝛ sic d̃ alijs
hmõi finib⁹ q̃ sunt cõtra charitatẽ dei
vel ꝓximi. Hec videꝛ eẽ mẽs sci do-
ctoris. vñ ꝛ Vdalricus. li. vj. trac. iij.
.c. xxviij. dicit. Cũ aliqs simulat san-
ctitatẽ quã non hʒ ꝓpter hoc vt detꝛ ei
aliqd̃ Sicut illi de q̃bus. Matt. xxiij.
dicit. Ve vobis hypocrite q̃ comedi-
tis domos viduarũ. pctm̃ mortale est
q2 rapit qd̃ debetꝛ sancto. quia qd̃ daꝛ
ei datur in nomine iusti. Itẽ qñ tale3
simulatione facit ex insatiabili auari-
cia. Si autẽ aliqs ꝓ sua necessitate si-
mulet ampliorẽ indigentiã q̃3 habeat
nõ est hoc mortale peccatũ. sic faciũt
illi cõiter q̃ trutãni vocantur. De his
enim dicit Chryso. ꝙ talis simulatio
potius est culpa diuitum q̃3 pauperũ
qui ex sui indigẽtia ad hoc compellũ
L tur. Si aũt ẽm Thom. finis inten-
tis non repugnãt charitati. tunc ma-
net veniale. vt cum quis fingit solum
quia delectaꝛ in sic fingẽdo. De q̃ dicit
phs. iiij. ethi. ꝙ magis videꝛ vanus q̃3
malus. vel si fingeret ꝓpꝛ locũ. Eadẽ
enĩ ratio de fictione ꝛ mẽdacio. vt di-
ctum ẽ ꝑcedẽti caplõ. Tamẽ siue hy-
pocrisis sit veniale siue mortale pec-
catum. est ꝑiculosum. ꝛ multiplr̃ no-
ciuũ. vt pʒ ꝑmo ex v̱bis xp̃i. q̃ hypo
critas fere ꝑ alijs impugnauit. Mat.
.xxiij. sepremplicitꝛ. ꝛ Matth. vj. Ex-
terminãt enĩ facies suas vt appareant
hoibus ieiunãtes. Et Luc. xij. Atten
dite a fermẽto phariseoꝝ qd̃ est hypo
crisis. Et Matth. vij. Hypocrita eiice
primũ trabẽ de oculo tuo. Scd̃o. q̃a
raro ad melius ɔuertunꝛ. Tum q2 se
bonos putant alioꝝ laude delectati.
Job. xxxvj. Vinciti ñ clamabũt. glo.
q2 hũane laudis auiditate supati san-
ctos se eẽ miseri etiã cum in pctis mo
renꝛ putant. Tum quia spũssanctus
eos fugit sine quo ɔuerti nõ possunt.
Sap. j. Spũsscũs discipline effugiet
fictum. Tum etiã q̃a diabolus noscitꝛ
esse in eis ꝛ dormit. Job. xl. Sub vm-
bra dormit in secreto thalami. scʒ in q̃
nullus fructus. stips vacuus ꝛ radix
in limo laudis est fundat⁹. Tertio q̃a
sunt similes sterquilinio niue tecto. se
pulcris pulcris cadaueribus plenis.
vulpibus quarũ pellis est bona ꝛ car
nes inanes. Simoni q̃ angariat⁹ cru
cem dñi portauit. ꝛ vulpi q̃ se mortuã
fingit q̃adusq3 cornicẽ capiat. Cygno
qui exterius est albus. caro autẽ eius
nigra. Quo ad tertiũ ꝓncipale que M
ritur. Vtrum ironia ꝑ quam aliquis
minora de se fingit sit peccatum. Re-
spõsio ẽm Tho. secũda. ij. q. cxiij. Qꝛ
aliquis de se ipso minora dicat põt cõ
tingere dupliciter. Vno modo salua
veritate. dum scilicet maiora que sunt
in seipsis reticent. quedam v̱o minora
detegunt ꝛ de se ꝓferunt. que tamen

in se esse cognoscūt. Et sic minora de
se dicere nō ptinent ad ironiā. nec etiā
est peccatū ſm genus suum. nisi ꝑ ali-
cuius circūstantie corruptionē. Alio
modo aliquis dicit minora a veritate
declinans. puta cum asserit aliquid vl
de se qd in se non cognoscit. aut cū
negat de se aliquid magnū quod ta-
men ꝑcipit in seipso esse. ꝛ hoc ptinet
ad ironiā. ꝛ est semꝑ peccatū. Unde
Augus. li. de verbis dñi. Cum humi-
litatis causa mentiris. si non eras pec
cator anteq̄ mentireris. mentiēdo pec
cator efficieris. Et si obijcis illd Greg.
ad Augustinū anglorꝫ episcopū. Bo-
narum mentiū est ibi culpas agnosce
re vbi culpa non est. Respōdet Tho.
Q ad bonitatē mētis pertinet vt ho-
mo ad iusticie ꝑfectionē tendat. Adeo
in culpā reputat non solum si deficiat
a cōmuni iusticia que vere culpa est.
sed etiam si deficiat a iusticie ꝑfectio-
ne que quādoqꝫ culpa non est. Nō au
tem culpam dicit quod ꝓ culpa non
recognoscit. quod ad ironie mēdaciū
ptinet. Nota tñ q ironia ꝑ defectum
ꝓprie opponit iactātie. que ambo cō-
sistunt in verbis. in factis autē videt
aliquid opponi hypocrisi ꝑ diminu-
tionē suo modo sicut de ironea.

Capitulum. xvj.

Uodecimo ꝓhibetur presum
D ptio. siue sit nouitatū siue alia
Unde Ecc. xxxvij. O presum
ptio nequissima vnde creata es. glo.
A a mala volūtate. scꝫ deficiente. Ubi
notandū q ꝑsumptio q̄dam est bona
qua scꝫ in quibusdā id quod in nobis
est facimus et de residuo in diuinum
auxilium speramus ꝛ de deo ꝑsumi-
mus. Alia mala qua q̄s de se io adina
te nimis ↄfidit. De vtraqꝫ dr̄ Judith
vj. Qui non deseris presumētes d̄ te
ꝛ de se presumētes humilitas. Mala
presumptio est duplex. Quedā voca
tur presumptio nouitatū. que est filia
inanis glorie ſm Greg. Alia est pre-
sumptio respectu aliorꝫ illicite q̄ etiaꝫ
non habent nouitatē seu ãmirationē
specialem. Item q̄dam est ꝑsumptio
que est peccatū in spm̄sanctū. Alia est
peccati alleuiatiua. De q̄bus duabꝰ
habes. s̄. in p̄mo ꝑcepto. videlicet de
spe. Est igit ꝑsumptio q̄ntuplex. Pri
ma bona de merit vl de dei bonitate
confidētia humilis. Scđa peccati
excusatiua in parte. ꝫ bene faciēdi ꝓ-
telatiua. Tertia ꝑsumptio generalis.
Quarta specialis. q̄ dicit nouitatū ꝑ-
sumptio. Quinta pctm̄ in spm̄sanctū
De ꝑsumptione igit nouitatū. Pri B
mo aduertendūꝫ. q nouitatū inuētio
est triplex. Quedā licita ꝛ virtuosa. vt
modus acq̄rendi ꝑfectionē vite spūa-
lis. Sic Samuel cuneos reperit pro-
phetarꝫ. Dauid cantorꝫ numerū. He
lias anachoresim. in veteri testamēto
In nouo Johānes baptista. Itē Ma
ria ꝛ Joseph matrimoniū virgineum
Anthonius monachatuꝫ. vel potius
Christus vel Johannes baptista ſm
Chrysostomū. Alia est vana supflua
vel modicū peccatū. vt inutilit in arti
bus laborando. in alchimia ꝛ in alijs
experiētijs vltra q̄ oportet se occupā
do. Tertia ē nouitatū inuētio viciosa.
qua nouus peccādi modus reperit ꝑ
quem alij ꝑficiētes i malis imbuunt
Secundo notandūꝫ q hoc vicium C
multis generibꝰ hominū se inflectit.
Primo in hereticos. qui de suo inge-
nio ꝑsumētes noua cōfingunt. Scđo
in religiosos q̄ ↄtra vl supra statuta se
niorū sicut pharisei singularia q̄dam
interdū ↄfingūt visiones. vt sci appa
reāt ꝛ similia. Tertio in artifices me-
chanicos. vt sutores. sartores. fabros
ꝛ etiā hoīes se supbe vestiētes. Quar-
to mercatores cū ↄtrib rariis. cābijs.

recmptionib⁹. vitaliciis. ⁊ similib⁹ va
nis. nā cum vsurā manifestā lucra
ri nō audeāt. p auaros cōtractus tā͡q
varijs vijs ad lucrū tendūt. Quinto
iudices scabini. aduocati. ⁊ hmōi no-
uis modis iusticiā defēdētes. Sexto
dñi tēporales nouos modos illicitos
exactionādi repientes. in tatijs. i stcu-
ris ⁊ in similib⁹. Septimo clerici ⁊ re
ligiosi nouos modos cantandi thea-
tricos ꝓpt questū vel ob apparentiaz
D repiēteo. Tertio notādū qñ sit mor-
tale. Naz qñ aliq̄s ꝓsumit aliq̄d inue-
nire de sciētia. vt nouos errores. vt ali
os in errorē ducat. vł nouos modos
quibus alios notabiliter depmat. vel
exactionē indebite inueniat. vel i finē
q̄ tendit vt in mortale pctm̄ aliquē in
ducat. In his ⁊ alijs qñ charitati dei
vel ꝓximi repugnat. sic supra dictū ē
mortale pctm̄ est. Et qr q̄s particeps
efficit in malis sequētib⁹ q̄ q̄s primo
inuenit. valde latū pctm̄ est ⁊ piculo-
sum nouitatū inuētio illicita. vt inuē
tores vestium sup̄bie desertaiētiū. no-
E narū cantilenarū. ⁊ similiū. Quar-
to notandū q͡ q̄uis nō semp sit pecca
tum mortale nouitatū inuētio. tamē
periculosuz est vt ośdunt plura. Pri
mo vt dictū est. q͡ aliq̄s tot maloꝝ hic
p peccata ⁊ in futuro per penas partt
ceps efficitur quot malis alijs futurꝫ
⁊ pluribus hoibus occasionē p inuen-
tionē nouā amministrat. Secūdo qr
oēs inuētores nouitatū illicitarū oēs
mali fuerūt ⁊ filij hoim. Nam ꝑmus
inuētor auaricie fuit Cayn. qui ꝑmus
ciuitatē fecit. Geñ. iiij. iniuris faciēs
illuc fugit. mēsuras fecit. ⁊ terminos
in agris statuit. Ab isto Cayn septio
gradu descendit Lamech. q̄ prim⁹ bi-
gamiā repit. ⁊ sic ꝑmus adulter fuit.
Hui⁹ filij ⁊ filie oēs vere curiosas ar-
tes reperiert. vt habes Geñ. iiij. qr ei⁹
fili⁹ Jabel pr̄ fuit hitantiū in tētorijs.
Tubalcayn ꝑm⁹ sculpturas minora-
lium curiosas fecit. Noēma filia. pri-
mo variam texturā reperit. cum a ꝑn
cipio a deo animaliū pellib⁹ coopert-
mēta fuerint ordinata. Tubal ipse fu
it pater canentiū in cithara ⁊ organo
Hec oia Geñ. iiij. ⁊ li. ij. specu. histo.
Vincētij. Hi etiā cū oi sua cognatio
ne diluuio interierūt. Tertio. qr oms
qui postea auxerūt. vł dilatauerūt no
uitatū inuctiones mali fuerūt ⁊ mise
rabiliter mortui. vt ex martiniana pr̄
hystoria. vbi legit. q͡ Tullius hostili⁹
tertius de primis regib⁹ rhomanoruz
scz post rhomulū secūdus. q̄ primus
purpura est vsus. ⁊ tandem cum tota
domo sua fulmine arsit. Nero impe-
rator q̄ntus ab Octauiano q̄ piscaba
tur retibus aureis q̄ sericis funib⁹ ex
tendebant. nullā vestem bis induit. so
leas argēteas mulis fecit. tādē a rho-
manis de palatio fugat⁹ extra rhomā
seipm interfecit ⁊ a lupis dī cōmestus
Aurelius impator rhoman⁹ primuz
apud rhomanos diadema capiti in-
nexit gemmis. fulmine corripit ꝫ nō
morit. tandē fraude sui sui occisus ē.
Diocleciaus impator prim⁹ gēmas
vestibus calciamētisq̄ immisit. cū oēs
retro principes sola purpura vterent
tandē veneno perijt. Tarquin⁹ super-
bus rex rhomanoꝝ a Rhomulo septi
mus. excogitauit. ola tormentoꝝ ge-
nera. cathenas. tormēta. carceres. cō-
pedes. exiliū. ⁊ hmōi. hic ꝓpt Tarqui
niū filiū suū q̄ Lucreciā nobilē femi-
nam corrūpit a regno ⁊ a rhoma ē ex
pulsus in exilium. hec de Martinia-
na. Itē Simō mag⁹ volare volēs co ⁊
ruit. Irez Ethler⁹ monachus postea.
ꝑmo iuuenis ingeniosus volare vo-
lens cecidit nō mortu⁹. ꝫ ↄfractis pe-
dibus. vt refert Vincētius in specu.
hysto. Ecce quomō oms curiositatū
inuētores grauiter puniti sunt.

Capitulum.xvij.

A Redecimo hic ꝓhibet precio
sitas vestiū q̄ ex supbia.inani
gloria vel ex presumptiōe pro
cedit. Molestia enī vt Ambro.li.j.de
offi.dicit.circa exteriorē cultū seu or
natum cōsistit cui opponit immode
stia. Circa qḋ primo videndū de illici
tis vestimentis. Scḋo de his q̄ dissua
dēt taliū superbiā. Tertio an vilitas
vestiū sit laudabilis. Quātum ad ꝓmū
est dubiū. vtrū circa exteriorē ornatū
possit esse virtus ⁊ vicium. Rñ. Tho.
secūda.ij.q.clxix. In ipsis rebꝰ exteri
oribus quibus homo vtit non ē aliqḋ
viciū sed ex parte hominis q̄ immo
derate vtitur eis.sed quia quidā dicūt
ꝙ cū in corde sit virtus.nō aūt in vesti
bus.potest quis eque deferre tunicā
preciosam.⁊ in habitu seculari latere
cor humile.sicut in humili veste econ
uerso ouili cor lupinū pōt latere. Id
B circo tria sunt notanda. Primo ꝙ
circa exteriorē vestitum virtutes cōsi
stunt siue exercentur.q̄ licet oēs vir
tutes subiectiue sint in aīa ⁊ essentiali
ter. tñ circa actus exteriores exercent
qui eorū sunt materia. Exempli grā.
Misericordia est mētis habitus.sed in di
stributiōe pecuniarū exercet.sic fides
cōfessione. Sic etiā humilitatē ⁊ sim
plicitatē nominat Andronicus.dicit
Thom. Habitus moderatiuos vesti
mentoꝝ. Vñ sicut stultū ē dicere. Si
cor est misericors nulla vis de operi
bus misericordie exterioribus. Sic ēt
dicit.iiij.eth. Eutropelia ponit habi
tus modificatiuus verboꝝ vel factorū
solatiosoꝝ. Scḋo nota ꝙ p exteriorē
vestitū virtutes mētis adesse cōproban
tur. Vñ si humiliter in vestimēto pro
cedis. ex corde hoc manauit.dicente
Bernardo in apollogetico. Ex cordis
thesauro sine dubio procedit quicqd
foris apparet viciorꝫ.sꝫ sine virtutuꝫ.
Vñ si p̄ciosū deferes vestitū de corde
vicioso ꝓcessit. Nā ſm phm.ij.ethic.
habitꝰ semp inclināt ad actꝰ ex quibus
generant. Tertio notādū ꝙ p exterio
rem vestitū virtutes acquirunt.ptꝫ.q̄
studēdo ⁊ legēdo sciētia acquirit. Et
eadē rōne humilia vestimēta portan
do humilitatis habitus acquirit.ptꝫ
igit q̄ȝ fatue dicāt qui inquiūt. Si cor
bonū est nulla vis erit in vestimento.

Dubitat scḋo. Vtrū vestes p̄ciosas C
deferre sit pcīm. Rñdet ꝙ sic. Vñ sup
illo Luc.xvj. Induebatur purpura ⁊
bysso.dicit glo Greg. Si cultus p̄ci
osarū vestiū in culpa nō eēt sermo dei
nō tam uigilāter exprimeret. ꝙ diues
purpura ⁊ bysso indutus apḋ inferos
torquebat. Et ꝓbatur rōne. Quia p̄ci
osum dicit relatiue.⁊ ita sonat precio
sitas in excessuꝫ ꝓprij modi.immo in
cludit corruptionē modi circa propri
um statū.ſꝫ corruptio vel excessus mo
di ē pcīm.dicit Aug.li.de natura bo
ni.pctm̄ consistit in corruptiōe boni.
qḋ consistit in modo.specie ⁊ ordine.

Dicit tñ Tho. vbi.s. Si illi qui in D
dignitatibus cōstituunt.vel etiā mini
stri altaris preciosioribus vestibꝰ q̄ȝ ce
teri induunt.hoc nō est ꝓpter sui glo
riam.sed ad significandū excellentiā
sui ministerij vł cultus diuini. ⁊ ideo
in eis non est viciosum. Et ſm Pe.de
pa.in.iiij.dis.xxiiij. preciosa vestis ad
pompā mundi est in culpa.sed ad ho
norē dei portata ē latria. De hac ma
teria dicit Alexander de hal.in sūma
sic. Vtrū p̄ciositas vestibꝰ est in se malū.
eo ꝙ vsus vestis dꝫ esse ad necessitatē.
nō ad curiositatē vel volnptatē.p̄ciosi
tas aūt vestis curiositatē dicit. ⁊ iō in
se malū est. Vñ.j.Timoth.vj. Habē
tes alimēta ⁊ quibus tegamur his cō
tenti simus.glo. Qui vltra tendit ma
lū inuenit. Pōt aūt bñ fieri vt cum ali
quis vtit preciosis vestibus ex officio

dignitatis. vt reges ⁊ nobiles ⁊ eis assi
stētes, qui licet paupes sint. vtunt̄ tñ
preciosis nō ad ostentationē sui vl' ho
norē ꝫ ad honorē dñorū suoꝝ. Silr ⁊
mulieres cū vtunt̄ p̄ciosis vestib⁹ non
ad ostentationē sui vel ad voluptatez
carnis. ꝫ tñ vt placeant viris suis. vti
preciosis nō est eis pctm̄. Et si dicis ꝙ
ola facta sunt ꝓpter hoīem. Dicendū
licet hoc verū sit. tamē p̄ciositas vestiū
nō est facta ꝓpt̄ statū oīm hoīm. ꝫ ꝓpt̄
eos quib⁹ cōuenit ex officio dignitat̄.
hec Alexander de hal'. Et post pauca
dicit. Et licet mulieres ornari auro et
margaritis in se malū sit ꝓpter cōiun
ctionē actus ad materiā indebitaz. eo
ꝙ mulier cū sit facta ad dei imaginez
nō dz querere decorem ex artificio. tñ
qñ de voluntate maritoꝝ faciūt. vt cō
seruēt eoꝝ grām. vel vt morē regionis
vel ciuitatis obseruēt cū modestia tñ.
vel vt gradū dignitatis obseruēt. excu
sant̄ a peccato. Sicut de Hester legit̄
Hester. v. ꝙ induta erat regalibus in-
dumētis. Habebat etiā coronā in ca-
pite suo. quā nō gestabat causa super-
bie. ꝫ vt gradū dignitatis obseruaret.
E Hester. xiiij. hec ille. Sed qd de vir-
ginibus vel de illis q̄ maritos nō hñt.
Rñ. idem. Si virgo nō ꝓponat nube-
re. peccat grauiter se p̄ciosis ornando
nisi hoc faciat vt cōseruet gradū digni
tatis. qz in tali virgine dz esse ornatus
simplex non p̄ciosus. sicut dic̄ Hiero.
que scz nesciat esse pulcra. ⁊ que negli
gat forme bonū ⁊ p̄cedēs ad publicū
nō pectus aut collū denudet. nec pal-
lio reuelato ceruicem operiat. sed que
celet faciē. Virgo em̄ dū virgo est co-
gitet que dei sunt. vt dicit̄. j. Corī. vij.
Si aūt ꝓponit nubere nō peccat se pre
ciosis ornando vt placeat illi cui ꝓpo
nit nubere. moderate tñ. vt nō ꝓuocet
ad libidinez ꝫ in se habeat decentiam
muliebrē. Vñ. j. Coꝛ. vij. Virgo non

peccat si nubat. ergo nec ornando vt
nubat. hec ille. Huic cōcordare videt̄
Aug⁹. ad Possidoniū in ep̄la. Nolo
inqt de ornamētis auri vel vestis pre
properā habeas in ꝓhibendo senten-
tiam. nisi in eos q̄ neqꝫ coniugati ne-
qꝫ ꝯiugari cupientes cogitare debent
quō placeāt deo. Illi aūt cogitāt que
sunt mūdi quō placent. vel viri vxori-
bus. vl' mulieres maritis. nisi ꝙ capil-
los nudare feminas quas etiā velare
caput apostolus iubet nec maritatas
decet. Ex premissis patet ꝙ precio- F
sitas vestiū nouē generibus hominū
plus ⁊ minus ꝯcedit̄. Primo sacerdo
tibus in diuino officio ꝯcedit̄. ⁊ in eis
est cultus latrie. ⁊ quibus cōpetit ex
officio dignitatis. sicut dñs papa. vt
dicit Alexander vbi prius. vtit̄ precio
sis ex officio dignitatis scilicet roma-
ni imperij. quā dignitatē Cōstantin⁹
dicit̄ romane ecclesie ꝯtulisse. vnde in
signum huius dñs papa defert signa
imp̄ialia. Secūdo reges ⁊ nobiles et
eis assistētes etiā si sint paupes. Ter-
tio quicūqꝫ alius qñ hoc exigit cōsue-
tudo regionis. ⁊ mores eorū inter q̄s
aliqui viuūt. tūc em̄ possunt preciosis
vestibus vti. s̄m Tho. ⁊ Alexan. Vñ
dis. xlj. dicit̄. Sicut i cibis mores eoꝝ
cū quib⁹ viuim⁹ obseruare monemur
sic de indumētis intelligēdū ē. ⁊ loqt̄
specialiter de clericis. Clerici etiā qui
nō hñt de p̄rimonio crucifixi. ꝫ tñ vi-
uunt de ꝓprio p̄rimonio pñt vti p̄cio-
sis vestib⁹ ea intētōe vt seruēt gradum
sue nobilitat̄. Qui āt viuūt de patri-
monio crucifixi. vl' sūt in sacr̄ ordini-
bus ꝯstituti. peccāt vtēdo vestib⁹ p̄cio
sis nisi eis ꝯpetat ex officio dignitat̄.
vt de papa dictuz fuit. Vñ super illo
Math. iij. Johannes habebat vesti-
mentū. glosa. Seruus dei non debet
habere vestimētū ad decorē vel ad de
lectationē. ꝫ tñ ad tegendū nuditatē

Ex.xxxi.q.iiii. Ois iactātia τ iactura
corporalis aliena est a sacrato ordine
Dēs ꝗ epos τ clericos q̄ se fulgidis τ
claris vestimētis ornāt.emēdari opor
tet. Itē dis.xli.psimoniā cum veste hu
mili nō reprobam⁹. sicut τ ornatu ꝑ-
ter corpio diligentiā infucatū lauda-
mus. dissolutos τ fractos vestib⁹ nō
recipim⁹. Nec obstat illud.i. Pe.ii.
Vos estis genus electū regale sacer-
dotiū. Ex q̄ videt ꝙ cū habeāt dn̄atio
nē in pplo. rōne dn̄ationis pn̄t vti ve
stibus ꝑciosis. Rn̄. ꝙ licet aliq̄ habe-
ant dn̄ationē in pplo. q꞉ tn̄ eis data ē
in elemosynā.nō tenent causa dn̄atio
nis talis vti vestib⁹ ꝑciosis.pn̄t tamē
clerici vt ꝑmissum ē vestibus ꝑciosis
vti ex officio dignitatis. vel ꝓm patrie
cōsuetudinē.moderate tn̄. τ his exce-
ptis q̄ expresse ꝓhibent ex.iii. de vita
τ honesta.cle. vbi dicit. Pannis ru-
beis aut viridib⁹ clerici nō vtant. Cor
rigias auri vl' argenti ornatū habētes
non ferant sed neq꞉ annulos nisi qui
bus cōpetit ex officio dignitatis. hec
ibi Alexan. Quarto coniugate pos-
sunt vti vestimētis notabilib⁹ ꝓm suū
statum. Quinto virgines nupture vt
vt dictū est. Sexto virgines nobiles.
etiā nō nupture. Vn̄ Cecilia intus ci
licio τ extra aureis vestibus tegebat.
Septimo vidue nupture eadē rōne.
sicut virgines nupture. Octauo hu-
mili habitu τ decenti vti debēt virgi-
nes τ vidue in castitate viuere volētes
non supbo. Nono religiosi minime.

G Dubitat tertio quot modis in ve-
stitu quis peccare possit. Rn̄ ꝓz Tho.
multipliciter.tam in imoderātia q̄ꝫ in
defectu.inter que virtus mediū tenet
que modestia dicit. Igitur peccatur
duodecim modis in imoderātia. Pri
mo modo per compationē ad consue
tudinē hominū cum quibus aliquis
viuit. Vn̄ dicit btūs Aug⁹.iii.confes.
Que cōtra morē hominū sunt flagi-
cia ꝓ morum diuersitate vitāda sunt
vt pactū inter se ciuitatis τ gētis ↄsue
tudine vl' lege firmatū nulla ciuis aut
peregrini libidine violet. Turpis eīn
est pars oīs vniuerso suo non con-
gruēs. Ex q̄ ꝑꝫ. ꝙ peccant nouarū in-
cisionū inuētores in vestib⁹ τ aliis pe
regrinis modis se vestiētes. q꞉ contra
cōsuetudinē faciunt. Et sub isto ꝯtine
tur extraneitas vestiū .i. cum q̄s vult
hr̄e vestes aliis dissimiles. Vn̄ Sopho-
nie.i. Visitabo sup ꝑncipes τ sup fi-
lios regis τ sup oēs q̄ vestiti sunt τ in
duti veste ꝑegrina. Scd̄o modo pōt
esse imoderātio in vsu taliū rerū ex in
ordinato affectu mentis. ex quo q̄nq꞉
cōtingit ꝙ hō nimis libidinose vtatur
talibus. siue ꝓm ↄsuetudinē eoꝝ cum
quibus viuit. siue etiā preter eoꝝ con
suetudinē. Et fit ꝑ supabundātiaꝫ tri-
bus modis. Vno modo ꝑ hoc ꝙ ho-
mo ex supfluo cultu vestiū gloriā ho-
minum querit. prout scꝫ vestis τ alia
huiusmodi ꝑtinent ad quēdam orna
tum. vt patuit in ꝓbatione ꝑ Grego.
in secundo dubio. Nemo quippe ve-
stimēta precipua vel ꝑciosa scilicet ex-
cedentia statum ꝓprium nisi ad inanē
gloriā querit. Nemo vult etiā ibi pre-
ciosis vestibus indui vbi a nemine pt
videri. Quarto modo ꝓm ꝙ homo ꝑ
supfluum cultū vestiū querit delitias
ꝓm ꝙ vestis ordinant ad corpis fomē
tū. Et ideo mollities vestiū est vicium
De quo Matth.xi. Qui mollib⁹ ve-
stiunt in domib⁹ regū sunt. vbi Gre-
go. Nemo estimet in fluxu atq꞉ in stu
dio ꝑciosarū vestiuꝫ peccm̄ deesse. q꞉ si
hoc culpa nō esset. nullo mō dn̄s Jo-
hannē de vestimēti sui asperitate lau-
dasset. Hanc mollitiē Chrysosto. sup
apl'm etiaꝫ in mulierib⁹ reprobat eas
ostēdens non semꝑ naturaliter delica-
tas eē. ꝫ ex ↄsuetudie mala vt apparet

in rusticis feminis dura sustinētibus
& in delicatis virginib⁹ q̄ cilicio corp⁹
domabant. Quinto mō ſm q̄ nimiā
sollicitudinē q̄s apponit ad exterioꝝ
vestium culturā. etiā si nō sit aliq̄ inor
dinatio ex parte finis. Vn̄ in vitaspa-
trū q̄dam pater videns ornatā mere-
tricē fleuit. & querētib⁹ cām ait. Due
res me flere faciūt. istius mulierꝫ. pdi
tio & q̄ deo meo nūq̄ tāto studio meā
aīam ornaui. Itez de sctō Nōno epō
ibidē similit̄ legit. q̄ visa ornatissima
meretrice Margareta noīe. fleuit ob
secundā causam dictā. Has q̄nq̄ po-
nit Tho. Sexto supfluitas in q̄ntitate
cōtinua. vt sunt q̄ nimis lōgas vestes
portant. terram coopientes. pulueres
suscitātes. pulices colligētes. & demo
nes interdū vehētes. Exemplū de pa
tre vidente diabolū ridere a quo cām
querens. Rn̄. demon. Sociū meū in
cauda mulieris equitātē vidi. & intra-
eū lutum incidere. Et d̄ alio solitario
legim⁹. q̄ p̄ paupertate matra vestē pro
longauit. & vocē audiuit. Si ampli⁹
posses grandiora faceres. Sic q̄dam
viri vt longiores sint faciūt. & calope-
dia alta induūt. cōtra quos ps̄. Nec
in tibijs viri beneplacitū erit ei. Et. j.
Reg. xvj. cum pater Dauid presenta-
ret heliab p̄mogenitū tanq̄ regno di
gnum Samuel dixit de⁹ ad Samuel
Ne despicias vultum eius & altitudi-
nem stature eius q̄m abieci eum. nec
iuxta intuitū hominū iudico. Septi-
mo supfluitas in q̄ntitate discreta qui
volunt habere diuersa paria vestiū. et
potius a tineis comedi q̄ x̄pm indui
cōtra quos Jacobi. v. Agite nūc diui
tes & plorate vlulantes in miserijs ve
stris q̄ euenient vob. diuitie vr̄e putre-
facte sunt & vestimēta vr̄a a tineis cō-
mesta. Bern̄. Clamāt nudi. clamāt fa
melici. cōqueruntur vob frigore & fame
miserabilit̄ laborātes. q̄ pferāt tot mu
tatoria vestiūz extensa in particis vel
plicata i manicis. Octauo materie h̄
preciositas in serico. auro vel argēto.
Ubi nota quō defecit in curiositate
humana industria. Primo fuit vestis
pellis cum lana. q̄ Gen̄. iij. dr̄. Fecit
deus Ade & vxori sue tunicas pellice-
as. Scdō pcessit ad puram lanā que
leuior ē pelle. quā artē. Noema repe-
rit filia Lamech primi adulteri. Ter-
tio pcessum est ad cortices herbarū.
scz ad linum. Quarto ad stercora ver-
mium. s. sericuz. Quinto ad aurifigiū
& ad lapides p̄ciosos. q̄ nūq̄ viui sue
runt. nec pars rei viuētis. Nono colo
ris varietas. Nam clericis p̄hibet co
lor viridis. & rubeus & varius. Nō q̄
deus naturā velleris in neutro sic co-
lorauit. Exemplū. Quedā deuotissi-
ma v̄go talia ferre noluit dicēs. Quis
que nunq̄ peccauit naturali conten-
tat colore. Cur ego q̄ peccaui vtar pre
cioso? Decimo vestē habendi iniusta
importunitas. Volētes em̄ vestiri su-
perflue. occasionē dāt q̄ pecunia acq̄
rit arte illicita. Vn̄ Hiere. ij. In alis
tuis inuētus ē sanguis aīarū pauperū
& innocētū. Undecimo ex parte defe
ctus habit⁹ fit rep̄hēsibilis dupl'r dic̄
Tho. ſm affectū. Uno mō ex negli-
gligētia hois q̄ nō adhibet studiū vel
laborē ad hoc q̄ exteriori ornatu vtat̄
ſm q̄ oportet. vn̄ p̄hs dicit. vij. ethic.
q̄ ad mollitiem ptinet q̄ aliq̄s trahat
vestimentū p terrā. vt nō laboret ele-
uādo ip̄m. Alio mō & ē duodecimus
ex eo q̄ ip̄m defectuz exterioris cult⁹
ad gloriā ordinat. vnde dicit Aug⁹. in
ſmone dn̄i in monte. Non in solo re-
rum corporearū nitore atq̄ pompa. ſꝫ
in ipsis sordib⁹ & lutosis eē iactantiā.
& eo piculosiorē q̄ sub noīe seruitutis
dei decipit. Et p̄hs dic̄. iiij. ethi. q̄ & su-
perabūdantia & imoderat⁹ defect⁹ ad
iactantiā ptinēt. Ideo de btō Augus.

dicit. q nec vestes nimis pciosas. nec nimis abiectas habere voluit. quia in vtroq3 hoies suam gloriā querunt.

Capitulum. xviij.

A Obsitatur vtrū mulieres peccent mortaliter in superfluo ornatu. Rn̄. Tho. vbi supra. Circa ornatum mulierū sunt eadez attendenda. que supra cōmuniter dicta sūt circa exteriorē cultum. videlz quinq3 prima. z duo vltima. z insup quoddā aliud speciale. scilicet q muliebris cultus viros ad lasciuiam prouocat. fm illud Prouer. vij. Ecce mulier occurrit illi i ornatu meretriceo pparata ad capiendas animas. Potest tamē mulier licite operam dare ad hoc vt viro suo placeat ne p eius contemptum in adulteriū labatur. Vnde. j. Cor. vij. Mulier q̄ nupta est cogitat que mūdi sunt. quomodo placeat viro. Et iō si mulier coniugata ad hoc se ornet vt viro suo placeat. pōt hoc facere absq3 peccato. Vn̄. j. Thimot. ij. dicit apl's Mulieres in habitu ornato cuz reuerentia z sobrietate ornantes se non in tortis crinibus. nec auro. nec margaritis. aut veste pciosa. per qd dat intelligi q sobrius z moderat⁹ ornatus non phibetur mulieribus. sed superfluus z inuerecūdus z impudicus. Ille aūt mulieres que viros nō habent nec volunt habere. z sunt in statu non habēdi. non possunt absq3 peccato appetere placere viroꝝ aspectibus ad cōcupiscendū. q2 hoc est dare eis incentiuū peccandi. Et si quedā hac intentione se ornent vt alios puocent ad cōcupiscentiā. mortaliter peccant. Si āt ex q̄dam leuitate vel ex vanitate, pter quandā iactantiā. nō semp est mortale pctm̄. s3 qnq3 veniale. Et eadez ratio est q̄tum ad hoc de viris. Et licet mulier ea caput nudantes a peccato possint excusari. qn̄ hoc non fit ex aliqua vanitate sed pter terre ↄsuetudinē. tn̄ cōsuetudo talis non ē laudabilis. hec Tho. B S3 q̄d de religiosis. Rn̄. Vlricus lib. vj. tracta. ij. c. x. Preciositas vestiū vel ornatus tūc ē mortale peccatū cū est ↄtra pfessionē alicui⁹. sicut cū aliq̄ moniales pfesse paupratē z seculi abrenunciationē ornant se ad modū theatricarū mulieruz. vel etiā monachi abiecto habitu religiōis sue deferūt habitum clericoꝝ seculariū. vel cū hoc pcedit ex supbia dānabilit. vl' ordinat ad puocandū alios ad cōcupiscentias illicitas. Inexcusabiles aūt sunt mulieres cuz a viris phibite nihilominus immoderate se ornāt. Ps eñ q tūc faciūt ex supbia vl' ex libidine. peccata aūt oim habentiū incitamentū libidinis ex tali ornatu redundant in talē psonam p aggrauationez culpe. hec Vlricus. C Sed quō tenebit se vxor pter maritū suū se ornans ne peccet alius occasio ruine existēdo Rn̄. Durā. in. iij. dis. xxxvij. Nō solū peccat q̄ dat alijs directe occasiōz peccādi. s3 etiā qui sciēter z absq3 iusta necessitate pponit alicui materiam vnde sumit occasionē peccādi. maxime qn̄ credit eū dispositū eē ad tale peccatū. Verbi grā. Si mulier credit aliquez male dispositū ad ↄcupiscendū eam. si sciēter z absq3 necessitate iusta vl' debita vtilitate psentet se ei. peccat. Vnū cuiq3 eñ de⁹ mandauit de pximo suo nō aūt displicet satis alicui damnatio pximi q̄ sciēter pponit ei materiā vnde sumit occasionē peccādi. D S3 nūquid est mortale peccatū viris induere muliebria vestimenta. z econuerso mulierib⁹ induere vestimētum virile. Rn̄. Alexāder vbi. s. Vtrū indui muliebri veste z mulierē veste virili i se malū ē. eo q vtriq3 sexui diuersa indumēta dedit nā. vt dr̄ Deut. xxij. i glo. sup illud. non induetur zc. tamē excusat

a peccato cū aliq̄s hoc facit cāusa ne-
cessitatis. vt si q̄s q̄reret ad mortē. ⁊
vt occultaret vestimentū accipet muli
ebre. vel cū mulier vt seruet corpis ca-
stitatē. veste virili induit. Sicut legit
de beata Marina ⁊ btā Eugenia. Cū
aūt hoc fit ex cōsuetudine vt possit li-
centius libidinē suā implere vir cum
mulierib⁹ ⁊ mlier cū viris. sicut aliqñ
factū est. vel cū hoc fit vt alij hoc vidē-
tes ad libidinē ꝓuocent. mortale pec-
catū ē. hec Alexan. Concordat Tho.
vbi ꝑus dicēs. Cultus exterior ꝯpete
re dꝫ cōditioni ꝑsone ſm cōem cōsue-
tudinē. ⁊ iō de se viciosum ē ꝙ mulier
vtat veste virili. vel ecōuerso. Spāliter
aūt hoc ꝓhibet in lege Deutroñ. xxij.
q2 gētiles tali mutatione habitus vte
bant ad idolatrie supstitionē. Pōt tñ
hoc q̄nq3 fieri sine pctō. ꝓpt aliquā ne
cessitatē vel causa occultādi ab homi-
nibus. vel ꝓpter defectū alterius vesti
menti. vel ꝓpter aliqđ aliud hmōi. hec
E Tho. Sꝫ quid de mulieribus se co-
lorātibus vel alia figmēta ad apparē-
tem pulcritudinē adhibētibus. Rñ.
Cyprianus libro de habitu virginum
Nō virgines tm̄ aut viduas. ſꝫ etiā nu
ptas. puto etiā oēs feminas oīno esse
admonēdas ꝙ opus dei ⁊ facturā ei⁹
⁊ plasma adulterare nullo mō debe-
ant adhibito flauo colore vl' nigro pul
uere vel rubore. aut quolibet lineamē
ta natiua corrūpente medicamīe. ma-
nus deo offerūt qñ illō qđ ille forma-
uit reformare contēdūt. Impugnatio
ista diuini opis ē preuaricatio veritā
tis. deū videre nō poteris cū oculi tibi
nō sint q̄s de⁹ fecit. ſꝫ quos diabolus
infecit. de inimico tuo tenta cum illo
pariter arsura. Vbi Tho. dicit. Fuca
tio de q̄ loquit Cyprian⁹ est quedam
spēs fictōis q̄ nō pōt eē sine peccato.
q̄ etiā vt nō dubitat Aug. in ep̄la ad
Possidoniū. ip̄is maritis nolētib⁹ de

cipi displicet. nō tñ semꝑ talis fucātio
est pctm̄ mortale. ſꝫ solū qñ fit ꝓpter la
sciuiā vel in dei contemptū. de quib⁹
casibus loquit Cyprianus. Sciendū
tamē ꝙ aliud est fingere pulcritudinē
nō habitā. ⁊ aliud ē occultare turpitu
dinē ex aliq̄ causa ꝓuenientem. puta
egritudine vel aliquo hmōi. Hoc eñ
est licitū. q2 ſm ap̄lm. j. Cor. xij. Que
putamus ignobiliora mēbra esse cor-
poris. his honorē abūdantiorē circū-
damus. Querit vtrū artifices orna- F
mentoꝝ supfluoꝝ prefatorū factores
peccēt mortalit. Rñ. Tho. ibidē. Siq̄
est ars ad faciendū opa aliqua quib⁹
hoies vti nō possunt absq3 peccato. ꝑ
cōseq̄nes artifices talia faciēdo pecca
rent. vtpote prebētes directe alijs oc-
casionē peccandi. puta siq̄s fabricaret
idola. vel aliqua ad cultū idolatrie ꝑ-
tinentia. Siqua vero ars sit cuius opi-
bus possunt hoies bene vel male vti.
sicut gladij. sagitte. ⁊ alia hmōi. vsus
taliū artiū nō est peccatū. Et he artes
sole sūt dicēde ſm Chryso. sup Matt.
Si tñ opibus alicuius artis. vt pluri-
es aliq̄ male vterentur. Quis de se nō
sint illicite. sunt tamē ꝓpter officium
principis a ciuitate extirpāde ſm do-
cumēta Platonis. Quia ergo muli-
eres licite se possunt ornare. vel vt cō-
seruent decentiā sui status. vel aliq̄d
etiā supaddere vt placeāt viris. conse-
quens ē ꝙ artifices taliū ornamētorū
nō peccant in vsu talis artis. nisi forte
inueniēdo aliq̄ supflua ⁊ curiosa. Vñ
Chrysosto. dicit sup Math. ꝙ ab arte
calceoꝝ ⁊ textoꝝ multa abscindere oꝫ.
etenī ad luxuriā deduxerūt necessita-
tem ei⁹ corrūpētes artē male arti com-
miscēteo. hec Tho. Alexander vbi. s.
dicit. Qui viris faciūt indumēta mu-
liebria ⁊ mulieribus virilia vt se inuicē
magis excitent ad luxuriā ⁊ vt licenti⁹
possint explere libidinē tales artifices

peccāt mortaliter. De talibus loqtur Chrysosto. cum inquit. Viros in mulierū formas deducāt et mollescere faciant p calciamēta lasciuie cū supfluis et nocturis eas arceri statuimus. Et loquitur de arte textoria. qua fiunt vestimenta viris. et arte sutoria qua fiūt eis calciamēta muliebria. hec Alexander

G Sz nūquid si artifex requirat et petatur vt sibi faciat vestē vane dispositionis curiosam vel vanam nouiter inuentā. et sic de domib⁹ etc. nūquid ꝓpter lucrū debet facere talibus: Rn̄. magr Henricus de hassia in lectura super Gen̄. ꝙ artifices nō debēt esse talium vestiū excogitatores. et a fortiori non talium factores, nisi forte casus spālis qñq; aliud exposcat. Ratio est. qr nullus deber aliū ad vanitates ꝓuocare. nec ad supfluos sumptus occasionare. nec quicq̄z iuuare dz vt vani hoies suas adinuētiōes friuolas et cogitat⁹ noxios expleant in ope. hec ille. Sed nūquid hmōi ornamēta aliqñ per cōsuetudinez sine graui peccato pñt deferri: Rn̄. magister Johānes de tābaco. li. de cōsol. theol. In his q̄ sunt solum mala q̄r prohibita. multum excusat in toto vel in tanto consuetudo. ideo in talibus ex vi rationabilis consuetudinis presertim si ꝓscripta sit est cōtra ius scriptū multotiens faciendū. Nā vt Gratianus ille gratiose dicit. ꝙ cōstitutio vtentiū moribus cōfirmatur. Quis etiā supflua ornamenta gestare ad complacendū multis sanctoꝝ auctoritatibus reprobetur. tn̄ hoc fine exclusio rōne consuetudinis gestari pñt sine graui peccato. Cā aūt q̄re in talibus salrē circūscripto scandalo excusare valeat cōsuetudo est quia res que ꝓpter sui nouitatē et p cōsequēs raritatem imaginationē excitant et ꝓuocant ad libidinez. eo. s. ꝙ propter admirari hoies res hmōi magis cōsiderāt et ꝓfundius cogitant. Ille quidez res qñ in ꝯsuetudinē veniūt cessant imaginationē excitare et ad libidinē prouocare. eo ꝙ tūc cessant quedā rara eē et admiratiōe digna. et cogitare ꝯsideratōe profunda. hec ibi. Quo ad scdm̄ ꝑn- N
cipale notandū ꝙ supbiā ornatus dissuadet ꝑmo pctm̄ multiplex inde oriens. Primū est inanis gloria quā rarissime ibi q̄s deuitat. Exemplū de diuite epulone in purpura Luc. .xvj. Vn̄ Greg. in omel. ibidem. Nemo vestimēta ꝑcipua nisi ad inanē gloriā querit. Secundū ē tumor mētis sup alios Vn̄ Herodes veste ꝑciosa indut⁹ elatus in seipo ab angelo nécat. Act. .xij. Tertiū est ꝙ cōfundunt paupes talia nō habētes. Nā sicut p apl'm. j. Cor. .xj. corinthij arguunt. ꝙ p escaz suam cōfundebāt nō habentes. sic per vestimenta fieri pōt fm Basiliū in regula. Quarto mollem et effeminatū efficiunt. Exemplū de epulone q̄ sicut ꝓpt supbiam purpura induebat ad extra. ita bysso ꝓpter mollitiem ad intra. fm glo. Quintū ē rapina vel furtum aut illicitus labor qui a talib⁹ faciliter exercetur. vt supflua vestimēta habeāt et spoliant pauperes. Vn̄ Pe. damiani de cōtemptu mūdi. Illa vestio nō inmerito rapina esse nūcupat que duorum vel triū etiā vestiū summa coemitur. Rapinaz proculdubio perpetrat qui vani honoris ardore succēsus duarum impēsas vestiū in vnā redigit. et proximū suū quez sicut seipm amare debuerat in sua nuditate relinq̄r. Sextum est scandalū proximi. Naz qui scandalizauerit vnū ex minimis istis qui in me credunt. expedit ei vt suspēdatur mola asinaria in collo eius et demergat in profunduz maris Matth. .xviij. Septimuz est participatio oium criminū q̄ alij eius exemplo faciunt. Vel ad lr̄am fm ꝑs. Peccatū conco

inheretur eum quodāmodo sicut vesti-
mentū quo cooperit̄ ⁊ sicut zona qua
I semp̄ precingit̄. Scd̄o dissuadēt su-
perbiā vestiū exēpla sanctoꝝ. Primo
dei q̄ nobilissimū spm̄ in nobis vesti-
uit carne fragili. ſm illō Job.x. Pel-
le ⁊ carne vestisti me. Scd̄o deꝰ qui
primis parētibus fecit tunicas pelli-
ceas Genes.iij. Itē Hester.xiiij. ait.
Tu scis dn̄e infirmitatē meā ⁊ necessi
tatē meā q̄ abominer signū sup̄bie et
gl'ie mee qd̄ ē sup̄ caput meū in dieb'
ostētatiōis mee. ⁊ detestor illud quasi
pannū menstruatē. ⁊ nō portē illud in
diebus silētij mei. Itē Job.xvj. Sac
cum cōsui sup̄ cutē meā. Itē Matth.
.iij. Ipse Johānes erat vestitus de pi-
lis cameloꝝ. Itē ſm Maximū in ser-
mone. beatissima virgo vix tunicam
vnā habuit. Itē xp̄o ſm Chrysosto.
vestimēta abiecta habebat. Itē de an
tiquis patribus dicit ap'ls Hebre.xj.
Circuierūt in melotis in pellibus ca-
prinis. Item Augustinꝰ dixit vt eiꝰ ca
nit legēda. Fateor. de p̄ciosa veste eru
K besco. Tertio idem dissuadet multi
plex sup̄boꝝ in vestiū stulticia. quarū
prima est. q̄ exteriora vilia interiorib'
nobilissimis preponunt. scz corpꝰ ani-
me. Secūda q̄ dei ordinē peruertūt
⁊ nature. q̄r ancillam scz carnem p̄po-
nunt domīe. id est. aie. ⁊ dn̄e ꝓpria an-
cille tradūt. Tertio q̄r plus expendūt
vt oculos alioꝝ pascāt q̄z ꝓpriū ven
trem. Quarto putant q̄ ex preciosita
te selle ⁊ freni equus. id est. corpus ap
precietur. Quinto q̄r oīa bona sua vo
lunt habere bona ⁊ ornata. ⁊ sola3 ani
L mam ſm Augꝰ. turpem. Quo ad
tertiū p̄ncipale queritur. Vtꝝ sit vir-
tuosum ⁊ laudabile deferre vestimēta
humilia nō p̄ciosa vl' abiecta. Rn̄. ſm
Tho. quodlib.x.q.xiiij. Quo ad istō
aliter ē loquendū de persona publica
in dignitate aliq̄ vel in p̄latura ꝯstitu-
ta. Aliter de p̄sona p̄uata cui nulla cu
ra regiminis vel p̄latiōis est cōmissa.
In p̄sona eī publica duo cōsiderant̄
scz status dignitatis. ⁊ ꝓprie p̄sone cō
ditio. Circa que duo ita se dz habere.
ne dignitatis autoritas veniat in con
temptū. ⁊ ne ipse in superbiā efferat̄.
vtrūq̄ igitur ei pōt esse laudabile. ⁊ q̄
p̄cciosis vtat̄ ad reuerentiā autorita-
tis inducendā. ⁊ q̄ vilibus vtat̄ rōne
proprie humilitatis. sic dūmtaxat. ne
que ad autoritatē conseruandā fiunt
in superbiā degenerent. ⁊ ne dū nimis
seruat̄ humilitas. regendi frangat̄ au
toritas. sicut dicit Augꝰ. hec Thom.
Ex quo sequit̄ q̄ virtuosū ⁊ laudabi-
le sit in p̄sona publica si ꝓprie infirmi
tatis intuitu vestimēta deferat humi-
lia. Vn̄ in laude3 beati Martini ep̄i
dicit̄. q̄ post susceptū ep̄atū in eadē in
ciꝰ vestibꝰ mansit vilitas ⁊ abiectio. Et
de Demostene p̄ho legit̄ q̄ tādiu vte-
bat̄ toga philosophica. q̄diu fuit vul-
go incognitꝰ ꝑ vita ⁊ eloq̄ntia cognitꝰ
ait. Malo venerari vitā ⁊ sapiam q̄z to
gam. vn̄ tunc cōibus vtebat̄ vestibus.
Ite3 Grego. j. dialogoꝝ de btō Equi-
tio abbate dicit. q̄ tā vilis erat in vesti
bus atq̄ ita despectus. vt si quis illū
fortasse nesciret. salutatꝰ etiā resaluta-
re despiceret. Vn̄ vix aut nunq̄z legit̄
de sanctis q̄ autoritatē suā in regimi
ne vestium p̄ciositate exhibuerāt vene
randā. sed potius vestiū vilitate. mo-
rum hūilitate ⁊ vite sanctitate vt apo-
stoli. de quibus legit̄. q̄ fuerunt pānō
si. id est. vilibꝰ pannis induti. Et xp̄m
pannis mr̄ inuoluit. id est. ſm Bern̄.
et Alber. vilibus. Non inquit Bern̄.
fit mentio de pellibꝰ aut aliis p̄ciosis
suppellectilibus. vt nobis cōmendet
paupertatē habitꝰ ⁊ indumēti vilitatem
De p̄sonis vō priuatis quibus nulla
cura regiminis vel prelatiōis est cōmis-
sa Dicendū ſm Tho. loco p̄allegato

Meritorie ꝛ virtuose agunt si portãt intuitu ꝓprie humilitatis ꝛ amore cõtẽptus mũdi vestimẽta humilia. ꝛ humiliora ꝛ viliora ꝙ status ꝓprius req
M rit. Nec obstant cavillationes iniq̃rum q̃ primo in ꝯtrariũ arguunt. attẽdendũ ab his q̃ in vestimẽtis oviũ veniunt. intrinsecus aũt sunt lupi rapaces. Responsio ſm Tho. ꝙ hoc est ꝑ vilitate vestiũ. q2 nunꝙ lupi vilia induerent nisi xp̃i oviũ hec vestimenta essent ꝓpria. Secũdo dicũt talẽ habitum deferẽtes scãdalizare. Respõdet Hiero. in ep̃la ad Marcellã. Scãdalizat quẽpiã vestis fuscior. scãdalizet ꝛ Johãnes quo inter natos mulierũ nullus maior fuit. q̃ angelus dictus dñm quoq3 baptizavit. q̃ camelorũ vestitus tegmine zona pellicea cingebatur. Tertio dicunt. cum in corde virtꝰ lateat nihil officit vestimentũ si cor fuerit bonum. Respõsum est de hoc supra. Quarto obijciunt Augus. iij. de doctrina christiana. ꝛ habet dis. xij. c. quisquis. Quisquis rebus transeuntibus strictius utitur ꝙ se habet consuetudo eorũ cum q̃bus vivit. aut intemperans est aut supstitiosus. Rñ. ꝙ Gratianus false allegat. q2 in omnibus correctis originalibꝰ beati Aug. habetur temperãs. ꝛ non intemperãs Et sic Tho. ꝛ omnes famosi allegant Quinto arguunt beatum Bartholomeum visum fuisse purpura clavata. Rñ. Bonaven. li. de ꝑfectione evãgelica. ꝙ illud in legenda rhomana non habet. Et si verum est qđ dicit. dico ꝙ necessitate ductꝰ hoc fecit. quia aliud in regione illa calida vestimẽtũ portabile nõ invenit. Itẽ nota ꝙ diabolus dixit consimilia v̄ba ꝑ idolũ. Christi etiã vestimentũ tunice incõsutilis preciosum fuisse. negat expresse Chryso.
N sup Mat. in ope impfecto. Quãtũ vo sit meritoriũ talia deferre. ptz per Petrũ damiani libro d e contemptu mundi dicentẽ. Rex ninive purpura indutus ꝓpt̃ civitatis excidiũ coopꝰ sacco divini furoris motum ꝯtriti cordis humilitate placavit. Ezechias q̃3 cultu regio decoratꝰ terribiles regis assyriorũ minas tremefactꝰ audivit. ꝫ moxut ipe cilicio tegit ciliciocq3 tectos ad ꝓpheiã mittere nũcios nõ erubuit ꝓpinquũ diẽ victorie ꝛ optate ꝓsperitatis oraculũ reportavit. Nã ecce angelus dñi centũ octuagintaq3 milia assyriorũ una nocte ꝑcussit. Egregius ille ꝓphetarũ Esaias ad divine iussionis imperiũ vestimẽta deposuit et triũ annorũ spacio nudꝰ ꝛ discalceatꝰ incessit. Erubescat igit dic̃ Pe. dam. hũana supbia. Ex q̃ patz ꝙ humilitas vestium deũ placat. grãm meret ꝛ ꝓximũ edificat. Vñ Tho. secũda. ij. ubi supra. dicit sic. Si vilioribꝰ vestibꝰ ꝙ ceteri qs induat nõ sp peccat. ꝫ si hoc faciat ꝓpt macerationẽ carnis. vel humiliationẽ sp̃us. ad v̄tutẽ tpantie ꝑtinet. h aũt ꝑcipue ꝑtinet ad hos q̃ alios verbo ꝛ exẽplo ad penitẽtiã hortãtur. hec Thomas.

Capitulum. xix.

Ecimoq̃rto ꝓhibet hic dei tẽ-
O tatio. Vñ Deut. vj. Nõ tentabis dñm deũ tuũ. Et idẽ xp̃us cõtra diabolũ allegavit Mat. iiij. ubi ꝑmo vidẽdũ q̃d sit deũ tẽtare. Scđo quot genera hoim i illꝰ viciũ incidãt. Tertio de q̃dibꝰ deũ tentãtiũ. Quo ad ꝑmũ ſm Tho. scđa. ij. q. lxxxxvij. ꝑ totũ deũ tentat q̃ expimentũ sumit seu explorat ex intentione rõne ꝓprie ꝑsone ꝑ sua verba vel facta de dei potẽtia. sapia. pietate. bonitate vl' voluntate speculative sive spãli dei instictu. sine iusta ncc̃itate vl' pia utilitate ꝛ sine aliis debitꝭ circũstãtijs. vel q̃ etiã preter intentionez talia expertendi aliq̃d loquit petit vl' facit qđ ad nihil aliud A

vtile est nisi ad ꝓbandū dei potestatē sapientiā. vnlūtatē. vel bonitatē. Vñ sup illo Deut. vj. Nō temptabis dñz deū tuū. dicit glo. Deū temptat q̄ habens qd̄ faciat sine ratione cōmittit se discrimini vel ꝑiculo experiēs vtrum possit liberari a deo. Dicit̄ p̄mo q̄ experimentū sumit seu explorat. q̄a tēptare est experimentū de aliq̄ sumere nullus aūt expimentū sumit nisi d̄ re ignota vel dubia. Ex q̄ patet ꝙ om̄is deum temptans deū ignorat. vel dubitat de aliqua ꝑfectione dei. quod sp est peccatū. Ex quo p3 ꝙ deū temptare semp est peccatū. Dicit̄ ex intētione ad d̄r̄tiam tentationis p̄ter inten-

B tionē. Vbi notādū ꝙ duplex ē dei tentatio. Vna intenta. alia nō intēta Intēta fit dupliciter. Vno modo expresse. alio modo iterp̄tatiue. Exp̄sse cum aliquis dicto vel facto intendit experimētū de aliquo sumere. Interpretatiue vō qñ nō intēdit experimētum sumere p sua dicta vł facta. tamē agit vel dicit ꝙ ad nihil aliud videtur ordinabile nisi ad experimentū sumēdum. Vnde quasi interpretatiue deū temptat. qui ⁊ si non intendat de deo experimentū sumere. aliq̄d tamen petit vel facit ad nihil aliud vtile nisi ad ꝓbandum dei potestatē. bonitatē. et similia. Dicit̄ rōne ꝯp̄e ꝑsone. quia si quis experimentū sumeret de deo vel ad deum ꝑtinētinētib⁹ nō vt ipse experimentū sumens de his seu talia explorans talia cog̃scat sed vt ea aliis demonstret quādo est iusta necessitas aut pia vtilitas. hoc em̄ nō esset tentare deū. Dicit̄ p sua verba vel facta nō cogitata. ad d̄r̄am īfidelitatis. Nā infidelis īng̃nuz hm̄ōi in mente dubitat de dei ꝑfectione. puta bonitate. potētia. ⁊ similib⁹. ħ deum tentare cum directe opponat̄ cultui diuino seu latrie vel religioni. in exteriorib⁹ ꝯsistit actibus. Dicit̄ etiā p sua verba vł facta. qr homo deum tentat expresse dupliciter. Vnq̄z expresse verbis. qñ homo in sua petitione orando vel similia verba formando ea intentione aliq̄d a deo postulat vt exploret dei sapiam. potētiā vel bonitatē vel volūtatē. Factis aūt deum exp̄sse tentat qñ p ea q̄ facit intendit experimentū sumere diuie potestatis siue pietatis. aut sapientie.

Dicit̄ d̄ dei potētia. bonitate ⁊c. spe C culatiue non practice. Nā duplex est cognitio diuine voluntatis vel bonitatis. Vna q̄dem speculatiua. ⁊ q̄ntū ad hanc non licet dubitare nec ꝓbare vtrum dei voluntas sit bona. vel vtrū deus sit suauis. Alia practica affectiua seu experimētalis. dum quis experitur in seipso gustum diuine dulcedinis. ⁊ cōplacentiā diuie volūtatis. Sicut de Jerotheo dicit Dionysius de diuinis noib⁹. c. ij. ꝙ didicit diuina ex cōpassione ad ipa. Et hoc mō monemur vt ꝓbemus dei volūtatē ⁊ gustemus ei⁹ suauitatē. ſm illō Ro. xij. Probetis q̄ sit voluntas dei bona bñplacēs ⁊ ꝑfecta. Et i ps̄. Gustate ⁊ videte qm̄ suauis ē dñs. Dicit̄ sine spāli dei instinctu. Vñ Abraā nō peccauit Gen̄. xv. cuz dixit ad dñm. Vñ scire possum ꝙ possessur⁹ sim eā scz terraz repromissam a deo. Sil'r nec beata Agata q̄ noluit medicinā recipere. qr experta erat erga se diuinā beniuolētiā. vt vel infirmitates nō pateret̄ ꝑ q̄bus corꝑali medicina indigeret. vł statim sentiret diuine bonitatis effectū. Sed Achaz peccauit nō petens signū. non em̄ si petisset dū tentasset. qr de⁹ iussit eū petere. ⁊ etiā qr ꝑtinebat ad cōmunē vtilitatē. Gedeon vō q̄ Judicū. vj. signū a deo petisse legit̄ de victoria repromissa ex debilitate fidei. ſm glo. petisse vł. nō peccauit. Sicut ⁊ Zacharias Luc. j. q̄ dixit ad āgelū. vñ h sciā.

vnde ꝓpter incredulitatē punitus fuit
D Vbi sciendū ꝙ duplr aliqͦs signuz petit a deo. Vno mō ad explorandū diuinā potestatē. aut veritatē dicti eiꝰ. ⁊ hoc de se ptinet ad dei tentationem. Alio modo ad hoc ꝙ instruat̄ qd sit circa aliquod factū placitū deo. ⁊ hoc nullo modo ptinet ad dei tentationē. Dicit̄ sine iusta necessitate. q2 si iusta necessitas foret non eēt pctm̄. Vñ. ij. Paralipo. xx. Cū ignoramꝰ qd agere debeamus hoc soluz habemꝰ residui vt oculos nr̄os dirigamus ad te. Dicit̄ sine pia vtilitate. q2 ex pia vtilitate sancti ⁊ apl̄i petierunt vt in nomie xp̄i fierēt miracula. Act. iiij. Silr̄ de quodam. j. dialogoꝝ refert Greg. q̄ suscitauit paruulū ad lachrymas mr̄is eiꝰ Similit̄ q̄uis p̄dicatores ꝓ victu corporali non sint solliciti. vt verbo dei ⁊ doctrine vacent. si sic soli deo innitant̄ nō deum tentant. quia nō sine necessitate vel vtilitate faciunt. sed si sine tali facerent deum tentarent. Vñ Augꝰ. .xxij. ꝯtra Faustum dicit. ꝙ Paulus non fugit quasi non credēdo in deuz. s ne deum tentaret si fugere noluissz. cum fugere potuissz. Dicit̄ ⁊ sine alijs debitis circūstantijs. quia pie ⁊ humiliter petendum est aliquid a deo. ⁊ sic seruiendū est deo. Dicit̄ vel qui etiam preter intentionem propter tentatio-
E nem dei interpretatiuam. Quo ad secundum principale notandū ꝙ contra hoc mandatum exceditur quintuplicit̄. Primo vitatē inquirēdo d' alia vita. qui in fide nutantes reuocat morituros. Secūdo iusticiam qui volūt per duellū ostendi vnius innocētiam ⁊ alterius malū. Tertio sapiam. q̄ pretermisso studio humano artes vel scientias desup expectāt p oꝛones solū. Quarto potētiam. q̄ non fugiunt necem cū possint ⁊ debeāt. Paulus em̄ g sponā fugit. ⁊ xp̄s de tēplo d coꝛsuz se non dimisit s descēdit. Quinto bonitatē. qui refutant medicinalia in casu sine necessitate ⁊ vtilitate. Silr̄ qui tēpus miserēdi deo cōstituūt. vt dicit̄ Judith. viij. Hi em̄ omēs aliquo mō vident̄ explorare diuina illicite. Quo ad p̄mū q̄rit sanctus Tho. quodlib. .iij. q. ix. arti. ij. Vtrū liceat ab aliquo moriēte requirere vt reuelet statū suū post moꝛtē. Rñ. ꝙ sic. supponēdo hoc tñ diuino iudicio. ⁊ dummodo nō ex dubitatōe fidei de futuro statu tentādo inquirat. ⁊ pia ⁊ humilis intentio habeat̄ videlz ad subueniendū defuncto p suffragia. Rō est. q2 fm Dam. libro. iij. Impletio naturalis desiderij nō ē pcm̄ nisi aliqua inoꝛdinatio adiungat̄. vt pz de cibo. Naturaliter aūt scire desideramus. j. metaphisice. sed cū p̄fatis tribus cōditionibꝰ desiderare scire statum alicuius post moꝛtem. nihil inoꝛdinate videt̄ habere annexū Vnde. ij. Machab. xij. Sancta ergo ⁊ salubris ē cogitatio ꝓ defunctis exoꝛare vt a peccatis soluant̄. hec Tho. Quidaz alius doctoꝛ addit ꝙ qui expeteret reditum vt certificari vellet de statu illo. an videlz celum sit. vel infernus. quod cōmuniter p̄dicatur. moꝛtaliter peccaret. q2 infidelis foret. Dicit etiā ꝙ istam petitionē non debent facere nisi homines deuoti. ⁊ illi possunt sic experiri qui fuerūt in statu isto deuoti. ⁊ de quibus p̄sumit̄ ꝙ sint saluandi. diabolus enim sepe immiscere pōt illusiōes qū sic moꝛtui reuocant̄ Contingit em̄ q̄nq3 moꝛtuū eē in purgatoꝛio. ⁊ demon in eius specie dicit eum eē in inferno. vt anima suffragio priuet̄. ⁊ viuus de deuota vita moꝛtui quā recolit imitari desistit. Scdo contingere pōt animam eē in purgatoꝛio quā demon dicit eē in celo vt aia suffragio priuet̄. Sz q̄ris. Nunq̄d tenet̄ viuus apparenti credere quod aperit

Rā.idez doctor. Posito ꝙ defunct⁹
reuerteretᷓ nō eēt q̄s obligat⁹ credere
ea q̄ reuelaret lz etiā eēnt vera. hec ille

F Secundo pn̄t peccare ꝯtra istō du
ellātes. Ubi notādu3 ꝙ ſm Nicolaū
de lyra ſup̄ materia duelli dauid cum
Golia. j. Reg. xvij. Duellu3 pōt du-
pliciter accipi. Uno mō ꝓprie ꝛ ſic eſt
ſingularis pugna duoꝝ vt p̄ victoria3
vnius appareat tandē eius iuſticia p̄
diuinū iudiciū ꝛ alterius iniuſticia. ꝛ
ſic ſm oēs doctores duellu3 ē illicitū
tam ex parte appellātis q̄3 ēt recipien
tis. ꝛ etiā iudicātis ꝛ ꝯſulentiū. ſ. ex of-
ficio ꝛ fauorē preſtantiū. ſilr ſacerdo-
tes q̄ darēt b̄ndictionē talib⁹ quia ibi
manifeſte ē tentatio diuia. Grauiter
ibi videtᷓ peccare appellat⁹ inuite ſeu
ſuſcipiēs inuite. grauius q̄ ſpōte. ſe of
ferēs grauiſſime. Silr videtᷓ de iudice
ꝛ coopantibus. hec videtᷓ Raymundi
ſnia. Et hoc mō ſm quoſdā videntᷓ lo
qui de duello iura ipm duellum ꝓhi-
bentia. xj. q. v. monarchia3. ꝛ extra de
purgatōe vulgari. cu3 ſuſcepiſti. niſi p̄
reuelationē diuinā manifeſtatū fuerit
ꝙ de⁹ vult ſic iudicare iuſticiā ſuam ꝛ
hoc modo Dauid aggreſſus ē Goliā
q2 ei dixit. Ego venio cōtra te in noie
domi ī vinērīa. nec ꝓprie ſic Dauid fuit
duellator. ſ3 diuine iuſticie executor.

G Alio mō pōt accipi duellū large. p
ut ē bellū ſingulare vni⁹ cū vno abſq3
expectatione diuini iudicij. ſ3 vt p̄ vir-
tutē. artē vel fortunā. vel oibus iſtis vl
aliqbus eoꝝ cōcurrētibus aliq̄ cōtro-
uerſia inter eos criminalis vel ciuilis
terminetᷓ an tale duellū ſp̄ ſit mortale
diſcordāt tam theologi q̄3 iuriſte. Fit
autē duellū tripl̄r. Prio a ſpūſciō. vt
in Dauid. j. Reg. xvij. ꝛ in Rolando
vt habetᷓ i hyſtoria Karoli. Scdo ſm
multos p̄ſertim ex p̄te appellanī cu3
pctō. vt in ſecūdo modo tactū eſt. Ter
tio ſemp̄ ē graue peccatū. vt in primo

caſu. Et notandū ꝙ iudiciū ferri can-
dentis ꝛ aque feruētis ꝛ ſilia ꝓhibita
ſunt ſicut ꝛ de duello dictu3 ē. Tertio
peccare poſſunt ꝯtra hoc volētes p̄ ar
tem notoriam vl ſimilē ſine humano
ſtudio ſcientiā adipiſci. Quarto q̄ nō
fugiunt vbi tenentᷓ ꝛ p̄nt. dei auxiliu3
ad hoc ſine cauſa expectantes. Cōtra
quos xp̄s ait. Cū vos pſequentᷓ in vna
ciuitate. fugite in alia3 Math. x. Qn̄
aūt fugiēda ſit mors in xp̄iana pſecu
tione ꝛ quādo nō. ꝯnectio ꝛ ꝯſideratio
ſcandali. p̄iculū gregis ꝛ hmōi doce-
re poſſunt. Nā aliqn̄ cōtingit eodē tē-
pore ꝛ in eodē loco vnū debere fugere
alterū nō. vt de Sautulo quē gladius
ferire nō potuit. ꝛ de diacono recedē-
te. Greg. ponit exēplū in ii. dialogoꝝ
Quinto q̄da3 fugiūt medicinalia vbi
oportet. etiā qd̄ licet Agatha feciſſe vi
deatᷓ. tn̄ vt Tho. ſcda. ij. q. lxxxxvj. dic
fecit certa de dei adiutorio vt ſupra.

H Quo ad tertiū principale nota ſm
Tho. quadruplex eſt gradus deū ten
tātiū. oēs tn̄ nō ſunt ꝓprij. Prim⁹ eoꝝ
qui aīm nō p̄parāt an orōnē ſ3 diſtra-
hūtur ſciēter ꝛ negligēter. q̄ labijs deū
honorāt ſolū. Secūdus eoꝝ q̄ nō di-
mittunt orōnē debitorib⁹ rancorē te-
nētes. De ambob⁹ dr̄ Eccl. xviij. Añ
orōnē prepara aīam tuā. ꝛ noli eē q̄ſi
hō q̄ temat deu3. vbi dicit glo. interli.
Tentat deū qui orat qd̄ docuit. ſ3 non
facit quod iuſſit. Supra q̄ dicit Tho.
ſcda. ij. vbi prius. ꝙ iſte qui ante orati
onem ſuam animam non preparat di
mittendo ſi quid aduerſus quem ha-
bet. vel aliquis ſe ad deuotionem nō
diſponendo nō facit quod in ſe ē vt ex
audiatᷓ a deo. ꝛ ideo quaſi interpreta-
tiue tentat deum. Et q̄3uis hmōi qua-
ſi interpretatiua tentatio videatur ex
preſumptione ſeu indiſcretiōe ꝓcede
re. tn̄ hoc ipſum ad dei irreuerentiam
p̄tinet vt homo preſumptuoſe ꝛ ſine

debita diligētia se habeat in his q̄ ad deū ptinēt. Dicit em̄. j. Pe. v. Humiliamini sub potenti manu dei. Et. ij. Thimot. ij. Sollicite cura teipsuz pbabilem exhibere deo. Unde etiam huiusmodi tentatio est species irreligiositatis. hec Thom. Tertius eorū qui p̄ter intentionē petunt vel faciūt q̄ dicit in diffinitōis declaratione interptatiua tentatio. Quartus eorum qui ex intentione talia faciunt. vt ibidem patuit.

Capitulum. xx.

D Ecimoquinto phibet hic accidia. cuius propriuz est tristari de obsequio diuino. sicut charitatis est gaudere in bono diuino.

A Ubi tria principaliter sunt vidēda Primo de quidditate et malicia et origine accidie. Secundo de speciebus. Tertio de remediis. Quātum ad p̄mū s̄m Tho. scd̄a ij. q. xxxv. Accidia est tristicia de bono diuino quod homo debet facere. Dicit p̄mo tristicia. sed nō quelibet. Est em̄ q̄dam tristicia bona. vt illa q̄ compatimur miserie pximi. sicut mia facit tristari. et passionis Christi meditatio. Similiter tristicia quam habemus de peccatis cōmissis in cōtritione. Alia est tristicia mala in appetitu vindicte inordinato. et constituit spēm peccati ire. vl' tristicia de bono pximi. et facit odium vel inuidiā. sed tristicia de bono diuino cōstituit accidiā. Dicit scd̄o de bono diuino. i. de bonis spūalib⁹. istis potissime que hoiem p se ordināt in deū. vt sunt virtutes deo exhibēde. corde. ore. vl' ope De q̄b⁹ dictū fuit a p̄mo p̄cepto particulari vsq3 ad sextū. Et sic etiaz sunt oia opa virtutū. nō inq̄ntū circa talez materiā. s3 inq̄ntū pter deum facta et in deum relata. Ex quo pz q̄ est accidia otio. cordis et operis. Quia quis tedium et tristiciā habere potest quedi tandi fidem. sperandi in deum. deum diligendi quo ad cor. Quo ad os laudando. orando. loquēdo de deo et similia. Et in ope multipliciter fit. Dicit consequēter qd̄ homo debet facere. quia si quis tristaret de spūali bono ad quod quis nō teneret sub pena peccati venialis. aut mortalis. puta d̄ pficiendo aliquo qd̄ solum cadit sub cōsilio. nō esset accidia. Exemplu3 de iuuene euāgelico q̄ tristis abscessit cū ei xp̄s dixit. Si vis pfectus esse vade et vende oia q̄ habes et da pauperibus Math. xix. Sed quot sunt radices et cause tristicie. Respondetur q̄ tres. B

Prima cū quis nō amat deū nec gaudet in eo. ideo consequēter non amat opera spūalia. nec in eis gaudet. s3 tristatur. Secunda q̄ quis nō noscit vel non aduertit vel nō meditat honestatem et vtilitatē ac suauitatē spūalium bonoꝝ. ex hoc puenit q̄ nō reputat spiritualia. s3 ea vilia et quasi nihil valentia estimat et triste ea facit aut ea refugit. Tertia q̄a sensus apprehēdit spiritiuale bonū vt laboriosū et priuatiuū delectatiōis sensibilis. et ideo sensualitas a spūali bono fugit ad delectabilia sensualitatis. et talis sensualitas interdū a se trahit rōnē et voluntatē que tristat de spūalibus bonis et diuinis.

Sed quare accidia ē peccatū. Rn̄. s̄m Tho. triplici de causa. Primo q2 in se malum est tristari de bonis optimis qualia sunt diuina. de talib⁹ em̄ summa complacentia esset habenda. C

Scd̄o quia imediam accidie effect⁹ est q̄ facit tediosum et grauē in spūalibus diuinis opandis. Tertio q2 multa alia mala ex accidia sequūt i spēb⁹ vl' effectib⁹ ei⁹. Qn̄ v̄o sit pctm̄. nō s3 Tho. vbi p⁹. q̄ tristicia d̄ bono spūali aliqn̄ nullū ē pctm̄ s3 forte defect⁹ nature. vt qn̄ op⁹ dinū ē solū psiliū et nullo mō debitū. Secūdo aliqn̄ materia

est meriti. Tertio aliquãdo ē veniale
Quarto aliqñ mortale. Pro quoꝝ in
tellectu notandũ ꝑmo ꝙ in nobis sũt
duo. Primũ est caro siue sensualitas
silis bestijs alijs. hoc dẽpto ꝙ ꝑ rõnez
põt frenari. hec caro hꝫ cõplacẽtiã in
luxuria. in vanagloria. in gula. ira ꝛ i
silibus. Et hꝫ tristiciã de oibus q̃ sunt
cõtraria carni. vt pꝫ in ieiunio. orone
humilitate. patiẽtia ꝛc. Secundũ est
aia rõnalis a deo optimo immediate
creata q̃ naturalit̃ vellet beatificari. ꝫ
desiderare deberet ṽtutes. deũ ꝛ bea-
titudinẽ ꝛ spũalia bona. ꝛ de solo pec
cato ꝑncipalit̃ tristari. Sicut etiã na-
turaliter phi repererũt ꝛ de ħ scripse-
D runt. ꝛ fides amplius instruit. Scđo
notandũ ꝙ caro cõcupiscit aduersus
spm̃. ꝛ spũs aduersus carnez Galł. v.
qđ idem sensit Ro. vij. dicẽs. Video
aliã legẽ in mẽbris meis repugnantẽ
legi mẽtis mee. ꝛ idem quilibet expe-
ritur. Exempli gratia Ratio iubet di-
uitẽ vel religiosum ad matutinaz sur-
gere ꝛ premiũ delectat rõnẽ. ꝫ molli-
cies lecti. ꝛ calor corpus tenent ꝙ nõ
vult surgere. Ex isto causat̃ q̃dam tri-
sticia in sensualitate. Dũ si ꝓpter talẽ
repugnantiã tristicia de bono spũali
veniat hoi subito ꝛ indeliberate. ꝛ oi-
no cõtra aut ꝑter voluntatẽ. tunc ē so-
lum ꝑimus motus ꝛ mere naturalis.
Et q̃diu manet solum ꝑmus ꝛ nãlis
motus nullo mõ dependẽs a volũta-
te. tunc nullũ est pctm̃ mortale ꝫ dese
ctus seu pctm̃ nature. qꝛ nõ est in po-
testate hois. dicẽte beato Augustino.
Non est in ptãte nr̃a q̃bus visis tãga-
E mur. Et si hõ statim vt hmõi motũ
accidie ratione ꝑcipit. incipit resistere
rõne ꝛ voluntate. tunc illa resistentia
est sibi meritoria. Sicut sepe accidit
ꝙ hõ sentit aliquod tediũ in exercitio
spũali rõne sensualitatis. quod tamẽ
rationi displicet. ideo etiaꝫ resistit co-
nãdo ꝑ exercitia bona delectari in di-
uinis ꝓ posse. talis tristicia nõ ē pctm̃
qꝛ in sola sensualitate consistit. ꝫ ē ma
teria meriti. qꝛ volũtas detestat̃ eam.
Si ṽo homo hmõi primo motui acci
die nõ cõsentit ſm rõnem plene saltẽ
nec sufficient̃ se ei opponit postq̃ȝ ipꝫ
percipit. ꝫ voluntas aliquo modo ad
sensum inclinata habꝫ se circa hoc ne
gligẽter in resistẽdo. tunc illa accidia
est peccatum veniale si fuerit de oꝑe
debito. Et hoc est ꝓpter negligentiã
voluntatis que ei imputabilis est. Et
ſm Cassia. de institutis monachoꝝ.
etiã in ꝑfectos viros cadit. ꝫ si motus
ille accidie ꝑtingit vsq; ad rõnem. ita
ꝙ carne totaliter cõtra spm̃ ꝑualente
ꝛ tristicia sic i rõne inualescẽte ꝙ ipsa
ratio ex hoc cõsentiat in fugã ꝛ horro
rẽ aut detestationẽ boni spũalis diui-
ni quod hõ facere tenet̃. tunc est pctm̃
mortale vt dicit sanctus Tho. Cuius
rõnem assignat. qꝛ illud ē mortale ex
genere qđ de se ꝛ ſm ꝓpriam rõnẽ cõ-
trariat̃ charitati. ꝫ accidia hmõi est ta
lis. qꝛ ꝓprius effectus charitatis ē gau
dium de deo ꝛ đ diuinis rebus. cui cõ
trariat̃ accidia q̃ ē tristicia đ bono spi-
rituali inq̃tuꝫ diuinũ. Exemplũ in
simili de concupiscentia adulterij qđ
de genere suo ē pctm̃ mortale. hec cõ-
cupiscẽtia q̃diu est naturalis motus
manẽs in sensualitate. ꝛ nullo modo
dependẽs a volũtate. tunc nõ ē pctm̃.
sed si homo ei resistet ꝓpter deũ est ei
meritoriũ. si ṽo volũtas nõ consentiẽ
do in opus nec in delectationẽ nõ ex
cludit concupiscẽtiam ꝫ ꝑmittit eã mo-
rari in animo. tunc venialis fit culpa.
si ṽo ꝑtingat vsq; ad rõnem ita ꝙ ra-
tio superata consentiat in opus adul-
terij. fit culpa mortalis. Ita in ꝓposi
to. Simile ē de ira. Quo ad secun- F
dum ꝑncipale notãdũ ꝓut colligit̃ ex
dict̃ Greg. xxxij. moral̃. ꝛ ex Isid. de

summo bono. ⁊ Cassiani de octo ṗnci
palib⁹ vicijs ⁊ Guil. i sūma vicio⁊. q
viginti sunt species vel modi peccādi
accidie. Primus ē origo alio⁊. vide-
licet tepiditas q̄ vomitū ꝓuocat. Vñ
Apoc. iij. Xp̄s dicit. Scio opa tua q̄a
neq̄ frigidus es neq̄ calidus. ȝ quia
tepidus es ⁊ nec frigidus nec calidus
incipiā te euomere de ore meo. Euo-
mitur cum in deteriora labi ꝑmittit.
Hec fiduciā tentādi diabolo prestat.
quia de multis tentat tepiduȝ vbi nō
feruidum. Exemplū de olla feruenti
cui musce nō insident. Hec etiam ho
minē q̄si cōtractuȝ facit. q⁊ fm Bern.
Forsitan ideo nō possum⁹ q⁊ nō mul
tum volum⁹. Scd̄us est mollicies q̄
est ipatientia dure rei. De q̄ Prouer.
.xviij. Qui mollis ⁊ dissolutus est in
ope suo. frater ē opa sua dissipātis. Et
tepitur cōmuniter in delicate nutrit̄
hec est culcitra diaboli. hec facit vt hō
velut niuens globus ad ignē tribula-
tionis liquescat. Tertius. somnolētia.
De qua Prouerb. xix. Pigredo inmit
tit soporē. A nimietate em̄ somni ꝓhi
bere deberent auicule de mane canē-
tes ⁊ galli. ⁊ ineptia actus dormiendi
qui possunt esse nimia brutalitas. fut
gendi tristicia. importunitas dormiē-
C di. Quartus ē ociositas. Prouer.
.xij. Qui operat̄ terram suam satura-
bitur panibus. q̄ aūt sectat̄ ociū stul-
tissimus est. Vbi nota q terra siue so
lum oris octo fructus ꝓferre pōt. sc̄z
dei laudationē. grāruȝ actionē. orōnē.
cōfessionē ꝟbo⁊. modificationē. absti
nentiā. fraternā correptionē. ⁊ fratnaȝ
eruditionē. Stultissim⁹ inq̄t ē stult⁹
q⁊ in vita negligit necessaria vite cele-
stis acquirere. Stultior. q⁊ vitā hosti-
bus exponit. Stultissimus q⁊ aniam
interficiētes solet pascere. puta corp⁹
⁊ demonē. Quintus ē dilatatio. pō.
Tēpus faciēdi dn̄e dissipauerūt legē
tuam. Tardant q̄dam cōuerti. alij cō
fiteri. alij ꝑfici. Ad cōuersionē acce- B
lerādā mouere deberēt q̄nq̄ sc̄z mor-
tis incertitudo. Luc. xij. Vos estote
parati. q⁊ nescitis qua hora dn̄s vr̄ vē
turus sit. Secundo multiplex bonuȝ
inde ꝓueniēs. scilicet vite iocunditas
maior viuēdi et moriēdi securitas. pe
ne maioris euasio. ⁊ ꝑmij multiplici-
tas. Tertio ꝑiculum male ꝯsuetudis
Hiere. xiij. Si mutare pōt ethiops
pellē suā ⁊ vos poteritis bn̄ facere cuȝ
didiceritis malefacē. Quarto. q ini-
quus est in deū. in angeluȝ. in se. ⁊ in
ꝓximū. fm illud Aug. Peccator nō
est dignus pane quo vescitur. Quito
q⁊ difficile est quē vere ad deū ꝯuerti.
Ambro. Plures inueni baptismaleȝ
innocētiā seruasse q̄ȝ verā penitētiaȝ
egisse. Sextus est tarditas. Sicut em̄
accidiosus differt conuerti. sic tardus
tarde procedit in ope iam inchoato.
Prouerb. x. Sicut acetuȝ dētibus et
fumus oculis. sic piger molestus est
his qui miserūt illum. Quo cōtra ter
rere deberēt temporis breuitas. malo
rum in malis strenuitas. ⁊ bono⁊ vi-
rorū ⁊ mulierū solertia. Septimo ē
negligētia in h̄ ꝯsistēs q hō nō curat
qualit̄ opus inchoatū faciat. vtrū be-
ne vl̄ male. ȝ h̄ solū curat vt ab onere
laboris ichoati se expediat. Prouer.
.xxiiij. Diligēt̄ exerce agrū tuū. Hie-
re. xlviij. Maledict⁹ q̄ facit opus dei
negligēter. Alia littera hȝ fraudulent̄
Tales terrere deberet irrōnabiliū vt
apum ⁊ formicarū diligētia ad corp⁹
ꝓpriu m. ⁊ dei intuitus. Octau⁹ ē imꝑ-
seuerātia quā h̄nt q̄ opus inchoatuȝ
ad ꝑfectū nō ducūt. q̄ Saul deiecit. j.
Reg. xv. Ad quā vitandā xp̄s de cru
ce descēdere noluit viu⁹. Mat. xxvij.
Perseuerātia em̄ cibus est dei. Ioh.
.iiij. Meus cib⁹ ē vt faciā voluntatē
ei⁹ q̄ misit me ⁊ ꝑficiaȝ op⁹ ei⁹. Huic

demon insidiatur. Gen. iij. Tu insidia-
beris calcaneo eius. Nonus est remissio
in eo enim est quod quotidie deterior efficitur.
Versus. Feruidus in primis. medio te-
pet. alget in imis. Prouerb. x. Egesta
tem operata est manus remissa. manus autem
fortium diuitias parat. Cuius contra Pro
uerb. iiij. Iustorum semita quasi lux splen-
dens procedit et crescit vsque ad perfectum
diem. Ubi nota quod sit proficere videlicet sibi
omnia peccata proposito dimittere. et exercitia
pro vitatione viciorum necessaria. et acquisi-
tione virtutum apta iuxta suum statum arri
I pere. Decimus est dissolutio. Dissolutus
enim difficultatem inueniens in suo regi-
mine se dimittit omnino absque guberna-
tione. secundum illud Prouer. xxiij. Eris sicut
dormiens in medio mari. et quasi sopitus
gubernator amisso clauo. Talis animum
suum non recolligit. Est enim tanquam puluis
quem proijcit ventus a facie terre. et quasi
volumen non ligatum. Hanc dissolutionem
Grego. videtur vocare. importunitatem
mentis. qua mens propter tristiciam in spi
ritualibus se ad importuna transfert. et
sed delectabilia corporalia rediose spiritua
lia impledo. Undecimus est incuria
qua suorum debitam curam non habet. cui opponitur
diligentia. incuriosus sua non colit. cul-
ta non colligit. et collecta non custodit.
Unde versus. Non minor est virtus quam
querere parta tueri. Hoc vicio laborant
qui audita non curant memorie tradere
mente. vel scripto. vel opere. qui dilacera
te ambulant et immundicias sine ratione
sustinent. contra quos est quod ordinate na
tura procedit. quod ornatus interdum est vir-
tus. et quod exteriora notant interiorem in-
curiam. Duodecimus est ignauia qua
K laborat qui eligit potius in miseria ma
gna permanere quam aliquantum laboris sub-
ire. Et videtur idem esse cum pusillani-
mitate. Nam magnanimitas est virtus incli
nans ad opera magno honore digna. secundum
philosophum. iiij. eth. presumptio est excessus,

sed pusillanimitas defectus est specia-
liter in his que spiritualiter cadunt sub consilio
Et secundum Tho. secunda secunde. q. cxxxiij. pusilla
nimis deficit a proportione sue potentie,
dum recusat ad id tendere quod est sine poten-
tie commensuratum. Et inde est quod Matth.
xxv. et Luc. xix. seruus qui acceptam pecu
niam domini sui fodit in terra. nec est operatus ex
ea propter quedam pusillanimitatem timorem
punitur a domino. Tredecimus est indeuo L
tio. scilicet quedam ariditas spiritualis et carentia fer
uoris mentalis. De qua psalmus. Anima mea sicut
terra sine aqua tibi. Et Numeri. xj. Anima
nostra arida est. nihil respiciunt oculi nostri
nisi man. Oritur autem aliquando ex superbia que
est quasi mons gelboe. super quem nec ros
nec pluuia deuotionis. secundum Bern. de-
scendit. Aliquando ex defectu cibi spiritualis
psalmus. Aruit cor meum quia oblitus sum com-
medere panem meum. Aliquando ex accidia.
Nam alie creature ocio impinguantur
sed homo labore spirituali. Prouerb. xiij.
Uult et non vult piger. anima autem labora-
tium impinguabitur. Decimusquartus M
est tristicia in diuino. scilicet officio. Et Greg.
videtur vocare torporem qui est circa precepta
que pertinent ad communem iusticiam. Non
inquit Aug. ex tristicia aut necessitate.
quia hilarem datorem diligit deus. ij.
Cor. ix. Hoc vicium est quasi absinthium
positum in esca dei. Item cum omnia a deo
acceperimus iustissimum est ut ei restituen-
do lete fuiamus. Item Prouer. xxv. Sicut
tinea vestimentorum et vermis ligno. sic tri
sticia viri nocet cordi. Decimusquin- N
tus. tedium vite quod aliquando oritur ex dei
amore et celestis patrie. Sicut patet in apostolo
qui concupiuit dissolui et esse cum Christo. Aliquando
ex malorum presertim alienorum consideratio
ne. quibus mundus plenus est. Eccle. ij. Teduit
me vite mee videntem mala esse vniuer
sa sub sole et cuncta vanitatem et afflictionem
spiritus. Aliquando ex vehementia tribulationis
propterea. ij. Cor. j. Supra modum grauati
sumus, et supra virtutem, ita vt tederet

nos etiã viuere. Aliquãdo ex accidia. et tũc ẽ pctm̃. et pueniit ex lõga tristicia postq̃ nõ solũ tedet deo seruire sed etiã viuere. Decimussextus ẽ desperatio quã docet apl's fugere penitẽtes. ij. Cor. ij. Ne nimia tristicia absorbeant hmõi. Decimusseptimus ẽ rancor et q̃dã mẽtis amaritudo. ↄtra illos q̃ hoiem volũt ad spũalia exercitia inducere. Exemplũ de monacho accidioso ↄ prelatũ amaricato. Decimusoctauus ẽ instabilitas ꝓpositi. cũ hõ in dei seruitio diuersa ꝓponit. et mala attentat. et freq̃nter ꝓpositũ mutat. n̄ ex impotẽtia aut ex rõnabili cã. sed ꝓpt tediũ qd̃ hz l corꝑ executiõe spũaliũ. Decimusnonus ẽ inquietudo corpis et instabilitas loci. vt apparet in mltis. Vicesimus ẽ malicia q̃ ꝓpt tristiciã quã q̃s hz in diuinis intantũ malus efficit q̃ ẽt spũalia modica aut nullo estimat et ẽt impugnat.

D Quo ad tertiũ principale notandũ q̃ plura remedia sunt ↄtra accidiam. Primũ est ↄsideratio detestabilitatis huius vicij. vt apparet pmo in cõsideratiõe exẽploꝝ oim reꝝ laborantiũ. Nã in vita carẽtibus sol et astra q̃tidie gyrũ mũdi circũeunt. In hñtibus vitã vegetabilẽ herbe et arbores minimũ initiũ hñtes. in mltis aduersis ad magnam quãtitatẽ puenerũt. In sensibilibus dicit Salomõ Prouer. vj. Vade ad formicã o piger. et ↄsidera vias eius. et disce sapiẽtiã. In malis hoibus q̃t sunt studia mũdo intẽdi. In bonis hoibus Cecilia q̃si apis argumẽtosa deo seruit. In angelis bonis et malis ↄtinua sũt exercitia Scdm ẽ q̃ tm̃ displiceat deo. vñ Apoc. iij. Quia tepidus es incipiã te euomẽ. Cã sm glo. q: quãdã securitatẽ accipiunt de bonis aliq̃bus. Itẽ Lu. xv. Gaudiũ ẽ angelis sup vno pctõre scz feruido pniam agẽte. q̃ sup nonagitanouem iustis q̃ nõ indigẽt pnia. s. tepidevtẽtibus sm Grego. Itẽ Luc. xiij. de ficulnea dicit infructifera. Succide illam vt q̃d etiã terrã occupat. Tertiũ est q̃ accidia multũ placet diabolo. Vnde Matt. xij. Immũdus spũs exiẽs ab homie. inueniẽs domũ vacantẽ. vadit et assumit alios septẽ spũs nequiores se et intrãtes habitãt ibi. Itẽ Matth. viij. Demones dixerũt xpo. Si eijcis nos. mitte nos in gregem porcoꝝ. Et Job. xl. de dormire. s. demon i loco calami. p qd̃ vacuitas designat. Scdm remediũ ẽ rõnabilis diuersitas occupationũ. sed ordinata dz eẽ et rõnabilis. vt docet exẽplũ in vitas patrũ. vbi btõ Anthonio accidia tentato angelus apparuit quẽ vidit pmo funiculũ torq̃ntẽ. deinde orãtẽ. deide sportao texẽtẽ. et iteꝝ oroni vacantez. et sic facere Anthoniũ iubẽtem ↄ accidiã. Tertiũ ẽ vt cũ sentit tristiciã accidie q̃s interdũ q̃rat bonã societatẽ cũ q̃ versiliter solũ de deo et licitis tractet lete. Exẽplũ i vitas patꝝ. vbi sepe illd̃ fecerit. In cuius figura legit Exod. xvij. q̃ Josue pugnãte ↄtra Amalech orabat Moyses leuãs manus ad deũ. cuius manus erãt graues. sed Hur et Aaron sustẽtabant manus eius ex vtraq3 pte. Quartũ vt hõ se cogat ad exercitiũ spũaliũ q̃ fastidit. nã habitus delectabilis nõ nisi p actus interdũ tristes mltiplicatos acq̃rit ex. ij. Eth. Quitũ vt cũ magno conatu q̃s memoret dei tot bñficia. Et si sm ps. renuit ↄsolari aĩa. credat qd̃ seq̃t. Memor fui dei et delectatus sum. Oportet aũt hũc conatũ magnũ eẽ. q: hõ in tristicia ↄstitutus difficulter talibus imorat. Sextũ ẽ exclusio ꝓ posse triũ radicũ accidie supra in pncipio capli positaꝝ. In cuius figura dz Leuit. vj. Ignis i altari meo sp ardebit quẽ nutriet sacerdos subijciens ligna mane p singulos dies. Septimũ ẽ ↄsideratio pene inferni et purgatorij et beatitudinis q̃ expectamus sm nrm meritum vel demeritũ. Vñ

in vitis patrū. Quidam pater cōque-
stus est patri Achilli accidiaz. Rūdit
alter id pateris. q2 nondum vidisti re-
quiem celi. nec penā inferni. Octauū
⁊ summū remediuz dei gr̄a est. Ps.
Viā mandatoꝝ tuoꝝ cucurri cum di
latasti cor meū. Vñ in Cantꝭ. Trahe
me post te curremus in odore vnguē
toꝝum tuoꝝ Canticꝭ. j. Ps. Erraui sic̄
ouis que perijt ⁊c̄.

Capitulum. xxj.

D Ecimosexto ꝓhibetur erube-
scentia xp̄m sequēdi ⁊ eius do
ctrinā in necessarijs ad salutē
A Vñ Luc. ix. ait. Qui me erubuerit et
meos sermones. hunc filius hominis
erubescet cuz venerit in maiestate sua
⁊ patris ⁊ sanctoꝝ angeloꝝ. id est. ad
modū erubescētis se habebit dicens.
Nescio vos. sicut ait v̄ginibus fatuis.
Matth. xxv. ⁊ clausa est ianua. Tria
sunt hic dicēda ⁊ videnda. Primo de
verecundia seu erubescētia bona. Se-
cūdo de mala de quib⁹ dicit Eccꝭ. iiij.
Est cōfusio adducēs peccatū. ⁊ ē con
fusio gr̄am ⁊ gl̄iam adducēs. Tertio
B. de remedijs male erubescētie. Circa
ad primū notanduz s̄m Tho. scda. ij.
q. cxliiij. q̄ verecūdia ē timor de actu
exprobrabili facto vel fiendo. Dicitur
primo timor q̄ est respectu ardui pos-
sibilis respectu cuius nō est tristicia.
Ex quo p3 q̄ ꝑfecti nō erubescūt faci-
liter de futuris malis ꝑpetrabilib⁹. q2
nō apprehendūt mala opa vt difficul-
ter ab eis mediante gr̄a vitabilia. Itē
p3 q̄ maliciosi nō sunt verecūdi. quis
ex habitu facilia putāt mala. Dicitur
de actu turpi. in q̄ includit cogitatio.
verbū vel omissio turpis. Dicit turpis
seu exprobrabilis. Sed q̄ sunt turpia
exprobrabilia seu inhonesta? Rñdeo.
q̄ nuditas corpis in adulto respectu
alterius. Itez discooptura mēbri im-
mundi. puta genitaliū. posterioꝝum ⁊
vberum. Ex quo p3 q̄m malefaciāt ve-
stes curtas portantes quo ad viros. ⁊
vbera nudātes quo ad mulieres ⁊ tu-
nicas leuātes sine causa. Rō istoꝝ est
q2 a natura talia vcremur. vt dicit bea-
tus Augꝭ. li. de ci. dei. ꝯtra diogenez.
Itē oĩe pctm̄ est erubescibile. ꝑcipue
tñ luxurie furti seu subtractōis alieni
boni ⁊ mēdacij. De quib⁹ inter cetera
dicit Ecci. xlj. Erubescite a patre ⁊ ma
tre de fornicatiōe. ⁊ a ꝑsidēte ⁊ potēte
de mēdacio. ⁊ a ꝑncipe ⁊ a duce de de
licto. Qr aūt turpe sit oĩe pctm̄ p3 C
tripl'r. Primo q2 peccarū nuditatē fe
cit erubescibilem. Nam Geñ. ij. dicit
Erat vterq3 nudus Adā sc3 ⁊ vxor ei⁹
⁊ nō erubescebāt. Rō. q2 nullū pecca-
tum fecerant ⁊ furturū faciliter vitare
poterāt. Interim eñ q̄ mens supiori
obediebat creatori quicq̄d infra men
tem erat. vt mēbra corpis ⁊ etiā bestie
hoi obediebāt. s3 eo ip̄o quo hō deo in-
obediēs fuit. obediētia multoꝝ hoi ē
subtracta. Jō Geñ. iij. dr̄. Postq̄ am
bo de fructu vetito gustauerūt aperti
sūt ocl'i amboꝝ. vic3 exꝑientiā haben
do q̄ malū ꝑus mēte nouerūt. Cūq3
cognouissent se eē nudos cōsuerūt fo
lia fic⁹ ⁊ fecerūt sibi perizomata. Plu
ra ibi de verecūdia vic3 q̄ ad vocē dei
fugerūt qŭ deus q̄siuit. Adam vbi es?
q̄ deus ait. q̄s tibi indicauit? Scdo D
cum erubescētia sit fuga rei turpis. ⁊
pctm̄ sit opus diaboli ꝯtra nām. imo
eo remoto oĩa decētia forēt. constat
pctm̄ esse maxime erubescibile. ⁊ q̄
plus est in eius cōparatione alia eru-
bescibilia nō sunt. teste Gregꝭ. dicēte
de maria magdalena. quia semetipsaz
grauiter intus erubescebat. nihil esse
credidit q̄d verecundaretur foris. Ter
tio erubescētia ē respectu immundoꝝ
s3 in cōparatione peccati alia immun
da mūda sunt. Vñ Matth. xv. Que
de ore procēdunt. de corde exeunt. et

ea coīnqnināt hoīem. de corde enim
exeunt cogitatiões male. homicidia.
adulteria. fornicatiões. furta. falsa te-
stimonia. blasphemie. hec sunt q̄ coin
quinant hoīem. Ps. Corrupti sunt ⁊
abhominabiles facti sunt scʒ iniqui.
Dicit̄ facto vl̄ fiendo. qꝛ plura fecim⁹
q̄ erubescere debem⁹ ⁊ nescim⁹ an de
facto lucere coꝛaʒ deo habeam⁹. plura
etiā sunt q̄ ꝑpetrare possem⁹ turpia.
E Notandū scd̄o f̄m Tho. vbi prius.
⁊ pħm. ij. ⁊. iiij. Ethic. q̄ verecūdia ꝓ-
prie non sit virtus eo q̄ ↄtus dicit ꝑfe
ctionē habit⁹. ꝑfeci⁹ aūt vir nō timet
aliq̄d vt futurū arduū possibile vl̄ dif-
ficulter vitabile. ſ; ꝓpter habitū facilit̄
vitabile turpe. tñ verecūdia ē bonum
q̄d ⁊ laudabilis passio. ⁊ hūas ꝓfīcis
ei⁹ acq̄ri pōt. Laudabilis. inquā q̄ntu
plici rōne. Primo qꝛ frenū ē sensuali
tatis q̄ð dū q̄s hʒ a multis malis pre-
seruat̄ actibus ⁊ spes est de ei⁹ corre-
ctione. Vñ q̄dam pħs dicit. Erubuit
res salua est. Secūdo est ornamentū
preciosū quo decorat̄ iuuētus ⁊ mu-
liebris sexus. Vnde Ecc̄. vij. Gratia
verecūdie ei⁹ scʒ mulieris sensate ⁊ bo
ne sup aurum. Tertio est oculus qui-
dam mētis ostendēs opus de quo q̄s
verecundat̄ esse examinandū an bo-
num. ⁊ tunc erubescētia est expellēda
si malū tunc est dimittenda. f̄m illud
Math. vj. Si oculus tuus nequam
fuerit. totum corpus tuū tenebrosum
erit. Quarto est priuilegium humāe
conditionis in hac vita quo caret oīa
animalia irrōnalia. quia nullum eoꝝ
verecundat̄ ꝓprie. quia turpe non ꝑ-
cipit. vt pʒ in eorum actibus. Quin-
to gratiam a deo meret̄. Vñ Gen. ix.
Sem verecundus benedicit̄ ⁊ Cham
maledicit̄. Etiam Luc. j. ad ingressū
angeli Maria verecūda ⁊ timida au
diuit. Ne timeas maria. inuenisti gra
tiam apud dominū. Quo cōtra q̄nq̄
mala incurrūt inuerecūdi ꝑ oppositū
que faciliter considerare potes. Vn-
de Here. iij. Frons mulieꝝ meretri
cis facta est tibi. noluisti erubescere.
Item ibidem. vj. Cōfusione nō sunt
confusi ⁊ erubescere nescierūt. Ter- F
tio notandū q̄ verecūdia q̄ etiā nō est
ꝑcīn reperitur in multis. Primo in ꝑ-
fectis ⁊ senibus q̄ ad habitū multū. et
parū quo ad actū. q̄a nō apprehēdūt
turpia vt possibilia sibi ⁊ difficulit̄ eua
sibilia. ſ; tñ sunt sic dispositi vt si in eis
esset aliq̄d turpe de hoc verecūdarent̄
vt dicit pħs. iiij. eth. Secūdo reperitur
plus in mediocriter bonis. quia i eis
est aliquid de amore boni. ⁊ tamē nō
sunt totaliter imunes a malo. Tertio
plus reperiendum est de verecundia in
feminis. Quarto plus in virginibus
adultis. Quinto maxime in iuueni-
bus vtriusq̄ sexus postq̄ venerint ad
vsum rōnis. Verecūdia aūt carent q̄
sunt in patria. Item vsu rōnis caren-
tes in via Adam ⁊ Eua caruerunt in
paradiso. Et maliciosi qui nihil appꝛ-
hendunt vt turpe. nec malum timent
Est preterea triplex verecūdia. q̄dam
naturalis vsum rōnis ꝓueniens sicut
alie passiones. Alia est materia merē
di. vt ista q̄ insurgit rōne ifantie inno-
centis. Tertia ē meritoria ⁊ satisfacto
ria. vt ista quā habem⁹ in ↄfitēdo pec
cata. Vñ Bern̄. Quātū displicet deo
impudicia peccatoris. tantum placet
deo erubescētia penitētis. Quo ad G
scd̄m principale notandū q̄ f̄m Tho.
vbi supra. mala verecūdia ē timor in-
ordinatus de actu mōuere ſ; apparent̄
ex probabili seu turpi facto vl̄ fiendo
Pro cuius declaratione aduertendū
cū timor sit de essentia verecūdie quā-
tum ad propositum sufficit timor vel
metus. qui f̄m Tho. in. iiij. dis. xxxix.
est instantis vel futuri periculi causa
mētis trepidatio. Et est duplex met⁹

quidam qui cadit in cōstantē virum.
Alius qui nō cadit in cōstantē viruȝ.
Constans em̄ ꝓprie est virtuosus. ⁊ in
constans viciosus. Metus aūt cadēs
in constantē virū est qū minus maluȝ
sustinendū cogit metu maioris mali.
Hic timor cadit in ꝯstantē virū. Cuiꝰ
rō est. q: ſm phm. ij. ethi. constās ⁊ vir
tuosus est mēsura omniū opeꝝ suoꝝ
Scit em̄ quid fugienduȝ ⁊ qd facien-
dum sit. Idcirco eligit magis sustine-
re minus malū q̄ maiꝰ malū incide-
re vbi vnū fieri oportet. Et differt con
stans ab incōstanti dupl'r. Primo ele
ctione q: eligit quodcūq̄ malū pene
pati. puta priuationē bonoꝝ exterio-
rū fame vel vite q̄ peccare. De q̊ dicit
Anshel. li. Cur deus hō. q̄ ꝓ infinitꝭ
mūdis saluādis seȝ corꝑaliter nō esset
cōmittendū pcm̄. Incōstans aūt ⁊ vi
ciosus eligit potiꝰ subire maiꝰ malū.
puta pcm̄ ꝓpter delectationē annexā
q̄ vitare minus malum. puta ꝑdere
temporalia. Nam minimū peccatum
est maius malum q̄ maximū maluȝ
pene sit malum. Alia differentia ē qn
tum ad estimationē periculi vel pene
imminētis. quia ꝯstans nō cogit̃ nisi
forti ⁊ ꝓbabili estimatione. Incōstās
autē pro leni estimatione ⁊ fugit quo
D dāmō nemine ꝑsequēte. Est aūt q̄-
druplex metus qui cadit in cōstanteȝ
virum. Primus est metus morꝭ ab
eo qui intendit ⁊ pōt occidere. Secū-
dus est grauis cruciatꝰ corporis. pu-
ta vberatio. torsio. incarceratio. ⁊ hu-
iusmodi. Tertius est metꝰ stupri qui
bonis viris maior q̄ mortis eē debet
Item si quis dedit aliquid ne stuprū
patiat̃ vir vel mulier. Quartus serui
tutis metus. Et dicit Tho. Pe. ⁊ Al-
ber. q̄ nō differt vtrū hec p̄dicta q̄tuor
fiant in ꝑsona ꝓpria siue in ꝑsona libe
roꝝ siue vxoris. Itē si q̄s i adulterio
vel furto vel flagitio alio dephensus

dedit aliquid vel se obligauit. ad p̄di-
cta quattuor ptinet. q: timuit morteȝ
vel pericula vel vincula. Itē si dephē
sus dedit q̄d dephensori vel ꝓmisit ne
ꝓderet̃. pertinet ad quattuor p̄fata. q:
ꝓditus p̄nominata potuit pati. Me
tus aūt cadens in ꝯstantē virū est q̊ fit
p minas verboꝝ. vt nisi hoc fecerꝭ nō
habebis gratiā meā. vel non diligā te
⁊ silia. Etiā ſm legistas timor ifamie
⁊ vexatiōis nō caderēt in cōstantē vi-
rum ⁊ sub quattuor p̄fatis. q: talibus
multis modis subueniri pōt. Et nota
q̄ metus cadit in vnuȝ qui nō diceret̃
cadere in aliū. Nō em̄ ē verisimile re-
gem timere debuisse militē ꝑuū. ⁊ mi
nor metꝰ excusat in casu feminā q̄ vi-
rū. Metus igit̃ cadēs in ꝯstantē virū
facit q̄ ꝓmissa vel data tali metu nec
corā deo nec coraȝ eccl'ia tenēt. vt ma-
trimoniū tali metu ꝯtractū. ⁊ alia da-
ta vel ꝓmissa. Nō est. q: ꝯsensus in ta
libus nō est liber mere ſȝ coactus. ni-
hil ḡ dedit libere. imo metus cadens
in ꝯstantē virū impetrat restitutioneȝ
in integrū. Sed querit̃. Vtruȝ ille I
qui p metū cadentē in ꝯstantē viꝝ cō-
pulsus aliq̄d ꝓmittit de tēporalibus
teneat̃ illō postmodū adimplere. Re
spōdet Alb. in. iiij. Credo q̄ vbi ē iu-
diciū p qō inueniri pōt defensio a iu-
dicante etiā coactus dȝ soluere ꝓmis
sum. Et ꝯpetit ei actio ex lege ⁊ ex ca
none. ⁊ iudex dȝ eū restituē i integrū.
Si aūt defectꝰ sit iudicii. puto q̄ nō
debet soluere ſȝ aliquā leuē ꝓpt̃ caute
lā facere penitētiā de ꝓmisso. ꝑcipue
si fides vel iuramentū nō interuenit.
Si aūt iuramētū iteruenit. dicūt mul
ti ⁊ etiā mihi satis ꝓbabile videt̃ esse
soluendū. Si aūt nō soluit ⁊ iuramen
tum violauit. ⁊ postea venit ad penitē
tiā videtur mihi nō esse cogendus a d
solutionem. sed tantum ad fracti iu-
ramenti emendationem. hec Alber.

K Dubitaт an timor in genere de ti-
more loquēdo excuset a peccato. Rn̄.
sm Tho. scd̄a .ij. q. cxxij. arti. iiij. Ti-
mor intantū habet rōnem pcti inq̄tū
est ꝯtra ordinē recte rōnis. que ē regu
la humanoꝝ actuū. Recta autē ratio
iudicat quedā mala magis eē alijs fu
gienda. ꝛ iō quicunq̄ vt refugiat ma-
la q̄ sm rōnem magis sunt fugienda
nō refugit mala que sunt minus fugi
enda. non ē peccatum. Sicut magis
est fugiēda mors corpalis q̄ amissio
reꝝ. Unde si qo ꝓpter timorē mortis
latronibus ꝓmitteret aut daret excu-
saretur a peccato qđ incurreret si sine
causa legitima pretermissis bonis ho
minibus quibus magis eēt dandum
peccatoribus largireт. Si aūt aliquis
per timorē fugiens mala q̄ sm rōnez
sunt min⁹ fugiēda incurrat mala que
sm rōnem sunt magꝰ fugiēda. nō pōt
a peccato totaliter excusari. q2 talis ti-
mor inordinatus esset. Sūt āt timen
da magis mala aīe q̄ corpis. ꝛ mala
corporis quā exterioꝝ reꝝ. Et ideo si
quis incurrat mala aīe. id est. peccata
fugiens mala corpis puta flagella vel
mortē. aut mala exterioꝝ. puta dānū
pecunie. aut si sustineat mala corporis
vt vitet damnū pecunie. nō excusatur
totaliter a peccato. diminuitur tamen
aliquod eius peccatum. quia minus
voluntarium est quod ex timore agi-
tur. Imponiт enī homī quedā necessi
tas aliq̄d faciēdi ꝓpꝰ imminentē timo
rē vt faciat volūtariū mixtū sm phm.
L Sed qn̄ est timor peccatū mortale?
Rn̄. ar. iij. Timor est pctm̄ sm q̄ ē in-
ordinatus prout scz refugit q̄s qđ sm
rōnem non est fugiendum. hec aūt in
ordinatio timoris quādoq̄ quidē cō-
sistit in solo appetitu sensitiuo non ve
niente ex cōsensu rationalis appetit⁹.
ꝛ sic non est peccatum mortale sed ve-
niale solum. Quandoq̄ vero huius-
modi inordinatio timoris ꝑtingit vs-
q̄ ad appetitū rōnalez qui diciт volū-
tas. que volūtas ex libero arbitrio re
fugit aliquid nō sm rōnem. Et talꝭ in-
ordinatio timoris qn̄q̄ ē pctm̄ veniale
quandoq̄ mortale. Si enī quis ꝓpter
timorē quo refugit quis ꝑiculū mor
tis. vel qđcunq̄ aliud tēporale malū
sic dispositus ē vt faciat aliqđ prohibi
tum. vel ꝑtermittit aliqđ quod ē pre-
ceptū in lege diuina. talis timor ē pec
catū mortale. alioquin erit peccatum
veniale. Un̄ Apoc. xxj. Timidis ꝛ in-
credulis ꝛ execratꝭ pars erit in stagno
ignis ꝛ sulphuris. qđ ē mors secunda
hec de Tho. Quicq̄d igiт de timore
dictū est illud ad verecundiam appli
candū est. Ad sciendū qn̄ verecūdia M
sit peccatū veniale vel mortale. Notā-
dum sm Tho. scd̄a. ij. q. xix. arti. ij. et
.iij. q̄ timor mūdanus ē quo quis in-
ordinate timet amittere bona exterio
ra. Humanus quo q̄s timet ꝓprie ꝑ-
sone. ꝛ ptinent ad vnū timorez in re q̄
quis a deo recedit ꝓpter amorez crea-
ture ꝛ corpis detrimentū. Etiā timere
talium ꝑditionē interdū est naturale. in
terdū viciū. Naturale enī est qđ refu-
git ꝓprij corpis detrimentū. vel etiam
damnū tpalium reꝝ. Sed q̄ hō ꝓpter
ista recedit a iusticia ē ꝯtra rōnē natu-
ralē. Un̄ pho. iij. ethic. dicit q̄ quedā
sunt peccatoꝝ opa ad q̄ nullo timore
dz q̄s cogi. q2 peius est hmōi pctā cō-
mittere q̄ penas quascūq̄ pati. Dici
tur in diffinitiōe de actu nō vere s3 ap-
parenter exprobrabili. Ubi nota q̄ N
duplices sunt actus. quidā vere expro
brabiles vt in ꝑncipio capituli patuit
Alij nō vere exprobrabiles s3 apud fi-
lios huius seculi. De quib⁹ diciт Job
.xij. Deridetur iusti simplicitas. Sup q̄
Grego. li. x. moral. sic dicit. Animus
quippe viri iusti nōnunq̄ operi recto
constanter innititur. ꝛ tamen hūanis

irrisionib⁹ vrget. Miranda agit ⁊ obprobria recipit. q: ab hui⁹ mūdi sapientib⁹ puritatis v̄tus fatuitas credit. Quid nāq₃ in mūdo stult⁹ videt q̄ mētem v̄bis ōndere. nihil callida machinatiōe simulare. nullas iniurijs cōtumelias reddere. p maledicētib⁹ orare pauptatē q̄rere. possessa relinq̄re. rapienti nō resistere. pcutiēti vnā maxillā alterā p̄bere: ₃ qd abominat egyptij. israelite deo offerūt. Subdit. Lāpas cōtēpta apud cogitatōes diuitū. id ē. supboꝛ parata ad tempus statutū.

D Itē notādū q̄ malā verecūdiā multi hūt s̄m q̄ multipliciter aliq̄ peccāt. vt in septē pctīs capitalib⁹. Pꝛio q̄dā verecundant humiles eē. aut in veste cōtra exemplū Johānis baptiste. vestiti zona pellicea Matth. iij. Aut nō querēdo necessaria dubia. ↄtra xp̄i exemplū qui i medio doctoꝝ q̄siuit Luce. ij. Aut verecūdantes qn̄ nō sciunt r̄ndere ad q̄dā inutilia. Sicut Homerus vt refert Policratus. q̄ pblema pediculoꝝ soluere nequēs p̄ tristicia mortu⁹ ē. Aut sacramēto reuerētiam nō faciētes. cōtra exēplū milit q̄ pcio se indut⁹ equū descēdit in luto genua flectēdo ad eucharistiā s̄m suā cōsuetudinē. vt Cesarius refert in suo dialogo. Scdo sunt alij verecundātes paupertatē. que ē instrumentū hūilitatis lima peccatoꝝ. ⁊ xp̄i ornatus. Alij celant genealogiā pauperū. Quo ↄtra dicitur de Guilhel. ep̄o parisieñ. qui scobam cū qua pater suus pistoꝛ fornacem purgare solebat in camera sua semꝑ habebat. vt videret se de paupertate eleuatū. Et Esa. xlviij. Ecce excoxi te ₃ nō quasi argentū. elegi te in camino paupertatis. ꝓpter me faciā vt nō blasphemer. gloꝛiam meā alteri non dabo. Tertio alij verentur detractiones castitatis. cōtrahūt. cōtra exempla virginū q̄ etiā sanguinē effundere non erubuerūt. Vn̄ Sapie. iiij. Multigena aūt impioꝝ multitudo nō erit vtilis. ⁊ adulterine plantatiōes nō dabūt radices altas. nec stabile firmamentū collocabūt. ⁊ si in ramis in tpe germinauerint infirmiter posita a vēto ↄmouebunt ⁊ a nimietate ventorum eradicabunt. Quarto alij patientiā recusantes verecūdant irā₃ sopire. cōtra xp̄i verbū. In patientia vr̄a possidebitis aīas v̄ras Luc. xxi. Quito alij verent ignoscere in se peccātib⁹. cōtra exemplū xp̄i. qui totiēs presertim die crucifixionis offensus oīa cōdonauit Sexto alij abstinentiā verentur ꝓpter obloquētes. cōtra exemplū Honorati p̄mo dialogoꝝ Greg. vbi dicit. q̄ in ↄuiuio carnes comedere nolēs miraculose piscē obtinuit. Septimo alij ex inertia ⁊ pusillanimitate timēt morituris mortē annūciare. cōtra exemplū Esaie dicentis Ezechie. Dispone domui tue. q: morieris tu ⁊ nō viues. Esa. xxxviij. Alij verecūdant infirmis obsequi xp̄m fugiētes. Alij verecūdatur corrigere vicia filioꝝ. ancillaꝝ ⁊ familie. quos oēs valde terrere deberet formida hec xp̄i sentētia Luc. ix. Qui me erubuerit ⁊ meos sermones. hūc fili⁹ hoīs erubescet cū venerit in maiestate sua ⁊c. Quo ad tertiū p̄ncipale notādū. q̄ ad expellendā verecūdiā P valēt septē. Pꝛio ↄsiderare xp̄i maximā dehonoꝛationē in sua morte. Nā ad festū pasce de oī terra quasi aliqui hierusalē venerāt. xp̄s famosissim⁹ in verbo facto ⁊ v̄tute fuerat. crux turpissima fuit pena. ⁊ tn̄ voluit in medio latronū educi ⁊ mori ⁊ nud⁹ oīno exui. q̄ ola aliā ⁊ aliā verecūdiā maximā incutere potuerit. Et rō ad Hebre. xij. Proposito sibi gaudio sustinuit crucē ↄfusiōe ↄtēpta. Quare vt ibidē dicit. Exeamus extra castra improperiū eius portātes. Secūdo videamus exēpla

sanctoꝝ qui verecundiā postponētes.
D virtutibus insudarūt. Nam Heb.xj.
Fide Moyses grandis fact⁹ negauit
se eē filiū filie Pharaonis. voluit eīn
magis affligi cuꝫ populo dei ꝗ̄ tēpo-
ralis pctī habere iocunditatē. Susan
na magis voluit mori turpiter ꝗ̄ puri
tatē matrimonialē pdere. Danie.xiij.
Itē Act.v. Ibāt apl̄i gaudētes a cō-
spectu cōcilij qm̄ digni habiti sunt cō
tumeliā pro nomie Jesu pati. Tertio
ponderandū ē ꝗ̄ malum ꝛ stultū sit di
mittere opa bona ex verecūdia. Nam
tales faciūt sicut vir q̄ ꝓpter latratū ca
niculi castrum non defenderet. sicut
equus qui truncuꝫ vmbrosum formi-
daret. Et sicut vidētes recti ꝛ sani irri-
sionē cecoꝝ curuoꝝ ꝛ leprosoꝝ ꝛ iudi-
cia coꝝ falsa curare non debēt. p nihi
lo enim irrisiōes curāde sunt talium.
Quo ꝯtra Leuit.xxvj. dicit. Terrebit
eos sonitus folij volātis. Quarto valꝫ
considerare erubescentiā quā in futu
ro sustinebunt bona facere erubescen
tes Luc.ix. Qui me erubuerit ꝛ meos
sermones ꝛc. Quinto sexto ꝛ septimo
valet considerare tres radices verecū-
die male ꝛ illas extirpare. Prima ra-
dix ē amor placēdi mūdo. Sen. De-
fines timere si sperare desieris. Idem
Nōdum felix es si non turba deridet
te. Matth.v. Beati estis cū maledixe
rint vobis hoīes. Scda. elōgatio dei
ab aia qꝛ si pn̄s esset multū diceret ꝗ̄s
illud ps̄. Si ambulauero i medio vm
bre mortis. non timebo mala. qm̄ tu
mecum es domine. al's timeret. Figu
ra huius ē in Petro qui xp̄m sequēs
a longe ter negauit ex timore ꝛ verecū-
dia. Tertia causa ē auiditas honoris
trāsitorij q̄ cū a falsis attribuit facilit
perdit ꝛ apud neminem vniuersaliter
honor habet. Si inquit apl's homini
bus placerem Christi seruus non es-
sem Galath.j.

Capitulum.xxij.

Q Uia igit supbie vicium causat
inobedientiā ꝛ p̄ceptoꝝ trans-
gressionē atqꝫ contemptū. Id-
circo decimoseptimo tria p̄ncipaliter
de hmōi ꝓnūc sunt videnda. Primo A
quibus ex p̄cepto sit obediendū. Se
cūdo q̄d sit cōtemptus. ꝛ qm̄ mortale
pctm̄. Tertio de inobedientia. quādo
sit mortale pctm̄. Quātum ad primum
dubitat. An subditus teneat prelatis
suis in oibus obedire. R̄ndet Thom.
scda.ij.q.ciiij.ar.v. Obediens mouet
ad imperiū precipiētis quadā necessi
tate iusticie. pōt aūt cōtingere ex duo
bus ꝗ̄ subditus non teneatur superiori
suo in omnibus obedire. Vno modo
propter preceptuꝫ maioris. vt dicitur
Rom.xiij. sup illō. Qui potestati resi
stit dei ordinatiōi resistit. Qui resistūt
ipsi sibi dānatiōeꝫ acquirūt. Vbi glo.
Aug⁹. Si quid iusserit impator. nun
quid faciendū est si ꝯtra ꝓcōsulē iube
at. Rursum si quid ipse ꝓconsul iube-
at ꝛ aliud imperator. nunq̄d dubitat
illo contempto isti ē seruiendū. Ergo
si aliud imparor aliud deus iubeat. il
lo cōtempto obtemperādum est deo.
Ray. addit. si tamen dubitat subditus
vtrū id qd̄ p̄cipit sit ꝯtra deū vel non
debet obedire. nisi eēt tale q̄d in quo
nullo modo eēt excusabilis ignoran-
tia. puta cōtra articulū fidei. precepta
vel prohibitiones vel generale statu-
tum ecclesie. Al's bonuꝫ sine quo pōt
esse saluus debet dimittere interdum.
propter bonum obediētie. Alio mo- B
do dicit Tho. Non tenet inferior suo
superiori obedire. si ei aliq̄d p̄cipiat in
quo ei nō subdit. Dicit eīn Seneca.iij.
libro de bn̄ficijs. Errat si quis estimat
seruitutē in totū hoiem descēdere. ps
eius melior excepta ē. corpa obnoxia
sūt ꝛ ascripta dn̄is. mēs q̄dē est sui iuris
Et iō in his que ꝑtinent ad interiorē

motũ voluntatis. hõ nõ tenetur homini obedire. ꝫ in his q̃ exteri⁹ p corp⁹ sunt agẽda. In quib⁹ tñ ſm ea q̃ ad naturã corpis ptinẽt. hõ homĩ obedire nõ tenet ꝫ soli deo. qr oẽs hoies nã sunt pares. puta in his q̃ ptinẽt ad corpis sustentationez ꝛ ꝓlis generationẽ. Vñ nõ tenent nec servi dñis. nec filij parẽtib⁹ obedire de mrĩmonio ꝯtrahẽdo vel ꝟginitate ſuanda. aut aliquo alio hmõi. ꝫ in his q̃ ptinẽt ad dispensationem vel dispositionẽ actuũ ꝛ rerũ humanaꝝ tenet subdit⁹ suo supiori obedire ſm rõnem supioritatis. Sic miles duci exercitus in his q̃ ptinent ad bellũ. servus dño in his q̃ ptinẽt ad servilia opa exequenda. fili⁹ prĩ in his que ptinẽt ad disciplinã vite ꝛ curã domesticã. ꝛ sic de alijs. Vlricus i sũma addit. Laici nõ tenent p̃latis ecclesiasticis obedire nisi in his ad quoꝝ observantiã se in baptismo obligauerũt scꝫ vt teneãt verã fidẽ cũ opibus quib⁹ abrenũciauerũt diabolo ꝛ oĩb⁹ pompis eius. Clerici aũt tenent eis obedire in his q̃ ptinẽt ad officiũ clericale.

C. Dubitatur scdõ. Vtrũ religiosus teneatur in oĩbus p̃lato suo obedire. Rñ. ſm Tho. vbi. s. Et Petrꝰ de thar. super. ij. dis. vlt. q triplex ẽ obedientia. Prima sufficiẽs ad salutẽ seu necessitatẽ qua. s. obedit q̃s in his ad q̃ obligat. Obligat autẽ religiosus ꝛ ad illa solũ obedire tenet que possunt ad regularem ꝯservationẽ ptinere. vt sunt promissa. ꝛ illa sine quib⁹ religionis professio nõ servaret. vt mutua obsequia ꝛ officia ꝛ hmõi. Et in his p̃lato suo obedire est necessitatis. Secũda est obediẽtia pfecta. que obedit in oĩbus licitis. ꝫ illa nõ est necessitatis vt Ber. li. de dispen. ꝛ p̃cep. dicit. Subditus nec citra ꝓmissa est inhibẽdus. nec vltra ꝓmissum cogẽdus per legez obedire. Tertia obediẽtia est indiscreta que in illicitis obediret.

D. Dubitat tertio. vtrũ religiosus teneat obedire prelato suo in his q̃ sunt ꝯtra regulã. Rñ. ſm Pe. de thar. in quodlib. Eorum q̃ religioso s p̃lato suo iniungũt tria sunt genera. Quedaz sunt ſm regulã. vt ea q̃ in regula ꝯtinent. ꝛ ea q̃ ad illorũ debitã observãtiã expediũt vel requirunt. In his nõ ẽ dubiũ q̃n abbati p̃cipiẽti teneat monach⁹ obedire. nisi excuset rõnabili impedimẽto. Alia sunt p̃ter regulã. vt q̃ nec ibi ꝯtinent. nec ad illa expediunt vel ordinant. vt levare festucã. Et de his est verior ꝛ cõior opinio q in levioribꝰ q̃ sit regula tenet obedire. ꝫ nõ in grauioribus. Que aũt oĩno p̃ter regulã sũt. in his nõ tenet obedire. qr nõ tenetur nisi quantũ se obligauit sua ꝓfessiõe. perfecta tñ obediẽtia ẽt in his obedit. Alia sunt ꝯtra regulã vt quoꝝ opposita ibi p̃cipiunt vl' ꝓhibent. De his distinguẽdũ ẽ. qr quedã sunt in quibus prelat⁹ põt dispẽsare. Quedã in qb⁹ nõ põt. eo q regula vel ꝯstitutio ꝓhibet. Aut ergo certũ ẽ religioso q p̃latus in tali casu in quo p̃cipit non põt dispẽsare. ꝛ tũc nõ debꝫ obedire. Aut certũ est q põt. ꝛ tũc dꝫ obedire. Aut dubiũ est an possit. ꝛ tũc rõne dubij dico simpl'r q tenet obedire. hec de Pe.

E. In dubijs eñ obediẽdo alteri presertim supiori quis multipliciter excusatur. Primo ſm Ray. in summa. Subditus qui mouet bellum domino suo sibi mandante. Qñ eñ subditus ꝓbabiliter dubitat. an dñs habeat iustũ bellum. excusatur ibi subdit⁹ ꝓpter bonũ obedientie. lꝫ forte peccet dñs ꝯ deũ mala p̃cipiẽdo. Vñ Aug. li. ꝯ manicheũ. Vir iust⁹ si forte sb rege sacrilego militet recte põt illo iubẽte militare vl' bellare. si quod iubet vel nõ esse cõtra p̃ceptum dei certum est. vel vtrũ sit certum nõ est, ita vt fortasse:

reum faciat iniq̃tatẽ imperãdi. Inno. centem aũt militẽ ostendat ordo seruiendi. Sed intellige ſm Guil. quãdo dubitat miles an assint cõditiões que requisite ad bellum iustum. videlicet psona. res. causa animus et autoritas. Itẽ ſm Hostieñ. intellige pbabiliter dubitantẽ. qñ inqsiuit quãtũ potuit et peritiores cõsuluit. et semp dubius remansit. ne in cõsciẽtia sit affectator ignorãtie. Vñ in rebus dubijs homo p illuminatione sui laborare debet vt docet Aug. li. lxxxiij. q̃stionũ. Et habet dis. xxxvij. §. finali dicẽs. Nõ ois ignorans immunis est a pena. ille eñ ignorans põt excusari a pena qui qd disceret nõ inuenit. Illis aũt ignosci ñ nõ poterit qui habẽtes a quo discerẽt operã non dederunt. Secundo excusat dubiũ aliqualiter in reddẽdo debitum in matrimonio in casu quo mulier crederet primũ virum defunctuz et iam aliũ duxit. et nunc audit primũ virũ viuere. Naz vt Tho. dicit. q. ifali sup. iiij. dis. xxxviij. Si post secunduz cõtractum oriat aliqua dubitatio d vita prioris viri ex aliqua causa q̃ certitudinẽ facere possit. nec reddere dz. nec exigere debitum. Si aũt causa illa faciat probabilẽ dubitationẽ debet reddere. sed non exigere. Si aũt sit leuis suspitio põt vtrũq licite facere. quia debet illam causaz potius obijcere q̃ ſm hoc conscientiã formare. ħ Tho. Tertio excusat in dubio etiã vbi supe rior nõ arcet mandatũ. vt in scrupulosis et timoratis dictum est supra pri mo precepto de regula tertia peccati mortalis. Itẽ iij. precepto de sacramẽto eucharistie et de accedẽtibus cũ tesu peccati. Quarto excusat ħ i dubijs obediendo religiosi eo mõ quo dictũ est nũc. iij. dubio. Quinto excusatur quis possessor alicuius rei quã credidit bona fide fuisse suam. eo q habet continuationẽ possessionis bona fide iusto titulo. et rem prescriptibilem sibi esse credidit. et sic pscriptionẽ habere locũ credit. licet iã incipiat ex aliquo motiuo dubitare an res sit sua. Dicit eñ Hostieñ. q talis adhuc dicit hře bonã fidẽ et vtetur fructibus. et sic prescribit. Debet tñ ab alijs inquirere veritatẽ. vt sic ad eã pueniat. et illa pbat p iura canõica et ciuilia. Itẽ dic Gerñ. in glo. extra de pscript. sup. c. qm oẽ. Idẽ Inno. in glo. ibidẽ. Dubitatur F
quarto. quomõ in dubijs quis sibi rectam conscientiã debeat formare. Respondet ſm Johãnẽ de tãbacro. li. d cõsolatione theologie. xiiij. c. viij. In dubijs inqt bonoꝝ viroꝝ vita alija viuendi debet eẽ regula. Est igit respiciendum ad facta bonoꝝ viroꝝ et discre torũ. Et si plures tales vel vt in pluribus casu tali eis occurrẽte sic vel sic se hře inuenires aut estimatiõe tua iudicares. tunc et tu similit agere nõ formides. ħ ille. Ad idẽ ẽ Cancel. parisieñ. de gersona tractatu de vita aie lectiõe sexta sic dicẽs. Generale namq documentũ credere scz faciliter sapientũ et bonoꝝ iudicio et cõtra eoꝝ cõmunes sentẽtias non leuiter sibimet formare scrupulos anxios et timidos. Fallor si nõ inuenies sapiẽs. Fili ne innitaris prudentie tue. Et rursus. Noli trãsgredi terminos quos posuerunt patres tui. Hoc pcipue necessariũ est apud religiosos respectu superioꝝ suoꝝ. ħ etiã apud ignaros diuinarũ legũ. hec ille. Idem dicit de iunioribus theologis respectu sententie seniorũ. in quibus vita et doctrina in moribus bonis cõcordat. Et causam assignat. quia virtus longe certius arte opatur. et tunc nec passionibus obtenebrat. Prefatis concordat Hierony. super illud Prouerb. iij. Ne innitaris prudentie tue. Prudentie sue inquit innititur

qui ea q̄ sibi agenda vel dicēda viden
G tur patrū decretis ꝑponit. Quo ad
scōm ꝑncipale ꝺ ꝯtemptu q̄d sit ⁊ qn̄
mortale pctm̄. Rn̄. Cancel'. de vita aie
lectione. v. vbi sic dicit. Cōsului sum-
mā dn̄i Altisidiorensis vbi loquit̄ de
cōtemptu. ⁊ dicit ꝙ ꝯtēptus ē apꝑcia-
ri rē min⁹ iusto. Alio mō est rē negli-
gere ⁊ ꝺ ea nō curare. vt dū peccās hz
circūstātias retrahētes ꝫ eas nō curat
aduertere. claudit q̄z oculuz q̄dāmō
⁊ vertit tergū ad eas. Tertio mō ē ira
sci rei tāq̄ʒ vili ⁊ eā aspernari. Primū
est malū. scōm peius. tertiū pessimū.
Dicamus ꝗ ꝙ in oi pctō etiaz veniali
cōmittat̄ ꝯtemptus dei. Primo mō
vere vl' interꝑtatiue. Scōs cōtempt⁹
interuenire pōt tam in mortali q̄ʒ so-
lo veniali. Terti⁹ cōtēptus circa deū
precipientē. ⁊ erga ꝑlatū suū. inq̄ntuz
prelatus est nō videt̄ vnq̄ʒ fieri cū de-
liberatione completa absq̄ʒ pctō mor
tali. ⁊ hoc vocat̄ ꝓprie cōtempt⁹. Ni-
hilomin⁹ aduertēdūz est diligēter. ꝙ
refert plurimū dicere aliq̄d fieri ex cō
temptu ⁊ aliq̄d esse cū ꝯtemptu. Sic̄
refert aliq̄d fieri ignoranter ⁊ aliq̄d ex
ignorātia. Dicit̄ q̄ppe fieri ex ꝯtēptu
qn̄ cōtemptus est principalis cā talis
actiōis. sic ꝙ illo nō existēte nō fieret
actio. ita q̄s opatur ex ignorātia. qn̄ il-
la nō existēte nullo mō fieret illud q̄ꝺ
fit. Prouenit aūt actus nōnunq̄ʒ cuz
cōtemptu vere vel interꝑtatiue. nō tn̄
ex ꝯtemptu. q: ꝯtemptus nō est in cā.
ꝫ vel ifirmitas. aut debilitas. aut igno
rantia. aut affectio viciosa. aut libidi-
nosa dn̄atur. Sicut peccat aliq̄s q̄nq̄ʒ
ignoranter. ita tn̄ ꝙ nō minus operetur
q̄ꝺ opat̄. si illud cognosceret. ꝓpterea pa
lam est ignorātiā tūc nō eē cām agen-
tē ꝫ circūstātē. Quēadmodū ptingit
in subditis q̄ dicūt se scādālizari de fa
ctis supiorꝝ. q̄s tn̄ ab actionib⁹ malis
nō cōpesceret scādali cessatio ⁊ ꝑlatorꝝ

vita bona. ꝫ ita sibi blandiunt̄. ⁊ sup
alios querunt excusatōes in peccatis
Ex his oib⁹ nō videt̄ regula genera H
lis posse sumi de distinctione int̄ mor
tale ⁊ veniale penes hoc q̄ꝺ est esse vl'
nō esse ex ꝯtemptu. qm̄ si capiat̄ con-
temptus ꝑmo mō. non ē necesse oēm
actū factū ex ꝯtemptu eē mortale. dū
scz deus aut ꝑlatus appreciat̄ min⁹ iu
sto. solum venialit̄ ⁊ ex cōtemptu tali
mentit̄ aliq̄s. aut ociose iocat̄ vl' lente
resistit ꝑmis motib⁹. Silr̄ ex scōo cō
tēptu pōt euenire q̄ꝫuis nō ita leuiter
⁊ frequēter. Deniq̄ʒ actus q̄ prouenit
deliberate deliberatione ꝯpleta ex ter
tio ꝯtemptu. vt mihi videt̄. est sp mor
talis. ꝺ fit em̄ qn̄ peccās attēdit ad ꝑ-
cipientē ⁊ ad ꝑceptū ei⁹ licitū. siue de
us sit siue ꝑlatus. ⁊ ꝓpter vilipēsionē
⁊ aspernationē ꝑcipiētis suiq̄ʒ ꝑcepti
assurgit effrenate ad actū talē facien-
dum vel omittendū. Alioq̄n nō factu
rus vel nō omissurus. Hoc ꝓprie est
agere ex contēptu tanq̄ʒ si dicat. vt ali
qui. Ego in despectū vestri. ⁊ q: sic ꝑci
pitis agā oppositū. hec Cancel'. parisi
ensis de gerso. Ad idē ē Tho. vt ō. ꝑ-
cepto. j. de supbia. Satis etiā ꝯcorda-
te videt̄ Humbert⁹ sup li. ꝯstitutionū
vbi addit ꝙ maioritas ⁊ minoritas cō
temptus insurgit ex multꝭ. Aliqn̄ ex
magitudie rei cōtēpte. aliqn̄ ex nume
ro contēptorꝝ. aliqn̄ ex cōtēnentis ma
gis debita subiectione. aliquando ex
actus intensione. aliquādo ex frequē
tia. aliquādo ex obstinatione. aliquā-
do ex contēnentis modicitate. Est au
tem differētia inter negligētiam ⁊ cō-
temptum ꝫm beatū Bern. quia negli
gentia est languor inertie. sed contem
ptus est tumor supbie. Quo ad ter I
tium ꝑncipale q̄le sit pctm̄ iobediētia
Rn̄det Vlric⁹ li. vi. tractatu. iiij. In-
obediētia exhibita ꝑlato nō est ꝫm se
mortale pctm̄ nisi sit cōtra ꝑceptū ei⁹

quia ipse prelatus iō mandatū tēpe-
rat. q2 non vult subditū ꝑ qualibet le
ui causa exponere discrimini morta-
lis peccati. Diximus aūt ſm se. quia
ex animo nō obedientis simplici mā
dato pōt hoc fieri mortale pctm̄. scilz
cū hoc facit ex tali contemptu aucto-
ritatis plati ꝙ intendit ei nō obedire
etiā si ꝓciperet id qđ mandat.

Sequitur secundum preceptū.
Capitulum. I.

P Receptum secundū est. Non assu
mes nomen dei tui in
uanum. Nō em̄ habe-
bit deus insontem. q̄ assumpserit no-
A men eius frustra. Circa qđ ponent
quinq3 capitula. Primū est de intelle
ctu verborū huius ꝓcepti in generali.
ꝛ de iuramēto licito. Alia vero erunt
de modis hoc ꝓceptum transgredien
B di. Circa ad pmum notandū ſm
Tho. scđa. ij. q. cxij. Et ſm Alexand.
de hal. in suo. iij. dis. xxxvij. ꝙ non est
intelligendū hoc preceptū solum de
hoc nomine deus. ꝙ illud nō sit ī uā
num assumendū. sed est intelligendū
de omni nomine per qđ rōnali menti
deus innotescit sicut sunt illa noīa cre
ator. redemptor. gubernator mundi ꝛ
similia. Nō em̄ differt ꝑ qđcunq3 no-
men dei piurium cōmittat. Nomini-
bus quippe dei debetur reuerētia ex
parte rei significate que ē vna. nō autē
ex pte vocū. Jō dicit in singulari. Nō
assumes nomē dei tui in uanū. Se-
C cūdo notandū ꝙ ibi nō prohibet oīs
assumptio diuini nomīs. quia illa po
test multis modis bene fieri. vt in ora
tionibus. dei laudib9 ꝛ bn̄dictionibus
ecclesie. ac exorcismis. ꝛ in sermonib9
Nec phibet hic oīs iuratio ꝑ nomen
dei. q2 illa pōt etiā mltis modis bene
fieri. Sz hic ꝓpͥe phibet vana assum-
ptio diuini nominis. que fieri potest
vana ſm Tho. vbi prius dupl'r. Vno
modo ſm seipsam. s. q2 non habet fir
mamentū veritatis. vt qn̄ qs falsū iu
rat que iuratio ē hic phibita. ꝛ pͥncipa
liter ē piuriū ꝛ pctm̄ mortale. vt dicet
Et hoc volūt glose. s. Exod. xx. super
hoc ꝓcepto. que dicit. Nō assumes. s.
iurādo ꝓ nihilo. Scđa Deut. v. Nō
assumes scz iurādo ꝓ re q̄ non ē. Se-
cūdo dicitur assumptio diuini nomīs
vana ex pte iurantis. vt qn̄ qs iurat ve
rum ꝛ tn̄ ex leuitate ꝛ sine iudicio dis-
cretionis. ꝛ tūc licet nō sit semꝑ pctm̄
mortale. ē tn̄ semꝑ pctm̄ ꝛ disponit ad
lapsum ꝛ piuriū. Tertio notandum ꝙ
dei nomē valde honorifice ē tractādū
ꝓpter causas recitatas primo ꝓcepto
circa finē in tertio precepto pticulari.
Et qn̄ aliter fit. gͥuiter peccare ꝯtingit.
Addit aūt huic sicut ꝛ pmo precepto
pena. Jō q2 ad ea ad q̄ hoīes ꝓni sūt.
pene tāq3 medicine addende sunt ſm
phm̄. iij. Eth. Ad idolatriā aūt proni
fuerunt iudei. q2 inter vel circa idola-
tras degebant. Ex lingue etiā lubrici
tate homines proni sunt piurare. Jō
dicit. Non em̄ habebit de9 insontem
qui assumpserit nomē eius frustra.
Dubitat primo an licitū sit iurare. D
Rn̄. Tho. scđa. ij. q. lxxxix. Et ſm ali-
os doctores cōiter sup. iij. dis. xxxix.
Juramentū ſm se nō ē malū. sed pōt
esse licitū ꝛ honestū. Patet p3 Deut.
. vj. Dn̄m deū tuū timebis ꝛ ꝑ nomen
eius iurabis. Jtē apl's iurauit in epi-
stolis suis. ij. Cor. j. Ego deū testē in-
uoco in aīam meā. Ro. j. Testis ē mi-
hi de9 cui seruio. Secūdo ad idem est
Aug9. li. ꝯ mēdaciū. ꝛ i ſmone dn̄i in
mōte ꝛ i ſmōe de vbis apl'i. Tertio p3
ex bono origine iuramenti ꝛ fine. Jn
troductū em̄ est ex vera fide q̄ credunt
hoīes hr̄e infallibilē veritatē deū ꝛ vni
uersalē oīm cognitionē ꝛ preuisionē.

⁊ ideo ipm̄ in testē dictoꝝ suoꝝ inducūt tāq̄ eū q̄ nec fallere nec falli pōt quē nihil latet. Finis ēt iuramēti esse dꝫ ad certificandū hoīes de dictis ad finiēdū ꝯtrouersias vt dic̄ apl's Heb. .vj. Nec obstat illō Matth. v. Ego āt dico vob. nō iurare oīno. q2 cū ibi negatio ꝑponit signo vniuersali affirmatiuo ē sensus. fm̄ Bonauē. nō iurare oīmode ⁊ nō in oī casu. qḋ veꝝ est. q2 nō dꝫ fieri leuiter ⁊ sine comitib⁹ dicēdis. Si āt xp̄s dixisset oīno nō iurare cū ibi negatio seq̄r. sensus eēt. ꝙ i nullo casu eēt iurādū. nec iuramētū desiderādū tanq̄ ꝑ se bonū. ſꝫ tāq̄ medicina q̄dā ꝯ malū ꝓximi sine q̄ nō curatur ꝓximus vel iuuat. vt dicit Aug⁹. sup eplāꝫ ad Gal. Jō Matth. v. Sit sermo vester. est est. nō nō. qḋ aūt his
E abūdantius ē a malo ē. Scḋo dubitat q̄d sit iuramenm̄. Rn̄. Aug. Jurare ꝑ deū. est deū testē inuocare. Ray. dicit. Juramētū est affirmatio vel negatio de aliq̄ sacre rei attestatione firmata. Dicit etiā Hostieñ. ꝙ ꝑ fidei interpositionē obligat q̄s sicut per iuramentū. Sꝫ q̄reres. q̄d ē iuramentū licitum. Rn̄. ꝙ iurare licite. ē reuerēter deū testē inuocare ad ꝯfirmationē veritatis. de q̄ audiēs nō ē certus ⁊ cui nō assentit simplici assertiōe in cāvtili ei qui iurat. vel ei cui iuramētū ꝑstat vel cōitati. Ex quo ptꝫ ꝑmo. male iurare eū qui irreuerēter iurat. puta i loco. tpe vel v̄bo indecēti. diuinū nomē assumēdo in testimoniū. Scḋo male iurat q̄ de certis alteri iurat. vt ꝙ cras dies erit ⁊ silib⁹. Tertio vane iurat q̄ñ sine iuramēto alter crederet dicēti. Quarto vane iurat q̄ñ aliq̄s dicēti nō credit in cā nulli⁹ vel modice vtilitatꝫ ⁊ tñ iurat. Patēt oīa ex descriptiōe. Quīto sequit ꝙ oē iuramētū a malo aliquo occasionē habet. patet quia a malo ignorantie alterius quam certificare oportet. ideo dominus ait. Sit sermo vester. est est. non non. qḋ auteꝫ his abundantius est a malo est scilicꝫ ignorantie. non semꝑ a malo peccato proprij. Tertio dubitat quot mo-
dis ⁊ ꝑ que verba fiat iuramentum. F
Rn̄. in genere. triplex ē iuramentum. Primū quando homo inducit diuinū testimoniū ad cōfirmationē ꝑsentium aut ꝑteritoꝝ. ⁊ vocatur assertorium. vt cum dicit. Testis est mihi deus ꝙ ita est. vel ꝙ ita fuit. Aut dicit. ꝑ deuꝫ ita fuit. ⁊ sic de alijs. Hoc enim est ita. sicut deus ē mihi testis. vt dicit Aug. in quodam sermone de ꝑiurio. Vel dicit. Deus scit ꝙ verū loquor. ⁊ sic de alijs simil'b⁹ locutionib⁹. Secundū iuramentū dicit ꝓmissoꝛium. cum quis diuinū testimoniū inducit ad ꝯfirmandū aliqḋ futuꝝ. vt cū dicit quis. Per deuꝫ ita faciā. vel testis est mihi de⁹ ꝙ volo cras soluere. Tertiuꝫ est execratoriū. cū quis se aut aliquid sui vel ad se ꝑtinens obligat deo vt iudiciū suū in illud exerceat si nō est verum qḋ dicit. aut si nō faciet qḋ ꝓmittit ⁊ similia. Et hoc vocat execratoriū iuramentū q̄ñ hō creaturā aliquā vel magis ꝓprie bonū qḋ ex aliqua creatura percipit deo obligat vel īpignerat. vt scꝫ in illo puniat nisi eueniat illud pro quo iurat. aut ita sit sicut iurat. vt cū dicit. ita viuat filius me⁹. est sensus. nisi ita sit sic dico. aut nisi impleuero qḋ ꝓmitto. nō viuat fili⁹ me⁹. Aut cum dicit. Sic me deus adiuuet est sensus. nisi ita sit sicut dico. aut faciam qḋ ꝓmitto nō adiuuet me de⁹. Aut cū dicit. Per salutē meaꝫ. est sensus. nisi ita sit nō sim saluus. Et sic iurauit Joseph Genes. xlij. Per salutem Pharaonis. vt sit sensus. nisi ita faciam vt dixi nō sit salus Pharaoni. Aut cū iurat q̄s ꝑ aīam suam. aut per aliam rem quam diligit. Sicut apl's

iurauit.ij.Cor.j.dicens. Testem deū inuoco in aīam meā. Et fm Alexan. vbi pns.execratoriū iuramētū est graue iuramētū. q2 ibi deus inducit̄ z vt testis z etiā vt iudex. sc3 vt in puniendo ondat aliquē mēdacē.z sic det testimoniū ꝯ iurantē p penā ei⁹. Itē notādū3 fm doctores dis.xxxix.tertij.Nō est maius saltez fm se vel ad min⁹ ita magnū est iuramētū qd fit p solū deū sic qn ꝯtingit iurare p euangeliū. aut sup corpus xpi. aut sup crucē. Itē nō est putandū q paruū sit iuramentu3 qn fit extra iudiciū.aut sine solēnitate imo iuramentū p deū est maximū iuramentū qn fit ex iudiciū.aut sine solēnitate vt dic̄ Greg.z Aug.ad publicolā. Jō dicit btūs Hiero. Habem⁹ in lege dei scriptū.Nō piurabis in nomine meo. nec pollues nomē dei in uanū. Jdcq3 āmonēdi sunt vt oēs diligenter caueāt piuriū.nō solū in altari seu sctōx reliquijs. sz etiā in cōi loqla. Sed diceres quare tūc facit ista ecclesia.sc3 sup crucē.eucharistiā vel super euāgeliū iurare zc.Et quare iuramēta publica cu3 cerimonijs plus reputat.Rū.triplici rōne. Primo vt iurās timeat eo magis falsitatē dicere ex h q sibi ad memoriā3 reducit̄ beneficiū redemptionis nostre factum p xpm. ꝓpter quod nullo modo debet offendere deū . Secundo vt magis z expressius recordet̄ se iurasse z sciat plurib⁹ constare.z sic nō faciliter trāsgrediat̄. Tertio vt ex hoc appareat q omnino deliberate iurauit vt postea se non excusare possit.p hoc q inopinate z sur-

G repticie applicat⁹ fuit. Quarto dubitat̄.dictū est q iurare est deū testem inuocare. z cum aliquis inducit̄ in testem fit illo fine vt ipse testis mānifestet veritatē circa ea q̄ dicunt̄. Modo ds nō manifestat vitatē q̄ p nomē ei⁹ iuratur . Rūsio fm Tho.ij.ij. q.lxxxix. q immo de⁹ sepe manifestat an verū sit qd dicit̄ etiā in p̄senti. aliqn p internā inspiratione. aliqn p facti nudatione dum sc3 ꝓducit̄ in publicū qd occultum fuit. Aliquādo etiā manifestat̄ p penā mentientis.quādo q̄s execratorie iurauit. vbi deus simul est iudex z testis. Ad ꝓpositum refert Vincentius in speculo hystoriali li.xxiiij.c.xxiiij. q ad Carolum magnū venerunt due sorores ducis cuisdam francox cōtra eum de tēporalib⁹ rebus conqrentes Carolus igit̄ negantē ducē iurare fecit p sanctū Siluanū martyrē q nihil deberet̄ sororib⁹ de his in q̄bus cōtra eū agebāt.qui cum letus iurasset crepuit medius statim z p aluū stercora proruperunt . sanguisq3 postq3 exiuit oculos.aures.os z cum aures.vitam infra duas horas terminauit . Itē refert idē li.xij.c.lxxviij . Et Greg.Turonēn. q ad sepulcrū bti Pangracij martyris p Diocletianū martyrizati anno.xv.etatis sue.quisqs falsu3 iura reuolucrit.nunq3 ad cancellā chori ecclesie venit qn aut statim a demōe captiua insanit.aut cadēo in pauimentū ꝓtinus exspirat. Itē idē li.xxiij.c.xc. Quidā nomine Berninus in reb⁹ ecclesie sancti Quintini martyris falsū ferebat testimoniū volēs auferre quādam siluā3.que3 martyr in somnis redarguēo eius nasum tenēdo falsatorē ꝓclamauit expgefactusq3 cum visum vxori recitaret z faciē aqua lauaret.nasus in aquā cecidit quo territ⁹ ad placitum q̄ eadē causa citatus erat ire recusans.nasum aureū cū cathenis aureis artificialiter appendit . quē iteru3 minis sanctus puisum coegit vt nasū artificialē peiora non passur⁹ deponeret i testimoniū falsitatī.qd z factū ē i ecclia scti p̄fati . Itē idē li.xxiij.c.cix. Quidā solidū argenteū a p̄re mutuauit.quē iuramento post ea negauit se

accepisse a patre. cui pater. iura mihi
ꝑ sanctū Andomanū te ỽitatē asserere
re qđ cum faceret erecta manu. statim
oculi eiꝰ crepuerūt ⁊ die tertia miser-
rima morte decessit. Idem li. x. c. cxv.
refert quō in alexandria vidua ditissi-
ma melancia accusauit iudicialiꝭ eu-
geniū virginē q̄ se veste monachi in-
duit. Accusauit inq̄nā melācia euge-
niū quē iuuenculū putauit eo ꝙ sine
copulis fugi nollet. Et famule famu-
liq̝ vidue testimoniū dederūt ibidem
falsū dicētes se vidisse eugeniū velle
vidue vim intulisse. Eugenius igitur
cum se virginē ostēderet patri suo in-
dici liberatus est. Sed nō diu post vi
due domꝰ cū oibus inibi exñtibus ce
lica flāma combussit. Perhibebit aūt
deus testimoniū veritatis occulte i iu
dicio finali manifeste qñ illuminabit
abscondita tenebrarū. ⁊ manifestabit
cōsilia cordiū. j. Cor. iiij. ⁊ illud testi-
moniū nulli iurāti deficiet. Quito du
bitaꝭ q̄ ⁊ quot requirunꝭ ad hoc ꝙ iu
ramentū sit licitū. Rñ. ꝙ tria Hiere.
.iiij. posita. vbi dr̄. Iurabis viuit dñs.
in veritate. iudicio ⁊ iusticia. Super
quo dic̄ Hiero. Tres eē debent comi
tes iuramēti. iudiciū videlicet. ỽitas
⁊ iusticia. Primū hoꝝ qđ se tenet ex
parte iurantis ē iudiciū discretionis.
vt scʒ nō iuret leuiter ꝫ cum discretio-
ne ⁊ discussione q̄n tupliciter. Primo
ꝙ illud qđ iurare vult possit faceꝭ. Se
cundo an sit faciendū ⁊ q̄d ex h̄ sequi
possit ⁊ accidere. Tertio locus debitꝰ
⁊ tēpus debitū. In cōuiuio em̄ ⁊ loco
fol acioso. ⁊ sic de tp̄e periculosum est
iurare. q̄r ibi minus cōsueuit hō deli-
berare. Similiter quādo quis irasciꝭ
Quarto an subsit cā rōnabilis ⁊ neces
saria. quaꝝ vna ē vtilitas ꝓximi q̄ nō
credit nisi q̄s iurauerit vbi tñ ꝓximo
nō expediret nō credere. Alia cā ꝓpꝭ
quā quis pōt iurare est vtilitas sui scʒ

iurātis. vt in casu quo oportet hoiem
se expurgare ꝑ iuramentū. Alia cau-
sa ē vt exerceaꝭ publica iusticia. ideo
iudices habēt cōpellere testes ad iurā
dum in casibꝰ de ỽitate dicēda. Alia
causa est cōmunis vtilitas. vt cum ṗn
cipes inter se volunt facere federa pa
cis. aut subditi iurāt fidelitatē suis su
perioribus. aut ꝑ ꝯsuetudine ecclesie
seruāda. Quito vt fiat reuerēter ⁊ de-
uote. Causa ē quia in q̄libet iuramen
to ꝑ nomē dei siue fiat in iudicio siue
extra iudiciū. adducit i testē deꝰ. ideo
quodlibet iuramētū debet cum ma-
xima reuerentia fieri. ꝓpꝭ singularissi-
mū honorē quem hō teneꝭ tanto dño
tanq̄ꝫ tremēde maiestati ꝓ quāto est
deus qui noiaꝭ ⁊ in testē adducitꝭ omi
terreno dño ⁊ teste reuerebilior. Ob
cuius rei ꝯsionē pueri iurare nō ꝑ-
mittunꝭ añ etatē pubertatis. q̄r delibe
rare plene nō ꝓsumunꝭ. Periuri etiā
nō admittunꝭ iurare. q̄r ꝓsumiꝭ ex ꝓo
ti eos reuerētiā debitā iuramēto non
exhibere. Etiā. xxij. q. v. dr̄. Honestuʒ
est vt q̄ sctis audet iurare h̄ ieiunꝰ fa-
ciat cū oi honestate ⁊ timore dei. Ex
quibꝰ ptʒ q̄ꝫ male faciūt hi q̄ꝝ fere ꝑ
scdm verbū est ꝑ deū. ꝑ deū sanctū. ꝑ
creatorē meū. sic me deus adiuuet te
stis ē mihi dñs. ⁊ ꝑ filia. Si em̄ famuli
principū audiēte coꝝ dño nō nisi cuꝫ
timore ⁊ reuerētia cū noiare audēt. vt
corā papa sit ꝑsctissime pr̄. ⁊ corā regi
bus ambasiatores eos nominādo. ca-
put ⁊ genua inclināt. ⁊ oppositū faciē
do ꝑuipendere iudicanꝭ dños. q̄nto-
plus cū sūma reuerētia deꝰ i testē assu
mēdus ē. Scdʒ ⁊ tertiū circa iuramē
ti comites se tenet ex pte eiꝰ qđ ꝑ iura
mentū ꝯfirmaꝭ. Et em̄ scđs comes ỽi
tas. vt scʒ verū sit id qđ q̄s iurat iura-
mēto assertorio ⁊ ꝙ q̄s ꝓponat faceꝭ il
lud ꝙ iurat iuramēto ꝓmissorio etiā
vt adhibeat diligentiā sibi possibilem

vt adimpleat τ verū faciat qđ iurauit. Tertiū est iusticia τ requirit̄ i iuramē to ꝓmissorio. vt scȝ illđ qđ qs ꝓmittit mediante iuramēto ꝓmissorio sit licitum nec sit impeditiuū meliorꝭ boni. τ sit nullā includēs iniquitatē quātū hōi apparere pōt hūmanitus qñ iurat. Qñ igit̄ vnū deficit de tribus comitibus aut plura deficiunt. est iuramētū illicitū. τ tāto pei⁹ quāto plures τ pricipaliores circūstantie desunt. Quando vero tres comites assunt. iuramētū est licitū τ meritoriū. imo cultus virtutis latrie. Vñ Aug. in s̄mone de ꝑiurio. Quantū inqt ad me ptinet. iuro magna necessitate cōpulsus. cū video ꝙ nisi iurē nō mihi credi. τ ei qui mihi non credit nō expedire ꝙ nō credit. hac ꝑpensa rōne τ cōsideratione deliberata cuȝ magno dico timore coram deo. ita est. aut testis est mihi deus, aut scit xp̄s ꝙ sic est.

Capitulum. ij.

A Contra hoc p̄ceptū peccāt multi. Primo piuri. Ubi tria sūt principaliter notāda. Primo qđ sit periuriū. Scđo quottupl'r fiat piurium. τ qñ sit mortale vel veniale peccatū. Tertio an piuriū sit mai⁹ pctm̄ q̄ȝ homicidiū. τ que pene sint piurij. Est autē periuriū vt dicit magr̄ li. iij. di. xxxix. mendaciū iuramēto firmatū. Et capit̄ ibi mendaciū large tā p eo qđ dicit̄ cōtra mentē q̄ȝ p eo qđ nō dicit̄ ɔtra mentē dū tñ sit falsuȝ qđ dr̄. Vel s̄m alios Periuriū est iuramentum illicitū τ indebitū. Vñ qđcunq̄ȝ ex tribus comitib⁹ iuramēti defuerit scȝ v̄itas iusticia vel iudiciū piuriū ē. nō tñ eodē ordine. Sed p̄mo q̄dem τ principalit̄ piurium est, qñ deest veritas. secūdario autē qñ deest iusticia. Quicunq̄ȝ em̄ iurat illicitū ex hoc ipso falsitatē incurrit. q2 obligat⁹ ē ad hoc ꝙ contrariū faciat. Tertio v̄o qñ deest iudicium. q2 cum indiscrete iurat ex hoc ipso periculose cōmittit falsitateȝ incurrendi. Et sic capit̄ piuriū large τ nō est semꝑ mortale pctm̄ piuriū istis modis oībus.

B Secundo notanduȝ ꝙ q̄ scīēter iurat falsum. scīēter inquā quo ad dictū τ quo ad iuramētuȝ est vere τ ꝓprie piurus. τ est semꝑ peccatum mortale. Cuius ratio assignatur s̄m Tho. vbi p̄us. quia piuriū de sui rōne importat cōtemptū dei. vñ de se importat irreuerentiā dei ipm̄ inducere in testē falsitatis. q2 ꝑ hoc significatur vel ꝙ deus v̄itatē nō cognoscit. τ sic testificat̄ falsum ex ignorātia. aut significat̄ ꝙ testificat̄ falsitatē. quoruȝ vtrūq̄ȝ ē magna dei irreuerētia. Est ei sic deū inuocare tm̄ ac si de⁹ nō cognosceret v̄itatē. τ sic ex ignorātia testificet̄ falsum. vel si cognoscit eā. tūc ē ac si scīēter approbet τ testificet̄ falsitatē. Itē periuriū ꝓprium ē mortale. quia directe ɔ̄ p̄ceptuȝ dei scȝ Nō assumes nomen dei tui inuanū. Et cōtra illud Leuit̄. xix. Nō piurabis in noie meo.

C Ex q̄bus sequit̄ ꝙ piuriū ad minus nouem modis cōmittit̄. Primo quādo quis falsuȝ iurat solēniter in p̄ntia iudicis q̄ deliberauit tam de dicto cōfirmato q̄ȝ de iuramēto. Talis piurās nō solum mortaliter ꝫ etiā enormiter peccat. vñ ꝑ tres digitos quos ponit significat̄ ꝙ corp⁹ aiam τ famā impignerat deo derelicto ipi diabolo. naȝ ibi ꝓpter circūstātias grauius q̄s peccat. q2 in iudicio. Et q2 multū deliberate piurat. vt dic̄ Ray. qui inq̄t iurat ꝑ deū. multū obligat̄. Qui v̄o ꝑ deū τ euangeliū magis obligat̄. q̄ istis adiūgit sanctoꝝ reliquias magis obligat̄. τ ita crescētib⁹ solēnitati⁹ crescit obligatio. Scđo piuriū facit q̄ ex̄ iudiciū vel non solēniter falsum iurat deliberans p̄us de dicto τ đ iuramēto. τ tal̄ etiā peccat mortalr̄. min⁹ tñ q̄ȝ p̄cedēs

Unde Tho. scda.ij.q.xcviij.artic.iij. vult q grauiꝰ est pctm si qs p euangelium solenniter iurãs piuret q̃ si p deũ cõmuni fmone piuret.tũ ꝓpt scãdalũ tum ꝓpt maiorẽ deliberationẽ. Quibus cãliter hincinde posit; grauiꝰ est si qs p deum iurãs piuret q̃ iurans p euãgeliũ. Et sunt talia periuria valde grauia pctã. qꝛ cũ deꝰ sic assumit̃ tãq̃ testis falsitatis assumit̃ ꝫ secũduz ꝑceptum. Est eñ vt pauloante dictũ ẽ.ac si deus nõ cogñscat ṽitatẽ.ꝛ sic ex ignorantia testificet̃ falsũ.vel si cogñscat eã tũc ẽ ac si sciẽter approbet.ꝛ testificet̃ falsitatẽ. Quoꝝ vtrũq̃ ẽ magna diuine ṽitati iniuria. Tertio piurat q̃ ex lapsu lĩgue iurat. Si q̃dez aduertat se iurare ꝛ falsuz eẽ qd̃ iurat.nõ excusat̃ a pctõ mortali. sicut nec a dei ꝯtẽptu. Nã ad h̃ q aliq̃s peccet mortalit̃ saltẽ nõ ex habitu requit̃ q suuz pctm̃ plene sit voluntariũ directe vel interꝑratiue.qd̃ dĩ ꝓpter istuz q̃ cum deliberare posset.deliberare ꝯtẽnit. Si ex tali cõtemptu deliberationis ex surreptõne piurat.videt̃ multis q talis nõ ẽ excusandus a pctõ mortali. nõ aũt sic p oĩa de isto q̃ deliberare omittit nõ ex contẽptu ꝫ ex negligentia. Si aũt nõ aduertat aliq̃s se iurare falsum.nec falsũ esse qd̃ asserit.tũc nõ videt̃ hr̃e intẽtionẽ iurandi.nisi ex habitu male introducto forte iuraret. idõ a crimĩe piurij excusat̃. Sic cuz qs iurat in cõi fmone nõ aduertẽs quẽ inuocet ꝛ ad q̃d.ꝫ ex q̃dam ꝯsuetudie mala. aut alia surreptione mala iurat. tunc non peccat mortalit̃.sed appropinq̃t ad mortale.

Quarto piurat qs ioco falsuz scienter ꝯfirmãdo ꝛ mortalr̃ peccat. Vñ dicit sctũs Tho.vbi pũs.q ille q̃ iocose piurat.nõ euitat diuinã irreuerẽtiã.ꝫ q̃ ad aliq̃d adauget eã. Magnũ eñ ẽ et maior irreuerentia dei cum in ioco assumit̃ testimoniũ falsitatis q̃ ex aliq̃ua necessitate hominis. Et sicut homo nõ euitat diuinaz irreuerentiã. sic nec pctm̃ mortale. Quinto. piurat ꝛ peccat mortalit̃ q̃ iurat aliq̃d veruz qd̃ tamẽ credit falsum.qꝛ iurãdo mentitur. ꝛ fallere intẽdit mediante iuramento.ꝛ intẽdit illud qd̃ credit falsuz cõfirmare mediãte iuramẽto ꝛ p testimoniũ diuinũ. Exempli grã. Mercator hz duo dolia vini ad vendendũ.in vno scit corruptũ vinũ esse.in alio sanum. ꝫ a casu trãsponunt̃ dolia ista. Sic igit̃ mercator intẽdit ambo ĩ eq̃li ꝑcio vẽdere ꝛ ex errore iurat q in .A. dolio sit sanum vinũ in quo in ṽitate ita est.ꝫ mercator putat soluz sanũ vinũ eẽ in .B. dolio. veꝝ iurãdo piurus est.qꝛ mentit̃ ꝛ ꝫ cor loquit̃. Sexto piurat q̃ dubitat an sit verũ qd̃ iurat.et tñ dicit se scire qd̃ veꝝ sit. Et si h̃ ex deliberatione ꝛ ex ꝓposito facit est mortale peccatum.ꝛ maius si est solẽnizatum. Rõ est. qꝛ talis iurat se scire certum esse sermonẽ sic esse ꝛ hoc est mẽdaciũ. qꝛ nõ scit sic esse ꝫ dubitat. Est ergo mẽdaciũ iuramẽto firmatũ. Scita igit̃ ꝓ scitis ꝑt qs iurare. credita solum ꝓ creditis. ꝛ dubia ꝓ dubijs debet qs iurare vel tacere. Septimo piurat ille q̃ falsum iurat qd̃ credit esse verũ. licet nõ tam grauit̃ peccet sicut quintus. cum ille nõ intẽdat fallere sicut q̃ntus.nec intendat mẽdose p nomẽ dei testimoniũ eiꝰ inducere.nõ siũ est a pctõ ĩmunis.quia vt dicit Bonauẽ. super .iij. dis. xxxix. Quis talis non contẽnat veritatem ex certa scientia adducendo eam in testimoniũ falsitatis. contẽnit tamen ex ipsa temeritate. Adeo enim nomen dei terribile est ꝛ venerabile q nullus debet ipsuz in testem assumere nisi nouerit q̃d loquatur.ꝛ sit certus de ṽitate dicti sui. nam ignorãtia nõ excusat in toto ĩ tali iuramento. Octauo periurat qs

qui iurat falsum deliberans de dicto
sz nō de iuramēto. et sic forte pōt ptin-
gere q homo piuret sine peccato mor
tali.tn ad minus est veniale grossime
periculosū. et innultū appropinquat
ad mortale pctm̄. Nono cōtingit ali-
quem iurare qui nec deliberate de di
cto nec de iuramēto. sz totum pfert ex
quadā surreptione nō ex psuetudine
vel habitu.siue qn̄ iurat in pmuni ser
mone non attēdens quē inuocat et ad
quid.sz ex quadā surreptione iurat. et
sic nō peccat mortaliter sz venialiter.
minus tamen q̄z ille qui deliberat de
dicto nō de iuramēto. Qd̄ em̄ ex sur-
reptiōe procedit pfecti voluntariū nō
est.Ad hoc aūt q quis peccet morta-
liter requirit q suū peccatuz sit plene
voluntarium directevel interptatiue.
D qd additur.vt in.iij.paruit. Quāte
vero grauitatis sit piuriū quo ad ter-
tium.ptz p sanctū.Thom.vbi prius et
quodlib.j.q.ix.arti.ij. ex quinqz. Tum
quia in se grauius est q̄z homicidium
sm Tho. Tum quia diuini nominis
quedā abnegatio.Tum quia dei sui suo
nomine infamatio.Tum qz ab eccle-
sia grauiter punitur. Tum etiaz quia
agentibus horrendū censetur. Omia
preter quartū patēt p Tho. in quod-
lib.vbi prius. vbi sic dicit Aplus ad
Heb.vj. Hoies p maiores sui iurāt.
et omis cōtrouersie cor finis ad cōfir
mationē est iuramentū. Frustra aūt
in causa homicidij controuersie finis
esset iuramentū.si homicidiū grauius
esset q̄z piuriuz. presumeret em̄ q qui
maiorē culpam homicidij cōmisit nō
vereretur minorem piurij incurrere.
Vnde ex hoc ipso q in causa cuiusli-
bet peccati defertur iuramento. mani
feste ostēdit q piurium pro maximo
peccato debet haberi.Nec immerito
quia piurare nomen dei videt quedā
diuini nomis denegatio. Vn̄ secūdū

locum post idolatriam peccatuz per-
iurij tenet.vt ex ordine preceptoz pz.
Sed et apud gētiles iusiurandū erat
honoratissimum.vt dicit in principio
methphisice.Itē sm Bern̄.nec deus
nec homo potest dispensare in prece-
ptis prime tabule.sz piurium est ptra
preceptuz prime tabule.Homicidiū
aūt cōtra preceptū secūde tabule.Nō
occides.cum quo deus vel homo pōt
dispensare.ergo periuriū est grauius
homicidio.Item periuriū ex obiecto
est pctm̄ in deū.homicidiū ex obiecto
in proximū.sed ex obiecto attēdit gra
uitas peccati principaliter.ergo etc.
Qz autē homicidium grauius puni-
tur in ecclesia.ratio est. quia grauius
nocumentū interduz hominibus sm
minet etiam ex minori culpa. Sm iu-
dicium tamē dei maius peccatū gra-
uius punitur.hec Thom.Rich.tenet
q homicidiū sit grauius piurio. quia
contra charitatem qua primus ē dili
gēdus.piuriumvero est cōtra virtutez
latrie.periurus em̄ iurat verū qd̄ fal-
sum est.Quartuz q ecclesia grauiter
puniat piurium pz.quia periurus de
bet agere penitentiaz.vij.annis. xxij.
q.j.pdicandū.Et Hostien̄.dic li.ij.q
periurus quātūcūqz agat penitentiaz
testificare nō pōt. q̄uis alij penitētes
licet fuerint criminosi. possint testifi-
cari.intellige quādo semel ptra periu
rium probatū est.Ratio dicti ē.qz al's
nimis piuriū fieret. Et quia ipm iura
mentū est de se sbstātia testimonij.In
famis ē piurus iuramēto pmissorio.
qn̄ piurat solēniter.et qn̄ p tali piurio
fertur cōtra eū sententia diffinitiua in
causa accusatiōis etc. Ad detestatio- I
nem piurij faciūt quattuor alia. Pri-
mo q peior est quodammodo diabo-
lo.qz demon res sacras timet.et q̄si ve
ret.Demones em̄ credūt et contremi-
scunt.Iaco.ij.Et Phil.ij.In nomie

Jesu flectatur oĩe genu celestiũ. terrestrium ꝛ infernoꝝ. Periurus ĝo nomen dei sacratissimũ nõ reueret. Secũdo piurans quodãmodo peioꝛ ẽ fure. qꝛ piurans fur ꝛ sacrilegus ẽ vidẽt Sacrilegus em̃ ẽ qui rem sacrã furat̃ inuito dño. sic piurãs pohibẽte deo. Nõ assumes nomẽ dei i vanũ. ꝛ sacrilegiũ quodãmõ ꝯmittit. Tertio piurus q̃si falsari⁹ est. Siq̇s sigillũ alicui⁹ dñi ad ꝯfirmandũ aliquã veritatẽ sibi ꝯmissaz inferret ad aliqđ ꝯfirmãdũ falsum. ipe falsarius iudicaret. ꝛ si hoc faceret de sigillo pape de facto esset excõicat⁹. Sic cũ de⁹ ꝯmiserit hominib⁹ vt assumãt nomẽ suũ ad cõfirmationẽ veritat̃. si vtant̃ noĩe eius ad cõfirmationẽ falsitatis. falsarij sunt q̃ ad deũ ꝛ excõicati ista excõicatõe qua dicit apl's. j. Coꝛ. xvj. Si q̇s nõ amat dñm Jesuz xp̃m anathema sit. Quarto q̇ licite iurat q̃si laqueũ ad collum suũ ponit. s̃m illud Prouerb. vj. Illaqueatus es ĝbis oris tui ꝛ capt⁹ ꝓprijs s̃monib⁹. Juramentũ aũt licite trãsgrediẽs q̃si se ꝓprijs manib⁹ in aĩa iugulat. Propter hec picula dicit scriptura Eccl. xxiij. Vir multũ iurão replebit̃ iniquitate. ꝛ non discedet a domo eius plaga. Et in ps̃. Quis ascendet in mõtẽ dñi. id est. in celũ. Et seq̇t Qui nõ iurauit in dolo ꝓximo suo. ergo a sensu cõtrario. dolose iurãs nõ
R ascẽdet ꝗ descẽdet in infernum. Et Eccl. xxiij. Juratõi ñ assuescat os tuũ multi em̃ sunt casus in illa. Remedia ergo ꝯtra piuriũ q̇sq̧ sibi dꝫ adhibere ꝓsertim assuetus piurare. Primo vt nõ diffidat q̇n cũ ꝓprio conatu ꝛ dei gr̃a hoc viciũ possit eradicare. Exemplũ. Noui militez in piurijs assuetissimũ. tandẽ cõpunctũ p s̃mones. q̇ cũ dedicere nõ valeret piuria. tandẽ sibi iniũxit totiẽs a carnib⁹ vna die abstinere quotiẽs piuriũ faceret. ꝛ fecit lꝫ in curia foret magni ꝑncipis. ꝛ plene sanatus est. Audiui de quodã alio q̇ q̇tiẽs iurauit. guttã sui sanguinis p puncturam de coꝛpe extoꝛsit. Põt q̇s totiens quotiẽs iurat si diues ẽ denariũ in elemosynã dare al's nõ dandũ. vl' si pauper est aliq̇d oꝛare. Scđo dꝫ q̇libet in aĩo statuere potius velle emolimento coꝛpali carere q̃ꝫ in ꝯsuetudine piurij ꝑseuerare. s̃m illud xp̃i Matth. xvj. Quid ꝓderit hoĩ si vniuersum mũdũ lucret̃. aĩe vero sue detrimentũ patiat̃ Et sic tandẽ habitũ malũ deponet. et lucrũ tp̃ale habere poterit. Exẽplum Cesarij in dialogo. Duo colonienses mercatoꝛes ad quẽdã confessoꝛẽ venerunt de habitu piurandi cõquerentes. q̇b⁹ ꝑsuasit. vt p annuz venderent sine iuramẽto. fecerũt. ꝛ anno euoluto ad ꝯfessoꝛẽ redeũtes se dixerũt valde depaupatos. eo q̃ sine iuramento nullus eis credere vellet. q̇bus ꝯfessoꝛ scđo ꝑsuasit demonis illđ eẽ negociũ nec curandũ. ꝗ scđo anno ceptũ cõtinuare. qđ cũ facerent maiorẽ fidẽ homines in ip̃is sine iuramẽtis habẽtes q̃ꝫ antea eos multũ ditauerũt. Tertio inspiciẽda sunt testimonia paganoꝝ. iuramẽta in maxima reuerẽtia hñtiũ ꝛ sine iuramẽto verba eoꝝ tãfirma tenuissent vt eis crederet̃. Exẽplũ. j. metaphisice. vt. õ. Itẽ i vitis phoꝝ Solon phs ait. Ne mentiaris ꝓbitatẽ iureiurãdo certioꝛẽ haberi. Cuius em̃ dictũ nõ hꝫ sine iureiurãdo põdus. eius q̧ꝫ iusiurandũ vile est. Itez ibidez Xenocrates phs Platonis discipulus fuit qui vt ait Valeri⁹ tantã auctoꝛitatem sue sapie attulerat vt cũ de re aliq̃ testimoniũ coact⁹ a iudice diceret ꝛ ad arã accessisset vt iuraret. oĩa seuere retulisse ꝓhibitus est a senatu iurare. Quarto pre omnibus consideret quisq̧ mala prenotata ipsius periurij. Quinto oꝛet deum vt hoc vicium euadat.

Capitulum.iij.

A c Ontra hoc preceptum faciũt secundo incaute iurantes. Ubi videndũ erit. an et quãdo et quantum incautũ iuramentũ liget. Fit aũt incautũ iuramentũ quintupli. Primo quãdo irreverẽter fit iuramentuz vel leviter vel sine causa rõnabili. quia tunc comes iudicij seu discretiõis offendit. etiam si verũ sit et licitũ pro quo iuratur. Secũdo fit incautũ iuramentum quãdo quis indeliberate iurat ex impetu. sic quod si plene deliberasset illud nõ iurasset. Et tunc sm Guilh. quis servare tenet si licitũ ẽ quod iuravit. Sufficit enĩ ad hoc quod sit obligatus quod intẽderit deum inducere testem illius rei quam dixit. Itẽ si hõ propter omissiõez deliberationis sufficiẽtis aut vñcunq̃ iurat promissorie aliquid sibi impossibile. tunc deest iudiciũ. et est illicitum et sic iurans peccat. imo si illud quod iurat credit sibi possibile fore. cum tñ sibi sit impossibile. nõ excusat a peccato totaliter. quia propter reverentiã divini testimonij nõ deberet iuramentũ adhiberi. nisi in re in q̃ firmit certus eẽt. Unde ibi deficit iudiciũ discretionis nisi forte quod erat ei possibile qñ iuravit. reddat ei postea impossibile. puta si quia iurat pecuniã se soluturũ q̃ postea ei vi vl' furto subtrahit. tũc videt excusari a faciẽdo quod iuravit. lz teneat facere q̃ntuz in se ẽ vt soluat et impleat quod promisit. Itẽ sepissime icaute contra preceptũ scõm faciũt hi q̃ cã lucri de facili iurãt. vt oẽs vendẽtes et emẽtes. tales sepissime falsuz iurãt. et sic plurimũ icurrunt et mortale pctm̃. Quod maius erit si in damnũ proximi sic iurant. et quicq̃ pro qua re se nõ remissius dare iurãt. Itẽ sepissime contra hoc scõm preceptuz incaute iurant et peccãt q̃ absorpti passiõe ire. aut ex ebrietate aut i ludis etiã prohibitis. vt taxillorum. etc. committit aliquã falsa. aliquãdo inhonesta vel etiã iniusta et de se pctã in tali dispositiõe iurãt. quia voluntas tũc vehemẽs ẽ ad velle iurare et passio rõnẽ absorbet. vt nõ possit pro tũc deliberare de his q̃ iurant. Ideo cõtra hoc preceptũ sepissime peccãt ex pversa ɔsuetudine et falsuz iurãt. et pliurant etiaz ex lubrico lingue. et si aliquã nõ delerant. i. false iurãt. tñ sp peccant quia levit sine cã et irreverẽt iurãt. Tertio incautũ iuramentũ fit rõne eius quod B iurat. Nam sm Tho. Rich. et cõiter oẽs theologos et iuristas. sic incaute iurat q̃s qñcunq̃ iurat aliq̃d quod derogat charitatis actui. Et põt fieri i q̃nq̃ casibus. Primo cuz q̃s iurat facẽ vel omittere quod alias esset mortale pctm̃ vt quod aliquẽ propria auctoritate graviter velit ledere. vl' inimicitiã ad eũ gerere cũ rancore. In q̃ casu peccat pliurãdo et peccat iuramentũ implẽdo. sic et in secũdo casu q̃ sequit. Exẽplũ de David q̃ iuravit temerarie velle nabal occidere. sz retractavit bñ vt dicit Amb. li. de offi. Scdo qñ q̃s iurat aliq̃d facere vel omittere quod alias eẽt veniale solũ. vt quod velit mẽtiri officiose iocose vel simile. Tertio cũ iurat aliq̃d indifferens quod ex circũstãtia effici posset veniale vl' mortale. vt cũ iurat aliq̃d quod vergit in deteriorẽ exitũ. propter aliq̃d quod de novo emergit quod fuit impremeditatũ. Sic ptz in iuramẽto herodis q̃ iuravit puelle saltanti se daturum quod petisset. hoc enĩ iuramentũ poterat a principio eẽ licitũ intellecta debita conditiõe scz si peteret quod dare liceret et deceret. sz impletio iuramẽti fuit illicita. vt dicit btũs Amb. li. j. de offi. Quarto cũ iurat aliq̃d quod est contra cõsiliũ euãgelicũ vl' notabilis boni impeditivũ. Sicut cũ aliq̃s iurat se nõ intraturũ religionẽ vl' quod nõ fiat clericus. aut quod nõ accipiet prelationẽ in casu q̃ expedit eũ accipere. Et in hoc casu peccat q̃dem iu

rãdo. dicit Tho. q2 peierat. & ẽ graue
pctm̃. & nõ tenet ꝯuare iuramentũ. po
nit em̃ obicẽ spũiscto. ß m̃lto melius
facit nõ implẽdo hm̃oĩ iuramẽtũ. Si
militer q̃ iuraret se nõ ꝯtinentẽ ꝑman
surum cũ ex m̃rimoniũ eẽt. Vñ Pe.
de pa. sup. iij. dis. xxxix. dicit qñ aliqs
promisit nõ mortale nec veniale. nec
aliqd bonũ ß purã priuationẽ melio
ris boni. vt si aliqs iurat se nõ intratu
rũ religione. aut nõ seruaturũ virgini
tatẽ. vel non facturũ bonũ alicui nisi
inquãtũ charitas vel ꝓceptũ coget ta
lis peccat. Iuramẽtũ em̃ debet cade
re sup materiã debitã & sup bonũ ex se
& formaliter. & tũc licet priuet maius
bonũ. valet tñ. vt iurãte aliq̃ se velle cõ
trahere cum aliq̃ matrimoniũ. qñ aũt
nullũ bonũ iurat ß solũ malũ cuius
modi est pura ꝓuatio melioris boni
nõ valet ß peccat qs in iurãdo & obli
gat ad culpã. Quinto qñ qs iurat
qd est maioris boni impeditiuũ. vl' cũ
iurat id facere qd meli⁹ eẽt nõ facere
q̃z facere. vel iurat nõ facẽ id qd meli⁹
eẽt facere q̃z nõ facẽ. Exẽplũ. qñ iurat
quis se nõ ieiunaturũ. vl' nõ velle esse
iustũ in iudicio. vl' nõ accõmodare pe
cuniã. vl' nõ intrare domũ socratis. vl'
nõ vẽdere rem suã ꝓ minori ꝓcio. vel
nõ comedere secũ. vl' nolle retinere fa
mulũ quẽ meli⁹ eẽt retinere. vl' nõ lo
qui ꝓximo. vl' nõ facere ei ꝯsolationẽ
q̃ oĩa eẽt meli⁹ facẽ q̃z omittere. & sic d
sĩlibus. talis nõ ẽ obligat⁹ ad ꝯuãdũ
qd iurauit. Et ꝓbant oĩa q̃ucz p Isid.
in synonymis. li. ij. dicẽtem. & allegat
mgr̃m dis. xxxviij. iij. dicẽs. In malis
ꝓmissio rescinde fidẽ. i turpi voto mu
ta decretũ. Et Thom̃. assignat rõnem
Quia p se mala & maioris boni ipedi
tiua sub iuramẽto cadere nõ pñt. Et
ꝯm Bern. q ꝓ charitate institutũ ẽ ꝯ
charitatẽ militare nõ debet. Et tñ sic
Rich. dic̃ & Guilb. ꝓpt̃ reuerentiã sa

cramẽti diuini nois inuocati & ad puni
tionẽ temeritatis sic iurantiũ. & ꝓpt̃ re
uerẽtiã eorũ q̃ ꝓsunt & ad tute ambulã
dũ. nõ dz qs auctoritate ꝓpria venire
cõtra qdlibet iuramẽtũ incautũ. ß ꝓ
aliqb⁹ dz recurrere ad aliquẽ supiorem
suũ q a tali iuramẽto dz absoluẽ ipm
vel declarare eũ nõ fore obligatũ. ma
xime qñ põt oriri dubiũ. vtrũ obserua
tio vergat in peiorẽ exitũ q̃z nõ obſua
tio. Tñ ꝯ tris ꝓma qñ manifesta sunt
ꝓpria auctoritate ꝯtrauenire põt. Cõ
tra qdlibet vo iuramentũ qd respicit
rei ꝟitatẽ & derogat charitati. vel eius
ꝑfectioni vl' disponẽtib⁹ ad cã. põt hõ
venire ꝓpria auctoritate in casu neces
sitatis. hec sentẽtialr Rich. Durãdus
dicit. Si iuramentũ eẽt incautũ ex eo
q iurans nõ sufficiẽter deliberauit. vl'
illd qd ꝓmittebat erat res indifferẽs
seu parũ valens vel plus nocẽs vouẽ
ti q̃z expediens. vel sicut possunt alie
circũstãtie inueniri circa iuramentũ
que reddunt ipm incautũ. non est tu
tum q tale iuramentũ intermittat si
ne auctoritate superioris potentis in
talibus dispensare. Quarto princi D
paliter iuramentũ incautũ fit interdũ
s. coactis & p metum. Vbi sunt plu
res casus. Primus q de eo q cõpul
sus p metũ iurauit se aliqd facturum
vel daturũ. Rñ. Duran. dis. xxxviij.
& xxxix. circa tertiũ. Iuramẽtũ ꝓmis
sorium. aut est coactum p metũ q ca
dit in constantẽ virum. aut p metum
q nõ cadit in cõstantẽ virũ. Si pmo
mõ. sic nõ ẽ obligatoriũ in foro ꝯten
tioso. q2 cogenti nõ cõpetit actio ꝯtra
coactũ. vt obſuet iuramentũ. Quãtũ
vero ad forum cõscientie tale iuramẽ
tum est obligatoriũ. si illud qd ꝓmit
titur ẽ licitũ. & si iurãs consensit in ꝓ
missum quãtũcũcz fuerit p metũ iustũ
coactus. Vñ si qs nõ ipleat qd coact⁹
iurauit iuramento ꝓmissorio peierat

ꝛ peccat mortalr̃ nisi talis sic coactꝰ
per metū cadentē in constantē viꝝ fu
erit ꝑ habentez ꝑtātem ab obligatiōe
absolutꝰ qꝛ ꝓ nullo tꝑali dꝫ hō facere
aliquā irreuerentiaz dei vel deo. ꝗ hoc
fieret nisi impleret ꝓmissuz. nihilomi
nus talis hꝫ remediuz ꝛ pōt repetē in
iudicio ꝙ coactꝰ iurauit ꝛ soluit. Pōt
etiā petere ab epō vt cogat illū absol
uere ipm a iuramēto si nō poterit ad
hoc induci soluat ꝛ repetat. qꝛ licet iu
rauerit soluere. nō tū iurauit nō repe
tere. Qꝫ si iurauit ēt nō repetere tunc
denūciet ecclīe ꝺm formā euangelicā.
Si peccauerit in te frater tuꝰ. vt eccle
sia illū cōpellat ad pniam in q̄ veniet
absolutio iuramēti. vl̓ restitutio male
acq̄siti vl̓ accepti. Itē pōt iudici denū
ciare ꝛ ille ex officio tenet aliū ꝯpelle
re ad restituendū. Si vo iurauit non
denūciare iudici. tale iuramentū ē il
licitū nec obligat. ꝛ iō nō obſuādū cū
vergat in deteriorē exitū. vtpote exñs
ꝯtra iusticiā ꝛ ꝯ vtilitatē publicā. ꝛ pre
sertim ħ pōt denūciare dūmō hoc fa
ciat ꝑncipaliter intētiōe salutis ełne.
Si vo iuramētū ꝓmissoriū sit coactū
ꝑ metū q̄ nō cadit in cōstantē viꝝ. tūc
iuramētū ē obligatoriū in foro ꝯsciē.
fortiori rōne q̄ꝫ sit iuramētū coactū ꝑ
metū cadētē in ꝯstātē viꝝ. ꝛ iteꝝ in fo
ro ꝯtentioso. qꝛ ꝺm iura tal̓ metꝰ non
iudicat sufficiēs ad aliq̄d cū iuramē
to ꝓmittēdū. Et sic apparet q̄d sit di
cendū de coactiōe ad ꝓmissoriū iura
mētū. Aug. in ꝺmone de piurio sic di
cit. Si q̄s coactꝰ ꝓ vita redimēda vel
q̄libꝫ cā vl̓ ncc̄itate piurat. qꝛ plus cor
pus q̄ꝫ aiaz dilexit. tres q̄dragesimas
peniteat. Alij in dicāt tres annos viuū
in pane ꝛ aq̄. Ex q̄ seq̄t ꝙ ille q̄ nō in
tēderet soluere ꝙ coactꝰ ꝓmitteret cū
sciēter falsuz iuraret. teneret ad pniaz
illā de rigore. ꝗ de assertoꝛio seu ꝓba
torio iuramento ē scōus casus. vbi di
cendū. ꝙ quicūq̄ faceret iuramentuz
assertoriū iurando falsum vel iicante
sic peccaret iurādo ꝛ piurium incurre
ret. ꝛ ad hoc faciēdū nullus cogi pōt
Si tū q̄s oppositū faceret ex metu.
tūc coactio excusaret a tanto ꝗ nō a to
to. qꝛ ad peccandū nulla coactio fieri
pōt sufficiēs libero arbitrio. Nā oīe
malū pene sustinēdū foret a quolibet
anteq̄ꝫ minimo pctō peccare deberet.
Est eñ minimū pctm̄ maius oī malo
pene p̓cise. Vñ qñ seruus iurat ali
q̄d falsuz vl̓ illicitū dño cogēte. ambo
sunt piuri. Nolite ait xp̄s timere illos
qui occidūt corpꝰ. Vtꝝ vo ille pec E
cet q̄ inducit hoiem ad iurandū queꝫ
probabiliter credit piuratuꝝ qui ē ter
tius casus. vel scit piuratuꝝ vel sic re
cipit ab eo iuramentū. Rñ. ꝺm Tho.
Bonauē. ꝛ Rich. Inducens aliū ad
iurandū. aut hoc facit sicꝰ ꝑsona pub
lica ꝛ secundū ordinē iuris. aut ħ facit
nō tanq̄ꝫ ꝑsona publica ꝗ ꝑuata. Pri
mo mō si q̄s inducit aliū etiā ꝑcipiē
do ad iurādū. q̄ꝫuis credat eū iuratu
rū falsuz. nō peccat. qꝛ facit illd̓ q̄d ex
officio tenet facere. Vñ non tam dici
dꝫ illū ad iurādū ꝯpellere q̄ꝫ ꝑs aduer
sa q̄ ħ petit a iudice. Si āt iste q̄ indu
cit ad iurādū sit ꝑuata ꝑsona. aut pub
lica nō tū hoc faciēs vt ꝑsona publica
puta ꝯtra ordinē iuris peccat mortali
ter. qꝛ talis ē scienter ꝓ͛ſo suo cā pcti
mortalis. ꝛ spūaliter homicida ꝓꝑꝛiaz
aiaz ꝛ alteriꝰ necās. cui gladiū peierā
di tradit. Exēplū refert Aug. in ꝺmōe
quodā. Qꝫ quidā fidelis innocēs rem
accomodauit cuidā quaz ille reddere
negauit. Cōpulsus ꝗ ꝑ accomodantē
iurare peierauit ꝛ alr̃ rē ꝑdidit. Cui ra
pto ī nocte ipe iudex ait. Cur ꝓuoca
sti hoiez iurare quē sciebas falsū iura
re. Ille rñdit qꝛ rē meā negauit. Et iu
dex. Meliꝰ erat vt rē tuaz ꝑderes q̄ꝫ vt
aiam eiꝰ piurio ꝑimeres. ꝯstratꝰ igit

tam grauiter cesus est vt in dorso vigilantis plagarū vestigia appareret. sed in vultū ē ei postq̄ȝ emēdatus est. Jō idē Aug⁹. in ſmone de decollatiōe Johannis baptiste dicit. Ille q̄ hoiez ꝓuocat ad iurationē. ⁊ scit eū falsuȝ iuraturū. vincit homicidam. q2 homicida corp⁹ occisurus ē. ille aiam. immo duas aias. Itē ialis qui aliū peiorare procurat. dȝ penitere. xl. dies in pane ⁊ aqua. ⁊ septē annos sequētes. ⁊ nunq̄ȝ dȝ eē sine pnia. xxij. q. v. Si q̄s se.

Quinto ꝑncipaliter iuramētū incautum fit a dolosis. De q̄ dicit Tho. in summa sic ar. vij. ⁊ in scripto. ꝙ iurās simpl'r sine dolo in foro ꝯsciētie non tenet. nisi ſm suā intentionē. In foro aūt cōtentioso obligat ſm ꝙ verba cōmuniter solent accipi. Si aūt dolose iurat. seruari dȝ ſm sanū intellectum illi⁹ cui iurat. Et lȝ rōne iuramēti non obliget nisi ſm suaȝ intentionē. tñ tenet ad hoc vt alius ex tali dolo nō ledat. Et hoc fit q̄ñ ſm intentionē reci-
F pientis implet. Dubitat circa ꝑdicta primo vtrū in iuramētis possit dispensari ⁊ ꝑ quem. Rñ. Tho. scda. ij. q. lxxxix. In iuramētis ꝓmissorijs dispēsari pōt sicut ⁊ in votis. q2 in aliquo casu pōt eē illicitū vel nociuū iuramētū siue id qd̓ iurat. ⁊ ꝑ ꝯñs nō est debita mā iuramēti. Et iō nōndū ꝙ illud qd̓ cadit sub iuramēto ꝓmissorio aliq̄ñ ē manifeste repugnans iusticie. vt ꝑ ista q2 est pctm̄ vl' maioris boni impeditiuum vt ne intret religionē. ⁊ tale iuramētū dispēsatiōe non indiget. Q̄ñq̄ȝ aūt aliq̄d iuramento ꝓmittit de q̄ dubium est vtrū sit licitū vel illicitū. ꝓficuū vel nociuū. aut simpl'r aut in aliq̄ casu. ⁊ in hoc pōt q̄libȝ ep̄s dispēsare. Q̄ñq̄ȝ vō ꝓmittitur aliq̄d sub iuramēto qd̓ ē manifeste licitum ⁊ vtile. Et in tali iuramēto nō videt locum habere dispensatio vel cōmutatio. nisi aliq̄d melius occurrat faciendū ad cōmunem vtilitatem. qd̓ maxime videt pertinere ad potestatem pape. qui habet curam vniuersalis ecclesie. vel etiā absoluta relaxatio. Nam ad vnūquenq̄ȝ ꝑtinet irritare iuramentū quod a sibi subditis factū est circa ea que subdūtur eius potestati. sicut pater pōt irritare iuramētum puelle. vel vir vxoris Numeri. xxx. Durādus dicit vt supra.

Dubitat scdo an iurans possit licite obtinere dilationē vel obsolutionē ab eo cui iurauit. Rñ. Tho. vbi ꝯus ⁊ Ray. Si iuramentū fctū est in fauorem dei. ⁊ ꝑ illud hō intendebat se obligare deo vel cultui dei vel ad pietatis opus. tūc nō pōt absolui ab hoie. nisi per cōmutationeȝ in melius. vt dicet de voto. vt ꝙ velit intrare religionē cū socio. ire ad sanctū Jacobū cuȝ socio. ire ꝯtra infideles cū eo. ⁊ sic de dicendo psalteriū simul. tūc non pōt absoluere aliū in q̄ȝtum cōcernit dei fauorē vel pietatis opus. ȝ bene inq̄ȝtū aliuȝ tangit. vñ quasi duo iuramenta sunt. Ire ad sanctū Jacobū. ⁊ h' alt nō pōt relaxare. ⁊ cū socio ire. qd̓ socius pōt relaxare. Si vero fit in fauorē hoīs iuramentū alteri. si ille sponte absoluerit. postea nō tenet. Et idem de dilatione. ⁊ etiā si nō intēdebat se obligare deo. sed tm̄ homini. nihilominus nō pōt absolui ab homīe q̄ñ iuraret se aliquid facturū in fauorem dei. Sicut si iurasseȝ tibi ꝙ darē Titio. x. flor. i fauoreȝ ipi⁹ titij nō posses m̄ remittere hmōi iuramētū. Thom. ad dir ꝑfat. Nisi forte sit interposita ꝯditio. s. si vi debit illi cui promittit vel aliq̄d tale.

Dubitat tertio q̄ñ ille qui audit ali- H
quem aliū iurare falsum. ⁊ ipe scit ⁊ tacet an hoc teneatur manifestare. Hec questio mouetur iō. q2 dicitur Leuit. v. Anima q̄ audierit vocem iurātis falsum testisq̄ȝ fuerit. qd̓ aut ipse vidit.

ant conscius est. non iudicauerit. portabit iniquitatem suam. Dicit tamen Tho. in summa r Ray. q ex quo moyses in predicta auctoritate nō expressit cui hoc esset indicandū, sufficit isti vt se ab hoc peccati vinculo absoluat. si indicet talibus qui magis possent prodesse q̄ obesse pluris. siue eū corrigendo. siue deū pro eo placando. vt puta sacerdotes vel honesti r discreti patres. Et ad hanc denunciationē de talibus psonis faciendā tenet quilibz quotienscūq viderit aliquē vicinū precipicio. id est. peccato committendo. Sic soluit questionē istam Aug⁹. li. questio. sup Leuit. xxij. q. v. hic videt.

Capitulum. iiij

c Contra secundū preceptū. Nō assumes r c. peccant adhuc tria genera peccatorū. Primi sunt blasphemi. Secūdi sunt adiurātes illicite. Tertij sunt p creaturas illicite iurātes. De quib⁹ est dicendū p ordinē.

A Circa pmū notandū sm Tho. scda. ij. q. xiij. q blasphemare ē bonitati r excellētie pcipue diuine derogare seu cōuitiari. Dr bonitati qr de⁹ oimode bon⁹ est r excellēs. Dicit pcipue diuine qr blasphemia cōmitti pōt in sanctos r diuina. Sicut em̄ de⁹ in sanctis suis laudat inq̄ztum laudant opa que de⁹ in sanctis suis efficit. ita etiā blasphemia que fit in sanctos ex cōsequēti in deū redūdat. Dicit derogare. Ubi

B notandū q tres sunt q̄ssimodo species huius peccati blasphemie r semper deo derogatur. Una ē cum attribuitur deo quod ei nō cōuenit. vt cuz aliqui dicunt. quando ipsi puniuntur in se vl in suis. r alij peccatores nō puniuntur taliter. Ecce deus est iniust⁹. Et similiter maledicentes deo. vt lusores et imprecantes. que nō possunt deo inesse. Sicut qui vellēt deuz non esse iustum. vt peccata eorum non puniret. Sicut etiam isti in inferno faciunt. Sic etiam peccāt deo attribuentes membra. que inq̄ztum deus non habet. Et peius q deo attribuunt mēbra que nominari de probo viro eēnt verecunda. Et pessime qui deo attribuunt que in eo non sunt. Exemplu primi. Iurantes per caput dei. r p similia mēbra. Exemplū secundi. vt p dei posteriora r per alia verecūda mēbra. Item simile videtur. quando quidam a deo puniuntur qui dicūt. nunquid latrones sumus. quid fecimus. vbi hoc meruimus: cum tamē als deum sepe grauiter offenderunt. Species blasphemie alia est. cū a deo remouet quod ei conuenit. vt dicentes. deum non esse iustū. deum non esse verum hominē. deum nō esse in eucharistia. deū nō eternaliter punire pctm̄ mortale post hāc vitā. Tertia spēs est qn̄ creature attribuit qd deo appropriat. vt q imago creata sit de⁹. q imago dei grām. q creatura aliq̄. puta verbū vl factū. pnūciet futura soli deo nota. sic circa supstitiōes inferius dicendū sit. Se-

C cūdo notandū. sm Tho. vbi prius. q blasphemia sm gen⁹ suū ē pctm̄ mortale. Pō ē. qr pctm̄ mortale ē p qd hō separat a pmo pncipio spūalis vite. qd est charitas dei. Unū q̄cunq charitati repugnāt ex suo genere sūt pctā mortalia. Blasphemia aūt sm gen⁹ suū repugnat charitati. qr derogat diuine bonitati q est obiectū charitatis. Et iterz qr est ɔtra secundū preceptū. Sūt aūt sm Tho. vbi pus tres gdus blasphemie in derogante diuine bonitati. sm tres pfatos modos. Quidā em̄ derogant sm solā opinionē intellect⁹. alij derogant deo sm opinionē intellect⁹ coniectā quadā affectus seu volūtatis detestatione. r vterq modus dicitur blasphemia cordis si non pdit ad ex. Alij aūt primū modū vel secundū vel

amboo lingua produnt. ⁊ est blasphemia oris. pma mala. scd̄a peior. tertia pessima. Et sunt s̄m gen⁹ suū oēs tres gradus maxima pctā. Sȝ diceres Est ne semꝑ pctm̄ mortale emittere blasphemiā. cū quidā absq3 deliberatione blasphemēt. R̄n̄. ibidē Thom̄. Blasphemia pōt absq3 deliberatiōe ex surreptiōe ꝓcedere dupl̄r. Uno mō q2 aliquis n̄ aduertat hoc qd̄ dicit eē blasphemiā. Qd̄ pōt cōtingere. cū aliqs subito ex aliq̄ passiōe in v̄ba imaginata ꝓrumpit. quoꝝ significationē non cōsiderat. ⁊ tūc ē pctm̄ veniale. ⁊ iō nō hȝ ꝓprie rōnem blasphemie. Alio mō qn̄ aduertit hoc eē blasphemiā ꝯsiderans significata verboꝝ. ⁊ tūc nō excusat a peccato mortali. Sicut nec ille q̄ ex sbito motu ire aliquē occidit iuxta D se sedentē. Tertio nōndū q2 ꝑ vitando hmōi peccato. qnq3 mala blasphemie sunt considerāda. Primo ecc̄lia hoc pctm̄ multū punit. q2. xxij. q. v. talis. Qui iurat ꝑ caput dei aut per capillos eius. aut aliqd̄ hmōi. dicēo. q̄si deus s̄m diuinitatez talia habeat. Si clericus est debet deponi. si vero laic⁹ anathematizari. Qd̄ s̄m Bonauen̄. in. iij. dis. xxxix. intelligendū est de illis qui turpiter ⁊ irreuerēter nomināt mēbra xp̄i. ⁊ quodaȝ exquisito modo iurandi diuidunt eū mēbratim. ⁊ potissime qui iurant ꝑ eius mēbra q̄ etiā in nobis verecundū esset nominare. ⁊ essent pro illis a presidētibus religiosis ⁊ secularibus grauissime puniēdi. Idem videtur etiam intelligendū de his qui de virgine benedicta ⁊ sanctis dei iurando inhoneste loquunt. Aut qui animas suas demonibus deuouent. vel alia dicunt horrenda. Secūdo detestabile ē hoc viciū. quia peius est periurio. Unde glo. sup illd̄ Eph̄. iiij. Blasphemia tollatur a vobis. dicit. Peius est blasphemare q̄3 peierare. Qui. n. peierat. id ē. falsū iurat nō dicit aliquid vel sentit aliquid falsum de deo sicut blasphemus. sed adhibet testem tanq̄3 sperans q2 deus sup hoc non testificet per aliqd̄ euidens signū vnde pene ꝑiurio debite etiā isti blasphemo deberentur de iusticia. Tercio est detestabile. quia blasphemia p̄pōderat homicidio. Unde Tho. ibidez dicit. Homicidiū ⁊ blasphemia si cōsiderent s̄m obiecta in que peccatur. maximū est blasphemia. quia est directe peccatū in deum. homicidiū aūt in proximū. Si aūt ꝯsiderent s̄m effectum nocendi. sic homicidiū preponderat. Plus. n. nocet homicidiū proximo q̄3 blasphemia deo qui nō nocetur. Tamē q2 blasphemus intēdit nocumentū inferre honori diuino. simpliciter grauius peccat q̄3 homicida. primū tamē locuȝ tenet homicidium inter pctā in proximū ꝯmissa. Quarto ē detestabile. quia hic a deo ⁊ a seruis dei morte sepe punituȝ reperimus. Un̄ Leuit. xxiiij. Fili⁹ mulieris israelitis rixans cū alio quodaȝ ⁊ blasphemans deū. capit ⁊ incarcerat. Et deus per Moysen r̄nsum dedit q2 lapidari deberet. ⁊ statim lex sancita est. Qui blasphemauerit nomē dn̄i morte moriatur siue ciuis siue ꝑegrinus fuerit. Itē refert Vincen̄. in spec. hystoriali. q2 rex francie Philipp⁹ q̄scunq3 ꝑcepit i taberna vl' alibi hoiez etiā milites blasphemasse eū submersit. Et de hoc edictū firmū post se ꝓan̄ mortē suā reliquit. Quinto hoc pctm̄ est detestabilissimū. q2 ꝓpriū est oim̄ damnatoꝝ. Un̄ dicit glo. super illud Apoc. xvj. Estuauerūt hoīes estu magno ⁊ blasphemauerūt nomē dei habētis potestatem sup has plagas. In inferno inquit positi q̄3uis sciāt se ꝓ merito puniri. dolēt tamē q2 deus tantaȝ potentiaȝ habeat. q2 plagas eis infert. Hoc

aūt est dicit Tho. blasphemia. Et cre
dibile est ꝙ post resurrectionē erit eis
E etiā vocalis blasphemia. Circa secū
dum videlicet adiurationē notanduʒ
ſm Tho. ij. ij. q. lxxxix. ꝙ adiurare nō
est aliū ad iurādū inducē. ſʒ ē ꝑ q̄ndaʒ
ſiſitudinē iuramenti a se inducti aliū
ad aliq̄d agendū ꝓuocare. Pro cuiꝰ
declaratiōe aduertendū. ꝙ ille qui iu
rat iuramēto ꝓmissorio ꝑ reuerentiā
diuini noīs qḋ ad ꝯfirmatiōnē sue ꝓ-
missiōis inducit. seipm obligat ad fa-
ciendū qḋ ꝓmittit. qḋ est seipm imo-
biliter ordinare ad aliq̄d agendū. Si
cut aūt hō seipm ordinare pōt ad ali-
quid agendū. ita etiā ⁊ alios. supiores
quidem depcando. inferiores aūt im
perando. Cum igiṫ vtraq̄ȝ ordinatio
ꝑ aliqḋ diuinū ꝯfirmaṫ. est adiuratio
Et fieri pōt ad quinq̄ȝ gn̄a rex ad deū
ad subditū sibi hoiem seu ad se. ad ꝓ-
ximū equalē vel supiorē. ad demonē.
⁊ ad creaturā irrōnalē. sed diuersimo
de. Primo em̄ cū hō sit dn̄s actuum
suoꝝ. non aūt dn̄s eoꝝ q̄ ab alio sunt
agenda. iō sibiipsi pōt necessitatē im-
ponere ꝑ diuini noīs inuocationē. nō
aūt hāc necessitatē pōt alijs impone
re, nisi sibi subditis quos pōt ex debi
bito prestiti iuramenti cōpellere. Si
igiṫ aliq̄s ꝑ inuocationē diuini nois
vel cuiuscunq̄ȝ rei sacre alicui nō sibi
subdito adiurando necessitatē agendi
aliquid imponere intēdat sicut impo
nit sibiipsi iurādo. talis adiuratio illi-
cita est. q̄ȝ vsurpat potestatē in alium
quā nō habet. ⁊ eū nitiṫ ꝯpellere quo-
dāmodo. Tum ꝓpter aliquā necessita
tem qui sunt supiores. suos inferiores
tali genere adiurationis constringere
pn̄t. Et iō pnceps sacerdotū vt Ori-
genes dic̄ sup Matth. Jesum illicite
adiurauit. ꝑ deū viuū. q̄ȝ subditꝰ eius
nō fuit. Si vo adiurās intendat solū-
modo ꝑ reuerētiā diuini nominis vel
alicuius rei sacre aliq̄d ab alio obtine
re absq̄ȝ necessitatis impositione. talis
adiuratio licita ē respectu quo ꝯlibet
Et sic adiuramꝰ deū dicēdo. ꝑ passio-
nē ⁊ crucē tuā libera nos. Siliter ho-
minē demonē ⁊ angelū. ⁊ sic pȝ scḋm
⁊ tertiū. Est em̄ modus adiurandi sic
duplex. Vnus ꝑ modū cōpulsionis ⁊
est illicitꝰ ad equalē ⁊ supiorē. de quo
in pmo. Scḋs ē ꝑ modū depcationis
vel inductiōis ob reuerētiā alicuꝰ sa-
cri. Quō igitur demon pōt a nobis F
adiurari licite vel non: Rn̄. ꝙ nō licet
demones adiurare ꝑ modū beniuolē
tie depcationis seu inductiōis. q̄ȝ ille
modus videṫ ad quādaʒ beniuolētiaʒ
vel amicitiā ptinere. q̄ non licet ad de
mones vti. ⁊ sic necromātici vtunṫ ad
iurationibꝰ ⁊ inuocationibꝰ vel incā-
tationibus demonū ad aliquid ab eis
obtinendū adipiscendū vel addiscen-
dum. Scḋo aūt adiurationis mō. vi-
delicet qui ē ꝑ cōpulsionē. licet nobis
ad aliq̄d vti ⁊ ad aliq̄d nō licet. Pos-
sumus em̄ demones adiurādo ꝑ vir-
tutem diuini nois tanq̄ȝ inimicos re-
pellere. ne nobis noceāt corꝑaliṫ vel
spūaliṫ ſm ptātē datā a xp̄o. ſm illud
Luc. x. Ecce dedi voƀ ptātem calcādi
sup serpētes ⁊ scorpiones. ⁊ sup oēm
virtutē inimici. ⁊ nihil vobis nocebit
Et Mar. vlti. In noīe meo demonia
eijcient. Et rō illius ē. q̄ȝ demones in
cursu hꝰ vite nobis aduersarij ꝯstituū
tur. nō aūt eoꝝ actus nr̄e dispositiōi
subdunṫ. ſʒ dispositiōi diuīe ⁊ scrōꝝ
angeloꝝ. ſm Aug. iij. li. de trini. Non
tñ licitū est demones adiurare ad ali-
quid ab eis addiscēdū. vel etiā ad ali-
quid ꝑ eos obtinēdū. q̄ȝ hoc ptineret
ad aliquā societatē cū ipsis habendā.
Vn̄ Chryso. sup illud. Obmutesce ⁊
exi ab eo. dicit. Salutiferū hic nobis
dogma datur ne credamꝰ demonibꝰ
q̄ntūcūq̄ȝ denūciēt veritatē. nisi forte ex

speciali instinctu vel reuelatione diui
na aliqui sancti ad aliqs effect⁹ demo
nū opatione vtant. Sicut de btō Ja-
cobo legit q p demones fecit Hermo
genē ad se adduci. ⁊ sic patet quartū.
G Ex pdictis sequitur primo q nulla
alia potestas habet demonez cogere
nisi diuina, angelica ⁊ humana. nō ex
natura. s ex grā ⁊ virtute diuia. Et rō
est q: non est ptās sup terrā q ei cōpet
qui fact⁹ ē vt nullū timeret. vt dr Job
.xlj. Vn̄ glosa ibidē. Dia humana su
perat ⁊ si meritis sanctoꝝ subiaceat.
Exēplū ē de multis sctis. Nec obstat
illud Thob. vj. q Raphael Thobie
iuniori dixit. q fumus pticule cordis
piscis positi sup carbones extermina
ret oē gen⁹ demonioꝝ. fum⁹ eñ h nō
fecit. vt dic Nico. d lyra. q: res corpat
nō imp̄mit in rem pure spūalē s p fu
mū designabat virt⁹ expulsitiua me-
ritoria Thobie que fuit virtus oīonis
Thobie. cui⁹ merito Raphael expu-
lit demonē Sarā liberādo. Propt qd
dicit ibidē Raphael apphēdit demo-
nē ⁊ ligauit eū in supioribus egypti.
Nec obstat illud. j. Reg. xvj. vbi ad ci
tharizationez. Dauid spūs malus in
Saul quieuit. q: nō fuit liberat⁹ saltē
vt demon nō rediret. s meli⁹ habebat
virtute diuīa imediate vel mediātib⁹
angelis sanctis ex merito Dauid. qui
laudes diuinas in cithara canebat p
salute Saul. sicut ⁊ sancti deuotōib⁹
Melodia aūt coopabat ad deuorōez
sicut ⁊. iiij. Reg. iij. Heliseus fecit ad
duci psalten. vt mens ei⁹ in deū eleua
retur. non tñ melodia in demonē age
bat. Itē naturalē dispositionē melo-
dia bonā poterat face ⁊ malā iminue-
re. rōne quoꝝ demō min⁹ poterat ve-
xare. De qua materia pleni⁹ reperies
li. v. i dialogo de formic. Scdo pz ex
prefatis falsitas quorūdam libroꝝ in
scriptis necromāticoꝝ ⁊ exorcismoꝝ
qui p talia characterizata demōes se
putant cogere ⁊ vexare. seclusa vtute
diuina, non attēdētes illud xpi. Hoc
genus demonioꝝ nō eijcit nisi in ieiu
nio ⁊ oīone. Per ieiuniū eñ sm Be-
dam corpus. ⁊ p oīonem spūs leuat
ad deū vt calcet demonia. Tertio seq
tur q exorcismi qdam deberēt exami
nari p lr̄atos. an aliqd supstitiosuz cō
tinerent. tunc eñ nō essent admittēdi
ne posteriora peiora fierent pōribus.
sicut exēplū ponit Greg. li. j. dialogo
rū d qdā p demonē obsessa post coitū
ecclīam intrāte. ⁊ cū sacerdotis cuius-
dā iuuamē nihil iuuaret. ad incātato
res eā duxerūt cognati. ⁊ legio in eaz
intrauit. Quinto an liceat adiura- H
re irrōnalē creaturā: Rñ. Tho. Adiu
ratio qua qs vtit ad irrōnalē creaturā
pōt intelligi dupliciť. Uno mō vt ipa
adiuratio referat ad ipam creaturā ir
rōnalem sm se. ⁊ sic vanū esset irrōna
bilem adiurare creaturā cū nō intel-
ligat locutionē. Alio mō vt referat ad
cū a q irrōnalis creatura agit ⁊ moue
tur. Et sic dupl̄r adiurat irrōnal' crea-
tura. Uno qdem modo p moduz de
pcatiōis ad deū directe. qd ptinet ad
eos q diuine inuocatiōe miracula fa-
ciunt. Alio mō p modū cōpulsionis
q refert ad diabolū q i nocumētū no-
strum vtit irrōnalib⁹ creaturis. Et ta
lis est modus adiurādi in eccl'ie exor
cismis. p qs demonū ptās excluditur
ac irrōnalib⁹ creaturis. Circa tertiū I
an liceat p creaturas iurare: Rñ. sm
Gor. sup Matth. v. Jurare p creatu
rā qdrupliciter ptingit. Primo ipam
tanq̄ aliqd diuinū iplorādo. ⁊ sic stri-
cte pnnit iurās. cā. xxij. in duob⁹ locis
⁊ etiā si qs pluriū ꝯmitteret mēdaciū
p creaturaz iurādo. vt ibidē dr. Scdo
cōtingit iurare p creaturam iuramen
tum tanq̄ per rem vilem cōtemnēdo
pmū pertinet ad infidelitatē ⁊ semp

est peccatū. sicut ⁊ secundū. qđ ptinet
ad dolositatē. Tertio deū qui in ipsa
creatura presidet tanq̄ testē inuocan
do. ⁊ sic Joseph iurauit p salutē Pha
raonis. Gen. xlij. Et eccl'ia iurat p san
cta euāgelia. Quarto cōtingit iurare
per creaturā tanq̄ eam ad vsum quaꝫ
iurans inde sperat deo impignerādo.
⁊ sic fit iuramentū execratoriuꝫ. vt te-
stis est mihi deus in aīam meaꝫ. Ter-
tio ⁊ quarto licitū esse pōt. vt supra di-
ctum fuit.

Capitulum. v.

Ontra secundū preceptū. Nō
c assumes ⁊c. peccāt etiam vota
frangētes. Unde devoto pri-
movidendū est quid sit. Scđo quan-
tum pctm̄ sit infringere votuꝫ. Tertio
A de eius dispēsatione. Circa ad pri
mū notandū fm magistrū in. iiij. dis.
xxxviij. ⁊ Tho. ⁊ alios theologos. q̄
votum ē conceptio spōtanea melioris
propositi. animi deliberatiōe deo vel
sanctis eius firmata cū intētiōe se ob
ligandi. Pro cuius intellectu notan-
dum q̄ ad licitū ⁊ completūvotū plu
ra exiguntur que tāgunt in descriptiōe
eius. Primo est conceptio alicuiꝰ a
spūsancto i intellectu facta. Scđo ex-
igitur q̄ nō sit de malo. nā ꝓprie sum-
ptumvotū non potest eē de malo. ibi
melioris. vbi presupponit q̄ sit bonū
Malum em̄ potius nos deordinat a
deo. votū aūt est vinculū iniquitatis.
Vn̄ Isid. In malis ꝓmissis rescinde
fidē. in turpi voto muta decretū. Vn̄
iudei plures q̄ quadraginta q̄ voue-
runt se neqꝫ manducaturos neqꝫ bibi
turas donec occiderēt Paulū. Act.
xxiij. male vouerunt. Tertio exigit q̄
nō sit de necessario a nobis al's fiendo
quia melioris. Ad bonū em̄ necessari
um. puta q̄ al's ē preceptū nobis. obli
gamur ex alterius auctoritate. ⁊ hoc
propt̄ nō pertinet ad votum. cuiꝰ ob-
ligatio est ex mera volūtate. verū tñ vt
dicit Durādus. q2 ad idem pōt q̄s ob
ligari pluribus obligationibus. iō ni
hil prohibet quin ad illud ad qđ obli
gamur p preceptū ex alterius auctori
tate. obligemur etiā p votū ex ꝓpria vo
lūtate. Vn̄ firmiter tenendū est. q̄ vo
uens cōtinentiā ⁊ cōmittēs adulteriū
vel simplicē fornicationeꝫ peccat du-
plicit̄. videlꝫ pctō adulterij vel fornica
tionis ⁊ nihilominus fractiōe voti. q̄-
uis illud votū sit large ⁊ improprie di
ctum. Quia votū ꝓprie dictū ē solū de
his q̄ sunt in hoīs libertate. Quarto
exigit q̄ nō sit bonū indifferens. quia
tale vt sic nō ordinat in deū. Itē q̄ nō
sit de minori bono. ibi melioris boni.
Rō ē. q2 minus bonū respectu maio-
ris boni habet rōnē mali. ⁊ iō nō pōt
cadere sub voto inq̄tum est impeditiuum maioris boni. Quinto exigitur
q̄ sit cōceptio libera. ibi spōtanea. Ex
quo pꝫ qui possunt vouere. quia qui-
libet pōt vouere ea q̄ sunt in sua liber-
tate. ⁊ ea in quibus est sui iuris. Un-
de impuberes serui religiosi. clerici. ⁊
vxores in q̄busdā nō possunt vouere.
Sexto exigit deliberatio. ibi animi B
deliberatiōe. ⁊ addit ad differentiā vo-
toꝝ que fiūt ex surreptiōe in q̄bus nō
inuenit plena rō voti. An aūt delibe-
ratio ad votū exigat. dic Rich. Votū
dicit a volēdo. Vn̄ sicut in nob est du-
plex velle scꝫ plenū qđ ē deliberatiuū
⁊ semiplenū qđ est velle ex surreptiōe.
sic etiā duplex est votū. quoddaꝫ hñs
plenā rōneꝫ voti. ⁊ quoddā hñs surre-
pticiā siue semiplenaꝫ. ⁊ de rōne ꝓmi
est q̄ sit factū ex deliberatiōe. nō auteꝫ
de rōe secūdi. Tale em̄ pōt fieri ex sur
reptione ⁊ q2 nō hꝫ plenā rōnem voti
iō nō obligat de necessario ſꝫ tm̄ de cō
gruo. ex̄. c. venientes. ⁊ ex̄. de iureiur. ad
nostrā. Et iō venire cōtra tale votū ēt
ꝓpria auctoritate nō ē pctm̄ mortale.

Septimo dicit deo vel sanctis eius quis nō ē ad hominē ꝓprie. Vñ Rich. dicit ꝙ de forma voti ē vt fiat deo. ex. de vo. ꝛ vo. c. magne. Rō est. q2 hō in voto obligat se ad faciendū aliqđ bonū. nulli aūt alij a deo pōt hō de iure obligare se totū. q2 sibi soli cōuenit de iure potestas sup hominē totū. ꝛ nullus pōt recipe de iure obligationē nisi cōueniat ei de iure potestas in illaȝ rem. ꝛ iō soli deo pōt fieri votū ꝓprie loquendo de voto. quia tamē salus totius hoīs multū ꝑmouet p orōnes sanctoꝝ. ꝛ illud aliquo mō possumꝰ. ȝ nō plene ꝙ impetrare valemꝰ. sanctis aliquo mō cōuenit potestas sup hominē totū. et iō pōt fieri eis aliquo modo votū. nō tamen plene rōnem habens voti. hec
C Rich. Octauo dicit firmata animi scȝ deliberatiōe. Primo em̄ exigit deliberatio. Scđo ꝓpositum voluntatis qđ exigit deliberatiōeȝ. Tertio ex proposito ꝓcedit ꝑmissio in qua ꝑficitur ratio voti. quā ꝑmissiōȝ seu firmitatē Tho. sic declarat. Votum quandam obligationē importat ad aliquid faciendū vel dimittendū. obligat autē hō se homini ad aliquid p modū promissionis q̄ est rōnis actus ad quā ꝑtinet ordinare. Sicut em̄ homo imperādo vel deprecando ordinat quodāmodo quid sibi ab alijs fiat. ita ꝑmittēdo ordinat q̄d ipe ꝑ alio facere debeat. Sȝ promissio q̄ homini fit non potest fieri nisi p verba vel queciꝗ alia exteriora signa. deo aūt pōt fieri promissio p solam interiorem cogitationem. quia vt dicit. j. Reg. xvj. Homines vidēt ea que parent. deus autem intuet cor hec Tho. Aliqui vt Goꝛra Numeri. xxx. addunt intentionem obligandi se ad adimplendū promissum. dicentes ex nuda promissiōe ꝛ ex deliberatione facta non obligari ꝑmittentes. sola enim deliberatio non firmat promissionem. Quā additionem Rich. non improbare videt. Dubitat an D
expediat vouere. Rñ. Rich. Vouens aut vouet bona quoꝝ obseruatio videtur probabiliter ꝓportionata infirmitati sue speciali. aut improportionata Primo modo expedit homini vouere. quia p hoc amplius firmat voluntatem suā in bono. ꝛ excludit a se ꝑ magna ꝑte libertatē malefaciendi. ꝛ facit actū virtutis latrie. Et iō vouēdo meret ꝓpter qđ vouet. Vñ ps. Vouete ꝛ reddite dño deo vrō. Scđo modo nō expedit nec licet. q2 tale votū nō haberet discretionē comitē. cū p hoc vouēs magis se videat illaqueare ꝙ augere securitatē de sua salute. Simile dicit Tho. scđa. ij. vbi prius. Dubitat an E
melius sit aliq̄d facere ex voto ꝙ sine voto. Rñ. Tho. ibidē ꝙ sic. triplici de causa. Prio. q2 vouere ē actus latrie que est nobilissima virtus. illud autē qđ impat a nobiliori virtute meliꝰ est ꝛ magis meritoriū. Scđo. q2 q̄ vouet plus se deo subijcit ꝙ q̄ nō vouet. Sicut qui daret arborē cuȝ fructu ꝙ qui daret tm̄ fructū. vt dicit Anshelmꝰ. Vñ ꝛ promittētibus grē augētur. Tertio quia per votū voluntas immobiliter firmat ad bonū. Facere aūt aliq̄d ex voluntate firmata ad bonū. ptinet ad perfectionē virtutis. vt pȝ p phm. ij. Ethic. Rich. rōnem assignat dicēs sic Cū deus acceptat opus ꝓpter opantē. tāto magis acceptat opus quāto ē ab hoie ad eius seruitiū specialius dedicato. Sed ceteris paribꝰ idē cū equali scȝ charitate ꝛ leticia specialiꝰ dedicatur hō ad dei seruitiū p votū ꝙ sine voto. Nā votū vt dic̄ Pe. de pal. in. iiij. Nō est piculosum de sua natura ȝ ex culpa nō facientis iō expediēs ē vouere Et lȝ meliꝰ sit nō vouere ꝙ ꝑmissū nō reddere. tn̄ meliꝰ ē vouē ꝙ nō vouere. sicut meliꝰ ē baptizari ꝙ ñ baptizari.

ꝛ tñ melius ē nō baptizari ꝙ postmo
F dū retrorsū ꝯuerti. Dubitat an pe
nitēs de voto qḋ vouit licite alias nō
cōpletur⁹ votū. nisi q2 nō vult frāgere
votū nūqd talis mereꝛ. Rñ ſm Anſ-
helmū. li. de similitudinib⁹. ꝙ plus talis
mereꝛ ꝙ ſilr faciēs nō ex voto. Et exē
plificat de vulnerato cauterizādo q̄ ti-
mēs abscisionē mala𝔵 carniū. ne vio
lenꝛ medicū ledat. se spōtanee iubet li
gari. quē cū vrere medic⁹ incipit. inci-
pit turbari ligat⁹. ꝛ nollꝛ velit rescindi
tur putridū. recedēte passiōe grās taz
ligatorib⁹ ꝙ medico refert. Dicit etiā
Pe. de pal. Talis adhuc plus mereꝛ
ceteris parib⁹ ꝙ si sine voto simile fa
ceret. Prio q̄dez q2 bona volūtas suf-
ficit ad meritū ſm Bern. Vñ a prin-
cipio qñ vouit et nō soluit tm̄ meruit
quantū qñ sine voto soluit. ꝛ huic me
rito supadditū ē meritū iusticie quo
vult facere qḋ ꝓmisit. Scḋo q2 licet
sit tristicia in hoc ꝙ vouit. ꝛ q̄daz volū
tas. tñ in soluēdo qḋ vouit ꝛ in vene-
rādo votū est voluntariū. Tertio etiā
videꝛ ꝙ nō demereꝛ in h̄ ꝙ vellet non
vouisse. q2 sicut a p̄ncipio nō tenebaꝛ
vouere. sic voto ex post facto tenebaꝛ
soluere. vel dato ꝙ penitere de bono
sit sibi pcm̄. tñ nō ꝓpter h̄ impeditur
quin volendo bonū mereaꝛ. maxime
G si sint diuersi actus. Nūc scḋo vidē
dum ē quō votū liget. Ubi p̄mo no-
tandū ꝙ votū ligat ad faciendū tm̄
possibilē. Vñ Deuꝛ. xxiij. Cum votū
voueris dño deo tuo nō tardabis red
dere. q2 requiret illud dñs de⁹ tu⁹. Rō ē
ſm Tho. q2 ois ꝓmissio licita facta cū
intētione obligādi se ꝛ cū deliberatio
ne. si accepteꝛ ab eo cui fit. obligat ꝓ-
mittētē. nō tñ ex p̄cepto legis diuine
ſ etiā legis nature. ſ votū licitū ē hu-
iusmodi ꝓmissio ꝛ oēm talē ꝓmissio-
nē recipit de⁹. ꝗ ꝛc. Diciꝛ notāter pos
sibilē. q2 ſm Tho. in scpto. q̄cq̄d fieri

dū votū impediret si p̄ns esset dū vo-
uetur etiā auffert obligationē voto fa
cto. Vñ si voueꝛ possibile iā. ꝛ fit idē
postea impossibile. nō obligat ꝓ quā-
to ē impossibile. Ut si diues voueret
cōstruere ecclīam q̄ depauperatus po-
postea. vt infra diceꝛ. Secūdo notan
dū ſm Tho. vbi p̄us. qḋ voti fractio
ꝓpria auctoritate est semꝑ pcm̄ mor-
tale. nisi forte subesset rōnabilis cā ꝛ tunc
nō posset haberi recursus ad auctori-
tatē p̄lati aut dispēsantis aut votū cō
mutātis. Pe. d̄ pal. in. iiij. dis. xxxviij.
dicit sic. Primo oīs volūtaria voti
fractio ē mortalis. q2 reddere ē neces-
sitatis. ꝛ totiēs q̄tiēs frāgit dū tñ assit
actus exterior ꝛ interior. secus si exte-
rior tantū. q2 pcm̄ ꝑ se ē i actu interio
ri. ꝛ hoc intellige in voto negatiuo.
Ut exēpli grā. in illo q̄ vouit nō bibe
re vinū. Sec⁹ in affirmatiuo. puta cū
quis voueret ieiunare. tūc em̄ nō q̄ti-
ens comedit totiēs peccat. ſ solū secū
da vice. tertia āt ꝛ deinceps nō. maxie
si nō ex ꝯtemptu ſ q̄si nō reputādo sibi
possibile plus illa die ieiunare. parat⁹
ieiunare si iā nō fregisset. ꝛ parat⁹ alia
die integra ieiunare ꝓ illa. secus si in
ꝯtēptuz. puto si oīno frustra frege-
rit. aut adhuc fractur⁹ si nō fregisset.
hec ille. De hoc dubia sunt apud do-
ctores p̄sertim de affirmatiuo non ex
cōtēptu. Tertio notādū ſm eundez
Tho. in materia de iuramēto. ij. ij. ar. H
. viij. Votū ex sua rōne est magis ob
ligatoriū ꝙ iuramētū. saltem ꝓximo
p̄stitū vt sic. q2 obligatio voti causaꝛ
ex fidelitate quam deo debemus. scili
cet vt ei ꝓmissum soluamus. obliga-
tio aūt iuramenti causatur ex reuerē-
tia quam debemus homini ex qua te
nemur ꝙ verificemus illud qḋ per no
men ei⁹ ꝓmittimus. ſ ois infidelitas
irreuerētiā continet. sed nō ꝯuertiꝛ il-
lud. videꝛ em̄ infidelitas subiecti ad dñz

esse maxima irreuerētia. ⁊ ideo votū ex rōne sua magis ē obligatoriū ꝙ iu ramentū. Dicit̄ notanter ꝓximo pͣsti tum vt sic. q᷑ Rich. distinguit de iura mēto. Aut em̄ fit hoi. aut fit deo. Pri mo mō nō ita fortit̄ obligat sicut vo tū. q᷑ obligatio q̄ fit deo in voto ē for tior obligatōne q̄ fit hoi. Scdō modo magis obligat iuramentū ceteris pa ribus. Votū em̄ nō iportat nisi ꝓmis sionē deo factā ex deliberatiōe cū in tentiōe se obligādi. Ħ aūt totū iportat iuramētū ⁊ addit testimoniū pͥme ve ritatis ad maiorē ꝯfirmationē ꝓmis sionis.

I Dubitat̄ pͥmo. an votū semꝑ obliget ad obseruantiā siue impletio nē. Rñ. Tho. in scripto. Quicqd fien dū votū impediret si pͥus esset etiam voto facto obligationē aufert. Vñ si aliqd est possibile cū vouet ⁊ postea fit impossibile. tollit obligatio q̄ntū ad hoc. Vt si qs diues voueret edifi care ecclīam qd postmodū ꝑficere nō posset paupertate superueniēte nō obliga tur. Hoc tamē sic intelligēdo ꝙ si fa ctus est omnino impotēs. absolutus est a toto. si aūt ex pte ita ꝙ totū ꝑfice re nō pōt. tunc remanet solū obliga tus ad illud qd pōt ⁊ non ad aliud.

K Dubitat̄ secūdo Vtrū vouēs votū licitum teneat̄ statim soluere ipsum. Rñ. fm Rich. Obligatio voti causat̄ ex ꝓpria volūtate ⁊ intētione. Unde Deut. xxiij. Quod semel egressū est de labiis tuis obseruabis ⁊ facies. sicͭ ꝓmisisti dño deo tuo ⁊ ꝓpria volūtate locutus est ex ore tuo. Et ideo si de vo luntate ⁊ intētione vouētis sit obliga re se ad statim soluēdū. statim solue re tenetur. si autem ad certum tēpus vel sub certa conditione. nō tenet̄ sta tim soluere. ꝫ nec tardare debet vltra ꝙ intēdit se obligare deo. Dicit̄ enim ibidē Si votū voueꝛ dño deo tuo nō nō tardabis reddere. quia requiret do minus deus tuus illud. ⁊ si moratus fueris. tibi reputabit̄ in pcm̄. Guilh. rod. dicit. Cum aliqs aliqd vouit sine cōditione vel tpīs prefixione. tenet̄ il lud exequi statim cum pōt. nisi in vo uendo aliud in mente habuerit. tamē dat̄ ei tēpus ad arbitriū boni viri ad disponendū de rebus suis. Cōcordat Tho. addēs in scripto. ꝙ si is q̄ voue rat intrare religionem ex mora circa dispensationē rerū ꝓbabilit̄ timeret ꝑpetuū impedimentū. tenet̄ vltenius nō differre.

L Dubitat̄ tertio. an votū subitū minus sc3 deliberatū obliget. Rñ. Pe. de pal. in. iiij. dis. xxviij. ꝙ vo tū subitū nō obligat ad ꝓmissum. nec ad pctm̄ ꝑfectū. nec ad bonū ꝑfectū vt puer q̄ iratus pͥ vel mgr̄o vouet vl̄ iurat intrare religionē. vel bñ potat⁹. Talia em̄ qa calore iracūdie fiunt pro nō facto haberi debēt. ꝫ verū ē qd sic subito fit ꝙ nō ad silam rōnis q̄ non requirit magnā morā tpīs ꝑuenit. sed qñ sciens est qd iurat vl̄ vouit. tunc te netur. nisi cum eo dispēset̄ rōne min⁹ plene deliberatōis. Sicut etiā q̄ calo re cōcupiscētie inflāmatus aut bñ po tatus nō tñ ꝑfecte ebrius iurat vxorē ducere. Unde illa deliberatio tpīs vl̄ etatis q̄ sufficeret ad obligādū se dia bolo ꝑ mortale pctm̄. sufficit ad obli gandum se deo ꝑ votum. Et sicut ex ira occidens. qnia ex electione seu ha bitu nō ꝓcessit ꝫ ex passione iudiciū rōnis turbante. nō excusatur ex toto quin sit mortale ꝫ in parte. sciuit em̄ in parte quid faceret. ⁊ sic de voto in ꝓposito suo mō.

M Dubitatur quarto an solū ꝓpositū aliqñ aliquē obliget Rñ. idē ibidē ꝙ sic i illo casu qñ qs in trat religionē cū ꝓposito remanēdi et deo ꝑpetuo famulādi qd eq̄pollet vo to simplici. sed nō solēni. ex̄ de regu. ⁊ trans. c. ꝯsului Ubi dr̄ ꝙ saltē tenet̄ ad aliā religionē intrare. Et ꝙꝫ nō sit li

gatus vi voti. qꝛ nõ ꝓmisit. ſ; solū ꝓpo
suit. tñ ligatᷣ vi statuti in religiõe aliq̄
N remanere. Dubitatᷣ quinto. vtrū vo
tū sub ꝯditione emissuz obligat vouē
tem. Rñ. ẜm Ray. Cõditio duplex est
Generalis q̄ in voto sp̄ intelligi dꝫ. ⁊
illa nõ exñte nõ ligat. Exẽpli grã. Si
deꝰ voluerit ibo romã si potero. Alia
specialis. puta Si ītrauero lõbardiã
ibo ad sanctū Marcū. vel si filiꝰ meꝰ
fuerit liberatꝰ de infirmitate visitabo
sanctū Jacobū. ⁊ silia. hec ꝯditio si de
fecerit. id est. nõ extiterit. non obligatᷣ
ex voto alias sic. xxxij. q. viij. nõ soluz
eẽ de cõditione appo. vtrū. Et hoc in-
telligas vbi tota voti obligatio pone-
batᷣ in euentū ꝯditiõis. Aliter si alias
fuerit cõcausa. vel etiã si fecit votū ob
causaz et publice ⁊ nõ expressit cãm ſ;
votū. tūc ꝓpter cõcausam vel ꝯsciẽtiã
vt alia lrã habet ⁊ ꝓpter scandalū tol-
lendū tenetᷣ iplere. extra de voto. ma-
gne. Glo. Guilꝰ. dicit. Concausa est
qñ nõ tm̄ ex vna cã obligauit se. ſ; etiã
ex alia. Exẽpli grã. Aliq̄s vouit q̄ iret
ad sanctū Jacobuz. qꝛ credebat q̄ ibi
inueniret fratrẽ suū. nihilominus ꝓpt
redimẽda pctã sua in h̄ casu. Quo in-
tellexerit fratrẽ suuz decessisse anteq̄
iter arriperet. nihilominꝰ tñ ire ꝓpter
aliã cãm tenebitᷣ. Idẽ intelligas q̄ciẽs
cūq; voueat aliq̄s ex duabꝰ causis vel
pluribꝰ. vel sub duabꝰ ꝯditionibꝰ vel
pluribꝰ. ⁊ nihilominꝰ intẽdit se obli-
gare q̄libet illaꝝ causaꝝ vel cõditione
O extante. Dubitatᷣ sexto An votū sb
cõditiõe factū q̄ ꝯditio nõ impletᷣ ꝓpt
culpam vouẽtis sit obligatoriū: Rñ.
Rich. q̄ sic. ⁊ ꝓbatᷣ expsse p cãm. ex-
tra de sponsa. Sicut ex lrĩs. Vñ cum
aliq̄s deo vouet aliq̄d spãli obseqniū.
si a pctõ de q̄ temptatᷣ ꝓseruauerit eū.
si incidat in illud pctm̄. nihilominus
tenetᷣ implere votū. qꝛ q̄ deus eū non
ꝓseruauit ab illo pctõ. stetit p eū. nõ p
deū qui illū a pctõ illo ꝓseruasset si il-
le voluisset. Dubitatᷣ septimo Esto P
q̄ aliq̄s horrens cõmittere aliq̄d ma-
gnū scelus q̄ nunq̄ intẽdit cõmittere
voueat q̄ si cõmittat intrabit aliquaz
religionẽ quã nõ vult. ſ; horret intrare
⁊ postea illud scelus cõmitit. nūquid
tenetᷣ intrare religionẽ. Rñ. Rich. su-
per. iiij. dis. xxxviij. q̄ sic. qꝛ votuz sub
cõditione factū de re bona ⁊ ꝓptᷣ finẽ
bonū ẽ obligatoriū extante ꝯditione
siue illa cõditio sit bona siue mala vt
alias tenui. Dubitatᷣ octauo. an vo Q
tū de nõ vouẽdo aliquid nisi illud q̄d
vouetᷣ exprimatᷣ v̄bo dicto vel scripto
sit obligatoriū: Rñ. q̄ sic p Astaxã. li.
.j. de voto. Ita q̄ si postea voueat ⁊ vo
tum suū verbo vel scripto nõ exp̄mat
peccat. Nã tale votū ẽ bonū. qꝛ p voti
exp̄ssionẽ in v̄bo vel scripto habetᷣ de
voto facto certior cognitio. ⁊ p̄cauetᷣ
in vouẽdo p̄cipitatio quoꝝ vtrūq; est
bonū. Nihilominꝰ tñ videtᷣ q̄ teneat
illud votū si alias sit licitū. qꝛ cū voue
re sit bonū ⁊ a spũsctõ cõsuliū. p illud
Ps. Vouete ⁊ reddite dño deo vr̃o.
Ideo votū de nõ vouẽdo nõ obligat.
Vñ votū de q̄ ꝓposita est questio nõ
obligat ad nõ vouendū ſ; obligat ad
exp̄imendū p verbū vel scriptū si cõ
tingeret emittere votū. Dubitatᷣ no R
no. vtrū votū factū sub ꝯditione inho
nesta sit obligatoriū stante ꝯditione.
Verbi grã. Aliq̄s vouit se peregrina
turū ad sctm̄ Jacobū vt ꝓsperetᷣ i fur
to homicidio. vel adulterio. Queritᷣ
postq̄ cõmisit furtū. adulteriū vl̓ ho-
micidiū. vel simile. vtrū teneatᷣ pegri-
nari ad sanctū Jacobū: Rñ. Astox. in
summa vbi ꝓus q̄ nõ. Sed durãdus
q̄ dis. iiij. q. penultima distiguit. Hoc
inq̄t generalitᷣ est verū q̄ cõditio q̄ est
ꝯtra naturã ꝯtractꝰ tollit ꝯtractū ⁊ fa-
cit ipꝫ eẽ nullū. qꝛ icludit oppositiões
ad ꝯtractū. Cõditio aūt inhonesta q̄ ẽ

cōtra naturā ɔtract⁹ pmissionis vł obligationis pōt eē inhonesta duplicit. qr qnqꝫ ē inhonesta ⁊ illicita. nō solūꝫ fm se ꝫ etiaꝫ in habitudīe ad illud qđ pmittit. Verbi gr̃a. Si aliqs dicit sic. Promitto deo q̄ si possum ppetrare homicidiuꝫ. ego in gr̃arūactionē dici faciā missam solennē. Qnqꝫ vō est inhonesta in se. ꝫ nō i habitudine ad pmissum. Verbi gr̃a. Si qs dicat sic. Promitto q̄ si ɔtingat me peccare ieiunabo vt dimittat̃ mihi pctm̄ cōmissum. Si pmo mō ē inhonesta. votuꝫ nō est obligatoriū. qr est ɔ naturā promissionis vel cōtractus. ⁊ p ɔ̃s tollit obligationē. Et tale votū nō pōt impleri sine detrimento salutis. qr illud qđ pmissuꝫ est reddit̃ illicitū ex circūstantia iformāte in vouēdo ⁊ soluēdo qr si aliqs soluat vt obligat⁹ ex ɔditione ⁊ cōditio nō iformat sic ilico oportet vt soluat ex motiuo illicito. vt patꝫ in titulo qđ ē pctm̄. Si scđo mō videlicet q̄ ɔditio inhonesta nō sit ɔ naturā cōtractus. tūc extante cōditione votū ē obligatoriū. Ricħ. tenet etiā in .ij. mēbro. q̄ nō licet vt vouēs se ieiunaturū si occidat inimicū suū.

S Dubitatur. x. vtrū si qs votū fecit đ carnib⁹ nō comedēdis ⁊ infirmet̃. ita q̄ a medicis dr̃ q̄ ē in piculo nisi carnib⁹ vescatur. ⁊ q̄ alit̃ nō pōt euadere ifirmitatē. R̃n̄. Hugꝰ. xxxij. q. finali. Nō solum talis de pcepto maioris etiā sine pcepto pōt carnes comedē. qr ē causa necessitatis. ⁊ in hmōi voto cōditio tacita fuisse videt̃. nisi necessitas cogeret ⁊ pceptū maioris adesset.

T Dubitatur. xj. A qbus teneat̃ abstinere qui vouit vł cui iniūctū ē ieiunare i pane ⁊ aq̄. R̃n̄. Pe. pa. in. iiij. dis. xij. Ab oībus istꝰ tenet̃ abstinere videlꝫ. brodio ex piscib⁹ vel carnib⁹ vł piscib⁹. qñ sunt nimis ɔdensata. vł ptisana. vel butyrea ex suba pisor extracta. qr hec nō videtur vere aque. Dubitat̃. xij. an sacerdos q̄ tenet̃ ex voto vel obediētia vel penitentia ieiunare vno die in pane ⁊ P aq̄. an eadē die celebrans debeat sumere vini ɔfusionē post sumptionē đ calice ipius eucharistie. R̃n̄. Pe. pa. in. iiij. dis. xij. q̄ dꝫ sumere vini ɔfusionē qñ nō ē aliā missaꝫ celebratur⁹ ipsa die. vt dr̃ de ɔse. eadē pte. qr nec votuꝫ nec penitētia nec obediētia dꝫ imutare ritum ecclīe ⁊ ordinatiōes cōciliorum Plura alia dubia vide in summis.

Quo ad tertiū notandū fm Tho. X ⁊ oēs. q̄ in voto pōt fieri irritatio dispēsatio ⁊ cōmutatio. Nō qr votū nō est vinculū iniqtatis nec impeditiuū melioris boni. qr p charitate istitutū est. ꝫ sepe cōtingit q̄ qs malū vouit ⁊ ⁊ tunc est irritū. Aliqñ qs vouit min⁹ bonū. ⁊ tūc ē in meli⁹ cōmutādū. Sūt aūt tres dispēsatores votorum. Papa ⁊ suus vicari⁹. Eps ⁊ suus penitētiari⁹ Prelat⁹ religiosis ⁊ cui cōmittit. Papa solus pōt dispēsare in voto religionis si ē dispēsabile. in voto ɔtinētie in voto crucis vł terre scte. ⁊ sibi retinet votū ad limina Petri ⁊ Pauli. ⁊ ad sanctū Jacobū. Eps autē in alijs. Et nota q̄ nūqꝫ sine alieni⁹ pfatorum auctoritate qs debe. votū infringere nisi necessitas vrgeat. ⁊ supior hr̃i non possit Ratio est. qr nullus debet esse iudex in propria causa.

Sequit̃ pceptū tertiū. Capitulū. J.

Receptum

P tertiū sic ponit̃. Exo. xx. Memēto vt diem sabbati sctificeo. Sex diebus opaberis. ⁊ facies oīa opa tua. Septimo aūt die sabbatū dnī dei tui est. nō facies in eo oīe opus. Vbi tria A tanguit̃ de qbus principaliter agendum est. Primo phibent̃ opa qđā p

que festū frangi pōt. ibi. Nō facies in
eo oīe opus. Scđo iubemur sancti-
ficare festū ibi. Memēto vt diē sabba-
ti sanctifices. Tertio mandat vt labo-
remus certis dieb⁹ ꝛ certo festiuem⁹.
ibi. Sex dieb⁹ operaberis. septimo autē
B die sabbatū dñi ē. Pro quorꝫ decla-
ratione notādū pmo ꝙ in veteri testa-
mēto duplicia festa fuerūt. videlꝫ sab
batū qđ institutū fuit originaliter tri-
plici de cā. Primo in grāꝝ actionem.
ꝛ ad deo vacandū. Vñ Exod. xx. Sex
dieb⁹ fecit de⁹ celum ꝛ terrā. ꝛ septimo
die requieuit. id est. cessauit a nouis cre-
aturis cōdēdis. Vñ ſm Tho. scđa. ij.
q. cxxij. sabbati preceptū erat morale
partim. ꝛ ptim cerimoniale. Morale
qꝛ lex nature dictat deo olim rex pnci
pio aliquo tpe vacandū poti⁹ ꝙ crea-
ture. Cerimoniale aūt fuit quo ad diē
septimū. Iđ fuit figura requiei xp̄i in
sepulcro q̄ futura erat i sabbato. vt di
cit Aug⁹. li. iiij. sup Geñ. ad lrāꝫ. Se-
cūdo in auaricie restrictionē. Nisi em̄
deus diē sabbati feriandū mandasset
auaricia p acq̄rēdis tpalib⁹ nimiū cre
uisset. Tertio vt laborātes famuli ꝛ ser
ui licite in corpe ꝛ aīa recrearent. quos
immisericordes nimis aliꝯ grauassēt.
Vtrūqꝫ tangit Exo. xx. vbi inter pce-
ptum illud dicit Nō facies ī eo omne
opus tuū. Ecce restrictio auaricie in
dñis. Et fili⁹ tu⁹ ꝛ filia tua ꝛ seruus tu⁹
ꝛ ancilla tua. iumētū tuū. ꝛ aduena q̄
est intra portas tuas. Ecce tertiū Alia
habuerūt i veteri testamēto festa pter
sabbatū. ob specialia bñficia eis colla
ta. sic p liberatiōe p Iudith facta. Itē
p Hester ꝛ silia. Sic ꝛ in nouo testa-
mēto duplicia hꝫ ecclīa festa. Primo
diem dñicum loco sabbati. Scđo fe-
sta xp̄i ꝛ sanctoꝝ in memoriā specia-
C liū bñficioꝝ ecclīe pstitoꝝ. Fuit aūt
sabbatū in diē dñicū q̄ntuplici de cau
sa rōnabiliter trāslatū. Primo vt cessan-

te figura sabbato pasce qñ xp̄s requie-
uit in sepulcro cessaret ꝛ sabbatū pre-
sente veritate ꝛ immediate transferret
in diē sequentē. Omnis em̄ decursus
tpis a creatione vel lapsu hoīs vsqꝫ ad
dñice resurrectōis diē quedā nox fuit.
Scđo ob memoriā creatiōis toti⁹ mū
di. Hac em̄ die ad lrām deus in pnci-
pio fecit celū ꝛ terraꝫ ꝛ lucē. Tertio in
memoriā bñficij secūde recreatiōis q̄
per passionē ad gloriosam xp̄s puenit
resurrectionē. Ep̄s em̄ dñico die solū
consecrari debet. vt habet. lxxv. dis. c.
ordinatiōes ep̄oꝝ. Et maiora que
xp̄s fecit q̄ ammō illa die fecit. mun-
dum creare inchoauit ꝛ lucē. de qua
postea sol factus est. Vñ ꝛ pprie dicit
dies solis. xp̄s resurrexit. spm̄ san ctuꝫ
misit. ꝛ natus ē in mundū. Et vt Inno
cēti⁹ dicit. quelibet dñica dies ē imago
dñice resurrectōis. Ob q̄s etiā causas
maior dei influxus in ecclīa expectari
pōt ꝙ alio die simplici. sicut ꝛ de loco
cōsecrato credit, ꝙ in eo citi⁹ hō exau-
dit orando ceteris parib⁹. Quarto ne
iudaizare videamur cōe festū cū iude
is tenendo, iđ etiā feriare sabbato die
suspectū eēt de iudaismo. Quinto in
figurā ꝛ memoriā future resurrectiōis
nr̄e in corpe ꝛ aīa. Scđo notādū ꝙ D
xp̄ianis non liceat feriare sabbato nisi q̄s
vellet iudaizare sicut ꝛ antixp̄s ordi-
nabit. vt dicit Gregor. de cōse. dis. iij.
puenit. Tñ sabbatū beatissime v̄ginis
in specialē honorē est p clerū deputa-
tum triplici de causa. Primo qꝛ ī sola
dei mr̄e lumē fidei sabbato obūbratū
pmansit. aplīs ꝛ alijs de xp̄o titubāti-
bus. Scđo. qꝛ sic a ieiunio ferie sexte
fit trāsitus p sabbatuꝫ ad solēnitatem
diei dñice. sic etiā a miseria psentis vi
te fit trāsitus p beatā virginē ad statuꝫ
glorie. Tertio qꝛ sabbato sepe legitur
beata virgo Maria peccatorib⁹ mira
cula ꝛ bñficia prestitisse. Vñ legimus

in hystorijs. q olim in grecia a nona
diei sexte ferie velum intra qd imago
virginis erat. diuina virtute se aplebat.
et sic permansit vsq ad nonā sabbati. qn
iterū diuinit⁹ se retraxit. cui⁹ exēplo la
tini sabbatū etiā in laudē virginis cōse
E craterūt. Tertio notandū q tripli
cia sunt festa eccle. Quedā sunt et di
cuntur pcipua et maiora festa eccle. et
sunt dies dnicales. xpi festa. btē virginis
et aplorum. Alia sunt festa eccle satis cō
munia p orbē. Alia sunt q epi specia
liter in suis dyocesibus instituerūt.
F Quarto notādū q xpiani qn multū peccant q hoc pceptū transgredi
unt. Primo qr in veteri testamēto pena
mortis plexū est. Vn Numeri. xv. di
cit de quodā qui colligebat ligna in
sabbato. quē Moyses et Aaron reclu
serūt in carcere et qrentes qd ei facere
deberēt. Rndit de⁹. Morte moriatur
hō iste. obruat eū lapidib⁹ ois turba
extra castra. Mystice āt ligna die pbi
bito colligit q materiaz ignis inferna
lis colligit. Talis lapidib⁹. id ē. duris
obiurgatiōibus pijciēdus ē. qui in fe
stis transgredi nō dimittit. Scdo in no
uo testamēto ēt grauiter punitū ē. Re
fert em̄ Greg. i. dialo. q quedam nu
pta marito in vigilia dedicatōis sancti
Sebastiani victa concupiscētia a viro
suo se nō abstinuit. in crastino aūt cū
remorsu ɔscientie verecūdia victa a pro
cessione se nō subtraxit. vn in eadē a
demone publice vexari cepit. quā cū
sacerdos palla altaris iuuare vellet. eū
etiā demon inuasit et cōfudit. Hāc igit
amici p incātatores iuuare pcurauerunt. sz in ipsis cōiuratiōibus legio de
monū in eā intrauit. et tot vocibus cla
mare cepit. quot demonibus arrepta
erat. quā tn̄ demū sanctus eps Fortu
nat⁹ p plures dies et noctes orādo libe
rauit. Tertio. qr magne ingratitudis
viciū quis incurrit cū sex dies sibi cū
magno conatu expēdit. et vnū diez nō
in dei honorē et ppria aie salutē consū
mat. et cū tot dei bnficia meditari ne
gligit. Quarto qr qdammodo in tres
personas diuinas peccat. In patrem
cui⁹ potētia mundū creauit. In filiū
cui⁹ sapia mūdū redemit. In spm scm
q tali die in mūdū venit. Et in xpi hu
manitatē q nata tali die visibilit pmo
apparuit. Quinto qr multū cece pec
cant. Festis em̄ peccātes faciūt sic ille
q loco sacro peccaret. qd vtiq turpius
est q nō in sacro peccare. Tēpus āt a
deo sacratū ē. Itē dedicatione xpi in
dedicatōez demōis vertūt. Itez p totā
hebdomadā xpiani labores mūdi sūt in
aia. et dnico die turpes sūt in aia licet
mūdi in vestimētis. Quinto notādū G
q in genere. xij. sunt per q festa violari
pnt. Primo peccādo mortalr qncūq
genere pcti. fm Tho. vbi pri⁹. et Alex.
de hal. i suo. iij. dis. xviij. Leuit. enim
. xxiij. dicit. Omne opus seruile nō fa
cietis in eo. s. sabbato. Seruit aūt hō
pctō. Vn Job. viij. Qui facit pecca
tū seruus ē pcti. Vn glo. Amb. Luc
. xiij. dic. Lex in sabbato fullia opa fa
cere. id ē. pctis aggrauari phibet. Rō
est. qr pctā mortalis cōtrariant obser
uantie festorum in qntū impediūt appli
cationē hois ad deū qd est finis festi.
Et qr vt dic Tho. magis ipedit hō a
reb⁹ diuinis p op⁹ pcti q p opus licitū.
qmuis sit corpale. Jō magis cōtra hoc
pceptū agit q peccat in die festo pctō
mortali. q q opus corpale aliis licitum
facit. Nō tn̄ pueniale pctm̄ fit violatio
illius pcepti. Vn Aug⁹. li. de decem
chordis dicit. Melius. id ē. min⁹ ma
le faceret qs in agro suo aliqd vtile. q
in theatro seditiosus existeret. Et me
lius facerēt femine lanam carū in die
sabbati. q tota die in neomenijs suis
ipudice saltarēt. Et dic Alex. de ha H
les vbi. s. Q q peccatum mortale in

die festo ɔmittit. dupliciter peccat mor-
taliter. ⁊ incurrit reatū duoꝝ pctōꝝ
mortaliū. eo ꝙ (exempli grā) fornica
tor agit ɔ duo ꝑcepta .s. nō mechabe-
ris. ⁊ sabbata sctificcs. ⁊ sic ꝺ piurio ⁊
homicidio ⁊c. Vñ seq̄ videt ꝙ sic pec
cāo fornicādo sufficiēt si vlt ɔfiteri oꝫ
ꝙ dicat in ɔfessione. fornicat⁹ suȝ. ⁊ in
die festo feci. Sic in simili furat⁹ in lo
co sacro tenet circūstātiā loci expme-
re. qꝛ tales circūstātie aggrauāt in infi-
nitū. Scdo infringi pōt sabbatū facie
do opus fuile. qꝛ Leuiti. xxiij. dr. Oē
opus fuile nō facietis in eo .s. sabba-
J to. Pro cuius intellectu notanduȝ
fm Tho. ij. ij. q. cxxij. ꝙ ꝑter seruitutē
pctī adhuc q̄ntuplex ē seruit⁹. Vna
q̄ fit peccādo mortalit. de q̄ dictū est.
Alia ē q̄ fit p opus latrie. qđ videlȝ p-
tinet ad dei cultū. Et p tale fuile opus
qs meret in festo. nec ꝓhibet hic. q̄a
quis plus ad quietē sabbati disponit
Vnde etiā in veteri testamēto licuit
sabbato circūcidere. hostias mactare
⁊ offerre. arcam circūferre hiericho. ⁊
sīlia. Et hodie lȝ docere ꝟbo ⁊ scripto.
Vnde Joh. vij. Circūcisionē accipit
hō in sabbato vt nō soluat lex moysi.
Et Matth. xij. Sacerdotes i sabbato
sabbatū violant. i. corꝑaliter opant in
sabbato. Et Numeri. xxiiij. dicit glo.
Fabri et hmōi artifices ociant in die
sabbati. Lector aūt diuie legio vel do
ctor ab ope suo nō desinit. Nec tamē
ꝯtaminat sabbatū. sicut nec sacerdo-
tes i tēplo violant ⁊ sine crimine sunt
Alia est seruitꝰ q̄ hō seruit altari vel
sibijpsi. Et talia opa fuilia sunt dupli
cia. Quedā sūt spūalia. vt mētis exer
citatio. ⁊ talia hic nō dicunt fuilia. qꝛ
ɔueniūt hoī fm mentē fm quā ē hō
seruus dei ⁊ nō hois. Vn⁹ em̄ hō nō
est seru⁹ ⁊ ꝓprius alterius fm mentē
ꝫ fm corp⁹. A talib⁹ seruiib⁹ nō opoꝛ
tet abstinere i festo q̄ ad illa q̄ sunt de

se licita honesta ⁊ recta. Ex quo ptȝ ꝙ
qs nō tenet i die festo abstinē ab ipsis
opib⁹ spūalib⁹ q̄ etiaȝ ab ipo opante
ordinant ad tpale lucrū. aut ad aliud
hmōi tale bonū. vt si aduocat⁹ in die
festo studet in his q̄ die crastina vult
ꝓponere ꝓpter tpale lucrū. Et rustic⁹
cogitet de aratione terre sue quā cra-
stina die vult arare. Talia em̄ fm ꝑdi
ctam sniam sctī Tho. nō sunt seruilia
saltē materialit. cū sint spūalia ⁊ inte-
riora. De istis dic̄ Rich. in. iij. dis. xxx
vij. ꝙ hō ꝑ executione hmōi actuū in
teriorū ⁊ exercitio. non incurrit pctm̄
mortale. nisi ꝓpt eoꝝ exercitiū exclu-
dat illa vacatio. quā tūc debet cultui
diuio ex necessitate. Alia sunt opa K
hois corꝑalia. ⁊ sūt duplicia. Quedā
seruis ꝓpria. vtpote ad q̄ qlibet nō te-
netur. ꝫ ad q̄ tenent serui dn̄o. vt sunt
arare. cibos coq̄re. metere ⁊ act⁹ me-
chanici ⁊ hmōi. Non em̄ tenet qlili-
bet sibi aut alteri ad talia extra necessi
tatē. ꝫ serui tenent ad talia dn̄is suis
quoꝝ sunt ꝓprij. Et oia talia ꝓhibebā
tur in veteri legi p hoc mādatū. eo ꝙ
contrariabant obseruātie sabbati. qꝛ
ꝓhibent applicationē hois ad diuia
Nunc ꝟo in noua lege nō ē tā stricta
ꝓhibitio in die dominico sic̄ fuit i die
sabbati. Quedā em̄ opa ɔcedunt nūc
in die dominico q̄ in sabbato ꝓhibe-
bant. sicut ciborū decoctio ⁊ alia hu-
iusmodi. q̄ licet necessaria fuerint po-
terant tamen preuenirī. Et etiā in qui
busdam operibus ꝓhibitio facilius
dispensat in noua lege propter neces-
sitatem. ꝙȝ in veteri lege. Et ratio est.
quia obseruatio sabbati fuit figuralis
Figura aūt pertinet ad ꝓtestationem
veritatis quam veritatē nec in modi-
co preterire oportet. ⁊ ideo fuit sabba
tum tam stricte obseruandū vt figura
correspōderet ipi rei. Obseruatio ꝟo
dominice non est figuralis cum non

significet futurū. ẜ est cōmemoratio
preterite resurrectionis xpi ꝛ repsen-
tatio pñtis quietis animarū quā nūc
habent p xpi morte. Alia rō ē. qꝛ olim
fm Tho. in veteri lege obseruātia sab
bati fuit moralis ꝛ cerimonialis seu fi
guralis. Et obẜuantia tal' sabbati mu
tata est in dominicū diē ordinatione
eccl'ie. iō hodie obligamur ad obẜuā-
tiam dñice nō ex ħ tertio pcepto. ẜ tm̄
eccl'ie mādato. Alia ꝟo sunt opa hoīs
corpalia cōmunia seruis ꝛ liberis. ad
que quilibz hō applicat corporalr. q̄
de sui natura aut intētione agētis or-
dinant ad lucrū temporale. aut ad ali
quod bonū corporale tanꝙ ad finem
ppriū ꝛ immediatū. vt sunt omnes
actus mechanici. cultura agrorū. vi
nearum. ꝛ similia. mercatura. placita
tio. iudicia ꝯtētiosa. ꝛ silr'a. Ista eccle
sia determinauit esse seruilis. ꝛ statuit
ea in diebus dñicis. ꝛ in alijs festiuita
tibus ab vniuersali eccl'ia institut' nō
eē exercēda. nisi vrgeat necessitas aut
suadeat pietas. vt ptz de ꝯse. di. iij. ro-
gationes. Et. xv. q. iiij. ꝛ extra ð ferijs
I .c. oēs. Tertio infringit festū p hoc
ꝙ aliq̄ nō legitime ꝓpediti negligunt
audire missam. Quilibet em̄ xpian⁹
ex ꝓcepto ꝓmo tenet ad deū actualr
diligendū. Et videt Scoto in. iij. dis.
.xxvij. ꝙ hoc fit diebus festiuis. ita ꝙ
omī die festiuo. ꝛ potissime dieb⁹ do-
minicis ꝛ principalibus festis teneat
se homo recolligere ꝛ deum sup oīa
actualiter diligere. Et forte hoc deter
minat diuinū mandatum illud. Sab
bata sanctifices. vt vnusq̄sq; maneat
apud se colligendo se ꝛ ascendēdo in
deū suuz. Et eccl'ia specificat ħ quātū
ad missam audiēdā die dñico. de ꝯse.
K dis. j. missas. Quarto ifringit festū
p eos q̄ nimis tarde in vigilia festi la-
rant opa ꝓhibita. ꝛ qui in die festo ni
mis cito laborant. non scz terminato
festo. Quādo aūt quis teneat festum
inchoare vel terminare. Rā. Ray. ꝙ
regulariter a vespera in vesperā. extra F
e. omnes. Festoꝝ tm̄ initiū ꝛ finis iux
coꝝ qualitatē ꝛ iuxta diuersaꝝ regio
nū ꝯsuetudines ꝯsiderari debēt. Et si
cut magnitudo dierū exigit celebrari
sic ꝓus incipere ꝛ tardius debere ter-
minari vera rōne videtur. extra. e. qm̄.
Quinto offendūt ꝑdicationē in festo
nō audiētes. vel irridētes eos qui au
diunt. vel alios de ẜmone trahentes.
ꝛ in sermone dormiētes. Magna em̄
est negligētia cibū corporis p sex dies
querere. ꝛ aīe cibū p vnā horā fastidi-
re. Nullus em̄ pōt ꝓcepta intelligere
nisi discat. ꝑdicator aūt est doctor dei
ꝓceptoꝝ. Sexto offendūt supbi vesti-
tu supfluo pōposo. hastiludijs. ꝛ silr'i-
bus. Septimo vendētes auare ꝛ emē
tes mercatores ꝛ institores. Octauo
luxuriosi cultu vestiū sertis. tactibus
cantib⁹ ꝛ verbis. potissime choreis in
sistendo. vt cōpleāt luxuriosam volu-
ptatem. Nono gulosi potationib⁹ vel
cōmessationib⁹ se ingurgitātes. ꝛ fer-
cula nimis lauta ꝓcurātes. Decimo
iracundi. litigiosi ꝛ lusores. Vndeci-
mo iudicijs ꝓsidentes sine cā vel pie-
tate. Duodecimo accidiosi q̄ diuinū
cultum ad quem tenētur. puta ẜmo
nes. missaz. ꝛ similia fastidiūt ꝛ triste
audiunt. Et sic patet de prohibitis in
tertio mandato.

Capitulum. ij.

s Ecundo videndum erit de isto
ꝙ mandatur affirmatiue vide
licet. Memēto vt diem sabba
ti sanctifices. Nō em̄ sufficit a seruilib'
lib⁹ abstinere. ẜ oportet cultui diuino
se applicare. Vbi notandū festiuitas
scificat nouē modis. Prīo i audiēdo
missaz ꝛ dīna officia deuote. Qui em̄
vt Rich. dic. omittūt audire missā pec
cāt grauit, nisi sint ex aliq̄ rōnabili cā

legitime excusari. Vñ dr̃ de cōse. dis. .j. Missas die dñico secularib⁹ ꝛ a forciori clericis dicit Archidyacon⁹ totas audire spāli ordine pcipim⁹. ita vt añ bñdictiōez sacerdotis egredi ppl's nō psumat. qđ si fecerint ab epo publice ꝯfundant. id ē. ɋliter corripiant vsqꝫ ad ruborē vel excōicent. Apparat⁹ ibi dic ħ sup missas pceptū eē. Vñ q die b⁹ dñicis missas ñ audiūt. ꝫ ħ pceptū faciūt. qꝛ deū ñ sup oia diligūt in festiuitatib⁹ dñicis ꝛ silibus. nisi excusent vt. s̄. dictuꝫ ē pcepto pmo. c. v. G. Et
B dñt ibi deū sup oia diligere. Scđo sanctificat festū p audiētiā ꝛ lectionez ꝛ collationē verbi diuini in sermone. Tertio audiēdo vel ab audiētib⁹ ɋrēdo qs excōicet q̄ festa ꝛ q̄ ieiunia sunt necessario p hebdomadā celebrāda et tenēda. Quarto cōsciam emūdando. Rimari em̄ tūc attēti⁹ deberet xp̄ian⁹ qualit deū offenderit p hebdomadaꝫ ꝛ cōteri. satisfactionē p pctis exeq. ꝛ facere bona silia. Vñ Grego. i registro. Dñico die a labore terreno cessanduꝫ est. atqꝫ oino orōnib⁹ insistēdū. vt siqđ negligētie p sex dies agit. die resurrectiōis dñice expleat. Quito attēte meditari dꝫ hō diuia bñficia sibi singulariter ꝛ alijs cōiter misericordissime collata. q̄ sunt tā innumerabiliter multa. ꝛ tā inestimabilit magna vt ingentē flāmā charitatis accēdere habeant in corde meditantis. ꝛ sic grãs agere dꝫ p talib⁹ ꝛ p b̃ntib⁹ si q̄s fecit. Meditet gaudia p̄rie. penas inferni. ꝛ miserias mūdi. vt sic suspiret ad etña. Exēplo illi⁹ q̄ legit p totuꝫ tēp⁹ vite sue in trib⁹ libris. quoꝝ pmus erat rube⁹ in q̄ legit charitatē ꝛ passionē xp̄i ꝛ sctōrū. Scđus erat niger in q̄ legebat penas iferni. Terti⁹ aure⁹ in q̄ legit gaudia celi ꝛc. Sexto debem⁹ orare deuꝫ. beatā vgiñē ꝛ sctōs. ab eis velut paupes suffragia mēdicādo. ꝫ vulnera aie. ꝛ ꝫ hostē corpis ꝛ aie. Septio pro indulgētijs debem⁹ āblare si deuoti oni ꝯgruit. vl' q̄rere i vno loco p charitatis augmēto pseuerare. Octauo opa misedie corpalia implere. in leprosorijs. in hospitalib⁹. apud ēt alios paupes. nō min⁹ q̄ꝫ xp̄m visitādo. q̄ ait. Qđ vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis. Nono opa miscđie spūalia cōplere. informādo de audit vl' lectis in scriptura. in morib⁹ ancillas. famulos. incolas dom⁹. maritū ꝛ pueros q̄ talia igrāt. qꝛ in defectu taliū mag̃ ceci tas i eccl'ia cāt. Scđo nōndū q̄ ser- E
uile op⁹ factū i festo excusare pñt tria. aliqñ a toto. aliqñ a tāto. pmo necitas scđo pietas ꝛ tertio opis puitas. Primo excusat necessitas. qꝛ legē nō hꝫ. ꝛ fit multiplr. Pmo excusat qñ iminet pculū vite p incursū hostiū. tūc licitū est pugnare p sua aut cōitatis necessaria defensiōe. Sic fecit Machabe⁹ .j. Mach. ij. Sic in bello iusto licet facere fossata. ꝛ muros repare. Scđo si hō eēt in tali necessitate ꝯstitut⁹ q̄ ꝓpt defectū necessarioꝝ corpis eēt in pclo amissiōis vite. nec possꝫ aliūde suo defectui succurrere tali esset licitū qđ cūqꝫ op⁹ seruile exercere p vita ꝓpria cōseruāda aut altert⁹. Jō Matth. xij. xp̄s excusabat discipulos q̄ ꝓpt necessitatē ꝯfricabāt spicas manib⁹ i sabba- D
to. Tertō si iminēret hoi necitas egritudinis corpalis. pōt i festo opari licite op⁹ corpale ptinēs ad salutē corpis ꝓprij vl' alieni pcurādā. iō medici pñt medicare. ꝛ infirmi medicamē recipe. Vñ xp̄s Joh. vij. arguēdo iudeos dicit. Mihi indignamī q̄ totū hoiez saluum feci in sabbato. Sic em̄ bibim⁹ ꝛ comedim⁹ in festo ꝓpter salutē. sic ꝛ medicamē apponi pōt. Vñ Gregor. ad ciues romanos ꝛ ponit de ꝯse. dis. .iij. puenit. Ad me puenit ē. a puersis hoibus vobis pdicatū ē. vt dic dñico

nullus debeat lauari. Et siquidē p lu
xuriā ꝛ ꝓuoluptate q̄s lauari appetit.
hoc fieri nec reliquo q̄libꝫ die cōcedi-
dim⁹. si aūt p necessitate corꝑis h̄ nec
die dn̄ico ꝓhibem⁹. Et Archidi. dicit.
sup ꝑ nc̄citate. Ergo nō licet lauari in
festiuis dieb⁹ nisi nc̄citatis cā. Eadē
rōne nec minuere sāguinē. nec barbā
radere. nec vngulas scindere. Pānos
sūt ꝛ calciamēta induim⁹ his dieb⁹ ea
nc̄citate q̄ ꝛ comedim⁹. h̄ ille. Quar
E to si imineat necessitas vitādi rei exte
rioris damnū. vt si iacētib⁹ segetib⁹ in
agro. aut feno in pratio. ꝛ imineat tē-
pestas q̄ talia corrūpat. aut multū de
teriorēt. aut forte abducat a sole sepa-
ta. si sūt ꝓhibēdi dn̄i rez tollere i festꝭ
ꝛ idēnitati sue ꝓcauere. Vl' adhuc stā
tib⁹ vinis in vitib⁹ ꝛ superueniat frig⁹ de
struēs. aut si euersilis timor de incur
su hostiū. q̄ alio die hmōi res destrue
rēt vl' aufferrēt aut ēt hoīes circa colle
ctionē taliū rez caperēt vel occiderēt.
tūc lꝫ operari. dic̄ Hosti. ne in modico
momēto pereat cōmoditas celesti ꝓ-
uisiōe cōcessa. Patēt illa p Christum
Matth. xij. dicentē. Quis ex vob̄ hō
q̄ habuerit ouē. ꝛ ceciderit sabbato in
foueā. nōne tenebit ꝛ leuabit eā? In si
mili. n. casu licitū est ex indulto eccl'e
dn̄icis ꝛ festiuis dieb⁹ p̄terq̄ in sūmis
ꝛ maiorib⁹ festiuitatib⁹ allecia piscari
ceruisiā inuasari ꝛc̄. ex. de ferijs. c. licꝫ.
F. Quito excusant serui ꝛ rustici q̄ iu
sto metu ꝯpellūtꝛ cogūt a dn̄is ad la-
borādū festis dieb⁹. Nā si sine ꝯpulsi-
one ꝓ labore impetūt. nō dn̄t dn̄o o-
bedire. q̄ nō ē licitū nec honestū. dn̄i
tn̄ grauiter peccāt. Sil'r q̄ adducūt i fe-
stis cēsu dn̄is sine ꝯpulsiōe vl' nc̄cita
te aliq̄ pretacta superius. ad finē istum
videlꝫ vt alijs dieb⁹ ꝓprijs ꝛ ꝯsuetis la
borib⁹ vacēt. nō oīno excusant. nisi ar
ta necessitas cōpellat. Sil'r regulares
ꝛ sacerdotes qui dominicꝭ dieb⁹ absq̄
necessitate quadrigant. aut huiusmo-
di alia faciunt. quia alios corrūpunt
exemplo. ꝛ similia alijs faciendi occa
sionē dant. Similiter excusantur ve-
ctores merciū ad nundinas remotas
vel ad loca remota. aut aliarū rerum
si sine graui incōmodo nō pn̄t dieb⁹
festiuis vacare ab eūdo aut quadrigā
do. Idē videtur de cursoribus qui ex
causa rōnabili ꝛ nc̄citate dieb⁹ festiuis
ad loca remota ambulāt ꝛ sine graui in-
cōmodo suo aut alioꝝ vacare nō pos-
sent. Sexto excusari possunt muni G
tores ꝛ vectores ꝑegrinoꝝ ꝛ sufferrato-
res equoꝝ. q̄ talia faciūt in festꝭ. si hec
principalit̄ faciūt ꝓpt̄ nc̄citatē eoꝝ ꝑ
quib⁹ faciūt talia. ꝛ tūc ēt licite recipi
unt salariū ꝓ laborib⁹ suis. Si vo faci
unt talia in festo p̄ncipaliter ꝓpt̄ que-
stum. aut ꝓpter improbā cupiditatem
lucrādi. nō videt̄ quō debeāt excusari
ꝫ illi q̄ eos de talib⁹ requirūt excusant
si rōnabilē hn̄t cām ꝛ necessariā ꝛ al's
sibi nō poterāt ꝓuidere. Hec oīa ꝛ illa
in quinto mēbro dicta sunt sententia-
liter Guilh. in glo. Ray. Septio qui
vadūt ad mercata q̄ fiūt dn̄icis dieb⁹
ꝛ alijs festis. marie ꝓcipuis. si q̄s faci
at h̄ nō cōsuetudinarie ꝫ aliq̄n ꝛ ꝓ ali
qua nc̄citate. nō credo dicit idē q̄ pec
cet mortalit̄. Si āt h̄ ducat i ꝯsuetudi-
nē ꝛ faciat ex cupiditate lucrādi. sic fa
ciūt mercatores q̄ ꝓpter frequētanda
mercata aut nūdinas vix aut nūq̄ in
trāt eccl'ias suas. credo q̄ peccēt mor-
talit̄. Mercata tn̄ q̄ fiūt ex victualib⁹
nc̄carijs ad quecūq̄ diē festū de pane
vino carnib⁹ ꝛ hmōi n̄ credo illicita eē
aut de facili ꝓhibēda dū tn̄ se ꝓpt̄ h̄ nō
sb̄trahāt a diuino s̄uitio. h̄ Guilh. ibi-
dē. Sed cū dictū sit q̄ possit indul H
geri hoīb⁹ vt dieb⁹ festis laborēt cū ne
cessitate artāt. Quereres q̄s dabit li-
cētiā istā. R̄n̄. s̄m Guilh. q̄ eps loci si
ꝯmode adiri possit al's suffic̄ simplicꝭ

sacerdotis dispēsatio. discreti tñ. Pos-
set etiā eē tāta necessitas ꝛ tam notoria
ꝙ auctoritate ꝓpria possent facere. Sꝫ
pro quāta necessitate liceat opari in fe-
stis hoc potiꝰ ad arbitriū boni ꝛ discre-
ti viri limitādū ē. ꝙ ꝑ aliquā doctrinā
I generalē determinādū. Scd̄o excu-
sat in seruilibus opibus in festis pie-
tas opis multipliciter. Primo arare
agros pauperū aut eis quadrigare. vl'
eis alio mō laborare. Si em̄ dicit idē
ibidēꝫ in diebꝰ dñicis aut alijs maiori-
bus solēnitatibꝰ scꝫ festis xp̄i. btē vir-
ginis. ꝛ in diebus aplo᷑ talia faciant.
nō videt̄ licitū. ẜ ceteris festiuitatibus
licet sequi cōsuetudinē regiōis quam
scit ep̄s loci ꝛ nō reprobat. Si aūt du-
bitatur an sciat ep̄s loci ꝛ sustineat. re-
currere debet sacerdos ad ep̄m vt sup
hoc ab eo certificet̄. Ad hoc aūt vt ta-
lia licite sustineant̄. aut licite fiāt opor-
tet ꝙ ꝑ hmōi laborem nō reuocent̄ la-
borantes a diuinis audiēdis q̄ tenent̄
audire. ꝛ ꝙ talia ṗncipaliter fiāt ꝓpter
deū. ꝛ nō ꝓpter affectū carnalem. aūt
spe remuneratiōis terrene. in pastu ēt
boū ꝛ aīalium laborantiū. ꝛ ꝙ neces-
sitas paupratis illiꝰ cui talia fiāt hoc
videat̄ exigere. Sic etiā exceptis ṗci-
puis festiuitatibus. credo ꝙ nisi sit ꝓ-
hibitū aut cōsuetudini cōtrariū liceat
aliq̄d opari circa edificationē ecclesia-
rum ꝛ sacro᷑ locorū. ꝛ ad opus mini-
stro᷑ ecclie paupe᷑. ṗsertim eorū qui
reddiuꝰ nō habēt. ita tñ ꝙ labor non
perueniat ad multā fatigationē ꝛ tedi-
um ex diuturnitate laboris. q̄ nō cre-
do ꝙ debeant in eis laborare ꝑ totam
diē. nec ad multā fatigationē. nec de-
bent ꝓpter hmōi laboreꝫ omittere au-
ditionē misse in tali festo. Non em̄ de-
bent dimittere id ad qđ tenent̄ ꝓpter
aliud ad qđ nō tenent̄. hec de Guilh.
K Tertio excusat interdūꝫ seruilitatē
opis modicitas. Vñ dicit idē. ꝙ licet
non sit licitū scribere aliqđ grande in
die festo. vt de sexterno ad sexternum
sicut nec licet alia opa seruilia opari.
Scholares tñ lectiones suas q̄s non
possunt sine scripto memorie cōmen-
dare. Siīr sermones q̄s stilo aut plū-
bo notauerūt scribere pñt vt credo. pu-
to etiā ꝙ studendo q̄s in aliquo libro
possit corrigere si aliq̄d corrigēdū sit.
Locare aūt opas suas. aut alienas cō-
ducere diebus festiuis ꝓpē corrigen-
dos libros non est licitū. Et sicut dicit̄
tur de correctiōe libri. sic pōt de labo-
ribus alijs intelligi. Vt siq̄s nō intē-
tione opandi sed al's. vt forte deambu-
lando trāsiret in die festo ꝑ vineā suaꝫ
aut agrū. ꝛ transeūdo purget modicū
qđ ꝑ incuriā manserat purgandū. aut
reparat modicuꝫ de sepe q̄ in aliq̄ pte
rupta aut inclinata fuit. aut iuxta vi-
tes erigat vnū palū vel duos inclina-
tos. aut aliud paruū faciat qđ sic trā-
seundo occurrat faciendū. h̄ Guilh.
Tertio q̄reret q̄s. vtꝝ xp̄ianus tota K
die festiuo obligatꝰ sit habere animū
recollectū ꝛ se exercere in supranotati
nouē exercitijs. Rñ. ꝙ lꝫ illud cēt bo-
num. non tñ est bō ad h̄ obligatꝰ vir-
tute illiꝰ ṗcepti. imo in multis casibꝰ
pōt se occupare exercitio ope᷑ exteri-
o᷑ eū a talibꝰ distrahētiū. vt cū neces-
sitas vrget. aut pietas suadet. imo di-
cunt aliq̄ doctores vt Cācellarius mo-
dernꝰ. ꝙ in die festo pōt bō assumere
sibi aliquā recreationē spaciū vel sola-
tiū. dūmodo hoc sit sibi honestū. ꝛ ta-
liter fiat vt nō cōmittant̄ illa pctā ꝑ q̄
offendit̄ deꝰ. et potissime mortalia. vt
sunt ebrietates. ꝑiuria. rixe. desideria
carnalia. vba. opa. aut carmina luxu-
rie. ꝛ cetera similia q̄ in diebꝰ festis sūt
duplicia pctā. Itē de choreis. Ille vo
auctoritates scto᷑ q̄ sonāt. ꝙ in diebꝰ
festi nihil nisi orōni aut deo aut hmōi
vacandū sit. vt dic Alex. de hal. in suo

.iij.intelligēde sunt q̄ nihil contrariū vacatiōi diuinoꝝ.aut q̄ hmōi vacationē impediat agendū est. vt sunt opa seruilia ꝓhibita. vbi nō necessitas vrget nec suadet vtilitas. Vn̄ Tho. dicit in.iiij.dis.xxxij. q̄ licet nō teneat homo toto die festo orare. ⁊ oībus horis tenet tamē se toto die conseruare idoneū ad orandū. Et addit ibidē. q̄ act⁹ matrimonialis lȝ careat culpa . tamē quia rōnem deprimit ꝓpter carnalez dclectationē ⁊ hoīem ad spūalia tendere nō sinit. ideo in dieb⁹ festis ⁊ aliis in qbus ē precipue spūalib⁹ vacandū nō licet petere ꝯiugale debitū. Exemplum vide paulo supra Greg. dialogoꝝ pn̄ti ꝑcepto.c.j.F.

Capitulum.iij.

t Ertio ad hoc mandatuȝ. Memēto vt diem sabbati sanctifices. reducit reuerētia ⁊ sanctificatio septē sacramentoꝝ noui testamenti. Sicut em̄ sanctificant tēpus ⁊ locus. ita sanctificari dn̄t septē sacmēta. de qbus in sequentib⁹ dicet latius

A qȝtū ad ea que sunt necessaria. Vbi primo notandū q̄ ſm Hug. de sancto victore. ⁊ magistꝝ dis.j. quarti. Sacramēta sunt instituta ꝓpter vulnera peccatoꝝ sananda. Est em̄ ecclia velut apotheca vel domus prudētissimi medici cōtra omnes infirmitates antidota sufficientia continēs. vbi infirmus est peccator. medicus est Chryst⁹. minister medici est sacerdos. antidotum est virtus sacramentorū. sed vasa antidoti sunt sensibiles forme septē sacra

B mentorū. Scdo notandū q̄ tm̄ septem sunt sacramenta noue legis. qr ſm Tho. septem sunt vulnera quibus grauiter hic infirmamur. tria sunt peccata. quattuor sunt penose occasiōes peccatorū ⁊ sequele. Primū malū est peccatū originale. cōtra qd̄ est baptismus. Secundū est veniale pctm̄. ꝯtra quod est appropriate institutū oleū extreme vnctionis. Tertiū est mortale pctm̄. ꝯtra qd̄ est penitētia. Quartuȝ est infirmitas ad bonū. ꝯtra qd̄ est cōfirmatio. Quintū ē ignorātia verorū. cōtra qd̄ est ordo. qr ordinat⁹ debȝ esse doctus vt possit docere. Sextū est concupiscētia effrenis. cōtra qd̄ ē mrimoniū. Septimū est affectio ad terrena ⁊ caduca cū tepore vel torpore inordiato. cōtra qd̄ est eucharistia. vbi visibiliter deū vidēdo ad inuisibilia rapi ⁊ accēdi inuitamur. Tertio nōndū q̄ se

E ptem sacramēta coꝝ efficaciā ⁊ ṽtutē hn̄t a diuersis diuersimode. Primo a deo ꝑncipaliter. qr de⁹ solus grām creat ⁊ peccatū dimittit. Scdo a passiōe xp̄i tanq̄ꝫ a causa meritoria. Nā xp̄s in primo instanti sue cōceptiōis se patri obtulit ꝓ redēptiōe generis hūani. q̄ oblatio consūmata fuit in cruce. q̄ oblatio quia ex sūma charitate ꝓcessit. ⁊ a summo nobilissimo filio dei. iō acceptissima patri fuit. Et ad illud loquit beat⁹ Aug⁹. xxij. de ciui. dei. circa ꝑncipium. vbi dicit de xp̄i latere fluxisse septē sacramēta. Hui⁹ aūt passionis meritū hodie est in acceptione patris ⁊ cōicat volēti sacramētū aliqd̄ recipere. Lex em̄ diuinitatis ē ſm Anshel. Cur deus hō. q̄ ꝓ nullo pctō cum sit infinitū malū deus placari vult nisi sibi offerat maius bonū q̄ꝫ pctm̄ malū est. ⁊ hoc fit qn̄ patri xp̄s passus offertur. Illo videt velle apl's Ro.v. Vbi abundauit delictū. superabundauit et gratia. Vn̄ etiaȝ in passiōe xp̄i oīa sacramēta ꝑsentata fuerūt. Baptismus in aqua lateris. Eucharistia in sanguine lateris. Cōfirmatio in aggressu terribilissime moꝛt. Penitētia in lachrymis xp̄i. Ordo quia fuit hostia ⁊ sacerdos. Matrimoniū in generatiōe filiorum ecclie ꝑ aptionē lateris. Vnctio extrema in effusiōe sanguinis mltiplic

Tertio habẽt efficaciã a fide ecclie. sine cui⁹ fide collata nõ valerẽt. Quarto a charitate suscipiẽtis q̃dã habent maiorẽ efficaciã. et h̃ vltimũ fm q̃ maiua ẽ fm h̃ etiã plus q̃s haurit de medicina vasoꝝ grẽ. Juuat aũt miro mõ receptio sacroꝝ hoies. q2 vt cõiter dicunt doctores. vim hñt ex ope opato. id ex vtute ipsoꝝ signoꝝ. ex pacto xp̃i et fide ecclie. et in sacris dat grã et non exigit q̃ hõ semp disponat. s3 exigit q̃ hõ grẽ se non opponat. Quo ad sacramẽta in spẽali. pmo de baptismo sunt tria sciẽda. Prio q̃nẽ fructũ de⁹ p h̃ sacrm nobis dederit. Scd̃o q̃ fieri debẽt a cõferẽtib⁹ h̃ sacrm. Tertio q̃ teneat scire talia. De pmo ponuntur q̃nq3 fruct⁹. Prim⁹ ẽ remissio pcti originalis. q2 sic oẽs in Adã moriunt ita omes in xp̃o viuificant. s. p baptismũ. j. Coꝝ. xv. Scd̃o dant oẽs virtutes. videlicet charitas. spes. fides. iusticia tẽperãtia. prudẽtia. fortitudo. vt determinatũ est i cle. de sũma trini. et fide catholica. Tertio character spẽalis imprimit aie q̃ cedit in gloriã ppetuã beati. et in ꝯfusionẽ eternã dãnati. De quo caractere determinat ab Innocẽtio. ex̃ de bap. et ei⁹ effectu. c. maiores. Quarto oĩs pena pctoꝝ relaxatur. q2 per baptismũ hõ cõsepelit xp̃o passo. et regenerat fm aplm. Cõsepulti em̃ sum⁹ xp̃o p baptismũ in mortẽ. Quinto ianua celi baptizato aperit. In cui⁹ signũ celi apti sunt sup xp̃m baptizatũ. Luc. iij. Que aũt fieri debeãt a secularib⁹ qñ baptizare eos o3. Sciendũ. q̃ tanto caut⁹ hic debẽt pcedere. quãto maior videl3 infiniti bonũ ppetuo fruẽdi defect⁹ põt cõmitti p vnũ verbũ additũ vel subtractum. Primo ibi videãt vt materia sit apta. videlicet vt sit aq̃ elementaris. pura et nãlis. Ex q̃ pat3 q̃ apta materia sunt aq̃ pluuialis. maris, fluminis, stagni puteí vel fontis. et aq̃ resoluta ex rore pruina. niue. grãdine. vl' glacie. Et fieri nõ pt in aliq̃ alio liq̃re. vt vino. ceruisia. vrina. medone. oleo. lacte. brodio expsse de piscibus vel carnib⁹. rosacea sublimata seu alchimica. sudore. saliua. nec de burrera extracta de iuba pisoꝝ. nec i niue. glacie grãdine. et pruina. nisi sint resoluta. Dubiũ aute ẽ an baptizet q̃s in lixiuio ptisana extracta de siba hordei. balneo. sulphureo et lutosa aq̃. Scd̃o videatur vt forma sit debita q̃ ad ea q̃ sunt de necessitate sacramẽti. et etiã de necẽitate vitãdi pctm̃. E Forma aũt baptismi quã tenet romana ecclia ẽ ista. Ego baptizo te in noie patris et filij et spũsscti. Et habet ex̃ de baptismo et eius effectu. si quis. Et p̃termitit ꝓpriũ nomẽ videlicet Johãnes vel Katherina de ritu romane ecclesie. Sed p̃cedẽtia oia nõ sunt de necessitate sacramẽti. Jtẽ vo nõ est de necessitate baptismi nec de essentia sacramẽti. nec de necessitate p̃cepti. nisi vbi cõsuetudo pticularis h̃ habet. q2 vniuersalis ꝯsuetudo hoc nõ h3. nec ẽ de forma xp̃i. licet li ego sit de necessitate nõ sacramẽti s3 p̃cepti ecclie vniuersalis. in li baptizo em̃ prima psona intelligit. et ẽ semp regula iuris q̃ mutario quocũq3 mõ fiat in forma ecclesiastica sacroꝝ obligat ad pctm̃. nisi ex impotẽtia vel ex necessitate fiat. Et cõsuetudo ecclie ligat vt statutũ sic et ꝯsuetudo ppli ligat vt lex. Quis aũt scire teneat hãc formã dic̃ Pe. pal. in. iiij. dis. v. Formã baptismi forte non oẽs scire tenẽt. nisi q̃b⁹ incũbit ex officio. vt curat⁹. vl' obstetrix. cui sepe icũbit. Et nõ solũ psũt seclares i cãu necessitatis baptizare. s3 dñt. q2 si nõ occurres morti corpis cu3 posses. eẽs reus mort. Sic mltomagis si si succurras morti aie. vñ si hoies appetũt diuinas corpales, vt dent elemosynas. cur nõ

appeteret plus diuitias spūales, videlicet sciaꝫ. vt dent spūl elemosynas q̄ maiores sunt. Aduertēduꝫ tñ ꝙ si nō sit ꝑiculū de tardatione baptizādi. debet q̄ꝺ expectare idoneū ministrū. qꝛ solus sacerdos hꝫ ex officio baptizarē nec alteri licet nisi i necessitate. tamē q̄ñcunqꝫ sua ꝯscia dictabit ei ꝙ puer ē in peirculo moriēdi anteq̄ꝫ veniat potens ꝛ volens ꝛ debens baptizare. ipe nō solū pōt. ꝟ etiā debet eū baptizare si sciat formaꝫ baptismi. Et simplices debent q̄rere a lr̄atis an bene baptizauerint. vl̄ an debitā formā sciāt. In periculo etiā si solū man⁹ vel aliud mēbrum nascit̄ baptizāduꝫ ē ꝺm Tho. ꝛ plures alios. ꝛ ꝺm Sco. ꝛ i cemiterio
F sepeliendū. hec ille. Tertio baptizās debet attendere vt sil̄ sit ablutio in aq̄ ꝛ forme ꝓlatio. Vñ dic̄ Aug. sup Johan. Omel̄. viij. Accedat ꝟbuꝫ ad elementū ꝛ fit sacr̄m. Nō aūt accedit rite saltē nisi fiat simultas tal̄. Qꝺ declarat Sco. dicēs. Noluit xp̄s nos obligare ad tā subtilē simltatē quā vix hō posset ꝑcipe vel seruare. siue eñ sacerdos ꝑus immergat vna imersione vbi moris ē ter mergere. ꝛ postea incipiat verba cū scd̄a immersiōe siue ꝑus incipiat ꝟba ꝛ dicat. Ego baptizo te. immergat aut aspergat in casu cū verbis sequētib⁹. sufficiēs ē simultas. dūmō tñ ꝓlatio nō finiat̄ añ inceptionē ablutionis. nec ablutio añ inceptiōē ꝓlationis. Quarto q̄sqꝫ baptizat⁹ in se ꝛ in suis ꝯtinue meditari debet q̄ꝺ ꝓmiserūt patrini ꝓ eo. ac si met baptizatus ꝓmisisset. videlicet abrenūciare diabolo ꝛ pōpis ei⁹. Et licet illud nō sit ꝓpͤe votū. qꝛ ē de necessarijs. certū tñ est baptizatuꝫ grauι⁹ peccare q̄ꝫ nō
G baptizatū ceteris parib⁹. Quinto videndū ē vt leuās nō sit monach⁹. Itē vt nō sit ꝯsanguineus vl̄ affinis. vt dicet̄ de cōfirmatiōe. Itē vt sit vn⁹. nisi

cōsuetudo obstet. Ex p̄missis oibus ꝑꝫ ꝙ baptismus ꝯstituit xp̄ianū vt familie xp̄i ascribat̄. vt dei filius adoptiu⁹ sit. ꝟ ꝑ cōfirmationē militibus christi ascribitur.

Capitulum. iiij.

s Ecundū sacramentū est cōfirmationis. Cuius fructus sunt tres ꝑncipales. Prim⁹ quia
A character specialis anime ibi imp̄mitur. Ratio est. qꝛ cōfirmatio est sacramentuꝫ quo homo deputat̄ ad aliq̄ꝺ sacruꝫ. puta ad ꝯfessionē fidei ꝛ ꝯstantem eius defensionē. Vñ ꝛ in fronte recipit̄ hoc sacramētū ꝑ impressionē signi crucis ep̄o dicēte. Cōsigno te signo crucis ne erubescas xp̄m crucifixum ꝯfiteri verbo ꝛ ope. Vñ Tho. dicit ꝙ xp̄ianoꝝ duplex ē pugna spūal̄. Vna qua q̄s pugnat cōtra impediētes salutē suijpsius. ꝛ hec oibus indicitur. ꝟ ad hoc nō dat̄ sacramentū cōfirmationis. ꝟ ad sistenduꝫ fortiter in pugna q̄ quis nomē xp̄i impugnat. ꝛ vt inuictus xp̄i confessor permaneat. Et huic pugne nō oēs exponunt̄. naꝫ q̄uis cuiuslibet baptizati ꝛ credentis sit confiteri fidem quādo confessio ab eo expetit̄. nō tñ est cuiuslibet se libere exponere. ꝟ tm̄ cōfirmati. Et hoc pꝫ in apl̄is i q̄bus hoc sacr̄m initiū sumpsit. qꝛ añ aduentū spūssancti ꝯfirmātis eos erāt fores clause cenaculi ꝓpt metū iudeoꝝ. postea ꝟo repleti spiritusanco ceperūt cum fiducia loqui et publice ꝟbum dei ꝑdicare. Etiā xp̄s eis ꝑus ait. Sedete in ciuitate donec induamini virtute ex alto. Luc. vlti. Sic etiā videmus ꝙ qui ad mūdi militiam eligunt̄ eis imp̄mitur aliquod signum ꝑmanēs. vt aureum baltheū vel simile. Et olim cauterio brachiuꝫ talium signabat̄ ad differentiā alioꝝ. Et etiā i bello dimicaturi cert̄ signis cōsignabat̄. Sic ꝛ in militia fidei per

B confirm atione͂ fit. Sc͂d͂us effectus est specialis ⁊ noue gr͂e sacrame͂talis infusio. R͂ ō e͂. q2 co͂firmatio deputat susci piente͂ ad aliq͂d sacrum. q͂d digne sine gr͂a fieri nequit. q2 no͂ est speciosa laus in ore pctōris. imo deputat ad op⁹ arduissimu͂. ⁊ maxi͂e charitatis. vt aiam sua͂ ponat q͂s p xp̄o. Jd͂ de ↄse. dis. v. c. nouissime. dicit. q in co͂firmatione dat sp̄u͂ssanctus septiformis gr͂a cum omni plenitudine sanctitatis. Terti⁹ effectus e͂ q in co͂firmato͂e co͂trahitur cognatio sp̄u͂alis. sicut ⁊ in baptismo. Vn͂ dic͂ Pe. de ps. in. iiij. dis. vij. Sicut inter baptizante͂ ⁊ vxore͂ eius matrimonio co͂sumato ⁊ oe͂s filios ei⁹ ex vna pte. ⁊ baptizatu͂ ⁊ patre͂ ⁊ matrem eius ex altera. Et sil͂r inter leuante͂ de sacro fonte ⁊ vxore͂ ei⁹ matrimonio co͂sumato ex vna pte cu͂ filijs suis. ⁊ baptizatu͂ ex alia pte cu͂ pr͂e ⁊ matre eius contrahit cognatio sp̄u͂alis q̄ mr͂imoniu͂ impedit ⁊ dirimit. sil͂r oibus illis modis e͂ de co͂firma͂te ⁊ de co͂firmato ⁊ tene͂te cu͂ ⁊ vxorib⁹ ⁊ liber͂. vt habetur li. vj. de cognato͂e sp̄u͂ali. c. j. Jte3 sicut non debe͂t plures leuare baptizatum. si t͂n fiat sp̄u͂alis cognatio ad oe͂s contrahit. no͂ quide͂ inter illos adinuice3. s͂ inter qu͂elibet eo͂ ex vna pte ⁊ baptizatu͂ ⁊ pare͂tes ei⁹ ex altera. Sic etiam est p oia de tene͂tib⁹ co͂firmatu͂. de ↄse. dis. iiij. no͂ plures. Et li. vj. de ↄgnato͂e sp̄u͂ali. c. ij. Jte͂ sicut vir no͂ debet tene ⁊ vxore͂ nec filiu͂ ei⁹ in baptismo. q͂d si scie͂ter fecerit priuat se iure pete͂di debitu͂. Si au͂t ignora͂ter. non ꝓpter hoc separant. Sic p om͂ia de co͂firmatio͂e. xxx. q. j. de his. Et de cognatio͂e spiri

C tualis in decretalib⁹. hec Pe. Quali ter au͂t co͂firma͂dus se habere debeat. sciendu͂ primo. q illi q̄ perfecte etatis sunt moneri debent vt confiteantur. quatenus mundi dona spiritussancti valeant accipe. extra. de conse. dis. v. vt ieiuni. Sc͂d͂o deb et recipie͂s e͂e ieiunus nisi necessitas vrgeat. vt dicit magister in. iiij. dis. vij. Et de ↄse. dis. v. vt ieiuni. Excipiunt au͂t ibide3 infirmi ⁊ periclita͂tes morte. Jd͂ etia͂ ꝓpter multitudine͂ ↄfirma͂do͂ꝝ sustinet vt a non ieiuno dē ⁊ suscipiat. co͂gruen͂ti⁹ t͂n est. vt fiat a ieiunis. ⁊ a ieiunis suscipiat. vbi fieri pōt. Tertio ꝓuideri debet de apto tene͂te in co͂firmatio͂e. Circa q͂d Pe. de pa. notat eu͂ Thom͂. q mulier pōt tenere virum ⁊ eco͂uerso. ⁊ mulier muliere͂. ⁊ vir viru͂. Teneri em͂ deb3 co͂firma͂dus in signu3 q infirm⁹ indiget ab alio suste͂tari. hoc au͂t signu͂ locum habet in muliere vel viro tene͂te. Jte3 no͂ plures duo teneri debe͂t in ↄfirmatione. sicut nec in baptismo. in quo t͂n forte co͂traria consuetudo excusat. de conse. dis. iiij. nos plures. Et q͂n mos erat crime͂ no͂ erat. Jte͂ sicut in baptismo non baptizatus non debet tenere baptizandu͂. sic etia͂ in co͂firmato͂e no͂ co͂firmatus no͂ debet tenere co͂firma͂du͂. de co͂se. dis. iiij. in baptizante. Jte͂ nec q̄ leuauit in baptismo d3 tenere in ↄfirmato͂e. nisi in nec͂itate. Jte͂ no͂ du͂t se tenere mutuo ↄsanguinei vl͂ affines q2 sufficere eis d3 vinculum naturale ⁊ carnale. Quarto s͂m Rich. d3 frons co͂firmati ligari donec desiccet. ne forte sordes co͂trahat. Et s͂m Hug͂. ij. de sacrame͂tis pte. vj. c. vlt͂. decet ↄfirmatu͂ no͂ lauare caput septe͂ dieb⁹ ꝓpt͂ septe͂ dona sp̄u͂ssancti. Et etia͂ q2 sp̄u͂ssc͂ti adue͂tus septe͂ diebus celebrat. Quinto atte͂di d3 q͂b⁹ sit dandu͂ hoc sacrame͂tu͂. videlic3 q2 oibus xp̄ianis. Nutis q2 signo pn͂t confiteri xp̄m. Mulieribus. viris. morituris etia͂ ꝓpter meritum obedientie. ⁊ signu͂ charactere͂. Pueris etia͂ dari posset. q2 no͂ ponu͂t obice͂ gr͂e hui⁹ sacrame͂ti. Circa septennu͂ tame͂ dicit Pe. de pa. consultum est dari vt memorentur de sacrame͂to

Dnō iterabili facilius. Ultimo quer. an ꝯfirmatio sit sacrm necessitatis. id est ad salutē necessariū. Rn̄. fm Tho. ꝙ nō ē sic necessariū ꝙ sine eo nō possent qs saluari. qꝛ pueri nō ꝯfirmati saluant. Sꝫ sic ē necessitatis ꝙ cōtempt⁹ eius dānabilis ē. Armicanus li. ix. de questiōib⁹ armenoꝝ sic dicit. Michi videt ꝯfirmatio sic eē necessaria ꝙ si haberi poterit habeat. iō in adultis eius acceptio habet vigorē precepti. vt mihi videt. hec ille. Postea illud multipliciter ꝑsuadet. Sco. dicit in. iiij. dis. .vij. Cōfirmatio non est sacrm necessitatis ad salutē nisi adulto. ablata omnimoda oportunitate. sic ꝙ tūc nō contemnat. Vn̄ ex. de sen. excō. Nō ē plenus xp̄ianus q̄ ꝯtemnit. Judicaretur aūt contēptus si oimoda oportunitate ablata nō susciper. h̄ de Sco. Adultus fm Sco. ē qui signa habet vsus rationis. Dicit etiā Pe. de pa. vbi pri⁹. Cū hō teneat semel in vita ꝯfirmari si possit ꝛ negligat. licet aliter sacramentum nō ꝯtemnat. mortaliter peccat et damnat moriēs. nisi ꝯfirmet tūc si potest. vl' nisi peniteat ꝛ ꝯfiteatur de hoc qd̄ in sanitate potuit ꝛ neglexit. Siliter siqs bellū aliqd̄ mortale intret. q̄ prius ꝯfirmari potuit ꝛ neglexit. deberet siliter tūc de hoc ꝯfiteri vel ꝯfirmari si possꝫ. Itē cōfirmatio est necessitatis sacrm. vbi immineret cōfiteri corā tyrāno. ꝛ hꝫ ꝯfirmantem. ꝛ oīa parata. qꝛ tūc vix pōt excusari a cōtemptu vel presumptione. hec de Pe. pa.

Capitulum. v.

A Ertiū sacramentū est ordinis vel potius ordinatiōis. Vbi nōndū fm mgrm dis. xxiij. qrti et Thom. ꝛ alios doctores ibidē. ꝙ sacerdos q̄libet habet septē priuilegia. ꝓpter q̄ multū honorādus ē ab aliis. ā se custodiendus a peccatis. ꝛ deo si bene viuit valde acceptus. Primo eīn ad specialē dei cultū est septies ad minus plus q̄ secularis ꝯsecratus. Naꝫ ordines sunt septem. ꝛ in quolibꝫ ꝯsecratur spāliter. ꝛ in q̄libet recipit specialē grāꝫ sacramētalē. quaꝝ vna ē ꝑfectior alia fm gdus ordinis. qꝛ in q̄libꝫ deputat ad spālē actū diuinū. ad quē grā exigit spālis. Si igit locus sacer vt cemiteriū ꝛ ecclesia ac altare ꝛ vasa sacra. puta calix ꝛ mōstrantia. ꝛ vestes sacre vt corpale. palle indumēta ꝓ missa ꝛ hmōi sunt reuerēter tractanda. q̄ tn̄ oīa sūt irrōnalia. cur rōnalis sacerdos septies sacratus deo nō plus eēt honorādus. Scdo qꝛ quilibꝫ sacerdos vltra laycū habet septem characteres aie sue impssos. specie differētes indelibiles. p q̄s hic ꝛ in iudicio ꝛ in alio seculo agnoscet in q̄ ordine fuit. q̄ ei signacula in magnū gaudiū si saluabit cedēt. vel in magnū tormentū si dānabit. Vn̄ cuilibꝫ sacerdoti orandū ē illud Ps. Fac mecū signuꝫ in bonorū videāt q̄ me oderūt ꝛ ꝯfundant qm̄ tu dn̄e adiuuisti me ꝛ consolatus es me. Tertio quilibꝫ sacerdos habet effect⁹ clauiū regni celestis. saltē vbi habet ppl'm. De q̄bus dicit Math. xvj. Tibi dabo claues regni celoꝝ. ꝛ qd̄cūqꝫ ligaueris vel solueris. Dicit eīn Tho vbi prius. ꝙ clauis realiter est character sacerdotalis cuius effect⁹ ē septuplex. Prim⁹ pctā delere si reperit in confitente. ꝛ hoc dispositiue. Scd'us maculas pctōꝝ tergere. Terti⁹ grām acquirere dispositiue. Quart⁹ penam purgatorij imminuere. Quint⁹ pena satisfactoria ligare. Sext⁹ excōicare q̄ ē in epō. sacerdote. archidyacono. vel electo habēte iurisdictiōeꝫ. Septimus idulgētias dare si ē in episcopo. Quarto sacerdos hꝫ potestatē corp⁹ xp̄i ꝯsecrare. Et lꝫ opio sit an epat⁹ B sit ordo supra sacerdotiū. tamen dicit Sco. Quicqd̄ de hoc sit, actus nobi-

lissimus i eccl'ia simpliciř ē cõsecratio eucharistie. ⁊ ideo suþmus grad⁹ siue nobilissim⁹ ē sacerdotiū ꝓpť nobilita tē actus ad quē disponit videlicet cõsecrationē eucharistie. Sex ꝟo alij in feriores ordies sunt q̃ i nobilitate sic se excellūt vt p̃mus sit ostiari⁹. secundus lectorat⁹ terti⁹ exorcistat⁹. q̃rtus acholytat⁹ q̃ntu a subdiaconat⁹. sext⁹ diaconat⁹. ⁊ sacerdotiū suþm⁹ mēsurādo penes nobilissimū actū ꝯsecrādi eucharistiā. Prefatoꝝ eñ ordinū qui libet disponit aliq̃liter ad eucharistiā. Hāc aūt potestatē eucharistiā scȝ ꝯsecrādi. nec āgelus hȝ. nec hō ali⁹ quātūcūq; potēs aut sciēs. sanct⁹. aut bona. Quodāmō eñ sacerdos eum q̃ celos ꝟbo creauit ꝟbo recreare habet Et eū quē castissima ꝟgo semel genuit quotidie quodāmō regenerare pōt.

C Quito sacerdos ē velut alř gabriel archāgelus ⁊ celestis q̃dā panymph⁹ mediās inter deuotā aiam vř spōsam ecclesiaȝ ⁊ ꝑpm ei⁹ spōsuȝ. cū celebrādo orat ⁊ offert vota aniaꝝ sūmo patri ⁊ clemētiā p̃ris renūciat pp'lo. ac demū cōiungit ꝑpm spōsuȝ cuilibet hoi mis se assistēti deuote. Est etiā sic baiulus domi nobilissimi ꝯtenti in scrinio specierū sacramētaliū. qđ scriniū patř celestia p eū quotidie dirigit mūdo. O quāte dulcedinis ⁊ ꝯsolatiōis ē deuoto sacradoti tm̄ sacrm̄ verbo cōficere. p̃ oculis hře. ꝯtrectare manib⁹. ore sumere. ⁊ aliȷ̄s ministrare. Sexto sacerdos ē vtilissim⁹ eccl'ie. q2 nullus ꝑpianus rite efficiř nccitate dēpta nisi p sacerdotē. Nullus in ꝑpi miliř ꝯsecrař nisi p sacerdotē cp̄m in cōfirmatione. Nulli etiaȝ pctm̄ dimittiř nisi p sacerdotē. Dēs fame ꝑirent spūs. si eucharistiā nullus ꝯsecraret. Nec aliq̃s mori pōt melius ad mortē q̃ȝ p sacerdotē dantē eucharistiā ⁊ vnctionē. Nec bñdici in mřimonio q̃s pōt fructuose

nisi p eundē. Nec aiabus post hāc vitā subueniř salubri⁹ q̃ȝ p eucharistiaȝ s̄m Greg. in. iiij. dial'. imo nec ꝓ pctōre hic fieri pōt maius q̃ȝ vt ꝓ eo ꝑpus offeraȝ p̄ri i eucharistia. vt dicit Tho.

Septimo vita sacerdotꝫ boni tota ē angelica. Quidā eñ angeloꝝ s̄ȝ Dionysiū ⁊ Dam̄. in celo deo hn̄t assistere sacerdos ꝟo in terra idē hȝ facere deo in altari ⁊ in choro. Alij in celo ⁊ alibi deo ministrāt. s̄ȝ sacerdos in terra ꝑpo Preter h̄ oms angeli in celo triplicia habēt officia. videlicet. laudare. bñdicere ⁊ p̄dicare. q̃ in terra sacerdoti sūt propria. Ex istis sequunř plura documēta salubria. Primo q̃ oīs hō secularis tn̄ potissime i magno honore tenere debet sacerdotē siue bonuȝ siue malū. Patet q2 p̄fata maxio honore sunt digna. Jō Dauid malū s̄ȝ vnctuȝ Saul q̃ȝ̃ mortalē suū inimicū ledere noluit. j. Reg. xxiiij. Sic fecit Cōstātin⁹ impator vt refert. Rufin⁹. q̃ cū intrasset locum Nicent cōcilij. ⁊ p̄res quosdā repiret inř se hře iurgia. acceptis ab eis oīm iurgioꝝ ⁊ q̃rimoniaꝝ libellis. eos i sinu colligēs fecit exuri. ne cui hoīm inotescere posset pctm̄ sacerdotū. Vn̄ ⁊ alibi ferř dixisse. ⁊ ponit di. xcvj. in scptur̄ impator. Cōstātin⁹ dixisse narraȝ. vere si ꝓpȷ̄s ocul' vidissem sacerdotē dei. aut aliquē eoꝝ q̃ monachico hītu amicti sūt peccātē clamydē meū explicarē ⁊ cooprirē eū. ne ab aliq̃ videreȝ. Secūdo sequiř q̃ grauiter peccant sacerdotes raro celebrātes vel in diuis indigne ministrantes. ⁊ aliȷ̄s pctis mortalib⁹ se inq̃nāt ex Patet. q2 cū crescūt dona. crescūt etiā s̄m Grego. donoꝝ rationes. ⁊ seruus sciens voluntatē dn̄i sui ⁊ nō faciens. plagis vapulabit multis. Luc. xij. Jō etiā ꝑps maxime in sacerdotes inuexit. malos cum ve multiplex eis p̄dixit Matth. xxiij. ⁊ quādo de eoꝝ tēplo

vendētes ꝛ emētes eiecit Matth. xxi. Tertio sequit̄ ꝙ grauit̄ peccāt q̄ sacerdotib⁹ cooꝑant̄ ad peccādū. puta ludendo. crapulose ꝯuiuādo. ꝛ ꝑsertim luxuriādo, tactu. vbo. munusculis vl' actibus. q2 oēs tales maculāt sacerdotes dñi ꝛ indignos reddunt maximis bonis q̄ facere possent boni sacerdotes. Quarto sequit̄ ꝙ grauiter peccāt seculares sacerdotib⁹ indiscrete detrahētes. Pt. q2 tales maxie honorare tenent̄ ꝛ nō infamare. Quo cōtra de⁹ Exo. xxij. ꝑcepit. Dijs nō detrahes. et pncipi ppli tui nō maledices. Quito sequit̄ ꝙ matres ꝛ pr̄es ac alij nutricij sacerdotū bonoꝝ deo multū regraciari tenent̄ ꝛ letari debēt ꝙ eoꝝ ministerio aliq̄s fact⁹ ē sacerdos. ptz q2 ꝑticipes sunt sp̄ālius bonoꝝ opeꝝ taliū sacerdotuꝫ q̄ȝ alij plures. Hec sunt tria sacramēta. videlꝫ baptism⁹. ꝯfirmatio ꝛ ordo. solū characteres imp̄mētia indelibiles. Quoꝝ rōnē assignat Pe. de thar. sup. iiij. dicēs. Cuꝫ character sit signū distinctiuū ſm statū fidei in ecclesie militāti. sciēdum ꝙ triplex ē distinctio. Vna toti⁹ exercit⁹ ab exercitu ꝯtrario. q̄ fit p caracterē baptismi. Altera militū fortioꝝ a populerib⁹ infirmiorib⁹. q̄ fit p characterē cōfirmationis. Tertia ducū ab vtrisq3. q̄ fit p characterē ordinis. Pmi⁹ imp̄mit̄ ad fidei susceptionē. Scd's ad ei⁹ ꝯfessionē seu defensionē. Terti⁹ ad doctrinā fidei siue traditionē. Hec autē triplex distinctio in triplici separatione ꝛ electione ppl'i israel. significata est. Nam in electiōe ꝛ sepatiōe eoꝝ ab egyptijs signat̄ character baptismal'. In sepatione bellatoꝝ ab imbellib⁹ character cōfirmatiōis. In sepatione vo leuitarū ab alijs character ordinis. h Pe. Vnde etiā Tho. dicit. ꝙ in cuiuslibet ordinis susceptōne quis dux efficitur quo ad aliquid populi xp̄iani.

Capitulum. vj.

v Nctionis extreme sacramētū exeuntibus de h mūdo ē institutū. Vbi p̄mo vidēdū de ei⁹ effectib⁹. Scd'o quō sit recipiendum. Tertio an sit necessario recipienduꝫ.

Q̄uātū ad p̄mū notandū ſm Tho. A in. iiij. dis. xxiij. ꝛ alios. ꝙ q̄nq3 sunt p̄ncipales effectus hui⁹ sacramēti. Primus ꝛ p̄ncipalis ſm Tho. est ablatio reliq̄aꝝ peccati. Nō aūt dicunt̄ hic reliquie pcti habit⁹ vl' dispositiōes peccatoꝝ. ſꝫ debilitates ex talib⁹ ꝯtes. ꝛ alias aiaꝫ ad malū occasionātes. Vñ p̄mus effect⁹ est q̄daꝫ sanatio sp̄ūalis q̄ dat̄ cōtra quandā debilitatē vel ineptitudinē q̄ in nob relinquit̄ ex pctō actuali ꝛ originali. cōtra quā debilitatē roborat̄ hō p hoc sacr̄m. Vñ Pe. de pa. declarat illud vlterius dicēs. ꝙ morte instāre iminet grauissima tētatio inimici calcaneo insidiāti. Et causat̄ ex q̄tuor. Primo ex memoria p̄cedētiū delictoꝝ ex q̄b⁹ in desperatōꝫ illabi q̄s posset. Quāto em̄ pluries ꝛ grauiorib⁹ pctis q̄s ꝯsensit. tanto magis meruit in tēptationib⁹ deseri. ibi autē imminet grauissima temptatio. Secūdo ex habitib⁹ malis qui in cōtrariū grācie inclināt ꝛ ꝓtūc hō pronus ē ad malū pcti. Tertio ex inclinatione aīe ad corpus infirmū. cui intēta est magis ꝓ tunc. ꝛ p ꝯñs min⁹ sibijpsi intendit. Naturaliter em̄ diligit corpus. a quo separari ſm phm .iij. Eth. terribilissimū est. Quarto patet̄ tūc visiones terribiles hō. Ex his oībus aīa debilior efficit̄ ꝛ grauissima imminet tēptatio. Ideo q̄si pugil inungit̄ ꝯtra demonē. sic cōfirmād' ꝯ mundū. ꝛ sic infirmitas sp̄ūalis p hoc sacr̄m tollit̄ in p̄te vel in toto. ꝛ h si infirm⁹ vtit̄ rōne. Sīlia habea istra. c. xi. G. Si aūt īfirm⁹ iā pdidit vsuꝫ rōnis lapsus in frenesim. ita ꝙ peccare non

pōt tūc adhuc restat in eo infirmitas.
ab actu glie ⁊ pena debita pctō actua
li. Et cōtra hāc q̄ est secūda infirmitas
etiaz dat᷑ vnctio. dic᷑ Pe. de pa. vt pu
gnās i fine vincat ⁊ purgat⁹ sine graui
purgatorio celū intret. Et ꝓpᷣ has du
as infirmitates fit vnctio. Vñ triplex
pōt esse ibi infirmitas. Prima corpal'
Scḋa spūalis ad resistēdū temptatio
ni. Tertia specialis ad obligationē pe
ne. Secūdus effectus ē secūdari⁹. vi
delicet sanitas corpalis. Hūc aūt nō
inducit nisi ſm q̄ expedit ad finē pn
cipalē scz ad sanationē spūalē. Et tūc
semp inducit dicit Tho. dūmō nō sit
impedimētū ex pte recipiētis. Terti⁹
si imminet dicit idē aliqd pctm̄ morta
le vel veniale. quo ad culpā tollit ipm
dūmodo nō ponat᷑ obstaculū ex par
te recipiētis. ita q̄ attrit⁹ pōt fieri cō
tritus si nō ꝑus fuit. Pe. de pa. addit
Ponat᷑ eñ q̄ duo isfirmi sint in extre
mis. ambo solum attriti. non potētes
cōfiteri. quoꝝ vnus inungat᷑. alter nō.
ꝑmus pōt saluari ⁊ alter dānari. q2 in
ꝑmo vnctionis sacramentū de attrito
fecit ꝯtritū. nō sic in secūdo. Item po
natur etiam eos esse cōfessos. tñ in cō
fessione potuerūt habere tam impfe
ctum dolorē q̄ fuerūt ficti respectu sa
cramenti penitentie. stat primū p vn
ctionē fieri cōtritū. nō secundū. q2 nō
vngitur. Itez ponant᷑ etiā esse cōica
ti adhuc viui delebit᷑ pctm̄ qd alteri nō
delebit᷑ nō vncto. Quartus est hilari
tas mētis nō actualis ꝫ habitualis. q̄
fit p augmētū grē habitualis si ꝓfuit
⁊ infusio noue grē sacramētalis q̄ ꝓ
cedentia efficit ⁊ ornatus q̄dam sacra
mentalis. Quintus effectus est pro
fessio q̄dam vltimate xp̄iane fidei. sic
cōfirmatio est ꝓfessio q̄dam inchoate
fidei p baptismū. Et ista innuūt᷑ Jaco
bi. v. Infirmat᷑ quis ex vobis inducat
presbyteros ecclie ⁊ orent super eum
vngentes eū oleo in noīe dñi. ⁊ orō fi
dei saluabit infirmū ⁊ alleuiabit eum
dñs. ⁊ si in pctis fuerit dimittent᷑ ei.

Quo ad scḋm tria obseruāda sunt.
Primo inungēdus debet eē penitēs
saltē dolore attritiōis. alias fictus ob
staculū sacramēto poneret. Scḋo de
bet vti rōne actu vł aliq̄liter de ꝓinq̄
visus fuisse. ideo pueris nullaten⁹ est
dandum. nec fatuis. nec furiosis. seu
amentibus q̄ nunq̄ rōne vsi sunt. q2
sacramētū hoc requirit vt prosit q̄ ex
quadā deuotiōe suscipiat᷑ quā prefati
nunq̄ habuerūt. Frenetici tñ ⁊ amen
tes si in mēte sana ꝯstituti hoc sacrm̄
petiuerunt eis dari pōt iam alienatis
a rōnis vsu. dūmodo non faciant irre
uerentiā sacramēto. vñ ligari possunt
Possūt eñ tales eē in pctō ⁊ in alijs
defectib⁹. ⁊ q2 sani petierūt. ideo eius
effectū habere possunt in infirmitate.
Tertio oportet vt sit infirmus in picu
lo mortis cōstitutus. Rō est. q2 nō q̄li
bet sanitas spūalis est effectus hui⁹ sa
cramēti. ꝫ vltima ⁊ pfecta q̄ disponit
immediate ad actū glie. nec in quali
bet necessitate corpali subuenit virt⁹
diuia ꝫ i extrema deficiēte auxilio hu
mano. Jō ꝓpter vtrūq̄ effectū solū in
piculo mortis constitutis debet dari.
Senibus etiā dat᷑ q̄ moriunt᷑ etiā sine
aliq̄ actuali infirmitate. q2 defect⁹ na
ture reputat᷑ in eis ꝓ actuali ifirmita
te. Nō ḡ debet dari sanis. nec oi infir
mo [illegible]ulto. nec in q̄libet piculo mor
tis. q2 nō dat᷑ decapitādis vel bellatu
ris. aut nauigātib⁹; q2 mors taliū im
minet ex euētu fortune. nō ex defectu
nature. An aūt i eadē ifirmitate pluri
es sit dandū. Rñ. ſm Tho. q̄ sic. qñ ē
diuturna infirmitas. vt hydropisis. ti
sis. ⁊ siles. ſm q̄ hō pluries in piculo
mortꝭ ꝯstituit᷑. Si aūt q̄s sanat᷑ ⁊ reci
diuat. tūc a fortiori pt iterare i piculo
mortis. Quo tpe aūt ꝑmo possit inue

nibus dari in extremis cõstitutis. ap-
paret q tũc qñ eucharistia eis dat. Et
an post eucharistiã vel ante sit dandũ
cõsuetudini videt relinquendũ. Si tñ
eucharistiã sumere non posset. vngen
dus esset. Dicit etiam Pe. de pal'. q si
quis expsse nõ petiuit hoc sacramẽtũ
an tectũ priuatus fuit rõne. quia forte de
periculo nõ credebat. tunc etiã nõ vtẽ
ti rõne põt dari z deberet. quia ad hoc
deuotio pcedẽs sufficere põt si verisi-
mile esset eũ desiderasse ammonitum.

¶ Quo ad tertiũ An vnctio sit sacrm
necessitatis. Rñdet armican⁹. li. ix. de
questione armenici. c. xxvj. q nõ ẽ sic
necesse q sine eo nullus saluet. adul-
tus tñ si infirm⁹ sit forte in pctis mor-
talib⁹ vl' vno põt pungere q nõ adul-
tus alioꝝ sacramẽtoꝝ eccl'ie suffragio
nec vnctiõis sacramẽto. finaliter sine
cõtritione dãnaret. qbus tñ adhibitis
deus sibi ptritionẽ daret. Ideo ppter
possibilẽ casum expedit hõ sacrm reci-
pere. Et i. c. xxix. dicit. Constat iuxta p
fata q põt esse casus in q dato hoc sa-
cramento infirm⁹ saluaret q alias dã-
naret. Cu3 igit lateat sacerdotes eccle
sie qñ ille casus instat. semp aut p ma
iori pte sunt incerti qñ instet. z ita artã
tur ex extra quã gerũt p illi⁹ sacramẽti
remediũ succurrere. Alioqn eñi nõ vi
deo qn aiam ifirmi piclitẽt. Et ex isto
sequit necessitas hui⁹ sacri i casu. s. ne
cessitatis talis. Itẽ eius necessitas ar-
guit ex magna vtilitate eius. Qui eñi
tam vtile sacrm negligeret cũ3 isto in-
digeret. nõ imerito deũ offendere vi-
deret qñ sine oi difficultate ex pte sui
infirmus posset acqrere. Qui eñi sine
difficultate z molestia põt melt⁹ facẽ.
vel magnũ bonũ cõmodũ spũale acq
rere si negligat. nõ video qn sit sue sa-
lutis neglector z beniuolẽtie diuie cõ-
temptor. imo amic⁹ dei nõ ẽẽ puinct.
qr eius bñplacitũ cũ illud pficere põt
nõ explet qñ sine difficultate z mole-
stia posset facere. vt dictum est. Videt
ergo hoc sacramẽtum necessariũ esse
ad salutẽ. ita q si cõmode haberi po-
terit habeat. hec de Armicano.

Capitulum. vij.

De matrimonio qd psistit in cõ
sensu duoꝝ. i signo psensus. z
inter personas legitimas. sunt
tria videnda. Primo q eius efficacia
Secundo q matrimonij introitũ ini-
ciant. Tertio qbus modis sanctificet
matrimoniũ. z quã intẽtionẽ habere
debeant cõtrahẽtes. Quantum ad pri- ¶
mũ notandu3 q effectus matrimonij
sm Tho. z alios i. iiij. circa dis. xxvj.
sunt quinq3. Primus est gr̃e sacramẽ
talis collatio ppter difficultatẽ perpe
tue obligationis. z ppter iuuamẽ ne-
cessariũ in opibus matrimonij. Vn-
de qñ querit. cũ oia sacramẽta fluxert
a passione christi. z ex cõsequẽti p sa-
cramenta cõformamur passioni chri-
sti que fuit penalis. quõ cõtrahentes
possunt cõformari passioni christi. p-
sertim cum mrimoniũ sit delectabile
Rñ. Tho. Quãuis mrimoniũ nõ cõ-
formet passiõi xpi quo ad penã. tñ cõ-
format q ad charitatẽ p quaz p eccl'ia
sibi in sponsam pũgenda passus est.
Nã sicut aqua baptismi h3 q corp⁹ iũ
gat z coi abluat ex tactu carnis christi
ita matrimoniũ hoc habet. videlicet
cõferre grãm ex hoc q xps sua passio
ne illud representauit. z nõ principali
ter ex aliqua satisfactione sacerdotis.
Et sicut aqua baptismi cũ forma ver-
borũ nõ opatur immediate ad grãm
s ad characterẽ. ita actus exterioꝛes z
verba exprimentia cõsensum directe fa
ciunt nexũ quẽdã qui est sacrm matri
monij. Et hmõi nexus ex virtute diuie
institutiõis dispositiue opat ad grãm
que gr̃a concupiscẽtie fomitẽ in sua
radice habet reprimere. hec Thom.

B Secūda igit̄ effectus ē diminutio
ↄcupiscētie ꝓpter collatā grām. Sȝ di
ceres. si mr̄imoniū ↄcupiscētiā ꝑ grāz
habet minuere. ergo virgines ⁊ deuoti
oēs deberēt ↄtrahere. Rū. Tho. veꝝ
hoc eēt si nō eēt aliud efficacius reme
diū ꝑ opa spūalia ⁊ carnis mortificati
onē ꝑ silia. Tertius effectus cōsistit
in bonis mr̄imonij q̄ sūt fides. vt neu
ter alieno maculet thoro sacramentū
id est. indiuisibilitas seu vinculū per-
petuū. signans vnionē xp̄i ⁊ ecclie. et
proles ad cultū dei educanda. Hoc tn̄
bonū prolis est in obligatiōe sub ↄdi-
tione scȝ si euenlet ꝙ suscipiat gratan
ter ⁊ religiose educet. Vn̄ ē ibi obliga
tio ꝓ semꝑ ad semꝑ nō impedire istud
bonū studiose. Quart⁹ ē excusatio vel
decor in actu q̄ al's eēt act⁹ turpitudis
Nullus em̄ prudēs dȝ pati iacturā ni
si ꝓ recōpēsatiōe eq̄lis boni vel maio
ris. Sed in cōiunctōe viri ⁊ femine rō
nis iactura accidit. Tum q2 rō absor-
bet. Tum q2 caro tribulationē patit̄.
ſm apl'm. j. Cor. vij. Tum etiā q2 nul
li ꝓtunc grē ꝓphetiaꝝ ↄferunt in actu
ergo tria bona p̄dicta expectant vt fi-
at recōpensatio taliū. Quint⁹ effectus
ↄsistit in accidētalib⁹ bonis. Vn̄ vsus
Hostes cōciliat. ⁊ eo discernit heres.
His ligat. alma notat. ino trāsfert au-
C get amorem. Quo ad secundū no
tandū ꝙ ad recipiendū quinqȝ p̄fatas
vtilitates requirit̄ vt accipe volens sa-
cramentū matrimonij in sex p̄cipue
se licite teneat. al's piculū iminet pec-
cati mortalis tēporaneū aut diutinū
ſm doctores. Primo videat cōtrahēs
vt nō sit in peccato mortali. Vbi no-
tat Sco. ꝙ q̄ñ queritur q̄s sit minister
matrimonij. videt̄ vt plurimū ꝙ ipsi-
met ↄtrahentes ministrēt sibi h̄ sacra
mentū. vl' mutuo vel vterqȝ. ꝫ nec hoc
req̄rit̄ necessario. ꝫ cū omni cōtractu
est sacramētū. Nā aliq̄ñ p̄res ↄtrahūt
pro filio ⁊ filia presentib⁹. nō exprimē-
tibus signa ꝓpria. Si igit̄ ibi ē sacr̄m.
oportet dici ꝙ minister ē indifferenter
qui pōt eē minister in ↄtractu mr̄imo
nij. Deīs em̄ ↄtrahētes duas grās ac-
cipiūt. q2 due sunt grē in animab⁹ cō-
trahentiū. ⁊ h̄ verū ē nisi sit obex pcti.
supple. mortalis hinc ⁊ inde. Non em̄
sufficit ad grām ꝑcipiendā ꝙ ↄtrahēs
non sit fictus respectu sacr̄i. ꝫ oportet
ꝙ p̄us penituerit. q2 illud sacr̄m non
dat primā grāz. hec Sco. Scd̄o caue-
at ↄtrahens ne in ↄtractu solū vel p̄n
cipaliter intēdat suꝑbiā. auariciā vl' lu
xuriosam voluptatē. q2 dicit Guilh.
parisieñ. de sacramētis. Qui mr̄imo-
nio ↄtraria intēdunt. multū peccant.
Verbi grā. Qui amore explēde libi-
dinis sue tm̄ forinsecus mr̄imonia in-
eunt. Sīlr̄ q̄ ꝓpt̄ solā voluptatē aut so
lā auariciā aut solā suꝑbiā inijt ⁊ ↄtra
xit mr̄imoniū. bōis mr̄imonij aut ex-
clusis aut neglectis. h̄ ē nō curatis. ta-
lit̄ ↄtrahētes mltū peccāt. q2 nō i scti-
ficatiōe ꝫ i ipuritate terrenoꝝ sacr̄m
recipiūt. imo abutunt̄ isto sacro. ⁊ ve-
risiliter peccāt mortalit̄. Dic̄ Guilh.
Si sit quis adultus aut adeo ꝓuect⁹
⁊ eruditus vt talia noscere debeat me-
rito. in tales em̄ demoniū habet pote
statē. Thobie. vj. Sed quereres Est D
ne inter tales matrimoniū. Rū. ꝙ sic.
quia ⁊ si amor libidinis sue explende
solos illos moueat vel eorū alteꝝ. ad
oīa tamen onera matrimonij vterqȝ se
obligat pactōe generali. hoc ē ad vxo
rem regendā ⁊ seruandā ei fidē thori ⁊
alia onera. Sicut em̄ si q̄s baptizaret̄
cū luxurie tm̄ ↄcupiscēs spēm alicui⁹
xp̄iane mulieris quā aliter habere nō
posset nisi baptizaret̄. vere baptizaret̄
⁊ veꝝ sacr̄m baptismi reciperet. Sic ⁊
iste veꝝ sacr̄m mr̄imonij ꝑcipit lȝ non
recta intentiōe. Cōsensus etiā iste ⁊ si
amore libidīs sit tm̄. matrimonialis

tamē est nō fornicarius aut amatorī⁹ Nō em̄ in solā libidinē cōsentit. ꝫ etiā in oīa onera matrimonij. ꝛ ad oīa illa se obligat. Sic ꝛ ille q̄ cā luxurie sue explende tm̄ baptizat. nō in solā luxuriā cōsentit. ꝫ etiā in hoc vt baptizet ꝛ xp̄ianus fiat. ꝛ ad oīa agēda ꝛ sustinenda que xp̄ianismi sunt se obligat ipsa susceptione baptismi. ħ Guilħ. Tertio caueant cōtrahētes ne inter eos sit affinitas vel cognatio sp̄ualis. aut ꝯsanguinitas. matrimonij cōtractū impediēs ꝛ dirimēs. al's sibi debitū reddēdo alter ad min⁹ adulteriū vel fornicationē cōmitteret. Quarto dꝫ in cōtractu consensus fuisse in mēte ꝛ expressus in voce signo vel scripto. deficiēte em̄ alterius cōsensu. vel si nō fuit expressus. nullū matrimoniū eēt coram deo. Quito videat ne scienter sit votuꝫ deo factuꝫ inter ptes de ꝯtinentia. al's vouēs peccare possꝫ mortaliter. ꝛ deo sponsam subtraheret. nec sine peccato mortali ſm m̄ltos vn̄qꝫ postea posset petere debitū. nec ꝓsperitas tp̄aliū in tali matrimonio eēt multū speranda. imo etiā grauiter videt̄ peccare qui votiuā ducit sciēter. q꞉ cooparur ei ad pctm̄ mortale cām dando fractiōis voti. Silr̄ alij q̄ tales tradunt nuptui. q꞉ Ro. j. dicit̄. Nō solū. supp. excludunt̄ a regno dei qui mortalia faciunt. sed etiā qui ꝯsentiūt faciētib⁹. Vbi glo. Cōsentire ē tacere cū possis redarguere. vel errorēꝫ adulādo fouere. Sexto caueāt ne clādestine nuptias celebrēt ꝫ bn̄dictionē recipiāt in facie ecclesie. vbi nō sūt bin nbi. Neuter em̄ cōiugū tenet̄ reddere debitū alteri statim cōtracto m̄rimonio. dicit Tho. i. iiij. dis. .xxxij. Et ſm Guilħ. sup Ray. peccat mortaliter q̄ ante bn̄dictionē nuptialē vxorē cognoscit in locis vbi ē cōsue-
E tum bn̄dictiōꝫ adhiberi. Valet aūt bn̄dictio m̄rimonialis. ꝛ fit ꝓpter multa. vt notat Hūbertus de officio ep̄i. Et Guilħ. parisien̄. de sacm̄ētis. Qn̄qꝫ em̄ m̄rimonio annectitur sterilitas cōtra hāc valet bn̄dictio diuina. Ps. Bn̄dixit eis ꝛ multiplicati sunt nimis Interdū paupertas ꝯtra hāc valet eadē bn̄dictio. q꞉ Prouer. x. Bn̄dictio dn̄i diuites facit. Interdū discordia cōiugum. ꝫ bn̄dictio dn̄i valet ad pacē Numeri. vj. Sic bn̄dicetis filijs israel. Cōuertat dn̄s vultū suum ad te. ꝛ det tibi pacē. Interdū demon accipit ptātem in ꝯtrahentes. vt pꝫ Thobie. iij. de demone q̄ interfecit septē viros Sare. ꝫ ꝯtra h̄ valet bn̄dictio. q꞉ ibi ē crucis signum qđ fugat demonē. Interdū in ꝯiugib⁹ cato dn̄atur sicut equus ꝛ mulus. iō malo amore ꝯiūgunt̄. ꝯtra hoc valet bn̄dictio scā. q꞉ dat grām. Eccl. .xl. Gr̄a sicut paradisus in bn̄dictiōib⁹ Gr̄a aūt eleuat mentē ad sp̄ualia. Interdū matrimonio adiūcta est multa prosperitas ducēs ad malū finē. ꝫ bn̄dictio diuina ecōuerso adducit abūdātiā sp̄ualiū bonoꝝ ducentiū ad bonuꝫ finē. Ps. Bn̄dictiōeꝫ dabit legislator ibūt de virtute in ꝟtutē. videbit̄ de⁹ deoꝝ in syon. Quia ergo bn̄dictio diuina ꝯcomitat̄ innocationē diuini nois quam facit sacerdos in sua bn̄dictiōe. ſm illđ Numeri. vj. Innocabitis nomen meū sup filios israhel. ꝛ ego bn̄dicā eis. Iō rōnabiliter bn̄dicit̄ matrimoniū aliquoꝝ. Quo ad tertiū no- F
tat Guilħ. vbi. s̄. Q꞉ cū m̄rimoniuꝫ sit sanctū ꝛ sanctificatiuū ꝛ pfecta societas maris ꝛ femine in specie hūana. ꝛ sanctitas sit ſm Diony. elongatio ab execratiōib⁹ ꝛ ꝯtaminatiōib⁹ vicioꝝ ꝛ pctōꝝ. ꝛ adherētia totalis ad deū. Idcirco septuplex ē sanctitas m̄rimonij suāda a ꝯtrahētib⁹. Prima cōsistit in elongatiōe a turpitudine ꝛ execratiōe prohibitoꝝ. q꞉ ꝯtrahētes intēdere debent vt se lōge faciāt ab his. Secūda

cõsistit in custodia ⁊ retractione ꝯsor-
tis ab hmõi. Tercia ꝯsistit in subiectio-
ne sui ad alterũ. ⁊ in iugo ꝑpetue ser-
uitutis. q̃ se alter alteri subijcit absq̃
participe. Quarta in susceptiõe one-
ris. videlicet ꝓlisionis ⁊ educatiõis.
Non enĩ leue ẽ onus viro ꝓuidere de
pregnãtibus enixis ⁊ nutriẽtibꝰ. Si-
militer custodire paruulos ⁊ erudire
siliter ⁊ in muliere dolor partus. erũ-
nositas pregnantiũ. qbus ꝯdolet vir.
G ⁊ miseris nutrientiũ ⁊ filia. Quita
est ex susceptiõe regiminis ipsiꝰ vxo-
ris q̃ntũ ad virũ. q̃ etiã regere habet
totã domũ. vbi mulieri cõperit ps sol
licitudinis. Non enĩ recipit vxorẽ tñ
ad ei exhibẽds necessaria victus ⁊ ve
stitus. ꝫ etiã ad regendũ in cõpositio
ne morũ. in correptiõe ⁊ ꝑfectiõe eius
nec leuis cura ⁊ modicũ ẽ onus cura
mulier vniꝰ. Sexta ex fructu ꝓlis ad
dei cultũ nutriendũ. Septima ex ipso
sacramẽto. i. sacre rei signo. Est enĩ si-
gnum ꝯiunctionis xpi ⁊ eccl'ie. xpi et
fidelis aĩe. xpi ⁊ beatoꝝ patrie. He
sunt scĩficationes de qbus videt loq̃
apl'us. j. Thessal'. iiij. Hec est volũtas
dei scĩficatio vr̃a. vt abstineatis a for
nicatiõe. vt sciat vnusq̃sq̃ vim vas su
um possidere in scĩficatiõe ⁊ honore
nõ in passione desiderij. sicut ⁊ gẽtes
que ignorãt deũ. Nõ enĩ vocauit vos
deus in immũdiciam. ꝫ in sanctifica-
tionẽ in christo Jesu domino nostro.

Capitulum. viij.

E penitẽtie sacramẽto cuius
D tres sũt partes ꝫm Chrysosto-
mũ. Contritio. Cõfessio ⁊ Sa-
tisfactio. Primo videndũ est de origi
ne ꝯtritionis. Scd'o de cõditionibus
cõtritioni necessarijs. Et tertio de effe
A ctibus ꝯtritiõis. Circa ad p̃mũ no
tandũ p̃mo ꝙ ꝫm magistrũ dis. xvij.
quarti. Contritio est dolor voluntarie
assumptus ꝓ pctis cũ ꝓposito ꝯfitẽdi
⁊ satisfaciẽdi. Dicit p̃mo assumptus.
Oportet enĩ in ꝯtritione q̃ cõmuniter
habet ꝑcedere q̃dam. Secus de ꝓui-
legiata. vt in latrone Magdalena et
Paulo. vbi deus fontẽ misciõie aꝑuit
vt fieret subito. qd' in alijs paulatim.
Sicut enĩ sanauit q̃sdam subito xp̃s.
alios q̃tidie sanat successiue median
te cursu cõmuni. sic ⁊ i animabꝰ fecit.
vt Tho. dicit ꝯtra gẽtiles. Scd'o dicit
voluntarie. nõ coacte ꝓpter hoc ꝑicu-
losum est in extremis primo penitere
vt habes s̃. c. vj. A. Tertio dicit dolor
scʒ qui sit displicibiliter maior cuius-
cunq̃ priuatione citra deum. Et hic
dolor est volũtatis. nec oportet neces-
sario ꝙ sensualiter doleat. Vñ stat. ꝙ
ꝓ pr̃e mortuo sensibiliter plus doleat
nõ intellectualiter ⁊ gaudeat pctõr de
dolore tali. Sed q̃diu dolebit. R̃n. sp
id est. q̃n recusit se male fecisse. Quar
to cũ ꝓposito ꝯfitendi ⁊ satisfaciendi.
Scd'o notãdũ ꝫm Bonauen. ꝙ q̃nq̃
sunt ꝑambula cõtritionis vt plurimũ
Nã penitẽtia actualis q̃ est imediata
dispositio ad grãz orit ⁊ incipit ꝫm or
dinẽ. Primo a fide. cuiꝰ actus p̃mus
est q̃ hõ cog̃scit ⁊ credit dei bonitatẽ ⁊
iusticiã. ⁊ ꝙ illi diuine bonitati displi
cet oẽ pctm̃. ⁊ ꝙ diuina iusticia pctis sic
offendit ꝙ nullo mõ dimittit inultũ.
ꝯsequẽterq̃ hõ cog̃scit se male cõmi-
sisse. ⁊ dei offensaʒ incidisse ꝑ iusticiã
soluẽdaʒ. Scd's ẽ actꝰ timoris fuilis
q̃ timet se eternalit miseꝝ futurũ ꝓpt
pctm̃. ⁊ retrahit isto mõ a pctis ꝓpter
metũ gehenne in q̃ timore q̃s si solũ
maneret desperaret. Jd' tertiꝰ actꝰ fidei
est quo credit deũ tã infinite misericor-
dem. vt ad veram penitentiã remittat
oẽm offensaʒ. ⁊ in amicũ dei recipiat
penitẽtẽ. Quartꝰ ẽ actus spei d' venia
ꝯsequẽda ꝓpter dei misciõiam ⁊ boni-
tatem. quibus paratus est indulgere
⁊ in amicitiã reassumere penitentem.

Quintus est ꝓpositū emēdandi vitā ⁊ reuertēdi ad deū. ⁊ se ei ꝯfederādi ⁊ ⁊ satisfaciēdi ꝑ gemitū ꝯfessionē ⁊ satisfactionē. Et hec oīa innuūt Luc. xv. ꝑ filiū ꝓdigū. Primū ibi. dicā illi. s. patri. Pat peccaui in celū ⁊ corā te. Scđm ibi. Jā nō sum dignꝰ vocari filius tuꝰ. Tertiū ibi. Et surgēs. qđ nō fecisset nisi ð pr̄is clemētia ꝓsupsisset Quartū etiā ibidē videlicet. Surgēs Quintū ibi. Venit. Et sic pꝫ ꝙ penitētia incipit a timore seruili. ⁊ vt videbit. terminat i amore filiali. Juuat ēt ad ꝓncipiū ꝯtritiōis mala cōsiderare q̄ facit peccm̄ mortale. ꝓcipue de q̄ i ꝓncipio libri habes de trāsgrediētibꝰ ꝓ-
B cepta. ca. j. D. Quo ad scđm notandū ꝫ fm̄ mgr̄m in. iiij. i pluribꝰ distinctionibꝰ de penitētia. Et Tho. ⁊ Scotū ꝙ ad hūdā ꝯtritionē vl' dispositōez sufficiētē ad eādē ꝑ deletōe oīm pcōꝝ mortaliū exigūt plura. Prio diligēs discussio cōscie ⁊ distincta ꝓcogitatio oīm pctōꝝ mortaliū. de qbꝰ hō nō est pnꝰ sufficiēter ꝯtritꝰ. ⁊ cuiuslibet eoꝝ cū circūstātijs aggrauātibꝰ maxie cū circūstantijs i aliud genꝰ mortal' pcti trahētibus. Habeat aūt ad memorādū diligētiā sic dicet. c. ix. F. ⁊ c. xij. F. vt ꝓbat mgr̄ i. iiij. dis. xvj. ⁊ ꝑ Aug. libro de vera ⁊ falsa penitētia. Et ad minꝰ i ꝓma cōtritiōe. i. attritione ⁊ ꝓparatione ad cōtritionē exigit. vt doleat ð singulis q̄ memorie occurrūt mortalibꝰ ⁊ etiam de singulis eoꝝ circūstātijs q̄ pcti speciē mutāt. id est. in aliud genꝰ pcti mortalis trahūt. De qbus circūstantijs clarius dicet in materia cōfessionis. Rō dictoꝝ est. qꝛ oportet vt i sequēti mēbro dicet de singulis detestationē spālem hēre mēorie saltez occurrētibus. Vn̄ ꝓceptū eccl'ie. Ois vtriusqꝫ sexus li. v. de peni. ⁊ remis. dicit. Ois vtriusqꝫ sexꝰ fidelis postqꝫ ad annos discretiōis ꝑuenerit oīa sua pctā saltē semel i anno fideliter ꝯfiteat. De hoc Ezechias rex ait. Esa. xxxviij. Recogitabo tibi oēs annos meos i amaritudie aie mee.
C Scđm ē displicētia seu detestatio singuloꝝ mortaliū peccatoꝝ suoꝝ q̄rū in ꝓdicta ꝓcogitatiōe poterat eē memor. Est aūt detestatio ista nolitio q̄ penitēs nollet se illa sua ꝓterita pctā fecisse. Est aūt volitio cōditionalis q̄ vellet se nō peccasse si eēt sibi possibile. Aut optatiua. vt vtinā n̄ peccassez ita ꝯ deū. Qꝛ aūt singula q̄ memorie occurrūt oporteat i spāli detestari. hoc pꝫ. j. Ezech. xviij. vbi deus tradidit modū iustificādi ipīuz dicēs. Si impīꝰ egerit pniam ab oībꝰ pctis suis q̄ opatꝰ est ⁊ custodierit vniuersa ꝓcepta mea scꝫ ꝓposito. ⁊ fecerit iudiciū. i. scrutiniū sup cōmissis. ⁊ iusticiā. i. exteriꝰ effectualit' cuiqꝫ qđ suū ē tribuēdo. deo. sibi ⁊ ꝓximo. vita viuet ⁊ nō morie t. Idē vult Aplus. j. Coꝛ. xj. vbi dicit. Probet aūt sei pm̄ hō. ⁊ sic ð pane illo edat. Idē vult glo. sup illud ps̄. Lauabo ꝑ singl'as noctes lectū meū. Per singulas noctes intelligere debemꝰ singula pctā sup qbꝰ singularit' flere debemꝰ ad h̄ vt lauet lectus nr̄e ꝯscie. Rō ē. qꝛ ꝑ singula pctā mortalia facta ē spālis auersio ab icōmutabili deo q̄ rei mutabili hō adhesit. Itē ꝯtritio ꝑ ꝯfessionē explicat. sed oportet de singulis mortalibꝰ ꝯfiteri. igit etiā oꝫ de singulis cōteri. Et licet illud ab oībꝰ sit faciēdū. ē tn̄ singularit' necessariū istis q̄ adhuc aliq̄ malicia ita infecti sunt vt illā vix vl' non dimittere ꝓponāt. indigēt hi rādiu lamētari. quo. dū ꝑ dei gr̄az de oībꝰ doleāt. Cōcordat ꝓfatis Tho. in. iiij. dis. xvij. dicēs. Quātū ad principiū ꝯtritōnis. id est quantū ad attritionē q̄ hō cogitat de peccato ⁊ dolet ⁊ se preparat ad cōtritionē. oportet ꝙ sit detestatio de singulis peccatis que qs in memoria

habet. adhibita diligētia ad memorā-dum et inueniendū ea. Quātum vero ad terminū cōtritiōis .s. quā ipsa displicētia formaē charitate. et fit cōtritio. tūc suf-ficit q fiat vna cōis de oībus similis.

D Tertiū requisitū est vna generalis detestatio oīm pctōrum suorum tam obli-torum q ignoratorum q peccator cōmisit. et nō sciuit et adhuc nescit quot fuerūt pctā. Pro intellectu aūt oblitorum pec-catorum notādū sm Tho. q oblitio de aliquo pōt esse duplr. Vno mō sic q totaliter a memoria exciderit. et q hō nō possit illud inquirere nec memora-ri. Alio mō sic q ptim a memoria ex-ciderit et ptim remāserit. Sicut cū in generali recolo me aliqd audiuisse. sz nescio in speciali qd fuerit. Et tūc re-quiro in memoria ad cognoscendum et reminiscēdū. Sic ēt dicit aliqd eē ob-litū duplr. Vno mō sic q in generali maneat in memoria. sz nō in spāli. vt cū hō recolit se vnū vl plura cōmisisse et nescit q. videlz an supbia. an auaricia vl luxuria. vel gula. et tūc debz hō cum diligētia recogitare vt inueniat pctm in spāli. quia homo teneē de quolibet suo mortali memorato in spāli cōteri spāliter. Si aūt inueniri nō pōt nec in pticulari memorari. tūc sufficit de eo cōteri. sm q in memoria cōtineē .s. do-lere q cōmisit qddam mortale de q non est memor. Et dz nō solū sic in generali dolere de quodā pctō cōmisso et oblito sz dz ēt cū hoc dolere de oblivione q

E sibi ex negligētia ppria cōtingit. Alio modo pōt pctm esse oblitū sic q ipm oīno a memoria excidit. nec aliquam de eo hz noticiā etiā adhibita suffici-enti diligētia. et tūc nō teneē hō de eo cōteri in pticulari. qr impotētia excu-sat eū a debito. et sufficit generalis cō-tritio de oī eo in q deū offendit. Et di-cit Bonauen. q penitēs nō dz de obli-tis cōteri in generali sub cōditiōe. vt si deum in aliquo peccato offendit. sz de-bet de eis cōteri sub pbabili estimati-one. Debet em pbabiliter et verisimili-ter estimare q in multis offendit deū. et sic ex hac estimatiōe doleat ac si cer-tus eēt. tūc ēvere cōtritus de eis et di-mittunē sibi illa oblita sicut cognita q detestaē in pticulari. De ignoratis F vero pctis quō sit cōterendū vbi vide-licet qs peccauit sz nescit ea fuisse pec-cata. Nōndū pmo sm Thom. in. iiij. dis. xxj. q ignorātia eius qd qs scire te-neē nō excusat eū. qr ipamet igrantia est pctm. Vn cū aliqs nō cōfiteē pctā pp hoc qr nescit ea eē pctā. et suo mō videē si nō conteriē de aliqbus pctis. pter h qr nescit ea esse pctā. et potissi-me pter ignorantiā iuris diuini. tūc non excusaē. als heretici excusarētur qui aliq peccata in qbus sunt nesciūt eē peccata. et etiā excusarentur simpli-ces qui ex negligentia aut ex desidia ignorāt. et quia ignorata ex negligētia sciunē p diligētiam. iō teneē hō facere qd in se ēvt pctā sua cognoscat q tenus de eis cōteraē. cōfiteaē et satisfaciat. Et si queris. p qualē diligentiā sit repellen-da igrantia. Rñ. Chryso. sup Math. Omel. xxxix. Si velles scripturarum in-gredi veritatē. nūc poteris orōnibus. nūc qreres in scripturis. nūc pulsares bonis opibus. nūc interrogares sacer-dotes. nūc istos. nūc illos. Ex qbus sm Bonauen. sup. iiij. et Guilh. parisien. de fide et legibus eliciē q qttuor sunt ne-cāria cōtra ignorantiā. Pmo teneē qs discere salutaria sibi. Et hoc per verbi dei attentā audientiam. p librorum sacre scripture diligentē lectionē. et p cordi-alē meditationē. Debet em qlibet sm status sui exigentiā talibus intēdere. non solū in quadragesima. sed etiā in omni die festiuo cum ad hoc sit insti-tutus. Si em per alios dies tempora-libus intendis. cur nō in die festo legē

vel intéderes: O siq̃ prefata fecissent. quāta iaȝ ignorata didicissent. Scdo exigit vt qs frequēter cōuersetur cū bonis hoībus. de reb⁹ loquit salutarib⁹. et q̃rat de eis q̃ ad dei ptinent honorē ꝛ
D suā salutē. Tertio caueat a pctis quibus q̃ iā cognoscit. ꝛ si incidit statim cōterat. Alis sm Greg. pctm̄ qd p penitentiā nō delet. mox suo pōdere ad aliud trahit pctm̄. ꝛ lumē rōnis cecat vt pbat mgr in .ij. dis. xxxvj. Vn̄ Ro. .j. enumeratis qbusdā pctis ꝛ negligētijs. dicit. Propterea tradidit illos deus scȝ phos in passiōes ignominie. q̃ deū cognoscētes nō sicut deū glificauerūt. Quartū ē vt qs crebro deuotis orōib⁹ deū ꝛ sanctos inuocet. q̃tenus eū de necessarijs potissime dignet illuminare, qꝛ ois sapia a dn̄o deo ē. sic sanct⁹ Tho. fuit illuminat⁹ a deo. ꝛ ēt ab aplis de quodā dubio instructus. hoc em̄ faciēdo plurima qs disceret. De hoc ēt reples. ī. pcepto. ix. c. iij. R
I I. Ad ppositum igit qn̄ qs incipit sm Bonauen̄. sup. iiij. cognoscere peccata q̃ pri⁹ ignorabat. tūc tenet de eis in pticulari cōteri. ꝛ cū h cōteri de ignorātia sua q̃ sibi ex sua culpa euenit. Et dȝ etiā istā ignorātiā emēdare p posse alis nō videt eē vere penitēs qn̄ ē de necessarijs ad salutē. Si aūt ignorat aliq̃ pctā. dȝ de eis cōteri in generali. vt qn̄ homo dolet in cōi de omni dei offensa p ipm cōmissa. doleat etiā in generali de oibus peccatis oblitis. Et postq̃ hō cōtritus est in pticulari de oibus sibi cognitis. ꝛ etiā de oibus oblitis in generali. tunc debet hō estimare verisimiliter se etiā in multis offendisse deū q̃ ignorat ꝛ nō nōscit esse pctā. ꝛ de talib⁹ debȝ cōteri in generali. ꝛ cū hoc de sua culpabili ignorātia seu crassa. ꝛ p talib⁹ humilit veniam precet. Hoc docet lex dei in Ps. Delicta qs intelligit. glo. q. d. nullus oia

Ideo additur. Ab occultis ꝛc. ꝛ ab alienis parce seruo tuo. Et alibi. Delicta iuuētutis mee ꝛ ignorantias meas ne memineris domine. Sȝ quereres. R
Quantus dolor seu quanta displicētia exigit ad ɔtritionē: Rn̄. sm Tho. Duplex est dolor contritionis. Un⁹ in voluntate. ꝛ est ipa cōtritio met seu displicētia pcti. ꝛ dȝ esse maior de peccatis q̃ quicūq̃ deliberat⁹ dolor. aut quecunq̃ volitio eiusdē voluntatis de quacūq̃ tēporali re. Quia plus voluntas debȝ detestari pctm̄. quia ɔtra deū q̃ nolit quodcunq̃ dāmnū in alijs rebus. maxime qn̄ homo de vtroq̃ deliberat. ꝛ ea adinuicē compat. De⁹ em̄ debet sup oia placere. cū oia alia finaliter sint in ipm ordinanda. ꝛ iō pctm̄ qd ab eo auertit ꝛ eū offendit. dȝ super oia voluntati displicere. Ideo Hiere. .vj. Luctū vnigeniti fac tibi. vbi glo. dicit. Docet penitentē quid facere debeat. Nā peccator nō habet nisi vnā aiam ꝛc. Et alia glo. Nihil dolentius morte vnigeniti. Et ita sm rōnem voluntatē nihil debȝ eē detestabili⁹ ꝛ magis nolitū eē q̃ pctm̄. Et addit Tho. ꝛ dic. q ēt in casu in q̃ oportet hoiem peccare mortalit aut mori. aut aliam quācūq̃ penā tolerare. tenet hō in tali casu oēȝ penā peligere. ꝛ poti⁹ sustinere. q̃ peccare mortalit. aut q̃ velle peccasse ꝛ hēe voluntariā ꝛ deliberatam cōplacentiā in mortali pctō preterito. Tn̄ qn̄ non imminet talis casus necessitatis. tūc nullus est de hoc tentādus. eo q hō nō scit de facili affect⁹ suos regere aut mēsurare. Bonauentura etiā dicit. q magnū ē piculū ꝛ stulticia ab aliq̃ infirmo. id est. in virtutibus impfecto. vl etiā a seipo hoc querere. s. an vellet mori. aut quācunq̃ penā sustinere vel mortalit peccare. quia hoc ē se vel aliū tentare. ꝛ a nullo penitente debȝ cōfessor hoc querere. sed si

sponte quis illud dicit signū ē magne
penitētie. Aliud ē dolor sensibilis in
parte scz sensibili. ꝛ talis nō ē necessa-
rius ad ꝯtritiōeʒ ꝓ mortalib⁹. Primo
qꝛ nō est semꝑ in ꝑtāte nr̄a. Scdo. qꝛ
sicut pctm̄ ꝑ actū volūtatis sufficiēter
nascit̄. ita ꝑ actū volūtatis videlʒ ꝑ de-
testationē pcti volūtariā que ē eēntia-
liter cōtritio sufficiēter tollit̄ sine do-
lore sensibili pctm̄. laudabilis tn̄ esset
J si haberet̄ moderate. Quartū requi
situ ad ꝯtritionē est vt hō cesset a mor
talib⁹. ꝛ vt etiā habeat ꝓpositū sibi ca-
uēdi ꝓ futuro. nō solū de pctis cōmis
sis. de q̄bus nūc dolet. ſʒ etiā de oībus
mortalib⁹ ꝛ occasionib⁹ ꝓpinquis rōe
quoꝝ verisimiliter eēt postea iterū ca
surus in mortale. Ptʒ illud ꝑ diffini-
tionē penitētie Greg. que ē. Pecca-
ta ꝑterita plangere. ꝛ plangēda iterū
nō cōmittere. id ē. habere ꝓpositū nō
ea amplius admittēdi. Ad idē est ma
gister in. iiij. dis. xv. ꝛ. xliij. Nō ꝓposit i
istius ē. qꝛ si hō nō haberet tale ꝓposi-
tum nulliū mortale scʒ ꝯmittēdi. tunc
haberet voluntatē alicuius vel cōpla-
centiā mortalis pcti. Dicit em̄ Aug⁹.
li. de vera ꝛ falsa pnia. Scto deū inimi
cum oī criminoso. Quomō ergo qui
vnū crimē reseruat de alio recepit ve-
niam: Nā Luc. xiij. ꝛ Ioh. vij. totum
hoiem sanū fecit in sabbato. Et nullū
demonē in eo reliquit qui legionē ha
buit Luc. viij. Ex q̄ ptʒ ꝙ nō ꝯteritur
qui odiū graue cōtra ꝓximū retinet.
Itē qui occasiōes certas peccatoꝝ vi-
tare nō ꝓponunt. vt ꝯcubinas. vsuras
ꝛ hmōi. Item qui nolūt reuocare se-
ductos malis cōsilijs ꝛ morib⁹ ꝑ eos
aut diffamatos iniuste. Quintum re
quisitū est ꝓpositū ꝯfitēdi ꝓ loco ꝛ tpe
ſm ecclesie ꝑceptuʒ oīa sua mortalia
prius non cōfessa. ꝛ de quib⁹ prius nō
est legitime absolut⁹. ꝛ etiā ꝓpositum
N satisfaciēdi deo ꝓ istis pctis. Sextū
requisitum ē motus liberi arbitrij in
deum. qui videtur esse maxime dei di
lectio sup omnia. Ratio ē ſm Tho. in
. iij. ꝑ. q. lxxxv. Quia tal' dilectio dei ē
cā detestationis pctōꝝ finaliter ꝓpter
deuʒ. ꝛ inq̄ꝫtum sunt dei offensiua. et
contra honorē ipsius ꝯfacta. vt patebit
statim. De hoc etiā habes. j. c. xj. prīi
precepto. N. Septimū requisitū est
vna generalis detestatio oīm peccato
rum mortaliū. Ad verā em̄ penitentiā
requirit̄ dicit Tho. ibidem. ꝙ hō dete
rat pctm̄ inq̄ꝫtum ē cōtra deū Et post
pauca subdit. Si em̄ displicet hoi ali
qđ peccatum eo ꝙ est contra deum su
per omnia sibi dilectū qđ requirit̄ ad
rationem vere penitentie. tunc etiam
displicent sibi omnia peccata morta-
lia. Ideo magister in. iiij. dis. xxj. bea-
tum Aug. allegando dicit. Arbitrij li
bertatem q̄rit deus. non necessitatem
charitatē ꝛ nō solū timorē. Et subdit.
Oportet nō solū timere iudicē ſʒ di-
ligere. ergo oportet ꝙ hō deū sup oīa
diligat. ꝛ ꝙ actualis dei dilectio sit si-
bi causa ꝛ eū moueat vt detestet̄ pctm̄
finaliter ꝓpter deū. scʒ inq̄ꝫtū ē dei of-
fensiuū ꝛ ꝯtra eius honorē. Ex quo M
pʒ ꝙ si homo peccata sua detestet̄ so-
lum quia sunt opposita virtuti mora-
li. aut solū qꝛ reddūt eū indignū ꝛ vi-
tuperabilē. qualiter etiam ꝑhi cogno
uerūt detestanda eē peccata. aut si so-
lum detestaret̄ ea ꝓpter timoreʒ pene
amissiōis vite eterne. inq̄ꝫtū illud esset
sibi ad incōmodū ibi sistēdo sine vlte-
riori relatiōe in deū. tunc hō solū que
reret suū cōmodū. ꝛ fugeret suū incō-
modū. ꝛ nullo mō q̄reret deū. ꝛ illius
honorē. cōtra illđ Apli. j. Cor. x. Si-
ue manducatis siue bibitis ꝛc. Nec ta-
lis detestatio eēt act⁹ ꝟtutis. qꝛ nō cir
cūstantionata debito fine. ꝛ ꝑ ꝯsequēs
non formaret̄ grā nec fieret ꝯtritio. iō
nullū tolleret pctm̄. imo ipa eēt viciū

et actuale peccatū. qꝛ circūstantiona-
ta in debito fine. ⁊ ꝑ cōsequēs etiā nō
eēt attritio vera q̄ de cōgruo mereretur
grē infusionē ⁊ pctōꝝ remissionē. ꝫ
eēt actualiter offendēs ⁊ ita mereretur
penā. Exēplū primo de Antiocho de
quo .ij. Mach .ix. q̄ de pctō qd̄ cōmi-
sit in dei fideles. nō ē a deo misc̄diam
ꝯsecutus. qꝛ vt dicit Tho. veniā suisset
assecutus si vere penituisset. nō aūt ve
re penituit. qꝛ nō ex amore iusticie de
pctīs ꝯmissis dolebat. ꝫ ex timore pe
ne quā expectabat. vel ex dolore pene
quā sustinebat. sic demones ⁊ dānati
oēs pniam agūt magnā ꝓ pctīs. non
qꝛ deū offenderūt ꝫ qꝛ incōmodū eo-
rum maximū ē. ꝫ licet ista septē pun-
cta sint ꝓbabilit ex doctoribus sacre
theologie dicta. tm̄ q̄ de talib⁹ ꝓsertim
de ꝑma. scd̄a ⁊ septima ꝯditiōib⁹ vult
ꝑdicare. caueat ne ppl'm scādalizet vl'
desperare faciat. ꝫ more prudētis me
dici. ⁊ ꝫm pastorale bti Gregoꝛ. caute
loq̄tur. ita vt duros ⁊ dissolutos terre-
at ⁊ emolliat. pusillanimes aūt despe
D tare deueniā nō faciat. Qūtū igit ad
tertiū principale qn̄ hō ꝑ illa septē su
pradicta se preparauit ⁊ deuenit ad il-
lam vnā generalē oīm suoꝝ mortaliū
detestationē bn̄ circūstantionatā ma-
xime circūstātia debiti finis ꝫm dicta
Et qn̄ hmōi detestatio ē satis magna
ꝓ tot ⁊ tātis pctīs. tūc mox informat
charitate ⁊ fit ꝯtritio. Et i eodē instāti
de⁹ mlt̄a bona ꝯfert penitēti. nō ex va-
lore ꝯtritiōis ꝑcise seu attritiōis. ꝫ ꝓpt
meritū passiōis xp̄i. qꝛ incipit iam ali
quo mō vnire se xp̄o. ꝓpter quā vnio-
nem passio ⁊ meritū xp̄i sibi suffraga-
tur ꝑ modū influxus ꝫm Tho. in .iij.
parte. nō inq̄ ex valore cōtritiōis ꝑci-
se. qꝛ breuis ⁊ pua est ⁊ nō sufficiēs sa-
tisfactio ꝓ pctō mortali qd̄ ē aliq̄ mō
infinite malicie. eo q̄ ꝑ ipm infinituꝫ
bonū cōtemnitur. ꝫ dimittit peccata

et alia bona cōfert ꝓpter meritū xp̄i q̄
sua passiōe nobis meruit q̄ qn̄ hō i fi-
de xp̄i ⁊ ꝓpter deū detestatur pctā sua
ꝫm modū ꝑmissū. tūc de⁹ dimittit ea
ꝓpter hoc q̄ dei fili⁹ sibi dilectissim⁹ ꝓ
peccatis istis sicut ꝓ oibus alijs mor-
tuus ē ⁊ deo patri hostiā se obtulit pl⁹
ꝫm Anshel'. Cur de⁹ hō. deo placentē
q̄ȝ pctm̄ sit malū ⁊ nociuū. Sūt aūt ef
fectus ꝯtritiōis seu bone attritiōis etiā
anteq̄ȝ q̄s ꝯfiteat actu. Primo ꝫm xp̄i
exemplū Luc. xv. Dīa pctā mortalia
penitēti in instāti dimittunt. ⁊ pr̄ cele
stis ei tanq̄ȝ filio ꝓdigo reuertēti. mise
ricordia motus occurrit ei eternā pe-
nam in tēporalez cōmutando. Scd̄o
amicus dei efficit. ita q̄ iniq̄itatū ei⁹
amplius non recordetur ad iram. ꝫm
Ezech. xviij. qd̄ significat osculū pr̄is.
Tertio grā. charitas ⁊ cetere virtutes
in baptismo infuse ⁊ ꝑ pctm̄ ꝑdite aie
infunduntur. Et hec est stola prima.
Quarto heres eterne patrie efficitur
que hereditas per fidei annulū in ba-
ptismo datur ei. ⁊ nūc fides charitate
formata certa est de eterna felicitate.
Quinto oīa oꝑa viua olim ⁊ mortifi-
cata ꝑ pctā reuiuiscūt. vt velut calcia-
mēta pedes affectuū amodo muniēt.
Prefatas septē ꝯditiōes vere ꝯtritio P
nis breui⁹ ꝯstringēs Cācella. parisieñ.
Joh. de gersona i tripartito suo. inter
cetera sic dicit. Sciens misericordissi
mus pater deus ⁊ cognoscēs nr̄aꝫ fra
gilitatē per maximā ⁊ ad malū ꝓnita-
tem multiplicib⁹ vijs mortali vita du
rāte patissimus ē nobis delicta remit
tere. ⁊ grāꝫ ꝯferre. si dūtaxat veraciter
⁊ ex corde tres sibi subscriptas verita
tes porrigam⁹. Pria veritas. Dn̄e sic
vel sic ꝯtra tuā bonitatem peccaui qd̄
mihi displicet. rōe cui⁹ pniam ago. qꝛ
te offendi. q̄ tot⁹ es venerādus ⁊ colen
dus. q̄ꝫ mādatū tuū trāsgressus suꝫ.
Secūda veritas. Dn̄e bonum habeo

ꝓpositum ⁊ desideriū tuo illumine medīāte mihi in futurū p̄cauendi ne incidā in pctm̄ ⁊ occasiōes iuxta possibilitatē viriū euitandi. Tertia ṽitas Dñe bonam habeo voluntatē pctōꝝ meoꝝ cōfessionē integraliṫ faciēdi ꝑ loco ⁊ tpe ſm tuū ⁊ scīe matris eccłie mandatū ⁊ p̄ceptū. Has veritates si aliqs q̄licunqꝫ loco ⁊ tpe sinceriṫ non ficte aut mēdaciter ex corde ꝓnūciauerit. securus existat se in salutis et grē statu cōsistere ⁊ vitā eternā mereri ꝗuis oīa crimina cōmisisset. si etiā talis absqꝫ alia ꝯfessione continuo decederet in absentia sacerdotis dormiendo. aut alio quūsmodo morte subita p̄uentus. idē finaliter saluarēṫ acerbissima pena purgatorij mediāte. Ex q̄ C notādū ⁊ salubre cōsiliū eliciṫ. vt xp̄ianus quilibet singulis dieb⁹ bis aut semel sero ⁊ de mane aut saltē festis diebus redeat ad cor suū. cōsciam examinans. an tres p̄missas ṽitates ꝓferre valeat cum cordis sinceritate. ⁊ si sic. tunc intra statū salutis se esse ꝯfidat. ꝙ si eas pura mēte fateri nō valet obstāte volūtate peccādi q̄ actualiter delectatur. aut iniquo ꝓposito quo q̄s occasiones peccatoꝝ vitare renuit. quēadmodū illi qui peccatis carnalibus mersi resurgere nolūt. aut vsuras suas. aut iniustas mercationes ⁊ lucra cōtinuāt. vel iniuste retinēt alienum quiqꝫ alteri⁹ odio vel vindicte desiderio flagrātea in nocēdi ꝓposito ꝑseuerāt. certissime sciāt hi ⁊ ꝯsiles nō epm aut papā eos absoluere posse. Quapropter talibus salutare cōsiliū deṫ. vt ꝑ seipsos vł alios bona q̄ poterūt operēṫ orādo vel elemosynas dādo. ꝙ deus coꝝ corda illuminet ⁊ ad bonū dirigat ⁊ ꝯuertat. hec Cancelł. Sed quō ꝯtritio ē D habēda de venialib⁹. Rū. Tho. in. iiij. dif. xvij. ꝙ ad delerionē venialiū non exigiṫ actualis cōtritio de oibus. nec sufficit habitualis cōtritio ꝓ deletione oīm semꝑ. ꝫ sufficit media cōtritio scꝫ quorūdam displicētia in ſpāli. nisi quis in deum feruide ferretur. vbi ꝓ tunc sibi implicite oīa sua displicerent venialia. tñ oportet semꝑ ꝙ animus nec implicite nec explite illi veniali inhereat. qđ sibi vult dimitti. alias volūtas curua esset. hec intellige q̄ ad reatū pcti. ꝫ de pena plus ⁊ minus dimittiṫ ſm ꝙ plus dolet vel apti⁹ deuotorum remediū suscipit. vt aquam benedictam, disciplinam. ⁊ alia huiusmodi.

Capitulum. ix.

Confessio est secūda ps penitētie. de qua tria sunt videnda. Primo q̄ eius fructus seu effectus. Secundo quō quilibet. ⁊ q̄liter sit cōfitendū. Tertio de ꝯfessionis generalis effectib⁹ ⁊ ꝓprietatib⁹. Quantum ad primū notandū ſm Tho. ⁊ A Sco. ⁊ Bonauen. dif. xvij. q̄rti. ꝙ nouē sunt effectus ꝯfessionis ⁊ sacramētalis absolutionis. Prim⁹ est magnū meritū cōfitētis ⁊ fuga trāsgressionis istius p̄cepti. De q̄ in hoc p̄cepto xp̄s ait Joh. xx. Quoꝝ remiseritis peccata remittunṫ eis. Obedit etiā q̄s hoc p̄cepto eccłie. quoꝝ p̄ceptoꝝ trāsgressio est grauе pctm̄. Secūdo valet ad B augmentū grē si q̄s p̄us eam habuit. Tertio valet ad grē noue infusionē si ea p̄us caruit. facitqꝫ de attrito ꝯtritū Si enim dolor attritionis penitētis nō fuisset sufficiēs dispositio ad cōtritionē. tūc ꝯfessio ⁊ absolutio ei supadiūcte suppleret ei⁹ defectū. dūmō penitens ipe tūc nō ponat obicē grē ꝑ cōmissionē actualis pcti mortał. Quarto ꝯfessio ⁊ absolutio ifinite longā penā inferni ⁊ acerbā valde mutāt in tēporalē penā ⁊ purgatorij. ⁊ hoc faciūt cōfessio ⁊ absolutio habite in ꝓposito etiā anteqꝫ hō confiteṫ scꝫ qñ conteriṫ

vere. qꝛ sic añ ꝯfessionē moriēs finali
ter saluaret. Et qꝛ p̄fata pena q̄uis sit
finita. tñ inproportionata ē virib⁹ pe-
nitētis in h̄ mundo viuētis p vim cla-
uium in ꝯfessione ⁊ absolutiōe. inm̄
illa pena p confessionē ⁊ absolutionē
minuit̄ q̄ remanet ꝓportionata virib⁹
penitētis ita q̄ satisfaciendo pōt se ab
ea in hac vita totalit̄ q̄s liberare. Id-
circo q̄nto ꝯfessio ⁊ absolutio sac̄mēta
lis iproportionatā hoīs virib⁹ penaꝫ
cōtrito debitā reddit hic ꝓportionatā
hoi. ⁊ p ꝯñs penā finitā minuit ampli
us. Sexto ꝯfessio ⁊ absolutio etiā pe-
nā ꝓ pctis debitaꝫ ꝑpter verecūdiam
plus minuūt q̄ prius fuerit iminuta.
Et iō q̄nto plus quis ꝯfitet̄. tāto sibi
plus pena minuit̄. ⁊ totiens confiteri
posset q̄ oīs pena sibi dimitteret̄ p p̄-
fata. Septimo. ꝯfessio valet ad pecca
ti cognitionē. qñ fit discreto cōfessori.
Octauo. valet ad ꝯsciētie assecuratio
nē. Vñ cū Dauid corā ꝓpheta cōfite-
bat̄ pctm̄ suum. statim audiuit ab eo
Transtulit dñs pctm̄ tuū. ij. Reg. xij.
Vñ. ij. Cor. j. Gloria nr̄a hec est ē te
stimoniū cōscie nr̄e. Nono fm̄ Tho.
specialē ornatū impīmit faciei aīe deo
honorificū. ꝑximo exēplarē. ⁊ demo-
C ni terribileꝫ. Quartum ad scđm p̄nci-
pale. de q̄nqꝫ circūstātijs satis necessa
riū ē dicere. videlicet q̄s. vbi. q̄d. qñ ⁊
quō xp̄ia⁹ teneat̄ cōfiteri. Primo q̄s
cōfiteri teneat̄. Rñ. fm̄ p̄nominatos do-
ctores. q̄ adultus q̄ habet vsuꝫ rōnis
⁊ qui post baptismū susceptuꝫ pecca-
uit mortalit̄. Per adultū aūt itelligit
Sco. nō aliquē tāte aut tāte etatis sed
hoiem q̄ habet etatē sufficientē ad co-
gnoscēduꝫ q̄d iustū ⁊ q̄d iniustū ꝯ le-
gē dei. Et q̄ pri⁹ instruct⁹ ⁊ interroga-
tus ordinate pcipit q̄d iustū ⁊ q̄d iniu
stum in lege dei. qđ in vno citius fit q̄
in alio. In nōnullis etiā malitia sup-
plet etatē ita etiā pōt fieri in bonis.

Sed sunt q̄ttuor dubia h̄. Primū D
q̄d de muto. Itē scđo q̄d de ignorāte
idioma certū. Rñ. cōiter fm̄ doctores
q̄ tales p signa ⁊ nut⁹ cōfiteri pñt no-
ta tā ꝯfitēti q̄ cōfessori. Si aūt nō ha-
bent̄ signa vtrīqꝫ nota. tūc fiat p inter-
pretē etiā secularē. q̄ tacere tenet̄ sicut
cōfessor p̄ncipalis. Scoto tñ videt̄ nō
esse necessariū ꝯfiteri p interp̄tē. ꝫ ta-
lis q̄ nō habet sacerdotē idioma scien
tē. habet ipossibilitatē ꝯfitēdi homini
idoneo. ꝓpt̄ qđ vt dicit Scotus. suffi
cit sibi ꝯfiteri deo cū ꝓposito ista pctā
cōfitēdi etiam sacerdoti oportunitate
oblata. Tertiū dubiū. Nunq̄d non E
habenti sacerdotē p̄sentē licet mittere
⁊ ꝯfiteri pctā p sc̄pturā. Scoto ⁊ sctō
doctori in q̄olibetis videt̄. q̄ sit cōtra
rōnē ꝯfessionis sacramētalis scriptu-
ra missa sacerdoti absenti. Tuꝫ qꝛ scri
ptura talis de sua natura semp̄ ē patu
la cuicūqꝫ legēti. Tum qꝛ absenti tol-
leret̄ verecūdia q̄ est etiā pars maxia
satisfactionis. Tum etiā ꝑpter pericu
la q̄ seq̄ possent i reuelādo pctā. Hoc
xp̄s docuit sumere sacr̄m vt videt̄ fm̄
Augus. ⁊ magistrū. dis. xvij. qñ Luc.
. xvij. p̄cepit leprosis vt se ꝑñtarēt sa-
sacerdoti. Quarto Quid đ illo q̄ nul
lum mortale ꝫ solū veniale pctm̄ ha-
beret. Rñdet̄ fm̄ multos q̄ nō tenet̄
cofiteri rōne diuini p̄cepti. qđ ꝯ mor-
tale solū latū est. Sed rōne p̄cepti ec-
clesie. Omis vtriusqꝫ sexus. tenet̄ fm̄
q̄sdā. Scđo q̄d tenet̄ aliq̄s ꝯfiteri. F
Rñ. q̄ mortalia pctā cū q̄nqꝫ ꝯditioni
bus. videlicet oīa mortalia ⁊ circūstā-
tias ad mortale trahētes. dubia q̄daꝫ.
⁊ quottas mortaliū. ⁊ fm̄ q̄sdam q̄nā
titatē q̄dāꝫ. Mortalia tenemur cō-
fiteri q̄ quis prius nōꝫ ē rite ꝯfessus.
⁊ de q̄bus pōt habere memoriaꝫ dicit
Sco. p̄missa inquisitiōe diligenti fm̄
possibilitatē fragilitatis humane. Rō
est. q̄a p q̄olibet pctm̄ mortale efficit̄

quis dei inimicus. ꝛ sepaꝛ ab vnitate
quadã eccl'ie. cõfessio aũt directe insti
tuta ẽ vt qs oñdaꝛ deo ꝛ eccl'ie recõcili
atus. Itẽ p omne mortale naufragaꝛ
hõ. ꝛ p tabulã scḋam pnie post baptis
mũ solũ salus acqꝛiꝛ. ẜ etiã dictuȝ est
mortalia illa ꝯfiteri quoꝝ põt habere
memoriã. vt tactũ est. ꝛ dicit Sco. ꝙ
hõ debet tantã diligẽtiaȝ apponere in
scrutãdo ꝯscientiã suã ꝛ inq̃rẽdo mor
talia a se ꝯmissa. q̃ntã diligentiã appo
neret prudẽs vir circa aliqḋ multũ ar
duũ qḋ valde eẽt sibi cordi. Sȝ ꝯstat
ꝙ hoies p tpalibus arduis q̃rũt dili
gentissime vias amicos ꝛ media pru
dẽtissime. Vñ Aug. ꝛ allegaꝛ a magi
stro. dis. xvj. dicit. Sit paratus facere p
recupanda vita sic q̃ faceret p euitãda
corpis morte. Et subdit. Cuȝ gaudio
eñ facere debet immortalis futurus
que faceret p differẽda morte moritu
rus. Diuturna igiꝛ deliberatio locuȝ
maxime hȝ in diu nõ ꝯfitẽtib⁹ ꝛ conte
G rẽtib⁹ raro ꝛ grosse voluẽtib⁹. Opor
tet etiam omnia memorata ꝛ singula
vni ꝛ eidẽ ꝯfessori ꝯfiteri. Rõ. qꝛ cõfes
sio fit sacerdoti loco dei. ẜ in cõtritiõe
oĩa ꝛ singula deo dñt oñdi. ḡ ꝛ in con
fessione. Et in casu quo cõfessor prim⁹
ꝓpter casus reseruatos ñ possit absol
uere ab oibus. tñ ꝯfitens teneꝛ primo
cõfessori cõfiteri oia ꝛ singula. ꝛ de il
lis a quibus nõ põt absoluere ꝯfessor
debet eũ ad supioreȝ remittere. Dicit
notãter. Oia mortalia. qꝛ siue sint cõ
sensus siue ꝓposita. siue verba. siue fa
cta. siue omissa mortaliter. oia sũt cõ
fitẽda. Addiꝛ. Vni. ex pte ꝯfitẽtis qui
erubescere debet corã xp̄i vicario q̃ fa
cere nõ erubuit corã omĩpotenti deo.
Ex pte etiã cõfessoris vt sciat de singu
lis iudicare. Et sic habem⁹ ꝙ oportet
ꝯfiteri mortalia omnia q̃ in memoria
H haberi pñt ꝛ vni sacerdoti. Oportet
etiam tertio confiteri mortalia cũ cir
cũstantijs aggrauantibus. ꝛ in aliud
genus peccati mortalis trahentibus.
sicut sunt ille q̃ speciali ꝓhibitiõe pce
ptoria ꝓhibenꝛ. Verbi gra. Accipere
alienũ ꝓhibeꝛ ibi. Nõ furtum facies.
Sȝ siq̃s de loco sacro accepit vel rem
sacram. alia ꝓhibitiõe ꝓhibeꝛ. iõ opor
tet ambo cõfiteri. videlȝ de furto ꝛ de
sacro loco. Silr' si fornicatus es cũ
adultera vel cũ moniali vel cõsangui
nea. he circũstantie in aliã speciẽ pec
cati mortalis trahunt. ergo sunt confi
tende. Et sic forte ẽ de hoc ꝙ q̃s mor
taliter peccat in die festo qꝛ p mortale
pctm̃ plus violaꝛ festũ q̃ȝ p opus me
chanicũ. De hoc habes. c. j. D. huius
precepti. Precedẽtia em̃ mortalia eq̃
ualent duob⁹ mortalib⁹. Oportet I
etiã ?rto quotas pctõꝝ mortaliũ dice
re q̃ memoraꝛ q̃s. qꝛ quotiẽs est circũ
stantia. Vñ oportet dicere. Prima vi
ce feci cũ talibus circũstantijs. ꝛ secũ
da vice taliter aut taliter. Oportet etiã
fm aliquos dicere q̃ntũ. vel circũstan
tias quasdã q̃ licet nõ mutẽt spẽm. ad
dunt tñ notabilẽ qualitatẽ malicie et
deformitatis. vt in furto multũ addit
ad parũ. Vñ qñ q̃s tales circũstãtias
noscit ex se vel ex ꝯfessoris inquisitiõe
etiã sunt ꝯfitẽde fm multos. Tho. tñ
dicit ꝙ nõ oportet. Sco. dicit ꝙ nõ est
certũ eas cõfitendas eẽ. ẜ tutũ est fieri
ꝛ vtile. Oportet etiã ꝙ q̃s confiteaꝛ K
peccata q̃ dubitat an sint venialia vel
mortalia. Quis fm Bonauẽ. qñ hõ
aliquod veniale suũ credit eẽ mortale
aut dubitat ꝓbabiliter. an sit mortale
aut veniale. ꝛ sic dubitat an confiteri
teneatur an non. si illud nõ cõfitetur.
tunc exponeret se discrimini. ꝛ in his
que sunt salutis dimitteret partẽ secu
riorẽ quã faciliꝛ ꝯseq̃ posset. Et Tho.
dicit dis. xxij. ꝙ qñ q̃s dubitat de aliq̃
pctõ an sit mortale. teneꝛ illud confi
teri dubitatione manẽte. qꝛ quicquid

committit aut omittit in quo dubitat
eē pctm̄ mortale. peccat grauiter dis-
crimini se cōmittēs. Debet ḡ cōfiteri
rem ꝓut habet in corde. nō dicēdo se
peccasse mortaliter. ß iudiciū ꝯfessori
J de hoc relinquendo. ¶ Tertio aduer-
tendū vbi vel cui q̄s cōfiteri teneatur.
R̄n. s̄m Tho. in. q̄rto dis. xvij. ꝙ nō oi
ß sacerdoti habēti iurisdictionē in cō-
fitentē. Et sunt plati q̄ttuor. Papa hꝫ
iurisdictionē in oēs. Ep̄s in dyocesa-
nos. Pleban⁹ in prochianos suos. et
platus collegij vel monsterij vel ordi
nis in sibi subiectos. Et q̄libet p̄latoꝝ
pōt ptātem suā alteri cōmittere q̄ etiā
M s̄m cōmissionē pōt absoluere. ¶ Sed
quō tenent ad celationē ꝯfessiōis ho-
mines ⁊ etiam ad alia celāda. R̄n. s̄m
doc. cōiter in. iiij. dis. xxi. ꝙ septē sunt
sigilla hominē ad tacenduꝫ artantia.
nisi de re aliūde sciat. Prio ligat ad ta
cendū ꝯfessor de peccatis ⁊ circūstan-
tijs ⁊ psonis in ꝯfessiōe pceptis. Scdo
nō ꝯfessor q̄ audit ꝯfitentē s casu vel a
ꝓposito vel interpretando signa muti
vel verba idioma ig̃rantis. ¶ Tertio qui
cūq3 audit ab aliq̄ p̄cedētiū reuelatio
nē cōfessiōis. adhuc tenet tacē. ¶ Quar
to ꝯfitēs q̄ ex reuelatiōe iniūctiōis pe
nitentie probabiliter crederet cōfesso
rem ledi tenet celare. Alioquin veren
da pr̄is sui nō coopertēs vel discoopi
ens cū Cham maledicit. ¶ Quinto q̄n
vnꝰ ab alio petit cōsiliū recōmēdās vt
hoc celet aut ß accipit ad celandū. te-
net celare. nisi aliunde deobligaretur
vt pꝫ infra p̄cepto. viij. c. iij. D. xiij. c.
¶ Sexto q̄ pcepit ab alio v̄ba q̄ ex natu
ra facti talis sunt materie ꝙ reuelatio
noceret. tenet tacere minꝰ tñ q̄ꝫ si se ad
hoc obligasset. ¶ Septio seruus auscul
tans a ꝓposito vł a casu secretū qd̄ tra
etat in curia dn̄i sui tenetur celare. ⁊ si
frangit ius ciuile grauiter eū punit et
ius diuinū. ¶ Octauꝰ modꝰ vocat sigil-
lum secreti. Et vt dicit Pe. de pa. vbi
prius. ꝙ oēs talia sigilla frangētes de
quibꝰ dictū ē peccant grauiter nisi ali
unde sciāt vel ordo correctiōis frater-
ne. vel denūciatiōis vel p̄sumptio bo
ni viri cui dicit reuelationē quoꝝdaꝫ
de p̄satis aliter fiendum exposcant.
An aūt possit fieri laico ꝯfessio. R̄n. N
ꝙ in nullo casu necesse ē laico ꝯfiteri.
q2 cū claues nō habeat nō pōt absol-
uere. Sꝫ q̄n q̄s nō hꝫ sacerdotē suffi-
cit ꝓpositū cōfitēdi. Verūtamē vt dic
magr̄ dis. xvij. ⁊ alij doctores plures.
Penitēs talis in articulo mortis nō
habēs sacerdotē nō tenet. ß pōt ꝯfite-
ri seculari. vt verecūdia sibi cedat i sa-
tisfactionē. ⁊ alter sibi cōciliari possit.
⁊ vt ostēdat suū posse se facere. Debet
etiā ꝯfitēs diligēter cauere ne alterius
famā sicut al's etiā tenet in ꝯfessiōe le-
dat manifestando alteriꝰ psone occul
tum pctm̄ grauet infamās. quā perso
nā ꝯfessor actu noscit. aut noscere ve-
risimiliter ꝑ futuro. nec ꝯfessori licite
tāti dꝫ eā patefacere nisi p̄us circa istā
personā seruasset sup hoc formā corre
ctionis fraterne. aut eēnt forte alique
cause ꝓpter q̄s etiā extra cōfessionem
posset aut deberet illi sacerdoti illas
reo denunciare. aut al's referre. al's di
cēs vel iubēs dicere peccat detrahēdo
Et si cui ex inaduertētia factū ē. aut ex
ignorātia. dꝫ illud ꝯfiteri. q2 in sacmē
to pnie multū est pctm̄ vitandū. Vn̄
peccat q̄ in confessione dicit. Vicini
mei ista cōiter faciūt. vel cōmune est
hoc peccatum in ciuitate vel in patria
mea. Vel nos oēs sumꝰ tales. Sꝫ O
diceres. Quid ergo faciendū est mi-
bi in peccato circūstantionato taliter
ꝙ non possum eius speciem exprime
re nisi alium notem. Vt si filia cū pr̄e
peccauit. R̄n. ꝙ debet q̄rere aliū con-
fessorē habentem auctoritatem. queꝫ
si nō cōpetenter repetit. petat licentiā

alteri sacerdoti ꝯfiteri. Et sꝑ talē q̄rat qui nec noscat aliū nec verisimiliť noscituro sit. Et si nullū reperiret quin nosceret aliā ꝑsonā. dicit Bonaueñ. ⁊ Duran. si etiā imminet casus necessitatis. vt q2 se putat statim moritur̄ ꝙ famā ꝓximi quantū pōt debet custodire. ꝫ magis debet suā ꝯsciam purgare. Tho. in. iiij. dis. xvij. q̄stione de cōfessione. ar. iij. dicit In casib⁹ illis qñ confitens scit sacerdotē suū hereticū. aut sollicitatorē ad malū. aut fragilez q̄ ad pctm̄ qd̄ q̄s ei cōfiteť sit ꝓnus vľ si reuelator esse cōfessiōis ꝓbabiliter estimeť vel si pctm̄ ꝯ ipm̄ cōmissuz sit de quo q̄s ꝯfiteri debet. Et in casibus in q̄bus ꝓbabiliter penitēs ꝑiculū sibi. vel sacerdoti ex ꝯfessiōe ei facta timet. debet recurrere ad suꝑiorē, vľ ab eodē petere licentiā alteri cōfitēdi. Et si licētiā hr̄e nō possit idē ē iudiciū qd̄ de illo q̄ nō hꝫ copiā sacerdotis. Unde magis debet eligere laico cōfiteri. Nec in hoc trāsgrediť aliq̄s p̄ceptum eccľie. q2 p̄cepta iurꝭ positiui nō se extendūt vltra intentionē p̄cipiētis q̄ ē finis p̄cepti. Hec aūt est charitas ꝺm aplm̄. Unū Bern̄. dic̄ Illud qd̄ ē institutū ꝓ charitate nō debet militare cōtra charitatē. ꝫ ꝯfessio ꝓ charitate instituta est. q̄ ꝯtra charitatē militaret si hō ad ꝯfitēdū vni sacerdoti artareť in casibus recitatis. Nec fit aliq̄ iniuria sacerdoti. si in p̄cedētib⁹ casib⁹ ab eo diuertiť. Quia p̄uilegiū mereť amittere q̄ cōcessa sibi abutiť ptāte. Hec ō Tho. Itē cōfitens caueat ꝺm prefata quantū pōt ne ꝯfiteať reuelatori ꝯfessionis vľ ei q̄ ꝓnus sit ad odiū audita ꝯfessiōis materia vľ ad luxuriā ⁊ sic ō aliis. ꝫ non necessaria ibi abscidat vel aliū cōfessorē ꝺm p̄dicta q̄rat. Nā qñ circūstātie incitātes ad libidinē pctm̄ aggrauātes, no tamē ad aliud genus peccati mortalis trahūt, tales qñq3 debent ⁊ possunt laudabiliť reticeri adhibita debita discretione ꝺm cōsideratione turpitudinis circūstantiarum ⁊ pronitatis ad malū ex eius ꝯfessione. siue in cōfitente. siue in cōfessore. Homini etiā dicit Bonaueñ. volenti meditari cōfitenda de luxuria cōpetit prius domare carnē per ieiunia ⁊ huiusmodi. ⁊ ꝯsiderare vilitatē pctōꝝ. inferni penas. ⁊ hmōi. ⁊ sic detestari ne caro incalescat. Qd̄ si nō iuuat oportet vtiq3 necessaria ibi fieri ⁊ sacramentū ibi iuuare pōt ne noceat. ꝫ illō Mar. vltio. Et si mortifex q̄d biberit nō ⁊c̄.

Quartus modus in ꝯfitente debet seruari. videlꝫ vt si vult absolui oportet de necessitate ⁊ sub pena noui peccati qd̄ sit in charitate vel attrit⁹. Unū ⁊ Sco. dicit. ꝙ hō teneť ꝯfiteri cū displicētia peti cōmissi. ⁊ cū ꝓposito abstinēdi a peccatis. ⁊ etiā cum ꝓposito obediēdi in seruādo istā satisfactionē ⁊ pniam quā ab ipo sacerdote sibi impositā voluntarie assumpsit siue in se suscipiet. Et Bonaueñ. dicit. ꝙ si accedit ad ꝯfessionē ⁊ absolutionē sine p̄missa dispositione ꝓbabili. imo accedit cū cōtraria dispositione, vt q2 sibi placet aliqd̄ mortale pctm̄. tunc peccat mortaliter. q2 illud sacrm̄ quantū in se est irritū facit qd̄ nō est sine ꝯtēptu. periculū ergo ē nolētib⁹ restituere. inuidiā tenentib⁹. ⁊ carnalē amorē tenētibus luxuriosuꝫ. iste tū q̄ fictus ē id est. q̄ nō habet ꝓpositū cauēdi mortalia. ꝫ ꝓponit cōmittere. vel non displicent p̄terita mortalia. audiēdus ē. ⁊ sibi pnia imponēda ꝓ emollitione cordis. ꝫ nō est absoluēdus. q2 fictio talis est sibi pctm̄ mortale si sic vellet absolui. Item caueat confitēs vt ꝓ tunc non sit in excōmunicatiōe maiori. q2 a nllō peccato potest absolui nō preabsolutus a sententia excōmunicationis maioris. Itē ꝯfessio sit vera

vt nihil ibi dicat hō sciēter falsum fi-
cte se laudādo vel vituperando etiam se
qꝛ tūc mentiēdo cōtra mentē loquen
do fieret pctōr. Itē sit nuda absqꝫ ob-
scuritate ꝟboꝝ occultāte pctā aut cir-
cūstātias. ſꝫ ꝯfitens oia cōfitēda quan
tūcunqꝫ sint turpia exꝓmat vt pōt ho
neste ꝛ decēter. taliter tū ꝛ cū talibus
verbis vt ꝯfessor plene ꝛ clare intelli-
gat pctī spēm ꝛ circūstantias aggrauā
R tes. Quarto qn̄.i.d est. tps ꝯfitēdi ob
seruādū ē. Ubi notandū ꝙ ex ꝑcepto
ecclie ois vtriusqꝫ i decretal. tenet hō
ad cōfessionē in oi anno ad minꝰ sel. ꝛ
potissime in q̄dragesima an̄ pasca. qꝛ
tūc q̄libet tenet cōicare. iux̄ decre. ois
vtriusqꝫ sexꝰ. Scdō dicit Sco. ex ꝑce
pto diuino ille q̄ cōmisit mortale ꝺ q̄
nō ē ꝯfessus. tenet illud ꝯfiteri qn̄cūqꝫ
est in mortis articulo. qa quilibet qn̄
sibi imminet iudiciū dānationis ꝛ iu
diciū miscdie. tenet se ad miscdiam ꝑ-
parare quātū pōt. ſꝫ ibi est huiusmodi
scꝫ in infirmitate vbi merito formidat
sibi mortē imminere. Secūdo qn̄cunqꝫ
se exponit actibꝰ periculosis ad mor-
tem. sicut in bello mortali. in naufra-
gio. ꝛ in similibus. Tertio qn̄ vult ex
ercere actus q̄bus spāliter debet reue
rentia. vt qn̄ vult cōicare vel celebrare
ꝑcōfiteri debet post mortale pctm̄. ha-
bita sacerdotis copia. Subdit Sco.
Et in silibus sic̄ ē iudiciū. Quarto
qn̄ quis hꝫ ꝑitiam eiꝰ qui pōt eū ab-
soluere ꝛ verisimilit̄ timet ꝙ nō sit a-
lius vt alteriꝰ absoluere potētis ꝑsen
tiā vnq̄ꝫ in posteꝝ habiturꝰ. Itē q̄nto
tenet qn̄ ꝯscia erronea aut dubiū ꝓba
bile augeret ad ꝯfitendū. Itē sexto qn̄
vouisset certis tꝑibus velle confiteri.
S Ex ꝑcedētibus oibus patet ꝛ mani
feste sequit ꝙ in certis casibus ē ꝯfes-
fessio necessario iteranda. Primo qn̄
quis diuidit ꝯfessionē sic ꝙ sciēter ꝛ a
ꝓposito. reseruat aliq̄d mortale. quod

oino nō vult ꝯfiteri. Aut q̄d nō vult il
li sacerdoti ſꝫ alteri ꝯfiteri. Talis tene
tur oia ꝑcōfessa iterato cōfiteri etiā ta
citum pctm̄ q̄d tacuit sciēter. Secūdo
qn̄ cōfitēs ē in excōicatiōe maiori. qꝛ
tunc dic̄ Tho. iii. iiij. dis. xviij. nō par-
ticeps esse pōt sacroꝝ. nisi sit ꝑus a vi
culo absolutus ꝑfato. Tertio qn̄ quis
contēnit satisfactionē aut negligit im
plere satisfactionē ꝛ satisfactionis ob-
liuiscit. Tunc ꝭm aliq̄s confessionem
oportet iterare. alias nesciret satisfa-
ctionē iniungere. Dicit tm̄ Bonauen.
ꝙ primus ꝛ tertius casus intelligunt
quādo cōfitens mutat cōfessorē. Naꝫ
si ꝑcedēti cōfitet ꝛ talis memorat de
peccatꝭ. tunc non oportet iterari. Aut
non. tunc oportet ꝭm aliquos iterari.
Item non oportet iterari ꝓpter pecca
ti obliti recordationē ſꝫ sufficit oblitū
cōfiteri pctm̄ ꝛ obliuionē ꝓpter negli
gentie. ꝛ alia ꝑconfessa in generali di-
cere. puta cū plura cōfessus sum obli
tus fui etiaꝫ de istis. Quo ad tertiū T
principale. de generali cōfessione no-
tandū ē. ꝙ generalis ꝯfessio ē duplex
Quedā generalis ꝛ publica q̄ fieri so
let in accessu sacerdotꝭ ad altare post
sermonē ad ꝑplm. In religiōibꝰ etiā
quibusdā in ꝑma ꝛ an̄ completoriuꝫ.
Hec valet ad remissionē venialiū. qn̄
quis dirigit cōtra ea cōfessionē illam
ad deletionē culpe eoꝝ ꝛ pene totius
vel partis ꝭm exigentiā deuotionis ꝛ
actualis ꝯtritionis etiam in generali.
Alia est generalis sacramētalis i fine
cōfessionis vbi post scita ꝛ cōfessa pti-
culariter dat quis se reum in multis
aliis. put de ignoratis supra dictuꝫ ē
ꝛ etiaꝫ de oblitis. Et talis valet ad de-
letionem etiam mortaliū ꝛ venialium
Et plus q̄ꝫ precedens non sacramen-
talis. quia ibi est vis clauium.

Capitulum .x. de satisfectione.

Atiſfactio. quia eſt tertia pars
s penitẽtie. idcirco circa eaȝ tria
ſunt videnda. Primo qua de
cauſa oportet fieri. ꝛ in qͥbus cõſiſtat
Secũdo de remedijs cõtra recidiuũ
pcti. Tertio de piculo eorũ q̄ tardant
A cõuerti ꝛ ſatiſfacere. Qꝛtum ad pri-
mũ notandũ ſm Tho. in. iiij. diſ. xiiij.
ad videndũ quõ ꝛ cur oporteat ſatiſ-
fieri deo ſiĩitudo accipi debet in hũa-
nis. Nã hõ q̄ offendit ꝓximũ peccat
cõtra amiciciã. inq̄ntũ ſibi affectũ de-
bitũ nõ impẽdit. Et etiã peccat ꝯ eq̄li-
tatẽ iuſticie. inq̄ntum rem alteri debi-
tã ſubtrahit. Sic peccator quantũ ad
affectũ pcti amiciciã dei violat. ꝛ p in-
obedientiã diuine legis deo debitum
ſubtrahit. Ex pͥmo amittit grãm ꝛ in-
currit offenſam. Ex ſcd̃o merek penã.
cuius etiã poſt actus peccati ceſſatio
nẽ manet debitor ꝛ ſp vſqȝ ad pniã
de peccato. illa aũt obligatio ad penã
vocak reatus pcti. Cõtingit aũt inter
hoĩes aliqñ dimitti offenſam alicui. ꝛ
hoc p reparationẽ amicicie nõ dimiſ-
ſa pena ſatiſſactoria. vt cum offendẽs
placat offenſum verbis ꝛ taliter ꝙ re-
cipit eũ in priſtinã amiciciã. attamen
offẽſus adhuc ab eo exigit ſatiſfactio
nẽ. aut dãni illati recõpenſationẽ. aut
rei ablate reſtitutionẽ vel ſimile aliq̄d
Sic ad ꝓpoſitum quãdo homo p pe
nitentiã ſe deo ſubijcit ꝓ peccatis cõ-
terendo ꝛ ꝯfitendo in voto ad minus
deus remittit ſibi peccatũ q̄ ad offen-
ſam. quia recipit eum ad amiciciã re-
ſtituendo ſibi grãm gratũ facientẽ. ꝫ
nõdum ſibi peccatuȝ dimittit quo ad
totam penã. ꝫ eternã mortali debitaȝ
ſibi mutat in temporalẽ quãdo ꝯterik
improportionatã tamẽ viribus peni-
tentis in hoc mũdo. ꝛ ideo in purga-
torio luendam ſm Tho. ꝛ Bonauẽ.
Cum vero ꝯfitetur ꝛ abſoluik. tũc ea-
dem pena vi clauiũ ſic minuik ꝙ effi-
cik ꝓportionata viribus penitẽtis hic
ꝛ in toto aboleri põt p ſatiſfactionẽ in
vita pſenti. ꝛ vim talẽ diminuẽdi chꝛi
ſti paſſio penitẽtie ſacramẽto cõtulit.
Et ſic ptȝ cã quare oportet ſatiſfactio-
nẽ fieri. Sed quereres. ꝓ quãto tpe B
vel p quot opa purgatoriũ abolek per
ſatiſfactionẽ h̄ vel in purgatorio. Rñ.
Rich. ſup. iiij. diſ. xvj. Quis hanc ꝓ-
funditatẽ inueſtigaret. cum apl's cla-
met. O altitudo diuitiarũ ſapientie ꝛ
ſciẽtie dei ꝙ incõphẽſibilia ſunt iudi
cia eiꝰ. Sed ne eſtimes illuȝ ſũme bo
nũ odio vel inuidia abſcõdiſſe ꝫ potiꝰ
ex bonitate ſua ꝓ noſtra vtilitate ma-
gna. Scit eñ ſm illõ Geñ. viij. ꝙ ſen
ſus ꝛ cogitatio hoĩs ſunt ad malũ pro
na. Vñ ſi ſciret quãta ſue culpe debe
atur ꝯtritio vt deleak reatus pene eter
ne vel purgatorij. iã ad maiora nõ ten
ret. ꝫ his cõtentꝰ multa purgãda coa-
ceruaret cuȝ tñ purgatorij pena oẽm
mundi penã excedat. Sed q̄ ſunt C
opa p q̄ ſatiſfacere poſſumꝰ. Rñ. ſm
doc. xv. diſ. iiij. Ad hoc ꝙ opus aliq̄d
ſit ſatiſfactoriũ deo ꝓ peccatꝭ quinqȝ
requirunk. Et idẽ intelligendũ de paſ
ſione ſatiſfactoria. Primũ oportet ꝙ
ſit opus bonũ ꝛ benefactũ cedens ad
honorẽ dei. Opus eñ malũ aut male
factũ quãtũcunqȝ eẽt penale nõ ſatiſ-
faceret. qꝛ nõ eſſet ad honorẽ dei. imo
cõtra. ꝛ penã mererek illõ agẽs. Scd̃ȝ
plures etiã doctores opus ſatiſfacto-
riũ oportet ꝙ ſit in charitate formatũ
Secũdũ ẽ ꝙ ſit penale de ſui natura.
ita ꝙ hõ p tale opus ſubtrahat ſibi ali
quã delectatõnẽ corporalẽ. aut cõmo
dũ corpale. aut vtile tꝑale. Opus eñ
bonũ non penale iõ nõ ſatiſfacit. qꝛ il
lud pctõr q̄ peccãdo plus iuſto hũit
nihil de ſuo ſubtrahit qd̃ tñ req̄rit iu-
ſticia. ꝫ pctõr p tale opus ſoluȝ pficik.
ideo oportet opus ſatiſfactorium eſſe
bonum vt cedat ad honorem dei. et

penale vt aliqđ cōmodum subtrahat
peccatori q̄ nimis habuit sequēdo ꝓ-
priā voluntatē ꝯtra dei p̄ceptū. Ideo
dicit Aug. de vera ⁊ falsa pnīa. Sūt di
gni fructus virtutū q̄ nō sufficiūt pe-
nitētib⁹. pnīa em̄ ꝗuiores expostulat
vt dolore ⁊ gemitib⁹ mortu⁹ impetret
vitā. Alia rō quare opus satisfactoriū
debet eē penosum. q2 debet eē p̄serua
tiuū a futura culpa. ⁊ iō ne faciliter re
deat ad vomitū tanꝙ afflictiuū exptū
⁊ medicinale debet eē penosuꝫ. pene
D em̄ sunt medicine. ij. Ethi. Sed cō-
tra Si sic. tūc quāto ꝗs eēt virtuosior
⁊ in charitate maior. tāto min⁹ satisfa
ceret. q2 ñ aut modicū ē penosuꝫ assue
tis talib⁹ ieiunare. Itē orō eadē rōne
nō esset satisfactoria. Nā Jacobi. v. dī
Tristat ꝗs i vob oret aut psallat. Rñ.
Tho. ad ambo. qñ diminutio penali
tatis ꝓuenit ex pre actus. tunc dimi-
nuit satisfactionē. Naꝫ ceteris parib⁹
minus satisfacit q̄ ieiunat cū piscibus
ꝙ qui cū pane ⁊ aq̄. Et minus satisfa-
cit q̄ dat denariū ꝓ deo ꝙ qui dat flo-
renū. Sed diminutio penalitat᷑ q̄ ꝓ-
uenit ex ꝓmptitudine volūtatis quā
causat charitas ⁊ habit⁹ nō diminuit
efficaciā satisfactionis. Quelibet igit̄
orō etiā hꝫ vim satisfactionis. q2 ꝗuis
habeat suauitatē spūs. tñ habet etiaꝫ
afflictionē carnis spūi subseruientis.
Vñ Grego. sup Ezech. Dū crescit in
nob̄ fortitudo amoris intimi infirma
mur procul dubio fortitudine carnis
Tertiū est vt sit voluntariuꝫ. vt sic sit
hoīs. Vñ si ab aliq̄ totalit̄ inuolunta
rio. ⁊ renitēte exigeret̄ pena. ille nō sa
tisfaceret. ꝫ forte satis pateret̄. vñ apđ
deū nō eēt op⁹ satisfactoriū si eēt op⁹
mere inuoluntariū. Quartū ē vt sit as-
sumptū ab hoīe ad hoc ⁊ ꝓpt̄ illū finē
vt ꝑ ipm puniat in se pctm̄ suuꝫ. vt sic
placet sibi deuꝫ quē offendit ꝑ pctm̄.
Quintū ē vt illud opus sit alias inde

bitū. id est. vt ad h̄ opus hō nō teneat̄
aliūde q2 si sic tūc nō satisfaceret ꝓ pec
cato isto. q2 nō eēt corñdēs illi ꝑm iu
sticiā ꝫ alteri. Sꝫ ꝯ Si sic. tūc null⁹ E
posset deo satisfacere. q2 rōne creatio-
nis gubernatōnis. redēptiōis. ⁊ ꝓpter
alia debem⁹ deo oē opus bonū. ꝑm il
lud xpi Luc. xvij. Cum feceritis oīa q̄
p̄cepta sūt vobis. dicite. serui inutiles
sum⁹. qđ debuim⁹ facere fecim⁹. Rñ.
Tho. ꝙ ꝗuis hō oē qđ pōt deo de-
beat debito decentie. nō tñ debito ne-
cessitatis ⁊ p̄cepti. q2 nō exigit̄ de ne-
cessitate ab hoīe oē qđ pōt facere. imo
hoc ē impossibile totū conatū in vnū
dirigere. cū circa mlt̄a oporteat distra
hi. Est aūt hoī q̄dam mēsura a deo cō
stituta ad quā tenet̄. ⁊ q̄ ab eo exigit̄.
scꝫ obseruātia mādatoꝝ dei. đ reliquo
ꝰo scꝫ de opibus supererogatōis pōt sa
tisfacere ꝓ pctīs. potuisset tñ de⁹ nos
obligasse sic vt quicq̄d possum⁹ tene-
remur. ꝫ ex maxima miscōia nō fecit
ꝫ soluꝫ obligauit vi p̄cepti ad decalo-
gum. ⁊ ad ea q̄ p̄ceptiue in eo ꝯtinent̄
de reliquo possum⁹ opa satisfactoria
exercere. Exempli grā Dñs liberalis
habet seruū empticiū quē si vellet iu-
ste posset artare vt q̄cq̄d lucraret̄ oīa
eēt. ꝫ ex libalitate dñs miscōiter solū
petit vt đ vinea magna decē mēsuras
tm̄ vini det annuatim. ⁊ de residuo ad
cōmodū ꝓpriū ⁊ suoꝝ lete viuat. Sic
etiā deus tm̄ decalogū a nob̄ exigit ⁊
q̄ in eo ꝯtinent̄ implicite ꝑ modū p̄ce
pti. Sunt igit̄ vt ex p̄missis inferri F
pōt sex opa satisfactoria in genere. ca-
piēdo opus satisfactoriū generalit̄ vi-
delicet ꝓ interiorib⁹ ⁊ exterior ib⁹ la-
boriosis actib⁹. Primū ē cōtritio in-
terior ꝓ pctīs. ⁊ etiā dolor ꝯsequēs in
corpore ꝑ gemit⁹ ⁊ huiusmōi. Et hec
cōtritio tanta pōt esse vt etiam omnē
penā deleat. Ex q̄ ptꝫ p̄mo ꝙ quilibet
q̄ncūꝙ de pctō p̄terito recordat̄ debet

dolore de eo. Et quotiēs hoc facit to-
tiens minuit penā. Si si recordet eū de
lectatione. tunc auget penā. Scdo ex
pedit vt sepe cum amaritudine aie de
preteritis spōte doleam⁹. Hec eñ fa-
ciunt hoiem securiorē de dei amicitia
delēt penā magnā. humiliant. et a reci
divo. pseruant. Secūdū opus satisfa-
ctoriū ē oris cōfessio q̄ humiliat se q̄s
malo, opus dicendo rōne cuius pena
etiā minuit p pctis. Unde expedit di
stincte pfiteri et nude vt hūilitas maior
ibi sit. et medicamen aptius apponat.
Tertiū satisfactorium opus est passio
penosa verecundie confessionē conse-
quens. q̄ verecundia etiā multū tollit
penaz. Vñ Aug⁹. et allegat magr dis.
xvij. quarti. Qui p vos peccastis p vos
erubescatis. Erubescētia eñ ipsa ptez
habet remissiōis. Quartū ē elemosy-
na. Quintū ieiuniū. Sextuz est oro.
Et hec sunt tria in genere q̄ cōiter vo-
cant satisfactoria. Nā p elemosynā in-
telligit omne illud qd ex miscdia ex-
pendi vl impēdi pōt pximo in vtilita
tem. Per ieiuniū intelligit ois corpo
ris afflictio. sine p abstinentias sine p
vigilias. pegrinatiōes. asperitates ve-
stium. duricias stramentoꝝ. discalcia
tiones pedum vel labor corpalis. Ad
idez sunt flagella quib⁹ hic punimur
que licet nobis non infligamus. ea tñ
aliūde inflicta. accipim⁹ patiēter xp̄e
deū in purgationē nr̄am. Ro. v. Tri-
bulatio patientiā opat. patiētia autez
probatione. id est. peccatoꝝ purgatio
nem. vt dicit glo. Per orōnē vero in-
telligit omne opus exteri⁹ ad cultum
latrie ptinēs. et ad hoc ordinatū vt hō
p hoc adiut⁹ et stimulat⁹ ascēdat i deū
cōtemplatiue. vt oro vocalis. psalmo-
C dia. sacrificia. oblatiōes et silia. Po-
nunt aūt tria pfata in genere. Primo
vt p omnia q̄ habem⁹ a deo bona satis
faciamus. elemosyna de rebus exteri

oribus. ieiunio de corpore. et oratione
de aia. Scdo. quia circa tria cōtingūt
pctā. Quedā eñ sunt in rebus vt aua
ricia. Alia in corpore. vt luxuria et gu-
la. Alia in spū. vt supbia. inuidia et ac-
cidia. ergo p oia p oibus satisfaciēdū
est. videlicet p elemosynā cōtra auari-
ciā. p orationē cōtra supbiam. et p ieiu
nium ptra luxuriā. Tertio q̄ tria bo-
na tēporalia tres radices sunt omniū
pctōꝝ. Auaricie eñ radices sunt exte
riora bona. cōtra q̄ grande remedium
est elemosyna. Radix supbie. inuidie
accidie ac ire ē in spū. cōtra quā ē oro.
Radix do gule et luxurie in carne. con
tra quā est ieiuniū. Ex qb⁹ ptz q̄ cuili
bet cōsultū est vt videat ad qd vicium
plus inclinatus est. vt ptra illud assu-
mat aptius opus satisfactoriū. Sz B
dubiū est an q̄s in mortali pctō possit
satisfacere. Rñdet. Primo fm Sco.
Qui pniam sibi in cōfessiōe et in abso
lutione iniunctā a sacerdote et a confi-
tēte voluntarie assumptā abiicit volū
tarie et sine rōnabili cāz necessaria no-
lens eā implere. est inobediens. et illa
obedientia est pctm̄ mortale. q̄ ē trās-
gressio precepti ecclesie et vicarij dei.
Propter illud periculū est sanū consi
lium vt cōfessor nō iniungat pctōri pe
nitentiā. nisi de consensu suo. nec ali-
quam nisi de qua sperat q̄ eaz imple-
at. imo a cōfessore admonēdus ē con-
fitens an sibi eā competat recipere. et
verisimilit portare. Scdo dic Tho.
et cōiter doc. licet Sco. ptrariū teneat
q̄ nullus satisfacere pōt extra charita
tem dei. Opa tñ penalia extra charita
tem facta q̄ reliquissent effectū q̄ iam
in ptrito eēt nō oportet iterari. vt l ele
mosyna et maceratōe carnis fieri pōt.
Est. n. fere tātū penosū dedisse vnū flo
renū. sic dare denariū. et silr vbi p ab-
stinētiā effectus in carne relictus eēt.

Capitulum. xj.

q Uia in satisfactionis iniūctōe
z ꝑtis impositione semꝑ ꝓui
dendū ē ꝯtra recidiuū pcti. Id
circo hic tria erunt vidēda. Primo de
remedijs ꝯtra recidiuū pcti. Scdo de
piculis eoꝝ qui tardāt cōuerti z satis-
facere. Tertio an vltimo ꝑ pctōrē viuo
satisfacere possit. z an talis mereatur.

A Quantum ad pmū notādū ꝙ ꝑ docto
res quosdā in ꝓposito bñ expertos tres
de hoc dant regule. Pria est qñ quis
est i graui peccato a quo desiderat sa-
nari z ꝯseruari. statuat sibi firmiter ob
seruare. aut ad tꝑus voueat ꝙ ꝑ q̄libꝫ
vice q̄ recidiuat vnam vl' plures de tri
bus ptibus satisfactiōis velit implere
videlicet ꝙ post peccatū ꝯmissum in-
fra tres dies ieiunet in pane z aqua. vl'
prima die dicat. vij. ps̄. Scda ieiunet
in pane z aq̄. Tertia det elemosynam
vnū solidū. Vel ꝙ quotiēs ꝯtingit eū
recidiuare ꝙ tūc infra vnū vl' duos vel
tres dies se obligat ad ꝯfitendū. hmōi
remedia verus penitēs rōnabiliter de
bet acceptare. quia videmus multos

B ꝓpter penas a vitijs cessare. vt fures z
latrones. Scda regl'a seu secundū
cōsiliū est. qñ quis se sentit pronū ad
certū viciū statuat firmiter vel ad tem
pus se voto obliget. ꝙ si contingit eū
tam vehemēter tentari de illo peccato
ꝙ etiā oino deliberet intra se sic agere
tñ nihilominus antea dicere velit. vij.
psalmos penitētiales. aut flectere ge-
nua corā cruce totiēs. vel orationē ali
quam dicere velit btē Marie. vel alio
sancto antеq̄ opus illud nephariū
ꝑficiat. Nō qz sic fieri pōt vt deꝰ cū ten
tatione faciat ꝓuentū ꝓpter orōnes z
humiliationes. z ꝙ hō cesset a malo.

C Tertia qñ pctōr de certo vicio tenta
tur. statuat firmiter z ad hꝯ se assuefaci
at. ꝙ qñ sentit se ad tale pctm̄ inclina-
ri. mox animū suū transferat ad cogi
tandum aliqđ terribile sibi futurꝫ per
tale peccatū. puta damnationē eternā
mortē imminentē. omissionē virtutū.
z ꝯsortiū oīm sanctoꝝ z dei z regni ce-
loꝝ. societatē demonū. igniū flāmas.
Nō qz illa valent vt rō in pñtia tentati
onis a sensualitate obūbrata et allecta.
nō possit tūc ꝑfectā z solidā cogitatio
nem de deo z honestate virtutū habe-
re. Per ꝑfatū tertiū modū facilius re
sipiscit. reducit z frenat a malo ad bo-
num. Nā ꝑ illa terribilia rō quasi so
pita excitari pōt quasi ad fugiendum
causā tāti mali. Quātūcūq̄ eñ quis
tentaret acriter si penalia intēse quis
meditaret. z firmiter qđ crederet talia
se incursurū. desisteret a cepto malo.
vt pꝫ in volētibus luxuriari. qñ pcipi
unt hoīes videre vel se decapitandos.
tūc eñ excitata rō diceret. Quorsum
tēdis. nunqđ ꝓ tam leui tantū bonuꝫ
vis ꝑdere? Hec remedia in foro peni-
tentiali imposita vel a se sponte extra
foꝝ pnie assumpta sunt cū adiutorio
diuino efficacissima remedia ꝯtra reci
diua. Sꝫ qz heu pauci cōfessi talia re-
media aggrediunt z ꝑseuerāter fuant
Idcirco pauci vere penitētes repiunt
vt in estate post pasca transactum rei
crebro ꝓbat euētus. Quo ad scdm

D principale notandū. ꝙ pctōrē ꝯuersi-
onē suā tardantē terrere debēt z ad cō
uersionē inuitare duo. Primū est pe-
riculū mortis. z ꝙ rara ē vera z sera pe
nitētia. Nā fm oēs doc. in. iiij. di. xx.
q̄diu qs in hac vita viuit rōe. pōt salu-
briter z vere penitere. vt ꝓbat Aug. in
li. de vera z falsa pnia. ꝑ latronē. Luc.
. xxiij. Et Ezech. xviij. Quacūq̄ hora
ingemuerit peccator. vita viuet z non
morietur fm vnā litterā. vt magister
allegat. Sed tamē ab eo qui diu pns
distulit penitere. vix z multū difficul-
ter potest in extremis habere vera pe
nitētia sufficiēs ad salutē. Quia aūt
hō morit ita subito ꝙ non aduertit se

mori. sicut dormiēdo. et tūc expedita
res est. qr tūc iudicat sicut repit. Aut
peccator aduertit se mori ꝑ ꝑunā horā
aut morulā modicā. et tunc qr hō ire-
penitēs opat ſm habitū. iō nō videt
ꝙ habituat⁹ in pctīs, tam repente fiat
bonus. Aut morit ꝙs languore prece
dente. et sic adhuc ꝗ ꝑus distulit peni
tere vix et multū difficulter pōt in ex-
tremo hēre verā pniam sufficiētē ad sa
lutē. Qꝫ pbat Sco. ex vbis bti Aug.
in de vera et falsa penitētia. ꝗttuor rō-
nibus. Et magr allegat dis. xxj. qr ad
cōtritionē exigit vsus liberi arbitrij ꝗ
rō diligēter de pctis deliberet et volū-
tate libera detestet ea. ꝫ illoꝝ vsus vbi
statim imminet mors terribilissima ti
more et dolore vehemēter ipedit. Vn
Aug. Difficile ē vt tūc sit vera pnia.
qñ tam sera venit. qñ cruciat⁹ mēbra
ligat. et dolor sensuꝫ oppmit. vt vix hō
aliqd aliud cogitare valeat. melior tñ
est sera ꝙꝫ nulla. Simile habes supra
E .c.vj. A. Scda rō. ad verā pniam re
quiritur ordinata displicētia de pctis.
Ad hoc aūt ꝙ displicētia valeat et or-
dinata sit. oportet ꝙ sit debite circū-
stantionata et maxime circūstantia fi-
nis et principij actiui principalis. vt. s.
sit volūtaria et ꝑpter deum. ꝫ difficile
est tunc habere actum sic circūstātio-
natum. qr qui vsꝫ tunc fuit īpenitēs
nō videt ex seipso extorqre displicen
tiā nouā. nisi timore pene īminētis. et
sic nō ꝑpter deū fit. ꝫ ꝑpter se. et tantū
ꝑpter vitare malū dānatiōis sue. Pre
sumit eñ. si eēt remot⁹ a timore mor-
tis et dānationis. nō extorqret a seipso
displicētiā pctōꝝ. sic nec ꝑus fecit cuꝫ
fuit sanus. nec videt tunc mere elicere
displicētiā hmōi. sicut nec mere libere
in ꝑiculo naufragij ꝗs merces ꝑijcit.
ꝫ solū timore ꝑiculi maioris. Sic ha-
bens displicentiā pctōꝝ solum timo-
re mortis aut dānationis. eā videt ha
bere. Et talis displicentia in eo nō est
mere libera. et ꝑ ꝯsequēs nō multū pla-
cens deo. nec accepta sibi. Jō Aug. di
cit ibidē. Nullus expectet qñ peccare
nō pōt. arbitrij libertatē ꝗrit deus vt
delere possit cōmissa. et nō necessitatē
charitatē et nō timorē tantū. qr non in
solo timore viuit hō. Qui ꝗ sero peni
tet oportet nō solū timere iudicē ꝫ di-
ligere. qr sine charitate nemo pōt sal-
uus esse. nō ergo timeat tm̄ penā qui
penitet. ꝫ anxiet ꝑ glīa. hec Augusti.
Tertia rō est. malus habit⁹ vsꝫ tunc
cōtinuat⁹ et in ꝯsuetudinē versus. mul
tū inclinat ad pctā et ad eoꝝ placentiā
et sic valde retrahit hoīem ab actu ve-
re penitēdi. ſm quē actū penitēdi ve-
re oportet hoīem pctā fortiter detesta
ri. Similiter habit⁹ inordinati amo-
ris ad mundū et ad alia pñtia radicati
in peccatore impediunt multū displi
centiā ꝑ pctis. Multuꝫ nāꝫ difficile
est vt hō affectū suū quē toto tpe vite
sue i hmōi res fortit inclinauit subito
ab eis retrahat et in ꝯtrariū flectat. vñ
Augu. dicit. Hec cōuersio si ꝯtingat
alicui etiā in fine desperandū nō ē de
eius remissione. Sed qm̄ vix aut raro
est tam iusta ꝯuersio. timendū ē de eo
qui penitet sero. maxime cū filij quos
illicite dilexit sint pñtes. mūd⁹ et vxor
ad se vocēt et c. ꝗ illicite dilexit. multos
ex hoc solet sera pnia decipe. hec ille.
Intellige si pñtes in seipsis aut i suis
fantasmatib⁹ ꝗ retrahūt a forti displi
centia pctōꝝ. Quarta rō. qñto aliqs
est minus dñs actuū suꝫ. tanto ad cō-
tritionē requirit intēsio et displicentia.
vt sit sufficiēs ad deletionē culpe. sed
iste in extremis positus est minus do
minus actuum suorū. quia tūc nullo
modo ē dominus actuū exteriorum
ad peccandū. nō eñ pōt mechari. aut
furari. et silia amplius facere. ꝗ requi-
rit in eo ſm strictam iusticiaꝫ intēsior

actus displicētie ad eius iustificatōez
q̃ʒ ad iustificationē sani. cuʒ tamē vix
ꝛ difficulter habere possit eque inten-
sum. Et idō vix ꝛ difficulꝭ pōt tunc hr̃e
verā penitētiā ꝛ sufficientē ad salutē.
Vn̄ Aug. vbi ꝓus. Age pniam dū sa
nus es. Si sic agis securᵘˢ es. qꝛ peni-
tentiaʒ egisti. qn̄ peccare potuisti. Si
vis pniam tunc pmo agere qn̄ pecca-
re nō potes. pctā te dimiserūt. nō tu il
F la. Inuitat ḡnto ad statim se a pctō
cōuertendū multiplex scripture ꝛ san
ctoꝝ doctoꝝ ꝑsuasio. Vn̄ Eccl. v. Ne
tardes cōuerti ad dn̄m ꝛ ne differas de
die in diē. subito em̄ veniet ira illiᵘˢ. et
in tpe vindicte disperdet te. Itē Eccī.
.xxix. Repromissio neq̃ssima multos
perdidit. Neq̃ʒ videlʒ. qꝛ pctōꝛ repro-
mittit sibi qḋ ē ꝓpriū deo ꝺ futuro tpe
disponere. Illud. Act. j. Nō est vr̄m
nosse tpa vel momenta q̄ pater posuit
in ptāte sua. Neq̃or ē pmissio illa. qꝛ
cū tp̄s infiniti valoris sibi a deo datū
fatue expēderit. adhuc tn̄ presumit ꝙ
deus multū tpis adijciet sibi. Neq̃ssi
ma ē illa pmissio. qꝛ talis nō solū tp̄s
sibi datū ꝑdidit. imo etiā in ꝯtumeliā
ipsius largitoris expēdit. ꝛ in futuruʒ
expēdere vult. Itē tardātes cōuerti ter
rere deberet illud Geñ. vj. ꝛ. vij. vbi li
cet ad penitēdū dati essent hoibᵘˢ. cxx.
anni tn̄. xx. anni recisi fuerūt ꝓpꝭ ipe
nitentiā. Itē Luc. xij. dr̄ illi q̄ dicebat
aie sue. Aia habes mlta bona reposi
ta i annos plurimos. requiesce. comede
bibe. epulare. Stulte hac nocte aiaʒ
tuā repetēt a te. q̄ autē ꝑparasti cuius
erūt. Itē Luc. ibidē. Et vos estote pa
rati qꝛ q̄ hora nō putatis filᵘˢ hois ve
niet ꝛc. Ad idē ē Aug. in ser. ꝺ innocē
tibus. Hac inq̄t aiaduersione pena
pctōꝛ ꝑcutiꝭ vt moriēs obliuiscaꝭ sui
qui viuēs oblitus est dei. Et Grego.
Qui tibi veniā pmisit diē crastinū nō
spopōdit. Qui pmittit penitēti veniā
non pmisit peccāti. Vn̄ notat dn̄s G
Alb. sup illo Johel. ij. Quis scit si cō
uertaꝭ ꝛ ignoscat. Cōuertaꝭ inquā ab ira
scʒ ad miscōiam. Licet em̄ verū sit qḋ
dr̄ Ezech. xviij. Quacūq̃ʒ hora pctōꝛ
ingemuerit oim iniq̄tatū eiᵘˢ nō recoꝛ
dabor ampliᵘˢ. tn̄ valde incertū est vtꝝ
ad vltimā egritudinē penitētiā diffe-
renti grām dare velit. In tali em̄ casu
dicit Grego. Qui nō vult cū poterit.
iustū ē vt infligaꝭ ei nō posse cū volue
rit. Vn̄ ꝓuerb. j. Vocaui ꝛ renuistis
extēdi manū meā ꝛ nō fuit q̄ aspiceret
despexistis oēm ꝯsiliū meū. ꝛ increpa
tiones meas neglexistis. Ego q̃ʒ in in
teritu vr̄o ridebo. Sequiꝭ in Johel.
Et ignoscat. i. q̄s scit ignoscere velit.
q̃ʒuis certū sit ꝯtrito ignosci. tn̄ in cer-
tū est an sit vere cōtritᵘˢ. Idō Ecclīastes
.vij. Nemo pōt hūc corrigere quē ille
despexerit. Et. ij. Machab. ix. orauit
scelestus videlicet Anthiochᵘˢ ad dn̄ʒ.
a quo nō erat miscōiam cōsecuturus
hec Alb. Huic cōsonāt verba Augᵘˢ.
in sermone de pnia. vbi dicit. Si quis
positus in vltima necessitate voluerit
accipe penitentiā ꝛ accipit mox recō-
ciliabiꝭ ei. hinc vadit fateoꝛ. nō illi ne
gamᵘˢ qḋ petit. ꝫ nō ꝑsumimᵘˢ ꝙ bene
hinc exit. si securᵘˢ hinc exierit ego ne-
scio. dare pniam possumᵘˢ. s. exteriorē
ꝫ securitatē nō. nūq̄d dico dāpnabiꝭ. ꝫ
nec dico ꝙ saluabiꝭ. Si vis ꝺ dubio li
berari age pniam dū sanᵘˢ es. si sic agis
dico tibi ꝙ securᵘˢ es. qꝛ pniam egisti
eo tpe q̄ peccare potuisti. Due res sūt
aut ignosciꝭ tibi. aut non ignosciꝭ. q̄d
horū tibi sit futuꝝ nescio. ꝫ tene certū
ꝛ dimitte incertū. i. age pniam sanus.
hec Aug. Sed quo ad tertiū princi H
pale. Dubium est an viuus p̄ te viuo
peccatore satisfacere possit. Rn̄. Tho.
in. iiij. dis. xx. Unus apud humanam
amicitiā pro alio potest satisfacere. ꝫ
multo magis apḋ deū. tn̄ qꝛ satisfactio

est etiam in remediū ꝯtra futuꝝ lapsū
in futura pctā. Et qꝛ vnus nō ꝑseruat
a pctis ꝑ satisfactionē alienā. idō nō est
ꝯmittendū vt vnus viuꝰ ꝓ alio viuo pe
nitentiā agat. nisi in ipso penitēte ap-
pareat aliqs defectus. s. corꝑalis. per
quē sit impotēs ad sustinendū satisfa
ctionē. vl' spūalis ꝑ quē nō sit ꝓmptꝰ
ad portādū penā Vn̄ ꝯfitēti nō ꝑr du
plex satisfactio iniūgi. vna ꝓ ꝑteritis.
alia ꝓ futuris. etiā z vnū opꝰ pōt ꝓpter
ambo iniūgi. Satisfacere igit pōt vnꝰ
viuꝰ ꝓ alio viuo z pn̄iam agere. vt dicit
Pe. de pa. in. iiij. dis. xx. Fm docto. cō
cordit in multis casibꝰ. Pri° qn̄ for-
ma iniūctiōis sacramētalis illud cōti
neret. vt si dicit. Oīa ieiunia q̄ tu fece
ris vel alij ꝓ te fecerint. sint tibi in re-
missionē pctōꝝ. Tūc alterꝰ ieiuniū
ꝓ me factū ꝓ me satisfacit. Silr si tibi
iniūctū ē ire ad sanctū Jacobū ꝑ te vl'
aliū. vl' ieiunare ꝑ te vl' ꝑ aliū. Scđo si
est oimoda indifferētia. tūc idē ē. ꝑbi
gr̄a. Si īpositū ē alicui dare pecuniā.
nō oino idem ē si tu das vl' aliꝰ ꝓ te de
suo. ꝗ si seruus tuꝰ de tuo daret etiā re
in gr̄a z illo in mortali ꝯstituto satisfa-
ceret. Rō qꝛ elemosyna eēt in casu ta-
li tibi meritoria. ergo hoc opus est sa-
tisfactoriū. Tertio qn̄ quis nō pōt sa-
tisfacere ꝑ se. tunc pōt facere ꝑ aliū. qꝛ
talis videt voluntas imponētis q̄ nolu-
it ad impossibile obligare. nec ad pur
gatoriū dirigere. Vn̄ cū dicit in pn̄ia
Jeiunes intelligit. id ē. ꝑ teipm̄ si po-
tes. si nō. fac ꝑ aliū. sicut etiā facta est
I pn̄ia ꝓ nobis ꝑ xp̄m. Sꝫ tn̄ vt supra
dictū ē aduertēdū. ꝙ qn̄ qs pōt satisfa
cere ꝑ seipm̄. z qn̄ penitētia data sibi
est in remediū. si tūc talis alio mō nō
recōpenset. certū ē ꝙ nō sufficit ꝑ aliū
fieri satisfactionē. vt si ieiuniū est tibi
impositū ad domandū carnē ꝯtra lu-
xuriā. nō sufficit ꝙ alius ꝓ te ieiunet.
qn̄ carnē tuā vis nutrire. nec aliq̄ equi

pollenti edomare. hec Pe. de pal'.
Sꝫ nunqd meret satisfaciēs ꝓ alio K
Rn̄det Tho. z Pe. de pa. ꝙ q̄cūqꝫ in
charitate ꝓ alio satisfacit pro viuo vel
mortuo sibi semꝑ meret. ꝗ non satisfa
cit ꝓ se. ꝗ ꝓ alio solū. vn̄ ꝓ se ita tenet
ac si nihil fecisset. Silr' cit. qꝛ q̄ ꝓ alio
cōi creditori soluit. illū solū liberat nō
seipm̄ nisi suo nōie illi soluat. lꝫ apud
illū de amicitie laudē habeat. Vn̄ L
volētes ꝓ se satisfieri vt prudēter z fi-
deliter agāt tria dn̄t notanter seruare.
Primo vt satisfaciēs sit in charitate.
z talē querat qꝛ fm̄ cōiorem z tutiorē
opinionē actꝰ qui nō ē deo acceptꝰ nō
pōt eē satisfactorius ꝓ facienti. nec ꝓ
alio. ergo q̄ vult pn̄iam suā alteri im-
ponere nisi velit se periculo exponere
aliq̄li. dꝫ querere hoiem de q̄ cōfidat.
ꝙ sit in charitate viuens caute. Scđa
doctrina q̄ vult pn̄iam suā alteri iniū
gere dꝫ satagere ꝙ nō solū ille sit bo-
nus. ꝗ ꝙ sit melior se. vt nō solū sit sa-
tisfactoria ꝗ etiā z magis satisfactoria.
Vn̄ hec ē tertia cā ꝓpt quā licet alteri
pn̄iam tuā iponere. etiā vbi tu posses
met. s. satisfacē qn̄ scꝫ tu vis melioribꝰ
occupari ꝗ nō ꝓpt amorē carnis quā
bn̄ vis al's domare. ꝗ qꝛ deo magꝰ cha
rū vis facē. Tertia regl'a ꝯsulēdū ē di-
uitibꝰ nobilibꝰ. potētibꝰ z hmōi alijs
pctōribꝰ ꝙ q̄rāt ꝑticipatōēꝫ bonoꝝ q̄ i
religionibꝰ sunt qꝛ ibi sūt penalitates
plures q̄ꝫ alibi. z magꝰ accepte deo q̄ꝫ
alibi. Sꝫ adhuc est dubiū. Cū z tres M
sint partes satisfactōis. orō. ieiuniū et
elemosyna. qđ eorū est magis satisfa-
ctoriū: Rn̄det Duran. dis. xv. Quan
do aliq̄ comparant inter se debēt cōpa-
rari ceteris paribꝰ existētibꝰ. Et fm̄ hꝰ
dicendū ꝙ supposita pari gr̄a vel cha
ritate ieiuniū est magis satisfactoriū z
q̄ꝫ elemosyna vel orano. Indirecte tn̄
z cō comitatiue elemosyna ē magꝰ sa-
tisfactoria. Primū ꝓbat. qꝛ supposita

charitate illud ē magis satisfactoriū
qđ ē magis penale. q2 i ope satisfacto
rio formalis pditio ex pte opis est pe-
nalitas. ʒ ieiuniū est magis penale q̄
elemosyna vł oratio. cōprehendendo
sub ieiunio quicqđ ē corpis afflictiuū
vt discipline. vigilie ⁊ siƚia. ğ ieiunium
est magis satisfactoriuʒ. Nec obstat il
lud. j. Timoth. iiij. Corpalis exercita
tio ad modicū valet. pietas aūt ad oia
q2 differt meritū ⁊ satisfactio. Meritū
eñi est ad acquirenduʒ premiū. ad qđ
requirit ⁊ sufficit bonitas opis. ⁊ qđ
melius est magis meritoriū. Et sic da
re elemosynā ē magis meritoriū q̄ ie
iuniū. cū sit opus bonū danti ⁊ recipi
enti. ieiuniū aūt non sic. Satisfactio
aūt cuʒ ordinet ad expiationē pene re
quirit quidē opus bonū. ʒ formale in
ope ē penalitas. q2 p penaʒ recōpēsat
ppter qđ ieiuniū ē mag satisfactoriū
Indirecte aūt ⁊ cōcomitatiue elemo
syna est potior pars satisfactiōis. pro-
bat. q2 illa ē potior pars satisfactiōis
in qua continent virtualiter alie ptes
satisfactionis. vt de se pʒ. ʒ elemosyna
est hmōi. vt pʒ pmo. q2 elemosyna eū
cui dat constituit debitorem ad ieiu-
nandū ⁊ orandū ⁊ faciendū alia q̄ pōt
ei q̄ dedit. loquēdo de debito morali
nō ciuili. Scđo q2 elemosyna ppter
deū data est quasi q̄dam oblatio deo
facta. fm phm. iiij. Ethi. Oblatio aūt
deo facta vim orōnis hʒ. frequēter eñi
plus ipetrat donū q̄ supplicatio. Ter
tio cū bona exteriora ad pseruationeʒ
corpis ordinent. subtractio eoꝝ p ele-
mosynā virtute ptinet ieiuniū. Et ple-
rūq3 contingit q aliqs artius viuit ex
hoc q sua dedit. Igit elemosyna cō-
pletius hʒ vim satisfactiōis q̄ oratio
vł ieiunium. Et ppter hoc elemosyna
inducit vt vniuersalis medicina pecca
ti. Luc. xi. Date elemosynā ⁊ oia mū
da sunt vobis. Et Thobie. xij. Elemo
syna a morte liberat. ⁊ ipa est que pur
gat peccata. ait Raphael. ⁊ facit inue
nire misericordiā ⁊ eternaʒ vitam. hec
Durandus.

Capitulū. xij. de sacro eucharistie.

P Ostremo de nobilissimo sac
mento eucharistie vidēda sunt
tria principaliter. Prīo q̄ exi-
gant ad cōicandū sine nouo pctō. cuʒ
augmento meriti. Scđo q̄s fruct⁹ bñ
cōicantiū. Tertio q̄ exigant ad freqn-
ter cōicandos. Qūtū ad pmū notan A
dū fm Tho. ⁊ alios doctores in. iiij.
circa materiā. dis. ix. ⁊ sequentiū. ad su
mendū eucharistiā sacramentaliter ⁊
spūaliter q̄ndecim exigūt fm q̄ quis-
quis se pbare dʒ. Probet inquit apłs
. j. Cor. xj. seipm hō. ⁊ sic de pane illo
edat ⁊c. Primū ē vt cōicans sit homo
Naʒ solus hō hoc sacrm p se sumere
pōt sacramētaliter ⁊ spūaliter saltem.
nō angelus bonus. nec malus. nō aia
exuta i purgatorio lymbo vł in iferno
nec aial brutuʒ. Probat. q2 iste solus
sumit p se sacmētaliter ⁊ spūaliter qui
vtit sacro vt ē sacrm ⁊ xpo incorpat. ʒ
sic nullus pfatoꝝ valet. ğ ambe pmis-
se vere. Probat. q2 ille sol⁹ vtit sacro
vt ē sacrm q vtit spēb⁹ sensibilib⁹ ⁊ ve-
lantib⁹ aliqđ spūale contentū. ⁊ q̄ xpo
ampli⁹ vel de nouo incorpat. ʒ null⁹
istoꝝ est hmōi nisi hō. Ex q̄ pʒ maxi
mū donuʒ dei. Nā q̄ in pria sunt xpo
fruunt leti⁹ q̄ nos. ʒ nos xpm i eucha
ristia sumim⁹ fructuosius. q2 pficere
possum⁹ in cēntiali ⁊ accidētali pmio
B ti xpm hñt securi⁹. ʒ nos mirabili⁹
Secundū est vt q̄s sit hō viator. non B
cōprehensor. Et iō viaticū dicit vt nos
preseruet ab hostib⁹ ⁊ ab impedimēt
vie. Vñ si apparerent aliqñ sancti. pu
ta pater ⁊ mr defuncti. petentes sacra
mentū sicut quandoq3 est factum. nō
debet sacerdos ministrare. sed potest
in missa sacrificium tale p eis offerre

Tertiũ est vt q̃s sit fidelis ⁊ baptizat⁹.
ideo nõ est dãdũ cathecuminis. nec vi
dere debẽt infideles. qꝛ nullus nisi ad
xpi pp̃lm ascript⁹ baptismatis sacr̃o
debet admitti ad sanctã eucharistiã.
Quartũ est vt q̃s sit adultus. Nã ma
sculus. xiiij. ⁊ femina. xij. ꝟ ꝓtunc p̃i⁹
vel posteri⁹ qñ peccare possunt morta
liter. discernere cibũ corꝑalem a spiri
tuali. ⁊ deuotiõ nũ d̃etibus hoc sacra
mentũ masticare. in septimo. octauo
vel alio quocunq̃ debito anno. ⁊ h̃ iu
dicio boni viri relinquendũ ẽ. ⁊ statu
to synodali. vel ꝯsuetudini bone non
C preiudicare dꝫ. Quintũ est vt q̃s sit
mẽte ꝓdit⁹. ꝓpt̃ demoniacos ⁊ amen
tes. Vbi sciẽdũ ꝙ si faciũt gestus pe
riculosos ⁊ sunt furiosi. de q̃bus possit
perpẽdi ꝙ eijcerẽt corp⁹ xpi vel tracta
rẽt impudice vel irreuerẽter. in h̃ casu
nõ eẽt eis eucharistia ministrãda. ꝓpt̃
reuerentiã sac̃mẽti. Si aũt sit amẽs ⁊
nõ furiosus ꝟ tm̃ loquẽs inania ⁊ alie
nus a sensu. distinguendũ ẽ. qꝛ aut ꝓ
tendit actus ⁊ signa deuotiõis ad sac
mentũ. Et sic determinat. c. de conse.
dis. ij. de ĩfirmitate. tali eucharistia nõ
est negãda. Aut nullũ ꝓtunc ꝓtendit
actũ vel signũ deuotiõis tũc currẽdũ
est ad tẽpus ꝓcedens passionẽ. vel eñ
tũc petijt ⁊ deuotionẽ ad sacramẽtũ
pretẽdit. si al's nõ inmineret piculũ.
posset quidẽ sibi licite dari. Sꝫ non vi
deo dic̃ Pe. de pa. necessitatẽ magnã
ꝟ si talis amens haberet lucida inter
ualla. possum⁹ dare eucharistiã tẽpo
re lucido. Demoniacis sũt scꝫ posses
sis a demone si hñt deuotionẽ ad cõ
municãdũ dari debet eis s̃m Thom̃.
Nã Cassi. collatiõe sereni dic̃. ꝙ mul
ti ꝑ illud liberati sunt a demone. Pre
D dictis oib⁹ ꝯcordat Tho. Sextũ est
vt sit ieiunus ieiunio nature. Rõ pri
ma. qꝛ sic placuit spiritui scõ. q̃ hoc p
aplos ecclie fiendũ tradidit. vt dicit
Aug. ad inquisitiões Ianuarij. Scđa
ꝓpter reuerentiã corꝑalẽ. Dignum
eñ est vt panis celestis ꝓcedat omnẽ
terrenũ panẽ. Tertia vt maior deuo
tio habeat̃ q̃ solet impediri sepe per ci
bum vel potũ. Dis igit̃ potio vel ciba
tio ꝓp̃ie quocunq̃ fine fuerit sumpta
impedit dignã eucharistie sumptiõẽ
vt dicit Pe. de pa. Excipiunt̃ tres ca
sus in q̃bus nõ ieiunus põt celebrare
vel cõicare. Primo rõne infirmoꝝ de
quoꝝ piculo timet̃ ne sine viatico va
dant. tales cõicandi sunt etiã nõ ieiu
ni. Scđo sacerdos q̃ sumit aquã pu
ram ꝑ errorẽ ꝓ vino post eucharistiã.
tenet̃ integrũ sac̃m postmodũ ꝑficẽ.
Tertio in pasceues cõtingere possꝫ ꝙ
anteq̃ eucharistiã q̃s deglutiret vinũ
precederet in stomachũ. Idẽ in estate
ꝯtingere posset cõicanti cuilibet cui⁹
palato adherere possꝫ nec deglutiri ni
si deiiceret̃ vino vel aq̃ p̃i⁹ stomachũ
intrãte. Ex q̃bus pꝫ ꝙ si cibus aut E
potus ꝓp̃ie sumat̃ rõne medicine so
lius. nõ intẽtiõe se nutriẽdi. impedit
eucharistiã. Itẽ si q̃s heri patũram in
ore posuit ⁊ hodie traijciat. ipedit eu
charistiã. Itẽ q̃ probãdo vinũ seu gu
stãdo vel cibũ aut aquã casu degluti
ret. licet statim euomeret. nõ alteratũ
in aliq̃. adhuc impediret. qꝛ eẽt come
stio vel bibitio. nisi in aliũ cõductum
gutturis trãsisset ⁊ statim eiectũ eẽt. tũc
non ipediret. Qñ vo fieret deglutitio
casualis saliue vl' reliquiaꝝ cibi vel aq̃
remanẽtis post lotiõẽ dentiũ vl' oris
nõ impedit. Dic̃ etiã Rich. ꝙ si sacer
dos ante missã lauet os ⁊ casu gutta
aq̃ intrat stomachũ. nõ credo ꝙ iõ te
neat̃ dimittere missã. maxime in die
solẽni. cũ nõ videat̃ impedire dignam
preparationẽ nec reuerẽtiã sacramẽti
Et de similib⁹ idẽ iudiciũ habeatur.
Itẽ si q̃s sale ⁊ aceto perfunderet den
tes. ⁊ quicquid faceret dũ tamen non

l

deglutiret. siue medēdo siue lauādo.
nō eēt comestio nec bibitio. Et licz os
nō sit ieiunū. tñ stomachus ieiun⁹ est
lō non impedit. Reliquie etiā aq̄ ex
quo casualiter nō ex ꝓposito os ablu-
endo traijciunt᷑ licet nō sint conuerse
in saliuā non īpediūt. Item coci vl' ta-
bernarij vel ministrātes ad mēsaz qui
cibū vl' potū ponūt supra linguā solū
ad ꝓbandū ⁊ statim ꝓijciūt. Quis ꝓpt᷑
reuerētiā primi duo ꝓtūc deberēt a ta
lib⁹ se ꝯtinere ⁊ tertius alteri ꝓbam cō
mittere. tñ nō impediūt. Si aūt q̄s ta-
lia deglutiret lz statim euomeret non
a lteratū īpediret. Hec oia. Pe. de po.
Dicit᷑ āt ieiuniū nature. qd̄ incipit ab
abstinētia ꝑnoiatorū a media nocte.
Dic etiā Landolph⁹. Nisi cib⁹ vl' po
tus digestus fuerit sano iudicio mini
strantis vl' recipiētis eucharistiā non
dz sumi hoc sacrm̄. Dormitio tñ post
cibū nō exigit᷑ nisi inq̄tum quis sine
sonno īdeuot⁹ efficeret᷑. Nō multuz
etiā debet bibere post matutinas sero
dictas ⁊ multo min⁹ comedere. nisi ne
cessitas vrgeat. Septimū est vt sit sine
cōscia peccati mortalis post diligentē
discussiōz cōscie sue. Vñ apl's. j. Cor.
xj. Probet aūt seipm hōi ⁊ sic de pane
F illo edat. Vbi notādum fm Tho.
dis. ix. ⁊ Pe. de thar. ⁊ Sco. q̄ duob⁹
modis pōt ꝯtingere aliquem in pctō
mortali accedere. Prio ꝯsciam de hoc
habēdo. Scd̄o non. Primū fit tripl'r.
Primo sic accedētes cū ꝯsciētia pcti
mortalis quoꝝ cōscia cōsurgit ex cer-
titudine sufficiēti vt q̄ scit se fornicatū
vel scit se in actu pcti mortalis interi-
ori vel exteriori. puta qui sibi sūt ꝯscij
pcti mortalis. nō de eo dolētes. tales
accedēdo peccāt mortalit᷑ q2 ꝯtēnunt
Et q2 indigne mādūcant: iudiciū sibi
mādūcāt. q2 abutunt᷑ sancto scōꝝ. Et
mētiunt᷑ se incorꝑari xp̄o qd̄ euchari-
stia figurat. Scd̄o sūt q̄dā hn̄tes ꝯsci-
entiam pcti mortalis quoꝝ ꝯscia ꝯsur
git ex certitudine ꝓbabili. puta q̄ diu
morose delectati sunt. ⁊ timent fuisse
mortalē ꝯsensū ⁊ tūc sic accedēdo sine
ꝯtritiōe adhuc peccāt mortalit᷑. q2 dis-
crimini se ꝯmittūt circa tātū misteriū
Tertio q̄s hz ꝯsciam pcti mortal' cui⁹
cōsciētia ex leui ꝯsurgit. vt hō scrupu-
losus q̄ timet de leui delectatōe ne fu
erit pctm̄ mortale. ⁊ taliter accedēs di
cit Pe. de thar. nō peccat mortaliter
qd̄ verū est fm Pe. de pa. qñ firmā cō-
sciētiā nō habet ꝫ timorē quēdā vel va
cillatiōz cui renitit᷑. Vñ Pe. de thar.
dicit in ꝑmo casu q̄ ꝯtemnit. in scd̄o
se discrimini ꝯmittit. ꝫ tertio ñ. Scd̄o
quidā sunt q̄ nō hn̄t ꝯsciam pcti mor-
talis. ⁊ tñ sūt in pctō mortali ignoran
ter. Et hoc etiam fit tripl'r. Primo qñ
quis preparauit se ⁊ discussit prepara-
tione sufficiēti diligētissime ꝯsciaz ex-
aminādo. ⁊ ꝑitos ꝯsulēdo. ⁊ talis acce
dendo nō peccat. ꝫ remissionē pctōꝝ
sique latēt accipit ⁊ meret᷑. Videt᷑ aūt
ista examinatio diligētissima quā tra
dit Sco. dicēs. Diligēti inq̄sitōe habi
ta fm possibilitatē nostre fragilitatis.
quātā scz diligētiā faceret prudēs vir
in ardua re quā vellet examinare seri
ose. Quā etiā inq̄sitiōz oportet diffe-
rētē eē fz diuersitatē penitētiū. vt ma
iorē apponat diligētiā. q2 forte diu:i⁹
nō est ꝯfessus. ⁊ minus in animū suū
posuit pctā sua. vt ea memoriter reti-
neret ⁊ suo tp̄e distincte ꝯfiteret᷑. ꝑmis-
sa insuꝑ cōtritiōe ⁊ ꝯfessiōe sufficienti
fm ꝓbabilitatē corrn̄dent᷑ ad ꝑdictaz
inquisitionē. si tūc cōmunicet nō pec
cat. immo si aliq̄ alia pctā lateāt per il
lud sacrm̄ dimittent᷑. Alij sunt q̄ con-
scientiam suam examinant probabili
ter ⁊ confitētur. Et tales dicit Pe. de
thar. accedētes nō peccant sed tamē
remissionem peccatorum nō accipiūt
nec merent᷑. Sz Tho. vbi prius dicit.

Si q̇s p quattuoꝛ signa sacta diligēti
inquisitione sue ꝯscie. Quis forte non
sufficienti ad corpus xp̄i accedit. aliq̄
modo pctō mortali in ipso remanēte
qḋ ei⁹ cognitionē ṗterfugit. nō peccat
imo magis ex vi sacramēti pcti remis-
sionē ꝯsequet. Vñ Aug. dic̄ in q̇dam
sermone. q̄ qñ corp⁹ xp̄i mādūcat vi-
G nificat mortuos. Que aūt sint illa
quattuoꝛ signa dic̄ Tho. certitudo ha
beri nō pōt. an aliq̇s sit sine pctō moꝛ
tali. j. Coꝛ. iiij. Nihil mihi ꝯscius sū
sed nō in hoc iustificat⁹ sum. Pōt tñ
de hoc haberi aliqua ꝯiectura ṗcipue
p q̄ttuoꝛ signa. sic̄ dic̄ Bern. Primo
cum q̇s deuote v̄ba dei audit. q2 q̇ ex
deo est verba dei audit. Joh. viij. Se-
cundo cum q̇s se ꝓmptū ad bñ opan
dū inuenit. q2 ꝓbatio dilectionis ex-
hibitio ē opis. vt dic̄ Greg. i omel. iij.
Tertio cū q̇s abstinēdi a pctis in fu-
turum ꝓpositū habet. Quarto cū de
ṗteritis dolet. q2 in his vera penitētia
consistit fm Greg. Tertio sunt q̇ neu
tro mō se discutiūt. ꝫ negligēter. Et ta
lea dic̄ Pe. de thar. peccāt mortalit̄
accedēdo ⁊ demerent. maxime si ne-
gligētia sit magna. Dicit etiā Sco. q̄
ꝯtritus q̇ habet copiā ꝯfessoꝛis. tenet̄
cōfiteri sub ista lege. videlz. Probet
aūt seipm homo. Octauū requisitū
est vt quis nō sit ꝯuersatione in crimi
ne notatus. vt duellare volēs ṗsertim
impetēs. Et publicā pniam agētib⁹.
non debet dari nisi cōpleta penitētia.
nec histrionib⁹ nequiciosis. nec suspē-
soribus puersis. Intellige de sanis et
quousq3 appareat emēda aliqua post
H coꝛ ꝯuersionē. Nonū est vt sit i coꝛ
poꝛe mūdus. Vbi notandum q̄ qua
druplex ē immūdicia. Prima corpo
ralis cōiuncta. cum immūdicia sp̄ūali
fm veritatē. sicut in vigilia fornicātes
qui in crastinū celebrāt. vl' statim. Se
cunda ē corpalis cōiuncta immūdicie
sp̄ūali. fm quādā silitudinē. vt i som-
nijs fit soꝛdidis cū pollutōib⁹. Tertia
est immūdicia corpalis horroꝛē cau-
sans in ꝓximis. ꝫ nec in re nec imagi
ne ꝯiuncta pctō. vt lepra menstruum
fluxus semis ex debilitate nature cau
sat⁹. Quarta ē indifferēs vt esse soꝛdi-
dū pedib⁹ lutosis. vel fuligine tactū.
aut sudantē. Prima impedit. Scd̄a
si ex ca ṗcedēti in vigilia vel paulo an
te p moꝛtale pctm̄ est egressa. impedit
etiā. Tertia impedit vt nō publice q̇s
celebret aut crebro cōicet. ꝫ ocultē nō
impedit celebrare. Quarta ē indiffe-
rens. Nō lotis em̄ manib⁹ mādūcare
nō coinq̄nat hoīem. ꝓpter reuerentiā
tñ mūdicia debet seruari quātū cōmo
de fieri pōt. Decimū ē vt sit q̇s sine I
piculo vomit⁹. ⁊ idē ē de eo q̇ stoma-
chum haberet taliter dispositū q̄ a se
sumpta cruda egererent. ꝓtūc ei etiā
fieret irreuerētia sacramēto. ⁊ cōicare
quis nō deberet. dicit Pe. de pa. Vn
decimū est vt quis nō sit apparitione
miraculosa ꝓhibit⁹. Si em̄ in specie-
bus illis appareret frustū carnis. pu-
er vel aliquid hmōi. nō essent tūc spe-
cies ille ṗcipiēde. Nō q2 xp̄s instituit
q̄ sumeretur eucharistia in specie pa
nis ⁊ vini. Duodecimū est vt recipiat̄
a ministro idoneo nō a muliere. nō a
laico. nec a diacono. vbi potest copia
sacerdotis haberi. Nec a quolibet sa-
cerdote ꝫ a papa ep̄o ⁊ plebano ꝓprio
vel a ṗlato ꝓprio vl' ab eo cui aliquis
taliū licentiā dederit idoneo sacerdo-
ti scz nec etiā a quocūq3 ṗlato ꝫ a non
excōicato. nō interdicto. nō suspenso.
Tertiūdecimū vt recipiat̄ tpe debito.
vt ad minus semel in anno. ⁊ fm di-
uersos status a diuersis diuersimode
Quartūdecimum est. vt fiat recta in
tentione fm quā christus instituit ꝓ
medicina videlicet aīe. nō corpoꝝ nec
ad maleficium. Quintum decimum

vt fiat cum actuali deuotione. q2 cum eucharistia dat vere in cibū et potū. cō siderāda est manducatio nr̄a realis q̄ cōsistit in spērū attritione. sacramētalis autē ɔsistit in interiori intellectus et affectus ruminatione p fidē cōsiderando xp̄i passionē dignissimā. ei9 incarnationē. et similia bn̄ficia. et spe futi ad amorē eius accensi eius visionē desiderem9. q2 sicut nocet aut paruz pdest cibus corpio in stomachū traiectus sine masticatione oris et calore stomachi. Sic nec eucharistie sacramentū nisi ruminet vt pmittit. et charitate i xp̄m calescam9. Actualis em̄ deuotio causat ex timore et amore. Timor insurgit ex cōsideratiōe nostrorum defectuum. et xp̄i magnitudine aut iusticia. Sed amor iungendus ē q̄ xp̄m nedum velut piissimū patrē et bn̄factorem. imo vitā cordis desiderem9 amplexibus. Quo ad scd̄m pncipale. de effectib9 eucharistie fm Tho. sunt septē notabiles. dis. xij. q̄rti. Et recipiuntur ad silitudinē cibi corpal. Primus et pncipalissimus q nos deo per amorē amplius vnit. Iste em̄ cib9 nō xp̄m i nos facit mutari. s3 nos in xp̄m fm illud xp̄i ad Aug. li. ɔfes. Cib9 suz grandiū. cresce et mādūcabis me. nec tu me mutabis in te sicut cibū carnis tue. s3 tu mutaberis in me. Scd̄s ē restauratio deꝑditorum in repatiōe cuiuscūq3 defect9 pcedēt. Terti9 ē augmētū oīm virtutū. Quart9 remissio peccatorum venialiū oīm aut multorum q̄ ad culpaz fm q deuotio minor et maior ibi fuerit. Quintus est remissio pctōrum mortaliū si inuenit in subiecto. nō in ɔsciētia mō supradicto vel tacto. Sextus ē remissio pene debite p mortali et veniali in toto vl' in pte. Sed h̄ dicit Tho. facit eucharistia solū qn̄ ē sacrificiū. vt i missa p aliq̄ lecta q̄ certū valorē h3 ad satisfaciendū. Et vltra illū habet efficaciā ex deuotiōe ministri et pcurātis missaz. Septim9 ē remissio fomitis et min9 ꝓni sim9 ad vicia. Facili9 em̄ cauet q̄s futura etiā mortalia toborat9 h̄ pane. hec Tho. vbi prius.

Quo ad tertiū pncipale. de freq̄ntatiōe eucharistie q̄rit scd̄s Tho. i. iiij. dis. xij. Vtrū q̄libet die possit q̄s eucharistiaz sumē. R̄n. In h̄ sacro req̄rit ex pte recipiētis desideriū ɔiunctiōis ad xp̄m qd̄ facit amor. et reuerētia sacri. q̄ ad donū timoris ptinet. Primū incitat ad freq̄ntationē hui9 sacri quotidianā. s3 scd̄m retrahit. Vnde si aliq̄s expimētalit cognosceret ex q̄tidiana sumptiōe feruorē charitatis augeri. et reuerentiā non minui. deberet q̄tidie cōicare. Si aūt sentiret p quotidianā frequētationē reuerētiā minui et feruorē nō mltū augeri. talio deberet interdū abstinere. vt cū maiori reuerētia et deuotiōe postmodū accederet. vñ quātū ad hoc vnusq̄sq3 relinquēdus ē iudicio suo. Et h̄ est qd̄ Aug. dic̄. Dixit quispiā nō esse accipiēdā quotidie eucharistiā. Alius affirmat q̄tidie sumēdā. faciat vnusq̄sq3 qd̄ fm fidē suā pie credit faciēdū eē. hec Aug9. Et pbat exēplis Zachei et Cēturionis. q̄rum vn9 recepit dn̄m gaudēs. Ali9 dixit. Non sum dignus vt intres sub tectuz meū et vterq3 misericordiā consecutus est. hec Tho.

Capitulum. xliij.

Dm aūt inter ea q̄ sanctificanda sunt loc9 dei ptineat. Idcirco de sctificatiōe et veneratione sctōrum locorum. puta altaris ecclie. et cemiterij tria sunt vidēda. Primo cur ecclie sctificari debeant et p q̄. Scd̄o cur orō vl' alij cultus latrie in ecclia facti deo plus placeāt et citius impetrēt ceteris paribus. q̄3 si extra locū sacrū fierent. Tertio per q̄ dehonestent loca deo sacrata. Circa primū notandum

q ecclesia frequētāda ē sex de causis. quas scīus Tho. posuit sup illō Joh. .ij. Nolite facere domū pris mei domū negociatōis. Ecclesia inqt frequētāda ē ꝑpt sanctoꝝ reliquias. sacroꝝ efficacias. officioꝝ freqntias. angloꝝ residētias. mltas indulgētias. ⁊ mortuoꝝ indigentias. h Tho. in postilla. Jdcirco dicit beat⁹ Aug. in regla sua In oratorio nemo aliqd agat. nisi ad qd factū ē. vnd ⁊ nomē accepit. Et cām assignat dicēs. Vt si forte aliq etiam preter horas ꝯstitutas si eis vacat orare voluerint. nō sint eis impedimēto
C q sibi aliqd agēdū putauerūt. Sz dubitat an tpe grē debeat eē loc⁹ orandi spēalis. Videt q nō. qr mulieri Joh. .iiij. de loco orādi qrenti Jesus rndit. Venit hora in q veri adoratores adorabūt in spū ⁊ vitate. Rndet Hūbert⁹ in regule expositōe. Nō ē in loco ponēda talis fiducia q credat aliqs alibi se nō posse exaudiri. sicut fecerūt aliq iudei. h cūrādū est ex alijs trib⁹ causis de loco. Prio qr si nō eēt aliqs locus deputat⁹ oroni. tūc nescirent viri hoies orarēt vl nō. ⁊ multi omitterēt orare. Scdo qr vadēs ad locū orādi plus laborādo ampli⁹ meret. Tertio vt oronis locus ad orandū excitet ⁊ moueat. sicut locus comedēdi excitat appetitū cibi
D ⁊ mēsale ad idem. ⁊ sic de alijs. Dubitat scdo q in oratorio possint fieri licite. Rndet fm eundē. q triplices sūt actōes i genere. Quedā sunt spūales vt pdicatiōis audientia. ⁊ ea q noiata sunt p Tho. ⁊ talia regulariter pnt ibi fieri. Hoc eni innuit nomē oratorij. qd ab orone dicit. accipiēdo oronem generaliter p oi exercitio quo aīa erigit in deū fm q oro a Dam. diffinit. Oro est ascensus mentis i deū. Vnd sup illo Math. xvij. Hoc genus demoniorū nō eijcit nisi p oronem ⁊ ieiunium glosa dicit. Oratio generalis nō solū est in verbis. h in oibus q in obsequiū dei ⁊ fidei deuotionez gerimus. Sicut dictū fuit supra de ptibus satisfactōis trib⁹. Alie vo actōes sunt necessitat ⁊ sine pctō pnt ibi fieri dispēsatiue. nā eccl̃ie cū oibus ornamētis suis dnt teneri mūde. nec dnt ibi ꝯuiuia fieri. vel hoies ibi iacere. aut sua supellectilia mittere nisi ꝑpter hostiles icursus aut incēdia repētina. seu alias necessitates vrgētes. sic tn vt necessitate cessāte res in loca ꝓstina reportent. Jd ꝓbāt sūmiste. ex de custo. eucharistie. Recre dis. xlij. c. penultimo ⁊ vlti. Jtē ꝑpt metum paganoꝝ. hereticoꝝ. pirataꝝ. seu predonuz pōt ecclesia incastellari seu muniri. Et pnt ibi habere refugiū nō solū clerici h etiā laici. ⁊ defendere ecclesiā ⁊ q in ea sunt. probat vt pus. Et ad idē est Ray. ⁊ Hostieñ. Non ergo lz in ecclesia comedere. bibere vl iacere regulariter. h dispēsatiue ⁊ ex causa Tertiō dic Hūbert⁹. Sūt actōes qdā que vix aut nunq sine pctō fiunt. ⁊ tales nunq debent ibi fieri. nisi forte in necītate pegrinādi. De qbus dicet in tertio mēbro. Quo ad scōm pncipale notandū. q fm Hūbertū vbi pus. E
ꝯmunis orones ⁊ alie sub orone contēta in oi loco possunt fieri. fm illud. j. Timoth. ij. Jn omi loco leuātes puras manus. tn ꝯpetētius ⁊ fructuosius in oratorio effundunt. septē de causis vl rōnibus. Pria. qr pie credendū est q de⁹ facilius exaudiat i loco sibi deputato ad h q in alio. Vn. ij. Paral. vij. Oculi mei erūt aptī ⁊ aures mee erecte ad oronez eius q in loco isto orauerit. Scdo qr credēdū ē q angeli sancti locum talē sanctuz magis frequētent q est dom⁹ dei. Vnde in huius rei argumētū Jacob Gen. xxviij. vidit angelos dei ascēdentes ⁊ descendētes in loco q dicitur Bethel. id est. domus dei Jpsi autez sunt q necessarij sunt ipsis

orantibus ad ferendū orōnes nr̄as co
ram deo. Tertio ꝓbabile ē ꝙ demōes
qui libētius ipediūt orōnes nō aude
ant ita accedere ad hmōi locū sanctū
sicut ad alia ꝓpter terrorē quē incutit
eis locus sanctus. Vn̄ Gen̄. vbi pus
Q̄ terribilis ē locus iste. qd̄ verū ē pci
pue de demonib⁹. Quarto. qꝛ oratori
um ꝯsecratū est i honore alicui⁹ sancti
Piū aūt ē credere ꝙ sanct⁹ patronus
eccl'ie specialē curā habet de ꝯuenien
tibus ad locū sui patronatus. sicut prin
ceps terre de his q̄ ꝯueniunt ad loca
sui dominij. Sicut inuenit de btō Ja
cobo. ꝛ de mltis alijs sctis spāliter in
uātib⁹ sua loca visitātes. Et qꝛ orāib⁹
nō modicū necessariū ē adiutoriū san
ctoꝝ. q̄ sunt potētes apud deū. fm il
lud Job. v. Ad aliquē sanctoꝝ ꝯuerte
re. cōsultius orat in locis sacris q̄ȝ ali
bi. Quinto ibi ē frequēter corp⁹ xp̄i cō
tinue. aut hora misse ad min⁹. rōe cu
ius q̄libet ecclesia excellit tēplū pmū
Salomonis in q̄ nūq̄ȝ tantū bonum
fuit. I p̄ntia aūt xp̄i siqs forti fide orat
citi⁹ exaudiri poterit. Sicut latro ꝓpe
xp̄m in cruce. ꝛ Magdalena ꝛ chana
nea cito exaudiebāt xp̄o p̄nte. ḡ i fide
accedēdo q̄ plus mereri pōt q̄ȝ p̄ntia
corꝑalis xp̄i faciēt ꝛ miracl'a hodie tā
cito exaudiri possum⁹ q̄ȝ olim. Unde
Joh. xx. xp̄s illud Thome innuisse vi
detur dicēs. Quia vidisti me Thoma
credidisti. bti qui nō viderūt ꝛ credide
runt. Sexto in ecclesijs sunt reliquie
sanctoꝝ. nec dubiū talia cooꝑari ad ef
ficaciā nr̄e orōnis qn̄ fuerint venerate
Ideo quo ad quintū ꝛ sextū Heb. ix.
dicit. Manna qd̄ figurabat corp⁹ xp̄i
ꝛ virga Aaron ꝛ tabule Moysi tāq̄ȝ eo
rum reliquie custodiebāt in ꝓpitiato
rio siue oraculo. ꝛ nō alibi tanq̄ȝ cōpe
tentia orōni ꝛ ꝓpiciatōi. Septimo. ibi
sunt imagines crucifixi. beate virgis.
sanctoꝝ siue angelorum vt frequenter

quasi libri laicorum. hec aūt sensibili
ter in mentē introducūt hoꝝ memori
am. q̄ introducta multū valēt frequen
ter ad excitandū deuotionē. deuotōis
aūt affect⁹ summe facit orōnem effica
cem. Vn̄ Aug⁹. ad Probā de orādo
deū. Dignior seqtur effect⁹ qn̄ feruen
tior p̄cedit affectus. fm illud. j. Coꝝ.
. ij. Ad affectū cordis respicit de⁹. pe
riculosū ē depingere imagines luxu
riosas. Ezech. viij. In oratorio etiā fit
cōcursus multoꝝ. Sicut em̄ ferrū ferro
acuit. sic deuotio fideliū mutuo exci
tat. Impossibile em̄ ē preces multoꝝ
nō exaudiri. Itē Matth. xviij. Ubi
duo vl' tres ꝛc. Quātū ad tertiū pnci- F
pale. s. de honestātib⁹ eccl'ias aduertē
dū ꝙ de eccl'ia q̄libet intelligi pōt illō
Gen̄. xxviij. Q̄ terribilis ē locus. iste
nō ē hic aliud nisi dom⁹ dei ꝛ porta ce
li. vere etem̄ dn̄s ē i loco isto. Vn̄ irre
uerētes eccl'ias peiores qd̄āmō sūt.
q̄ȝ demones q̄ terrent a locis sacris. ſ
istō hoies illi mali. Vn̄ ꝯtra tales terri
bilis legit hystoria. ij. Machab. iij. de
Heliodoro p̄ncipe cui irreuerēter tē
plum intrāri apparuit equus terribi
lē hn̄s sessorē. optimis opimēt ꝛ ador
nat⁹. isq̄ȝ cū ipetu Heliodore priores
calces elisit. q̄ etiā insidebat hēbat au
rea arma. alij āt apparuerūt duo iuue
nes q̄ circūsteterūt eū ꝛ ex vtraq̄ȝ pte fla
gellabāt sine intermissiōe. subito āt he
liodor⁹ cecidit i terrā. ꝛ i sella gestato
ria deportat⁹ ē ex erario. ꝛ iacebat mu
t⁹ absq̄ȝ oī spe. ꝛ salute p̄uat⁹. ſ p⁹ p̄ci
bus Onie sacerdot ꝛ vita ei donata est.
Sūt aūt plura p q̄ irreuerētia sacro G
loco siue sit cemiteriū siue eccl'ia exhi
beri pōt. q̄ tangit Gregꝛ. decim⁹. Et
ponunt in gn̄ali cōcilio Lugō. li. vj.
de emunitate ecclesie ꝛ cemiterioꝝ. c.
decet. Decet inquit domū dn̄i sancti
tudo. decet vt cuius in pace factus est
locus ei⁹ cult⁹ sic cū debita veneratiōe

pacificus. Sit itaq͵ ad eccl'ias humi-
lis ⁊ deuotus ingressus. Sit in eis q̄e
ta cōuersatio deo grata. inspiciētibus
placita q̄ cōsiderātes nō solum instru
at ꝫ reficiat. Et addit. ꝙ quotiens no
minat̃ nomē Jesu christi ibi specialit̃
int̃ sacra mysteria flectant̃ genua cor-
dis. ⁊ illud capitis inclinatione quis
testet̃. nullus ibi seditionē excitet. cō-
clamationē moueat. impetūve cōmit
tat. Cessent etiam in locis illis vniuer
sitatū ⁊ societatū quelibet ꝯcilia. ꝯten
tiones. ⁊ publica ꝑlamēta. Cessent va
na ⁊ multo fortius fedat ꝓphana col-
loquia. Cassent ꝯfabulationes q̄libet
Cessent in eccl'ijs ⁊ earū cemiterijs ne
gocia. ⁊ ꝑcipue nundinaꝝ ac fori cu-
iuscunq͵ tumult⁹. ⁊ oīs i eis seculariū
iudicioꝝ strepit⁹ conq̄escat. nulla ini-
bi causa ꝑ laicos criminalis maxime
agitet̃. Sint loca eadē a laicoꝝ cōgre
gationib⁹ penit⁹ aliena. Et ponit ibi
causam illā. Ne vbi ē peccatoꝝ venia
postulanda. ibi peccādi occasio detur
aut comprehēdant̃ pctā cōmitti. hec
H vbi prius. Secundo habet emuni-
tatem hāc ecclesia vt multi ad eam cō
fugiētes. vita tueant̃ corꝑali. De illo
beatus Aug⁹. li. j. de ciuitate dei. ca. j.
dicit. ꝙ etiā barbari pepcerūt basilice
apostoloꝝ rome etiā paganis ad eam
confugiētibus. Postea ꝑ plura capi-
tula ꝓbat ꝙ pagani veteres ⁊ etiā ro-
mani nōnunq͵ legunt̃ pepcisse in cor
pore fugiētib⁹ ad deoꝝ suoꝝ tēpla. Et
ca. vij. concludit. ꝙ id qđ barbari ꝯfu-
gientibus ad aplōꝝ tēpluꝫ latissimuꝫ
pepcerunt. hoc xp̄i nomini. ꝫ xp̄iano
templo tribuendū ꝗs q̄s inuidet cec⁹
q̄s q̄s inuidet nec laudat ingt̄us q̄s q̄s
laudanti reluctat̃ insanus est. hec ibi.
Unde nullus ad eccl'iam cōfugiens
inde ꝑuim abstrahi debet. Excipit̃ ꝑi
mo latro qui stratas publicas insidijs
⁊ aggressuris obsidet. Secundo qui
de nocte agros vastat vl' cōburit. Ter
tio qui in ecclesia cōmisit maleficium
sperās se ab ecclesia defendi. qđ semꝑ
presumit̃. nisi cōtrariū ꝓbetur. Et ta-
les etiam in alia ecclesia extrahi pos-
sunt. Quarto si cōfugiēs sit seruus q̄
si prestita a domino cautione de im-
punitate nō velit de ecclesia exire. in-
uitus expellit̃ ⁊ reddit̃ domino. Quin
to heretici qui vident̃ in tertijs cōclu-
di. Alijs autem etiā iudeis ⁊ paganis
imo de excōicatis si cōsuetudo de ex-
cōmunicatis tenet. debēt rectores ec
clesiarū saluare vitā ⁊ mēbra. hec oīa
per diuersa iura probant̃. sed breuita
tis causa dimitto.

Capitulum. xiiij. De sanctificatiōe
sabbati.

t Ertia particula tertij precepti
de satisfactiōe sabbati est. Sex
diebus oꝑaberis. Ubi labor
mādatur extra dies festos. Circa ꝙ A
tria sunt videnda. Primo quādo la-
bor sit in precepto. quādo in consilio
⁊ quādo ꝓhibitus. Secundo qui pos
sint de elemosynis viuere sine labore
manuum in toto vel in parte. Tertio
quibus modis labor exercet̃ debite.
Cium ad primū notandū ꝙ sup. ij.
Thessal'. iij. vbi dicit̃. Si quis nō vult
operari non mādūcet. si quis nō obe-
dit verbo vestro ꝑ epl'am. hunc notate
⁊ non misceamini cum illo vt cōfun-
datur. glo. ꝑcipit vt operent̃. Ubi B
querit Gorra. vtruꝫ oꝑari manib⁹ sit
ꝑceptum. Qđ sic. patet ꝑ glo. ⁊ textū
ꝑallegatum. Respōdet ꝙ sicut q̄dam
sunt bona per se. vt sanum esse. q̄dam
per accidēs ⁊ ꝓpter alterum. vt medi-
cari. Prima aūt appetēda sunt sibi sꝫ
⁊ omnibus. secunda in casu ⁊ aliqui-
bus. Sic quedam ꝑcipiunt̃ propter
se. quia per se bona. vt deum colere.
parentes honorare. Et hec sunt sem-
per habita oportunitate implenda. et

ab oībus. Quedā ỽo ꝑcipiunt. ꝓpter aliud. vt generatiōi vacare ꝓpter multiplicationē ꝛ ꝯseruationē humani generis. Et hec nō semꝑ nec ab omībus sunt implenda. ſ꜠ aliqñ. qñ scꝫ necessitas horū ꝓpter q̄ data sunt imminet. nec subuenit̄ ab alijs. Laborare ỽo ꝛ operari manib⁹ nō ē de bis q̄ sunt bona ꝛ ꝑcepta ꝓpt̄ se. dicit em̄ de se opus indifferēs nō virtuosuꝫ. ſ꜠ est de bis q̄ sunt bona ꝛ ꝑcepta ꝓpter aliud. vñ nō ligat oēs ꝛ semꝑ. ſ꜠ aliquos. ꝛ in casu necessitatis ꝓpter quam preceptū est.

C Preceptū aūt ē partim ꝓpt̄ necessitatem spūalem aduitanda scꝫ peccata que ex ocio nascunt̄. ꝑtim ꝓpter corporaleꝫ ad acquirēdū. scꝫ vñ sustentet̄ corporis sanitas ꝛ vigor. vbi ergo occurrit alicui necessitas spūalis. q꜠ ex ocio implicat̄ peccatis q̄ nisi ꝑ laborē nō pōt vitare debet laborare. Ubi etiā occurrit necessitas corꝑalis q꜠ aliūde nō pōt necessaria inuenire dꝫ laborare. Uñ etiā occurrit necessitas vtraq꜠ sil̄. vt q꜠ alias nō pōt mō licito ꝛ honesto viuere sine pctō vel furti vel adulationis vel hmōi necessaria inuenire debet laborare. Alias exceptis bis tribus casibus nullū puto teneri ad laborandū ꝑcise. Aliqñ tñ expedit laborare. aliqñ non. Si em̄ hō alias hꝫ necessaria, modo licito. ꝛ alias ꝑ exercitium spūale sufficiēter vitat pctā. q̄uis nō teneat̄ laborare. si tñ vacat opi spūali vel tꝑali vtilior. vel si vacat vtiliori. tñ ꝑ laborē hunc ab illo oꝑe non īpedit̄ notabilit̄. expedit laborare. q̄m ꝑfectius ē vtrūq꜠ facere. q̄ꝫ alterꝫ tantū Sin aūt alias nō expedit. vt qñ impedit̄ exercitiū vel publicū. vt lectionis aut ꝑdicationis publice. vel ꝑuatū vt lectionis vel orōnis ꝑuate. hec Gor. Cōcordat Tho. in tractatu cōtra impugnantes euangelicaꝫ pauꝑtatem.

D Sed notandū q̄ ꝑter exercitiū manuale alia sunt exercitia spūalia licita corpus etiā multuꝫ aggrauātia. puta orō deuota. meditatio bona. studiū licitū lectio vtilis. laus diuina. ꝯfessionis audiētia. datio cōsiliorꝫ in causis spūalib⁹ vel tēporalib⁹. ꝛ hmōi q̄bus exercitijs inherēdo licite nullus censeri debet ꝓtunc esse ociosus. q꜠ spūalis labor est penalior corꝑali q̄ntuplici de cā s̄m medicos. Primo q꜠ labores spūales extenuāt vires naturales ꝛ aīales quas labor exterior tanq̄ꝫ corporale exercitiuꝫ vigorat. Scđo quia laborꝫ spūaliū q̄dam vexāt die ac nocte ꝑ somnia dura. Sed laborē corporalē sequit̄ somn⁹ q̄etus. ꝛ ꝑ ꝯsequēs bona digestio ꝛ viriū fatigatarꝫ restauratio. Tertio q꜠ vires spūales magis lese sunt originali peccato. Ideo maiorē difficultatē patit̄ hō cū illis operando q̄ꝫ cū virib⁹ exteriorib⁹. Quarto labor corꝑalis calorē naturalē ꝯfortat. corpus mūdificat ꝛ agilitat. ſ꜠ spiritualium laborꝫ multi calorē naturalem conculcant ꝛ extinguūt. humoribus replent. ꝛ ex sanguineo melācholicum faciunt. Quinto labor spūalis emulos hꝫ malos spūs impedientes ne hō ad veritatē ꝛ spūāliter a d virtutē ꝑueniat. ſ꜠ nō sic de corporali.

E Ociū igitur. id est. carentia tā corporalis q̄ꝫ spūalis exercitij q̄nq꜠ mala facit. Primo dat locum diabolo. Uñ sancti patres dixerunt occupatū vno demone sed ociosum innumeris temptari. Et Hiero. Semꝑ aliquid boni facito vt te diabolus inueniat occupatū. Scđo. graue damnū sustinet sine causa in vinea sui corꝑis. que est aīa. Naꝫ de ore solum q̄s octo fructus posset colligere q̄ sunt dei laudatio. gratiarū actio, orō. ꝯfessio. modestia verborꝫ. abstinētia. fraterna eruditio. viciorꝫ correctio Tertio ociosus brutis ē deterior. Brutis enim competit comedere. Sed de

ocioso dic̃ apl's.ij. Thessal.iij. Si q̃s
nõ vult opari nõ manducet. Quarto
consumit tẽpus ⁊ nihil noui lucrat.⁊
se facit receptaculũ oim sordiũ. Vñ
Berñ. Omniũ tẽptationũ ⁊ cogitatio
num malarũ ⁊ inutiliũ sentina ⁊ semi
narium est ocium. Exemplũ Dauid
occupatus bellis non luxuriat⁹ est. ꝫ
tẽpore ocij adulteriũ ⁊ homicidiũ cõ-
misit.ij. Reg.xj. Sic etiã ⁊ Salomõ
circa templũ ⁊ alia occupat⁹. nõ ceci-
dit.ꝫ ociosus. Quito ociũ facit fuge-
re fugere sanitatẽ corporis ⁊ aie. q̃ se-
quunt plus laborẽ q̃ȝ ociũ. vt ptz exẽ-
plo catene de ferro quã nõ vsam rubi
go ↄsumit grauius q̃ȝ si q̃s ea vteret.
q̄ ⁊ si vsu ↄsumit. tñ minus q̃ȝ rubigi
ne ⁊ etiam dealbat. Ociosus etiã non
põt acquirere habitũ virtutũ. q̄ habi
tus generat ꝑ actus frequẽtatos. sic
etiã anima ociosa semꝑ manet nuda.
F Quo ad secundũ ꝑncipale notãdũ
fm Tho. tractatu cõtra impugnãtes
paupertatẽ euangelicã. Et.ij.ij.q.clxxx
vij.ar.v.ꝙ nouẽ sunt genera hominũ
qui excusari possunt a labore manua-
li in toto vel i pte ⁊ vti possunt elemo
synis. Primo plati ecclesie ⁊ clerici.
Quod apl's ostẽdit.j.Cor.ix.dicens
Nescitis q̃m q̃ in sacrario opant. que
de sacrario sunt edunt qui altario de-
seruiũt cũ altario pticipãt. Scd'o reli
giosi ꝑcipue mendicãtes eadẽ rõne q̃
ad plura quã ⁊ clerici. q̄ orant. laudãt
student. ꝑdicant. celebrant. sacramen
ta etiam quedam ad minuo cõferunt
ꝓpter que opera ꝓ cõmunitate eccl'ie
facta tam iuste sustentationẽ ab aliis
recipiunt. quãdo faciunt ad q̃ institu-
ti sunt. sicut stipendarij ⁊ famuli rerũ
temporaliũ precium sui laboris. Ter
tio p'bie studio vacãtes. aut litteris ar
tium. vt scholares. q̄ tales nõ pñt stu
dere ⁊ simul laborare. ⁊ eccl'ia de tali-
bus fructũ sperare potest ꝓ republi-
ca futurũ. Quarto inspirati ⁊ vocati
speciali instinctu spũsancti ad volun
tariã paupertatẽ. Quoꝝ exemplar fuit
btũs Alexius qui mẽdicauit plurib⁹
annis. Naȝ in edissa ciuitate in atrio
eccl'ie beate ꝟginis.xvij. annis ad ele
mosynã sedit. ⁊ postmodũ i domo pa
terna totidem annis velut mẽdic⁹ est
nutritus licet a patre ignoraret. Vn-
de xp̃s iuueni decalogum seruãti ait.
Si vis ꝑfectus esse va de ⁊ vende oia
que habes ⁊ da pauperibus. Quin-
to inualidi ad laborãduȝ. vt pueri vel
senes vel egri aliter. talib⁹ eñi clericus
si habet. vel alij seculares ꝓuidere de
bent. Sexto elemosyna etiã vti pñt q̃
laborare pñt ꝫ non tñ vt se ⁊ suos nu
trire possint. residuũ eñi de elemosy-
nis accipe pñt. vt sunt interdũ debiles
mulieres vel senes. Septimo si quis
diues oia sua dedisset paupibus. ⁊ in
seculo vel religione manẽs egeret. nec
artẽ opandi sciret vel exercere nõ pos-
set ꝓpter dissuetudinẽ. talis de elemo
synis viuere posset sibi datis vel mo-
nasterio ad q̃d se cõtraxisset. Octauo
penitẽtes aliq̃ mẽdicare pñt vl' elemo
synã recipe. puta hi q̃bus ꝓ grauibus
pctis iniunctũ ẽ. Sed tales si hñt de-
bent imptiri de suis bonis quãtũ ipsi
ↄsumerẽt. aliis paupibus. Nono pñt
elemosynas accipe aliq̃ ꝓ loco vl' stru
ctura cõmunitati vel diuio seruitio va
lenti. ⁊ sic mẽdicãt aliq̃ ꝓ ecclesiis. alij
ꝓ põte alij ꝓ repatiõe vie. Oẽs istos
modos ꝓbat scũs Tho. licitos tra-
ctatu q̃ supra. Et.ij.ij. Qui v̾o sub ta-
lium numero non ↄtinent. ⁊ tñ ociose
viuũt etiã de redditib⁹ ꝓpriis nec recõ
pensant. put tenent orationibus vl' aliis
diuinis. ad q̃ aptitudinẽ habẽt. aut q̃
elemosynas fideliũ recipiũt. tales no
cent sibi ⁊ paupibus aliis ⁊ ꝓximum
decipiũt. Ex q̃bus patz ꝙ plura ge G
nera hoim deberẽt per capita xp̃iani

populi corrigi. q̃ ociose viuere volunt
Primo clerici ꝛ religiosi ociosi. Se-
cũdo nobiles ociosi. q̃ eo ꝙ diuitias
nõ habẽt a pdecessorib⁹ poti⁹ depdã
tur. ꝛ alia mala faciunt ꝙ velint labo
rare. ad quẽ tamen laborẽ in tali casu
tenent. Tertio validi mendicãtes va-
rijs mendacijs populum decipiẽtes.
Quarto vsurarij iudei ꝛ christiani. cũ
vtrisqꝫ in lege eorum sit prohibitum.
Quinto christiani cãbijs malis ꝛ cõ-
tractibus puersis insistentes. Sexto
incantatrices ꝛ phetisse demonũ de
vaticinio eorũ elemosynã recipiẽtes.
Septimo ciues. reddituati etiã ocio-
se viuẽtes nulli psunt. non deo cui nõ
seruiunt. non primo. quia nõ mercã-
tur. nec laborãt. ꝫ alios inficiũt. se de-
struunt. ꝛ oĩa noua mala interdum
reperiunt. Heu ꝙ multi reperiunt q̃
B talẽ statum desiderãt habere. Quo
ad tertiũ pncipale notat magr̃ Hein
ricus de bassia sup Geñ. iij. In sudo-
re vultus tui ꝛc. ꝙ quinqꝫ requirunt
ad hoc ꝙ quis rem artificialẽ faciat vl̃
naturalẽ fieri pcuret. Primũ ẽ recta
intentio. que est vt ipse suis laborib⁹
necessitatẽ vite acquirat eõ potentem
sibi ꝛ cõmuni vtilitati deseruiat. Se-
cundũ est vt opus suum vtiliter sine
falsitate ꝛ sophisticatione faciat. Ter
tium est ꝙ certis tẽporibus ab ecclesia
cõstitutis. hoc est in festiuitatib⁹ labo
res suos intermittat. vt diuinis pleni
us vacare possit. Quartũ vt opus suũ
legaliter ꝛ fm iusticiam ciuilem ven-
dat sine fraude iuxta eius valorẽ pen-
satis oĩbus ex parte materie opis ꝛ la
ris ꝛ status cõtinuãdi laborãtis. Quĩ
tum est ꝙ nõ sint artifices curiositatũ
ꝛ vanarũ nouitatũ inuẽtores. in vesti
bus edificijs vt magis lucrent. Vide
de hoc primo mandato de curiositate
ꝛ superbia.

Sequit quartũ preceptũ. Capi. I.

Receptum

P quartũ capitulum pri
mum. Diliges proxi-
mũ tuum sicut teipm
Notandũ ꝙ sicut sub A
pcepto dilectõnis dei
cõprehendunt tria pcepta pme tabu-
le. de qbus hactenus dictũ est. sic sub
pcepto de diligẽdo primũ cõprehen
dunt septẽ pcepta secũde tabule. ꝑt
qd̃ xps ait. Matth. xxij. Diliges do-
minũ deũ tuũ ex toto corde tuo. ꝛ ex
tota aĩa tua ꝛ ex oĩ mẽte tua. Hẽ pmũ
ꝛ maximũ mãdatũ. Scdz sile ẽ huic.
Diliges primũ tuũ sic teipm. In his
duob⁹ mãdatis vniuersa lex pendet ꝛ
phe. Idcirco añqꝫ descẽdam⁹ ad se-
ptẽ pcepta residua necẽ ẽ dicẽ de pce-
pto dilectõis pimi. Et ponent qttuor
Prĩo quõ tenemur diligere nos ipos
Scdo quõ tenemur diligere primos
sub pcepto. Tertio de ordie diligẽdi.
Quarto quõ pficere debem⁹ in dili-
gẽdo primũ put ẽ cõsiliũ. Quo ad B
primũ tria ponent. Prĩo qd sit dilige
re se. Scdo q̃ reqrunt ad bñ diligẽ se
Tertio cur nõ ẽ spãle mãdatũ de dili-
gẽdo se vel saltẽ nõ taz exacte positũ.
sic alia mandata. Quãtum ad primũ
notãdũ fm Tho. li. de pfectiõe spũalis
vite ca. xiij. ꝙ diligẽ se ẽ sibi bonũ vel-
le. Sz q̃ vl̃ q̃r sunt tibi bona. Rñdet ꝙ
qnqꝫ. Prĩo maximũ bonũ ẽ felicitas
tua. s. deus imediate in pria tibi visẽ-
dus. Scdo virtutes ꝛ vitatio vicioꝝ. qꝛ
sine his null⁹ iustificat. Tertio scie aliq̃
les. qꝛ sine his nesciret quõ virtuteo es-
sent acqrẽde. ꝛ vitãda vicia. Quarto
bona corpis vt fortitudo. sensuũ viua
citas. pulcritudo. sanitas ꝛc. Quinto
bona exterioꝛa vt fama. ꝛ possessiões. ac
pecunie. Prĩa tria desuiũt pncipalit
anie. duo residua corpi. Prima tria
interiori homini. Alia duo exterioꝛi

homini. Sed quereres que ꝺ quinqꝫ bonis diligendo dicit̃ q̃s se diligere. Rn̄det phs. ix. ethi. vbi q̃rit q̃s est philantꝰ. id ē. amator sui. ꝙ q̄ diligit ptē ꝓncipalē sui. id ē. aīam ⁊ eiꝰ bona ꝓncipaliter. talis dicit̃ philantus ⁊ virtuosus. Qui v̄o diligit ꝓncipalit̃ ptē sui minꝰ ꝓncipalē. videlꝫ corpꝰ ⁊ eiꝰ bona nō est philantꝰ. q₂ a maiori fit denoīatio. Huic ꝯcordat dictū ps̄. Qui diligit iniq̄tatē odit aīam suā. Et xp̄s ait. Qui odit aīam suā. id ē. aīalē ⁊ sensualē vitā. hoc ē corpis delitias. in vitam eternā custodit eā. Ex q̄ pꝫ. ꝙ pctōres

D se n̄ diligūt ſ₂ odiūt. Q̄rtū ad scd̄m ex q̄ q̃s se diligendo pōt se male diligere vt ꝓncipalit̃ corpalia diligēdo. ⁊ etiā bn̄ se diligere. iō necesse ē scire q̄lis debeat esse dilectio sui vt bona sit fm̄ quā etiā necesse erit ꝓximū diligē. velut fm̄ quoddaꝫ exēplar. hoc tradidit Tho. vbi p̄us dicēs. ꝙ ad sui licitā dilectionē q̄ttuor requirunt̃. P̄rio vt dilectio sui sit verax. Scd̄o recta. Tertiō sancta. ⁊ q̄rto efficax. Primo vere se amat q̄ sibi bonū aliq̄ꝺ de q̄nqꝫ ꝑnoīatis vult. ⁊ nō vult sibi q̄nqꝫ opposita ꝑfatis q̄nqꝫ bonis. dilectio em̄ in duo tēdit. in eū cui aliq̄s bonū vult. vt i te si te diligis. ⁊ in bonū qꝺ optas tibi. ſ₂ illꝺ abusiue diligere dicimur. Diligēdo em̄ piscē non ei ſ₂ tibi vis bonū. q₂ piscis destruet̃ quē comedis. ſ₂ tu fortificaberis. sic de pullis. sic de vino. et de aliis siliꝰ q̄ in vsū n̄rm trāseūt. ſ₂ illa ꝑditio diligēdi se. nō sufficit ad bonā dilectōꝫ. Scd̄o ſ̄ necc̄e ē vt dilectio tui sit recta ⁊ iusta seu ordinata. qꝺ fit q̄n maiꝰ bonū de q̄nqꝫ ꝑnoīatis ꝑponis minori bono. Manifestū aūt ē ꝙ bona aīe sūt optīa. puta btītudo ⁊ v̄tutes. ſ₂ scīa ⁊ corpis bona sūt media. exteriora v̄o sūt infima bō. Iō sūt optīa bona btītudo ⁊ v̄tutes q₂ te inuito nec demones nec hoīes te talibꝰ ꝑuare queunt. sed solū tua volūtas. non aūt sic de bonis corpis ⁊ exterioribus. Ex quibꝰ pꝫ ꝙ non recte ſ₂ curue se diligit qui ꝑiculis ⁊ laboribꝰ inordinate corpus suū irrōnabilit̃ destruit ꝓ bonis exterioribꝰ. Sic faciūt ebriosi. hastilusores. auari. ⁊ his siles. Rō. q₂ exteriora ꝑferunt bonis corpis. Quo ꝯ Iob .ij. dicit̃. Pellē ꝓ pelle. ⁊ oīa scꝫ tpalia exteriora dabit hō ꝓ aīa sua. id ē. pro aīali seu corpali vita vel sanitate. Sit̃ pꝫ ꝙ nō se diligūt recte. q̄ bonū rōnalis aīe ꝯtēnūt ibiātes vel īherētes bonis corpis vt faciūt spaciatū eūtes die festiuo. ⁊ sic ẜmonē negligēdo. Studētes potibꝰ ⁊ aliis deliciis vacantes. neglecto studio. Clerici ⁊ religiosi ꝓuiniis excorbitātes. neglectis officiis debitis. Hi em̄ sūt de q̄bus vbi supra dr̄. Qui diligit iniquitatē odit aiam suā. ſ₂ q₂ istū secūdū modum diligēdi se vident̃ etiā q̄dā pħoꝝ gētiliū habuisse. vt ex. ix. ethic. pꝫ. ⁊ ex. x. ⁊ ex. j. Iō tertio necc̄e est vt dilectio sui sit sancta. Dicit̃ autē aliq̄d scm̄ ex eo ꝙ ordinat̃ ad deū. vn̄ altare scm̄ dr̄ quasi deo dicatum. ⁊ alia hmōi q̄ diuio misterio māicipāt̃. Qui igit̃ diligit se ꝓpter deum. ⁊ specialiter ex charitate infusa sancte diligit se. ⁊ eius dilectio deo dicata ē. Rōnabile em̄ ē vt dilectionē sui q̄libꝫ ordinet in deuꝫ. q₂ ꝑnceps summꝰ est oīm. fons btītudinis. collator gratie ⁊ scīētie. rex etiā corpis ⁊ aīe. Vn̄ Aplꝯ dicit Phil. j. Mihi viuere Christꝰ est ⁊ mori lucꝝ. Et. j. Cor. x. Siue mādu catis siue bibitis siue aliud quid facitis. omnia in gloria dei facite. Et q₂ nō sufficeret ad consequendam beatitudinē ꝙ q̄s etiam se sancte diligeret. nisi etiā bonū velle ad opus prodiret. fm̄ illud Christi. Non omnis qui dicit mihi domīe dn̄e intrabit in regnū celoꝝ. sed q̄ facit voluntatē patris mei qui in celis ē. ipse intrabit in regnum

celoꝝ Matth. vij. Idcirco quarto ne
cesse ẽ vt dilectio sui sit efficax ꝛ opera
ãs i exteriora opa progrediẽs ꝑ loco
ꝛ tpe ꝑ desideriũ bonoꝝ i ore i manu.
in pedibus. i expensiõe pecuniaꝝ ad
elemosynã. vt sic btitudo. ꝟtutes. sci-
entia. ꝛ alia ad btitudiẽz valentia acq̃-
E rant. Quãtũ ad tertiũ pncipale. Cur
deus nõ tamẽ exacte pcepit dilectõem
sui vel nõ tam clare sicut dilectõez dei
ꝛ proximi. Rñdetur ꝙ preceptũ ẽ di-
ligere se debite. ꝛ ibi. Diliges proxi-
mũ sicut teipm expresse satis ponit.
Triplex aũt rõ est quare nõ tam expsse
se precipit. Pria q2 ad se diligẽdũ in-
ordiate hõ als satis iclinatus ẽ. Secũ
da q2 natura iclinat ad diligendũz se.
etiã fm aiam. vt pz ex phorum dict.
Tertia fm Aug. q2 i dilectõe dei dile
ctio sui icludit. qlibet eñi debet dili
gere se sancte. id est. ꝓpt deũ. ꝗ pl9 deũ

Capitulum. ij.

E proximi igitur dilectõe tria
A D videnda sunt. Prio quomõ
bñ fieri debet. Scdo cur fieri
debet. Tertõ qualiter ꝑ alias dilectio
B nes ificiatur. Pro pimi itellectu no
tandũ ꝙ dilectio ꝓximi valde necessa-
ria ẽ hoi. q2 hõ fm phm est aial polli
ticũ. id est. sociale. Patet illud ꝑ mul
tiplicẽ scripturã. Nã tantã dilectiõez
xps voluit nos habere ad ꝓximos vt
diceret Petro qrenti. quotiens debe-
ret dimittere ꝓximo in se peccãti. Re
spondet ꝙ vsqꝫ septuagies septies. id
est. quadringẽtis nonaginta vicib9 fm
Hiero. Itẽ Joh. xiij. ait. Mandatũz
nouũ do vobis. vt diligatis inuicẽ sicut
dilexi vos. Nouũ quo ad ꝑfectissimũ
xpi modũ diligẽdi. Nouũ. q2 nos no
uos facit de vetustis vt exponit Tho.
in postill. Vel nouũ. q2 semp ligat ac
si de nouo ligaret. Vñ Rom. xiij. Ne
mini quicqꝫ debeatis nisi vt inuicẽ di
ligatis. Jõ vt Hiero. ait. Cũ Johãnes
moriturus inter discipuloꝝ man9 ad D
ecclesiã duceret ꝛ crebro diceret. Fili-
oli diligite inuicẽ. Et qdam quereret.
cur hoc totiẽs replicaret. Rñdit. Mã
datũ dñi ẽ. ꝛ in eo oẽ mandatũ imple
ri põt. Hinc ad Ro. xiij. Qui diligit
proximũ suũ legẽ impleuit. Et subdit
Nõ adulterabis. nõ occides. nõ fura-
beris. nõ falsũ testimoniũ dices. non
ↄcupisces rem ꝓximi tui. Et si qd ali-
ud est mãdatũz in hoc ꝟbo instaurat.
id est. ↄtinet ꝛ implet. Diliges ꝓximũ
tuũ sicut teipm. In isto etiã ↄtinet pce-
ptum dilectiõis dei. q2 ꝓxim9 nõ põt
ordinate diligi nisi ꝓpter deũ. als dile-
ctio nõ eẽt sancta. Sꝫ ꝓpter qd vnũqdq-
cũqꝫ ꝛ illud magis. Hãc etiã ob cãm.
vt dicit Aug. de ciui. dei. sepe vnũ ꝓ re
liquo ponit. Hoc etiã videt innuere
xps Joh. xv. dicẽs. Hoc ẽ pceptũ meũ
vt diligatis inuicẽ sicut dilexi vos. Di
cit meũ. q2 i dilectõe ꝓximi de9 diligit
Scdo notãdũ qs sit ꝓximus vl fra- C
ter nr. Nã illã qõnem mouit legisperi
tus xpo. post ꝯ preceptũ Luc. x. Pro
cui9 solutiõe xps mouit pabolaz de eo
q icidit i latrones. postqꝫ qsiuit. Quis
tibi videt ꝓxim9: Rñdit legisperitus
Ille q fecit ei miscdiaz. Rñdit ei xps.
Vade ꝛ fac silr. Ex hoc Aug9. li. j. de
doct. xpia. sumit solutionẽ qõnis. Et
allegat mgr in. iiij. dis. xxviij. q volunt
ꝙ ꝓximus cẽsendus ẽ qlibꝫ rõnalis
creatura cui a nob exhibẽdũ ẽ officiũ
miscdie. ꝛ a q nob exhibẽdũ ẽ. nõ eñi
ꝓpinquitas generis facit ꝓximũ. sed
opus miscdie impensũz. Ex quo patz
ꝙ qlibet est nr ꝓximus q hic viuit. q2
cuilibet põt a nob ipẽdi miscdia vl no
bis ipẽdi. Scdo ꝙ aie i purgatorio st
nri ꝓximi. q2 a nob recipe pñt miam
suffragioꝝ. Tertio ꝙ etiã angeli in ce-
lo. q2 nobis miscdie opa ipẽdere pñt.
Quarto omes aie btẽ eadem ratione
Quinto xps eadem ratione. xps in-

q̃3 sm q̃ hõ s3 nec demones nec aie dã
nate sũt pximi nri q̃ nec nob opa mi
sericordie nec nos ipsis impẽdimus.
Vñ oẽ btificabile ẽ noster pxim⁹. vt
cõiter dicunt doctores. in.iij.dis.xvij.
D Tertio notandũ sm Tho.li.de pfe
ctione spũalis vite. vbi supra. Et.ij.ij.
.q.xliiij. deus nõ pcipit vt pximũ to-
to corde diligam⁹. q̃ nõ ẽ vniuersale
bonũ nrm. s3 pticulare bonũ. nec pci-
pit vt diligam⁹ pximũ eq̃liter sibi vel
eque fortiter ⁊ eque intenso affectu. q̃
ordinate q̃ ad intẽsionẽ diligere pxi-
mũ debem⁹. sm Aug. vt postea dicet
videlicet vt pmo aiam nram secundo
aiam pximi. tertio corpus nrm dili-
gamus. Sed debem⁹ pximũ nostrũ
diligere sicut nos. His suppositis dic
Tho.li.q̃ pus. ⁊ c. q̃ pfectio dilectio-
nis pximi que necessaria ẽ ad salutẽ
quattuor debet hre sm quattuor in p-
cedenti cap. tacta in.ij.parte de diligẽ
do se. Vñ multu3 eadẽ quattuor hic
rememorãda sunt. Na3 de dilectione
pximi q̃ cadit sub consilio in sequẽti
ca. determinabit. Primo igit oportet
q̃ dilectio pximi sit vera. vt dictũ est.
Quicũq3 aũt aliquid assumit in suu3
vsum nõ vere amat illud. s3 magis se-
ipsum. vt in pmo mẽbro de dilectiõe
sui dictũ fuit. Sed sicut aliq̃s res as-
sumim⁹ in nrm vsum ita etiã ⁊ hoies
ipsos. Ex q̃ sequit q̃ si pximos eo tã-
tũmodo diligim⁹ inq̃ntũ in nrm vsu3
venire possunt. manifestũ ẽ q̃ eos nõ
vere diligim⁹ nec sic nos ipsos. Et q̃dẽ
apparet h in amicicia vtilis ⁊ delecta
bilis. Qui eñi amat aliquẽ q̃ ẽ ad su-
am vtilitatẽ ⁊ delectatõnẽ seipm ama
re puincit cui ex altero bonũ delecta-
bile vel vtile q̃rit nõ illi3 ex q̃ q̃rit. Ta-
les eñi tã false amãt pximos sic tu false
dicis amare pisces gallinacios q̃s tuo
stomacho vis nõ aũt eis bonũ vis s3 ti
bi. Rõ aũt q̃re dilectionẽ pximi opor
tet cẽ verã nõ fictã ẽ. q̃ charitas vt de-
scribit Apl's est q̃ pcedit de bono cor
de ⁊ sciẽtia pura ⁊ fide nõ ficta. Et .j.
Cor.xiij. Charitas nõ q̃rit q̃ sua sunt
Dul⁹ rei etiã seipm exẽplu3 dat apl's
.j.Cor.x.dicẽs. Nõ querẽs qd mihi
vtile ẽ s3 qd multis vt salui fiant. Scdo
ad determinatũ modu3 diligẽdi pxi-
mũ sicut se inducit vt sit iusta ⁊ recta.
oportet igit vt eo ordine q̃s bona pxi
mis optet q̃ sibi quisq3. s. tacta d3 opta
re. pcipue q̃dẽ bona spũalia. deide bo
na corpis. demũ q̃ in exteriorib⁹ reb⁹
psistunt. Vñ tã tibi q̃3 pximo btitudi
nẽ. ⁊ virtutes orãdo desiderare debes
sine pditione absolute dicẽdo. O de⁹
illa mihi pfer. Rõ ẽ. q̃ talia bona nul
li obesse pñt. orãdo aũt p scia p bonis
corpis ⁊ exteriorib⁹ cõditionaliter im
plicire peti debẽt. puta si prosunt ad
btitudinẽ. Rõ est. q̃ talia multis ob-
sunt. multis etiã psunt. Sed cui psunt
nouit de⁹ cui cõmittit p cõditionem.
Hunc etiã modũ Socrates orare do
cuit. vt habet i vitas phor. Jõ Aug.
de doctrina xpiana dicit. Nõ eq̃ dili-
gat qd min⁹ vel ampli⁹ diligendũ est.
Tertio ex pdicto mõ pcipitur vt sit E
sancta pximi dilectio. Pro q̃ notãdũ
q̃ in dilectione pximo3 semp pungit
plures puenire vel adiuuari. Quidã
eñi cõueniũt in aliq̃ naturali vnione
sm generationẽ materialẽ. puta q̃ ex
eisdẽ parẽtib⁹ ortunt. Alij vo puenuit
cõuenientia q̃dam ciuili. puta q̃a sunt
eiusdẽ ciuitat3 municipes sub eode3
pncipe ⁊ eisdẽ legib⁹ gubernant. Alij
sm aliqd officiũ vel negociũ aliq̃ pue
niẽtia vniunt. Sicut q̃ sunt socij in ne
gociãdo vel militando vel fabricãdo
Et hmõi pximo3 dilectiões honeste
quidẽ ⁊ recte possunt esse. Sed nõ ex
hoc sancte dicunt. s3 solu3 ex hoc dile-
ctio pximi ordinat in deũ. Sic eñi ho
mines q̃ sunt vni⁹ ciuitat3 psortes in b

cōueniūt qrui ſubdunt ꝑncipi cuius legibꝰ gubernant. Ita oīs hoīes inquantū naturaliter in beatitudinē tēdunt hñt quandā generalē ꝯueniētiā in ordīe ad deū ſicut ad ſūmmū oīm ꝑncipē ⁊ btitudinis fontē. ⁊ totiꝰ iuſtitie legiſlatorē. cuiꝰ bñficio ⁊ guberna tione viuunt. bonū aūt cōe ſm rectā rōnē ē bono ꝓprio ꝑferendū vt docet natura de vacui ꝑuētione. ⁊ mēbra in cordis vl' in capitis defenſiōe. ⁊ ciues in ciuitatis ⁊ cōmunitatis ꝓpugnatione. ḡ ī iuāꝑſiꝰ ⁊ ꝓximi dilectōe cū ſint pticularia bona dilectio ſancta efficit qñ in deū vniuerſale nr̄m bonū ordinat. Vñ. j. Joh. iiij. Hoc mādatū habemus a deo vt q̄ deū diligit diligat
F fratrē ſuū. Quarto ex mō dilectōis inſtruimur vt proximi dilectio ſit efficax ⁊ opoſa. vt ſicut vnuſq̄ſq3 nō ſolū ſibi optat bona aīe ⁊ corpis. ſ3 etiā effectualiter ad habendū laborare debet. Sicut etiā ad bonū nō ſufficit bonū hr̄e affectū ſ3 etiā effectū hr̄e oportet. ſm illud. j. Joh. iij. Nō diligamꝰ vbo neq3 lingua ſ3 ope ⁊ veritate. Dia illa tradit Tho. ſentētialit' li. de pfectione
G ſpūalis vite. Ex pmiſſis ſequit particularis regl'a magiſtralis. Qñ q̄s peccat mortalit' cōtra dilectionē ꝓximi q̄ eſt qñ aliq̄d cōmittit notabilit' cōtra dilectionē ꝓximi. tūc ē mortale pctm̄. qñ nō. tūc eſt veniale. Qñ aūt aliquid ſit cōtra dilectionē ꝓximi pōt attēdi penes iſta ꝑcepta legis nature. Q3 tibi nō vis fieri. alteri ne feceris. Et ponit Thob. iiij. Et q̄ vis tibi rōnalit' fieri ⁊ ex debito. alteri hoc idē facias. Et ponit Matt. vij. Et pōt etiā attēdi penes ſcādalū actiuū qd ego infero ꝓximo meo malo exēplo. Sed ī q̄nto oporteat aliq̄d eſſe cōtra dilectionē ꝓximi vel quātū ſit illud ſcādalum ad hoc q̄ ſit mortale nō eſt determinatū ꝑciſe. q2 in modico facere ꝯ ꝓximū, non eſt mortale. aut ī pño eū ſcādalizare. Vñ attēdat q̄libet penes ſeipm q̄d ſibi vellet vel nō vellet fieri. ⁊ p qd factū frangeretur int' ſe ⁊ ꝓximū amicicia vl' nō ſm hoc iudicet aliq̄d mortale vel ve-
niale. Scd̄o pz ex pmiſſis q̄ q̄libet H
volēs ꝓximū ſuū peccare mortaliter. aut cui placeat deliberate pctm̄ mortale alteriꝰ ille in hoc peccat mortalit' q2 quicq̄d deliberate fit cōtra charitatē illud ē mortale. ſ3 velle ꝓximū mortaliter peccare. aut gaudere deliberate de pctō mortali cōtrariat' charitati dei ⁊ ꝓximi. Dei in quē deberet ꝓximū ſancte diligere. ꝓximi cui vult tm̄ malū. Tertio ſequit' a fortiori q̄ ille peccat mortalit' q̄ ꝓximū ad mortalit' peccandū ex deliberatiōe inducit. aut inducere nitit'. vt ꝯſilio. iuſſione. auxilio inducere nitens ad fornicandū ꝑdandū. ⁊ ad ſīlia pz. q2 vult malū mortale ꝓxio quē ſic odit nō diligit. quē tm̄ efficaciter ſic deberet diligere. vt ab eo malū auerteret. ⁊ bonū ſuaderet.
Quo ad ſcd̄m ꝑncipale notādū q̄ I
plura ſūt motiua ꝓximū diligēdi elicita ex dict' bti Ambro. li. de officio. ⁊ bti Anſhel. li. de ſimilitudinibꝰ. Primū eſt diuia iuſſio cui diligētiſſime ē obediēdū. vt patuit in ꝑmo notabili. ⁊ ꝑmo ꝑcepto. ſm illō Ps. Tu mādaſti mādata tua cuſtodiri nimis. Scd̄ꝫ ē exēplū brutoꝝ aīaliū ſe ſolo inſtinctu nature ī ſua ſpecie amātiū mirabilit' plus aūt tenet' hō rōne ꝑditꝰ. vñ Ecc. .xiij. Oē aīal diligit ſibi ſīle. Sīle pz in mere exñtibus. vt aqua nō ꝯtrariatur aque. ſed cōcordat. ignis igni. aer aeri. ⁊ terra terre. Tertiū eſt cognatio ⁊ vnitas originis. Vñ ſm Aug. li. de doctrina xp̄iana. Non putādus ē ꝓximus ſolum qui conſanguineus eſt. Adam ⁊ Euam intēdamus. ⁊ ſic oēs fratres eſtimꝰ. Nec in aliq̄ ſpecie pfecta aīaliū repit'. q̄ ab vno principio

prodierint. sicut oēs hoīes ab vno pri mo hoīe. Quartū ē fraternitas spūa-lis melior carnali. Nā oēs xp̄iani vnū p̄rem xp̄m. ⁊ matrē vnā beatissimā vir ginē Mariā ⁊ eccl̄iam catholicā habe mus. Vñ Matth. xxiij. Patrē noli-te vob vocare sup terrā. vnꝰ em̄ p̄r ē ve ster q̄ in celis ē. Quintū exēplū ē xp̄i qui p̄ncipiū. medium ⁊ finē decursus sue vite p nobis etiā inimicis posuit. Vñ Joh. iij. Sic deꝰ dilexit mūdū vt vnigenitū filiū suū daret. vt oīs q̄ cre-dit i ip̄m nō pereat ꝫ habeat vitā eter-
K nā. Sextū est exēplū angl'orum q̄ etiā pessimos hoīes ex charitate custodi-unt. Vñ Matth. xviij. Videte ne cō-temnatis vnū ex his pusillis. Angeli em̄ eorum in celis sp videt faciē p̄ris mei q̄ in celis ē. Septimū ē exēplū mēbro rū hūani corpis ad fulendū sibi inui-cem. Nā si pes infirmat. manꝰ leniter palpat. caput se inclinat. alter pes ad medicū peditat. dorsum se curuat. vi-det oculus. ⁊ auris medici p̄cepta au-scultat. ⁊ sic de aliis. Cū aūt tota eccle sia vnū sit corpꝰ. ⁊ singuli alterꝰ mem bra. idez facere deberemus. nec aliqd mēbrū despiciēdū eēt. Vñ Rom. xij. Multi vnū corpꝰ sumꝰ. singuli aūt alte riꝰ mēbra. Octauū ē silitudo hoīs ad deū. ad cuꝰ effigiē quilibz ē in mente formatꝰ ⁊ baptismo reformatꝰ. Vñ si cut q̄dā pueros plus diligūt q̄ sunt si-miliores p̄ri quē dilexerūt. sic ⁊ nos si p̄rem deū diligeremꝰ multū sibi simi lem quēlibz diligeremꝰ. Mēs em̄ vi-delicet memoria. intellectꝰ ⁊ volūtas sunt qbꝰ capaces sumꝰ oēs infiniti bo ni ⁊ vniuersalis. Idcirco etiaz vt Sco. dic sup. iij. de charitate. Charitatꝭ ha-bitꝰ inclinat habentem ad velle habere deū a se. ⁊ etiā ad h̄ inclinat vt deꝰ dili-gat ⁊ capiat a p̄ximo saltē cuꝰ amici-cia sit deo gr̄a. Charitas em̄ nō ē habi-tus p̄uatū amorē in dilecto querens. sicut cupiditas vel zelus q̄ sociū non vult hr̄e vel in se retorquet oīa. Non ē est intuitꝰ multiplicis boni ex dilectiōe proximi sequētis. q̄ vtilitas dz eē occa sio nō cā p̄ncipalis saltē sicut etiā cibi odor bonꝰ est occasio comedēdi non cā. ꝫ sanitas corpis vl' delectatio eiꝰ est cā comedēdi. ex dilectiōe etiaz p̄ximi sequit amicitia. suffragiū. ꝯsolatio ⁊ p petua vita. Quo ad tertiū p̄ncipale L
notādū q̄ dilectio p̄ximi q̄ multiplici ter mereri possemꝰ heu p q̄tuor falsas proximi dilectiōes sophisticat ⁊ falsi-ficat. q̄ inutilis ad vitaz eternā efficit Prīa ē carnalis q̄ vt plurimū ē inter personas diuersorum sexuū. scz solū ppt delectatiōes carnales. ⁊ sp ē mala. nisi q̄rū inter ꝯiuges rōne matrimonij ex cusat. Hec dilectio nōnunq̄ a spū f'm Apl'm ꝯba incipit ⁊ ad carnalia degene rat insensibilit. Vñ ad dep̄hendēdū talē falsitatis amorē se sub pallio bo-ni abscondētē. sciēdū. q̄ dep̄hēdi pōt p quedā indicia. Est aūt p̄mū indiciū carnalis amoris q̄ eo capti ad inuicē loquunt pauca de spūalibꝰ ⁊ virtutibꝰ ⁊ m̄lta de tpalibꝰ ⁊ inutilibꝰ. Et ad ta-lia ꝯba vix sufficit tēpus eis. Hec sen-tiens caueat caute. ne capiat ne laque us humiliet euz. Per oppositū spūalis dilectio p̄ximi pascit spūalibus ⁊ pa-scit ac ociosa fugit. Secūdū indiciuz carnal' amoris ē q̄ inq̄eto corde cogi-tant de se inuicē cū sunt a se absentes. p̄mo q̄dem fit de bonis. scd'o de inutī libus. demum de noxiis. Sed spūalis amor q̄escit in deo. eū quez vere amat cōmēdat deo orōnibus quieto corde nec cōpatit nec cōgaudet dilecto nisi quātū rō dictat recta. Tertiū indiciū est impatiētia ꝯdilecti. vt si quē diligit vnꝰ alē tristat vl' timet se minꝰ diligi tri stat si bō alicō largiut. si familiaritas ei arridet. ꝫ charitas oēz hoīez diligit ⁊ ꝯdiligi letat honeste ⁊ d' bn̄ficō alterꝰ

impēso ꝯgaudet. Quartū indiciū carnalis amoris sunt munuscula. dulces littere. sudariola. ⁊ hmōi trāsmissa. q̄ fm̄ Hiero. xp̄i amor non hʒ. itā talia cōseruata dilectionē nociuā nutriunt ⁊ inspecta inficiūt. Sʒ spūalis amor hʒ puras ⁊ crebras orōnes exhortatorias allocutiōes ⁊ pīarū necessitatum subuētiōes. Quintū indiciū ē inordinata dissimulatio viciorꝫ adinuicē. ꝓditio maioris ꝓfect⁹. in casu q̄ alterutz localiter distare oporteret. ⁊ defensio alteri⁹ in aliq̄ vicio vel excessu. ꝗ charitas fm̄ illud Apoc. iij. dicit cūʒ xp̄o.

N Ego q̄s amo arguo ⁊ castigo. Scd̄a dilectio ꝓximi ē cupiditatis qua quis aliū diligit ꝓpter lucrū soluʒ. sic serui diligūt dn̄os. q̄r volūt habere lucrū. s. preciū. ⁊ sic ecōuerso dn̄i seruos. Sic etiā diligim⁹ equos nr̄os. vineas. bona ⁊ silua. Et illa dilectio nō ē meritoria qn̄ procedit ex solo amore seu affectione ꝓprij cōmodi. Tertia dilectio ē nālis fundata in cōiunctiōe naturalis originis. vt cū volum⁹ alicui bonū. q̄r cognatus vel cōsanguine⁹. ⁊ sic parētes. liberos ⁊ cognati consangnineos diligūt. Que dilectio pōt eē bona vel mala fm̄ diuersas circūstantias. ꝗ nū q̄ꝫ est meritoria illa nālis dilectio. qn̄ quis diligit aliū solū iō quia cognat⁹ eius ē. Sic etiā bruta diligūt fetus suos. Vn̄ Greg. in omel. de ap̄lis. Iste veraciter charitatē habet. q̄ ⁊ amicuʒ diligit in deū ⁊ inimicū ꝓpter deū. Nā sunt nōnulli q̄ diligūt ꝓximos scilicet ꝓpter affectionē carnis ⁊ cognatiōis. quibus tn̄ in hac dilectiōe sacra eloq̄a nō cōtradicūt. ꝗ aliud est qđ spōte impendit nature. aliud qđ p̄ceptis dn̄icꝫ ex charitate debetur obediētie. Hi nimirū ⁊ ꝓximū diligunt. ⁊ tn̄ ista sublimis dilectiōis p̄mia nō assequunt. q̄r amorē suum nō spūaliter ꝗ carnaliter impendunt. Siquis tn̄ diligit cognatos non solū ideo q̄r cognati sunt. sed etiā ꝓpter deum ⁊ ex charitate infusa tūc fit dilectio meritoria. grā eīn non destruit naturā. ꝗ eā dirigit ⁊ ordinat. Quarta dilectō ꝓximi ē socialis. qua q̄s alteri vult bonū solū iō q̄r est soci⁹ ei⁹ vel amicus. ꝯciuis. cōpatriota ⁊ familiaris sibi. Que pōt eē bona vł mala. fm̄ circūstantias. ⁊ qn̄ fit solū ꝓpter societatē. tūc nō est meritoria. Vnde Matth. v. Si diligitis illos q̄ vos diligūt quā mercedē habebitꝫ. Dilectio igit̄ ista q̄rta pōt eē mala vt in his qui se iuuāt ad pctm̄. bona ꝗ non meritoria in his q̄ sine charitate in bonis se iuuāt. ⁊ meritoria si fit ꝓpter deum.

Capitulum. iij.

De ordine autē dilectionis tria sunt vidēda. Pⁱo de numero ⁊ gđu diligēdorū. Scd̄o de A
ordine quo ꝓximis effectiue ꝑ elemosynā vł aliter subueniendū sit. Tertio an petōres sint diligēdi. Q̄tum ad B
p̄mū itellectū notādū p̄mo q̄ ꝓxim⁹ vel q̄s met pōt intelligi diligē tripl̄r. Primo mō cōplacēter ⁊ delectatiue. id est. q̄ q̄s delectet̄ ⁊ complacentiam habeat in bono qđ aliquis possidet. Scd̄o mō aliq̄d diligit̄ affectiue seu optatiue vł desideratiue. Tertiō mō effectiue. Nā dilectio ē volicio boni. ⁊ illa dilectio dicit̄ dilectio affectiua seu optatiua. Illi⁹ aūt dilectiōis sunt plures effect⁹. vt elemosyna corꝑalis vel spūalis. ⁊ oꝑa bona alia. ⁊ exhibitio taliū effectuū dicit̄ dilectio effectiua. Scd̄o rememorādū q̄ bona nob̄ ⁊ ꝓximis desiderāda sunt triplicia. Quedā maxia vt btitudo. Alia media vt virtutes. Tertia īfima vt corꝑi deseruientia. ⁊ qb⁹ male vt possum⁹. vt scia. bonor diuitie ⁊ silia. Tertiō nō q̄ cū cha C
ritas iclinet ad diligēdū diuersa bona meliora ⁊ optīa q̄ ordo nccari⁹ est ibi. Vn̄ sup illo Cant. ij. Ordinauit i me

charitatē. Ambro. dic. Multoꝝ cha-
ritas inordiata est. qḋ pmū ē. ponunt
tertiū ⁊ q̄rtū. peccat ꝗ prepostere agit
Nā scire qd facias. ⁊ nescire ordinem
faciēdi. nō ē pfecte cognitōis. Ordis
nāq3 ignorātia ꝯturbat meritoꝝ for-
mam. Ordo igit̄ diligēdoꝝ ſm magi-
strū in. iij. dis. xxix. put elicit̄ ex Aug.
li. de doc. xp̄ia. Amb. vbi ṗus. ⁊ Hie-
ronym⁹ sup Ezech. ꝯsistit in. xij. gradi
bus. Nā pmo oim de⁹ diligēdus est.
pmo affectiue sic sup oia vt diligatur
ꝓpter se tm̄. ⁊ alia oia diligant̄ ꝓpter
ipm relatiue i eū ordinando ea ⁊ tā fir-
mo amore ei q̄s inhereat ꝙ hō potius
vellet se ⁊ oēm creaturā non eē q̄3 deū
nō eē. ⁊ ꝙ hō ꝓpē nullā creaturā deli-
berate ⁊ sciēter faciat aliq̄d ꝯtra prece-
ptum dei sibi dilecti. i quo tn̄ dz cauere
vt habes ṗcepto. iij. c. viij. ℞. Scđo
diligat̄ sup oia ꝯplacēter ⁊ delectatiue
sic ꝙ nulli velit bonū sicut deo. Tertio
effectiue diligēdus ē sup oia. Maxi-
mi eñ effect⁹ exterioris charitat' sibi
exhibendi sūt. puta honor ⁊ reuerētia
spēalis ꝯformitas voluītatū. obediētia
laus. grāꝝ actio. ⁊ silia. ſm illud ps.
Laudate eu3 ſm multitudinē magni
tudinis ei⁹. ex q̄ p3 ꝙ hñ sibi timere hñt
q̄ hoi interdū reuerēti⁹ seruiūt q̄3 deo.
⁊ ecōuerso timere hñt ṗsidētes talem
honorē sibi fieri ꝑmittētes vt dic glo.
D Hester. xiij. quā ob cām Mardoche⁹
venerari noluit Aman malū. Scđo
gradu q̄lib3 tenet̄ seipm diligere q̄tū
ad aīam sibi bonū volēdo. put expositum
ē pmo. c. plus affectiue. id est. ex
tensiori affectu seu actu dilectiuo q̄3
ꝓximo. q2 tenet̄ itēsiori affactu ⁊ voli-
tione sibi ipsi velle bonū btitudis ⁊ vir
tutū ⁊ actuū bonoꝝ q̄3 cuicūq3 alteri
hoi. ⁊ tenet̄ se firmius diligere ad illa
ita ꝙ minus possit auerti a dilectiōe
sui q̄3 cuiuscunq3 alteri⁹ post se. Ex q̄
p3 ꝙ non solum bonus hō ex charitate.
imo malus deb3 ſm legē se plus
diligere ⁊ intēsius amore optatiuo q̄3
proximū. saltē ordinato amorē. qui. s.
est respectu ṗdictoꝝ triplicium bonoꝝ.
Nō tn̄ q̄diu ē malus dz se plus ꝓprio
bono diligere cōplacēter ⁊ delectati-
ue. q2 non ꝯplacere ſ3 tristari dz de eo
ꝙ nūc est ⁊ desiderare ꝙ fiat bon⁹. ⁊ si
bi hoc q̄nātorius pōt ⁊ diligentius q̄3
cuicūq3 alteri ꝓcurare. Quilibet etia3
hō tenet̄ oēs hoies viatores diligere
eq̄liter. ⁊ sicut seipm referēdo equali-
tatē ad paritatē boni qḋ optat̄. q2 q̄li-
bet tenet̄ ꝓximo cuilibet optare ⁊ vel-
le eandē btitudinē. id est. equalē btitu
dinē. quā sibi optat. ⁊ eandē ꝑfectiōe3
virtutū ⁊ grāꝝ q2 hoc ē diligere ꝓxi
mū tuū sicut teipm. id est. ad ide3 bo-
nū ad qḋ teipm. vt vult Aug. sup illo
Gal. vj. Operemur bonū ad oēs. Et
apls dicit. j. Cor. vij. Volo oīes ho
mines eē sicut me. id ē. ad tātū bonū.
licet nō tāto affectu tenear. Tertio E
gradu post seipm tenet̄ q̄s inter oīs
maxie diligere intēsiue parētes suos.
q2 q̄nto res diligibilis ē ipi diligenti
magis cōiuncta. ⁊ q̄nto magis ⁊ plus
diligebat̄ ab ea. ⁊ q̄nto plura ⁊ maiora
bñficia suscepit ab ipa. tāto plus ⁊ in-
tēsius dz eā diligere. Sed parētes ali-
cuius sunt hmōi. q2 pmo gradu ꝯiun
cti dilectōe ṗueniētes natos ⁊ eis esse
post deu3. nature ⁊ disciplinā tradide-
runt. ꝗ ⁊c. S3 diceres. q̄d si parentes
eēnt mali. nōne tūc ceteri min⁹ ꝓpinq̄
vl' etiā extranei boni eēnt amore parē
tibus ṗponēdi. R̄n̄. ꝙ ꝯplacēter ⁊ de-
lectatiue debem⁹ plus diligere melio
rem. q2 debem⁹ plus ꝯplacere i bono
suo adepto. ⁊ in maiori bono plus q̄3
in minori bono. S3 homo sic amore
optatiuo ⁊ desideratiuo tenet̄ se plus
diligere intensiue. etiam si malus sit.
Ita etiā optatiue ⁊ desideratiue debet
homo plus diligere parentes malos

q̃ alios viatores quoscunq̃ bonos. q2
debet intensiori actu eis optare ⁊ desi
derare vitã eternã. ⁊ vt boni fiãt. q̃ cui
cunq̃ alteri viatori etiã meliori. Et debz
etiã hõ maxie ad hoc conari ⁊ coope-
rari s̃m exigentiã stat⁹ sui. vt boni fiãt
⁊ charitatẽ acq̃rant ⁊ in ea p̱maneant.
Nõ aũt debet approbare eoꝝ mala fa
cta q2 hoc eẽt eos odire. Quarto post
parẽtes debz hõ maxime diligere in-
tensiue filios ⁊ filias. Quinto deinde
fratres ⁊ sorores. Sexto consequẽter
plus ꝓpinquos q̃ minus ꝓpinq̃s. Se
ptimo domesticos plus q̃ extraneos
Octauo extraneos. Et hoc seruandũ
est tam s̃m ordinẽ charitatis infuse q̃
s̃m ordinẽ rectũ nature quẽ charitas
nõ aufert. s̃ precipue regulat. Et nõe
Rich. in tertio. dis. xxix. q̄ intẽsio di-
lectionis attendit s̃m ꝓpinquitatẽ ad
deũ que ẽ bonitas ipsi⁹ diligibilis. po
test ꝗ dicit ipe tãta esse bonitas extra-
neo vl̃ min⁹ cõiũcti. ⁊ tãparua bonitas
⁊ ꝓpinquitas mihi magis cõiũcti. vt-
pote q2 nõ attinet mihi nisi i tertio vel
quarto gradu. q̄ ex maiori affectu de
beo diligere extraneũ magis bonũ q̃
magis ꝯiunctũ mihi ⁊ minus bonũ.
Hoc etiã innuit Amb. cũ dic̃. q̄ do-
mestici boni sũt etiã malis filijs p̱po-
F nẽdi. Nono debem⁹ inimicos dili-
gere vt bono nature coꝝ bonũ velim⁹
s̃ inq̃tũ sũt inimici. id ẽ. iiuste nobis
nocere cupiẽtes. n̄ debem⁹ eos diligẽ.
Nõ scdi. q2 tũc pctm̃ amaremus. Nõ
p̱rimi est. q2 etiã sunt ꝓximi s̃m illud
preceptũ Matt. v. Diligite inimicos
vr̃os. bñfacite his q̄ oderũt vos. Pro
quo s̃m Tho. notandũ. q̄ hm̃oi dile-
ctio nature inimici põt dupl̃r ꝯsidera
ri. Uno mõ in generali. ⁊ sic diligere
inimicũ ẽ de nc̃citate salut̃. vt cuz q̄s
in generali diligit ꝓximos. ab illa ge-
neralitate inimicũ n̄ excludat. al̃s pec
caret mortaliter ꝯ charitatẽ. Alio mõ
cõsiderat̃ dilectio ꝓximi in speciali vt
scz q̄s i speciali moueat̃ motu dilecti-
onis actualis ad inimicũ suum. ita q̄
actualiter velit ⁊ optet sibi bonũ. illud
nõ ẽ de nc̃citate p̱cepti. Exẽplũ q̄n co
gitas de Socrate inimico. n̄ oportet
q̄ statim optes sibi bonuz actualiter.
Nõ est. q2 p̱ceptũ de dilectiõe inimici
est affirmatiuũ. iõ nõ obligat p̱ semp
s̃ p̱cepti ẽ vt nõ odias eũ. ⁊ vt nũq̃ ve-
lis ⁊ optes sibi mala intẽtiõe nocẽdi.
q2 nõ odire ꝓximũ est p̱ceptũ negati-
uum. iõ obligat semp̱ ⁊ pro semp̱. Est
tñ vt dicit Tho. de necessitate charita
tis s̃m p̱parationẽ animi vt scz homo
habeat animũ paratũ ad hoc vt i singu-
lari inimicũ affectiue diliget si necessi
tas occurreret. s̃ q̄ absq̃ necessitat̃ ar
ticulo homo hoc actu impleat p̱fecti-
onis ẽ. ⁊ adhuc maioris p̱fectiõis si a-
more elicito actu ferat̃ dilectiue in ini
micũ cũ affectu volẽdi sibi bonũ. po-
tissime q̄n inimicus actu offendit. vt
xp̱o in cruce accidit. De hac materia
pleni⁹ dicet̃ in p̱cepto. v. d̃ homicidio
Decio ⁊ vndecimo ⁊ vltio diligere de-
bemus ex charitate corpa nr̃a ⁊ proxi-
moꝝ eis volẽdo bonum. Sũt aũt cor
poris bona. cibus. pot⁹. aer. gaudiuz.
tristicia. somnus. vigilia. abstinẽtia. et
tam ꝓspera q̃ aduersa. inq̃tum talia
deseruiunt spiritui. Inq̃tuz vero spm̃
in virtutib⁹ impẽdiũt. talia ⁊ similia nõ
sunt bona corpis s̃ nociua q2 damna
tur p̱ talia eternaliter. vl̃ ad illud dis-
ponit̃. Itẽ q̃ttuor dotes aie sunt optia
corpis. q̄ sine labore vie non acq̃rim⁹. G
Ex p̱missis oibus conclusionẽ illã
nota doctorũ cõmuniter. q̄ q̃uis qui
libet oẽs alios homies ex precepto te
neat̃ in genere diligere sicut seip̃m. id
est. ad equale bonũ. non tamen opor-
tet ipsum in quẽlibet spẽaliter ⁊ equa
liter affectuz dilectiõis dirigere. Sed
dubitat̃ cum multe sint conditiones

quibus mēbra xp̄i inuicem cōiūgunt
preter tactas. vt relatio vxoris ad ma
ritum. filij ad patrē spūalē. subditi ad
prelatū. discipuli ad magr̄m. ꝛ dn̄i ad
seruū. ꝛ ecōuerso. Cur q̄ bis nō fit mē
tio p̄ Ambro: R̄ndet Bonauē. dis.
.ij. in .iij. q̄ oēs reducunt ad p̄fatas. vt
pma vxoris ad dilectionē sui. scd̄a ad
dilectionē p̄ris carnalis dilectio p̄ris
spūalis ꝛ p̄lati siliter. Vltima duo ad
dilectionē domesticoꝝ. Scd̄o dubita
tur. vtrū pater carnalis plus sit diligē
dus p̄re spūali. R̄n. ibidē Rich. in ter
tio q̄ sic. q̄ licet p̄r spūalis magna det
nō tñ trauere est cū bñficij qd̄ impēdit
cum nō det filio illud bñficiū nisi mi
nisterialit̄. Pat aūt carnalis dedit fi
lio eē nature. sic cā efficiēs. ꝛ bñficiū
nutritōis ꝛ doctrie. honor tñ magn⁹
debet p̄ri spūali ꝑpter statū. bñficiū ꝛ
ꝛ etiā ꝑpter subsidiū. Tertio dubitat
an cōiugatus plus teneat diligere vxo
rē q̄ p̄entes. R̄n ſm Tho. q̄ vxor plū
git viro vt vna caro. Matt. xix. Erunt
duo in carne vna. ideo intēsius diligi
tur vxor. ſ; maior reuerētia ē parētib⁹
exhibēda rōne pncipij. Vn̄ i q̄busdā
magis debet vir assistere parentib⁹ q̄
vxori. ſ; q̄tum ad vniōne carnalis co
pule ꝛ cohabitatiōis. relictis oībus
adherebit vxori. nō simplicit̄ relictis
oibus. q̄ nō bis q̄ ad parētes ꝑtinent
qbus etiā subueniendū ē. Quarto du
bitat. an creaturas irrōnales licite di
ligere possimus. R̄n. Tho. in summa
q̄ non tanq̄ ad ea ad que amicitia ha
beat. ſ; sicut bona q̄ alij volum⁹ inq̄n
tum scz ex charitate volum⁹ eas ꝯser
uari ad honorē dei ꝛ vtilitatē hominū
Et sic deus eas diligit. Et hic pōt. xij.
gradus esse diligēdi. Ex q̄ p; q̄ male
faciūt q̄ canes. aues. equos. vestes. pe
cuniā ꝛ hmōi plus q̄ aiaꝫ vel corp⁹ in
D se vel in alijs diligūt. Quo ad secun
dum pncipale. cui magis sit bñfacien
dum: R̄n. Tho. in .iiij. dis. xv. dicens
Et dicit phs. ix. Ethi. Illud facile nō
est determinare ꝑpter multas diuersi
tates boni ꝛ necessarij. tamē h̄ est tenē
dum. q̄ semp magis reddendū est oe
bitū q̄ bñficiū ipendēdū. vt ipse dicit
ibidē. nisi ex pte altera assit maior bo
nitas vel necessitas. ꝛ ideo parētib⁹ ꝛ
ꝑpinquis ꝛ bñfactorib⁹ et eis a q̄bus
spūalia accipit hō magꝫ debet elemo
synam facere si indigeāt. ꝛ ceteris pa
ribus. meliorib⁹ magis ꝛ magis indi
gentibus. Et sic ſm has tres ꝯditiōes
debēt gradus in elemosynis ꝯstitui. s.
ſm honestū. necessariū ꝛ debitū. assi
gnare sūt in singul̄ q̄n vnū alteri eoꝝ
p̄ferat ē impossibile. q̄ singulares cō
ditiōes q̄ attendēde sunt. infinite sunt.
ꝛ nō cadūt sub arte. o e his aūt vnctio
docet ꝛ prudentiū ꝯsilium. hec Tho.
Quo ad tertiū pncipale q̄rit. cum I
oēs debeam⁹ diligere. an etiā pctōres
debeā⁹ diligē. R̄n. Tho. ij. ij. q. xxiij.
ꝛ magr̄ in. iij. dis. xxix. In pctōrib⁹ duo
sunt ꝯsiderāda. scz natura ꝛ culpa. Se
cundū naturā quā a deo hn̄t capaces
sunt btitudinis. ꝛ iō ſm naturā sūt ex
charitate diligēdi. ꝛ sic debem⁹ eos di
ligere scz optādo eis vitā eternā. peni
tentiā ꝛ pctis. iusticiā. ꝛ alia bona ad
vitā eternā ꝑmouētia. Sz culpa coꝝ
deo est ꝯtra ꝛ ei displicet. ꝛ ē ipeditiua
eoꝝ salutꝫ. Et iō ſz illā ꝯsideratiōꝫ sūt
oēs pctōres odiēdi. imo p̄r ꝛ mr̄ ꝛ fi
lij ꝛ ꝑpinq̄ vt docet Luc. xiiij. Iō ps.
Iniq̄s odio habui. Vn̄ Greg. i pasto
rali exponēs illō ps̄. Perfecto odio
oderā illos. dic. Inimicos dei pfecto
odio odisse ē. ꝛ q̄ facti sunt a deo dili
gere. ꝛ q̄ faciūt increpare. prauoꝝ mo
res pmere. vite ꝑdesse. Et ſm Aug. in
ſmone q̄dā. Esto siliis medico. medi
cus eīn odit egritudinē. ꝛ vt libet egro
tū febrē ꝓseq̄t. nolite amare vicia ami
coꝝ vroꝝ si amatis amicos vestros.

Capitulum.liiij.

Orro nūc quarto videndū est
p de dilectione ꝓximi put cadit
sub cōsilio. de q̄ tractanda sunt
tria. ſm tria p que dilectio ꝓximi ad
A ꝑfectionē tendit. Primo de exten-
sione dilectiōis fraterne. Scđo de in-
tensione eius. Tertia de efficacia seu
effectu ei⁹. Hꝗ oia ponit sanctus Tho.
li de ꝑfectione spūalis vite. c. xiiij. xv.
z. xvj. Circa primū igit̄ ad primū sciendū
ꝙ in extensione dilectōis ꝓximi ē tri-
plex gradus. Sunt eñ q̄dam qui ali
quos hoīes diligunt vel ꝓpter bñficia
impensa vel ꝓpter naturalis cognatio
nis vinculū aut ciuilis amicicie. Et
iste dilectionis gradus terminis ciuil'
amicitie coartat̄. Vñ dñs dic̄ Matt.
v. Si diligitis eos q̄vos diligūt. quā
mercedē habebitis: nōne z publicani
hoc faciūt? Et si salutaueritis fratres
vestros tantū quid amplius facitis.
nōne z ethnici h̄ faciūt. Sunt alij qui
dilectōis affectū ēt ad extraneos extē
dunt. dum tñ in eis nō inueniat̄ aliq̄d
qđ eis aduerset̄. Et hic quidē dilectio
nis gradus quodāmodo sb nature li-
mitibus coartat̄. Omīs eñ homo na
turaliter est oīs hoīs amicus. qđ ostē
ditur. q2 aliū errantē in via dirigit. z a
casu sublenat. ꝟ q2 naturaliter seipm
magis ꝙ aliū hoiem diligit. ex eadē
radice ꝓcedit vt aliq̄s diligat̄. z eius
cōtrariū odio habeat̄. iō ꝯsequēs ē. vt
infra naturalis dilectiōis limites ini-
B micoꝝ dilectio nō cōpꝛehēdat̄. Ter
tius aūt dilectiōis gradus est. vt dile-
ctio ꝓximi etiā ad inimicos extendat̄
quē q̄dē dilectiōis gradū dñs docet.
Mat̄. v. dicēs. Diligite inimicos vr̄os
bñfacite his q̄ oderūt vos. z in hoc ꝑfe
ctionē dilectiōis demōstrat esse. Vñ
cōcludit subdēs. Estote ergo ꝑfecti si
cut z pr̄ vester ꝑfectus est. Quādo au
tem inimici dilectio sit necessaria. nō
cōsulta solū. i p̄cedēti capitulo patuit
Qꝛ aūt dilectio inimici sit sūma. patꝫ.
q2 in dilectionib⁹ alijs ad diligendū
mouet aliqđ aliud bonū. puta vel be-
neficiū exhibitū vl' cōmunio sanguis
vel vnitas charitatis. aut aliqđ hmōi
sed ad diligendū inimicos nihil mo-
uere pōt nisi solus de⁹. Diligunt̄ eñ
inq̄ntū sunt dei. q̄si ad ei⁹ imaginē
facti. z ipsius capaces. z q2 deū oibus
alijs bonis charitas ꝑfert. nō ꝯsiderat
certū boni detrimētū qđ ab hostibus
patit̄ ad hoc ꝙ eos odiat. ꝟ magis ꝯsi
derat diuinū bonū. si eos diligat. Vñ
quanto ꝑfecti⁹ viget in hoīe charitas
dei tāto facilius anim⁹ hoīs flectit̄. vt
diligat inimicū. hec de Tho. Quo C
ad scđm sciendū ꝙ scđo ꝑfectio dile-
ctionis ꝓximi ꝯsiderat̄ ſm intēsionē
amoris. Manifestū est eñ ꝙ quāto
aliq̄d intensius amat̄ tāto facili⁹ alia
ꝓpter ipm ꝯtēnunt̄. Ex his ꝟ que bō
ꝓpter dilectionē ꝓximi dimittit vl' cō
temnit ꝯsiderari pōt an sit ꝑfecta dile
ctio ꝓximi. hmōi dilectiōis ꝓximi tri
plex gradus inuenit̄. Sunt eñ aliq̄ q̄
bona exteriora cōtemnunt ꝓpter dile-
ctionē ꝓximoꝝ. dum ea vel particula
riter ꝓximis administrāt. vl' totaliter
oia necessitatib⁹ erogāt ꝓximoꝝ. Qđ
videt̄ apl's tāgere cū dicit. Si tradide
ro in cibos pauperū oēs facultates
Et canī. viij. dr̄. Si dederit hō omnē
substantiā dom⁹ sue p dilectione q̄si
nihil despiciet eam. Vñ z dñs hoc cō
pꝛehēdere videt̄ cū dicit. Matth. xix.
Si vis ꝑfectus eē. vade z vende oia q̄
habes z da paupibus. z veni sequere
me. Vbi oim bonoꝝ exterioꝝ abdica
tionē ad duo videt̄ ordinare. s. ad dile
ctionē ꝓximi. cū dicit. Da paupibus
Et ad dilectionē dei. cum dic̄. Seq̄re
me. Ad idē etiā ꝑtinet si q̄s dānū i ex-
terioꝛib⁹ reb⁹ pati nō recuset ꝓpt̄ dile-
ctionē dei z ꝓximi. Vñ apl'us cōmē-

dat quosdã dicẽs Heb. x. Rapinã bo
norum vroꝝ cũ gaudio suscepistis. Et
Prouer. xij. Qui negligit damnum
ꝓpter amicũ iustus ẽ. Ab hoc em̃ di
lectiõis gdu deficiũt. q̃ de bonis q̃ hñt
ꝓximis necessitatẽ hñtibus sbuenire
nõ curãt. Vñ. j. Joh. iij. Qui habue
rit substantiã mũdi huius ꝛ viderit fra
trẽ suũ necessitatẽ hñtez. ꝛ clauserit vi
scera sua ab eo. quomõ charitas dei
D manet i eo? Scõus aũt gdus dile
ctiõis ẽ. vt aliq̃s corpꝰ suũ laboribꝰ ex
ponat ꝓpter ꝓximorũ amorẽ. Cuiꝰ rei
exẽplũ Apl's i se oñdit dicẽs. ij. Thes
sal. iij. In labore ꝛ fatigatione nocte ꝛ
die opantes ne quẽ vestrũ gu̾aremus
Ad idez refert. si q̃s tribulatiões ꝛ ꝑse
cutiões ꝓpter ꝓximoꝝ amorem pati
nõ recuset. Vñ Apl's. ij. Coꝝ. j. Siue
tribulamur ꝓ vr̃a exhortatiõe ꝛ salute
Et. ij. Timoth. ij. dic. Laboro vsq̃ ad
vincula q̃si male opans. sed verbũ dei
nõ ẽ alligatũ. iõ oĩa sustineo ꝓpter ele
ctos vt ꝛ ip̃si salutez cõsequant. Ab h
aũt gradu deficiunt q̃ de delitijs nihil
omitterẽt. aut aliq̃d incõmodi sustine
rent ꝓ alioꝝ amore. Cõtra q̃s dicitur
Amos. vj. Ve qui dormitis in lectis
eburneis ꝛ lasciuitis in stratis vestris.
qui comeditis agnũ de grege. ꝛ vitu
los de medio armenti. q̃ canitis ad vo
cem psalterij. sicut Dauid putauerũt
se habere vasa cãtici bibentes in phia
lis vinũ. ꝛ optimo vngẽto delibuti. et
nihil patiebant sup cõtritiõe Joseph
Et Ezech. xiij. dĩ. Nõ ascẽdistis ex ad
uerso neq̃ opposuistis vos murũ pro
domo isr̃l. vt staretis in ꝓlio in die dñi
E Tertiꝰ aũt gradus dilectiõis ẽ. vt ali
q̃s aiam suaz ꝓ fratribꝰ suis ponat. j.
Joh. iij. In hoc cognouimꝰ charitatẽ
dei. qm̃ ille ꝓ nobis aiam suã posuit.
ꝛ nos debemꝰ ꝓ fratribꝰ aias nr̃as po
nere. Vltra hũc aũt gdũ dilectiõis in
tendi nõ põt. Vñ Joh. xv. Maiorez
hac dilectionẽ nemo habet vt animã
suã ponat q̃s ꝓ amicis suis. Vñ in h
perfectio fraterne dilectiõis ↄstituitur
tñ aiam. id est. vitã corporalẽ. nõ vitaz
aie. q̃ deus ẽ. que aufert ꝑ pctm̃ mor
tale. ponere ꝓ proximorũ salute cadit
sub nccitate p̃cepti in articulo necessi
tatis. puta si q̃s videret aliquẽ ab infi
delibus seduci. deberet se mortis pe
riculo exponere. vt eũ a seductiõe libe
raret. Sz vt aliq̃s extra hos casus ne
cessitatis ꝓ salute alioꝝ mortis ꝑiculo
se exponat. ptinet ad ꝑfectionẽ iusticie
vel ↄsilij. Cuiꝰ exẽplum ab apl'o acci
pere possumꝰ. q̃ dicit. ij. Coꝝ. xij. Ego
aũt libẽtissime impendã ꝛ supimpen
dar ip̃e ꝓ aiabus vr̃is. Glo. Perfecta
charitas ẽ. vt q̃s paratus sit ꝓ fratribus
mori. Habet aũt quandã similitudiez
mortis ↄditio seruitutis que mors ci
uilis dicit. iõ ad eandẽ ꝑfectionẽ dile
ctionis ptinere videt. q̃ aliq̃s se ꝓpm
seruituti subijciat ꝓpter ꝓximi amorẽ
ꝛ q̃ se mortis ꝑiculo exponat. lz h ꝑfe
ctius videat eẽ. q: hõi eo naturalit̃ ma
gis mortẽ refugiũt. oĩa Tho. Quo F
ad tertiũ ↄsideratur etiã fraterne dile
ctionis ꝑfectio ex effectu. Quãto em̃
maiora bona ꝓximis impẽdimꝰ. tãto
perfectior dilectio eẽ videt. Sunt aũt
circa hoc etiã tres gradus cõsiderãdi.
Sunt em̃ q̃dã qui ꝓximis obsequunt
in corpalibus bonis. puta q̃ vestiũt nu
dos. pascũt famelicos. ꝛ alia opa mi
sericordie hmõi infirmis ministrãt. q̃
sibi dñs reputat exhiberi. vt pz Mark.
.xxv. Scõo sunt aliqui q̃ bona spiri
tualia largiuntur. que tñ nõ excedũt
cõditionẽ humanam. sicut qui docet
ignorantẽ. cõsulit dubitanti ꝛ reuocat
errantẽ. De quo ↄmẽdat Job. iiij. Ec
ce docuisti plurimos ꝛ manꝰ lassas ro
borasti. vacillãtes firmauerũt sermo
nes tui. ꝛ genua tremẽtia confortasti.
Tertio sunt etiam aliqui qui dona G

spūalia ⁊ dona supra naturā ⁊ rōnem
excedētia p̄ximis largiunt. scʒ doctri
nam diuinoꝝ.manuductionē ad deū.
⁊ spūalium sacramētoꝝ cōicationem
De his donis facit mentionem aplo
Gal'.iij.dicēs. Qui tribuit uob spm.
⁊ opat' v̄tutes in nobis.Et.j.Thessal'.
.ij.Cū accepistis a nobis verbū audi-
tus dei.accepistis illud.nō sicut v̄buʒ
hoīm ꝫ sicut est vere verbū dei.Hmōi
igit' bonoꝝ collatio ad singularē
quandā p̄fectionē ꝑtinet fraterne dile
ctionis . q2 ꝑ hec bona hō vltimo fini
cōiungit'.in quo sūma hoīs p̄fectio cō
sistit. Perfectio hec ostenditur Job
.xxxvij.vbi dicitur.Nunquid nosti se
mitas nubiū magnas.⁊ scientias p̄fe
ctas. Per nubes aūt fm btm Aug'.
sancti p̄dicatores intelligunt. Sūt il
le nubes semitas subtilissimas scʒ p̄di
catōis vias ⁊ p̄fectas sciētias. dū se su-
is meritis nihil eē sciunt. q2 ea q̄ p̄xi-
mis impēdūt supra istos existūt. Ad-
dit' aūt ad hāc p̄fectionē si hmōi spūa
lia bona nō vni tm̄ vl' duob' ꝫ toti mul
titudini exhibent' . q2 fm p̄hm bonuʒ
gētis p̄fectius ē ⁊ diuinius q̄ꝫ bonum
vnius.hec oīa Tho.

Capitulum.v.

Quartū p̄ceptū qđ p2imo loco
sub p2ecepto dilectiōis p̄ximi
continet'.Exo.xx.sic ponitur.

A Honora patrē tuū ⁊ matrē tuam vt
sis longeuus sup terrā. Ubi notāduʒ
p2imo q̄ p̄ter patrē nostrū quē quoti-
die inuocamus in oꝛōne dūica adhuc
triplices sunt patres.quos honoꝛare
debemus. P2imo carnales hic. Se
cundo spūales p̄lati.de quoꝝ nume-
ro fuit apl's dicēs.j.Coꝝ.iiij.Ego per
euāgeliū genui vos. Tertio p̄lāteo tē
poꝛales seu dn̄i . Ut serui Naaman
.iiij.Reg'.v.ei dixerūt. Pater si rem
grandem dixisset ꝓpheta certe facere
debueras.De p2imis parētib' p2imo

tria sunt notāda. P2imo quib' moti-
uis filij parētes debent honoꝛare.Se-
cundo q̄bus modis honoꝛem dūt eis
exhibere.Tertio quotupli' ꝯ preceptū
hoc ꝯtingat peccare. Quū ad p̄mū B
q̄ꝫ stricte hoc mādatū sit seruandū do-
cet p̄mo violantium dira maledictio.
Nā Geñ.ix.Cham deridens p̄ris sui
verēda in semine suo maledictus est .
Geñ.xlix.Ruben licet eēt p̄mogeni-
tus Jacob cū b̄ndicturus alijs isti di-
xit.Nō crescas.q2 ascēdisti cubile pa-
tris tui.Esau venatoꝛ ⁊ parū in taber-
naculis inhabitās b̄ndictionē p̄moge
niture ꝑdidit.quā Jacob obediēs iue-
nit Geñ.xxv.⁊.xxvij.Secundo idem
suadet vite filioꝝ abbreuiatio. Nam
Deut'.xxj. Si genuerit hō filiū cōtu-
macē ⁊ ꝓteruū q̄ nō audiat p̄ris vl' ma
tris imperiū.apprehēdēt eū ⁊ ducent
ad seniores ciuitatis illi'. ⁊ ibi accusa
būt eū de comessatōib' luxurijs ⁊ ꝯui
uijs.⁊ lapidabit eū oīs ppl's.sn̄ia ē ibi
dē.Sic duo filij Heli correpti a p̄re.
nec emēdati fortea vna die occisi sūt i
bello capta arca.j.Reg'.iiij. Tertiō C
ideʒ suadet multiplex natoꝝ b̄ndictio
Nā hic i p̄cepto illo sp̄ealit' lōgitudo
viuēdi i p̄miū ꝓmittit'.supple. si filio
valet ad salutē.vl' ad cōmodū ma'.s
eī nō ad h̄ valeret diu viuē plaga esſʒ
diu viuē.nō p̄miū.q2 diu i pctis viuē
tes pei' dānant'.Et ꝑ oppositū diu bñ
viuere bñficiū dei magnū ē. sic Sem
fili' Noe q̄ p̄rēʒ honoꝛauerat.q̄ Sem
videt' fuisse fm mltos Melchisedech
rex salem.quē cōstat diutissime vixisse
videlʒ annis plusq̄ꝫ sexcētis. ex Geñ'.
.xj.Qđ etiā pʒ in b̄ndictōib' Joseph
quē pater oibus filijs p2edilexit.eo q̄
obediēs fuerat in arduis.vt patuit in
exitu vltimo ad pascua versus fratres.
Hic inquaʒ Joseph quantā materiā
patiētie castitat'.quantā potētiā ade-
ptus sit.⁊ semē eius pʒ Geñ. xxxvij

D .xix.xlj.z.xlij.multipliciter. Quarto
idē docet filioꝝ iudeoꝝ z erga pentes
pia bonoꝝ ꝓuisio aut hūiliatio. Nā
Dauid Saul diu in ꝓsecutione māsu
rus in eiusdē pncipio sollicite matrē
z pře cōmēdauit regi Moab.j.Reg.
.xxij. Rechabite cū liberis ad iussum
pris eoꝝ Jonadab imppetuū non bi
berūt vinū domū nō edificauerūt. se-
mētē nō serebāt. vineā nō plātauerūt
z solū in tabernaculis māserunt. nisi
in necitate guerrarū. Hiere.xxxv. Id-
circo p cūctis israelitis laudant a deo.
Sic etiā pfectiōis exēplar Jesus erat
subdit⁹ illis.s.pentibus. Et in mortis
agonia de mře sollicitus virginē virgi
E ni cōmēdauit. Job.xix. Quito idē
docet paganoꝝ multiplex eruditio.vt
docet Valeri⁹ li.v. p plura exempla.
Nā filia quedam cui⁹ mř incarcerata et
fame necāda iudicis ꝯsensu obtinuit
vt mřem visitaret. p custodes tū ꝓus
ꝗsita ne alimēta afferret. q̄ filia mřem
diu lactās. tādē p custodes explorata
est matrē alere. qd cū iudex pcepisset
vite matrē filie donauit. in pietatis mu
nus z loc⁹ ꝯsecrat⁹ diijs a pplo. vt alij
scribunt. Itē ibidē Valerius dicit de
Corialiano romano q̄ cū a romanis
ꝓscript⁹ rex alioꝝ factus eēt. z roma-
nis nullatenus nec pcio nec donib⁹ re-
cōciliari valeret. veniēte ad eum de ro
ma mře stati a filio obtinuit romanis
pacē. Itē ibidē de filio Cresi regis re-
fert. q cū fili⁹ ei⁹ mut⁹ videret ab alio
quodā přē debere occidi. nec lingua
nec virib⁹ hūc přē eē demōstrare pos
set. in pietatis mun⁹ lingua ei⁹ soluta
est z locutus ē hūc patrē. z alia clare
F eloquēs in multoꝝ stuporē. Sexto
idem suadent creature irrōnales celi
aues. Naz vt dic Ambro. exameron.
.v. ciconie pie aues parētes senes nu-
datos plumis tegunt. fouēt alis z nu
triūt alimētis. Et ibidē dr. q admiran
da ē cornicis clemētia. Nā cū pentes p
longeuā senectutē plumarū tegmine
z alaꝝ regimine minorari ꝯtingit. cor-
nices iuniores ꝓprijs pennis eos fo-
uēt. z collecto cibo pascūt. qn etiā pa-
rētes eoꝝ senescūt. eos fultro alaꝝ su-
arū sublevātes z advolādū exercēt. vt in
pristino vsus mēbra dissueta reuocēt
z reducāt. vt dic Bartho. in d ꝓprieta
tib⁹ rerū. Et solū vt historiographi po
nūt. vultures pentes fame perire sinūt.
Et vt refert Guilh. de apibus pte.ij.
Apes iuniores nō i ope tm. s; etiā i fe-
tu q̄z iuuāt mřes. Septio illud do G
cēt insensibiliū exēpla. Vn Pe. Ra-
uen. Tolle radiū a sole z nō lucet. riuū
a fonte z desiccatur. ramū ab arbore z
arescet. mēbꝝ a corpe z putrescet. Sic
sepa filiū a deuotiōe pťna. z iā nō ē fi-
lius. s; collega istoꝝ de qb⁹ dr. Vos a
pře diabolo estis. z opa pris vři vultis
perficere. Quo ad scōm principale H
notādū sm Tho.ij.ij.q.cxxij. Licet in
h pcepto exprimat solū honoratio pen
tū. in illa tū honoratiōe intelligit mā-
dari sustētatio eoꝝ. z qcqd aliud a fi-
lio liberis ipis debitū ē. Sic interpratur
xps Mat.xv. Et sup illo Eph.vj. Ho
nora přem tuū z mřem tuaz. dic glo.
Jubemur parētes honorare. i. obseq-
um pietatis z reuerētiā exhibere. ac ne-
cessaria ministrare. Cōsistit aūt reueren
tia exhibēda pentib⁹ sm Alex. de hal.
in trib⁹. Primo in affectu. vt liberi parē
tes amēt. eis bona optēt. p eis orēt. z
exinde timeāt eos ac reuereant. z offen
sam eoꝝ caueāt ꝓpter ptātē quā a deo
in filios hūt. qꝛ sunt pncipia post deū
Scdo ꝯsistit i. signo exterioris reuerē
tia. que fit assurgēdo. supra se locādo.
verbū porrigēdo loquendi. z silibus.
Tertio ꝯsistit in affectu vt eis obediāt
in omibus. saltē q̄ ptinent ad vtilitatē
z necessitatē rei familiaris. z que pti-
nent ad bonos mores. que saluti sunt

neccessaria. fm illud Eph. vj. Obedite
filij pentib⁹ vris in dño .i. fm iusticiã
& fidẽ dñi dei. Et col'. iij. Filij obedite
pentib⁹ vris i oib⁹ .i. vt pus expositũ
est. Quarto ↄsistit in sustẽtatiõe eorũ
fienda p tria. vbo p ↄsolatões. facto p
ministeria corpalia vbi op⁹ ẽ et dono
tẽporali. Qr iustũ em ẽ q parẽtes pu
eros debiles nutriũt. tã dignũ est vt fi
J lij fortes pentes debiles iuuẽt. Du-
bitat circa h̃ primo. vtrũ hõ magis de
beat diligere prẽz q̃ matrẽ. Hãc que-
stionẽ mouet Seneca. li. declamatio-
nũ videlz an filius poti⁹ teneat alere
patrẽ q̃ matrẽ. sub h̃ casu. Quidã pa
ter a piratis capt⁹ ad filiũ misit p con-
silio habẽdo. s mr̃e ceca domi manẽs
nec habẽs aliud auxiliũ q̃ filiũ eũ p-
cipit manere. eo q vtrũqz iuuare non
posset. quẽ q̃ iuuabit fili⁹. Seneca for
titer ambas ptes roborat. s nõ soluit.
Legiste in rñdẽt. Instit. d pria ptãte
in glo. q citi⁹ hẽat prẽm alere. qr ex le
gis psumptiõe vt cõiter pl⁹ fili⁹ sperat
hr̃e a patre. Et Tho. ij. ij. q. xxvj. ar. x.
dicit q magis tenet diligere prẽm. qr
dicit btũs Hiero. sup Ezech. q post
deum omniũ patrẽ diligẽdus est pa-
ter. & postea addit de mr̃e. Ubi no-
R tandum q in istis cõparationib⁹ vt qui
dam dicũt. quos Tho. nõ reprobat. h
qd hic dicit intelligẽdũ ẽ p se. vt vide
licet intelligat eẽ q̃stio de prẽ inq̃ntuz
pater ẽ. an sit plus diligẽdus mr̃e in-
quãtũ mater ẽ. Põt em. subdit Tho.
in oĩbus huiõi tãta eẽ distãtia virtu
tis & malicie vt amicicia soluat vl' mi
nuat. vt dicit phus. viij. Eth. Et ideo
Ambro. dic̃ q boni domestici sũt ma-
lis filijs pponẽdi. s p se loquẽdo pat
magis diligẽdus ẽ q̃ mater. Amant
em pater & mater vt principia q̃dã na-
turalis originis. pater aũt hz excellẽ-
tiorẽ principij rõnem q̃ mater qr pat
est principiũ p moduz agentis. mater

aũt p modũ patiẽtis & materie. & ideo
pr̃ p se loq̃ndo ẽ magi diligẽdus. Tñ
hec spẽs amicicie d qua nũc loq̃mur
est amicicia q̃ debet pri & mr̃i fm ge-
neratõnis rõnẽ. Est em alia spẽs ami
cicie q̃ diligim⁹ amantẽ. Alia q̃ gene-
rantẽ. Prima specie possum⁹ plus di
ligere vitũ. secũda specie aliũ. Nã ma
tres naturaliter plus diligũt filios q̃
prẽs pter tres rões. Primo qr plus
laborãt in eorũ generatiõe. Uñ ponũt
sibi magis d suo. Scdo qr magis sciũt
q sũt sui filij q̃ prẽs. Tertio qr statim
natos secũ tenẽt & nutriũt. nõ aũt pa-
tres. sic & ↄsanguineos cũ qb⁹ magis
nutriti sumus vel cõuersati amplius
diligimus. qr amicicie naturali adiũ-
gitur amicicia socialis. & hoc totũ re-
dit ad hoc q pluo ponit mater de suo
in filio q̃ parer. s plus de eo qd fili⁹ ẽ
ponit a prẽ q̃ a matre. qr pat dat vir-
tutẽ formatiuã q̃ ẽ dispositio ad nobi
lissimã aĩe rõnalis formã. mr̃ vo ma-
teriã. & iõ naturalit hõ plus patrẽ dili
git & cõsanguineos ex pte prĩo. hec de
Tho. Dubitat scdo. an filij & filie in Z
reuocatiõe votorũ a pentib⁹ attẽptari
debeãt obedire. Rñ. fm Tho. ij. ij. q.
.lxxxviij. q filij & filie sub pentũ vl' tu-
torũ degẽtes tutela sunt in statu tripli
ci. Quidã q̃ nõdũ habẽt vsum rõnis.
& tales quãtũcũqz anĩosi nõ pñt ali-
quid vouere. quia nõ pñt deliberare.
Alij sunt qui ante annos pubertatis
.i. masculi ante decimũquartum an-
num. femell aũ duodecimũ attigerũt
vsuz rõnis. Et tales pñt quãtũ in ipis
est vouere sine pctõ. s votũ eorũ põt ir
ritari p parẽtes q̃rũ cure remanẽt ad-
huc subiecti. q̃ reuocatõ etiã sine pctõ
fieri põt a pentib⁹ vl' tutorib⁹. Nõ q̃re
nati vouẽtes nõ peccat. qr iplicite sub
intelligit si parẽtes ↄsenserit. Nõ q̃re
parẽtes reuocãdo nõ peccãt. qr vtunt
iure suo. Quantũcũqz tñ pfati filij aũ

annos pubertat9 sint doli capaces. nō possunt obligari voto solēni religiōis ꝓpter eccl'ie statutū qd̄ respicit id qd̄ in pluribꝰ accidit. Tertio sunt q̄ vouēt post annos pubertatis. ⁊ tales si sunt libere cōditionis quantū ad ea q̄ sunt sue ptātis ⁊ sue ꝑsone. pn̄t se obligare voto religiōis vel simplici vel solēni sine volūtate parentū. Et eadē rō est de alijs votis. ⁊ ꝯtrahere pn̄t. nō sunt aūt sue ptātis tales semꝑ q̄ ad dispensatione domesticā. Idcirco non possunt aliquid vouere qd̄ sit ratū sine cō-
N sensu patris. Dubitaꝫ tercio. an filiꝰ teneaꝫ obedire parētibus carnalibus q̄ntum ad oīa? Rn̄. Tho. quodli. ij. q. .v. ar. j. q̄ nō. ſ3 in q̄busdā. Nam cum obediētia p̄lata debeaꝫ. ad illa se extēdit debitū obediētie ad que se extēdit ius p̄lationis. Habet aūt pater carnalis ius p̄latiōis in filiū. Primo q̄dem q̄tum ad domesticā ꝯseruatione. Sic em̄ est paꝫfamilias in domo. sicut rex in regno. Vn̄ sicut subditi regis tenētur obedire regi in his q̄ ꝑtinēt ad gubernatione regni. ita etiā filij ⁊ alij domestici teneñ obedire patrifamilias in his q̄ ꝑtinēt ad dispēsatione domꝰ. Scd̄o q̄tum ad moꝝ disciplinā. Vn̄ apl's dicit Heb. xij. Patres quidem carnis nostre habuimus eruditores ⁊ obtēperabamus eis. Debet em̄ pater filio etiā disciplinā vt pħo dic̄. In his ergo teneꝫ obedire filius patri carnali. ⁊ nō in alijs. Vn̄ illud Col. iij. Filij obedite parentibꝰ vr̄is quo ad oīa. intelligiꝫ oīa ad q̄ se ius p̄lationis extendit. idō etiā nō exhibet irreuerentiā parētibus q̄ eis nō obedit in his in q̄bꝰ eis obedire nō teneꝫ. Quo ad ter-
N tium principale patet ex premissis q̄ multipliciꝫ nati peccāt contra hoc p̄ceptum in parētes. Primo qui parētes irrident paupes aut debiles. Terreat hos maledictio Cham Gen̄. ix. Secūdo quidā parētes duris verbis contristant. contra apl'm dicentem. j. Timoth. v. Seniorē ne increpaueris sed obsecra vt patrem. iuniores vt fratres. anus vt matres. iuuēculas vt sorores in omni castitate. Tertio alij parentibus maledicunt. ꝯtra illud Exo. .xxj. Qui maledixerit pr̄i ⁊ mr̄i morte moriaꝫ. Et Prouerb. xx. Qui maledixerit patri vel matri extingueꝫ lumen eius in medijs tenebris. ⁊ morietur in peccatis suis ⁊c̄. Quarto q̄ mortē parentū suoꝝ optant ex eoꝝ odio aut appetitu honoris vel hereditatis. Vn̄ Prouerb. xix. Qui affligit patrē erit ignominiosus ⁊ infelix. Quinto qui parētibus paupibus vel indigētibꝰ nō ministrāt ꝓposse. ꝯ illd̄ Eccl. iij. Fili suscipe senectā patris tui ⁊ si defecerit sensus eiꝰ ꝑ sapiam vel impatiētiā. supple. veniā da illi. Sexto q̄ non obediūt. ſ3 ꝓterue recalcitrāt in his videlicet q̄ ꝑtinēt ad pr̄is imperiū q̄ iubenꝫ lapidari. vbi. s̄. Septiō q̄ manus violētas in eos iniecerint. Contra q̄s Exo. xxj. Qui ꝑcusserit patrē vel matrē morte moriaꝫ. Octauo q̄ parētibꝰ defunctis ꝑ suffragia nō subueniunt. cōtra q̄s Prouer. xix. Qui affligit patrē erit ignominiosus ⁊ infelix. Du- O
bitaꝫ p̄mo. q̄re huic p̄cepto additꝫ promissio p̄emij plus q̄ȝ alteri mādato? Rn̄. s̄m Alex. de hal. i suo tertio ⁊ alijs. Primo vt ad sustētatione pentū allicerenꝫ filij ex p̄mio. queadmodū parētes alliciunꝫ ad nutritione filioꝝ ex natura. Scd̄o q2 cōgruū ē vt vitā p̄telātes in pentibꝰ filij tales etiā recipiāt lōgitudinē vite in seipis. Tertio q2 p̄cepta daꝫ eis ad q̄ in q̄busdā hō nō inclinaꝫ aut modicū. Sed ad subueniēdum filijs parētes inclinanꝫ multū ⁊ ecōuerso modicū. idō necesse fuit mandari. sicut videmus etiā q̄ trūcus prouidet ramis. non rami trunco. Corpꝰ

mēbris nō membra oīa corpi. Sol radio. nō radius soli. Fons riuo non riuus fonti. Dubitat scdo. vtrū aliq̄s P
p̄cepto patris possit cōpelli ad matrimoniū ɔtrahēdū. R̄ñ. Tho. iiij. scrip. dis. xix. ar. vlti. Cuꝫ in matrimonio sit q̄dam seruit⁹ ꝑpetua. pater nō pōt cogere filiū ad mr̄imoniū p p̄ceptū. cuꝫ sit libere cōditionis. ſꝫ pōt eū inducere ex rōnabili cā. ꝛ tūc sicut se hꝫ filius ad cām illā. ita se hꝫ filius ad p̄ceptuꝫ patris. vt si rō illa cogat de necessitate vel de honestate. ꝛ p̄ceptū similr̄ cogat. alias nō. hec Tho. Dubitat ter- Q
tio. vtrū inuitis parētib⁹ filius possit intrare religionē. R̄ñ. Tho. qōli. ix. q. v. ar. j. Distinguenduꝫ ē. q: aut iste q̄ habet ꝓpositū intrādi religionē videt se in seculo non posse viuere sine pctō mortali vel nō de facili. Si timet sibi de ꝑiculo pctī mortalis. cuꝫ magis teneat saluti anime sue ꝓuidere q̄ꝫ corporali necessitati parētū. nō tenet ī seculo remanere. Si aūt videt se posse ī seculo ɔuersari absq̄ pctō. Adhuc distinguendū ē. q: aut sine ei⁹ obsequio parētes nullo modo viuere pn̄t. ꝛ sic tenet eis seruire. ꝛ alia opa ꝑfectionis p̄termittere. ꝛ peccaret eos dimittens Si vo sine eius obsequio pn̄t parentes aliq̄liter viuere. nō aūt honorifice. nō ꝓpter hoc tenet opa ꝑfectionis dimittere. secus aūt est in illo q̄ iā religionē intrauit. quia cū iam sit mortu⁹ mundo ꝓpter ꝓfessionē. solut⁹ est a lege q̄ in mūdanis obsequijs parentibus tenebat. ſm doctrinā aplī Ro. vij. In illis aūt spūalibus. puta orōnib⁹ ꝛ huiusmodi. eis tenet fuire. Et hoc qđ dictum est de introitu religionis. pōt dici etiā de obseruantia virginitatis ꝛ d̄ alijs operibus ꝑfectionis. hec Tho.

R Dubitat q̄rto. vtrū ille cui⁹ pat nō pōt sustentari a filio nisi cōtrahēdo accipiat dotē vnde patreꝫ nutrire possit teneat ɔtrahere vt patrē sustētet: R̄ñ. Tho. eodē ar. Casus ꝓposit⁹ nō videt de facili possibilis. Dix em̄ cōtingere pōt. qn quis parētes sustentare possit absq̄ matrimonij cōtractu. saltē manibus opando ꝛ mēdicādo. Si tn̄ hoc cōtingeret esset idē iudiciū de virginitate seruāda in isto articulo ꝛ de alijs ꝑfectionis opibus. sic est de introitu religionis. vt p̄us dictū est. hec Tho.

Capitulum. vj.

D E honore secūdo patri videlicet spūali exhibendo videnda sunt tria. Primo videbitur q̄ꝫ stricte mandatuꝫ sit p̄latis spūalibus obedire. Secūdo in q̄bus sint ꝛ qualiter honorādi. Tertio quot modis circa eos h̄ p̄ceptū non seruet. Circa A
ad primū notandū q̄ pater spūalis ē quicunq̄ p̄latus regens in spūalibus aliquē. quē doctrina euangelica generauit. vel habet nutrire. ꝑsertim si eucharistie sacramentū vel alia sibi ministrat spūalia. vt sunt papa. eps. plebanus. ꝛ vicē eoꝝ gerētes. cōfessores p̄dicatores. abbatisse. priorisse. Unde apls. j. Coꝝ. iiij. Ego p euangeliū genui vos. De his intelligit illud mādatum aplī. Obedite p̄positis vestris et subiacete eis. ipsi em̄ ꝑuigilant quasi rōnem ꝓ animab⁹ vr̄is reddituri vt cum gaudio hoc faciāt nō gementes. De his xps ait Luc. x. Qui vos spernit me spernit. Et vt nō solū bonis sed etiaꝫ malis obedire debeamus. docet Matth. xxiij. xps. vbi sic dicit. Jesus locut⁹ ē ad turbas ꝛ ad discipulos suos dicēs. Sup cathedram Moysi sederunt scribe ꝛ pharisei. Oīa ḡ q̄cūq̄ dixerint vobis seruate ꝛ facite. ſm vo opa eoꝝ nolite facere. dicunt em̄ ꝛ nō faciūt. Et ad id deseruit apte exēpluꝫ in vitaspatrū. vbi dī. q̄ ad quēdā solitariū venit quidā p̄sbyter cuiusdā basilice vt cōsecraret ei oblationē ad cō-

municandū. quidā aūt venit accusās
sacerdotē apō solitariū. venit ḡ p̄sby-
ter q̄dā vice volēs ꝯsecrare oblationez
id est. celebrare missam. ꝫ solitari⁹ pul
santi nō aperuit. ⁊ sic sacerdos discef-
sit. Ervox ad solitariū. Ecce tulerūt si
bi hoīes iudiciū meū. ⁊ fact⁹ ē velut in
excessu mētis solitari⁹. videbatqꝫ q̄si
puteū aureū situlā aureā ⁊ funē aure-
um. aquāqꝫ valde bonā. haurire autez
vidit quendā leprosū ⁊ refudentē i vas
Vidit igit̄ hec solitari⁹ ⁊ cupiebat bi-
bere. ꝫ noluit ꝓpt̄ leprosum q̄ hausit.
Etvox. Cur nō bibis: nā iste solū hau
sit. nihil inq̄nauit. Expgefact⁹ solitari
us mysteriū ītellexit. ⁊ mittēs ꝓ sacer
dote sic̄ pino erat solit⁹. ab eo oblatiōz
B sumpsit. Sꝫ q̄rit̄. in q̄bus laici tene
ant̄ suis p̄latis ecclesiasticis obedire:
R̄n. Vlric⁹ li. vj. ti. iiij. c. xv. Laici nō
tenent̄ p̄laris eccl'iasticis obedire nisi
in his ad quoꝝ obseruātiā se in baptis
mo obligauerūt. scꝫ vt teneāt verā fidē
cū opibus. ⁊ abrenūcient sathane ⁊ oī
bus pompis ⁊ opib⁹ ei⁹. ⁊ p ꝯñs q̄tuz
ad oīe pctm̄ vitandū ⁊ sp̄ūale bonūz
prosequendū. In alijs aūt actib⁹ non
subdunt̄ eis nisi q̄tuz ad ista ꝑtinere
C seu reduci p̄nt. Quo ad scd̄m pnci
pale notādū q̄ honor debit⁹ p̄latis ec
clesiasticis p multa ē exhibēd⁹. Pmo
vt bonū eis corde optemus. ⁊ nōnun
q̄ꝫ p eis orem⁹. ne ꝓpt̄ pctā subditoꝝ
p̄lato grā verbi dei subtrahat̄. qꝛ dicit
Greg⁹. sup Ezech. omel'. xij. Aliquan
do aūt ꝓpt̄ malos auditores bonis tol
lit̄ s̄mo doctorib⁹. Aliq̄n vo ꝓpter bo-
nos auditores dat̄ s̄mo doctorib⁹ etiā
malis. Beniuole valde se habuit Da-
uid erga inimicū letalē Saulē prius
vinctū regē. ⁊ iā a deo abiectū. nō ob-
stāte q̄ i regez iāvinctus eēt Dauid. qꝛ
eñ Saul vnctus dn̄i fuit. mansuetissi
me se ad eū habuit Dauid. vt pꝫ. j. Re
gum. ca. m̄ltis. Quārto plus ad sacer-
dotes eccl'ie septēpliciter deo cōsecra-
tos nos beniuole hr̄e debemus. Itez
aliq̄n ꝓpter pctā ppl'i deus pmittit re-
gnare hypocritaz. Job. xxxiiij. qꝛ erit
sicut ppl's sic sacerdos. ⁊ sicut seruus.
sic ⁊ dn̄s eius Esa. xxiiij. ꝫ ad h̄ malū
euitādū optādū subditis ē. nedū pastor
p abrupta gradit̄ grex in p̄cipitium la
bat̄. vt Grego. dicit. Scd̄o subditi D
studere dn̄t vt bona de p̄latis dicāt. ⁊
eos honorēt. vel de eoꝝ malis taceāt.
nisi vbi locū habꝫ fraterna correctio. ⁊
mō licito sperat̄ emenda. Rō. qꝛ illud
ad quēlibꝫ fieri dꝫ. ꝫ plus circa p̄latū.
Nā de oī verbo ocioso reddituri sum⁹
rōnem. vt veritas ait. q̄nto plus de ma
lo ⁊ p̄lato detrahēdo. al's nihil seq̄tur
nisi infectio ppl'i ⁊ pctm̄ ꝓpriū. Ter- E
tio tenent̄ subditi eis ad reuerentiam
gestuū ꝓpter excellētiā status eoꝝ ⁊ di
gnitatis. Et tales s̄m magis ⁊ minus
Vn̄ apl's. j. Timoth. v. Qui bn̄ p̄sunt
presbyteri duplici honore digni habe
ant̄. maxie q̄ laborāt in verbo ⁊ doctri-
na. Quarto donis ⁊ obuētiōib⁹ hono
rādi sunt p̄lati ecclesiastici. puta deci-
mis ⁊ oblatōib⁹ cōibus ac alijs coruz
viribus. qꝛ talia sunt eoꝝ stipēdia ad
sustentationē vite eoꝝ ordinata. Et il-
lud ꝓbat apl's. j. Coꝝ. ix. post p̄fata ver
ba imediate subdēs. Scriptū ē. Non
infrenabis os bouis triturātis. Dign⁹
est eñ opariius mercede sua. Vnde ⁊
Matth. x. idē dicit̄. Dign⁹ est oparius
cibo suo. Hoc eñ dixit. q̄n misit disci-
pulos ad p̄existēdū ppl'is vbo ⁊ s̄mo-
nib⁹. Rō ē qꝛ in infinitū sunt meliora
sp̄ūalia tpalib⁹. j. Coꝝ. ix. Si nos vob
sp̄ūalia seminauim⁹. nō magnū est si
nos carnalia vr̄a metam⁹. Quito dn̄t
honorari in mandatis q̄ p̄cipiūt vt in
vitandis excōicatis. seruādis festiuita
tibus. ⁊ hmōi. Quo ad tertiū pnci F
pale notandū. q̄ tot modis ⁊ plurimis
pōt dehonorari p̄latus ecclesiasticus

q̄t modis honorari. Pͥo iudētes ꝑ-
lat̄ꝗ ad ꝑsonā. Scd̄o q̄ eis detrahunt
leuiter ꝛ multiplr̄ īsamādo vl̄ maledi-
cūt. ꝯ illō apl̄i Act. xxiij. Pͥcipē ppl̄i
tui n̄ maledices. Tertio q̄ eos gestib⁹
dehonestāt sine rōnabili cā. vt cuz eis
ludētes illicite luxuriātes ꝛ sic Cham
verēda moꝝ paternoꝝ ꝛ defectuosoꝝ
detegētes. ꝯ illō Exo. xxij. Dijs n̄ de-
trahes ꝛ pͥncipē ppl̄i tui nō maledices
Quarto q̄ eis debita i decimis oblati
onib⁹ ꝛ alijs subtrahūt ꝛ iurib⁹ eoꝝ. ꝯ
illō Malach. iij. dic̄ dn̄s. Inferte oēm
decimā i horreū meū vt sit cibus i do-
mo mea. Et Eccl̄. xiiij. Fili si habes
bn̄ fac tecū. ꝛ deo dignas oblatōes of-
fer. Quīto q̄ ꝑcepta ꝑlatoꝝ ꝯtemnūt
in his in q̄bus obedire tenēt. vt in ex-
cōicationib⁹ seruādis ꝑcipue scē mr̄is
eccl̄ie. Et q̄ in dieb⁹ dn̄icis ꝯtēnūt au-
dire missas ꝛ alijs festiuitatib⁹ ꝛ interes
se diuinis s̄m eccl̄ie ordinatōz ꝛ ꝑcepta ꝛ
ieiunia ab eis rite iussa trāsgrediunt.

Capitulum. vij.

D e tertio p̄te videlz ꝑlato secl̄ari
honorādo tria ponēt. Pͥo q̄z
nccē ꝛ rōnabilit̄ sint honorādi.
Scd̄o in q̄b⁹ sint honorādi. Tertio q̄t
mōis ꝯ eoꝝ honorē fiat ꝛ ꝯ h̄ ꝑceptū.
A Q̄tū ad ꝑmū nōndū. q̄ p̄res secl̄ariū
ꝑsonarū sūt oēs videlz q̄ gubnare hn̄t
aliquē vl̄ aliq̄s de secl̄arib⁹ in foro eo
rūdē. Sic igit̄ pr̄ familias ē pr̄ vxoris
filioꝝ famloꝝ ꝛ domū ihabitātiū. Sic
pͥnceps vel signifer vel capitane⁹ pr̄ est
subditoꝝ sibi. sic mgr̄ suoꝝ scholariū
ꝛ rex suoꝝ i regno. ꝛ ꝯsiliū cū mgr̄o ci
uiū oim ciuiū. Sbditos ār obedire q̄z
nccē sit suis ꝑlat̄ ꝛ prībus ꝑfat̄ Pͥo
docet imo īpcrat scptura. Scd̄o sctōꝝ
exēpla. Tertō phoꝝ documēta. Quar
to irrōnaliū facta. Et q̄nto nō sentien-
B tiū regimēta. Nā quo ad ꝑmū xp̄s
ait. Reddite q̄ sūt cesar̄ cesari Matt.
xxij. Hinc Petr⁹. j. Pe. ij. dic̄. Sub-
iecti estote oī hūane creature ꝑpt̄ deū
siue regi q̄si ꝑcellēti. siue ducibus q̄si
ab eo missis ad vindictaz maloꝝ. lau-
dem vo bonoꝝ. Paul⁹ etiā Ro. xiij.
dic̄. Qui ptāti resistit dei ordinationi
resistit. Docēt scd̄o illud sctōꝝ exēpla
Nā xp̄s tributū ꝓ se ꝛ Petro ex pisc̄
ministerio tribuit Matt. xvij. Nec pi
latū ꝑlatū vel iudicē xp̄s negauit. cui
ait. Nō haberes i me ptātem vllā nisi
tibi datū fuisset desup Joh. xix. Pau
lus ad cesarē appellauit ꝛ iudices iuo
cauit ifideles. vt pz Act. xxv. Mauri-
ci⁹ cū socijs suis idolatr̄ Diocletiano
ꝛ Maximiano ipatorib⁹ militare non
renuit vbi deo vero nō ꝯriū ipanit. Ex
q̄b⁹ pz q̄ tā mal̄ q̄z bōis ꝑlat̄ obedien
dū ē. vt pz p ꝑcedētia. ꝛ p Dauid q̄ ve
nerat⁹ ē saul nōdū depositū publice
p deum vl̄ ppl̄m. Vn̄. j. Pe. ij. Serui
sbditi estote i timore dn̄is ꝛ nō tm̄ bo-
nis ꝛ modestis ꝟ etiā dischol̄. Pz ter
tio p phica documēta. nā Aresto. eco
nomicoꝝ librum ꝓ regimie dom⁹ ꝛ li
bros politicoꝝ ꝓ regimie ciuitatū et
regnorum elegātissime cōscripsit. Sic
plura exēpla poit Valeri⁹ ꝛ ceteri.
C Docet idez q̄rto tā bestialiū hoim
q̄z irrōnaliū vita. Videm⁹ em̄ ꝑdones
vni obedire. sic ꝛ latrones. q̄ sine obe-
diētia nulla pax ꝑseuerat. Sic gallus
gallinas regit. grus grues. rex apum
apes. ꝛ caput mēbra i corpe. ꝛ talia ex
acte suis ꝑlat̄ obediūt. Quīto idē pz
etiā i nō sentiētib⁹. i toto etiā vniuerso
de⁹ ordiauit ignobiliora debere obedi
re nobiliorib⁹. sic angel⁹ ꝑest hoi. ala
corpi. celestia terenis. ꝛ humidis luna.
D ꝛ oī terre cū suis vegetabilib⁹ ꝑest sol.
Quo ad scd̄m pͥncipale notādū q̄
sbditi secl̄ares dn̄t i q̄nqz hōrare suos
ꝑlatos. Pͥo bona eis optādo. ꝛ deū
ꝓ eis orādo. Vn̄. j. Timoth. ij. Obse
cro fieri oōnes ꝑmo ꝓ regib⁹ ꝛ his q̄
in sublimitate sūt. Et Baruch. j. Ora-

te ꝓ vita nabuchodonosor. Rō est. qꝛ
ꝑꝑt pctā ppl'i aliqñ hypocrita dat po
pulis. Et ſꝫ Grego. qꝛ ꝑlati aliqñ nō
corrigūt ppl'm. idcirco ipſi ꝑlati infa-
tuant̄ ⁊ peccāt ⁊ ppl's punit̄. ij. Reg'.
vlt. vbi dr̄ de Dauid qui peccauit ⁊ tn̄
ppl's punit⁹ fuit. orare ḡ oportet ꝓ ꝑ-
latis. Scd̄o honorādi ſūt ꝟbis. vt bo
nā d̄ eis ſubditi referāt. Rō. qꝛ qñ ſiīd
nō fit ppl's ei⁹ recalcitrat. etiā in licit̄
⁊ ſic turbat̄ reſpublica. Et ſepe ea que
apparēt malefacere. vl' omittere ꝑlati
ipſi talia emēdare nō valēt vl' ppl's iu
dicās errat temerarie iudicādo. Ideo
Paulus ait ac. xxiij. Scptū ē. pn-
cipē ppl'i tui nō maledices. Tertio de
bēt geſtib⁹ honorari. ſeſſiōib⁹ ⁊ aliijs li
citis. j. Pe. ij. Deū timete. regē hono
rificate. q̄cq̄d eñ ei fit. deo fit. a q̄ oīs
ptās. Quarto ſūt ꝑlatis tributa dāda
exactiōes licite ꝓ republica telonea ⁊
ſteure. qꝛ ſine talib⁹ cōibus ſubſidijs
prudētes ꝯſiliarij. officiales ciuitat'. ⁊
ſtipēdarij. aut milites ſua officia ſiī'e
laborādo ꝓ victu facere nō pñt. Iō. j.
Cor. ix. Quis militat ſtipendijs ſuis
vnq̄: Et Ro. xiij. Reddite oīb⁹ debi-
ta cui tributū tributū. cui vectigal ve
ctigal. Quito obediēdū ē ꝑlatis i his
in q̄b⁹ ſūt aliq̄ eoꝝ ſubiecti eis. vt mi-
lites capitaneo. i reb⁹ bellicis. familia
pr̄ifamilias i domeſticis. ciues ꝯſilia
E rijs i ciuilib⁹. Iō Tbo. ij. ij. q. ciiij. q̄rit
an ſbditi teneāt ꝑlatis i oīb⁹ obedire.
Rñ. q̄ nō. ſꝫ i his vbi ſunt ꝑlatis ſubdi
ti eis aſtricti. Vñ ꝑmo ſbditi nō tenē
tur obedire q̄ vſurpaſſet dñiū ſibi. niſi
ꝓpter ſcādalū vel mai⁹ malū vitandū
obediēdo tñ in licitis nō q̄s peccaret.
Nec ſcd̄o ſubditi tenent̄ obedire ꝑla-
tis vbi imperāt vnū ⁊ alter maior ꝑla-
tus ſb q̄ eſt ꝑus iubet aliud. Eſt eñ re-
gula a btō Aug. manās. q̄ du ob⁹ ꝑla
tis ꝯtraria ꝑcipiētib⁹ obtpandū ē ma
iori. intellige i licit'. Tertio nullus dꝫ
obedire vbi i p̄latus ſubiceret aliq̄d q̄d
pctm̄ eſſet. qꝛ cū de⁹ h̄ ꝓhibebat ꝑ ꝑce
dētē regulā q̄ ē oīm dñs. deo ē obediē
duꝫ. Tñ ſm̄ Ray. ⁊ alios ꝑlurimos. q̄
ſunt ſubditi nō dico amici vel nō ſbdi
ti. tales ſbditi qñ dubitāt aliq̄d eē illi-
citū vel licitū debēt ꝑlato obedire. niſi
eſſet tale q̄d in q̄ nullo mō eēt excuſa-
bilis ignorātia. puta ꝯ articulū fidei ꝑ
cepta vl' ꝓhibitiōes. vl' generale ſtatu
tū eccl'e. Rō ē. qꝛ dubia ſūt i meliorē
ꝑtē interꝑtāda. Quarto ſbdit⁹ nō te F
net̄ obedire dño vl' ꝑlato ſi ꝑcipiat ei i
q̄ non ſbdit̄ ei. puta ſi intromitteret ſe
de actib⁹ aīe iteriorib⁹. vñ Seneca. li.
iij. de bñficijs Errat ſi q̄s eſtimat ſui-
tutē i totū hoiem deſcēdere. ps ei⁹ me
lior. i. aīa excepta eſt. Corpa obnoxia
ſunt ⁊ aſcpta dñis mēs q̄dē ē ſui iur'.
Iō dīc ꝯſeq̄nter Tho. In his q̄ ꝑtinēt
ad interiorē motū volūtat' hō nō tene
tur hoi obedire. ſꝫ i his q̄ ꝑ corp⁹ exte-
riua ſūt agēda. nec i talib⁹ oīb⁹. Qui-
to igit̄ i his etiā q̄ ꝑ corp⁹ exteri⁹ ſunt
agēda hō nō tenet̄ hoi obedire i oibus
talib⁹. qꝛ nō i his q̄ ad naturā corpis ꝑ
tinēt. ſꝫ ſoli deo. qꝛ i iſta ꝑte oēs hoies
natura ſūt pares. puta in his q̄ ꝑtinēt
ad corpis ſuſtētationē ⁊ ꝓlis gñatōeꝫ
Vñ nec tenent̄ ſui dñis nec filij pnti
bus obedire de mr̄imonio ꝯhēdo vel
virginitate ſuādā. aut alio aliq̄ hmōi
Sed in his q̄ ꝑtinent ad diſpēſationē
actuū ⁊ rex hūanaꝝ tenet̄ ſubdit⁹ ſuo
ſupiori obedire ſm̄ rōnē ſupioritatis
Sicut miles duci exercit⁹ in his q̄ ꝑti
nent ad bellū. hec de Tho. Patum G
ad tertiū principale patet ex ꝑmiſſis
q̄ multipliciter ſubditi faciūt contra
hoc ꝑceptū de honorādo ꝑlatos. Pri-
mo eis mala faciendo. vel pro eis nō
orando. cum tñ ꝓ oibus orandū ſit ꝑ
orōnem dñicam. Secūdo qui eis de-
trahunt. Vñ Exo. xxij. Dijs nō detra
hes. glo. iudicibus. Tertio qui ſine ti

more z reuerētia sunt ad eos. Contra illō Ro. xiij. Principes dei minister ē tibi in bonū. Si aūt male feceris time. nō enī sine cā portat gladiū. Et post pauca. Subditi estote nō solū ꝓpt irā sed etiā ꝓpter conscientiā. idō enī z tributa prestatꝭ. Quarto q̄ eis debita tributa stipēdia z steuras subtrahūt. tales ꝓ tāto sunt peiores q̄ꝫ fures ꝓ quāto in plures quis peccat q̄s ꝑuat iste q̄ subtrahit. ꝑstantes etiā tributa talia nō ꝑdunt. ꝫ tāto plus merent̄ quāto rē cōmunē. i. diuinaꝫ pluſq̄ꝫ ꝓpriam curāt. Ubi ptꝫ quorūdā modica charitas q̄ inuiti sunt ad talia. Quinto q̄ eis rebellizant. imo potius deo. Unū ea q̄ contra ꝑlatos fiunt deus sibi fieri dicit. vt pꝫ Numeri. xiiij. vbi ppl̄s dī murmurasse cōtra moysen z aaron. z tū deus ait Usqꝫquo detrahit mihi omnis populus iste. q̄uſq̄ꝫ nō credit mihi. Et ibidem Usqꝫquo mł̄titudo hec pessima murmurat cōtra me. Sic ꝑmo Reg. viij. qū Samuelē iudicē ppl̄us petiuit vt regē eis daret. domin⁹ ait. Nō te abiecerūt ꝫ me. ne regnē super eos.

Preceptum. v. Capitulum. I.

A P

Receptum

quintū ē. Nō occides De q̄ tria ꝑncipaliter sunt vidēda. Primo de homicidio ī se. Secūdo de causis homicidij videlꝫ ꝑrimis. z ꝓpinq̄s. q̄ sūt ira. inuidia. odiū detractio. z alie filie inuidie. Itē recōciliatōis omissio z fraterne correctionis. q̄ oia cā sunt vel eē ꝑnt homicidij corꝑis vł̄ aie. z hic ꝓhibent̄. Tertio d̄ scādalo z de derisione. q̄ occasio sunt occisiōis aīe z corꝑis. De homicidio in se tria ponent̄. Prīo q̄modo iuste q̄s occidere possit. z q̄t modis iniuste Scd̄o quō alie lesiones corꝑales etiā sub h̄ ꝑcepto ꝓhibent̄. Tertio de his q̄ valēt ad fugiēdū z detestādū homicidiū. Circa ad ꝑmū notandū ſm̄ Tho: ij. ij. q. lxiiij. q̄ duplex ē occisio. Quedā iusta. Alia iiusta hic ꝓhibita B
Ad occisionē iustā hoīs tria req̄runt̄. Primo cā iusta. vt q̄s occidat̄ ꝓ culpa. ꝑ quā talem mortē z occisionē meruerit. Unū Exo. xxij. Maleficos ne patiarꝭ viuere. Scd̄o ordo. vt seruet̄ in occisione iurꝭ ordo. z maxie q̄ hmōi occisio iubendo vel exequēdo fiat ab eo qui habet autoritatē legitime potestatis. vt iudex vł̄ ꝑlatus. Unū Numeri. xxxv. Homicidia sub testib⁹ punient̄. Et Deut̄. xxj. Fili⁹ inobediēs parētibus iubet̄ ad seniores ciuitatꝭ z ad ad portā iudici duci. Ro. xiiij. Quid iudicas alienū seruū. dn̄o suo stat aut cadit. Tertiū req̄situ ē iustus anim⁹. ita q̄ iudex mādans z minister exequēs occidat ꝓpt̄ bonū finē. z recta intētione. vt ꝓpt̄ ꝯseruationē iusticie z correctionē culpe. Unū Deut̄. xvj. Nō iniustum ē iuste exeq̄ris. Iudex igit̄ vł̄ ꝑnceps vel ali⁹ ſm̄ talia tria occidēs nō peccat. vt Aug. ꝓbat. j. de ciui. dei. Et hec occisio nō ꝓhibet̄. ꝫ iniusta occisio hoīm. non aīaliū irrōnaliū in q̄ q̄s dominiū habet. q̄ꝛ his licite pōt vti occidēdo. Idō alia ē occisio hoīs iniusta hic ꝓhibita. z fit quadrupliciter. Primo quādo occidit̄ innocēs qui nullā penam meruit. Secūdo quādo occiditur nocēs z qui meruit puniri. licet non meruit mortē. ꝫ minorē penam. Tertio quādo q̄ meruit mortē occiditur nō seruato legitimo ordine iuris maxie quādo occidit̄ ab eo qui nō hꝫ autoritatē legitime potestatis. Quarto quādo quis occidit̄ ꝓ culpa sua et ab habente autoritatē sed nō fit iusto animo vel fine. vt amore vindicte vel propter aliam aliquē indebitum finē
Fit autem transgressio. xv. modis C

contra hoc p̄ceptum.' ꝑut colligit ex
Tho.scđs.ij.q.lxiiij.Et ex Alexan.de
hal.in suo.iij.q.xx. Prio q̄n iudex vel
alter occidit innocentē volūtarie.pu-
ta cū qui nullā penā apud iudicē me
ruit.Exo.xxiij. Innocentē z iustū ne
occidas. Scđo q̄n iudex vel aliᵘ volū-
tarie z sciēter occidit q̄ meruit penam
corpalem.s; nō mortē. puta aliā penā
carceris.s.verberatōis vel si͛lem. Ter-
tio q̄n iudex vel alter occidit volūtarie
vel innocentē vel nocentē nō seruato
ordine iuris pretacto.maxime si occi-
dens nō habet autoritatē legitime po
testatis.vt q͛ nō iudex. vel q͛ in bello
nō iusto occidit hostē. Vñ Act.xxv.
Nō ē cōsuetudo romanis. q͛ aliquis
damnet̄. p̄usq̄ȝ is q̄ accusat̄ presen-
tes habeat accusatores.z locuȝ defen
dendi accipiat. Nullus enim vt dicit
Augustinus de ciui.dei. habȝ autori-
tatē recipiēdi vitā alteri q̄ autoritatem
a deo nō accepit.q̄ dicit Deut.xxxij.
Ego occidā z ego viuere faciā.pcutiā
z ego sanabo z̄c. Quarto q̄ occidit ho
minē mala itentōe.etiā al's reū z accu-
satū sufficienter.puta liuore vindicte.
aut appetitu pene. Quinto q̄ occidit
cōpulsus nc̄citate euitabili tñ.puta q͛
inuadentē se z occidere volentē euade
re posset fugiēdo vel adiutoriū aliorū
inuocando.z nō vult ꝑpter verecūdiā.
aut alio aliquo mō posset se saluare.s;
nō vult z occidit eum.talis homicida
est ɔtra hoc p̄ceptū.vt cōiter tenēt do-
D ctores. Sexto q̄ dādo opam rei illi
citer quā euitare deberet.occidit ho-
minē casu.z p̄ter intētionē.vt q̄ violē-
ter pcutit vterū pregnātis.nō intēdēs
occidere infantē nec matrē.si inde seq̄
tur mors mulieris vł fetus.reᵘ est ho-
micidij.maxie si sciᵘfuit aiatus.Exo.
xxi.q͛ dat opam rei illicite. Vel si qs
proijcit lapidē vel iaculum versus lo-
cum vbi transitus hominū ē cōsue-

uit.idem ē iudiciū.z sic de similibus.
Septimo qui dando opam rei licite.
nō tñ adhibēdo diligētiā debitā occi-
dit p̄ter intētionē holem.vt si q̄s in lo
co publico vbi ɔsueuerūt hoies tran-
sire secat arborē.dat opam rei licite. s;
si nō adhibet diligētiā debitā videlicȝ
circūspiciēdo.aut alte clamādo vt sibi
caueāt homies.occidat̄ aliquis.reus
est homicidij. De quo casu Deutro.
xix.habes.z sic de alijs. Octauo qui
vult z intēdit aliū iniuste occidere co-
ram deo homicida ē. etiā si nunq̄ȝ exe
quat̄ ope. Vñ sup illud Deut.v. Nō
occides.dicit glo.re vel volūtate. No-
no q̄ iubet aliquē iniuste occidi.vt Pi
latus manus lauās. xp̄m p̄cepit dari
militibᵘ z crucifigi. Decio q̄ suadet E
z ɔsiliū dat ad iniquā homis occisio-
nem.aut ꝓ tali iniqua homis occisio
ne instat sūdat z rogat.Et sic s̄m Mar
cum iudei xp̄m crucifixerūt hora ter-
tia linguis. Vnde s̄m Aug. piculose
decipiunt̄ q̄ estimāt nō homicidas il-
los quoꝝ ɔsilio fraude vel exhortatōe
homies occidunt. Vndecimo q̄ odit
proximū.q̄ vult.desiderat vel optat si-
bi mortē.z hoc solū ex appetitu vindi
cte z malū alterius. Vnde.j.Joh.iij.
Qui odit fratrē suū homicida est.scȝ
mēte z volūtate quam deus p̄ncipali-
ter respicit. Duodecimo q̄ negligit ꝓ
posse a morte liberare hominē quem
noscit positū in extrema necessitate z
periculo vite.vt cum noscit aliquē ho
minem in tali articulo constitutum.
q͛ circa eum apparent signa probabi-
lia extreme necessitatis future. nisi ei
subueniatur.si tunc homo negligit il-
li ꝓ posse subuenire de suo dando.aut
aliūde pcurando homicida reputat̄.
z agit ɔtra p̄ns preceptū. Vñ Amb.
Pasce fame morientē. si nō paueris
occidisti. Et Augᵘ.li.cōtra Faustum
Si incurras in eum famelicū. q̄ mo-

ri posset nisi porrigendo cibū sbuenī-
F as iā tu homicida teneberis. ¶Tertō
decimo mlier q̄ ē cā abortus. seu ex ni
mia ingluuie. aut ex nimia strictitudi
ne vestimēto ꝑ ad lasciuiā ordiata aut
ex nimia agitatōe forte in choreis cor
poris aut alijs silib⁹ vanis. aut q̄cūq̄
alio idebito mō. Et si fet⁹ iā sit aiatus.
tūc pctm̄ est ḡuius. q2 est vex homici-
diū. circa hūc modū tā viri q̄ mlieres
interdū rei sunt q̄ luxuriant cū impre
gnatis. Vn̄ dic dn̄s Alb. li. suo de aia-
lib⁹ li. ix. trac. j. c. ij. Sepe accidit inqt
q̄ q̄dā mulieres sil' abortiūt ꝯcipiūt.
ita q̄ in vno ꝯcubitu vn⁹ exit ꝑ abortū
ꝛ alter intrat ꝑ ꝯcepiū. ꝛ h̄ freq̄nter ac-
cidit i his q̄ multū delectant in coitu
Sepe etiā ꝯtingit q̄ q̄n vir coit cū mu
liere ꝑgnāte post octauū mēsem ꝯple
tū mulier abortū facit. Et iō ꝑiculosū
est tales moueri saltādo aut chorizan
do post ꝯceptū. q̄ntūcūq̄ semē bn̄ re-
ceptū sit. Nulla aūt alia ꝑ ala liū femi
na oino ab hoie recipit aut sustinet co
itū post impregnatōz. mulier h̄o tunc
plus appetit. Equa tn̄ aliq̄n sil'r patit
h̄ ibi. Idē li. x. trac. ij. c. ij. dicit. q̄ cauē
dū ē etiā tā viro q̄ im ꝑgnate mlieri a
multis alijs. Casus inqt abor⁹ ꝯcepti
fet⁹ sunt multi valde. Aliq̄n fit abor⁹
ex ꝑcussiōe. aut ex casu ab alto, aut ꝑ
exercitiū corꝑale laboriosū. aut ex ve-
hemēti saltu. adhuc ꝛ passiōes aie ali-
q̄n faciūt abortum. sicut ira vehemēs
aut tristicia aut timor. Silr faciunt ali
q̄n frigus sup̄fluū aeris. ꝛ etiā sup̄flua
calida. Vn̄ lōga balnea medici etiam
eis ꝓhibēt. Fit etiaz aliq̄n abortus ex
repletōe vehemēti aut sacietate pluri-
ma nauseata. Idē li. ix. trac. ij. ca. viij.
dicit. Femia obstetricādi indiget ma
gno exercitio. eo q̄ de facili i partu pe
riclitant. ꝛ mater ꝛ partus. nisi vtriq̄
caueat valde. h̄ de Alb. Que tn̄ non
sunt oia ꝑdicāda vulgo. nisi quedaz ꝛ

cum cautela maxima. ne discāt male-
facere q̄ nescierūt. Quartodecio pec-
cat ꝯtra hoc preceptū qui dat mulieri
venenū sterilitatis. aut mlier q̄ hmōi
recipit ꝓpter hoc vt iā nō cōcipiat pu-
er. aut quocūq̄ alio mō illicito impe-
diūt voluntarie. ne cōmixtiōe viri ꝛ mu-
lieris fetus ꝯcipiat. Quintodecimo G
peccat homicidio. q̄ sibi man⁹ iniicit
se voluntarie occidēdo. nisi ex speciali
dei reuelatōe certa h̄ fieret. vt d̄ Sam
sone dicit Aug. j. de ciui. dei. In quo-
libet alio casu peccat mortaliter se oc-
cidēs. ꝛ tāto grauī⁹. q̄nto agit ꝯtra na
turalē inclinationez qua q̄libet tenet
se diligere ex rōne. ꝛ diligit nālīter. et
sic peccat ꝯtra nālem iclinatiōez. id ē.
ꝯtra charitatē sui. ꝛ ꝯtra iusticiā cōem
cuius mēbrū est. ꝛ sibi adimit hō tem
pus penitēdi. Hic etiā re⁹ ē sui qui sic
viuit vel agit ꝓpter q̄d vitā suā notabi-
liter abbreuiat ꝛ notabiliter accelerat
mortem. Vn̄ Hiero. dicit. Nō refert
vtruz paruo tp̄e aut magno te interi-
mas. Et h̄ s̄m Bonauen. i. iiij. dis. xv.
ꝯtingit dupl'r. Pmo cū quis sibi dimi
nuit vitā ꝛ accelerat mortē. ꝛ facit hoc
sciēter voluntarie ꝛ ex intētōe. Et de il-
lo loquit Hiero. ꝛ ē grauę pctm̄. Sit
exēpli gr̄a inter plura vnū exēplum.
Aliq̄s sic se sanctū putat vł iustū vt se-
curus de gl̄ia iā impatiēs ꝓ p̄ria se af
fligit ꝑ indiscreta ieiunia. vigilias ꝛ ce
tera exercitia corꝑalia. ꝛ ꝓpter hoc si-
bi abbreuiet vitā vt cito sit cuz xp̄o. ta-
les male agūt. ꝛ perdūt nōnunq̄ vitā
p̄ntem ꝛ futurā. Sicut sil'r legit i col-
latiōe patꝝ collatō e. ij. Moysi. de p̄re
qui se in puteū ꝑcipitauit. Scd̄o ꝯtin
git hoc cū quis sibi abbreuiat vitam ꝛ
accelerat mortē dādo opam rei inuti-
li sup̄uacue ꝛ illicite. vt solet fieri ꝑ ni-
miā crapulā ꝛ sup̄fluā potationē. illud
est ꝯtra p̄ns ꝑceptū. Quo ad scd̄m H
principale notat Tho. scd̄a. ij. q. cxxij.

q licet in hoc mandato exprimatur solum homicidiũ cũ dicitur Nõ occides, tamen in illo homicidio tanq̃ in principaliori & maximo corporis nocumẽto intelligunt omnia alia corporis nocumẽta prohibita & naturalium lesio. puta mutilatio. vulneratio. incarceratio. verbera grauiter lesiua & similia. imo prohibet etiam affectus talia inferẽdi vel optatio vel cõsiliũ iussio & cõsensio &c. sicut dictũ fuit de homicidio. Vñ in talibus ꝯtra hoc p̃ceptũ faciũt multi. Primo iudex vel alius qui innocentẽ verberat. vulnerat. & similia facit qui talia in eo nõ meruerit qd sibi imponit. Secundo iudex vel alius qui nocentẽ lederet vulnere. carcere. & similibus. sed plus q̃ meruit. Tertio qui talia faceret nocẽti. nõ sm ordinẽ iuris. maxime qñ ledens non habet puniẽdi legitimã potestatem. Quarto iudex vel priuata ꝑsona mutilans vel ledẽs nocentẽ etiã sm ordinem iuris. qui nõ facit talia iusto animo ꝫ vindicatiuo. Quito qui dat operam rei illicite. & ꝑ hoc ledit aliquẽ in corpe. vt in exemplio prius de homicidio patuit. Sexto qui dat opam rei licite. nõ tamẽ adhibet diligentiaꝫ debitam. & sic ledit vt prius. Septimo q̃ iubet. suadet vel auxiliũ dat vel hmõi vt iniusta lesio iusto pximo inferatur vel etiam q̃ maliciose retrahit eũ. qui hominẽ defendere voluit aut cõseruare ab hmõi iniustis lesione. Octauo q̃ ex odio optat aut desiderat proximo huiusmodi mutilationẽ vel lesionem aut gaudet ideo solũ. quia nocumen-
I tum proximo est illatũ. Nono qui mutilaret se membro aliquo dempto casu quo mẽbrũ esset nociuũ corpori seu periculosum rõne putredinis. nisi hoc aliquãdo ex speciali instinctu fieret spũssancti. sicut de Marco pollicẽ sibi amputanti legit. vł Origene qui se castrauit. vt fidem inter mulieres sine suspitiõe predicare valeret. qd licitum fuit si a deo habuit. alr nulli licet se mutilare. Rõ prima. qr nullus nisi deus & respublica potestatẽ habet aliquẽ priuare vita aut mẽbro vluo. qui dicit. Ego occidã & ego viuere faciam. Scda rõ. qr etiam amputato mẽbro quocũq ad peccatũ inclinante vel coopante. viciũ in voluntate in nullo est eradicatũ. nulli ergo vt dicit Chryso. sup Matth. licet se castrare. corpaliter mẽbrũ abscindẽdo ꝫ mens castranda est. & corpus similiter ꝑ fugam mulierum. ꝑ ieiuniũ. ꝑ custodiã visus & aliorum sensuũ. & maxime ꝑ vigilationeꝫ aie ad expurgandas cogitationes malas. Ibi eñ est radix peccati & essentia puta in volũtate sm Chryso. vbi p̃us sup verbo. Sũt eunuchi q̃ se castrauerunt ꝓpter regnũ celorũ. Nõ inquam mẽbroꝝ abscissionẽ dicit sed cogitationum. Abscindere eñ mẽbrũ demoniace tentationis est. Notandũ tamẽ K
q p̃nceps qui p̃est ciuitati aut regno que est ꝑfecta cõmunitas. habet in suos subditos ꝑfectã potestatẽ coercendi. & ideo potest eis ꝑ se vel ꝑ alium q̃ eius potestate fungit infligere penas etiam irreꝑabiles. maiores & minores sm merita delictorum. seruãdo p̃fata tria in primo membro posita. Pater vero qui solũ preest familie domestice que est impfecta cõmunitas habet impfectam potestatẽ coercendi scilicꝫ solũ sm leniores penas. que non inferunt irrecupabile nocumentũ. quead modũ est verberatio mediocris. quaꝫ iubet spũssanctus ꝑ Salomonẽ Prouerbioꝝ. xiij. dicẽs. Qui parcit virge. odit filium. Et. xxiij. Noli subtrahere disciplinã a puero. si eñ ꝑcusseris euꝫ virga nõ morieẽ. Tu virga ꝑcutio euꝫ & aiam eius de inferno liberabis. Naꝫ pater familias tria tenet sibi subditis.

Primo nutrimentū corpis. Scđo do
ctrinā q̄ correctōib⁹ vel verbere inter-
dū crescit. Sed sine tertio. parū valet.
iō etiā dz dare exemplū bon ū. q̄ si nō
habet. timeat illud apli. j. Timoth. v.
Si q̄s suoꝝ maxime domesticoꝝ cu
ram nō hz. fidē negauit. ꝛ infideli ē de
L terior. Quo ad tertiuz pncipale ad
cessandū; ab occisiōe ꝛ lesiōib⁹ alijs nō
inferēdis multa valēt. Prīo docet ta-
lia abominari natura. naz oē aīal dili-
git sibi simile Eccl. xiij. Et rō nālis di
ctat proximo nō inferēdū qđ sibi odit fi
eri. Scđo cohibere deberet mag̃ pena
quā ex scriptura legim⁹ infligi inuasori
bus tam in p̄senti q̄ȝ in futuro. Unde
Matth. xxvj. Oēs q̄ acceperint gladi-
um gladio pibūt. Et Geñ. ix. Quicū
q̄ȝ effuderit humanū sanguinē. funde
tur sanguis illius. Qđ pōt intelligi tā
de futura q̄ȝ de p̄nti pena. Tertio hor-
ror huius pcti. videlz effusiōis sangui
nis. q2 clamat ad deū ꝯtra aduersariū
M Sūt aūt q̄ttuor pctā clamantia ad
deū. quoꝝ quartū ē homicidiū ꝛ in a-
lijs trib⁹ q2 sunt quoddā homicidiuz.
ideo etiā clamare dicunt ad deū. Pri
mū est homicidiū. Geñ. iiij. de primo
hoīe homicida dicit. Vox sanguinis
fratris tui Abel clamat ad me de ter-
ra. s. ad te vindicandū. Jō subdit Ma
ledict⁹ eris sup terrā. q̄ apuit os suū et
suscepit sanguinē fratris tui de manu
tua. Geñ. iiij. Scđm ē oppressio inno
centū. De quo Exo. iij. Clamor filio
rum israel ad me venit. vidiq̄ȝ afflictio
nem eoruz q̄ ab egyptijs opprimunt.
Tertiū est pctm̄ zodomiticū. De quo
Geñ. xviij. Clamor sodomorum ꝛ go
morreoꝝ multiplicatus ē. Quartū est
detētio mercedis mercēnarioꝝ. De q̄
Jacobi. v. Ecce merces oparioꝝ qui
messuerūt regiōes vr̄as q̄ fraudati sūt
a vob. clamat. ꝛ clamor eoꝝ in aures
dn̄i sabaoth introiuit. In pctō em̄ ꝯtra

naturam effunditur illud qđ potuit
esse materia humani corpis. In opp̄s-
sione vero innocentū ꝛ detētione mer-
cedis mercēnarioꝝ vita paupibus au
fertur. Uñ Eccl. xxxiiij. Panis egen
tium vita paupis ē. qui defraudat illū
homo sanguinis ē. Et ibidē. Qui au-
fert in sudore panē. quasi qui occidit
proximū suū. Et ibidē. Qui effundit
sanguinē ꝛ q̄ fraudē facit mercēnario
fratres sunt. Quarto deberet phibe N
re rō nālis. Unde Seneca. Ferina ra
bies est ista sanguine ꝛ vulnere letari.
ꝛ hec ē abiecto homie in siluestre aīal
trāsire. Quito cohibere deberet custo
dia angeli pximi quē inuadēs grauī-
ter offendit. Matth. xviij. Uidete ne
cōtemnatis vnū ex his pusillis. Ange
li em̄ eoꝝ in celis semp vidēt faciē pa-
tris mei qui in celis ē. Grauiter em̄ of
fenderet regē frācie. qui sub eius late-
re tutū inuaderet. Sexto q̄ frēs sum⁹
plus oībus animalibus. q2 oēs vnum
patrē habemus. ꝛ in eclis vnū christū.
scz q̄ quelibz tā preciose redemit. Uñ
dicere deberet illđ Geñ. xxxvij. Quid
pderit nob si occiderim⁹ fratrē nr̄m ꝛ
celauerim⁹ sanguinē ei⁹. Septio im-
go dei in pximo quā vilipēdit q̄s. ꝛ iha
bitatio spūsscti cui⁹ tēpluz est hō. Uñ
Geñ. ix. postq̄ȝ de⁹ dixit. Quicūq̄ȝ ef-
fuderit hūanū sanguinez. fundet san-
guis illi⁹. Subdit cā. Ad imaginē q̄p
pe dei fact⁹ ē hō. Jō ꝛ habitaculū dei
est hō. j. Coꝝ. iij. Nescitis q2 tēplū dei
estis vos ꝛ spūs dei habitat in vob. Si
quis aūt tēplū dei violauerit. disp̄det
illū de⁹. nec valet si q̄s diceret. h̄ cōclu
dere de lesiōe iustoꝝ. q2 q̄ ad q̄dā gra-
uius ē ledere occidēdo pcōrem q̄ȝ iu
stum. Quia ps̄ dicit. Mors peccato-
rum pessima. Eo q̄ statim forte dam-
natur. Sed p̄ciosa est in cōspectu dn̄i
mors sanctorum eius.

Capitulum.ij.

A N Unc de causis homicidij videndum est. que sunt ira et inuidia
prout christus notat. Matth.
.v. dicēs. Audistis quia dictuz est antiquis. Non occides. qui aūt occiderit reus erit iudicio. Ego aūt dico vobis. Qui irascit fratri suo reus erit iudicio. Ecce phibitio ire. Et statim rācorem inuidie phibēs subiungit. Si ergo offers mun⁹ tuū ad altare. et ibi recordatus fueris. qꝛ frater tu⁹ habet aliquid aduersum te. relinque ibi munus tuū ante altare et vade prius recō
ciliari fratri tuo. et tunc veniēs offeres
B munus tuū. De ira igit Primo videndū ꝙ malū viciū sit. Secundo qñ viciū sit et qñ nō. Tertio de remedijs cōtra irā. Circa ad primū notādū ꝙ ira iō est magnū viciū qꝛ capitale. Ex q̄ ſm Greg. li. xxxj. moral. sex nascuntur filie videlicet. Indignatio. tumor clamor. ptentio. blasphemia. et rixa. q̄ postea declarabunt. Uñ de⁹ ira multū offendit. Primo qꝛ ꝑ talia pctā hospitiū dei turbat. Eph. iiij. Nolite cōtristari spm̄ dei sanctū. Greg. Dū ira animū pulsat spūisancto habitationē suam turbat. imo quādoqꝫ patrē et filiuz et spm̄sanctū de habitatiōe cordis eijcit et diaboluz introducit. Quia sicut ſm ps. in pace factus ē locus eius scz dei. ita in ira locus diaboli. Secūdo quia imaginē dei i templo cordis dissipat. Uñ Job. v. Uirū stultū interficit iracūdia. Sup quo Greg. Mansuetudo in nobis imaginez dei seruat qui semꝑ tranquillus est. ſ ira dissipat que mſtis virtutib⁹ priuat. Tertio q̄a templū dei incēdit. Uñ ps. Incēderūt igni sanctuariū tuū i terra. Et. j. Cor. .iij. Nescitis qꝛ templū dei estis. et spiritusſanctus habitat in vobis. Si q̄s aūt tēplū dei violauerit. dispdet illuz
C deus. Secundo malū ire ostendit. quia homini valde nocet. In anima corpore et rebus. In aīa quidē ꝓpter vicia ꝑpetrata. Animā enim q̄ ad imaginē dei est formata multis malis assimilat. Primo quia iratus ē velut hō ligneā habēs domū cui quādoqꝫ accidit ꝙ vespere diues ē. et mane nihil habet. quia ignis totū vastauit. Sic etiā facit ira domui cordis. Quo cōtra ait apl's Eph. iiij. Sol nō occidat sup iracundiā vestrā. Secundo assimilat demoniaco. de quo dicit Mar. ix. Magister attuli filiū meuz ad te habētem spm̄ mutū. qui vbicūqꝫ apprehēderit eū illudit eū. et spumat et stridet dentibus. Tertio assimilat olle nimiū habenti de igne. q̄ ebulliendo emittit qđ in ea erat optimum. et postea crepat. Uñ Prouerb. xv. Os fatuoꝝ ebullit stulticiā. Quarto rhamno assimilat. qui ignē ex se producit. ſm Josephū ex impetu venti et se et alia destruit. Quinto bestijs et apro. cani rabido. et urso assimilat ira. Idcirco etiā assimilat serpentibus ignitis qui interfecerūt filios israel in deserto. Numeri. xxj. Nocet etiam corpori multipliciter. Primo amarū reddit hominē. qꝛ ira ſm Dam. ē euaporatio fellis. Et ſm Augusti. in epl'a ad Nebridiū. Ira crescēte augeꝫ fel in corꝑe. Scđo tristiciā ingerit. Anim⁹ gaudēs etatē floridā facit spūs tristis exiccat ossa Prouerb. .xvij. Tertio mēbris valitudinē et sanitatē adimit. qꝛ totū corp⁹ ꝓpꝫ sanguinis ebullitionē et spirituū turbationē alterat ſm medicos. Quarto vita citius priuat. Unde ſm phos. Animalia iracunda breuiores habent periodos. ceteris parib⁹. Quinto demoni interdū corp⁹ totū ꝓpꝫ irā possidēduz tradit. vt accidit interdū blasphemātibus i ira. Nocet etiā rebus. qꝛ irat' familia triste fulit. amici tales fugiūt. et prudētes horrēt. ex qb⁹ pauca vtilia

D iratus pcūtat. Tertio malū ire ostēdit. qꝛ diabolo multū placet. Primo qꝛ valde potēs efficit ad destruēdum bona virtutū mediāte ira. Sicut etiã homo mediāte igne qui ē maxie actiuus multa mala facit. De q̄ igne pōt intelligi illō Iobelis. j. Ad te dn̄e clamabo. q̄a ignis comedit speciosa deserti. ꝛ flāma succēdit omnia ligna regionis. Scđo placet diabolo. qꝛ rōnis cecitatē inducit ira. ad quaꝫ sequūtur multa mala. Vn̄ sic Prouer. xiiij. dr̄ Regi scꝫ celesti acceptus ē minister intelligens. Sic regi infernali cec⁹. Nā iratus se impatientē facit. filios vxorē familiā ꝛ extraneos. ꝛ illicita oia sibi licita putat irat⁹. qꝛ ois ira appetit vindictā sub rōne ꝛ apparētia iusti. Ideo Prouer. xvij. Expedit magis vrse occurrere raptis fetibus q̄ꝫ fatuo ꝯfidēti sibi i stulticia sua. Tertio diabolo placet. qꝛ bona multa sibi ꝓcurat ꝑ iram Nō em̄ vnū hoieꝫ ꝑ irā lucrat. ꝫ interdum genealogiaꝫ totā vel patriā ꝑ rixas. Vn̄ Prouer. xv. Vir iracūdus rixas ꝓuocat. q̄ aūt patiēs ē mitigat suscitatas. Exēplū de cane iracūdo. q̄

E oēs alios ꝓuocat. Quātum ad scđm qn̄ ira sit peccatū natura. vel meritū. Sciendū. ꝙ fm̄ Tho. j. ij. q. lvj. Et. ij. ij. q. clviij. Et pħm. ij. rhetoricorum. Ira septē gradus pōt hr̄e. Primus ē imaginatio vera vl̄ falsa de lesione vl̄ paruipēsione facta tibi in ꝑsona tua. rebus amicis ꝛ hmōi. Et ibi est fundamentū omnis ire. Quia quelibet ira a tali incipit imaginatiōe q̄ sepe falso innitit. interdū etiā vero. Ex quo ptꝫ ꝙ ver⁹ humilis qui oia sibi illata putat iusta eē ꝛ dei misericordis salutare flagellū. difficult irascit. qꝛ tribulationes non recipit vt lesiones ꝫ sicut dei patris medicinales incisiōes. Scđs gradus ē. postq̄ꝫ q̄s indicauit se lesuꝫ vel vilipensuꝫ ab alio. cū naturale sit

nocumenta repellere. surgit q̄dam vehemens ꝛ impetuosus animi motus qui est appetitio vindicte vel motus inclināns fortiter ad vindicte irrogationē ꝛ hic appetit⁹ vindicte potētie irascibilis ē ira ꝓut est passio. Vn̄ sup illo Math. v. Omis q̄ irascit fratri suo dicit glo. Ira ē vehemēs mot⁹ animi ad nocendū. Hec ira si ē taꝫ subita in in aliquo vt ꝑueniat oēm deliberationē rōnis. ꝛ oēm motū volūtatis. dicit primus motus. Et quia non est in potestate nr̄a. sicut nec ceteri ꝑmi mot⁹. idcirco nō est pctm̄. ꝫ pena potest esse peccati. Hec em̄ ira nō est peccatum q̄ꝫdiu nō depēdet a volūtate positiue scꝫ eam volendo. aut priuatiue ei non resistendo cum possit. Vn̄ Aug. sup illo ps̄. Irascimini et nolite peccare. Si surgit motus ire qui ꝓpter penaꝫ peccati non est in potestate nostra saltem moneat consciētia vt ei nō cōsentiat rō. vt mente que regulata est fm̄ deuꝫ seruiam⁹ legi dei si adhuc carne seruiuimus legi pcti. Ad illum auteꝫ motū qui est appetit⁹ vindicte vel repulsionis nocumēti. id est. ire. sequūtur naturaliter tria. Prio euaporatio fellis. Vn̄ Aug. in epl'a ad Nebridiū Assiduitate irascēdi fel crescere etiaꝫ medici affirmant. Cremēto aūt fellis rursus ꝛ facile ac prope nullis causis existētibus irascimur. ita ꝙ suo motu animus fecit in corꝑe ad eum rursus cōmouēdum valebit. Secūdo sequit ascensio ꝛ accēsio sanguinis circa cor. ꝛ cordis dilatatio. Vnde materialiter Aristoteles diffinit iram dicens. Ira est accensio sanguinis circa cor. totuꝫ etiā corpus consequēter calescit. Tertio sequit turbatio ꝛ inordinatio spirituū ꝛ humorū. Que tria complectēs Dam. sic dic. Ira ē feruor ei⁹ q̄ circa corē sanguinis ex vaporatione fellis vl̄ ꝑ turbationē fiens. Sic em̄ ad mo

tum localez näliter seqtur in corpore
spto calor. sic ad appetitū vindicte vł
repulsionē nocumenti naturaliter se
F quunt in corpe pfata tria. Tertius
gradus ē cū rō possit pcipe talē deor-
dinatiōz z volūtas possz moderari vel
extinguere. z neutrū fit. ſz negligenter
ambo se hñt. z tamē possent vigilātia
sua talia reprimere z tunc fit ira pctm̄
Veniale qdē qñ ira puenit rōnem. sic
pmittit. z vltra nō pgredit notabiliter
Vigili em aīo hō interiora tanq̃ oīm
bonorum z maloz pncipalissima assi
due custodire deberet. ne hostis q̃cun
q̃ pte lederet. ſz q2 hoc pauci faciunt.
idcirco veras virtutes pauci possidēt.
licet multi de exteriorib9 magna z vim
faciant. Vñ. j. Timoth. iiij. Corpalis
exercitatio ad modicū vtilis ē. pietas
aūt ad oia. Quart9 gradus ē. qñ rō p-
cipit irā z appetitū vindicte. ſz tñ deli-
berotionē rōnis ira puenit. z tunc vo-
lūtas pōt in irā ↄsentire saltē surrepti-
tie. poti9 siue irā volendo vł in ea cōpla
cēdo. aut puatiue ei nō resistēdo. ſz cā
in aīo continuat vel inualescere sinit.
z sic ē veniale. ſz maius q̃ i tertio gra
du. saltē qñ ira adhuc recēs est q̃ deli
beratōe rōnis moderari nō potuit qđ
dicit ꝓpter eos q̃ statim iratis vbis ma
ledicis seu maledictis vł gladio proxi
mos ledūt q̃ non accusantur. vt supra
de blasphemia patuit precepto. ij. ca.
G. iiij. D. Quītus gradus z duo seqn
tes sunt quos xp̄s prohibuit Matth.
.v. dicēs. Oīs q̃ irascit fratri suo reus
erit iudicio. Qui aūt dixerit fratri suo
Racha. reus erit ↄsilio. Qui aūt dixe
rit fatue. reus erit gehēne ignis. Vñ
dicit Tho. ij. ij. vbi pus. Dñs Matt.
.v. tñ ponit tres gradus ire non spēs
qui grad9 accipiunt ſm pcessum hu-
mani act9. in quo pmo aliqđ in corde
cōcipit. z q̃tum ad hoc dicit. Qui ira
scit fratri suo. Scđo aūt cū per aliqua
signa exteriora manifestat exteri9 etiā
anteq̃ prumpat in effectū. z q̃tuz ad
hoc dicit. Qui dicit fratri suo Racha
qđ ē interiectio irascētis. Terti9 gdus
est qñ pctm̄ interius conceptū ad effe
ctum pducit. Est aūt effectus ire no-
cumētū alterius sub ratione vindicte.
Minimū aūt nocumentoꝝ est qđ fit
solo verbo. Et iō q̃rum ad hoc dicit.
Qui dicit fratri suo fatue. Vnde ſm
Aug. in pmo gradu est vnum scz ira
tm̄. In scđo duo scz ira z vox. In tertō
vero tria. scz ira z vox. z in voce vitupe
rationis expressio. Et sic ptz q̃ secun-
dū addit sup primū. z tertiū sup vtrū-
q̃. Vñ si primū est pctm̄ mortale i ca
su in quo domin9 loqtur sicut dictum
est. multomagis alia. Ideo singulis
eoꝝ ponūtur correspōdētia aliq̃ perti
nentia ad condemnationē. Sz i pmo
ponit iudiciū qđ minus est. Quia vt
Aug. dicit. In iudicio adhuc dat lo-
cus defensioni. In scđo vero ponitur
cōsiliū in quo iudices inter se cōferūt
quo supplicio dānari debeat vł opor-
teat. In tertio ponit gehennaz ignis
que ē certa damnatio. Et lz aliquibus
mirū videat q̃ aliq̃s pro minimo no-
cumēto quod fit solo verbo sit re9 ge-
hēne ignis. Chryso. tamē ostēdit hoc
non mirū eē. cum quādoq̃ parua ver
ba plura homicidia pepererint. z ciui-
tates z regna euerterint. Nec tamen
paruum estimes fratrem stultū vel fa
tuū vocare. auferēs ei prudētiam z in-
telligētiā quo hoīes ab irrationalib9
distāt. Exēpla vide Vincē. i spe. histo.
Vbi quomō Narses Rome patrici
us cū italiā totā ab hostib9 liberasset.
z impator Iustinus cuz romanis in-
gratus seruū Narsetis i patriciū cre-
asset. vxor Iustini iā Narsete cōstanti
nopolim exulātē sic derisorie demaṅ
dauit. In cōstātinopolim remea. z cū
puellis tuis in gyneceo fēiaꝝ lanaruz

pensa diuide. Ad q̄ vba Narses rn̄dit.
Talē se telā ordituru͂. quā dū viueret
nō deponeret. Quod et fecit. Nā z longo
bardos de pānonia vocauit. q̄ totam
italiā in breui obtinuerūt. excepta ro-
ma z rauenna. Sic cū spado impato-
ris Eraclij rogas. id est. dona vel ele-
mosynas militib⁹ distribueret z sarace
ni impatori militātes idē peterēt. spa-
do eis dixit. Vix sufficit impator da-
re rogas militib⁹ suis q̄nto magis ca-
nibus istis. q̄ exacerbati cōuocatis a-
lijs sarracenis in breui romaz grauib⁹
H malis vexauerūt. Qn̄ aūt ira fm̄ p̄-
dictos tres gdus sit mortale vel quan-
do veniale pctm̄. Nō p̄mo fm̄ Tho.
vbi p̄us. q̄ ira sit q̄ntuplr̄ pctm̄. Cum
em̄ ira sit appetit⁹ vindicte. Vindicta
sit iniusta q̄drupl'r. Primo qn̄ qs ex ira
punit vel vult illū punire q̄ nō meruit
Scdo qn̄ maiorē penaz illi infert. aut
inferre appetit q̄ ille demeruit. Ter-
tio si tantā quantā demeruit s3 nō fm̄
ordinē iusticie vt q2 vult punire aliquē
p seipm̄ cui⁹ supior nō ē. aut fm̄ p̄ter-
missionē alteri⁹ ad debitū ordinē iusti
cie requisitū. Quarto si iustā penaz z fm̄
ordinē iusticie infert. nō tn̄ bona intē
tiōe. aut nō ppt̄ bonū z debitū finē. d3
em̄ intētio punientis eē bonū ipsi⁹ pu-
niti. aut conseruatio iusticie cōis. aut
dei honor. ita vt peccās corrigat se vel
alij p eius exēplū z dei honor fiat. Qn̄
sp peccat q̄ ex odio vel rancore in ma-
lum alteri⁹ vindictā appetit. aut vt pa-
ciens dicat strēnuus aut bon⁹ iustici-
arius. aut ppt̄ lucrū aut ppt̄ faciat vin
dicta. aut ppt̄ aliū malū finē. Quinto
ira sit pctm̄ ppt̄ modū indebitū. id ē.
nō bn̄ modificatū. etiā si p̄fata caueā-
tur saltē quedā. vtpote si qs nimis ar
dēter irascit interi⁹. vel si nimis exte-
rius manifestat signa ire. Ira igit fm̄
Tho. qn̄ fm̄ q̄ttuor modos p̄mos vel
aliquo eorū hō infert aut vult inferre

talē vindictāz alteri. est de suo genere
pctm̄ mortale q2 ɔtrariat iusticie z cha
ritati. Pōt tn̄ cōtingere q̄ talis illa I
tio iniuste vindicte. z etiā volitio infe-
rēdi z etiā ira ad hoc inclinās eēt solū
pctm̄ veniale. vt cū qs appetit se vindi
care in aliq̄ modico. qd̄ q̄si nihil ē re-
putandū. ita q̄ illud ita modicū sit q̄
si actu inferret. nō eēt mortale. vt si qs
parum trahat alienū pueruz p crines
vel aliqd̄ huiusmodi faciat. vel etiam
manet veniale pctm̄ ppt̄er impfectiōz
actus. vt cum motus ire subito oritur
in animo z p̄uenit iudiciū rōnis. vt in
antedictis declaratū ē. Qn̄ aūt qs q̄n
to modo irascit appetēs vindictā. vt si
quis nimis ardēter irascit interi⁹ vel
nimis exteri⁹ manifestat signa ire. sic
ira s3 se nō h3 ex suo genere rōnē pcti
mortalis. pōt tn̄ ɔtingere q̄ sit pecca-
tū mortale. puta si ex vehemētia ire a-
liqs excidat a dilectiōe dei z p̄ximi. H
similiter Tho. Dicit q̄dā alius doctor
Si ɔsideret inordinatio ire ex p̄te mo
di irascēdi. puta. q̄uis ista vindicta iu
ste z debite appetatur. quādo tn̄ mul-
tum inordinatus est motus ire. z ni-
mis vehemēs interius z exterius. tūc
credo si procedat ex habitu vicioso sc3
ex superbia vel inuidia. vl' ira etiam in
habituata voluntate vbi habitus est z
principia. ex q̄bus talis motus proce
dit sunt mortalia. Credo etiam q̄ illa
inordinatio ire sit pctm̄ mortale. Ra-
tio est. quia refert in eundem finē vicij
vn̄ pcedit. vl' si nō pcedat ex habitu vi
cioso. s3 ex h̄ graue scādalū ɔcitat. pu-
ta q2 ille ɔtra quē irascit mō iordiato.
vl' alij audiētes vl' vidētes ad pctā mor
talia impellunt. p h̄ q̄ mot⁹ hmōi ire
tā inordinat⁹ est. q̄ al's ad dicta pctā nō
mouerēt. pctm̄ mortale credo i dicto
mō cōmitti. Si tamē talis motus in-
ordinatus non procederet ex habitu
vicioso nec graue scandalum genera

ret ħ ex nāli cōplexione irascētis pro-
ueniret q̄ forte multū esset choleric⁹ et
debilis. vł infirm⁹. ⁊ alias nimis cho-
lera infectus posset esse pctm̄ veniale.
nisi tūc debilitas vel motus colere in-
ordinatā accessionē ire causans ex cul
pa mortali ꝓueniret. puta ex nimia
ebrietate vel gula. vł aliq̄ hmōi. vł ipe
mor⁹ inordinat⁹ ire intātū irascētē in-
flāmaret ꝙ a charitate dei vel ꝓximi
caderet.

Capitulum .iij.

A Dubitatur hic ꝑmo. quō ira sit
D capitale viciuꝫ. Rn̄. Tho. ij. ij.
vbi ꝑus. Ira dr̄ viciū capitale.
eo ꝙ multa vicia ex ea oriant. Tuꝫ ex
parte obiecti. qḋ multū hꝫ de rōne ap
petitus. inq̄ꝫtuꝫ scꝫ vindicta appelł sb
rōne iusti ⁊ honesti. qḋ sua dignitate
allicit. Obiectū em̄ seu cā ꝑma oīs
ire in nob ē appetit⁹ vīdicte sub appa
rētia. vel existētia. vt si aliqs nob iniu
iniustuꝫ aliqḋ iniuriā. vel ꝓuipēdit
nos ꝓpt q̄ merito sit vindicta sibi isti-
gēda. Tum etiā q̄ ira ex suo impetu
mentē hꝫ ꝓcipitare ad inordinata q̄cꝫ
agēda. Jō glo. sup illo Prouer. xxix.
Vir iracūdus ꝓuocat rixas. Janua
q̄d vicioꝝ oīm ē iracundia. q̄ clausa.
virtutib⁹ intrinsec⁹ dabit q̄es. q̄ apta
ad oē facin⁹ armabit anim⁹. Ira em̄
est ianua vicioꝝ. ꝑ accidēs q̄dē remo-
uēdo videlꝫ ꝓhibēs. i. impediēdo iu-
dicium rōnis ꝑ qḋ hō trahit a malis.

B Directe aūt ⁊ ꝑ se ē cā alioꝝ specia-
lium viciorū q̄ dicunt filie ei⁹. Et fm
Greg. xxxi. moral. sunt sex. duo i cor-
de tria i ore. ⁊ vnū in facto. Pria filia ē
indignatio. q̄ hō illū ꝯtra quē irascit
reputat indignū vt sibi q̄d tale fecerit
qḋ videt esse q̄dā vilipēsio. imo q̄dam
cōtemptus ꝓximi. Scḋa ē tumor mē
tis. vt cū irascēs replet animū suū di-
uersis cogitationib⁹ amaris. qb⁹ apḋ
se aliq̄n cogitat diuersas vias se vindi

cādi. ⁊ hꝫ multiplex ꝓpositū alteri no
cēdi. Et hmōi sunt magna pctā. q̄ nō
solū in actu exteriori pctm̄ est. ħ ma-
gis in volūtate etiā si nō implet ad ex
tra ꝑ opus. Tertia ē clamor. q̄ est inor
dinata ⁊ cōfusa locutio q̄ aliquis q̄ ad
modū loquēdi exteri⁹ demōstrat iraꝫ
suā. Quarta est blasphemia cui⁹ sunt
tres spēs. vt dictū fuit in scḋo ꝓcepto.
Quinta est ꝯtumelia. cum quis ex ira
ꝓrumpit i v̄ba opprobriosa ⁊ iniurio
sa. q̄ sunt ꝯ ꝓximū. Et h̄ fit frequēter
ex ira. q̄ cū ira sit appetit⁹ vindicte. ⁊
nulla vindicta sit irato ita ꝓmpta sic
cōtumelia. iō in eā statim ꝓrūpit. Est
em̄ cōtumelia ꝓprie. cū q̄s manifeste
⁊ cōtra honorē alterius dicit sibi defe
ctum suū soli aut corā aliis. Et est ma
ior cōtumelia cū quis corā multis di
cit alicui defectū suū. eo ꝙ ꝑ hoc ma-
gis dānificat in honore aut reuerētia
sibi ab aliis impēdēda. Potest tamē
etiā dici contumelia. cum sibi soli di-
cit inq̄ꝫtuꝫ scꝫ ille qui loquit cōtra au-
dientis reuerētiam agit quē videt vi-
lipēdere ex hoc ꝙ manifeste verba cō
tra eum ꝓfert. Et sumunt quandoqꝫ
pro eodē. cōuitiū. cōtumelia. ⁊ impro
perium. Exemplū. cum q̄s dicit. Tu
es filius meretricis. fur. miser. vel sīle.
vel cum aliquis alteri improperat ꝙ
in paupertate eius sibi plura dederit
fm illud Eccl. xx. Exigua dabit. ⁊ mł
ta improperabit. Ubi fm Tho. ij. C
ij. q. lxxij. Notandū. ꝙ quādo inten-
tio ꝓferētes contra aliquē cōuitiū aut
ꝯtumelia ad h̄ fert vt ꝑ v̄ba q̄ ꝓfert al
teri⁹ honorē minuat. tūc ē pctm̄ mor-
tale. nō min⁹ q̄ꝫ furtū aut rapina. Nō
em̄ minus hō amat suuꝫ honorē q̄ꝫ rē
possessam. Unde christus illḋ voluit
Math. v. Qui dixerit fratri suo fa-
tue. reus erit gehenne ignis. Si quis
v̄o. alēi v̄bū leuis ꝯuitij aut ꝯtumelie
dixerit. nō aio dehonorādi ħ ex aīi le

uitare aut ex leui ira. sine firmo ꝓposi to aliquem dehonorandi. ſ; forte vult ipm leuit̃ ⁊ modicũ cõtristare. tũc põt esse veniale. Si quis ꝟo alteri dixerit verbũ ↄuitij nõ animo dehonorãdi. ſ; ꝓpter correctionẽ. tũc põt eẽ sine pec cato. ſ; alias sit bene circũstãtionatuꝫ. Sic eñ licitũ est aliquẽ sibi subiectũ verberare aut in reb⁹ dãnificare causa disciplinę. sic ⁊ verbũ ei cõtumiosũ cã disciplinę dicere. Sic xp̃s Luc. xxiiij. vocat duos ꝺ discipulis tardos ⁊ stul tos. Et ap̃ls. Gal. iij. discipulos suos vocat insensatos ⁊ stultos. Dicit tamẽ btũs Aug. in ſmone dñi in monte. ꝙ raro ⁊ ex magna necessitate sũt hmõi obiurgationes exhibẽde. in q̃bus nõ vt nobis ſ; dño seruiat̃ instigem⁹. Ad dit Tho. ꝙ in vsu talium verboꝝ ma gna discretio seruãda ẽ necessario. vt videlicet quis talib⁹ ꝟbis caute ⁊ mo derate vtat̃ in correctiõe ⁊ alias. quia posset eẽ tam graue ↄuitiũ ꝙ ꝑ incau telã ꝓlatũ auferret honorẽ eius cõtra quẽ ꝓfert̃. ⁊ tũc posset homo peccare mortaliter. etiã si nõ intenderet debo norationẽ. Sicut etiã si q̃s aliũ ex lu do incaute ꝓiciẽs grauiter ledat. nõ caret culpa. Sexta filia est rixa. ꝑ quã intelligunt̃ oia nocumẽta q̃ ex ira ꝓ ximis inferunt̃ exteriori facto. siue in corꝑe siue i rebus. qđ mlťplr fit vt cõ stat. ꝑꝫ igit̃ quãtis malis irat⁹ pateat patet etiã ꝙ in ↄfitẽdo nõ sufficit dice re actus ⁊ ꝟba exteri⁹ ꝓlata ⁊ ꝑcepta ſ; oportet etiã interiora grauia ↄfiteri

D ⁊ plangere. Dubitat̃ scđo quot sint species ire. Rñ. ſm Tho. ij. ij. vbi ꝑus Et Humbertũ in expositione regule beati Augus. ⁊ phm. iiij. Eth. ꝙ tres. Nã eas q̃ dñs Matth. v. ponit sũt gra dus ire. vt dictũ ẽ i alio capl. Est ꝑma spẽs. ire acuta. scđa amara. tertia diffi cile. Dam. li. ij. vocat eas. felleam. ma niam ⁊ furorẽ. Scđm ꝑmã q̃dã acuti

sunt. qđ ꝑtinet ad originẽ. vt q̃ nimis cito irascunt̃ ex causa q̃libet leui. Ta les si cito irascunt̃ ⁊ cito veniã petunt sunt sicut aqua q̃ cito calescit ⁊ statim frigescit. qđ est minus malũ. hi nõ sũt meliores ꝓpter ire frequẽtiã. cum oĩs hõ debeat eẽ tardus ad irã. Jacobi. j. ſ; ꝓpter celerẽ satisfactõnẽ. cito eñ cul pã suã recognoscũt. Itẽ sicut signũ ẽ bone cõplexionis se cito purgari a su ueruenientẽ infirmitate. ita est signũ bo ne conscientie. se statim venie petitõe mũ dare. Itẽ delicta sunt tanto grauiora. quãto diuti⁹ tenẽt alaꝫ. ergo a ↄtrario tãto leuiora quãto citius eã dimittũt Est ǵ ꝑma spẽs leui⁹ pctm̃. Tũ q: ea tmori culpã suã citius cognoscũt. Tũ eiꝰ se purgãt ab illa iniuria. Tum etiã q: iniuriã in alterũ cõmissam nõ ꝓlõ gant. De secũda specie sunt amari E quoꝝ ira multo tẽpore durat ⁊ manet In q̃bus tristicia difficulter absorbet̃ nisi diuturnitate tẽporis. q̃ nõ ꝓrumpit ad exteriora signa iracũdie. Tales tar dius irascunt̃. ⁊ ad veniã petendã tar dius inclinantur. siles ferro qđ tarde ignescit ⁊ difficulter infrigidat̃. quod peius est. Tales triplicit̃ peccãt. Pri mo quo ad proximũ. q: post offensaꝫ charitatẽ fraternã quã turbauerũt dif ferunt repare. Secũdo in se. q: satisfa ctionẽ salutis sue necessariã ꝓtrahunt facere. Tertio in deũ q: iraꝫ dei cõtra se exortã occasione offense cõmisse in seruũ suum cõtemnũt placare. Tales triplici laborãt vicio. Quo ad ꝑmuꝫ accidie. q: tardi ad bonũ. Quo ad se cundũ ire q̃ nõdum in eis sedata est. Et quo ad tertiũ sup̃bie. q: ex sup̃bia ꝓcedit ꝙ ledẽs satisfacere dedignat̃. Hoc triplici funiculo collo ei⁹ appẽ so libaratꝝ mergit̃ amar⁹. Quo ꝯ ps̃. Dirumpam⁹ vincula eoꝝ. ⁊ ꝓiciam⁹ a nobis iugũ ipsoꝝ. De tertia specie sunt difficiles q̃ ira obstinati sũt ꝙ nõ

dimittūt desideriū vindicte nisi puniant. Tales nūq̄ volūt petere veniā. siles lapidi albeston. de q̄ dicit Aug. in de ciui. dei q̄ semel accēsus nunq̄ extinguit. Hos tres gradus Aug. ponit in regla dicēs. Melior aūt est qui q̄uis ira sepe temptet. tñ veniā impetrare festiat vt ei dimittat cui se agnoscit fecisse iniuriā q̄ qui tardi⁹ irascit et ad veniā petendā tardi⁹ inclinat. Qui aūt nunq̄ vult petere veniā sine cā est in monasterio etiā si inde nō pĳciat.

F Quādo aūt ille tres spēs sunt pctā mortalia. Rñ. q̄dam doctor. In eo casu vbi acuti q̄ mi⁹ sunt mali peccant mortaliter. nō est dubiū amaros et difficiles peccare mortalit. et tāto grauiori reatu. quāto peiores sunt ī mo̊ib⁹. si vero motus ire ipsoꝝ sit ex iniusta vindicta desiderata. vl' illata. vl' ex inordinato mō irascēdi. Et hoc ptꝫ p Aug. in regula. q2 ira acutoꝝ in grauib⁹ crescit in odiū. et intātū reatus ei⁹ aggrauat q̄ facit trabē d̄ festuca. et facit aiaꝫ homicidā. Qui eñ odit fratrē suū homicida est. j. Joh. iij. In difficilib⁹ ergo quoꝝ ira nō cessat donec iniuste puniant. patet q̄ ira semp ē pctm̄ mortale. nisi vindicta illata esset minia iniuria. Sicut si q̄s modicū d̄ niue vl' guttam aque sup aliquē pĳceret. vel puerū aliquē indebite p capillos traheret In amaris aūt. q2 ira cōuertit in odiū. s̄m reatū suū trahit ī speciē pcti mortalis. In acutis tamē appetitus vindicte indebite posset indeliberat⁹ esse et preuenire iudiciū rōnis. qd̄ in aliis nunq̄ vel rarissime cōtingere posset.

G Dubitatur tertio. Qn̄ ira sit licita et meritoria. Rñ. Tho. vbi pus s̄m beatum Grego. in moral'. Duplex est ira Vna vocat ira p viciū. de q̄ pus dictū est. Alia p celuꝫ. cum q̄s ex amore dei proximi. aut iusticie irascit pctō ꝓximi. et appetit vindictā iustam scꝫ in eū q̄ peccauit. et tantā q̄ntā demeruit. et s̄m ordinē iusticie. ad honorem dei. et modo debito. et tali ira non solum licitū est. imo expediēs et debitū aliq̄n vti. vt pꝫ p Cryso. sup Math. dicentē. Qui sine causa irascitur reus erit. qui d̄o cū causa nō erit reus. Nā si ira non fuerit. nec doctrina proficit nec iudicia stant. nec crimia cōpescūt Itaq̄ qui cuꝫ causa nō irascit peccat. Patiētia em̄ irrōnabilis. vicia seminat. et negligentiā nutrit. et nō solū malos s̄ et bonos inuitat ad malū. Item Greg. v. moral'. Si nulla ira ex virtute surgeret diuine aduersionis impetū p gladiū phinees nō placassꝫ. Hāc irā quia Heli nō habuit in se et ī suis. grauiter punitus fuit. De hac ira tradit Ps. Irascimini et nolite peccare. Nō quidā male solū itelligūt sibi ipi irasci licitū fore. sed si ꝓximos vt nos amare ꝑcipimur. restat vt sic ꝓximoꝝ erratib⁹ sic n̄ris viciis irascamur. hec sententialiter. Grego. Idē dic̄ Aresto. iij. et iiij. ethi. Sic Exo. xj. cū loqueretur Moyses pharaoi et ille noluit audire. exiuit a pharaone iratus nimis. Sic etiā Exo. xvj. cū ꝓhiberet Moyses ne vsq̄ mane suarēt māna israelite. Illis in mane seruātib⁹ et mane scaturiente vermib⁹ irat⁹ est Moyses ꝯ eos. Sic vidēs vitulū et choros iratus proiecit de manib⁹ tabulas decalogi Exo. xxxij. Simile d̄ eodē Moyse legit Leuit. x. Et Numeri. xvj. Sic xp̄s Marci. iij. cum circūspexisset d̄ns cū ira iudeos qui obseruabāt eū ꝯtristatus est sup cecitate cordis eoꝝ.

H Dubitat q̄rto. qn̄ licitū sit vti ira. Rñ. s̄m Greg. v. moral. q̄ duplex ē ira. Vna rōnē ꝓueniēs. vt patuit in scd̄o pncipali vsq̄ ad quartū gradū inclusiue. Alia est rōnē. supple. rectā subsequēs Sūt ḡ tres regle. Prima. Hō nō debet vti ira rōnē ꝓueniente. s̄ q̄statim

ꝑcipit eam. debet ei resistere totaliter
excludēdo. nec aliquā penā inferat q̄-
uisq̄ anim⁹ totaliter quiescat. Rō est.
q: ira rōnem ꝑueniens trahit rōnem
a sua rectitudine. vñ habet rōnez ma-
li. Ira em̄ deliberationē rōnis ꝑueni-
ens cecat rōnē vt vindicet iniuriā illa
tam que non est iniuria. vel maiorez
q̄z sit. ⁊ sic in alia vicia ira ꝑcipitat.
Secūda regula. Ira rōnem sequēte ē
aliq̄n vtendū. Exempli grā. Quādo
homo ꝑfecte cognoscit pctm̄ alterius
ſm oēs circūstantias ⁊ quiete et inte-
gre deliberauit d̄ salubri pena ⁊ vindi
cta ꝓ illo pctō infligenda. attamē ad-
huc se ꝑcipit homo timentē aut negli
gentē in exeq̄ndo dictatā penā. tunc
assumere pōt irā tantā quantā potest
regere rōne ideo vt exequat̄ meli⁹ ꝑ-
dictā penā. Hec em̄ aliq̄n locū habēt
in iudice respectu rei publice. In ma
gistro respectu scholaris. In dño re-
spectu serui. In ꝑlato respectu subdi-
ti. Et in viro respectu vxoris. Rō dicti
est vt dic̄ Tho. vbi supra. q: passio ire
sicut ⁊ oēs alij motus appetit⁹ sensiti
ui ad hoc dati sunt vt homo ꝓmpti⁹
exequat̄ illud qd̄ rō dictat̄. alioqn̄ fru
stra esset in homie appetit⁹ sensitiu⁹.
Extra ꝑdictos aūt casus nūq̄z vtendū
est ira. q: nihil ꝓdest ira alias ꝫ obest
plurimū. in multa mala ꝑcipitādo fa
cillter. Tertia regula est. Quis ira ꝑ-
dicto mō assumi possit cum delibera-
tione ꝓ instrumēto virtutis ⁊ eius ad
iutorio. illud tm̄ nō expedit oibus ho-
minib⁹ indifferēter. Nō quidē impfe
ctis ꝫ sed ꝑfectis. Rō est. quia nō oēs
ꝓpter difficultatē boni vsus ire scirēt
eā regere rōne. ⁊ odiū ⁊ alia vicia na-
ta eēt ira generare. nō aūt sic in hoib⁹
virtute ꝑfectis. Simile ē in medicina-
libus. Nam aliqua medicinalia licita
sūt perito medico adhibere q̄ scit mo
dificare ea que ꝓhibent̄ imperito.

Dia ꝑdicta ꝓbant̄ autoritate. exē-
plis ⁊ rōne. Autoritate bti Grego. v.
moral̄. dicens. Cum anim⁹ ꝑ celū mo
uetur. curanduz summope est. ne hec
eadē ira q̄ ꝓ instrumēto virtutis assu
mit̄. mēti dñet̄. nec q̄si dña ꝑeat. ꝫ q̄si
ancilla ad obsequiū ꝑparata a rōnis
tergo nunq̄z recedat. Tūc tm̄ robusti-
us ꝯtra vicia erigit̄. cū subdita rōni fa
mulat̄. nā quātūlibet ira ex celo recti-
tudinis surgat. si imoderata mentē vi
cerit rōni ꝓtinus seruire cōtemnit. Et
tāto se impudētius dilatat. quāto im-
patiētie viciū virtutē putat. Exēplis
ꝓhoꝝ illa patet. Nā vt dic̄ Valerius
li. xj. Archita magr̄ pytagore ⁊ Pla-
tonis villico suo iratus. Sumpsissez
inquit a te suppliciū nisi iratus essem
Maluit em̄ impunitū relinq̄re q̄z ꝓpt̄
irā grauī⁹ iusto punire. Sic socrates
vt dicit Seneca li. x. de ira. Cum ser-
uus eū offendisset quē habebat disco
lum ei dixit. Cederē te nisi irat⁹ essem
Correptionē em̄ serui in tēpus distu-
lit sani⁹. nec fuit ausus se ire ꝯmittere.
Erat aūt in eo ire signū. vocē submit-
tere ⁊ loqui parcius. q: apparebat si-
bi tunc obstare. Ita Diogenes. vt dic̄
Seneca libro. iij. de ira. cum de ira dis
sereret adolescētulus ꝓteruus in euz
ꝯspuit. Interrogatus ꝑo an irasceret̄
cōtra illum ait. Nō irascor sed dubito
an irasci oporteat. Si de Platone di-
cit̄ vt dicit Valeri⁹ li. ꝑmo. Cū aduer
sus serui delictū vehemētius exarsis-
set. ponere illuz statim tunicā ⁊ ꝑbere
scapulas verberibus iussit sua manu
ipm cesur⁹. postmodū itelligēs se ira-
sci. iā in alto manu suspēsa. q̄situs ē a
Spōsippo amico suo qd̄ ageret. Exi
go inqt penas ab hoie iracūdo. obli-
tusq̄ iā serui. q: aliū quē poti⁹ castiga
ret inuenerat. abstulit sibi i ꝫuū pote-
statem. Tu inquit Spōsippe istū ver
bera, nolo vt sit ille meus ꝑtāte, id est,

in mea qui in sua nō est. Rōne etiā in generali prefata patēt ſm Tho.j.ij.q.xlvj. Nota q̄uis hō sit aīal māsuetū p̄sideratio in gnāli rōne recta r tēperatissima būana cōplexiōe. tñ p̄siderata cholera hoio. magis ē facili inflamānt multi ad iram q̄z ad p̄cupiscentiā vel aliā passionē. r etiā quia ira est passio vehemētissima.

Capitulum.iiij.

Eptima filia ire pōt poni maledictio. que sepe ex ira oritur.

A De quo vicio tractat vt sequitur Tho.ij.ij.q.lxxvij. Est eñ ſm eū maledicere. imprecādo. imperando aut optando, p̄nūciare p̄tra aliū malum. et sub rōne mali. r nō ad emēdationem alterius.ſz solū in malū eius. Optare aūt r imperio mouere ad malū alteri9 sub rōne mali.ſm se repugnat charitati. Quia debem9 diligere p̄ximū volēdo bonū ipsius. r iō ſm gen9 suū est pctm̄ mortale. Vñ.j.Cor.vj. Neq̄z maledici neq̄z raptores regnū dei possidebunt. Et est hm̄ōi maledictio tanto grauius pctm̄. quāto maledicit q̄s personē quā magis amare r reuereri deberet. Vñ Leuit.xx. Qui maledixerit patri aut matri. morte moriatur Subdit Tho. Cōtingit tñ verbū maledictiōis platū pctm̄ esse veniale. vel p̄pter paruitatem mali. qd̄ quis alteri maledicendo imprecat. vel etiā p̄pter affectū eius q̄ p̄fert v̄ba maledictionis cum scz ex leui motu vel ex ludo vel surreptōe aliqua talia verba p̄fert peccata eñ v̄boꝝ maxime ex affectu B pensantur. Dictū est aūt notāter in descriptione maledictionis. sub rōne mali. r solū in malū eius cui maledicimr. q2 si q̄s imprecetur. imperet aut optat malum alicui sub rōne boni. sic est licitu3. nec p̄prie maledictio est. eo q̄ intentio principalis nō fertur ī malum illius sed in bonū illius. Contingit eñ optare malum alicui sub rōne duplicis boni. Quñq̄z sub rōne iusti. r sic iudex iuste maledicit illū cui precipit iustam penā inferri. Sic etiā maledicit anathematizādo. Quñq̄z sub ratione vtilis optat malū vt quando q̄s optat aliquē peccatorē pati egritudinē vel aliud vt melior efficiat. vel a p̄fectiōe bonoꝝ desistat. Et q̄uis maledicere bñ possit fieri ſm p̄dicta. tñ creaturis irrōnalibus homies regulariter nō dūt maledicere. Tu3 q2 illō cōiter fit ex irrōnabili quadā ira. Tū q2 solet indiscrete fieri ī malū boīm quoꝝ sūt. Tū vt Tho. ibidē dicit. maledicere rebus irrōnalibus inq̄ztū creature sunt dei, est pctm̄ blasphemie. Maledicere aūt eis ſm se cōsideratis est ociosū r vanū, r p p̄ñs illicitū. Immo maledicere ē a deo illicitū vt etiā diabolo ī eī nō debeat. Vñ Eccl.xxj. Dū maledicit impius diabolū. maledicit ip̄e aīam suā. id est maledictio culpe r pene se subijcit. q2 cū diabolus sit natura bon9. pctm̄ est saltē vt sic ei malum optare. Vñ beatus Judas in canonica sua dicit. Cū Michael archāgelus cū diabolo disputans altercaretur de Moysi corpe, nō ē ausus inferre iudicium blasphemie.ſz dixit. Imperet tibi dñs. Vbi glo. Diligēter intuēdū ē q̄ Michael archāgelus diabolo sibi aduersanti blasphemiam dicere noluit.ſz modesto ſmone eū coercuit. quāto magis hoībus oīs blasphemia est cauēda. q̄uis eñ in voluntate malus sit demon. tñ nā bonus ē. Ad cauendum aūt vicium maledictiōis monere dūt exempla sacre scripture r bonoꝝ xp̄ianoꝝ. Nā xp̄s cū malediceret. supple. in cruce. nō maledicebat.j. Petri.ij. Paulus etiā dicit.j.Cor.iiij. Maledicimur r bñdicim9. Et Petrus.j. Pet.iij. Nō reddētes malū p malo. nec maledictū p maledicto. exēpla et C

xp̄ianoꝝ bonoꝝ ad idem sunt q̄ osten
dunt ꝙ interdū maledicētes, siue in-
iusti sint siue volētes i malū eoꝝ exau-
diunt. Vn̄ Gregor. iij. dialo. refert. ꝙ
cū simplex ꝛ sanctissim⁹ Florēti⁹ p pa
store haberet vrsum oniculas pascen-
tem. discipuli q̄ttuor cuiusdaꝫ scti pa-
tris q̄ dicebat Euticius. vrsum i cam-
po occulte occiderūt. de quo cū Flo-
renti⁹ valde tristaret. Euticı⁹ flentem
fratrē venit ɔsolari. Cui Florēti⁹ spero
in oīpotentē deū ꝙ in hac vita an̄ ocu
los hoīm vindictā accipiēt q̄ innoxiū
vrsum occiderūt. Statim autē q̄ttuor
tei discipuli elephantino morbo per-
cussi mēbris putrescētib⁹ interierunt.
Vn̄ oī tpe Florētius flebat se homici
dā ꝓclamās. Itē ibidē refert Greg. ꝙ
cū famul⁹ cuiusdā Stephani presby
teri negligēter ei seruiret. clamauit p̄-
sbyter. Veni diabole discalcia me fa-
mulo sic loquēs. stati aūt demon affu
it. ꝛ corrigie sūme caligarū se solueēt
in signū demoniace futuris. Ex quo
pꝫ dic̄ Greg. diabolū eē ꝓmptissimū
in maledictiōib⁹ ad puniendūꝫ. Sic
in quarto refert de romano filiūꝫ q̄n-
quennē nutriēte. q̄ mox blasphemare
cōsueuerat qū ei aliq̄d resisteret. vn̄ in
p̄ris sinu pestilētia laborās sic ad ap
parentiā demonis faciēs necatus est.
Sic Cesari⁹ in dialo. suo. dis. v. refert.
ꝙ vir q̄dam mot⁹ ita cōtra vxorē ei ait.
Vade diabole. Mox aūt illa p auri-
culā demonē intrare sentiēs furiebat
cū q̄dā sanct⁹ abbas sup caput ei⁹ lege
ret euāgeliū. Sup egros man⁹ impo-
nent. illa terribilissime clamabat. ꝛ cū
demoni imperet vt exiret. ille r̄ndit.
Nondū vult altissim⁹. Postea tn̄ mo
dū quō demon intrauerat ipa patefe-
cit. Itē q̄dā trat⁹ dixit filio suo. Vade
diabole. queꝫ mox demon rapuit. nec
vn̄q̄ ɔparuit. Itē puella q̄nquennis
cū lac comederet, pater ei iratus ait.

Diabolū comedas i ventrē tuū. mox
aūt vexata ē puella vsq3 ad maturam
etatē. In qua cū limins ap̄loꝝ Petri
ꝛ Pauli visitaret liberata ē. Sꝫ antes
demon in ea ait. Me egresso. hec nun
q̄ꝫ post hāc vitā sentiet aliud purgato-
riū. h̄ Cesari⁹. Sic. xxj. de ciui. dei re-
fert Aug⁹. de vidua nobili ꝛ diuite ha-
bēte septem filios ꝛ tres femellas eis
maledicēte. Oēs autē statim tremore
oīm mēbroꝝ terribiliter sunt ꝑcussi. ꝛ
ciuitū suoꝝ oculos ferētes in orbē dis-
persi sunt oībus spectaculū facti mi-
serū. Et si nūq̄ꝫ maledicētis optio im-
pleret. tn̄ semp ille q̄ maledicit. sed p̄m
primo maledicit. vt verificet illō Ge-
nesis. xxvij. quo Ysaac de Jacob ait.
Qui tibi maledixerit. sit ille maledi-
ctus. Tertio p̄ncipaliter videndū ē de
remedijs ire. Sūt aūt q̄dā remedia D
cōtra iram ꝓpriā. Quedā ɔtra iram a-
lienā. Remedia ire ꝓprie sunt nouem.
Primū est radicē ire euellere. que est
amor sui inordinat⁹ ꝛ suoꝝ. Qui eñ
ardēter diligit inordinate se. amicos.
filios. tempalia. ꝛ honores. statim cre
dit sibi iniuriā illatā esse. vel se paruı-
pendi. vt dicit Aresto. ij. rethoric. Vn̄
Eccl. xxviij. scd̄m ligna silue. sic ignis
exardescit. Et fm virtutem hoīs sic ira
cūdia illius erit. Et fm substantiā suā
exaltabit iram suā. Secundū est silen
tiū. Nā natura ire est vt prolata mag
ferueat. Unde Prouerb. xxvj. Qui
imponit stulto silentiūꝫ iras mitigat.
Unde sanctus pater ysaac requisit⁹.
Cur demōes eū tātū timerēt. R̄ndit.
ex quo fact⁹ suꝫ monachus statui apō
me vt iracūdia extra guttur meū non
procederet. Et ps̄. Posui ori meo cu
stodiā cum cōsisteret peccator aduer-
sum me. Tertiū remediū est exēpla E
patientiūꝫ inspicere. principalissime
xp̄i passiōꝫ. De quo Greg. dicit. Si
passio domi ad memoriā reuocet, nı-

hil adeo durũ est qđ nõ equo animo
toleret. In cuiꝰ figura Numeri.xxi.
Filij israel lesi a serpentibꝰ igneis in-
specto serpẽte eneo. id est. xpo crucifi
xo sanati sunt. Ad idẽ valet exemplũ
Job. Exemplũ etiã illius mulier nobilis
de qua refert Cassianus in colla
tione patrũ. q̃ petiuit viduã iracũdissi
mã in q̃ patientiã disceret. Talibꝰ em̃
exẽplis velut optimo clypeo aĩa mu
niri põt. Quartũ ẽ cogitare quõ deũ
sepe ꝓprijs malis ꝯtempsimꝰ vel par-
uipẽdimus. ꝛ ꝙ indigemus etiam in
ꝓprijs defectibus a ꝓximis supporta
ri. Vñ Grego. v. moral. Est alius ser-
uãde mãsuetudinis modus vt cũ alie
nos excessus cõspicimꝰ. nostra qbus
excessimus delicta cogitemꝰ. Cõside-
rata quippe infirmitas ꝓpria. pctã no
bis excusat aliena. Patiẽter nanq̃ in
iuriam illatã tollerat. q̃ pie meminit
ꝙ fortasse adhuc habeat i quo debeat
ipse tolerari. Jõ tam faciliter qdã ira-
scunt. qꝛ ꝓprios defectus qbus a deo
vel ꝓximo supportant nõ agnoscunt
Vñ Prouerb. xix. Hõ indigẽs mise-
ricors est. Seneca. Regũ animos in-
duimus illi obliti sue infirmitatꝭ alie-
ne deseruiũt quasi iniuriã acceperint.

F Quintũ remediũ est ꝯsideratio di-
uine ordinatiõis. Nullum em̃ malũ
nobis põt inferri nisi diuia ordinatio
ne. qđ maximũ debet eẽ fidelibꝰ. De-
us em̃ est velut medicus fidelissimꝰ q̃
aquã tribulatõis cuiq̃ ꝓpinat ſm sue
infirmitatis exigentiã. Ps̃. Statuit
aq̃s q̃si in vtre. scꝫ de celo eã dispẽsans
filijs. Vñ. i. Cor. x. Fidelis deus qui
nõ patietur vos temptari supra id qđ
potestis. ꝫ faciet etiã cum temptatiõe
prouentũ. vt possitis sustinere. Hanc
rõnẽ assignat xp̃s Petro. Joh. xviij.
Calicẽ quẽ dedit mihi pater non vis
vt bibam illũ? Sine quo nec filij ze-
bedei possunt sedere ad dextrã ꝛ sini-
stram in regno. Potestis inquit xp̃s
bibere calicem quẽ ego bibiturus sum
Matth. xx. Deus est velut pater piis-
simus qui filiũ quem diligit castigat.
Apoc. iij. Ego quos amo arguo ꝛ ca-
stigo. Ne videlꝫ fm aplm simꝰ adul-
terini filij. Si inquit extra disciplinã
estis cuius particeps facti sunt om̃es
ergo adulteri ꝛ nõ filij estis. Heb. xij.
Deus etiã est velut mater misericor-
dissima. q̃ licet virga castiget filiolũ.
tamẽ non supra modũ. Nã Esa. xlix.
Nunqđ obliuisci potest mater infan-
tem suum vt non misereat̃ filio vteri
sui. ꝛ si illa oblita fuerit. ego tamẽ nõ
obliuiscar tui. Sextum est ꝯsideratio
vtilitatis ipsius tribulationis. Nam
vexatores nostri sunt sic̃ apes q̃ licet
pungant. tamẽ diligunt. qꝛ mellificãt
Sic inimici licet rodant. tamẽ penã
ꝓ peccatis minuũt. prudẽtes faciunt
decorãt patientiã. augẽt hic meritũ. ꝛ
in celo premium. Ps̃. Circũdederũt
me scꝫ inimici. dicit xp̃s. sicut apes. et
exarserũt sicut ignis in spinis. Septi
mũ est consideratio nostre impotẽtie
Sunt em̃ qdam qui verecũdant̃ si nõ
tribulantes eos verbo vel facto ledũt
Sed sciat hõ etiã minimis oportere
parcere. Vñ Aug. Homo tibi ꝯuiciũ
dicit. ꝛ tumes ꝛ iratus es. pulicibꝰ re
siste. si potes vt dormias. Octauũ est
parcere ꝛ misereri insano. nam iratus
aliquem inpugnans rõne in parte vel
in toto non vtitur. ꝛ sic cecus est. stul-
tus ꝛ quodãmodo insanus. qbus na-
turaliter clementes sumus. Vñ Pro
uerb. xiiij. Qui impatiens est exaltat
stulticiã suam. Nonũ est preuia cõsi-
deratio omniũ malorũ. q̃ sibi possent
inferri. Vñ Greg. v. moral. Mẽs sol
licita anteq̃ quodlibet agere incipiat
om̃es sibi quas pati putat ꝯtumelias
ꝓponat. quatenus sui redẽptoris pro-
bra cogitãs cõtra aduersa se preparet.

Que nimirũ veniẽtia tãto fortior exci
pit. quãto se cautius ex prescientia ar
mauit. Qui vo iprouidus ab aduersi
tate dephẽditur. quasi ab hoste dor
miens inuenit. Hec remedia sunt ire
prie. Sed principaliter inuocandũ
est in omnibus auxiliũ diuine gratie
G sine quo nihil possum⁹. Remedia
aũt contra alienã iram sunt tria. Pri
mum est mollis responsio. Hoc ẽ mi
rabile naturaliter viũ. vbi molle fran
git durum. Vñ Prouerb. xv. Respõ
sio mollis frangit iram. Exemplũ in
vitaspatrũ vbi discipulus Macharij
eum precedẽs ait ad sacerdotẽ idolo
rum ligna portãtẽ. Quo vadis demõ
qui iratus vulnerauit grauit discipu
lum. Cum aũt Machari⁹ supueniẽs
sacerdoti dicẽt. Salue laborator. Hoc
verbo lenitus p Machariũ cõuersus
est in monachũ. Unde causa vulne
rationis reddita. vulneratũ ambo in
monasteriũ portauerũt. Homo enim
iratus est velut olla bulliẽs. cui aqua
frigida supfundẽda est. Unde Pro
uerb. xv. Os fatuorũ ebullit stulticiã
Secundũ remediũ est silentiũ. Ver
ba enĩ sunt velut ligna. si saltẽ sint ver
ba irato displicibilia. Et ad extinguẽduz
ignem oportet materiã lignorum mi
nuere. Unde Ecc. viij. Nõ litiges cũ
homine litigioso. ⁊ nõ strues in ignez
illius ligna. Securius ergo eẽt inter
dum ab irato recedere q̃ nollet com
buri sicut ⁊ ab igne. Ro. xij. Non vos
defendẽtes charissimi sed date locuz
ire. Tertium remedium est beneficiũ
Beneficia enim irato impẽsa sunt ve
lut carbones igniti valentes p charit
te proximi. Ideo Prouerb. xxv. Si
esurierit inimicus tuus ciba illũ si si
tierit da illi aquaz bibere. prunas enĩ
congregabis sup caput eius. ⁊ domi
nus reddet tibi.

Capitulum. v.

D E inuidia q̃ vt plurimũ est cau
sa homicidij. de q̃ Job. v. Par
uulũ occidit inuidia. Tria sũt
principaliter videnda. Primo q̃d sit
Scdo q̃nãte noceat. Tertio de reme
dijs. Quantum ad primũ. Inuidia di A
cit btũs Aug. est odiũ felicitatis alie
ne. Dam. li. ij. dic. q̃ est tristicia de alie
nis bonis. Et dicit inuidia. q2 nõ põt
videre bona alioꝝ. Vñ Ambro. li. de
offic. Inuidus bono torquet alieno
nullus aũt põt videre eq̃nimiter illõ
de quo torquet. Pro cui⁹ intellectu
notandũ sm Tho. ij. ij. q. xxxvj. q̃ in
uidia ẽ tristicia de alieno bono inq̃tũ
quis alium excedit in bono apparẽti
pcipue de quo est glia. vel in q̃ hoies
appetũt honorari ⁊ in opinione esse.
inquãtũ alienũ bonũ diminuere vide
tur, ppriã excellentiã. Vñ Greg. xxxj.
moral. Inuidia ex inani glia. vel ex
supbia nascit. qd sic ptz. Nam cũ sup B
bus inanit gliosus appetit sup alios
excellere ⁊ magn⁹ apparere. ⁊ cognoscit
in alio aliqd bonũ. tũc timet q̃ in hoc
ipm alter excellat vel sibi equet. ⁊ tũc
tristat inqñtũ hoc minuit gliaz suã
⁊ excellẽtiã quã hẽt in opinione hoim
Ex h enĩ q̃ ali⁹ i aliq̃ bono sibi eq̃tur.
aut eũ excedit. ipse min⁹ gliosus esti
mat. q2 tũc nõ sup alios ipse excellẽs
putat. Exẽplũ. Tu scis artificiũ i ciui
tate. venit pegrinus q̃ equaliter tibi vl
meli⁹ te opat. de q̃ ipse laudat. Et tu ti
mes eũ tibi eq̃ri. aut te excellere. ⁊ do
les de fama ei⁹ vel bono. q2 fama tua
mior erit. Hec tristicia d alieno bono
est inuidia vera. ⁊ videt pncipali⁹ eẽ tri
sticia de glia alteri⁹, inquãtuz minuit
gloriã tuã quã appet. Sic sitr ẽ inter
diuites. nobiles. pdicatores. magros
⁊ siles. q̃ ad pulcritudinẽ. fortitudinẽ
scientiam. vocem deuotionem. ⁊ de
quocũq3 vero vel estimato bono de q̃
quis gloriã q̃rit. Secundo notãdũ C

ſm Tho. vbi p̄us. q̄ cū inuidia ſit tri-
ſticia de alieno bono. Quadruplex ē
triſticia. q̄ de alienis bonis in alio co-
gnitis pōt oriri. ⁊ ſolū q̄rta ē inuidia.
Pͥmo em̄ q̄s triſtat̄ de bono alterius
inq̄ꝫtum ex eo timet̄ nocumentū. vl̄ ſi
bi. vel alijs bonis. ⁊ talis triſticia non
eſt inuidia. ſ; magis timoris effect⁹. ⁊
pōt eſſe ſine pctō ⁊ laudabilis. Unde
Prouer. xxix. In multitudine iuſto-
rū letabit̄ vulgus. cū impij ſumpſerit
p̄ncipatū gemet ppl̄s. Et G reg. xxj.
moral̄. Euenire plerūq; ſolet vt nō a-
miſſa charitate ⁊ inimici nos ruina le
tificet. ⁊ rurſus eius gl̄ia ſine inuidie
culpa ꝯtriſtet. cū ⁊ ruente eo quoſdaꝫ
bn̄ erigi credim⁹. ⁊ ꝓficiēte illo. pleroſ
q; iniuſte opprimi formidam⁹. Scdo
nō pōt q̄s ꝯtriſtari de bono alteri⁹ nō
ex eo q̄ ipe habꝫ bonū. ſ; ex eo q̄ nob
deeſt bonū illud qd̄ habet ipſe. ⁊ hoc
ꝓprie ē zelus. vt dicit pħs. ij. rethoric̄.
Et ſi zelus iſte ſit circa bona honeſta.
laudabilis ē. Unū. j. Cor. xiiij. Emula
mini ſpūalia. Et Hiero. i epl̄a ad Ale
tham. de inſtructōe filie dicit. Habeat
ſocias cū quibus addiſcat. qb⁹ inuide
at. ⁊ quaꝝ laudib⁹ mordeat̄. vbi ſumi-
tur inuidia ꝓ zelo quo q̄s debꝫ incita
ri ad ꝓficiendū cū meliorib⁹. Si aūt
ſit de bonis tp̄alib⁹. pōt eſſe cū pctō ⁊
D ſine pctō. Tertō mō aliq̄s triſtatur
de bono alterius. inq̄ꝫtum ille q̄ acci-
pit bonū eſt eo indignus. Que q̄dem
triſticia nō pōt oriri ex bonis honeſt̄
ex q̄bus aliq̄s iuſtus efficitur. ſic pħs
dicit. ij. rethorice. ſ; de diuitijs. ⁊ de ta
libus q̄ pſūt ꝓuenire dignis ⁊ indignis
Et hmōi triſticia ſm eum vocatur ne
meſis. ⁊ ptinet ad bonos mores. Sed
hoc ideo dicit. quia conſiderabat ipſa
bona temporalia ſm ſe prout poſſunt
magna videri non reſpicientibus ad
eterna. Sed ſm doctrinam fidei bo-
na tēporalia que proueniūt indignis
ex iuſta dei ordinatione diſponuntur
ad eoꝝ correctionē. vel ad eorūꝫ dam
nationē. ⁊ hmōi bona quaſi nihil ſūt
in compatione ad bona futura q̄ ſer-
uantur bonis. Et ideo hmōi triſticia
prohibetur in ſacra ſcriptura. ſm illō
Pſ. Noli emulari in malignātibus.
neq; zelaueris facientes iniquitatem.
Et alibi. Pene effuſi ſūt greſſus mei.
quia zelaui ſup iniquos pacem pecca
torum vidēs. Quarto mō aliquis tri
ſtatur de bono alicuius inq̄ꝫtum alter
excedit ipm̄ i bonis. Et h̄ ꝓprie ē inui-
dia. ⁊ hoc ē ſp prauū. vt dicit Areſto.
. ij. rethoricoꝝ. q2 dolet de eo de quo
eſt gaudendum. ſcꝫ de bono proximi
ſm charitatē. cui etiā directe contrari
atur. vt dicetur. Quomō aūt fiat in E
uidia venialē pctm̄ vl̄ mortale. Notan
dum tertio. q̄ tres ibi ſunt gradus.
Prim⁹ vbi materia. origo ⁊ cauſa in-
uidie eſt cognitio boni alieni excellē-
tis in hoie vane glorioſo. Talis em̄ fa
ciliter timet de diminutiōe ſue glorie.
⁊ triſtat̄ faciliter de bono ꝓximi. Unū
ſm Greg. xxxj. moral̄. Inuidia ex in-
ani gloria naſcitur. ⁊ ex eadem radice
etiā ſm pħm. ij. rhetoricoꝝ multe ſūt
cāe inuidie. Prīo ſilitudo aliq̄ꝛū ſm
gen⁹ cognitionē. ſtaturā. habitum aut
opinionēꝫ. Ratio ē. q2 ad iſtos tm̄ eſt
inuidia q̄bus hō ſe vult equare ſeu ꝓ-
ferre. Hoc aūt nō eſt niſi reſpectu nō
multū diſtantiū. nullus em̄ niſi inſa-
nus ſtudet ſe eq̄re vl̄ preferre i gl̄ia hiſ
q̄ multo maiores eo ſunt. puta plebe⁹
regi vl̄ ecōuerſo. Jō his q̄bus multū
diſtat loco vl̄ tp̄e vel ſtatu. homo nō in
uidet. ſ; q̄bus ē ꝓpinquus. nā cū ꝓpin
qui videant̄ in gl̄ia excedere. eos iuni-
mur excellere. ⁊ ex eoꝝ gl̄ia quā cōtra
nr̄aꝫ volūtatē pollēt triſtari incipim⁹.
⁊ ſic inuidere. Scdo faciliſ inuidēt F
puſillanimes. q2 oīa reputāt magna ⁊
glorioſa que nō habent. Tertio ſenes

faciliter inuidēt iunioribus. quos pu
tant possidere ꝙ ipsi non habuerūt vel
non hūt. Capit tñ inuidia sicut cetere
passiones, qñq; sicut dicit Aureolus
sup. ij. dis. xxj. q. ij. quasi ꝓ quadā na-
turali inclinatiōe ad passionē inuidie
Sūt eñi vt inqt. in appetitu sensitiuo
apperibilitates quedā faciētes in cor-
pore reales trāsmutatiōes ꝯsequētes
cōplexiōes corporū naturales. Vñ ꝙ
sunt cōplexiōis frigide ꝛ humide. sūt
naturaliter magis inclinati ad inuidi
am. vt pꝫ de multis pueris mulierib⁹
et quibusdaꝫ hoibus flegmaticis. Et
rō est. qꝛ tales q̃litates passiue sunt. iō
est in corpe aptitudo ad casum ꝛ depꝛes
sionē. ꝓpter qđ in appetitu sensitiuo
oꝛit ꝓportionalis q̃dā aptitudo ad de
pressionē ꝛ ad casum vt facilit depma-
tur. ꝛ cadat ad apprehensionē boni al
terius. Vñ sic ē ꝙ oia alia quedaꝫ re
putant supiora respectu sui. iō timent
ꝯfundi nāliter ꝛ dephēdi. rōne igit ta-
lis cōplexiōis qñ quis videt bonuꝫ in
aliquo statim inclinat ad inuidendū.
ꝛ tūc fit cōformis trāsmutatio in cor-
pore. puta quidā casus manifestus in
vultu ꝛ ꝓpendit inuidia. Et hoc mo-
do accipiendo inuidiā. scꝫ p naturali
aptitudine ꝛ passiōe vel etiam vt talis
passio ē primus motus vt sic nō ē pec
catū ꝫ pena pcti. vel pctm̄ largo mo-
do cū sit pena pcti origialis. ꝫ de Au-
reolo. Vñ Aug. li. j. cōfes. dicit par-
uulum quēdā collectaneū suū ꝫ torto
vultu respexisse. ꝛ illud inuidie attri-
buit. Vidi inqt ego ꝛ expert⁹ sum ze-
lantē puerū. nōduꝫ loq̄bat ꝛ intuebat
pallidus amaro aspectu collectaneuꝫ
G suū. Secūdus gradus ē quedā sub
ita ꝛ nō deliberata tristicia de bono ꝓ-
ximi in q̃ꝫtū excellēs ē. Terti⁹ est tristi
cia talismodi deliberata. seu perfecta.
Pria ē veniale pctm̄. ꝫ tertia ē morta-
le pctm̄. Vñ Tho. vbi ꝑus de vtroqꝫ
dicit. Inuidia ex genere suo ē morta-
le pctm̄. Genus eñi pcti ꝯsideratur ex
obiecto. Inuidia aūt fm rōnē sui ob-
iecti. cōtrariat charitati p quaꝫ est vita
aie spūalis. fm illđ. j. Joh. iij. nos sci-
mus qm̄ trāslati sum⁹ de morte ad vi-
tam. qm̄ diligim⁹ frēs. Vtriusqꝫ n. ob
iectū ꝛ charitatis ꝛ inuidie ē bonū ꝓxi
mi fm ꝯtrariū motū. nā charitas gau
det de bono pximi. fm illud. j. Cor
. xiij. nō gaudet sup iniq̄tate. ꝯgaudet
aūt veritati. Inuidia aūt de bono ꝓxi
mi tristat. Vñ ex suo genere ꝯuincit
pctm̄ mortale eē inuidia. Iō Job. v.
Paruulū occidit inuidia. ꝫ nihil oc-
cidit spūaliter nisi pctm̄ mortale. ꝫ sic
dictū ē supra in quolibꝫ genere pecca
ti mortalis inueniunt aliq̄ imperfecti
mot⁹ in sensualitate existentes ꝙ sunt
pctā venialia. Sicut in genere adulte
rij ꝑmus mot⁹ ꝯcupiscētie. ꝛ i genere
homicidij ꝑmus mot⁹ ire. Ita etiā in
genere inuidie inueniunt aliq̄ primi
motus. qñq; etiā in viris pfectis. ꝙ sūt
pctā venialia. ꝫ Tho. Quart⁹ gradus
inuidie ē pctm̄ in spm̄ sctm̄ qđ dicit in-
uidētia fraterne grē. Vñ Tho. in. ij.
dis. xliij. dicit. Inuidia duplex ē. q̃daꝫ
que ē de ꝓsperitate vel exaltatiōe hois
Et q̃dā que ē de exaltatiōe grē. sicut ꝙ
multi ad deū ꝯuertant vł aliq̄d hmōi.
Et talis inuidia solū est pctm̄ in spm̄
sanctū. Vñ ibidē Bonauen. dic. Du-
pliciter pōt aliq̄s inuidere aliene grē
Vno mō. qꝛ ex hoc minuit bonū pro
priū cui⁹ ꝓmotionē appetit singulari
ter. ꝛ sic est pctm̄ capitale. Alio mō. qꝛ
visus aie sic ē deprauat⁹. vt sicut non
videt bonū in se. sic etiaꝫ nolit videre
bonū in alio. ꝛ tūc ē pctm̄ in spm̄ sctm̄.
Hoc aūt est in illis maxime ꝙ vix pñt
in alio videre bonū. Et ita alio mō est
capitale viciū. ꝛ alio mō pctm̄ in spm̄
sanctū. Et isto modo non procedit ni
si ex magna corruptione ꝛ malicia vo

luntatis que adeo gustũ puertit vt bonum faciat apparere maluȝ ⁊ ecõuer-
D so. Scḋo pncipalr̃ videndũ ẽ de inuidia quantũ noceat ⁊ ꝗ sit detestabilis ꝓpter nouem. Pmo nocet ꝓprio subiecto in corpe multiplr̃. q: est tristicia. Ꝫ tristicia ẜm Tho. j. ij. q. xxxvij. saltem mala. m̃lta mala facit. q: aggũat aim. vt interdũ mot⁹ corpis exterior ĩpediatur. ⁊ fit hõ stupidus. ⁊ intẽsa tristicia pre oibus aĩe passiõibus malus nocumẽtũ infert corpi. Vñ Prouerb. xxv. Sicut tinea vestimẽto ⁊ vermis ligno ita tristicia viri nocet cordi. q: anim⁹ gaudẽs etatẽ floridã facit. spũs tristis exiccat ossa. Et Ecci. xxxviij. De tristicia festinat mors. Sed hoc verũ est de tristicia que spem nõ habet annexam sicut ↄtrino habet spem ⁊ gaudiuȝ de remissiõe ⁊ intuitu diuie miscḋie. Secundo damnosa est inuidia. q: recipit eam habẽti societatem ecclesie. Ps. Particeps ego sum oim timentiũ te. ⁊ custodientiũ oia mãdata tua. Aug. Pensent inuidi quãtũ bonũ sit charitas. ꝗ sine labore nostro aliena bona nr̃a facit. Tertio inuidia nulli parcit. De nocẽti notum est. De innocẽtib⁹ pꝫ. Cũ Chayn inuidus Abel. fratres ipsius Joseph eundẽ. ⁊ Saul Dauid sine causa sint persecuti. tales peiores sunt Pilato. De quo Matth. xxvij. Sciebat ꝗ ꝑ inuidiã tradidissent eũ. Quarto inuidia valde difficiliter curatur. q: est velut ignis grecus qui in aqua tribulationũ ardet ⁊ difficilr̃ extinguitur. Jõ Gal. vj. Nõ efficiamur inanis glie cupidi. inuicẽ ꝓuocantes. inuicẽ inuidẽtes. Sup ꝗ Cyprianus. Zelus iste modũ nõ habet ꝑmanens iugiter sine fine cũ alia finiant̃ scelera. Quãtoq; ille cui inuidet̃ crescit in successu meliori. tãto inuidus liuoris ignibus inardescit. Quinto inuidia ostendit hominẽ pusillanimẽ. ⁊ infimis re-

bus comparat. Job. v. Paruulũ occidit inuidia. Nobiles sunt cõicatiui. vt pꝫ in hoib⁹. in leone. in aqla. Econtrario ignobiles sunt iuidi. Sexto signum ẽ ꝑ qḋ demon suos cognoscit. sic̃ charitas ecõtrario. Joh. xiij. In h̃ cognoscẽt q: mei estis discipli si dilectionẽ habueritis ad inuicẽ. Septio socij sunt diaboli in lucro ⁊ in damno q: qñ diabolus lucrat̃ ⁊ male succedit hoi. inuidus hoc lucrũ suum putat. ⁊ ecõuerso. Vñ cũ ẜm Tulliũ. amicoꝝ sit idem velle ⁊ nolle. pꝫ ꝓpositũ. Octauo ꝓditores plerũq; efficiũt̃. Prouer. xxiij. Ne comedas cũ hoie inuido. et ne desideres cibos ei⁹. qm̃ in siltitu diuinẽ arioli ⁊ cõiectoris estimat qḋ ignorat. Comede ⁊ bibe dicet tibi. ⁊ mens ei⁹ nõ est tecũ. Nono inuidus grauissima aĩe infirmitate tenet̃. Gustũ em̃ aĩe adeo infectũ hꝫ vt bonum inimici putet maluȝ. ⁊ ecõuerso. Esaie. v. Ve qui dicitis bonũ malũ. ⁊ malũ bonũ. ponẽtes tenebras lucem. ⁊ lucẽ tenebras. ponẽtes amarũ in dulce. ⁊ dulce in amarũ. Tertio pncipalr̃ de re- I
medijs inuidie notãdũ. ꝗ ↄtra eã valent qnq;. Pmo vt hõ ponat dilectionem in ea bona ꝗ pñt simul a multis haberi. ⁊ a singulis plene. sicut ẽ pdicatio. eucharistie cõmunio. dei super oia dilectio ⁊ regnũ celoꝝ. Vñ Greg. Qui factib⁹ inuidie carere desiderat. illã hereditatẽ appetat quã numerus possidẽtiuȝ nõ angustat. Vir em̃ iust⁹ ꝑ hoc ꝗ i terris nihil appetit. alienis ꝓfectib⁹ inuidere nescit. Scḋo inspicere debem⁹ qñtis fraternitatib⁹ iũgimur. Ois em̃ ꝓximus ẽ frater naturalis. quoꝝ oim vnus fuit pater Adam. Multi sunt fratres nr̃i spũales. quorum oim vnus pater xp̃s est. ⁊ mater vna virgo beatissima Maria. sic̃ ⁊ mater vna sancta ecclesia. Sum⁹ em̃ mẽbra vnius corpis ecclesie. j. Coꝝ. xij.

Si qd patitur vnū mēbrū. cōpatiunt
cetera mēbra. Tertio ɔtra inuidiā va-
let eradicatio ꝓprie supbie. q2 ex ea o-
rit. Vñ dicta ɔtra supbiā vł inanē glo
riā valēt etiā hic. Quarto valet ɔtra in
uidiā meditatio multiplicis dāni qđ
ex ea ꝓuenit. vt in scđo mēbro patuit.
Sicut em̄ grecus ignis arena τ aceto
solet extingui. sic inuidia ɔsideratiōe
infructuosi status quē hȝ. τ amaritu-
dine ac ɔsumptiōe virtutū pōt extingui.
Quīto valet ɔtra inuidiā exercitiū in
opib⁹ miscđie circa ꝓximos vł inimi-
cos. Vñ Prouer. xxv. Si esurierit ini
micus tu⁹ ciba illū. si sitierit potuȝ da
illi. prunas em̄ cōgregabis sup caput
eius. τ dñs reddet tibi. Misericordia
em̄ directe opponit inuidie. quaꝝ pōr
dolet de miseria ꝓximi. posterior vero
de felicitate ꝓximi. Vñ de miscđia dī
.ij. Coꝝ. xj. Quis infirmat τ ego nō in
firmor? De inuidia vero Jude Johis
.xij. q Judas murmurauit de effusio
ne vnguēti sup caput Jesu.

Capitulum. vj.

Unc de filiabus inuidie disse
tendū est. Primo q̄ occasiōes
sūt homicidij corꝑalis. Scđo
de odio in spāli qđ sit. τ de ei⁹ ꝓprieta
tib⁹. Tertio an pctōres se odio habe-
A ant. Quātum ad pmū notādum ſm
Tho. ij. ij. q. xxxvj. Et ſm Greg. xxxi.
moral. q̄nq3 sunt filie q̄ ex inuidia ori-
ri pñt. videlȝ susurriū. detractio. exul-
tatio in aduersis. afflictio in ꝓsperis
proximi. τ odiū. Qđ sic ꝓȝ. Nā in co
natu inuidie est aliq̄d tanq3 ꝑncipiū.
τ aliq̄d tāq3 mediū. τ aliq̄d tāq3 termi
nus. Principiū quidem ē. vt aliq̄s di
minuat gl̄iam alteri⁹. vł in occulto. et
sic ē susurratio. vel manifeste. τ sic est
detractio. Mediū aūt ē q aliq̄s inten
dat diminuere gl̄iaȝ alteri⁹. aut pōt τ
sic ē exultatio i aduersis. aut nō pōt τ
sic ē afflictio i ꝓspis. Termin⁹ aūt est
in ipo odio. q2 sic bonū delectās cau-
sat amorē. ita tristicia odiuȝ. Quo B
ad scđm sciendū q dr̄ūt ira. inuidia. τ
odiū ſm Tho. ij. ij. q. clviij. Ira em̄ est
per quā appetim⁹ malū ꝓximi ſm q̄n
dā mēsuraȝ. ꝓut scȝ hȝ rōnē vindicte.
Odiū aūt ē ꝑ qđ desiderat malū ꝓxi
mi absolute. Et ira ē interduȝ cā odij.
q2 ꝑ h̄ q aliq̄s appetit malū vindicte
sub rōne iusti. τ cū hoc frequēter facit
ꝑuenit ad appetituȝ mali absolute in
ꝓximū qđ ē odiū. Inuidia vō ē tristi-
cia de bono alieno. Vñ sicut tristicie
opponit gaudiū sic odiū amori. τ cāt
odiū tā ex ira q3 ex inuidia. ȝ directi⁹
ex inuidia. q2 ex eo q q̄s tristat de bo-
no ꝓximi stati displicētiā seu odiū fa-
ciliter capit. Dubitat ꝑ. vtꝝ de⁹ pos C
sit odiri ab aliq̄. Rñ. Tho. ibidē. De⁹
pōt dupl'r ab hoīe apphēdi. Vno mō
ſm seipm puta cū ꝑ eēntiā videt. Alio
mō ſm effect⁹. s. cū inuisibilia dei per
ea q̄ facta sunt intellecta ɔspiciūt. de⁹
ꝑ eēntiā suā ē sūma bonitas. quā nul-
lus pōt odio hr̄e sic visam. q2 sic nō hȝ
nisi rōneȝ diligibilis nō odibił. q2 ibi
nihil mali apparet itellectui. Sūt aūt
effectuū diuinoꝝ duo genera. Quidā
qui nullo mō pñt ɔtrariari volūtati vt
esse. viuere τ itelligere. τ talia sunt oi-
bus etiā appetibilia. τ ꝓut de⁹ est tali
um effectuū autor etiaȝ nō pōt odiri.
Alij sunt effectus dei q̄ repugnāt inor
dinate volūtati. scȝ inflictio pene. τ co
hibitio peccatorū ꝑ legē diuinā repu-
gnantē volūtati peccatoꝝ. Et ꝗtūȝ ad
tales effect⁹ deus pōt odiri ab aliq̄bus
inq̄ntum videlȝ de⁹ apprehēdit vt pec-
catoꝝ ꝓhibitor τ penarum inflictor.
Scđo dubitat. an odium dei sit gra D
uissimū peccatoꝝ simpliciter. Rñ. ſm
Tho. ibidem q sic. quādo est delibera-
tum. Ratio. quia optimo opponitur
pessimū ꝑ phm. viij. ethicoꝝ. ȝ amori
dei q̄ est optimū opponit odium dei.

Ideo cuz primū sit optimū. scđm est
pessimū. imo odiū dei ex deliberatōe
est maxīe pctm̄ in spm̄scm̄. sm̄ q̄ pec
catum in spm̄sanctū nomiat aliquod
genus spāle pcti. nō tñ cōputat inter
species pcti in spm̄sanctū. q̄r generali
ter inuenit in omī specie peccati in spi
ritūsanctū. vnde odiū dei maius pec
catū est infidelitatis pctō. q̄r ex eo ori
E tur vt effectus ex causa. Dubitatur
tertio q̄ possim⁹ ꝛ deb eam⁹ odire. Rñ.
sm̄ Tho. ibidez. Licet odio hr̄e illud
qđ a diabolo deriuat vt pctm̄. ꝛ om̄e
illud qđ ptinet ad defectū diuīe iusti
cie. ꝛ quicq̄d a deo abducit nos sm̄ q̄
a deo abducit. ꝫ naturā fratris. grām
ꝛ hmōi. cum sint a deo sine pctō non
possum⁹ odire. De pmo dr̄ Luc. xiiij.
Si quis venit ad me ꝛ nō odit patrē
aut matrē nō potest eē meus discipu
lus. Et Ro. j. Detractores deo odibi
les. De scđo. j. Joh. ij. Qui fratrē
suū odit in tenebris est. Sed summa
cautela sm̄ Gregl. ibi videnda est ne
sub veste boni odij se ocultet odiū fra
F tris Quo ad tertiū. vtrū pctōres se
odiāt. Rñ. q̄ sic. Dñ. ps̄. Qui diligit
iniquitatē odit aiam suā. Pro cuius
intellectu notat hic Tho. ij. ij. q. xxv.
vbi q̄rit. vtrū pctōres se diligāt. Ama
re seipm̄. vno mō cōmune est oibus.
Alio mō ꝓpriū est bonoꝝ. Tertio mō
ꝓpriū ē maloꝝ. Qz eñ aliq̄s amet id
qđ seipm̄ esse existimat hoc cōmune
est oibus. Homo aūt dr̄ esse aliq̄d du
pliciter. Vno mō sm̄ substantiā suaz
ꝛ naturā. ꝛ sm̄ hoc oēs estimāt bonū
cōmune se esse illud qđ sunt. scz ex aīa
ꝛ corpore cōpositos. ꝛ sic etiā oēs ho
mines boni ꝛ mali diligūt seipsos. in
quantū diligūt sui ipsoꝝ ꝯseruationē
Alio mō dicit eē hō aliq̄d sm̄ princi
palitatē. sicut princeps ciuitatis dicit
esse ciuitas. Vñ qđ pncipes faciunt
dicit ciuitas facere. sic aūt nō omnes
existimāt se esse illud qđ sunt. Princi
pale eñ in hoie est mens rōnalis. Se
cundariū aūt ē natura sensitiua ꝛ cor
poralis. quoꝝ primū vocat aplˀs inte
riorē hoiem. vt ptz. j. Coꝝ. v. Boni au
tem estimāt pncipale in seipsis rōna
lem naturā siue interiorē hominē. vñ
sm̄ hoc existimāt se esse qđ sunt. Ma
li aūt existmant principale in seipsis
naturā sensitiuā ꝛ corporalē. scz exte
riorē hominē. vñ non recte cognoscē
tes seipsos nō vere diligunt. Et hoc G
ꝓbat phūs in. ix. Ethi. p quinq̄z. que
sunt amicitie ꝓpria. Vnusquisq̄z eñ
amicus pmo q̄dem vult suū amicū
esse ꝛ viuere. Secundo vult ei bona.
Tertio opatur bona ad ipm̄. Quar
to cōuiuit ei delectabilit. Quinto cō
cordat cuz ipso quasi in eisdē delecta
tus ꝛ cōtristat⁹. Et sm̄ hoc boni dili
gunt seipsos q̄tum ad interiorē homi
nē. q̄r etiā volunt ipm̄ ꝯseruari in sua
integritate. ꝛ optant ei bona eius que
sunt bona spūalia. ꝛ ad assequēdum
operā impendūt. Et delectabiliter ad
ad cor redeunt q̄r ibi inueniūt bonas
cogitatōes in pñti. ꝛ memoriā bonoꝝ
pteritoꝝ. ꝛ spem futuroꝝ bonoꝝ. ex q̄
bus delectatio causat. Similiter etiā nō
patiunt i seipsis dissentionē volūtatis
q̄r tota aīa eoꝝ tendit in vnū. Econtra
rio aūt mali nō volūt ꝯseruari in inte
rioris hois integritate. nec appetunt
ei⁹ spūalia bona nec ad hꝫ opant. nec
delectabile est eis secū ꝯuenire redeū
do ad cor. q̄r inueniūt ibi mala pñtia.
pterita ꝛ futura. q̄ abhorrēt. nec etiaz
sibi ipsis ꝯcordāt ꝓpter ꝯsciaz remor
dentē. sm̄ illud ps̄. Arguā te ꝛ statuā
ꝯtra faciē tuā. Et p idem ꝓbari pōt q̄
mali amāt seipsos sm̄ corruptionē ex
terioris hois. sic aūt boni nō amāt se
ipsos. odiunt ꝗ mali seipsos sm̄ pn
cipale sui videlicet animā.

Capitulum. vij.

A Ic necessariū est scire. quō inimici vel peccatores sint diligē
h di vel odiēdi. de quibus xp̄s p̄ceptuz dat Matth. v. dicēs. Audistis q̄r dictū est. Diliges p̄ximū tuū. ⁊ odio habeb inimicū tuū. Ego aūt dico vobis. Diligite inimicos vr̄os. bn̄facite his q̄ oderūt vos. ⁊ orate p̄ p̄sequētibus ⁊ calūniātib⁹ vos vt sitis filij p̄ris vestri q̄ in celis ē qui solē suū oriri facit sup bonos ⁊ malos ⁊ pluit sup iniustos ⁊ iustos. Ubi dicit glo. q̄ inimici nostri trib⁹ mō͂is pugnāt ꝯtra nos. scz mētali odio. verbali opprobrio. ⁊ corporali nocumento siue lesione in exteriori bono. vt notat in v̄bis p̄dict̄. Sed ibi ecōtrario tria iubet v̄itas inimicis impendēda. videlz diligere corde. benedicere ore. ⁊ opibus s̄buenire. De q̄b⁹ trib⁹ videndū erit. Prio. quō corde sint diligendi inimici. Ubi tria occurrūt declarāda. Primo an inimicoꝝ dilectio sit nobis possibil̄. Scōo si sic. Cur inimici sint diligendi ⁊ non odiēdi. Tertio an ad eoꝝ dilectōez ne
B cessaria sit sp̄alis actuatio. Uerum ad primū repiunt̄ taz ceci rōne ⁊ infecti volūtate vt affirmēt. ⁊ q̄dē credāt sibi ipossibile eē q̄ inimicos diligant. Cōtra q̄s scriptura. scōꝝ doctrina. et ph̄oꝝ ac naturaliū exēpla. Nā Matt. v. di. Si dimiseritz hoibus pctā eoꝝ dimittet et vobis pater vester celestis debita v̄ra. Sup q̄ glo. Uideatis frēs q̄r cū dei gr̄a in p̄tāte n̄ra positum est quō a dn̄o iudicemur, Inq̄t em̄ dn̄s. Si dimiseritis dimitte͂t vobis. Si nō dimiseritis nō dimitte͂t vob. In p̄tāte aūt n̄ra est dimittere et nō dimittere. Exēpla habem⁹ Gen. xlv. vbi post extremā iniuriā p̄ frēs illatā Joseph ex amicitia singulos osculabat̄ ⁊ sup singulos flebat. Sic Exo. xxxij. Moyses a pp̄lo crebro vexat⁹ cū iā ꝑpe lapidaret̄. tn̄ ait ad deū, Si nō dimiseris p̄ctm̄ pp̄li tui. dele me de libro quē scp̄sisti. Et. ij. Reg. j. Dauid cui su⁹ inimicus Semei i faciē maledixit. maluit parcere ⁊ letales iimicos flere nouit. ⁊ eosdē occidētes punire. Jō ait in ps. Si reddidi retribuētib⁹ mihi mala decidam merito ab inimicis meis inanis Joh. q̄z. iij. Sic de⁹ dilexit mundū vt vnigenitū suū daret vt oīs q̄ credit in eū non pereat. s̄z hēat vitā eternā. Ad Rom. v. Sic nos xp̄s dilexit q̄ tradidit seip̄m p̄ nobis in morte. iustus p̄ iniustis, cum tn̄ inimici essem⁹. Et p̄ se p̄sequētib⁹ in cruce ait. Pater igsce illis q̄r nesciūt q̄d faciunt. Quē btūs Stephanus sequēs p̄ inimicis se lapidantibus. Act. vij. flexis genibus ⁊ clamādo orabat. vbi p̄ se stādo orauerat dicēs. Domine accipe sp̄m meuz.
Ad idē sunt sanctoꝝ dicta ⁊ exēpla C
Nam q̄ possibile sit nobis inimicos diligere. ptz p̄ Augu. qui de seruo pigro q̄ nō vtebat̄ virib⁹ sibi a deo collatis. sic dicit. Seruū pigrū q̄ s̄m hystoriam euangelicā talentū sui dn̄i creditum fodit in terrā. nec in eo negociat⁹ est. nō dānaret deus si ea q̄ nullo mō fieri poterat p̄cepisset. Et btūs Hierony. Anathema sit q̄ dicit deum p̄cepisse impossibile. Preterea si tot mulieres. pueri. ⁊ tam delicate puelle flāmas. ignes ⁊ gladios. imo bestias eq̄nimiter ꝑtulerūt p̄ xp̄o. q̄ tn̄ nob fuerūt sil̄es. Cur nō possem⁹ ꝯuitia. ⁊ iniurias eq̄nimiter tolerare ⁊ inimicos diligere. Sil̄e docēt exēpla ph̄oꝝ. vt i vitis eoꝝ legit̄. Nā pitac⁹ ph̄s cū ductor eēt mytilēsiū ꝯtra athenienses q̄rū dux fuit. firmo ex pacto singulare certamē indixit Pitacus. ⁊ sub scuto occultato reti cū Firmonē inuolueret et occideret. ac triūpho potit⁹ in p̄ncipē mytilēsium leuaret̄ p̄ncipatui p⁹ decenniū resignauit iā ciuitate optie ordinata. Cūq̄z q̄dā oparet⁹ ei⁹ filiū secu-

rim ingerẽs interfecissz. ꝛ occisoꝛ ligatus ꝑ cives Pitaco pñtaret. ipm absoluit dicẽs. Indulgẽtiã eẽ supplicio potioꝛez. Sic Eschynes phs ꝛ oꝛatoꝛ maxim⁹ cũ sua eloquẽtia athenas regeret. ꝛ ibidez a Demosthene oꝛatoꝛe in oꝛãdo vict⁹ in iudicio rhodũ ꝓpter ignominiã ꝑgeret. ꝛ ibidẽ rogatu ciuitatis. ꝑmo suã ꝛ deinde Demosthenis oꝛonẽ clarissimã recitaret. ꝛ cũctꝫ vtriusqꝫ eloquẽtiã admirãtib⁹. ꝛ plus Demosthenis sic ait. Lõge ampli⁹ mirareti cẽtis si ipm ꝑoꝛantẽ audiuissetꝫ. inimici sui testis ꝛ ꝯmẽdatoꝛ excellẽtissimus effect⁹ vt ibidẽ hẽt. Sic etiã Valeri⁹ de vitis phoꝝ refert de Socrate. ꝙ semel ictu calcis ꝑcussus. cũ qdam ei⁹ tolerantiã miraret ait. Si asin⁹ me ꝑcussisset calce. vñ in iudiciũ eũ ꝯuenirem: Cur igit nõ sic eq̃nimiter sustinerem ictus hoim sicut ꝑcussurã irrõnalis: Qđ etiaz inimicis possum⁹ ꝑcere pꝫ a sili. Nã si tu expectares ab impatoꝛe magnũ donũ. ꝛ te impatoꝛ offenderet vł ꝑcuteret. tu ne sumpturũ donum ꝑderes. nec facto nec ꝟbo ꝓpt tale donũ vindicares: Cur igit nõ facereo sile. ꝓ eterna pñia inimico ꝑcendo

D Quo ad scđm ꝑncipale. quõ inimici sint diligendi ꝛ q̃re. Notandũ ꝑmo qs sit inimicus. Est aũt inimicus ille qui affectat aut optat aut voluñtarie infert. aut inferre conat alteri malũ culpe aut pene in aia coꝛꝑe vel rebus. ꝛ h facit nõ ad correctionez ꝓximi. nec ad iusticiã exercendã. nec ad aliud bonũ aliqđ. ꝫ tm alteri ad malũ. vel etiã qui mala intẽtione gaudet de malo ꝓximi aut tristat de eius bono. Dicit ꝑmo. q affectat alteri malũ nõ ad correctionẽ eius. ꝫ tm in malũ suũ pura ex odio. rãcoꝛe. vel animi amaritudie. qꝛ si q̃s vellet alteri malũ pene. vt carceres. verbera. pauꝑtatẽ. infirmitatez. et hmõi. ꝛ solũ ad correctionez sui ꝛ ꝑfectum aie eius. aut ꝓpter cõem vtilitatem. ꝛ faceret illud nõ ex amaritudie animi. rancoꝛe vel vindicta. ꝫ fraterna dilectiõe. talis nõ eẽt inimicus alteri⁹ censendus ꝫ amicus. qꝛ ꝓdesse conat q̃uis obesse videat. Jo parẽtes punientes pueros suos ꝛ magri scholares nõ sunt eoꝝ inimici estimãdi. ꝫ amici. Scđo dicit. nõ ad iusticiã exercẽdam qꝛ q vult aut infert alteri malum pene amoꝛe exequẽde iusticie. nõ ẽ inimic⁹ ꝑsone puniẽde. Vñ lictoꝛ nõ ẽ inimicus ei⁹ quẽ occidit mediante iusticia. nec iudex silr. dũmodo nõ ex odio vł rãcoꝛe ꝫ solũ ꝓpter cõem vtilitatẽ illa faciãt amoꝛe ꝑclarissime iusticie. Dicit tertio. vel ꝓpter aliqđ aliud bonũ. qꝛ medicus q ꝓdesse intẽdit tãqꝫ amicus vrit infirmũ quem sanare intẽdit. Dicit q̃rto. vel q mala intentiõe gaudet de malo ꝓximi. aut tristat de eius bono. qꝛ si intentiõe bona facit. vt de tristicia iuidie fuit dictũ. nõ ẽ inimic⁹ cẽsendus. Ex qbus pꝫ. ꝙ hõ põt licite velle i casu inimico suo bonũ. scꝫ pauꝑtatis. infirmitatis. moꝛtis ꝛ hmõi. dũmõ sine rãcoꝛe fiat ꝛ bona intentõe ad bonũ peccãtis vel cõitatis seu iusticie vt Greg. dic. xxij. moral. ꝫ vt ibidẽ sbdit. Ad hec ꝑuãda valde necessariũ est subtilissime discretõis examen. ne cũ nrã odia exeqmur. fallamur sb specie vtilitatis aliene. videlꝫ estimantes nos mala inimicis iurisvelle ꝓpt eoꝝ correctionẽ vbi ex odio volum⁹ rãcoꝛe vel mala affectõe. Et stati loqtur de tyrãno ꝓpt facinoꝛa punito. subiūgit inqꝫ pẽsare debem⁹ qđ debem⁹ ruine pctõris. ꝛ qđ iusticie dei ferientis. Naz cum ꝑuersũ queqꝫ oipotẽs de⁹ ꝑcusserit ꝛ ꝯdolẽdũ ẽ miserie ꝑeuntꝫ. ꝛ ꝯgaudendũ ẽ iusticie iudicꝫ. Scđo nõndũ in inimico duo sunt ꝯsiderãda. Primũz ẽ E inimicitia. odiũ seu rancoꝛ. quẽ hꝫ ad ꝓximũ suũ. ꝛ ꝑm illa nõ debem⁹ ini

micū diligere. hoc ē. ꝙ nō debem⁹ velle ꝙ sint inimici nr̄i. aut aliorū. aut vt habeāt odiū. inimicicias. ⁊ hmōi ꝟsus nosvl̄ ꝓrios. qꝛ h̄ eēt velle coꝝ mala ⁊ pctā ꝯ charitatē. Et h̄ tenent cōiter doctores in. iij. dis. xxix. ⁊. xxx. ⁊ Tho. .ij. ij. q. xxv. Quo ꝯsiderāda ē i inimico ipsius nā ſm quā ad dei imaginē creatus ē capax glie nobiscū ⁊ nr̄ ꝓximus. Et ſm h̄ dicēdū pmo ꝙ ex ꝑcepto tenemur inimicos nr̄os nō odire ſm nām ſm quā sūt nr̄i ꝓximi. Scd̄o ꝙ tenemur eos ſm nām nō solū non odire ſ3 etiā tenemur eos diligere. ita vt velimus eis bona felicitaria eterne virtutū ⁊ bona nāe ⁊ fortune. in q̄tum eos talia ꝓmouēt ad b̄titudinē eorū. Primū p3 Prouer. xxiiij. Si ceciderit inimicus tu⁹. ne gaudeas. ne forte videat deus ⁊ displiceat illi. ⁊ auertat irā suā ab eo. ⁊ cū ab illo auerterit. ad illū dirigat q̄ de inimici ruina gaudebat. Et Exo. xxiij. Si videris asinum inimici tui i luto iacentē nō ꝑteribis. nisi ꝑus eleues eū. Si inimici asinus nō ē relinquēdus in luto. q̄nto min⁹ xp̄i sanguie redēpt⁹ ⁊ dei imagine insignit⁹ non d3 negligi hō. Jō. j. Joh. iij. Qui odit fratrē suū homicida est. Et scitis ꝙ oīs homicida nō h3 vitā eꝛnā in se manentē. qđ doctores exponunt sic. Qui odit fratrē suū qđ peius est q̄3 nō diligere eū. homicida ē suiip̄i⁹ spiritualr̄. ⁊ fr̄is sui corpalr̄ dispositiue tn̄. Scd̄m p3. qꝛ Matth. xxij. ꝑceptū est. Diliges ꝓximū tuū sicͭ teip̄m. sed inimicus ē ꝓxim⁹ tu⁹ vt patuit supra. Itē Matth. v. dn̄s ꝑceptiue dicͭ. Diligite inimicos v̄r̄os. bn̄facite his q̄ oderūt vos. Idē ꝓbat mgr̄ in. iij. dis. xxx.

F Nō aūt q̄re tenemur inimicos diligere ē. qꝛ dilectio quā xp̄s nob ꝑcipit q̄ ua tenemur diligere ꝓximū. ē charitas. q̄ habentē facit attēdere. ꝙ q̄libet ꝓxim⁹ viator est ad imaginē dei. ⁊ est capax ⁊ beatitudis. q̄ capacitas cū sit nāliter in inimico ⁊ in amico. oēs tenemur diligere ad tale bonū. De⁹ em̄ est vniuersale bonū in nullo minuibilis ex cōicatiōe sui ad aliū. cui i bona fauere debem⁹ ⁊ optare vt ab oīb⁹ hoīb⁹ viatorib⁹ honoꝛet. Diligam⁹ ḡ in inimico oē illud qđ ē in eo a deo. ⁊ odiamus i eo oē illud qđ ē a diabolo. Sic em̄ medic⁹ ifirmū diligit. ſ3 febrē ꝑseq̄tur. ⁊ mr̄ filiū diligit ſ3 ei⁹ scabiē odit.

Quo ad terciū ꝑncipale vt3 ad diligēdū inimicū exigat specialr̄ actuatio mētis. Rn̄dū ſm Tho. vbi. s̄. ꝙ dilectio nāe inimici pōt duplr̄ cōsiderari. G
Vno mō in gn̄ali. ⁊ sic est i ꝑcepto. vt cū aliq̄s in gn̄ali diligit ꝓxios. ab illa gn̄alitate inimicū non excludat. Vn̄ q̄ oraret ex deliberatiōe corde vel ore. dicēdo. Dn̄e da pacē huic ciuitati vel regioni excepto tali inimico meo. peccaret mortaliter. quia contra charitatem ageret. Alio modo consideratur dilectio proximi in speciali. vt scilicet aliquis i speciali moueatur motu dilectionis actualis ad inimicū suum. ita ꝙ actualiter velit ⁊ optet sibi bonū illud ſm Thom. non est de necessitate precepti. Exempli gratia. Cum q̄s cogitat de Socrate inimico suo. non est preceptum ꝙ statim velit vel optet sibi bonū actualiter. quia preceptum de dilectione inimicorū est affirmatiuum ideo non obligat pro semꝑ. Sed preceptum est vt non odiat eum ⁊ nū q̄3 affectet vel optet sibi malum intentione nocendi. quia non odire proximū est preceptū negatiuū. ideo obligat ad semꝑ ⁊ pro semꝑ. Est tamē ſm Tho. hoc de necessitate charitatl̄. ſm preparationē animi. vt sc3 hō habeat animū paratū ad hoc vt in singulari inimicū effectiue ⁊ ēt effectiue diligeret. si nc̄citas occurreret. ſ3 ꝙ absq3 articulo nc̄citatis hō h̄ actu ipleat ꝑfe-

ctionis ē. vt Aug. pbat in enchiridi-
on. Et vt ibidē dic. Esset adhuc maio
ris pfectionis. q hō magno conatu. ꝛ
pfecto amore elicito ferret dilectiue
in inimicū cū affectu sibi volendo bo
nū. potissime dū ille inimicus actu of
fendit. vt fecerūt xps in cruce. ꝛ Ste-
phanus moriturus.

Capitulum. viij.

S Ecundo cum inimici nos pse-
quant. ore debem⁹ eis dilectio
nis būficia ondere. nō solū cor
A de. ꝫ etiam ore. Qð fieri pōt triplicit
de qbus ꝓ pñsenti tractabit. Primo d
recōciliatione. Secūdo de vitāda ca-
lumnia. Tertio de orone ꝛ de impen
dēda būdictiōe. Circa pmū va
let illð Matt. v. Si offers mun⁹ tuū
ad altare ꝛ recordat⁹ fueris q frat tu⁹
hz aliqd aduersuz te. relinq ibi mun⁹
tuuz an altare ꝛ vade recōciliari fratri
B tuo. Ubi pmo notandū. qd sit tem
plū. in quo offerēdū sit mun⁹. qd alta
re sup quo. ꝛ quid mun⁹ seu sacrificiū
Tēplum ē aīa mūda ꝛ corp⁹ q sunt
deo p xpi passionē in baptismate ꝯse-
crata. teste aplo. j. Cor. iij. Nescitꝫ qr
tēplum dei estis vos. Et iterū. Tēplū
dei sanctum est qð estis vos. Et alibi.
Empti estis precio magno. glificate ꝛ
portate deū i corpe vrō. Altare ē fides
vera ꝛ firma. de q Heb. vlt. Habem⁹
altare de q edere nō habēt q tabnacu-
lo deseruiūt. fundamētū em aliud. sup-
ple. ꝗ fidē Jesu xpi. nemo pōt ponē
pter id qð positū ē. qð ē xps Jesus. j.
Cor. iij. qr sine fide impossibile ē pla
cere deo Heb. xj. Munera ꝛ oblatio
nes sunt act⁹ pncipalit interiores aīe.
vt meditatio bonor. cōplacētia diui-
nor. affect⁹ ꝛ orō mētalis. dei dilectio
ꝛ ꝓximi. ꝛ his silia. Ex qbus interius
in tēplo cordis oblatis dz hō ꝓrum-
pere ad actus exteriores latrie vl du-
lie. vt ad iubilationē, hymnū. orones
vocalē. oblationē. opa mie corpalia ꝛ
spūalia. ꝛ silia. q sine interiorib⁹ mu-
nerib⁹ fere nulla sunt. Et ista ē expo-
sitio fm Aug. Scðo notandū q ista
munera nō eēnt deo grata si nō eēt in
offerēte charitas fratna. Qm nullum
op⁹ ē deo acceptū sine charitate. teste
aplo. j. Cor. xiij. dicēte. Si linguis ho-
minū loqr ꝛ āgelor ꝛc. ꝛ iō factur⁹ alit
qð op⁹ bonū qð ē mun⁹. dz quidē bo
nū ꝓpositū nō totalit dimittere. ꝫ mu
nus relinquere an altare. id est. hmōi
opus differre ꝛ ad fratrē pgere pedib⁹
corpis vel sie. ꝛ recōciliari fratri satis-
faciēdo. vbo. facto. vl vtroqꝫ. ꝛ tūc of-
ferre dz mun⁹ suū. vñ Aug. in smone
dñi in mōte. Cum aliqd tale oblaturꝰ
sum⁹. in interiori tēplo pgenduz ē ad
reconciliationē cum fratre dimittēdo
tale munus spūale. pgendū ē non pe
dibus corpis. ꝫ motib⁹ animi. hūilit
te ex affectu ꝓsternēs fratri ad quem
chara cogitatiōe cōcurras in ꝯspectu
eius cui munus oblatur⁹ es. Sed si
frater pñs ē ꝛ ad eū potes ire nō simu
lato aīo lenire atqꝫ in graz reuocare
veniā postulādo. si hoc corā deo pus
feceris pgens ad eū non pigro motu
corporis ꝫ celerrime dilectōis affectu
atqꝫ inde veniēs. i. intētionē reuocās
ad id qð agere ceperas. offeras mun⁹
tuū. Hoc em remediū est cōtra pctm
ire. qð fm Augu. supbi amplecti non
valēt. Inflati em hoc medicamē cha-
ritatis ꝛ humilitatis subire nolunt.
Tertio notandū q trib⁹ modis cō- C
tingit fratrē hre aliqd ꝯtra te. Primo
modo si ille habeat cōtra te iram aut
odium. ꝗuis tu illi nullā iniuriā fece
ris nec fueris sibi iniuste ꝛ p aliqð de
bitū causa istius odij aut ire. sed forte
susurratores aliqui suis susurrijs hoc
fecerīt. Aut ille forte frat spōte assum
psit sibi ꝯtra te irā. odiū vl indignatio
nē ex falsa vl solū estimata iniuria quā

credit ex leui aut friuola suspitiõe. In isto casu nõ est pceptũ vt ad eũ vadas & conaris pcurare recõciliationẽ sui. cũ nullã sibi iniuriã feceris. Esset tñ cõsiliũ & magni meriti se hũiliare coram fratre mõ statim dicẽdo et eũ ad pacẽ & cõcordiã reuocare. Et etiam adhuc maioris meriti & pciosiõis ħ agere cũ fratre. quẽ tu nõ offendisti. sed ipe te. Vñ Chryso. Ne dicas. mihi nocuit. nõ ego illi. Si em̃ p gloria salutis me iubet de⁹ amicitiã facere tu offensus debes pueniire offendentẽ. vt duplicẽ gloriã ꝯseq̃ris. vnã scʒ q: iniuste offensus es. aliã q: prior ad amicitiã moues

D Et est aduertẽdũ ꝙ in illo casu non debet hõ a fratre sibi sic sine cã irascẽti veniã petere. ex quo nõ in eũ deliqt ħ vadat ad eũ & se apud ipm excuset. sine charitatiue declaret ꝙ in euʒ non peccauit. & sine demerito cõtra eũ irascitur. & sic eũ a rancore & ira reuocet. nisi forte hõ timeret ꝙ hmõi hũilis reuocatio verisimiliter in detrimentũ fratris cederet iniuste irascẽtis. q forte aut supbiret. aut audacius alijs noceret. Et cũ hoc timeret. cautius eẽt vt intermedie psone rãcorosuʒ inducẽdo ad ꝯcordiã ponerent. & innocẽtẽ petẽdo p dimissione offense. Vñ Aug. in ſmone dñi in monte. Tunc hʒ frater aliq̇d aduersum nos. cũ nos eũ in aliquo lesimus. Nos aũt aduersus euʒ habem⁹ si ipe nos lesit. vbi nõ ẽ opus pgere ad recõciliationẽ. ħ tñ dimittere. sicut tibi a deo a dimitti cupis. qd ipse cõmiseris. Et in ſmone de cõcordia fratrũ cuius initiũ. dilectissimi. dicit Augus. Nolo vt mẽtiaris. nolo vt dicas illi. da mihi veniã. q: te nosti non peccasse in fratrẽ tuuʒ. ħ tu scis ꝙ iste peccauit in te. nõ tu in illũ. Noli venire ad fratrẽ tuũ q̄ i te peccauit & vltra ab eo petere veniã. debẽt tñ inter vos esse alij pacifici q̄ illũ obiurgẽt. vt a te

prius veniã petat. Tu aũt esto parat⁹ ignoscere prorsus ex corde dimittere. iam dimisisti. habes adhuc q̇d facias ora p illo vt petat a te veniam. q: scis ei nocere si nõ petit. Scd̃o ꝯringit E fratrẽ aliq̇d habere contra te. vt si habet contra te iram vł odiũ. ideo q: tu ei iniuriã fecisti. & ei iniuste causa & occasio illius odij fuisti. In illo casu debes omissis alijs actibus tuis fratri a te leso p iniuria sibi illata satisfacere. actu aut volũtate. & ei mõ supradicto vt melius poteris recõciliari. Unde Chrysosto. sup illo. Uade prius recõciliari fratri tuo. dicit in psona dei. Ego libẽter cõtemnor. ego libẽter honoris mei patior dãnũ. libenter ego dñs expecto ſuos. tantũmõ vos in amicitiã veniatis. Uade ġ vt scias. q: pl⁹ diligo ꝯcordiã fideliuni meoꝝ. ꝙ mũera. q: mũera hoim nullũ faciũt deo lucrũ. charitas p illoꝝ. dei gl̃iaʒ opat. ppt hoc itaqʒ oia facta sunt. ppter hoc de⁹ homo factus est & ppter hoc vniuersa negociatus ẽ. vt hoies ad charitatiuã cõcordiã in bono cõgregaret. Et iterũ Q̃diu hoies fideles inter se aliquam dissensionẽ habuerint mun⁹ eoꝝ non suscipit. orõ nõ exaudit. nec de⁹ vult esse amicus fideliuʒ q̃diu int se fuerit inimici. Et ꝯseq̃nter dicit. Qual' aũt pcessit offensio. talis debet sequi recõciliatio. Si opib⁹ offendisti. opib⁹ recõciliare. si cogitatu offendisti. cogitatu recõciliate. si vbis offendisti. vbis recõciliate. Jõ etiã xps Math. v. statim post pfata vba vbi docet recõciliationẽ fraternã dicit. Esto ꝯsentiẽs aduersario tuo cito dum es in via cũ eo. ne forte tradat te aduersarius tu⁹ iudici. & iudex tradat te ministro & i carcerem mittaris. Amen dico tibi. non exies inde donec reddas nouissimuʒ q̃drantẽ. Ubi ſm Aug. p aduersariũ in via intelligit ille cui iniuriã feecisti.

Per iudicē xp̄s. Per ministrū demō
Per carcerē infern⁹. Et donec. capiat
non ꝑ distantia tp̄is finita. ꝫ infinita.
penas eīn ibi positus semꝑ reddet et
F nunq̄ ꝑsoluet. Tertio modo ꝯtin-
git ꝙ frater tu⁹ hꝫ aliqͥd aduersum te
vt scꝫ cū tu sibi iiurīā fecisti. hoc hꝫ cō
tra te. ⁊ licet sciat ꝙ sibi iniuriā fecisti
siue nesciat. nullū tn̄ cōtra te hꝫ ꝓpter
hoc irā iu odiū vel rancorē. In isto ca
su nō oportet ledentē petere veniā et
ad ꝯcordiā reducere. imo in casu non
expedit. vt si lesus ignoraret sibi iniu-
riā factā. q̄ꝛ hoc faciendo sibi manife-
sta occasio rācoris daret. tn̄ debito iu-
sticie oportet vt leso sat̄ fiat cui abstu
listi honorē vel res. ꝑ verba vel facta
satisfaciēdo. Vn̄ Aug. i ep̄la ad Ma
cedoniū. Si alienuꝫ quoniā pctm̄ est
cum reddi possit nō reddit. nō agitur
penitētia. ꝫ fingit. si aūt veraciter agit
non dimittit pctm̄ nisi restituat abla-
G tum. Sunt aūt circa ꝑcedētia duo-
decim dubia que mouet Humbert⁹
in exposirione regule beati Augus. ⁊
soluit. Dubitat p̄mo. quem modū te
nere debet qui recōciliare vult fratrē
queꝫ offendit. R̄n̄. triplicē. verbo pla-
cet. cito ⁊ māsuetudine. Primo q̄deꝫ
quilibet tenet ad satisfactionē illi quē
lesit ꝟbo in rixādo. Argumentū ad h̄
est Exo. xxi. vbi dicit. Si aliq̄ rixati
fuerint. ⁊ ꝑcusserit alter alterū ⁊ mor-
tuus non fuerit. ꝫ in lecto iacuerit. te-
nebit eidē ad expēsas in medicos. Si
hoc verū est de lesione tali. q̄ ⁊ verbo
satisfacere debet qui verbo lesit. cum
verbis aliq̄n grauius q̄s ledat q̄ꝫ pla-
gis. Scd̄o cito tenet etiam ad satisfa
ctionē. quia in restitutionib⁹ q̄ sine
die debent. om̄i die debent. Ita ⁊ hic
Vn̄ Ep̄h. iiij. Sol nō occidat sup ira-
cundiā vr̄am. Tertio etiam in satisfa-
ciēdo sic debet cauere a modo supbo
vel asperitate. ꝙ satisfactio ꝑsit ad cu-
rationē ire fraterne. Propter illa di-
cit Aug. i regula. Qui cōuitio vl̄ ma-
ledictione vel etiā crimis obiecto. ali-
quē leserit. meminerit satisfactiōe q̄n
H totius curare q̄d fecit. Dubitat se-
cūdo. Per q̄t q̄s satisfacē debet. R̄n̄-
detur ꝑ tria pōt hm̄ōi satisfactio esse.
Vna ꝑ verba. vt cū q̄s petit veniā de
offensa ab offenso. Sic faciebat Au-
gustinus scribēs Hieronymo. Obse
cro te ꝑ māsuetudinē Jesu xp̄i. si lesi
te. ignosce mihi. Alia ē ꝑ corpis hūili
tatē. Sic fecit Semei Dauid cui ma
ledixit. ij. Reg. xix. Semei ꝓstrat⁹ co
rā rege ad eū dixit. Ne reputes mihi
ad iniq̄tatē neq̄ memineris iuriā ser
ui tui ⁊c. Tertia est ꝑ obseq̄a. Sic Ja
cob muneribus voluit placare fratrem
suū Esau. Ro. xij. Si esurierit inimi-
cus tuus ciba illū. si sitit potū da illi
.q.d.ꝑ hoc placabis illū. ⁊ redibit ami
I citia. Dubitat tertio. an q̄libet offen
dens teneat ad om̄s hm̄ōi satisfactio-
nes: R̄n̄. ꝙ nō. Sicut ledēs aliū in re
bus. nō tenet nisi ad certā q̄ntitatē rei
restituēde. Ita ⁊ offendēs in ꝟbo. nō
tenet ad oēs satisfactiones. ꝫ ad certā
s̄m q̄ntitatē offense. Dubitat quarto.
vtrū statim offendens teneat recōciliare
offensuꝫ: R̄n̄. Aut offensus ē absens.
aut p̄sens. Si absens. sufficit offendē
ti ꝓpositū satisfaciēdi sine mora cum
poterit. sicut in restitutionibus. Nec
oportet ꝙ vadat in hoc casu pedibus
sed sufficit aīo. Si ꝟo est p̄sens. Aut
fuit leuis offensa ita ꝙ n̄ credit offen-
sus grauiter turbatus. vel grauis. Si
leuis pōt differre satisfactio vsq̄ ad tē
pus modicū. Si ꝟo grauis. debꝫ sine
mora satisfieri. Tuꝫ rōne debiti q̄d ol
die debet. Tum etiā rōne charitat̄ fra
terne. Debet enim operaꝫ dare ne ira
crescat in odiū. ⁊ trabē faciet de festu-
ca ⁊ aīam faciat homicidā. vt Augu-
stinus vbi prius dicit. Dubitat qui

to. vtrū lesus in casib⁹ ꝑdictis teneat
dimittere offendenti impenitēti. nec
satisfacienti. cum deus cuius miscōia
hūanam excedit in infinitū nunq̄ꝫ di-
mittit impenitēti. R̄n. q sic q̄tum ad
remissionē intrinsecā cordis. q ad ran
corē vel iram. nō rōne illius. qr impe-
nitens est. ꝫ rōne suipsius ne peccet
Non est aūt simile de deo cui⁹ ira nō
est peccatū. impenitēti tamē peccanti
in nos. nō tenemur dimittere dimis-
sione exteriori. Vn̄ Luc. xvij. Si se-
pties in die peccauerit in te frater tu⁹
ꝛ septies in die ad te conuersus fuerit
dicens. Penitet me. dimitte illi. dicit
glosa. Non iubemur passim peccata
dimittere. ꝫ penitēti. que intelligēda
sunt q impenitēti peccanti in nos nō
tenemur peccata dimittere dimissiōe
exteriori. vel q nō tenemur in foro pe
nitētiali impenitēti dimittere. Du-
I bitat sexto. quid sit illa dimissio exte-
rior quā dimittit offensus offendenti:
Non ē peccatum. quia hoc tm̄ deus
dimittit. Nec satisfactio. quia illa sol-
uitur tunc. R̄n. q est acceptio satisfa-
ctionis vel indicatio recōciliationis.
verbo vl' facto expressa. vt cum offen-
sus offendētem flectētem genua ele-
uat. vel dicit. dominus parcat tibi. vl'
parco. vel satisfactum est mihi. vel si-
M milia. Dubitatur septimo. an post
huiusmodi satisfactionē vel etiam an
te facta dimissione intrinseca. licet si-
gna rancoris retinere: R̄n. Signorū
huiusmodi. q̄dam sunt ꝓpinqua. q̄dā
remota. Propinqua q̄ ingerūt ꝓba-
bilē suspitionē de rancore. vt cū aliq̄s
nunq̄ꝫ vult alteri loq̄ ꝛ torto vultu ip
sum respicit. ꝛ similia. Et ista nulli li
cet retinere. qr ab oi specie mala absti
nendū est sm̄ ap'lm. Et sic Eleazarus
abstinuit a carnibus q̄ similes erant
porcinis ne scandalizaret. Ita nemo
debet illa signa facere per q̄ probabi-
liter crederetur esse in odio. Remota
sunt que non ingerūt argumētum de
odio. licet odiū subsequat. vt sūt. sub
tractio familiaritatis. ꝛ fruitio ꝝ aliq̄ꝝ
ꝛ similia. Et ista licet retinere oibus.
dūmodo nō fiat malo aio. imo pōt
esse interdū meritoriū. cū fit ꝓpter bo
nū alteri⁹. Qd̄ aūt interdū di qr h nō
debēt facere pfecti. si intelligat q hoc
non ē pfectōis. verū est. aliter nō vide
tur eē verum. Dubitat octauo. Vtrū
iniuriatus teneat q̄rere reconciliatio
nē iniuriātis. ipso non petēte. R̄n. q
non tenetur ex hoc solo. ꝫ rōne frater
ne charitat̄ posset teneri in casu scꝫ si
crederet ꝓbabiliter q p hoc liberaret
aiam eius ab odio mortali. ꝛ nō esset
occasio mali in eo. vl' in alijs hmōi ex
cellēs humiliatio. Quod aūt Dauid
iniuriat⁹ q̄siuit recōciliationē a Sau-
le non penitēte. ꝛ similia opa sanctoꝝ
nō oportet q imitemur qr magne pfe-
ctionis opa fuerunt. Dubitat nono N
Esto q aliq̄s offendat aliū vbo in se-
creto. ꝛ peta offensus satisfactionē in
publico. nūq̄d tenet ad hmōi satisfa-
ctionē offendēs vl' ecōuerso offendat
aliquis aliquē in publico vult satisfa
cere tm̄ in secreto. nūquid sufficit ei:
R̄nsio ad primū q nō tenet nisi forte
qd̄ factū fuit in secreto. publicū fuis-
set. Sic fur q latent accipit. nō tenet
publice restituere. Ad scd̄z dōni. q nō
sufficit. Argumētuꝫ ē ad h Act. xvj.
de Paulo. cū publice condēnato ad
carcerē nō suffecit occulte liberari. ꝫ
publice. Dubitat decimo. Ponat q
aliquis imposuerit alteri culpā. ꝛ le-
sus nō vult accipe satisfactionē a ledē
te. nisi dicat se mētituꝫ fuisse. nūq̄d te-
netur ad hoc ledēs. R̄n si ledēs scit se
dixisse verū. nullo modo dꝫ dicere cō
trarium. nec hoc dꝫ ab eo requiri. Si
autē scit vl' credit se dixisse falsum vel
dubium. sm̄ q habet in cōscia sua. sic

dicere dz. Sic restituere tenet̃ q̇ rem ablatā cū dāno sue rei. Pōt tñ adijce re aliq̄ alleuiantia culpā suā, videlz q̄ ex animi turbatōe illō dixit. vel q̄ ita audierat. vel credebat tūc. lz modo re putet falsum. Ad hoc autē q̄ dicat se mentitū fuisse nō tenet̃. q2 ꝑ hoc reue-laret secretū mentis sue pctm̄. qḋ sibi multū nocerer ⁊ alijs nō ꝓdessz. q2 ita restaurat̃ fama alteri ꝑ h̄ q̄ cognoscit se falsum dixisse. sicut si diceret se mē-
P titū fuisse. h̄ oia Hūbert⁹. Dubitat̃ .xj. qḋ facere debeat offendēs q̇ petit veniā a leso ꝫ lesus nō vult dimittere. Rñ. Aug. i quodā s̄mone sic. Si fra-tri tuo ꝑ te offenso i corde in vera hūi-litate ⁊ charitate nō ficta dicis. Dimit te mihi. ⁊ ille noluerit tibi dimittere, noli esse sollici⁹. s̄ui estis ambo. vnū dñm habetis. Cōseruo tuo debes. euz rogasti. noluit tibi dimittere. interpel la dñm ambox. ⁊ qḋ tibi dimisit dñs. si pōt exigat seru⁹. Vult Aug⁹. q̄ pe tēdo veniā a s̄uo tali. ⁊ post vel ante a deo liber ē. lz si intulit damnū. pro il-lo satisfacere debet leso. Et lesus gra-uiter peccat. cuius. vt dicit Aug⁹. ora tio nō exaudit̃. munus nō accipitur.
D nec dimittit̃ pctm̄. Dubitat̃. xij. vtꝝ prelatus aut alius supior rōne istius precepti de recōcilliatōe fratris tenea-tur veniā petere s̄m modū dictū a sub dito suo. q̇ euz iniuste lesit. aut i corri-gēdo modicū lesit: Rñ. Aug. in predi cto s̄mone dicens. Sūt ꝑsone hūiles ꝑ ordinē seculi hui⁹. a q̇bus si petim⁹ veniā extollunt̃ in supbiā. Et subdit. Durū videt̃ vt iubeā q̄ si hō dñs pec-cat in seruū suū. iniuste litigādo. iniu-ste cedēdo ⁊ siliis q̄ dicat ille isti. Igno sce. da mihi veniam. non q2 non dz fa cere. sed ne ille incipiat supbire. Quid ergo faciet dñs añ oculos dei penite-at eū. Et si non pōt dicere s̄uo suo. q2 non opoztet. da mihi veniā. blande cū

illū alloquat̃. Blanda em̄ appellatio venie est postulatō. Et in regula dicit Aug⁹. Quando necessitas discipline vos dicere dura v̄ba cōpellit. si etiam vosipsi excessisse modū sentitis non a vobis exigit̃. vt a vobis subditis veni-am postuletis. ne apud eos q̇s opoz-tet eē subiectos. duz nimiū seruat̃ hu-militas regendi frangatur autoritas.
Quo ad scdm̄ ꝑncipale sciendū. q̄ Q
xp̄s alio mō iubet ore bñfacere videlz inimicis bñdicēdo. eis non detrahen-do. Vñ Rom. xij. Nemi malū ꝑ ma-lo reddētes. ꝫ bñfacite ꝑsequētib⁹ vos bñdicite ⁊ nolite maledicere. Et idem xp̄s iubet Matth. v. dicēs. Orate pro ꝑsequētibus. videlz ꝑ opa. ⁊ calumni antibus vos scz ꝑ verba. Calumniari enim est niti defectū in aliquo inuenire vel crimē sibi imponere. Et est du-plex calumniator. Unus ē qui falsuz crimen aut defectuz alteri imponere nitit̃. aut si verū. tamē occultū. impo-nit publice. non seruato ordine diui-ni iuris. Et facit hoc tm̄ in malū alte-rius. vt inde puniatur vel diffametur. Alter est q̇ etiaz bñfacta ab alio cona tur ostendere mala. aut ficte facta. vt eum ꝑ hoc hypocritaz ostēdat. aut vt ad penā vel malam famā apud alios trahat. Sz dubitatur. vtrum aliq̇s R
peccet infamiā non repellēdo: Rñdet Tho. quodlib. ix. q. vi. arti. ij. Vtrūqz scz contēptus fame ⁊ appetitus pōt es se laudabil' ⁊ viciosus. Fama em̄ non est necessaria homini ꝓpter seipm̄ sed ꝓpter ꝓximū edificādū. Appetere er-go famā ꝓpter ꝓximū charitatis ē. ap petere vero ꝓpter seipsum ad inanem gloriam spectat. Et econtrario cōtem ptus fame rōne suipsius humilitat̃ est. Rōne v̄o proximi ē ignauie ⁊ cru delitatis. Illi ꝫ quibus incūbit ex S
officio vl' ex statu ꝑfectōis alioꝝ salu-ti ꝓuidere peccāt nisi infamiā ꝓpriam

iuxta posse repellant. Aliū ꝟo qꝺ magis custodia sue salutis imminet. pn̄t sine hūilitati ꝓuidentes famā vel infamiā ꝯtemnere. Sȝ cū infamia dupl'r repellat. s. occasionē subtrahēdo ꝛ linguas detrahentiū cōpescendo. Prio mō oēs tenēt infamiā vitare. al's sine scandalo actiuo fieri nō posset. qꝺ ſp est pctm̄. Sȝ scdo modo nō tenēt nisi quātū debet aliqs saluti ꝓximi ꝓuidere. Vn̄ Greg. omel. ix. sup Ezech. dic̄ Linguas detrahentiū sicut non debemus nr̄o studio excitare ne ipsi pereant. Ita ꝑ suā maliciā excitatas debemus equanimiter tolerare vt nob̄ meritū crescat. Aliqn̄ etiā cōpescere. ne dum de nobis mala dissemināt. eorū q̄ nos ad bona audire poterant corda innocentiū corrūpāt. Et. ī. Hi etenim quoꝝ vita in exēplū imitatōis ē posita. dn̄t si possunt detrahentiū sibi ꝟba cōpescere. ne eoꝝ p̄dicationē nō audiant qui audire poterāt. ꝛ i prauis moribus remanētes bene viuere cōtēnāt hec de Tho. Possunt tn̄ saluo ꝑfectionis statu ꝑfecti orare deū vt liberent a calumniantibus ne in eoꝝ ꝑsecutōe ruant. Vn̄ ps̄. Redime me a calūnijs
T hoīm vt custodiā mādata tua. Quo ad tertiū principale iubemur etiā ore orare ꝛ corde ꝓ persequētibꝰ ꝛ calūniantibꝰ nos q̄tenus ꝯuertantur. Et hec oīo a fidelibꝰ diligētissime ē obseruanda. qꝛ exaudibilissima est. ꝛ maxie meritoria. qꝛ ex magna charitate ꝓcedit. Cōsūmata eīm charitas facit ꝓ inimicis orare magno desiderio vt ꝯuertantur ab errore vie sue. Nec quicq̄ꝫ vt dic̄ Chryso. sic ꝓpriū ē vt inimicos amare ꝛ ꝓ ꝑsequētibꝰ ꝛ calūniantibꝰ orare. Et viceuersa int' oēs nr̄as oīones illa peior ē ꝛ ꝑiculosior ꝛ irrōnabilior. q̄ oramus vt nos deus vindicet de inimicis nr̄is. Tales vt Chryso. dicit. sagittas pernitiōsas infigūt. ꝛ dignos se efficiūt vt malū qꝺ inimicis imp̄cātur eis deus infligat. Et ꝫm eundē. cū a proximis molestamur. nō hoi cui cōpati deberemꝰ. ꝫ demoni hoiē vexanti indignari deberemꝰ. Si eīm ipē hōnāliter hoi febricitāti ꝗuiter cōdolet nō irascit'. Cur aīe demon iac̄ infirmitatibꝰ presse qn̄ iniuriat' n̄ ꝯpateremur.

Capitulum. ix.

D E tertio modo diligēdi inimicos. videlȝ bn̄faciēdo cōtra eorum ꝑsecutōes. vbi tria sunt dicēda. Primo vtrum ex p̄cepto teneamur inimicos nr̄os diligere effectiue sic ꝙ eis bn̄ficia impēdamus ꝛ exteriora signa dilectōis ostēdamus. Scdo an sit magis meritoriū. inimico bn̄facere q̄ꝫ amico. Tertio q̄ꝫ malū sit rancorē ꝯtra ꝓximū tenere. Quātū ad A
primū notandū ꝫm Tho. ij. ij. q. xxv. ꝙ bn̄ficia ꝛ dilectōis signa que qs exhibet ꝓximis i cōmuni vel ꝓ toto populo alicuius ciuitatis vel pro alicuiꝰ monasterij cōitate. talia bn̄ficia ꝛ dilectionis signa exhibere inimicis est de necessitate p̄cepti. ita ꝙ homo in tali casu etiā inimicos suos ꝓpter inimicitiā a generalitate nō excipiat. ꝫm modū de interiori dilectōe supra tactum qꝛ effectus ꝛ signa charitatis exteriora dn̄t ꝓportionari interiori affectui. dilectio aūt vt supra tactū fuit in cōmuni etiā ad inimicū est p̄ceptū. Et si inimicis p̄fati effectꝰ nō exhiberēt. ptineret ad vindictā iniustā. cōtra illꝺ Leuit. xix. Nō q̄ras vltionē ꝛ nō eris memor iniurie ꝯciuiū tuoꝝ. Et ꝫm Rich. in. iij. sniaꝝ. etiā hō tenēt inimic̄ suis effectū salutatōis ꝯsueter ꝛ cōis ipēdere. id ē. tenēt exhibere eis istā salutatiōnē q̄ ex cōi ꝯsuetudie illiꝰ loci ab oībus solet ipēdi. nisi forte i casu q̄ timeret istū ex hoc ꝓuocari vl' semetipsuȝ. vl' timeret aliquod aliud malū ex hoc oriri. Alia sunt beneficia aut dilectio-

nis signa. q̄ q̄o exhibet ꝑticulariter solū aliq̄bus ꝑsonis. forte sibi magis familiarib⁹ ⁊ amicis. siue sint bñficia spūs siue corpis ꝓpria anie. vt opa misc̃dię spūalia. vt in versu isto ꝯtinent. Cōsule. castiga. remitte. solare. fer. ora. Siue corpis. vt in vsu. Vestio. cibo. po-
B to. do tectū. visito solvo. ⁊ silia. De his dicēdū ꝑmo q̄ necessarie obligationis est talia impēdere tā amicis q̄ inimicis tpe nccitatis. Vñ Math. v. ꝓpter h̄ xp̄o ait. Bñfacite his q̄ oderūt vos. ⁊ orate ꝓ ꝑsequētib⁹ ⁊ calūniātibus vos. Itē. j. Joh. iij. Qui habuerit substantiā hui⁹ mūdi. ⁊ viderit fratrē suū necessitatē patientē ⁊ clauserit viscera sua ab eo quō charitas dei manet in eo: Et amb. Pasce fame morientem. si nō pauisti occidisti. q̄ a similibus nō cōsuluisti in nccitate. vel tūc a peccato nō defendisti. ⁊ hmōi. occidisti. ß sub pctō tenemur nō occidere. q̄ in necessitate sub p̄cepto subuenire etiā inimicis. Scd̄o meritoriū esse pōt q̄ quis talia bñficia ⁊ dilectōis signa exhibeat inimico oi cōgruo tpe ⁊ oportunitate se offerēte. ß tñ extra casū necessitatis nō est de nccitate salutis. nisi ſm preparationē animi. Oportet eñ vt hō paratū aim habeat q̄ si occurreret necessitas in illo casu inimico suo talia bñficia dilectiōis exhiberet ꝓposse. Et tenet exhibere etiā talia inimico qñcūq̄ cas⁹ nccitatis occurrerit ⁊ oportunitas adest ⁊ plus tenemur amico in nccitate. Sz q̄ aliq̄s ext̄ casū nccitatis hmōi bñficia alicui inimico exhi-
C beat ē superogatiōis ⁊ cōsilij. Quo ad scd̄m an sit magis meritoriū inimico q̄ amico bñfacere. Rñ. q̄ sic. qñ videlicet idē hō eq̄ intēsis actibus. ⁊ ex eq̄li charitate ⁊ ceteris parib⁹ diligit vno tpe amicū ⁊ alio tpe inimicū ⁊ vtrīq̄ bñfacit. vel si vn⁹ diligit amicū ⁊ alter diligit inimicū ⁊ cetera sunt paria. s. q̄ diligūt eq̄ itēsis actib⁹ ⁊ ex eq̄li charitate. ⁊ sūt eq̄liter dispositi. tūc dilectio inimici ⁊ bñficia ei⁹ sūt magis meritoria q̄ dilectio ⁊ bñficia amici. vñ Grego. Plura q̄nto sunt min⁹ debita. tāto sunt magis accepta. Sz min⁹ debitū ē inimicū diligere q̄ amicū. Cui⁹ ē rō. q̄ ſm Tho. ij. ij. q. xxvij. Et ſm doctores i. sij. dis. xxvij. q̄ttuor sunt q̄ augēt in nr̄is bonis actib⁹ meritū. Primū est libtas. Quāto eñ hō opat plus ſm rōnē ⁊ voluntatē nō nāliter mere nec coacte. tāto ceteris parib⁹ plus meret ß in dilectōne inimici nec natura nec bñficia inimici mouēt ad diligēdum imo magis ad odiū. Secundū est D
difficultas. q̄ q̄nto act⁹ aliq̄s ex se est difficilior. tāto ceteris parib⁹ ē magis meritori⁹. Et dī notāter ex se. q̄ duplex est difficultas in opando. Vna ꝓueniēs ex ipo ope ex se. vt ieiunare in pane ⁊ aq̄ ē difficili⁹ q̄ cū vino ⁊ piscib⁹ Et pauperē dare denariū de nccarijs est difficili⁹ q̄ diuitē dare denariū de supfluis ⁊ h̄ difficultas auget meritū. Alia ē ꝓueniēs ex idispositōe opantis solū. puta q̄ se neglexit ad bonū disponere. vl' male se habituauit. ⁊ h̄ nō auget meritū. Vñ pz q̄ sepe plus meret cū modico grauamine ieiunās religiosus q̄ male assuet⁹ mereat ieiunādo cū maiore labore. Sz certū ē q̄ facili⁹ ē amicū diligē q̄ inimicū. Tertiū est charitas. Nā nullus act⁹ ē meritorius nisi a radice aliq̄ mō ꝓcedat charitatis. ⁊ q̄nto act⁹ ex maiori charitate ꝓcedit tāto ē deo acceptior. ⁊ magis ꝓ ꝯ his eo meremur. ß dilectio inimici ex charitate cāt tōliter solū depēdet ex dilectiōe dei actuali vel hītuali ⁊ nullas aliā cām mouentē hz nisi deū. Amici vo dilectio multas alias cās hz. puta bñficiū ⁊ alia. Quartū ē conat⁹ ad bonū. q̄ vbi maior conat⁹ ē ad bonū ibi mai⁹ ē meritū. Vñ. j. Cor. iij. Vnus-

quilq3 mercedē accipiet ſm ſuū labo-
rē ꝗ certū eſt maiorē conatū exigi i di
E lectōe inimici ꝗ amici. ergo. Quo
ad tertiū de difficult' rancorē dimittē-
tibus notandū. ꝙ ꝗdam ſunt tā diſcor
deo ꝙ raro vl' nūq3 remittūt iniurias.
Iſti ſunt valde mali ꝓpt' tria. Primo
q2 nō ſunt veri xpiani. ꝗ iniungit' in
baptiſmo ad habēdum cor molle ad
pietatē. ꝗ ſunt indei dure ceruic'. ⁊ in-
circūciſi cordib9 ⁊ aurib9 reſiſtētes ſp
ſpūiſctō. vt ait btūs Stephan9 Act.
.vij. volunt hēe oculū ꝓ oculo. dentē
ꝓ dēte. Leuit. xxiiij. Scdō ſunt ſicut
holofernes gētilis. De ꝗ Judith. iij.
di ꝙ ferocitatē animi ei9 mitigare nō
poterant. Tertio ꝙ pei9 eſt. ſunt ſicut
diabolus. De ꝗ dicit Grego. ꝙ nullo
pōt placari obſequio. Contra hos eſt
qđ de Alexādro magno legit'. ꝗ cum
offenſus a quodā nullaten9 ire cedere
vellet. ei ait ſuus magr Areſto. Nobi
liſſimū tibi adhuc documentū trade-
re poſſum. Alexādro aūt dicēte. ꝓſto
ſum audire. ait Areſtot. Quis ē qui
regna ſupauit. nōne cor tuū ⁊ potētia
ꝗ maiorē victoriā acqris hodie. anim
ꝓpriū ſi viceris. ſi aūt neglexeris. aliū
victorē habebis. Ad ꝗ verba placat9
eſt. Vñ Prouer. xvj. Qui dñat' aīo
fortior ē expugnatore vrbiū. Sic legi
tur de Julio ceſare ꝙ nulliꝰ ſolebat
obliuiſci niſi iniuriaꝝ. Certū ē etiā Se
necā magrm Neronis ad eū ſcripſiſ-
ſe librū de clementia. ꝗ eſt ſm Tulliū
virtus p quā anim9 in odiū alicui9 cō
citat9 benignitate retinet'. Scribūt na
les leonē pcere pſtratio. nec regē apū
aculeū hēe. Ergo miſerāda res ē xpia-
nū in rācore pmanere. vbi monarche
mūdi placant'. gētilis librū ſcribit. et
aialia bruta docēt. Preterea dic apl's
Col. iij. Donātes vobiſmetipſis ſi qs
aduerſus aliquē habet querelā. Item
Matth. v. ſanctoꝝ eſt nō ſolū remitte
re. ꝗ etiā bñfacere inimicis. Itē Chri-
ſtus piiſſime orauit ꝓ crucifixoribus
Luc. xxiij. O longe ergo ſunt ab apo
ſtolica doctrina. a ſanctorū vita ⁊ xpi
exemplo. ꝗ remittere nolunt offendē-
tibus eos. Sunt aūt alij quidā diſcu-
tientes culpas offendentiū ꝗ multaꝫ
ꝓtendunt difficultatē in remittendo.
modo q2 magne ſūt offenſe. modo q2
multotiens cōmiſſe ⁊ remiſſe multo-
tiens. Nō ſic facit deus. imo magna
remittit Johel. ij. Preſtabilis ſup ma
licia. Malicia eñ ſonat in culpā gra-
uē. Multa etiā dimittit. q2 multus ē
ad ignoſcēdū Eſa. lv. Et multotiens
Matth. xviij. Non dico tibi ſepties ꝗ
vſq3 ſeptuageſies ſepties.

Capitulum. x.

D E detractione que ē filia inui-
die. Nunc dicēda ſunt tria pin-
cipaliter. Primo qđ ſit. ⁊ quā
do pctm̄. Secūdo cur ſit fugiēda ꝓpt'
ei9 magnū malū. Tertio quō peccēt
detractores audiēteo. Q uum ad pͥ- A
mū. notanduꝫ ſm Tho. ij. ij. q. lxxiij.
et Alex. in ſumma. ij. parte. ꝙ detra-
ctio eſt aliene fame per occulta verba
denigratio. hoc eſt ablatio vl' diminu
tio fame alterius p verba que dicunt'
abſente alio vel ignorāte eo cōtra quē
dicunt'. Nā detrahere eſt de aliquo to
to partē tollere. Vñ detrahens. aliqđ
de bono ꝓximi trahit. q2 imaginē dei
virtutes ⁊ naturalia de proximo non
poteſt trahere que ſunt bona homis.
ſed famaꝫ eius poteſt diminuere aut
tollere. Fit aūt detractio ſex modis B
ſm Tho. directe quadrupliciter. Pri
mo cum quis p vba ſua alteri falſum
crimē imponit ⁊ adinuenit. Eſt ē peſ-
ſima detractio. De qua Eccl. xj. Attē
de tibi a peſtifero. fabricat eñ mala.
Secūdo cū pctm̄ alterius ſuis verbis
adauget. vt cū pctm̄ ꝺ ꝓximo narrat'
quod forte veruꝫ eſt ⁊ alius adauget

verbis suis aggrauādo plꝰ ꝙ sit i se. De
q̄ Eccl.xj. A scintilla augetur ignis.ꝛ
doloso augetꝰ sanguis.id ē.pctm̄. Ter
tio qn̄ q̄s occl'te reuelat ita ꝙ pctm̄ al-
terꝰ verū ꝫ occultū manifestat.non
suato ordie charitatis ꝛ fraterne corre
ctiōis a dn̄o i euāgelio istituto. Cōtra
illō Eccl.xxvij. Qui denudat arcana
amici fidē ꝑdit. Quarto qn̄ illō qd̄ est
bonū dicit mala intētiōe factū. vt cuꝫ
q̄s ieiunat.orat. ꝛ silr̄a facit de genere
bonoꝝ.alter nō potēs accusare opus
accusat intentionē q̄ in corde ē. ꝛ quā
scire nō pōt nec hꝫ ad ꝫ sig̃ sufficiētia.
Sic Luc.xj.iudei dixerūt xp̄o. In be
elzebub p̄ncipe demonioꝝ eijcit de-
monia. Quo ꝫ Eccl.xj.dr̄. Bona in
mala ɔuertēs insidiat. ꝛ i electis poīt
maculā. Indirecte aūt fit detractio du
plicit. Pri͂o negādo bonū alterꝰ vt si
de aliq̄ vere bona dicūt.ꝙ sit doctꝰ vir
no bilis ꝟtuosus ꝛ silr̄a.ego dicam,
nō ē talis. Vel si a me q̄rit.vtꝝ p̄fata
bona in ꝓxio sint. ꝛ ego rn̄dendo ne-
gem.cū tn̄ sciā sibi inesse. sic Joh.ix.
iudei negabāt.p̄mo miraculū de illu-
minatiōe ceci. Scd̄o bonū alterꝰ re-
ticēdo maliciose.sicut si de ꝓxio fit ser
mo quō bona fecerit me p̄nte. vl'a me
q̄rit de tali.ꝛ ego maliciose taceam ex
odio vl' inuidia.sic milites tacuerūt xp̄i
resurrectiōem ꝛ iudei Matth.xxviij.
C Scd̄o notādū ꝫ Tho.ꝙ peccātū oꝝ
sunt maxie ex intētiōe loquētis diju-
dicāda.qn̄ q̄s aliq̄ dic de alio illa iten
tiōe.vt ꝑ ꝫ auferat vl' minuat famā eiꝰ
hic vere dr̄ ꝓprie ei detrahe. Et hmōi
detractio ē ꝑ se loquēdo pctm̄ morta-
le. Qd̄ pbat p̄mo.q2 Ro.j.dr̄. Detra-
ctores deo odibiles. Qd̄ iō addit. vt
dicit glo.ibidē.ne puteꝫ leue eē pctm̄
ꝙ hꝫ ꝙ ɔsistit in ꝟbis. Scd̄o sic ꝓbat
Nam pctā q̄ cōmittunt cōtra ꝓximū
pensanda sunt penes documēta que
per ea proximo inferuntur.sed per de
traction em maius nocumentū infer-
tur proximo ꝙ ꝑ furtum aut rapinaꝫ.
eo ꝙ ꝑ detractionē auferatur homini
fama.ꝛ ꝑ furtum diuitie. Fama autē
multo p̄ciosior est diuitijs. Vn̄ Pro-
uerb.xxij. Melius ē nomen bonū ꝙ
vnguentū preciosum ꝛ diuitie multe.
Et Eccl.xlj. Curā habe de bono noīe.
hoc eī magis ꝑmanebit tibi ꝙ mille
thesauri magni ꝛ p̄ciosi. Nā per defe-
ctum fame a multis bonis homo im-
pedit.tam in sp̄ualibus ꝙ in corꝑali-
bus. Primo quia infamati doctrina
minus sapit in proximo. Scd̄o infa-
matus pronior est ad peccandū. quia
cōspicit se honorem ꝑdidisse. Tertio
vno infamato alij multi possunt infa-
mari, vt patet in monasterijs religio-
soꝝ.in domibus ac ciuitatibus. Quar
to in tꝑalibus contractibus matrimo
nij.mercanciarū ꝛ hmōi homini mi-
nus credit. ꝓpter que homines inter-
dum mori parati sunt causa defendē-
di famā.sicut in duellātibus pꝫ.ergo
plus est mortale ꝙ furtum vel rapina
tꝑalium. Sunt aūt tres gradus de D
tractoꝝ. Quidaꝫ mali.qui detrahunt
simplicibus ꝓximis.alij peiores .qui
detrahūt deuotis vel religiosis.vn̄.iiij.
Regl.ij.cū pueri male loq̄rēt de He-
liseo ꝓpha.q̄ vitā duxit sic̄ religiosi.di-
cētibꝰ puerl. Ascēde calue.stati exiue
rūt duo vrsi de silua occidentes q̄dra-
ginta duos pueros. Tertij pessimi.q̄ de
trahūt p̄latis ꝛ p̄tibꝰ sp̄ualibꝰ vl' carnali
bꝰ deliberate.ītētōe nocēdi. ꝛ maxime
i his q̄ ꝑtinēt ad eoꝝ offiī vt dic̄ Alex.
Qd̄ pꝫ p̄. Exo.xxij. vbi dr̄. Dijs nō E
detrahes ꝛ p̄ncipē ꝓpli tui nō maledi
ces. vbi p̄lati dij noīant. q2 diuinos ho-
mīes suis sacris ꝛ doctrinis facē p̄nt.
siue bn̄ siue male viuāt. Itē. Numeri
.xiiij. deꝰ detractiōes factā p̄lato repu-
tat suā dicēs. Vsq3quo detrahit mihi
populus iste? Feriā igitur eos pesti-

lentia. Itē Ecclesiastes. x. In cogitatōe tua regi ne detrahas. glo. simplr monet ne ira vel leuitate animi maiorib⁹ nr̄is maledicam⁹. Scđo p illō. ij. Regū. vj. vbi Oza a dño pcuss⁹ ē. qr manū suā ad arcā dei extendit. ꝫ religiosi vl' deuoti vl' plati sūt arca dei pfectior. in qb⁹ ɔtinet māna dulc ɔsolatōis virga correctōis ꝛ scia discretōis. nec imerito tal's a dño pcutit q̄ irreuerēter manu lingue tēplū dei tāgit. Vn̄ Greg. Multi vn̄ plus vitā sacerdotū q̄ȝ suam discutiūt i errorīs foueā dilabunt. minus ɔsiderātes q̄ nō eos vita sacerdotū lederet si hūiliter bonis sacerdotuȝ

F admonitōib⁹ aurē accōmodarēt. Tertio pz idez i Cham Geñ. ix. q̄ Noe patris sui verēda detegēs. i sete suo maledictōeȝ suscepit. vbi alij frēs bn̄dictōȝ receperūt. Maledict⁹ inq̄t Chanaan puer. seru⁹ suoꝝ erit frib⁹ suis. Sunt etiā alij gradus iudic. qr q̄dam detrahūt v̄bo. alij pc⁹ scp̄to. alij cātilenis. Cū tn̄ aliq̄s dic̄ aliq̄ v̄ba p q̄ minuitur alteri⁹ fama. ꝛ nō intētōe nocēdi alteri in fama. ꝫ dic̄ ex incōsideratiōe aut ai leuitate. aut ꝓpt aliquā cāȝ. ꝫ nō necessariā. tūc manet pctm̄ veniale. nisi v̄bū detractatoriū adeo sit ḡue q̄ notabilit bois ꝑfamā ledat. ꝑcipue i his q̄ ptinēt ad honestatē vite ꝛ dispositōȝ bonā volūtat. Hoc. n. ex ipo genere v̄boꝝ hȝ rōnē pcti mortal' dicit Tho. Iªȝ vt dictū ē ꝑcepto ꝑ. c. xiij. D. Siq̄s leuit ex quis signis firmiter credit de ꝓxio pctm̄ mortale. ipe in h peccat mortalit. ꝫ aliū de tali mortali accusare etiā ex leuitate ꝛ sine nccāria ꝛ rōnabili cā pel⁹ est ꝛ mai⁹ nocumētū boīo ꝛ nō solū ɔ charitatē. ꝫ etiā ɔ iusticie eq̄tatē. ꝗ a fortiori ē pctm̄ mortale. vnde etiā ad restitutōȝ. sic̄ dicet ifra ꝑcepto. vij. c. vij. Exēplū ē ad ꝓpositū. Si eīn aliq̄s ex leuitate animi i reb⁹ vl' in corpore magnū dānū iferret. ḡuis culpa

etiā secularib⁹ iudicijs iudicaret. vt si ludēdo necaret vulneraret. aut domū incineraret. Sic ē de detractorib⁹ ex leuitate in magnis reb⁹ vt dictū ē. Et Alexander. Qui aūt mala ea p q̄ minuit ꝓximi fama māifestat. nō oibus indifferenter. ꝫ debitis circūstantijs ꝛ ꝓpt aliqd bonū vl' necessariū ei q̄ pōt nō obesse ꝫ ꝓdesse. ꝛ h facit cā correctiōis ꝓximi nō cā nocēdi ei. talis seruato ordie corrigendi euāgelico. de q̄ Matth. xviij. nō peccat ꝫ meret. Vn̄ Aug. i speculo eccl'ie. Si frater tuus vulnus hȝ in corpe qd velit occultare dū timet secari. nōne crudelr a te sileret ꝛ miscōiter indicaret. Q̄nto ḡ magi debes manifestare. ne deterius putrescat i corde. Q̄ntū ad scđm ꝑncipale. Nō q̄ detractio ē valde detestabile vitiū ꝓpt septē. Primo. qr valde cōis est ꝛ ɔsueta malicia. Vn̄ sup illō Prouer. xxiiij. Detractorib⁹ ne ɔmiscearis dic̄ glo. Hoc spālit vicio piclitat fere totū humanū gen⁹ s̄m Tho. Tum qr stultoꝝ infinit⁹ ē numer⁹. Tū qr pauci sūt q̄ p viā salutis ambulāt. Tū etiā qr pauci aut nulli sūt. qui nō aliq̄ sexmodoꝝ positoꝝ detrahunt ꝓxio suo. aut intētiōe nocēdi. aut ex leuitate ai. aut ex cā nō necessaria. ꝓpt qd Iacobi. iij. dicit. Siq̄s in v̄bo nō offendit h pfectus ē vir. In oi aūt ira aut inuidia hoies ꝓmptissimi sūt ad detrahendū aio nocēdi. qr ira ē appetit⁹ vindicte. ꝛ inuidia tristicia de alieno bono. Sic vbi hoies ɔueniunt. stati aliena facta ꝓponūt incausa. Iō Prouer. xxiij. dictū ē. Cū detractorib⁹ ne ɔmiscear. et in ps. Detrahentē secreto ꝓximo suo hūc ꝑseq̄bar. Qūs propē sup illo ps. Pro eo vt me diligerēt detrahebant mihi. glo. terribilit dic̄. Plus nocent in mēbris detrahentes xp̄o q̄ animas creditoꝝ interficiunt q̄ȝ qui eius carnem mox resurrecturam pimerunt.

G

Alexander dicit. q si compatio intelligitur q̄tum ad motiuū p̄ncipiū. vera est autoritas. q2 detractores ex certa malicia faciūt. non sic crucifixores xp̄m occiderūt. Sed nō debet intelligi compatio in genere. quia gen⁹ p̄cti xp̄m crucifigentiū fuit maius q̄ detractio sit. Sc̄do detractio detestabile est viciū. q2 non sufficit detractorē penitere de peccato īfamie. sicut de quibusdā alijs peccatis. s3 oportet etiā restituere interdū cū confusiōe. vt patebit in septimo p̄cepto. Tertio q2 magne crudelitatis est detractor. qui cecum. id ē. absentē. ꝛ surdū. id ē. nō audientē p̄sequit. Cōtra illud Leuit. xix. Non maledices surdo. nec corā ceco pones offendiculū. sed timebis dominū deum tuū. Quis illa sint ad lrām crudelia. tñ ſm glo. surdo maledicit. qui absenti detrahit. Sic etiā ceco. id est. audiente detractionē offendiculū ponit credēdo faciliter. ꝛ iudicādo temerarie ꝛ postea detrahēdo proximo

b Quarto detractor mltis malis assimilat. Primo. porco. qui tota die rostꝝ tenet in luto viciorꝝ. Vñ Mar. v. Demones dixerūt. Mitte nos in porcos Serpēti assimilatur qui ē animal proditiosum in silentio mordēs ꝛ tortuose incedēs. Vnde Ecclesiastes. x. Si mordeat serpēs in silētio. nihil eo minus habet q̄ occulte detrahit. Est etiā bestia similis vrse quā vidit Daniel. Eiusdē. vij. tres ordines dentiū habēt in ore. q2 necat animā ꝓpriam. famā proximi. ꝛ inficit audientes detractionem. Detractor eñ est silis homini. ꝛ est bestia humanū sanguinē. id ē. peccatū sitiēs. nūc aperta bona diminuens. nūc occulta reuelans. nūc ꝓ falsa imponēs. Est sepulcrū patēs. ſm ps̄. Guttur eius ꝛ lingua ei⁹ gladius acutus. Sūt eñ detractores dapiferi diaboli qui carnes humanas hoībus comedēdas ꝓponūt. Vnde sup illud Prouer. xxiij. Noli eē in cōuiuijs potatorꝝ. nec in cōmessatiōib⁹ eorꝝ q̄ carneo ad vescēdū conferūt. glo. Carnes ad vescēdū ꝯferūt q̄ in collocutiōibus crimina ꝓximorꝝ vicissim dicere studēt

Quinto detractores mltis nocent. I Deo cuius iudiciū vsurpāt. Luc. vj. Nolite iudicare ꝛ nō iudicabimi. nolite cōdēnare ꝛc̄. Proximo nocēt quem audiunt corrūpūt ꝛ cui detrahūt. Sibi q2 sufflāt i puluerē alienorꝝ defectuū. ꝛ se cecāt ſm Greg. Nocēt etiā eccl'ie q2 detractores faciūt a bonis interdū cessare. Sexto puniunt grauiter. Nā Nūeri. xij. Maria soror Moysi lepra inficit. q2 ei detraxit. Nūeri. xiiij. Detraxerūt filij israel terre ꝓmissiōis i misliui suū. Daniel. xiij. Duo senes Susannā infamātes turpiter occisi sunt.

K Septio dissuadēt exēpla scōꝝ ꝓphorū multiplr̄. Legit q beatus Aug'. in mensa ꝯ detractores versus istos scriptos habuit. Quisqs amat dictis absentū rodere vitā. Hāc mēsā3 vetitam nouerit eē sibi. Quos etiā delere minat⁹ ē quibusdā3 ep̄is detrahētib⁹ nisi cessarēt. In vitaspatrū3 legit. Cū frēs de multorꝝ absentū loqrent vicijs. abbas prior saccū plenū arena a tergo et minorē in pectore pēdēs. egrediebat. a quo cū cām q̄sissent. ait. ꝓprijs p̄ctis magnis obsit⁹. aliena parua ꝯtracto. orate q̄so vt mihi mea dimittant. quo audito tacuerunt detractores. Refert beat⁹ Greg'. j. libro dial'. q cū beatus fortunat⁹ ep̄s demonē a quodā eiecisset. demon in specie peregrini sero clamitabat p plateas ciuitatis. O virum sanctū Fortunatū. ꝑegrinū a suo eiecit hospicio. tūc q̄dā ꝑegrinū istū hospicio recepit. Et cū is q̄ fictū ꝑegrinū susceperat. p̄sente vxore paruulū ꝓpe ignē haberet. demon paruulū inuasit ꝛ in ignē proiectū cōcremouit. Et dic

Gregori⁹. q̄ mala ꝛ detractoria inten-
tione iste pegrinū hospitauit. ac si epi
scopus immisericors fuisset. Sic i vi-
tis pħorum de Socrate dicitur. q̄ ali
quando seriose suis detractoribus au
ditū prebuit. Causam autē sciscitanti
bus reddidit. Nam si eoꝝ que insunt
dixerint corrigemur. si vero non. nihil
ad nos. oportet inquit ita fieri vt si bñ
dicunt. corrigamur. si male nihil ad
nos. Sic cū quidam Diogeni diceret
de amico suo. quō Diogeni maledi-
xisset. Rñdit Diogenes. an amic⁹ ista
dixerit nō iudico. sed certuꝫ est te ista
mihi de amico meo retulisse. Sic etiā
Xenocrates pħs tantū a senatu hono
ratus vt testis nunq̄ꝫ iurare cogeretur
cū in presentia quorundā detractorū
taceret. eis causam querentibus. Re-
spondit. Me dixisse aliquādo penitu
I it. tacuisse vo nunq̄ꝫ. Quo ad tertiū
sciendū. q̄ nō solū peccāt detrahentes
sed alij plures. ꝛ interdum plus q̄ꝫ de
tractores. s̄m Tho. Primo qui aliuꝫ
ad detrahendū inducit. Scḋo qui de
tractoreꝫ audit. ꝛ sibi detractio placet
ꝑpt odiū ei⁹ cui detrahit. vł ꝑpt aliquā
aliā maliciā. vterq̄ꝫ illoꝝ peccat. ꝛ non
min⁹ q̄ detrahētes. Vñ Ro. j. Nō so
lū q̄ talia agūt. supple. s̄t morte digni
ꝫ etiā qui facientibus ꝯsentiunt. Itē
inducens ꝛ complacens detractori fa
cit ꝯtra charitatem proximi. quia pri-
mus ledit famā. ꝛ secundus cōplacet
in ꝓximi malo. Vñ Bern. ij. li. de cō-
sideratione ad Eugeniū. Detrahere
aut detrahentē audire quid hoꝝ dam
nabilius sit nō facile dixerim. Quūq̄ꝫ
a sit contingit q̄ aliq̄s audit detrahen
temꝛ nō placꝫ sibi detractio. nō tamē
repellit detrahentem. nec ei resistit. ꝛ
hoc ꝑpter aliquē humanū timorē aut
ꝑpter negligentiā vel verecundiā. tunc
adhuc peccat. q2 ea rōne q̄ q̄s tenetur
sublevare asinuꝫ alterius iacentē sub
onere vt ꝓcipit Deut. xxij. Eadeꝫ rōe
tenemur nō pati detrimētū fame pro-
ximi. iō si possum⁹ ꝯiuuare tenemur.
Vñ Hiero. Si eēt in nob̄ diligentia
ne passim obtrectatorib⁹ crederemus
iā oēs detrahere timerēt. Et i eplā ad
Nepotianū. Hiero. dicit. Nemo iniu-
to auditore libenter detrahit. Sagitta
in lapide nō figit. ꝫ interdū resiliēdo
ꝑcutit dirigentē. Discat detractor duꝫ
te videt nō libēter audire nō facile de-
trahere. Et dić Tho. q̄ talis non resi-
stens ex causis iā dictis. peccat plerū
q̄ꝫ venialiter. Nūq̄ꝫ etiā sit pctm̄ mor-
tale. vt cū alicui ex officio incūbit de-
trahentē corrigere. vt forte superiori re-
spectu inferioꝝ. vel cū de tali detracti-
one natū ē seq̄ magnū ꝑiculū nisi ꝓhi
beat. vł ꝑpt radicē. s. timorē hūanuꝫ. q̄
pōt eē pctm̄ mortale. Sūt aūt rep- M
hēsibiles trib⁹ de causis q̄ detrahētes
audiūt. ꝛ eis nō resistūt ꝛ libēter audi
unt. Primo. q2 vidēt frēs suos a cani
b⁹ dilacerari ꝛ nō resistūt saltē clamo-
re cū pōt vel lapidib⁹ correctiōis. qđ si
nō faciūt bestie vident. Vñ Eccl. xiij.
Que cōicatio sci hois ad canē? Se-
cūdo nō resistētes ꝛ placabilit̄ se ad de
trahētes habētes salsā eis ministrant
q̄ frēs comedūt. q2 detractoribus sine
audientiū leto vultu comestio carniū
humanaꝝ in detractōe insipida foret.
Vñ Hiero. Nēo inuito auditore libēt
narrat. Vñ Prouer. xxv. Vent⁹ aq̄lo
dissipat pluuias ꝛ facies tristis linguā
detrahētē. Tertio audiētes detracto-
res libēter iniuste agūt ꝯ legē nāe scptu
re ꝛ hūanā. q2 freq̄nter credūt vni testi
cū tn̄ in ore duoꝝ vł triū testiū stet oē
vbū. Et qđ pei⁹ ē citi⁹ interdū d̄ bono
viro credit̄ vni ribaldo q̄ꝫ decē ꝓbis ad
ꝯtrariū vbi ē ꝟitas mera. Propt̄ hoc
Bern. dicit. Lingua detractoris ē vip
pera ferocissima q̄ letalit̄ tres interfi-
cit vno flatu. s. detrahētē. cui detrahit.

N ⁊ ipm q̄ detractionib⁹ delectat. Sȝ dubitat quō hō debeat resistere oī detrahēti. cū dicat Ecc̄l. iiij. Nō cōtradicas vbo vitatis vllo mō. qn̄cȝ aūt aliquis detrahit verba veritatis dicēdo: Rn̄. ꝙ si detractorē scio falsuȝ de alio dicere possum sibi sic resistere. ꝙ eū ꝑ vba arguā de falsitate. Si aūt scio eū veruȝ dicere de alio. tūc nō debeo eū d̄ falsitate arguere. ꝫ debeo vbis corrigere. de h̄ ꝙ peccat fratri detrahēdo. vel saltē debeo ostendere ꝙ mihi displicet detractio. Et h̄ debeo principalit̄ ostendere ꝑ tristiciā faciei. Qui ei detractori hilarē ostēdit faciē. facit eū putare ꝙ placeat sibi detractō sua. ⁊ sic audacioꝛ fit ad detrahēdū Qui aūt tristē sibi exhibet faciē. fac̄ eū citi⁹ obmutescere. Propt̄ h̄ dr̄ Prouer. xxv. Vēt⁹ aq̄lo dissipat pluuias. ⁊ facies tristis linguā detrahētē. Sȝ ꝯ p̄dicta faciūt quidā. Nā qn̄ aliq̄ detractores corripiunt a bone ꝯsciē viris statim rn̄dēt. Ego vitatē dico d̄ isto. ⁊ si p̄ns eēt cui detraho sibi i faciē dicerē. Rn̄det ꝙ tales grauit̄ errāt qꝛ putāt ꝙ i faciē aliquē cōuiciari leui⁹ pctm̄ sit. cū tn̄ pei⁹ sit vicīū q̄ȝ detrahere. vt ostn̄suȝ ē de ꝯtumelia in materia de ira. Scd̄o rn̄dendū est talib⁹. ꝙ nō sufficit ad vitādū pcm̄ dicere vitatē. ꝫ oportet vt debitis circūstātijs dicat̄ s̄m illud. Nō iustū est iuste exeq̄rio. Deut. xvj. Tertio rn̄det ꝙ raꝛ ē apō q̄sdā detractoreo. illa eos audere i faciē dicē. q̄ a tergo euomūt.

Capitulū. xj. de correctōe fraterna.

Quia fraterna correctio preseruat interdū infamātē. ꝙ nō dr̄ detractoꝛ ꝫ poti⁹ aie. ꝓximi de morte pcti suscitatoꝛ. ⁊ qꝛ occidit̄ frat̄ in ei⁹ dimissiōe vt Aug⁹. dic̄. Jdcirco nunc tria sunt dicēda de fraterna correctiōe. Prio q̄ntū noceat omissio ei⁹ ⁊ ꝓficiat eius exercitū debitū. Scd̄o quō fieri debeat. Tertio q̄s ad eam teneat. Q̄ntum ad ꝑmū. notandū. ꝑmo. ꝙ fraterna correctio ē s̄m doctores āmonitio fr̄is de emēdatiōe delictoꝝ ex frat̄na charitate. Dr̄ ꝑmo amonitio. qꝛ obiurgatio vbi ⁊ castigatio vboꝝ ꝑtinet ad p̄latū. ꝫ āmonitio ꝑ solū verbū ꝑtinet ad oēs. Dr̄ etiā de emēdatiōe delictoꝝ. qꝛ ille finis ei⁹ eē debet. Dr̄ ex charitate. ex q̄ ꝓcedere debet. Scd̄o notanduȝ ꝙ valde periculose peccant dimittētes sine rōnabili cā fraternā correctionē. qd̄ ꝑȝ tripl̄r. Primo qꝛ sicut loq̄ndo q̄s peccare pōt. ita tacēdo. Est eīm vt dr̄ Ecclesiastes. iij. Tp̄s tacēdi. ⁊ tēpus loquēdi. Vn̄ Esaias. vj. lamētat̄ se tacuisse dicens. Ve mihi qꝛ tacui. glo. qꝛ Oziā ⁊ alios libere nō rep̄hēdi. Scd̄o quia sciūt de h̄ terribilit̄ sentētiār. Vn̄ Grego. Qui ꝓximi mala ꝯspiciūt ⁊ silētio p̄tereūt q̄si ꝯspectis vulnerib⁹ vsuȝ medicaminis subtrahūt. ⁊ ideo mortis auctores fiunt. q̄ vulnus qd̄ curare poterāt noluēt. Et Aug. Tu vulnus fratris cōtēnis. tu eū perire vides ⁊ negligis. peioꝛ es tacēdo. q̄ȝ ille cōmittēdo. Tertio oēs doctores ꝯcorditer tenent ꝙ reus ē cum fure. q̄ scit furtū. ⁊ nō indicat corrigēdū Et eadē rō videt̄ de paticipatiōe cuiuslibet delicti. Cū q̄ tātus ꝓpha peniteat sup̄ hmōi. cuȝ sci tā ḡue h̄ iudicēt. ⁊ cū s̄ȝ oēs mg̅ros h̄ reputet̄ ꝯsensus i delictis. dic̄ btūs Aug. Jnnocētes q̄ppe n̄ estis si vr̄os frēs q̄s indicādo corrigē potestꝭ. tacēdo ꝑire ꝑmittitꝭ. Et vere nō sūt tales B innocētes triplici de cā. qꝛ nocēt sibi peccāti ⁊ socijs. Prio nocēt sibi labia polluēdo delicto alieno. vt nō sint digni deū laudare. Esa. vj. Ve m̄ qꝛ tacui qꝛ vir pollutis labijs ego suȝ. s. ꝑ ista taciturnitate. glosa. qꝛ Oziā ⁊ alios non correxi. iō cū angelis deū laudare nō merui. ne dicat̄ mihi. Quare tu enarras iusticias meas ⁊ assumis te

stamētū3 meū ꝑ os tuū ꝛc. Scḋo no-
cent ei qui ē corrigēdus. Vñ August.
in epistola ad Hieronÿ. Obsecro te ꝑ
māsuetudinē Jesu christi. si lesi te di-
mittas mihi. nec me vicissim ledēdo
reddas malū3 pro malo. Ledes autē
si tacueris mihi errorē meū quē in fa
ctis meis. vl' in dictis inueneris. Int̄
pretatiue ꝗ tot occidim⁹ quot ad mor
tē ire tepidi ꝛ tacētes videm⁹. Tertio
nocēt socijs q̄ eoꝝ exēplo tacētes idē
pctm̄ taciturnitatis incurrunt. Sicut
etiam econtra pestilēte castigato stul
tus sapiētior erit. si autē corripueris
sapiētē, intelliget disciplinā. Prouer.
C xix. Porro ex fraterna correctiōe se-
xtuplex pōt seq̄ fruct⁹. Primus ē aīe
liberatio. Si (inquit Christus) te au-
dierit. lucratus es animā3 fratris tui
Matth. xviij. Si aūt te nō audierit.
saltē lucrat⁹ es aīa3 tuā. Vñ. Ezech.
iij. Tu vo aīam tuam liberasti, scili-
cet postq̄3 dixisti impio impietatē suā
ꝛ noluit cauere. Scḋs ē diaboli fuga
tio. Fugit em̄ sicut lupus. dum excla
mat. Quo cōtra dicit. Bern. Secur⁹
accedit tēptator vbi nullus timet rep
hensor. Tertius ē pctī cognitio. Fre-
quēter em̄ cōmittēs culpam non ad-
uertit quod fecit. aut si aduertit non
cogitat se malum fecisse. aut si malū3
nō multū male. Quartus ē cautela ƀ
futuris. Quintus ē puritatis augmē
tatio. Vas em̄ aureū vl' argēteū q̄nto
plus confricat tanto magis purificat
Ita boni viri ꝛ religiosi. Et iō intelli
gētes hoc non ferunt grauit. Eccl. x.
Vir prudēs ꝛ disciplinatus nō mur-
murabit correctus. Exēplum de Au-
gustino qui dixit. Ego senex ꝛ episco-
pus paratus sū3 ab om̄ibus corrigi ꝛ
emēdari. ꝛ illū amicū meū estimo cu
ius lingue bñficio ante diē extremi iu
dicij aīe mee maculas tergo. Sextus
est amicie acq̄sito. Quis em̄ religio-

sus correctus interdū ferat moleste in
ꝑncipio. ad corꝫ tn̄ reuertēs amicū itel
ligit. Vñ Prouer. xxviij. Qui corri-
pit hoīe3 inueniet grā3 postea apḋ illū
magis q̄3 ille qui ꝑ lingue blādimēta
decipit. Propt' ista btūs Aug. quēli-
bet hortat. ad correctiō3 fratnā omel.
xiiij. sup Joh. sic dicens. Quis co D
medit zelo dom⁹ dei. nisi q̄ oia q̄ ibi vi
det ꝑuersa satagit corrigē ꝛ cupit emē
dari. si emēdare non pōt tolerat ꝛ ge-
mit. nō ē maior dom⁹ tua q̄3 domus
vbi habes salutē eternā. si ꝗ in domo
tua. ne ꝑuersū3 aliq̄d fiat satagis. ī do
mo dei vbi salus ꝓposita est ꝛ requies
sine fine nō debes pati q̄ntu3 in te ē si
q̄d forte ibi ꝑuersū3 viderl' eē. Verbi
grā. Vides fratrē tuū3 currē ad thea-
trū. ꝓhibe. mone. ꝯtristare. si zelus do
mus dei com edit te. vides alios cur-
rere ꝛ inebriari velle, aut alia q̄ non li
cēt ꝑpetrare. ꝓhibe q̄s potes tene q̄s
potes. terre q̄s vales. q̄bus nō potes
blandire. noli tn̄ q̄escere. fac q̄cq̄d po-
tes. veniat in mētē ꝟuus ille q̄ abscō-
dit talentū ꝛ noluit supererogare. nūq̄d
accusatus fuit q̄ ꝑdidit. ꝛ nō poti⁹ q̄
sine lucro ꝟuauit? Sic ꝗ fratres mei
nō quiescatis. nolite quiescere lucrari
xpo. q̄ lucrati estis a xpo. hec Augu.
Sed q̄reres qñ correctionis fratne E
omissio sit pctm̄ ꝛ quādo nō. Rñ. ꝯm
Tho. ij. ij. q. xxxiij. q̄ aliquādo ē meri
toria. Aliquādo pctm̄ mortale. aliqñ
veniale. Nam triplicit' contingit cor-
rectionē omitti fraternā. Vno modo
meritorie. vt cū quis differt correctio
nē vsq3 ad oportunū3 tēpus. vel ideo
omittit. quia non sperat eoꝝ emēda-
tionē. ꝟ verisimiliter estimat q̄ ex hoc
ꝓpter impatientiā ipsi corrigēdi dete
riores fiant. aut q̄ aliq̄ḋ aliud malū3
ex h' seq̄tur pei⁹ q̄3 correctio sit bona.
aut ex aliq̄ alia causa rōnabili. Si tūc
omittit ex charitate. tūc omissio ē me

ttoria. Vñ Aug. j. de ciui. dei. Si p̄-
terea q̄sq3 obiurgādis et corripiendis
male agētib⁹ parcit. vl' oportun⁹ tem
pus inq̄rat. vl' eisdē ipsis metuit ne
deteriores ex hoc efficiant. vel ad bo-
nā vitā piā erudiēdos impediāt alios
infirmos et p̄muēt ac auertāt a fide. nō
videt eē cupiditatis occasio ȝ p̄siliū
charitatis. Et dicit notāter. q̄n nō spe-
rat emēdationē fratris ȝ verisilr putat
deteriorationē vt forte q2 p̄cuteret me
vel p̄ciperet graue odiū cōtra me. aut
aliō pctm̄ p̄mitteret p̄ qd peior fieret.
q̄ p̄ p̄rimū pctm̄. Tūc eñ nō solū lau
dabile. ȝ etiā debitū eēt cessare a corre
ctiōe. q2 ordinat ad bonū fratris. et nō
ad malū. Et illud vult scriptura Pro
uerb. ix. Et Greg. sup eodē vt postea
ponet. Nisi eñ ex correctione verisilr
meli⁹ aliqd p̄ueniret. q2 p̄canent ma-
iora mala q̄ odiū illius sit malū. tūc
eēt odiū quorūdā aliq̄n timendū. Et
cū melius bonū ex correctōne sequit
q̄ sit odiū malorum. tūc odiū malorum est
cōtemnendū. In quo casu Johannes
Herodē correxit p̄pter edificatōē3 ali
orum. vt vult Chryso. Et sic interdū etiā
sancti correxerūt tyrānos sup p̄secuti
oie xp̄ianorum. cū tñ sciuerūt ex hoc o-
dia magna generari in eos. et aliq̄n cō
seq̄nter in martyres et in se seq̄ p̄p̄iaz
F morte. Scdo p̄tingit correctionem
fraternā omitti cū pctō mortali. vt cū
quis delinq̄ntes occurrit et ē oportunū
tēpus corripiēdi. et sperat ei⁹ emenda
tio. nec timet aliqd aliud malū peius
inde p̄uenire. et non ē alius p̄ns cui ex
officio incūbat corrigere. vel si ē p̄ns.
negligēs tñ apparet. si tunc hō hmōi
delinquentem omittit corrigere. forte
p̄pter timorē humanū vel mundanū.
vt q2 sicut dicit Aug. vbi. s. Judiciū
timet vulgi aut carnis excruciationē.
vel etiā p̄emptionē. vel aliud tale mi-
nus malū q̄ pctm̄ illius p̄ quo corri-
gi deberet. tūc videt peccare mortalit.
Quia ex quo sperat emēdatōē3 fratr
et omittit corrigere p̄pter timorē. tunc
contēnit diuinū p̄ceptum. Et videtur
hmōi quorum amissionē timet charitati
fraterne et saluti p̄ximi p̄ponere. cū tñ
sm ordinē charitatis aia p̄ximi plus
sit diligēda q̄ p̄priū corp⁹. Exēplum
de elemosyna corpali. Video hoiem
famescentē q̄ non hz. nec ex se habere
pōt vñ pascat. nec apparet alius illud
faciēs. nec potēs facere. ego teneor ta
lem sm meā possibilitatē nutrire. qd
si negligo. pecco mortaliter. et ei⁹ occi-
sor reputor. Sic si videro p̄ximū ten-
dentē ad pctm̄ mortale. p̄ qd moreret
in aia. et spero ipm̄ posse corrigi p̄ am
monitionē meā. et nō ē verisimile q̄ se
quant alia peiora. nec ē alius q̄ eū cor
rigat. teneor ex p̄cepto multo plus sb
uenire aie ne pereat q̄ corpi in casu p̄-
cedēti. Vñ Greg. in omel. sup Cū au
disset Johānes in vinculis etc. Plus
est aiam in eternū victurā pabulo vbi
reficere. q̄ ventrē carnis moriture ter-
reno pane satiare. Vel scirem aliquē
esse in pctō mortali. et haberē spem q̄
emēdaret ad correctionē meā. nec ti-
merē aliud peius secuturū. et nō ē mi
hi verisile q̄ p̄ aliū corrigat. aut q̄ per
seipm̄ emēdetur. ȝ q̄ verisilr i isto pec
cato moriat. tūc ex p̄cepto teneor eū
corrigere ne eius moriatur eternaliter.

Tertio hmōi correctōis omissio est G
pctm̄ veniale. videlz q̄n timor et cupidi
tas aliquē tardiorē faciūt ad corrigen
dū delicta fratris. nō tñ ita q̄ si ei con-
staret q̄ fratrē posset a pctō retrahere
p̄pter timorē vel cupiditatem dimitte
ret quibus in animo suo p̄ponit chari
tatē fraternā. Et hoc mō aliq̄n etiā viri
sancti negligūt corrigere delinq̄ntes
Et dicit in p̄dictis notāter. si sperat e-
mēdatio fratris p̄curari p̄ hmōi corre
ctionē. q2 finis fraterne correctiōis est

emēdatio fris. ꝛ ista itētiōe fieri debꝫ. Vbi vo ꝓbabiliter timet. ꝙ ammonitionē ipe frater non reciperet. ꝗ ad peiora laberet. nec aliḋ bonū inde ꝓueniret vt alioꝝ edificatio ꝗ̄ scādalizari sit. aut scandalizant verisilr. tūc eēt ab hmōi correctōe desistēdū. qꝛ q̄ ordinant ad finē habēt rōnem boni ex ordine ad finem. Vn̄ Prouer. ix. Noli arguere derisorē. ne oderit te. Vbi dicit glo. ꝛ est Greg. Nō est timendū ne is q̄ arguit contumelias tibi inserat. ꝗ ꝑ potius ꝓuidendū ne tractus ad odium inde peior fiat. Et dicit Tho. vbi pus. Diligēter ꝓuidendū ē ne ex correctione sequat odiū ex nr̄a culpa. ꝓpt indiscretā correctionē. Si autē sine nr̄a culpa ad odiū ꝓuocet. ex illo ex q̄ deberet ad dilectionē incitari. nō est curandū. ꝓcipue qn̄ eiꝰ pctm̄ in damnuꝫ alioꝝ vergit. vel etiā damnū sequens. vel pctm̄ ipm est grauius odio qḋ in nos excitamus. vel qn̄ speramꝰ ꝙ odium paulatim tepescet. ꝛ tn̄ correctio sequat. Quia sic dicit Greg. Meliꝰ est odiū ꝓpter deuꝫ ꝗ̄ amicicia que est ꝓter ipm. Cū em̄ ꝓpter ipm amamur debitores dei sumus. cū odio ꝓpt ipm habemur. debitorē eū nob facimꝰ hec sentētialiter Tho. Cācellarius parisiensis magr̄ Johannes Gerson tradit regulas tres in de flor ibꝰ regulaꝝ moraliū. Prima. pene sunt restringende sic ꝙ absq̄ vtilitate reipublice vel eius cui infligit. neq̄ institui neq̄ institute exequi deberēt. ꝛ peccāt oppositū facientes. vel eas cū instituerint non tollentes. Scḋa. in om̄i republica tolerari pn̄t aut dn̄t vicia. que absq̄ deteriori periculo neq̄ corrigi neq̄ extirpari valēt. Qn̄ aūt illud ē ꝛ qn̄ nō. difficile est ꝛ sepe impossibile generaliter diffinire. nisi ꝓut circūstātijs ꝑticularibus inspectis p̄lati supiores ꝛ sapiētes determinabūt. Exēplū est de meretricibus. vsuris ꝛ simiib'. q̄ qn̄q̄ ꝑmittūt Et ita de ꝯcubinarijs sacerdotibꝰ ꝓ locoꝛ tpe staret forte esse faciēdū. Tercia. Dis error facit ins. ad hūc sensuꝫ vel intellectū ꝛ siles. ꝙ p̄lati ꝛ pncipes sepe aliqua faciūt aut ꝑmittūt iustissime ob erroreꝫ subditoꝝ cōem q̄ alr̄ si fierēt aut ꝑmitterētur. ad culpā eosdē obligarēt. Sed cū teneamur corrigere ꝓximū ꝓ mortalibus. dubitatur etiā an de venialibꝰ pctis. ꝗ ſ. Hūbertus in expositōe regule btī Aug. Venialia sunt dispositio ad mortale. Sꝫ quedaꝫ sunt dispositio remota. q̄dam ꝓpinqua. vl̄ rōne multitudinis. sicut ille qui assidue hmōi sine numero cōmittit. vel rōne magnitudinis. sic sūt aliqua mēdacia ꝛ aliq̄ detractiōes ꝛ similia. vel rōne cōnexionis cū mortali. sicut sunt colloquia ꝛ impudicus visus ꝛ hmōi circa mulierē. Sicut ergo aliq̄s vidēs aliquē aliū incedentē ꝑ viam ꝑ quaꝫ credit ꝙ statim incurreret periculū mortis. peccaret nisi retraheret eū. Ita pōt aliq̄s peccare mortalir̄ nisi corrigat frēm de hmōi venialibꝰ. que sunt dispositio ad mortale ꝛ de talibus ē petulantia oculoꝝ. Tenemur ergo interdū ad correctionē de venialibus. non inq̄ntū venialia. ꝗ q̄ntum ad mortale ductiua. ꝗ iste. Quo ad secundū ꝑncipale. s. qnō fieri debeat fraterna correctio Notādū ꝙ sex in modo sunt attēdēda cū maxia diligētia. Naꝫ ibi agit de cura aie nobilissime. que si nō fit vt oportet ꝓijcit aīa in perpetuā damnationē. ꝛ infiniti boni dei minister occidit. Agit etiaꝫ crebro ibi de bono fame. que est inter tp̄alia bonum maximū. Vn̄ primo fieri debet cū lenitate. qꝛ delinquētes sunt quasi infirmi. Ad Gal. vj. Instruite hmōi in spū lenitatis. Scḋo cū humilitate. Supbus em̄ est animus. ꝛ ideo cum quis ei supbe loquit. sequūtur iurgia

(margin letters beside the right column: H, I)

nõ fructus. Juxta illud Prouer. xiij.
Inter supbos semp sunt iurgia. Ter-
tio cum cõpassione. Nõ eñ ẽ vere su-
ficie indignari pctõrib⁹ ß compati. ꝛ
ex cõpassione eos corrigẽdo dirigere
põ. Corripiet me iustus in miscdia. s.
cõpassionis. Quarto cũ discretiõe. qꝛ
aliter sũt corrigẽdi maiores. aliter pa
res. aliter minores. aliter grauia pctã.
aliꝉ leuia. aliter occulta. aliꝉ mãifesta.
In oibus obseruãdus ẽ locus ꝛ tps ꝛ
oportunitas. q̃ nõ obseruantes q̃dam
emulationẽ dei q̃dez habẽt ßm aplm
ß nõ ßm sciaz Ro. x. Vñ Bern. Zelũ
tuũ refrenat scia. s. discretiõis. Quinto
cũ moderamine. Nõ eñ de festucis p
ximoꝝ sunt trabes faciẽde. sicꝉ faciuꝉ
illi q̃ docti sunt in culpis alioꝝ aggra-
uãdis. ij. Thimoth. ij. Seruũ dei cuz
modestia corripientẽ. i. cũ debito mõ
Est aũt debit⁹ modus. vt potiꝰ semp
culpe alleuient q̃z aggrauent. Cõtra
qd̃ quidã faciunt ouũ frangere cupiẽ
tes securi. ꝛ ad extinguendũ muscaz
querũt gladiũ. Sexto fieri debet cuz
trãquillitate. Correctio eñ q̃ fit cũ tur
batus ẽ anim⁹ freq̃nter ẽ q̃dã impatie
effusio mẽtis sẽ correctionẽ. Exẽplũ
pꝫ i Platõe q̃ dixit suo dñz offenderi
Nisi eẽm irat⁹ te verbararẽ. Modos
pratos inuũt vba bti Aug. smõe dñi
in monte. li. j. cũ inq̃t. Necessitas nos
cogit aliquẽ rephẽdere. Primo cogi
tem⁹ vtrũ tale vnq̃z viciũ habuim⁹. Et
si nũq̃z habuim⁹ cogitem⁹ nos hõie po
tuisse. hoies eñ sumus. Si vo habui
mus. tãgat mẽoriã cõis infirmitas. vt
rephensionẽ illã nõ odiũ ß miscdia p-
cedat. Q̃ si nos idẽ viciũ habem⁹ in
quo ẽ ille quẽ rephẽdere volum⁹. nõ
rephẽdam⁹ illũ. ß ingemiscam⁹. ꝛ nõ
illũ ad obtẽperandũ nobis. ß ad part
ter conãduz inuitem⁹. hec ille. Sed
R dubiũ est. q̃ causa sit q̃ tã caute est in
correctiõe fraterna pcedẽdũ. R̃ñ. ßm
Tho. vbi pus. Cũ q̃s peccat. illũ nocꝫ
aie. ꝛ si publicabiꝉ ẽt nocet fame. Et
qꝛ prudẽs medicus nitiꝉ sanare vnuz
membrũ sine lesione alteri⁹. Ideo sic
debem⁹ p fraternã correctionẽ conari
ad hoc vt sanem⁹ fratris aiam sine le
sione fame q̃ntuz fieri potest. Et si nõ
põt oino sine lesione fieri. tunc fiat cũ
minori lesione qua fieri põt. Verũ q̃
aia pciosior est fama. ideo si aliter nõ
põt frater sanari. tũc oportet eũ potiꝰ
in tota fama dãnificari p publicã de-
nũciationẽ vt aia salua fiat. Est aũt
tribus de causis summe cauenduz in
correctione ne indebite ledatur fama
peccãtis. Primo quia melius est no
men bonũ q̃z diuitie mlte. Prouerb.
. xxij. Ex q̃ patꝫ q̃ q̃ aufert famã. plus
nocet q̃z qui tollit diuitias. Secundo
diuitie ablate possunt restitui. ß vix fa
ma. qꝛ forte post diffamatiõz excusan
ti nõ crederet. Vñ bene diciꝉ in glo.
sup Lucã. q̃ fama ẽ res lubrica. Sicut
eñ lubricũ elapsum vix rehaberi põt.
ita fama. Tertio q̃ infamat ñ solũ reũ
infamat. ß etiam ledit oẽs audiẽtes.
sicut q̃ lutũ mouet nõ solũ se. ß oẽs
astãtes inficit. Vñ Ambro. Tolera-
biliores sunt fures q̃ vestes ꝛ alia bo-
na rapiũt. q̃z qui famã. Tũ qꝛ magis
recipiũt. Tũ qꝛ nũq̃z restituũt. Tum
etiã qꝛ nõ vni. ß multis nocẽt. Vñ su
per illud Luc. j. Ad virginẽ despon-
satam. dic̃ glo. Maluit dñs aliq̃s de
suo ortu q̃z de virginis pudore dubita
re. Ecce q̃ntuz Christus curauit de fa
ma aliena.

Capitulũ. xij. de ordine fraterne cor
rectionis.

De ordine ergo corrigendi dicẽ
dum est modo. Vbi tria sunt
videnda. Primo quottuplex
est correctio. Scdo q̃s ordo sit debi-
tus pcedendi in correctione fraterna
Tertio q̃s ad correctionẽ fraternã te-

A ncat. Dictum igit ad primū notādū
fm Tho. vbi prius.q.xxxiiij.ⁱ in.iiij
dis.xix.q duplex ē correctio. Quedā
est potestatiua.qua nō solū intendit
emendatio fratris. ſ etiā intēdit ꝓcu
ratio boni cōmunis. Et illa nō fit so-
lum p simplicē ammonitionē. ſ etiā
qnq; p penarū inflictionē vt ipe frater
vel alij timeāt ⁊ a peccato desistāt. Et
hec correctio solum ptinet ad ꝑlatos
⁊ supiores ⁊ iudices respectu inferio-
rum suoꝝ. ⁊ nunq; ad iferiores respe-
ctu supiorū. Et de hac nihil dicemus
hic. ⁊ aliquid dictū est in pmo caplo.
Alia est fratna correctio. ⁊ ē simplex
ammonitio fratris de emēdatione de
lictoꝝ. Et ista correctio ꝓprie ordinat
in emēdationē fratris delinquētis. ⁊
est actus charitatis. q maxime malū
ꝓximi.i.pctm̄ p correctionis limā tol
lit. Et ptinet correctio hec ad quēlibet
adultum in charitate existētē in casu
siue sit supior siue iferior. ⁊ etiā respe-
B ctu superiorū ⁊ inferioꝝ. Secundo
notandū q ordinē corrigendi ponit
Christus Matth.xviij.dicēs si frater
tuus peccauerit in te. Et fm doctores
ꝑnotatos ⁊ alios cōmuniter intelligi
tur sic. Peccatū ꝓximi tui.aut est oc
cultum.aut manifestū. Si est publi-
cū.sic q non peccat in me solū.id est.
me solo sciēte. ſ etiā alijs sciētib⁹.tūc
illud peccatū ē corā eis corā qbus fa-
ctum ē.⁊ ad quoꝝ noticiā venit publi
ce arguēdū. Vn̄.j.Thimoth.v. Pec
cantē corā oib⁹ argue vt ceteri timorē
habeāt. Qđ intelligit de pctis publi
cis fm Aug.in fmone dni in monte.
Nō dicti est.q correctio talis famam
nō minuit rei corā eis corā quibus fit
cum ꝑus sciant ⁊ etiā ꝓuidet eoꝝ scā
dalo. Si aūt pctm̄ sit occultū tm̄.tunc
q etiā ⁊ pctis occultis pōt parari of-
fensis ꝓximoꝝ. Ad h dicēdū ē.q aut
est in nocumentū cōitatis seu mltoꝝ
aūt paucoꝝ. Si in multoꝝ seu cōitatis
corꝑale vel spūale.puta cū qs occulte
tractat cum aliqbus qliter ciuitas sit
tradēda hostibus. vel si hereticus pri
uate hoies a fide auerteret. tūc nō est
expectāda secreta āmonitio. ſ statim
aut alteri q ꝓdesse pōt ⁊ ꝑlato. vel al-
teri supiori qui tale periculū ꝑcauere
pōt. est denūciandū. cōseruādo famā
illius qntū pōt cū salute respublice ⁊
nō aliter. Vt si ille cui rector ciuitatis
plus ꝯfidit. cui claues tradidit esset il
la nocte eā traditur⁹ hostib⁹ vel aliqđ
hmōi. ⁊ nllō mō vult desistere. nec po
test isti periculo alit ꝓuideri. tūc esset
isti noiatim dicendū. Caueatis ne cla
ues illi hac nocte tradatis. q ꝓditur⁹
est ciuitatē. Nō dicti ē.q bonū cōita-
tis ꝑferendū est bono ꝑuato. Sic cū
fama sit ŏ maximis bonis religiosoꝝ
vn̄ si vnus religiosus scādalizat alios
⁊ secreta āmonitio nō iuuat. ꝑlato di-
cendū est. vt ꝓuideat fame cōitatis.
Sic etiā de heretico est intelligēdū.
Nisi aliqs forte firmiter estimaret q
statim p secretā āmonitionē possent
hmōi mala impediri. Et idē iudiciū ē
habendū de silibus casib⁹. Vn̄ Hie-
ro. Que misc̄dia ē parcere vni ⁊ mltos
in discrimē adducē: polluit pplīs ex
vno pctōre sic ex vna oue vniuersus
grex. sp igit bonū mltoꝝ dꝫ ꝑferri bo-
no vni⁹. Si aūt pcm̄ ꝓximi occultū
est i nocumētū vni⁹ vel paucoꝝ. tūc si C
est nocumētū tā paruū q mel⁹ sit il
lud paruū pati q aliū diffamari. q si
forte mō nō corrigit. postea forte cor-
riget. vt si eēt ei factur⁹ dānū modicū
⁊ i modico valore tūc dꝫ corrigē si cō-
ueniēter pōt. ſ nō dꝫ reuelare. Si aūt
est notabile nocumētū v ꝗ q vult occi
dere nocte vl' hoies spoliare cū iaceat
in camera. vl' vult decipe filiā. vl' vxo
rē abducere. domū cōburere. vl' hmōi
silia facere. ⁊ nō sperat q p secretā am

monitionẽ possit hmõi dãnũ impedi-
ri. nec p aliquẽ aliũ modũ. tunc me-
lius est innocẽtẽ seruare indemnẽ ꝙ͞
illi ꝯseruare famã. Illud tñ sic dicen-
dũ est in secreto ⁊ sub sigillo secreti. ꝙ
nõ possit agere ad illi⁹ infamiã reue-
lando. nec ad penã ipm denũciando.
D ꝫ solũmodo ad sui cautelã. Si autẽ
pctm̃ fratris sit occultũ. ꝙ nõ est infa-
matus de illo. nec põt sufficiẽter ꝓba
ri corã iudicio illi⁹ q̃ habet corrigere. ⁊
si est solũ in nocumẽtũ peccãtis. ⁊ for
te eius in quẽ peccat. q² ab eo ledit̃ vl̃
p solã noticiã. tũc ad hoc solũ tenden-
dũ est vt fratri subueniat̃ ⁊ emẽdet̃. ⁊
ideo si sperat̃ ꝙ p correctionẽ corriga
tur vt ẽ ꝓmissũ. tũc ꝑmo corripiẽd⁹
est secrete. vt inocẽtiã recupet ⁊ famã
nõ pdat Et h̄ voluit dñs. cũ dixit. Cor
ripe eũ inter te ⁊ ipm solũ. nõ solũ se-
mel ꝫ pluries. ⁊ sp secrete. ⁊ ꝙ͞diu ꝓ-
babiliter spes habet̃ ꝙ p eã corrigat̃.
Qñ aũt ꝓbabiliter estimat̃ ꝙ secreta
ammonitio non ꝓficiat. nec ẽ verisilẽ
ꝙ ex testiũ inductõe aliqđ pei⁹ seqt̃ur
ꝫ verisimilit̃ ꝓficit ad fris correctõez
tũc est vlteri⁹ ꝓcedendũ. vt ꝑmo pau
cis vni vel duob⁹ monstret̃ pctm̃ fra-
tris. q̃ possunt ꝓdesse. ⁊ de q̃bus non
credit̃ ꝙ obsint diffamãdo. vt sic saltẽ
sine multitudinis infamia emendet̃.
E Et illi testes adhibent̃ ꝑncipaliter.
Primo vt fratrẽ ãmoneãt ⁊ corrigãt.
Scđo vt ãmonitionis fris sint testes.
Tertio vt negantẽ corã supiore ꝯuin-
cant de actu. si actus iteret̃. Sunt eñ
testes inducẽdi vt actũ iteratũ videãt
ẜm Aug. Si aũt iterati ostẽdi testib⁹
nõ possunt. debẽt tñ adhiberi vt corã
ipsis recoĝscat. vel saltẽ. vt ipsi eũ am
moneant. ⁊ vt obiurgatio plurimoꝝ
ipm corrigat. Et has duas causas tã-
git glosa sup vbo. Adhibe tecũ vnũ.
vel duos testes. Si aũt ad taliũ testiũ
inductionẽ nõ corrigit̃. tũc q² ꝯsciẽtia
ꝑferẽda ẽ fame. debet i publico denũ
ciari supiori. vt sic tñ cũ dispendio fa-
me a pctõ liberet̃. Et h̄ voluit xp̃s cũ
dixit. Dic ecclie. id est. ꝓlato. vl̃ alteri
supiori p publicã denũciationẽ. ⁊ ille
põt pctm̃ eius publicare. vt alij scient
se ab eo custodire ne inficiant̃. Et põt
eũ punire in reb⁹ vl̃ in corpe vel p ex-
cõmunicationẽ vt resipiscat a pctõ. ⁊
ꝓpter cõmunẽ iusticiã vt alij vidẽtes
penã illi⁹ caueãt sibi. etiã timore pene
a similib⁹ pctis. q² pene sunt medici-
nales. Vñ ẜm Aug. in regula. Si q̃s
oculi petulãtiã I aliq̃ aduerterit. Pri
mo statim dꝫ ãmonere fratrẽ ne cepta
ꝓgrediant̃. Scđo si nõ emẽdat. ꝓlato
tanꝙ͞ pri si haberet̃ indicandũ est. vt
secreti⁹ correct⁹ nõ innotescat ceteris
Tertio si ñ iuuat. testes debẽt adhi- F
beri. Quarto in publicũ ꝓduci ꝯuin
cendus ẽ si negauerit. Sꝫ duo media
dñs in vno cõprehẽdit. Sed Tho. in
tracta. de fratña correctiõe. sic ꝓcedẽ
docet. ⁊ ꝑceptũ đ correctõe fratña ẜm
ꝙ ptinet ad oẽs sic dꝫ ẜm eũ dẽ docto-
rẽ q̃s exeq̃. Cũ dĩ. Si peccauerit in te
.i. ꝯ te. tũc ẽ ꝑceptũ de dimitẽdo. vel
in te. i. sciẽte te. Et h̄ põt fieri duplr̃. vl̃
te solo sciẽte. tũc corripe eũ int̃ te ⁊ eũ
solũ. Si te audierit. lucrat⁹ es aiaꝫ fra
tris tui. Si te nõ audierit. nõ debes vl
tra ꝓcedere. Nõ eñ potes addere vnũ
vel duos. cũ nullus alius sciat. tñ po-
tes ei dicere q̃ põt ꝓdesse non obesse.
Si autẽ ꝯtingat ꝙ alij postea sciãt. et
sit adhuc in illo pctõ. tunc debes vnũ
vel duos adhibere ad eũ corripiẽdũ.
⁊ sic ẽ ꝓcedẽdũ si pctm̃ ẽ occultũ. Si
aũt sit mãifestũ ita ꝙ plures sciãt. tũc
est sic ꝓcedẽdũ. Si peccauerit in te. i.
te sciẽtẽ nõ tamẽ solo. corripe eũ ante
te ⁊ remaneat. Si te audierit lucrat⁹
es aiam fratris tui. Si aũt te non au-
dierit. adhibe tibi vnũ vel duos scꝫ de
illis q̃ sciũt. nõ scꝫ p auditũ ꝫ p visum

vt dicit glosa. vt q̃ ad vni⁹ monitionē corrigi noluit. multoꝝ obiurgatione resipiscat. Si te nõ audierit. dic ecclesie. i. ꝑlato. tunc potes ea dicere denūciando. ⁊ tunc vn⁹ adhibēdus est. q̃a in denūciatiõe vt q̃dam dicūt sufficit vn⁹ testis. Sed si sic. videt̄ ꝙ publicet pctm̄ occultū. Rñ. ꝙ pctm̄ dr̄ occultū tripl'r. Primo si hõ scit vt solus deus ⁊ nõ alio mõ. vel vt hõ loco dei. sic ille q̃ ex sola sacramētali ꝯfessiõe scit. nūc nõ põt corrigere vel aliq̃d facere. ꝫ tacere. sic q̃ nescit. Scd̃o mõ si scit pctm̄ vnus solus hõ vt hõ. tūc debet eū corripere inter se ⁊ ipm̄ solū. nec debet vltra ꝓcedere vt dictū est. Tertio mõ dr̄ occultū si pauci sciūt. ⁊ tunc occultuꝫ ⁊ manifestū nõ cõtradicunt. Si tunc te audierit. nõ est ꝓcedendū. Si non tunc adhibēdus ē vn⁹ vel tres. Si nec vnū nec tres audierit. ⁊ plures nesciant. quomodo tunc dicet eccl'ie. q̃ꝛ sic videt̄ alteri⁹ pctm̄ publicare. Dicēdū ꝙ ecclesia nõ dicit̄ hic congregatio siue multitudo fidelium. ꝫ dicit̄ eccl'ia. prelatus cui põt dici. eo ꝙ põt ꝓdesse non obesse. vnde nõ est publicatio criminis. hec de Tho. vbi prius. Aliter aūt esset ꝓcedenduꝫ quādo correctio esset potestatiua. ꝑlati videlicet. vt ibidē dicit. Quo ad tertiū principale.

G q̃s corrigē teneat̄. Rñ. ꝭm Tho. Fraterna correctio ptiet ad quēlibet adultum regularit̄ q̃ charitateꝫ hꝫ. siue sit ꝑlatus siue subdit⁹. ꝓpt̄ qd̃ dr̄. xxiiij. q. iij. Tam sacerdos q̃ꝫ reliq̃ oēs fideles summā debēt hr̄e curā de his qui pereūt. q̃ten⁹ coꝝ redargutiõe aut corrigant̄ a pctis. aut si icorrigibiles appareant ab eccl'ia sepent̄. Imo sic inferior debet corrigē ꝑlatū suū. aut aliuꝫ supiorē. q̃ꝛ est opus mie. qd̃ maxie ꝑlato debet̄. Vñ Eccl'. xvij. Vnicuiqꝫ mādauit deus de ꝓximo suo. Tñ cū modestia debet fieri ad ꝑlatos. ꝭm illud. i. Thimoth. v. Seniorē ne increpaueris. ꝫ obsecra vt prēm. Dictū est aūt notant̄ ꝙ correctio ptinet regulariter ad quēlibet. q̃ꝛ in casu nõ ptinet ad q̃sdaꝫ. Vñ Glo. sup Matt. xviij. ꝙ in q̃nqꝫ casib⁹ q̃s absoluit̄ a p̄cepto fraterne correctiõis. Prim⁹ cū nõ est aliq̃ spes correctiõis. Vñ Hiero. Frustra niti ⁊ nihil aliud q̃ꝫ odiū q̃rere extreme demētie ē. Et Prouer. ix. Noli corrigere derisorē ne oderit te. Secūdus cū timet̄ defect⁹ ꝓbatiõis ⁊ criminalit̄ agit̄. vbi. s. obligat̄ actor ad taliõnē si in ꝓbatione defecerit vel deficiat. Terti⁹ cū ꝑlato tanq̃ꝫ iudici notū est factū. q̃ꝛ ille notori⁹ vel ꝯuictus ē. Quart⁹ cū meliori ope vel ad minus eque bono vacat. sic monachi qui nõ obligant̄. in dispēdiū aiaꝝ suaꝝ extra monasteriū vagari. Quint⁹ cū multitudo vel ptās est in culpa. vbi correctio plus noceret ecclesie q̃ꝫ ꝓdesset. Vñ versus. Non spes. nõ testis. plebs. ꝑsul scit monachus sum.

Capitulum. xiiij. de scandalo.

e Xpedita materia correctionis fraterne. qua q̃s intendit aliū emendare ⁊ in anima viuificare. Tractandū est de scādalo qd̃ directe contrariat̄ correctioni fraterne. q̃a ꝑ scādalū q̃s vere vl' interp̄tatiue intēdit aliū in morali vita corrūpere. De quo scādalo tria sunt ꝑncipalit̄ dicenda. Primo q̃d sit. q̃ntum ⁊ q̃tuplex. Scd̃o q̃ñ sit pctm̄ mortale. veniale. vl' nullū. Tertio q̃ sint ꝓpt̄ scandalū vitanda vel faciēda. Q̃tum ad primuꝫ notanduꝫ ꝭm Tho. scd̃a. ij. q. xliij. Et in. iiij. dis. xxxviij. ꝙ scādalū ꝭm Hieronymū sup Matth. xv. est dictū vel factū vel omissum minus rectū ꝑbēs occasionē ruine. Dicit̄ primo. dictū. nõ cogitatū. q̃ꝛ cogitatio nõ opponit̄ alicui. vt offendiculū. Dr̄ secūdo di-

ctum vel factũ vel omissum. q2 ist9 mo
dis pōt ꝓxim9 ruinã pati a nobis. Di
cit tertio. min9 rectũ. non q ab aliq̃ su
perat in rectitudine. ſꝫ q bꝫ aliquẽ re-
ctitudinis defectũ. vel q2 ē ſm ſe ma-
lum sicut pctã. vel q2 bꝫ spẽm mali. lꝫ
de se nõ sit malũ. ꝑbet tñ occasionem
ruine. vt pꝫ de inclinante se idolo non
ꝑuersa intẽtiõe. Vñ aplõ. j. Thessal.
.v. Ab oi specie mala abstinete vos.
Dr̃ quarto. ꝑbens occasionem ruine.
Nihil em̃ pōt hoi esse sufficiẽs cã pec
cati. qõ ē specialis ruina. nisi ꝓpria vo-
lũtas. ideo dicta vl' facta alteri9 pñt eẽ
cã imꝑfecta z occasio peccãdi. Vocat
aũt scãdalũ grece. latine offensio. im-
pulsio. vel ruina. Quia sic cõtingit q
aliq̃s obex ponit alicui in via corꝑali.
cui impingẽs disponit ad ruinã. z ta-
lis obex dicit scandalũ. Sic sir̃ in pro
cessu vie spũalis cõtingit aliquẽ dispo
ni ad ruinã spñalem. ꝑ dictũ vel factũ
vel omissum alteri9. in q̃ꝫtum. s. aliq̃s
sua ammonitiõe vel inductiõe. aut ex-
emplo aliũ trahit ad peccandũ. z hoc
B ꝓprie dicit scãdalũ. Est aũt scanda-
lum valde detestabile pctm̃. vt osñdit
xp̃s q̃ntupliciter Matth. xviij. vbi di
cit. Qui scãdalizauerit vnũ. ergo plus
peccat q̃ multos de pusillis istis. i. in-
firmis. Hiero. ibi dic̃ q recte dicit pu
sillus. q2 qui magnus ē. i. robustus in
fide z charitate moueri nõ pōt. Pro-
uerb. xij. Nõ cõtristabit iustũ quicq̃d
ei acciderit. qui in me credũt quia ma
gis fidelũ scandalũ est canẽdũ. Ecce
iam pctm̃ scãdali positũ est. Nunc se-
quit primo pena. Expedit ei. i. minus
malũ ei foret. vt suspẽdat mola asina-
ria in collo ei9 z demergat in ꝓfundũ
maris. Et ſm Hiero. loquit ſm ritũ
palestine. vbi ꝓ maiorib9 criminibus
ligato saxo ad collũ solebat hõ in ma
ri proiici. Mola asinaria. i. quicunq3
grauis lapis. vt est asinus vel qui one
rat asinũ. Et dicit mola q3 voluũt asi-
ni vl' equi cũ rota in molẽdinis. Scdõ
alia pena innuit. Ve mũdo a scanda
lis. Nã tot aiaꝝ mors ꝓcurat q̃t scan-
dala fiunt vt exponit Bern. illud Esa.
.xxxviij. In pace amaritudo mea a-
maritudo mea amarissima. Amara
in nece martyrũ per tyrãnas amarior
in ꝑsecutiõe hereticorũ. ſꝫ amarissima
in scãdalizãtib9 falsis xp̃ianis. Tertio
poit spãle malũ pcti mortalis ibi. Ve
hoi ꝑ quẽ scãdalũ veit. Quarto osñdit
malũ scãdali i mĺtiplici pena. z spãlit
ignis eterni. Vñ sequit. Melius ē ti-
bi zc. q3 mitti in ignẽ eternũ. Quinto
alia pena addit de verme Matth. ix.
vbi de mã illi9 scãdali dicit. vbi scꝫ in
gehẽna vermis ꝯsciẽtie scꝫ coꝝ nõ mo
riet. Sed potuisset q̃s a xp̃o q̃sisse. Si
ita malũ ē alios scãdalizare. cur ꝑmit-
tis scãdala euenire. Jõ rñdit xp̃s. Ne
cesse ē. i. expediẽs ad alioꝝ ꝓbationẽ.
vel necesse si mũdus vult male viuere
Scdõ potuisset q̃s iteꝝ quesisse. Si C
est necc. ergo scãdalizãtes nõ sũt pu-
niẽdi. Rñ. q imo. q2 ve hoi illi ꝑ quez
scandalũ venit. Et ista oia dicta sũt de
scandalo actiuo seu dato. q2 illud est
aliquando spãle peccatum. Est autez
duplex scandalũ. Vnũ actiuũ seu da
tum qõ diffinitũ est. z isto dicit q̃s scã
dalizare. Aliud est scãdalũ passiuum
seu acceptũ in eo q̃ ex dicto vel alteri9
facto ruit. z istud nõ ē spãle peccatũ.
ſꝫ generale. z ipso dicitur quis scanda
lizari. Itẽ nõndũ q dictũ vel factũ ali
cui9 pōt alteri eẽ occasio peccãdi du-
pliciť. Vno mõ ꝑ se. alio mõ per acci
dens. Per se qñ quis intẽdit suo ma-
lo exẽplo verbo vel facto aliũ ad pecca
tũ inducere. vel etiã si ipse hoc nõ in-
tendit ipsum factũ est tale q de sui rã
tõnem habet vt sit inductiuũ ad pec-
candũ. vtpote cũ3 aliq̃s publice facit
pctm̃. vel aliq̃d qõ habet similitudinẽ

peccati. Et tūc iste q̄ h̄ facit ꝓprie dat alteri occasionē ruine. potissime qñ h̄ intēdit. ⁊ vocat̄ scādaluȝ actiuū. Per accidēs vo vbū vel factū vni⁹ est alteri cā peccādi. qñ p̄ter intentōȝ opantis ⁊ p̄ter ꝯditionē opis aliq̄s malus male dispositꝰ inducit̄ ad peccādū. puta cū q̄s inuidet bonis alioꝝ. Et tūc iste q̄ facit talē actū rectū. nō dat alteri occasionē peccādi ȝ aliꝰ sumit. Et iō hoc est scandalū passiuū sine actiuo. q̄ꝛ iste q̄ recte agit ñ dat occasiōȝ ruine q̄ȝ alter patit̄. Et de passiuo scādalo loq̄t̄ xp̄s vbi p̄us Matth. xviij. Si oculuo tu⁹ scādalizat te. si man⁹. si pes ⁊c̄. Contingit ȝ q̄nq̄ȝ q̄ sil' sit scādalū actiuū i vno ⁊ passiuū i altero. puta cū ad inductionē vni⁹ alter peccat. Q̄ñq̄ȝ est actiuū sine passiuo. puta cū pa inducit aliuȝ verbo vel facto ad peccādū. ⁊ iste non ꝯsentit. Q̄ñq̄ȝ vo est passiuū sine actiuo. vt p̄uo dictū ē de dicto vel facto p

D accñs in malicioso. Q̄ñū ad p̄ncipale. qñ scandalum sit pctm̄ veniale. ⁊ qñ mortale. ⁊ quot mōis fiat pctm̄ est hec ꝯclusio s̄m Tho. ⁊ alios. q̄ scādalum actiuū seu p se nunq̄ȝ est sine culpa scandalizātis. ⁊ scandaluȝ passiuū nunq̄ȝ est sine culpa scādalizati. Actiuum tñ bñ est sine culpa scādalizati. ⁊ passiuū sine culpa scādalizātis. Pria pars pȝ. q̄ꝛ omē scādalū actiuū vel est pctm̄ vl' hȝ spēm pctī. si ē pctm̄ pȝ ꝓpositū. si vo nō sit de se pctm̄ ȝ hēat spēȝ pctī vt comedere idolaticuȝ corā infirmis. oȝ dimitti ex charitate ad tollendū lesionē ꝓximi. Et qui nō dimittit. ꝯtra charitatē agit. sicut dic̄ ap'ls Ro. .xiiij. Si ꝓpter cibū frater tu⁹ ꝯtristat̄. iā nō s̄m charitatē ambulas. Jreȝ pȝ Matth. vbi. s̄. Ille tres ptes patēt ex vltio notabili p̄tacto p̄cedēti articulo

E An aūt scādalū sit spāle pctm̄ vel generale. R̄ñdet Thom. q̄ scādalū actiuum per se quando videlicet procedit ex intentione agentis. vt cum aliquis suo dicto vl' facto intēdit aliū trahere ad pctm̄ tūc est spāle pctm̄. Tum quia ibi ex intētione spālis finis sortit̄ rōeȝ spālis peccati. eo q̄ finis dat spēm in moralib⁹. Tum etiā q̄ꝛ spāli virtuti opponit̄. videlȝ charitati ꝓut impat correctionē fraternā. q̄ꝛ scandalizans intendit aliuȝ corrūpere. vbi fraternalit̄ corrigēs intēdit aliū emēdare. Scandalum vo actiuū qd̄ fit p̄ter intentionē agentis. puta cum aliquis suo facto vel verbo inordinato nō intēdit alteri dare occasionē ruine. ȝ solū satisfacere sue voluntati. ⁊ sic nō est speciale pctm̄. q̄ꝛ quod ē p accidēs nō ꝯstituit spēm. ȝ est tūc circūstātia aggrauās scȝ q̄ in publico fit. Scandalū aūt passiuum nō potest esse speciale peccatū q̄ꝛ ex dicto vel facto alterius ꝯtingit aliquē ruere s̄m q̄dcunq̄ȝ gen⁹ peccati. Sed quādo scādalū est peccatuȝ F
mortale vel veniale. R̄ñ. Thom. Scādalum actiuū p se fit mortale peccatū Primo quādo quis intēdit aliū inducere ad peccandum mortaliter. Scd̄o quando quis intendit inducere aliuȝ ad peccādum venialiter p actū peccati mortalis. Tertio aūt est veniale qñ quis intendit alium inducere ad peccandū venialiter p actuȝ pctī venialis Scandalū vo actiuū p accñs. qñ. s. q̄s nō intēdit alium trahere ad peccatuȝ. Primo est mortale peccatū. quando aliq̄s actum peccati mortalis cōmittit. Scd̄o quando quis suo actu contemnit salutē proximi. vt cum pro ea cōseruanda nō pretermittat aliq̄s facere qd̄ sibi libuerit. Vñ etiam in scripto dic̄ Tho. q̄ qñ q̄s cōmittit actum in quo nō intēdu ꝓximi nocumētū. q̄ actus al's est veniale. vel indifferēs habens tñ silitudinē pctī mortalis. tunc scādalū actiuū eēt pcm̄ mortale ex aliquib⁹ circūstantijs cōcurrētib⁹ ex qui

bus estimari, pbabiliter posset q̃ infir
mi aspiciẽtes peccarẽt mortalit. Ve-
niale aũt põt eẽ dupl'r. Primo qñ qs
actũ cõmittit pctĩ venialis. Scdo qñ
quis actum cõmittit. qui nõ est fm se
pctm̃ se habet aliquã spẽm mali cum
G aliq̃ levi indiscretiõe. Qñ aũt passi
vum scandalũ sit mortale vl' veniale.
Rñdẽ q̃ cũ scãdalũ iportet ĩpactio-
nẽ q̃ndã p quã aliq̃s disponit ad rui-
nã. iõ scãdalũ passivũ qñq; ẽ peccatũ
veniale. qñ habet impactionẽ tm̃. pu
ta cum aliq̃s ex inordinato dicto vel
facto alteri⁹ cõmovet motu venialis
pcti. Qñq; vo ẽ mortale q̃si cũ impa-
ctione habẽs ruinã. puta cũ aliq̃s ex
inordinato dicto vl' facto alteri⁹ pce-
H dit usq; ad pctm̃ mortale. h̃ de Tho.

Quo ad tertiũ pncipale q̃ bõa sint
dimittẽda vl' nõ dimittẽda pp̃t scãda-
lũ videlz passivũ. i. ne ali⁹ scãdalizet.
Rñdẽ pmo q̃ triplicia sũt bõa. Pri
mo q̃dã spũalia q̃ sũt d' nccitate salut'.
Scdo q̃dã spũalia q̃ nõ sũt de nccita-
te salut'. Tertio q̃dã tpalia. Scdo no
tãdũ q̃ tria sunt gñã hoim in q̃b⁹ scã
dalũ oriri põt. Primo q̃dã ex malicia
ppria scandalizant. puta eñ aliqui vo
lunt impedire bona spũalia pmo vel
secũdo modo dicta. Et illud d'r scãda
lũ phariseoꝝ. Alij scandalizant inter-
duz ex ignorãtia. puta q2 ignorãt opa
q̃dam esse licita que tamẽ sunt licita.
Et tertio alij ex ifirmitate scãdalizant
non vt pmi ex malicia ppria. ⁊ talium
videlicet. secũdo ⁊ tertio mõ d'r scãda
I lum pusilloꝝ. Quãdo ergo querit
que bona sint dimittẽda ne q̃s scãda-
lizetur. Rñ. fm Tho. pma bona q̃ vi-
delicet sunt de necessitate salutis. pu-
ta que non possunt ptermitti sine pec
cato mortali. talia nullus debet dimit
tere ne alius scandalizet etiã quicũq;.
Ratio est. q2 quilibet tenet se diligere
prius ⁊ plus q̃ alteꝝ. ⁊ ergo ea q̃ sunt
de necessitate salutis nõ debẽt dimitti
pp̃ter scãdalũ alterius vitandũ. Vn-
de p3 q̃ qñ cõsilioꝝ observatio ⁊ im-
pletio operũ miscõie tpalium vel spi
ritualiũ est de necessitate salutis. tunc
talia non sunt pp̃ter scandalũ alicui⁹
dimittẽda. vt p3 in his qui aliqua cõ
silia voverũt. ⁊ in his q̃bus iminet ex
debito defectib⁹ alioꝝ subvenire tpa
lib⁹ vt pascẽdo esuriẽtẽ. vel spũalib⁹.
vt docẽdo ignorãtẽ. sive hmõi fiant d'
bita pp̃ter iniũctum officium. vt pat3
in platis. sive pp̃ter necessitatẽ indigẽ
tis. quia de talibus eadẽ rõ est sicut d'
necessarijs oium. Non solũ aũt pctm̃
mortale vnq; est faciendũ pp̃ter vitã-
dum scandalũ cuiuscũq;. sed etiã nec
veniale peccatũ est vnq; cõmittendũ
vt videt scandalũ alterius. licet aliq̃s
actus q̃ alias esset pctm̃ veniale vt ver
bum ociosum aut simile. fieri posset
nullum peccatũ pp̃ter vtilitatẽ alteri⁹
Dicit eñ btũs Hierony. q̃ dimitten-
dum est scandalũ oĩe qd' potest pter
mitti. salua triplici veritate sc3. vite iu
sticie. ⁊ doctrine. Que declarãs sctũs
Tho. in. iiij. vbi supra sic dicit. Nullo
modo aliq̃s peccare debet vt pctm̃ al
terius vitet. qcũq; aũt veritatẽ relinq̃t
peccat. Veritas eñ de q̃ loq̃mur con
sistit in hoc q̃ homo in dictis ⁊ factis
suis rectitudini divine sive divine le-
gis regule se conformet. cui quidẽ hõ
ↄformari debet. ⁊ i his q̃ ad cognitio-
nẽ ptinent. ⁊ hoc ptinet ad veritatẽ do
crine. Et in his q̃ ad actionẽ spectant.
sive ea debeat aliquis p seipm agere.
qd' ptinet ad veritatez vite. sive ea de-
beat ab alijs observãda pmulgare. qd'
ptinet ad v'itatẽ iusticie. q̃ consistit in
rectitudine iudicij. Nõ tñ quicũq; p-
termittit aliquid in quo se divie legi
conformari põt veritatẽ dimittit. q2 il
lo remoto v'itas adhuc remanere po-
test. Sed tũc dicit aliquis veritatẽ di-

mittere.qñ omittit vel facit aliq̃d quo
obmisso vel facto veritas non manet.
qđ sine pctō esse nō pōt.Et ideo veri-
tas nullo mō ꝑpꝫ scādalū passiuū al-
terius dimittēda est.hec Tho.Vnde
Ray.dicit.Doctor vel ꝑdicator nō de
bet falsum docere ꝑ aliq̃ scādalo.tace
re tñ pōt ⁊ debet.si oēs abstinan sunt
ita ꝙ deteriores efficiantꝫ Vñ ex̄.li.v.
vtili⁹ scādalū nasci pmittitꝫ ꝙ̄ veritas
relinquatꝫ.Veritas scꝫ.doctrine vite.
⁊ iusticie.Scđo ꝟo mō bona spūalia
que non sunt de necessitate salutis.vt
sunt consilia.Vnde pmo dico.ꝙ illa
nō sunt dimittēda.nec ad tēpus.nec
semꝑ ꝑpter eos q̃ scandalizantꝫ ex ma
licia.Dico secūdo ꝙ vbi periculū nō
imminet.bñ sunt differēda vel occul-
tāda ꝑpꝫ eos q̃ inde scandalizarētꝫ ꝑ-
babiliter nō ex malicia.ꝫ ex ignoran-
tia vel infirmitate.Tādiu aūt ꝑpꝫ ta-
les opa que nō sunt de necessitate sa-
lutis.vbi periculū nō iminet.sunt oc-
cultāda vel differēda.q̊usqꝫ debite red
dita rōne instruātur alij ꝙ nō debent
ex talib⁹ scādalizari ꝫ potius edifica-
ri.Et si post redditā rationē hmōi scā
dalū duret.iam videtꝫ scādaluꝫ esse ex
malicia.nō ex ignorātia vel infirmita
te.Vnde in scpto dicit Tho.ꝙ ꝑpter
tale scādalū passiuū ꝯsilia sunt ad tē-
pus intermittēda.vel occulte agenda
nō aūt oīno dimittēda.qꝛ hō plus si-
bi ꝙ̄ ꝑximis in spūalib⁹ ꝓuidere de-
bet.Et ignorātia si diu duret in mali-
ciā ꝑ obstinatōꝫ cōputatꝫ.Tñ attēden
da est q̄ntitas scādali ⁊ boni qđ ꝯtin-
git ex cōsilio seruato.⁊ ꝭm hoc aliqñ
cōsilia sunt intermittēda ꝑpꝫ scādalū
pusilloꝝ.vel scādalū ꝯtemnendū ꝑpꝫ
R cōsilia.hec Tho. Sed quid de ope-
ribus alijs a cōsilijs seu suꝑerogatio-
nis operib⁹ q̃ vocantꝫ īdifferētia ex ge
nere.vt comedere carnes.bibere vinū
tēporalia modo licito acquirē.acqui-
sita custodire.debita repetere.⁊ sic de
alijs.nunq̃d sunt ꝑpꝫ scādalū dimittē
da: Sūt eñ triplicia opa.Quedā ne
cessaria ad salutē.Alia suꝑerogatiōis
⁊ ꝯsilij.Alia ꝟo indifferētia ex genere
Rñ.Ricħ.in.iiij.dis.xxxviij.Opa in-
differentia ex gñe quoꝝ omissio nulli
alij ꝑiudicat nisi opanti.⁊ etiā in tem
poralib⁹ tñ omittēda sūt ad vitandū
scādalū ꝑximi ꝓueniēs ex infirmita
te vel ignorātia.qñ ꝓbabilitꝫ apparet
ꝙ nisi tale opus omitatꝫ ꝑxim⁹ scāda
lizabitꝫ.Et si ꝓbabile ē ꝙ scādalizetur
mortalitꝫ.tūc omissio illi⁹ opis ē in ꝑ-
cepto.Si aūt ꝓbabile ē ꝙ nō scādali-
zetꝫ.nisi venialitꝫ tūc omissio isti⁹ opis
est in ꝯsilio postq̄ʒ tñ ꝑxio ē ostēsum ꝙ
ex tali ope scādalizari nō debet ⁊ debi
to mō suasum vt nō scādalizetꝫ.sic nō
tenetꝫ omittere istud opus ꝑpꝫ ꝑximi
scādalū vitandū.qꝛ scādalū post talia
oꝛtū hortamēta ꝓueniēs ꝑprie cēt ex
malicia.vñ ꝑpter istud nō est dimittē
dum.ꝭ Ricħ.Et dicit.Duran.in.iiij.
dis.xxxviij.Que sunt indifferētia sicut
comedere carnes.vel abstinere ab eis-
dē.oīa dimittēda sunt.q̄ʒdiu durat scā
dalū pusilloꝝ.ꝭ ille.Et ꝓbat ꝑ Aug.
in ꝭmone dñi in mōte.Dandū ē ⁊c̄.vt
postea patebit.Et dicit notāter q̄ʒdiu
durat scādalū pusilloꝝ.ꝑpꝫ eos q̃ in-
formati i scādalū pharisеoꝝ incidunt
ex malicia.vt in volētib⁹ impedire bo
na.sepe apparet.Itē vt stati dicetꝫ ꝭm
Tho.⁊ oēs cōiter.Tēporalia nō sunt
dimittēda ꝑpꝫ scādalū ortuꝫ ex mali-
cia.ꝫ multomin⁹ abstinētie ⁊ hmōi.
q̄dam plus seruiētia virtuti q̄ʒ tpalia
Et dicit Guil.suꝑ Ray.ꝙ nō debet R
quis esse facilis ad credēdū ꝙ alij scā
dalizentꝫ de bono ope quod facit.nec
debet quis facile ꝑpter metū scādali
cessare a bono ope.qꝛ dꝫ ꝑsumere de
alijs poti⁹ ꝙ sint boni q̄ʒ ꝙ mali sint.
semꝑ eñ iudicādū ē in īdifferētib⁹ in

partē meliorē. Tū durāre ꝯscia ꝙ alij
scādalizēt͛ dꝫ dimittere vl̓ opus occul-
tare. Nō pmi dicti videlꝫ. ꝙ ꝓpt͛ scāda-
lū ortū ex malicia nō debeat ꝗs dimit
tere opa bona ꝯsilij. qꝛ si ꝓpt͛ maliciaꝫ
aliū bona deberēt sꝑ omitti. mali bo
na frequēter impedirent ꝛ occasio da
ret͛ malis malignādi. Vñ hoc scanda
lum est pharisceoꝝ qđ etiā xp̄o docuit
nō curare. Vñ postꝗ xp̄s Matt͛. xv.
ꝑtib⁹ scribis ꝛ phariseis ꝑdicasset xp̄o
discipuli dixerūt. Scis qꝛ pharisei au
dito hoc v̄bo scādalizati sunt. At iste
rñdens ait. Ois plātatio quā nō plan
tauit pr̄ me⁹ celestis eradicabit͛. Sini-
te istos. ceci sunt ꝛ duces cecoꝝ. Cec⁹
aūt si ceco ducatū p̄stet ambo in fouē
am cadūt. Nō secūdi videlꝫ ꝙ vbi peri
culū non imminet. opa supero gatōis
sunt differēda vel occultāda ꝓpt͛ scan-
dalū ex ignorātia vel infirmitate ꝓue
niēs quousqꝫ tales informent͛. ꝛ aliꝗ
mō cōfortent͛. Nō inquā est ista. qꝛ ex
occultatiōe opis supero gatiōis. vl̓ ex
dilatiōe ꝛ ꝓximi malū vitat͛. qui infor
mabit͛. ꝛ ꝓpriū bonū nō minuit͛. Vñ
dicit Rich. sup. iiij. dis. xxxviij. ꝙ tunc
merito ꝓprio nō preiudicat. qꝛ sic op⁹
superogatōis intermittere meret͛ eq̄-
le premiū. premio debito opi superō-
gationis ꝙ omittit. vel maius. vnde
talis omissio nihil minuit de ꝑfectiōe
charitatis. ꝫ magis ad eius augmētū
disponit. Vñ xp̄s hoc scandalū pusil
lorū Matth. xviij. vitare iubet. vt pa-
tuit supra. Et Matth. xvij. Ne scāda
lizaret drachma petētes. istud ꝑsoluit
Et idem supra patuit de ap̄lo Rom.
xiiij. Ex p̄dictis ptꝫ ꝙ frequēter ami-
ci qui scādalizant͛ de ingressu alicui⁹
in religionē scandalū habēt pharisео
rum. Propter qđ Hieronym⁹ i ep̄la
ad Heliodoꝝ dicit. Licet in limine is
ceat. pater siccis oculis ad vexillū cru
cis euola solū genus pietatis ē. in hac
re esse crudelem. Tertio modo bo- M
na tempalia qñdo sint dimittēda ne
alius scandalizet͛. distinguendum est.
Nam bona tempalia ſm Thom. aut
non sunt nostra sed nobis pre alijs cō
missa ad conseruandū ꝛ disponenduꝫ
pro cōitate. sicut bona ecclesie cōmit-
tunt͛ prelatis. ꝛ rectoribus reipublice
cōmittunt͛ bona cōmunia reipublice
talia nō sunt ꝓpter scandalū dimitten
da. qꝛ taliū conseruatio sicut ꝛ deposi-
toꝝ. iminet his ꝗbus sunt cōmissa ex
necītate precepti tuenda. ꝛ iō nō sunt
ꝓpter scandalū dimittēda. sic nec alia
bona ꝓxima q̄ sunt de necessitate salut͛
Vñ beat⁹ Thomas Cātuarieñ. repe-
tijt res ecclesie cū scandalo regis Aut
bona tpalia sunt nr̄a quoruꝫ nos dñi
sum⁹. Tūc iterū distinguendū ē. qꝛ cū
ea dare nō volum⁹ vel apđ aliū detēta
repeterem⁹. Aut scādaluꝫ orit͛, ex ma-
licia alicui⁹ alienū volētis vsurpare vl̓
detinere qđ ē scandalū pharisсorū. Et
illud scādalum nō ē curandū. ꝛ bona
tempalia tunc sunt repetenda. Tū qꝛ
noceret bono cōi. Daret͛ em̄ illis occa
sio rapiēdi aliena. Tum etiā qꝛ noce-
ret rapiētibus iniusta rapiēdo. vel re-
tinēdo alienū peccarēt. Vñ dic̄ Gre-
gori⁹ in moral̓. loquēs de raptoribus
alienoꝝ. Quedā seruata. equitate ꝓ-
hibēda sunt. nō sola cura. ne nr̄a sub-
trahat͛. ꝫ ne rapiētes ñ sua semetip̄os
perdāt. Aut scandalū orit͛ ex ignorā
tia vel infirmitate alioꝝ qđ dicit͛ scan-
dalū pusilloꝝ. Tūc ꝓpter illud dimit-
tenda sunt tempalia ad tempus. quo
usqꝫ sedet͛ scandalū per admonitionē
vel ꝑ aliquē aliū moduꝫ. Vñ beatus
Aug⁹. in sermone domini in monte.
Dandū est ꝙ nec tibi nec alteri noce-
at quātū ab hoie credi pōt. ꝛ cū nega-
uerꝭ qđ petit. idicāda ē ei iusticia ꝛ me
li⁹ ei aliꝗd dabis cū petēt͛ iniuste corre
xeris. Si aūt post sufficiētē ānonitio

neme sufficientē instructionē scādalū nō sedaret. pfectōīo ē sua dimittere.ꝫ nō ē ncc̄itas. Vn̄ Matth.v. Si quis vult tecū in iudicio cōtēdere. ⁊ tunicā tuā tollere. dimitte ei ⁊ palliū. Et loqᵗ de psilio. Et si sit pceptū intelligēduz est vt dic̄ Aug. fm pparationē ai.s. vt hō parat⁹ sit talia facē si ꝫ impediat pmotionē fidei ⁊ bonoꝝ moꝝ.
Q Sz dubium ē quō pdicator pdicādo vl' princeps vel plat⁹ ⁊ eis siles se dn̄t habere circa malos ⁊ scādalizatores bonoꝝ. pserti͂ qn̄ multitudo est in cā. Rn̄. ꝙ mali aliqn̄ tolerādi sūt. aliqn̄ pniendi. Vn̄ Vlricus li.vj. tractatu.iij.q.viij. assignat q̄ttuoꝛ causas dissimulatōis circa pcc̄ā iniquoꝝ ꝑpter q̄s nō pōt vl' nō expedit zizania euelli. Vna ē cū mali sunt occulti. nec possūt discerni a bonis. Alia cā est si multitudo tāta est in cā ꝙ nō possit extirpari sine scismate ecclesie. In q̄ etiam boni inuoluerent. ⁊ sic eradicaret etiā ⁊ triticum. Vn̄ Aug⁹. Nos ad doctrinā sacram ptinere arbitramur. vt ⁊ canes i eccl'ia ꝑpter pacē eccl'ie toleremus. Vel si vn⁹ solus ē vel pauci. ꝫ hoc nō pōt fieri sine scādalo bonoꝝ. eo ꝙ eos latet crimen nocētis. sic dn̄s nocentē Judam vsqꝫ dignū exitū tolerauit. Qn̄ tamē multitudo ē in culpa. pōt aliq̄ magis rei ex eis puniri ad terrorē multitudis vel turba in quoꝝ cū facultas ē in populis pmēdi smonē. generali obiurgatiōe feriēda ē. vt dic̄ Aug. ꝯtra Permenianū.
R Tertia cā est qn̄ pbabiliꝛ psumitur de eoꝝ correctōe. eo ꝙ peccāt ex infirmitate vl' ignorātia ⁊ non obstinata malicia. Si eñ tales extermina- renꝛ sepe eradicareꝛ triticū. s. ipsi qui postmodū ꝯuersi fuerint triticū factū sic pꝫ de Paulo. Vn̄ beat⁹ Dn̄ic⁹ spū ꝓphetico inter hereticos igni tradendos vnū fecit reseruari. q̄ post multos annos ꝯuersus fuit. Quarta cā si exercitando bonos ꝓsunt ecclesie ⁊ non obsunt. Tūc eñ tolerati pn̄t ne boni ocio torpeāt i charitate. ⁊ sic eradiceꝛ triticū. Vn̄ Ps. Dn̄s ondit mihi sup inimicos meos ne occidas eos ne qn̄ obliuiscanꝛ ppl'i mei. Qd̄ fm Bern. ad lrām hodie de iudeis pōt itelligi. Vn̄ etiā Judic.ij. Nō delebo gētes quas dimisit Josue. vt i ipsis experiar israel. hec de Vlrico Kay. Addit ꝙ si pcc̄m qd̄ faciūt autoritate defendūt ꝙ nō sit pcc̄m. tūc nō dꝫ ꝯtra tales dormire seueritas discipline. Nam tales etiaꝫ heretici pn̄t dici de pe. dis. vj. c. i. in fine. Et fm eundē. Idē videꝛ ſuandū circa publicā delinquentē multitudinē vel pncipē. pdicatōe qd̄ dictū est de correctōe vl' excōicatōe faciēda vel dissimulāda. Satis ꝯcordare videtur Tho.ij.ij.q.cviij.
P De materia scandali tradit Cancellari⁹ nouus q̄ttuoꝛ regulas de floꝛib⁹ regulaꝝ moralium Prima. nullus agēs bn̄ fm oēs circūstātias dici dꝫ dare scādalū alteri quātūcūqꝫ scādalizeꝛ alt⁹. q2 scādalū est dictum vel factū min⁹ rectū prebēs alteri occasionē ruine. nā i via oīno recta si q̄s ceciderit nō ex scandalo vie. ꝫ ex ꝓprio defectu ꝓueniet. Scd̄a. Solus ille scādalizat actiue. q̄ aduertens aut aduertere debēs alios ꝓniores eē ad peccandū ex modo suo agendi q̄ sibi non ē in pcepto. nihilomin⁹ ipe opari nō desistit. Sec⁹ in casib⁹ hic exclusis vbi malicia ꝓpria ē scādalū gratis acceptū. vbi pterea nō ē aduertētia. nec esse dꝫ de scādalo alteri⁹ ⁊ vbi q̄s ad illud opandū teneret. Tertia regula. Ille dicit ex malicia sua peccare ⁊ scādalū accipe nō ex actu alteri⁹ q̄ informatus sufficiēter de bonitate hmōi act⁹. nihilomin⁹ cadit in ruinā. vt si ex voto religiōis emisso parētes post sufficientē de religiōis pfectiōe informationem se scandalizari conquerantur

scandalū est hoc nō tā pusillo℞ ꝗ pharriseo℞ acceptū. ꝗ nō datū. Quarta regula. Quilibet ab oīni actu cui nō est astrict⁹ aliū de tenet desistere. ꝗ aut timet aut timere dꝫ ſm vehemētē coniecturā scādalū pusillo℞. quousqꝫ de illo cōpescēdo. diligentiā cōpleuerit. nisi forte ꝓ cōi vtilitate. vnctio spūssancti docet illud tūc agēdū. vt xp̄s fecit in publicatiōe veritatis sacramēti.

Capitulum. xiiij.

P Reterea cū derisores seu irrisores magꝫ mala faciant in ecclīa occidētes ꝯceptūs spūalea bono℞ ope℞. de irrisiōis vicio tria principaliter vidēda sunt. Primo ꝗle viciū sit. ꝗ ꝗd sit irrisio. Scd̄o ꝗ detestabile sit. Tertio vtrꝫ risus sit licit⁹. Quātū

A ad pmū notat Tho. ij. ij. q. lxxij. ꝗ sequētib⁹. ꝗ iniuria ꝗ iniusticia fit vbo ꝑ quinqꝫ vicia. Sūt em̄ qntuplicia bona hoīs ꝗtū ad ꝓpositū sufficit. videlꝫ fama. honor. amicitia. gl̄ia seu testimoniū cōscie. ꝗ bōa nāe ꝗ fortune. Detractor famā recipe nitit. Cōtumeliosus seu ꝯuiciator honorē. Susurro amiciciā inter aliquos vult tollere. Derisor ad ꝯfusionē conat ꝓximi. ꝗ eripe vult gloriā bono℞ aīe. Maledicens vo penā imꝑcat. ꝗ si pctm̄ alicui optat. tn̄ illud facit in penā ꝓꝑio. Et ꝗtuor ꝓma vicia eo ordīe quo ponunt se excedūt in malicia qꝛ detractor ē malus. peior ꝯtumeliā inferēs. quē excedit susurro ꝗ amicū recipe gestit. Et adhuc peior est irrisor. intellige semꝑ ceteris paribus. ꝗ etiā interdū pessimi sunt male-

B dici. Quale aūt pctm̄ sit irrisio ꝗ ab alijs distinctū. Nōndū scd̄o ꝗꝫ Tho vbi ꝓus. q. lxxv. ꝗ pctā verbo℞ sunt ꝓcipue pēsanda ſm intentionē ꝓferentis. Ecīō ſm diuersa que quis intēdit cōtra aliū loquens, hm̄oi pctā distinguuntur. Sicut em̄ aliquis cōuiciando intendit cōiiciatur honorē deprimere. ꝗ detrahēdo diminuere famā. ꝗ susurrando tollere amicitiā. ita etiā irridendo aliquis intendit. ꝗ iste qui irridetur erubescat. Naꝫ de ope virtuoso aliquis apud alios ꝗ reuerentiā meretur ꝗ famā. ꝗ apud seipm̄ bone ꝯscientie gloriā. ſm illud. ij. Co℞. j. Gl̄ia nostra hec est testimoniū ꝯsciētie nostre. Unde ecōtrario de actu turpi ꝗ vicioso apud alios ꝗdē tollit hoīs honor ꝗ fama. ꝗ ad hoc cōtumeliosus ꝗ detractor de alio dicūt. Apud seipsum aūt per turpia que hic dicunt aliquis perdit cōscientie gloriā per quandā confusionē ꝗ erubescētiā. ꝗ ad hec turpia deijcit derisor. ꝗ qꝛ hic est finis distinctus ab alijs. iō etiā peccatū irrisionis distinguit ab alijs peccatis. Securitas em̄ cōsciētie ꝗ quies istius magnū est bonū. ſm illud Prouerb. xv. Secura mens quasi iuge cōuiuiūꝫ. Et iō qui conscientiā alicuius inquietat cōfundēdo seipm̄. aliqꝺ spāle nocumentum ei infert. Quando vo sit pctm̄ C mortale. ꝗ ſ. ibidē sic. Irrisio non fit nisi de aliquo malo vel defectu. Malum aūt si sit magnū. nō pro ludo accipit. ꝗ seriose. vnde si in ludū vel risuꝫ vertat. ex quo irrisiōis vel illusionis nomen sumit. hoc est. quia accipit vt paruū. Potest aūt accipi aliqꝺ maluꝫ vt paruum dupl'r. Uno modo ſm se. Alio modo rōne persone. Cū aūt aliquis alterius ꝓsone malū vel defectū in ludū vel risum ponit qꝺ ſm se paruum malū est. veniale ꝗ paruū peccatū ſm genus suū. Cū aūt accipitur ꝗsi paruū rōne ꝓsone. sic defect⁹ pueroꝝ ꝗ stulto℞ parū ponderare solem⁹ sic aliquē illudere vl' irridere est eū oīno paruipendere. ꝗ eū tam vilem estimare vt de eius malo nō sit curandū. ꝗ sit ꝗsi ꝓ ludo hn̄dus. Et sic derisio est pctm̄ mortale. ꝗ grauius ꝗ ꝯtumelia. que similiter est in manifesto. quia

cōtumeliosusvidet̄ pcipe malū alteri
us seriose. Irrisor aūt illudit ⁊ ita vide
tur eē maior cōtem ptꝰ ⁊ dehonoratio
Et ſm hoc illusio ē graue pctm̄. ⁊ tan
to grauius. q̄nto maior reuerentia de
D betur psone q̄ illudit. Vn̄ grauissi
mū est irridere deū. ⁊ ea q̄ dei sunt ſm
illō Esa. xxxvij. Cui exprobrasti ⁊ quē
blasphemasti. ⁊ sup quē exaltasti vocē
tuā: Et post subdit. Ad sanctū israel.
Deinde ſm locū tenet irrisio parētū.
Vn̄ Prouer. xxx. Oculū qui subsan
nat patrē. ⁊ despicit partū matris sue
effodiant eū corui de torrētibꝰ ⁊ come
dāt eū filij aquile. Deinde iustoꝝ de-
risio grauis ē. q: honor ē virtutis pre-
miū. Et ꝯtra hoc dicit Job. xij. Deri-
det iusti simplicitas. Que quidē de-
risio valdē nociua est. q: p hoc hoies a
bn̄ agēdo impediunt. ſm illō Greg.
Qui in alioꝝ actibus bona exoriri cō
spiciūt. mox ea manu pestifere expro
brationis euellūt. Et q̄uis ludus non
importet aliq̄d ꝯtrariū charitati respe
ctu eius cuz quo ludit. Inter amicos
eni interdū ludit. pōt tn̄ importare a-
liq̄d cōtrariū charitati respectu eiꝰ de
quo ludit. ꝑpt contēptū vt dictū ē. hec
E de Thom. Que ad scōm pncipale.
Derisio ē valde detestabile viciū tripli
ci de cā. Prio. q: p irrisores diabolus
occidit. necat. ⁊ suffocat paruulos ec-
clesie. cū bonū inchoatū ꝑpter eos di-
mittit. ⁊ interdū plus nocēt q̄ȝ hereti-
ci. Vn̄ sunt sicut Pharao q̄ submer-
sione paruuloꝝ populū israel delere
voluit Exo. j. Sunt sicut Herodes q̄
xp̄m puulū occidere voluit. ⁊ paruu-
los postea occidit innocētes Matth.
ij. Scd̄o irrisores malis aialibus assi
milant. ⁊ eis peiores sunt. Draco eni
stetit Apoc. xij. ante mulierē q̄ erat
paritura. vt cū peperisset deuoraret fi
lium eius. Sed irrisores partū matri
non expectāt. videlꝫ ecclesie fructum,
quē ꝑposito bono cōceperūt eius fide
les. Sūt vulpecule vin eaꝫ dn̄i demoli-
entes. Can. ij. Capite nobis vulpecu
las paruulas que demoliunt vineas.
Sūt etiā bufones. q̄ nō pn̄t odorem ⁊
florē bone vite sustinere. Tertio irriso
res nocēt multis ⁊ impij sunt in om̄s.
In deū. q: rursum crucifigūt filiū dei
Heb. vj. Et ſm ps̄. Sup dolorē vulne
rum eius addūt. duꝫ aias p q̄bꝰ mor
tem sustinuit ei auferūt. Sunt deriso
res impij in ꝓximū. dū vulnus eiꝰ spi
rituale iam p penitētiā sanatū . itē re
nouāt ⁊ cōcidūt Job. xvj. Cōcidit me
vulnere sup vulnus. Sūt impij in ma
trem eoꝝ ecclesiā. tam in militantē q̄ȝ
triumphātē. dū defraudāt eā gaudio
q̄d habere debuit de conuersione pec
catorum . Magna re vera crudelitas
necare iniuste filiū quē mater propria
genuisset magnis dolorībꝰ. Sic in ꝓ-
posito magna est crudelitas peniten-
tem magnis fletibus ecclesie conuer-
sum puertere irrisionibus. Naꝫ Job.
xvj. Mulier cū parit tristiciam habet
Sunt ⁊ impij in se . quia cum in mari
mundi scilicꝫ naufragētur ꝑpter eorū
peccata. tamē penitētie tabulā secun-
dam post naufragiū contemnūt vel vi
lipendūt. Vn̄ sacra scriptura ꝯtra F
irridentes grauez penas fulminatas
cōmemorat. Nam. j. Reg. xxv. Na-
bal verba nunciorū Dauid deridens.
ait. Quis est filius Isai: Hodie in-
creuerūt serui qui fugiūt dominos su
os. Vn̄ post pauca misere mortuꝰ est
deo eū necāte. prius aūt Dauid iura-
uerat eū ⁊ domū suā totaꝫ interficere.
Sic. ij. Reg. vj. Postq̄ȝ Dauid luse-
rat an̄ arcā dn̄i ⁊ saltauerat. egressa est
in occursū Dauid Michol eiꝰ vxor ⁊
deridēdo ait. Q̄ gloriosus fuit rex israel
hodie discooperiēs se an̄ ancillas suo
rū suoꝝ. ⁊ nudatus est quasi si nudat
vnꝰ de scurris. Igit Michol filie Saul

non est natus filius vsq3 ad diē mortis sue. Et .iiij. Reg. ij. cū descēderet Heliseus p viam. pueri parui egressi sunt d ciuitate. & illudebāt ei dicētes. Ascē de calue. ascēde calue. Egressiq3 sunt duo vrsi de saltu & lacerauerūt ex eis quadraginta duos pueros. Luc. xvj. postq3 xps pdicauit. Nemo pōt duobus dnis seruire. nō potestis deo seruire. & māmone. Sequit. Audiebāt aūt hec oia pharisei qui erant auari & deridebāt eum. Et ait illis Jesus. Vos estis qui iustificatis vos corā hoibus deus autē nouit corda vra. Vn̄ Act. .ij. discipulis deuotissime spm̄ sctm̄ accipiētib9. alij eos irridebant. dicētes. Quia musto pleni sunt. ideo spūsctō G teci manētes caruerūt. Quo ad tertium dubiū. vtrū ridere sit pctm̄. Rn̄. fm Alex. de hal. parte. ij. Quidā ē risus qui causat ex iocūditate spūali. et iste non est pctm̄. s3 est meritorius vel effectus meritorie cōplacētie. Est em̄ fructus spūs de q apls ad Galat. v. loquit vbi numerat etiam gaudiū. benignitatē. & alia. Et Phil. iiij. Gaudete in dno sp iterū dico gaudete. De q risu etiā dicit de muliere forti. Prouerb. .xxxj. Ridebit in die nouissimo. Hic risus nō est cū cachinno. Vn̄ beatus Benedictus tertiū gradu3 hūilitatis ponit non esse pmptū ad risum. Sic etiā modestus risus in eutrapelia meritorie fieret. Vn̄ Alber. sup Luc. vj. Ve vobis q ridetis dicit. Bonus hō non cachinnis. s3 moderate vix ridet. Et Seneca. Scito q verū gaudiū seuera res ē. fm illud Eccl. xxj. Fatu9 in risu exaltat vocē suā. sapiēs aūt vix tacite ridebit. Scdo ē q causat ex māsuetudine nature. & ē passiōis hūane ppri9 effect9. & pōt fieri sine pctō & merito. vt in dormientib9. in pueris. & in quibusdā tā subito vt nō pueniri nequeat; sic alie qdā passiōes. Terti9 ē q puenit ex cordis lascitia seu ex inordinata delectatōe. & si tūc hō delectat in creatura pter se. & ibi ɔstituit vltimus finis hois. sic dictū fuit supra pcepto pmo. c. v. b. tūc est mortale peccatū. Silr si morose delectatiōis consensum h3 in actu pcti mortalis. vt dicet in penult. precepto. Silr si cōplacet deliberate i cogitatiōib9. vbis vel opib9. q alias sunt mortalia pctā. De isto risu dicit xps Luc. vj. Ve vob q nunc ridetis. q3 flebitis. Ve aūt dicit pctm̄ mortale. Si aūt ex surreptione qs rideret. vl sine ɔsensu in mortale s3 tm̄ ex qdā leuitate animi. veniale fieri posset. Sic Sara Gen̄. xviij. De pori risu q ē pctm̄ mortale sup illo Luc. .vj. Ve vobis q nūc ridetis. dicūt expositores cōiter. Qui ridetis sc3 p ineptā leticiā ad pctm̄ mortale declinātē fm illud Prouerb. ij. Qui letant cū malefecerit. & exultāt in reb9 pessimis Ordine g ɔtrario faciam9 nō lugēdo vt ɔsolemur. Nā in malis Prouerb. .xiiij. risus dolore miscebitur. & extrema gaudij luctus occupat. s3 in deuotis Matth. v. Beati q fletis qm̄ ridebitis. Et ps. alt. Euntes ibāt & flebant mittētes semina sua. Venietes autē venient cū exul. &c. Luc. xxiiij. Nonne sic oportuit pati xpm et ita intrare in gloriam suam. Amen.

Sequit. vj. pceptum. Capitulū. I.

Nunc de sexto

n pcepto occurrit dicendum in q dr. Nō mechaberis. Mechia aūt pprie dr adulteriū viri. Adulteriū vo ē ois inordinat9 ɔcubit9 maris & femie. q ɔiugalis thorus violat. In h g sexto mādato dns volēs phibere oēm iordinatū ɔcubitū. nō dixit gnaliter. Nō adulterabis s3 spālit. Nō mechaberis. Est. n. pprie mechia adulteriū viri. Nō os po A

fuit ꝓpter duo. Pmo ad significādū ꝙ adulteriū viri aut alter eius illicit⁹ cōcubit⁹ est pmo ꝛ pncipalit̄ ꝓhibit⁹ tāq̄ illō qd̄ de ꝑ se ē mai⁹ pctm̄ q̄ȝ mulieris adulteriū vl̄ fornicatio. Vir em̄ fm̄ Aug. de adulterinis ꝯiugijs ē fortior ad resistendū ꝯcupie. hʒ rōnē maioꝛ. ꝛ mulier ē sibi ad regēdū cōmissa. iō peccat directe ꝛ ꝑ se ḡui⁹ fornicādo q̄ȝ mlier. licet vtrūq̄ȝ sit mortale videlicet viri ꝛ femie fornicatio. Dr̄ aūt nōnē directe ꝛ ꝑ se. qꝛ ꝑ accn̄s illicita mulier fornicatio ꝛ maxie adulteriū sit ḡuioꝛ ꝓpt̄ ea q̄ nata sūt ex ea seq̄. vt ꝓlis occisio. impeditio ꝯcept⁹. exheredatatio filioꝝ legitimoꝝ. gn̄is igbilitatio. ꝓcuratio aboꝛsuū. ꝛ cetera huiusmodi. ꝓpt̄ q̄ in maledictōe relinqt memoriā ei⁹. ꝛ dedec⁹ illi⁹ nō delebit̄ Eccl. xxiij. Scd̄o dixit in spāli. Non mechaberis ad excludendū hūane ꝑuersitatis opinionē q̄ viri nō nūq̄ȝ putant nō indecēs vel turpe si fornicent imo de incōtinētia gl̄iant. ꝛ ꝑ oppositum mulierē velut infamē ꝓsequunt̄ Vn̄ Aug⁹. de decē choꝛdis dicit. Ad hoc dilapsa ē hūana ꝑuersitas vt vir habeat̄ q̄ victus ē a libidine ꝛ non habeatur pro viro qui ē libidinis victoꝛ.

B Hoc ḡ mādato nō mechaberis fm̄ Aug. Exo. xx. ꝓhibet̄ etiā ois illicit⁹ cōcubit⁹ ꝛ etiā oim̄ genitaliū mēbroꝝ. siue fiat ꝑ ꝯcubitū siue sine ꝯcubitu. siue illicit⁹ ꝛ inoꝛdinat⁹. siue etiaȝ innaturalis vsus. vel cōtact⁹ q̄ sit ad ꝓcurationē libidinis. ꝛ causa experientia venereę delectatiōis. De hoc etiaȝ luxurie vicio tria pncipalit̄ iā sunt videnda. Pmo q̄ȝ detestabile illud viciū sit. Scd̄o de remedijs ꝯtra luxuriam Tertio de falsis excusationib⁹ quoꝝdam dicentiū se nō posse continere.

C Circa ad primū notanduȝ ꝙ hoc viciū in se ē abominabile ꝓpt̄ quinq̄ȝ Est em̄ nociuū q̄ntuplr̄. ꝛ ē ꝓpter triplices eius effectus miserabile. Abominabile est pmo. qꝛ est anxiatiuū ꝛ penitentiā inducēs Hiero. Appetit⁹ fornicatōis anxietas ē. societas do penitētia. Vn̄ ꝓcedētia sunt anxietates multe q̄s dn̄s spinas vocat. Osee. ij. dicens. Sepiā viā tuā spinis. Spine sunt vigilie. timores expēse. ꝛ sollicitudines. Scd̄o ē erubescibile vicium Vn̄ Job. xxiiij. Oculus adulteri observat caliginē. Illō natura ꝓclamat Et Seneca cōtra Diogenē. q̄ canin⁹ dr̄. vt Aug. dic̄ in de ciui. dei. Tertio est fetidum. Vn̄ Johelis. p̄. Jumēta cōputruerunt in stercorib⁹ suis. Vbi fm̄ Greg. Stercus luxuria ꝛ cōputrescere est mori. Nam. etiā ad lr̄am dicit Guil. de vicijs viri spūales fetorē h⁹ pctī interdū sentiūt. vt scholaris q̄ ꝑ sentiā scorti i sua domo sentieb at ꝑ fetorē. Et archidiacon⁹ quidā in sermo sentieb at quando fornicatus fuerat. Quarto est fedū seu maculosuȝ. Vn̄ sup illud. j. Coꝝ. vj. Oē pctm̄ q̄cūq̄ȝ fecerit hō extra corpus est. qui aūt fornicat̄ in corpus suū peccat dic̄ glo. Cetera pctā tm̄ aīam maculāt. fornicatio non tm̄ aīam. ſȝ etiā corpus cōtaminat. Et Seneca in voluptate nihil est magnificū nisi qd̄ naturaȝ deo ꝓximā doceat. qꝛ mēbroꝝ viliū actur piū ministererio vehemēs delectatio exitum sedat. Quinto ē infame. Vn̄ Eccl. xlvij. Inclinasti femora tua mulierib⁹. ꝛ postea maculā dedisti in gloria tua. Est igit̄ luxuriosus iā q̄si q̄dā infernus habēs ignē ꝯcupie. fetorem immūdicie. ꝛ vermē ꝯscie. Secūdo

D luxuria est quinq̄ȝ generibus nociua vel displicibilis. Pmo deo. cui⁹ tēplum violat ꝛ polluit. Vnde. j. Coꝝ. iij. ꝛ. vj. Nescitis qꝛ tēplum dei estis vos. ꝛ spiritus domini habitat in vobis. si quis aūt templū dei violauerit disꝑdet illū de⁹. Et sequit̄. Empti estis

precio magno. glorificate et portate pe
um in corpore vestro. Sup quo vltimo verbo
dicit glo. Si nō parcis tibi, propter te, vel
parce tibi propter deum. q̄ sibi fecit te do-
mū. Scđo displicet angelis oībus. qr
hō relicta spūali natura. ptem immen-
tinā sociat sibi et eidem se copulat. Vn̄
invitaspatrū. Angelus ad aspectū for
nicatoris nares obturauit. nō aūt ad
fetorē cadaueris. Displicet aūt valde
proprio angelo. Quia s̄m pō. Angelis
suis de mādauit de te. vt custodiāt te
Multū em̄ displiceret inueni cui tra-
didisset in custodiā rex filiam suam si
custodis negligētia violaretur. Dicit
ergo Bern. In quouis angulo. Ĩ quo
uis diuersorio, reuerētiā exhibe ange-
lo tuo. et ne audeas illo pñte qđ me vi
E dēte nō auderes. Tertio luxuria in
iuriat multū primo. quia rapit ei nō
sua s̄ seipm. Jđ Prouer. vj. Nō grā-
dis ē culpa cū q̄s furat⁹ fuerit. Furat
em̄ vt esurientē impleat aiam. deprehē-
sus quoq̄ reddet septuplū. Qui aūt
adulter ē propter cordis inopiā pdet ani-
mā suā. Jnops em̄ ē adulter corde. qr
insipiēs carēs dei sapia. Jnops etiam
qr nulli fidē seruat alteri. vt pz in Da-
uid. ij. Reg. xij. q̄ fidelē militē pcura
uit occidi fact⁹ adulter. Quarto nocz
luxuria proprio subiecto in reb⁹. vt patz
Luc. xv. in filio pdigo. q̄ consūpsit lu
xuria oēm substantiā suā. Nocet i cor
pore. qr senescere facit. vitā adimit. vi-
res eneruat. Jđ interdū etiā mlti propter
vni⁹ luxuriā interficiunt. vt pz de Si-
chen filio Emor. Gen. xxxiiij. Nocet
etiā in fama. Vn̄ Gen. penult. Ru-
ben propter luxuriā. p Jacob priuat⁹ est
primogenitura. Ruben inquit pmo-
genitus me⁹. Et post. Prior i donis.
maior in imperio. supple eē debueras.
s̄ sequit. Nō crescas. Quinto luxuria
est displicibilis. qr valde placet diabo
lo. vt pz in demonibus incubis et suc-
cubis. Vn̄ Job. xl. legit behemoth in
locis humidis dormire. Naz in luxu-
rie pctō demon semp binos hoies lu-
crat. et emit pvilissimo pcio fede et mo
mētanee delectatiōis. Tertio luxuria
est abominabilis propter triplices ei⁹ ef-
fectus. Prim⁹ est. qr luxuria ē multū
efficax ad capiedū hoiem. Vn̄ Nūe.
xxiij. Balaam eā elegit ad vincēdū
israel quē al's vincere nequit. Sapien
tissimos cecauit. vt Salomonē et Da-
uid. Fortissimos deiecit vt Samsonē
Scđus ē. q luxuria est potēs ad reti-
nendum in malo. Vn̄ Prouerb. xxij.
Fouea profunda os aliene cui iratus
est dñs incidet in eas. Qui em̄ h vicio
laborat. vix pōt capere ea q̄ dei sunt. j.
Cor. ij. Animalis hō nō capit ea que
sunt dei. Et Daniel. xiij. in senibus de
quib⁹ dicit. Declinauerūt oculos suos
os vt nō viderēt celū. nec recordarent
iudicioꝝ iustoꝝ. Vnde et qui vxorem
duxit. non se excusauit: cū alij se excu-
sarēt deveniēdo ad conuiuiū. vt patet
Luc. xiiij. Tertius effectus ē q diris
sime seruituti subijcit. Animā em̄ no-
bilissimā facit seruire corpori et ei⁹ tur-
pissimo mēbro totum corpus siue ho-
minē facit seruire mulieri. Vn̄ Tulli⁹
Ego nullū liberū dico cui mulier im-
perat. leges imponit. vocat. veniendū
est. abijcit. abeundū est. hūc ergo non
mō seruū. s̄ nequissimū seruū iudico
Malicia etiā h⁹ vicij pz ex septē fili F
abus. quas enumerat Gregor. xxxj.
moral. q̄ sunt cecitas mētis. incōside-
ratio. pcipitatio. amor sui. odiū dei. af
fect⁹ pñtis seculi. horror desperatio fu-
turi. Quaꝝ proprietates ostēdit sanctus
Tho. ij. ij. q. cliij. o. Vn̄ inferiores po
tētie vehementer afficiūt ad obiecta sua
pñs ē q superiores vires deordinēt et im
pedrant in suis actib⁹. Perviciū aūt
luxurie appetit⁹ inferior scz concupisci
bilis vehementer intēdit obiecto suo. f.

delectabili ꝑpter vehementiā delectationis. ⁊ iō cōsequēs ē ꝙ per luxuriaȝ maxime supiores vires deordinētur. scȝ ratio ⁊ volūtas. Sūt aūt rōnis q̄tuor actus. Primus q̄dē simplex intelligentia qui cōphendit aliquē fineȝ vt bonū. Et hic actus impedit̄ p luxuriā. sm̄ illud Danielis. xiij. Spēs decepit te. ⁊ concupiscētia subuertit cor tuū. Et q̄tum ad hoc ponitur cecitas mētis. Scōs actus est ꝯsiliū de his q̄ sunt agenda ꝑpter finē. ⁊ hic etiaȝ impeditur p cōcupiscētiam luxurie. Et q̄tum ad hoc ponit̄ precipitatio que importat subtractionē cōsilij. Terti⁹ est iudiciuȝ de agēdis. Vn̄ Danielis. xiij. Senes auerterunt sensum suuȝ. vt non recordarent̄ iudicioꝝ iustorū. Et q̄tum ad hoc ponit̄ incōsideratio. Quartus est preceptuȝ rationis de agendis. qō etiā impedit̄ per luxuriaȝ. ne exequat̄ qō decreuit esse faciendū. Ex parte aūt voluntatis cōsequit̄ duplex actus inordinatus. quoꝝ vn⁹ est appetitus finis. Et q̄tum ad hoc ponit̄ amor sui q̄tum scȝ ad delectationem quā inordinate appetit. Et p oppositū odiū dei. in q̄tū deus ꝓhibȝ delectationē cōcupitā. Alius est aūt appetitus eoꝝ que sūt ad finē. ⁊ q̄tuȝ ad hoc ponit̄ affectus p̄ntis sec̄li. in q̄tuȝ scȝ in eo vult frui voluptate. Et per oppositū ponit̄ desperatio futuri seculi. qꝛ dū nimis detinet̄ carnalibus delectationibus. non curat ꝑuenire ad spirituales ꝗ eas fastidit.

G Quo ad secundū ꝑncipale notādū est. ꝙ ꝯtra luxuriā septē sūt remedia. Nā cū luxuria sit ignis quidā. ollam seminaliuȝ vasorum calefaciens. oportet vt q̄s vel aquā frigidā in ignē proijciat. ⁊ ligna subtrahat. vel ollam ab igne moueat. Vnde pmū remediū ē cōtra luxuriā vt ad aquaȝ recurrat frigidā ad lr̄am. se infrigidādo. vel lachrymis se riget. vel aliq̄ntam aquā tribulatiōis sibi intendet. vt disciplinā bonam quis sibi det. vel flagellet se fortiter. vel capillis se trahat barbe vel capitis. tribulatiōeȝ inferni vl̄ alteri⁹ saltē imaginet̄. Ideo Eccl. xi. Malicia vni⁹ hore obliuionē facit luxurie multe. Sic in vitaspatrū pater q̄ mulierē hospitās tentabatur cādela accēsa oēs digitos cōbussit dicens. Si hūc ignē sufferre neq̄s. quō sustineres infernalē? Vn̄ non mirū si quorūdā aīe domus luxurie ignis cōcremat. q̄ aquā tribulatōis assumere tardāt. Scōm remediū. vt tentat⁹ māa luxurie vt sunt cibi ⁊ potus nociui p abstinentiā subtrahat. Et sic deridendus foret q̄ diceret sibi displicere domū suā incinerari. q̄ accēse domui cōtinue fasciculos flāmigeros inijceret. sic q̄ luxuria ardet ⁊ carnes vinū ⁊ cetera supflua non vitat. Nā sm̄ ligna silue exardescit ignis. ⁊ sm̄ virtutē hoīs sic iracūdia illi⁹ erit dicit̄ Eccl. xxviij. Tertiū remedium vt q̄s se elonget ab igne luxurie visu. auditu. tactu ⁊ cohabitatiōe mulierū q̄ntuȝ valet. Qō iubet apl̄s. j. Cor. vj. dicēs. Fugite fornicationē. Vbi Amb. Cū alijs nēpe vicijs pōt expectari ꝯflictus. hāc fugite ne approximetis. qꝛ nō potest aliter melius vinci. In cui⁹ exēpliū Ioseph fugiens palliū in manu mulieris reliquit Gen. xxxix. ⁊ saluabat̄ aīa eius.

Quartū remediū cūȝ luxuria non sit q̄liscūq̄ ignis sed infernalis. oꝛone op⁹ ē. Et sic patiētes hūc ignē q̄ infernalis dicit̄. vel scti Anthonij. nō recedūt de ecclesia sancti Anthonij nisi liberent̄. sic talea nisi iuuenk ab oꝛone nō cessent. ⁊ adiut⁹ deberet q̄s sancto grās q̄tidie agere q̄ cū iuuit. Hoc remediū docet̄ Sapie. viij. Sciui ꝙ nō possum aliter eē ꝯtinēs nisi de⁹ det. et hoc ip̄m erat sapie scire cui⁹ esset h̄ donum. Adij dn̄m ⁊ dep̄cat⁹ sum illū

Specialiter aūt virgini virginuz hic seruiendū est. ʒ a votis stultis ꝛ indi-
I seretis cauendū. Quintū remediū est occupatio seu labor. Sunt em̄ tria in homine occupanda. videlicet mēs ꝑncipalissime. sensualitas. ꝛ corpus. ne ociū habeant. alias ꝑ has tres partes velut ꝑ rimas tēptatio intrat. Vnde in vitaspatrū. patres dixerūt occupatū vno. ociosum vo pluribꝰ demonibus temptari. Et Bern. Omniū tēptationū ꝛ malarū cogitationū sentina ē iners ociū. Et Hiero. ad Rusticū. Semꝑ aliqd oꝑis facito vt te diabolus inueniat occupatū. Mens em̄ occupāda est meditatione scripturarū. Vñ Hiero. ad Rusticū. Ama scripturarū studia ꝛ carnis vicia nō amabis. Sensualitas aliq̄ tristabili castigāda est. vt in p̄ mēbro dictū ē ne lasciuiat. Corpus etiā corporali labore grauandū est interdū. Vñ in vitaspatrū. Pater cū esset arte figulus ꝛ nimis impugnaret a fornicatione. figurauit de luto vxorē. corꝑiq; dixit. Ecce nūc ꝓ te ꝛ vxore laborare oportet. ꝛ post paucos dies cū tēptatio nō cessaret figurauit de luto filiam dicēs. Ecce nūc ꝛ filiā nutrire oportet. Cūq; labore nimiū vexaret dixit corꝑi ꝓprio. Si hūc laborē ferre non vales. noli fornicari. quā diligētiā vidēs ds. ab eo tēptatiōnē fugauit. Sextū remediū ē elemosyna. Vñ .j. Timoth. iiij. Pietas ad oia vtilis est. Vbi glo. Amb. Siquis miam sequit̄ ꝛ lubricuz carnis patiat̄ vapulabit qdem. ʒ non peribit. scūs Tho. in. iiij. dis. xl. vij. dic. Nō peribit id est. disponet̄ ꝑ talia oꝑa mie ad nō
K pereūdū. Septimū remediū ē attēta custodia memorie. cū inuocatione diuīe gr̄e ne inimicꝰ mēti cogitationes luxuriosas inserat. ꝛ si iam iniserit stati expellamꝰ conatu ꝛ orōne. sic em̄. caput serpētis cōterimꝰ. sic em pōs. beatus q̃ tenebit ꝛ allidet paruulos suos ad petrā. Hic em̄ cōe dictū. Principijs obsta. tarde medicina parat̄. sic ei facilit̄ corui i hortū tuo nidificātes expellunt̄ si ꝓhibēt̄ cū sola ligna. siue stipulas cōportare inceperint. difficilius si oua genuerit. ʒ difficillime cuz ope pullos habuerit. sic etiā faciliter cogitatiōi resistit qs. difficiliꝰ dilectiōi ʒ difficillime ꝯsensui seu operi. Optimū est ꝙ grā stabilire cor. Heb. xiij.

Quo ad tertiū ꝑncipale nōndū. qꝛ
L multi luxuriosi sunt q̃ dicūt se nō posse ꝯtinere. qd nō ē verū si ad p̄fata media tēderēt. ꝓbat̄ tripliciter. Primo auctoritatibꝰ scripture. Nam Gen. iiij. ad Chayn deꝰ dixit. Sb te erit appetitꝰ tuꝰ ꝛ tu dn̄aberis illiꝰ. Itē Eccl. xv. deus dicit hoi. Apposui tibi ignez ꝛ aquā. ad qd volueris porrige manū. añ hominē vita ꝛ mors bonū ꝛ malū. qd placuerit dabit̄ illi. Et apl's. j. Cor. x. Fidelis deꝰ q̃ non ꝑmittit vos tēptari supra id quod potestis. Et Christꝰ Math. xj. Iugum meū suaue est. et onus meum leue. Et quomodo leue si ipoitabile? Ex. j. Joh. v. Hec ē charitas dei vt mādata eius custodiamꝰ. ꝛ mādata eiꝰ grauia non sunt. Et Hierony. Maledictus q̃ dicit deū p̄cepisse impossibile. Et Augustinꝰ. Nemo peccat in eo qd vitare nō pōt. qꝛ em̄ eundē peccatū est adeo volūtariū. qꝛ si nō esset volūtariū nō esset pctm̄. Et nc dū ista theologi. ʒ etiā tradūt phi. Nā vt dic̄ phs. iij. Eth. sumꝰ dn̄i oim nr̄aꝝ oꝑationū a ꝑncipio vsq; in finē. Et seneca. Omitte excusatōes: nemo peccat inuitꝰ. Scdo idē ostendit̄ experientia hūanoꝝ actuū. nā ab actu lu-
M xurie facit cessare verecūdia. de visione paucoꝝ hoim. cur ergo nō attente imaginata a tēptato visio dei ꝛ oium angeloꝝ ꝛ sanctoꝝ. Ideo Boetiꝰ i fine. v. de ꝯsola. phie. Magna nobis ꝛ

dissimulare nolum⁹. indita est necessi
tas ꝓbitatis cuȝ ante oculos iudicis
agam⁹ cũcta cernẽtis. Itẽ ab actu for
nicationis cessare facit timor mutila-
nis vel mortis corporalis inrẽse ima-
ginat⁹. vt patet in istis q̄ fugiũt mor-
tem ad loca vbi nulla ē mulier. cur er
go nõ idem faceret timor mortis eter
ne. ⁊ vtriusq̧ hominis. Vñ Prouer.
.xx. Dolor vulneris absterget mala.
Item ab actu luxurie compesceret
amor pecunie. vt si ex ɔtinentia lucra
ri deberet q̄s castrũ vł mille marchas
cur ḡ nõ ɔtinerem⁹ ꝓpter regnũ celo-
rũ: ꝓpƚ qḋ q̄dã se castrauerũt. Matt.
.xix. Jo Berñ. dixit. Ignosce dñe ex-
cusam⁹ tergiuersamur. vix est aliq̄s q̄
in eis q̄ ad re sunt velit expiri q̄d possit
etiã qḋ ɔmptissime põt ſm carnẽ. vł
ſm seculuȝ. siue timor impulerit siue
N cupiditas traxerit. Tertio pȝ idẽ a
simili in irrõnabilib⁹. Nã piscis se tẽ-
ptare potest ab esca si hamũ suspicaƚ.
Auis a cibo retis si dolum suspicaƚ.
Animalia a laq̄o cauẽt abscõdito. Cur
ergo homo se nõ tẽperat et a veneno
luxurie. a cibo delectatõis. ⁊ a laq̄o de
monis cũ talia vere cognoscat. Vnde
Eccł. vij. Inueni mulierẽ amarioreȝ
morte. mulierẽ. id est. voluptatẽ. que
corpus necat ⁊ animã.

Capitulum. ij.

Nunc de spẽb⁹ luxurie ⁊ eiusdẽ
f fomẽtis tria sunt vidẽda. Pri-
mo q̄ sint species luxurie. Se
cũdo q̄ sint occasiones graues luxu-
rie. vt cãtus. tactus. ⁊ oscula. ⁊ q̄ñ sint
pctã choree ⁊ hmõi. Tertio q̄lia pctã
sint tact⁹. oscula. ⁊ hmõi. quo ad gra-
A dus. Circa primũ notandum.
ſm Tho. secunda. ij. q. cliij. q̧ plures
sunt differẽtie seu species luxurie. que
ponũƚ. xxxv. q. j. c. lex illa. Et excedũt
se in malicia ſm q̧ gradus hic annu-
meranƚ. Prima ē simplex fornicatio
Secũda peior adulteriũ. Tertia ince
stus. ⁊ vtrãq̧ aggrauat rapt⁹. Quar
ta sacrilegiũ. Quinta viciũ ɔ naturã.
Quibus istis peccaƚ ɔtra sextũ p̄ceptũ
Prima ē simplex fornicatio q̄ est cõ-
cubit⁹ soluti cũ soluta pri⁹ corrupta.
qḋ dř ꝓpƚ stupꝝ. qḋ nõ simplex forni
catio. Intelligiƚ ſm Alex. de hał. in
suo tertio. solut⁹ ⁊ soluta a vinclo ma
trimonij. ɔsanguinitatis. ordinis reli
gionis. ⁊ voti ɔtinẽtie. Vñ fornicatio
ꝓprie dř luxuriosus vsus. viduaꝝ. me
retricũ. ⁊ ɔcubinaꝝ. ⁊ iam corruptarũ
aliarũ. Hec simplex fornicatio sem̄
est mortale pctm̄. Qꝫ paꝫ. j. Thobie
.iiij. vbi Thobias aiƚ. filio suo. Atten-
de tibi ab oī fornicatione ⁊ p̄ter vxorẽ
tuã nõ patiaris crimẽ scire. Crimẽ aũt
importat pctm̄ mortale. Iteȝ Gał. v.
p̄missa fornicatione ⁊ aliis q̄busdã vi-
ciis. dř. Qui talia agũt regnũ dei non
possidebũt. Et. j. Cor. vj. Nolite erra
re. neq̧ fornicari neq̧ idolis seruiẽtes
neq̧ adulterari. ⁊ cetera plura ibi po-
nit. Et sequiƚ. Nõ sc̄ȝ tales regnũ dei
possidebunt. Eph. v. Scitote q̄m oīs
fornicator aut immũdus. aut auarus
qḋ est idoloꝝ seruit⁹. nõ hȝ hereditatẽ
in regno dei. Vñ Numeri. xxv. legiƚ
q̧ cũ fornicat⁹ eẽt ppłs israel cũ filia-
bus Moab. iussit de⁹ cũctos p̄ncipes
pplī suspẽdi i patibulis ɔ solẽ ⁊ occisi
sunt de pplõ vigintiq̄tuor milia. Ex
quo pȝ q̧ oẽs sequẽtes spẽs luxurie
sunt sp pctã mortalia. q: quelibet spe-
cieꝝ sequẽtiũ est maior q̧ simplex for
nicatio. Scđa spẽs ē stuprũ. q̄ est il B
legittim⁹ ɔcubit⁹ q̄ virginalis itegri-
tas corrũpiƚ nulla pactiõe. s. ɔiugali p̄
cedẽte. Et ē ḡuior q̧ simplex fornica-
tio. Nã valde multa mala ex stupro se-
quunƚ. Prio q: iniuriaƚ ḡgini si eã vi
opprimit. vel si eã nõ opp̄mit vi. tñ eã
seducit. ꝓpƚ qḋ si eã vi opp̄mit vł sedu
cit. tenetur in foro ɔscie, vt eã ducat. aut

ei satisfaciat. vel se cū ea cōponat. Vñ
Exo. xxij. Si seduxerit q̄s virginē non-
dum desponsatā. dormieritq̄ cū ea. do
tabit et habebit eā in vxorē. Si aūt pa
ter virginis dare noluerit. reddat pecu
niā iuxt modū dotꝫ quā virgines recipe
cōsueuerūt. Et si q̄s virginē rapuerit et stu
prauerit. adhuc grauiꝰ est pctm̄. Et si-
militer si vi opprimat. Scdo infamiā
pōt corrupta incurrere. Tertio virgo per
stuprū sepe ipedit a legittimo matrimo
nio cōtrahēdo. qꝛ propter ifamiā eā nullus
ducet facilit. Quarto ponit in via me
retricādi. qꝛ fama pdita et virginitate.
pronior fit ad malū. Quīto in corpe
et aīa destruit. Sexto sequit nōnūq̄
voluntaria impeditio plis per venena
sterilitatis et cōcubituꝰ indebitos pecca
ti contra naturā. Septimo voluntaria
pcuratio aborsuū. et occisio plis nō-
dum baptizate interdū. Octauo stu-
prans sic deteriorat terrā virginis. quia
ista q̄ poterat reddere fructū centesi-
mū. solū reddit sexagesimū. vel trice-
simū. Nono recipit thezaurus irrecu
perabilis virginitatis. cū q̄ nō dispen
sat. qꝛ a nemine reparat. Huiꝰ pecca-
ti magnitudinē ondit scriptura Gen̄.
. xxxiiij. dicēs. quia Sichem filius emor
qui Dynam filiā Jacob deflorauit. iō
interfectꝰ est cū patre suo et toto pplo
C vrbis sue. Tertia spēs luxurie ē ad-
ulteriū. Est aūt adolteriū illicitꝰ cōcu
bitus q̄ coniugalis thorus violat. Et
dicit adulteriū q̄si accessus ad alterū
thorū. Et semp est mortale peccatū.
Et si vtraq̄ psona est in matrimonio
constituta. est grauiꝰ q̄ si solū altera.
Aggrauat etiam per violentiā. vt si ali-
cuius vxor vi rapiat de domo mariti
Et iterū fit grauiꝰ si vxor rapta vi per
violentiā opprimat. Iterū etiam ag-
grauat peccatū per alias circūstantias.
videlicet si vna psonarū fuerit religio-
sa. et alia i matrimonio cōstituta. aut vna
fuerit in sacris ordinibꝰ. et alia in ma-
trimonio. aut si fuerit adinuicē cōsan-
guinee. Viri etiā vt ō. patuit. ceteris
paribꝰ plus peccāt q̄ mulieres q̄rū de-
berēt eē rectores. Quantum aūt malū D
sit adulteriū pz ex. vij. Primo qꝛ assimi
lat homicidio q̄dāmō. et ē maiꝰ oi pe
cunie furto. et sic fit iniuria aut coniugi
pprie. aut aliene. Cū eñ vir et mulier
sint vna caro. q̄ aufert vxorē suā alicui
idē ē. ac si ei seipm auferret. Vñ adul
teriū exuperat oē furtū. qꝛ qd̄ aufert.
videlicet creatura rōnalis meliꝰ est q̄
q̄cunq̄ terrena suba. Idcirco phibi-
tio adulterij imediate ponit i decalo-
go post phibitionē homicidij. et ante
phibitionē furti. vñ Clemēs papa di
cit. Quid in oibꝰ pctis adulterio gra-
uius? Secūdū in penis tenet locū. quia
fur suspēdit pro parua re. et adulter q̄si
nihil patit. Etiā adulter q̄ peccat cum
soluta se furat vxori legittime. Scdo
fit per adulteriū iniuria magna deo. cuiꝰ
sacrm̄ violat et maculat qd̄ in paradi-
so instituit. incarnatiōe approbauit. et
passus sanctificauit. Cōtra illud Col.
. iij. Viri diligite vxores vrās. sicut et
xp̄s ecclīam suā dilexit. pro q̄ videlicet
sanguinē fudit. et de cuiꝰ xp̄i latere sa-
cramēta oīa fluxerūt. Adulter eñ q̄s
deꝰ cōiunxit separat. Tertio ex adulte-
rio sequūtur homicidia sepe. Vñ. ij.
Reg. xj. Statim postq̄ Dauid adul-
teriū cōmisit, pcurauit occidi fidelē
Vriam militē suū. Quarto tales in-
fortunati sunt sepe in trāsitoriis rebꝰ
vt ptz in eodē Dauid. cui. ij. Reg. xij.
deꝰ post adulteriū dixit. Non recedet
de domo tua gladiꝰ vsq̄ i sempiternū
eo quia despexeris me et tuleris vxorem
Vrie ethei. Quīto interdū ex adulte
rio exhereditatio filiorū legittimorū in
malū magnū tpale eorū. et in malū ale
adultere que tenet restituere. Vnde
Eccl. xxiij. Mulier oīs relinquēs virū

suũ peccabit. statuẽs hereditatẽ ex alieno matrimonio. Propter hec omni lege prohibetur adulteriũ. et grauib⁹ penis punitur. Ideo sexto adulter contra omnem legem peccat. Primo contra legẽ nature, que dicit. Quod tibi nõ vis fieri alteri ne feceris. Nullus autem est qui vellet vel velle deberet quod alius cũ sua vxore vel filia luxuriaret. Ideo Gen. xxvj. Abimelech statuit quod nõ fuit de lege circũcisorũ. vt quicũque vxorem Ysaac tangeret occideret. Et lex rhomanorũ fuit vsque ad Theodosij xpiani tpa. adulterã perpetuo antro clausã manere. Et. ff. no. li. x. c. iiij. Lex hũana punit adulteriũ pena capitis. quod hodie seruatur in quibusdã xpianorum terris. Lex etiã vet⁹ diuina sic dicit Leuit. xx. Si mechat⁹ fuerit quis cum vxore alteri⁹. et adulteriũ perpetrauerit cũ vxore proximi sui. morte moriatur. Et Nũeri. v. pro iudiciũ zelotypie adultere dicitur. Si declinasti a viro tuo ac si polluta es et concubuisti cũ altero viro. his maledictionib⁹ subiacebis Det te de⁹ in maledictionẽ exẽplũque cũctorũ in pplo. putrescereque faciat femur tuũ et tumẽs vterus tu⁹ disrũpatur. Septimo quodãmodo infames efficiuntur adulteri et adultere. Vnde vt supra apud rhomanos vsque ad tpa Theodosij. adultera perpetuo clauso antro tenebatur et ea vt scorto lenones vti poterãt. Sed Theodosius imperator hãc penã in aliã cõmutauit.

E Quarta species luxurie est incestus. qui est illicitus concubit⁹ cõsanguineorum ad inuicem in gradu prohibito. siue sit inter cõsanguineos siue inter affines. Et peccatum hoc tãto est grauius quanto gradus consanguinitatis est propinquior. Quantum autem peccatum istud sit detestabile. patet per apostolũ. j. Cor. v. qui tradidit sathane illum fornicatorẽ qui cũ nouerca sua fornicat⁹ fuerat. Et. ij. Reg. xiij. Aman qui sororẽ suã corruperat a fratre suo Absolon interfect⁹ est.

F Quinta spẽs est sacrilegiũ. quod est illicit⁹ concubit⁹ quo continẽtia deo sacrata leditur siue violatur. Et dicit Alex. de hal. quod cõtinẽtia deo sacrata dicitur cõtinẽtia de religiosis professis siue viris siue mulierib⁹. et in his qui susceperũt sacros ordines. et qui votũ continẽtie emiserũt. oim ergo taliũ concubit⁹ sacrilegiũ est. Dicitur enim sacrilegiũ violatio siue lesio. vel irreuerẽtia vel illicita vsurpatio sacre rei inuito dño. Et dicitur sacrilegiũ quasi sacriledium. id est. sacrũ ledens. Quelibet autem dictarũ cõtinentiarũ est res sacra. quia deo oblata. Et est actus religionis ipsa obseruatio talis castitatis. que ad diuinũ cultũ est ordinata et per concubitũ violatur inuito domino. scilicet deo. cui oblata est. Est autem hoc peccatũ valde grande et graue propter quinque. Primo quia fit semper cum circũstantia voti fractionis. Et secundum apostolũ primam fidem tales irritam faciunt. Secũdo quia ibi semper cõmittitur furtum, vel rapina, quia deo sacratum eo inuito aufertur. quod tanto peius est, quanto subtractũ donũ est incomparabili⁹. Vnde Eccl. xxvj. Omnis ponderatio nõ digna est anime continentis. Tertio quia vase deo sacrato immũde quis abutitur. Sicut enim loco sacro quis luxurians vel peccans aliter plus peccat quam extra talem similia faciẽs. Sic etiã plus peccat qui cũ persona deo sacrata peccat quam maculat. contra illud Esa. lij. Mũdamini qui fertis vasa dñi. Vnde sicut qui calicẽ in lutũ proijceret. sic et isti corpus deo sacratum in lutũ peccati proijciũt. Quarto de angelo dñi. qui deo seruire deberet faciũt demonẽ spurcissimũ. Vnde Malachie. ij. Labia sacerdotis custodiũt scientiam. et legẽ requirũt ex ore ei⁹ quia angelus dñi exercituũ est. Quinto de diuino facit hominem bestialẽ. Deo enim sacrata persona, vocatur deus. Vnde

Exo.xxij. Diis nõ detrahes. Potest
eñi sacerdos confitẽdo qḋ nullus va
let angelus. ꝛ similiter dimittẽdo pec
G cata. Sexta species luxurie est pec-
catũ contra naturaʒ. Per quã intelli
gitur omnis inordinata effusio semi-
nis extra vas sibi debitũ in ordine ad
generationẽ. Predicando aũt de hoc
vicio publice debet quilibʒ caut⁹ esse.
et tñ in genere de ipso loq̃. taliter ta-
men ꝙ qui rei sunt ex hoc valeant co-
gnoscere culpam suã. ꝫ sp̃es ꝛ modos
hui⁹ turpitudinis nõ expedit corã po
pulo particulariter explicare ne pure
aures maculent. ꝛ ne q̃s facere discat
qḋ ignorabat. Quilibet tamen distin
cte in confessione si re⁹ est se debʒ accusa
re. ꝛ cõfessor prudẽs de hoc caute vbi
oportet rimari. Sũt aũt hui⁹ nephan
dissimi peccati multi modi ſm Tho.
vbi pri⁹. Prim⁹ vocat immũdicies si-
ue mollicies, puta qñ sine concubitu
volũtarie procuratur pollutio cã dele-
ctationis veneree. ꝛ fit ꝑ cõtactũ ꝓprij
genitalis siue alieni. ꝛ ꝑ q̃scũqʒ alios
modos illicitos quibus hmõi pollu-
tio procurat volũtarie ꝓpt experiri de-
lectationẽ venereã. Scḋus modus et
peior fit qñ nõ seruat modus natura-
lis cõcũbendi. ꝛ hoc fit q̃ntũ ad instru
mentũ. vel qꝛ nõ ad debitũ vas scʒ qḋ
a nã ad generanduʒ deputatũ est. aut
q̃ntũ ad alios concũbendi modos be
stiales aut monstruosos. Tertius est
peior secũdo ꝛ ꝓprio vocat sodomiticũ
pctm̃. qḋ fit ꝑ concubitũ ad non debi
tum sexũ. puta cũ masculus cõcũbit
cũ masculo. aut femina cũ femina. de
hoc pctõ loq̃t aplŝ. Rom. j. Quartus
est pessimus q̃ dicit bestialis. ꝛ fit per
cõcubitũ rei. non eiusdẽ speciei. vt cũ
q̃s cõcũbit cũ bestia. Hoc pctm̃ sexte
speciei videlʒ viciũ contra nãm est gra
uissimuʒ inter oĩa peccata carnis ſm
Aug. de adulterinis coniugijs. Et pʒ
hoc triplr. Primo qꝛ grauissime hoc
deus puniuit qꝛ causa diluuij fuit ſm
Methodium. Vñ Gen. vj. Oĩs caro
corruperat viam suã sup terraʒ. Oĩs
caro, i. homo. Et Gen. xix. Dñs pluit
sup sodomã ꝛ gomorrã ignẽ ꝛ sulphur
de celo. Et Gen. xxxviij. Onã funde-
bat semen sup terram, idcirco ꝑcussit
eũ domin⁹. Scḋo leges pena mortis
hoc plectũt. Vñ Leuit. xx. Qui dor-
mierit cũ masculo coitu femineo mo
riat. Tertio infra bestiam hominem
mergit. Nulla eñi bestia similia facit.
Non ergo mirũ si vt sancti dicunt. et
Hiero. presertim in nocte natiuitatis
Christi, oẽs sodomite occisi sunt. ꝛ fe
re incarnari deus ꝓpter hoc viciuʒ de-
sijt. Scḋo p̃ncipaliter videndũ ẽ de H
fomẽtis ꝛ nutrimentis specierũ luxu
rie: Et sunt plura q̃ vix sine pctõ luxu
rie fieri pñt. vt visus mulieris incaut⁹
auditus, cantus, locutio de venereis ꝛ
tactus, oscula, amplexus. ꝛ hmõi. nõ
solũ aũt ẽ fornicatio ꝛ species luxurie
sunt peccata mortalia. sed etiaʒ prefa-
ta impudica actũ carnalis copule p̃-
cedentia ꝛ ad eũ allicientia sunt pecca
ta mortalia quãdo fiũt libidinose cuʒ
aliena muliere. vt quando q̃s cũ non
sua facit talia illa intentiõe vt ꝑ hoc in
se vel muliere excitet ꝯcupiscentiã ei⁹.
aut ipsam incliniet ad sui cõcupiscen-
tiã. Qḋ patʒ. qꝛ Matth. v. dicit. Qui
viderit mulierẽ ad concupiscẽdũ eaʒ.
id est, eo animo vt concupiscat. Illud
eñi nõ est iam titillari solũ ꝫ plene cõ
sentire libidini. ꝛ sequit. Mechat⁹ est
eam in corde suo. Sup q̃ dicit Chry-
sosto. Nõ viris dñs hic loquit. ꝫ etiaʒ
de feminis dic̃. q̃ mltomagis osculuʒ
libidinosuʒ tactuaꝛ silia sũt mortalia
ꝛ ꝯtra p̃ceptũ. Nõ mechaberis. Jdõ Ci
prian⁹ in de ṽginitate dic̃. Certe ipse cõ
cubitus ipse amplexus. ipsa confabu
latio, ꝛ osculatio. ꝛ feda dormitatio.

crimen est. Itē nō solū delibera⁹ con
sensus in actū pcti mortalis ē morta-
le. s̄ etiā ꝯsensus delibera⁹ in delecta
tione pcti mortalis in venereis ē spe-
ciale mortale pctm̄. vt patebit i nono
p̄cepto. q̄ plus p̄fat i tactus ⁊ visus. ⁊
hmōi. Dic̄ tn̄ Tho. ij. ij. q. cliiij. Pec-
catū mortale dicitur aliquid dupl'r.
Vno mō f̄m sp̄em suam. Et hoc mō
osculū. amplexus vl' tactus f̄m suam
sp̄em nō noiant pctm̄ mortale. pñt. n.
hec absq̄ libidine fieri. vel ꝓpter con-
suetudinē patrie. vel ꝓpter aliquā ne-
cessitatē aut rationabilē causā. Alio
mō dicit aliq̄d esse pctm̄ mortale ex
sua causa. sicut ille q̄ dat elemosynā.
vt aliquem inducat ad heresim. ⁊ isto
modo tactus ⁊ hmōi vt dictū fuit pri
us. sunt mortalia peccata. quia fiunt
propter delectationē morosam in ve-
nereis. Tertio principaliter notandū
q̄ sicut maius pctm̄ est adulterium q̄
simplex fornicatio. ⁊ sacrilegiū ma⁹
q̄ adulteriū vt prius dictum est. Sic
etiam tactus. oscula. ⁊ hmōi inter a-
dulterantes. vel quecūq̄ alie impudi-
citie maiora peccata sunt q̄ inter ta-
lia que fiunt soluti cū soluta. Et sic de
osculis sacrilegorū maiora sunt q̄ a-
dulteroꝝ.

Capitulum. iij.

Est preterea aliud multū pec-
e cato luxurie deseruiēs. videlꝫ
chorea. De q̄ videnda sunt tria
Primo q̄ periculosus ludus sit. Se-
cūdo an possit fieri sine peccato. Ter-
A tio qn̄ sit peccatū mortale. Circa ad
primū notandū. q̄ chorizare est pericu-
losus ludus valde ꝓpter septem. Pri-
mo q̄ chorea diabolicū habet exor-
diū. vt refert mag̃r hystoriarū. Nam a
sarepta uro quodam demone sic dicto
exordiū habuit. qui demon in simili-
tudine thauri gerentis in humeris si-
gnum lune corniculate albe egrediēs
de flumine ab egyptijs in die quodā
festo cū tympanis ⁊ choreis ē venera
tus. Et sareptaurus iste in flumie ni-
li ibidē gest⁹ ondit saltādo q̄s egyptij
secuti sūt in terra chorizādo. Postq̄
aūt sareptaur⁹ eos excitauerat ad cho
rizandū euanescebat. Vn̄ ⁊ nūc loco
sareptauri vitula aliq̄. id ē. puella aliq̄
pre ceteris ducit. Scd̄o q̄ scriptu- B
ra de maximis malis refert q̄ choreas
secuta sūt vt plurimū. Nā Exo. xxxij.
cū Moyses appropinquasset ad ca-
stra. vidit vitulū ⁊ choreas. irat⁹ est val-
de. ⁊ proiecit de manu tabulas. ⁊ con
fregit eas ad radicē mōtis. deinde as-
sūptis secū filijs leui interfecit viginti
quattuor milia hoim. Nam hodie in
choreis vitulus p̄ quē designat lasci-
uia veneratꝰ neglecto dei seruitio. Sic
Math. xiiij. saltatrix fecit amputa-
ri caput Johis baptiste. q̄ maior int
natos mulierū nō surrexit. Et Ezech.
. xxv. di. Pro eo q̄ plausisti manu ⁊ p
cussisti pede. ⁊ gauisa es ex toto affe-
ctu sup terrā. ecce ego extendā manū
meā sup te ⁊ tradā te i direptōꝫ ⁊ inter
ficiā te de pp̄lis. Tertio dissuadēda est
chorea q̄ ibi demon hꝫ valde mlta ar
ma ad occidendū aīas. Mulier. n. vt
ait Hiero. gladi⁹ ē igne⁹. ibi em̄ videlꝫ
in chorea tot sūt gladij q̄t ad capiēdū
vestib⁹ sūt ornati. Ibi em̄ gladij acutio-
res. q̄ ad aspectū aīi. retro. īfra ⁊ sursū
patiores. ibi ēt gladij flāmei luxuriā
accēdētes. ibi insup arma fortiora ad
vincēdū. q̄ mulier ibi quā demon ele
git ad Adā. Samsonē. Dauid. Salo
monē. Job. Thobiā. ad filios isrl' se-
ducēdos. Mulier. n. ornata ē sagena
diaboli p̄ quā mltitudinē infinitā stul
toꝝ capit ad īteritū. Sic etiā ecōuerso
de viris ē intelligēdū. Diabolus. n. in
ꝓpria specie nimis horribil' est. io p̄ vi
rū vel mlierē seducit. Quarto. q̄ in C
chorea q̄damodo ꝯtra omnia sacra

mēta ecclesiastica excedit. Nā in ba
ptismo patrinus ait loco baptizandi.
Abrenūcio diabolo ꝛ oībus pompis
eius. sed in chorea est ꝓcessio diaboli.
vbi fistulator est cantor. scholares pec
catores. ꝛ trāsitus ad sinistrā cōtra or
dinē fit. cuius causa vesꝑas. ſmones.
ꝛ hmōi tales negligūt. Matrimonij
ibi fides faciliter etiā visu violat. Cō
firmationi. q̄ ꝑ chrisma signū crucis
īpressit fronti. iniuria fit ꝑ sertaꝛ pepla
ꝛ cetera illicita q̄ sunt signa demonis
Penitētie sacro iniuriātur qḋ in q̄dra
gesima recepant ꝛ iā se demonū exer
citui immiscēt. Eucharistiā quā susce
perāt: sicut Judas. pctīs statim ma
culant. Extreme vnctioni hi q̄ susce
perunt ingrati sanitate collata. abutū
tur in corꝑe toto. ꝛ spāliter manib⁹ et
D pedibus. Quito chorizātes oībus
q̄nq; sensib⁹ ꝛ mēbris peccare psūt. vi
delicet. gressu ornatu. cantu. visu ꝛ au
ditu. Nā supbiā ꝛ auariciā ꝓuocāt in
nō habentib⁹ silia sic ipsi vestimēta.
luxuria ibi cōis est in corde. indigna
tionē ꝓcutat cū mulieres ꝛ puelle vo
lunt a maritis vel parētib⁹ hre pciosa
inuidia ibi ꝓcurat cōtra eos q̄ magis
excellūt. gula nōnunq̄ sequit. ꝛ potis
sime accidia. qꝛ sicut gustato spū desi
pit ois caro. ſm Greg. sic gustata car
ne desipit dei famulat⁹. Sexto. qꝛ mlt
ta dissuadēt ineptam leticiā choree et
alioꝝ. Sum⁹ eñ in exilio sursuz respi
ciēdo. suspirādū cēt ꝙ sum⁹ exules et
incerti de reditu. Infra infern⁹ quem
intrare possum⁹. Et terra ī quā sepul
ti ꝯuertemur. A dextris ꝓspera. ꝛ a si
nistris aduersa. q̄ nos peccare faciunt
ſm illud ps̄. Cadēt a latere tuo mille
A tergo sunt nr̄a pctā q̄ fecim⁹. Ante
in q̄ cadere possum⁹. Intra mordens
ꝯsciētia cū carne infecta. Et ex demo
nū mltiplex pugna. Vñ Hiero. Gla
diū tenet hostis vt me perimat, ex oi

ꝑte sunt ꝑicula. Septio dissuadēt E
choreas. sctōꝝ ꝛ prudētū exēpla. Nā
refert Greg. li. iiij. dialogoꝝ. ꝙ vgini
deuote. Maria virgo apparuit nocte
ei ondens coeuas in albis puellas. q̄
bus cū vgo se adiūgere vellet. Maria
ait vt nihil vltra leue ageret. a risu ꝛ io
cis abstineret. sicq; tricesimo die eis
iūgeret. qḋ ꝛ factū ē. nā visio disparuit
virgo se a ꝓfatio abstinuit. parētibus
mutationē mirātib⁹. visionē aperuit
vigesimoq̄nto die febre corripit. ꝛ tri
gesimo die in hora exitus Mariā cū
puellis ꝓnolatis vidit. quā virginē cū
Maria vocaret moritura clamauit vt
potuit. Ecce dña venio ecce dña venio
ꝛ sic eadē voce spm̄ reddidit Ex q̄ ptz
ꝙ chorее ꝛ inepte leticie ab īgressu re
gni īpediūt. Vñ ī vitis phōꝝ de So
crate legit ꝙ ccrona venit. pplmq; ibi
in luxuria lapsum autoritate sua ad
vsuz frugalitat⁊ reuocauit. matronas
a viris sepatatas. ꝛ pueros a pntibus
ad pudicitiā ꝛ ad debita societat⁊ obse
quia suo studio reduxit. īduxitq; ma
tronas vt auratas vestes ceteraq; sue
dignitat⁊ ornamēta. vł luxurie instru
mēta deponerēt. ꝛ ī Junonis edē de
lata ipsi dee ꝯsecrarēt. docēs vera ma
tronaꝝ ornamēta pudicitiā eē. Quo F
ad. ij. ꝓncipale. An chorizare sit perm
sū. ſm Alb. i. iiij. dis. xvj. ꝙ chorea ꝛ
hmōi ludi siue fiat cantu. siue music⁊
ſm se nō sūt mali qꝛ pñr bñ fieri aliq̄ñ
Sed ex triplici cā pñt fieri mali ex cir
cūstātia. Quaꝝ vna ꝛ ꝓcipua ē mala
intētio. vt q̄ñ fiūt ad ondendā iactātiā
ꝛ ꝓuocādaz libidinē. sic vete oēs mō
exercent. ꝛ iō etiā eccłiastice ꝑsone ta
lia deposuerūt. qꝛ etiā insignis gaudij
nō ē cōicandū cū pctōrib⁹. Alia cau
sa est q̄ñ nō fiūt suo tpe. vt tpe tristicie
qꝛ sicut dicit Eccł. xxij. Musica ī lu
ctu importuna narratio. Et h̄ mō intˀ
dicit penitēti ne sit ī ludis. qꝛ dū peni

ter.tēpus est flendi. Tertia causa ē ex
officio ꝑsone sup̄ra.sic clericis interdi
cit venatio. ⁊ alij ludi. q2 in sorte diui
electi alijs exercitijs debēt occupari.
Puto aūt ꝙ qnq3 cōcurrētib9 ad cho
ream.nō sit rephensibilis. Primū ꝙ
sit debito tempore. sc3 gaudij.sicut in
nuptijs. vel tēpore victorie.vel libera
tionis homis. vel patrie. vel aduētus
amici de terra longinq̄. Scōm ē ꝙ sit
cu3 honestis ꝑsonis.de q̄bus nō oria-
tur ꝑsumptio mali. nō cum leccatori
bus vl' meretricib9.Tertiū ꝙ fiat a ꝑ-
sonis secularib9.q2 monialib9 mona-
chis ⁊ clericis. ꝓpter hoc ꝙ in alijs de
bent occupari oēm choreā puto illici
tā eē. Quarto ꝙ honesto mō fiat. nō
gesticulationib9 nimis inhonestis vl'
inordinatis. Quintū ē ꝙ cantus exci
tans in talib9 ⁊ musica nō sint de illi-
citis.ſ3 de morib9 vel de deo. De me-
lodia aūt nō est curādū,vt puto. q2 in
talib9 necesse est fieri melodiā leuē q̄
aliqualiter exp̄mat modū chorizandi

G Quo ad teriū p̄ncipale qn̄ choriza
re sit pctm̄. Querit' vtrū peccent mor
taliter choreatrices ducendo choreas
huiusmodi illicitas.siue in festis siue
in ꝑfestis dieb9. Rn̄.Guil.sup. Ray.
Credo ꝙ sic.si hoc faciāt causa incitā-
di vl' se vl' alios ad libidinē.aut si cho
reas ducunt de ꝯsuetudine. licet h' nō
faciūt corrupta intētione vt dictu3 est
peccant mortaliter. siue in diebus fe-
stiuis hoc faciāt.siue ꝑfestis.cū inspi
ciētes adeo ꝓuocēt ad libidinē ꝙ di-
cat Hiero.in quadā omel'. ꝙ non cre
dat viro si dicat se illesum euasisse a
spectaculis taliū.cū Dauid ex eo ꝙ vi
dit Bersabee.lauātē se ad libidinē ꝓ-
uocatus sit. Si aūt aliq̄s vl' aliq̄ mu-
lier raro ⁊ sine aliq̄ corrupta intētiōe
immisceat se hmōi choreis.nō audeo
dicē ꝙ sit mortale pctm̄. ſ3 nec audeo
eū vel eā excusare ⁊ assecurare a pctō
mortali.cū se ingerat ꝑiculo ꝓuocādi
alios ad libidinē. ⁊ ipso facto videat'
approbare choreas. ⁊ exēplo suo au-
toritatē alijs similia faciēdi prestare.
hec ille.

Capitulum.iiij.

n Unc de actu ꝯiugali qui fit in
mr̄imonio videnda sunt tria.
Nā ſm Alex.de hal'. ⁊ Tho.in
mr̄imonio triplex est in genere ꝯcubi
tus. Prim9 licit9.Scōs fragilis.Ter
tius impetuosus: Licitus fit tripliciť
Primo cā suscipiēde ꝓlis ad diuinū
cultū educāde.⁊ sic ē in officiū multi-
plicāde nāe. Vn̄.j.Timoth.v. Uolo
iuniores nubere.filios ꝓcurare. Est A
igiť cōcubit9 in mr̄imonio meritori9
⁊ virtutis actus.q̄ diciť castitas cōiu-
galis.qn̄ fit solū cā ꝓlis ꝓcreāde. ⁊ re
ligiose educāde ad ampliandū cultū
diuinū.⁊ sic tūc assunt alie debite cir-
cūstantie.ē actus ꝟtutis q̄ dr̄ religio.
Scōo est meritori9 ⁊ ꝟtuosus actus
mr̄imonialis.qn̄ alias est bn̄ circūstā-
tionat9.⁊ fit solū cā reddēdi debitū al
teri ꝯiugū.q2 tūc est act9 iusticie q̄ vni
cuiq3 reddit qd̄ suū ē. Vn̄.j.Cor.vij.
Uxori vir debitu3 reddat.Tertio est
meritori9 qn̄ alias nihil illicitū inter-
uenit. ⁊ fit solū ab vno ꝯiugū ꝓpť vita
re fornicationē i altero quā alias i eo
faciliť cauere nō posset. Et sic ē in re-
mediū ꝯcupie.j.Cor.vij. Unusq̄sq3
hēat suā vxorē ⁊c. vt si vir videat vxo
rē de alio tētari. ⁊ adhibita diligētia
sufficiēti i cohibēdo adhuc timet de
malo fornicatōis ei9.⁊ ad eā nō petē-
tem accedit nō ꝓpter ꝓlem ſ3 vt im-po
nat remediū fornicatōis ei9. Aut ecō
uerso si mulier videt vir in adulteriū
inclinatū. ⁊ ab eo petit debitū ⁊c. ta-
les merent'.Sic etiā mereť mulier mo
deratū ornatū portādo.solū io ne ma
rit9 ꝓpť vxoris ꝯtemptū adultereť. vn̄
.j.Cor.vij. Mulier q̄ nupta est cogi-

tat q̄ mūdi sunt quō viro placeat. Extra illos tres casus ē pctm̄ act⁹ ꝯiugalis interdū petēti solū. interdū reddēti ꝯ poscēti. interdū veniale. interdum mortale. Dexvi Pe. de palu. poīt in .iiij. sit licit⁹ act⁹ q̄n̄ quo qn̄ q̄s petit debitū ꝓpter vitādā fornicationē in semetipo. Sz q̄rit ꝑpt scōm modū. Vtrum vterq̄ ꝯiugū teneat sub p̄cepto alteri reddere debitū. R̄n̄. s̄m Tho. Sco. et mḡrm i. iiij. dis. xxxij. q̄ q̄libet ꝯiugū tenet ex p̄cepto alteri petēti reddere ꝯingale debitū. exceptis casib⁹ rōnabilib⁹ postea exp̄mēdis. Pz ꝑ vba magistri dicentis. vbi p̄uo. Cū in oib⁹ vir p̄esit vxori vt caput corpi. Est em̄ caput mulieris. In soluēdo tn̄ debitum carnis pares sunt. Jō apl's vtriq̄ p̄cipit in hac cā sibi inuicē subijci. dicens .j. Cor. vij. Vir vxori debitū reddat. silr̄ vxor viro. q2 mulier nō h3 ptātez corpis sui. s3 vir. silr̄ vir nō h3 ptātē corporis sui s3 mulier. Ex q̄b⁹ p3 q̄ in contractu m̄rimonij vir dat corp⁹ suū vxori ad actū m̄rimonialē ꝯ ecōuerso mulier viro. Vn̄ sicut ex diuino p̄cepto ꝯ de rigore iusticie tenet hō nō auferre alienū inuito dn̄o. Ita tenet ex p̄cepto ꝯ iusticia alienū reddere petēti. g̃ cū vnus ꝯiugū petit corp⁹ alteri⁹ ad actū m̄rimonialē ꝯ s̄m debitū vsum. tunc tenet reddere nisi habeat legitimā excusationē. al's facit ꝯtra dei p̄ceptum. nō restituēdo alienū. Et si alter ꝑpt h̄ incidit in fornicationē. etiā nō reddēti aliquo mō imputandū ē. Et intelligendum ē illud siue explicite debitū petatur vt ꝑ vba. siue implicite. vt ꝑ aliq̄

B signa. Sūt aūt hi casus i q̄bus etiā petēti nō tenet reddere. Primus. qn̄ petēs amisit ius petēdi. vt qn̄ fornicatus ē, ꝯ hoc alteri publice constiterit. tūc em̄ nocēs ꝑdidit ius petēdi. ꝯ ideo innocēs pōt eū repellere. nec tenetur reddere nisi postq̄ ip̄m nocentez sibi

recōciliauit carnaliter sibi cōmiscēdo. Rō dicti ē. q2 ex quo non seruauit innocens siue fornicās fidē. alter nō tenet ei seruare fidē. nisi vt nō cōmisceat alteri. Vn̄ dicit Thom. in. iiij. dis. xxxv. ar. j. Vir ꝓprio arbitrio pōt dimittere vxorē quo ad thorū debitū videlz negando. ꝙcito sibi cōstat de vxoris fornicatione. nec tenet ei reddere debitū. nisi ꝑ ecclesiā cōpellat. Vtrum vo ad cohabitationē non pōt dimittere vxorem fornicariā nisi iudicio eccl'ie. hec ille. Et ecōuerso de vxore respectu viri. De isto loquitur xp̄s Matth. v. Qui dimiserit vxorē suam nisi ꝑpt fornicationē ꝯc. Scd's casus ē. quando nōdū acquisiuit ius petēdi debitū. vt in tp̄e post matrimoniū contractū. s3 nondū consummatū. quia interim pōt intrare religionez. Jmmo s̄m Guilh. peccat mortalit̄ qui an̄ b̄ndictionē nuptialē vxorē cognoscit in locis vbi cōsuetum ē b̄ndictionē adhiberi. Terti⁹ casus ē s̄m Thom. quādo marit⁹ reddit impotēs ex causa ex m̄rimonio secuta. puta si prius debitū3 reddidit. ꝯ ex hoc factus ē impotēs ad ia3 reddēdū. tūc mulier nō h3 ius petēdi. ꝯ tunc in petēdo magis se meretricez ostēderet q̄ cōiugē. Quartus ē qn̄ quis maiori vinculo astrictus ē ad nō reddēdū. eo q̄ vergit in notabile nocumētū sanitatis sue. tenet homo plus ad ꝯseruationē sui q̄ ad redditionē debiti. vt quia ꝑsona infirma ē. aut ꝓbabilit̄ timeret ex redditiōe ei⁹ infirmitas. Dicit autē Tho. Si mulier infirmat certum ē q̄ ex carnali coitu ei periculū imminet. Quintus ē qn̄ verisilr̄ vl' probabiliter timet de ꝑiculo extinctiōis fetus aut abortu. tūc neuter tenetur reddere alteri. quia maiori vinculo tenet ad cauendū occisionē fet⁹ in vtero pregnātis. aut vt nō nascat abortus. q̄3 teneatur reddere debitum. Sextus non te-

nec reddere debitū i sacro loco. qñ nō
sacer locus ⁊ apt⁹ haberi pōt. q₂ al's ir
reuerētia fieret loco sacro q̄ pollueret
⁊ recōciliatiōe indigeret. vt tenet Jo.
an. Hosti. Archi. de ɔsecra. dis. j. eccle
sijs. ex. c. j. ſʒ qñ alius loc⁹ q̄ꝫ sacer ha-
beri nō possʒ. tūc ibi teneret quis ſm
Alb. reddē debitū. Nec etiā reddere
licʒ debitū. nec q̄s tenet i loco etiā nō
sacro q̄ est i publico. vt deducit Aug.
de ciui. dei ɔtra Diogenē. Septim⁹
casus. qñ cōiuges pari cōsensu vouerit
cōtinentiā in domo. tunc neuter tenet
alteri debitū reddere. imo neuter pōt
votū reuocare. vt pʒ p Aug. ad Edici-
am. Et ponit mgr in. iiij. dis. xxxij. Rō
est. q₂ vterqꝫ resignauit iuri suo. Octa
uus ē. ſm Pe. de palu. q̄ dicit in. iiij.
Generaliter verū ē. q₂ vbi ɔiugi alicui
nō pōt ꝓuideri aliter de securitate vi-
te sue nisi aliū ɔiugem dimittēdo. nō
tenet ei debitū reddere. nec cohabita
re cū piculo corpis sui. Nonus ē. vbi
vna pars copule ē infidelis vł incidit
in heresim. De q̄bus tñ ista ē ɔclusio.
q₂ qñ duo t̄pe legis euāgelice cōtraxe
runt m̄rimoniū extra legē xp̄ianoꝝ.
si alter eoꝝ solū ɔuertit. tūc non tenet
cōuersus reddere debitū infideli. nec
cidē cohabitare. ſʒ statim dꝫt separari
si admonitus noluit conuerti. Si vo
inter xp̄ianos vn⁹ cōiugū heresim in-
cidit. alter pōt eum dimittere quoad
cohabitationē t̄palem quousqꝫ corri-
gat. Sʒ vt dicit Tho. Nō ꝓpter vnum
actū infidelitatis pōt dimitterē. ſʒ ꝓpt
cōsuetudinē que ptinaciā ōndit. q₂ ex
tali infidelitas pficit. Ex supradictis pʒ
q₂ vnus cōiugū tenet debitū reddere
alteri cōiugū qui oīno vult ⁊ debitum
exigit. etiā leproso. lʒ ei cohabitare nō
teneat. Item menstruata qñ vir scit et
oīno instat. Itē t̄pe quātūcunqꝫ sacro
qñ maritus non vult desistere. In tali
bus aūt exactus dʒ per moderat aver

ba ab incōtinētia retrahere animū al-
terius si pōt sine piculo fornicatōis al
terius. Oīa ista diffuse tangit Thom.
in. iiij. Vñ si in talibus reddens debi
tum nō faciat illud causa cōcupiscen-
tie. ſʒ solū ꝓpter reddere debitū. sic ob
ligat. meret. ⁊ grauiter peccaret si nō
redderet. Patet igit pmū qñ videlicʒ
actus ɔiugalis sit licitus ⁊ meritori⁹.
Dictū est scdo q₂ alius ē actus fragi D
lis m̄rimonialis. Et fit multiplr. et sp
est peccatū veniale ad minus. Primo
qñ fit cōcubitus solū causa delectatio
nis experiēde in cōiuge. ita tñ q₂ non
vellet ꝓ tali delectatiōe experiēda ac-
cedere ad alienā. si tūc nihil aliud in-
ordinatū interueniat ē veniale pcm̄.
Itē qui cognoscit vxorē causa sanita-
tis peccat. q₂ q̄rit p ineptū mediū sani
tatē. sicut qui p baptismū quereret sa-
nitatē. Itē cognoscens vxorē causa vi-
tande fornicatōis in se peccat. ſm Au
gustinū. Itē qui cognoscit vxorē post
partuʒ ante purificatiōnē ob hoc pre-
cise nō peccat mortaliter. Itē qui i die
festo petit debituʒ sine contēptu t̄pis
et euangelice exhortatiōis nō peccat
mortaliter. Itē qui petit debitū in lo-
co sacro qñ aliū locū habere non pōt
peccat venialiter ſm Alb. si exigit cuʒ
gemitu. q₂ scʒ sine vsu m̄rimonij esse
non pōt. In his casibus cōiter docto
res tenēt q₂ actus m̄rimonialis potest
sine pctō mortali fieri. Sed sunt alij E
casus in q̄bus piculū est. vel nō tam se
curū an sit veniale vel mortale exigere
⁊ reddere debitū. Prim⁹ q̄ reddit de-
bitū ante bñdictionē nuptialē. vel an
teqꝫ in facie eccl'ie cōtrahat. Itē q̄ exi-
git a muliere menstruata q̄ est nāliter
mēstruata. Iteʒ de mēstruata nāliter
que voluntaria reddit ⁊ cōplacenter.
Iteʒ qui petit in loco sacro cū aliū lo-
cum habere posset. Dictū est tertio q₂
quidā m̄rimonialis actus ē impetuo

fus. et fit cõmuniter cũ peccato mortali. Primo qui querit delectationez in actu mrimoniali extra limites matrimonij. sic videlicet q paratus eẽt idez facere cũ vxore etiã si nõ eẽt cõiunx. et est mortale pctm̃. Et dicitur ardẽtior amator vxoris. Scdo impetuosus est. qui fit cã satiande libidinis. et hõ se ad hoc ꝓuocat p meretriceas blandicias vel de industria vtit calidis et valde incentiuis. aut p aliũ modũ hmõi actuz a se quasi exigit ꝓpter satietatem delectationis. Tertio fit cõcubitus cõtra naturalẽ modũ. vt cũ omitit debitus vas. et hoc semp est mortale pctm̃. qr proles sequi non potest. et intentio nature totaliter frustrat. Quarto est impetuosus. qñ fit cõtra naturalẽ modũ etiã ad debitũ vas nature. vbi tamẽ dispositio corpis bñ sustineret naturalẽ modũ. Est aũt modus talis fm Alb. multiplex. Primus modus ẽ malus qñ concubitus lateraliter fit. Secundus peior q̃ fit sedẽdo. Terti⁹ adhuc peior qui fit stãdo. Quartus ẽ pessimus q̃ a tergo. Vbi dicit Tho. Vbi omittit debit⁹ modus concũbendi solum quo ad sitũ nõ est semp peccatuz mortale vt quidã dicũt. et est qñqz sine peccato. sicut qñ dispositio corpis aliũ modũ nõ patit. hec ille. Sz alij dicunt fm Albertũ. q ẽ ꝯtra intentionẽ nature. et impedit ꝯceptio. et est signũ cõcupiscẽtie mortalis nisi dispositio corpis aliũ sitũ exigeret q̃z naturalis situs est. vt fieri posset ꝓpter egritudinem vel pinguedinem vl periculũ suffocãdi fetũ. aut ꝓpter aliã causam rationabilẽ. Quinto fit cõcubitus impetuosus cũ fit tpe ꝓhibito. et potissime peccat ille q̃ petit. Sexto cũz fit in loco indebito. vt in sacro vel in publico in scandalũ aliorũ. Septimo q̃ accedit ad impregnatã vicinã partui vbi timor est de aborsu. Octauo cũ q̃s accedit ad mẽstruatã saltẽ nãliter menstruũ habentẽ. Vbi videt fm Sco. q petẽs sciẽter peccat mortalit. qr vt dicit nõ est verisimile q lex noua min⁹ intẽdat castitatẽ q̃z vetus. fz Leuit. xx. di. Qui coierit cũ muliere in fluxu menstruo et reuelauerit turpitudinẽ eius. ipsaqz aperuit fontẽ sanguinis sui. interficientur ambo de medio ppli sui. Hoc aũt fm Sco. nõ infligit nisi pro mortali. Contra tenet sicut Scot⁹. sanctus Tho. ad idẽ declinare videtur in .iiij. Vñ glosando illã autoritatẽ dic. q intelligit qñ vterqz volũtarie cõsentit. Nono videt impetuosus in eo q̃ petit debitũ post votũ continentie a se emissum pari cõsensu aut ante matrimoniũ emissum. cũ quo nõ est dispensatũ. In p̃fatis casibus oĩbus act⁹ matrimonialis est pctm̃ mortale vel multũ ꝓpinquus mortali. Notãdũ tñ pro intellectu noni modi. q ille qui vouit castitatẽ et ꝯtrahit mrimoniũ intẽtiõe cõsũmandi p carnalẽ copulaz peccat mortaliter. secus si solũ aĩo cõiugalis societatis. Itẽ q̃uis q̃ vouit continentiã ppetuaz itõ peccet mortaliter post primũ actũ mrimonialẽ. petẽti ꝯiugi implicite vel explicite debitũ reddendo. fm multos tñ peccat mortalit debitũ a ꝯiuge petẽdo. nisi secum fuerit dispensatũ. Itẽ sicut neuter ꝯiugũ potest ꝯtinentiã vouere sine ꝯsensu alterius. sic etiã probabilius est q neuter posset vouere nolle petere debitũ sine alterius consensu. Omia illa sunt de mente sancti Tho. in. iiij. Itẽ qui vouit cõtinentiã perpetuã etiam peccat mortaliter. Primo actu matrimonia li p quẽ consũmat matrimoniũ. quia votũ seruare poterat post ꝯtractũ religionẽ intrãdo qd non fecit.

Capitulum. v.

A Vm ventris ingluuies sit cau
c sa mechie et luxurie vt patuit in

primis parētib⁹ qui post cibū statim erubuerūt Gen. iij. Et Ro. xiij. Non ambulemus in cōmessatiōib⁹ et ebrietatibus. Et sequit. Nō in cubilibus et impudicitijs. Idē patuit in sodomitis. Vn̄ Ezech. xvj. Hec ē iniqtas sororis tue sodome. superbia. saturitas panis et abundātia et ociū ipsi⁹ et filiar ei⁹. Idcirco devicio gule tria sunt vidēda. Vn̄ saluator Luc. xxj. ait. Attendite ne grauent corda vr̄a crapula et ebrietate. Crapula id ē cruda epula. ideoqʒ de vtroqʒ vidēdū est. Primo de gula in genere. Scd̄o de sobrietate. Tertio de ieiunio quō ad illō tenemur. Q̄tum ad pmū tria dicent pncipaliter. Primo qd̄ sit tēperantia et quid gula. Scd̄o que sint spēs gule. Tertio qn̄ sit mortale vel veniale peccatū. Q̄tū ad pmū notandū q ad intelligendū qd̄ sit viciū castrimargie congruit scire quō obstinēdū sit. Est autē abstinētia sumptio vel subtractio cibi vl̄ potus fm̄ q recta dictat rō. Vnde ij. Pe. j. Ministrate in fide vr̄a virtutem. in virtute aūt scientiā. in scientia aūt abstinentiā. Ex q̄ pʒ abstinētiā fieri oportere fm̄ scientiā. videlʒ quantū oportet sumendo. q̄lia oportet. vbi oportet. qn̄ oportet. et ppt̄ qd̄ oportet p cōgruētia hoim bonor cū quibus viuit homo. et p cōgruentia psone sue et p sue valitudinis. cōsuetudinis. etat. laboris. roboris. et incōmoditat necessitate vl̄ cōgruētia. vt dicit Aug⁹. in li. de qō. euāgeliij. Et fm̄ regionē in qua quis degit. q2 in vna citius sumit cib⁹ q̄ʒ in alia. et sic de tpe.

B Scd̄o notādū. q corpus nobis datū est vt seruiat spiritui nr̄o ad opa bona q̄ in hac vita nō pōt sp̄ūs exercere sine corpis ministerio. sed cibus. potus. somnus et hmōi sunt nobis data. vt per eorum vsuʒ cōseruemus corpus pro posse in tali habitudine vt sit bene dispositū ad spiritui seruiendū. sicut instrumentū bonum et aptum deseruit expedite artifici ad laborandum. Est ergo regula q tūc homo temperate viuit i cibo et potu. quando in eis talem modū seruat in quātitate et q̄litate vl̄ cib⁹. et sic de alijs circūstantijs. q p hoc corpus suū in tali statu et robore ponit. et cōseruat q ipse possit facere ea q̄ sibi competūt fm̄ officiū ad vitanduʒ vicia. et de die in diem pficiendi in virtutibus. Ideʒ intelligēdū de somno et vigilia. ocio et exercitio. et similib⁹ ad corp⁹ ptinentibus. vt vult Aug. in li. de morib⁹ ecclesie. Vī aūt signāter q sunt inspiciēda etas. cōplexio. ↄsuetudo. et silia. q2 iuuenis valet qō nō valet puer. san⁹ qō nō valet infirmus. paup valet qō non diues. Vn̄ si diues delicate nutritus. statim vellet grossa sumere. infirmaretur. Iō dicit de diuitib⁹ Aug⁹. de verb dn̄i. Portant diuites ↄsuetudine infirmitatis sue. sed doleant se aliter non posse. melius em̄ vellēt si aliter possēt. Tu ergo diues vtere cibis electis et p̄ciosis. q2 sic cōsueuisti. et aliter non potes. q2 si cōsuetudinē mutas egrotas. Cōcedit ergo tibi vtere subtilibus. da paupibus supflua. vtere preciosis. da paupibus vilia hec ille. Sic etiā senex indiget meliorib⁹ q̄ʒ iuuenis fort. Similiter delicate ↄplexionis indiget p bono statu sui corpis subtilioribus et mag delicatis q̄ʒ robust⁹ et grossi corporis hō. quē panis et legumina plus accenderēt q̄ʒ alteꝝ carnes. sic etiā fm̄ officia attēdēdū ē. q2 fabrū vl̄ silēʒ mechanicū plus et crebri⁹ oportet comedere. et si forte grossiora sufficiūt q̄ʒ insudanti studio aut spirituali exercitio

Tertio notādū fm̄ q aliqui varias intentiones habent qui sumunt cibū aut potū moderate fm̄ hoc etiaʒ sunt diuerse abstinētie. Et sunt sex. quarū vna sola virtus est. Vn̄ versus. Absti- C

net eget. egens. cupidus. gula. simea. virtus. Prima abstinētia dr̄ medicinalis q̄ fit solū ꝓpꝭ sanitatē corpis cōseruandā aut recuperandā. ꝛ nō est virtus. quia ibi deficit optima circūstantia q̄ est finis debit⁹ in secūdo notabi tactus. Dicit aūt solū. qꝛ si abstineret ꝓpter sanitatē corpis nō ibi sistēdo. ꝫ eam in bonuz virtutis ꝛ dei obsequium ordinādo esset meritoria. Secūda dicit abstinētia auaricie q̄ fit solum ad parcendū expēsis. nec virtus est. Dicitur etiā solū. qꝛ si abstineret ꝓpꝭ minus expēdere nō ibi sistēdo. ꝫ vlteri⁹ referēdo in fines debitos. vt ꝓpter misericordie opa faciēda. vel sibi rōnabiliter in futurū ꝓuidēdo. vel ad laudē dei ꝛ ad similia. tūc virtus eēt qn̄ saltē alie circūstātie debite illi eēnt. Tertia dicit paupꝛtatis. q̄ fit solū ex necessitate pecunie. nec ista est virtus nisi pauper non habēs vnde laute viueret abstineret contentus de his q̄ habet. tamen eum illa intētione ꝙ si etiā multa possideret. nollet lautius viuere. ex quo illud sibi sufficit ꝓ cōuenienti corporis valitudine. ꝫ si vellet sic viuere ꝓpter deum illa esset vera virtus abstinētie. Quarta vocat abstinētia hypocrisis q̄ fit ꝓpter hominū inanē gloriam. ꝛ hec est semp mala. Quinta ē religionis q̄ fit fm dictamē recte rōnis ꝓpter deū. modo dicto in notabili secundo. Sexta addit cū quis rōne gule ieiunat. id est. qn̄ quis abstinet solū vel pncipalit ꝓpter hoc vt postea delectabilius comedat.

D Quaro notandum ꝙ gula opponit tpantie ꝛ abstinētie. Et est actual duplex gula. Una interior q̄ est aialis ꝛ imoderata appetitio imoderate edēdi aut bibendi ꝓpter ꝯcupiscētiā cibi aut potus delectabilis. aut ipsius delectatiōis. Sed exterior actualis gula ē immoderat⁹ cius aut potatio ab interiori iordinata edēdi aut potādi appetitiōe imperatus. Dicit pmo ꝙ est aialis appetitio. ad differētiam famis ꝛ sitis que sunt appetitiones nāles. nec subijciūtur rōni. Gula aūt est appetit⁹ aialis. quia ē appetio actualis existēs in voluntate aut in sensualitate. a voluntate tn̄ aliquo modo depēdens ꝛ rōni potēs subijci. Dicit secūdo appetitio nō delectatio. Pro quo notandū ꝙ circa sumptionē cibi aut potus tria sunt consideranda. Prima ē ipsa delectatio q̄ est in sumptiōe ciboꝝ aut potuum. ꝛ istā delectationē virtus tpantie seu abstinētie non aufert. nec videtur eam moderare. quia naturalis est huiusmodi delectatio. ꝛ ē maxime in abstinētibus. quib⁹ panis plus sapit q̄ꝫ gulosis pisces aut carnes. ꝛ h̄ propter naturalē appetitū necessarij cibi sibi. Secundū ē concupiscētia. ꝛ illa ē amor ꝛ desideriū delectatiōis q̄ est in ciboꝝ ꝛ potuū sumptiōe ꝛ esu. Delectatio em̄ expta in cibis ꝛ potib⁹ causat amorē ꝛ desideriū sui. Et istā ꝯcupiscētiā moderat virtus abstinētie ne sua magnitudie faciat excedere circa cibos ꝛ pot⁹ ꝯtra bonū rōnis eos sumēdo vel appetēdo vltra debitā q̄ntitatē. q̄litatē. tēpus ꝛ similia. Tertiuz est actus interior ꝛ volitio sumēdi cibū. aut exterior actualis sūptio ab interiori volitiōe impata. q̄ volitio causat habitū abstinētie ꝓmpte et facilit inclinātē ad debite sumēdū victū. Unn̄ gula nō ē delectatio causata ex sūptione cibi aut pot⁹. ꝫ est aialis appetitio seu ꝯcupiscētia iordinata. Dicit tertio ꝙ ē appetitio inordinata. Nō em̄ ois appetitio edēdi aut bibēdi aialis est gula. sed appetitio inordinata. vt cuz quis voluntarie vult ꝛ appetit cibum vel potum aliter q̄ꝫ fm dictamē recte rationis. vt scilicet si plus q̄ꝫ oportet. ante tempus. ꝛ sic de alijs circūstātijs

Dicit quarto ꝓpter cōcupiscentiā ci-
bi delectabilis. Nam siquis excedit
in qualitate. in q̄ntitate. aut ſm aliam
circūstantiā. ita ꝙ appetat aut sumat
cibū plus debito aut delicatiorē ꝙ̄ ne
cessariū sit. aut ante debitā horā. ⁊ h
nō ꝓpter cōcupiscētiā. ſ; estimās sibi
necessariū. nō ꝑtinet hoc ad gulā. vt di
cit Tho. scda. ij. q. cxlviij. ſ; ad q̄ndā
imperitiā. nec ē semꝑ pctm̄. q2 nō po
test semꝑ ab hoie vitari. Vn̄ dic̄ Gre
go. iij. moral. Quia ꝑ esum voluptas
necessitati miscet. qd necessitas petat
⁊ quid voluptas suppetat. ignorantur
Et Aug. x. ꝯfes. Quis est dn̄e q̄ aliq̄n
tulum extra metas necessitatis cibum
nō sumat? Sed si q̄ ꝓpter ꝯcupiscen
tiam. id est. amorē ⁊ desideriū delecta
tionis q̄ habet in edendo ⁊ potando
excedat mensurā in edēdo ⁊ potādo.
hoc est gule. siue sit exterior suptio si-
ue sola interior volitio vel appetitio. ⁊
E semꝑ est peccatū. Secūdo ꝑncipali
ter videndū est que sint species gule.
Sunt aūt plures. Quinq; ponit glo.
⁊ Grego. sup illo Gen. xxv. vbi Esau
ait Jacob. Da mi de hac coctiōe rufa
Et sumūt ex. xxx. moral. Et oēs sunt
ſm omissionē ⁊ defectū circūstantiaꝝ
principaliū q̄ requirunt in virtute ab
stinētie. Vnde ꝟsus. Pre. ꝓpe laute.
nimis. ardēter studiose. Prima est cū
ante debitā horā sumit cibus aut po-
tus sine rōnabili causa. ſ; solum ex in
ordinata ꝯcupiscētia ciboꝝ aut potu-
um. De talibus dicit aplus Phil. iij.
Quoꝝ de' vēter est. q2 ꝑmo querunt
regnū dei sui Regnū aūt dei eoꝝ esca
⁊ potus ē. Scda est qn̄ homo q̄rit lau
tiores ⁊ ꝑciosiores cibos. q̄s nō requi
rit supradicto sui corꝑis valitudo. nec
honestas stat' aut ꝑsone. ſ; h in eo cau
sat inordinat' amor delectatiōis q̄ in
talib' est. Sic filij israel Nūeri. xj. car
nes desiderabāt. ⁊ puniti sunt. Et Lu

ce. xvj. diues epulo epulabat q̄tidie
splēdide. Quo ꝯtra Seneca. Pala-
tum tuū fames excitet non sapores.
Tertia qn̄ hō ea q̄ in cibis aut potib'
sumēda sunt vult et appetit ea nimis
accurate preparari. frigēdo. assando.
elixādo. ⁊ ꝑ diuerso exquisita cōdimē
toꝝ genera. vt hoiez ad supflue sumē-
dum nō solū incidēt gustu ꝑ diuersos
⁊ delicatos sapores. ſ; etiam visu ꝑ va
rios colores. ⁊ olfactu ꝑ multimodos
odores. Sic fecerūt filij helij. j. Reg.
.ij. q̄ vt dicit magr̄ in hysto. scholasti.
anteq̄ adolerēt adipē. tollebāt ab of-
ferentibus crudā carnē. vt laute' sibi
ꝓcurarēt. Tales sunt sicut bestie ru-
minantes studiose. videlicet meditā-
tes de accuratis. Sed differūt ab eis
q2 bestie post cibū. isti aūt ante rumi-
nant. Quarta est qn̄ hō nimis in q̄nti
tate excedit in cibo vel potu plus su-
mēdo in q̄ntitate ꝙ̄ sibi necesse sit aut
cōueniēs. magis ꝓpter delectationē
se implēs ꝙ̄ reficiēs. Hec vna fuit cā
subuersiōis sodome. Vn̄ Ezech. xvj.
Ecce hec fuit iniquitas sororis tue so
dome supbia. saturitas panis ⁊ abun-
dantia ⁊ ociū ipsius ⁊ filiarū ei'. ⁊ ma
num egeno ⁊ pauperi non porrigebāt
Quinta. cū hō nimio desiderio ⁊ aui-
ditate victū quodāmodo vorat sic lu-
pus vel canis famelic'. Sic fecit Esau
Gen. xxv. Nā Jacob coquēte pulmē
tū. venit Esau lassus de agro dicens.
Da mihi de coctione hac rufa. Et seq
tur En morior. ⁊ sic accepto pane ⁊ lē
tis edulio vēdidit ꝑmogenita sua. Vn̄
dicit Augustinus. Melius est pisci-
bus vesci more domini ꝙ̄ lenticulam
more iumentoꝝ. Itē idem. Mallem
piscē comedere cū domino. ꝙ̄ lenticu
lam cum Esau. Sexta species est cū
quis nimis frequēter sumit cibū aut
potū. Hec fuit vna causa dānatiōis di
uitis Luc. xvj. quia epulabat q̄tidie

splendide. Sufficit eñi hoi sano q̃ nõ
est puer aut intẽtna labore ꝗui bis in
die sumere cibuz. aliter facere morem
porcoꝝ bestiaꝝ ẽ seruare. Est eñi pro
uerbiũ vulgare. Semel sumere cibuz
est diuinũ. bis humanũ. ter ꝛ vltra be-
stiaꝝ. Septima ẽ nouaꝝ incõsueta su
mere. Hec ẽ eñi cã quare ꝑm suã peri
odũ bestie diutius viuũt q̃ꝫ hoies q̃dẽ
viuãt quoꝝ periodus. id est. spatiũ vi-
te est ꝑm pš. in ipsis septuaginti anni
Si aũt in potẽtatib⁹ octuaginta anni
amplı⁹ eoꝝ labor ꝛ dolor. qꝛ hoies q̃dã
noua ꝛ icõsueta sumũt cibaria. bestie
ꝯo sp eadẽ vtvacca fenũ. Vñ Eccl. x.
Vis potẽtatus breuis vita. Octaua ẽ
q̃ñ hõ multis ꝛ varijs ferculis ꝛ poti-
bus vult vti. nõ ad sustentandũ nãm.
sꝫ ad irritandũ gulã. Sic fecisse videt
Assuerus rex gẽtilis Hester. j. de quo
facto cõuiuio solennissimo dicit. Bi-
bebãt qui inuitati erãt aureis poculis
ꝛ alijs atq̃ꝫ alijs vasis cibi inferebant.
Nona est cũ p̃ciosa vel sumptuosa ni-
mis q̃s pcurat nõ habẽs respectũ nisi
ad hoc q̃ sint magl̃ saporosa. Propt
q̃d dñs videt quinq̃ꝫ milibus nõ tara.
s̃ cõia in ista terra in qua fuerũt ꝓcu-
rasse. cũ de q̃nq̃ꝫ panibus hordeaceis
ꝛ duob⁹ piscib⁹ satiauit eos. Non eñi
legit q̃ potuz vini dederit. carnes aut
de pane triticeo. qꝛ cõib⁹ cõia sufficiũt
F ꝛ pl⁹ nõnũq̃ꝫ ꝓficiũt. Quo ad terciũ
pncipale dubitatur. q̃ñ gula pctm̃ sit
mortale vl' nõ. Rñ. ꝑꝫ Tho. vbi s̃. Qñ
hõ tm̃ amat ꝛ desiderat delectatiões
in cibis. vt ꝓpt eos ꝯseq̃ndos deũ ꝯtẽ
nit parat⁹ agere vel etiã agẽs ꝯtra di-
uina p̃ceptã vt hmõi delectatiões con
sequat. tũc est mortale pctm̃. qꝛ prepo
nit hmõi delectationẽ deo. Qñ vo q̃s
amat hmõi delectatiões plus debito.
citra tñ deuz. quia licet amet ꝛ deside-
ret plus debito hmõi delectatiões. tñ
nequaq̃ꝫ vellet ꝓpter eas agere contra
legem dei. tunc est veniale peccatũ. Et
hoc vult Aug. in ꝑmone de igne pur-
gatorij. vbi dicit. Quoties aliquis in
cibo aut potu plus accipit q̃ꝫ necesse
sit ad minuta peccata nouerit ptinere
Et hoc intelligit cũ ꝓpter amorẽ dele
ctationis hoc cõtingit quã plus debi-
to amat. licet citra deuz. Quãdo autẽ
gula quo ad potũ sit mortale patebit
statim. Ex premissis pꝫ q̃ gula est pec
catũ mortale quãdo ꝓpter crapulam
ieiunia ecclesie vel missa in diebus do
minicis vel magnis seu precipuis fe-
stis negligit. Secũdo possit esse mor-
tale. qñ consciẽtia alicui probabiliter
dictaret. q̃ comedere vel bibere vltra
talẽ mẽsurã eẽt destructio nature. vel
soluere ieiunium tali die. ꝛ comedere
tales cibos. eẽt contra preceptũ eccle-
sie. vel scãdalizaret notabiliter proxi-
mũ. Tertio posset esse mortale: quan-
do quis comederet vel biberet sine di
spẽsatione vel necessitate contra illud
q̃d vouit. Patẽt ista. quia in omibus
istis homo paratus ẽ facere cõtra dei
preceptũ ꝓpter gulam.

Capitulum. vj.

b Dictũ est in p̃cedẽtibus de vna
specie tpatie. videlꝫ de ꝑsimo
nia seu frugalitate q̃ est mode
rata sumptio vel subtractio cibi ꝑm re
ctam rationẽ. Jam dicẽdũ est de alia
specie. videlꝫ de sobrietate. que est vir-
tus disponẽs hominẽ ad habendum
se bene circa vsum potus inebriare va
lentis. De qua tria tangentur. Prio.
q̃ necessacia sit sobrietas. ꝛ quid sit vi
cium sibi oppositum scꝫ ebrietas. Se
cundo de filiabus gule. Tertio de re-
medijs videbit gule. tam quo ad par-
simoniã q̃ꝫ quo ad sobrietatẽ. Circa F
ad pmũ notandũ q̃ sobrietas est virt⁹
inclinãs hñtẽ vt dictũ est. vt vtat potu
tẽperare in q̃litate. in quantitate. ꝛ sic
de alijs. vt dictuz fuit in pmo ꝛ secun-

do notabili precedentis capituli. Et est virt⁹ multū necessaria eo q̄ visus moderatus hmōi maxime vini plurimū cōfert corpi ⁊ aīe. Et modic⁹ excessus multū nocet. quia sua famositate turbat caput ⁊ impedit visum rōnis. magꝭ q̄ excessus cibi. Vñ Ecci. xxxi. Equa vita hominibus vinū in sobrietate potatum. Et ibidem. Exultatio anime ⁊
B cordis vinū moderate potatū. Secūdo notandū q̄ ad moderate sumēdū potum quoq̄ exēpla inducūt. Primo abstinētia eoꝝ q̄ fuerūt ⁊ sunt extra fidē catholicā. Nam sarraceni ſm suam legē perpetuo abstinent a vino. Itez Hiere. xxxv. rechabite in veteri lege nunq̄ bibebāt vinū. Itē tertio illud qđ dicit Numeri. vj. Nazarei tēpore ꝯsecratōis sue nō bibebant vinū. vel aliud qđ inebriare posset. Quarto narrant hystorie q̄ karolus magnus non bibebat nisi ter in mēsa. Similit quinto legit̄ q̄ Ludouicus rex francorū in vase ex quo bibit habuit tempore Hūberti signū vsq̄ ad qđ ei ministrabat vinū. ⁊ residuū totū implebat aqua. Si tales gentiles iudei ⁊ reges moderate biberūt. q̄nta verecūdia est simplices xp̄ianos in potu excedere.
C Tertio notādū q̄ vinū multa mala facit abutētib⁹. Primo incitat ad libidinē Prouerb. xx. Luxuriosa res vinum. ⁊ sic ꝯtinētiā destruit. Scđo facit turbationē ad alios q̄ audaciā generat Ecci. xxxi. Vinū multū potatū irritationē facit. ⁊ sic pacē tollit ⁊ amicitiaz. Tertio facit blasphemare. Vñ sup illđ. j. Coꝛ. x. Siue comedatꝭ siue bibatis. dicit glo. Si vinolentia te in gurgites q̄scūq̄ laudes lingua sonet vita blasphemat ⁊ sic dei laudē tollit. Quarto facit fatue loqui. ij. Esdre. iij. Homies facit per taleta loqui. Et sic tollit linguā disciplinatā. Quinto vinum incitat ad vanaz leticiā. ij. Esdre. iij. Omnē mentē cōuertit in securitatem ⁊ iocūditatē ⁊ nō meminit omnē tristiciā. ⁊ sic tollit luctū qui ē q̄dā beatitudo vie. Sexto obscurat intellectū. Ecclesiastes. ij. dic Salomon. Vt animā meā melius transferem ad sapientiā. cogitaui a vino abstrahere aiaz meā. Sicut etiā Daniel. j. ⁊ Danielis. x. Daniel idem fecit. ⁊ sic tollit deuotionez. Septio apostatare facit interdum ad litterā religiosos ⁊ non ꝑseuerare. Vñ Ecci. xix. Vinū apostatare facit. ⁊ sic tollit ꝑseuerantiā. Quarto notandū q̄ circa potuz vini multa cōtingunt reprehensibilia. Primo in quātitate. Jo. j. Timoth. v. Modico vtere vino. Bern. Si tñ vobis placet autoritas apli de bibendo vinū. obsecro. ne tradatis obliuioni q̄ dicit. modico. Scđo in nūero ⁊ varietate vinorū. Nā in nobilissimo ꝯuiuio qđ apđ gentiles legit̄ habitū fuisse. Hester. j. nō legit̄ q̄ diuersa vina fuerint ministrata. ſꝫ vinū abūdans ministrabatur ibi. nō vina. Ibidē pmo. Tertio in q̄litate ꝑciositatis. Vnde vox pessimoꝝ. Sap. ij. dicit. Vino ꝑcioso nos impleamus. Quarto in actōe quo ad fortia vina. Ecci. xxxj. Q̄ꝫ sufficiēs ē homi vinum exiguū. id est. debile. Quinto in tempoꝝ vicib⁹ extraordinarie bibēdo peiores asinis q̄ certis vicib⁹ adaq̄nt̄. De his Prouer. xxiij. Cui ve: nonne his qui morant̄ in vino: Prefata oia indecētia sūt in seculari. ꝑsertim i muliere vel puero. peiora in clerico. ſꝫ pessima in religioso. Hec quidā de imoderantia vini sumpti dicta sunt q̄ contingere p̄nt in ebrijs. ⁊ etiā i nō ebrijs. sed ebrietas speciale malū est vicium. Et ſm Thom. scđa. ij. q. cl. capit̄ dupliciter. Vno modo ꝓut dicit quēdā d efectū homis. qui occidit ex multo vino. aut alio potu fumoso potato ex quo fit vt homo nō sit compos rōnis

Isto mō nō est culpa cum sit volūtaria. nemo eñ vult hmōi ebrietatē saltem p se vel solam. sed est defectus q̄dam culpam consequēs. Alio modo actum dicit. quo q̄s in hunc defectū incidit. vt est interior volitio potatōis immoderate. aut est ipsamet exterior potatio imoderata ⁊ inebriās. Et pōt ista ebrietas cōtingere tripliciť. Primo q̄ homo nesciat potū esse imoderatū ⁊ inebriare potētē. q̄r forte ignorat fortitudinē vini ⁊ credit se tāto indigere potu ⁊ sic inebriať. sic de Noe videť eē factū Gen. ix. Et hodie ꝯtingere posset. vt siq̄s in itinere pegrinando multū fatigat⁹ ⁊ calefact⁹. nesciēs fortitudinē vini ill⁹ terre biberet in q̄ntitate q̄ntum crederet se indigere. ⁊ tñ ꝓpter nimiā fortitudinē vini quā oīno ignorat inebriať aliq̄liter. Silr ꝯtingere posset de aliquo simplici q̄ putaret se debile vinū bibere qd tamē sibi p industriā fortivino lymphatū eēt. eo penitus ignorāte. ⁊ sic pōt eē ebrietas sine pctō. p̄cipue si nō ex aliq̄ negligentia hoīs contingat. Secūdo mō sic q̄ homo pcipiat esse imoderatū potum nō tamē estimat ipm inebriare potentē. ⁊ sic esse potest cum peccato veniali. eo modo quo supius dictū ē de gula. Tertio mō pōt ꝯtingere q̄ aliquis tñ pcipiat potū esse imoderatū ⁊ inebriātē. ⁊ tñ magis vult ebrietatē incurrere q̄ȝ abstinere. ⁊ sic ē peccatū mortale. quia talis volēs ⁊ sciēs priuat sensu rōnis. qd ē optimū hoīs. ⁊ sine q̄ nec virtutes opať. nec vicia declinat. Et h̄ vult Augu. in s̄mone de purgatorio vbi dic̄. q̄ ebrietas si sit assidua ē peccatū mortale. nō intēdēo p h̄ q̄ ebrietas fiat mortale p solā iteratione. s̄ ió q̄r non pōt eē q̄ hō assidue inebrietur quin sciens ⁊ volēs ebrietatē incurret dum sepe experitur fortitudinē vini ⁊
E suam habilitatē ad ebrietatē. Quo ad secundū principale notandū. q̄ q̄nq̄ȝ ponit Grego. xxxj. moral. filias. q̄ ex gule vicio generanť que etiā sunt cause vel occasiones alioꝝ multoꝝ malorū corpis ⁊ anime. Prima ē hebetudo sensus circa itelligibilia. Acies eñ rōnis obtundiť ⁊ hebetať p immoderatā ciboꝝ ⁊ potuū sumptionē ꝓpter fumositates inde surgētes ⁊ caput ꝑturbātes. Naȝ sicut fenestra obstructa limo obtenebrať. sic intellect⁹ cibis ⁊ potibus obscurať. Secunda ē inepta leticia. Cū eñ p immoderātiā cibi ⁊ potus quasi sopitum est rōnis gubernaculum. tunc sequunť vt plurimū multe deordinationes in appetitu ⁊ male iordinate passiones. ⁊ specialiter vaga quedaȝ leticia ⁊ inepta. Tertia filia ē multiloquiū p qd intelligi pōt inordinatio locutōnis siue q̄ ad supfluitatē verboꝝ. siue q̄ ad honestatē eoꝝ. vtrūq̄ȝ eñ oriť ex inordinata sumptiōe ciborū ⁊ potuū. Vñ Greg. in pastorali. Nisi gule deditos immoderata loquacitas caperet. diues ille qui epulatus quotidie splēdide dicit in lingua graui⁹ nō arderet. Quarta filia dicit scurrilitas. id est. q̄dam leuitas in exteriorib⁹ motib⁹ ⁊ gestibus. siue q̄dam iocularitas q̄ risum mouere solet vt dicit glo. Eph. v. Unde dicit Gregorius omel. de diuite epulone. Prima male cōuiuātib⁹ culpa fabulať loquocitas. loquacitatē q̄ȝ ludendi sequiť leuitas. Scribiť eñ. Sedit populus manducare ⁊ bibere ⁊ surrexit ludere. Quinta filia est immundicia corporis que potest attēdi s̄m inordinatā emissionē q̄rūcūq̄ȝ supfluitatū. ⁊ maxie sems. aut pvomitū. Sequunť etiā alia plura mala aīe ⁊ corpis ex gula. Primo auaricia. q̄r plures fercula volētes h̄re vel delicata victualia facilius conanť p phas ⁊ nephas acq̄rere. tpalia. Vñ Hiero. Delitie ⁊ epu-

larum varietas auaricie fomēta sunt. Scdo sequit luxuria. Vn̄ Hierony. Q̄diu Eua in paradiso abstinuit. vir go fuit q̄cito p̄ceptū abstinētie viola uit corruptionē sensit. Tertio ira ⁊ in uidia. Vn̄. ij. Reg. xiij. Absolon fecit cōuiuiū ⁊ interfecit fratrē suū Amon cū temulent⁹ eēt vino. Quarto p accī diā requiez p̄stat demonib⁹. Jō legio demonū. dixit Mar. v. Mitte nos in gregē porcoꝝ. q̄d dn̄s p̄misit eis in si gnū q̄ gulosi sūt. fm glo. demonū ha bitacula. Quito grauat sp̄m ⁊ ab omī deuotione deijcit. Vn̄ Luc. xxi. Atte dite ne grauent corda vr̄a crapula et ebrietate. Crapula aūt ē cruda epula q̄n tm̄ de cibo sumit q̄ calor naturalis nō sufficit ad eius decoctionē. Sexto sequit corp̄is infirmitas. imo infirmi tates plures. Jō Eccl. xxxvij. In mul tis em̄ escis erit infirmitas. Septimo sepe mors sequit. Vn̄ ibidez. Propt
F crapulam multi perierūt. Quo ad tertiū principale notandū. q̄ ɔtra gu lam sunt plura remedia. Primū ē ser mo diuius. Hoc dat dn̄s Matth. iiij. dicēs diabolo de gula tēptanti. Non in solo pane viuit hō. ſ3 in omī verbo q̄d p̄cedit de ore dei. Ad lr̄am em̄ fre quēs sp̄ualis cibi studiū gulā restrin git. Secūdū est moderata occupatio. Vn̄ Prouerb. xxi. Desideria occidūt pigrū. noluerunt em̄ q̄cq̄ man⁹ eius operari. tota die ɔcupiscit ⁊ desiderat. Ad litterā nāq3 aures ociosi desiderāt rumores. oculi vanitates. ⁊ os gulosa Tertiū est elongatio ab his q̄ dant oc casionē excedēdi i cibo ⁊ potu. Sicut sunt delectabilitas. varietates vel ni mietas ciboꝝ. Fugere em̄ i vicio gule sic luxurie victoriosuz ē. vn̄ Gen̄. iij. dr̄. Mulier vidit lignū q̄ bonū eēt ad vescēdū ⁊ pulcrū oculis aspectuq3 de lectabile. tulit d̄ fructu ill⁹ ⁊ comedit Quartū ē ɔsiderare freq̄nter q̄lis p⁹ mortē caro sit futura. Hō docet Gre go. dicēs. Nihil adeo valet ad domā duz carnis desideria. sic cogitare q̄lis sit futura mortua. Quintū ē meditatio eterne cene quā nō vel tarde gusta bunt q̄ in prandio hui⁹ seculi se siliq̄s porcoꝝ reficiunt. Sic etiā cenā eiusde gustare neq̄t q̄ in prandio se repleuit. Vn̄ Matth. v. Beati q̄ esuriūt ⁊ siti unt iusticiam. q̄m ipsi saturabunt. Si beati q̄ esuriunt. q̄ beatiores q̄ satura bunt. Sextū est cōsideratio maloꝝ q̄ gula facit i secūdo mēbro tactoꝝ. Naz triplicē infert mortez culpe. corp̄is. ⁊ eterne dānatiōis. Vn̄ Job. vi. Gusta re q̄s poterit q̄d gustatū affert mortē Nā sicut cū prudēdissima mēsura su mit medicina vel tiriaca. sic sumi de bēt discretissime victualia. Septimū est ɔsideratio penurie xp̄i in sex mem bris suis. Thren̄. iij. Recordare paup tatis ⁊ trāsgressiōis ⁊ fellis. q̄ ad p̄mū Quis etiā q̄ ad alterū cogitare posset pauperū p̄ victu sollicitudines. labo res. modicitates. ⁊ exiguitates q̄s pa tiunt captiui. mēdici. vidue. ⁊ dī ami ci. Octauū ⁊ optimū ē dei grā. Vn̄ q̄ laborat ꝯ gule vicio dz orōnib⁹ insta re. Jō Job. iiij. Qui biberit ex aqua quā ego dabo ei nō sitiet ineternū. Et Heb. xiij. Optimū ē grā stabilire cor. nō escis q̄ nō p̄fuerūt ābulātib⁹ i eis.

Capitulum. vij. De abstinentia ⁊ ieiunio.

De abstinētia ⁊ ieiunio tria sūt nūc vidēda. Primo q̄ sunt vti litates cōsequētes ieiuniū ⁊ q̄ mala sequnt nō ieiunātes. Scdo q̄ te neant ad ieiunāduz. q̄n ⁊ q̄lit. Tertio de potētia abstinēdi in hoīe. Circa A ad p̄mū nōndū ē. q̄ ieiuniū fm Tho. in. iiij. dist. xv. ē p̄simonia vict⁹ abstinē tiaq3 ciboꝝ. Primū sc3 p̄simonia vi ctus sp est necessaria ad v̄tuosuz actū habendū in sumēdo ⁊ app etēdo cibū

Sed scdm scz abstinētiā i certis cibis ⁊ potib⁹ certis horis nō semꝑ necesse est seruare. ꝫ qñ ieiuniū indicit. vt postea dicet. Scdo notādū ꝙ qntuplex ieiuniū seu abstinētia est. scz nature ꝓ sacramēto eucharistie in sano necessariū. Scdm ē spūale. videlicet abstinere a vicijo. fm Hiero. etiā ad electionē demonū necessariū. Tertiū est merorꝭ. vt discipuloꝝ xpi i triduo mortis xpi. Et etiam alioꝝ qbus dulcedo spūalis subtrahit. Quartū est gaudij vt discipuloꝝ xpi in eius ꝑsentia ⁊ deuotorum in pñtia ꝯsolatiōis spūalis. Quintū ē ieiuniū ecclesie. quo tm̄ semel certa hora ⁊ certis cibis qs abstinet. ⁊ qs est fructus. de hoc solū est ad

B ꝓpositum. Tertio notandū ꝙ gulosi qdam dicunt ieiuniū minimū ṽtutis esse actum. Quo ꝯtra fm Tho. in .iiij. dis. xv. fructus duodecim ⁊ vtilitates ieiunij in sūma ponit. Prim⁹ est diminutio fomitꝭ quē ab Adam ⁊ parentibus ꝯtraxim⁹. ꝗ licet pctm̄ nō sit. tñ valde inclinat ad pctm̄ nisi ieiunijs ⁊ alijs opibus virtuosis sibi resistat. Hic fomes ignis est virtutū opa destruēs. si ligna ciboꝝ ⁊ potuū inordinate sibi ministrant. Jō apl's ait. j. Coꝝ. .ix. Castigo corp⁹ meū ⁊ in fuitutē redigo. ne cū alijs ꝑdicauerī. ipse reprobus efficiar Castigat etiā ⁊ domat corpus vt fuiat aie facilit. ⁊ vicijs nō lasciuiat. Scds ē deletio pcti. qꝛ em̄ ait Greg. Caro leta nos traxit ad culpā. afflicta ducat ad veniaz. Jō filij isrl' ꝓ pctis ieiunauerūt. Judic. xx. Terti⁹ est acqsitio ṽtutū ⁊ augmētatio. Nūqꝫ em̄ tpantie ṽtutē obtinemus nisi tpate ꝑ abstinētiā iteratis actib⁹ insudem⁹. vt dic phs l. iiij. eth. ⁊. ij. Domato etiā corpe facilit seruit spūi ad ṽtutes. obedit etiā in hꝫ eccl'ie. ⁊ sic meremur ꝑ obediētiā. Quart⁹ est corpalis dotis i patria augmētatio. Corp⁹ em̄ resurgēdo erit lucidū. subtile. impassibile. ⁊ agile. ⁊ in corpali pulcritudinē ⁊ alijs silibus vn⁹ erit alijs excellētior Sic aūt q sunt xpi. corp⁹ suū crucifixerunt cū vicijs ⁊ ꝯcupiscētijs ieiunādo Gal'. v. verisimilit erunt excellētiores in talib⁹ dotibus q sunt accidētale ꝑmiū. Dn̄ aplus. j. Coꝝ. iij. Unusqsqꝫ accipiet ꝑpriā mercedē fm suū laborē Quītus ē mētis eleuatio. vt pꝫ i Helia q post ieiuniū qdraginta dierū vidit visionē magnā. iij. Reg. xix. Jeiuni em̄ ad litteraz intellectu acutiores sunt. qꝛ ꝑ gulā aia corpi nimiū imergitur. que ꝑ abstinētiā ad supna eleuat. Sic videm⁹ ꝙ fm phm aues paucaꝝ carniū apti⁹ ⁊ alti⁹ volāt ⁊ vidēt. Et illa qnqꝫ tāgunt in ꝑfatiōe. Qui corpali ieiunio vicia cōprimis. q ad pmū ⁊ secundū. mentē eleuas q ad qntū. virtutē largiris q ad tertiuz. ⁊ pmia q ad quartū. Sextus ē corpis sanitas. Dn̄ Hugo de scō victore. Natura hūana in modico ꝯtenta ē. ꝯsuetudo ṽo multa addidit. ⁊ voluptas plurima aggregauit. Et ad litterā ieiunātes saniores sunt q̄ꝫ diuites crapulosi. in qbus naturalis ignis tot victualia nō valens cōsumere cito sic materialis ignis extinguit. Septim⁹ est satisfactio notabilis ꝑ pctō. Sicut. j. Reg. vij. filij isrl' qui offenderāt dominū ieiunauerūt. dicētes. Tibi peccauim⁹ domine scilicet eligēdo regē. Rōne cuius est pars penitentie ipsa abstinentia. Et ceteris parib⁹. tāto plus de purgatorij pena minuit. qnto plus ipsuz corpus ledit. Octauus est ꝙ ieiuniū ⁊ abstinentia est ad cautelā ꝑ peccatis futuris. Puniti em̄ citius recordant ne offendant de futuro q tam penalit puniti sūt de pterito, vt patuit Jone. iij. in ieiunio niniuitarū a rege instituto. Nonus ē. qꝛ ꝑ ieiuniū fit determinatio tpis qdā. vñ beatus Greg. dic in omel'. Ductus ē

Jesus in desertū. Dignū3 enī est vt q̄ tot dieb⁹ vltra semel refici possum⁹ in corpe etiā abstineam⁹ interdū a corpalibus vt recreemur in mēte. Decim⁹ est ꝙ ad sacramēta pparat vt fructuosius sumant. Jō tota q̄dragesima ieiunat vt in die pasce deuote cōicetur. Propt̄ qd̄ etiā eccl'ia pcedit a nō ieiuno sine nccītatis articulo nullū debere cōicari. Vndecim⁹ est ꝙ p ieiuniū xp̄o passo multū ꝯformamur q̄ sicut ad horā nonā in cruce est p nobis passus. sic nos ꝓpt̄ eū vsq3 ad eādē horam nos cruciādo ieiunemus. vt dic̄ Tho. in. iiij. dis. xv. Duodecim⁹ ē ꝙ facili⁹ p nobis ⁊ alijs ea q̄ petim⁹ a deo obtinem⁹. Sic daniel oratur⁹ ieiunauit Danielis. x. ⁊ sancti multi. Qd̄
C aūt ieiunia ab eccl'ia istituta sint rigide obseruāda ad hoc multa inducūt. Primo ritus iudeoꝝ q̄rundā q̄ adeo rigide fuabāt suas abstinētias vt potius mori eligerēt ꝙ̄ abstinētiā idictā soluerēt. vt pat3. ij. Machab. vj. ⁊. vij. Q̄ta ḡ verecūdia est xp̄ianū tpe gr̄e faciliter soluere ieiuniū. Scd̄o q2 nō inuenit̄ aliquod peccatū hūanū grauius punitū ꝙ̄ fractio abstinētie imposite. vt pt3 in pmis parētib⁹ Gen̄. iij. Q̄ta ergo pena infligēda est faciliter abstinētiam non seruātibus. Jō Zach. xiij. Adam exēplum meum ab adolescētia mea. Tertia abstinētia mlt̄os malos h3 impugnatores. Eā caro impugn̄t. Itē creature visu pulcre ⁊ ad vescēdū suaues. Itē diabolus. vt pt3 in xp̄o ⁊ pmis parētib⁹. imo ipa3 impugnat rō qd̄ est maximū. q̄ facile cōtra eā repit multa argumēta. Itē societas hominū. Ideo tanto Ꝟtuosior est act⁹ abstinētie. q̄nto plures h3 impugnatores. Vn̄ ps̄. Viriliter agite ⁊ cōfortet̄ cor vr̄m oēs q̄ speratis in do
D mino. Secundo principaliter magis in speciali videbit̄ q̄n̄ sit pceptū ieiunare ⁊ abstinere. q̄liter teneamur ieiunare. ⁊ an ieiuniū sit dispensabile. De pmo fm̄ Tho. scd̄a. ij. q. cxlvij. ieiuniū cadit in cōmuni sub pcepto legis nature. Primo inq̄ntum ptinet ieiuniū ad necessariā cohibitionē a peccato. Scd̄o inq̄ntum ptinet ieiunium ad satisfactionē i penitētia. ⁊ sic cadit sub pcepto diuino. sc3 ꝓut iniūctū ē in penitētia simplicit̄ ⁊ sic est ps sacramēti. Tertio cadit sub pcepto eadem abstinētia inq̄ntū p cibū aliq̄ ē ꝓbabiliter q̄s sanitate corpis ⁊ vita pnaret. Quarto cadit sub pcepto legis diuine q̄n̄ q̄s vouit ieiunare. Quito sub pcepto eccl'ie cadūt ieiunia ab eccl'ia instituta. ⁊ pcipue ieiuniū q̄dragesimale. q̄ttuor tēpoꝝ. vigiliarū oim aploꝝ. pter vigilias. Johis euāgeliste. ⁊ Philippi ⁊ Jacobi. ⁊ ꝯsimilia ieiunia q̄ ab eccl'ia istituta sūt. vl' p gn̄ali ꝯsuetudine eccl'ie tāq̄3 ieiunia necessario obseruāda approbata sūt. Ista cadūt sic sb̄ pcepto ꝙ q̄ ea sine nccītate ⁊ legitima cā trāsgredit̄ peccat mortalit̄. modis immediate p sctm̄ Tho. expmendis. Vn̄. j. q. vij. si q̄s omnē eccl'iasticā traditionē scriptā vl' nō scptā violat. anathema sit. Nullus nisi p mortali anathematizat̄. Et Tho. vbi pus dic̄. ꝙ si q̄s autoritatē legislatoris ꝯtemnit pceptū eius trāsgrediēs ex ꝯtemptu. vl' si q̄s transgredit̄ hoc mō ꝙ impediat̄ finis quē intēdit legislator. tunc peccat mortaliter. Si aūt aliq̄s ex aliqua rōnabili cā statutū nō fuet. pcipue in eo casu in q̄ legislator si pn̄s eēt decerneret nō eē seruādū. tal' n̄ peccat mortalit̄. Et in scpto sup. iiij. dis. xv. dicit. Intētioni legislatoris obuiat q̄ ex cō- E
temptu vel sine aliq̄ rōnabili cā ordinationē nō seruat. Si autē in aliquo casu ordinationē nō seruat in q̄ ꝓbabilit̄ credi pōt si legislator adesset eū3 obligari nō vellet, talis nō est reputā-

q̃uis trãsgressor p̃cepti. Et ideo nõ est ne
cessariũ q̃ quicũq̃ aliquẽ diẽ ab eccle
sia institutũ ieiunare omittit q̃ morta
liter peccet. Põt enĩ hoc aliq̃n oĩno si
ne pctõ ptingere. Aliq̃n aũt sine mor-
tali cũ veniali. qd intellige q̃n rõnabi-
lis causa subest. Aliq̃n aũt cũ mortali
et hoc s̃m diuersas occasiões quibus
homo ducit̃ ad ieiuniũ frangendũ. s̃
Tho. Cõcordat Pe. de pa. in. iiij. di.
xv. dicẽs. Ieiuniũ ecc̃lie cadit sub iu
re positiuo. vñ eius transgressio sine cã
est pctm̃ mortale. vt in Adã. Et olim
anima q̃ se non affixerit videlz Exo.
xij. abstinẽdo a fermẽtato peribit de
pp̃lo suo. Qñ aũt fractio est cũ causa
nõ ex toto sufficienti. est veniale. vt de
his qui legunt matutinã in completo
rio. Qñq̃ simpliciter nulla culpa est.
E vt in necessitate. Quomodo aũt ie-
iunare teneamur. notãdũ s̃m eundẽ.
q̃ ieiunium tripliciter põt solui. Pri-
mo qñ quis comedẽdo etiam semel p
totaz mensam irascit̃ male vel gulose
comedit p totũ. vel hmõi facit qd est
contra virtutẽ temperantie. Scdo qñ
quis etiã semel comedẽdo. non conti
nue. s̃ in parte excedit peccãdo. vt ĩ si
ne gulose comedẽdo. vel in parte ira-
scẽdo et pro tãto solũ p̃dit ieiuniuz nõ
pro toto. Tertio qui die qua ieiunant
circũstantias necessarias violant. Ie-
iuniũ enĩ dz fieri cũ septẽ circũstantijs
Prio. vt q̃s die ieiunabili vltra semel
nõ comedat ea p que al's mãducatio
solet cõpleri. An aũt peccet totiẽs q̃s
mortaliter quotiẽs die ieiunabili plu
ries q̃ semel comedit sine rõnabili cã
Quidã dicũt q̃ sic. Alij q̃ non. Tu tñ
tene s̃m Aug. certum et dimitte incer
tum. Hoc tamẽ certũ est s̃m vtrorũq̃
opinionem. q̃ pctm̃ ex pluralitate co
mestionũ amplius potest grauari. vt
plus peccet q̃ die ieiunabili quater co
medit q̃ q̃ ter. ceteris paribus. qz sta-
ret q̃ quis hora p̃ma diei comedat fi-
cus cũ modico pane. et sic secunda ho
ra. tertia. quarta et q̃nta. et sic q̃nquies
comedat modicũ semp. Alius vo co
medat post prandiũ. et in cena eandez
cenã vsq̃ in crastinũ protelando in ci-
bis et potib9. Apparet q̃ secũdus plus
peccet q̃ p̃mus. qz secũdus plus pra
intẽtionez legislatoris facit q̃ p̃mus.
qz p̃mus plus lasciuiam corpis repri-
mit qd intẽdit legislator q̃ secũdus fa
ciat. Scdo nõ debz ieiunãs horã prã-
dij p̃uenire notabiliter sine cã rõnabi
li. Est aũt hora prãdij in ieiunio eccle-
sie alicubi duodecima. Alicubi forte
aliter s̃m cõsuetudines varias a maio
ribus p̃latis bñ approbatas. In p̃mi-
tiua tñ ecc̃lia fuit hora nona diei. que
est secũda hora post meridiẽ. qz ptũc
s̃m plures doctores videt̃ p̃mo xp̃m
mortuũ fuisse in cruce. in cuius recõ-
pensam nos cruciamur ieiunio. in q̃-
dragesima tñ strictius videt̃ ieiuniuz
eẽ seruãdũ. Vñ in calcedonen. pcilio
sic dicit̃. In q̃dragesima nullaten9 cre
dẽdi sunt ieiunare. q̃ ante mãducaue
rint q̃ vespertinũ celebret̃ officiuz. qd q̃-
dragesimali tpe post nonem dicit̃. Et
de cõse. di. j. Solẽt plures q̃ se ieiuna
re putãt in q̃dragesima mox vt signũ
audierint ad horã nonã mãducare. q̃
nullatenus ieiunare credendi sunt. si
ante manducauerint q̃ vespertinũ ce
lebret̃ officiũ. Cõcurrenduz est enĩ ad
missas. et auditis missarũ solẽnija. ve-
spertinis officijs. largitis elemosynis
ad cibũ accedendũ est. Si quis vo ali
qua nccitate pstrict9 fuerit vt ad missã
venire non valeat estimata vespertina
hora et cõpleta orõne sua. ieiuniũ sol-
uat. s̃ ibi. Addit Tho. in. iiij. de hora
ieiunij. Horã ieiunij i comedẽdo nõ
oportet stricte psiderare. s̃ sufficit gros
sa estimatio. s. q̃ sit circa horam debi-
tam. nec multũ nocet si ex aliqua cau

sa illa hora aliquātulū pueniat. vel si
forte ꝓpt infirmitatē vł etatē vel aliqd
hmōi tali hora comedere cederet ali-
cui i magnū grauamē. eēt cū eo de ie-
iunio dispensandū. vel vt aliqntulum
pueniret horā. Pe. de pa. etiā dic̄ ꝙ ie
iuniū frāgit nōbili hore anticipatiōe
sine cā. Dico nōbili. nō de illa q̄ vocat
spēs gule. Dico etiā horā nonā oi tpe
Tardius tn̄ dz edi i quadragesima q̄
in alijs ieiunijs. In q̄dragesima ergo
post officiū vesp̄aꝝ an̄ horā vespertinā
nō licet edere. Ex q̄ cōstat ꝙ hora no-
na trāsit sic̄ in alijs ieiunijs. Post of-
ficiū em̄ none an̄ horā none . dū tamē
cōstat horā sextā transisse vel esse. hec
Pe. Vocāt aūt doctores pnoiatī ho-
ram sextā meridiē. Tertio fm Tho.
vbi pus i sūma ⁊ scripto. Esus carniū
generalit in oi ieiunio ꝓhibit⁹ est. Rō
est. q2 generaliter mag' est delectabilis
⁊ ad humorem luxurie magis ceteris
opat. Cōcordāt Inno. ⁊ Hostieñ. Vñ
etiā in sexta feria necessario ē abstinē-
dū a carnib⁹ ⁊ etiā i sabbato. fm quo-
rundā cōsuetudines. In q̄dragesima
vo interdicunt vniuersalr oua ⁊ oīa la
cticinia. In alijs aūtē ieiunijs circa
hec comedēda vel dimittēda diuerse
ꝯsuetudines existūt apđ diuersos. q̄s
q̄sq; obsuare dz fm morē eoꝝ int q̄s
cōuersat. Vñ Hiero. loquēs de ieiu-
nio dicit. Vnaqueq; ꝓuincia abūdat
in suo sensu. ⁊ p̄cepta maiorum leges
aplicas arbitret. Sed nunqd diebus
ieiunioꝝ pōt q̄s de castore comedere.
Rñ. Guil. in rōnali. par. vj. ca. de diu
ca. iij. aduētus. Cū quidā pisces sint
hñtes ex vna pte formā quadrupedis
animalis. ⁊ ex altera piscis. vt biuer⁹.
in ieiunijs pñt comedi. ex pte q̄ pisc'.
ex alia vo minime. hec ille. Tn̄ dil. iiij.
denicq;. dicit sic de ieiunio. Nequaq;
sumptuosiora marinarū beluarū. id
est. monstruoꝝ ⁊ cetus cōuiuia prepa-
ret. Quarto circa vsum istoꝝ ciboꝝ
que al's cōiter nō sumunt vt electuari-
orū ⁊ specieꝝ sic q̄s se debz habere vt si
modicū sumat. nō tn̄ in hoc dz exorbi
tare. videlz ꝙ querat solū delectatōez
in eis. vł multū sumat. Vñ fm Tho.
in. iiij. Sumptio electuarioꝝ modica
etiam ad delectatōnē ieiuniū ecclesie
nō soluit. Quāuis hō possit totaliter vel
in pte ex hoc meritū ieiunij pdere vel
etiā mortaliter peccare si sit immode
rata libido. nō tn̄ est trāsgressor p̄cepti
ecclesie nisi in fraudē sumeret . aut si
eis q̄si alijs cibis vteret ad famem ex-
tinguēdā. Per electuaria em̄ vt in sū-
ma dic̄. nō soluit ieiuniū. sic̄ nec p ali-
as medicinas. nisi q̄s i fraudē electua-
ria sumat in magna q̄ntitate p modū
cibi. Quinto in potu nō dz q̄s exorbi
tare. Nam vt Pe. de pa. dicit in. iiij. ⁊
Tho. in. iiij. pot⁹ etiā an̄ ⁊ post nō sol-
uit ieiuniū nisi in fraudē fiat. Qd̄ aūt
dī ꝙ pot⁹ nec an̄ nec post soluit. illud
intelligo dicit Pe. q̄n nō ꝯficit ex illis
que ꝯsueuerūt sumi in cibū. vt potus
ceruisie. Qn̄ aūt pot⁹ cōficit ex illis q̄
ꝯsueuerūt sumi in cibū. vt in amigdo-
latū brodiū. ⁊ hmōi. que etiā ante i ci-
bum sumunt. secus forte est vt in pur
reta. hec ille. Et Alb. li. de. iiij. co. eius
tenet ꝙ potus an̄ prādiū sumptus sol-
uit ieiuniū. Innoc'. tenet ꝙ n̄ ꝓpt cō-
suetudinē. Pe. de pa. vbi pus addit.
Sicq̄s nō ꝓpt famē vel voluptatē. s; ti-
more ne deficeret p inanitate. ficū aut
purretā aut aliqd hmōi prelibaret p
modū medicine. sic nō est fractū ieiu-
niū. Sexto dz ieiunās locū ⁊ terrā F
cōsiderare in qua forte vult ieiunium
soluere. Vñ dicit Pe. de pa. vbi pus.
Si consuetudo est in aliq̄ diocesi ꝙ ie-
iunet certo die. illi de diocesi tenēt ie-
iunare sicut tenentur si epūs indice-
ret. Rō: quia consuetudo rationabilis
⁊ p̄scripta obligat. dis. xij. ca. illa. Et

hoc intelligo quo ad indigenas. non
aũt sic faciũt ꝯsuetudinẽ ribaldi ꝛ ma
li licet plures sint nũero q̄ nec cetera
ieiunia obseruãt. qꝛ non est consuetu-
do ratione obtẽta. ß corruptela. Alie-
nigene vo si veniũt animo inhabitã-
di ligant etiã ieiunio cõsuetudinario
sicut ꝛ scripto. hec Pe. Si aũt solum
transeũt p terrã. turissimũ esset vt ser-
uarent ieiunia terre ꝓprie ꝛ aliene. Et
sm prefatũ doctorẽ tenent seruare ie-
iunia ꝓprie terre in alienis locis. Et si
ieiunia ꝯsuetudiaria aliene terre quaꝫ
ptransennt ieiunare nolũt. tamẽ tenẽ
tur non scandalizare bis comedendo
Unde publice non debẽt bis come-
dere. Ideo. j. Cor. viij. Si esca scãda-
lizat fratrẽ meũ. dicit aplˢ. nõ mãdu-
cabo carnes in eternũ. Ad illud est il-
lud qđ habet. dis. xij. illa. vbi Aug. in-
terrogatus p matre beatũ Ambro. q̄
respondit. Cuꝫ rhomã venio sabbato
ieiuno. cũ Mediolani suꝫ. nõ ieiuno
Sic ꝛ tu ad quãcũq3 ecclesiam veneris
eiꝰ morẽ serua si cuiq3 nõ vis eẽ scan-
dalũ nec quẽq3 tibi. Ex q̄ sunt versus.
Cũ fueris rome rhomano viuito mo
re. Cũ sueris alibi viuito sicut ibi. Se
ptimo debet a ieiunãte inspici tẽpus.
Nam sm Tho. in sũma. die dñica ie-
iunare nõ ꝯuenit. qꝛ dies ẽ leticie. Vñ
si q̄s tũc ieiunaret ꝯtra consuetudinẽ
populi xpiani faceret. q̄ pro lege sm
Aug. habẽda est. Addit Bonauen. li.
de euãgelica pfectione. Nisi valitudo
aliud reqrat vel familiaris instinctus
spũssctĩ aliud reqrat. Pe. pa. ꝛ Tho.
dicũt. q etiã in festo natiuitatꝫ dñi q̄s
ieiunare põt. vt ptꝫ in m̃ltis religioni
bus. ꝛ q̄ vouissent. plus tunc tenent.
Que dicta sunt đ ieiunio i aliena ter-
ra seruãdo. etiã intelligẽda sunt de ab
stinẽtia a carnibꝰ vel lacticinijs ne scã
dalizet q̄s. Vñ ex. de obser. ie. c. expli
cari. dicit. q in festo natiuitatis xpi si
in sexta feria venerit a carnibꝰ abstine
re tenent q̄ ad hoc obligant voto vel
regulari obseruãtia. Et q etiã hi non
sunt rephendẽdi q̄ ꝯtunc ob deuotio
nem voluerint abstinere.

Capitulum. viij.

Ed adhuc querit. q̄ teneant ie
iunare ꝛ quãdo in ieiunio di-
spensari possit ꝛ q̄s. Ubi no A
tandũ sm Dur. Tho. ꝛ Pe. de pa. q
nullus autoritate sua debet soluere ie
iuniũ. qꝛ nullus est iudex in sua cau-
sa si cõmode hẽre põt recursũ ad supe
riorẽ suũ. Et sm Hosti. nõ sufficit licẽ
tia simplicis sacerdotis si põt haberi
eps. Alias si non põt cõmode haberi
eps. põt curatꝰ dispẽsare. Cũ in sũma
Tho. addit. In talibꝰ recurrendũ est
ad superioris dispẽsatõnẽ. nisi forte vbi
ita ꝯsuetũ est q ex hoc ipso q plati dis
simulãt ãnuere vident. Sunt autem B
quinq3 cause pncipales rõnabiles ꝛ le-
gitime ꝓpter q̄s põt q̄s dispẽsare i ie-
iunio vel in ꝯueniedo horã. vel in co-
medẽdo aliũ cibũ q̄ ieiunãtes sortes
ꝯtunc comedãt. Et sũt. Etas. infirmi
tas. necessitas. labor. ꝛ misteriũ. Pri-
ma causa est etas. Vñ sm Tho. vsq3
ad finẽ vigesimipmi anni non tenent
ieiunare iuuenes. qꝛ indigẽt vt pluri-
mũ añ illud tẽpus de nutrimẽto. du-
plici de causa. videlꝫ vt nutriãt. ꝛ etiã
vt crescãt. tñ infra pdictuꝫ tps decẽs ẽ
vt ad aliquam abstinentiã se exerceãt
plus ꝛ minꝰ sm modũ sue etatis. Sꝫ
qꝛ q̄nto ad terminũ pdictũ appropin
quat. tãto virtꝰ nãe magis roborat ꝛ
augmentũ tardiꝰ pcedit. cũ in pmis
quinq3 ãnis ꝯueniat puer ad medietatẽ
augmẽti. vt pħs dic. Iõ sm q magis
appropiquãt ad pdictũ terminũ sunt
eis ieiunia magis cõmensurãda. dicit
Tho. Idẽ credit tenẽdũ de senibꝰ val
de ꝓpt debilitatẽ vtutꝫ digestiue. si tã
ta sit q nullo mõ pñt digerere tm ci-

bum vna digestione q̄ntitas sufficeret ad ↄseruationē nature. Pluriū etiaꝫ terraꝝ ↄsuetudo hꝫ ꝙ i ieiunijs ꝑfatꝭ vsqꝫ ad septēniū. pueris dant oua ꝛ lacticinia. dicit quidā doctor. Secunda causa est infirmitas vel debilitas. ꝙ autem dicit. decretal. Debilibus ꝛ infirmis nō ꝑiudicet. Dic̄ Pe. pa. in. iiij. Intelligit nō ipso iure. ꝫ dispēsatiue. Vn̄ nō dicit. ꝙ tales ñ ligent. ꝫ ꝙ eis non ꝑiudicet. Debet aūt esse euidēs infirmitas. Unde etiā canones ꝑmittunt necessitate exigēte cum infirmis in esu carnium dispēsare. ex̄ de obser. ieiu. consiliū. Et videt ꝙ etiā debiles qui non possunt tm̄ comedere vna vice ꝙ natura ↄseruet. non teneant stricte diu saltē ieiunare eadē rōe q̄ supra de etate dictum eū. Iste casus contingit ꝫ in paucioribꝰ. Pro q̄nta aūt ifirmitate vel debilitate solui possit ieiunium ab infirmis vl' debilibꝰ. arbitrio boni viri potius limitandū est q̄ per aliquā doctrinā generalē. vt dicūt doctores. De mulieribꝰ pregnātibꝰ ꝛ nutricibus. si timeat ꝓbabiliter de periculo earū si ieiunauerit de fetu in vtero. vel de puero adubera. nō solū possunt. ꝫ etiam tenent soluere ieiunium

C Tertia causa est euidens necessitas penurie nimie. q̄ pōt eē duplex. Una magne paupertatis. vt qñ aliquis cogit hostiatim mēdicare. ꝛ nō pōt habere tm̄ de cibo ꝙ sufficiat ꝓ vna refectiōe ille pōt pluries comedere. alias si potest habere simul satis ꝓ vna refectione. tenet ieiunare. Cōcordat Tho. in scрto ꝛ in sūma. Et addit. ꝙ qñ q̄s ꝓpt̄ ꝑcedentē inediaꝫ ita debilitatꝰ esset ꝙ ieiuniū sustinere ñ posset. etiā excusat. Alia penuria posset esse ex magna carestia. vt si in q̄dragesima vl' in ꝑfatis ieiunijs nullus aliꝰ cibꝰ hr̄i posset. nisi carnes. vl' in exercitu. vl' alias. si nō posset simꝉ hr̄e cibū sufficientē. ꝫ solū successiue ꝛ interpellatim. In talibus casibus pluries comedēs. vel carnes edens a pctō mortali excusaret. q̄ tamē sufficiētiā carniū hr̄et. in tali casu ꝯm q̄sdam tenerent ieiunare. scꝫ tm̄ semel comedēdo.

D Quarta causa ē labor necessarius ꝛ pius quē hō vsqꝫ ad aliud tēpus differre nō pōt. ꝛ quē cogitur cū magna fatigatione ↄtinuare In tali labore nō tenent ad dicta ieiunia. maxīe q̄ nō sunt ita fortes ꝙ simꝉ possent ieiunare ꝛ laborare. Ex q̄ ptꝫ q̄d teneant ꝑegrinātes. itinerātes. laborātes i vineis. agris ꝛ artibꝰ mechanicis. Vn̄ in. iiij. dic̄ Tho. Si sit talis peregrinatio q̄ posset sine incōmodo differre vꝫ ꝑegrinationē hō differre si simꝉ cū ea nō pōt ieiunare. Si aūt peregrinatio cōmode differri nō pōt. vl' q2 tēpus ieiunij hoiem in via ꝑoccupat. vl' q2 dies festus alicui iminet ad quē ex deuotiōe hō ꝑgere cupit. vl' q2 mora in penitētia ꝑiculū hꝫ spūale vl' corporale. pōt ꝯm dispēsationē sui ꝑlatis oibus ꝑdictis pensatis ꝑegrinari ꝛ ieiuniū soluere. Hoc tm̄ intelligitur de his q̄ labore itineris adeo affligūtur ꝙ simꝉ cū ieiunio itinerare nō pn̄t Nec obstat ꝙ ꝑceptū debet ꝑponi cōsilio. q2 intētio hmōi ꝑceptū dātis nō est alias piasꝛ magis necessarias causas excludere. Nec intentio maioris lucri nō necessarij laborātes corporaliter eos a peccato excusat si ieiuniuꝫ frāgunt. Nec illi iterū a pctō imunes sunt q̄ oparios cōducere nolunt nisi tali pacto vt ieiuniū soluāt. nisi forte causa sit necessaria q̄ festinationē operis pro q̄ laborat exposcat. hec Tho.

E Quinta causa ꝑueniēdi cibū ē ministeriū. Vn̄ seruientes nobilibꝰ ad mēsam ꝓtrahētibꝰ. si ex causa necessaria ꝑueniāt aliq̄ntuliī horā comedēdi comedēdo ex toto. vel si ꝑlibāt modicum ne deficiāt in seruiēdo, ꝛ hoc fe-

clant positis iam mẽsis vel parũ aute
ita ꝙ ꝓpter cõtinuatione tp̃is totũ de-
beat repetari vna mẽsa. nõ credũt qui
dam doctores ꝙ peccẽt. sicut nec pec-
cent seruitores mediocriũ ꝑsonarũ q̃
surgũt de mẽsa dñoꝝ suoꝝ vt vadant
ad portandũ vinũ. vel vt portẽt exenia
ꝛ reuertẽtes iteꝝ comedũt. De regu-
laribus q̃ dñt legere ad mẽsam in refe
ctorio idez dicendũ sicut de seruitori-
bus nobiliũ. dũmodo hoc licẽtiati fa
F ciũt. Quo ad tertiũ ꝑncipale notã-
dũ. ꝙ multa virt⁹ abstinẽdi est in hoie
quã paucissimi experiũt. nisi corp⁹
suũ exerceãt ieiunijs abstinẽtijs ꝛ si-
milib⁹. Qd̃ pz p̃mo ĩ abstinẽtijs ph̃o
rũ paganoꝝ. Nã vt legit in vitis ph̃oꝝ
de Socrate. Socrates tam tẽperatus
fuit in victu vt fere ꝑ omnẽ etatẽ suam
infirmitate caruerit. ꝛ in peste q̃ athe-
nas vastauit illesus trãsiret. Itẽ cum
quosdã hospites tenui cena ꝓcurasset
ꝛ amicus eius ei hoc imputaret. Rñdit
Socrates. si boni sunt eq̃nimit ferẽt
si mali nõ ẽ curandũ. Itez docebat il-
los vitãdos ĩ cibo ꝛ potu q̃ vltra sitim
famẽq3 sedandã ꝓuocare se noscerent
Sic Carneides ph̃s. vt refert Valeri⁹
intãtũ cogitatõibus ꝛ studio inhesit.
vt ad mẽsam sedẽs. manũ ad mẽsam
porrigere obliuisceret. ꝛ famula quaz
loco vxoris habuit dextrã ph̃i necessa
rijs vsib⁹ appodiaret. ꝛ tñ p̃mo cẽtesi-
mo ꝛ decimo sue etatis anno viuẽdi ꝛ
ꝓbandi finẽ dedit. Et Epicurus volu
ptatis assertor vt ait Hiero. dixit. Ole
ribus. pomis ꝛ visib⁹ cibis vtendũ. q̃
carnes ꝛ exquisite ep̃ule ingẽti cura ꝛ
sollicitudine misera preparate. maio-
rem penã hñr inq̃rẽdo q̃3 voluptates
in abutẽdo. vbi aq̃ ꝛ panis sunt. ꝛ cete
ra similia. ibi nãe satis factũ est. q̃cq̃d
supfuerit. nõ ad vite necessitatẽ ꝫ volu
ptatẽ ꝑtinet. hec de vita ph̃oꝝ3. Qz si
gentiles hoc fecerint. quãta verecun-
dia est xp̃ianũ non abstinere. Secũ-
do q̃ntũ valeat in abstinẽdo humana
natura. lz in Adam sit debilitata. patz
in abstinẽtijs magnis ꝛ longis q̃s su-
stinent inuiti in carcerib⁹. ꝛ q̃s faciũt
aliq̃ pro sanitate acq̃rẽda ꝛ cõseruan
da. Tertio pz in abstinentia quã fece
rũt viri sãcti q̃ nob̃ siles fuerũt. immo
ꝛ mulieres sancte fragilioris nature.
Ex q̃ pz ꝙ hoies multa possent. si vel-
lent se ꝓbare in abstinentijs. Sz sunt
heu multi q̃ se ꝓbant in ꝓiciẽdo lapi
dẽ. luctãdo. saltãdo. currẽdo. pugnan
do etiã ad mortẽ. ꝫ in abstinẽtijs pau
ci se ꝓbant. Vñ dicit Bern. Ignosce
dñe ignosce. dissimulam⁹. tergiuersa-
mur. ꝛ ĩ his q̃ ad te ꝑtinẽt vix est q̃ ve-
lit expiri q̃d possit. Sz q̃reret aliq̃s G
est ne aliq̃d ieiuniũ vl̃ abstinẽtia viciũ
vl̃ ꝯ augmẽtũ v̾tutis. Rñ. Tho. in. iiij.
dis. xv. ꝙ sic i triplici casu. p̃ q̃n q̃s sibi
sbtraheret nc̃caria i cibis. q̃ ꝑtinẽt ad
nc̃citatẽ vite. h̾ eñ nõ lz. sic̃ nec interi-
mere seip̃m. ꝫ h̾ nc̃cariũ ẽ valde modi
cũ. q̃r modicis nã ꝯtenta ẽ. De h̾ dicit
Hiero. Nõ differt vtrũ magno vl̃ p̃uo
tp̃e te interimas. Scd̃o est necessariũ
ad cõseruandũ valitudinẽ corp̾is i sta
tu q̃ accipit ẽm sufficientiã. habito re
spectu ad ea q̃ incũbũt ex officio. vel
ex societate eoꝝ ad q̃s q̃s ꝯuiuit neces
sario agẽda. ꝛ tale necessariũ sbtrahi
nõ dz. q̃r h̾ eẽt de rapina hostiã offerre
si q̃s ꝓpter ieiuniũ impediret ab alijs
opibus ad que aliis obligat. Vñ Hie
ronym⁹ dicit. De rapina holocaustũ
offert q̃ vel ciboꝝ nimia egestate vel
mãducãdi vel somni penuria immo-
derate corpus affligit. Tertio si sit tã-
ta abstinẽtia ꝙ hõ ab op̾ibus vtilior̾i-
bus impediat q̃3 his ad ea ex necessita
te nõ teneat. indiscretũ est ieiuniũ ꝛ si
nõ sit illicitũ. Vñ Hiero. dicit. Rati-
onalis hõ dignitatẽ amittit q̃ ieiuniũ
charitati vel vigilias sensus integri-

prietati preferet. Queritur scđo an ieiunia
possint redimi p pecunia vel alio mō
Rñ. fm Innocē. q triplex ē ieiuniū.
Vnū ab eccliā mādatū. de quo supra
t hoc nō pōt redimi. nisi cā vel necessi
tas in ieiunāte sbsit. Alia ieiunia sūt
volūtaria. id est. votiua. t talia sine cā
que in ieiunāte subsit dūmodo ałs sit
vtile redimi pñt autoritate superioris.
Tercio sunt ieiunia in penitētiā iniū
cta. t de istis idez est sic de volūtarijs.
Preceptū. vij. Capitulum. j.

Modo vidēdū

est de septimo precepto
Non furtū facies. Vbi
nō solū deus phibet fur
tum ꝫ rapinā. omnē infidelē emptōz.
venditionē. laborē. t oēs modos qb⁹
hō volūtarie infert alteri damnū in re
bus suis tpalibus. Quod notauit
Aug. cū in questiōib⁹ sup Exo. dixit.
Furti noīe intelligit oīs vsurpatio rei
aliene. Non eñ rapinā pmisit q furtū
phibuit. ꝫ a pte totuz phibere voluit.
Vñ ɔtra auariciā hoc mādatū tradit
De q videnda sunt tria. Primo qd sit
auaricia. t q̄le pctm̄. Scđo q̄re detesta
bilis sit. Tertio cur diuitie q sunt infi
A ma bona tātū diligūt ab hoīe. Quātū
ad pmū sciendū. q auaricia capit fm
Thom. ij. ij. q. cxviij. dupliciter. Vno mō
est inordinatus appetit⁹ seu amor ha
bēdi t possedendi aliena. Ex q amore
mouet homo ad volēdū seu possiden
dū aliena indebite. videlz surripiēdo
ea aut retinēdo. t sic auaricia opponi
tur iusticie. Et sic accipit Ezech. xxij.
Principes eius in medio ei⁹ q̄si lupi
rapiētes predā. Alio mō accipit aua
ricia put est inordinat⁹ amor t appeti
tus ad diuitias ppias. Vt cū quis ni
mis amat res vtiles exteriores t ppter
hoc nimis desiderat eas acqrere. aut
nimis complacet in iam possessis. et
ideo nimis retinet eas. q̄uis nō velit
rape aut retinere aliena. Et sic oppo
nit liberalitati. que moderat hmōi af
fectiones circa ppias diuitias. ꝫ aua
ricia semp est pctm̄. Vñ Heb. vltī. dr
Sint mores. id est. vita sine auaricia.
cōtenti pñtibus. id est. nō sine cupidi
nō habito ꝑ. vbi glo. Auarus ē qui te
nax est in largiēdo. cupidus in accipi
endo. Ex quo pz. q auaricia nō solū B
est in diuitib⁹ q plus debito acqrunt
diuitias. aut retinēt. ꝫ etiaz est in pau
peribus. q lz nō habeāt supflua. tamē
sic inordinate amāt diuitias q ex hoc
mouent ad desiderandū eas supflue.
aut supra debitū modū. aut in paruis
diuitijs sic amore herēt vt indebite in
eis delectent. aut eas indebite retine
ant. Vñ sup illud ps. lj. Videbūt iu
sti t timebūt t sup ipm ridebūt t dicēt
Ecce homo q nō posuit deū adiutorē
suū. ꝫ sperauit in multitudine diuitia
rū suaꝝ. dicit Aug⁹. Audiuit aliquis
paup pphetā dicentē. sperauit in mul
titudine diuitiaꝝ suarū. t cōtinue at
tēdit pānos suos. respexit forte iuxta
se diuitē ornatius indutū. t ait in cor
de suo. de illo dicit. nūqd de me: Cō
tra qđ subdit Aug. Noli te inde exci
pere. noli te inde sepāre nisi videris et
timueris t pctā rideas. Naz quid tibi
prodest si egeas facultate t ardeas cu
piditate. hoc ergo attēdite ne passim
diuites repħēdatis t rursum de paup
tate t egestate ꝑsumatis. Et q̄uis ita
sit de paupibus vt dictū ē. tñ auaricie
supfluus amor frequentius t magis
abundat in diuitibus. q2 ex hoc q ali
quis diuitias possidet. allicit animus
eius ad earū amorē. Sicut etiā ex cō
tinua cohabitatiōe mulierū efficiunt q̄s
incōtinēs. eo q vterq3 materiā sui cri
minis hz pñtem. Vnde Aug. in epl'a
ad Paulinū t Therasiā dicit. q terre
na artius diligunt adepta q̄ concupi

ta. Nam cur ille iuuenis discessit nisi
qꝛ magnas habebat diuitias. Illō est
em̄ nolle incorporare q̄ desunt. aliud
iaȝ incorpata diuellere. Illa em̄ velut
extranea repudiant. Ista do velut mē
bra pscindunt. Et Chryso. sup Mat.
Appositio diuitiaꝝ maiorem accēdit
flām̄ȝ vehementer fit cupido. Qm̄
C autē ille due auaricie sint pctā morta-
lia vel nō. Notādū fm Tho. ꝙ auari-
cia. Prio mō videlȝ put opponit iu-
sticie q̄ ad act⁹ suos est de genere suo
pctm̄ mortale qꝛ act⁹ eius sunt iniustā
acceptio. ꝛ retētio alieni. Et sic ptinēt
ad rapinaȝ ꝛ furtū. q̄ sunt mortalia. vt
patebit in sequētib⁹. Sȝ scdo mō aua
cia. capiēdo eā put opponit liberali
tati p amore inordinato diuitiaꝝ ꝓpt
arū. sic ē aliqn̄ pctm̄ mortale: aliqn̄ ve-
niale. Quia vt dicit sanct⁹ Tho: scda
.ij. q. cxviij. si hō diligit diuitias super
flue plus debito. nō tn̄ plus q̄ deuȝ
& citra deū. nec vellet ꝓpt diuitias ali-
q̄d facere qd̄ eēt ꝯtrariū amori dei aut
proximi. tunc talis auaricia ē pctm̄. qꝛ
inmoderat⁹ amor ꝯ rectā rōnē. ȝ est
veniale. eo ꝙ nō ē ꝯtrarium charitati
dei. aut pximi. Si aūt amor exterioꝝ
reꝝ sit tam immoderat⁹ ꝛ magnus. ꝙ
hō plus diligat diuitias vl' rem aliquā
vtilē q̄ deū. vt qꝛ plus vult carere do.
q̄ tali re. vl' qn̄ ꝓpt amorē diuitiaꝝ nō
veret facere ꝯ amorē dei aut proximi
tūc talis auaricia est pctm̄ mortale. sic̄
cū amore nō necessarij lucri ꝛ sine cau
sa rōnabili violaret diē dn̄icū. aut mul
tū solennē diē. aut piuraret aut damnifi
cat pximū: ꝛ sic de alijs auaricie filia-
bus. Et hō vult aplūs Rom. j. vbi cū pre-
misisset: Repletos oī iniqtate. fornica
tione. auaricia: ꝛ filiibus. subdit. Qui
D talia agunt digni sunt morte: Quo
ad scdm̄ pncipale notādū. ꝙ auaricia
est valde detestabile viciū ꝓpter q̄nqȝ.
Primo. quia est capitale. vicium. ex q̄
filie valde nocive oriunt fm Gregor.
.xxxj. moral. Differūt aūt mortale vi-
ciū ꝛ capitale. Quia mortale est q̄li-
bet priuās hominē vita anime. quod
est gratia. ꝛ vita eterna priuat. cui pec
cato debet p pena mors eterna. ꝛ ta-
lia mortalia sunt valde multa. Sed ca
pitale ē ex quo multa alia pctā vt fre-
quēter oriunt p modū principij ꝛ cau
se efficiētis. Vn̄ sicut caput est princi
pale mēbrū. ꝛ tanq̄ principiuȝ a quo
alia quodāmō oriunt ꝛ dirigūtur. Et
sic dux exercitus ꝓpt pncipalitatē ali-
os regit. Sic ad silitudinē taliū. que-
dam sūt vicia q̄ ꝓpter pncipalitatem ꝛ
depēdentiā alioꝝ ab ipis dicunt capi-
talia. Et sunt septē. quoꝝ vnū ē auari-
cia. De q̄ Tho. ij. ij. q. cxviij. declaran-
do filias auaricie. q̄s vbi pus enume-
rat Greg. dicit. ꝙ auaricia est super-
fluus amor habēdi diuitias. Et in du
obus abūdat. Primo in retinendo. ꝛ
ex hac parte ex ea orit obdūratio con
tra miscdiaȝ. qꝛ scȝ cor nō emollit mi-
sericordia vt diuitijs suis sbueniat mi
seris. Scdo auaricia abundat in acci
piendo: Et fm hoc auaricia pōt cōsi-
derari dupl'r. Vno mō fm ꝙ est in af
fectu. ꝛ sic ex auaricia orit inquietudo.
inq̄tum ingerit hoi sollicitudines. et
curas supfluas. Alio modo potest cō
siderari i effectu. ꝛ sic in acq̄rēdo alie-
na vtit aliqn̄ vi. qd̄ ptinet ad violentiā.
Aliqn̄ aūt dolo q̄ si fiet in vbo erit fal
lacia q̄ntū ad simplex vbū. piuriū aūt
si addat ꝯfirmatio iuramēti. si aūt do
lus ꝯmittat in ope. sic q̄ntū ad res erit
fraus. q̄ntū ad psonas erit pditio vt pȝ
de Juda qui pdidit xp̄m ex auaricia.
Scdo facit ad detestatioȝ auaricie. E
ꝙ nā illo viciū dissuadet. q̄ terrā volu
it eē infimā ꝛ oīm ꝯculcari pedib⁹. pe-
cunia antē ꝛ oia appciabilia precimō
sūt tra rubra vl' alba. fm Bern. vl' ter-
rena. In cuius signū legit Act. iiij. ꝙ

primitiui de ecclesia precia domorum vel agrorum suorum ponebāt ante pedes aplōrū. Nō Joseph ibidē fecit. Sup quo glo. dicit. Docet calcandū esse aurū et subdi pedib⁹ aplōrum. Itē aīa scdm naturam ē sublimior et purior celo. vtpote deo similior. Vñ in li. de causis dicit esse in orizonte eternitatis. id est. media inter corporalia seu tpalia et eterna. q̄ sunt angeli et de⁹. idcirco dz eē exaltata a terrenis. et si terrenis inheret. tūc celū terrā tāgit ɔtra nām. Itē aīa scdm Bern. celū ē in q̄ de⁹ habitat terra vo scabellū dei. scdm illō pphe. Celū mihi sedes ē. terra aūt scabellū pedū meorum Esa. lxvj. Absurdū ē celū. i. aīaz terre-
F nis repleri. Tertio facit ad detestationē auaricie ve multiplex p scptura cōminatū. Vñ Esa. v. Ve q̄ ɔiungit domū ad domū. et agrū agro copulatis vsq ad terminū loci. nūq̄d habitatis soli vos i medio terre? Abacuk. ij. Ve q̄ ɔgregat auariciā malaz domui sue. Amos. vj. Ve q̄ opulenti estis in syon. Luc. vj. Ve vobis diuitib⁹ q̄ hētis ɔsolationē vrā. Jaco. v. Agite nūc diuites. plorate vlulātes in miseriis vris q̄ aduenient vob. diuitie vre putrefacte sūt. et vestimēta vrā a tineis comesta sūt. argētū vrm et aurum eruginauit et erugo eorum i testioniū vob erit. et mādu cabit carnes vrās sic ignis. In epla Jude dī. Ve his q̄ in via Cayn abierunt q̄ auariciā secuti sūt et errore Balaam mercede effusi sūt. et in ɔdictiōe Chore abierūt. Apoc. viij. Ve. ve. ve. habitātib⁹ in terra. Habitātes aūt in terra admodū talparum sunt auari. Nec mirū cuz apls dicat Eph. v. Auaricia est
G idolorum cult⁹. Quarto detestabil' est qr tria q̄ debem⁹ dare deo fidē. spem et charitatē. dat diuitijs. Fidē dat. quia plus credit de diuitijs q̄ de deo. eo q putat sibi diuitias debere pcurare necessaria. q̄si de⁹ curā ñ habeat de suis suis. ɔtra illud Matth. vj. Cōsiderate lilia agri. volucres celi. staturā agri. et similia. Spem dat. qr putat ɔsolatōes veras diuitias cōferre. et virtutū diuitias tristicias facere. contra illud xpi Job. xvj. In me pacē habeatis. in mūdo pressuraz hēbitis. Et Matth. xix. Ois q̄ reliquerit domū. vel frēs. aut sorores. aut patrē. aut matrē. aut vxorem. aut filios. aut agros ppter nomen meū. cētuplū accipiet et vitā eternā possidebit. Charitatē diuitijs tradit. quia vbi ē thesaur⁹ tu⁹ ibi ē et cor tuū Mat. vj. Quito facit ad detestationē sua H ricie. q inter infirmitates spūales ipsa vna ē de peiorib⁹. Vñ Ecclīastes. v. Est infirmitas pessima quā vidi sb sole. diuitie ɔseruate in malū dñi sui. pereūt em̄ in afflictiōe pessima. Merito dic pessima. qr infirmitas mala ē debilitas corpis. s3 h in bonū cedit aie. Est infirmitas peior pctm veniale. et q̄daz mortalia. qr aiaz vulnerāt. ppter q̄ vulnera xpm medicū ɔuenire oportuit. s3 auaricia ē infirmitatum pessima q̄ ad plura. sic et infirmitas magna corpis. Primo qr diuturna eo q mā vix pfecte euacuat. vt pz in diuite iuuene. q̄ noluit relinquere oia. Scdo qr continua. Ecclīastes. iiij. Vn⁹ est et secūdum nō hz. nō filiū. nō fratrē. et tn̄ laborare nō cessat. Tertio qr acerbe affligit i retinēdo. grau⁹ i acqrēdo. grauissime vo in amittendo. j. Timoth. vj. Radix oim malorū est cupiditas. Et statim sequitur. Quam quidē appetentes errauerunt a fide. et inseruerunt se multis doloib⁹. Quarto qr pestis est vniuersalis. Nā iuuenes et senes. diuites et pauperes. infirmos et sanos. stultos et sapientes. clericos inficit et seculares. non sic aūt ē de luxuria. Vnde Hiere. vj. A minore vsq ad maiorem omēs student auaricie. et a ppheta vsq ad sacerdotem. cuncti faciūt dolum. Seneca

Quid stultius q̃ deficiēte via viaticū augere. Quinto qr celestis medicus hanc infirmitatē ad mortē q̃si iudicauit. Matth. xix. dicēs. Amē dico vob qr diues difficile intrat in regnū celorū. Sexto. qr hec auaricia expertissimo et potētissimo medico a cura abstulit vnū infirmū Judā videlicet. Septio. qr celestē medicū irrisit. et ad vltimuz interfecit. Vñ Luc. xv. Audiebāt verba hec pharisei q̃ auari erant. et irridebāt eū. Octauo. qr hec infirmitas nimis varia est vt peritissimi aīarū medici vix eā cognoscāt. vt p3 in vsurarijs cōtractib⁹. symonijs et mercationibus. Tot em̄ inuētiones et modos inuenit humana malicia in acq̄rēdo tpalia etc. Vnde Gen. xx. Abimelech dedit Sare mille argēteos in velamē oculoꝝ. Nono. qr xp̄s ꝯ hāc infirmitatē indixit q2 nullus ei⁹ discipulus esse possit nisi renunciet oibus q̃ possidet

3 Luc. xiiij. Quo ad tertiū p̄ncipale. Cur diuitie nō satiēt appetitū. ſm qd̄ dr̄ Ecclesiastes. v. Auar⁹ nō implebit pecunia. Et ſm ph̄m. li. polit7. appetitus pecunie ē in īfinitū. Dicēdū q2 h⁹ sunt q̃nq3 cause. Prīa ē capacitas aīe infinita. q̃ aptitudinata ē ad solū deū recipiēdū si d3 satiari. vñ Aug. li. ꝯfes. Fecisti nos dñe ad te et inq̄etū est cor nr̄m donec req̄escat in te. Et Sap. xj. Cū orb terrarū sit añ deū q̃si gutta roris añ lucanū. q̃ descēdit i terrā. Quō finitū posset satiare infinitū. Scd̄a cā est infinitas īordinati affect⁹ et finitas rer tpaliū q̃ ad nr̄a ꝑuersa desiderat. Nullo em̄ fine mēsurat affect⁹ ei⁹ q̃ cupit oī3 gloriā et grā3 hr̄e ac supplētionē defectuū. qd̄ tn̄ cuilibet ipossibile ē. vt p3 in xp̄o ꝑfectissimo hoīe. de q̃ Joh. vij. quidā dicebāt. qr bon⁹ ē. alij dixerūt neq̄q̃. sed seducit turbas. Cū aūt finitū nō possit replere vl' ꝓporcionari infinito. nec̄c ē vt desideria temporaliū diminuam⁹. et tūc pauca sufficiūt. vt p3 in aīalib⁹ brutis. Et. j. Timoth. vj. Habētes alimētū et q̃bus tegamur his ꝯtēti sim⁹. Jdeo Seneca. Si vis te diuitē facere nō pecunie est adijciendū ſ3 cupiditati subtrahendū Tertia cā ē. qr nona tpalia acq̄sita s3 vel freq̄nter aliqd̄ vacuū req̄rūt in q̃ recipiant vel vt custodiātur. vel poti⁹ habēt defect⁹ ānexos. Exēpli grā. Si acq̄ris aurū indiges scrinio. sera et camera. si vaccā. indiges stabulo feno et famula. Si adijcis tpalia. plura vis hr̄e fercula. familiā. et ita de silibus similē ē iudiciū. Jdeo Ecclesiastes. v. Vbi multe sūt opes et multi sūt q̃ comedūt eas. Tales em̄ faciūt sicut multū sitiētes q̃ ad extinguēdū sitim aquā aquā salsā3 bibūt. nā ī eo q2 aq̄ ē sitim habet extinguere. ſ3 qr salsa ē. sitim h3 ꝓuocare. Sic tpalia aliquē defectum tollūt. ſ3 ad alia plus affectū accēdūt Jdeo Joh. iiij. Qui biberit ex aq̄ hac sitiet iterū. Quarta cā est. qr errant in satisfaciēdo potētie que sitit et defectū principaliter patit. puta intellectus q̃ vult primū verū ſm Auerroim super ꝑlo. p̄. metaph. Oīs hō natura scire desiderat. Et p̄mū bonū. ſm illud. j. ethi. Oīa bonū appetunt. Sed auari si sitim principalē vellent extinguere scientiā et virtutes deberent primo acquirere et tūc cessaret sitis respectu alioꝝ. ſm illud Joh. iiij. Qui biberit ex hac aqua quam ego dabo. nō sitiet ineternū. Quia vō auari nō sic faciūt sed tpalia q̃ nec in intellectū nec in affectū possunt ponere ſ3 bñ in cistā vel stomachū. iō nunq̃ satiant. sicut nec ille corpalem sitim sedaret q̃ potu3 in calciū doliū pedes aures vl' hmōi poneret. Quinta causa est. qr aīa ē spiritualis et tpalia sunt corpalia. talium aūt nulla ē ꝓportio. Vñ sicut cista nō pōt eē ꝓportionata sapiē. sic nec aīa

K tpalibus. Tertio pncipaliter q̃rit̃
Vñ pueniat tãtus affectus ad diuiti-
as cum tñ tot curis ⁊ malis acq̃rant̃ ⁊
possideant̃ ⁊ amittant̃. R̃n. q̈ ex tribꝰ
Primo q̈ hoĩes multũ diligũt corpꝰ
honores. pſidẽtias. ⁊ hmõi. ⁊ ſm hu-
manã estimationẽ putãt q̈ p pecuniã
talia adipiſcant̃. Sed videant hĩ exẽ
plum. Luc. xij. d diuite q̃ multis diui-
tijs cõgregatis ait aĩe ſue Jam gau-
de epulare ⁊ letare. q̈ reposita habes
multa bona in annos plurimos. ℞ ei
dicit̃. Stulte hac nocte repetent aĩaʒ
tuã a te. ⁊ que cõgregaſti cuius erunt
Scd̃o q̈ hoĩes nõ cogitãt mala ↄue-
niẽtia ex diuitijs pus tacta. Vñ apl's
.j. Timoth. vj. Radix oĩm maloꝝ est
cupiditas. id est. auaricia. Et itert̃ ibi
dẽ. Qui volũt diuites fieri incidũt in
tentatiões ⁊ in laqos diaboli. ⁊ in de-
ſideria inutilia ⁊ nociua q̃ mergũt ho
mines in interitũ ⁊ in pditionẽ. Exẽ-
plũ d ↄtractibꝰ. laboribꝰ. ⁊ hmõi. Ter
tia cã est q̈ vt pus tactũ nõ cupiditati
detrahẽ ſtudẽt hoĩes ℞ pecunie adij-
ciunt. Vñ fere tã impossibile est quẽ
cũ auaricie obiecto carere auaricia. ſi
cut luxurie obiecta habẽdo. id est. mu
lierũ frequẽtiã ⁊ castũ esse. Ideo ſicut
ignis nõ extinguit̃ ℞ incendit̃ ſi mate-
ria lignoꝝ aptoꝝ ſibi ministret̃. Sic ⁊
auaricia. Non ẽ mirũ q̈ dñs diuitias
ſpinis compat Math. xiij. dicẽs. Sol
licitudo ſeculi ⁊ fallacia diuitiarũ ſuf
focãt verbũ dei. Diuitie eñ ſm Aug.
velut bitumẽ aĩmi ſunt. ⁊ ſi eas nõ ca
piat. tñ multarũ ↄtemplationũ pẽnis
priuat. Vñ Cesariꝰ diuites in ſuo sta
tu compat aptiſſime naui in mari tẽ-
pestatibꝰ quaſſate. que aut perit. aut
mergit̃. aut iactura onerũ vacua ad li
tus venit. Sic reuera diuitũ statꝰ. aut
ad infernũ trahit. aut in purgatoriuʒ
mergit aut plurimũ glie gdibꝰ puat.

Capitulum. L.

C obdurationẽ q̃ est filia aua-
D ricie. et de miſcd̃ia q̃ opponit̃
obdurationi videbunt̃ pncipa
liter tria. Primo q̃d ſit obduratio. q̃d
miſcd̃ia. q̃d elemosyna. ⁊ q̃ eiꝰ fructꝰ.
Scd̃o q̃s possit elemosynã dare. quõ
debet dari ⁊ q̃bꝰ. Tertio q̃ ſint elemo-
ſyne ſpũales. q̃t ⁊ quõ corpalibus ele-
mosynis ſint meliores. Quãtuʒ ad p- A
mũ nõndũ q̈ obduratio ẽ q̃daʒ a mie
opibꝰ obstinatio. Est aũt mĩa ſm Au
gustinũ. ix. li. d ciui. dei. aliene miſerie
in corde nr̃o cõpaſſio cui cũ poſſumꝰ
ſubuenire cõpellimur. Sũt aũt dupli
ces pximoꝝ defectꝰ. Quidã ſpũales
q̃bus ſbuenit̃ p ſpũales elemosynas.
de q̃bus i tertio pncipali dicetur. Alij
ſunt corpales. q̃bus ſbuenit̃ p corpa-
les elemosynas. vt ſũt ſeptẽ opa mie
corpalia ↄtenta Matth. xxv. Et h ver
ſu. Viſito. cibo. poto. redimo. tego.
colligo. condo. Modo auaricia q̃ est
inordinatꝰ amor diuitiaꝝ facit cor du
rũ ⁊ nõ pcipe miſeroꝝ defectꝰ nec cõ-
pati. aut nõ tm̃ q̃ntũ deberet q̃s p rpa
lia effectu vl' ſaltẽ affectu. Est aũt ele B
mosyna ſm Tho. ij. ij. q. xxxij. artic. j.
opus q̃ indigẽti dat̃ aliq̃d ex cõpaſſio
ne ↄpter deũ. Et ſunt elemosyne effe-
ctus ſm Tho. in q̃rto pncipales ⁊ ma
gni. Primꝰ q̈ ſatiſfacit p pctis q̃ hic
aut in purgatorio luere deberemus.
Vñ ſʒ doctores. Duran. Pe. Pa. ⁊
etiã alios in. iiij. diſ. xv. elemosyna in-
ter tres ptes ſatiſfactõis. q̃ ſũt ieiuniũ
⁊ orõ. est cõnitatiue magis ſatiſfacto
ria. ſupposita pari grã ⁊ charitate. Ra
tio. q̈ in elemosyna ↄtualiter ↄtinent̃
alie partes. vt ieiuniũ ⁊ orõ triplici de
cauſa. Priõ. q̈ cui dat̃ elemosyna cõ-
stituit eũ debitorẽ ad ieiunãdũ ⁊ oran
dũ ⁊ ad faciendũ alia bona. q̃ põt qui
dedit. loq̃ndo de debito morali nõ ci-
uili. Secũdo. q̈ elemosyna ↄpt deuʒ
data est q̃ſi q̃dam oblatio deo facta.

Unde i.iiij.eth.dr. q dona hūt aliqd simile deo sacratis. Oblatio aūt sacta deo vim orōnis habet. frequēter enim plus imperat donum q̄ supplicatio. Tertio cū bona exteriora ad cōseruatiōnē corpis ordinent. subtractio eorū p elemosinā cōtinet vtute ieiunium. ⁊ plerūq contingit q aliqs artius viuit ex h q sua dedit. ḡ elemosyna cōpleti⁹ habet vim satisfactiōis q̄ orō vel ieiunium. Et idcirco elemosyna īdicit etiaz per scripturā. vt vniuersalis medicina pctī. Luc. xj. Date elemosynaz. ⁊ oia mūda sunt vobis. Et Thobie. iiij. Elemosyna ab oī pctō liberat ⁊ a morte. ⁊
C nō patiet aīam ire in tenebras. Secūdus effect⁹ seu fruct⁹ elemosyne est q misericordes p opa miscōie frequēt a magnis pctīs resurgūt. Vn̄ Matt. .v. Beati misericordes quoniā ⁊c. Et Matth. xxv. disceptatio fiet de misericordie opib⁹ que ibi enumerant. Et .j. Timoth. iiij. Pietas ad oīa valet. dicit glo. Amb. Ois sūma disciplinē xpiane in miscōia ⁊ pietate est quā aliqs seqnēs si carnis lubricuz patit. sine dubio vapulabit. ḡ non peribit. Quā auctoritatē Tho. in. iiij. dis. xlvj. expōnēs dic. q sic intelligi pōt. q in vita ista existentes. illiq ex fragilitate in carnalia pctā incidūt mortalia seu venialia per opa miscōie ad pniam disponunt. vn̄ talis nō pibit. i. disponetur p talia opa ad nō pereundū. Ad idem ē Aug⁹. in epl'a ad Eunodiū. vbi refert Aug⁹. se a Ginnadio medico audiuisse q Ginnadius cū iunior eēt elemosynas magnas daret. ⁊ cū de vita post mortem dubitaret. dormiēte Ginnadio: apparuit ei iuuenis pulcerrim⁹. ⁊ se sequēte duxit ad ciuitatē i q̄ sonos audiuit ad dexterā supra modū suaues. qs cū a iuuene audisset fore gaudia beatorū euigilauit Ginnadi⁹. Alia aūt nocte. iuuenis iterū dormiēti apparens q̄sit. an se. i. iuuenē cognoscat. Qui rūdit q sic. Et iuuenis p quē: Rūdit Ginnadius p visionē alteri⁹ noctis. Et iuuenis. Nunqd vides me in somno: Rūdit Ginnadius q sic. Et iuuenis. Vbi ē mō corp⁹ tuū: Rū. Ginnadi⁹. In cubiculo meo. Et iuuenis. Scis ne iā eorū corpusculo ligatos oculos tuos hēre nihil eis mediātib⁹ videre: Rū. Ginnadi⁹ scio. Et iuuenis. qui ḡ sūt ocl'i qb⁹ nūc me vides: Et ille non inueniēs qd rūderet obmutuit. Et iuuenis ait. Sic ocl'i carnis tue iam me nō vidēt ḡ ocl'i tue mētis. sic post mortē corpe iacēte. aīa viuit ⁊ ocl'i sē tuis videbis. noli eē ammodo incredulus. Qua ex visiōe ois dubitatō a Ginnadio recessit. opib⁹ miscōie. dicit Aug⁹ adiut⁹. Vn̄ vt Hiero. dic. Nō memini me legisse male mortuū. q libēter exercuit opa pietat'. Habz. n. mltos intercessores. ⁊ ipossibile ē mltorū pces non exaudiri. Et Leo papa. Quicqd in opa pietat' expēdit nō minuit ḡ augēt. nec vnq̄ apud deū pire potuit qd fidelis benignitas erogauit. dū qd cuiq tribuit id sibi ad pmium recondit.

Tertius effect⁹ elemosyne ē meritū premij ēentialis ⁊ accidētalis. ⁊ h fm q mag' dat de tpalib⁹. vl' fm q ex maiori charitate dat. Vn̄ dic Tho. i. iiij. dis. xv. tractando questionē. An plus mereat de pmio ꝛ fructu. q dat multū de tpalib⁹. vel an ille q dat modicū ex magna charitate. sic rūdet. Elemosyna efficaciā hz ex ipso faciēte inq̄tum est q̄dda opus meritoriū. ⁊ ex recipiēte inq̄tū obligat ad orandū p illo qui elemosynā dedit. Si ḡ considerek elemosyne efficacia ex parte recipientis. sic maior efficacia in maiori dato consistit inq̄tū p hoc plures ꝛ mag' debitores efficiunt. Ex pte aūt dantis sic respectu pmij ēential' efficacia elemosyne magis pēsat ex affectu q̄ ex dato D

sed respectu pmij accidetalis. vi ptutis remissiois pene. vel alicui⁹ huiusmodi magnificatur efficacia elemosyne ex magnitudine dati. nisi ex altera pte inten sio volũtatis magnitudini exterioris dati prepõderet. pōt tñ tam intēsa esse volũtas. q etiã oēm penã absorberet

E reatum sicut dicit de contritiõe. Et sm hoc intelligit illa glo. sup illō ps. Qui seminat in lachrymis. Magna nãqȝ volũtas multũ dedit. multũ seminauit. In hac volũtate illa vidua q̃ minuta duo misit nõ parū seminauit. hec glo. ⁊ Tho. Et sup. ij. dis. iiij. dic. Act⁹ exterior nihil adiungit ad pmiũ eēntiale. tñ eñ meret q̃ hȝ pfectã volũtatem aliqd bonũ faciēdi q̃ntũ si faceret illō. Jō vbi supra idē Tho. dic in. iiij. Nullus ab elemosyna excusat. qz si pecunia deest obsequiũ pōt facere vl' opus misericōie spũale. ⁊ si h deesset. volũtas cōpleta sufficeret. h Tho. Ex pdictis pȝ q elemosyna hȝ tres effectus. De quib⁹ Ecci. xix. Perde pecuniaȝ pp fratrē. pone thesauros i pceptis altissimi. ⁊ pderit tibi magis q̃ aurũ. quo ad pmũ effectũ. Quo ad scōm sequit ibidē. Cōclude elemosynã i synu pauperis ⁊ ipa p te orabit. Quo ad tertiũ dicit ibidȝ. Et curabit te ab oi malo. Verũ qz hos effect⁹ elemosyne potis-

F sime diuites negligũt sepe. Notãdũ sm Armicanũ smõe de epbia. q tria sũt gñ͡a hoim hñtiũ diuitias. Primi q̃ i vita sua nihil post morte i elemosynã dãdũ. ordinãt. ⁊ in vita modicã elemosynã aut nullã donãt. puēti morte aut al's ipediti citra mortale peccatũ. Alij sunt q̃ in vita nõ dant. h in vita ordinãt vt elemosyne post eoȝ mortem dent. Tertij sũt q̃ in vita dant elemosynas. Primi sunt desides. Scōi simplices. Tertij prudentes. De pmis ⁊ tertijs sciēdũ. q vtilius ē hoi vt det q̃s denariũ vnum in vita sua. q̃ vt totius mundi diuitie alterius ordinatiõe solum post eius morte dentur pro eo in elemosynam. Quia pro vno denario dato ex charitate in vita. dans meret vitaȝ eternam. vel specialem gradum eēntialis ppetui gaudij. Teste Mat. x. vbi dicit xps. Quicũqȝ dederit potum vni ex minimis istis calicē aque frigide tm̃ in nomine discipuli. amen dico vob nõ pdet mercedē suã. Quanto q̃ magl meret q̃ ampli⁹ dat in noie discipli. i. ex charitate qua quisqȝ xpi discipulus efficit. Per nullũ aũt bonũ datũ pro eo post morte alteri⁹ dono. etiã si daret mũdus corpore⁹. pōt defuncto mereri gradus perpetuus gaudij in vita eterna. sed tm̃ diminutio purgatorij aut ei⁹ totalis pene ablatio. Quia sm omnes doctores theologie. nullus potest alteri mereri excepto xpo augmentũ gr̃e. ⁊ p cõseq̃ns glorie. h quilibet so'uȝ sibi. licet aliq̃s alteri mereri possit diminutionem pene. De stulticia ergo primoȝ ⁊ secundoȝ licet minor sit. dicit Salomon Ecclesiastes. iiij. Consideraui ⁊ reppeti aliã vanitatem sub sole. vnus est ⁊ secundũ nõ habet. nõ filiũ. non fratrē. ⁊ tamē laborare nõ cessat. nec satiantur oculi eius diuitijs nec recogitat dicēs Cui laboro. ⁊ defraudo aiam meã bonis. De secũdis etiã pȝ. quomõ aiam suã defraudãt. compando actũ donationis denarij in vita ⁊ ordinatiõis rerum post morteȝ. Nam virtus vt dicit phs. ij. eth. est circa difficile. Et regnũ celoȝ vim patit Mat. xj. Et Math. vij. Intrate p angustam portã. qz lata porta ⁊ spaciosa est via que ducit ad pditionē. ⁊ multi sunt qui intrãt p eã. Q angusta porta ⁊ arta via est q̃ ducit ad vitaȝ. ⁊ pauci sunt q̃ inueniũt eam.

Ex quo pȝ q etiã meritum exigit G actum difficilem saltez ex parte opis. sed in ordinatione tue pecunie dan-

de post mortem nihil est difficile tibi. Quid em pateris cũ post mortẽ p̃mo distribuit p te. quo necessario velis nolis carebis. dario aũt volũtaria mi∣nus denarij i vita saltẽ aliquã molestiã tibi infert. q2 amatũ tradis. Multũ g̃ aiam defraudat bonis q̃ in vita dare potens ordinat p̃mo post mortẽ dan∣dum. Est tamẽ alterũ meritoriũ ꝫ ta∣men longe minus p̃mo. Raro em̃ he∣redes ꝑpter auariciam exequunt̃ fide∣liter ordinationẽ.

Capitulum .iij.

Videndũ est nũc qñ teneamur dare elemosynã vel non. Ubi sciendũ ꝙ dare elemosynã ſm Tho. .ij.ij. q. xxxij. aliqñ est p̃ceptũ. ali∣qñ cõsiliũ. aliqñ ꝓhibitũ. de q̃bus tri∣A bus vidẽdũ erit. Preceptũ est. Pri∣mo. qñ ꝓximus ẽ cõstitut⁹ in vrgẽte necessitate ꝛ piculo vite aut grauis in∣firmitatio. ꝛ iste q̃ videt nõ habet tunc illã necessitatẽ ꝫ supfluũ q̃ ad illã ne∣cessitatẽ indigẽti tũc dare ꝛ ſm possi∣bilitẽ subuenire isti i sua necessitate in victu ꝛ vestitu cadit sub p̃cepto. vt cũ q̃s occurrit in tali articulo cõstitutus ꝙ circa eũ apparẽt ꝓbabilia signa ex∣treme necessitatis future nisi ei subue∣niat̃ si tũc nullus apparet i ꝓmpto q̃ possit aut velit ei subuenire. tu teneris qñtũ tibi ẽ possibile de tuo dãdo. aut aliũde ordinãdo. qd̃ si negligis. pec∣cas mortalit̃ ꝯ p̃ceptũ de dilectiõe ꝓ∣ximi. vñ Amb. Pasce famemorientẽ. si nõ pauisti occidisti. Ita etiã de ali∣bet alia nccitate intelligẽdum est. Jo Basili⁹. Est panis famelici quẽ tu te∣nes. tunica nudi quã ꝯseruas. indigẽ∣tis aux vl' argẽtũ qd̃ possides. q̃circa tot iniuriaris q̃t exhibẽ valeres. Et ad∣dit Tho. dis. xv. Obligat p̃ceptũ qñ apparẽt ꝓbabilia sig̃ extreme nccita∣tis future. nisi ei subueniat. vt cũ q̃s vi∣det aliq̃ ꝛ i potẽtes vl' pigros ad subue∣niendũ. ꝛ pauperẽ indigẽtẽ cibo ꝛ po∣tu ꝛ alijs vite nccarijs. nec sibi satisfa∣cere posse. Nõ em̃ ẽ expectãda vltima nccitas. q2 forte nõ posset iuuari nã iã fame vel siti ꝯsũpta. Dic̃ em̃ Chryso. sup Joh. Nõ oportet pauperẽ vlulã∣tẽ deceptorẽ vocare. Nõ aũt dictorũ ẽ q2 charitas plus diligit vitã ꝓximi q̃ oia bona tpalia. etiã decẽtia statũ. Unde btũs Martin⁹ cũ indecẽtia vestit⁹ sui vestiuit pauperẽ. Et h̃ ẽ p̃ceptũ Johã∣nis baptiste. Luc. iij. Qui hꝫ duas tu∣nicas. qd̃ ẽ de nccitate. det vnã nõ ha∣benti. qd̃ ẽ nature: q2 ex paradisuꝫ nõ p̃ot viuere nudus. Videm⁹ etiã bru∣ta nõliter subuenire patiẽtib⁹ nccessita∣tẽ. Unde gallina nutrit alienos pullos ꝛ catti q̃dam alienos feros. Sic etiã btũs Dñic⁹ necessaria q̃ ad statũ suũ. ꝛ supflua q̃ ad ꝑsonã. libros. ꝛ oẽm su∣pellectilẽ vẽdidit ꝑpt̃ famẽ pauperuꝫ paliẽtie. Qd̃ q2 ꝛ epulo nõ fec̃. de quo Luc. xvj. idcirco sepult⁹ ẽ in inferno.

Scdo elemosynã dare ẽ p̃ceptũ qñ quis hꝫ supflua. Duplicia em̃ sunt tẽ∣poralia. Quedã sũt nccaria hoi. Alia supflua. Necessaria sunt adhuc dupli∣cia. Quedã simplr̃ sine q̃b⁹ hõ esse nõ p̃ot aut viuẽ. Alia sunt necessaria nõ simpliciẽ. ꝫ sine q̃b⁹ ꝯueniẽter vita trã∣sigi nõ p̃ot ſm statũ ꝛ cõditionẽ ꝑsone ꝓprie. ꝛ aliaꝝ ꝑsonaꝝ q̃ꝝ cura ei in∣cumbit. Et tunc q̃ vltra necessaria hec sunt dicunt̃ supflua. Unde qñ q̃s talia habet supflua ista. ſm Armicanũ sub p̃cepto tenet̃ distribuere i elemosynã pauperũ. aut in alios pios vsus. qd̃ si quis nõ facit trãsgredit̃ mãdatũ dei ꝛ peccat mortaliter. Qd̃ patet. q2 Luc. .xi. dicit Christus. Qd̃ supest date ele∣mosynã. ꝛ ecce oia mũda sunt vobis. Et loquit̃ p̃ceptiue. Ideo Christ⁹ ad ignẽ eternũ ꝯdemnat eos q̃ esuriẽtes nõ pauerũt. sitiẽtes nõ potauerũt. ꝛ ita de alijs Matth. xxv. Qd̃ nõ dicit

B

retur nisi elemosynā dare caderet sub
pcepto. ꝛ nō de necessario nisi in casu
necessitatis igiť de supfluo. Idez vult
beatus Iob. in. iij. ca. j. vbi nō solum
affirmat. ꝫ etiā probat. ꝙ qui in reser-
uatione diuitiarū supfluarū claudūt
viscera pietatis necessitatē patientib⁹.
peccāt mortaliter. qꝛ dicit. ꝙ charitas
dei nō manet in eis. eo ꝙ nō diligunt
ꝓximū ope ꝛ vitate. ꝫ tm̄ verbo ꝛ lin-
gua. Item ꝓbat Tho. scđa. ij. q. lxvj.
idem sic. Ea q̄ sunt iuris humani nō
possunt derogare iuri naturali vel di-
uino. ꝫ ſm naturalē ordinē ex diuina
ꝓuidētia institutū. res inferiores sunt
ordinate ad h̄ vt ex eis subueniat ho-
minū necessitati. Et ideo p rerū diui-
sionē ꝛ appropriationē de iure huma
no ꝓcedentē nō impediť qn hoīs ne-
cessitati subueniēdū sit ex h̄mōi reb⁹.
ꝛ ideo res q̄s aliq̄ supabundanter ha-
bent ex naturali iure debent pauperū
C sustentationi. Itē de istis q̄ supflua
diuitiaꝝ cōgregāt dicit Aug. li. de de-
cē cordis. Seruat tibi pater tu⁹. fuas
tu filijs tuis. seruāt filij tui filijs suis.
ꝛ nullus ē seruatur⁹ pceptū dei. Qua
re illi nō seruas oīa qui te ꝛ alios fecit
ex nihilo. neqꝫ em̄ meli⁹ cōmittis pri-
monijꝫ tuū filijs tuis ꝙ̄ creatori tuo.
hec ille. Verū. qꝛ pl'es dicūt se excu-
sando tpalia se retinere amore filioꝝ.
q̄bus ꝓuidere volūt. vbi tm̄ auaricia
sepe est in cā. Idcirco subdit Augus.
Amittat amator siue ſuator diuitiaꝝ
filiū suū. tūc vtiqꝫ ei ꝓpť filiū seruabat
mittet post illū partē suā. quare illā te
net in seculo ꝛ reliqt filiū ab anio. red
de illi q̄d suū est. redde illi q̄d ſuabas
si ꝓpter ipm̄ sic agebas. mortu⁹ reces
sit ad deū. pars illius debeť paupib⁹
Illi em̄ debeť ad quē ꝑrexit qui ꝛ dixit.
Q̄d vni ex minimis meis fecistꝭ m̄ feci
stis Videte fratres qꝛ mēdaciū est ꝙ
hoīes dicunt, scꝫ filijs meis seruo. qa
auari sunt hoīes ideo diuitijs exceca
ti sic mētiunť. hec de Aug. Idem ptꝫ
de pr̄e q̄ si i diuitijs filiū aut filiā hr̄et
qui reformate religionis locū intrare
vellet. pater ei min⁹ q̄ꝫ alteri in seculo
manēti daret de pecunijs. nec de resi-
duo elemosynā facēt. ex q̄ pꝫ p̄ris aua
ricia. Vn̄ ꝯcludit Armicanus. vbi. ō.
Basilius. Chrysosto. Hiero. Augus.
Amb. Grego. ꝛ Bern. ꝓ ceteris q̄ntū
ego intelligo ex coꝝ scriptura sentētia-
liter tali argumēto vtunť. Quicq̄d est
tibi supfluū in bonis pauperū cōpu-
tať. cū igiť supfluū illō eis subtrahis.
tunc subtrahis q̄d eis debeť. ꝛ p cōse-
quens non eis irrogas solū iniuriā. ꝫ
etiā cōmittis rapinā. ꝛ si ex illa cā mo
riunť paupes. sic subtrahendo q̄d eis
debeť. eos occidis. Sed queritur. D
Quid sit supfluum. R̄n̄. ſm eundem
Armicanū ibidē. ꝛ Pe. de pa. in. iiij.
dis. xv. ꝛ alios q̄ etiaꝫ mitius loquunť
de ꝓposito. Supflua bona sunt q̄ nec
necessaria sunt persone nec statui. nec
nec ꝑsone accomoda ad hoc vt ꝑsone
status ꝛ honestas seruеť. Ex quo ptꝫ
ꝙ in hoīe sunt q̄ttuor ꝯsiderāda. q̄ruꝫ
q̄d libet aliq̄d reqrit de diuitijs p que
pōt q̄s rimari an ꝛ q̄ habeat supflua.
Primū ē ꝑsona ꝓpria q̄ntum ad eius
temporalē vitā. cōplexionē sensua. et
oīa naturalia. vt h̄ō cōseruеť in cōue-
nienti habitudine. ꝛ in valitudine cor
porali. q̄ sufficit ei ad exercitiū operū
spūalīū anie. ꝛ etiā exercitio corpalīū
operū. q̄ sibi ex officio statu. aut socie
tate. ꝛ coꝝ cū q̄bus viuit necessario in
cūbunt faciēda. necessaria sunt ei aliq̄
tpalia. vt cib⁹. potus. vestis. hospitiū.
ꝛ cetera h̄mōi sine q̄b⁹ h̄ fieri nō pos-
sent. ꝛ iste diuitie ad h̄ reqsite dicūť ne
cessarie ꝑsone. ꝛ ad sic cōseruādū ꝑso
nā in bona dispositiōe naturaliū ꝛ cō-
ueniēti valitudie vn⁹ plus indiget ꝙ̄
alter. Aqua em̄ rustico sufficit. q̄ sola

potata infirmaret diuitē aut debilē in
cōplexiōe. Simplicia ꝛ modica vesti-
mēta sufficerēt forti q̄ tñ nō sufficerēt
debili ꝛ sic de alijs. Et qđ scđo ē neces
sariū p̄mo eēt sup̄fluū. Et sunt p̄fata
nō solū intelligēda de necessarijs vni⁹
psone soli. ſʒ de necessarijs psone p̄nci
pali et oibus q̄rū cura sibi necessario
incūbit. vt vxoris ꝛ filiorū ꝛ similiū. Et
notāter dr̄ necessario incūbit. q2 non
est sic de psonis sponte assumptis ad
pompā vl̄ aliā sup̄fluitatē. Ex q̄ p3 ite
rū φ vn⁹ plurib⁹ indiget q̄ ad h̄ q̄ȝ alt
q2 habēs infirmā vxorē plus idiget q̄ȝ
E habēs sanā. Secūdū in hoīe psíde
randū. est honestas psone. q̄ ē excellē
tia psone in aliq̄b⁹ bonis. q̄ ei insunt.
rōne q̄rū reddit psona honore digna
q2 Tho. scđa. ij. q. cxlv. dicit. Honestū
est aliq̄d ex hoc φ est honore dignū.
Vñ s̄m Isid. honestas dr̄ q̄si honor
status. Sed q2 honestas hoīs maxie
psiderat s̄m virtutē ꝛ opa v̄tuosa. Jđ
inter oīa hoīs bona v̄tutes reddūt eū
mag̅ honore dignū. Vñ ph̄s. p̄. eth.
dicit. φ honor est p̄miū virtutis. Et in
.iiij. In ciuitate soli boni sunt honorā
di. Jđ etiā honestas psone maxie ē v̄ir
tus psone. ꝛ opa eius bona. Vñ si no
bilitas generis ꝛ aliq̄ exteriora faciūt
hoīem excellentē aut honore dignū.
hoc ē solū i opiniōe hoīm errātiū. aut
inq̄ntū iuuāt hoīem ad virtutū opa.
Et dicit notāter. φ vera honestas pso
ne psistit in his q̄ faciunt vere honore
dignū. vt sunt v̄tuteo sciētie ꝛ opa vir
tutū. q2 honestatē psone nō faciūt mł
te diuitie. grādes familie. vestes p̄cio
se. apparat⁹ mēse. dom⁹ gloriose. ꝛ si
milia exteriora. ſʒ magis inhonestū fa
ciūt ꝛ signa sunt sup̄bie ꝛ auaricie in-
satiabilis sic etiā indicia virtutū easdē
F ostendūt. Tertiū in hoīe psiderādū
est status eius seu officiū vel artificiū
vel alia habitudo ipsius in cōitate. qđ
totū comp̄hendit sub statu. Ad statū
aūt sepe multa requirūtur. q̄ officia ta
liū exigūt. Vñ magistercíuiū plus in
diget ceteris parib⁹ q̄ȝ simplex ciuis.
Plus dux q̄ȝ comes. plus ep̄s q̄ȝ ple-
banus. ꝛ sic de alijs. Itē mechanicus
vn⁹ indiget de instrumētis sue artis.
de materia quā faciat. ꝛ ħ talib⁹. Vñ
ad h̄ φ hō exequat̄ pueniēter ptinētia
ad statū suū necessaria sunt sibi p̄fata
vltra duo prima. ꝛ illa dicunt̄ necessa
ria statui. Quartū in hoīe psideran G
dum est honestas status. Et sic hone
stas psone p ea que dicta sunt secūdo
mēbro. nō est grādio familia ꝛ hmōi.
Sic nec honestas status ē huiusmo-
di. ſʒ est virtutes tali statui debite ꝛ fa
ctio operū tali statui debitorū. ꝛ prin-
cipaliter opera exteriora rōni recte cō
mensurata. que homini ratione stat⁹
sui vel officij faciēda incumbūt ad re-
gimē aliorum ꝛ p̄fectum temporaliū
ꝛ spiritualiū. Et ad cōseruandū talez
status honestatē sepe vltra p̄dicta tria
que sunt necessaria. requirit̄ aliqualis
familia. alique vestes. ꝛ aliqua huius-
modi. Et diuitie ad hoc reqsite dicun
tur honestati status necessarie ꝛ accō-
mode. Et illa necessaria sunt differen
tia s̄m dr̄ītiam statuum. Status em̄
honestior plura in talib⁹ requirit. Et
nota φ q̄nto virtutes ad statū ptinen
tes sunt excellētiores. ꝛ opera ad q̄ ho
mo tenet̄ rōne status sunt p̄stantiora
tanto status videt̄ honestior. Et ita sta
tus ep̄i cui p̄ncipalit̄ incūbit regimē
oīm i diocesi honestior est q̄ȝ stat⁹ ple-
bani. q̄ solū subministrationē quorūdā
habet. ideo etiā licite ep̄s recipit vltra
necessitatē psone ꝛ stat⁹ aliquā familiā
ꝛ vestes ꝛ plures q̄ȝ status plebani. Et
sic ħ plebano respectu altariste. Et du
cio respectu militis. Et militis respectu
rustici. Et sic q̄ ep̄o q̄ntum est ex par-
te istius conditiōis s̄m rectā rationez

sunt necessaria in diuitijs. essent sim-
plici plebano supflua. et ecōuerso. De
bet tñ illō qd impēdit p honestate sta
tus et psone esse moderatū. qz fm Au
gusti. ii. p̃. de ciui. dei. de rōne honesta
tis est vsus rerū modestus et recte rō-
nis moderamie mēsuratus. qz Aug.
ibidē exponit. honeste vti rebus p vti
modeste. sobrie. temperanter et pie. Eti-
am honestas vtriusqz videlicet status
et psōe paucl cōtentat. Curiositati vo
pompe et vanitati vtriusqz status qz to-
tum mīn⁹ est. Ista oīa deuorāt pau-
perib⁹ nihil relinquūt. et faciūt q mul
ti diuersis modis illicite laborāt quō
congregēt diuitias qbus supbias et vo
luptates suas nutriant et dilatēt. Istis
igit q̃ttuor pensatis ea tpalia q̄ resul-
tant ex istl quadruplicib⁹ necessarijs
dicunt necessaria homini ad trāsigen
dum cōuenient er vitam suā fm exigē-
tiaz status sui. et ɔditionē psone ɔprie
et alioꝝ q̄ꝝ cura sibi necessario incum
bit. Et de istis necessarijs loqtur apl's
.i. Timoth. vj. dicēs. Habētes alimē
ta et qbus tegamur his ɔtenti simus.
Et Salomō Prouerb. xxx. dic. Dñe
diuitias et mēdicitatē ne dederis m. s
tm̄ victui meo tribue necessaria. Pro
qbus fm Aug. ad Probā. oram⁹. pa
nē nr̄m quotidianū da nobis hodie.
Et homo quicqd sup illa q̃ttuor hz
H supfluū reputet et in pios vsus distri-
buat. qz p̃ceptū est. Et dicit Pe. d pa.
dis. xv. i. iiij. q habēs talia supflua nō
solū tenet subuenire paupi extremaz
paupratē patiēti. s etiā patiēti necessi
tatē in vite honestate. Ratio est. quia
quilibet debet velle ex charitate pro-
ximo qd sibi. vñ cōtra charitatē face-
ret si seipm dehonestaret. eo q crude-
lis est q̄ famā negligit. Ideo etiā ɔtra
charitatē ꝓximi fac si ei⁹ honestati de
ficē supfluo nō subuenit. Ideo beatus
Nicolaus vicino q̄ se dehonestare vo
lnit ꝓstituēdo filias subuenit. Exem
plū de latrone q̄ liberauit vxorē vnI⁹
detēti de carcere et c. q̄uis videret ma
ioi necītas vitādi pctm. Et i Neemia
et Esdra q̄si de mortali reprehendunt
israelite de h q fratres possidebant in
seruos ancillas dātes eis victū et vesti
tū. qz nō tenebāt eos fm decentiā sta-
tus sui cū essent liberi et non serui. Et
de supfluo q̄ eos tenebāt seruos. pote
rant eos tenere vt liberos. vel mutuā-
do vt Thobias fecit Gabelo de sua
abūdātia dādo ꝓximo. vel ad decēter
filias suas maritādas. sicut fecit btūs
Nicola⁹ fm Pe. pa. Verū cū me- I.
diū q̄ntie nō consistat in indiuisibi
li. s in latitudie quadā. nō oportet q
pūctualiter p̃dicta necessaria sciant.
Sed exempli grā. Si centuz florenl
sunt necessarij p̃cise ad quattuor p̃fa-
ta. tamē qui sine dolo et fm rōnem re
ctam et inuestigationē diligentē. cen-
tum et duos florenos putaret necessa
rios nō magna vis esset. qz punctua-
le mediū nō est necessariū scire. Ex q̄
ptz q̄ multi sint iniusti possessores tē
poraliū fures aut raptores q̄ supflua
habent. de quorū numero fuit epulo
diues qui non legit illicita acqsisse. et
tamē est in inferno sepultus. quia su-
perflua non dedit. Predictis satis cō
cordat Tho. scda. ij. q. xxxij. arti. v. Et
addit q nō oportet q diues vel alter
cōsideret ad oēs casus q̄ possunt con
tingere in futurū. hoc em esset de cra-
stino cogitare. qd dñs ꝓhibet Math.
. vj. s debet iudicari supfluū et necessa
riū fm ea q̄ ꝓbabiliter et vt plurimuz
occurrūt. Sed diceret aliquis diues.
Cuilibet licet re sua vti et eaz rē retine
re: s recipiēdo rem suā aliqs elemosy
nā nō dabit. q̄ nō est p̃ceptū dare ele-
mosynā. Rūdet Tho. vbi supra. Bo-
na tpalia q̄ hoi diuinit⁹ cōferunt eius
quidem sunt q̄ntū ad ꝓprietatē. s q̄n-

tum adusum nõ solũ eẽ dñt ei⁹: ꝫ etiã alioꝝ q̃ ex eis sustẽtari pñt ex eo qd̃ ei superfluit. Vñ Basili⁹. Si fateris ea diuinit⁹ tibi puenisse. s. bona tpalia. an iniustus est de⁹ inequaliter nob distribuens. Cur tu abũdas. ille vo mendicat. nisi vt tu bone dispẽsatõis merita cõseq̃ris. ille vo patiẽtie meritis decorer. Est panis famelici quẽ tu renes nudi tunica quã in cõclaui pseruas. discalciati calceus q̃ penes te marcescit. indigẽtis argẽtũ qd̃ possides ĩhumatũ. quocirca tot iniuriaris. q̃t dare vales. Hec ẽ xp̄i mẽs Luc. xvj. dicẽtis. Facite vobis amicos de mãmõa iniquitatis. vt cũ defeceritis recipiãt vos in eterna tabnacula. Vñ Aug. Dia bõ sua dedit de⁹ duob⁹ holb⁹. diuitib⁹ terrena. paupib⁹ celestia. Sꝫ de⁹ volens vtrũq3 saluare ꝯstituit vt hic diuites in sua hereditate recipiãt paupes. ⁊ pauperes eos in sua hereditate collocent vtrerq3 p aliũ collocẽt. Est aũt elemosyna dare aliqñ fm Tho. ibidem pcm̃ ⁊ phibitũ. videlꝫ de necessario certo dare. Vbi notat. q necessarium dicit aliqd̃ dupl'r. Vno mõ sine quo aliqd̃ eẽ nõ pot. de tali necessario oĩo elemosynã dare nõ dꝫ q̃s. puta si aliq̃s in necitatis articulo cõstitut⁹ haberet solũ vñ sustentari possent filij sui ⁊ alij ad eũ ptinẽtes. de hoc eñ elemosynã dare eẽt sibi ⁊ suis vitã subtrahere. ꝫ h dico. nisi forte talis casus imineret. vt subtrahẽdo sibi daret alicui magne psone p quã eccl'ia vel respublica sustẽtaret. q2 p talis psone liberatõe seipm ⁊ suos laudabiliter morti exponeret. cũ bonũ cõe sit ppio pferẽdũ. Vnde iij. Reg. xvij. vidua victum suo ⁊ filij preposuit victum Helye dicẽtis. Fac mihi subcinericiũ panẽ. tibi aũt ⁊ filio facies postea. Laudabiliter eñ pferre poterat vitã Helye q currus fuit israel ⁊ auriga ei⁹. ⁊ morti se exponere. Et sic patet q etiã duo casus sunt in q̃bus elemosyna est in phibitõe. Prim⁹ rõe dantis qui eq̃liter indiget. vel plus in ppria psona. Rõ est. q2 charitas ordinata incipit a seipa. Vnde Eccl. xxx. Miserere aĩe tue placẽs deo. Secundus casus qñ indiget p suis. Vnde. j. Timoth. v. Si q̃s suoꝝ ⁊ maxime domesticoꝝ curã ñ hꝫ. fidẽ negauit. ⁊ est infideli deterior. Vñ Aug. Si q̃s vult filios exheredtare ⁊ ecclesiã istituere. aliũ q̃rat q̃ Aug. p ꝯsilio. ⁊ intelligit casus nisi alia rõ vtilitatis publice cõtrariũ suaderet. vt supra dictum est.

Qñ vero elemosynã dare sit consiliũ. ⁊ qñ quis pot de necario elemosynã dare. illd̃ docet vbi pus Tho. dicẽs q scdo mõ aliqd̃ dr̃ necessariũ. sine q̃ nõ pot ꝯueniẽter vita trãsigi fm cõditionẽ vel statũ psone ppter aliaꝝ psõnaꝝ q̃rũ cura ei incũbit. Hmõi necessarij termin⁹ nõ ẽ in indiuisibili ꝯstitutuo. ꝫ m'tis additis nõ pot diiudicari eẽ vltra tale necessariũ. ⁊ m'tis subtractis adhuc remanet vñ possit aliq̃s cõueniẽter vitã trãsigere fm statũ ppriũ. De hmõi ḡ elemosynã dare ẽ bonũ. ⁊ nõ cadit sub pcepto ꝫ sb ꝯsilio. Inordinatũ aũt eẽt si aliq̃s tm̃ sibi de bonis ppriis subtraheret vt alijs largiret q de residuo ñ posset vitã trãsigẽ cõueniẽter fm ppriũ statũ ⁊ negocia occurrentia. Nullus. n. incõueniẽter viuere dꝫ. Sꝫ ab h tria sũt excipiẽda. Quoꝝ primũ est. qñ aliq̃s statũ mutat. puta p religionis ingressum. tũc eñ oĩa sua largiens ppt xp̄m. op⁹ pfectiõis facit se in alio statu ponẽdo. Scdo qñ ea q̃ sibi subtrahit ⁊ si sint necessaria ad ꝯuenientiã vite. tñ facilit' resarciri pñt vt nõ seq̃tur maximũ icõueniẽs. Tertio qñ occurreret extrema necessitas alicui⁹ priuate psone. vel etiã aliq̃ magna necessitas reipublice. In his eñ casib⁹ laudabilit' aliq̃s pretermitteret id qd̃ ad

decentiā sui status ptinere videret. vt necessitati maiori subueniret. sm Tho.

N Scdo pncipaliter sciēdū. Quis da re possit elemosynā. Rñ. sm oēs. q isti q hñt dñium liber ipaliū. vel admini strationē taliū pōtātem erogādi. vt re ligiosi q hñt dispēsationē a plato sibi cōmissam. dare pñt elemosynā sm cō missū vel psūptū. Si vō nō hñt dispen sationē sibi cōmissam. nō pñt dare cor porale elemosynā sine licētia plati ex pressa vl presumpta. nisi in necitatis ca su extreme. Rō dicti ē. q2 nihil habēt ppriū. Famuli etiā dñor nō pñt dare elemosynā de rebus dñorū suor nisi panē z supflua coquine. z hmōi. q nō inferūt sensibile nocumentū. de qbus eis cōstat aut verisimilr presumit q nō displiceat dñis suis. Si em als da rent. tūc cōtrectarēt rem alienā inuito dño. z sic furtū cōmitterent. Filiusfa milias o q2 ea q bz sunt pris non potest dare elemosynā. nisi forte aliquā mo dicā. de qua pōt psumere q pri placeat. nisi forte alicuius rei eēt sibi cōmissa dispensatio a pre.

N Uxor etiā nō potest de oibus sibi z marito cōibus. sed sm Tho. Ray. z Pe. pa. pōt facere elemosynā z alienationē sine licētia viri in multis casibus. Pmo si vxor habz res parafernales. id ē. pprias res pter dotem vbi hmōi de psuetudine locuz hñt. Scdo si sit lucratiua. ita q exhibita debita gubernatiōe domus opis suis lucrat. pōt de illis elemosynam dare. nec illud intelligit deducendo expensas victus sui. q2 vir tenet ad oia hmōi onera pter dotem. z ppt obsequiū ab vxore exhibitū. Rō dicti ē. q2 tal' mulier virago ē z qsi virilis. Tertio de rebus viri. vt de pane vino z hmōi. q de approbato more solēt ad dispensationē vxoris ptinere. pōt z dz dare elemosynas moderatas. tñ z sm facultatem viri: z maiorē vel minorē multitudinez et necessitatē paupez. Intellige etiaz de rebus dotalibus. z si vir aliqñ phibeat psata verbo. pōt tñ probabilit credere q nō intēdat oino prohibere elemosynas dare. sz supfluitatē nisi aperte cōtrariū appareret. tūc nō tenet dare nisi i articulo necessitatis. Quarto si vxor pegrinat. z vir expēsas taxatas dedit. si vult sibi sbtrahere pōt paupibus dare. Quinto in extrema necessitate. quia tūc oia sunt cōia. Sexto potest alienationē rerū z facere sine licentia viri ad vitādū damnū viri. sic Abigail. j. Reg. xxv. Quia mulier habet proprietatem in cōibus bonis sicut z vir. Vñ si p negligentiā vel maliciam viri immineat periculū. pōt ipa obuiare. Septimo si vir sit fatuus. tūc em dispensatio domus ptinet ad vxorem nisi aliter per superiorē fuerit ordinatum.

O Octauo. si vir absens non posuit dispensatorē domus sue loco sui. Sz quibus dāda est elemosyna. Rñ. sm Ray. Iste q posset dare omnibus indigentibus. talis indistincte omnibus indigētibus dare deberet. vt docet Chrysosto. super epistolam ad Heb. Exemplo Loth z Abrae q qm oēs indifferēter recipiebāt inter alios etiam anglos recipe meruerūt. si. n. nō oēs recepissēt. forsitan z anglos repulissēt In h em casu addit Chryso. Quiescamus ab hac surda ac diabolica z pemptoria curiositate. s. discernendi inter pauperē z pauperē. nō em ex vita eoz quos recipis mercedē tibi retributurus ē deus. sz ex volūtate z honorificentia mlta ex misericōia z bonitate. Immo sz Greg. excōicato dāda eē elemosyna z talibz maīfeste peccātibus. nisi ex securitate cibi vel elemosyne negligeret iusticiā. In q casu dic Aug. Utilius panis esurienti tollit. si de cibo securus iusticiam negligat. q esurienti panis frangatur. vt iniusticie seductus ache-

scat Intellige tñ hoc nisi talis esuriret
ad mortẽ. Vñ dicit Petrus de palu.
Ribaldo panis. nõ pecunia dãda est.
ne luxuriet. Iusto ergo ꝛ sancto ẽ dã-
da elemosyna. iuxͣ illud Eccľ. xij. Da
misericordi ꝛ ne susceperis pctõꝛẽ. ni-
si solum vt foueat. natura non culpa.
Propter decẽ enim iustos olim pep-
cisset deꝰ pẽtapoleos. Geñ. xviij. Bo
ergo bonis ꝭm Aug. creata sunt. pec-
catoꝛ aũt pane dignus non est q̃ vesci
P tur. Propinq̃tas etiã ꝭm Aug. li. ꝑ.
de doctrina christiana debet inspici.
quia illi qui sunt nobis magis cõiun
cti quasi quadã soꝛte nobis obueniũt
vt eis magis ꝓuidere debeamꝰ. Vti
litas etiã inspicienda est. q̃ expectat a
ꝑsona cui subuenit. vel ab eis data est
ꝑdicatoꝛibus nanq꜡ ꝛ ꝑlatis ex debito
subuenit. Unde sacerdotibus ꝛ ꝑbꝭis
annona olim dabat de publico. quia
multitudo sapientũ sanitas est oꝛbis
terrarũ. Sap. vj. Et leuite etiã nutrie
bant de bonis cõibus. vt pꝫ Leuit. in
multis locis. Magis autẽ ꝑdicatoꝛi
subueniendũ est. Vñ. j. Coꝛinth. ix.
Non alligabis os bouis triturantis.
Ideo dicit Tho. vbi ꝑus in sũma. q꜡
circa hec est discretionis ratio adhibẽ
da ꝭm consũctiõis differẽtiã sanctita-
Q tis ꝛ vtilitatis. Cui aũt magis sit dã
da elemosyna ꝛ plus bene faciendũ
dicit Tho. in. iiij. vbi ꝑus. Nõ est faci
le determinare ꝓpter multas diuersi-
tates boni ꝛ necessarij. vt diĉ phꝭ. ix.
ethi. tamẽ hoc ẽ tenendũ. q꜡ semꝑ ma
gis est reddendũ debitũ q̃ȝ beneficiũ
impẽdendũ. vt ipse phꝭ ibidẽ diĉ. ni-
si ex parte altera assit maioꝛ bonitas
vel necessitas. ꝛ iõ parẽtibꝰ ꝛ ꝓpinq̃s
ꝛ bñfactoꝛibꝰ. ꝛ eis a q̃bus spũalia ac
cipit. magis debet homo elemosynã
facere si indigeãt. ꝛ ceteris paribꝰ me
lioꝛibꝰ magis ꝛ magis indigẽtibꝰ. Et
sic ꝭm has tres ꝯditiões debꝫ gradus

in elemosyna ꝯstitui. scꝫ ꝭꝫ necessariũ
honestũ ꝛ debitũ. Assignare aũt i sin-
gulis. q̃ñ vnũ alteri ꝑferat. est impos-
sibile. qꝛ singulares cõditiones q̃ attẽ
dende sunt. sunt infinite. ꝛ nõ cadunt
sub arte. de his aũt vnctio docere pru
dentie cõsiliũ. hec Tho. Tertio ꝑn- R
cipalit̃ videndũ est de elemosyna spi-
rituali q̃ vt diĉ Tho. in sũma vbi ꝑus
est sextuplex. ꝛ sunt docere ignorantẽ
contra defectũ intellectꝰ speculatiui.
cõsulere dubitãti. ꝯtra defectũ intelle-
ctus practici. corrigere peccãtẽ. cõtra
inordinatã voluntatẽ ꝓximi. remitte
re offendẽti inq̃ntũ ꝓximꝰ peccat in
nos. cõsolari tristẽ. cõtra passionẽ ap-
petitiue ꝯtra int̃ quas maxia ẽ tristicia.
portare onerosos ꝛ graues. contra se-
quelã peccati. Ex inordinato em̃ actu
grauãtur ei cõuiuẽtes etiã ꝑter peccã
tis intẽtionẽ. ꝭm illud Roma. xv. De
bemꝰ nos firmioꝛes infirmitates alio
rum poꝛtare. imo nõ solum tales ꝭm
q꜡ infirmi sunt graues ex inoꝛdinatis
actibus. ꝭꝫ etiã quelibet eoꝝ onera sũt
suppoꝛtãda. ꝭm illud Gal. vj. Alter
alteriꝰ onera poꝛtate. Ultimũ ẽ orõ
ꝑ quam poscimꝰ auxiliũ a deo. Un-
de ꝟsus. Cõsule. castiga. remitte. sola
re. fer. oꝛa. Et sub li consule cõꝑhẽ-
ditur doctrina ꝛ consiliũ. Querit aũt
vtrũ elemosyne spirituales sint melio
res q̃ȝ coꝛꝑales. Rñ. Tho. ibidẽ sim-
pliciter loq̃ndo q꜡ sic. Primo ex par-
te doni. qꝛ illud qđ exhibet ẽ nobilius
scꝫ donũ spũale qđ ꝑeminet coꝛꝑali.
Secũdo rõne eius cui subuenit. quia
spũs nobilioꝛ est coꝛꝑe. Vñ sicut hõ
sibiipsi magis debet ꝓuidere q̃ȝtũ ad
spiritũ. q̃ȝ q̃ntũ ad coꝛpꝰ. ita etiã ꝓxi
mo quẽ dꝫ tãq̃ȝ seipꝫ diligere. Tertio
q̃ntũ ad ipos actus ꝑ q̃s ꝛ q̃bus sub-
uenit ꝓximo. qꝛ actꝰ spũales sũt me-
lioꝛes coꝛꝑalibꝰ q̃ sunt q̃dãmodo ser-
uiles. Ex quibus patet q꜡ ditioꝛes S

funt pdicatores z docētes sacrā scptu
rā ex compassione ꝓpter deuz pure z
qb⁹ aurū z argentū deest. qꝛ de spūa-
libus opib⁹ mie plura facere possunt.
Vn̄ plus merent̄ tales nobiles euā-
gelici canes vlcera Lazari .i. pctōꝛis
sanando. q̄z diues epulo mereri pote-
tat micas dādo. Et ecōuerso plus pec
cat abscōdēs talentū dn̄i. scꝫ verbū dei
q̄z diues negās micas tpalis substātie
Vn̄ Ezech. iij. Sāguinē ei⁹ videlicet
peccatoꝛis de manu tua reqrā. Vn̄ er
go medici visitāt infirmos. aut aduo-
cati defendūt pupillos. z doctores le
gum docent inscios. q̄uis nō sit pec-
catum. tn̄ nō est elemosyna si fit ꝓpter
lucrū. qꝛ nō fit ex compassione z ꝓpt
deū. Si aūt grat̄ hoc facerēt. z ꝓpter
deū. elemosyna esset nō spūalis. ſꝫ coꝛ
poralis. qꝛ ille sciencie lucratiue sunt
pncipalit̄ ꝓpt indigētias coꝛpales sup
plēdas. Possent tn̄ spūales elemosy
ne cōpari coꝛpalib⁹ fm aliquē parti-
cularē casuz. z tūc pferri coꝛpales spi-
rituali. puta mag̃ pascēdus eēt fame
moriēs q̄z p eo orādum. Sic etiā fm
phm. Meli⁹ ē indigēti ditari q̄z phā
ri q̄uis ſ simplicit̄ sit meli⁹. Que-
rit̄ etiā quō elemosyne sint dande. vt
fructuose dent̄. Rn̄. pmo sunt ex cha
ritate dāde. j. Coꝛ. xiij. Si distribue-
ro i cibos paupeꝝ oēs facultates me-
as. charitatē aūt nō habeā nihil m̄ p-
dest. s. ad essentiale pmiū in celo. licet
alias multiplicit̄ psit. Scdo dāde sūt
ex bona intētione. nō ꝓpter inanē glo
riā. ſꝫ tanq̄z deo. qꝛ qd vni ex minimis
xp̄i fit xp̄o fit Math. xxv. Vn̄ Mat.
vj. Vn̄ facis elemosynam nesciat si-
nistra. id est. inanis gloria. qd faciat de
xtra tua. id est. recta intētio nō impe
diatur p sinistrā intentionē. Tertio vt
ordinate fiat primo tibi. secundo pro-
ximis. tertio alienis.

Capitulum .iij.

De furto pꝓpe dicto q̄ directe
cōtrariat̄ pcepto septimo. tria
pncipalit̄ videnda sunt. Prio
vbi expsse cōmittat̄ furtū vel rapina
z qt modis. Scdo vbi talia cōmittan
tur velate. Tertio quō in reb⁹ inuētis
Furtum ad pmū diffinit Ray. z Vl
ricus in tracta. iij. Furtū. q̄ est cōtre-
ctatio rei aliene mobil̄. coꝛpalis frau-
dulosa. inuito dn̄o lucrifaciēdi gr̄a. vl̄
ipsius rei. vel etiā vsus eius possessio
nisve. Dicit̄ pmo cōtrectatio. qꝛ sine
ea nō est furtū ꝓprie. licet interueniat
volūtas verbū vel scptura. alias si cō
cupiscat qs res alienas illicite et sine
cōtrectatione ē trāsgressoꝛ alteri⁹ pce-
pti. scꝫ. Nō ꝯcupisces rem ꝓximi tui.
Dicit̄ rei aliene. qꝛ nō cōmittit̄ furtuz
in re plenissime ꝓpria. Plenissime di
co. qꝛ si alt⁹ hēt in re illa ius. puta cre
ditoꝛ cui res ē pignori obligata. vt cō
modatari⁹. id est. ille cui est aliqd cō-
modatū. vel soci⁹. vel tlis pſona alia
z dn̄s furtiue surripiēs alicui tali pso-
ne furtū cōmitteret. Dr̄ mobilis coꝛ-
poralis. qꝛ in reb⁹ imobilib⁹ vel i coꝛ-
poralib⁹ vt sunt actiōes z futures fur
tū nō cōmittit̄. qꝛ talia nō pn̄t ꝯtrecta
ri ꝓpter sui imensitatē z incoꝛpoꝛeita-
tē. Dr̄ fraudulosa. qꝛ si aliqs credebat
rem eē suā. z credebat sibi licere rē su-
am surripe. nō cōmittit furtū lꝫ al's te-
neat̄ restituē si nō fuit sua. z iō si cre-
debat se facē dn̄o volēte nō facit furtū
qꝛ nō facit dolū. Dr̄ inuito dn̄o. qꝛ si
credebat dn̄m pmissurū z subest iusta
causa credēdi. nō tenet̄. si vo nō subest
causa q̄re debebat credere de h tenet̄.
Et dicit̄ dn̄s inuit⁹. etiā si videat rem
auferri. q̄uis nō ꝯdicat. Si aūt putat
facere inuito dn̄o z tn̄ dn̄s vult. furtū
quidē facit q̄ntū ad intētionē. z moꝛ-
taliter peccat. ſꝫ nō tenet̄ ad restitutio
nē. nec dn̄s pōt petere. obstāte sibi sua
voluntate. Dicit̄ lucrifaciendi gr̄a. qꝛ

siquis alienã ancillã. vel meretricẽ ra
puerit. vel celauerit. nõ cã lucrifacien
di. s cã libidinis exercẽde. nõ ꝯmittit
furtũ. licet al's grauiter peccet. Dicit
ipsius rei. vel vsus ei9. possessionisue.
q2 nõ solũ ꝯ cõmittit furtũ. qui rei do-
minũ vult lucrifacere sic furtiue. sed
etiaꝫ qui vsum. vel possessionẽ ei. Ad-
dit Tho. ij. ij. q. lxvj. ꝙ sicut furtũ cõ-
mittit in occulta acceptiõe rei aliene.
B Ita ꝫ furtũ in occulta detẽtiõe iniusta. Est
aũt tã furtũ ꝙ rapina. vt docet Tho.
vbi ꝓus. pctm̃ mortale. q2 ꝯ diuinũ p-
ceptũ. vt patuit supra. Et ꝯ iusticiam
qua vnicuiqꝫ reddẽdũ est qd suũ est. ⁊
ꝯtra charitateꝫ de diligẽdo ꝓximũ. q2
rapinate furto hũana societas periret.
Et tam furtuꝫ ꝙ rapina aggrauat ex
circũstantijs loci tpis ⁊ ꝑsone ⁊ simili
bus. Ut si rem sacrã in loco sacro au-
fert. tũc ẽ sacrilegiũ. aut alias spẽs. aut
si debito tpe orõni aufert alienã rem.
Si etiã ꝑsona damnificata paup fue-
rit in se vel in statu suo. aut in suis he-
redib9. ex hoc graue damnũ patiat.
C Sed q̃reres. Est ne pctm̃ mortale. si
q̃s alter furet acũ vel penã ad scribenꝫ
dũ. vel talẽ paruã rem. Rñ. ſm Tho.
vbi ꝓus. ꝙ in talib9 reb9 minimis hõ
cui aufert res nõ repntat sibi damnũ
inferri. ⁊ iste q accipit põt ꝓsumere ꝙ
nõ ẽ ꝯ ei9 volũtatẽ cui9 res ẽ. ⁊ si esset
pñs ipse nõ dissentiret. ꝙ siqs hmõi res
furtiue. id ẽ. alio nesciente accipit. põt
excusari a pctõ mortali. Si aũt habe-
at aim furãdi ⁊ alteri inferẽdi damnũ
põt in talibus minimis eẽ pctm̃ mor
tale. sicz in sola volũtate furãdi ẽ mor
tale. vbi etiaꝫ extrinsecus nullũ nocu
D mentũ infert. Ex q̃bus pꝫ ꝙ mltis
modis ꝯ septimũ mandatũ peccãt ho
mines. Primo. qñ q̃s rem alienã iniuste
aufert alteri. ignorãte illo cui9 est. ⁊ eo
inuito. sic ꝙ si ꝯ cognosceret. sibi dis-
pliceret. Et nõ solũ ꝯtra hoc septimũ
preceptũ peccat. s etiã tenet restituere
iniuste ablatũ. Scdo secꝫ ſm Tho. E
ꝙ q rem suã apd aliũ iniuste detentaꝫ
occulte recipet. peccaret q̃deꝫ furtiue
auferẽdo. nõ q2 grauat illũ q detinet.
nec tenet ad restituendũ aliqd. vel ad
recõpensandũ. sed peccat cõtra cõmu
nem iusticiam dũ ipse vsurpat rei sue
iudiciuꝫ iuris ordine ꝓtermisso. Et iõ
tenet deo satisfacere. ⁊ dare opam vt si
inde ortũ fuit scãdalũ ꝓximoꝝ. ꝙ illd
sedet. Sꝫ Petrus aureoli. quodli. iij.
.q. xxj. dicit. ꝙ hec opinio videt habe
re vitatẽ in casu in q ꝑsona ꝓuata põt
per iudicẽ siue ꝑ personã cõem sat9 de
facili recupare rem suã. Sꝫ i casu vbi
talis ꝑ iudicẽ nõ posset rem suã recu-
perare bono mõ. vel quia iudex non
est presens. quia factũ ad eius notici-
am ꝑuenire nõ potest. aut quia iudex
nõ audet inq̃rere. vel ille cui9 res deti-
net nõ audet alium accusare. vel alio
mõ cõsimili. in tali casu vnusquisqꝫ fit
q̃si minister iudicis ⁊ executor legis ita
ꝙ rem suã vel equalẽs accipe põt. nec
peccat in re accepta. nec in mõ accipi-
endi. ꝯ ille. Et ꝓbat ꝑ Aug. in epl'a ad
Macedoniũ. ⁊ ꝑ ratione. Eandẽ opi-
nionẽ Pe. de pa. recitat. nec eã impro
bat. Tertio peccat ꝯtra septimũ prece
ptum. qui ꝓximo suo nec in se nec in
re sua eã nõ quidẽ sibi vsurpãdo ⁊ reti
nendo sed siue occulte siue manifeste
destruẽdo ⁊ corrũpendo. vt q cõburit
alterius domũ. interficit aialia. aut de
struit agrũ ei9 ⁊ silua vastat. Quis em
nihil de illa re apud eũ maneat. tñ q2
ꝓximũ iniuste damnificat. peccat cõ-
tra ꝯ preceptũ ⁊ tenet damnũ recõpẽ-
sare. Quarto peccat ꝯ hoc preceptuꝫ
qui hmõi damnũ ꝓximo iniuste illa-
tum sibi nõ recõpensat quãtũ põt. qd
vtiqꝫ tenet nisi alter q damnificat9 est
sibi illd voluntarie remittat. aut ab eo
habeat voluntariã dilationem. aut im

possibilitatē restituendi. vel similē ex cusatiōez licitā. Ex q̄ p3 rn̄sio ad q̄sdā alioꝝ casus. Vn⁹ est. quid si aliq̄s accipit equū vel aliā rem accōmodatam vsq3 ad certū locū. ⁊ ip̄e vltra illū locū ꝓcedat cū illa re. R̄n̄. s̄m Ray. q̄ furtum cōmittit. nisi in casu q̄n. s. credebat dn̄m nō fore inuitū si sciret. Ali⁹. Quid si aliq̄s rem sibi ad vtendū cōcessaz alij cōmodauit. R̄n̄. Ray. q̄ furtum vtiq3 ꝯmittit. q2 nō erat ei cōcessa ad vsum istū. Alius casus. Verū creditor cōmittit furtū si pignore sibi obligato vtat̄. R̄n̄. Ray. q̄ sic. In h̄ autē casu ⁊ sil̄ib⁹ sc3 cū furtū cōmittit̄ i vsu rei. tenet̄ fur ad estimationē vsus rei. etiā re ipa domio restituta. s̄m Ray. ⁊

F Hosti. Quinto peccat ꝯtra h̄ preceptum q̄ vineā agrū. hortū. aut q̄dcūq3 aliud sue culture ꝯmissum infideliter aut fallaciter colit. ⁊ p̄ hoc ꝓximū suū damnificat. ⁊ tenet̄ ad damni restitutionē. Idem intelligēdū puto de quolibet infideli ⁊ fraudulēto laboratore. s. carpētatore. muratore. ꝓximū damnificante iniuste. Sexto peccat q̄ termios agroꝝ suoꝝ. vineaꝝ. hortoꝝ. pratorū. vel similiū possessionū sciēter dilatat. in damnū ꝓximi sui. p̄ hoc aliq̄d sibi de sua possessiōe auferēdo. ⁊ tenet̄ ad restitutionē nō solū ablati s̄ etiā fructuū q̄s inde p̄cepit. ⁊ quos p̄cepisset dn̄s rei si eam possedisset. de ductis tn̄ expēsis factis p̄ fructib⁹ q̄rendis cō

G gregādis ⁊ ꝯseruādis. Septimo peccat iudex q̄ ex cupiditate. tiore. odio. amore. aut ex quacūq3 alia cā sciēter male iudicat ⁊ sentētiat in damnū proximi sui. Et s̄m Ray. tenet̄ illi que3 sic iniuste lesit ad omne interesse. Similiter intelligendū ē de illo qui licet sit ignarus. ⁊ ad talē cām iudicanda3 insufficiēs: tn̄ presumit eā iudicare sine cōsilio alioꝝ magis peritoꝝ. qui sufficientes reputati sunt. ⁊ sic cōtingit eū per ignorantiā iniuste iudicare. ⁊ proximū damnificare. Peccat enī tal' cōtra hoc p̄ceptū iniuste iudicādo. ⁊ per hoc ledēdo proximū. ⁊ in foro ꝯscientie tenet̄ leso ad restitutione3. Eodem mō dicendū est de illo q̄ sufficiens fuit ad iudicandu3. s̄ neglexit adhibere diligentiā debitā. q2 nō studuit ⁊ vidit que studere ⁊ videre debuit ⁊ sic ex sua negligētia male iudicauit in ꝓximi lesionē. Octauo peccat aduocat⁹ aut H

ꝓcurator q̄ sciēter defendit cām iniustam. vt dicit Thom. scda. ij. q. lxxij. q2 iniustū est ⁊ illicitū scienter alicui cooperari ad malū faciendū. siue cōsulendo. siue adiuuādo. siue q̄litercūq3 consentiēdo. Vnde Ro. j. Digni sūt morte. nō solū q̄ faciūt. s̄ etiā illi qui cōsentiunt faciētib⁹. Tenet̄ etiā ad restitutionem eius damni q̄d ꝯtra iusticiā per eius auxiliu3 altera pars incurrit. Si vero in p̄ncipio credidit cām fore iustam. ⁊ in ꝓcessu apparet sibi iniusta. debet causam deserere sine aduersarij damno. vt dicit Tho. vbi p̄us. Nono peccat aduocatus aut ꝓcurator si parti aduerse cām bonam aufert ⁊ cā grauat. aut damnificat in expēsis. aut impedit in executiōe iusticie in hoc q̄ petit dilationes sup̄fluas. aut ꝓducit scienter falsa instrumēta. aut falsos. aut corruptos testes aut iudicat s̄m falsas leges. aut quascūq3 falsas ꝓhibitōes. Et s̄m Ray. tenet̄ parti aduerse qua3 sic iniuste lesit ad restitutionē omniū que p̄ eius patrocinū iniustū amisit.

Decimo peccāt qui census ⁊ tallias I
cōsuetas ⁊ telonea vectigalia. vngelta ⁊ similia iuste īstituta. aut ab antiqua cōsuetudine. cuius cōtrariū nō est in memoria introducta nō soluūt. sed in toto vel in parte dn̄is fraudulēter subtrahunt: ⁊ tenēt ad restitutione3. Vndecimo q̄ plebano ⁊ alijs subtrahunt: aut coꝝ ecclesijs debita. vt qui nō solu

tunt decimas fidelíter. aut oblationes cōsuetas. aut alia hmōi. ⁊ tenent ad restitutionē. Duodecimo famuli ⁊ famule q̄ bona dn̄oꝝ aut dn̄aruꝫ infideliter dispēsant alijs. aut sibiipsis iniusto dn̄o appropriādo. aut q̄ nimis etiā in ꝓprios vsus talia assumunt. vel etiā qui de bonis dn̄oꝝ suoꝝ: ipsis inuitis elemosynas faciūt ꝯtra sup⁹ tra
K dita. Tertiodecimo mulieres q̄ bona viroꝝ suoꝝ furant. aut ea maritis nesciētibus. aut nolētib⁹ nimis sumptuose cōsumūt in vsus ꝓprios. vl' etiā de ipsis bonis viroꝝ suoꝝ elemosynas faciūt ꝯtra eoꝝ expssam ꝓhibitionē. ⁊ cōtra ea q̄ supra de elemosyna tacta sunt. Quartodecimo peccāt mulieres adulterātes q̄ filios. illegittimos nutriunt sub expēsis eoꝝ q̄ putant pres taliū filioꝝ ⁊ nō sunt. ⁊ sic faciūt filios suos illegittimos succedere ad hereditatem legitimoꝝ. q̄ tn̄ soli ius hn̄t in paternis bonis. Talis. n. mulier talit priuat legitimos vel maritū in bonis ad vtrūq3 vel alteꝝ ptinētib⁹. Quintodecimo testamentarij q̄ elemosynas. aut alia legata nō assignāt q̄bus ex testamēto assignāda sunt. sc3 q̄ sibi retinent. aut ꝓpria voluntate alijs donant q̄ illis q̄bus noīatim p testatorē ordinata fuerūt. p hoc em̄ iniuste damnificant ꝓximū in re sibi debita. ⁊ tenent
L ad restitutionē et. Sextodecio peccat ꝯtra septimū p̄ceptū etiā q̄ rapinā cōmisit: videl3 rem alienā iniuste auferēdo alteri vi vel violētia alio cuius res est sciēte ⁊ inuito. ⁊ tenet talis vltra restituere qd' alteri sic abstulit: etiam damnū recōpensare qd' iniustē intulit Et illud ē generale in oībus iniustis damnificatorib⁹. Et notāter dictū est qui iniuste. q2 si fieret autoritate iudicia iuste iudicātis. talis occulta ⁊ manifesta receptio nec furtū foret nec rapina. q2 nō iniusta. Sicut ⁊ filij Israel. deo iubente egyptioꝝ bona licite receperūt. Verūtn̄ si talis in publica autoritate posit⁹ auferret alteri res p violētiā iniuste. talis peccaret ⁊ cōmitteret rapinā. ⁊ teneret ad restitutionē. Sic etiā nec furtū cōmittit nec rapinā qui aufert furioso occulte gladiū ne occidat. nō iniuste. q2 nō in alteri⁹
nocumētū. Decimoseptio peccant M
dn̄i q̄ a subditis suis p iniustas tallias aut exactiōes indebitas. supfluas. incōsuetas subditos suos grauāt. ⁊ ab eis p̄sata exigūt. Sūt tn̄ aliq̄ casus f3 Ray. ⁊ Host. i q̄b⁹ licitū ē dn̄is vltra censu3 debitū aliqd' subsidiū moderatū exigere. Prim⁹ ē p defensiōe p̄rie vt cū patria iniuste ab hostib⁹ inuadit tūc em̄ subditi nō solū tenent suas res impartiri. f3 etiā tenent corpalit ⁊ totaliter iuuare ⁊ laborare. Secūdus si dominus vult ire in exercitū indictū ab eccl'ia vel p̄ncipe ꝯtra hereticos vl' paganos: nec sufficit ad expēsas. potest a subditis petere subsidiū. Terti⁹ si in bello ex pacto suo iusto fuerit captus ab hostib⁹. ⁊ n̄ sufficit se redimē absq3 damno graui. Quart⁹ si debeat filias maritare. aut filiū desponsare. Et si aliqua alia cā similis emergat. De q̄b⁹ vide latius in summis. pōt licite a subditis petere auxiliū f3 moderatū. Si do dn̄s extra taleo ⁊ siles rōnabiles causas vltra cōsuetū exigere vellet. teneret
ad restitutiōe3 f3m Ray. ⁊ alios. De N
cimooctauo peccāt interdū q̄ in ꝯtractu cōductionis mercēnariū de p̄cio suo nō statim soluendo damnificant. Vn̄ dicit Alex. de hal'. in summa. Talis tenet restituere damnū. ⁊ etiā tantum quātū mercēnario nocuit. Vn̄ Leuitici. xix. Nō morabit opus mercēnarij tui apud te vsq3 mane. id est. operis merces. Et Ecci. xxxiiij. Qui defraudat mercedē mercēnarij. ⁊ q̄ effundit ⁊ sanguinez fratres sunt. Et Jacobi. v.

dicit diuitib⁹. Ecce merces operariorū
vestrorū q̄ fraudata ē a vobis clamat.
et clamor eorū in aures dn̄i sabaoth in-
trauit. Pōt aūt ille cui pciū solui de-
beret multipliciter damnificari nō so
lutus. aut q2 tn̄ tenet eadē nocte sol-
uere. aut alimonia⁊ ⁊ alia necessaria e-
mere. vel pncipi obnoxiū fieri. aut ali
ud hmōi incurrere pter carētiam si-
P bi debite mercedis. Decimonono
peccāt q̄ defraudāt dn̄os aut ciuitates
in steuris licite impositis. imo inter-
dū illicite p tyrānos extortis. Exem-
pli grā. Dn̄s alicui⁹ ciuitatis sibi sub-
dite imponit ei aliquā exactionē in-
iustam. ꝫ rectores dicte cōitatis p ser
cōitate vt malus malū euitēt pmittūt
eidē dn̄o q̄ndā pecunie summā ⁊ sta-
tuūt quendā modū recipiēdi siue col
ligēdi dictā pecuniā a singulis de illa
cōitate. imponēdo cuilibet certā pecu
niā soluendā f̄m multitudinē bonorū
suorū vel aliter. Posito etiā. q̄ aliq̄s
ciuiū dictā summā pecunie vel simul
vl̄ p partes pmittēs soluere dicto mo
do recipiat ad firmā pecuniā imposi-
tam cōitati dicto modo colligendam
Demū posito q̄ aliq̄ de dicta cōitate
existimātes hmōi exactionē iniustā.
⁊ iō nō soluendā nisi p violentia⁊ co-
actionē aliquam pecunie summā eis
impositā clam vel occulte retineant.
Querit ꝫ Goffred⁹ q̄dlib. viij. q. xv.
Utrū sic retinētes illud q̄d est impo-
situ͂ eis teneant illud restituere. ⁊ hoc
illi qui recipit dictā collectā ad firmā
Rn̄. Debitū est vt vnusquisq₃ tanq̄ₒ ps
tribuat ad cōmune bonū conseruan-
dum suam portionem. Sicut etiam
quisq₃ pro salute propria tenetur dare
tyranno bona exteriora. vel perdere
plus q̄ₒ permittat se perimi ab eodem
Et bene stant simul in proposito casu
⁊ in alio. q̄ aliquid iniuste ab aliquo
recipitur. ⁊ tamē iuste pōt ab alijs exi

gi. vt si dn̄s a tyranno capit. si captus
siue subditorū bonis redimi nō pōt. ⁊
tn̄ tyrānus iniuste pciū recipit ⁊ resti-
tuere tenet. ⁊ subditi bn̄ faciūt dn̄m li
berādo. Sic est in pposito. vbi oēs de
cōitate sunt sic vnu₃ corp⁹. ⁊ rectores
cōitatis qn̄ rōnabiliter subditis aliq̄d
soluendū imponūt tenent soluere alr̄s
cōitatē defraudant. Uicesimo pec- P
cant q̄ scienter tradūt hominibus ma
las pecunias. vel alias res pro bonis
postq̄ₒ ab alijs sic ad ipsos puenerūt.
Tales eni͂ nec dant pciū iustū. nec fi-
deliter agūt. nec bn̄ intendunt. ꝫ hoc
quo ad pecuniā pcipue intelligendū
est. qn̄ dat pecunia que est falsificatio
monete cōis. secus si non eēt falsifica
ta moneta. ꝫ in vno grosso plus de ar
gēto a casu. q̄ₒ i alio ⁊ minus de cupro
Uicesimoprimo peccāt f̄m plures Q
qui meliores denarios eligūt de mo-
neta nō pure argētea. ⁊ resoluūt in ar
gentū. vel vendūt pciosius. ⁊ leuiores
eque chare vēdunt. Patet. q2 tūc mo
netam reddūt minus acceptam. ⁊ ta-
les faciūt interdū libram denariorum
ita leuem sicut precisores monete. q̄d
tamē omnino illicitū est. ergo nocent
cōitati eadē rōne interdu₃. Sicut isti
de q̄bus Prouerb. xj. dicit. Qui fru-
menta abscondit maledicet in ppl̄is.
Scd̄o pncipaliter vidēdū ē de pal- R
liatis furtis ⁊ rapinis. De q̄bus est pri
ma regula magistri Matthei li. de cō
tractibus. Quicūq₃ exhibet se qualē
scit se non esse cui pter hoc pncipali-
ter q̄ credit eē talis qualē se exhibet.
dat. mutuat. vendit. vel fit aliq̄d boni
q̄d nō daret aut fieret si sciret nō esse
talis. illud ipse iniuste pcipit. ⁊ ad re-
stitutionē tenet. nisi sibi aliūde cōpe-
tat de iure. vel ipe pbabiliter ignoret.
q̄ hac rōne sibi detur vel fiat. Patent
ista. Quia si non debetur alr̄s de iure
non dat sibi vplūtarie. immo inuolū-

tarie, quia ex ignorātia cui⁹ ipse est cā
p suā falsaz exhibitionē z simulationē
sequit q ipse fraudulēter recipiat. Si
iuxta hanc regulā discuterēt se hoies
o q̃ multi inuenirent se iniustissimos
occupatores q̄ de diuitijs suis gloriā-
tur z aspernāt ceteros vt malos. Pri-
mo em̄ pncipes qui habēt defendere
terram z subditos eiusq3 puidere de iu
sticia ad q̄ cōtributione subditorū q̄si
ꝑcio conducti sunt. de q̃nto defensio-
nem debitā z iusticiā negligūt. de tan
to cōtributionē iniuste recipiunt. Se
cundo idē iudiciū est de his q̄ se cleri-
cos ṽbo dicunt vel habitu vel officio
exteriori ostendūt z nō sunt tales qua
les rōne clericatus esse deberēt. Ex q̄
em̄ ille quē eps nō acceptauit z ordi-
nauit in clericū iniuste recipit bñficia
ecclesiastica. z fruet⁹ eoꝝ. q̄modo ille
corā deo iuste recipiet quē de⁹ nunq̃
in clericū acceptauit. Quō aūt est cre
dibile q de⁹ illū vnq̃ in clericū acce-
ptauerit. q̄ nunq̃ vt clericus viueret vl
vt talis deo seruire ꝓposuit. S3 si aliq̄d
de his que ad clericū ptinēt assūpsit
aut facit. hoc pncipaliter ideo facit vt
per hoc faciliter redditus z pecunias
possit obtinere. z p illas seculares ha-
bere honores. cōuiuia. luxurias z va-
nitates seculi exercere. Et si aliq̄n bo-
nū ꝓpositū h3. z ꝓtūc iure ꝑcipit. nō-
ne etiā tunc q̄n mutat ꝓpositū z ope
cōtrariū implet iterū ꝑcipiēdi ius ꝑ-
didit. Tertio simil̄r est iudicandū de
religiosis habitu. z irreligiose viuēti
bus. Quis em̄ credit. puto aūt q nec
ipsimet credere pñt hoies iō eis bona
dare. construere monasteria. elemosy
nas z oblatōes porrigē. vt inde z de ta
libus ꝯ deū z regulā viuāt. Cū3 ĝ ipi
solū sub ꝓtextu huiōi z colore petant
z recipiāt. z hoc iniuste eis det. vt vi-
delicet ꝯm statū assumptū3 deo ꝯuiāt
z viuant. Ipsi nō habēt ius cōuertēdi

data in aliud. maxie cōtrariū q̃ ad id
ad qō data sunt. z ipsi receperūt. Ex q̄
to ergo quispiā religiosoꝝ sciēter con
tra ea facit. q̄ ad statū religiosū3 de ne
cessitate salut' ꝑtinent. iniuste ꝑcepit
et abutit oibus monasterio donatis.
etiā pane vel habitatione. nisi mutet
intētionē. z velit eis vti sicut debet. ad
restitutionē tenet. Quarto ꝯformit̄ G
potest dici q qui sciēter conant vt res
q̄cunq3 venalis melior appareat q̃ est
bona quā emptor ꝓpt hoc emit pnci-
paliter q2 talē credebat ea3 esse qualis
apparebat cōmuni iudicio. tm̄ tenent
tur restituere q̃ntū3 recipiūt vltra veꝝ
ei⁹ valorē. Et si reddat eis res eoꝝ in
tegra. totū reddere ꝑcium tenebunt.
q2 nō fiebat emptio nisi ꝓ tali re q̄lis
ꝯm iudiciū cōmune apparebat. Simi-
ter sentiendū ē de his qui rem bona3
esse venalē ostendunt vt vinū clarū z
sapidū in vitro z postea turbidū3. vel
alias malū vasis vinū infundūt. Hec
de ꝑfato Mattheo. Quinto ꝯm ꝑdi-
cta iniuste agunt mercatores. vel alij
qui accomodāt pecunias ab alijs z vt
decipiāt. vestes z apparatus habēt ꝑ-
ciosos vt eis credat. cū tm̄ ꝓbabilit̄ sol
uere debita nō intēdūt vel nequeant.
Scđa regula eiusdē. Quicūq3 inde H
bite est alicui hoi causa timoris vere-
cundie. tristicie. vl' alterius passionis
sibi oino inuolūtarie. cuius q̄dē pas-
sionis occasione ille hō mouetur ad
dandum mutuandū vl' aliqđ vtile sibi
faciendū. S3 ipse iniuste recipit de tāto
de q̃nto illa datio ex illa inuolūtaria
passiōe ꝓcedit. z ad restitutionē tenet
nisi forte sic ꝑtactū est. illō sibi ex aliq̄
iure debeat. vl' nisi bona fide ꝓbabili
ter ignoret an inuolūtarie sibi det. sed
ꝓbabilē habeat ꝑsumptionē de volū
tario. Illud pat3. q2 q̄n iste non habet
ius. z scit illū dare īvolūtarie. z vltra
hoc est indebite cā illius dationis. q̄.

nō pōt res sibi iuste venire. Dico aūt cuius ē indebite cā. q2 si das paupib⁹ elemosynā ex timore mortꝭ aut dānationis. ipsi nō iniuste recipiūt. q2 non sunt cā illi⁹ timoris. Imo adhuc si qs esset causa illi⁹ timoris ꝫ nō indebite. vt si necesse eēt nautā facere foramen in naui. ꝓpter qḋ oportet eiici. vł alijs dare merceo. si aūt nō eēt necesse. ꝫ faceret hoc q2 speraret se obtētu rū merces eiectas. ipse ceteris parib⁹ nō solū merces eiectas. ⁊ demū inuētas iniuste reciper. ꝫ etiā teneref refundere. dato ꝙ eas nūꝗ̄ inuenirer. Ex p̄missis V
possunt multa elici. Primo ꝙ potentes ⁊ dn̄i qū petunt sibi aliq̇d dari vel mutuari a subditis qḋ p2e timore indignatiōis negare non audent. de iāto iniuste recipiūt. de q̄nta ex inuolūtario timore donaꝛ. Secūdo si q̇s petit vel mēdicat ꝑ tā honorabilē ꝑsonā cui q̇s p2e verecūdia tam paruā rem negare ⁊ vultū eius non audet cōfundere. Tertio debitores q̇ minanꝛ creditorib⁹ nisi pars debiti remittaꝛ eis se totum velle negare corā iudice. nulli taliū sunt absoluti a debito qḋ occasione illius timoris dimittiꝛ. Quarto hi qui molestauerūt homies ⁊ minātur amplius inimicari eis si nō cōcordauerint cum eis ꝑ voto ipsoꝝ. nō debent credere se vere ⁊ euāgelice recōciliatos. etiā3 si offensi ex illo timore se iniuriā dimittere ⁊ v̄bo testentur ⁊ scripto. Quito mimi ⁊ ioculatores q̇ nō vocati veniūt ad hoies ꝫ eis penitus inuitis ⁊ dolentib⁹. ⁊ illi p̄ verecūdia vel timore oblocutiōis eorum aut humane ꝯfusionis sustinēt eos. ⁊ aliq̄n ioculationes eorū non sunt securi in ꝯsciētia de eo qḋ eis datur. de q̄nto ex illis motiuis daꝛ. quoꝝ ipsi sunt cā indebita. Sed hec omnia sunt intelligenda nisi ipsis alio iure cōpetat. aut ꝓbabiliter appareat ꝙ voluntarie deꝛ. Et sicut additū est de tanto. de q̄nto. ⁊ q̇ sequunꝛ cetera. q2 aliq̄n hoies dāt nō solū ex aliq̇ taliū passionū inuoluntariarum. ꝫ etiā ex affectu habēdi beniuolentiā. complacētiā. honorē. solacium aut laudē. ⁊ certe de tāto illi nō iniuste recipiūt. ⁊ aliq̄n totaliter mutatur affect⁹. Qn̄ autē hoc h̄ret posset ꝯtingere ꝙ qui p̄us iniuste recepit iuste postea retineret. q2 qḋ prius erat inuolūtariū. postea fit aliq̄n nō solū voluntariū ꝫ etia3 delectabile. sicut cōiter in his ꝯtingit ad q̇ mouet. vł in q̇bus surgit cōcupiscētis. illa eñ nō facit inuolūtariū. ⁊ ideo q̇ ex illa danꝛ. iudicanꝛ licite posse retineri. nō obstāte ꝙ dans peccet in sic dando ⁊ recipieno mereaꝛ cum peccato. supbie. auaricie vel luxurie. hec magr̄ Mathe⁹.

Circa ad tertiū principale de reb⁹ X
inuētis est specialiter notandum. ꝭm sanctum Tho. secūda. ij. q. lxvj. ⁊ ꝭm Alex. in suo. iij. dis. xxiij. ꝙ q̇dam sunt res que nūꝗ̄ fuerunt in alicuius bonis. vt gēme ⁊ lapilli q̇ inueniunꝛ in litore maris. ⁊ ille res statim sunt inuētoris. Dicit eñ d̄ illis lex in li. Instiꝛ. De rerum inuētione. gemme ⁊ lapilli ⁊ similia q̇ in litore maris inueniūtur iure naturali statim inuentoꝝ sūt ⁊ fiunt. Alie sunt res que aliquādo possesse fuerūt. ꝫ modo derelicte sunt y
vt thezauri antiq̇ tēpore sub terra occultati. quoꝝ nunc non est possessor. Et de istis dicēdum est sicut de supradictis. sc3 ꝙ sunt inuētoris. nisi ꝙ ꝭm leges ciuiles teneꝛ inuentor dare medietatē dn̄o agri si in alieno agro inuenit. nō data ad hoc opa. Propꝛ qḋ in parabola euangelij Math. xiij. dicitꝛ de inuentiōe thezauri abscōditi i agro ꝙ emit agrum illū vt haberet ius possidendi thezaurum. Si v̄o inuenerit thezaurum data opa. nihil teneꝛ dn̄o agri. Unde de illo dicit lex li. Instiꝛ.

de rer̄ diuisiõe. Quisq̄s thesauros in loco suo inuenit Hadrian⁹ nãlem eq̄ta tē secut⁹ ei ꝯcessit q̄ inuenit. ac si q̄s in alieno loco. nõ data ad hoc opa ꝗ for-tuitu inuenit. dimidiũ inuẽtori. ꝛ dimi-
Z diũ dño soli ꝯcessit. Alie sunt res q̄ de ꝑpinq̄ in alicui⁹ fuerãt bonis. ꝛ sũt ab eo derelicte. Et istas si q̄s inuenit ꝛ eas accipit nõ aio retinẽdi ꝗ eas resti-tuẽdi dño eaꝝ q̄ eas nõ hʒ ꝓ derelict̄ ille nõ cõmittit furtũ. nec in re cũ sint derelicte. nec volũtate. cũ eas dereli-ctas sciat aut credat. Si aũt in veritate nõ sunt derelicte. ipe tñ inuẽtor bona fide ħ credit ꝛ accipit etiã aio retinẽdi tũc ignorãtia facti eũ excusat. vt dicit Alex. Si aũt nõ credat eas derelictas ꝛ accipit eas aio retinẽdi. tũc furtum cõmittit. q̄ȝ contrectat rem alienã. Et de ħ intelligit illud Aug. in q̄dã ome-lia sic dicẽtis. Si q̄d inuenisti ꝛ nõ red-didisti rapuisti. Dicit tñ Pe. pal. i. iiij. de ꝯsuetudine thesaurus vbicũq ̄ȝ inuẽ-tus sit ẽ ꝑncipis. ꝛ sic ille solus põt fa-cere elemosynã. Est eñ thesaurus ve-tus depositio pecunie cui⁹ memoria nõ extat. Sʒ quomõ restituent inuẽ-ta q̄ñ nescit cui: Rñ. ſm Ray. Faciat inuẽtor publice dici ꝑ precones vel ꝑ ecclĩas vbi rem inuenit. Et ſm Hosti. anteq̄ȝ dño restituat si dubiũ ẽ cui⁹ sit certificari dʒ inuẽtor ꝑ circũstantias vel. al's forte mlti nõ dñi eã peterẽt.

Capitulum. v.

A De emptiõe ꝛ venditiõe. circa q̄ sepe plura valde illicite acqui-runt. tria nũc sunt vidẽda. Pri-mo q̄ requirant ad talia. Scdo q̄ȝ peri-culosum ẽ habere officiũ mercatorũ. Tertio q̄liter se debeant habere bñ vt
B saluent mercatores. Q̄tũ ad ꝑmũ notãdũ. q̄ ſm Vinceñ. in spe. hysto. l. ij. mercatoꝝ ꝓprietates Cayn ꝑmus habuisse videt. qui simplicitatem vite hoiũ ad inuentionẽ mensurarum et ponderũ ꝯmutauit. atq̄ȝ ad callidi-tatem ꝛ corruptionẽ perduxit termi-nos terre primus posuit rapinis. ꝛ vi-olentia opes cõgregãs suos ad latro-cinia inuitauit. Quis igit negociatio vt hodie res se hʒ. de se non sit illicita. q̄ȝ ipa mediãte bona terrarũ quarun-dam alijs terris taliũ carentiã haben-tibus aduehũt. ꝛ ecõuerso. tñ ibi ma-
gne fraudes fiunt. Unde scdo no- C tanduʒ. q̄ ſm Tho. scda. ij. q. lxxvij. et Scõ. in. iiij. dis. xv. duplex est cõmuta-tio. Una economica quãdo cõmutãs intẽdit recipe rem nõ vt merceт in ea. ꝗ vt ipa vtat. Alia ẽ cõmutatio negoci-atiua vbi cõmutans intẽdit lucrari de re quã acquirit. Emit eñ rem non vt vtatur ea. ꝗ vt vendat charius. Ad pri-mam cõmutationẽ vt sit iusta quinq̄ȝ reqrunt. Et ad secundã vt sit iusta ea-dem. Et adhuc duo alia requiruntur. Primo igit ad contractũ emptiõis ꝛ venditiõis. ꝛ ad quẽcunq̄ȝ cõtractum requirit libera volũtas i vtroq̄ȝ. scilicet vendẽdi in vno ꝛ emẽdi in altero. id ẽ. q̄ dans velit trãsferre. ꝛ recipiẽs velit accipe rem transferendã. Scdo requi-rit libertas in vtroq̄ȝ. ita q̄ neuter ipso-rum ꝓhibeat lege supioris. nec ꝑ actũ alterius a quo dependeat. Et ꝓpt de-fectum hmõi nõ potest monachus si-ne licentia supioris. nec filiusfamilias sine licẽtia patris emere vel vendere. Tertio requirit vt fiat ꝯmutatio sine fraude interueniente bona fide. Ideo .j. Thessal. iiij. Hec ẽ volũtas dei ne quis supgrediat. neq̄ȝ circũueniat in negocio fratrẽ suũ. Per li supgredia-tur inequalitatẽ iusti precij excludit. de q̄ post pauca dicet. ꝛ circũueniat ꝑ
fraudẽ. Fit aũt ſm Tho. fraus tri- D plicit. Prĩo in substãtia rei vẽdite. vt cũ quis rem vnĩ⁹ speciei sciẽter vendit pro re alterius speciei aut substantie minus ꝑciose. vt auricalcũ pro auro

aut aquā pro vino. aut mixtū ꝓ puro. aut denariū cupreū pro aureo. ꝯtra il lud Esa. j. Argentū tuū versum est in scoriā. vinū tuū mixtū ē aq̄. Scd̄o cōmittit fraus in q̄ntitate. q̄ ꝑ mensuraȝ cognoscit. siue rea mēsuret ꝑ pondus siue ꝑ aliā mēsurā corꝑalē. vt moduȝ vel sextariū. siue sit in liquidis siue aridis. Et silr̄ in libra ꝛ pōdere. Et i oibus istis vniuersaliter oportet eē iustā mēsurā in vēdēdo ꝛ emēdo. al's iniustum fit. Jō Deut. xxv. dicit. Nō habebis in sacculo diuersa pōdera mai⁹ ꝛ min⁹. nec erit in domo tua modius maior ꝛ minor. abhominatur eīn dn̄s eū q̄ hoc facit. ꝛ aduersat omnē iniusticiā. Tertio ꝯmittit fraus in q̄litate. puta cū q̄s animal infirmū vendit q̄si sanū. aut vinū corruptū q̄si sanū ꝛ purū. aut crocū mixtū cū re viliori. Ex q̄ pȝ q̝ q̄ faciūt res inutiles ꝛ defectuosas. defectus q̝ earū ex industria ꝛ studiose obtegūt ꝛ occultāt. tenent ad restitutionē illi⁹ q̄ꝺ occasiōe talis occultatiōis eis dat ꝑ reb⁹ istis rea nō obstāte defectu tanū valeat q̄ntū datur. Et silr̄ est de hūtibus res venales indicādū. Dia ista ꝓbantur ex̄. de iniurijs ꝛ damno dato. Qui eīn dat occasioneȝ damni. damnū dedisse videt. ȝ defraudans aliū in substātia. q̄litate. ꝛ quantitate. dat ei occasionē damni. al's eīn nō ꝑmutaret. Et in his oīnibus dicit Tho. nō solū peccat q̄s iniustā venditionē faciendo. ȝ etiā ad restitutioneȝ tenet.

E Quarto exigit q̝ ad min⁹ habitualit intēdat si veracit agnouit rē nō fuisse talē qualis fm̄ cōtractū esse debuerit. q̝ ꝺ velit sicut rōnabile fuerit emēdare. Si eīn vēditore ignorāte aliq̄s ꝑdictoꝝ defectuū i re vēdita fuerit. vēditor q̄dē nō peccat. tenet tn̄ cū ad ei⁹ noticiā puenerit veracit saltem damnū recōpēsare emptori. Et q̄ꝺ dictum ē de vēditore. etiā intelligēdū est ex parte emptoris. Cōtingit eīn q̄n q̝ venditorē credere rem eē min⁹ preciosam q̄ȝ sit ad sp̄ēm. puta si q̄s aurū vēdat loco aurichalci. emptor si illō cognoscat iniuste emit. ꝛ ad restitutionē tenet. Et eadeȝ rō est de defectu q̄litatis ꝛ q̄ntitatis. vt si q̄s simplex ꝑegrinus credēs equū suū valde infirmū. exhibet eū venalē. ꝛ emptor astut⁹ q̄ȝ cognoscat defaceū esse ꝑuū aut forte ꝑ noctem sanabileȝ. ꝛ tn̄ emit eū ꝓ paruo precio q̄si valde infirmū. ille sciēter et iniuste dāniſicat ꝓximū suū. ꝛ peccat cōtra hoc mādatū. ꝛ tenet ad restitutionē.

Quinto req̄rit eq̄litas valoris int rea ꝑmutatatas. aut inter rem emptā aut vēditā ꝛ ꝑciū. Nā rem charius vēdere aut vili⁹ emere q̄ȝ valet i se vel estimatiōe hoim. est ꝯ iusticiā fm̄ phm. v. polit. Et ꝯ illud q̄ꝺ xp̄s dicit Matth. vij. Dia q̄cūq̝ vultis vt faciāt vobis hoies ꝛ vos facite illis. ȝ nullus est q̄ sibi vellet rem charius vēdi q̄ȝ valeat. q̄r sic dāniſicaret vt plurimuȝ vel semꝑ. Vn̄ Augus. xiij. li. de ciui. dei. Velle vile emere ꝛ chare vēdere reuera viciū ē. Di aūt q̝ nō lȝ rem charius vēdere vl' vilius emere q̄ȝ valeat i se vl' in estimatōe hoim. Jn trib⁹ eīn casib⁹ licet rem chari⁹ vēdere q̄ȝ sit empta iō q̄r aut rea meliorata ē in se. vel in estimatione hoim. aut rōne seruicij circa rem emptā exhibiti. Prio eīn rea empta pōt meliorari aliq̄n nālīter. vt q̄n fit de impuro vino puꝝ. ꝛ de ꝗcili ligno forte. ꝛ de equo triū annoꝝ octennis. Aliq̄n artificialit fit empte rei melioratio. vt melior ē pān⁹ i tunicā format⁹ q̄ȝ simplex pānus. Aliq̄n fit nālit et artificialit vt meli⁹ ad ignē valēt ligna sicca q̄ȝ hūida. Scd̄o ꝑncipr rea empta pōt meliorari nō i se. ȝ in opiniōe hoim. aut q̄r nesciebatur ꝑus q̄ȝ bona eēt. aut q̄r est iā indigētia ei⁹ q̄ ꝑus nō fuit. vt patet de pillulis pestilentiali-

F

bus extra tp̃s pestilẽtie ⁊ in tp̃e pesti-
lentie. ⁊ in multis alijs modis. Et tam
in p̃mo q̃ꝫ in scđo melioratiõis modo
põt res charius vẽdi q̃ꝫ empta ẽ. Ter-
tio p̃ncipaliter idẽ fieri põt ex pte ven
dentis. videlicet rõne seruicij. qđ circa
eã fecit vel officij qđ circa eã habet. ⁊
hac rõne collectores hospitũ. campso
res. institores caupones. penestici. ⁊ q̃
cunqꝫ stationarij. p̃nt rem etiã nullo
modo mutatã nec in se nec in estima-
tione hominũ vẽdere charius q̃ꝫ eme
runt. ⁊ hoc ꝑpter sũmptus labores. in
dustrias. curas. pericula. ⁊ alias occu
pationes rõnabiles. Et multo plus q̃
adducunt res a longinq̃. Rõ est. q̃ꝛ. j.
Cor. iij. Vnusq̇sqꝫ recipiet mercedẽ
ſm suũ ꝓpriũ laborẽ. Eadẽ eñ rõ est
de mercatore sicut de alio laboratore
q̃ sibi merces detur pro suis labore.
G industria. cura. ⁊ sitibus. Vñ tam
ſm diuinã q̃ꝫ naturalẽ legẽ illicitũ re-
putat̃ si in emptiõe ⁊ venditiõe nõ sit
eq̃litas iusticie seruata scient̃. ⁊ ille q̃
plus habꝫ postq̃ꝫ innotuerit sibi illud
tenet̃ recõpẽsare ei q̃ dãnificat᷑ ẽ si sit
notabile dãnũ. Nõ dico. q̃ꝛ iustũ pre-
ciũ rex. q̃nqꝫ nõ ẽ punctualit̃ determi
natũ ſꝫ magis in quadaꝫ estimatione
consistit. ita q̃ modica additio vł mi-
nutio non videt̃ tollere eq̃litatẽ iusti-
cie. vt Tho. dicit. Et addit Scotus. q̃
quãdo cõmutantes pẽsata necessitate
mutua reputãt hincin de eq̃ualẽs da
re ⁊ accipe. ita q̃ vterqꝫ cõputat tantũ
dare quãtũ recipit. ⁊ ecõuerso. recipe
quantũ dat. si tunc aliqđ modicũ deſt̃
eit ab indiuiduali eq̃litate. nõ erit iniu-
sticia reputanda. q̃ꝛ q̃ñ ex tali estima-
tione de datiõe ⁊ receptione equaleñ-
tis mutuo sũt ꝯtenti. tũc mutuo sibi
volunt remittere. verisilit̃ si i aliq̃ de-
ficiũt ab illa iusticia req̃sita. Et sic isto
rũ cõtractuũ quẽlibet cõcomitat̃ aliq̃
donatio ꝯditionalis. vt si aliq̃d sit am
plius in re data. Verũtamẽ si aliq̃s H
multũ indigeret de re aliq̃ ⁊ ali⁹ ledat̃
si ea careat. ⁊ ꝑ magnã instãtiã ille in-
ducit̃ ad vendẽdũ rem suã. vel ad ꝯ-
mutãdũ ꝓ re alteri⁹. tunc cũ possit se
ꝯseruare indẽnem erit i casu tali iustũ
p̃ciũ nõ respiciẽdo solũ ad rẽ q̃ venditur
ſꝫ etiã ad dãnũ qđ venditor ex vẽditio
ne incurrit. ⁊ sic licite põt aliq̃d chari⁹
vẽdi q̃ꝫ valeat ſm se. q̃uis nõ vendat̃
plus q̃ꝫ valeat haberi. Si v̇o aliquis
multũ iuuet̃ ex re alteri⁹ quã accepit
ille v̇o qui vẽdidit nõ dãnificet̃ carẽ
do re ista. nõ debet eã supuẽdere. quia
vtilitas q̃ alteri accrescit nõ est ex ven
ditione ſꝫ ex cõditione emẽtis. nullus
aũt debet vẽdere alteri qđ nõ est suũ ꝫ
licet posset ei vẽdere damnũ qđ patit̃
Ille tñ qui ex re alteri⁹ accepta mul-
tum iuuat̃. põt ꝓpria volũtate vẽden-
ti aliq̃d superogare. qđ ꝑtinet ad eius
honestatẽ. Et sic pꝫ q̃ q̃nqꝫ req̃runt̃ I
ad cõmutatiõnẽ economicã. ſꝫ ad ne-
gociatiuã adhuc sup̃ p̃fata. requirunt̃
alia duo. Primo si debeat eẽ iusta oꝫ q̃
tal' cõmutatio sit vtil' reipublice. sic est
de mercatorib⁹ ill' q̃ afferũt res de p̃tia
vbi abũdãt ad p̃tiaꝫ vbi' deficiũt. q̃rũ
tũ vsus est ibi necessari⁹. Et etiã q̃ res
emptas cõseruãt vt ꝓmpte inueniant̃
venales a volẽtib⁹ eas emere. tales ha
bẽt actũ vtilẽ reipublice. Oportet eñ
q̃ nec aliq̃s credat nec credẽdi rõnem
habeat emptionẽ esse cõmunitati vel
reipublice p̃iudicialẽ. Propter defe-
ctum illi⁹ cõditionis sunt aliq̃ vitupa
biliter negociatores. puta q̃ nec trãsfe
runt nec conseruãt. nec eoꝝ industria
meliorat̃ res venalis. nec certificat̃ur
ali⁹ simpl' ex ď valore rei emẽde. ſꝫ emit
mõ vt statim vẽdat sine oĩbus iã dict'
cõditionib⁹. Talis eẽt exterminãdus
a re publica tanq̃ꝫ nocu⁹ cõmunitati.
eo q̃ ꝓhibet imediatã cõmutationẽ
volẽtium economice cõmutare. ⁊ sic

faciūt quodlibet venale vsuale charꝰ
emēti ꝗ̄ deberet esse ꝛ vilius vendēt.
ꝛ sic dānificāt vtrāq̄ partē. Patet etiā
ꝙ illi qui frumēta vel alias res vtiles
cōmunitati vł necessarias ꝛ bonas ad
ad ħ ꝓncipalit̄ emūt. vt nō desint ciui
tati patrie. vł aliqua alia bona intētio
ne. non intēdentes caristiam induce-
re. ꝫ quādocūq̄ necessitatē vel notabi
le grauamen pauperū viderint. vēde-
re iuxta cōmunē ꝛ rōnabilē estimatio
nē. Tales em̄ licite ꝛ meritorie pn̄t ħ
facere. ꝛ aliquādo caristiaꝫ impedire.
Sed illi q̄ in cōgregādo talia nec cō-
munitati ꝓsīnt nec vtilitatē eius in-
tendūt. ꝫ soluꝫ lucrū suū nihil nisi ca-
ristiā expectādo grauissime peccant.
Ratio est, qꝛ qlibet in cōmuntate vi-
uēs rōne charitatꝭ ꝓximi ꝛ rōne emo
lumenti. vtpote solatij defensiōis ꝛ si-
milīū debet cōstati esse vtilis ꝛ maxie
nō nociuꝰ. Et s̄m iura turpis est pars
q̄ se nō conformat suo toto. Pn̄t aūt
vtriq̄ ꝓmissoꝝ se ex hoc ꝯsiderare. qꝛ
qui intēdit caristiā dolet d̓ frumētoꝝ
copioso prouētu. Alius ꝟo ex hoc vł
K letus ē. vel cōtentꝰ. ꝛ nō tristis. Se-
cundū reqsitū ad cōmutationē nego
ciatiuā est vt vēdens pro re vendibili
recipiat iustū preciū. Est aūt iustū pre
ciū cōsiderandū s̄m ꝙ res vendibiles
valēt ad vsum hominū plus vel minꝰ
s̄m necessitatē rerum interdū s̄m de-
siderium hominū qd̓ habent ad res.
Et licet difficile sit dare de valore rei
sufficientē ꝛ generalē regulam. tamē
hanc regulam quidam doctor tradit.
Sicut estimatio que verisimilit̄ bo-
na fide credit̄ erronea e ē nō est seqn-
da. sic cōmunis estimatio in q̄ nullus
error verisimilit̄ apparet. seqnda est.
siue in specie. siue in singulari. vbi ꝟo
nulla est. vel nō vł non vera estimatio
sibi recurrat ad rationē pēsando labo-
res. sumptꝰ ꝛ cetera statim dicēda bo

na fide prout melius pōt fieri. nec nō
meliorationē vł peiorationē siue rea-
lem siue estimatā. ꝛ iuxta hoc res vē-
dat. talis negociator iuxta diligentiaꝫ
suam ꝛ industriaꝫ ꝛ pericula accipiat
in cōmutatione ꝓcium correspondēs
Quod declarat Sco. quia vnūqnēq̄
in ope honesto seruienteꝫ reipublice
oportet de suo labore viuē. ꝫ talis af-
ferēs. vel etiam conseruās honeste ꝛ
vtiliter seruit rei publice. igit̄ ꝛc. Se-
cundo. quia vnusquisq̄ industriā suā
ꝛ sollicitudinē suā potest iuste vēdere
Industria aūt magna requirit̄ in tali
transferēte de patria in patriam. ꝫ pōt
iuste sustentationē suam pro se ꝛ fami
lia sua ad illam necessitatē deputatā
recipe ꝓcium correspondēs sue indu-
strie. Tertio etiaꝫ correspondēs aliqd
suis ꝑiculis. Semꝑ tn̄ lucrū debet eē
moderatū. ne talꝭ cupiēs nimis diues
fieri viciū auaricie incurrat. Ad hoc L
ꝟo ꝙ vēditio vł emptio sit bona mate
rialiter requirūtur conditiones ꝛ cir-
cūstantie cōmunes. sicut in alijs acti
bus moralibꝰ. potissime finis. ꝙ non
sit in scandalū. in malū exēplum. con
tra votū. vł ex auaricia. Vn̄ dic̄ sctūs
Tho. ꝙ emēs nō dꝫ lucrū statuere tā-
ꝗ̄ finē suū. vł suoꝝ operū. ꝫ lucrū qd̓
qrit vlteriꝰ ordināte i aliū finē necessa
riū vł honestū. vt ad sustētationē do-
mus sue vł ad subueniēdū indigētibꝰ
si sit negociatio licita. vł etiā cū q̄s ne
gociationē intēdit ꝓpt̄ publicā vtilita
tē. ne scꝫ res ad vitā nccarie desint pa-
trie. ꝛ tūc lucrū expetit nō tāq̄ finē ꝫ
q̄si stipēdiū laborꝭ. Sꝫ ē dubiū. vtꝝ M
vēditor teneat̄ dicē viciū rei vēdēde.
Rn̄ s̄m Tho. quodli. ij. q. x. ꝛ. ij. ij. q.
.lxxvij. arti. iij. Si res vēdēda ꝓpt̄ vi-
ciū qd̓ hꝫ reddit̄ minoris valoris. vł eiꝰ
vsus reddit̄ impeditꝰ vł noxiꝰ. sic̄ cuꝫ
equꝰ claudicat. vł domꝰ ē ruinosa. aut
cibꝰ corruptꝰ vł venenosꝰ. si tūc hmōi

viciū est occultū. ⁊ vēditor nō detegit ⁊ sī tā chare vēdit ac si nō esset viciosa erit vēditio dolosa. ⁊ vēditor tenet ad dāni recōpēsationē. Si ꝟo viciū sit manifestū. puta cū equ⁹ sit monoculus. vel tale manifestū viciū haber res vēdenda. vel cū vsus rei licet nō ꝯueniat vni vēditori. pōt tñ ꝯueniēs eē alteri. ⁊ si tūc ipse vēditor ꝑpt hmōi viciū subtrahat de ꝑcio quātū oportet. tunc nō tenet ad manifestandū viciū rei. quia forte hmōi emptor vellet plus subtrahi de ꝑcio q̄ eēt subtrahendū. vñ pōt licite vēditor indēnitati sue ꝯsulere viciū rei reticendo. Verbi gr̃a. exēplificant doctores alij. Tu vēdis m̄ equū oīno malū ⁊ q̄ nihil valet ad equitandū. ⁊ das mihi eū ꝓ tanto ꝑcio. quantum sola cutis valet nihil iniustū facit mihi q̄ equ⁹ nō valet ad eq̄tandū. nisi ego in ꝯtractu interrogarē. an equ⁹ valeret ad eq̄tandū ⁊ tu diceres q̄ sic. tūc em̄ cōtractus iniust⁹ est ⁊ fraudulentus. Si aūt ego ex simplicitate. vł inaduertētia nō considerarē illū defectum. nec inq̄rerē. tu tñ bene scires q̄ ego ꝑncipaliter ad equitandū eū emerē ⁊ ex simplicitate vł inaduertētia id nō dicerē. tu q̄dē peccas ꝯ me. nō iuste a dextra vēdēdo. ſ; minus fideliter ⁊ charitatiue circa me agendo. Hec ē sentētia Tullij q̄ narrat ꝯ Antiparre ph̄o acutissimo. q̄ dixit. Oīa vicia emptori pandēda sunt. Et post plura ei⁹ ꝟba ꝯcludit. Tulli⁹ li. iij. ꝺ offi. Nihil debet vēditor emptori celare. Et si increpādi sunt q̄ reticent. q̄d de his estimandū est q̄ fucatiōis vanitatē adhi-

N bent. Sed q̄d de his mercatorib⁹ ⁊ ⁊ cōtrahētib⁹ q̄ sciūt verisilit̄ iustū ꝑciū ⁊ tñ signo vel ꝟbo vel silētio rē superuēdūt. R̄n. q̄ tripl'r pn̄t tales viciū cōmittere. Primo si vidēs hoīem simplicē ⁊ inexptuꝫ circa rē. nō facit diligentiā fidelē. vt ei nō supuēdat. q̄ em̄ inexptus hō nescit rē estimare. iō venditor nō pōt se fm̄ illi⁹ exhibitionē in vēdēdo regē. ſ; tota ei⁹ estimatio sibi incūbit. ⁊ ꝰ nisi fidelē diligentiā adhibeat nō ē sine pctō si rē supuēdat. Secus aūt est qñ vēdit rea hoī intelligēti ⁊ expto circa rē. Scđo qñ emptor. aut vēditor est artat⁹ ncc̃itate. vł inordinata affectōe impulsus. tūc nequaq̄ pōt alter dubi⁹ de valore rei tā secura conscientia durus esse erga eū ceteris paribus. sicut erga liberū ⁊ oīm tali impulsu carentē. habet em̄ timere q̄ ex illa artatione charius emat q̄ alias faceret emptor. vel q̄ venditor vēdat remissius. Tertio qñ vēditor aliqua arte vel cautela verboꝝ etiaꝫ si ꝟba sint ⁊ nō falsa inducit emptorē ad emendū charius q̄ alias emeret. vt si venditor rem q̄ vix valet vnū denariū sciēter exhibeat ꝓ q̄ttuor. ⁊ emptor ex verecundia vł q̄ nō credit supexhiberi rem in q̄druplū. exhibeat ⁊ det plus q̄ vnuꝫ. venditor corā deo tenet ad restitutionē ei⁹ q̄ plus vno recepit. Tenet em̄ ad restitutionē si rem scienter supuenderet. etiā si illū nullo mō induceret. q̄nto magis qñ hoc ꝑ cautelas efficit. ⁊ maxīe ꝑ falsitates ⁊ mēdacia ꝯ ꝓcurat. Scđo ꝑncipalit̄ videndū est q̄ O periculosūꝫ sit mercari vel negociari. Et hoc pꝫ ex septē q̄ eam reddūt periculosaꝫ. Primo ignorātia interduꝫ valoris rerum. ⁊ q̄nti estimādi sint labores, cure pericula. ⁊ cetera hmōi q̄ negociantes habēt circa venales res. in quarum estimatione merito quilibet est sibi suspectus. vtpote iudex in propria causa. Et in hoc min⁹ periculose stant q̄ vendunt res apud multos inuenibiles ⁊ venales. q̄ facili⁹ ⁊ ꝓpinquius pōt haberi estimatio. ⁊ hoīes nō sunt artati ad vnū. Quisq̄s ꝟo habet rem venalē. vel exercet officiū aut laborē nō possibilē apud aliū haberi.

Sicut aliq̄ solū vn⁹ est notari⁹. medicus. apothecari⁹. vl' ali⁹ talis. hic debet sibi multomagis eē suspect⁹ ꝛ valde cauere ne i necessitate hoīm exigat aut recipiat vltra rei aut laboris sui valorē. Secundū reddēs negociationē periculosā3. est diffidētia de ꝓximis. q̄ surgit ex cautelis ꝛ fraudib⁹ oī die cōtingētib⁹. ꝓpt' q̄ vendētes multo charius exhibēt res q̄ valēt. ꝛ emētes mlto minus q̄ velint dare. ꝛ sic vtrobiq̄ multa falsa dicunt. ꝛ nō pauca mēdacia. ꝛ qn̄q̄ piuria cōmittunt. Tertiū ē inordinat⁹ timor dāni. ꝛ lucri desideriū excessiuū ac affect⁹ res cito vēdēdi. Ex q̄bus orit' ɔsuetudo laudādi vendenda. ꝛ emēda vituperandi. q̄ quidem timor ꝛ desideriū tpe cōtract⁹ sic mētem pgeūt ꝛ occupāt q' modicus vel nullus respect⁹ ad deū vl' iusticiā solet hrī. Quartū ɔtinua ꝛ anxia sollicitudo ꝛ occupatio cū talib⁹ reb⁹ extrīsecꝭ ꝛ diuersis hoīb⁹. q̄ raro mētis recollectionē admittūt. ꝛ in q̄bus tāta habet' diligentia q' debitū deo seruitiū ꝛ cura ꝓprie salutis omittit'. Quintū est malum exemplū q̄d q̄s videt in maiori parte mercātiū. ꝓpter quoꝝ multitudinē homo plane volēs ꝓcedere vix pōt aliq̄d lucrari mercādo. Sextū est cōtinua occupatio cum vero obiecto ꝛ materia auaricie. sc3 cum tpalibus bonis ꝛ etiam cum forma ei⁹. q2 cum mō acquirēdi eadē necnō cū auaris. circa q̄ videt' tamdifficile auariciā vitare. sicut assidue cōuersando cū ꝓcacibus mulieribus cōtinentiā seruare. Septimū est raritas pure intētionis. q2 valde rarum est vt q̄s recte mrēdat in mercādo vtilitatem ꝓximoꝝ. ꝛ sic fm vtilitatē officij vel obsequij sui victum mereri. que tamē intentio tā necessaria est q' sine tali intētione actuali vel habituali nullus actus negociationis est meritori⁹ apud deū, etiā si q̄ ad hoīes nihil iniusti fiat. imo dubiū ꝛ disputabile est. an iste q̄ nō intendit in mercando hominū vtilitati seruire etiā si vtilis sit. possit aliq̄d fm deū ꝓ labore suo recipe. Tertio pncipalit' videndum est quō mercator cupiēs saluari debeat se tenere. Rēspōsio. q' debet ante oīa intēdere non plus debito recipe. vl' minus dare scienter ꝛ velle supplere vbi pcepit defectū. ꝛ fideliter seruiēdo. aut prodessendo his a q̄bus vult victum acquirere. ꝛ cum timore lucrum recipe. fm nobilitatem ꝛ grauitatē ꝛ vtilitatē cure laboris. industrie. ꝛ sumptuū q̄s ꝛ quas ɔtingit habere. necnō fm magnitudinē. multitudinē. aut p̄ciositatē reru3 in q̄bus seruit aut ministrat hoīb⁹. nec tm̄ negociatiōi intēdere vt p hoc aliq̄d eoꝝ negligat q̄ sue sunt necessaria saluti. Dico aūt nobilitatē ꝛc. q̄a dato q' negociatoris merces adducētis tantus esset labor sicut militis defendētis terrā. nobilior tn̄ ē labor militꝭ ceterꝭ paribus. q̄ alteri⁹. q2 ad nobiliorē finē tēdit. sic etiā staret q' labores cure ꝛ cetera eēnt eque nobiles ꝛ g̃ues ꝛ tn̄ vn⁹ esset magis necessari⁹ alio. p isto certe sibi magis deberet'. Dico etia3 fm multitudinē. magnitudinē ꝛ p̄ciositatē rerū. q2 penestica vēdēs .s. pisā ꝛ olera ꝛ de vno floreno cōtrati siue ns. nō pt tm̄ lucri recipe. sic institor vendēs nobiles ꝛ multū vtiles res. Nec institor in q̄rc q̄dā mō residens ceterꝭ parib⁹ pōt tātū lucrū recipe. etiā d' eque mag̃ pecunia. sic res eque bonas d' ptibus longinq̄s adducēs. Et iō si q̄libet fm statū suū vellet viuē. ꝛ fm meritū suū lucrū recipe. oīa starēt eo meli⁹. S3 q2 penestica de modico p̄cio ꝛ labore tm̄ vult lucrari. q' q̄tidie bonis cibis ꝛ potib⁹ repleta sit. ꝛ vltra h̄ cōtinue plus dicet'. q̄ si debite ꝓcederet. vix nudū pane mereret'. Et institor de modico la-

bore et precio respectiue vult se et suos tam delicate nutrire et preciose vestire sicut vnus de multo maiori summa, grauiori et vtiliori labore constanti seruiens. et ita discurrendo de alijs. Hinc est quod quasi omnes auaricie et superbie et voluptatis morbo laborant. propter quod tantum excecantur quod credunt ita esse debere ex hoc quod illa sunt communiter iam consueta. et quod quasi omnes sic agunt. cum tamen nulla consuetudo possit excusare in his que sunt contra rectam rationem. sed solum in indifferentibus que possunt fieri bene et male. Nulla autem recta ratio videtur dictare hoc bonum quod filia simplicis militis aut burgensis. quantumlibet opulenta deferat tam preciosam vestem. cingulum aut coronam. que pro statu sufficeret cuiuscunque magne principisse aut regine. Nec hoc quod quantumlibet diues mercator. tam splendide in vestibus tam magnifice in sumptibus viuat quod sufficeret regi vel principi bene magno. Et hoc modo multa sunt que sub dissimulatione transeunt. nec reputantur tam mala que tamen si recte pensarentur. manifeste viderentur excessiua recto iudicio rationis. Ex quibus patet quod quantificatio precij iusti pensanda est in libra rationis recte attendendo bona fide. id est fideli intentione suam industriam circa rem. sollicitudinem. necessitatem. et nobilitatem rei vendibilis. magnitudinem. multitudinem. labores pericula et sumptus.

Capitulum. vj. de vsuris.

A De vsuris modo et alijs contractibus tria ponentur. Primo quot modis vsurarij faciunt contra septimum preceptum. Secundo quanta mala ludos committentur. Tertio quomodo peccant lusores.

B Quantum ad primum prenotanda sunt quattuor. Primo quod vsurarij tenentur ad restitutionem vsure. et ad restitutionem damni per vsuras alicui illati. Omnis enim vsura committitur circa mutuationem vel concessionem. Est autem mutuatio actiua seu concessio, datio gratuita rei quam vel equiualens tenetur reddere recipiens iuxta pactum. Mutuatio vero passiua est talis rei receptio. Dicitur autem mutuatio quasi meum tuum facio Hoc tamen quod tibi mutuo modo simpliciter desinit esse meum. sed solum ad tempus debet esse tuum. Unde veraciter dicere possum me tantum habere apud te. et ille non diceretur omnino pauper cui debitores bene soluturi tenerentur multa. Dicitur autem mutuatio pecunie. vel huiusmodi datio. quia dominium transfertur. Unde in scriptura vocatur mutuatio datio. Exo. xxij. Deut. xv. Luce. vj. Si inquit mutuum dederitis his a quibus speratis recipere. que gratia est vobis: nam et peccatores peccatoribus fenerantur vt recipiant equalia. Et statim sequitur. Mutuum date. nihil inde sperantes et erit merces vestra multa. et eritis filij altissimi. quia ipse benignus est super ingratos et malos. Dicitur gratuita datio. quia sicut pura et simplex donatio fit gratis sine limitatione sic ista debet gratis fieri salua ista limitatione de reddendo Unde christus vbi supra dicit. Nihil inde sperantes. supple. vltra redditionem rei. Additur quam vel equalem tenetur reddere. quia nisi hoc esset. pura et simplex foret donatio. Dicitur vel equalens. quia aliquando res eadem non potest reddi quia distrahitur. vt pecunia vel perditur aut perit. vt equus aut domus Dicitur etiam iuxta pactum. quia mutuo recipiens non tenetur rem mutuatam simpliciter reddere. nisi ita sit pactum. Potest enim tale pactum fieri quod restituat si petitum fuerit. vel si aut dum venerit ad pinguiorem fortunam. et tunc si non venerit conditio reddere non tenetur.

C Secundo notandum quod quantumcunque mutuans possit iure rem mutuatam vel valorem eius recipere et repetere. nihil tamen potest vltra hoc ab homine ratione rei mutuate vel mutuationis repetere. recipere vel sperare. sed bene potest recipere quod a mutuum recipiente. non pro mutuo. sed sponte. vel ex alia iusta causa datur aut pia. Primum patet, quia recipiens

mutuū nullū ius habꝫ ad rem nisi ex cōcessiōe mutuātis. Sꝫ mutuans nō dedit aut mutuauit nisi ad certū tempus vltra qḋ inuito dño tenere nō dꝫ. Scḋm pꝫ. qꝛ qñ mihi mutuasti pecuniā. vel hmōi. tunc res ista interim est mea facta. ⁊ eiꝰ vsus ē meū opꝰ. Cuiꝰ signū est. qꝛ si apud me ꝑditur pecunia vel res. mihi ē perdita non tibi. vt oēs volunt. Sꝫ ꝯtra rōnem est. ꝙ ego tibi debeam dare aliqḋ de vsu ⁊ labore meo quē habeo de pecunia mea. licet postea tenear tibi dare pecuniā tuam. aut equiualēs quā a te mutuaui. ⁊ qñ
D hoc facio. tūc tuū tibi restitui ⁊ satisfeci. Sed diceret quis. cū ille cui mutuo añ hoc mihi potuit dare vnū florenū volūtarie. cur ergo ꝓ mutuo nō potest dare vnū florenū? Rñ. iō. quia nō vendibile nullus pōt vendere. ꝟ quilibet bñ pōt dare suaꝫ rem q̄ salt ē liber est. ꝟ mutuario cuꝫ sit actus volūtatis elicitus vel imperatus. quo q̄s vult ꝙ res sua sit alterius ad bñplacitū eius q̄ hꝫ potestateꝫ sic disponēdi de re. vel vtrūqꝫ scꝫ actū interiorē ⁊ exteriorem comphendēs ⁊ nullū taliū est vendibile. eo modo quo vsurarius cupit. Ex quo etiā ptꝫ. ꝙ vsura ꝯtra legē nature est. Tertiū pꝫ. qꝛ non ē peioris cōditionis. qui mutuum pstitit alicui post mutuationē ꝙ ante. ꝟ potuit recipere sponte. vel ex alia pia aut iusta causa data ab eo q̄ haberet ptātē dandi. ꝗ et postea hꝫ. immo recōpensationē eorū que pecunia nō mēsurant licite pōt ꝓ mutuo q̄s exigere. ſm mltos puta beniuolentiaꝫ ⁊ amorē eius cui mutuauit vł aliqḋ hmōi. Sed diceret adhuc vsurarius. Si nihil possum recipe ꝓ bono qḋ tu habes ex pecunia. vel vsu eius. tñ tu teneris mihi ꝓ damno qḋ habeo. qꝛ interim ꝙ tu habes eaꝫ. ego non possum emere censum ꝓ ea. nec possum vti ea. nec cū ea lucrari. qḋ totum possem habendo pecuniā ipsam Cur nō ꝓ tali damno aliquid recipiā. Rñ. Quicūqꝫ est certū damnū qḋ mutuans ex mutuatiōe incurrit. tunc nisi illi petēti sit tanta necessitas. ꝓ q̄ iste mutuans teneret illud damnū subire ipse bñ pōe sibi denegare mutuatiōꝫ. si aūt iste petens voluerit illḋ damnū in se recipe. ad vitandū suuꝫ grauius damnū. hoc mutuās licite potest facere ⁊ indēnitati sue ꝓuidere. nec recipit hoc rōne mutuationis. sed ad vitādū damnū. qḋ sibi ex mutuatione imminet. Ubi vō nō est aliqḋ certū damnū ibi nihil certi pōt recipi. Et multominus qñ eque verisimile ē occasiōe mutuatiōis bonū venire sicut maluꝫ. vel damnū vitare sicut incurrere. Sufficit. n. ꝓ possibili damno possibile lucrum. Uñ sic arguit cōtra vsurariū: Si hoc ē damnū tuū. qḋ nō potes lucrari cū pecunia tua. tunc hoc ē lucrū vł bonū tuū. qḋ nō potes ꝑdere pecuniā tuā ex spolio. furto vł alijs doł. vel mercādo dānificari cū ipsa. vtrūqꝫ. n est eq̄ possibile ⁊ ꝯtingēs. ꝗ si teneor tibi ꝓ ista. tu teneris mihi ꝓ isto. ⁊ sic fit recōpēsatio. Tertō nōndū ꝙ habēs
E substantiam huiꝰ mūdi sic tenet interdū sb p̄cepto. aliqñ sb ꝯsilio dare aliqḋ simpliciṫ. vt elemosynā indigēti. vt. s. habitū ē de elemosyna. p̄cepto. v. Itē. s. ca. ij. pñtis p̄cepti. Sic etiā tenet i casu rem suā dare ad tēpꝰ qḋ ē mutuare eadem rōe. qꝛ. j. Joh. iij. Qui habuerit substantiam huiꝰ mūdi ⁊ viderit frēm suum ncēitatē patiētē clauseritqꝫ viscera sua ab eo. quō charitas dei manet in eo? Sꝫ certū ē ꝙ p̄muꝫ tenetur q̄s facere libere ⁊ gratuite. ⁊ nihil ꝓ eo sperare pro datione. vel recipe tanq̄ꝫ debitū ciuile q̄uis tał elemosynariꝰ possit licite itēdere. ꝙ aliꝰ piꝰ sit ad ipm orādo ꝓ eo Pauꝑ eñ in veritate obligatur rōne operis pietatis orare vel prius esse pro

benefactore. ꝫ ꝛ secūdū debet fieri sic
libere videlicet mutuū. vbi res dat ad
tēpus. Opa eñ pietatis debēt gratis
fieri. Vñ Lu. vj. Estote misericordes
sicut ꝛ pat vr̄ misericors ē. q̄ videlicet
gratus ē. Et ibidē. Si bñfeceritis his
q̄ vobis bñfaciunt que vobis est grã:
F Quarto notandū fm Tho. ij. ij. q.
.lxxviij. ꝙ q̄dam sunt res quarū vsus
nō est ꝯsumptio earū. vt vsus domus
est inhabitatio ꝛ dissipatio eius. vsus
equi est eiꝰ equitatio vel alter eiꝰ labor.
ꝛ in talibꝰ pōt vsus cōcedi seruata ꝓ-
prietate. Et ꝓ taliū rerū vsu pōt hō li-
cite recipe p̄ciū. vt fit in earū locatiōe
Alie sunt res quaꝝ p̄ncipalis vsus est
earū cōsumptio. vt sunt pecunia. pa-
nis. triticū. ꝛ hmōi. Vsus eñ panis.
est cōmestio. p quā ꝯsumit. Sic etiaꝫ
de vino ꝛ similibus. Sic vsus p̄ncipalis
pecunie ē eius distractio fm ꝙ in cō-
mutatione expēdit. Et in talibꝰ nō de
bet nec vsus p̄ncipalis ꝯcedi sine dño
qꝛ illis p mutuū fit trāslatio dñij. Si
eñ mutuo tibi pecuniā. illa erit tua p
mutuū. Nā mutuū dr̄ q̄si d̄ meo tuū.
Et ideo si mutuatū pdit ipm pdit illi
qui mutuo recepit. licet teneat reddē
equiualēs. similit̄ de pane, vino. ꝛ si-
G milibus intelligēdū est. His ḡ pre-
notatis concludit. ꝙ q̄uis vsura in
nullo casu sit licita. tñ in q̄busdā casi-
bus pōt q̄s licite recipe vltra valoreꝫ
rei mutuate. nō ꝓ mutuatiōe. ꝫ alia d̄
causa. Primū ptꝫ. quia videt eē cōtra
legē nature. vt iā patuit. ꝛ etiā est ꝯtra
declarationē ecclie. ex̄ de vsu. li. v. fere
p totum. Et contra diuinā legē. Ps.
Qui pecuniā suaꝫ nō dedit ad vsurā.
Secundum patet. p̄mo casu. si q̄s de-
tinet iniuste p violētiam bona mea. ꝛ
mutuo sibi pecuniā. recipiēs eadē bo
na in pignuo. si qui fructus veniunt
de illa re impignerata. ego iure reci-
pio, non ratione mutui ꝫ quia p̄ue-
bat ad me etiā sine omni mutuatione.
Secundus casus. si aute tempora ti-
bi mutuaui ꝛ hodie debes soluē ꝛ q̄a
non soluis. ego ex legitima causa co-
gor tm̄ pecunie sub vsura recipe. tunc
illud q̄d ꝓ vsura teneor soluere. tu de
bes dare. ꝛ ego iure recipio. nō ꝓ mu
tuatione. quia iā finē hꝫ. nec tu tenes
rē illā ex mutuatiōe ꝫ detines violen
ter vl̄ me inuito. ꝛ qꝛ ex ista iiuria tua
habeo dānum. tu teneris mihi illud
refundere. Tertiꝰ casus ē. si ego fide-
iussi ꝓ te ei qui tibi mutuauit. ꝛ tu tpe
solutionis non soluis. nec liberas me
a fideiussione. mutuās q̄ꝫ recipit pecu
niā sibi debitā sub vsura vt p̄us. ꝛ ꝓpt
ꝓmissionē meaꝫ obtinet iure a me il-
lud q̄d dedit ꝓ vsura. tu teneris m̄ il-
lud reddere. nec ego recipio vsuram a
te. nec tu das illud residuū rōne mu-
tui ꝫ ꝓpter dānū q̄d ego ex negligētia
tua incurri. Quartus casus ponit. H
ex̄ de vsuris. salubriter. Si socer q̄ dif
fert dare genero dotē. obliget sibi i re
cuius vsus nō est eius cōsumptio pi-
gnus ꝓ dote quaꝫ mox dare deberet.
tunc gener nō tenet fructus q̄s de bo
nis impigneratis pcipit cōputare in
sortē. h̄ itellige cū maritꝰ sustinet one
ra mr̄imonij. alias nō. Et dr̄ notant in
re cuiꝰ vsus ꝛc̄. qꝛ fm multos nō pōt
de decē florenis vnū recipe. qꝛ ꝯtra na
turā pecunie ē ꝙ generet. fm phm. ꝫ
tñ hoc nō pōt eē ꝓpter hoc ꝙ gener ex
pectat. ꝛ dat inducias socero nūerādi
vel soluēdi dotē. qꝛ hoc eēt ꝓ mutuo
recipe. ꝫ hoc videt eē licitū. qꝛ ius p̄su
mit ꝙ q̄n q̄s dat alteri filiā suā nō ve-
lit eos deficere vel perire. imo suble-
uare in oneribus mr̄imonij. Unde p̄
sumit ex charitate facere quicq̄d facit.
Vel quia papa qui habet ꝓuidere sa
luti hoim ordinauit hoc in penā diffe
rētium dotē. vl̄ in fauorē mr̄imonij. ꝛ
qꝛ h̄ mōs acceptauit q̄libet tale pignꝰ

obligãs videt renũciare q̃dãmodo iuri suo. Quintus casus ẞ dubi⁹ apud q̃sdã est. ⁊ tãgit. ex. li. iij. ð feu. ca. insinuatione. qñ vasallus bona feudalia impignerat dño feudi. q₂ tũc ẜm legistas ⁊ canonistas dño nõ tenet cõputare in sortẽ pcepta de bonis pdictis. etiã si pcipiat aliq̃d vltra labores ⁊ impẽsas. maxie qñ interim nõ exigit seruitiũ. Tñ in h casu securior est opinio Innoc. dicẽtis. q ibi oportet fruct⁹
I cõputari in sortẽ. Patet ex pmissis q multis modis vsurarie peccat quis contra septimũ pceptũ. Primo q̃ alicui pecuniã mutuat ⁊ p solo tali mutuo exigit lucrũ tpale in pecunia aut in alia re cuius valor potest pecunia mẽsurari. Dico notãter pro solo mutuo. q₂ ẜm Tho. q̃ mutuũ dat. põt absq₃ pctõ in pactũ reducere cũ eo q̃ mutuũ accipit recõpẽsatione dãni. vt patuit in scdo notabili. ⁊ in q̃rto p casus Dico etiã. q̃ exigit lucrũ. q₂ ẜm eundem Tho. si mutuãs accipit aliq̃d ab eo cui mutuat. nõ q̃si exigens. nec q̃si p aliq̃ obligatione tacita vel expssa. ẞ sicut gratuitũ donũ nõ peccat vt s. patuit. Scdo cõtra hoc mãdatũ peccat p vsurã qui p quacũq₃ re q̃ vsu cõsumitur mutuata accipit ex pacto vltra sortẽ pecuniã aut aliã rem. cui⁹ valor põt pecunia mẽsurari. q₂ cũ₃ talẽ rem mutuat alteri. tũc amplius nõ est sua sed istius qui eam mutuo accipit. si ẞ exigit p ea lucrũ. tũc exigit lucrũ p re non sua. Ex q̊ pat₃ q vsurã cõmittit q̃ p mutuo exigit munus ab obsequio vel a lingua. q₂ vtriusq₃ valor pecunia mẽsurari põt. vt pt₃ in laborãtib⁹. aduocatis. ⁊ similib⁹. Tertio peccat cõtra hoc pceptũ p vsurã qui mutuat decem ⁊ octo libras pro vna. vel cẽtum etiam p vna. cum pacto de illa soluẽda. imo sola spes de lucro ratiõe mutui. facit vsurariũ. ẜm illud Luc. Mutuũ date nihil inde sperantes. Ex hoc patet q talis sperans lucrũ p mutuo fit vsurari⁹ in etalis. verũ est. qñ spes lucri ẽ causa mutuãdi. ita q alias nõ esset mutuatur⁹ nisi de lucro recipiendo speraret. aut aliq̊ alio emolimẽto. vt de ppina vel simili lucro. Si quis vo pncipalit moueret ex charitate ad mutuũ. ⁊ cum hoc speraret de retributione alicui⁹ lucri. illud nõ eẽt vsura nec vitiosũ₃. vt dic Alb. sup illo Luc. vi. Mutuũ date nihil inde sperãtes. Obligat eñ ex beneficio q̃ mutuum recepit. ẜm illud Luc. ibide₃. Prout vultis vt faciãt vobis hoies ⁊ vos facite illo similit. Et dixi. notant. si qs mutuaret decẽocto libras p vna. q₂ si nõ mutuaret realiter. ẞ emeret vnã libram p decẽocto sup aliq̃ re imobili annui census ⁊ decẽocto libre eẽnt iustum pciũ p vna ppetui cẽsus vel ad reemendũ. tũc cõtractus nõ eẽt vsurarius. Quarto vsurã cõmittit q̃ mutuat alteri sub tali pacto vt etiam sibi postea remutuet. q₂ vult aliũ obligare ad pecuniã estimabilẽ. licet eñ licitũ sit ⁊ dignũ. q mutuãti vnum mutuet aliud. nõ tñ est licitũ aliũ ppt mutuũ obligari ad remutuãdum. Quinto vsurã cõmittit qui habẽs molendinũ mutuat pistorib⁹. aut alijs illo pacto q molãt soli in suo molẽdino. Accipit eñ vltra sortẽ i tali mutuo. sc₃ istã cõmoditate₃ q̃ est pecunia estimabil. ⁊ aufert eis libertatẽ alibi molendi. ⁊ tenet eis ad satisfactionẽ. Sexto committunt vsurã q̃ mutuauerũt res suas ad certũ terminũ q̊ veniẽte nolunt dare plongationẽ nisi data pecunia ppt mutuũ vel alio equalẽti. Sũt eñ vsurarii etiã si expsse nihil petãt. Septimo vsurã cõmittũt q̃ rẽ cari⁹ vendũt q̃₃ sit iustũ pciũ ipsi⁹. ppt h vt emptori ð pecunia soluẽda expectẽt vsq₃ ad certũ terminũ. vel quia rem vili⁹ emũt

(Margin letters beside the right column: K, L, M)

ꝙ sit eius iustū pciū. ꝓpter hoc quia
pecuniam soluit pus anteq̄ sibi res
posset tradi. aut etiā q̄ tpe collectiōis
bladi vini ꝛ cō similiū cū min⁹ soluere
solētvendi talia ꝓ pcio quod valitura
sunt circa pasca. aut alio tpe: in q̄ plus
soluere cōsueuerūt. ꝛ sic singulis mo
dis palliatevsure ꝯtra septimū prece-
ptum sit. Et teneƚ in oibus talib⁹ q̄s
ad restitutionē damni ꝓprio sic sibi in-
P iuste illati. Octauo qui mutuāt ad
vsurā noīe alieno. ꝛ ħ maxime ēvenꝫ
de tutore ꝓcuratore ꝛ filib⁹. q̄ i hoc nō
prestant nudū misteriū. ꝗ etiā autori-
tatē. ꝛ sic vsuras acceptas noīe alieno
teneƚ hmōi restituere. si iste cui⁹ nomi
ne accepit nō ē in soluēdo. aut si non
vult restituere. Idē intelligo ꝑ oia de
vitricis ecclīe. ꝛ de his q̄bus ꝯmēda-
ta sunt hospitalia aut alia loca religio
sa ꝛ pia. Nec excusat eos ꝙ hmōi lu-
cra cōuertanƚ in piosvsus q: ē regula
iurio. Nō sunt faciēda mala vt eueni-
ant bona. Et q: ꝭm seusura est mala.
nunq̄ pōt fieri bn̄. sicut alia similia. vt
P dicit Aug. li. ꝯ mēdaciū. Nono pec
cant oēs isti ciues cōtra hoc ꝑceptum
quoꝝ autoritate. ꝯsilio. vel cōsensu a-
licui⁹ cōitatis mutuāt ad vsuram. Et
oēs q̄ autoritatē ꝑstant. aut ꝑceptum
ad ħ dāt. aut ꝯsiliū. sine q̄ ciues hmōi
vsurā nō cōmisissent. teneƚ ad restitu-
tionē in solidū. Ceteri vo vt cōsentien
tes ꝓpter emolumētū qđ eis ex hoc ac-
crescit. tenenƚ ad restitutionē ei⁹ ꝑtis q̄
ad eos ꝑuenit. aut q̄ntū relevati sūt in
expēsis q̄s al's fecissent de suo aut q̄s
eos soluere oportuissꝫ. Notat aūt do-
minus Alb. sup illo Luc. vj. Mutuū
date nihil inde sꝑantes. Cōtra mutuū
agūt multis modis peccaƚ. Primo indi
gēti ħ dādo. Vn̄ Ecci. xxix. Fenerare
ꝓximo tuo i tpe neccitat' illi⁹. Scđo da
tū nimis iportune repetēdo. q̄n̄ hō nō
pōt soluere. Contra quod Esaie. lviij.
Omēs debitores repetitis. Vbi glo.
Qui repetit nō habentē deo facit vio
lentiā. Tertio pignera nccāria vl' deti-
nēdo. vel destruendo. De q̄bus Job
xxiiij. Abstulerūt ꝓ pignore bouē vi-
due. Et Exo. xxij. Proximo tuo pign⁹
aut vestimētū ei⁹ añ solis occasuꝫ red
des. Quarto cū vsura exigēdo vt ħ. Et
Ezech. viij. Ad vsuraꝫ nō cōmodaue-
rit. qđ videlꝫ ad viruꝫ iustū necessario
pertinet. Exo. xxij. Si pecuniā dede-
ris mutuo non vrgebis eū. nec vsuris
opprimeo. Quinto ꝓ dilatiōe termi-
ni solutionis munera accipiendo. de
quo pꝫ. Qui pecuniā suam nō dedit P
ad vsuram. Q̄tū ad secundū pnci-
pale queritur. Vtrūꝫ ea licite possint
recipi et retineri q̄ acquirunƚ ꝑ ludos
alee. schacoruꝫ. vel alios. ꝛ alios. ꝛ ex
pactis mutuis hoīm. de cursib⁹ equo
rum. galloꝝ. ꝛ alioꝝ aialiū morsibus.
bellis vl' duellis etiā hoīm. vl' de dura
tione pluuie vel siccitatis. vel quocū-
q̄ alio incerto futuro. vno vnā parteꝫ
cōtradictiōis. alio aliā eligente. Et po
naƚ casus. Exēpli grā. Sint Petr⁹ et
Paulus ambo sui iuris signo. verbo
vel facto tale pactū faciant mutuo. ꝙ
Petrus debeat dare florenuꝫ in casu
quo crastina die non ceciderit pluuia
vel si in tassere venerint tres oculi. Et
ecōtra Paulus Petro in casu q̄ ceci
derit pluuia vel q̄ttuor oculi venerint
in tassere. Ponaƚ etiāvlterius ꝙ veni-
at illud qđ Petrus elegit. tūc q̄ritur
vtrū isti peccēt sic paciscendo. hoc est
ꝯuentis eoꝝ obligat se sic alteri ponē-
do rem suā in tale dubiū ꝛ fortunā. et
ꝙ recipit reobligationē ab alio. ꝛ vtꝝ
impleta ꝯditiōe quaꝫ Petrus elegit.
Paulus possꝫ licite retinere rem suā
vl' an teneaƚ eā dare Petro. ꝛ an Pe-
trus possit eā licite iure recipe ꝛ retine
re tanq̄ suam. In istis. n. cōsistit tota
vis ludi. Pro quoꝝ intellectu notan

dum. q̄ nō oportet dubitare an licitū sit ludicra vl' iocosa exercere pro recreatione. ⁊ q̄si p quadaȝ q̇ete v̄tutis aīalis. cuȝ tam theologi q̄ȝ phi circa hoc ponāt v̄tutē eutrapolie vel iocūditat'. ℞ q̄ talia q̄ p allevīatiōe mētis inuēta sunt fiūt p acq̄sitiōe pecunie ⁊ pecunia estimabiliū. idcirco dubiū motuȝ est. R̄n. ergo ad dubiū septē sunt tenēda. Primū ē. q̄ hō hn̄s dn̄ium rei pōt licite se obligare ad dandū eā sub tali conditiōe fortuita. nisi forte q̄s haberet dn̄inm quo ad hoc restrictū. vel nisi cōditio vel obligatio vel ambo simul aliq̇d mali implicarēt. Patȝ. q̄ talis pōt simplr̄ ⁊ libere dare sic ⁊ quō vult ⁊ statim. ergo pōt etiam dare impleta cōditiōe. que nihil male includit. Nō aūt pōt q̄s licite facere ad hoc faciendū pōt se pacto vl' p̄missio restringere. Sed hic aduertēdū est q̄ talis obligatio pōt etiā male fieri. vtpote q̄ñ quis s̄m rectā rōnem deberet p se aut suis servare. siue q̄ñ obligaret se ibi vbi sciret venire in malū. Scōm ē q̄ hoiem obligare se sic vt predictuȝ est in p̄xio precise ⁊ p̄ncipaliter p simili re obligatione. iniquū ⁊ iniustū est. sil'r ⁊ talem exigere obligationē p obligatiōe sua. Probat q̄ ibi in cōtractu non servat equalitas eo q̄ obligatio Pauli ē Petro lucrosa. ℞ obligatio Petri ē Paulo nihil. Et hoc est qd̄ Petrus desiderat ⁊ intēdit. Paulus v̄o cōtrariū. licȝ nō ꝯsequat intentū. ergo nullus eoꝝ intēdit equitatē. que tñ necessario in omi ꝯtractu nō gratuito requirit. Itē probat ex alio. Quilibet ludēs talis habet inordinatū desideriū ad tpalia ⁊ nō subiectum deo sicut dȝ. q̄ ludēs de quo agit desiderat venire illud qd̄ ipse eligit. intātū q̄ si ōino nō venerit tristat. maledicit aliq̄ñ. ⁊ blasphemat que sunt manifesta signa magni desiderij ⁊ nimis inordinati. Manifestuȝ

aūt est q̄ casus ocnlorū in tassere. vel pluuia. vel similia sunt actus naturales a deo. respectu cuius nulla est fortuna directe. licet volūtas mala vt sic nō sit a deo. Ecce quomō lusor dolet de illo qd̄ deus facit. In hoc aūt magis piculose stant q̄ talia eligūt. que si venirēt eēnt cōitati damnosa. vt q̄ nō veniat pluuia. vel q̄ nix vel gelu diu duret. ⁊ q̄ prebēt sibi ipsis occasioneȝ desiderādi id qd̄ deo nō placet. vel cōmunitati nocet. Itē p̄tȝ aliter. Naȝ Q.
duo q̄ simul ludūt volūt habere deuȝ ad impossibilia. Quilibet eñi vult q̄ ipe finaliter lucret. hoc aūt in eodem ludo impossibile ē fieri. Ideo q̄z lusor posuit se ad hoc q̄ impossibile ē deuȝ vtriq̄ȝ placere. ⁊ sic agere q̄ vterq̄ȝ stet eo bñ cōtentus. Ad cuius ꝯtrariū deberēt ōino conari. q̄ aliter nō p̄nt esse deo placētes ⁊ grati dicēte Aug⁹. Nemo placet deo nisi placeat sibi deus. Ecce quantū malū vult vnus lusoruȝ alteri. dū quilibet vult q̄ de⁹ alteri nō cōplaceat. q̄uis ostēdāt se q̄ñq̄ȝ tales quasi sint socij ⁊ amici. Item ex alio. Tales ludētes abutūt donis dei. de⁹ eñi dedit nobis tpalia. nō ad aliud cōuertēda. nisi ad laudē suā. vtilitatē nostram aut p̄ximi. nūc aūt ludēs auertit seu cōiter p ludū a laude dei ⁊ ei⁹ memoria ⁊ necessario vl' habȝ damnū vel damnificat proximū. ⁊ hoc vltimū p̄ncipaliter intēdit. ergo sic ludere est abuti donis dei. Tertium est q̄ le pctm̄ sit ludus p̄dictus. R̄n. q̄ ludere p̄ncipaliter intētiōe lucri vi talis ⁊ acquisita retinere sola vel p̄ncipal'r hac occasione ē ex genere pctm̄ mortale. quia est ꝯtra charitatē p̄ximi. immo ⁊ dei. vt hȝ ex p̄cedēti dicto. Pōt tñ aliquis sic ludendo peccare venialiter. sicut si luderet puer ex toto desiderio lucrandi p globulo vel lapillo. aut alia tam parua re. q̄ proximo non noceret.

Quartū est q̄ Paulus in casu pncipali nō pōt iuste retinere rem de qua pactum fecit. Probaᷓ. Paulus pdidit ius suū qḋ habuit ad illam rem. ⁊ nō acqsiuit aliqḋ noui iuris ad eā. igitur nō debeᷓ sibi. ⁊ p ꝯns non pōt retinere eam sibi. Primū videlȝ q̄ pdidit ius suū pȝ. qꝛ Paulus potuit iuri suo renūciare ⁊ renūciauit. ergo pdidit. Aliḋ pro pma pte pȝ ex casu. Pro scḋa pte probaᷓ. Paulus ex quo ꝯsensit in ludum. consensit expresse vel tacite. q̄ si sic euenerit sicut Petrus elegit. q̄ res nō esset sua. ergo renunciauit rei illi si sic eueniret. sed sic venit. igiᷓ ⁊c. Scḋm videlicet q̄ nō acqsiuit nouū ius patet. qꝛ perdēdo illud nihil iuris acqsiuit. ⁊ nihil aliud interuenit iuxta casum. qꝛ p illū oia alia excluduntᷓ. Quintuȝ est q̄ Petrus nō iuste occasione ludi recipit rem istā ad sibi retinēdā. Probaᷓ. Petrus nullū ius habet ad rem in hoc casu. ⁊ non datur sibi gratuite vt casus innuit. ergo pmū videlicet q̄ nullū ius habeat ad rem patȝ. quia nemo ex iniusto fundamento suo potest in aliqua re ius acquirere. eo q̄ sicut nemo colligit de spinis vuas. nec de tribulis ficus Matth. vij. Sic nec ex iniusto pōt venire ius. nihil eīn dat qḋ nō habet. sed Petrus ad acqrendū rem Pauli habet iniustū fundamentū. eo q̄ facit iniustam obligationē. et damnificat pximū. ⁊ abutiᷓ donis dei

A vt in scḋa pbatiōe patuit. Sextum est q̄ res p casum lucrata ad cuiuscunq̄ manus deueniat occasione ludi scientis q̄ res talis sit. ē ad pios vsus cōuertēda. vel auctoritate supioris q̄ sibi talē dispensationem reseruauit. vel si nullus superior sibi talia reseruasset. ipe p se dȝ facere vl' disponere q̄ p aliū fiat. Patȝ qꝛ oia tempalia sunt ordinata a deo. ⁊ ordinanda ab hominibus. vel immediate ad laudem dei. vel ad vtilitatē hominū. in qua tamē etiam laus dei intendēda est. si ergo ordinatur ista res immediate ad laudeȝ dei. manifestū ē q̄ in pios vsus cōuertitur cū pietas sit cultus dei fm Aug⁹. Si aūt ad vtilitatē hoīm rōnabiliter ordinaᷓ. cū nulli debeaᷓ de iure. planū est q̄ cui daᷓ. datur ex miscḋia ⁊ pietate. ⁊ sic iterū in pios vsus cōuertiᷓ. Sȝ quereret aliqs. Ex quo res ista dȝ in pios vsus cōuerti. vtrū hoc spectet ad Petrum vel Paulū. vel aliquē aliū. Rñ. q̄ vterq̄ eorū dȝ ad hoc conari. qꝛ quilibet eoꝝ est causa q̄ res sic conuertenda ē. ⁊ ppterea etiā vterq̄ eoꝝ debet facere diligentiā ⁊ impedire ne aliter cōuertaᷓ. Vñ si Paulus timet q̄ Petrus nō sic cōuertat. debet q̄ntū de iure pōt puidere q̄ nō veniat ad manus eius. notificādo videlȝ supiori ad queȝ pertinet dispositio. vl' ponēdo ad manus cōes. vel pcurando arrestationē. vel aliquo alio mō iusto aut benigno. Silr dȝ facere Petrus ne res veniat in manus Pauli si cōformiter timet de ipso. Si vo nullus talis iuridicus modus locuȝ haberet. qꝛ tñ Paulus pactū fecit se daturum Petro si plueret hodie. tūc ex quo pluit videᷓ securius q̄ det vel dimittat Petro possessionem rei q̄ȝ q̄ sibi reseruet pacta eīn seruanda sunt quātū pñt sine pctō. maxime qñ dubiū est quō Petrus rem cōuertat. qꝛ tūc psumendū est de bono. vel qñ nō pōt iuridico vl' benigno modo indebitam conuersionē quā perdidit impedire. nō. n. videᷓ q̄ Paulus ad impediendā illam conuersionē rei indebitam. etiā si verisimiliter timeat de ea debeat se periculo exponere vel pugnare. aut se ponere ad scandalum vulgare. vt noteᷓ de nō obseruatione pacti. mendacio. vel falsitate. nisi si ē quantūȝ aliquid istoꝝ de iure debitū est vel fm iusticiam expedit. Septi-

nuũ est q̄ occasiōe ludi nihil oino pōt
de aliena re accipi vl' teneri ō iure nisi
quātū p̄sumit de volūtaria pdētis da-
tione. etiā si nō pderet. Sic eīm fit int
amicos q̄ aliq̄n sine ludo plus dāt q̄
p ludū amittāt. Et iō q̄ ludūt i solatio
p esibilib⁹ vl' potabilib⁹. vl' aliis reb⁹
tāto securi⁹ sumūt acq̄sita. q̄nto veri⁹
p̄sumūt pdētes voluntarios ad dādū
ex amicitia etiā sine ludo. igit se non
lucrū s solatiū de victoria itēdere. De
tāto do insecuriores de q̄nto illos in-
uite dare intelligūt vl' se lucrū vi lucrū
T intēdisse. Sz q̄reres. pōt ne i aliquo
casu pdentes in ludo de iure pdita re
petere. R̄ñ. q̄ sic. Nā q̄i furiosi mino
rennes. maxime pupilli. mente capti.
surdi. ceci. muti. z morbo perpetuo la
borātes. serui. religiosi. filiisfamilias.
qui nihil hñt nisi a patre. vxores q̄ nō
hñt parafernalia pdūt aliq̄d ludo. hec
iure pōt repeti z debēt restitui. vl' illis
vel eoꝝ tutorib⁹. curatorib⁹. dñis. mo
nasteriis. patribus aut maritis. Item
oz fieri si administrator reꝝ ecclesiasti
carū de rebus eccl'ie aliq̄d ludo perdi
disset. silr repetere posset z reddi debe
ret. Si aliq̄s inuite ludēdo z ad ludū
coactus aliq̄d pdidisset cōformit cre-
derem repeti posse z reddi debere. Si
quis solū cōsensisset in simplicē z pla
nū ludū z alius p falsitatē quā iste nō
agnosceret lucraret. ludēs eīm talit nō
iuste pdit rem suā. nisi p ꝯsensum in il
lud mediāte q̄ pdit. vt patuit. ille autē
P de q̄ hic dicit non ꝯsensit in fallaciā p
quā lucrās obtinet qd itēdit. Quātū
ad scd'm p̄ncipale notādū. q̄ ad dete-
stationē ludi tria faciūt. Primo mul
titudo pctōꝝ. q̄ in ludo accidere pōt.
Primū cupiditas. q̄ fm ap'lm. i. Ti-
moth. vi. est radix oim malorū. Nec
est ibi q̄cūq̄ cupiditas s rapina. vult
eīm primū spoliare reb⁹ suis. Secun
dū est pditio. Vult eīm spoliare illū

eum quo comedit z bibit. Tertiū ē im
misericordia. Vellet eīm eū spoliare si
posset etiā camisia. Quartū ē. q̄ vsu-
rariū excedit in malo. q̄ infra mensem
de. x. flor'. vnū lucrat. s iste statim lu
crat eadē die. Quintū ē afflictio p̄lis
dei. quē iurādo z imprecādo dehone-
stat. Sextū est mādatum eccl'ie. quod
quodāmō ꝯtēnit. De his duob⁹ Pro
uerbioꝝ. xix. Qui affligit p̄rē z fugit
matrē. ignominiosus erit z infelix. Se
ptimū ē scādalū pximi. corrūpūt eīm
mlti q̄ ad ludū vidēdū ꝯueniūt. Octa
uum ē omissio multoꝝ bonoꝝ q̄ debe
ret q̄s facere tempe q̄ ludit. Nonū est
pctm piurii. Decimū fraus quā ꝯmit
tit i alteꝝ. Vndecimū ira z ꝯtuisatio
pctōꝝ. Duodecimū ē fractio solēnita
tū in q̄bus plus ꝯueniūt. Decimūter
tiū interdū homicidiū etiā p modico
verbo. Decimūquartū ē idolatria. q̄
sup illō Phil'. iii. Quoꝝ de⁹ vēter est
dīc glo. Hoc ab hoie colit qd p ceteris
ab eo diligit. Scd'o faciūt ad detesta-
tionē ludi q̄ in eo q̄si oia p̄cepta deca
logi trāsgrediunt. Primo illud. Nō ha
bebis deos alienos. vt iā tactū ē. Se-
cundū nomē dei inuanū faciliter assu
mit. Tertiū sabbatū sepe violat. Quar
tum z alia facilit patent p̄ter. Nō me-
chaberis. qd ad min⁹ spūaliter trāsgre
dit. q̄ adherens alicui aliī a deo ꝯtra
deū fornicationē cōmittit. amorē aie
cū creata te cōbinādo inordiate. imo
sepe tales socii sunt fornicaroꝝ ad lit
terā. Tertio facit ad detestationē ludi
multiplex ibi cōmissa stulticia. q̄ pri-
mo vilissime fatuitati se lusor subiicit ta
xillis videlz ossib⁹ forte eanis. Scd'o
largit ad p̄ceptū taxilloꝝ. qd nō daret
ad dei p̄ceptuz. Tertio q̄ consentit q̄
vilissimi sibi nobilissimū recipiāt. vi-
delicz tempus. Quarto oibus nocet
q̄ facit qd sibi est damnosuz. pximo
scādalosuz. z deo cōtumeliosū. Quin

to q2 velit insanus ꝓprijs manib⁹ se sibi quis interimit.

Capitulum. vij.

q Uia vero detinere alienū est contra septimū ꝓceptū. Ideo nūc de restitutiōe tria sunt pricipaliter dicēda. Primo quō sint restituēda bona materialia terrā ꝛ corporā. Scdo quō bonū fame sit restituendū. Tertio quō bona anie sint re-

A stituēda. Quātum ad primū notādū ꝙ restitutio oꝑe vl' voluntate ē quoddam ꝑambulū necessariū ad cōtritionē. Et qui aliū iniuste dānificauit. aut aliena detinet. tādiu est peccator mortalis q̄diu nō vult restituere ꝓ posse dicēte btō Aug. in ep'la ad Macedoniū. Q̄diu res ꝓpter quā pctm̄ ē non reddit. si reddi pōt penitētia nō agit̄ ꝫ fingit. si aūt veraciter agit̄. nō dimittitur pctm̄ nisi restituat̄ ablatū. Ex q̄ pꝫ ꝙ q̄diu hō nō restituit ꝓ posse si interim sacramentū aliquod sumit. nouo peccato peccat. q2 indigne sacr̄m sumit. ꝛ si manēs in tali peccato implet penitentiā sibi a sacerdote ꝓ pctis sic confessis iniūctam nihil ꝑ h̄ satisfacit dēo f̄m multos. Scdo notandū ꝙ detinere alienū inuito dn̄o. est ideo peccatū mortale. q2 cōtra septimū ꝓceptū scꝫ. Non furtū facies: Certū est em̄ ꝙ auferre alienū ē ꝯtra idē ꝓceptū ꝛ eadē rōne retinere alienū. q2 dānificat̄ in vtroq3 dn̄s rei ꝛ ab vsu sue rei inuitus ꝓpedit̄. Est etiā ꝯtra iusticie v̄tutē q̄ reddit vnicuiq3 qđ suū est. Est etiaꝫ cōtra fraternā charitatē. q̄ vult alteri bonū ꝛ retinēs alienū vult alteri malū vñ eadē rōne q̄ detinens vxorē alteri⁹ nō est capax p̄nie. sic etiā q̄ bona aliena inuito dn̄o; Tertio nōndū ꝙ de restitucione sunt multa dubia doctrinalia q̄ determinat. sctūs Tho. ꝛ Sco. in

B iiij. dis. xv. Primū dubiū est. q̄s teneat̄ restituere. R̄n̄. ꝙ p̄mo ꝛ p̄ncipaliter ille q̄ rem abstulit. aūt dānū iniuste intulit ꝛ hoc est certū. Et ꝓpter illuꝫ sunt multi alij q̄ ad restitutionē obligātur q̄ cōprohēdunt̄ in his v̄sib⁹. Iussio consiliū. ꝯsensus palpo. recursus. Participās mutus. nō obstās. nō manifestās. Et Tho. exponēdo hos versus. vbi p̄us. ꝛ. ij. ij. q. lxij. dic. ꝙ int̄ illa q̄ in his v̄sib⁹ enūerata sūt. quinq3 obligāt semꝑ ad restitutionē. Primū est iussio. vt cū q̄s iubet aliquē depdari aut alias iniuste dānificare. si ex ei⁹ iussiōe fit. tenet̄ ad restitutionē totius Secundū est. cōsensus in rapinā. aut in aliā iniustā dānificationē. ꝛ hoc in eo sine cui⁹ consensu talis rapina aut alia dānificatio fieri n̄ poterat. Tertiū est recursus. scꝫ qn̄ q̄s ē receptor latronū. ꝛ p̄stans patrociniū. nam qui receptat latrones ꝛ tuet̄ eos. aut rē raptā vel furatā dolose zelat. ita ꝙ ꝑ hoc impedit̄ restitutio rei. ille tenet̄ in solidū cū his q̄ abstulerūt. Quartū. participans. vt cū q̄s particeps ē in crimine furti. p̄de vl' similiū: vt q2 latroni se sociauit ad spoliandū ꝛ partē accepit. Et ille qui participat in crimie tenet̄ in solidū d̄ toto. ꝫ ille q̄ participat nō in crimie. ꝫ solū in re accepta. ille solū tenet̄ restituē qđ d̄ re sciēter emit vl' accepit. Quintū nō obstās: cū scꝫ huiōi spolijs latrocinijs. ꝛ ceter̄ mal̄. ex officio obstare tenet̄. vt p̄nceps terre. q̄ iusticiā ꝯseruare tenet̄. si nō obstat cū obstare possit ꝛ sic ꝑ ei⁹ defectū malescunt latrōes ꝛ ceteri malefactores ad restitutionē tenet̄. Silr̄ intelligat̄ de nō manifestāte. ꝛ cui ꝯuenit ex officio manifestare. Aut f̄m Sco. q̄ in iudicio req̄situs tacet vbi res furtiuā lit̄ posset restitui ei cui⁹ est. ꝛ dicēdo v̄itatē vbi non imineret sibi periculū status aut ꝑsone. Cōsimilit̄ p̄dictis intelligēdū est de nō reph̄ēdente. ꝛ cui hoc cōpetit ex officio. vt dicit Tho. ij. ij. q. lxij.

Et videt. ꝙ ꝑncipib⁹ terre ex h imīnet
piculū. ꝓpt h em̄ ptāte publica potiū-
tur. vt. s. sint iusticie custodes. In alijs
aūt enūeratis in ꝟsib⁹. nō tenet hō ad
restitutionē nisi i certis casib⁹. scʒ qñ
hō ꝓbabilit credit. qđ suū ꝯsiliū fuerit
efficax. ⁊ ꝙ alias sine suo ꝯsilio nō fu-
isset facta oblatio. Silr nō ois palpo
vel adulatoꝛ tenet. ꝫ ille q̄ adulādo in
citat ad auferendū. laudāa ꝓ illo. ⁊ di
cēs signū eē strenuitatis. Et maxime
tunc tenet ad restitutionē qñ ꝓbabilit
credit ꝙ sua adulatio fuerit cā iniuste
ablationis. Idē intelligat de detrahēte
si ꝓpt detractionē ipse audiēs ꝓuocat
⁊ dānificat iiuste eū cui detractū ē. Et
dicit sctūs Tho. ij. ij. q. lxij. ꝙ ꝑncipa-
liter restituere tenet illi q̄ sunt ꝑncipa
liores in facto. Primo q̄ dē ꝑcipiens
dānificationē fieri. ⁊ secūdario ipe exe
quens. ⁊ ꝯsequēter oēs alij obligant
ꝑ ordinē. qñ tñ vn⁹ restituit illi dānuʒ
q̄ damnū passus est. tūc est eidē totali
ter satisfactū. nec aliqs eoꝝ tenet eidē
aliqd vlteri⁹ restituere. ꝫ illi q̄ sūt ꝑn-
cipales i facto ⁊ ad q̄s ꝑuenit res tenēt
satisfacē illis alijs qđ restituerūt. Nō
si nō facerēt. tūc ceteri tenent. vt videl
singuli ꝓ ptib⁹ suis q̄ i solidū satisfec.

C Notādū hic ꝙ sic sunt nouē aliena
pctā in ꝟsib⁹ tacta. qbus pctis q̄s pri
ceps efficit alienis delictꝫ in demerito
hic ⁊ i accidētali supplicio i futura vi-
ta. Ita ex opposito sūt nouem aliena
merita. qb⁹ ꝓximi virtutes nr̄as q̄dā-
modo facē possum⁹ hic ⁊ i futuro acci
dētalia p̄mia habebim⁹. Primo cū iu-
bem⁹ ⁊ imperam⁹ bonū alijs. vt parē
tes pueris. dñi suis. magr̄i discipl'is.
p̄lati sbditis. iperātes bona. Scđo. cū
ꝯsilia dam⁹ ꝓximis. vt vitēt aliq̄ vicia
vel operēt meritoria. vl' ꝟtuosa opa.
sic q̄libet pōt docere ꝓximū ꝟbo ⁊ exē
plari vita. qb⁹ tot meritꝫ alienis ꝑtici-
pam⁹ q̄t opa bona alij ex nr̄is bōis fa
ciunt. Tertio cū ꝯsentim⁹ i bona alio
rū. vt dñi suos manumittēdo ꝓ sacer
dotio ⁊ religione adipiscēdis. parētes
simili. Quarto cum ex laude alicui⁹
virtutis in alio talis ꝓficit. vt fit in in-
gredietib⁹ religionē. vel ꝟginitatē. vl'
viduitatē laudātib⁹. Quito cū defen-
dim⁹ iniuste vexatos. vt aduocando.
hospicio recipiēdo. vl' sex opa miseri-
cordie exhibēdo. Matt. x. Qui ꝓphe
tā. id est. ꝑdicatorē recipit. mercēdem
ꝓphete hēbit. Sexto cū cooperamur
alioꝝ bonis. vt ꝑegrinando. scribēdo
libros. corrigēdo eosdē. eccl'ias ⁊ ꝟmo
nes visitādo. Septimo qñ silētio nr̄o
alios edificam⁹: ⁊ lucutiōe alioꝝ ꝟtu
tes discrete attollim⁹. Octauo qñ nō
obstam⁹ virtuosis alioꝝ exercitijs. ꝫ
ecōuerso fratꝫ correctione. ⁊ sex ope
ribus miscdie spūalibus iuuamus ad
bonum. Nono qñ manifestam⁹ alio-
ruʒ miserias. vt eis subueniat. Sunt
etiam tertio nouē demerita aliena in
alijs pctis q̄ sunt illa vbi rpaliter dāni
ficat ꝓxim⁹ ꝑ scādalū multiplex. q̄ fa
ciliter repies. Et sic sūt triplicia nouē
Primo in restituēdis. Scđo i meren
dis. Terio in demerēdis ꝑ nouē mo-
dos scādalizādi ꝓximū. Secundū D
dubiū est. quid sit restituendū. Rñ. ꝙ
omē alienū qđ q̄s iniuste abstulit. aut
iniuste detinet et inuito dño rei tenet
restituere. Circa qđ notandū. ꝙ tripli-
citer ꝯtingit quē iiuste aliena auferre
vel detinere. Primo cū alteri ex cā li-
cita ad aliqd obligat rei nō soluit alio
inuito. vt cū non reddit depositū rite
reposcēti. si restituit accōmodatū. nō
soluit mutuū. nō reddit ꝑciū mercen-
nario. aut nō soluit alia debita. vt sūt
vectigalia telonea. cēsus. decime. ⁊ hu
iusmōi. ad q̄ soluēda q̄s iuste obligat
Scđo cū q̄s iiuste aliq̄ acq̄siuit q̄cūq₃
modo. siue ꝑ vsuram. siue ꝑ furtum.
siue ꝑ rapinam. siue ꝑ defraudationē

in mensura liquidoꝝ. vel aridoꝝ. sive per pōdera falsa. sive ꝑ fraudē vl' falsitatē. in rei substātia. q̄titate vel q̄litate. vt supra dictū fuit. Tertio cuȝ ei aliqd tale datuȝ ē in munere. aut relictum in hereditate. aut in testamēto. aut ē sibi vēditū ab eo q̄ ius i eo n̄ habuit. eo ꝙ res sua nō fuit. aut ptāē eā dādi nō habuit. Dē igit tale oportet restituere. al's ꝯ p̄ceptū h agit ꝯuiter peccat. et istis addit ꝙ q̄ alteri iniuste nocuit. ⁊ dānū in reb⁹ intulit. tenet sibi damnū recōpēsare. etiaȝ si ide nihil habuit, vt si cōbussisti domū meā iniuste. teneris mihi ad recōpēsatiōeȝ toti⁹ dāni. q̄uis nihil de domo apud te remāserit. Scd̄o dr̄. ꝙ nō solū iniuste ablatū ē restituēdū. ȝ etiaȝ fruct⁹ ei⁹ si sit res de se fructifera. vt ager. vinea. ⁊ h dicūt eē veꝝ de possessore malefidei. ⁊ de fructib⁹ q̄ supsunt deductis expēsis q̄ fiūt gr̄a fructuū q̄rendoꝝ. cōgregandoꝝ. ⁊ cōservādoꝝ. Si aūt ablatuȝ sit res q̄ nō est de se fructifera vt pecunia tunc auferēs vel iniuste detinēs tenet ad restitutionē equalētis. ⁊ ad recompensationē damni qd̄ ille passus ē ex carentia pecunie sue. nō tn̄ oportet ꝙ tātū restituat q̄ntū ille lucrari potuisset cū pecunia. ȝ s̄m estimatiōeȝ lucri qd̄ accidere cōsuevit. pēsato labore et infortunijs q̄ in lucro al's accidere potuissent. Lucruȝ. n. nō soluȝ pensat vel causat ex pecunia vl' labore. Nam s̄m Tho. ij. ij. q. lxxij. Qn̄ datio alicui⁹ illicita ē. ⁊ ꝯ legeȝ. vt cuȝ q̄s symoniace dedit. tūc nō pōt repetere. ȝ meret illud datū amittere. nec dȝ sibi restitutio fieri. ⁊ ali⁹ q̄ symoniace accepit nō
E pōt retinere. ȝ dȝ in pios vsus ꝯuertere. Tertiū ē dubiū. cui sit restituendū. R̄n̄. doctores ꝙ illi q̄ ver⁹ dn̄s rei est. aut iniuste damnificat⁹. si est viu⁹ ⁊ noscit. Sȝ si nō est p̄ns. dȝ expectari adventus eius. ⁊ tunc sibi restitui. si saltem speratur aliq̄n reventurus. Si aūt nō spectat reditus eius. tunc si res est magni valoris. dȝ sibi transmitti si pōt cōmode fieri. Nec obstat dic̄ sāct⁹ Tho. si remitēs damnū remittendo patiat. q2 ip̄e sibiipsi hui⁹ damni causa fuit. ꝑ hoc ꝙ alteri suum iniuste abstulit vl' detinuit. Si aūt trāsmitti nō possit aut si forte res nō sit magni valoris. ita ꝙ nō possit sibi remitti sine maiori incōmodo q̄ȝ res eēt sibi vtilis si eā haberet tūc pōt eā date aliq̄bus cognatis ei⁹ ꝓpinq̄oribus⁹. q2 p̄sumit legenāe. ꝙ ille velit magis restitutionē fieri ꝓpinq̄s suis q̄ȝ alienis. Et si nō haberet cognatos. aut nō noscerent. posset rem ꝯmittere vni in cenobio cū tali ꝓtestatiōe ꝙ reddere teneat. si vnq̄ȝ teq̄ fierit vel cōparuerit. aut etiā restituat heredib⁹ suis si vnq̄ȝ tales cōparuerint. Si aūt dn̄s rei restituēde. vel ip̄e dānificat⁹ oīno incert⁹ sit. ⁊ ignot⁹. nec poterit sciri. ⁊ sil'r heredes ei⁹ ignorant oīno. nec sciri p̄nt adhibita sufficiēti diligētia. tūc paupes sūt heredes eaꝝ reꝝ restituendaꝝ. Nō. n. ille iniustus ablator vl' detentor alienaꝝ reꝝ ꝑ hoc deobligat a restituendo. nec pōt sibiipsi retinere. ȝ tenet dare ꝓ aīa illius cui restitutio debeat. si vō dn̄s rei restituēde ē mortuus. det heredibus suis. Et si nō sciunt heredes nec facta diligēti inq̄sitiōe scire p̄nt det paupib⁹ ꝓ salute aīe sue s̄m modū p̄missum. Cui. n. non pōt tempaliter reddi. red. dat spūalit. Redditio aūt spūalis fit cum dat paupibus ꝓ ipso ⁊ ꝓ ipsius aīa. Quartū dubium ē. Per cuius F
manus debent talia distribui paupertibus ⁊ reddi. R̄n̄. ꝙ ꝑ manus cōfessoris vel alicuius alterius de cuius fidelitate confidat. Sed dicit Sco. ꝙ non inuenerit. quis necessario determinatus sit mediator i distribuēdo paupib⁹ illa. Et addit. Videt mihi ꝙ tal' ꝑ

seipm possit pauperib⁹ reddere ꝛ distribuere. consilio tñ alicui⁹ boni viri. qꝛ posset cõtingere ꝙ daret tali mediatori de cui⁹ fidelitate ꝯfideret. ꝛ ꝙ talis tñ sibi ipsi applicaret. vl' alijs vsib⁹ ꝙ̃ deberet. Vñ vbi lex diuina vl' ecclesiastica nõ ligat psonã. sequẽda ẽ rõ nãlis. Illa aũt magis dictat ꝙ psona q̃ tenetur magis restituat p seipam ꝙ̃ p aliã. nõ tñ excludẽdo ꝯsiliũ boni viri. ȝ magis

G includẽdo. Quintũ dubiũ. qñ sit restituendũ: Rñ. ꝙ quilibz tenet statim restituere alienũ. nisi dilationẽ voluntariã habeat ab eo qui ẽ dñs rei. quia vt dictũ est prius. sicut ẽ cõtra iusticiaz ꝛ dilectionẽ pximi ꝛ ꝯtra pceptũ dei auferre alienũ. Ita ẽ ꝯtra iusticiã. contra dilectionẽ pximi. ꝛ ꝯtra diuinũ pceptũ tenere alienũ iniuste. id est magnum pctm̃. ȝ cõstat ꝙ p nullũ tẽpus lz pctm̃ cõtinuare. ȝ quilibet tenet pctm̃ statim deserere. tã q̃ ad actũ volũtatis elicitũ. ꝙ̃ q̃ ad actũ exteri⁹ imperatũ. Iuxta illd Eccl. xxi. Quasi a facie colubri fuge pctm̃. Igit quilibet tenetur statim restituere ablata. aut quecunqꝫ aliena in qbus nõ hz ius. nisi ipe obtineret voluntariã dilationez a dño rei. qꝛ nõ lz detinere alienũ. id ẽ. eo nolente. Ab isto tñ excipit Sco. aliqs casus in qbus scḿ eũ licitũ est differre restitutionẽ exteriorẽ. dũmõ assit interior restitutio. id ẽ. firma volũtas restituẽdi ꝙ̃cito occurrẽt circũstantie oportune. Et illi casus comphẽdunt sub hac maxima. Licitũ est detinere rem alienam. qñ ille scz dño rei rõnabiliter deberet velle eã detineri. ȝ in aliqb⁹ casib⁹ rõnabilit deberet velle qs rem suã detineri de facto. q̃ tñ hẽt firmã voluntatẽ restituẽdi. posit sibi ad h circũstãtijs oportunis. Prim⁹ illoꝝ casuũ scḿ Sco. est. qñ restitutõ ad statim eẽt notabilit damnosa cõitati. tũc nõ tenet ille statim restituere. qꝛ in tali casu aliter deberet velle restitutiõez nõ statim sibi fieri. qꝛ magis dz velle bonũ cõitatis. ꝛ id dz rõnabiliter velle aliqualez dilationẽ illius restitutiõis boni viri. Scd's casus. qñ restitutio eẽt damnosa ei cui dz fieri. vt reddere gladiũ furioso q̃ mediãte se vl' aliũ interficiat. et dicit sanct⁹ Tho. ij. ij. q. lxij. ꝙ si res restituẽda apparet p nũc grauiter noxia illi cui restituẽda foret vl' etiã alteri. tũc non dz restitui ei. qꝛ restitutio ordinat ad vtilitatẽ illius cui restituit. Dña eñ q̃ possident sub rõne vtilis cõtinent. Nec tñ qs dz sibi eã appropriare i tali casu. ȝ dz reseruare vt cõgruo tpe restituat. vel alicui tradere tuti⁹ ꝯseruandã. Terti⁹ casus ẽ. qñ immediata restitutio eẽt diffamatoria restituẽti. sicut fur occultus non tenet statim de facto restituere. ȝ põt captare tẽpus in q̃ sine sui diffamatiõe restituat. Dz tñ hẽre volũtatẽ restituendi ꝙ̃cito oportune possit. ꝛ dz ad h diligẽtiam adhibere. Addit etiã Sco. ꝙ qñ ablatio fuit occulta. tũc nõ tenet ablator se prodere. nec tenet p seipm restituere ȝ põt hoc facere p aliã psonã discretã ꝛ fidelem. ꝛ expedit p ꝯfessorẽ cui prius ẽ pctm̃ in cõfessiõe detectũ. supposito ꝙ sibi credat de fideliter restituẽdo id qd sue fidei cõmissum ẽ. Et etiã ꝙ caute restituat sine manifestatiõe eius q̃ prius abstulit. ꝛ nõ restituit. Et in tali casu põt restitutio differri quousqꝫ voluntas et oportunitas talis psone medie possit haberi. Quartus casus. qñ accele- H ratio restitutionis eẽt multũ damnosa restituere debẽti. ꝛ breuis dilatio restitutionis nõ eẽt dãnosa. vl' non multũ damnosa ei cui fieri deberet. tũc iterũ nõ tenet statim restituere de facto. ȝ sufficit ꝙ statim ex affectu restituat. cũ cessabũt ipedimẽta hincinde. Quintus casus qñ qs ẽ oĩno impotẽs ad restituendũ. Talis eñ ꝓ tũc nõ tenetur

ꝫ cū ꝑuenerit ad pinguiorē fortunā. Affectio eīn nō extinguit̄ ꝑ inopiā. ꝫ sopit̄. Et talis debet hr̄e forte voluntatē restituēdi. si aliq̄n potēs erit ad hoc. Et sanct⁹ Tho.ij.ij.q.lxij.dic̄.q̄ i hoc casu debet hō remissionē petere ab eo cui restituendū ē. vel saltē voluntariā dilationē. ꝫ ħ petat aut ꝑ se. aut ꝑ aliū Et videt̄ q̄ pari rōne sit faciēdū i casu ꝑcedēti. Hec sunt dicta de restitutiōe
J facta. ꝫ de bonis fortune. Sed q̄rit̄. qn̄ō restitutio sit faciēda d̄ bonis corporis q̄ q̄s aufert. R̄n̄. Sco. vbi ꝑus. q̄ q̄ occidit aliquē iniuste si sibi ꝑ illo a iudice ſm legē isti⁹ loci ifligit̄ mors vl sic vitā reddat ꝑ vita. debet illā paciēter sustinere. ꝫ sic soluere penā illā. Si aūt sibi a nullo infligit̄ iudice. tūc expedit sibi vt vitā suā exponat in causā iusta. vt ꝯ infideles ꝫ inimicos eccl̄ie ꝑ restitutiōe faciēda illi cui vitā abstulit. Nō si nō velit tantā restitutionē facere. nō pōt tn̄ a restitutiōe oīno immunis eē. sicut q̄dā dicit Sco. absoluunt homicidas. nec eis restitutionē necessario incūbentē iniungētes. q̄si facili⁹ possit trāsire homicida q̄ canicida. vl̄ bouicida. q̄ si q̄s occidisset bouē ꝑximi sui vel canē. nō absolueret̄ sine restitutiōe. Tenet̄ ꝫ ille ad restitutionē faciēdā equiualentē vite quā abstulit. ꝫ hoc eo mō q̄ pōt equalētia i talib⁹ eē. Nec hoc solū tenet̄. ꝫ vt addit Sco. Si interfectus sustētabat aliq̄s. vt patrem matrē vel ꝑpinq̄s tenet̄ interfector oībus illis ad tantā restitutionē quātā eis abstulit ꝑ interfectionē illi⁹
K De mutilatione v̄o. aut alia corporali lesione. dicit Sco. debet fieri restitutio per pecuniā. ꝫ illa debet respondere non solum dāno quod q̄s incurrit ꝑ mutilationē pro toto tēpore vite sue quo visurus fuisset mēbro absciso. ꝫ etiā debet respōdere expēsis appositis i curatiōe. ꝫ vltra ħ placationi lesi q̄ue req̄reret̄ etiā si nō eēt talis mutilatio. ꝫ ꝯsolatiōi sic afflicti. q̄ ꝑpetua est sibi desolatio de tali mutilatione. Plus etiā ſm Sco. pōderāda ē mutilatio pauꝑio q̄ diuitis. q̄ pauꝑ plus indigebat mēbro absciso ad victū necessariū acq̄rēdū. De talib⁹ restitutionib⁹ fiēdis ꝑ vita ablata. aut ꝑ mutilationib⁹ mēbroꝝ. aut lesionib⁹ ꝫ dānis corpis. dic̄ sanct⁹ Tho.ij.ij.q.lxij. q̄ in q̄ nō pōt recōpēsari equalēs. sufficit q̄ recōpēset̄ q̄d ē possibile. sic patꝫ de honorib⁹ q̄ sunt ad deū. ꝫ ad parētes. q̄bus nō pōt reddi eq̄ualēs. vt dr̄ .viij. Ethi. Sic etiā in ꝓposito q̄n illud q̄d ablatū est. nō ē restituibile ꝑ aliq̄d eq̄le. debet fieri recōpēsatio eq̄lis possibilis ē. puto cū aliq̄s alicui abstulit mēbrū. debet ei recōpēsare i pecunia vel in aliq̄ honore. ꝫ sililibus ꝯsideratis cōditiōe vtriusq̄ ꝑsone. ꝫ ſm arbitriū boni viri. Scd̄o p̄ncipalit̄ dicēdū
est de restitutiōne bone fame ablate in toto vl̄ in pte. Vbi notādū ſm Tho. ꝫ Sco. in .iiij. dis. xv. Ex dictis sancti Tho.ij.ij.q.lxij. q̄ q̄druplicit̄ ꝯtingit aliquem damnificare alium in fama. Primo veꝝ crimē suū de eo manifestando ꝫ iuste. vt cum q̄s maliciā alterius manifestat ei q̄ corrigere habet. Aut si incorrigibilis ē. manifestor in cōspectu eccl̄ie. ꝫ hoc bona intētiōe. s. vt cōfusus a pctō desistat. vel saltē vt alij discedāt ab ei⁹ ꝯsortio infectiuo ꝫ corruptiuo. seruato tn̄ ordine iuris et fraterne correctionis. Et q̄ isto modo manifestat crimē alteri⁹. ꝫ sibi aufert famā. nō peccat in hoc. nec tenet̄ sibi famā restituere. Scd̄o dānificat quis aliū fama. ꝫ hoc iniuste. scꝫ falsum crimen sibi imponēdo. id est. false eū corā alijs accusando de crimīe de q̄ non est reus. Et q̄ illo mō accusat ꝫ ꝓximū dānificat i fama sua. grauit̄ peccat. q̄ maius ē auferre famā q̄ tēporalia. ꝫ

qui aufert tpalia alteri grauiter peccat. vt dictū fuit supra pcepto. v. ca. viij. q. .x. Et pcepto. vj. ca. ij. q. ij. grauius peccat q̄ sic iniuste aliū dānificat ī fama. Homines em̄ plus diligūt famā suā q̄ tēporalia sua. Talis em̄ sic false ⁊ iiuste dānificās pximū. tenet̄ sibi famā suā restituere. ⁊ hoc illo mō q̄ verbū suū retractet absolute apud om̄s ad q̄s p eū puenit. dūmō sciat ⁊ possit. Debet em̄ apud oēs pfiteri falsum se in h̄ de illo dixisse. vt dic̄ sctūs Tho. Et Sco. dicit. q̄ debet sic famā restituere q̄ retractet verbū suū seu illud qd̄ sibi false imposuit. ⁊ hoc ita publice sicut sibi imposuit. q2 alias nō fuat iusticiaz in reddēdo pximo qd̄ suū ē. Ex quo hō tenet̄ restituere tpalia. vt dictū est. multo a fortiori tenet̄ restituere famā sic iniuste ablatā q̄ est multo pciosior tpalibus. Vn̄ Prouer. xxij. dr̄. Melius est nomē bonū q̄ diuitie multe.

N Sed diceret aliqs. Nō imponit tale crimē in publico asserēdo illud de eo. s3 murmurat ⁊ incaute ⁊ indiscrete loquit̄. vel alicui corā plurib9 loquit̄. ⁊ narrat hmōi nō tanq̄ sibi certū. s3 dicit se sic audiuisse. An talis teneat̄ famā illi restituere. R̄n̄. Sco. dicēs. Rara fides. ideo q2 multi mira loquunt̄. Et ideo sic murmurās. aut incaute loquēs de alio falsum crimē. sc3 dicēdo apud alios. forte ille fecit. h̄ certe pōt esse q̄ q̄ fecerit. aut dicēdo. ego audiui q̄ ille fecerit hoc. Et h̄ nisi ex mō dicēdi talis ondat aliquam certitudinē maiorē q̄ ex relatiōe cōi. nō aufert ex nā actus illi in opinione illorum audientiū. q2 si illi firmit̄ pcipiant ⁊ credāt ex hoc illū de q̄ est fmo criminosu3 eē. leues sunt. q2 q̄ cito credit leuis ē corde verūtamē q2 a scādalo pusillorum oportet cauere. Iuxta illud Pauli. j. Cor. viij. Si esca mea scādalizat fratrē meum. nō mādūcabo carnes ineternū. Et

multi sunt tales pusilli leues ad credendū mala. ⁊ iō piculosu3 ē corā ipsis talia audita ex relato referre Et si hoc fiat ex intētione mala. vt sc3 aīo ⁊ intētione ledēdi famā illi9 de q̄ fmo ē. tūc nō est facile excusare qn̄ sit 3 charitatē. ⁊ p pseq̄ēs mortale. Si aūt fiat corā talib9 pusillis ⁊ leuib9 ad credendū mala. ⁊ fiat ex incōsideratiōe. dur3 est dicere q̄ exeat genus pcti venialis. q2 lingua ī lubrico posita ē. ⁊ q̄ nō offendit vbo hic pfect9 ē vir. Et dicūt aliq̄ q̄ si q̄s ex alicui9 tali relatione nota3 infamie icurrisset apud illos apud q̄s sic locut9 ē. tenet̄ ille sibi restituere famā. ⁊ dicere apud eos se falsu3 in h̄ de isto audisse. ⁊ min9 caute se locutū fuisse. vel q̄ sibi nō fuerat credēdū. cū tale 3 pximū dixit qm̄ illud retulit 3tra bonū pximi de q̄ nullam certitudinē habuit. vl̄ aliq̄ 3simili mō restituat pximo famā put meli9 potuerit. Tertio 3tigit q̄ aliq̄ dānificat. pximū in fama. ⁊ hoc verū de eo dicēdo. s3 iniusto mō. vt cū q̄s occultū crimē alteri9 pdit 3tra debitū ordinē. seu cū veru3 crimē alteri9. s3 occultū nō seruato ordine iuris 3tra eū in publico pponat. De hoc dicit sctūs Tho. tenet̄ illi dānificato in sua fama restituere famam inq̄ntu3 pōt. tn̄ sine mendacio vt q̄ se dicat male dixisse. vl̄ q̄ iniuste eū diffamauerit. vel alio tali cōmodo mō. Et si nō pōt famā sibi restituere. debet sibi illud dānū aliter recompēsare. put etiā de aliis dānis supius fuit dictu3. Et Sco. de h̄ dicit. q̄ talis nō tenet̄ retractare verbū suū. qd̄ pposuit i publico q2 sic faciēdo mētiret̄. cū sciat illud qd̄ 3tra eū pposuit eē verū. ⁊ iō nō debet mētiri ppt̄ qd̄cūq3 bonū alteri reddendū. Imo in nullo casu ē mētiendū s3 tenet̄ alio mō licito sibi reddē famā vt p hmōi vba nō credatis eū esse talē Male enim dixi ⁊ fatue dixi, ⁊ illud N

suū dictū tunc est verū: q̄2 nō seruato
ordine iuris ꝓposuit in publico. qđ nō
fuit verū publicū. ꝛ ꝗ̄ in hoc male stul
te ꝛ fatue dixit. ꝛ illa suasio scʒ nō re-
putetis eū esse talē est bona, q̄ quilibet
ꝓsumēdus est bonꝰ donec ꝓbet̄ ꝯtra-
riū. Juxta illud Extra de scrutinio in
ordīe faciēdo. Humana fragilitas istuʒ
quē indignū eē nō nouit dignū debet
estimare. Sed illud nō ē ꝓbatus ma-
lus corā illis. ꝛ ꝗ̄ hoc ꝑsuadendū ē eis
vt eum nō reputēt indignū ꝛ malum.

D Quarto ꝯtingit quē dānificare aliū
in fama. scʒ verū crimen. ꝗ̄ occultū in
publico sibi impositū negādo. q2 ipꝫ
q̄ sibi crimē imponit ondit in hoc mē
dacē. ꝛ notat eū ꝺ calūnia. id ē. de fal-
si crimis impositione. Et de illo dicit
Sco. ꝙ ille sic negans nō tenet̄ retra-
ctare negationē suā q̄ negauit i publi-
co verū crimē sibi impositū. q̄ vt dic̄
nō tenet̄ in publico quicūqꝫ statim in
iudicio ꝯfiteri se reū. nisi fuerit conui-
ctus. Tenet̄ tñ ꝑ quādam vba sobria. vt
statim añ ꝗ̄ dictū fuit restituere famā
illi accusanti. q̄ indirecte notauit ꝺ ca
lūnia. videlʒ dicēdo. Nō habeatis eū
ꝓ calūniatore. q2 credo ꝙ habuit intē
tionē bonā in ꝓponēdo. vel forte ipse
credidit se ꝓbare posse intentū suū et
deceptꝰ ē. Ex quibus ptʒ quā periculo-
sum ꝛ magnū pctm̄ sit aliquē īfamare

E Tertio ꝑncipaliter dicendū est ꝺ dā
nificāte aliū in aīa sua. id est. in bonis
anie. quō restituere tenet̄. Ubi notan
dū ſm Sco. ꝑ bona anie intelligēda
bona moris q̄ acq̄sita corrūpunt̄ ꝛ ac-
quirēda impediunt̄. ꝑ vitia em̄ ꝛ pctā
virtutes iā acq̄site corrūpunt̄. ꝛ q̄ de-
berēt ex bonis actibꝰ generari. ꝑ vicia
impediunt̄ ne generent̄. Jn istꝰ bonis
aīe. s. ꝟtutibꝰ ꝛ actibꝰ ꝟtuosis nō pōt
vnꝰ aliū directe dānificare auferendo
ea sibi sic̄ auferunt̄ exteriora bōa. aut
infundēdo sibi ꝯrīa. s. vicia ꝛ pctā. q2

pctm̄ int̄atū ē pctm̄ inq̄ntuʒ ē volūta-
riū. nā si nō eēt voluntariū nō eēt pctm̄
vt dicit Augꝰ. in de vera religiōe. igit̄
sola voluntate ꝓpria pōt q̄s sic directe
dānificari. s. in seipo causando volitio
nes malas ꝛ pctā. Pōt tñ vnꝰ dānifi-
care aliū indirecte. scʒ trahēdo ex intē
tione a bonis opibꝰ. ꝛ sic impediēdo
a generatiōe virtutū. ꝛ inducendo ad
mala opa quibus ꝟtutes corrūpunt̄. ꝛ
vicia generant̄. Et talꝰ inductio ad ma
lū ꝛ retractio a bonis cōtingit multis
modis. videlʒ iubēdo. ꝯsulēdo. ꝑsua-
dendo. rogādo. deridēdo bona. ꝛ lau-
dando mala. ꝛ sic de alijs modis. Ad
ꝓpositū igit̄ primo dicenduʒ. ꝙ q̄ aliū
sic dānificat in istis anie bonis grauit̄
peccat. q2 cōtra dilectionē dei agit. eo
ꝙ retrahēdo a bonis minuit honorē
qui deo exhiberet̄. ꝛ inducēdo ad ma
la auget dei inhonorationē ꝛ offensaʒ
Agit etiā ꝯ dilectionē ꝓximi. cui de-
beret velle ꝛ facere bonū. ꝗ̄ vult ꝛ fa-
cit sibi malū. ꝛ pctm̄ ē tanto grauius.
quāto damnū ē maius qđ ꝓximo in-
fert̄. Exempli grā. grauius peccat ce-
teris paribꝰ q̄ dānificat ꝓximū i libra
q̄ꝫ si in solo denario. cūʒ aūt bonū aīe
sit inestimabiliter meliꝰ bonis corpis
aut fortune. sic̄ aīa incōparabilit̄ meli
or est corpe. sequit̄ ꝙ multo grauiꝰ pec-
cat qui dānificat aliū in bonis aīe. vt
in virtutibꝰ ꝛ opibus bonis quibus me
ret̄ eternū bonū. q̄ꝫ peccet q̄ dānificat
in bonis corpis aut fortune. Scđo F
dr̄. ꝙ sic dānificās aliū in bonis aīe te
net̄ sibi ad restitutionē modo possibi
li. vt dicit Sco. Et patet, q̄ cum bona
virtutuʒ sunt maxima bona inter oīa
humana bona in ꝑsenti vita ſm Aug.
libro ꝑmo retractionū. plus dānificat
ꝓximū q̄ in istis eum dānificat. q̄ꝫ in
quibuscūqꝫ alijs. ꝛ ꝑ ꝯsequēs plus te
net̄ ſm iusticiā ad restitutionē suo ꝓ-
ximo de tali faciēda. quāmi sibi possi-

bile est. q̃ de alijs bonis. Talis aũt re stitutio fiat sic vt ille dãnificãs illũ dã nificatũ suadẽdo. inducẽdo. exhortã do. ꝛ alijs bonis modis efficacit̃ idu cat ad pniam ad vite emẽdationẽ. ad actus bonos. ꝟtutũ generatiuos. Et si nõ sufficit sua ꝓpria ꝑsuasio. aut ex hortatio ꝛ similia. adducat alios effi caciores. dũmodo tñ ill' nõ ꝓdat pctm̃ illi⁹ occultũ. Et si nõ sufficiunt ꝑsua siones hmõi ꝛ inductio ad bonũ. qꝛ facili⁹ est ꝑuertere q̃ cõuertere. tũc te net̃ vltra hoc quantũ põt impetrare illi ꝯuersionẽ ꝑ orõnes ꝓprias. ꝛ ꝑ ora tiones alioꝝ ꝑ ipm̃ impetratas ꝛ ꝓcu ratas ꝛ alijs silibus. aut meliorib⁹ mo dis possibilib⁹. dãnificãs igit̃ aliquẽ in bonis aie tenet̃ sibi restituere quã tum sibi ẽ possibile. semꝑ tñ sic agẽdo q̃ nõ publicet illius occultũ peccatũ. ꝛ ei⁹ ꝑsonã quã noscunt. aut noscerẽt verisimiliter pro futuro. Ex his ẽ dili gẽter cõsiderandũ q̃ magnũ pctm̃ est sollicitare ꝛ inducere aliũ ad peccãdũ qꝛ ipse est magnũ pctm̃. ꝛ vltra h̃ tenet̃ homo illi restituere ꝛ dãnũ recompẽ sare. qd̃ homo vix põt facere ad cõdi gnũ. eo q̃ volũtatẽ iam electã ad ma lum vix põt homo reducere ad ꝟtutẽ. Pauci etiã sunt q̃ sic restituere tenen tur. cũ tñ multi sunt q̃ sic restituere te neant̃. Creberrima eñ ẽ illa dãnificatio ꝛ maxie circa iuuenes virilis q̃ sexus q̃ sepissime inducunt̃ ad mala supra

K dictis mõis ꝛ nõnũq̃ maioꝝ exẽplis pessimis corrũpunt̃. Sed q̃d facien dũ est d̃ eo q̃ dãnificat aliũ retrahẽdo eũ a religiõe: Rñ. Scd̃o. q̃ si q̃s abstra xit a religiõe aliquẽ iã obligatũ ad re ligionẽ ꝓfessiõis obligatiõe tenet̃ age re restitutiõnẽ. dãnificauit. n. religiõeꝫ in illa ꝑsona. tenet̃ agẽ vt ille redeat ad religionẽ. ꝫ si aliquẽ dispositũ ad itrã dũ relionẽ retraxit. aut ĩpediuit ne in traret. ꝛ h̃ nõ fecit intẽtiõe cõsulẽdi ꝓ

ꝓprie vtilitati ꝫ sine fraude. aut ex aliq̃ rõnabili cã. ꝫ fecit intẽtione nocẽdi re ligioni. ꝛ tũc qꝛ interest inter hic. ꝛ in ter ꝓpe esse. iõ nõ tenet̃ ad tantã resti tutionẽ religioni. ad quãtaꝫ teneret̃ si ille fuisset in religione accept⁹ actu aliter. Tenet̃ tñ ad aliqua restutionẽ vt ad inductionẽ illi⁹ retracti. vt ad hoc ingrediat̃, vl' ad inductionẽ aliq̃ lem alicui⁹ alteri⁹ aliqualiter equalẽ tis. ita tenet̃ restituere religioni iniuste ꝑ eũ dãnificare. Persone ꝟo ꝑ eũ in iuste dãnificate. vt quã retraxit extra religionẽ. aut quã ĩpediuit ne igrede ret̃. tenet̃ etiaꝫ ad restitutionẽ. Tenet̃ eñ eũ oĩ diligẽtia induc̃ ad intrãduꝫ monasteriũ. qd̃ si nõ põt efficere. aut forte ille quẽ impediuit ne itraret po suit se ad statũ nũc incõpossibilẽ reli gioni. vt matrimonij. tenet̃ sibi in suf fragijs ꝛ in alijs spũalibus bonis ad equiualentiã illoꝝ bonoꝝ in q̃bus eũ dãnificauit retrahendo a religione. ꝛ ad q̃ maiora ꝓfecisset in religiõe q̃ in seculo. Et hoc tenet̃ facere ꝫm modos supra positos de dãnificato in bonis aie quo ad virtutes. aut ꝫm alios me liores ꝓut poterit.

Capitulum. viij.

C Pm vivi satisfacere possint ꝓ defunctis. ꝛ ꝓ morituris. ꝛ ꝓ alijs viuis ꝛ illã negligẽdo gra uiter peccẽt. Idcirco adhuc de satisfa ctione. scꝫ quõ ꝑ suffragia possum⁹ sa tisfacere pro mortuis tria ostendent̃.

Primo q̃ aie iuuari possint ꝑ suffra A gia. Scd̃o q̃bus reb⁹ iuuari pñt. Ter tio q̃ eas iuuare pñt. De pmo notan dũ. q̃ sex sunt loca aiaꝝ. vt dic̃ mgr in .iiij. circa dis. xx. ꝛ. xxj. Et Tho. cum alijs theologis. videlicet celũ. infern⁹ dãnatoꝝ. lymb⁹ pueroꝝ. lymbus pa trũ. hic mũdus. ꝛ purgatoriũ. Et solũ in purgatorio. ꝛ hic existẽtib⁹ ꝓsunt suffragia quo ad liberationem pene.

In primis em̄ locis exn̄tibus nō pro-
sunt suffragia.s.exn̄tibus i celo p mo
dū indigētie q̄ ad p̄miū eēntiale.dicē
te btō Aug. Iniuriā facit martiri qui
orat p martire. Prodest tn̄ eis suffra-
giū ad p̄miū accn̄tale. q2 gaudiū ē in
cel' sup vno p ctōre pniām agente Luc
.xv. Orare em̄ p talibus i cel' infideli-
B tatis eēt. Est aūt certū aliquē esse in
celis qnt tipl'r. Pmo p bibliā3 noui te
stamēti de aplis.dempto Iuda. Se-
cūdo de patrib9 veteris testamēti per
bibliā vete. is testamēti. Tertio q̄ susti
nuit martyriū p fide.etiā si añ pecca-
uit.vt de Cypriano refert Aug.q2 falx
martyrij abstulit veialia ab eo. Quar
to si post baptismū stati decedat par-
uulus.z tūc si ipso p̄nte celebrat mis-
sa.dici dz p oibus defunctis vel alijs.
Si aūt maior Isante morit. tūc pōt p
eo celebrari.cū beat9 Greg.iiij.dialo.
dicat damnatū puer necdū qnquēnē
Si etiā3 adult9 statim post baptismū
moreret orari pōt p eo.q2 forte nō pe
nituit nisi p mortalib9.z tūc indiget
p venialib9. Quinto si ē canonizat9 p
ecclia3. In scd̄is loc nō psunt suffra-
gia.s.exn̄tibus i dn̄atoz iferno. Vñ
Aug. Si patrē meū eē in iferno scirē.
nō plus p eo q̄3 p diabolo orarē.z te-
ste eccl'ia. In iferno nulla ē redēptio.
Fm legē cōez.qd̄ dr̄ xp̄t Trayanū quē
btūs Greg.liberasse legit d̄ iferno o-
C rādo. Est aūt certū eē i iferno hereti
cos p̄.scd̄o iudeos.t'rio paganos. De
xp̄ianis aūt ñ sic certū ē.q̄3uis.n.pcm̄
coz manifestū sit.nō tn̄ pena.vñ pō p
eis orari i secreto. Et p̄nt suffragia fie-
ri p ill' q̄ seipos occiderunt.q̄ in bello
iniusto mortui sūt.q̄ duello iterierūt.
aut q̄ i tornea mēt' succubuerūt. aut cū
meretrice. Dic.n.Aug.in d̄ cura pro
mortuis hn̄da. Pro oib9 dz fieri oīo s3
nō dz fieri publice xp̄t scādalū. Exem
plū habes de Greg.iiij.dial'.q̄.p. xp̄le
tario orare diu distulit. Silr debet fie
ri suffragiū p suspēsis z iuste dānat' z
sbito mortuis.q2 etiā latro i cruce pe-
nituit. Si aūt inueniat sbito mortu9.
qui p̄us bone vite fuit.publice oīo dz
fieri.q2 iustus si morte p̄occupat9 fue
rit.i refrigerio erit Sap.iiij. In tertio
nō psunt suffragia.s.exn̄tibus in lym-
bo pueroz.q2 nō sunt in statu disposi
to.sicut nec isti in inferno.q2 nō sūt de
cōitate fideliū. Est em̄ vna vniuersalis
ecclia in charitate 9iūcta. q̄ ē societas
z amicitia spūalis. de q̄ in symbolo.
Sanctoz cōionē. Et ps. Participem
me fac deus oīm timentiū te zc. Ideo
quicq̄d vnus lucrat p oīones penitē-
bie z in illa societate est oim. aut q̄ ad
cōgratulationē.aut quoad subuētio-
nem. S3 isti in inferno damnatoz sunt
de societate diaboli z velut mēbra pu
trida.z q̄ in lymbo pueroz sunt.a so-
cietate sanctoz sunt exclusi.iō nō pro
sunt eis nr̄a suffragia. In q̄rto nō p-
fuerūt.s.exn̄tibus in lymbo patrū.nō
quo ad meritū.q2 nullū est post hāc vi
tam.nec ad satisfaciendū.q2 nō habe-
bant satisfacere. nisi p debito huma-
ne nāe totius.qd̄ solus xp̄s p infinitū
meritū tollere potuit. In q̄nto loco D
exn̄tibus.s.in h̄ mūdo suffragiū pdest
sc3 tam illi q̄ facit q̄3 isti aīe p q̄ facit.si
est in purgatorio. Pmo em̄.id ē.satis-
facienti pōt pdesse tripl'r. Vno mō ad
merendū si sit in charitate. Nihil em̄
minus merek de gaudio celesti q̄3 si p
se fieret suffragiū.fm illd̄ ps. Oratio
mea in sinū meū cōuertet. Immo qsi
q̄3 plus merek q̄s orādo vel celebrādo
p alio q̄3 si p se faceret. q2 maiori fer-
uore charitat' succēsus videk q̄ scintil
las feruoris mittit ad alios. maxie ad
inimicos. In cui9 euidētiā xp̄o orante
p inimicis latro 9uersus ē ad pniām
Et fm Aug'. Stephano orante pro
inimicis. Paulus tandem conuertit

Alio modo prodest facienti ad satisfa-
ciendū ꝑ se indirecte. q2 si iste ꝑ quo
suffragiū fit nō indiget. vt q2 est in ce-
lo. aut q2 nō est capax. vt si est in infer
no. qñ tūc suffragiū faciēs est talis in-
tentiōis habitu. q ꝑ se faceret si non
crederet ꝓdesse illi. tunc suffragiuȝ sa-
tisfacit ꝑ faciēte si indiget. Si autē nō
indiget. dicit Pe. pa. dis. xlv. q̄rti. tunc
in suffragio dȝ semꝑ eē implicita in-
tentio facientis. vt alijs ꝓsit indigenti
bus hic vel i purgatorio. Si aūt fiunt
suffragia multa ⁊ spālia ꝑ illo q nō in
diget. vt q2 ē in glia. vel in inferno ⁊ su-
perest. vel q2 minus indiget. tūc diuidi
tur indigētib9 ꝑ deū. sic s̄m Aug. i re-
gula dr̄. Cū dat vestis i monasterio. vel
aliud nō indigēti. dat abbas illi q indi-
get. Et idē dicit Tho. Et ꝓbat ex s̄mōe
quodā Dam. de dor. Tertio mō indi
recte ꝓdest faciēti q ad orōnis sbsidiū
q2 iste cui suffragiū prestat. siue sit in
celo siue in purgatorio. tenet orare sal
tem cū liberat9 fuerit ꝑ faciēte suffra
giū als eēt ingrat9. Vñ Math. x. Si
quidē fuerit filius pacis. residebit sup
illū pax vrā. sin aūt ad vos reuertetur.
Quarto mō tñ nō prodest directe ad
satisfaciendū. Vñ si tibi iniūctum est
vnū psalteriū. ⁊ defuncto iniūcrū fuit
aliud psalteriū. si dico ꝑ defuncto vnū
psalteriū. adhuc sum obligatus ad di
cēdum aliud ꝑ me. Sic est in huma
nis debitis. si debeo vnū flor. Johan
ni. ⁊ frater me9 eidē etiā vnum. dando
vnū ꝑ fratre nō me acquitaui. In pur
gatorio aūt exñtes sunt in magnis de
bitis erga deū. que debita si nemo eis
subuenerit luere oportet penis. ⁊ sic sa-
E tisfacere. Ex p̄missis pȝ. q mitio mo
dis meli9 est orare ꝑ mortuis fidelib9
q̄ꝑ viuis. q2 mortu9. aut ē me igno
rāte in inferno. ⁊ tūc q̄dū gr̄e merui ꝑ
opus bonū. si sum i charitate ⁊ satisfa
ctio cedit mihi. Si aūt sum extra cha

ritatē ꝑ actum suffragij disposui me
ad charitatē aliq̄liter ⁊ op9 feci ad mi-
nus p̄meritoriū ⁊ si nō meritoriū. aut
est i purgatorio. ⁊ tūc lȝ s̄m oēs nihil
mihi mereri possit nec sibi. tñ s̄m mul
tos ꝑ me pōt exaudibilit orare. sicut
Hieremias. ij. Mach. xv. orauit exau
dibilit ꝑ isrl. Et s̄m oēs ad min9 ora-
bit ꝑ me cū venerit ad celū. Aut iā est
in celo. vel vt iā dictuȝ ē. erit ibi. tūc sci
ent illos q ꝑ eis orauerunt. ⁊ ꝑ eis o-
rabunt. imo etiā si suffragantes ꝓpter
pctā sua illis nō ꝓfuissent. adhuc ꝑ eis
orabunt. Et rō ē. q2 amicitia i virtuoso
cōsiderat affectuȝ plus q̄ effectū. sunt
aūt tunc hij in charitate pfecta. ꝑ quo
rū orōes expssa audit facilit. Sec9 aūt
est de viuo qñ ꝑ eo oro. q2 forte igno-
rat q ꝑ eo oro. ⁊ sic non orabit ꝑ me.
Itē forte ē pctōr. ⁊ sic modicū valebit
Itē si ē iust9 nō tñ in voto semꝑ exau-
dit. In sexto exñtib9 loco. s. in pur- F
gatorio ꝓsunt suffragia. Tum q2 cha
ritatē hñt q facit eos capaces. Tū etiā
q2 de nr̄a fidelium sunt societate. vt ta
ctum fuit de exñtibus i lymbo puero
rum de cōione eccl'ie. De loco huius
purgatorij sex sūt vidēda. q tradit Tho.
sup. iiij. dis. xxj. Prio q sic ꝓbat aucto
ritate scp̄ture. ꝑ illō. ij. Mach. xij. Sā
cta q̄ꝫ ⁊ salubris ē cogitatio ꝑ defūctis
exorare. vt a pctīs soluant. q purgant
Itē ꝓbat Greg. iiij. dyal. ꝑ exēpla plu
ra. Et ꝑ illud. j. Cor. iij. Si qs edifica
uerit sup fundamentuȝ hoc. id ē. xp̄m
aurum argētum ⁊ lapides p̄ciosos. et
sequitur videlȝ lignum. fenum ⁊ stipulā
vniuscuiusqȝ opus q̄le sit ignis ꝓba-
bit. Itē Dionysius vlti. ca. cel. hierar.
cōmemorat rituȝ p̄mitiue eccl'ie oran
tem ꝑ mortuis. Itē autoritate phōꝝ
Socrates. n. libro q dr̄ phedron pla-
tonis. quecūqȝ inq̄t aīe ꝑ vitā debūt me-
diocrit egisse venient i locū vbi ꝑ penas
absoluent. Et ponit alas bonas habe

re nullā penā. mediocriter bonas. me
diocrē hīc penā. malas aūt magnas.
Ad idē ē Auicēna. ix. metaph. sue. ca.
vltio. q̄ tn̄ machometista fuit. Ad idē
est Hermes Termegist⁹ ad Esculapiū.
Rōne etiā sic. Oportet satisfacere
quēcūq̄ penitētē. ſ; aliq̄ moriūt i cha
ritate q̄ nō satisfferūt p pctīs pteritꝭ. ḡ
oportet i futuro alicubi satisfacere ⁊ h̄
est purgatoriū. Exēplis pbat Grego.
G .iiij. dial. Secūdo notat q̄ triplex ē
purgatoriū. Unū in pn̄ti vita p tribu
lationes toleratas vt oportet. Aliud
in alia vita ſm legē cōmunē. tā ꝑpe iu
fernū dānatoꝝ. vt idē sit ignis q̄ dam
natos cruciat. ⁊ q̄ electos purgat. Si
cut ab eodē igne aurū purgat: ⁊ ferrū
crematur. vt exēplificat. Tertiū purga
toriū est ſm dispensationē. ⁊ sic quan
doq̄ in diuersis locis aliq̄ puniri le
gunt. vel ad viuoꝝ instructionē. vel ad
mortuoꝝ subuentionē. vt viuentibus
eorum pena innotescēs p suffragia ec
clesie mitiget. Tertio notat q̄ duplex
est pena aiarū i purgatorio. Una sen
sus qua diuia iusticia p ignem punit.
Alia dāni q̄ cōsistit in puatione visio
nis beatifice ad tp̄us. Et de vtraq̄ di
cit. q̄ minia pena purgatorij excedit
maximā penā hui⁹ vite. Un̄ Aug. de
vera ⁊ falsa pnia. Hic ignis purgatōis
et si eternus non sit. miro mō est ḡuis.
excedit eīm omnē penā quā vnq̄ quis
passus est in hac vita. Nunq̄ in carne
tanta inuēta est pena. licet mirabilia
martyres passi sint tormenta. ⁊ multi
nequiē iniqui quāta sepe sustinuerūt
supplicia. Itē Aug. libro de igne pur
gatorij. Dic aliq̄s. Nō ad rem ptinet
q̄diu moras habeā. tm̄ vt ad vitā eter
nē ueniam. Nemo hoc dicat fratres
charissimi. q2 ille ignis purgatori⁹ du
rior erit q̄ quicq̄d potestis in seculo.
aut videre. aut excogitare. Et statim
subiungit. Ideo totis virib⁹ vnusq̄sq̄

laboret capitalia crimia ⁊ minuta pec
cata ita operib⁹ bonis redimere. vt ex
ipsis nihil videat remanere q̄ð ignis
ille possit absumere. Exemplificat ibi
q̄duꝝ sit hic digituz modicū in igne
tenere. q̄nto plus totā aiaz medullit⁹
Dicit etiā cōis theologoꝝ opinio. q̄
purgatorij pena incōpabilit ē maior
penis mūdi. De pena dāni pbat. quia
quāto aliq̄d magis desiderat. tāto ei⁹
absentia est molestior. ⁊ q2 affect⁹ q̄ de
siderat summū bonū post hāc vitā in
aiabus sctis intēsior est. q2 nō retarda
tur affect⁹ molestia corpis. ⁊ etiā q2 ter
min⁹ fruēdi tā summo bono aduenis
set. nisi aliq̄d impediret. iō ꝺ tardatio
ne maxie affligunt. De pena sensus
pbat. q2 cū dolor nō sit lesio ſ; lesiōis
sensus. tāto magis aliq̄s dolet ꝺ aliq̄
lesiuo. quāto magis ē sensitiuū. Un̄
lesiones q̄ fiūt in locis maxie sensibi
libus. vt in oculo ⁊ in silib⁹ mēbris.
maximū dolorē causant. Et q̄a totus
sensus corpis est ab aia. iō si in ipsam
animaz aliq̄d lesiuū agat. de nccītate
oportet q̄ maxie affligat. Quarto H
notat q̄ aie voluntarie ⁊ cuz mag̃ patia
sustinēt penā purgatorij. Patz. q2 ha
bēt cor rectū. ⁊ p ꝯñs ꝯformāt volūta
tatē suā diuie voluntati ⁊ iusticie. Itē
oīa sapiēs vult illud sine q̄ nō pt puē
nire ad finē intētū. ſ; sine illa pena nō
pn̄t venire in celū. Itē petūt suffragia
cū maxio desiderio. ſm illō Job. xix.
Miseremi mei miseremi mei saltem
vos amici mei. Habēt eīm aie purga
torij q̄druplicē sciaz. vnā p spēs infu
sas a deo. sic alie sibi sepate. Scðaz p
ea q̄ hic didicerūt. Tertiā p aīas illic
aduenientes. Quartā p āgelos bonos
reuelātes. Quintaz p malos. scz aliqn̄
eas ſm Tho. deridētes. Quīto no I
tat. Boni angeli nō puniūt aias i pur
gatorio. q2 eoꝝ ꝯciues sūt amicissimi
tn̄ possibile ē q̄ eas ad loca penarum

deducāt. nec cruciant misterio demo-
nū. q2 ale corꝫ victores fuerūt. Possibi-
le tñ ē. ꝙ ipi demōes q̄ ꝺ pctis hoīz le
tant aīas comitent cū deducūt ab an
gelis scīs. ꝛ assistant purgādis. Tū vt
earū penis satient. Tū vt i earū exitu
a corpe suū aliq̄d recipiāt. In h̄ aūt se
culo q̄ñ adhuc loc⁹ pugne ē puniunt
hoīes ꝛ a malis āgelis sic ab hostib⁹.
vt pz de Job. ꝛ a bonis. vt pz de Ja-
cob cui⁹ neru⁹ femoris angelo ꝑcutiē
te emarcuit. Geñ. xxxij. Sola aūt di-
uina iusticia alas igne mediāte purgat
Sic aurifaber p ignē aurū. sic tribula
granū ꝛ canterio medic⁹ morbū. Que
dā etiaꝫ ibi pctā leuia illuc deportata
purgāt. vt dic̄ Greg. iiij. dial. ꝛ Aug.
de vera pnia. Oīes ꝟo pene ꝓ pctis
q̄ntūcūqꝫ grauib⁹ debite. q2 penas nō
plene deleuit h̄ cōtritio. ibi ignis pur
gabit. Sic pz ꝙ i purgatorio sūt q̄dru
plices pene. Pmo carcer loci mal⁹. q2
in fra ꝛ ꝓpe ifernū. Scdo ignis vnifor
mis ꝫ fm diuinā iusticiā difformiter
cruciās. Tertiō demonū assistētia cru
ciatiua. Qrto puatio btitudis. Est āt
triplex ignis purgatori⁹. Prim⁹ ē in
alio mūdo i purgatorio q̄ erit acerbis-
sim⁹. Cui⁹ officiū ē triplex. videlꝫ pur
gare a pctis venialib⁹. a penis ꝓ mor
talib⁹ ꝯtritis: ꝛ ꝓ venialib⁹ ꝓ q̄b⁹ h̄ nō
est satisfactū. ꝛ ab aliis scorijs aīe q̄ sūt
habit⁹ viciosi. errores. ꝛ fomes. Scdo
ignis ē citi⁹ purgatori⁹ q̄ erit i ꝯflagra
tione mūdi. Terti⁹ purgatori⁹ ignis ē
tribulatio p̄ntis vite. ꝛ ille mlto plus
purgat ꝛ citi⁹ q̄ ignis i loco purgato-
rij. q2 meritū ē in p̄n̄te angere ꝛ modic⁹
multū de pctōꝝ penis delet. ꝛ morta-
lē culpā ꝛ venialē delere pt q̄ ad penā.
ꝫ ignis purgatorij pmi solū delet ve-
niale pctm̄ ꝛ penas debitas ꝓ mortali
bus ꝯtrit̄. ꝛ venialib⁹. ꝫ nihil meret̄ ꝺ
gaudio. ꝛ icōpabilit̄ tñ ē maior tertio
R. igne. Sexto nōt ꝙ vna aīa citi⁹ pur

gat q̄ꝫ alia. vt docet apl's. j. Corꝫ. iij. ex
emplificās ꝺ ligno feno ꝛ stipula. q2 q̄-
dā venialia sunt maioris adherētie q̄ꝫ
alia. fm ꝙ affect⁹ mag̾ ad ea inclinat
ꝛ forti⁹ i eis figit̄. iō talia tardi⁹ purgā
tur. Que aūt aīe acerbi⁹ purgāt̄. vel q̄
tardi⁹ sciēdū. ꝙ acerbitas pene ꝯrie
r̄ndet q̄ntitati culpe. ꝫ diuturnitas re
spōdet radicatione culpe in subiecto.
Vñ pōt ꝯtingere ꝙ aliq̄s in purgato
rio diuti⁹ moret̄ q̄ min⁹ affligit̄. ꝛ ecō-
uerso. Uia p̄fata sunt Tho. vbi s̄us.
Abbas Joachim li. ꝺ semie scpturaꝝ
dic̄. Magni pctōres q̄ vere i fine vite
peniteāt in purgatorio igne vsqꝫ ad no
uissimū diē t'les cremari oporte credē
di sunt. Armican⁹. li. ꝺ q̄stī. armenoꝝ
li. xiij. dic̄. Verisile ē m'ltos vsqꝫ ad re
surrectionē gl'iosaꝫ oīm electoꝝ i pur-
gatorio remāsuros q̄ m'ta purgatiōe
indigebūt. Capitulum. ix.

Uo ad secūdū pncipale. p q̄ vi-
q: delicet anie defunctorū iuuari
possunt. R̄ñ. ꝫ Greg. iiij. dial.
Et doctores i. iiij. dis. xl v. Pmo vꝫ ieiu
niū. Scdo pl⁹ elemosyna. Tertio plus
oro. Qrto maxime sacrificiū altar̄. sp
intelligēdo ceter̄ parib⁹. Sub illis tñ
quattuor plura alia compheēdunt̄. sic
dictū est supra tertio p̄cepto de satisfa
ctione. Pmo valet ieiuniū. vel vigi
lia. abstinentia a delectationib⁹. cibis
vel aliis solatiis corporeis alias licit̄
Silr̄ asperitas lecti ꝛ vestiū. flagel
latio. genuflexio ꝛ pegrinatiōes. ꝯtri-
tio. ꝛ hmōi. ꝛ hec aīabus applicata va
lent p viā iusticie ꝛ p modū solutiōis
pene. Unde dicit̄. xiij. q. ij. aīa. Jeiu-
nia viuentiū sunt auxiliū defunctoꝝ.
sic ꝙ de⁹ ea acceptat ꝓ aīabus defun-
ctoꝝ tanq̄ꝫ p ipsas hoc factū eēt. Vñ
beatus Dñicus ferrea catena triplicē
disciplinā oī nocte recepit. Unā ꝓ
se. aliā ꝓ defunctis. tertiā ꝓ peccatori-
bus viuis. Nā si te in carcere existēte

non posses soluere statim. x. florenos
q̄s reueris, ego tot p te dādo. te libera
rē. sic etiā in pposito est de carcere pur
B gatorij. Ex q̄ pz q̄ cōsultū ē valde hic
p talia purgari. p̄sertim p infirmitates
z alia patient̄ sustinēdo dū viuim⁹. q̄z
tūc z spāle meremur in p̄ria gaudium
z satisfacim⁹. Qn̄ aūt nob̄ defunctis
q̄s p nob̄ suffragat̄ tūc meritū sibi ma
net. ꝫ op⁹ satisfactoriū in q̄ntū tale solū
subuenit nob̄. Exēplū de hic purgan
do se. oz p Greg. i omel. vbi refert. q̄
Emilian⁹ diu ea lapsus in quoddā vi
ciū monasteriū intrauit. se m̄ltipl'r af
flixit. matutinas in mōte extra mona
steriū p̄uenit. vbi abbas i medio no
ctis sup eū lumē velut solē vidit. z cū
ab eodē dep̄hensus esset postmodū z
interrogatus in monasterio q̄d egisset
tarde cōfessus ē. q̄ etiā in ipa luce audi
uit dimissuz est peccm̄ tuū. Pauor etiā
z timor mortis quosdam purgat hic.
Vn̄ Greg. iiij. dial'. dicit. Plerūq3 de
culpis minimis ipe solus pauor egre
dientes alas iustoꝝ purgat. sic narrant
de q̄dā sctō viro frequēter q̄ ad mortē
veniēs vehemēter timuit. ꝫ post mor
tem discipulis i stola alba apparuit z
q̄ preclare sit suscept⁹ indicauit. ꝫ ibi.
Et beat⁹ Aug⁹. li. de visitatōe infirmo
rū loquēs sacerdotib⁹ de holbus mo
rituris sic dic̄. Absoluēdi sūt oēs ab so
lutionē dūtaxat rogātes. nec suspen
dendi sūt a fideliū cōione q̄b⁹ mors ti
met sine dilatōe z q̄s pctōꝝ amara re
cordatio. vl' eijciet i lachrymis vl' met⁹
mortꝰ ouerit ad veniā. sic scriptura testat̄
z territi purgabūt̄. s. Job. xlj. ꝫ Aug.
C Scdo valet elemosyna etiā p viā iu
sticie p modū redēptōis p aiab⁹. Et
illud melius ē q̄ ieiuniū. q̄z bonū hu
manū q̄nto cōius tāto meli⁹. elemosy
na aūt plurib⁹ dat̄ interdū. Et sub isto
cōprehēdūt̄ oīa opa miscdie corpalia
Silr̄ z spūalia impensa pximo pp̄ter
aīas defunctoꝝ. Vn̄ datio onoꝝ. can
delarū. panū. z hmōi p ministris eccl'ie
valet defūctis. Hec aūt hic p se facta
sicut dictū ē de ieiunio pl⁹ nob̄ valerēt.
Exēplū poit Greg. i. iiij. dial'. de Pa
scasio dyacono cardinali maximo ele
mosynario z lrāto valde. q̄ nō ex mali
cia ꝫ ex ignorātia duob⁹ i papatu ele
ctis. postea aīo adhesit illi q̄ min⁹ ius
habuit. Pascasio igit̄ defūcto. sanct⁹
German⁹ ep̄us capuan⁹ de cōsilio me
dicoꝝ i thermis se lauare volēs, eū ser
uientē i feruētī aq̄ reperit. a q̄ cū q̄sisset
cām tāte fuitutis. R̄n̄. q̄ ppt̄ adhesio
nē p̄dictā. Et si inq̄t p me oraueris. et
reuersus nō me hic iueneris. liberat⁹
sum. Qd̄ z factū ē. Et dic̄ Greg. q̄ ele
mosynis Pascasi⁹ meruit liberari ci
ti⁹ z Germani p̄ce. Tertio valet pro D
aiab⁹ ōo z pl⁹ ceteris parib⁹ q̄ p̄cedē
tia. z ꝫ p viā gr̄e z p intercessionez me
broꝝ xpi. Meli⁹ ē. n. op⁹ charitatis qd̄
dirigit̄ in deū. vt oro. q̄ qd̄ dirigit̄ i se.
vel in pximū. vt solū ieiuniū vl' elemo
syna. Vn̄ dic̄ Sco. suo q̄dli. q. penul.
Int̄ oia meritoria oro magis hz rōnē
meriti. applicabilis alteri. q̄z ipa de ra
tione sui est placatiua z reconciliatiua
deo. z etiā isti⁹ p quo p ipm orantē of
fert̄. ꝫ ille. Vn̄ s̄m Pe. pal'. in. iiij. dis.
xlv. oro sanctoꝝ in p̄ria valet p aīab⁹
quaꝝ forte bn̄ficijs p̄us adiute sūt. dū
hic viuerēt. Valēt etiaz p̄ces. p̄sertim
viatoꝝ iustoꝝ. z p oībus oronib⁹ bea
ti Ang. vel alioꝝ. valet q̄ ad deuotiōes
oro dn̄ica. s. Pater nr̄. q̄z iudex nr̄ fa
ctus est aduocatus nr̄. cui eēt opprobriū
venire ꝯtra suū monitū. z infrin
gere vel cassare qd̄ sibi docuit z forma
uit. vn̄ in cemiterio z alibi dici dz. q̄z
etiaz est oratio spūssancti q̄ s̄m apl'm
postulat p nobis gemitibus inenarra
bilibus. id ē. nos postulare facit. Va
lent etiaz plus q̄ nostre orationes vi
gilie defunctoꝝ ab eccl'ia institute. q̄

ex ope opato. id ē. ex ordinatiõe z iten
tione eccl'ie. Exēplū de h refert Vin-
cen. in spe. hysto. de scō Johanne ele-
mosynario p̄triarcha. Huic cū quidā
dives dedit octo libras auri. petēs vt
oraret p salute filij z fratris z nautarū.
z navis. moritur filius z circa eadē tpa
navis mergitur cū oibus ↄtentis. nisi q
hoies p̄fati evaserūt. sup quo cū ama
ricaret dives. vidit in somnis similē
Johāni elemosynario sibi dicentem.
Cur turbaris. nõne p salute petere iussi
sti. fili' salvat' ē. z si vixisset imūd' fu
isset. alij in vita sūt tuiti. z nisi orõ z ele
mosyna intercessissent oēs cū navi in
terijssent. expgefact' igitur dives optie
cõtent' ē. Quarto sup oia valet dic̄
E Greg. sacrificiū altaris. id ē. misse ce-
lebratio. z h valet pvia grē z iusticie. qr
meli' est op' charitatis cõis. i. toti' ec
clesie q̄ pvate z spāls psone. et dī hic
oblatio altaris idistincte. vt dic̄ Sco.
vbi p̄so. sive sit ↄsecratõ sive receptio
eucharistie. sive opatio alia sacerdotis
celebrātis in psona eccl'ie. z nõ accipit
precise p ↄtento in eucharistia. qr etiā
sic i pixide eēt. Hec aūt oblatio vt sit
deo accepta. oportet q offeratur a psõa
vel a personis acceptis deo. fm illud
Gen. iiij. Respexit de' ad Abel. i. p̄. et
ad munera ei'. i. scdo. Vn̄ qn̄ q̄s cele
brat missā. oblatio fit p̄mo a xp̄o. q̄ sa
cramētū illō sic istituit fieri. fm illud
Joh. vj. Panis quem ego dabo caro
mea ē p mūdi vita. qr xp̄s ē summ' sa
cerdos. q̄ lz imediate nunc nõ offerat.
al's eēt infinitū meritū. tn̄ mediate of
fert p ministrū. Fit scdo a xp̄i passiõe
z ab ea hz efficaciā inq̄tū ibi speciosi-
or ↄmemoratio xp̄i passiõis habetur
verbis. signis. z meditatiõib'. fm illō
Luc. xxij. Hoc facite in meā ↄmemo
ratiõnē. Et. j. Cor. xj. Tertiõ fit z acce-
ptatur rõne volūtatis eccl'ie gn̄alis mili
tantis. qr ille intelligitur facere cui' noie

vl' vice fit. vt dic̄ Diony. c. xiij. ecle. hie.
Quarto põt acceptabili' fieri vel fru-
ctuosius sacrificiū rõne psonalis me-
riti offerētis. puta sacerdotis offerētis.
Quito põt acceptabili' fieri p p̄riva-
tam psonā. fm q devoti' petit missā
celebrari. Primū ex dictis tam in bo
nis q̄ in malis sacerdotib' hz locū et
efficaciā. Quartū ē tm̄ i bonis. Quin
tū accidit. Vn̄ fm Dur. z Tho. i. iiij.
dis. xij. Eucharistia i misse celebratiõe
duos fruct' hz p̄ncipalr cõferre. vnū
inq̄tū eucharistia ē sacramētū dat re-
cipiēti eā devote maiorē vnionem ad
xp̄m. fidē. spem. charitatē z alia plura
in ↄpria aia recipiētis causat. Aliõ hz
dare eucharistia inq̄tū nõ ē sacramē-
tum s; etiā sacrificiū quoddā deo acce
ptissimū. ↄpt prefatas tres cās. vl' q̄t-
tuor recitatas. z sic hz vim satisfactiõis
ad tollendā penā debitā illi p q̄ offertur
in missa a sacerdote. sive sit p peccato
mortali sive veniali. tā i vivis q̄ i mor
tuis. Et si q̄ris. quātū q̄ de pena tollit
eucharistie oblatio: Rn̄. fm Duran.
ibidē. Nõ semp penā totā tollit. qr ef
fectus hodierne oblatiõis finit' ē. al's
oēs de purgatorio vna missa liberaret
s; plus z min' tollit fm q se extēdit de
votio ministri offerētis z v'tus sacrificij
deo soli nota ē. z reat' fm bn̄placitū
dei. z fm dispositionē illius p quo of
fertur. Credit tn̄ Altisiodoren. q nulla
missa celebretur p qua nõ plures de pur
gatorio liberentur. Nõ vitarē dicit hic
Pe. pa. vbi p̄us super. iiij. Quia quiq;
multi sunt in purgatorio. sic dispositi
vt cito liberentur. aut qr iā diu ibi stete-
runt. aut qr pauca purgāda habuerūt
Et nõndū q q̄nto s; q̄tuor suffragia
fiūt ex maiori charitate. tāto amplius
proficiunt. fm Pe. de thar. vbi p̄us.
Quantū aūt sacramētū altaris pro F
aiabus valeat. docet Greg. iiij. dyalo.
vbi p̄mo refert de monacho noie Iu-

stus qui in monasterio sancti Greg. aliqñ eiusdē medicus fuit. tres denarios occulte habuit q̄s inueniētes monachi. in manifestatis a btō Gregḡ. acceperūt. vt morituro Iusto nullus adesset frater. ꝛ mortuꝰ i sterquilinio sepeliret. morit igit. ꝫ penitēs Iustꝰ i sterquilinio sepelit. tricesimo aūt die iussit Gregḡ. p eo quotidie p triginta dies missā vnā celebrari. ꝛ tricesimo die Iustus apparuit vni de monachis dicens se an̄ inchoationē missaꝝ dictaꝝ male habuisse. ꝫ postea melius ꝛ iam liberatū. Scdo refert de quodā apud hostes detēto. p ro quo vxor certis diebus sacrificiū offerri ꝓcurabat. longo aūt post tpe liberatus innotuit vxori. predictis diebꝰ a vinculis fuisse solutū. qñ sacrificiū altaris ꝓ eo fuit oblatum. Tertio refert de p̄sbytero qui in thermis calidissimis aliquotiēs se lauare ꝯsueuit. vbi frequēter reperit seruitorē sibi oīa exhibentē. q̄ balneatores ꝯsueuerūt. tandē rediēs ne ingratus eēt. duas tortas. id ē. panes i q̄bꝰ poterat ꝯfici eucharistia p̄ eo obtulit. Qui ingemiscēs ait. Hoc mādu care nō valeo. ꝫ ꝓ me q̄so consecrare digneris celebrādo. Dn̄s em̄ fui loci huius. ꝛ ꝓ meis pctis purgor. si rediens me nō inuenerio. liberatū crede. Per hebdomadā ꝫ p̄sbyter q̄tidie celebrauit. ꝛ rediēs neminē inuenit. Quarto refert de Agathone epo cu nauigāt romā ꝫ tēpestas nauim maxie q̄ssauit. nauta aūt eiꝰ naniculā in naui pēdentem regere volēs cū nauicula fune fracto in mare ferebat. die tertio veit eps cū quassata naui in insulā hosticā vbi celebrauit ꝓ nauta q ne ꝫ putauit submersum. repataq ꝫ naui tandē venit ad romanū portū. vbi nautā ambulantē vidēs q̄siuit quō euasisset. Rn̄dit ille Cū nauicula repleta eēt aq̄ ibi mansi qua euersa. charine supsedi. p̄nt potui

Cūq ꝫ post dies q̄nq ꝫ famē ꝛ labore fuisdit deficere. vidi quendā mihi panē porrigentē quo cōfortatꝰ vidi nauem transeūtē. q̄ me huc aduexit. Quo intellexit epus eandē diē fuisse sue celebrationis. Quo ad tertiū p̄ncipale An suffragia facta ꝑ pctōres valeant defunctḡ. Nōndū p̄mo fm Tho. vbi prꝰ. q ꝫ tria sunt q̄ faciūt opa viuoꝝ velut cāne quedā ad aīas defunctoꝝ ꝑuenire. Primū ē charitatis vnio. Secundū ē faciētis seu satisfaciētis intētio. Tertiū ē obsecrātia oīo. De p̄ p ꝫ. q ꝛ charitas q̄ ē vinculū vniōis mēbra eccl̄ie n̄ solū se ad viuos extēdit ꝫ etiā ad defunctos q̄ in charitate decesserāt. q ꝛ charitas ē vita q̄ ꝑ mortē corpis nō finit. fm illō. j. Coꝝ. xiij. Charitas nūq̄ excidit. idcirco etiā amicitia ꝛ societas diuia int̄ bonos i charitate firmata ꝛ fundata ꝑ mortē nō desinit. ꝫ manet inter viuos ꝛ mortuos i dn̄o. ꝛ sim̄r int̄ viuos ꝛ mortuos in dn̄o. inter se. Hec charitatis vnio facit aliq̄ mō oia cōia int̄ h̄ntes eius societatē. ita vt in patria q̄lib ꝫ gaudeat de bonis alteriꝰ singul̄ ꝛ in via q̄libet deuotus gaudet de singulis vere bonis ꝓximi. ꝛ i purgatorio q̄libet aīa de bonis alteriꝰ. de quibꝰ ponit articulus Sanctoꝝ cōionem. immo plus h̄ns de charitate. de bonis certis alteri factis amplꝰ gaudet ꝛ gratulat̄ fm interiorē ꝯsolatiō ꝫ ꝛ delectationē q ꝫ gaudeat alius q̄ minorē h ꝫ charitatē. ꝛ cui illud certū bonū inest. De scdo videl ꝫ de satisfacientis intentiōe p ꝫ. q ꝛ mortui in memorijs hoim viuūt. Vn̄ sicut viuus vnus ꝓ alio in societate ciuili satisfacere potest. vt p ꝫ in debitoribus. sic in societate charitatis apud deū vnus ꝑ intētionē alteri pōt dare bona sua satisfactoria. inq̄ꝫtum talia. siue sit viuus siue defunctꝰ. De tertio videl ꝫ obsecrātis affectiōe seu orone p ꝫ. q ꝛ ꝑ viā oro-

f

tis aliq̃s alteri iterdū ĩpetrat ꝑ mag
gratiam. licet nō mereat. Peccatores
etiã deus qñq3 audit. qñ sc3 petunt ali
quid deo acceptū. q2 deus nō solū iu-
stis ꝫ etiã pctōribus bona sua ꝓuidit.
vt pz Matth. v. nō ex eoꝝ meritis. ꝫ
ex sua clementia. Jō sup illo Joh. ix.
Deꝰ pctōres nō exaudit. dic glo. ꝙ ce-
cus loquitur nō inūctꝰ. id est. vt ad-
huc nō plene vidēs. Ad ꝓpositū ḡ di-
cendũ. ꝙ suffragia sive facta p pctōres
etiã seculares siue p iustos valere pñt
defunctis. ⁊ si nō p charitatis vnionē.
tñ p impetrationē. licet p iustos facta
plus valeāt. Hãc viã Tho. expresse te
nere videt super. iij. dis. xl. q. iiij. vbi op
positã opinionē recitãs pñtem sic ap-
probat. Quia inq̃t efficacia suffragio
rū mēsurat ꝑm charitatē eius ꝓ quo
fiūt cū tantū valeāt vnicuiq3 quātū me-
ruit vt sibi valerēt. vt Augꝰ. dicit. Jdō
ab alijs veriꝰ dicit. ꝙ etiã ipsa opatio
sine charitate facta valet ei ꝓ q̃ fit ꝟ vir-
te charitatis eiꝰ ⁊ nō opantis. ꝫ ibi
Nec in quarto oppositū videt tenere.
H Cōcor. Guilh. in rōnali diuino. Et
Pe. pa. vbi pͥmo ponit q̃ttuor ḡdus
valoris suffragioꝝ ⁊ operū bonorum.
Primus ē. maxime valet suffragium
boni factū pro bono. q2 oibus modis
tribus p̄dictis pōt valere. Scđus mi-
nus valet. licet valeat boni ꝓ malo vi-
uo. q2 p modū frequētis impetratōis
Tertius mali ꝓ bono. Quartꝰ mali
valet ꝓ malo. q2 deꝰ pctōres nō exau-
dit. id est. sic iustos. ꝫ sicut peꝛētes id
qđ est cōforme diuine volūtati. Ex p̄di-
ctis etiã pz rñsio ad aliud dubiū, quo
querit vtrū suffragia facta ꝓ multꝭ oi-
bus ꝓsint. eq̃liter? Rñ. pͥmo ꝙ suffra-
giū factū ꝓ multis tātū valet q̃ ad gau
diū cuilibet in purgatorio. q̄ntū si pro
quolibet fieret. Et eadē rōne val3 etiã
ꝓ istis alijsꝰ ꝓ qbꝰ nō fit. Pz ex pͥmo
mō. q2 charitas ꝑm apl'm nō q̄rit que
sua sunt. id est. ꝑm Aug. nō ꝓpria cō
munibꝰ. ꝫ cōia ꝓpͥjs antepōit. Vñ
sicut religiosus bñ dispositꝰ plus gau-
det de legato facto cōitati q3 de legato
sibi speciali. Sic ē in purgatorio quo
ad cōgratulationez. Scđo dico ꝙ suf
fragiū factū ꝓ mltis nō tātū valet sin-
gulis q̃ ad liberationē a pena. q̄ntum
valeret si fieret ꝓ vno vł paucis ex in-
tentione dirigētis. pz q2 opus satisfa
ctoriū ē finite efficacie in satisfaciēdo.
⁊ q̄nto pluribꝰ cōdiuidit. tāto minus
singulis cedit. Et ē sile in policia hu-
mana. Si. n. q̃nq3 sūt in carcere. quo-
rū qlibz tenet q̃nq3 flor. si ex pte oim
soluo q̃nq3 flor. nō liberant in toto. ꝫ
solū in vno. q2 adhuc qlibz tenet q̄ttu-
or. ꝫ si q̃nq3 florenos darem ꝓ vno. ille
plene liberaret. sic etiã ē de incarcera
tis i purgatorio Dubitat adhuc vtꝝ I
tātū valeāt suffragia successiue cōtinu
ata. q̄ntū simul facta. vt triginta mis-
se p dies triginta dicte. q̄ntū triginta
vna die dicte. Et sic de elemosyna cen
tum flor. ꝑ vnā diē dato ⁊ q̄ntū si an-
niuersariū ꝓcuret. ⁊ sic de alijs. Rñ.
Pe pa. tantū vel plus valēt q̃ ad meri
tū instituētis. q2 magis est ad honorē
dei cōtinuatio taliū anniuersarioꝝ. et
hoc ꝯsiderãs eccl'ia. sic instituit anni-
uersaria. tricesimos ⁊ septios ⁊ hmōi.
ꝫ quo ad celeriorē liberationē a pur-
gatorio. ⁊ citius videndū deū. plus va
let accelerata multiplicatio. q2 sacmē-
tum in ꝓposito habitū si ē suffragium
altaris. nunq̃ tantū valet ex ope ope-
rato sicut actu habitum. Et forte ani-
ma nō erit tādiu in purgatorio. quo-
usq3 vltimū suffragiū p anniuersarius
fiet. Vñ vtrūq3 est laudabile. ⁊ potest
ex fonte charitatis manare. ita vt con-
tinuans suffragiū diuine laudis con-
tinuationē querat. ⁊ simul faciens ci-
tius velit eū liberari. vt statim deo frn
atur. ⁊ ne diu crucietur.

Incipit ꝑceptū. viij. Capitulum. I.

A Non occtauū ꝑceptum sic ponit Exodi. xx. ꝛ Deut. v. Nō loq̄ris ɔtra ꝓximū tuū falsuz testimoniū. Hic ſm Aug. noīe falsi testimonij ɔ ꝓximū dari intelligit ꝓhiberi oīe in gñali mēdaciū saltē ꝑnicio-
suz. qḋ etiā innuit text⁹ Leuit. xix. dicēs Nō mentiemi. nec decipiat vnusq̄sq ꝓximū suū. De q̄ etiā intelligit illud Sap. ꝑmo. Os qḋ mētit occidit aiaz. Et Ps. Perdes oēs q̄ loquunt mēdaciū. Imo ſm Tho. ij. ij. q. cxxij. hic ꝓhibent oia pctā ad locutionē ptinētia. qb⁹ saltē infert nocumētū ꝓximo. vt mēdacia ꝑniciosa, detractiōe blasphemie ꝛ hmōi. De mēdacio igit tria ꝑncipaliter sunt vidēda. Prio q̄d sit. ꝛ q̄ttuplex mēdaciū sit. ꝛ an oē mēdaciū sit pctm̄. Scḋo i spāli q̄t modis q̄s peccat mētiēdo. Tertio qn̄ sit mor
B tale vł veniale pctm̄. Circa ꝑmū notādū. q̄ ad mēdaciū ſm Tho. ꝛ doctores cōiter i. iij. dis. xxxviij. duo req̄runt. Prio falsa significatio. Scḋo intētio fallēdi. Et accipit intētio fallēdi ꝓ intētiōe aliū decipiēdi aut sibi asserēdi. qḋ dr̄ ꝓpt mendaciū iocosuz. vbi nō est sp intentio decipiēdi aliū. ꝛ falsam sibi opinionē generādi. ꝑut q̄busdā videt. Ex q̄ ptz. q̄ differētia ē inter mētiri. ꝛ int dicere mendaciū. ad hoc eñ q̄ aliq̄s dicat mendaciū duo ꝑdicta req̄runt. ſ3 ad hoc q̄ q̄s mētiat sufficit secundū. sc3 q̄ intēdat decipe. q2 mentiri est ɔtra mentē ire. Stat eñ q̄ q̄s aliq̄ḋ verū qḋ credit eē falsuz dicat cū intētione aliū decipiēdi. tunc dic̄ ɔ mentē ꝛ tñ nō dicit mendaciū. cū sua assertio nō sit falsa. Exēpli grā. Posito q̄ ꝑnceps noīe sit Bienne. ꝛ q̄s credens eū ibi esse dicat. volendo aliū decipere. Priceps nō est Bienne. falsis mentit. q2 loq̄uit ɔ mentē. ꝛ tñ verū dicit. Simile ē si q̄s dicit de re vendibili quā credit malā q̄ sit bona. cū in rei veritate sit bona. Scḋo ptz ex ꝑdictis q̄ oīs q̄ dicit mendaciū mentit. ſ3 non ecōuerso. Patet tertio. q̄ dicens falsū qḋ credit eē verū nec mentit. nec loq̄t mendaciū. vt dic̄ Aug⁹. cū nō habeat duplex cor nec decipe intēdat. Exemplū Aug. Si alicui gladi⁹ cōmendet ꝛ dicat se redditurū. cū ille q̄ cōmēdat poposcerit. si forte gladiū repetat furens. manifestū est tūc nō eē reddēdū donec restituat sanitas. nō eñ i ista ꝓmissione duplex cor habebat i ꝓmittente. Scḋo notandū q̄ mendaciū C
sit nō solū ꝑ v̄ba ſ3 ꝑ facta scripta. nutus ꝛ signa. vt ptz de hypocritis ꝛ de religiosoꝝ falsis signis. Vñ mendaciū i genere sic diffinit. Est falsa significatio cū intētione fallēdi. Siue ḡ hō significet falsuz voce. scpto. manu lingua. signo vel veste. ꝛ si hoc facit cum intentione fallēdi. aut falsuz asserēdi. sp ē mendaciū. Vocale aūt mēdaciū sic diffinit. Est falsa vocis significatio cū intentiōe fallēdi. Tertio nōnduz D
q̄ nullū mendaciū pōt fieri sine pctō. ptz Eccl. vij. Noli velle mētiri oē mēdaciū. assiduitas eñ illi⁹ nō est bona. Ad idē est Aug. li. ɔ mendaciū dicēs Mendacioꝝ multa sunt genera. ſ3 ea vniuersalr odisse dēm⁹. Nullū eñ est mendaciū qḋ nō sit ɔriū v̄itati. Nā sicut lux ꝛ tenebre. pietas ꝛ impietas. pctm̄ ꝛ recte factū. vita ꝛ mors int se ɔtraria sunt. Ita inter se sunt v̄itas ꝛ mendaciū ɔtraria. Vñ quāto amam⁹ illā. tāto istaz odisse debem⁹. Vñ Plato in Thimeo. Voces imposite sūt vt ꝑsto' stant volūtatū indicia. ſ3 mentiēs ɔriū facit. Et phs. iiij. Ethic. dicit. q̄ mēdaciū ſm se malum est ꝛ fugiendū. Verū aūt bonū est ꝛ laudabile. Et nō est.

q̄re om̄e mēdaciū ē pctm̄. q2 cadit sup indebitā materiā. maxie vocaię. ꝛ iciu dit actū ꝛ circūstātias ip̄m actū necessario deformātes. sic ē de furto ꝛ adulterio. ꝛ ceterꝫ hmōi ꝯuolutis cū malicia. vt dic̄ phs. ij. Ethi. Voces nāq3 institute sunt ad significādū aliꝗ mētis ꝯceptū. Vñ indebitū est ꝛ ꝫ vocis institutionē ꝙ ꝗs significet qđ nō habet i mēte. Scđo oē mēdaciū ex sua rōne dicit intētionē malā. scz intētionē decipiēdi. ꝛ hmōi ipossibile est esse
E bonū. Quo ad scđm pncipale notādū. ꝙ fm Aug. li. ð mēdacio octo sūt genera mēdacioꝝ. Sco. sbdiuidit qn̄tū in duo. Primū vocaꝫ mēdaciū in doctrina religiōis. s. cū ꝗs cū intētiōe fallēdi significat aliqđ falsuꝫ ꝯtra his q̄ fidei sunt. aut sacre scptur̄e. aut etiā cōtrariū his q̄ ptinēt ad bonos ꝛ xpianos mores. Scđm gen9 mēdacij ē qđ fit solū ad nocēdū alteri iiuste. siue in corpe. siue i reb9. siue i fama. siue etiā in aia. Et vocaꝫ mēdaciū qđ nulli pdest ꝛ alicui nocet. Tertiū ē qđ fit i pfatis bonis ad nocumentū vni9 ꝓpter vtilitatē alteri9. Et vocaꝫ mēdaciū qđ ꝓdest vni ꝛ nocet alteri. Et hec tripilcia mēdacia cōphēduntꝫ sub mēdacio pniciofo. Quartuꝫ vocaꝫ mēdaciū qđ fit ex sola libidine mētiendi. vt cū ꝗs mentiꝫ soluꝫ qm̄ placet sibi ꝛ delectaꝫ atq3 gaudet i mētiēdo. Quintū vocaꝫ iocosuꝫ. ꝛ ē duplex fm Sco. Primū qđ fit solū cā delectādi alios. sic narrare fabulas de q̄b9 etiaꝫ audiētes sciūt ꝙ nō ē veꝝ. nec decipiuntꝫ audiētes vt plurimū. cuꝫ etiā fmo pferētis nō sit falso ꝙ nat9 sit credi ab audiētib9. Aliud qđ fit cā ioci fm Aug. vbi ꝫ. vt cuꝫ ꝗs iocādo intēdit aliū decipe. ita ꝙ audiētes vere decipiantꝫ. nō tn̄ i aliq̄ in q̄ sibi magnū nocumētū inferaꝫ. In q̄ iocantꝫ illi q̄ sciunt eū decipe fm aliter pōt etiā sp̄e de ꝫ iocari. Queadmodū dicit Aug. fuisse de mēdacio. Joseph q̄ veraciꝫ voluit decipe fratres suos in vbis istis. Exploratores estis. ꝛ ceterꝫ silib9 positꝫ. Gen̄. xlij. Sextū ē ꝙ nulli obest. i. nulli alteri a se. ꝛ tn̄ alicui pdest ꝛ ꝫ i tpalib9 reb9. Exēplificat Augusti. Veiut si ꝗspiaꝫ alicui9 pecuniā iniuste auferēdā sciat vbi sit. se nescire mentiaꝫ q̄cunq3 interrogante. Septimū est qđ nulli obest ꝫ alicui pdest in corpe. q2 p ip̄m impeditꝫ alicui9 mors aut alia lesio corpalis. Exēplū Aug. Veiut nolens hoiem ad mortē q̄situ̅ pdere mentiaꝫ. Octauum qđ nulli obest ꝛ alicui pdest ad defensionez ꝛ custodiaꝫ castitatꝫ. Prima tria dicuntꝫ pniciosa mēdacia q̄ videlicet nocētꝫ vꝫ sunt nociua ex se cui mētioꝛ. vel de q̄ mētioꝛ. Alia tria iocosa q̄ nulli psunt notabiliꝫ nec obsunt. Sed tria vltima officiosa. q2 vtilitatis grā fiūt. ꝛ psunt alicui ꝛ nulli obsunt. Circa ad tertiū pncipale notandū. primo dictum Aug. li. ð mēdacio vbi sic dic̄. In his octo generib9 tāto mi9 q̄s3 peccat cū mētiꝫ. quāto mētiēdo accedit ad octauum. Et tāto amplí9. quāto mētiēdo accedit ad pmū. hec ille. Et Tho. ij. ij. . q. cx. dic̄. Si ꝗs diligēter ꝯsideret fm ordinē pdicte annumeratiōis p octenariū. sciet ordinē grauitatis culpe q̄ est in istis mēdacijs. Nā bonū vtile pferꝫ delectabili. ꝛ vita corpalis pferꝫ pecunie. honestas etiā ipi corpali vite. Vñ F
scđo notādū fm eundē ꝙ oē mēdaciū de q̄cunq3 gn̄e mēdacioꝝ sit qđ dꝫ in dei iniuriā ꝛ inhonorationē aut ꝯtemptum. est mortale. ita ꝙ ꝓpt hoc dꝫ non soluꝫ vt ꝗs decipiaꝫ. ꝫ vltra ꝫ dicitꝫ ea intētione ꝛ ad istum finē vt de9 p hoc inhonoreꝫ. q2 illud est directe ꝯtra dei charitatē. Primū ꝟo genus octo mēdacioꝝ inter cetera est grauissimū. Vñ om̄e mendaciū de pmo genere ē mortale pctm̄. q2 quodlibet tale ꝯtra-

tiatᷓ charitati dei. Nā voluntarie falsū significare cū intētiōe fallēdi aliquē cira res diuinas. aut circa mām fidei. est ꝫ charitatē dī. eo ꝙ ꝑ tale mēdaciū mētiēs occultat diuinā vitatē aut cor
G rūpit. Vñ Aug. vbi ꝑus. Primū genus ē capitale mēdaciū. scōm gen⁹ videlicet qd̄ nulli prodest ⁊ alicui obest grauı⁹ ē ꝙ̄ tertiū. qꝛ tertiū minuit de grauitate. ex hoc ꝙ dāno vni⁹ intēdit vtilitas alteri⁹. tñ mēdacia secūdi ⁊ tertij generū in qb⁹ videlꝫ qs intēdit alteri nocere in reb⁹. corꝑe vl' fama sunt etiā mortalia ꝑpᷓ istū malū finē intentū. Sūt. n. ꝯtra charitatē ꝓximi. qꝛ sicut nocere alteri in aliq̄ illoꝝ ē ꝯtra precepta dei. ⁊ mortale pctm̄. vt patuit i septimo ꝑcepto. Ita etiā velle sibi nocere vel mētiri ꝑpᷓ sibi nocere ē mortale. Idē intelligiᷓ de mēdacio. q̄ qs intendit alteri nocere in aīa. vt ꝑ mendaciū inducere eū possit ad aliqd̄ mortale pctm̄. aut ad errorē in fide. aut vult eū ꝑ hoc impedire in acq̄sitiōe alicuius scientie vl' rei bone. aut impedire eū vult in emēdatiōe moꝝ. aut retrahit eū ab introitu religiōis bone. aut a ꝯuersiōne ꝑ ꝓpriaꝫ. ⁊ sic de alijs. semꝑ ē mortale. qꝛ mlto magis fit damnū homini his spūalibus ꝙ̄ in damnificatiōe reꝝ. aut bonoꝝ corꝑis. qꝛ aīa melior est corꝑe ⁊ reb⁹. Vñ Sco. in. iij. dicit. Mendaciū ꝑniciosū ꝫm ꝙ plus vel min⁹ nocet. qd̄ pēsatᷓ ex bono cui⁹ est ablatiuū. ꝫm hoc pēsatᷓ magis aut min⁹ graue mēdaciū. ⁊ vltra oē tale mendaciū ex deliberatiōe dictū. est mortale pctm̄. Cuicūq;. n. ꝓhibetᷓ simplr̄ illo ꝑcepto. Nō dices ꝯtra ꝓximū tuū falsum testimoniū. nec precise ē testimoniū qd̄ datᷓ in iudicio. ꝫ qñ qs ex certa deliberatiōe asserit qd̄ ignorat. vl' cui⁹ nouit oppositū. dicit falsum testimoniū ꝫ ꝓximū. Vtꝝ aūt indeliberatio excuset. dicetᷓ. c. seq̄nti de ꝑiurio. ꝫ ille

Cōcordat Guill. in sū. vicioꝝ dicēs. ꝙ tres ꝑme spēs sunt pctā mortalia si ex deliberatōe dicantᷓ. Scd̄o ꝫ ⁊ tertio genere mētiēs nō solū peccat ꝯtra H
hoc ꝑceptū. viij. ꝫ etiā si damnū intulit sic ꝓximo. tenetᷓ sibi recōpensare. De istis mēdacijs itelligiᷓ illud Ps. Perdes oēs q̄ loq̄untᷓ mēdaciū. Et Sapie. j. Os qd̄ mētitᷓ occidit aīam. Mēdacia vō alioꝝ q̄nq; generꝝ nō sūt de se ⁊ de suo genere mortalia peccata ꝫ solū venialia. eo ꝙ nō fiūt ꝑpter finē aliquē. qui cōtrarietᷓ charitati dei. aut ꝓximi. vt pꝫ de mendoso vbi intenditᷓ ꝓpria delectatio. ⁊ de iocoso vbi intenditᷓ. aut alioꝝ leuis delectatio. aut iocus aliq̄s. ⁊ de officioso in quo intenditᷓ aliq̄ vtilitas ꝓximoꝝ. Quis autē ꝫm Aug. vbi ꝑus. hmōi q̄nq; mendacia nō sint mortalia de se. ⁊ ex suo genere qñ in eis nō intēditᷓ finis q̄ sit cōtra charitatem. Possūt tñ ꝫm Tho. vbi prius ⁊ Sco. in trib⁹ fieri mortalia per accidēs rōne scādali. aut alicui⁹ dāni. aut alteri⁹ talis nati seq̄. vt dū qs suo mēdacio nō intēdit malū ⁊ tñ est verisimile ꝙ ex mēdacio suo oriatᷓ scandalū etiā pusilloꝝ. aut notabile damnū ꝓximo. ⁊ tñ ꝑpter vitandū hmōi scādalū aut ꝓximi damnū nō vult mēdaciū omittere. Itē pōt fieri mortale ratione nimie libidinis. vt cū hō snam aut alterius delectatiōnē quā habet. aut intēdit in mēdacio preponit dilectioni dei. aut mādato eius. ita ꝙ anteqū velit ista desiderata delectatione in mendacio carere paratus est pot⁹ facere ꝯtra dei mādatū. Et ita pōt intelligi illd̄ Aug. Nullū pctm̄ ē adeo veniale quod non fiat mortale si placet.

Itē q̄uis mēdaciū iocosum ⁊ officiosum de se nō sint mortalia. nec viris imꝑfectis. nec etiā ꝫm Tho. ꝑfectis I
q̄ sunt in statu ꝑfectiōis acq̄rēde. vt religiosi sunt. nisi forte rōne scādali. tñ

fm Sco. vbi pus. sūt mortalia vtraq̧
mēdacia viris exñtib⁹ in statu pfectio
nis exercēde. In exercēdo act⁹ q̄ com
petūt eis rōe talis stat⁹ pfectōis. puta
docere. iudicare. pdicare. Rō ē. qꝛ per
vtraq̧ mēdacia auferꝭ bonitas doctri
ne quā pdicāt. Iuxta illō Aug. i epla
fundamēti. Si ad scripturas sacras ad
mixta fuerint q̄ntūcūq̧ iocosa mēda
cia nihil remanet i eis soliditatis. pu
ta si plat⁹ pdicet ꝛ misceat mēdaciū io
cosum. nihil remanet soliditatis i do-
ctrina illa. Pōt em̄ q̄cūq̧ dubitare de
quo cunq̧ dicto ab eo. sic̄ de alio. vl' q̄
rōne nō assentire illi mēdacio iocoso
pari rōne nec alij. Et ita piret autori-
tas doctoꝝ ecclie in docēdo. perirent
etiā vtilitates ppli audiētis consistētes in
iudicio solēni. ꝛ intelligo ita ꝙ nō per
cipiatꝭ illud mēdaciū eē dictū iocose sꝫ
ab actu docēdi vl' iudicādi. Dū em̄ ali
q̄s sedet ad iudiciū pōt aliquā trufam
admiscere q̄ ex mō loq̄ndi scitꝭ nō esse
de iudicio. h Sco. Et sic pꝫ q̄ntū peri
culū sit platis ꝛ platis viris i statu pfe-
ctionis exercēde. q̄n exercēt act⁹ talis
status pfectionis. vt sunt predicare. iu
dicare. docere publice. ptūc mētiri io
cose vl' officiose qꝛ plures doctores cō
cedūt ꝙ sint mortalia. Et videtꝭ idē te-
nere sanctus Tho. vbi pus. Cū em̄ vt
dicit ponantꝭ in statu veritatis seruan
de. qꝛ veritatē tenetꝭ ex suo officio i iu-
dicio vel in doctrina. ꝯtra q̄ si mētiātꝭ
erit pctm̄ mortale. I alijs aūt nō opor
tet. h Tho. Dic̄ tñ Pe. de pa. sup. iiij.
dis. xxvij. Mētiri in iudicio cōsciētie.
id ē. in cōfessiōe sacramētali semp est
mortale. sicut ꝛ piuriū deliberatū ꝓpꝭ
dei irreuerētiā annexā. Nō sic aūt in
foro exteriori simplex mēdaciū ē pcm̄
mortale. nisi q̄n ledit ꝓximū. vt si ad-
uocatus ad vanā gl'iam falso inducat
legē aduersā ꝯclusiōꝫ. h ille. Est aūt
R omē mēdaciū q̄nq̧ de causis detestā-
dum. Pmo ꝙ origo eius ē diabolica.
Vñ Geñ. iij. Nequaq̄ moriemi. Ioh.
viij. Dū loquitꝭ scꝫ demon mēdaciū
ex ꝓprijs loquitꝭ. qꝛ mēdax ē. ꝛ pr̄ ei⁹.
Et ibidē. Vos ex pr̄e diabolo estis et
desideria pr̄is vr̄i vultis facere. Scdo.
qꝛ inq̄nat mēbrū qd̄ maiori decentia
eēt dignuꝫ scꝫ os. Prouerb. xij. Abo-
minatio ē dn̄o labia mēdacia. Exem-
plū de hūtea os plenū muscis fetidis
Tertio qꝛ ois mēdax q̄si quidaꝫ ꝓdi-
tor est. Vult em̄ ꝙ ille cui mētitꝭ fidem
sibi adhibeat. ꝛ tñ fidem nō seruat ei.
immo vult decipe. vt pꝫ in rōne mēti-
ri. qd̄ est ꝯtra mentē ire. Quarto. qꝛ
valde nociuū ē toti ecclesie. Facit em̄
vt vix alicui fides adhibeatꝭ. Vñ ꝓpꝭ
mēdacia multiplicantꝭ piuria. diffidē-
tie. lites. ꝛ hmōi. Vñ de mēdacibus.
Iere. ix. Sagitta vulnerās ligua eo
rū. dolū locuta ē. Quīto qꝛ ei⁹ vitatio
orōnē eius facit exaudiri. Exēplū i vi-
tis patrū. vbi fratrib⁹ anglico ministerio
trāslatis ꝑ fluuiū ad quendā heremi-
tam. ab eo q̄rētib⁹ de ei⁹ vita. Rñ. a tē-
pore ꝯuersiōis nūq̧ de ore meo men-
daciū exiuit. ꝛ quicq̄d petij a domino
sine mora, consecutus sum.

Capitulum .ij.

P
Rōinde vidēda sūt adhuc tria
principaliꝭ. Pmo de pctis oris
in q̄b⁹ q̄s faciliter mētitꝭ. vel sp.
Scdo de mendacio in ope vel gestu.
Tertiō dubiū de perplexitate. Circa
ad pmū pōt q̄s mēdaciū incurrere. ꝑ
missio. iactātia ꝛ adulatōe lingue. Pri
mo ꝓmissiōe. Vñ fm Tho. ij. ij. q. cx.
si ille q̄ aliq̄d ꝓmittit non habeat aim
faciēdi qd̄ ꝓmittit mētitꝭ. si vo habeat
non mentitur. quia nō loquitꝭ ꝯtra id
qd̄ gerit in mēte. Si vo nō facit qd̄ ꝓ-
misit. tūc videtꝭ infideliter agere ꝑ hoc
ꝙ animuꝫ mutat. Pōt tñ excusari ex
duobus. Vno mō si ꝓmisit id qd̄ est
manifeste illicitū. qꝛ ꝓmittendo pec-

cavit. mutādo āt ꝓpositū bñ fac. Alio mō si sint mutate cōditiōes psonaꝝ ⁊ negocia. Ad h̄ ēm q̄ hō teneat facere qd̄ ꝓmisit dic̄ Seneca. li. ð bñficijs. re qrit q̄ oia immutata pmaneāt. vñ aplš nō ē mētit⁹ nō implēs qd̄ ꝓmisit cuz nō ivit Chorinthū. ij. Coꝛ. j. ⁊ h̄ ꝓpt im B pedimēta q̄ supuenerūt. h̄ Tho. Et vident i ꝓmisso simplici niste ꝯditiōes intelligi. sic̄ ⁊ fm̄ Hosti. i simplici iuramēto. Nā qñ iuro q̄ faciā. itelligit. si deo placuerit. si pape vel p̄lato placuerit vl̄ nō displicuerit. s̄ res i eodez statu pmāserit. Vñ si apud me deponis gladiū ⁊ tibi ꝓmitto restituē. si postea furis. res i alio statu ē. Itē si m̄ fidē fuauerͣ. Nō fuāri em̄ fidē si opoꝛtet fidē fuari. Vñ si nō facis m̄ qd̄ ꝓmisisti. nō tibi teneoꝛ. ex̄ de iureiurā. queniēt. Itē si suplor nō ꝯdixerit. Itez si facultas seu possibilitas se obtulerit. vñ excusat nc̄ctitas vl̄ ipossibilitas Cū nō potēs solūē p̄us debet bonis C cedere. vl̄ cū alio ꝓposse cōcoꝛdare videlicet cū illo cui obligaͣ. Secūdo mentiͣ qs iactātia. De q̄ vide in tertia specie supbie. p̄cepto p̄mo. ca. xiij. A. Iactatoꝛ aūt vt dic̄ phs. iiij. Ethi. fingit de se maioꝛa existib⁹ qñq̄ nullius gr̄a. qñq̄ aūt gr̄a glorie vel honoꝛis. qñq̄ aūt gr̄a argēti. Vñ Tho. ij. ij. q. cxij. dic̄. Iactātia ꝓp̄ie impoꝛtare videt q̄ hō verbis se extollat. Illa em̄ q̄ hō longe vult iactare in altū eleuat. Tūc aūt qs ꝓp̄ie se extollit qñ ð se supra se aliq̄d dicit. Qd̄ q̄dē ꝯtingit dupliciͣ. Qñq̄ em̄ loquiͣ ð se nō q̄dem supra illud qd̄ in se ē. s̄ supra illud qd̄ de eo hoies opinanͣ. Qd̄ aplus refugiens dicit. ij. Coꝛ. xij. Precoꝛ ne qs existimet me supra id qd̄ videt in me. aut audit ex me. Alio mō qs ꝑ v̄ba se extollit loquēs de se aliq̄d supra illud qd̄ in se ē fm̄ rei v̄itatē. Et vtroq̄ mō ē iactātia. p̄mo mō tñ magis ꝓp̄ie. ⁊ opponiͣ iactātia v̄itati. Qñ aūt sit iactātia pct̄m moꝛtale. ⁊ qñ nō. dic̄ ibidē Dupliciͣ iactātia pōt ꝯsiderari. Vno mō fm̄ se. ꝓut ē mēdaciū q̄ddā. ⁊ sic ē qñq̄ moꝛtale pct̄m qñq̄ veniale. Moꝛtale q̄dē qñ qs iactanͣ de se ꝓfert qd̄ ē ꝯtra gloriā dei. sic̄ ex ꝑsona Tyri regis dr̄ Ezech. xxviij. Eleuatū ē coꝛ tuū ⁊ dixisti. deus ego sum. Vel ē ꝯtra charitatē ꝓximi. sic̄ cū aliq̄s iactādo seipm̄ ꝓrumpit i ꝯtumellas alioꝝ. sic̄ habeͣ Luc. xviij. ð phariseo q̄ dixit. Nō sū sicut ceteri hoim̄. raptores. adulteri. iniusti. velut etiā h̄ publican⁹. Qñq̄ vo est pct̄m veniale. qñ sc̄z qs de se iactat q̄ neq̄ sunt ꝯtra deū. nec ꝯtra ꝓximum. Alio mō pōt ꝯsiderari fm̄ suaz causam. sc̄z superbiā vl̄ appetitū lucri aut inanis gloꝛie. ⁊ sic si ꝓcedat ex superbia vel inani gloꝛia que si sit pct̄m moꝛtale. tūc ipsa iactātia erit peccatū moꝛtale. alioq̄n erit pct̄m veniale. Sz si quis ꝓrumpit in iactantiā ꝓpter appetitum lucri. hoc videͣ iam ꝑtinere ad ꝓximi deceptionē ⁊ damnū. Et ꝺ talis iactātia magis est peccatū moꝛtale. Vnde dicit phs. iiij. Ethic. q̄ turpioꝛ est qui se iactat causa lucri q̄ qui se iactat causa gloꝛie vel honoꝛis. Nō est tñ moꝛtale pct̄m semꝑ. qꝛ posset ēē tale lucrū ex quo alius nō dānificareͣ

Tertio quidā mentiunͣ adulatiōe. D
Est aūt vt q̄dam ait. Adulatio ꝑuersa laudacio. Vnde nomē laudationis ⁊ adulationis eisdē litteris ꝯstat. s̄ non eodē modo oꝛdinatis Alex. de hal. in summa dicit. Adulatio sic describiͣ. Est peccatū ex fmone vane laudis alteri exhibitū intētione placēdi. Dubitaͣ qñ adulatio sit pct̄m moꝛtale vel nō. R̄n̄ idē ibidē. Quedā adulatio ē q̄ fit in fouendo peccatorē in peccato. ⁊ hec est semꝑ moꝛtale pct̄m. Quedam vo fit intētiōe vt ꝓsit alicui ⁊ nulli obsit. ⁊ hec est veniale pct̄m. Quedā vo

est q̃ fit ex sola intentiõe placendi. nõ vt ꝓsit vel obsit. Et hec aliqñ veniale pctm̃ est, aliqñ mortale. Qñ em̃ fit ex animi leuitate. veniale est. Qñ ꝟo fit ex ꝯsuetudine ducẽte in ꝯtemptũ ⁊ libidinẽ mortalẽ, tũc est mortale. ꝫ ille Hoc viciũ xp̄s maxie fugit. Vñ glo. sup illo Matt. xxj. Relictis illis abijt foras extra ciuitatẽ. qꝛ paup erat nulli adulatus, nullũ in tãta ciuitate inuenit hospitẽ. ꝫ apud Lazarũ recept⁹ est Et apl's. j. Thessal. ij. Neqꝫ aliqñ fuimus in ſmone adulatiõis, sic vos scitis, nec occasione auaricie, deus testis

E est. Est aũt adulatiõis viciũ detestãdũ multiplicit. Primo. qꝛ adulator nutrix ẽ diaboli. lactãs diaboli filios lacte adulatiõis Threñ. iiij. Lamie nudauerũt mãmas. lactauerũt catulos suos. Lamia em̃ dr̃ q̃si lania suis fetibus crudelior. qꝛ eos laniat q̃s videt lactare. Sic adulator quẽ mulcet laudãdo in pctõ laniat i ꝑtinacia. Scdo est locusta. q̃ estate ꝓsperitatis canit. et hyeme aduersitatis silet Eccl. xiij. Diues locutus ẽ. ⁊ oẽs tacuerunt. ⁊ verbũ ei⁹ vsqꝫ ad nubes ꝑducẽt. Pauper locutus ẽ ⁊ dicent. q̃s est hic. Tercio sunt adulatores syrene ſm Boetiũ vsqꝫ ad exterminiũ dulces voce. ꝫ obstructis aurib⁹ fugiẽde. Quarto sunt lotores capitũ ꝑ oleũ. Ps. Corripiet me iustus in miſcdia ⁊ increpabit me. oleũ aũt pctõris nõ impinguet caput meũ. Quinto sunt sacerdotes diaboli doles vivos sepeliẽtes. Vñ Greg. sup illo Matth. viij. Dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Mortui mortuos sepeliũt cũ pctõr pctõrẽ aggere adulatiõis ꝓmit. Propt illa xp̄s ait Luc. vj. Ve vobis cuz bñdixerint vobis hoĩes. glo. Magna ꝑ s pene ẽ peccatori sua scelera nõ argui. ꝫ insuper quasi bñ gesta laudari. Et sup illud Ps. Deus in adiutoriũ meũ intende. dic̃ Augu. Plus nocet lingua adulatoris q̃ man⁹ ꝑsecutoris. Esaie .iij. Popule me⁹ q̃ te beatũ dicũt. ipi te decipiunt. Dubitat̃. q̃le remediũ sit adhibendũ adulati õi. Rñ. Alex. F
vbi pus. q̃ triplex specialiter. Vnuz intra ꝓprie fragilitatis ꝯsideratio. que hoĩem ꝑfecte humiliat. Vñ Threñ. .iij. Ego vir videns paupt̃atẽ meã. Et Michee. vj. Hũiliatio tua in medio tui. Alia duo sunt extra. Vnuz est ex parte iusti hoĩs. ⁊ dicit̃ fidelis ⁊ discreta correctio. Vñ sup illud Ps. Oleũ aũt pctõris nõ impinguet caput meũ glo. Sustinet fidelis argui a viro iusto in miſcdia. ⁊ non laudari a pctõre Aliud ẽ ex parte pctõris sez detractio que est remediũ nõ ꝑ causam. ꝫ ꝑ occasionẽ. Vñ Greg. Sciendũ q̃ ne immoderatis laudib⁹ eleuemur plerũqꝫ miro rectoris nr̃i moderamine detractionibus lacerari ꝑmittimur. vt q̃d vox laudãtis eleuat. lingua detrahentis hũiliet. Quo ad secundũ ꝓncipale. scz de simulatione. Notandũ. q̃. G
differũt simulatio ⁊ hypocrisis, sic superi⁹ ⁊ inferi⁹. Simulatio ẽ ꝓprie mẽdaciũ q̃d in exteriorib⁹ signis factoris ꝯsistit. vt dic̃ Tho. ij. ij. q. cxj. nõ aũt refert. vtrũ aliqs mentiat̃ ꝟbo vl' quocunqꝫ alio facto. Simulatio tñ larg⁹ capit̃ sepe ꝑ quacũqꝫ fictione. Sz hypocrisis est nõ quecunqꝫ simulatio. ꝫ solũ illa q̃ quis simulat ꝑsonã alteri⁹ sicut cuz pctõr assimulat ꝑsonã iusti. De h̃ habes q̃dã ꝓmo ꝓcepto d̃ hypocrisi. De simulatiõe igit̃ dic̃ Sco. i dis. .xxxviij. Aliqs põt simulare ꝑ argumẽta ꝓbabilia assumẽdo aliq̃ bona sibi inesse q̃ nõ insunt. puta ꝑ genuflexiones ⁊ adorationes. deuotionẽ sibi inesse q̃ nõ inest. ⁊ talis simlatio ẽ hypocrisis ⁊ pctm̃. aliqs etiã põt simulare mala nõ inesse. vel ostẽdẽdo signa opposita his q̃ ꝯsueuit. vl' opposita ma

lis.vł nõ osidendo signa q̃ cõiter ꝯsue
uerunt seq̃ illa mala. Et ꝑmū istoꝝ vi
det ptiñere ad hypocrisim. puta si q̃s
luxuriosus audiẽs ꝺ mulierib⁹ spuat
in signū castitatꝭ excreãs. ⁊ tñ habeat
oppositū i corde. Secūdū nõ ẽ malū
aliq̃ð. imo si põt eẽ l malo ẽ laudabi-
le. q2 vituꝑabile ẽ publicare. eo mõ q̃
dicit̃ de q̃busdã q̃ pctm̄ suū publica-
uerunt ⁊ nõ racuerūt. ⁊ si maluꝫ sit in
corde iuiterı⁹ tñ addere malū signū ex
terius ẽ addere malū malo. In diffe-
rẽtibus aūt aliq̃s põt aliq̃ facere q̃ ex
nã sui sunt signa alicui⁹. Aliq̃s em̄ pt
facẽ illa quenon sūt signa ex nã sui ꝫ
scit ea ꝯcipi a pñtibus tãq̃ꝫ signa. puta
ex nã rei sudare ẽ signū farigatiõis vł
alicui⁹ resolutiõis corꝑalis. Spuma
re aūt q̃ saliua currat ꝑ barbã nõ ẽ ex
nã signū insanie mẽtis, põt em̄ cõpos
mẽtis emittere salinã vt currat ꝑbar-
bam. tñ a circūstãtibus põt aliq̃s scire
hoc iudicãduꝫ sicut signū furie puta.
q2 illa ꝯsueuerūt signa eẽ furiosoꝝ in
terra illa. Vniuersalit̃ ꝫ de simulatio
nibus ꝑma ⁊ secūda dico. q̃ sunt pctã
⁊ freq̃ẽter mortalia; q2 hypocrisis et
simulatio. Tertia dūmodo malū nõ
cõcomitet̃ ẽ laudabilis. ita q̃ hõ non
osidat vnū malū ꝑ aliud malū. Et in
indifferẽtib⁹ simulatio ꝑma si eẽt l ali
quib⁹ eẽt forte mala. ꝫ nõ grauit̃. puta
si q̃s posset se facẽ sudare licet nõ labo
rasset. queãdmodū q̃daꝫ ioculatores
vtunt̃ corporib⁹ suis ad aliq̃s motus
significãtes alias dispositiões q̃ nõ in-
sunt eis. nec ꝓcesserūt. Simulatio alia
q̃ est scða in idifferẽtib⁹ nec pctm̄ ẽ. ⁊
b talis fuit simłatio Dauid. i Reg. xxi.
hec Sco. Circa tertiū ꝑncipale q̃d
sit faciendū in tali casu ⁊ silib⁹. Aliq̃s
querit̃ ad morte quẽ abscõdit ꝑfectus
vir. veniūt appartitores. ⁊ q̃runt ab ab
scõdẽte vbi sit latitãs. aut rñdet ibi. et
tunc erit ꝓditor. aut rñdet se nescire. ⁊
sic mẽtit̃. aut tacet. ⁊ sic ꝑdere videt̃. ꝫ
est ꝑplexus. Rñdet Altisiodorẽs. De
bet deludere apparitores. sic dicebat
ꝓpositin⁹. sic dicẽdo. Creditꝭ q̃ si ipe
esset hic ego dicerẽ vobis. Vel debet
rñdere sicut respõdit ille sanct⁹ epus.
de q̃ exẽpłū ponit btūs Aug. li. ꝯ mẽ-
daciū. qui abscõdit quendã miserū q̃
querebat̃ ad mortẽ. ⁊ duꝫ ab ipso epo
q̃rerẽt apparitores vbi ille esset. Rñ.
nec possum mentiri. nec possum esse
proditor.

Capitulum. iiij.

o E falsitate hactenus dictū ẽ. ꝫ
mõ de testificatiõe vidẽda sunt
tria. Primo in q̃bus casib⁹ q̃s
tenet̃ testificari. Scðo an falsuꝫ testi-
moniū semꝑ sit mortale pcm̄. Tertio
quõ q̃s testificãdo vel alias asserendo
possit iurare. ⁊ q̃ scire debeat q̃ iurat
testificando. Quo ad ꝑmum notat A
Tho. ij. ij. q. lxx. In testimonio feren-
do distinguẽdū ẽ. q2 aliq̃n req̃rit̃ testi
moniū alicui⁹ aliq̃n nõ req̃rit̃. Si req̃
rit̃ testimoniū sbditi autoritate suꝑio-
ris. cui l his q̃ ad iusticiã ꝑtinẽt obedi
re tenet̃. ⁊ tūc nõ est dubiū q̃n testimo
niū teneat̃ ferre l his i q̃b⁹ sm̄ ordinẽ
iuris testimoniū ab eo exigit̃. puta in
manifestis ⁊ i his ꝺ q̃b⁹ ifamia ꝓcessit
Si aūt exigat̃ ab eo testimoniū i aliis
puta i occultꝭ. ⁊ de q̃b⁹ ifamia nõ ꝓces
sit. nõ tenet̃ ad testificãdū. Si vo req̃-
rat̃ ei⁹ testimoniū nõ autoritate suꝑio
ris cui obedire tenet̃. tūc distinguẽdū
est. Quia si testimoniū req̃rat̃ ad libe
rãdū hoiem ab iniusta morte. seu pena
q̃cunq̃ꝫ. vł falsa etiã ifamia. vł etiã ab
iniq̃ dãno. tūc tenet̃ hõ ad testificãdū
ꝫ si ei⁹ testioniū ñ req̃rat̃ tenet̃ facẽ q̃d
in se ẽ vt vitarẽ. denūciet alicui q̃ ad h
possit ꝓdesse. Dicit em̄ Ps. Eripite
pauperẽ. ⁊ egenū de manu pctõris li
berate. Et Prouer. xxiiij. Erue eos q̃
ducūt̃ ad mortẽ. Et Ro. i. Digni sūt

morte nō solū q̄ faciūt. ſ₃ ⁊ q̄ ꝯſentiūt
faciētib⁹. Vbi glo. Cōſentire ē tacere
cū poſſis redarguere. Sup his vo q̄
ptinēt ad dānatione alicui⁹ non tenet
qs ferre teſtimoniū. niſi cū a ſupiore
cōpellit̄ ſm ordinē iuris. q2 ſi circa h̄
vitas occultet̄. nulli ex h̄ ſpāle dānuz
naſcit̄. vł ſi iminęat picului accuſatori
nō ē curādū. q2 ipe ſe i h̄ piculū ſpōte
ingeſſit. Alia aūt rō ē ꝺ eo cui piculū
B imminet eo nolēte. h̄ Tho. Sz dubi-
tat̄. an teſtimoniū poſſit licite fieri de
hiis q̄ alicui ſb ſecreto ſūt pmiſſa. Pro
cui⁹ ſolutiōe notādū. q̄ triplex ē ſecre
tū. Vnū qꝺ ſb ſigillo ꝯfeſſiōis cadit.
Aliꝺ qꝺ ſigillo ſecreti tegit̄. Et fit du-
plr. vno mō q̄ ꝯmittēs exprimat ſe dicē
ſb ſigillo ſecreti. Alio mō q̄ nō expri-
mat. ſ₃ tñ nā ſmonis vel rei illꝺ expo-
ſcat. videl₃ q̄ teneat̄ ſb ſigillo ſecreti.
De his trib⁹ dic̄ Pe. pal. ſup. iiij. diſ.
.xxi. Quis frāgēs qꝺlibet hoꝝ. vide-
licet pmo mō ⁊ ſcꝺo mō dictoꝝ ſigil-
loꝝ peccet mortalit̄. tñ graui⁹ frāgens
ſigillū ꝯfeſſiōis. Nec ſolū ē fractor ſi-
gilli ⁊ pditor cui ē aliqꝺ expſſe cōmiſ-
ſum vt arcanū. ſ₃ etiā ex nā facti ſi vi-
deat̄ tale q̄ reuelatio noceret. min⁹ tñ
ceteris pib⁹ q̄ ſi ad h̄ ſe obligaſſet. Nā
ſeru⁹ auſcultās a caſu vł a ꝓpoſito ſe-
cretū qꝺ tractat̄ in curia dñi ſui: ⁊ po-
ſtea id reuelat forinſecus. cōmittit cri-
mē ꝯ dñm ſuū ⁊ curiā eius. Vñ talis
ſeru⁹ ſm ius ciuile grauiter puniret̄.
Sacr̄m aūt pnie ſeu ꝯfeſſiōis ē qꝺdaz
ſecretū qꝺ ſecrete tractat̄ i curia ſūmi
regis. q2 tractat̄ corā illo q̄ repñtat p-
ſonā ei⁹. Quilibet vo hō ſeru⁹ dei eſt.
ſ₃ ille q̄ audiret a ꝯfeſſore pctā cōfeſſa
teneret̄ ea celare. h̄ Pe. Et eadē rō vt̄
de illo q̄ ꝯfitētis alicui⁹ pctā audiſſet a
caſu vł a ꝓpoſito. Alij doctores addūt
Qui doloſe audit ꝯfitētē mortalr̄ pec-
cat. ſ₃ nō q̄ a caſu. Ambo tñ tenēt cela-
re. Rō pmi. q2 ꝯ legē nāe facit. ⁊ ꝯ cha-

ritatē ꝓximi. imo ꝯ dei ſacr̄m. Et addit
Pe. de pal. Penitēs etiā ſi ex reuela
tione iunctiōis pnie ꝓbabilit̄ crederet
ꝯfeſſorē ledi. tenet̄ celare. alioqn eſſet
maledict⁹ ſic̄ Cham q̄ diſcoopuit vel
nō opuit. ſ₃ deriſit verēda pris. Si em̄
ex h̄ ſeqret̄ vł deriſio ſimplic̄ vł offen-
ſio. q2 ꝓhibuit loq̄ cū pſona ſuſpecta
nō dz dicē tal̄ h̄ m̄ iniūxit. q2 forte ille
inficeret eū. h̄ ille. Ad ꝓpoſitū du- C
biū. Rñ. Tho. vbi pus ſic. de ill̄ q̄ hoi
cōmiſſa ſūt i ſecreto p ꝯfeſſionē. nullo
mō dz teſtimoniū ferre. q2 hmōi ñ ſcit
vt hō. ſ₃ tāq̄ dei miſter. Et mai⁹ ē vin-
culū ſacr̄i. q̄lib₃ hoīs p̄cepto. Circa ea
vo q̄ talit̄ hoi ſb ſecreto cōmitunt̄. di-
ſtinguēdū ē. Qñq₃ em̄ ſūt talia q̄ ſtati
cū ad noticiā hoīs veniūt hō ea mani-
feſtare tenet̄. puta ſi ptinent ad corru
ptionē multitudis ſpūalē vł corpalē. vł
in grāue dānū alicui⁹ pſone. vł ſi qꝺ ali-
ud hmōi ē. ꝓpalare tenet̄. vł teſtificā-
do vł denūciādo. ⁊ ꝯ h̄ debitū obliga-
ri nō pōt p ſecretū cōmiſſuz. q2 i h̄ frā-
geret fidē quā alteri dz. Qñq₃ vo ſunt
talia q̄ qs pdere nō tenet̄. vñ pōt obli-
gari ex h̄ q̄ ſibi ſb ſecreto cōmittunt̄.
Et tūc nullo mō tenet̄ ea aliqs pdere
etiā ex p̄cepto ſupioris. q2 ſuare fidē ē
de iure nāli. Nihil aūt pōt p̄cipi hoi ꝯ
id qꝺ ē de iure nāli. hec Tho. Sed di-
cere a. q̄diu tenet̄ celare q̄ aliqꝺ in cō-
feſſiōe audiuit. Rñ. Semp ⁊ p ſemp.
Item q̄reres. quā penā incidit q̄ arca-
nū alicui⁹ pdit illicite. Rñ. Si quis
publice reuelat aliqꝺ ſecretum crimē
imponit̄ ſibi aliqua pena. ſc₃ infamia
Impoſitor em̄ criminis cuiuſcūq₃ qꝺ
ꝓbare non pōt ꝓ calumniatore habe
tur. Extra de calūnia. Et talis ē ille q̄
reuelat qꝺcunq₃ ſecretū crimē qꝺ ꝓ-
bare non pōt. Dubitat̄ cōſequēter. D
an quis teneat̄ accuſare pximū. Rñ.
Tho. ij. ij. q. lxviij. Differētia ē int̄ de
nūciationē ⁊ accuſationē. In pmo ar-

tenditur emendatio fratris, in secun-
do punitio criminis. Pene aūt p̄ntis
vite nō p se expetunt. q2 nō est hic vlti
mū retributōis tēpus. Sz in q̄tuz sūt
medicinales cōferētes. vl' ad emenda
tionē p̄sone peccantis. vl' ad bonū rei
publice. cuius q̄es p̄curat p punitiōz
peccātiū. quo2 p̄mū intēdit in denun
ciatiōe. secundū aūt p̄prie ptinet ad ac
cusationem. Et iō si crimē fuerit tale
q̄ vergat in detrimētū reipublice. te-
net hō ad accusationez. dūmō suffici
enter possit p̄bare. q̄ ptinet ad offm
accusatoris. puta cū pctm̄ alicui⁹ ver-
git in multitudinis corruptelā corpa-
lem siue spūalē. Si autē nō fuerit tale
pctm̄ qd in multitudinez redūdet. vel
etiā si sufficiēter p̄batione non possit
adhibere. non tenet ad accusandū. q2
ad h̄ nullus tenet qd non pōt debito
mō p̄ficere. Sz ɔtra. Nō licet reuela-
re q̄ q̄s in secreto recepit. q2 hoc ē infi-
delit agere. h̄ stat solū in secreto quez
scire p̄ximi malū. q̄ rc. Rn̄. Reuelare
secretū in malū p̄sone infidelitas ē. nō
aūt si reuelet p̄pter bonū cōe qd semp
preferēdū est p̄uato bono. Et iō ɔtra
bonū cōe. nullū licet secretum recipe.
nectn̄ est oīo secretū qd p sufficiētes
testes pōt p̄bari. h̄ Tho. Sz nūq̄d sb-
diti p̄nt accusare suos p̄latos? Rn̄. ibi
dem. Sbditi p̄latos suos accusare p-
hibent. q̄ nō affectiōe charitatis h̄ sua
p̄rauitate vitā eo2 diffamare et rephen
dere q̄runt. Vel si sbditi accusare vo-
lētes fuerint criminosi vt hēt. ij. q. vij.
alioq̄n fuerint al's idonei ad accusan-
dū licet subditis ex charitate suos p̄la
E tos accusare. Quo ad scdm p̄ncipa
le. vtruz falsum testimoniū sit sp pctm̄
mortale. Rn̄. Tho. ij. ij. q. lxx. Falsuz
testimoniū duplicē h3 deformitatem
Vno mō de periurio. q2 testes nō ad
mittunt nisi iurati. et ex h̄ semp ē pctm̄
mortale. Alio mō ex violatōe iusticie

et hoc modo est mortale pctm̄ in suo
genere. sicut et q̄lib3 iniusticia. Et iō in
precepto decalogi sb hac forma inter-
dicit falsū testimoniū. cū dr̄ Exo. xx.
Nō loquaris ɔtra p̄ximū tuū falsum
testimoniū. Nō. n. ɔtra aliquē facit q̄
eū ab iniuria faciēda impedit. h̄ solus
q̄ ei suā iusticiā tollit. Tertiō mō ex ip̄a
falsitate. s̄m q̄ oē mēdaciū ē pctm̄. et
ex h̄ nō h3 falsum testimoniū q̄ sit sp
mortale pctm̄. Dubitat vtrum iuramētū
obliget s̄m intētionē recipiētis. Rn̄.
Tho. sup. iij. dis. xxxix. et ij. ij. q. lxxxix
ar. ij. Iuramētū p̄missoriū obligat de
nccītate vt culpa euitet. vn̄ obligat ad
illud eē faciendū quo nō facto incur-
rit culpa. Distinguendū ē ergo in eo
qui iurat. aut. n. simplr̄. aut dolose iu-
rat. Si iurat dolose. ex duab⁹ ptibus
pōt culpa seq̄. s. ex fractiōe iuramēti et
ex dolo. Quis q̄ ex ip̄a rōne iuramē
ti inq̄tū iuramētuz nō obliget ad ser-
uandū ip̄m. nisi s̄m suā intētionez. ad
obligationē eñ voluntas reqrit. sicut
etiā ad votum. tn̄ ex nccītate iuramen
ti inq̄tuz dolosum fuit obligat ad ser
uanduz tali q̄ ex dolo ei⁹ oli⁹ non le
dat. et h̄ est qn̄ s̄m intētionē recipiētis.
iuramētū implet. vn̄ dz seruari s̄m sa-
num intellectū ei⁹ cui iuramētū p̄stat
Vn̄ Isidor⁹. Quacūq3 arte vbo2
quis iuret. de⁹ tn̄ q̄ ɔsciētie testis ē hoc
ita accipit sic ille cui iuratur itelligit.
Et q̄ illa vba intelligant de iuramēto
doloso. p3 p ea q̄ sic subdit. Duplicit
reus fit q2 nomē dei inuanū assumit.
et p̄ximū dolo capit. Si aūt simplr̄. id
est. absq3 dolo iurat. tunc obligat in fo
ro cōscientioso solū s̄m intentionē iu
rātis nō recipiētis. Vn̄ Gregr̄. xxvij.
moral. Hūane aures talia vba nr̄a iu
dicant q̄lia foris sonant. diuina vo iu
dicia talia foris audiunt qualia ex in-
timis proferuntur. Sed talis sine do-
lo iurans in foro cōtentioso vbi iuren

tio ignoraī. obligaī ſm ꝙ ꝟba cōiter
accipi ſolēt. h̄ ille. Et addit. Juramen
tū nō dʒ haberi niſi de aliq̄ re de q̄ ali
quis firmiter certꝰ eſt. ⁊ nō ē niſi cum
magna cautela adhibēdū. Nōdū tñ
ꝙ in q̄buſdā caſibꝰ pōt aliq̄ iurare q̄bꝰ
de re nō cōſtat. niſi ꝑ fidē ſeu credulī-
tatē. Vn̄ magr̄ in. iiij. diſ. xxxiiij. dic.
ꝙ ſi mulier cauſaī frigiditatē mariti.
ſpa⁊ ipſe iurabūt de eo ꝙ nunq̄ꝫ com-
mixti ſint. ⁊ ſine fraude cū ſeptia ma-
nu ꝓpinquoꝝ. Sacramētales. n. tunc
iurabūt ꝙ credunt eccl̄ie vera iuraſſe.
Idē iuris ē ſi ſeparenī ꝓpter arctitudi
nē mulieris. Sicut etiā in li. v. de pur
gatiōe. ca. xiij. iurare papa mādat ꝓ
purgatione cuiuſdā decani infamati.
Silr̄ habes i Sco. vt poſt diceī. Sʒ
dubitaī. quō dn̄t verba obligantiū intel
ligi. Rn̄. Sco. q. penulī. q̄dlib. ſui. Ad
iſtō dubiū habeī rn̄ſio ex̄. de ſpon. ex
litteris. vbi dī ſic. Si alter nō intelle-
xit qō alter ꝓpoſuit ad cōem ꝟbi intel-
ligentiam recurraī. ⁊ cogaī vterq̄ꝫ ꝟba
prolata in ſenſu iſto retinere quē ſolēt
recte intelligētibꝰ generare. Et glo. ad
ducit illud. ff. d̄ ſuppel. le. l. labor. Nō
ex opinionibus ſinguloꝝ. ſʒ ex cōi vſu
loquētiū verba ſunt intelligēda. Ad-
dunt alij. Qn̄ verba ſunt duplicia ⁊ iu
rans intēdit in vno ſenſu. ⁊ recipiēs in
alio. tūc ꝟba multiplicis. aut plus pre
tendūt vnū iſtoꝝ ſenſuū ſm cōem vſū
aut equaliter ꝑtēdūt vtrūq̄ꝫ. Si pmū.
tūc illius intētiōi ſtandū eſt q̄ illū ſen-
ſum intellexit. Si ſecūdū. tūc ſtandū
eſt iudicio bonoꝝ viroꝝ q̄ pēſatis con
iecturis ⁊ rōnibus ꝯdeſcendere dn̄t ſa
niori ⁊ puriori intētiōi. Sʒ qd̄ ſi q̄s fal
ſum teſtimoniū ferret ex ignorātia fa-
cti. Rn̄. Thō. ibidē. In teſtimonio fe
rēdo nō dʒ hō ꝓ certo aſſerere q̄ſi ſci-
ens illud de quo certus nō ē. ſʒ dubiū
dʒ ſub dubio ꝓferre. ⁊ id de quo certꝰ
eſt ꝓ certo aſſerere. Sʒ q⁊ cōtingit ex

labilitate h̄uane memorie ꝙ reputat
ſe homo q̄nq̄ꝫ certū eſſe de eo qō falſū
eſt. vt ſi aliq̄s cuʒ debita ſollicitudine
recogitās eſtimat ſe certū eē de eo qō
teſtaī. illud teſtimoniū non ē falſum.
nec peccat mortaliter hoc aſſerens. q⁊
nō dicit falſum teſtimoniū ꝑ ſe ⁊ ex in
tentiōe. ſʒ ꝑ accn̄s ꝯtra illud qō inten-
dit. Dubitaī adhuc. An indelibera F
tio in ꝑiurio. ⁊ ſilr̄ i mēdacio excuſet
a pctō mortali. Rn̄. Sco. ſup. iij. circa
finē. Periuriū qō ē ex pleno cōſenſu
eſt ꝯtra ꝑceptum pme tabule. ⁊ ꝑ ꝯn̄s
immediate auertens a fine vltio. ⁊ ita
nihil ſibi deficit de rōne pcti mortalis
ſiue ꝑiuriū fiat ex habitu ſiue nō ſiue
ſemel ſiue ꝯſuetudinarie. Si aūt ꝑiu-
riū fiat indeliberate quantūcunq̄ꝫ fiat
frequēter. cū actus meritoꝛiꝰ reqirat
ꝙ ſi plene h̄uanꝰ. ⁊ ita ex deliberatiōe
plena. ⁊ demeritoꝛiꝰ nō minus reqrat
ideʒ. nō. n. deꝰ eſt ꝓnioꝛ ad puniendū:
q̄ꝫ ad pmiandū. pōt dici ꝙ illud ꝑiuri
um indeliberatū etiā quotiēſcūq̄ꝫ ite-
ratū nō ē pctm̄ mortale. Nōdū tñ. ꝙ
virtuoſus breuē hʒ deliberatiōeʒ. que
nō videī deliberatio. q⁊ hʒ prudentiaʒ
magnā. ⁊ promptus eſt ad deliberan-
dum q̄ſi in tpe impceptibili. Ita poſ-
ſet aliq̄s ex habitu oppoſito pruden-
tie acq̄rere facultatē deliberādi ꝓm-
pte de oppoſito q̄ſi in tpe impceptibi-
li. ⁊ illa deliberatio ſequēs habitū eēt
ſufficiēs ad rōnē pcti. ſic ꝯſilis delibe
ratio i bono eēt ſufficiēs ad rōnē me-
riti. Nō ḡ diſtinguo q̄ꝫtū ad rōnē pcti
mortalis. q̄ꝫtū ad raritatē ⁊ frequētiaʒ
ꝑiurij. ſʒ inī deliberationē ⁊ indelibe-
ratiōeʒ. ita ꝙ deliberatio cōcurrēs red
dit pcm̄ mortale. ⁊ h̄ ſiue vnicaſiue ex
ꝯſuetudie. Et indeliberatio excuſat ſi
ue ſemel ſiue q̄tiēſcūq̄ꝫ. h̄ Sco. Ideʒ
tenet de mendacio ad h̄ ꝙ ſit mortale
vl̄ veniale. Vide etiā de hoc. c. ij. ꝑce-
pto per totum. Quātum ad tertium G

pncipale qrit. vtrz adducēs deū i testē
vt fit in iuramento assertorio ad aliqd
qd tūis credit eē verz. licet nō sit verz. s3
ad aliqd d q aliquā h3 opinionē. z tñ
magis assentit opposito peccet morta-
lit. Rñ. Sco. vbi pus sup terrio dicēs
Dico q ille cui iurat. aut accipit ex le
ge positiua. aut ex ɔsuetudie iuramē-
tū tāq3 simplr assertiuū iurati. aut nō
tāq3 simplr assertiuū s3 pbabilit indu
ctiuū ad credēdū iuramēto. Primo
mō dico. q iurās q̄modo cūq3 dubiu3
d est qd nō ē simplr certū z deliberate
peccat mortalr. q2 ad ɔfirmādū id qd
asserit simplr eē certū z verū. deū testē
inducit cū nō sit simplr certū. Et hoc
mō debēt intelligi oīa iuramēta illoz
q aliqd iurāt i iudicio p q snia aliq cō
suevit ferri. q snia oino nō deberet fer
ri. nisi illud assertū eēt simplr certum
Verbi gra. Sentētia mortis nō debet
ferri nisi i crimie certo. s3 iurāo istū eē
criminosu3 cū nō sit cert9. quātūcūq3
tñ pbabilit ɔiecturet eū eē talē z d iu-
rans in tali foro vbi ex lege positiua vl
ɔsuetudie sequit damnatio ad mortē
peccat mortalr. Cōsimilit i foro q̄cūq3
vbi ex d q aliqs ɔuictus p iurātes vel
iuramāta cōdemnat tāq3 reus. simplr
ibi nō tm̄ fit irreuerētia noi dei cōtra
pceptum pme tabule. s3 est piculosu3
h q2 nocivum pximo. Et si dicas. Est
vtile reipublice alioquin mali nimis
mltiplicarent. Rñdet dns Deut. xvj.
Iuste qd iustū ē exeq̄ris. Sūt em̄ q̄dā
mala q nō sunt puniēda p hoies s3 re-
linquēda iurisdictiōi diuine. puta oia
in q̄bus homo vt homo non pōt suffi
cienter docere veritatē eo mō quo de-
beret doceri ad hoc vt iuste ferret snia
debita positiua. Nec in istis sunt soli
testes culpabiles s3 etiam iudex. si ta-
men ipe sciat vt ex ɔsuetudie testes nō
testificant sb iuramēto s3 sb credulita-
te. tūc em̄ nō deberet iste ferre sentētiā

qualis esset ferēda si culpa eēt simplr
pbata corā eo. Scit em̄ ex cōsuetudie
culpā nō esse sufficient pbatā corā eo
vt tali pena puniat. Si aūt ex lege po
sitiua habeat vl ɔsuetudie q iurar9 nō
teneat deponere de certitudie. s3 d cre
dulitate. tūc etiā iurās nō peccat. dū-
modo ex signis pbabilib9 cōiecturet
piē illā magis q3 aliā. Sic habet d scru-
tinio i ordine faciēdo. c. vnico. In p-
motionib9 s3 talib9 siue ad q̄scunq3 di-
gnitates per electiōes. aut ad ordies.
aut etiā i alijs collegijs puta vniversi
tatib9 ad collegiū. in religiōib9 ad pla
tionē. vl alios act9. si ɔsuetudo appro
bata h3 q rñsiones respōdentiū sb iu
ramēto pstito. vel sb fide data. vl sub
obediētia pmissa. nō debēt itelligi ni-
si de credulitate q̄ntu3 pōt hūana fra
gilitas nosse. z q rñdens nō novit di-
gnitatē i eo. debēt oēs tales rñsiones
intelligi sm cōsuetudinē cōem. Nec
respōdētes peccāt i aliq. q2 ɔsuetudo
est. vel lex positiua q tal testificatio d
credulitate sufficiat. Et ita fit i fauora
bilib9. Universalit aūt siue i fauo- i
rabilib9 siue i odiosis iurās d illo cui9
oppositū magis credit q3 aliud. iurans
etiā de illo de q simplr est dubi9. i. nō
magis assentit vni parti q3 alteri. pec-
cat mortalit. q2 adducit deū tāq3 in te-
stē illi9 qd neutro mō est sibi certū. qd
debet eē certū. Pōt em̄ pluriū eē abs-
q3 mētiri. puta si aliqs simplicit dubi
tans iurat partē p qua dubitat. qua3
forte dicēdo nō mentiret. q2 nō h3 op
positum in mente. aut saltē in aliq ca
su vbi iurās tenet esse certus deierat.
si nō est ibi certus. z tñ si illud assere-
ret sine iuramēto credens illud plus
q3 oppositū. nō mētiret. Periculosu3
est ergo frequēter hre iuramēta i ore
q2 in multis smonib9 sine iuramento
nō peccaret qs. vbi addito iuramen-
to peccat qs z grauit. si fiat ex delibe-

ratõne. Propꝫ qḋ est vtile illud ꝯsiliū Matth. v. Sit ſmo vester. est est. nõ non. hec de Sco.

Preceptum. ix. Capitulum. I.

P Receptum

nonū. Non ꝯcupisces vxorē ꝓximi tui. Exodi. xx. ꝛ Deut. v. Hoc mādato ꝛ seqnti. hō i seipō ordinat i affecti

A bus. Sed qꝛ scia seu noticia ꝑcedit affectū. ꝛ carētia scia necessarioꝝ q̄ vocat ignorātia. causa ē multoꝝ pctōꝝ. Idcirco ꝑmo dicēda sunt de ignorātia tria ꝑncipalit. Pria qḋ sit. ꝛ qḋ scire tenemur. ꝛ q̄tuplex est. Scḋo quādo ē pctm. q̄n auget vł diminuit pctm

B Tertio q̄ꝑiculosa sit igrātia. Circa ad ꝑmū notanduꝫ q necessariū est de ignorātia tractare. qꝛ ignorātia q̄nq̄ ē pctm mortale. ꝛ scire est ꝯ ꝯsequēs in ꝑcepto. ptꝫ ꝑ illud Matth. xxv. Esuriui ꝛ nō dedistis m̄ mādūcare. Et stati dicēt hedi. Vbi vidim⁹ te esuriētē. q̄si dicerēt. Ignorauim⁹ te pascere i pauperib⁹. s ꝫ xp̄s dicet. Q diu nō fecistis vni d̄ minorib⁹ istis. nec mihi fecistis Et iterū. Discedite a me maledicti in ignē eternū. Idem patꝫ. i. Coꝝ. xiiij. Ignorās ignorabit. ꝫ q̄ ignorat a deo est priuatio signo charitatis. ꝛ dānat eum fatuis ꝟginib⁹. q̄bus xp̄s clausit iam ianuā dicens. Nescio vos. Idcirco orat Ps. Delicta iuuētutis mee et ignorātias meas ne memineris. Secūdo notandū. q ignorātia. q̄ est pctm est ꝑuatio scie debite quā q̄s pōt hr̄e. ꝛ scire tenet. Dicit quā pōt habere. qꝛ si est impossibilis. excusat. qꝛ inuincibilis. Dicit debite. qꝛ si nō cadit sb de

C bito. nō ē pctm. Tertio notanduꝫ q ex debito tenent diuersi diuersa scire. Sūt aūt septē q̄ q̄libet adult⁹ scire tenet. aut operā dare ad talia addiscēdū

Prima tria ponit Tho. tractatu d̄. x. ꝑceptis. Primo q̄libet tenet scire credēda q̄ in symbolo tenent ꝛ docent. d̄ q̄b⁹ ꝑmo ꝑcepto dictū est. ca. ij. Scḋo desideranda. q̄ de orōne dn̄ica etiā in ꝑmo ꝑcepto dicta sūt. Tertio opanda q̄ docent hoīes leges. Est em̄ hō sb triplici lege. scꝫ sub lege nature. diuie. ꝛ sub positiua. Lex nature nihil aliud ē q̄ lumē itellect⁹ nob infusuꝫ a deo. ꝑ qḋ cognoscim⁹ q̄d vitare. q̄d ve agere debeam⁹. Et hāc dedit nob de⁹ in creatione. a q̄ multi ꝑ ignorātiā se excusari putāt. Vn̄ Ps. Multi dicūt quis ondit nob bona: R̄n̄. Dauid. Signatū est sup nos lumen vultus tui dn̄e. Hec lex i oib⁹ est. Iudeis, paganis ꝛ xp̄ianis. Et inclinat ad talia ꝛ silia. q̄ vultis. supple. sm rōnē rectā, vt faciāt vob. supple. ex debito hoīes. eadē facite eis. Et q̄ nō vultis. supple. sm rōnē rectā vob fieri. supple. i debite. aliȷ̄s ne faciat. Omē bonū ē faciendū. nullū malū est faciendū. ꝛ silia. De q̄b⁹ Ro. ij. Gētes q̄ legē. supple. scptā nō habēt nāliter ea q̄ legis sūt faciūt. hmōi legem non habentes ipsi sibi sunt lex qui ostendūt opus legis scriptū i cordibus suis. testimoniū reddente illis ꝯscia ipsoꝝ. Scḋo est q̄libet sub lege diuina q̄ tradit i scpturis sacris noui testamēti ꝑscripte. int q̄ sūme necessariū ē scire decē ꝑcepta. Ad q̄ sciēda vt dic Cācella. i tripito. tenet q̄libet ꝑ se vł ꝑ aliū talē diligētiā appone ꝓ ꝯseruatione vite spūal quā ꝓ vite corpal sustētatiōe ponēt. ꝛ eo maiorē q̄ imortal eia est ꝑstātior corpe. Rō ē. qꝛ sine ꝑceptoꝝ noticia nullus ꝯueniēt pctā vitare pōt. aut ab eis resurgere. Hoꝝ em̄ igrantia ex desiderio ꝓueniēs nō excusat. s accusat ꝛ ꝯdēnat. Tertio q̄libet hō est etiā sub lege positiua ecclesie. Vn̄ Tho. i. iiij. dis. xl. ar. vlt. dicit. Ecclesie ꝑceptum habet eandeꝫ vim

obligādi sicut diuinū pceptū. Vñ Lu
ce.x. Qui vos audit me audit. ⁊ q̄ vos
spernit me spernit. Talis lex. pnūciat
in prochijs die dñico de ieiunando. fe
stiuādo. ⁊ excōicatos vitando. Itez in
die palmarū qñ indicat quis nō de
D beat cōicare. Dubitat hic. vtrū leges
hūane imponāt hoi necessitatē q̄tuz
ad forum cōsciētie. siue sint iuste siue
sint iniuste. Rñ. Tho. j. ij. q. xcvj. arti.
iiij. Leges imposite hūanitus. vl' sūt
iuste. vel iniuste. Siquidez iuste sint.
habēt vim obligandi in foro cōsciētie
a lege eterna. a q̄ deriuant. Vñ Pro
uerb. viij. Per me reges regnāt ⁊ legū
cōditores iusta decernūt. Dicunt aūt
leges iuste ⁊ ex fine. qñ scz ordinantur
ad bonū cōe ⁊ ex autoritate. qñ scz lex
data nō excedit ptātem ferentis. ⁊ ex
forma qñ s'm eq̄litatē ꝓportionis īpo
nunt subditis onera ad bonū cōe. cū
enī vn⁹ hō sit pars m̄titudis. q̄libz hō
hoc ipm qđ est ⁊ qđ hz est multitudis
sicut ⁊ q̄libet po est id qđ est toti⁹. Vñ
⁊ nā aliqđ detrimētū infert parti vt sal
uet totū. Et s'm hoc leges hmōi one
ra ꝓportionabiliter ferēda imponētes
iuste sunt. ⁊ obligāt in foro cōsciētie ⁊
E sūt legales leges. Iniuste aūt sūt le
ges dupl'r. Vno mō p ꝯtrarietatē ad
bonū humanū. ecōtrario p̄dictis. scz
vel ex fine. sicut cū aliq̄s presidens le
ges imponit onerosas subditis. nō p
tinētes ad vtilitatē cōem. s; magis ad
ꝓpriā cupiditatē. aut gl'iam. Vel etiā
ex autoritate. sicut cū aliq̄s legez fert vl
tra cōmissam sibi autoritatē siue po
testate vel etiā ex forma. puta cū ineq̄
liter onera multitudis dispensantur.
etiā si nō ordinentur ad bonū cōe. Et
hmōi sunt magis violētie q̄z leges. ta
les nō obligāt in foro ꝯsciētie. nisi for
te ꝓpt vitādū scādalū vl' turbatiōz. ꝓpt
quod etiā homo iuri suo cedere debz.
s'm illud Math. v. Qui te angaria
uerit mille passus vade cū eo alia duo
⁊ qui abstulit tibi tunicā. da ei ⁊ palliū.
Alio mō leges pñt esse iniuste p ꝯtra
rietatem ad bonū diuinū. sicut leges
tyrannoꝝ inducētes ad idolatriā. vel
q̄dlibet aliud qđ est cōtra legē diuinā
⁊ tales nullo modo licet hō s'uare. q̄
sic dicit Act. iiij. Obedire oportet deo
magis q̄z hoibus. h' Tho. Sz q̄liter F
peccāt leges iniquas statuentes. Rñ.
Ray. in sūma. Qui cōdunt leges ini
quas vl' statuta ꝯ legē dei vel ꝯ liberta
tē ecclesiasticā. vt solēt facere pleriq̄z p̄n
cipes ⁊ cōitates circa vsuras soluēdas
vel nō repetēdas corā iudice ecclesia
stico. ⁊ multa alia eq̄pollētia ipo iure
nō valēt leges sue ꝯtra maiorē scz deū
Faciētes igit ⁊ ꝯsentiētes peccāt mor
talit. ⁊ eoꝝ heredes nisi destruāt. nul
la ꝯsuetudie obstāte. imo nisi admo
niti tales leges omiserint. excōicari st.
Itē q̄ damnificati sunt occasiōe talis
legū tenent statuētes ⁊ heredes eoruz
ad restitutionē. Tenent etiā in solidū
q̄ induxerūt p̄ncipē ad condēdū tales
leges. Itē oēs obs'uātes peccāt mor
taliter. ⁊ tenēt ad restitutionē oim eo
rū q̄ taliū legū occasiōe lucrati sūt. h'
de sū. Job. li. ij. Quarto scire tenēt G
singuli hoies dicit Tho. j. ij. q. lxxvij.
ar. ij. ea q̄ ad eoꝝ statū ptinent vel offi
ciū. vt religiosus ea q̄ sunt religionis.
sacerdos. epūs. iudex. scabin⁹. artifex
mechanicus ⁊ siles. ea q̄ ad eorū offi
ciū pertinēt. sine quoꝝ sciētia non po
test quisq̄z debitum actum exercere.
Quinto q̄libet scire tenet aliq̄lit tē H
pore q̄ vult eucharistiaz recipe. an sit
sine pctō mortali vl' nō. q̄ aliās indigne
mādncās sibi iudiciū mādūcat ⁊ bibit
De q̄ scia loq̄t apl's. j. Cor. xj. Probet
aūt seipm hō ⁊ sic d' pane illo edat. id
est. examinet p discussionē cōscientiaz
suā. Que qualit fieri oporteat habes
supra tertio p̄cepto de cōmunione. Et

vt Cācellari⁹ dic̄ tractatū de pollutōe
nocturna. sufficit tal' certitudo q̄lez in
mā morali cōsueuim⁹ expetere. q̄ cer-
titudo vocat̄ moral' siue ciuilis. Et ad
hāc certitudinē moralē sufficit vt plu
rimū q̄ si hō accedēs ad missam cele
brandā discusserit ꝯsciam suā sic̄ fecis
set p magna re lucrāda, aut icōmodo
graui vitādo. Et q̄ nō sit sibi ꝯsci⁹ post
hanc discussionē de pctō mortali. aut
de ꝓposito peccādi mortalit̄. qd̄ insup
nō noscat se aliqd̄ impedimētū legiti-
mū p excōicationē aut irregularitatē
habere. H ille. Ad idem tradit idē tres
reglas in suo triptito. q̄o habes. s. de
J sacramēto pnie. Sexto q̄lib3 tenet̄
scire bn̄ficia manifesta sibi a bn̄facto-
re suo impēsa. q2 al's viciū ingr̄itudis
incurrit. Ubi p̄mo nōndū. q̄ oportet
p virtutē gratitudinis bn̄faciēti aliqd
retribuere. qd̄ fieri neq̄t nisi bn̄ficium
ꝯgnoscat̄. vt ꝓbat Tho. i. iiij. dis. xxij.
ꝛ. ij. ij. q. cvj. ꝛ sequēti. q2 q̄uis iste qui
donat liberaliter nō intēdat debitorē
cōstituere illū cui gr̄is donat debito ci
uili seu legali. videl3 vt pacto firmet̄
q̄ tātū p tāto tribuat̄. tn̄ ꝯstituit eū de
bitorē debito morali seu honestat'. q2
ad ṽtutez gr̄itudis ptinet retributio q̄
fit ex solo debito honestatis qn̄. s. ali
q̄s spōte facit ꝛc̄. Scd̄o nōndū q̄ tres
sunt gradus nō dico spēs gr̄itudinis.
Prim⁹ ē q̄ hō bn̄ficium acceptū reco
gnoscat. Scd̄us q̄ laudet ꝛ grās agat.
Tertio q̄ retribuat p loco ꝛ tpe s3 suā
K facultatē. S3 dubitat̄. vtr̄ q̄s plus
teneat̄ ad gr̄ēs reddēdas deo penitēs
q̄ innocēs. Rn̄. Tho. in. iiij. dis. xxij. ꝛ
. ij. ij. vbi pus. Gr̄arūactio respicit q̄n-
titatē doni ꝛ modū gr̄uite datōis. ꝛ ex
vtroq3 mēsurā recipit. q2 tam maiori
dono q̄ magis gr̄is dato maior grāꝝ
actio debet̄. Cōsiderādo g̃ q̄ntitatem
doni. sic innocēs magis tenet̄. Tum
q2 maius donū ei dat̄. videl3 innocen

tia q̄ sit restitutio iusticie. Tum etia3
q2 magis ꝯtinuat̄ grā i eo ne cadat ce
teris parib⁹. absolute loquēdo. De p̄
dic̄ Aug. ij. ꝯfes. Quis hoim cogitās
suā infirmitatē audet viribꝰ suis attri-
buere castitatē atq3 innocētiā suam vt
min⁹ amet te. q̄si min⁹ fuerit ei necessa
ria misc̄dia tua donās pctā conuersis
ad te. Et subdit. Et iō tantūdez immo
ampli⁹ te diligat. q2 p quē me videt tā
tis pctōꝝ meoꝝ languoribꝰ exui. p eū
se videt tātis pctōꝝ languoribꝰ nō im-
plicari. De scd̄o dic̄ ibidē. Grē tue de
puto ꝛ misc̄die tue. q̄ pctā mea tanq̄
glaciē soluisti. grē tue deputo ꝛ q̄cūq̄
nō feci mala. Quid eī nō facere po-
tui ꝛ oia mihi dimissa eē fateor. ꝛ que
mea spōte feci mala. ꝛ q̄ te duce nō fe
ci. Alio mō pōt dici maior grā. q2 ma
gis dat̄ gratis. ꝛ s̄m h magis tenet̄ ad
grarūactōes penitēs q̄ innocēs. quia
magis gratis dat̄ id qd̄ ei datur a deo
Cū eī dignus eēt pena. dat̄ ei grā. Et
sic licet illd̄ donū qd̄ dat̄ innocēti sit
absolute ꝯsideratū maius. tn̄ donum
qd̄ dat̄ penitēti ē maius in compatōe
ad ip̄m. Sicut etiā paruū donū pau-
peri datū ei ē maius q̄ diuiti magnū
Et q2 actus circa singularia sunt i his
que agēda sūt. magis ꝯsiderat̄ qd̄ hic
est vel nūc tale q̄ qd̄ ē simplr̄ tale. vt di
cit phs. iij. ethic̄. de volūtario ꝛ inuolū
tario. Vn̄ Luc̄. vij. Cui plus dimitti-
tur plus diligit. Tertio notandū q̄ L
multis tenemur grati eē a liq̄ p̄dictaꝝ
retributiōe. Pmo deo. Scd̄o parēti-
bus. Tertio p̄latis spūalib⁹. Quarto
p̄latis tpalib⁹. Quito aliis q̄ nob bn̄-
fecerūt. Et int̄ prefatos q̄ttuor adhuc
sunt nouē genera hoim q̄bus poss3 vi
deri q̄ bn̄ficia essent eis totalit̄ subtra
hēda. ꝛ tn̄ sunt eis cōicanda in p̄te vel
in toto. Pmo q̄ dant cū ꝯtumelia ꝛ tar
ditate vel cū3 tristicia. Nā boni aī est
vt magis attēdat quis ad bonū q̄ ad

malū. ꝛ iō si aliqs bn̄ficiū dedit nō co
modo quo debuit nō oīno debet reci
piēs a grarū actiōe cessare. min⁹ tn̄ ꝙ̄
si mō debito ꝓstitisſz. q2 vt Seneca di
cit. li. ij. de bn̄ficijs. Multuz celeritas
fecit. multuz abstulit mora. Scd̄o de
istis q̄ aliq̄ bn̄ficia dant ꝓpter suā vtili
tatem. De q̄bus dicit Seneca li. vj. de
bn̄ficijs. Multū interest. vtrū aliquis
bn̄ficiū det nob̄ sua cā. an suoꝛ nr̄a. Il
le qui totus ad se spectat ꝛ nob̄ ꝓdest.
q2 aliter sibi ꝓdesse nō pōt eo loco mi
hi habēdus videt̄ q̄ qui pecori suo pa
bulū ꝓspicit. si me consortiū admisit
si duos cogitauit. ingratus sum ꝛ iniu
stus nisi gaudeo hoc illi ꝓfuisse qd̄ ꝓ
derat mihi. sūme malignitoris est nō
vacare bn̄ficiū. nisi ꝙ dantē aliq̄ incō
modo afficit. Tertio de istis q̄bus nō
est necessariū vt eis aliq̄d det vt diuiti-
bus. Rn̄. ſm Senecā li. ij. de bn̄ficijs.
ꝙ quātūcūq3 q̄s felix sit. tn̄ pōt sibi fie
ri recōpensatio bn̄ficij ꝑ exhibitionez
reuerētiez honoris. Vn̄ dicit ph̄s. viij.
ethic. ꝙ supexcellēti q̄dē debz fieri ho
noris retributio. indigēti aūt retribu-
tio lucri. Et. v. li. dicit Seneca. Red-
dere possum⁹ felicib⁹ fidele ꝯsiliū. assi
duā ꝯuersationē. ſmonē cōem. ꝛ sine
adulatiōe iocundū. Etiā q̄ gratus be
neficiū accipit. vt dicit li. ij. ꝑmaz eius
pensionē soluit. Ingrate aūt ad nos
bn̄ficia ꝑuenerint iudicem⁹ effusis af
fectibus qd̄ nō ipo tm̄ audiēte. ſz vbiq3
testemur. h̄ ille. Quarto de pctōribus
Nā si isti q̄ bn̄ficiū dedit in peiuo mu
tatus est. debet tn̄ sibi fieri recōpensa-
tio ſm statū ipsius vt scz ad virtutē re
ducat. si sit possibile. Si aūt insanabi-
lis ꝓpter maliciaz. tūc alter ē effect⁹ ꝙ̄
prius erat. ꝛ iō debet ei recōpensatio
bn̄ficij sicut prius. Et tn̄ quātūcūq3 fie-
ri pōt salua honestate memoria, dz ha
beri ꝓstiti bn̄ficij. vt p3 ꝑ ph̄m. ix. eth.
Sexto d̄ suis respectu dn̄oꝝ. Rn̄. Se
neca li. iij. de bn̄ficijs. Quā seruus
ꝓstat qd̄ a ſuo exigi solet. ministeriū est
vbi plus ꝙ̄ a ſuo necc̄ ē. bn̄ficiū ē. ꝛ iō
ꝯtutis vltra debitū facientib⁹ grē sunt
habēde. Septio de ingr̄is. Vbi di- N
stinguēdū ē. Nā i ingr̄o duo pēsanda
sunt. Primo q̄dē ꝙ dign⁹ sit ipa pati. et
sic certū ē ꝙ meret̄ bn̄ficij subtractionē
Alio mō ꝯsiderādū ē q̄d oporteat scz
bn̄ficiū facē. Primo nāq3 nō dz eē faci-
lis ad ingr̄itudinē iudicandā. q2 freq̄n
ter aliqs vt dic̄ Seneca. qui nō reddit
nō sꝑ ingr̄us ē. q2 forte nō occurrit ei
facultas. aut debita oportunitas red-
dēdi. Scd̄o dz tēdere ad h̄ ꝙ de ingr̄o
gratū faciat. qd̄ si nō pōt ꝑ bn̄ficio fa-
cere. forte faciat scd̄o. Vn̄ Luc. vj. Al
tissim⁹ benignus ē sup ingr̄os ꝛ malos
Tercio ex bn̄ficijs multiplicatis ingr̄i-
tudinē augeat ꝛ peioꝛ fiat. dz a bn̄ficí-
oꝝ exhibitōe cessare. Octauo de isto
cui bn̄ficiuz impēsuz inutile foret. aut
nociuū sibi fieret. Rn̄. Recōpensatio
bn̄ficij ꝓcipue pēdet ex affectu. ꝛ iō eo
mō dz fieri recōpēsatio. q̄ magis sit vti-
lis. si tn̄ postea ꝑ ei⁹ incuriā in damnū
ipius vertat̄. nō imputat̄ recōpēsanti
Sz q̄d si q̄s iuuit aliū peccādo. tenet̄
ne gratus eē. Rn̄. Tho. Gratitudo re
spicit bn̄ficiū. Ille aūt q̄ alicui auxili-
at̄ ad peccādū nō ꝯfert bn̄ficiū. ſz ma-
gis nocumētū. ꝛ iō nō debet ei grarū
actio nisi forte ꝓpt voluntatē si sit dece
ptus dū credidit adiuuare ad bonū. ꝛ
adiuuit ad peccādū. ſz tūc nō debet̄ re
cōpēsatio tal' vt adiuuet ad peccādū.
q2 h̄ nō eēt recōpēsatio bonū. ſz malū
qd̄ ꝯriat̄ gr̄itudi. Nono an sibi q̄s de-
beat bn̄ficiū ꝓstare. Rn̄. ꝙ respectu sui
nō ē ꝓprie bn̄ficiū ſz methaphorice. in-
q̄ntū videlz ſm ph̄m. v. eth. accipiūt di
uerse ptes hoīs sic diuerse ꝑsone. Vn̄
Miserere aīe tue placēs deo Eccl. xxx
Quarto nōndū ꝙ multi sūt gd⁹ ingr̄i
tudis. Prim⁹ i eo q̄ nō retribuit bn̄fi-

cium acceptū ope aliquali. Secūdus in eo q̄ retribuit bñficio mala. Terti⁹ in eo q̄ dissimulat q̄si nō demonstrās se bñficiū accepisse. vt v̄bo non grates referēs. nec laudās. Quartus in eo q̄ bñficiū vitupat. Quint⁹ in eo q̄ nō recognoscit. siue p obliuionē. siue quocūq; alio mō. Intellige nō q̄dē de obliuiōe q̄ pu enit ex nāli defectu. q̄r illa nō ē pctm̄. q̄r nō subiacet volūtati. s̄z de illa q̄ ex negligētia prouenit. De q̄ Seneca. iij. de bñficijs. Appatet illū nō sepe de reddēdo cogitasse cui obrepsit obliuio. Hic q̄rtus gradus respectu p̄cedētiū ē grauissim⁹. Sext⁹ ē in eo q̄ bñficiū quasi maleficiū reputat. Primi duo opponunt tertio gradui gratitudis supra recitato. medij duo scdō. et vltimi duo p̄mo. Est alius modus ingratitudis impropie dicte q̄n quis bñficiū recipit. et ignorat q̄s dedit. Nō em̄ talis peccat. nec ingratus est si bñficiū nō recōpensat. dūmō sit parat⁹ bñficiū recōpensare si noscat. Est aūt laudabile q̄nq;. vt ille cui dat bñficiū ignoret q̄s prestet. Tum p̄pter inanis glīe vitationē. sicut beat⁹ Nicolaus aurū i domū vicini sui furtim p̄iciens. q̄r vitare voluit hūanū fauorem. Tū etiā q̄r in hoc ipso ampli⁹ beneficiū facit. q̄ cōsulit verecūdie ei⁹ qui bñficiū accipit. Jō Seneca. ij. de bñficijs. Interdū q̄ iuuat fallēdus ē. vt habeat nec a q̄ cepit sciat. Quinto. notādū q̄ ingratitudo aliq̄n est pctm̄ mortale. Vñ. ij. Timoth. iij. Parētibus nō obediētes ingrati scelesti. Est etiā aliq̄n veniale. Nā vt Tho. vbi. s̄. dicit. q. cvij. Ingrat⁹ dicit aliq̄s dupl̄r Vno mō p solā omissionē. puta quia nō recognoscit. vel nō laudat. vl̄ nō retribuit vicem p bñficio accepto: et hoc nō ē semp mortale. q̄r debitū gratitudinis ē. vt. s̄. dictū ē. vt hō etiā liberaliter tribuat ad q̄ nō tenet. et iō si illō pretermittit nō peccat mortaliter. est tñ pctm̄ mortale. q̄r hoc p̄uenit ex negligētia quadā. aut ex aliq̄ dispositōe hōis ad v̄tutē. Pōt tñ p̄tingere q̄ etiā talis ingratitudo sit pctm̄ mortale. vl̄ propter interiorē p̄temptū. vel etiam p̄pter p̄ditionē eius q̄ subtrahit bñficio. quod ex necessitate ei debet. siue simpliciter. siue in aliq̄ necessitatis casu. Alio mō dicit aliq̄s ingrat⁹. q̄r nō solū p̄termittit implere gratitudis debitū. s̄z etiā p̄trariū eius agit. Et h̄ etiā s̄m p̄ditionē eius q̄ agit. q̄nq; ē pctm̄ mortale. q̄nq; veniale. Sciendū tamē q̄ ingratitudo q̄ prouenit ex peccato mortali. habet perfectam ingratitudinis ratiōē. Illa v̄o q̄ prouenit ex peccato veniali impfectā. Nec omnia ab initio illi⁹ materie de gratitudine sunt de mēte Tho. vbi p⁹us.

Capitulum. xj. A

f Eptimo debet q̄libet scire aliq̄ liter suas infirmitates et miserias. q̄r al's supbiret. Vñ Bern. s̄mōe. xxxvij. sup Cant. Nemo absq; sui cognitiōe saluari pōt. de q̄ nimirū mater salut̄ hūilitas orit. et timor dñi q̄ut ipe sicut initiū ē sapie. ita et salutis. nemo dico absq; illa cognitōe saluat. q̄ tñ etatē hz et facultatē cognoscēdi. q̄ p̄pter puulos loquor et p̄pter fatuos quoꝝ alia ē rō. Quid si ignoras deū. poterit ne spes esse salutis. nec h̄ quidē. Nec em̄ eū potes amare quē nescias. aut habere quē nō amaueris Nouer̄ p inde re vt deū timeas. noueris ipm̄ vt eq̄ eū diligas. In altero initiar̄ ad sapiaz. i altero p̄sūmar̄. q̄r timū sapie tior dñi. e plenitudo legis et charitat̄. Tā h̄ vtraq; igrātia cauēda ē tibi q̄ sine timore et amore dei salu⁹ eē nō potes. Et quēadmodū ex noticia tui veniet i te timor dei. ex dei noticia. atq; dei iridē amor. sic ecōtrario de ignorātia tui supbia. et h̄ dei igrātia despera-

tio. tui q̃ ignorãtia τ dei maxie fugiē-
B da est. hec Bern. Ad cognoscendū
aūt se notāda sunt tria pncipalit̄. Pri
mo quanti sint defect⁹ nr̄i. Scdo cur
tā difficile sit hūiliare se. Tertio quō
sub omnibus nos debemus hūiliare
Circa ad pmū notāda sunt tria. Pri
mo de antecedētib⁹ pcti actualis ma-
liciā. Scdo de ipo pctō. Tertio de cō
sequētib⁹ malicijs. De pmo aduerte
q̧ primū nostrū fundamētū ē nihilei
tas τ vanitas ex ex pte nostra. q2 sicut
corp⁹ nr̄m habet patrē τ matrē. Sicr
aia silr̄ter patrē τ matrē q̄dāmō habet
In aia em̄ duo sunt. videlz ea q̄ sunt
bona τ pfectiōis. τ illa a solo deo pr̄e
em anauerūt. Et ea q̄ sunt impfectōis
τ illa a mr̄e nostra q̄ est nihileitas p-
ueniūt. De vtroq; dr̄ Joh. p̄. Oīa p
ipm facta sunt τ sine ipso factū est ni-
hil. Primū ē dei. nō nr̄i. nisi inq̄ntū
deus. dedit. fm illud Jacobi. p̄. Oīe
datū optimū τ oē donū pfectū desur
sum est descēdens a pr̄e luminū. volū
tarie em̄ genuit nos vbo. veritatis vt
simus initiū aliqd creature eius. Vn̄
Gal̄. paris. li. suo de aīa. Et magr̄ li.
de causis. τ Abb. sup eodē. pbant. imo
demōstrāt q̧ cū de⁹ sit solū vn⁹ τ vni-
cus fons essendi bonitatis sciētie. po
tētie. τ similiū pfectionū. idcirco nul-
libi. alias iuenit̄ in q̄cūq; creatura eē
bonū. virtus. sciētia τ talia hmōi nisi
a pmo fonte habeat. Vnde dicit sal-
uator. Nemo bonus nisi solus deus.
Vnde creature oēs sunt solū cānalia
quedā p q̄ ad nos fluunt diuia bona.
Exemplū de vnico fonte mūdi existē
te. nullus tūc aquā hr̄et nisi d̄ isto fon
te. Aliud exēpluz est de solo q̄ ē fons
lumis. Aer igit̄ nō illumiat. ß lumen
defert. Aliud exēplū de vnico diuite.
oibus ceñtib⁹ miser̄. ptūc nullus di
uitias hr̄et. τ nisi ab eo q̄ p nūcios do
na dirigeret. Vn̄ apl̄s. j. Timoth. p̄.

Regi seculoꝝ imortali inuisibili soli
deo honor gloria. Exēplū silr̄ter d̄ vni
co sapiēte potes applicare. Secūduz
videlicet nihil est pcise nostrū cū omi-
bus impfectiōib⁹ nihilū seq̄ntib⁹. Et
est fm Tho. primū est fundamentuz
oīm nostraꝝ opationū inquātuz sunt
impfecte τ deficiētes. τ mōstruose. vt
pbat dn̄s Abb. i li. suo d̄ causis. Hoc
Ps. vidit cū ait. Ego aūt tāq; nihilū
añ te. verūtamē vniuersa vanitas ois
hō viuēs. Hoc expt⁹ ē sapiētissim⁹
Salomon. cui⁹ primū verbū libri Ec
clesiastes est illud. Vanitas vanitatū
τ oīa vanitas. supple. sunt. ecce mat er
Sed q̄d d̄ bonis a deo senserint pclu
in vlti. vbo eiusdē libri. Finē loq̄ndi
oēs parit̄ audiam⁹. Deū time. τ man
data eib obserua. hoc ē ois hō. cuncta
q̄ fiunt. adducet in iudiciū p oīi erra
to siue bonū siue sit malū. Vbi no C
tandū. q̧ vbicūq; nos inspicim⁹. tunc
repimus nos nihil esse. In nobis em̄
q̄nq; psiderare possum⁹ videlz fieri. eē
cogitare. velle. τ opari. cū pficere. q̄rū
nullū ē ex nob inq̄ntuz aliq̄d boni ibi
est. ß inq̄ntū defectuosi ibi aliq̄d ē De
fieri ptz pmo Ro. viij. Vanitati crea-
tura subiecta est. Vn̄ creare diffinit̄ g
aliq̄d de nihilo facē. De scdo videlicet
eē. Gal̄. vj. Qui se existimat aliq̄d eē
cū nihil sit. ipse se ducit. Et fm Greg.
Ois creatura in q̄libet instāti in nihilū
decideret nisi māu dei sbsisteret Esa.
xl. Oēs gētes q̄si nō sint sic sūt corā
deo. τ q̄si nihilū τ inane reputate sunt
ei. De tertio videlz cogitare. ij. Cor. iij.
Nō sum⁹ sufficiētes cogitare aliq̄d a
nob q̄si ex nob. De q̄rto τ q̄nto. s. velle
τ pficere Phil. ij. De⁹ opat̄ i nob velle
τ pficere Esa. xxvj. Oīa em̄ opa nr̄a
opatus es dn̄e. Et si velle habem⁹ tn̄
Rom. vij. dr̄. Velle adiacet m̄. pficere
aūt bonū nō iuenio. De facere patet
Job. xv. Sine me nihil potestis face.

Ex quo ptz p̄mo. q̄ p nihilo nři saluamur. Ps. lv. Pro nihilo saluos facies illos. Nec desperare debem⁹. q̄z .ij. Corinth. iij. fiduciã talē hēm⁹ p xp̄m ad deū nō q̄ sufficiētes sim⁹ cogitare aliq̄d a nob q̄si ex nob. ſʒ sufficiētia nřa ex deo ē. Et plena ē scp̄tura q̄ i do spem ponam⁹. Unde Osee. xiij. Perditio tua israel ex te. tantūmodo in me auxiliū tuū. Ad idem xp̄s Joh. xv. Ego sum vitis vera. ⁊ pater me⁹ agricola ē Et post pauca Uos palmites. q̄ manet i me ⁊ ego i eo. hic fert fructū multū. q̄z sine me nihil potest᷑ facere. Si q̄s in me nō māserit. mitteř foras sicͭ palmes ⁊ arescet. Hec duo videlicet cognitio sui ⁊ dei sunt cause vere deuotionis s̄m Tho. Iterū vere hūilitatis hec quicūq̄ frequēter cogitaret de nihilo nři oīa vicia facilit᷑ vitaret. Quid eñ superbiret q̄ nihil hʒ nisi nihil: quid auare cuperet cui⁹ oīa bona sunt dei: quid voluptati opām daret q̄ se p pct̄ā in nihilū rēdere crederet: Scd̄m Augusti. Quādo irasceř qui deū iuste p̄mittere oīa credit. ⁊ se reūʒ cognoscit q̄d deniq̄ torpebit q̄ se oib⁹ bonis priuatū credit: Sed notandū ē valde. q̄ modicū p̄ficit talia solo intellectu cognoscere. videlicet impfectiōes ⁊ mala nřa nisi etiā voluntatē moueam⁹ ad ꝯtemptū nostri. ⁊ ad deū p gr̄a ⁊ adiutorio recurram⁹ cum gemitu. ⁊ ad humiliationis signa ⁊ opa operā dem⁹.

D Scd̄o hūiliari ⁊ scire debem⁹. q̄ totaliř in pct̄ō originali in vtero mři fuimus ⁊ nati. Est aūt pct̄m originale carentia originalis iusticie cū debito habendi eā vel equalens. videlicet gr̄aʒ. Quo pct̄ō originali sic inficimur. Naʒ Adam ⁊ Eua in paradiso positi a deo receperūt donuʒ originalis iusticie p se ⁊ suis posteris iure hereditario sub tali pacto. vt si obediētes deo eēnt in suis mādatis etiā posteri idem donū haberēt. si nō. tūc ipsi ⁊ heredes dono originalis iusticie p̄uati eēnt ppetuo. nisi dei fili⁹ recuparet. q̄z iusticia originali p̄mi parētes. ⁊ nos fuissem⁹ immunes a culpa. v̄tutib⁹ decorati. deo lete seruiētes. sine fame ⁊ siti. ⁊ bruta nob obedissent. nihil nob nocuissent. ⁊ tandem sine mort᷑ pena i celū trāslati fuissemus. Sed hoc donū ipi pdiderūt ꝓpter peccatū. ⁊ nos eoꝝ filij nati eodeʒ dono caremus. Et ideo s̄m apostolū Omēs nascimur filij ire ⁊ miserie. ⁊ sic aiamur nōdū nati. Tertio hūiliari debemus ꝓpř fomitē ꝯtractū p originale pct̄m. q̄ fomes est q̄dam adhuc relicta infectio oīa mēbra corpis ⁊ aīe inclinans ad vicia ⁊ a virtutibus retrahens. nō tñ est fomes iste pct̄m. q̄z originale pct̄m p baptismū sacr̄m christi passionē coopante deletū est. ſʒ est q̄dam debilitas relicta in hoīe. bonitie etiā iā sanato. Sicut relique febris febre cessante manēt in artubus ab expedito motu retrahētes. ⁊ in inerciā quandā inclinātes corp⁹ sanatū. Hoc xp̄s i parabola tāgit Luc. x. vbi dicit. Hō quidā descēdebat ab hierusalē in hiericho. id ē. de p̄adiso i terrā lumentoꝝ. q̄ incidit i latrones. id ē. suasu demonū. q̄ spoliauerūt eū. supple. gr̄atuitis videlʒ iusticia originali. q̄ q̄ttuor anie potētias p̄fecit. voluntatē iusticia. intellectū prudentia. irascibilē fortitudo. ⁊ cōcupiscibilē tpantia. ⁊ plagis iposuis. suple. naturalib⁹ bonis vulnerat᷑ abierunt semiuiuo relicto. Ubi s̄m Bedā. ⁊ Tho. j. ij. q. lxxxv. q̄ttuor p̄ncipalia vulnera q̄libet aīa in originali peccato mō cōtrahit. scʒ maliciā i voluntate. ignorantiā in intellectu. infirmitatē in irascibili. ⁊ intēperantiā in cōcupiscibili. Per iusticiā eñ originalem p̄fecte ratio inferiores anīe vires cōtinebat. ⁊ ipsa ratio a deo perficiebatur ei subiecta. Hec sūt originalis

iusticia subtracta ē ꝑ pctm̄ ꝓmi hoīs
ꝓmo sibi. deinde oībꝰ Ade filijs. ⁊ iō
oēs vires aīe manent qͦdāmmō ꝓprio
ordie destitute. q̄ ordinanť nālīter ad
ꝟtutes ꝑfatas et ad alias. ipa aūt desti
E tutio nāe vulneratio dicit. De scdo
videlʒ de ipo pctō in se ⁊ in ꝓpinqͥs ef-
fectibꝰ sciēdū ē. ꝙ peccare vl' pctm̄ hēc
est de se malū ⁊ turpe. ⁊ iō a rōe recta
nullo mō eligibile. Velle em̄ peccare
ſm̄ ꝟnť. Cur deꝰ bō. est infinite fugi
bile cuilibet creature rōnali. ꝗ ad hūc
sensū. q₂ infinitū malū ꝓ q̄ntiscunqꝫ
bonis ꝯndis vel malis effugiēdis nū-
q̄ꝫ dꝫ eligi. vel acceptari. nec rōnabiliť
pōt fieri vl' cōmitti. Tā immēsa aūt fu
gibilitas pcti surgit ex eo. tū q₂ malū
de se. tū ex immēsa inhonorabilitate
dei inť ōibus rebꝰ honorādi. tū etiā
ex indispēsabili debito nr̄o ⁊ obligati-
one ad eiꝰ honorē. Pctm̄ siq̄dē est di
inhonoratio. ⁊ respectu tal' infinite fu
gibilitat' oīa pctā sūt eq̄ fugibilia nō
tū ōnia pctā sunt eque mala seu gra-
uia, q₂ mortale ē grauiꝰ veniali. Mali
cia em̄ pcti attēdiť penes habitū itēsi-
orē volūtatis ⁊ ɔtēptus. delectationē-
q₃ vl' difficultatē ⁊ laborē quē habemꝰ
in opibꝰ qbꝰ deꝰ inhonorať. q₂ ſm̄ hec
spoliamur donis, affligimur penis. et
in nālibꝰ vulneramur ⁊ ledimur. Se-
cūdo malicia pcti pꝫ ex eo ꝙ illud deꝰ
sapiētissimꝰ maxie odit. imo nec dia-
bolū nec pctōrem odit nisi ꝓpť pctm̄.
Vn̄ Sap. j. Nihil odisti eoꝝ q̄ fecisti.
Et qͦd ampliꝰ ē deꝰ nullū tā bonū hꝫ a-
micū qui si peccet efficiť sibi ad mortē
inimicꝰ. vt pꝫ de anglis peccātibꝰ q̄ in
nālibꝰ erāt pulcerrīa ꝑs mūdi. ⁊ in Pe
tro eū negante. ⁊ qͦd maximū videť. vt
pctm̄ occideret deꝰ filiū suū voluit oc-
cidi. Esa. liij. Propť scelꝰ ppl'i mei e-
go ꝑcussi eū. Deū igiť pctm̄ q̄si iratuꝫ
ɔstituit ⁊ furibundū. ſm̄ illō ps. Dn̄e
ne in furore tuo arguas me. Tertiō pꝫ
pcti malicia in eo ꝙ nihil pōt nocere
homini nisi pctm̄. ſm̄ illō qͦd canit ec-
clesia. Nl'la nocebit aduersitas si nul
la dn̄etur iniqtas. Rō. viij. Scimꝰ q̄m
diligētibꝰ deū oīa cooperanť in bonū
Diabolus em̄ si nō peccamꝰ tentādo
nos. ſm̄ Bern̄. coronas eternas fabri-
cat. hō inimicꝰ ꝑsequēdo nos purgat F
⁊ aduersa cūcta ꝟtutibꝰ roborat. De
tertio videlʒ de nocumētis ⁊ effectibꝰ
pcti. nōndū. ꝙ. xij. mala infert. q̄ mala
deus ex mag̃ bonitate ⁊ charitate erga
nos ordīauit. vt visis tot malis ad eū
redeamꝰ. Exēpli grā Iste pr̄ maxime
conuinceret filiū diligere. q̄ ꝓcuraret
vt ab eo fugientē filiū nullꝰ bn̄ ꝗ male
tractaret ad finē illū. vt ad patrē redi-
ret. Primū malū ē ꝙ aīa ꝑus pulcer-
rima oīm creaturaꝝ infra angelū ma-
culas tot ꝑ pctm̄ ɔtrahit. q̄t pctā ɔmit
tit. vt declarať ſm̄ Tho. j. ij. q. lxxxvj.
Sic. n. i corpalibꝰ macula dr̄ q̄n aliqͦd
corpꝰ nitidū vel pulcrū ꝑdit nitorē ex
ɔtactu alterꝰ corpis, sic vestis. aurū. ar
gentū ⁊ sil'ia. Sic i spūalibꝰ etiā fit ma-
cula, q₂ aīa duplicē nitorē hꝫ. Vnū ex
refulgētia lumis nālis rōnis ꝑ quā di
rigiť in suis actibꝰ. Aliū ex refulgētia
diuini lumis. s. sapie ⁊ grē ꝑ quā hō ꝑ-
ficiť ad bn̄ ⁊ decēter agēdū. Est aūt q̄dā
cōtactꝰ inherere aliqͥbꝰ rebꝰ ꝑ amorem
Cū igiť hō peccat inheret aliqͥbꝰ rebꝰ
ɔtra lumē rōis ⁊ diuine legis. vn̄ ipm̄
detrimētū nitoris ex tali cōtactu ꝓue-
niēs macl'a aīe methaphorice dr̄. Vn̄
Eccl. xlvij. de Salomone dr̄. Dedisti
maculā in gloria tua. Et Ephe. v. Vi
ri diligite vxores vr̄as. sic xp̄s dilexit
ecclesiā ⁊ semetipm̄ tradidit ꝓ ea. vt il
lam sāctificaret mūdās eā lauacro aq̄
in verbo vite. vt exhiberet sibi gl'iosam
ecclesiā nō habētē maculā neqꝫ rugā.
Sūt aūt triplices macule pctā cōco-
mitātes ⁊ q̄libet illaꝝ multiplex. Pria
macula est priuatio nitoris aīe. Scdā

dispositionis relicte p peccata. Tertis
G vo ē ꝯsuetudo peccādi idicta Scōm
malū pcti ē qd tollit vitā aie. s. deum ꝛ
grām, ꝛ denudat vestib⁹ vtutū īfusaꝝ.
scꝫ septez donis spūssci. trib⁹ vtutib⁹
theologic ꝛ ifusis cardinalib⁹ ꝛ mora
lib⁹. characteres aie vacuos facit ꝛ vtu
tū acqsitaꝝ hitus palliat. Vñ Apoc.
.xvj. Btūs q̄ custodit vestimēta sua ne
nud⁹ābulet. Mat. xxij. de veste nupti
ali ibidē. Terti⁹ effect⁹ pcti ē q reatuz
qs icurrit. i. obligatōz ad penā. vna ē
cōntialit pctm̄ sequēs videlꝫ remorsus
ꝯsciē hvl'i morte ꝛ postea. De q Aug.
.j. ꝯfes. Jussisti dñe ꝛ ita factū ē vt pena
sit sibi ois anim⁹ inordinat⁹. Et iteꝝ.
Verte ꝛ reuerte oia in lat⁹ ꝛ in tergū ꝛ
oia inqetudo. tu sol⁹ reqes. Alia pena
est aut etna in inferno. aut purgatorij
pena acerbissima. aut hic peniteēs vi
ta p opa dura. Et sic sunt q̄druplices
pene ꝛ carceres in qb⁹ pctm̄ punit vi
delꝫ ꝯscia. mūd⁹. ifern⁹. ꝛ purgatoriū.
Nā sm phm. culpe reordināt p penas
Quart⁹ effect⁹ ē q pctā minuūt incli
natione ad vtutes. ꝛ pmptificāt ad vi
cia silia ꝛ alia. Et q̄tuor vulnera aie p
originale pctm̄ ꝯtracta āpliat. ꝛ dila
tat actuale pctm̄. inqꝫ videlꝫ rō per
pctm̄ hebetat. pcipue i agēdis. ꝛ volū
tas idurat ad bonū. ꝛ difficultas bene
agēdi accrescit q ad irascibilē. ꝛ ꝯcupi
scētia magis exardescit i cōcupiscibili
Vñ sm Greg. pctm̄ qd p pniam nō
diluit. mox suo pōdere i aliud trahit.
Exēplū i David q visu pmo peccauit
scdo volūtate. tertio ope adulteriū p
petrauit. q̄rto homicidiū ꝯmittēdo. ꝛ
post illō diuersis modis palliādo. ij.
Reg. xj. Silr de frib⁹ Joseph. Gen.
.xxxvij. Sic. n. auis alis aggrauat p
lapidē vel aliud ꝯtinue ad ima descen
dit ꝛ debilitat. sic ꝛ aia pctō grauata.
Quint⁹ effect⁹ pcti ē q alis dimissa re
dire facit taliter q ꝓpter ingtitudinez
sp sequēs pctm̄ grauī⁹ ē vt pꝫ Math.
.xviij. in seruo cui debitū dimissuz re
uocatū ē. Nō itelligas q eadē nūero
pctā redeāt ꝫ specie vt dictū ē. Sext⁹ H
effect⁹ ē q facit seruū diaboli cui⁹ mā
cipium ē qlibꝫ pctm̄. Vñ Joh. viij.
Ois q facit pctm̄ seruus ē pcti. Et sic
tollit libertatē q filij dei sum⁹. sm illō
Joh. j. Dedit eis ptātē filios dei fieri.
Nā sm vba xpi Joh. viij. Cū fili⁹ nos
libauerit. i. libertauit vere liberi sum⁹
q sm aplm empti sum⁹ pcio magno
Et. ij. Pet. ij. A q qs supatus ē. eius
seruus ē. ꝫ a demone vincimur p pctm̄
igit ꝛc. Septim⁹ effect⁹. ē q pctm̄ faci
enti maxima gaudia aufert ꝛ pmia. vi
delicet celū ꝛ btitudinē angeloꝝ ꝛ san
ctoꝝ societatē. ꝛ silia. Vñ Mat. xxv.
Venite bndicti pris mei possidete patū
vob regnū a ꝯstitutiōe mūdi. Et ecō
uerso Discedite a me maledicti i ignē
eternū. q patus ē diaboloꝛ angel' ei⁹.
quare. q dimiserūt bona facere. vt pꝫ
ibidē. qd ergo de malefaciētibus erit.
Octauus effect⁹ p pctm̄ meritū ꝛ au I
gmentū futuroꝝ bonoꝝ minuit. q in
eo q venialiter vl' mortaliter peccam⁹
nihil meremur. ꝫ demeremur penas.
Non⁹ effect⁹ q nocet corpi. q ꝓpt pctā
multi corpaliter infirmant. j. Cor. xj.
Jō int vos multi infirmi ꝛ imbecilles
ꝛ dormiūt multi. q scꝫ irreuerēter cōi
cabant. Et Joh. v. de infirmo triginta
octo annos iacēti. ꝛ circa piscinā cura
to. Ecce san⁹ fact⁹ es iam noli peccare
ne aliqd tibi deteri⁹ ꝯtingat. videlꝫ in
signū q infirmus fact⁹ fuit ꝓpt pctm̄.
Vñ ex. de peni. ꝛ remissi. di. Districte
pcipimus medicis corpoꝝ vt cū eos
ad infirmos vocari cōtigerit. ipsos an
oia moneāt ꝛ iducāt vt medicos adūo
cēt aiaꝝ. vt postq fuerit ifirmo de spi
rituali salute pnisū ad corpis medicie
remediū salubri⁹ pcedat. vt cā cessāte
cesset effect⁹. Vbi dic glo. Hosti. Ex

quo dicit ꝑcipim⁹. necessitatē īportat
trāsgressor peccat mortalit̄. Decim⁹
est. q̄ ecclīa suffragijs spoliat q̄ face-
ret interim q̄ peccat. ꝛ aīas similiter ꝛ
peccantē p̄uat bono ope. Dēs em̄ aīe
hic ꝛ in purgatorio cū ps. orare debēt
dicēte. Participē me fac deus oīm ti-
mentiū te ꝛ custodientiū mādata tua.
Undecim⁹. peccatū bestijs assimilat
q2 ps. hō cū i honore eēt nō intellexit
cōpatus ē iumētis insipiētib⁹ ꝛc. Pec
cator em̄ rōne nō recte vtitur discrete
bonū eligēdo. ad terrā inclinat terre-
na amādo. ad celū nō erigit diuina ꝯte-
plādo. ipetu ire fert ꝛ carnali ꝯcupia.
Duodecim⁹ aīam quā deus creauit ꝛ
donauit pulcerrimē ꝛ sanissimaꝫ fecit
atq̄ post angelū oīm creaturarū pfe-
ctissimā pcīm deturbat. infirmat. ꝛ in
piculosissimo statu oīquaqꝫ poīt. Vn̄
aīa peccatrix depingit ꝛ imaginari pōt
velut ꝟgo vel femīa q̄ eēt inflata p su
pbiā. vulnerata p auariciā hydropi-
ca p luxuriā. fetida p gulā. febricitans
p irā. intoxicata p inuidiā. oībus mē-
bris ꝯfracta p accidiā. hec ceca est per
ignorātiā. surda p indeuotionē. muta
p recte locutōis carētiā. nuda p ꝟtutū
carētiā. H̄ sedet sup vacuo ꝛ nihilo. in
cu⁹ dorso fert corp⁹ qd̄ corrūpit ꝛ eā
aggrauat. sub ei⁹ pedib⁹ infern⁹ i quē
pōt cadere. quā circūdāt hostes innu
merabiles. intus vicia ꝛ ꝯcupia. ext̄ de-
monia. ꝛ circūquaqꝫ mūdus. Que vi
dēs apl's ad Ro. vij. exclamauit dicēs
Infelix ego hō q̄s me libabit d̄ corpe
mortis hui⁹? gr̄a dei p Jesuꝫ xp̄m dn̄m
R nr̄m. Quo ad secundū. cur tā diffi-
cile sit ad hūilitatē puenire. cū tā tota
nr̄a aīa i illud inclinare videat. De q̄
Denturinus tracta. de hūilitate. tres
causas assignat. Prio illud ꝯtingit ex
p̄tia arduitate. q2 ꝟtus quāto ē ma-
gis ardua ꝛ pfecta. tāto ceterꝫ parib⁹
est inaccessibilior nr̄is viribus. ꝛ tāto

oportet eū maiori conatu assurgere
ad eā. Scd̄o ex forti ipulsu ꝛ mlt̄a ap
petibilitate sui ꝯiū vehemēt ꝯradicata
in nā rōnali. q̄ nō ē plena ꝟ vacua deo
ꝛ p ꝯñs ē inflata ꝛ plena vētosa estima
tione suppsitus. Altitudo em̄ ptātis ꝛ
ꝑsidētie ꝛ singularis ꝑcellētie ꝛ nulli
subesse nullisqꝫ legib⁹ coartari. ꝫ i oī
bus ꝓpriā volūtatē seq̄. hec se exhibēt
mēti tali vt qdā diuinū eē ꝛ posse ꝛ vt
q̄dā q̄si glīa dei. ꝛ id ē difficillimū ra-
dices supbie i tali medullit⁹ inhībitas
a se eradicare. Tertio ex eo q̄ cōtēpt⁹
sui ꝑfert q̄ndā imaginē ieffabil' mortꝫ
annihilatiōis ꝛ ānullatiōis. ꝛ id gran
dē sui ꝯtēptū horret hō sic̄ sui ānihila
tione. Tm̄ em̄ se sentit hō esse ꝛ viuē in
cordib⁹ aliorū q̄ntū sentit se appciari
ab eis. ꝛ similiter tm̄ se sentit hō viuē sibi
quātū sibi occurrit vt glīosus ꝛ vt res
magꝫ alicu⁹ valorꝫ. Quātū aūt hmōi
appciatio ꝛ fama tollit aut minuit ꝛ a
q̄t cordib⁹. tātū ꝛ a tot cordib⁹ sentit se
hō mori ꝛ ānihilari. Cōtēptus etiā ad
dit vltra h̄ ꝯsensuꝫ ꝯculcatiōis ꝛ deie-
ctionis ꝛ tāqꝫ abominabil'. ꝛ h̄ est q̄dā
modo pei⁹ eē q̄ nihil. Hec ē eā tante
difficultatꝫ ad tolerādū vl' amādū grā-
dē ꝯtēptū sui vel infamiā. ꝛ id pfecta
humiliatio ē summū gen⁹ martyrij. ꝛ
holocaustū apd̄ deū. Quo ad tertiū R
dubitat. q̄t mōis hō veracit se possit
reputare oīb⁹ hoīb⁹ iferiorē ꝛ viliorē.
Rñ. ibidē q̄ q̄ntupl'r. Prio cōpando
id qd̄ ē tibi ꝓpriū ad alia ꝑm q̄ sunt
opa dei. Tibi em̄ ꝓpriū ē eē de nihilo
ꝛ tēdere i nihilū q̄ntū in te ē. ꝛ ea sunt
tibi ꝓpria. d̄ qb⁹ dictū ē circa ꝑncipiū
hui⁹ ca. Ea em̄ q̄ hūt rōnē entis ꝛ boni
sunt a deo ꝛ ab ipo deo pticipātia. Si
ergo h̄ mō cōpas te illis iuenies te in
infinitū viliorē illis. Hanc viā docet
Anshel. Secundā viaꝫ ponit beatus
Aug. sup illo Phil. ij. Supiores in-
uicē arbitrātes. dic. Nō hoc debem⁹

estimare vt estimare fingamus. ꝫ vere
estimem⁹ posse aliq̃d occultũ eẽ i alio
quo nobis supioꝛ sit. ꝛ si bonũ nr̃m q̃
ĩpo videmur supioꝛes nõ sit occultũ.
Dic̃ eñ Amb. li. de ṽginitate. Nõ q̃-
dam plerũq; habẽt multa bona exte-
rioꝛa ꝫ intus minoꝛa. Quidã ṽo hñt
pauca exteri⁹ ꝫ hñt multa occulta in
terius. q̃ ꝓualẽt oibus illis. vtpote ali
quis ↄiugat⁹ hꝫ habitũ martirij ꝛ ṽtu
tẽ sufficiẽtẽ ad sufferãduꝫ martyriũ q̃
aliq̃ñ ṽgo aliq̃ nõ hꝫ. aut nõ tm̃ quãtũ
ali⁹. Jõ Greg. sup illud Job. Si sim-
plex fuero h̃ ip̃m ignoꝛabit aĩa mea.
dicit. Sẽp min⁹ dꝫ hõ estimare dona
sua q̃ dona alteri⁹ Tertio fit h̃ p forte
affectũ ꝛ gustũ suoꝝ defectuũ. Sic eñ
patiẽs doloꝛẽ dentiũ estimat se ꝑ aliis
pati. nõ q̃ p rõnẽ videat doloꝛẽ suũ
eẽ maioꝛẽ. ꝫ q̃ꝛ intimi⁹ ꝛ forti⁹ doloꝛẽ
suũ sentit q̃ alioꝝ. Sic etiã in ꝓposito
debet eẽ h̃ mõ. Paulus doctoꝛ gẽtiũ
ꝛ vas electiõis. i. Timoth. i. dic̃. se pri
mũ ꝛ maximũ oim̃ pctõꝛuꝫ. Quarto
põt fieri cõpando illud q̃d tu reddis
deo respectu grãꝝ q̃s deus tibi fecit
ad illud q̃d alr̃ reddit respectu coꝝ q̃ a
deo recepit. aut ad illud q̃ redderet si
tanta et talia sic̃ ipse a deo recepisset.
Hoc mõ btũs Frãcisc⁹ dicebat se ma
ximũ pctõꝝ oim̃. q̃ꝛ estimabat nõ esse
ribaldũ q̃ ñ eẽt g̃tioꝛ dõ si tãta bñficia
grãꝝ a deo accepisset sic̃ ip̃e acceperat
Quĩto mõ fit ex ↄsideratiõe diuinoꝝ
iudicioꝛuꝫ. ꝛ nr̃e variabilitatis. q̃ꝛ ẽm
Greg. xxv. moral. sup illõ Job. xxxiij
Cõteret mltos ꝛ innumerabiles ꝛ ali
os stare faciet ꝓ eis. dicit. Sepe ↄtin-
git vt q̃ videntur stare hũano iudicio iã
in cõspectu diui iudicij iaceãt ꝛ q̃ hic
corã hoib⁹ iacẽt iã i ↄspectu diuini iu
dicij stent. Et exẽplificat d̃ Juda ꝛ ei⁹
apostulatu. ꝛ de latrone i cruce. Et ad
ducit illud Apoc. iij. Tene q̃d habes
vt nemo accipiet coꝛonã tuã. Et illud
.j. Coꝝ. x. Qui se estimat stare videat
ne cadat. Et q̃ forsitan illi q̃o despici-
m⁹ tarde possũt incipere. ꝛ vitã nostrã
feruẽtioꝛibus studijs ꝑire. vt ibi etiã
tangit.

Capitulum. iij.

S Ecundũ principale de ignorã-
tia declarandũ fuit. q̃ñ ignorã-
tia sit pctm̃. q̃ñ excusat a pctõ
ꝛ q̃ñ nõ. Pro intellectu hui⁹ notanduꝫ ẽm Tho. ꝛ Duran. in. ij. dis. xxij. A
ꝛ Tho. j. ij. q. lxxvj. ꝛ ẽm alios tã theo
logos q̃ iuristas ac phos. q̃ q̃ntuplex
est ignorãtia. Prima est ignorãtia ele
ctionis. ꝛ hec q̃dãmodo affectũ pecca
ti ↄseq̃r. vt q̃ñ ex ↄcupiscẽtia pcti quã
voluntas nõ reprimit absoꝛbet iudiciũ
rõnis in pticulari opabili ẽm q̃ dicit̃
.vj. Ethi. q̃ delectatio corrũpit existi-
mationẽ prudẽtis. ꝛ ẽm hãc ĩgrantiã
ois malus seu peccãs dicit̃ ignorans
Scda dicit̃ ignorantia cõcomitãs. et
hec se hꝫ ad actuꝫ cõcomitatiue. vt q̃ñ
q̃s ignorãs aliq̃d facit ꝛ nihilominus
faceret si nõ ĩgraret. ꝛ hec se hꝫ p acci-
dens ad actũ. iõ nec excusat pcm̃. nec
alleuiat nec aggrauat. Signũ autẽ q̃
q̃o talẽ ignorantiã habuerit ẽ. cuꝫ q̃s
nõ penitet vel dolet postq̃ actũ ꝑfecit
aliquẽ. vt si q̃s inueniret floꝛ. quẽ pu
taret suũ fuisse q̃ nõ fuit su⁹ ꝛ refuaret
eum ꝛ nihilominꝰ fuaret eũ etiã si nõ
putaret eũ suũ fuisse. Silr̃ si aliq̃s cre
dens accedere ad vnã mulierẽ. accede
ret ad alterã ad quã tñ accederet si eã
nõ ĩgrasset. Tertia ẽ ĩgrãtia inincibi B
lis. videlicet coꝝ q̃ nõ põt q̃o scire ꝛ q̃
studio vinci nõ põt. talis ẽ i oib⁹ q̃ nõ
hñt vti rõne ad tp̃s. vel sp̃. vt i pueris
minoꝛẽnib⁹. maniacis. demoniacis.
ebrijs ꝛ q̃ ĩgrant̃ priuãt̃ rõe ex comesti
one cicute vl̃ iusq̃ani. ĩgrãtia igit̃ inin-
cibilis. si ẽm se ꝛ ẽm suã cãm fuerit in-
uincibilis. excusat ĩ toto. ptꝫ q̃ꝛ nõ est
voluntaria aliq̃ mõ. ꝛ iõ nõ ẽ nec fuit

fm ptātē alicuiꝰ eā repellere. vt in pue
ris minorēnibꝰ. Sꝫ qd de hñtibꝰ ignorā
tiā iuincibilē. q2 i pte auferꝫ vsū rōnis
Rñ. q i talibꝰ excusat in tāto vt i pue-
ris q̄ fm ptē sūt dolicapaces ꝛ pcepti
diui. ꝛ i furiosis hñtibꝰ lucida intual-
la. Et dī notant. si fm se ꝛ fm suā cām
fuerit iuincibilis. ꝓpt ebriū ex ebrieta
te peccātē cuiꝰ ignorātia iuincibilis ē
fm se. q2 tūc nō pōt iudicare qd agen
dū sit vl nō agēdū. tñ nō ē iuincibilis
fm suā cāꝫ q2 potuit se nō iebriare et
ita nō ignorare. E iō nō ē oino excusa
tus a toto fm Tho. ꝛ multos. ꝫ a tāto
si inebrietate aliū occidit vel simile fa
cit. Si aūt qs icidit in ignorantiā iuinci-
bilē. puta i puatione vsus rōnis p op'
licitū. vt si p vigilias ꝛ abstinētias ali
quis insanus factus ē vl ex debilitate
cōplexiōis vel ex sumptione cibi quē
nō tenebatur scire puatiuū vsu rōnis
tūc iterū excusat a toto. Si etiā qs in-
cidit ignorantiaꝫ iuincibilē p opus p qd
venialit peccauit. etiā excusat a toto.
vt si feruor l excessus pctm veniale fu-
it in vigilando. abstinēdo. ꝛ in hmōi.
Si aūt qs incidit in ignorantiā inuinci-
bilē ex culpa sua mortali. adhuc excu
sat fm multos a toto si saltē nullū hꝫ
vsum rōnis qn actū facit. q̄ alias esset
pctm. puta si occidit. Et h opinio ē p-
babilior ꝛ vior. Aug. ꝛ Amb. ꝛ Ray.
eē videt. Vibus tñ talibꝰ si liberati fu
erint ē pnia iponēda ꝫ levior q̄ si sa-
ni talia cōmisissent. vt pꝫ. xv. q. j. si qs
Et h fit ad cautelā. ꝛ ne disciplina ec-
clesie deserat. Cui ꝯsonat phs. ij. eth.
vbi dīc q ebrius meret duplices ma-
ledictōnes. Et. iiij. politic. iubet tales
ebrios plus alijs puniri. nō q pctm sit
grauiꝰ ꝫ q2 talia fiūt freqntiꝰ ꝛ pnius
Tho. excipe videt ebriūꝫ vbi ꝫ. j. ij. q.
lxxvj. Et forte sic ð ebrio dictū ē q̄ ad
culpā. sile eēt de isto qui ex culpa sua
grauī efficeret demoniacus, vel furi-
bundus. vt fit interdū p maledictōes
ꝛ iras. q tales in isania aliq̄d faciētes
alias illicitū nō in toto. ꝫ excusarent
in tāto. Dīc Tho. j. ij. q. lxxvj. ar. iij. Si
eēt talis ignorantia q̄ totalit excluderet
vsum rōnis oino a pctō excusaret. sic
pꝫ in furiosis ꝛ amētibꝰ. hec ibi. Per
talē etiaꝫ ignorātiā iuincibilē excusat
fm Vlricū iste q̄ in aliq̄ agēdo dubio
magis piros ꝯsuluit. de q̄ nullā auto-
ritatē expssam habet vtrū ita sit vl nō
dūmō formet sibi bonā ꝯsciaꝫ postq̄
magis piros ꝯsulerit. ꝛ si res alit se hꝫ
q̄ ipse sentit excusat. q2 fecit qd potu-
it. deꝰ aūt nihil impossibile reqrit ab
hoie. Dicit etiā Guil' sup Ray. q i hā
bētibꝰ vsuꝫ rōnis q̄ ad ea sine qbꝰ nō
eē salus. nulla ē ignorātia inuincibil' sim
plicit ꝛ oino. q2 si nō inueniret hoiem
a q̄ doceret vnctio doceret eū. nisi sta-
ret p ipm. Quarta ē ignorātia vni-
uersalis fm phos. ꝛ fm iuristas dicit C
ignorātia iuris. videlꝫ eoꝝ q̄ qs scire tene
tur. vt patuit circa pncipiū pcedētꝫ ca.
in septē sciēdis. Vnus em scire tenet
qd alter nō. vt ibidē dictū est. qn talitū
ignorātia directe ꝛ p se ē volūtaria seu af
fectata. vt si qs aliq̄d sua spōte nesciat
vt liberiꝰ peccet. h ignorantia i nullo ex
cusat. ꝫ est spāle pcm ꝛ actū aggrauat
q2 auget volūtariū ꝛ p ꝯsequēs pctm.
Ex intētione em volūtatis ad peccan
dū ꝓuenit. q aliqs vult subire ignoran-
tie dānū ꝓpter libertatē peccādi. Di-
stinguunt verū tñ ibi aliq̄ de ignorātia
affectata. qd pōt haberi dupliciter. Pri
mo cū ignorantia tētionis. vt cum qs
tenet ad aliq̄d. ꝫ nescit an teneat vel
nō. Et h excusat aliq̄liter licꝫ modicū
Et illa fuit in Paulo. j. Timoth. j.
Misericordiā cōsecutꝰ sūꝫ q2 ignorās
feci in incredulitate. vt de se dīc. Alio
mō pōt haberi cū ꝯsciētia tērōisꝫ hec
in nullo excusat ꝫ dānat. Vnde Ps.
Noluit intelligere vt bñ ageret. Quā

do ꝟo taliū ignorātia q̄ est cā peccati. nō est directe volūtaria seu affectata. sed indirecte vel ꝑ accidēs q̄ dicit simplex ignorātia. puta cum q̄s ꝓpter laborē vel ꝓpter alias occupationes negligit illud addiscere ꝑ qḋ a pctō retraheret. talis em̄ negligētia facit ipsam ignorantiā esse voluntariā ⁊ pctm̄ dūmodo sit eoꝝ q̄ quis scire tenet ⁊ pōt. talis ignorātia non totaliter excusat a pctō. Silr̄ cum aliq̄s nō vult laborare in studio. vel negligit discere vel querere vel sermonē audire. ex quo sequit eum ignorare. Vel cum aliquis vult bibere vinū immoderate. ex quo sequit eum inebriari ⁊ discretione carere. talis ignorātia diminuit volūtarium s̄m Tho. ⁊ ꝑ ꝯsequēs pcm̄. ⁊ sic nō excusat a toto ſ; a tanto. Cum em̄ aliq̄d nō cognoscit esse pctm̄. nō pōt dici ꝙ voluntas directe ⁊ ꝑ se feratur in pctm̄. ſ; ꝑ accidēs. vnde ē sibi minor contēptus. ⁊ ꝑ ꝯsequēs minus pctm̄.

D Quidā igit de ignorātia iuris q̄ ad leuitatē ⁊ grauitatē ponūt gradus tales. Primo sunt quidā q̄ habēt ignorantiā simplicē talē ꝙ ignorāt q̄ tenēt scire ſ; laborāt vt sciant. Et hec habet aut sine transgressione iuris. ⁊ tūc est pena pcti tm̄. Aut cū trāsgressione. et hec nō excusat a toto ſ; vt multū. quia inuincibilis est vt nūc. licet nō simpliciter. ⁊ sic sunt duo gradus. Alij sunt habētes ignorātiā crassam. vl' supinā q̄ ignorāt ⁊ negligūt scire cū possint. ſ; sunt idifferētes ad vtrūlibet. ⁊ hec minus excusat. Exēplū istoꝝ triū de illo q̄ nescit clādestinū mrimoniū eē ꝓhibitū. vel nō esse ducēdā in mrimoniū quā polluit ꝑ adulteriū. Alij sūt q̄ habent ignorātiā affectatā sine ꝯscia temptionis. vt paulus. ⁊ hec min⁹ excusat ꝙ tertia. Alij ꝟo habēt affectatā cum conscientia temptionis. ⁊ illa in nullo excusat sed oīno dānat. ⁊ sic sunt quinq; gradus.

E Quinta est ignorātia particularis dicta a phis. ſ; a iuristis dicit facti q̄ est ignorantia particulariū circūstantiarū in actu. Exepli gra. i illo sylogismo. Nullus pater est ꝑcutiendus. iste pater ē. igit ⁊c. ignorātia maioris esset ignorātia iuris siue vniuersalis. ſ; ignorātia minoris esset ignorātia facti siue particularis. Similiter ignorātia particularis siue facti est. vt si nescis hāc rem quā tollis eē alienā. vel nescis hāc mulierē tuā. Hic distinguendū ē. quia aut ibi ē adhibita ⁊ ꝑmissa debita diligētia. ⁊ datur opa rei licite. tunc ignorātia facti oīno excusat. q⁊ talis ignorātia ē causa facti taliter ꝙ si sciret hanc circūstantiā in peccatū trahentē nō faceret actū. cui⁹ signum est ꝙ postea dolet. qn̄ intelligit peccatū. Hec inquā excusat a toto ⁊t Jacob q̄ cognouit Lyā. eam putans Rachel in quā solū cōsenserat. Si autem non est adhibita debita diligentia licet aliqualis adhibita sit. vel nō dat opa rei licite. hec nō excusat a toto. ſ; a tanto pōt tn̄ plus ⁊ min⁹ alleuiare. si nō fuerit directe affectata. vn̄ nō excusatur in toto Lamech q̄ occidit Caym putans se ferā occidere. Si aūt nulla adhibita ē diligētia. tūc in nullo excusat. De ignorātia ponit cācellari⁹. vij. regulas in florib⁹ regularū moraliū. Prima. Ea q̄ tibi ꝓcepit deus cogita semꝑ. Nō q⁊ quilibet obligat scire illud absq; cui⁹ noticia non pōt euitare pctm̄. Secunda. Culpabilis ignorantia iuris diuini nō cadit in facientē illud qḋ in se est. Nō est. q⁊ spūssanctus talē hoiem de necessarijs ad salutez q̄ vires suas excedunt docere imediate paratus ē. Tertia. ignorātia inuincibilis excusat in eis ꝓsertim q̄ sunt facti. nō aūt crassa vl' supina q̄ puenit ex negligētia sciēdi vel faciēdi qḋ in se est. Dicitur aūt inuincibilis nō q̄ꝛ possit

vinci. aut ꝙ ex ea necesse sit tūc ꝑari ꝗ qꝛ operās sufficiēter ꝑm casus euentuū diligētiā apposuit sciēdi illud qḋ nescit. Quarta. Ignorātia iuris hūani sufficiēter ꝓmulgati. nō liberat subditos a pena in foro exteriori. licet frequēter quo ad deū excuset a culpa qͤsdam ignorātes. Quinta. nō qͥlibet tenet scire de quolibet pctō mortali an sit tale. licet expediat illud inquirere. ⁊ scire iuxta vniuscuiuscꝫ vires, ⁊ statū ⁊ plus ecclesiasticos ꝙ laicos. Et inꝑ ecclesiasticos ꝑlati ex officio tenēt ꝙ sint parati omni poscēti reddere rōez de ea ꝗ in eis est fide ⁊ spe. Sexta. nulli facienti qḋ in se ē hoc ē bñ vtenti donis dei iā habitis. deꝰ talē hoiez pati⁹ est docere in necessarijs ad salutē siue sint illa credēda siue opanda. Septia Nemo vtēs rōne diu ab ignorātia pͥncipiorum moraliū excusat. qꝛ forte morulā ad cōsiderādū apponere vacabꝫ.

F ꝗ Cācet. Dubitat hic ꝑmo de ementē rem aliquā furtiuā vel raptā vel ꝑdi tam quā ignorat eē talē. vel alꝰ viciosam sil̄r. Rñ. Ray. Qui sciebāt vel ꝓbabiliter credebāt eē de iusto simpl̄r. nō tenēt ad restitutionē in aliquo durante. s. bona fide ꝗtum ad illos qui credebāt. Qui vero temere credebāt vel ignorabant ignorantia crassa vl̄ supina vl̄ ex negligētia vl̄ propter fatuā simplicitatē nihil sup hoc cogitabāt. tenent ad restitutiōez. Dicit aūt ignorātia crassa vl̄ supina ꝑ methaphoram hois crassi vel supini. qui nō videt etiā ea ꝗ corā eo sunt. qꝛ nullā diligentiam facere vult. Sic ꝗ publica ⁊ manifesta se dicit igrare. ei etiā non facile credit .xvi. dis. ꝗd dicitis. Exēpli gr̄a Ignorātiā crassam ⁊ supinā haberet ꝗ emeret rem spoliataꝫ ab eo ꝗ spoliauit in bello iusto taliter ꝙ audiuit oēs vicinos. vl̄ ꝑ maiori pte vel etiā pauciores ꝗ sapiētiores audiuerat dicere illud bellum eē iniustū ⁊ ꝯtra deum vel forte quia ecclesia prohibebat vl̄ excōmunicabat publice auctores ⁊ participes illius belli. talis teneret ad restitutionē. qui eñ de tali vel simili furto vel rapina emerit in iudicio aīe nō excusat siue dicāt se habuisse igrātiā iuris siue facti. siue ignorātiā crassā. Si vero sciuit vēditorē iuste vel ex iusto bello habuisse. licite pōt emere. nec tenet ad restitutiōꝫ si etiā nesciebat de iusto bello eē ꝗ credebat ꝓbabiliter. nā oēs vicini sui vl̄ maior ꝑs vel ad min⁹ sapientes ita credebāt. put ipsi vēditori videbat. ipse nō tenet restituere durante hac bona fide. Sꝫ si postea sciat rem eē de rapina dꝫ restituere ⁊ i foro pniali tenebit sibi vēditor ad interesse. sniā est Ray. Si vͦo emit bona fide. s. volūtate restituēdi. tūc ⁊ postq̄ꝫ ꝯperit rem fuisse viciosā. pōt retinere expēsas ꝗs ecīs in bona fide fecit circa rem ꝯseruādā vel meliorādā. ⁊ nō tenet de fructib⁹ tpe bone fidei ꝑceptis. Tenet tñ de fructib⁹ ill̄ qui nō essent adhuc consumpti extarēt ex ꝗ icipit habere malam fidē. Cōcordat Hosti. Vlricus ⁊ Guil̄. Et si durante bona fide res perijt. nō tenet. qꝛ nō erat in mora. Sil̄r si alienauit eā. qꝛ nō dolo desijt possidere. Sꝫ nunqḋ ille ꝗ emit bona fide scilicet credens rem non eē furtiuam si postea inueniat rem esse alienā pōt petere a dño ꝑciū. Rñ. Bartho. pisanus in sūma. Certe nō. C. de fur. l. i et uilē. ꝗ agat ꝯtra vēditorē. Dubitat G vtrꝫ ignorātes excusent ꝑ ignorātiam a statutis ordinariorum. Rñ. ꝙ ignorantes non excusantur cōmuniter loquēdo a statutis ⁊ obseruantia legum nisi sicut dictū est supra. distinguēdo de ignorātia iuris ⁊ facti. ꝗ tñ a sententijs ꝓlatis ꝑ statuta ordinariorū excusant ignorātes. qꝛ nō ligant illos nisi cor ignorantia fuerit crassa vel supi

li. vj. de cõsil. vt alar. Quo ad tertiũ
pricipale nõndũ. ꝙ quauis peccãtes ex
ignorãtia nõ sp grauissime peccent. tñ
piculose valde peccãt. qꝛ q̃ nescit mor-
bũ nõ q̃rit remediũ. Jõ sup illo Ro.
ij. Ignorãs q̃m benignitas dei ad pe
nitẽtiã te adducit. dicit glo. ⁊ est Amb.
Grauissime peccas. i. piculosissime si
H ignoras. Sꝫ dubitat ꝑmo vñ veniat
quis in ignorantiã. Rñ. ꝙ cause eius
sunt plures. Una est nãlis hebetudo
intellect9. Sꝫ illa ẽ pena nõ culpa. talez
ignorantiã hñt minorẽnes ⁊ pueri. de
quib9 dñs ait ad Jonã. Jone iiij. Tu
doles sup ederã in qua nõ laborasti.
neq3 fecisti vt cresceret que sub vna no-
cte nata est. ⁊ sub vna nocte perijt. Et
ego non parcã niniue ciuitati magne
in q̃ sunt plus q̃ cxx. milia hoim: qui
nesciũt q̃d sit inter dextrã ⁊ sinistram
suã ⁊ iumẽta multa. Alia est incõsidera
tio ⁊ negligẽtia discẽdi. Esa. xxvj. Im
pius non discet facere iusticiã in terra
sanctoꝝ in q̃ gessit ⁊ nõ videbit gloriaz
dñi. Tertia ẽ passionũ sensibiliũ ptur-
batio. Unñ fm phm. j. eth. iuuenes et
passionũ insecutores nõ sunt bone sci
entie moralis auditores. Quarta est
affectio ⁊ cura nimia de bonis trãsito
rijs. Cõtra q̃ Matth. vj. Primũ q̃rite
regnũ celoꝝ ⁊ iusticiã ei9. Quita ẽ cu-
ra carnis i desiderijs p crapulã ⁊ ebrie
tatẽ. cõtra aplm. qꝛ talia vias imagina-
tiue ⁊ fantastice obruũt ⁊ obnubilãt.
vt in nabal patuit ebrio. q̃ fuisse legit
vir maliciosus dur9 ⁊ pessim9. ⁊ scdm
nomẽ suũ stult9 ẽ. ⁊ stulticia sua cũ eo
est ait vxor sua Abigail prudẽtissima
I j. Reg. xxv. Dubitat scdo. Cũ o-
missio sciẽdi sit pctm. peccat ne sp hõ
q̃diu ignorat id ad qd sciẽdũ tenet. et
si nõ sp. q̃n sic ⁊ q̃n nõ peccat ignorãs:
Rñ. Tho. Preceptũ affirmatiuũ cui
omissio opponit obligat sp sꝫ nõ pro
semp. ⁊ iõ ois illa omissio p illo tẽpo-
re est pctm in actu in quo q̃s p pcce-
ptum obligat ⁊ quotiẽs illud tẽp9 rei
terat. totiens pctm multiplicat. Ex q̃
pꝫ ꝙ ille q̃ pcipit se ignorasse in cõfes-
sione. dꝫ dicere diuturnitatẽ tẽporis
p qd ignorãtia stetit. Dubitat tertio K
quõ q̃s possit delere ignorantiã p pe-
nitentiã cũ ignoret se ignorare. Rñ. ꝙ
postq̃ q̃s fecit diligentiã discutiendo
consciam suã modis supratactis. pce-
pto. iij. de cõtritiõe. dꝫ etiã in generali
dolere de ignorãtis si aliqua haberet
pctã ignorãtie. qꝛ ps. dicit. Delicta q̃s
itelligit ab occultis meis ⁊c. ⁊ tũc igno
rantiã inq̃tum est pctm p pniam quo
ad reatũ deletur. manet tñ ignorãtia
actu. qꝛ q̃n desinit ee voluntaria desi-
nit ee pctm. nõ tamẽ desinit ee simpli
citer. De hoc habes. iij. pcepto. ca. de
L cõtritiõe. Dubitat quib9 modis q̃s
possit ignorãtie vicium exire. Rñ. fm
Chriso. sup Matth. omel. xxxix. p q̃t-
tuor. Qui eñ posse suũ faceret ad sci-
endũ differẽtiã virtutũ ⁊ vicioꝝ hic pri
mo deũ p isto oraret. Unñ Jacob. j. Si
quis indiget sapientia postulet a deo
qui dat oibus affluenter. ⁊ nõ impro-
perat ⁊ dabit ei. Scdo libens legeret
vel audiret verba diuia de necessarijs
docẽtia. Jõ. ij. Timot. ij. Intellige. id
est. intus lege q̃ dico: dabit eñ tibi do
minus in oibus itellectũ. Tertio que
scit ee bona faceret ⁊ mala dimitteret
mortalia. qꝛ fm Greg. Nõ est dign9
dandis q̃ nõ ẽ grat9 de datis. fm illõ
ps. Initiũ sapie timor dñi. Et si mor-
taliter peccaret statim deberet penite
re. qd q̃rtũ põt ee requisitũ. Unñ fm eun
dem Greg. Pctm qd per penitẽtiaz
nõ delet. mox i aliud suo pondere tra
hit. Pctm eñ cecat ⁊ obdurationẽ me
ret. Unñ ps. Intellectũ tibi dabo ⁊ in-
struam te i via hac qua gradieris. Itẽ
seruus tu9 sũ ego. da mihi itellectũ vt
discã mãdata tua. Quarto in dubijs

bonorū et malorum sibi non cōsideret. sed vel sacerdotes prudētes et timoratos quereret Christi exemplo Luc.ij. qui etiam sedēs in medio doctorum primo interrogabat. Et Pauli q̄ Ananiā accessit. Et Cornelij Petrū. De hac materia habes. s. precepto.iij.c.viij. F.G.

M Dubitatur quarto cum negligētia sit causa ignorātie. quā negligētia sit pctm̄ mortale. et quā nō. Rn̄. sm̄ Tho.ij.ij.q.liiij.ar.iij. negligētia puenit ex quadā remissione volūtatis. per quā contingit q̄ ratio nō sollicitatur vt perficiat ea q̄ deberet vel eo modo quo deberet. Potest aūt dupliciter cōtingere q̄ negligētia sit pctm̄ mortale. Vno mō ex parte eius qd̄ pretermittitur per negligentiā. qd̄ quidē si sit de necessitate salutis siue sit actus siue sit circūstancia est pctm̄ mortale. Alio mō ex parte cause. Si enim voluntas intm̄ sit remissa circa ea q̄ sunt dei vt totaliter a charitate dei deficiat. talis negligētia est pctm̄ mortale. et hoc precipue contingit quādo negligētia sequitur ex contēptu. Vn̄ Prouer.xix. Qui negligit vitā suā mortificabitur. Alioquin si negligētia consistat in pretermissione alicuius actus vel circūstātie q̄ nō sit de necessitate salutis. nec hoc fiat ex cōtēptu sed ex aliq̄ alio defectu feruoris q̄ impeditur interdū per aliqd̄ veniale pctm̄ tunc negligētia nō est pctm̄ mortale sed

N veniale. hec Tho. Quam autē mala sit sit negligētia et tepiditas etiā q̄ est veniale peccatū ostendit Bern̄. in sermone de ascensione domini. dicēs. Perniciosa nimis et molesta tepiditas. inferno enim proxima. et vmbra mortis iure censetur. Sana est videre homies pusillanimes et remissos deficientes sub onere. virga et calcaribus indigētes. quorum breuis et rara compunctio. animalis cogitatio. tepida cōuersatio. obedientia sine deuotiōe. sermo sine circūspectiōe. oratio sine cordis intētione. locutio sine edificatiōe. quos denique vt videmus vix gehēne metus inhibet. vix pudor cohibet. vix frenat ratio. vix disciplina coercet. Et huiusmōi si diu ita permanserint aut opprimuntur sub onere et succūbūt. aut quodāmodo in iferno sunt vt nunq̄ ad plenū respicerēt lumine miserationū dn̄i nō in libertate spūs q̄ sola facit iugū suaue et onus leue. Inde aūt perniciosa tepiditas manat. quia volūtas eorum nōdum purgata est. nec bonū sibi volūt nec nouerit a propria concupiscētia abstracti et illecti. Amāt enim cū carne sua terrenas consolaciunculas in verbo signo vel facto. et si hec interrūpūt aliqn̄. nō tn̄ penitus rūpunt. Hinc ē q̄ raro affectiones suas dirigūt in deū. et eorum cōpunctio nō continua sed horaria ē. Impleri aūt miserationibus dn̄i aīa huiusmōi nō pōt. Et quāto magis illis euacuabitur. tāto magis istis implebitur. vel si forte magis probas. nunq̄ iste illis misceri poterint. nō enim spūs et caro. ignis et tepiditas in vno domicilio cōmorantur. presertim cum tepiditas dn̄o soleat vomitū prouocare. hec Bernhardus.

Capitulum.iiij.

Stis igitur de ignorantia premissis. declarandū est preceptum nonū. Non concupisces vxorem proximi tui. Et suo modo est intelligendū q̄ nec femina cōcupiscat virum alienū. Et ponitur Exodi.xx. et Deut.v. Circa quē tria principaliter sunt videnda. Primo intellectus huius mādati. Secūdo ad q̄t actus se extēdat ambitus huius mādati. Tertio q̄ periculosum sit delectabilibus imorari. Quātum ad primi intellectū: notādū primo. q̄ peccatum interius in volūtate dī peccatū cordis. et pctm̄ exterius dī pctm̄ operis. et quā ista scz pctā cordis et operis cōiūguntur. tūc sunt sic vnū pctm̄. vt determinatur.ij. Sen̄. dis.xlij. nec etiā vno precepto prohibentur. vt dicūt doctores.iij. A B

Sen.circa dis.vlt. Cum aut peccator
in corde solu non pueniedo ad actuz
exteriore ppter aliquod impedimetu
forte.tuc peccatuz cordis separatur a
peccato opis et recipit speciale phibi-
tionem. Ad ppositu igit concupiscē-
tia mulieris alien ead venerea pot du
pliciter psiderari. Uno mo put ex ea
causat et orit exterior actus mechadi.
et tuc phibet eade phibitioe cu exte-
riori actu.sexto madato. Non mecha
beris. Alio mo psiderat inqntu ex ipa
pcupia no sequit act⁹ exterior.qr for-
te impedit. ne qs putaret h desideriu
no ee pcm.debuit spale pceptu.vide-
licet nonu dari. Un sicut p pceptu se-
xtum. No mechaberis. phibet omis
vsus illicit⁹ mebroz exterioz ad vene
rea. Sic p illud nonu. No pcupisces
vxore pximi tui.phibet ois illicita co
cupia venereoz turpiu. qr copetu e ex
vehemeti imaginatione venereoz si-
ne actu exteriori .vt dicit Aug.semen
C defluxisse ivigilia.qd est p naturā pec
care. et pcm mutu vulgarit. Scdo
nondu fm Tho.i.ii.q.xxx. q pcupia
pprie loqndo e passio qdaz appetitus
sensitiui.Est em in sensu appetitio ali
cuius delectabilis sensualia absentis
Et qntu ad ppositu sufficit hmoi pcu
piscētia e duplex. Una carnis scz ap-
petitio delectabiliu fm tactu.vt sut ve
nerea. Alia oculoru.videlz appetitio
tpaliu bonoz quatu ad possessione et
vsum vtilitat eoz. Scda ptinet ad vl-
D timu pceptuz. Pria ad pria. Tertio
nondu q pria pcupia di pcupia carnis
Et tripli accipit fm treo ei⁹ mot⁹ pn
cipales in gne. Quida nullu sut pcm
Alij sut veniale. Tertij mortale. Naz
pmo aliq dicut pmi mot⁹ isti⁹ pcupie
carnis.et sut tales q psistut ifra limites
nature vl sensualitat. sic q nullo mo
dependet a voluntate.et tunc nullum
pctm sunt. Exepli gra. Fiut em aliqn

motus quida nales in carne sequntes
coditione naturaliu qualitatu qs fre-
qntet nec sensus apprehedit nec ho
aduertit nec delectat. et tales ullo mo
sunt pcta. s aliqn seqla pcti.fm Tho.
Ut cu qs ordiate comedit et calefact⁹
mouet sine imaginatione alicui⁹ ve-
nerei. Fit etia aliqn ex fomite motus
quida titillatiois i carne ad libidine.i.
ad carnale pcupiaz qua titillatone ap
prehedit sensus.et dicit mot⁹ ille pprie
titillatiois fm Henricu de gandauo
qdli.vj .Et est talis motis ipsa sensiti
ua apprehesio delectabilis.vl delecta
tio i apprehenso.Et si ille mot⁹ totalit
pueniat volutate.ita q volutas no de
lectat i eo. nec manet. nec ro aduertit
eu. et sic fm Bonauen.videt veniale.
Sed fm aliqs adhuc nullu e pcm.qr
nihil est pcm nisi inqntuz est aliquo
mo voluntariu. fm Aug.Et fm eun-
dem. No est in ptate nra ea libere re-
spuere vel acceptare. Silr ptingit ali-
qn hoiem inspicere mulierē.audire vl
tagere ea vel de ea cogitare et sine cul-
pa.et tn ad hmoi aspectu auditu.tactu
vel cogitatione mox seqt et nalit i ap
petitu ei⁹ sensitiuo pcupia qda et dele
ctatio vl mot⁹ desiderij ad psequēdu
illud ope respectu eiusde mulieris. q
cocupia dicit ppassio et pmus mot⁹.et
talis cu sic totalit pueniat ronis actuz.
nec e pcm mortale rone pdicta.qr no
est i ptate nra q afficiamur vel no sen-
sualiter.Et o es pfati pcupie mot⁹ di-
cunt pmi. Un Aug.li.ij.de nup.et co
cupiscētijs.Cocupia no e pcm qn ad
illicita opa no psentit.qd intelligēduz
est qn volutas nulla ten⁹ psentit. Se E
cudo sunt aliq mot⁹ cocupie carnis q
pctā venialia sunt.vt ptz in pori exē-
plo.postq ho hmoi cocupiscentia iaz
in aio orta pcipit aliqli rone et volu-
tas mouet motu delectatiois codele-
ctando appetitui sensitiuo.aut si mo-

netur motu in delectatione. aut quan do mouet desiderio consensuo surrepti uo ad psequendā illud in op⁹. licet in nullo hoꝝ dictoꝝ deliberate ꝛ plene cōsentiat. ꝗ pmittit ꝯcupiscētiā in aīo ortā morari cū qnadā morosa delecta tiōe. sine tū ꝯsensu volūtatis delibera to ꝛ pleno in op⁹. aut in delectatione. In istis fit pctm̄ veniale. nisi q̄s cōsen tiret interptatiue. De hoc statim dice tur. q: imputat negligētie volūtatio q̄ non phibet nec excludit pfata. sed ne gligenter pmittit in aīo morari b mōi concupiscētiā ad mortale pctm̄ incli nantē. Tertio modo sunt alij motus, qui dicunt concupia carnis. ꝛ tūc ac cipit ꝯcupia carnis ꝓ volūtat: delibe ratiuo ꝯsensu. Qñ em̄ consequitur in voluntate deliberatiuus cōsensus in opus venereū phibitū sexto pcepto. li cet nūq̄ egrediat in opus vel etiaz qñ ꝯsentit in pfati op̄is delectatione. vere vel interptatiue. qui ꝯsensus dicit cō sensus in morosam delectatione. tūc ille cōsensus est pctm̄ mortale. Et ista phibentur ꝓp̄ie isto nono pcepto.

F Ubi nōn dū fm̄ Tho. q. de veritate .q. xv. Et bonauē. sup. ij. dis. xiiij. q: an teq̄ quis ꝓgrediat in op⁹ venereū. se. pcepto phibitū. scz Nō mechabe ris. vł anteq̄ ꝯsentiat in opus tale. po test quis peccare mortalit triplici con sensu ꝯtra hoc nonū preceptū ꝯsenti endo in venerea morose. Unus ꝯsen sus vocat interpretatiuus. Alter exp̄s sus seu verus in delectatione. Tertius in opus nefarium si posset. Que de clarat Bonauen. vbi pus sic. Et sumi tur ab Augꝰ. originaliter. li. xij. de tri. ni. ꝛ a mgr̄o dis. pfata. Unū ꝓgressus tentatiōis ꝛ delectatōis dic Bonauē. talis est. Primo em̄ delectabile offert siue pcipit. Scdo vero delectatio ad uertit. Tertio in id ad qd̄ trahit dele ctatio consentit vel dissentitur. Dele ctabile pcipe ē sensualitatis. delectati one aduertere. est inferioris partis ra tionis q̄ interiores mot⁹ ꝛ affect⁹ habz diiudicare ꝛ cognoscere. hoc em̄ non est potētie sensitiue. diffinire aūt an b sit amplectendū aū respuendū ē supi oris ptis rōnis in q̄ residet autoritas iudiciarie potestatis. Contingit autē delectari ad apprehensionē delectabi lis ante aduersionē delectatōis. ꝛ hoc est sensualitatis. ꝛ absq̄ dubio ē venia le peccatū. Contingit iteruz delectari post apprehensionem delectabilis. et post delectationis pceptionē ante ple nū consensum ꝛ deliberationez. ꝛ hoc est inferioris partis rōnis. ꝛ ē aliquan do mortale. aliquando veniale. ꝛ tunc dicitur comedere sola mulier. Contin git iterum tertio delectari post appre hensionem delectabilis ꝛ aduersionē delectationis. ꝛ post plenū consensuz deliberationis. ꝛ tunc dicit comedere vir. ꝛ tūc est mortale peccatuz. In his generibus peccatoꝝ quoꝝ actus sunt in phibitōe ꝓpter plenu ꝯsensuz ꝛ de ordinatione. Unū cū tentatio sistit a sensualitate. planū ē eē veniale. Cū cōsūmatur in infiori parte rōnis. pla num est eē mortale pctm̄. Cū vo sola mulier comedit pōt eē mortale vel ve niale. ꝗ difficile est discernere quando sit mortale vel veniale. Potest tamen hoc modo discerni. q: cū pcipit dele ctatio. aut statim repellit aut retinet. Si statim repellit. tūc leue ē pctm̄. si vo retinet. hoc pōt eē tripliciter. Vel quia placet ipsa delectatio ꝛ op̄is con summatio ita q̄ adest voluntas facien di in cogitatōe. ꝛ etiam in ope si facul tas adesset. ꝛ tūc est ibi plenus consen sus ꝛ peccatuz mortale simul concur rente viri ꝛ mulieris comestione. Vel q: placet delectatio. ꝗ tn̄ displicet pai cōsūmatio. ꝛ tūc ē ꝯsensus semiplen⁹ ꝛ dicit mādūcare mulier nihilomin⁹

tamen peccat mortaliter. cū in istā de
lectationē cōsentit. Vel q̄ vtrūqȝ dis-
plicet.s.ips̄ interior delectatio ꝛ opis
cōsummatio.tūc aut aduertit p̄iculū.
aut nō aduertit.Si nō aduertit p̄icu-
lū delectatiōis nec̄ repellit eā peccat.
ſȝ nō mortalr̄.grauiꝰ tn̄ peccat q̄ȝ si sta
tim mlr̄er repulisset. Si aūt aduertit
p̄iculū.ꝛ delectationē istā nō repellit.
ſȝ mentē in talibꝰ cogitatiōibꝰ reuolui
sinit. ꝛ tunc dicunt magistri q̄ peccat
mortalr̄.q2 q̄uis etiā ibi nō sit cōsen-
sus verus.est tn̄ ibi ꝯsensus interp̄tati
uus.ꝛ comedit sola mulier.nihilomi
nus tn̄ illud pctm̄ imputat̄ viro.q2 cū
eā cōpescere debuisset ꝛ teneret̄.nō tn̄
cōpescuit. Hoc tn̄ q̄ nūc vltimo dictū
est nō ē vsqȝquaqȝ certū.Negāt em̄ ali
qui eē mortale in negligētia reprimē-
di vbi ē displicētia. q̄uis quis p̄iculū
aduertat.Sȝ tn̄ securior via tenēda ē.
quicq̄d sit rei veritas. Et si alicui hoc
contingat.sanū est ꝯsiliū q̄ de ipso vt
de mortali peniteat. In dubijs em̄ se
curior via eligēda ē. Et nota q̄ nō de
quacunqȝ delectatiōe loq̄mur.vtpote
de ip̄a qua quis delectat̄ cogitādo de
pulcritudine mulieris.ſȝ de ista q̄ con
surgit ex delectatiōe illiꝰ opis nefarij.
ſȝ Bona. Sanctus Tho.q.de veritate
vbi p̄us etiā sic dicit. Simplr̄ cōcedi-
mus ꝯsensū in delectationē fornicati-
onis vl̄ alterꝰ pctī mortalis eē pecca-
tū mortale.Ex q̄ etiā sequit̄ q̄ quicq̄d
hō agit ex ꝯsensu tal̄ delectatiōis ad h̄
vt hmōi delectatio nē nutriat vel tene
at.sicut sunt turpes tactus.actꝰ.ꝛ libi
dinosa oscula.vel aliq̄d hmōi.totū est
mortale pctm̄. Idē dicit.f.ij.q.lxxiij.
ar.viij.Et itē vbi p̄ns de v̄itate decla
rans q̄d sit cōsensus interp̄tatiuus sic
dicit.Anteq̄ rō delectationē ꝑpendat
aut nocumentū ipsiꝰ.nō h3 interp̄ta-
tiuū ꝯsensum etiā si nō resistat. ſȝ qn̄
iam perpendit ratio delectatiōe insur

gentē de nocumēto consequēte. vt-
pote cū ꝑcipit hō totaliter se ꝑ hmōi
delectationem in pctm̄ inclinari. ꝛ in
preceps ruere.nisi expresse resistat.vi
det̄ ꝯsentire.ꝛ tūc pctm̄ ad rōnē trās-
fert̄.vt ꝑ actū eius.q2 agere. ꝛ nō age-
re.cū quis agere d3. ad genus actꝰ re-
ducunt̄ ſm q̄ pctm̄ omissiōis ad pec-
catū ꝯmissiōis reducit̄.ſȝ ibi Cācella-
rius nouus dat q̄tuor regulas de ta-
libus ꝛ alijs silibus. Prima ē. Nullū
est pctm̄ mortale actuale absqȝ ꝯsensu
libero rōnis vero vel interp̄tatiuo. In
terp̄tatiuū ꝯsensum tūc eē dicimꝰ dū
habuit ratio tēpus sufficiēs deliberā-
di ꝛ refugiēdi ea circa q̄ vitanda eē ꝑ-
uigil tenebat̄.qualiter dicit lex foren-
sis.Qui tacet ꝯsentire videt̄.dum vide
licet repugnare deberet.Scd̄a Cōsen-
sus in delectationē luxurie circa obie
ctum sibi ꝓhibitū.ē mortale pctm̄.si-
ue sit in cogitatiōe.siue in verbis.aut
in visu.aut in tactu. aut nutibꝰ.aut in
opatione. Ob hoc familiaritas ma
gna hoīm carnaliū.p̄sertim ad nutū
quātūcūqȝ sint eiusdē generis aut sexꝰ
diuerse etatis.p̄iculo ꝓximus ē.ideoqȝ vi
tanda ē. Tertia.Hō qui tenet̄ repme-
re illecebrā anteq̄ȝ sit mortalis p̄mo q̄
omisit reprimere ꝛ euitare ei imputabi
tur ad culpā mortalē in p̄mo instanti
nō eē gr̄ez esse pctī mortal̄ ꝛ ante nū-
q̄ȝ fuit verū dicere.iste mortaliter omi
sit.Quarta.nullū desideriū rei illici-
te factū tm̄modo sub ꝯditione actua-
lis vl̄ habitualit̄ adhibita ē de se mor-
tale delictū.ꝑ accn̄s tn̄ ꝓpter appetitꝰ
sensualis cōmotionē nimiam qua sci
enter dimittit̄ inualescere.ex talis de-
siderij ꝯtinuatiōe libera pōt ip̄m inter
mortalia deputari.q2 q̄ amat p̄iculū
peribit in illo.Dubitatur circa dicta.
Prio ꝑ Bonauen.vbi prius. An sola
mora de veniali faciat mortale pctm̄?
Et R̄n̄. Mora temporis q̄ntum est de

se non facit, vt qd prius erat veniale, fiat mortale. sed solu occasionaliter. videlicet quia inducit consensum verum vel interpretatiuum. Tunc autem inducit consensum verum quando ex diuturnitate delectationis, crescit libido adeo vt homo velit omnino in interiori delectatione persistere et morari. Tunc vero inducit consensum interpretatiuum quando homo aduertens periculum delectationis retentae negligit eam reprimere. Hoc autem non fit absque contemptu salutis proprie. pro eo quod discrimini se committitur exponit. Illa enim delectatio subintrat sicut serpens et venena diffundit per quem ronalis spiritus incurrit mortem culpe. Sicut igitur salutem corporalem negligeret qui serpentem iuxta se scienter collocaret. sic qui in tali delectatione aduertens periculum et debens aduertere voluntarie versatur. exponit se discrimini quando negligit repellere. Et pro tanto dicit magister vbi supra. ipsum peccare mortaliter. hoc autem non facit mora de se sed fit ratione consensus vel contemptus.

G Secundum Bonauen. Sed dubitatur per eundem secundo. Quanta mora hoc faciat. scilicet quod fiat de veniali mortale. Respondetur. In generali determinatur hoc in quantum in qua adeo crescit delectatio et libido quod superuenit contemptus et consensus, vel adeo est repellendi negligentia vel proprie salutis incuria quod superuenit contemptus et consensus interpretatiuus. Si autem in speciali queratur quanta sit illa mora. vtrum vnius hore vel dimidie vel amplioris spacij, non potest responsio dari. quia aliquando est maior. aliquando minor secundum diuersos status et conditiones personarum. vnde hoc non determinat sciencia vel lectio. sed potius conscientia recta et vnctio. Vnde quando aduertit conscientia recta se non modicum ledi ex morosa delectatione consensus superuenit vel contemptus. quod si non aduertat aliquando propter tenebras et inuolutiones affectionum nostrarum. securiorem partem debet eligere et confiteri pure. sicut et dolere quasi mortaliter peccasset. Per quod apparet iam responsio quid faciendum sit quando quis dubitat an venialiter vel mortaliter peccauerit. et qualiter sit ei consulendum.

H Dubitatur tertio per eundem secundum Bonauen. vtrum in alijs generibus peccatorum etiam sit ita periculosum et durum sicut iam de peccato carnis dictum est. Exempli gratia. de homicidio et huiusmodi qualiter sit ei consulendum. Respondetur idem. In omnibus peccatis delectatio morosa vigilanter et strenue vitanda est. Et tamen verba Aug. posita q. i i. xij. de trini. ponuntur Et dis. xxiiij. vbi dicit. Sicut in illo coniugio primorum hominum cetera precipue videntur intelligi in peccato carnis quod habet ex carnis incentiuo. delectationem sibi magis coniunctam ad quam homo facillime incurnatur Et ideo cum magna diligentia est vitanda. non solum autem hoc. sed et omne peccatum. multa enim frequenter creduntur esse venialia que sunt mortalia. et difficile est in his tamen discernere. et ideo quasi a facie colubri habet homo qui vult saluari peccatum fugere secundum illic. Sed sanctus Tho. j. ij. vbi prius videtur diffinire dubium presens. quod in alijs morosis delectationibus in his videlicet peccatis immorando. que secundum se sunt peccata mortalia. possit quis peccare mortaliter. sed distinguit. Vnde sic dicit de fornicatione cogitans de duobus potest delectari Vno modo de ipsa cogitatione. Alio modo de ipsa fornicatione cogitata. Et sic per sunt due delectationes. vna de cogitatione. alia de fornicatione cogitata. Delectatio de cogitatione ipsa sequitur inclinationem affectus in cogitationem ipsam. Cogitatio autem ipsa secundum se non est peccatum mortale. immo quandoque est veniale tamen. sicut cum aliquis inutiliter cogitat. Quandoque autem sine peccato. puta cum aliquis vtiliter de ea cogitat. sicut cum vult de ea predicare vel disputare. et ideo per consequens affectio et delectatio que sic est de cogitatione fornicationis. non est de genere peccati mortalis. sed quandoque est peccatum veniale. et quandoque nullum. vnde nec consensus in talem delectationem est peccatum mortale. Cum autem aliquis cogitans de fornicatione delectetur de ipso actu cogitato hoc con-

tingit ex hoc q affectus eius est incli-
natus ad hũc actũ. Vñ cũ aliqs ꝯsen
tiat in talẽ delectationẽ. hoc nihil ali-
ud est q ipe cõsentiat in h q affectus
suus sit inclinat⁹ in fornicationẽ. nul-
lus. n. delectaƚ nisi i eo qd ẽ conforme
appetitui ei⁹. Qd aũt aliqs ex delibe
ratiõe eligit q affec⁹ suus ꝯformetur
his q̃ sm se sũt pctã mortalia ẽ pctm̃
mortale. vñ talis ꝯsensus in delectati-
one pcti mortalis ẽ pctm̃ mortale. Et
ad q̃rtũ argumẽtũ dic. Cõsensus i de
lectationẽ q̃ ꝓcedit ex cõplacẽtia ipi⁹
act⁹ hoicidij cogitati ẽ pctm̃ mortale.
nõ aũt ꝯsensus in delectatione q̃ ꝓce
dit ex cõplacẽtia cogitatiõis de homi
cidio. Et in scripto. ij. dic dis. xxiiij. Si
cut in fornicatõe si qs cõsentiat in de
lectationẽ q̃ appetitũ cõcupiscibil' re-
spectu fornicatõis seqƚ erit pctm̃ mor
tale. ita etiã z multo ampli⁹ si cõsenti
at in delectationẽ q̃ appetitũ irascibi-
lis respectu hoicidij seqnƚ erit pctm̃
mortale. Vñ phs. x. eth. vult q idẽ iu
dicũ ẽ de opatiõe z delectatiõe. h ibi.

I Dubitaƚ q̃rto. qd si qs imagineƚ de
lectationẽ venereã cũ aliq̃ quaz vellet
cẽ vxorẽ suã nulla lege sibi copulari ꝓ
hibitã. z in hoc delecteƚ. nolens tñ cũ
ea corꝑaliter delectari nisi cẽt vxor sua
põt ne pctm̃ mortale ibi cõmitti ꝯsen
tiendo in morosaz delectationez. Rñ.
sm Pe: pa. sup. ij. dis. q̃ ꝑus. qñ nõ est
actu vxor nũc licet eã castitate ꝯiugali
vel simplici alo desiderare vxorez nisi
aliũde sit ꝓhibitũ. Jacob em̃ seruiuit
pro Rachel quã diligebat Geñ. xxix.
z sic nõ esset mortale. h anteq̃ sit vxor
in eã exardescere. vt in cogitãdo de ea
velit hõ delectari videƚ mortale. Pos-
set. n. eẽ libido tam vehemẽs q semẽ
emitteret. q nemo dubitat esse morta
le. z ad crimẽ mollicie ptinẽs. nõ mi-
nus absorbẽs rõnem q̃ si exteri⁹ ꝯtra
naturaz ꝓcuraret. Dubitaƚ q̃nto. qd

si quis imagineƚ delectationẽ venere-
ãm cũ aliq̃ q̃ actu ẽ vxor sua. sicut em̃
actu eã cognoscere nõ est mortale. sic
nec eã cõcupiscere. In oppositũ ẽ pe-
riculũ pollutiõis. Rñ. Pe. de pa. Sic
nõ licet cognoscere vxorẽ extra ordia-
rie nec appetere ad sic cognoscendũ.
sic nõ licet morose delectari in appeti
tu cuiuscũq femine exq̃ talia turpitu
do ꝯtra nãm seq põt. sm Aug. Quis
em̃ maritus vxorẽ illã nõ appetat nisi
sm nãm z licite. z licet nõ sit illicitum
ex pte obiecti. est tñ illicitũ ex pte me-
dij modi z subiecti. Ex pmissis ap- K
paret q ꝯcupiẽ carnalia z alioꝝ pctõꝝ
sunt decẽ gradus vl' vndecim. quibus
itur ad mortẽ aie. sicut etiã in infirmi
tatibus corꝑis vna ẽ infirmitas morti
ꝓpinqͥor q̃ alia. Nã ẽ prim⁹ vbi nul
lum ẽ pctm̃. Scd's vbi ẽ veniale. Ter-
tius ẽ ꝯsensus interptatiuus. z moro-
sus in delectationez venereoꝝ. Et sm
aliqs ẽ mortale pctm̃. In hoc z seqn-
ti mortua est aĩa vel agonizat vel mori
tur vel ẽ morti ꝓpinqssima. Quart⁹ est
cõsensus verus expssus seu morosus
in delectationẽ. z ille etiã sm theolo-
gos cõiter ẽ pctm̃ mortale. Quint⁹ est
cõsensus in opus nefariũ qd fieret. si
oportunitas haberet. z sm oẽs illud
est mortale pctm̃. z certũ est q. ix. pce-
pto ꝓhibeƚ. sequẽtes vo sunt ꝯ. vj. pce
ptũ. vñ h aĩa ẽ mortua. Sext⁹ est opis
intẽti ꝑpetratio exterior vbi facultas
adest. hic extra ad monumẽtũ portaƚ
Septim⁹ ẽ cõsuetudo q̃ causaƚ ex fre
qũẽtia act⁹. hic feret. Octau⁹ ẽ despa-
tio de nõ posse dimittere h pctm̃. h se-
pelit clausa duro lapide. Non⁹ est ob
stinatio z obduratio i pctõ tali. q2 pctõa
cũ in ꝓfundũ pctõꝝ venerit cõtẽnit. vt
pz i Pharaone. hic a memoria hoim
quorũdã sanctoꝝ labiƚ. Decimus ẽ fi
nalis impenitẽtia in quibusdã. hic tri
plici morte moritur corꝑis z anime et

infernaliū demonū ꝓpria efficit. Un
decim⁹ ē ingressus actualis p⁹ mortē
in infernū. Prefati gradus sic se hūt
ꝙ semꝑ sequēs pōt eē peior priore. Hi
sunt gradus qb⁹ itur ad infernū. ꝙ pri
cipijs obsta. tarde medicina par. Qui
vult prefata ꝑdicare vulgo caut⁹ sit in
multis ne ꝯsciētias ledat inordiate ti-
moratas. hū ꝙ declaret. aut līrationib⁹
L talia cōmittat. De scdo principali.
ad qd se extēdat ꝓhibitio noni ꝑcepti
notandū. ꝙ in h mādato ꝓhibet. Pri
mo ois volūtari⁹ cōsensus volūtaris
in qdcunqȝ opus venereū sexto man-
dato ꝓhibitū vbi voluntas nō exit in
actū exteriorē. qr volūtas tūc ꝓ facto
reputat. Ex q̄ patȝ ꝙ sunt multa pctā
venerea int⁹ i corde ⁊ tot quot fuerūt
enumerate spēs ⁊ modi exteriores ve
nerei in sexto mādato. qr respectu cu-
iuslibet pōt hri volūtas deliberata il-
lud faciēdi si nō timeret īfamia. vl' ali
ud hmōi. Et advertēdū ꝯfiter ꝙ sicut
sunt gdus in grauitate pctōrū luxurie
q̄ ad act⁹ exteriores sexto mādato ꝓ-
hibitos. qr exterius adulteriū grauī⁹
pctm̄ est ꝙ̄ simplex fornicatio ⁊ sic de
alijs. vt i sexto mādato dictū ē. Et sicut
incestus tāto ē grauior. q̄nto sit inter
ꝑsonas gradu ꝯsanguinitatis ꝓpinquio
res. ⁊ ita d alijs. Ita etiā sunt gdus in
grauitate pcti luxurie q̄ ad actus inte
riores h ꝓhibitos. Unvolitio adulte
rij grauior est ꝙ̄ volitio simplicis for
nicationis. q̄uis vtraqȝ sit mortale pctm̄.
Et sic intelligēdū est de alijs. Scdo h
nō solū ꝓhibet voluntari⁹ ꝯsensus in
opus venereū. in sexto mādato ꝓhibi
tū. ꝙ ꝓhibet etiā volūtari⁹ ꝯsensus in
delectationē ad tale opus de ꝑ se icli-
nantē. Cōtingit eni ꝙ hō nollet extrin
secū op⁹ aliq̄ mō ꝑpetrare. ⁊ tn̄ delibe
rate vult illā delectationē libidinosā ꝑ
q̄ affect⁹ su⁹ ē de ꝑ se ad hmōi op⁹ ꝓ-
hibitū iclinat⁹. vt si q̄s nollet fornica-
ri forte ꝓpt timorē. aut verecūdiā. aut
ꝓpt aliā talē cām. vult tn̄ cogitare de
fornicatione. aut de alijs libidinosis
ad eā incitātib⁹. vt de osculis ⁊ tactib⁹
⁊ alijs hmōi ipudicis ⁊ ipudice. s. ꝓpt
delectari i obiecto cogitato. Iste ꝯsen
sus ē pctm̄ mortale ꝯm Tho. ⁊ Aug.
.xij. li. de trini. Iō etiā iste ꝯsensus est
hic ꝓhibit⁹. Tertio non solū hic ꝓ- M
hibet ꝯsensus in op⁹ ⁊ in delectationē
ꝙ oēs modi ⁊ gestus mali qb⁹ vna ꝑso
na aliā sibi nō mrīmonialit̄ cōiunctā
trahit sollicitat aut sollicitare nititur
ad luxuriā. siue hoc fiat ꝑ internūciū
siue ꝑ missionē līraꝝ. siue ꝑ minas. ꝓ-
missiōes. munera. mēdacia. adulatio
nes. aut ꝑ supfluū. aut lasciuū vesti-
mētoꝝ ornatū. siue ꝑ fucatū ⁊ mēdacē
faciei colorē. q̄ eni talia fecerit potissi
me tali intētiōe vt ꝑ hoc aliā ꝑsonā nō
mrīmonialit̄ sibi ꝯiunctā attrahat in
sui ꝯcupiām ꝓhibitā. peccat mortalit̄
⁊ ꝯ h nonū mandatū agit. etiā si nūq̄
fiat ꝓgressus in aliqd extrinsecū ⁊ ꝓ-
hibitū opus. Un Chryso. super illo
Matth. v. Qui viderit mulierē ad cō
cupiscēdū eā iā mechat⁹ est eā i corde
suo. Si mulier aliq̄ ornādo se ornatu
saltē supfluo aut ipudico. vt oculos
hoim ad se attrahat ⁊ viroꝝ aspectib⁹
placeat ad ꝯcupiscēdū. etiā si nl'li pla
gam intulerit. penā extremā patiet. ve
nenū eni ꝯfecit. ⁊ si nullus inuēt⁹ sit q̄
bibat. Silr intellige de viris respectu
mulierū. Quarto etiā hic ꝓhibētur N
oscula. aspect⁹. amplex⁹. affat⁹. tact⁹ ⁊
silia impudica. actū carnalis copule
ꝑcedētia. ⁊ ad eū allicientia. qr talia sūt
pctā mortalia cū inter ꝑsonas nō cō-
iunctas mrīmonialit̄ fiunt libidinose
⁊ tali intētiōe vt vna earū aliā ꝑ hmōi
inciter in sui ꝯcupiscētiā. aut ad illici
tū aut ꝓhibitū venereū actū. aut vt in
se ꝓuocet delectatiōnē ad hmōi actū
inclinantem. de quo etiam dictum est

sexto mādato. Quinto nō solū hic ꝓ-
hibentur exteriora talia libidinosa .s.
oscula. tactus. ⁊ silia. ꝫ etiā ꝓhibeꝫ vo
luntas talia faciēdi. siue voluntari⁹ cō
sensus i ea. q̄ꝛ sicut exteriora illa oscu-
la tact⁹ ⁊ hmōi. sunt grauia pctā. vt di
ctū ē. ⁊ h mādato ꝓhibita. ita etiā vo-
litio deliberata talia faciēdi est grauie
pctm. ⁊ hic ꝓhibitū. etiā si effect⁹ nūq̄
P sequereꝫ exterius. Quo ad tertiū ꝑn-
cipale q̄ꝫ piculosuꝫ sit delectabilibus ta
malis imorari ꝑsertim luxuriosis. il-
lud ꝑmo pꝫ p ea q̄ tacta sūt i ꝑmo mē
bro ꝑncipali. Scdo pꝫ ex eo q̄ꝛ volun
tas valde facilit̄ curuaꝫ ad peccādū. ⁊
rōa iudiciū cecaꝫ p delectabilia. Phs
pha. ij. eth. ca. vlt. ināꝫ regulas ꝓ ꝟtuti-
bus acq̄rēdis ⁊ vicijs vitādis poit. iiij.
regulas. Pria ē vt q̄s magis fugiat il
lud viciū qd plus ꝟtuti certe ꝫriaꝫ. vt
tpantie plus ꝫriaꝫ intpantia q̄ꝫ insen-
sibilitas. ⁊ plus liberalitati repugn̄t. seu
miscōie auaricia q̄ꝫ ꝓdigalitas. Rō ē.
q̄ꝛ tale viciū plus inficit virtutē. Exē-
plū ē de volente sanari q̄ plus nociuū
magis hꝫ vitare. Scda ē vt q̄s ꝯsideret
ad qd malū plus sit inclinat⁹ a nāꝫ vel
ꝯsuetudine. ⁊ ꝫ illud plus coneꝫ. Rō
est. q̄ꝛ ad qd cōplexio inclinat vł ꝯsue
tudo. facili⁹ trahit ad trāgressionē me
dij virtuꝫ. ad q̄d aūt q̄s sit plus incli-
nat⁹ patere pōt ex delectatiōe vł tristi
cia q̄ꝫ q̄s circa viciū certū hꝫ. Ista scda
via efficacissima ē ꝫ viciū. Sꝫ via stoi
coꝝ. vt Tulli⁹ narrat. fuit min⁹ efficax
q̄. docebat lente a vicijs cessare debere
qd ꝓprie ē tepidoꝝ. optet eni ſm theo
logos sil' oia mortalia vicia dimittere
ꝫ nō oportet oia ꝑfectiōis opa statim
operi. Exēplū de volētib⁹ bestias aliq̄
docere oportet q̄ cuꝫ magno conatu
opent ꝫ nālem inclinationē. vt q̄ vult
canē docere ābulare duob⁹ pedibus.
Tertia regula est inꝫ oia maxie ē dele
ctatioꝝ delectabile q̄cūq̄ꝫ cauēdum.

Rō ē. q̄ꝛ nāliter ad delectabilia iclina
mur ⁊ talia appetim⁹ ꝯposita stati pla
cāt. ⁊ sic ꝯcupia si ꝑsentanꝫ mala. stati
moueꝫ. volūtas curuaꝫ. ⁊ rō cecaꝫ. Si
cut etiā exēpli gr̄a p exteriora mune-
ra iudicia iustoꝝ ꝑuertunꝫ. Ita etiā p
delectationē q̄ hꝫ spēm iteriorꝫ mune
ris. silr̄ fieri pōt faciliter. Et differt illa
regula a scda . q̄ꝛ scda sumiꝫ penes id
qd ē ꝓpriū vnicuiq̄ꝫ. ꝫ ista tertia penes
id qd oib⁹ ꝯuenit. Quarta regla ē. vt
q̄s ꝯsideret supabundātiā ⁊ defectū q̄
opponunꝫ ꝟtuti. ⁊ ꝑpēdat q̄lia sint et
q̄ꝫ mala sint pctā. ⁊ sic facili⁹ remediū
ꝟtutis diligēt ⁊ mediū ueniet virtuꝫ. P
Tertiō q̄ fugiēda sint delectabilia mū
di docet loc⁹ in q̄ sum⁹ vallis miserie ⁊
lachrymaꝝ. Nō eni ſm Aug. de⁹ eie-
cit hoiem de paradiso vt h paradisuꝫ ha-
beat. ꝫ vt laborem⁹ ⁊ in sudore vult⁹
cum Adā vescamur pane. ⁊ cuꝫ Eua
erūnas patiamur. vt h mereamur eꝫ-
num gaudiū. hic eni mixta sūt meror
⁊ gaudiū. In celo solū ē gaudiū. ꝫ i in-
ferno tantuꝫ pena. Quarto idē docet
tēpus. Nam ſm Bern. Vniuersum
tēpus est pnle ⁊ vigilie q̄dā solēnitaꝫ
magna sabbati in celo. vigilia aūt exi
git ieiuniū ⁊ tribulationē. Quito idē
docet exēplum xp̄i q̄ p oia elegit. ſm
Bern. penosa opa ⁊ ꝟtuosa. vt pꝫ in
eius paupꝫtate multiplici quā habuit
nascēdo. ꝯuersando moriēdo. Ego in
quit p̄s. Mēdic⁹ sum ⁊ paup. qd ſm
glo. ibi ad' lrām de christi ꝑsona dixit.
Hoc inq̄t glo. xp̄s dicit d se in ꝑsona
serui. Sexto idē docēt exēpla scrōꝝ
veteris ⁊ noui testamenti multiplicia
Heb. xj. Circūierūt in meliotio. i pel
libus caprinis egētes. angustiati. af-
flicti. q̄b⁹ dign⁹ nō erat mōs. Septio
docēt idē nocumēta q̄ hoib⁹ ex volu
ptatib⁹ ꝑuenerūt. vt pꝫ in Eua circa
esum ꝓhibitū. De salomone q̄ lrām is
mortu⁹ est De Dauid ⁊ Sampsone ⁊

de multis alijs. Octauo idē docēt penurie cōfratrum xpianoꝝ. Quot em̄ sunt vidue tribulate. paupes egentes. deuoti tentati. laboribus pressi. capti ꝛ siles. qbꝰ ꝯpati deberemꝰ nō inaniter vo gaudere. Vñ Bern. Nō docet xpianū delitias q̄rere cū sciat xpm in tot mēbris suis necessitatē hr̄e. Nono docet illud voluptatū breuitas. labor ꝛ p̄ꝫria mixtio. Vñ Boetiꝰ de ꝯsola. O quātis amaritudinibꝰ hūana felicitas respersa est. verū q2 nemo sine cōsolatione diu pseuerare pōt. conari ḡ debemꝰ vt delectemur de spe celestis p̄rie. de dei ꝓprietatibꝰ videlꝫ bonitate misc̄dia ꝛ hm̄oi. de xp̄i pfectōibus. de suis bñficijs. de ṽtutibꝰ ꝛ alijs. fm̄ illō ps̄. Delectare in dño ꝛ dabit tibi petitiōes cordis tui. Et fm̄ illō aplī Phil. .iiij. Gaudete in dño sp. iterū dico gaudete. modestia vr̄a nota sit ꝛc̄.

Decimū p̄ceptū. Capitulum .j.

N On concupisces rem p̄ximi tui. non domū nō agrū. nō seruū nō ancillā. nō bouē. non asinū. nō vniuersa q̄ illius sunt. Exo. .xx. ꝛ Deut. .v. Illud ē decimū mandatū. De q̄ tria p̄ncipaliter sūt videnda. Primo quō dꝫ intelligi. Scdo de mādatis dubia q̄daꝫ soluent̄. Tertio videbit̄ de pena trāsgredientiū p̄fata mandata. Pro intellectu p̄mi notandū p̄mo. sicut dictū est i precedēti p̄cepto. ita suo mō hic est. qd p̄rimi motꝰ cōcupie rei aliene put cōsistūt infra limites sensualitatis sine vt p̄ueniunt totaliter deliberationē rōnis. ꝛ nullo mō a volūtate dependēt nō ꝓhibet̄ aliquo mādato. nec illo mō sunt pctā. Ꝭ volūtatis deliberatiuꝰ ꝯsensus i dānificatione p̄ximi p illicitā vsurpationē tēpaliū bonoꝝ eius ꝓhibet̄ vltimo isto mādato. Scdo notādū ꝙ sicut alie ne mulieris concupiscētia ad actū venereū pōt dupliciter ꝯsiderari vt p̄cedenti mādato etiam tactū est. Ita siſr cōcupia rei aliene a p̄rio pōt dupliciſr ꝯsiderari. Vno mō put ex ea oritur ꝛ causat̄ exterior actꝰ illicite sibi vsurpādi rem p̄ximi sui siue rem alienā. ꝛ illa ꝯcupia ꝓhibet̄ eadē ꝓhibitōe q̄ ꝓhibet̄ actꝰ eiꝰ exterior videlꝫ septimo p̄cepto. Nō furtū facies. Alio mō iterior illa volūtat̄ ꝯcupia delibata ꝯsiderat̄ inq̄ntū ex ea nō seq̄t̄ actꝰ exterior vsurpādi sibi rem alienā. q2 forte timet. verecūdat̄. aut nō hꝫ oportunitatē. ꝛ ne quis illā concupiam iteriorē solā sine exteriorī actu eā cōmitēs crederet nō eē pctm̄. ip̄am dño spālī p̄cepto ꝓhibuit. s. decio Nō ꝯcupisces rem p̄ximi tui. Cuꝫ igit̄ in septio p̄cepto sint multi modi iniuste holeꝫ dānificādi p exteriorē tēpaliū illicitā vsurpationem suoꝝ vt ibi dictū fuit. pꝫ etiā q̄t ꝛ q̄m multiplicia sint pctā qbꝰ ꝯ h̄ decimū mandatū trāsgredimur. q2 sunt ōis deliberata volītio furti vel rapine ꝛ siſiuꝫ. vbi tñ nō seq̄t̄ exterior furādi aut rapiēdi actꝰ. Et sic etiā intelligat̄ de m̄ltiplicibꝰ alijs hm̄oi ꝯcupiscētijs voluntatis ꝛ delibatiuis eiꝰ ꝯsensibꝰ in tales iniustas p̄ximi dānificatōes. q̄ tñ nō iplēt̄ ope exteriori. Tertio nōndū ꝙ p̄ncipalr̄ h̄ auaricia iterior ꝓhibet̄. q̄ ē inordiatꝰ amor hn̄di tēpalia. De q̄ hēt̄ circa p̄ncipiū septimi mādati. Si q̄s aūt videret bōa exteriora i curia alicuiꝰ diuitꝫ ꝛ talia hm̄oi. ꝛ nollet ea hr̄e ꝯ dei mādatū nec ꝯ p̄ximi bonū. sed desideraret ea nō lordiate ꝛ feruide. nō xpl h̄ oporteret eū ꝯ h̄ mādatū egisse. Ꝭ tñ affectiones tales sūt inutiles iterdū ꝛ ociose de qbꝰ Seneca dic̄. Cū ōia edificaueris vacuꝰ remanebis. Quo ad scdm̄ p̄ncipale p̄mo dubitat̄ circa decalogū. Vtꝫ ueniale pctm̄ possit fieri mortale. Rñ. fm̄ Tho. .j. .ij. q. .lxxxviij. Primo nōndū

A

B

C

differentiaꝫ pcti mortalis a veniali. ꝛ quō fit aliqđ mortale tripliciter. Sic qđē differt veniale ꝛ mortale pctm̄. Naꝫ qñ volūtas ferṫ in aliqđ qđ ſꝫ ſe repugnat charitati p quā hō ordinaṫ in vltimū finē. pctm̄ ex ſua ſpecie. genere ſeu obiecto hꝫ ꝙ ſit mortale. ſiue ſit ꝯ dilectionē dei. ſicut blaſphemia. piuriū. ꝛ hmōi. ſiue ꝯ dilectionē pximi. ſicut adulteriū ꝛ ſilia. Qñcūqꝫ vero volūtas peccātis fertur in illud qđ in ſe ꝯtinet quādā inordinationē. non tñ ꝯtrariaṫ dilectiōi dei ꝛ pximi. ſicut vbū ocioſū. riſus ſupflu⁹. ꝛ alia hmōi. talia ſṫ pctā venialia ex ſuo genere. ſꝫ qꝛ act⁹ morales recipiūt rōnē mali ꝛ boni. nō ſolū ex obiecto ſꝫ etiā ex aliq̄ diſpoſitiōe agētis. ꝯtingit qñqꝫ ꝙ illđ qđ ē pctm̄ veniale ex genere rōe ſui obiecti ſit mortale ex pte agētis. vl' qꝛ in eo ꝯſtituit ſi nē vltimū. vl' qꝛ ordinat ipm̄ ad aliqđ qđ ē pctm̄ mortale ex genere. puta cū qs ordiat vbū iocoſūꝫ ad adulterium cōmittēdū. Silr etiā ex pte agētis cōtingit ꝙ aliqđ pctm̄ qđ ex ſuo genere eſt mortale ſit veniale ꝓpter h̄ ꝙ actus eſt impfect⁹. i. nō deliberat⁹ rōne q̄ eſt pncipiū ꝓpriū mali act⁹. Scđo notat ꝙ pctm̄ veniale poſſe fieri mortale tripliciter pōt ꝯtingere. Primo ꝙ vn⁹ ꝛ idē act⁹ numero pmo ſit pctm̄ veniale ꝛ poſtea mortale. ſꝫ h̄ eē nō pōt. qꝛ pncipaliṫ pctm̄ ꝯſiſtit in actu volūtatis. ſicꝫ q̄libet act⁹ moral'. vñ non dicunus actus moraliṫ ſi volūtas mutet. q̄uis etiā actio ſm̄ nām ſit cōtinua. Si aūt volūtas nō mutet non pōt eē ꝙ de veniali fiat mortale. Scđo mō pōt intelligi vt id qđ eſt veniale ex genere. fiat mortale. ꝛ hoc q̄dē poſſibile ē inq̄ꝫtuꝫ in eo ꝯſtituiṫ finis. vel inq̄ꝫtū refert ad mortale pctm̄ ſicꝫ ad finē. vt dictuꝫ eſt. Tertio mō pōt intelligi ita ꝙ multa pctā venialia conſtituant vnū peccatū mortale. qđ dupliṙ pōt intelligi. Primo ꝙ ex multis pctis venialib⁹ integraliter ꝯſtituaṫ vnū pctm̄ mortale. ꝛ illud falſum ē. qꝛ oīa pctā venialia mūdi nō pñt hṙe tantū de reatu. de pena dāni. nec ſenſus. q̄ntū vnū mortale hꝫ. Reatus eñ pcti mortalis eſt eternus. venialis aūt tēporane⁹. Mortale meretur carētiā diuie viſiōis perpetuā. nō aūt ſic veniale. Mortale etiā mereṫ vermē ꝯſcie perpetuū. nō veniale. inṫ q̄ oīa nulla ē ꝓportio. Alio mō pōt intelligi ꝙ multa pctā venialia faciūt vnū mortale diſpoſitiue. ꝛ ſic veꝝ ē. qꝛ q̄ peccat venialiter ex genere ꝓtermittit aliquē ordinē. ꝛ ex h̄ ꝙ ꝯſueuit volūtatē ſuaꝫ in minorib⁹ debito ordini nō ſubiicere. diſponiṫ ad h̄ ꝙ etiā volūtatē ſuam nō ſubiiciat ordini vltimi finis eligendo id qđ ē pctm̄ mortale ex genere. ꝛ ſic libido peccādi introduciṫ p act⁹ veniales. vt ꝓrūpat facili⁹ in mortale. ex quib⁹ ꝛ aliis. ſ. i. ꝛ. iiij. ꝓceptis poſitis ꝛ in. ix. pꝫ ꝙ ex veniali pōt fieri mortale q̄ntupliṙ. Primo qñ in veniali ꝯſtitueret finis. Scđo qñ veniale ordinaret in mortalē actū. Tertio qñ veniale fit cōtra conſciam diffinitiue iudicanteꝫ aliquid eē mortale. vel ꝯtra ꝯſcientiaꝫ vehemēter dictantē vl' dubitātē. ꝛ plura argumēta hñteꝫ ꝙ ſit mortale. q̄ꝫ ꝙ ſit veniale. Quarto qñ veniale diſpoit ad mortale. ſiue fiat ꝓgreſſus in moroſam delectationē ſiue ex diſpoſitōe maloꝝ habituū. Quinto qñ fit ex cōtemptu q̄ui. De his intelligiṫ Aug. dicens. Nullū pctm̄ eſt adeo veniale q̄n dū placeat. ſupple. vno ex q̄nqꝫ modorū fiat mortale. Dubitaṫ ſcđo q̄t mala faciat pctm̄ veniale. Rñ. ꝙ. xi. Primo ad penā obligat aut eternā. ſi qs cum eo dānaṫ ſm̄ Tho. aut purgatoriaꝫ. ſi hic nō ſatiſfaciat. aut tempalē hic faciendā. Scđo maculā quandaꝫ cauſat in aīa. vt tactuꝫ ē ſupra ꝓcepto. ix. c. ij. F. quam etiā purgatoriū ſm̄ Tho. hꝫ D

delere. Tertio feruorē charitatꝭ minuit. sicut aq̄ igni iniecta. licet nō extinguat tñ feruorē minuit. Quarto potētios aīe lassat i bōis opibꝰ. sicut qui ponit onꝰ sup eqnū minꝰ pmpte ābulat. Quinto a glīa retardat. oportet em̄ vt minimꝰ q̄drās pcti venialis soluat hic. vel in purgatorio. vel p indulgētias. Sexto bono patrie celestis diminuit. nō q̄dē ea q̄ ibi habemꝰ reposita ex merito. s̄ q̄ deberent opibꝰ q̄ venialia faciendo omisimꝰ. Venialia nāq3 peccādo nō deo seruimꝰ. nec meremur. s̄ demeremur. Septio occasiōes sūt ad mortalia pctā faciēda. Octauo q̄rē mētis i deū tollūt ꝫ spūalē dulcedinē ac deū a nob alienāt aliq̄l'ē. q2 i mōo p venialia delectamur. Nono grāz scīspūs in terdū fugāt. q3 dedisset si nō venialibꝰ pctis nr̄e voluptati satisfecissemꝰ. Decimo scādalizāt pximū. Undecio in demeritū accidētale iactāt aiaꝝ. vt q̄ docuit loca venialiho pticepo fiat alte
E rīꝰ peti. Quo ad tertiū pncipale mirant q̄dā ꝫ murmurāt. Cur dō misericordissimꝰ p vniꝰ trāsgressiōe mādati nō deleta p pniam puniat ppetua dānatōe s̄m Jacobi apl'i sniaz. cū tñ q̄dā pctā tā cito fiant ꝫ breuit. Ad q̄ dei d' s̄ rōnabilissima snia apparet iusta ex nouē ꝯsideratiōibꝰ sumptis ex nāͣ peccatoꝝ. Dic em̄ btūs Aug. xxi. li. de ci. dei. Nullꝰ extitit q̄euliū legislatoꝝ q̄ cēseret. tā cito nocētiū finiēda eē tormēta q̄3 cito factū ē hoīcidiū vl' adulteriū vel sacrilegiū vl' q̄dlibet aliō scelus nō tpis lōgitudie s̄ iniq̄tatꝭ ꝫ ipietatꝭ magnitudie metiēdū ē. Hec ibi. ꝫ pl'a ibi d' h̄ ponit. ꝫ ꝯcludit. q̄ nihil irronabile pōt occurrē hōi. si dō cuiꝰ iessabilis est iusticia pro pctō breui tpe cōmisso det lōge durātōis supplicū. aut etiaz eternā īfligat penā. talia em̄ egrefer̄e seu n̄ ꝯsiderāt malicia ꝫ nocumēnū pcti mortal'. Pr̄o s̄m Guill'. pisiē de fide ꝫ legibꝰ. multis rebꝰ cōpat. Pr̄io ē vulneratio spūal' aīe. Jō ps. Libera me de sanguinibꝰ ꝫc. Sic em̄ nemo miratur q̄ ex breui vulneratiōe corpali q̄s ppetue corpali vita p mortē pnat. Sic nec mirēt q̄ p mortale crimē q̄s eternaliter corā deo maneat mortuꝰ. Scd'o pctm̄ mortale ē q̄dā casus i pfunduz voluntariꝰ. De q̄ xp̄s ait Matt. xvj. Cecus aūt si ceco ducatū p̄stat āb'o in foueā cadūt. s̄ i ictu oculi q̄s se p̄cipitare pōt ī foueā quā pprio conatu nūq̄ exire pōt. Tertio pcm̄ mortale ē trāsgressio p̄cepti s̄b morte interdicta. s̄m illud Matt. xix. Si vis ad vitā igredi serua mādata. s̄ nullus mirat q̄ p trāsgressione hūanaꝝ legū tpance sanctaꝝ. fur. latro ꝫ aliȷ̄ malefactores res publice eternaliꝭ puniūt suspēdio vel tormēto simi. vn̄ s̄3 Aug. vbi pus. octo penas s̄3 Tulliū leges malefactoribꝰ infligūt. videlz dānū. vincula. vbera. talionē. ignominiā exiliū. suitutē ꝫ mortē. ꝫ tñ q̄libet istaꝝ penaꝝ ꝯtigit p hoīes iuste ppetuo īfligi p tpali ꝯmisso. cur q̄ nō sit p pctō mortali fieret. Quarto pctm̄ mortale ē ꝯtractꝰ q̄dā ꝫ emptio infernaliū tormētoꝝ. necnō ꝫ vēditio q̄ p̄cio breuis voluptatꝭ scilz tā i aīa q̄3 in corpe vēdit isania pctōꝛis. Vn̄ tales venūdati sunt vt facerēt malū. sic. iij. Reg. xxj. dicit Helias ad Achab. Venū datꝰ es vt faceres malū. Nulli aūt dubiū q̄n ex vēditione ꝫ emptōe quātūcunq3 breui tpe fiāt ius ppetuū rei empte acquirit emptori. Quinto pcti mortalis ppetratio ē luminis grē extinctio ꝫ lucerne q̄ lucet cognitōe ꝫ ardet amore. Cuz aūt nemo possit de se istā reaccēdere ppetue nisi xp̄s. s̄m illud Joh. j. Erat lux vā q̄ illuminat oēm hoiez venientē ī hūc mūdū. Idcirco ad illud p̄cītiū se pijciēs merito punitur ppetuo. Sexto q̄cūq3 addit sup pctm̄ suū impenitentiā seu ꝯtinuatiā addit

de iure etiā ꝛ penā ꝛ iustissime q̄diu
durat in vnoq̄q; dei iniuria. tm̄ dura-
re in eo deberet pena. ꝗ existētes in in-
ferno sup pctō suo addūt impn̄iam et
cōtumaciā ppetuo. ꝗ nō solū iuste p-
petuo puniunt extēsiue. ꝗ etiā intensi
ue deus penā eoꝝ augere posset. Se-
ptimo fm̄ Aug. de ciui. dei. li. xvj. Di-
gnus est pena eterna q̄ in se pimit bo-
na eterna. ꝗ pctōr mortalis ē hmōi. qꝛ
pctōr ad ppetuū seruitiū grarū actio-
nis tenet deo exhibēdū. de q̄libet mē-
bro vel dono tā corpis q̄ aīe. qd̄ sibi
dens tā grōse cōtulit. hec aūt oia dia-
bolo p petm̄ tradit ꝛ deo recipit. ꝗ ppe
tuo puni debet. Si em̄ in hūana pol-
licia qui furat cappā. meret certā pe-
nā. q̄ furat centū flor. Maiorē me-
ret. ꝗ q̄ ppetuū censū deo recipit quē
habet in mēbris aie ꝛ corpis. ꝛ quē in
patria lete deo reddere deberem⁹ de
mēbroꝝ obsequijs sp puniri dꝫ. Octa
uo q̄ peccat in simplicē ꝓximū eū ce
dendo alapa meret aliquā penā. q̄ in
principē. meret maiorē. vt dꝫ. v. ethi. ꝗ
qui in infinitū bonū peccat infinitam
quodāmō meret penā. q̄libet em̄ pec
cator est de q̄bus dꝫ in ps. Supra dor
sum meū fabricauerūt pctōres ꝓlon-
gauerūt iniq̄tatē suā. ꝗ dn̄s iustus cō-
cidet ceruices pctōꝝ sp. Nono q̄ pdit
ex sua negligentia aliqd̄ donū. exēpli
grā. q̄ pdit florenū dn̄i sui meret certā
penā. q̄ vo pdit decē flor. plus deme-
ret. ꝗ q̄ pdit infinitū bonū in infinitū
puniri debet. vt pctōr facit. de⁹ em̄ in
finitū bonū est. ꝛ nēm ē p grām ꝛ glo-
riam. fm̄ illud Gen̄. xv. vbi deus ait
ad Abraam. Ego ero merces tua ma
gna nimis. quam mercedē nobis tri-
buat q̄ solus cūctis bōis supabūdat.

Capitulum. ij.

n Unc secūdo pncipaliter d̄ pe-
nis trāsgredietiū decalogū tra
ctatus erit de penis inferni. scꝫ
qūas incisrūt trāsgressores pceptoꝝ.
vbi tria pncipaliter tractabunt. Pr o
de penis exterioꝛib⁹ dānatoꝝ sensibi-
libus. Scd̄o de penis iterioꝛib⁹ eoꝝ.
Tertio de penis q̄s habēt respectu su
perioꝝ. Circa ad primū notandū A
q dānatoꝝ hoim ab antētcis doctori
bus ponunt q̄ttuordecim pene fin q
a diuersis creaturꝫ exteri⁹ puniunt di
uersimode. vt l q̄tuor elemētis. Pri-
mo a terra q̄ ad locū inferni. Scd̄o ab
aere. quo ad tenebras. Tertio ab igne
Quarto ab aq̄. Quito ab oib⁹ mūdi
ꝛ elemētoꝝ feculentijs. Deinde q̄ ad
q̄nq; sensus. Sexto puniunt visu q̄n-
tuplicit. scꝫ q̄ ad fletū. fumū. obiecta
dānatoꝝ hoim. ꝛ demonū. ꝛ priuatio-
nū oim delectabiliū luminū. Septio
auditu q̄ ad clamorꝫ ꝑceptionē ꝛ blas-
phemias. Octauo gustu q̄ ad priuatio
nē oim comestibiliū ꝛ potabiliū. No-
no olfactu. q̄ ad psentiaꝫ sulphureoꝝ
corpoꝝ. Decio tactu q̄drupl'r. s. ignis.
ꝛ diuie potestatꝫ. ac demoniace. ꝛ stri
dore dentiū. Undecimo p opposita
gl'iosis dotib⁹. Duodecio p opposita
aureolaꝝ. Tertiodecio p societatē pes
simoꝝ. Quartodecimo priuatiōe hūa-
nitatis xpi. Prima pena est locus B
infernalis. Est aūt duplex infern⁹ fm
Greg. iiij. dialogo. Prim⁹ ē vniuersal'
ꝛ ē in media ꝯcauitate terre latissim⁹
ꝛ pfundissim⁹ orbicularis. ꝛ igbūissi-
mus ac ppetue duratur⁹. Qꝛ infern⁹
nus sit ꝓbat scptura. phia ꝛ poetria.
Scptura p illō Matt. xxv. Ite male-
dicti in ignē etnū. Et i symbolo Atha
nasij. Qui vo mala egerūt ibūt i ignē
eternū. ps. Qui eripuit aiam meā ex
inferno iferiori. Phia idē dic. Nā So
crates. l li. q̄ dicit phedron Platonis
postq; no lauir grādes pctōres. sic cō-
cludit. Hoa cōpetēs equidē porta i
cit in tartarū. vñ nūq; exibūt. Poete
silr vt Virgili⁹ i georgic. ꝛ plres alij.

q ponūt ibi fluuios īfernales et horrēda. Hic īfern⁹ cū suo igne a pncipio mūdi pat⁹ ē a deo. Vn̄ Matth. xxv. Ite maledicti ī ignē etnū q pat⁹ ē zc. Et Esa. xxx. Parata ē abheri tophet a rege. pata ē glo. abheri. id est. ab initio. tophet. i. vallis gehēne. Sed q̄re de⁹ infernū fecit. Rn̄. De⁹ palaciū hz ac regnū vniuersi. in q qz multi sunt malefactores cōgruētissimū fuit vt iustissim⁹ carcerē hēt ꝑ talib⁹. videlicz infernū. Scdo q̄rit. q̄re ē sb terra. Rn̄. pmo. qz iustū ē vt pessimi maxime distent ab optimis in pāia. videlz a beatis. ſ hoc sit ꝑ mediū intra terrā. Secundo cōgruū est eadē rōne ꝑpt ignobilitatē loci. videlz vt ignobilissim⁹ locus a nobilissimo videlicz celo maxie distet. Tertio rōne affect⁹. vt q hic terreno ꝑ deo coluerūt perpetue in terra claudant. Pō. Adhesit in trauēter nr̄. Alii⁹ infern⁹ ē pticularz q̄rūdā añ diē iudicij. q postmodū in iferiorē infernū detrudent. Sūt em̄ sup terrā q̄daz loca patētia. vbi dānatoꝝ aīe luūt penas. vt ethna z olle vulcani. Id ē. fm Isid. li. xij. etymo. sunt mōtes ardētes pleni sulphureis flāmis z horribilib⁹ qz in talib⁹ fm poetas dicebat habitare deus quē vocabāt vulcanū. ſ reuera diabol⁹ ibi habitat cū suis. De istis particularib⁹ infernis narrat Grego. etiā. iiij. dialogo. Primo qd heremita sanctus in insula lipparis vidit aiam Theodorici. regis ī ollā vulcani ibidē ꝓiectā. ꝑ deuotos videlz Iohānē papā z Simachū pāciū q̄s pfat⁹ rex pus iniuste occiderat. Scdo narrat de q̄dā romano ī extremis laborāti cui apparuit nauis pata q̄ ipse z q̄dā vicin⁹ su⁹ deducēdi erāt ī sicilliā. Vn̄ Greg. ibi addit cām hoꝝ locoꝝ dicēs. Qd vo illi morīēs se ad sicilliā ducēdū testatus est. qd aliud sentire pōt. nisi q p ceteris locis in cui⁹ terre insulis eructuāt igne tormētoꝝ olle patuerūt. q vt solent narrare q nouerunt laxatz q̄tidie finib⁹ excrescūt. vt mūdi termino appropinq̄nte q̄ certū est illuc ampli⁹ ꝯcurrēdos colligi. q̄nto z eadē tormentoꝝ loca āplius videant apiri. qd oīāt potēs de⁹ ad correctionē viuētiū in h mūdo voluit ondi. vt mētes infideliū q īferni tormēta eē nō credūt. tormētoꝝ loca videāt. q audita credere recusant. Eādē cām assignat Guil. pisien. de vniuerso pte. j. ca. xlvij. vbi etiā dīc q in pfata insula sicilie ignis pnoiat⁹ viuoꝝ intolerabilit cruciat aīas appropinquātiū sibi z tn̄ corpa nō ledit

Scda pena sunt tenebre exteriores C
Vn̄ Matth. xxij. Ligatis manib⁹ et pedib⁹ ꝓijcite eū in tenebras exteriores. Vbi notādū fm Tho. in. iiij. dis. vlt. q triplici d cā erūt z sunt in iferno tenebre. Vn̄ sic dīc. Dispositio iferni erit talis. ꝓut maxie miserie dānatorū cōuenit vel cōpetit. Vn̄ fm h sunt ibi lux z tenebre. ꝓut maxie spectat ad miseriā dānatoꝝ. Ipa aūt visio fm se delectabilis ē. Pro em̄ metaphisice dī. q sensus oculoꝝ est maxie diligibilis eo q ꝑ ipm plura cognoscim⁹. Sed ꝑ accidēs ꝯtingit visionē eē afflictiuā inq̄ntuz videm⁹ aliq nobis nociua vl volūtati nr̄e repūgnātia. Idō in iferno h mō debz eē loc⁹ disposit⁹ ad vidēdū fz lucē z tenebras q nihil ibi ꝑspicue videat ſ solūmodo sb quadā vmbrositate videant illa q afflictionem cordi ingerere possunt. Idcirco btūs Grego. in moral. li. ix. sup illo vbo. In inferno nullus ordo. ſ sempitern⁹ horror. inhabitat dīc. Quis ignis ille ad cōsolationē nō luceat tamē vt magis torq̄at ad aliq̄d lucet. nā seq̄ces q̄s secum traxerūt d mūdo reprobi. flāma illucescēte visuri sūt. Et silr sup illud ps. Vox dn̄i intercidentis flāma ignis dīc Basili⁹. q vtute dei separabitur

claritas ignis ab eius virtute adustiua
τ cedet I gaudiū sctōꝝ. τ vstiuū ignis
in tormētuz dānatoꝝ. Vñ simplicit
locus ē tenebrosus. ſʒ tñ ex diuina di-
ſpositiōe ē ibi aliq̄d lumis q̄ntuz suffi
cit ad videndū illa q̄ alam torq̄re pñt.
Et ad hoc satisfacit nālis situs loci. q2
in terre medio vbi infern⁹ ponit nō pt
eē ignis nisi fetulēt⁹ τ turbid⁹ τ q̄si fu
mosus. Quidā tñ tenebrarū harꝝ cām
assignāt ex cōmassatiōe τ cōpssiōe cor
poꝝ dānatoꝝ q̄ ꝓpt mltitudinē ita re-
plebūt locū inferni q nihil ibi de aere
remanebit. τ sic nō erit ibi aliq̄d d dia-
phaneitate qd possit eē subiectū lucis
nisi oculi dānatoꝝ q̄ erunt obtenebra
ti. ſʒ Tho. Cui cōcordat pē. Sic oues
in iferno positi sūt mors depascet eos
D. Tertia pena ē calor sūm⁹ p ignē. vñ
Matt. xxv. Ite maledicti in ignē eter
nū τc. Deut. xxxij. dic̄ Moyses. Ignis
succēs⁹ ē i furore meo. i. a pncipio mū
di. pmo ptra demones. τ ardebit vsq̄
ad inferni nouissima. deuorabitq̄ ter-
rā. i. terrenos cū germie suo. τ funda-
menta mōtiū. i. supboꝝ cōburet. Hic
ignis vt dicit Alb. sup Prouer. vlt. de
muliere forti. vret interi⁹ alam τ exte-
rius corp⁹. Qui ignis in imēsuz ē cali
dior nro igne. Hic ignis vt in scda pe
na dictū est calidissim⁹ ē. tenebrosus
simplr fm qd lucidus q̄si fumosus τ
virtute diuina τ nāli actiuissimus. Et
Tho. in. iiij. dis. xliiij. dic̄ Ignis iferni
corporeus ē. vt pbat Greg. iiij. dialo-
go. τ maxie actiuus ē. eiusdē q̄dē spēi
cū nro igne. ſʒ hz ꝓprietates mltas dif
ferētes a nro. Tū q2 succēsione nō in-
diget. nec lignis nutrit. Tū q2 de⁹ cuz
regit. Vñ Esa. xxx. Flat⁹ dñi sic tor-
rens sulphure⁹ succēdēs eū. i. a deo ē
accēsus q̄ nām ei⁹ istituit nō ab hoie.
Ignis etiā ibi erit fortissime caliditra-
tis. q2 calor ei⁹ erit vndiq̄ cōgregat⁹
ppt frig⁹ ibi vndiq̄ ipm circūstās. hec.
de Tho. Quarta pena ē frig⁹ p aquas
De q̄ τ precedēti pena di Job. xxiiij.
Trāsibūt ab aq̄s niuiū ad calorē ni-
miū. Et in pē. Ignis sulphur τ spūs
pcellaꝝ ps calicis eoꝝ. Et Tho. p in
tellectu hoꝝ dic̄ vt pus dis. vlt. Dāna
ti transibunt ex vehemētissimo calore
ad vehemētissimū frig⁹. sine h q̄ i eis
sit aliqd refrigeriū. τ q2 eoꝝ passio ab
exteriorib⁹ nō erit p spēs sensibiles eo
mō q̄ h. ſʒ p actiōes spūales ipmēt for I
mas lesiuas. vñ sequit etiā sic in febri
citātib⁹ stridor dentiū. De q̄ Luc. xiij.
Et vt alb. vbi pus dic̄. Frig⁹ inr⁹ τ ex
dānatos pseqt. Quita pena q patien
ter ab oibus elemētoꝝ fetulētijs. Vñ
Tho. vbi pus. Scdm inq̄t Basil ū in
vltima mūdi purgatione fiet q̄dam se
paratio in elemētis. vt q̄dquid est pu
rum τ nobile remaneat supius ad glo
riā beatoꝝ. q̄dquid vo ē igbile τ fetu-
lentū in infernū pijciat ad penā dāna
torū. vt sic ois creatura dei ē btis ma-
teria gaudij. ita dānatis ex oibus crea-
turis tormentum accrescat. fm illud
Sap. v. Pugnabit cū illo orbis terra-
rū p insensatos. hoc eīn diuie iusticie
cōpetit. vt sic ab vno recedētes p pctm
in rebus materialib⁹ q̄ sūt mlta τ va-
ria finē suū pstituerūt. ita etiā materia-
liter affligant ex mltis. Sexto pu-
niet q̄ advisū mltipl̄r. Fletu pmo.
Vñ Luc. xiij. Ligat pedib⁹ τc. Qua
lis aūt fletus in dānatis eē possit. do-
cet Alb. sup eodē. In fletu inq̄t pmo
est cōstrictio cordis ex tristicia τ sensu
pene. Scdz ē pstrictio pāniculoꝝ cere
bri pueniēs ex cordis pstrictiōe. q2 pā
niculi cerebri p telas neruos τ venas
pcutiuāt ad cor. τ cū cor extremitates
suoꝝ vētriculoꝝ pstrigit. tūc pbunt pā
niculi cerebri τ alia mēbrā i q̄ pānicu
li nerui τ vene diffundūt Ex q̄ tertio se
quit iordinata distractio figure τ sit⁹ K
in facie. Hec tria sunt in fletu ifernali.

Quartū aūt nō. videlʒ effusio lachrymar̄ q̄ hic solū hʒ locuz. Et Tho. vbi pri⁹ sic dic̄. In fletu corpali duo inueniunt. quoꝝ vnū ē lachrymar̄ resolutio. ⁊ q̄tū ad h̄ flet⁹ corpalis i dānatis eē nō pōt. q₂ post diē iudicij q̄escente motu p̄ini mobilis. nō erit aliq̄ generatio vel corruptio vł corpał alteratio. In lachrymar̄ aūt generatōe oportet alıq̄ humorē eē gñatiōʒ q̄ p lachrymas distillat. vñ q̄tū ad h̄ in dānatiꝫ corpał flet⁹ eē nō pōt. Alıd qd̄ inuenit in fletu corpali ē q̄dā ꝯmotio ⁊ turbatio capitis ⁊ oculoꝝ. ⁊ q̄tū ad h̄ flet⁹ eē poterit in dānatis post resurrectionē. Corpora em̄ dānatoꝝ nō solū ab exteriori affligent. ſʒ etiā ab interiori. ſm q̄ corpus immutat ad passiōʒ aie in bonū et malū. ⁊ q̄tuꝫ ad h̄ flet⁹ carnis resurrectionē indicate r̄ndet delectationi culpe q̄ fuit in aia ⁊ corpe. Oculi etiā punient fumo. vt in scd̄a pena tactū ē de obiecto q̄ corpa dānatorū multū punient. q₂ turpia erūt colore. ⁊ turbatōe faciei. ⁊ stridore dentiū. ꝓuabunt etiā lumine solis. lune. stellaꝝ. diceꝫ aliorum.

F Septio punient auditu p clamores punitorū lachrymabilissimos. ⁊ blasphemias coꝝ. Vñ dic̄ Tho. .ij. q̄. q. .xiij. Credibile ē q̄ post resurrectionē in dānatiꝫ erit vocalis blasphemia. sic̄ in sanctis vocalis laus dei. ⁊ de interiori blasphemia nulli dubium. Vñ de vtraq̄ dr̄ Apoc. .xvj. Estuauerunt homines estu magno. ⁊ blasphemauerūt nomē dei hn̄tis ptātē sup has plagas Et Tho. vbi p⁹ idē ōndit. Adrōneʒ inq̄t blasphēie ptinet detestatio diuine bonitatꝫ. Illi aūt q̄ sūt i iferno retinebūt puersā volūtatē auersā a dei iusticia. in h̄ q̄ diligūt ea in q̄bus puniunt ⁊ vellēt eis vti si possent. ⁊ odiūt penas q̄ ꝓ hmōi pctīs infligūt. Tał igiꝫ detestatō diuie iusticie ē īterior i cis blasphemia cordis. ex q̄ exterior blasphemia seq̄ pōt.

G Octauo puniūt gustu q̄ ad ꝓuatione ōim delectabiliūm. potuū ⁊ ciboꝝ. Vñ Luc̄. .xvj. Diues. i. in inferno ait. Mitte lazarū vt intingat extremū digiti sui in aquaꝫ vt refrigeret linguā meā. Sʒ nemo habebit cū eo dē qd̄ desiderat. Ex q̄ ſm Greg. dicit q̄ in illꝫ mēbris pctōrea in inferno pl⁹ punient in q̄bus plus peccauerūt. vt chorizātes in pedib⁹. tāgētes luxuriosa ibidē luxuriosi i genitalib⁹ ⁊c. Nono puniūt i olfactu. verisiliꝰ em̄ putat a doctorib⁹ vt tactū est in q̄nta pena ptim post iudiciū infern⁹ replēdus est imūdicijs. spurcicijs. sterq̄linijs. et ceterꝫ penosis abominatōib⁹. q̄s pctm̄ fecit ex elementis generari. idcirco vt hoies q̄ i hac vita florib⁹ elemētorū in optimis effectib⁹ ⁊ fructib⁹ abusi fuerūt. vilissimis eorūdeʒ fecib⁹ ⁊ sterq̄linijs punient. Quis igiꝫ estimare possit. dic̄ Henrꝫ d̄ has. sup Geñ. abominationeʒ ifernaliū flāmaꝝ sulphureū ac fetorē eaꝝ q̄ si extrēt iferniū corrūperēt totū elemētatē globū. nō ꝗ nūc extbit nec post. ſʒ reflectiꝫ ee toto ꝯcauo iferni ⁊c. Declarat illd̄ Alb. i de mliere forti. allegās illd̄ Job. .xvij. Putredini dixi. pr̄ me⁹ es. mr̄ mea ⁊ soror mea v̄mib⁹. Non inq̄t fiet fetor exhalatōe alicui⁹ putredis. q₂ non putrescūt ibi corpa. ſʒ iq̄bilitas illa ibi ꝯgregata dicit putredo r p̄ncture penaꝝ vermes. Vñ Sap. .v. Pugnabit cū illo orb terraꝝ ꝯ insensatos. i. q̄tuor elemēta. terra artādo. ignis vrēdo. aer obscurādo. et aq̄ ifrigidādo. q̄cq̄d. n. iq̄bile ē i elemētis ifern⁹ deglutiet. Decio punient tactu ignis acerbissimi ⁊ a diuia iusticia intra ⁊ ex medullas cremāte a demōib⁹ torq̄ntib⁹ a ꝯdēnatꝫ ꝯpmētib⁹. vt tactum ē ptim scd̄a pena. Vñ Chryso. dic̄ de repatiōe lapsi ad Adamāticū. q̄ acerbitateʒ hui⁹ ignis nulla lingua explicare valet.

H Vndecio punient

per opposita dotib⁹ btõꝝ. Corpa eñ
coꝝ erũt q̃druplr misera. Primo defor
mia. Est aũt ſm Tho. in .iiij. dis. xliiij
duplex deformitas. Vna ex defectu
alicui⁹ mẽbri. ⁊ tal' in nullo dãnatoꝝ
erit. vt nulli dub iũ est. q: oẽs integris
mẽbris resurgẽt. Alia ẽ deformitas ex
idebita ꝯtiũ dispositõe i q̃litatib⁹ q̃dẽ
vt febre vel podogra. ⁊ hmõi. nec talis
deformitas in dãnatis erit. ʒ corpa eo
rũ erũt sensibilissima ⁊ vivacia. q: nisi
sic tũc min⁹ sentirẽt mala pene in ifer
no. sic etiã si mutilati remanerent. qđ
nõ ꝯcedit. Sũt igit deformes defecti
b⁹ ill' q ex nãlib⁹ ꝑncipijs i hũano cor
pore nãliter ꝯsequũt. vt ẽ põderositas
tarditas. passibilitas. ⁊ opacitas. palli
ditas ⁊ hmõi. Vñ. q. vlt. dic. ꝙ corpa
dãnatoꝝ erunt turpissima. Scđo igit
corpa dãnatoꝝ erunt passibilia valde.
Tũ ſm Tho. vbi ꝑus. q: integ mẽbr
Tũ q: carẽtia imꝑceptibilib⁹ morbis.
Tũ q: diuia iusticia reget in eis mãm
ignis. Tũ etiã q: nã coꝝ ẽ incorrupti
bil. Passibilia eñ erũt corpa coꝝ. sed
incorruptibilia. ⁊ spẽs caloris q̃ mãli
ter sũt in igne recipient spũalit in dã
nato corpe. ⁊ sic ignis assĩlabit sibi ea.
nec tñ ꝯsumet ea. Propt q̃ Apoc. ix.
di. In dieb⁹ ill' q̃rẽt hoies mortẽ ⁊ nõ
inuenient eã. ⁊ desiderabũt mori. ⁊ fu
giet mors ab eis. Tertio erũt põdero
sa ⁊ tarda. Sʒ q̃rit vtrũ ne aliqñ iã dã
nati ifernũ exire possint h̃ hoib⁹ appa
rẽdo. Rñ. ſm Tho. i. iiij. dis. xlv. Dã
nati exire pñt ꝓpria iferni receptacula.
ſm dispositionẽ diuie ꝓuidẽtie ⁊ aspe
ctib⁹ hoim apparere. nõ tñ illđ pñt ꝓ
pria libertate. ʒ diuia ꝓuidẽtia ad eru
ditionẽ hoim ⁊ terrorẽ. Silr q̃ sunt in
purgatorio eadẽ rõe. ⁊ vt suffragia pe
tant. ʒ q̃ in celo sũt pñt ꝓpria libertate
glie. dãnati tñ secũ miseriã ferũt. Itẽ
ibidẽ addit. Quis aũt aie dãnatoꝝ
ꝑncipalr assint vbi apparẽt. nõ tñ cre

dendũ ẽ h̃ sp accidere. Aliqñ. n. hmõi
apparitiões fiũt vl' in dormiẽdo vel ivi
gilãdo opatõe bonoꝝ spũũ ⁊ vl' maloꝝ
ad instructõẽ vl' deceptõẽ viuẽtiũ. Sic
etiã viui hoies aliqñ alijs apparẽt ⁊ eis
multa dicũt in somnijs. cũ tñ ꝯst eos
nõ eẽ pñtes. sicut Aug. ꝑ m'lta exẽpla
probat li. de cura. ꝓ mortuis agenda.
Quarto dãnati erũt grossi ⁊ nõ subti
les. ⁊ sic oẽs morbide in iferno post
de q̃s mors depascet. Duodecia pe- I
na ẽ deformitas q̃dã opposita aureę
⁊ aureol. Vñ q̃dã antiqu⁹ doctor sup
.iiij. mouet hãc q̃õnẽ. Cũ rõne actuũ
excellentiũ debeat aureola ad decorẽ
corpis ⁊ aie. vtꝝ etiã ꝓ actib⁹ excellent
mal' ⁊ turpib⁹ debeat ipis malis ꝓ pe
na aliqđ ꝑ modũ deformitatis ⁊ turpi
tudinis qđ rñdeat aureole in bonis ⁊
veri⁹ dicat luteola. Rñderi põt. ꝙ sic
q̃dã characteres siue q̃dã deformita
tes rñdeãt i q̃busdã dãnatis respectu
aureolarũ in bõis. Viciũ. n. siue pcm̃
opponit virtuti. Et sic aurea hẽt ꝓpt vir
tutẽ. ita lutea ꝓpter viciũ habebit. qđ
statui non ꝑncipalr opponit. ʒ illa vi
cia vbi nõ solũ virt⁹ corrũpit. ʒ etiã sta
tus cui debeat aureola. talia vicia de
merent luteolã. Vñ verbi gra in ipsis
corruptorib⁹ virginũ. ⁊ silr in ipsis he
reticis q fidẽ corrũpũt in alijs. et silr in
his q ꝓ defensiõe sui erroris patiunt
mortẽ. Et ponũt ille deformitates nõ
solũ q: se aureol' ꝑuaũerũt male opan
do. ʒ q: etiã i alios peccauerũt q̃ntũ in
se fuit eos videlʒ corrũpendo. Vñ sic
boni habebũt in celo accñtale ꝑmiũ.
ita ecõuerso mali añ iudiciũ accñtale
demeritũ. ⁊ post luteolã. De accñtali
demerito dic Amb. ꝙ pena Arrij nõ
est adhuc finita. q: nescit q̃t ꝑ eũ ruẽt.
Tredecima pena ẽ perpetua societas
pessimoꝝ oĩm demonũ ⁊ hominũ.
Sʒ dubitatur. vtꝝ ne in inferno sit K
differẽtia locoꝝ in situ ſm maioritatẽ

penarū. ꝛ minoritates. Rñ. ꝙ sic. Vñ Job. xiiij. In domo pr̄is mei mansiones multe sunt. ꝗ a sitr in iferno. Dic etiā Tho. in. iiij. dis. xlv. Existes inqt in iferno ſm diuersitatē culpe diuersam sortiūt ꝛ penā ꝛ etiā ſm ꝙ grauioribꝰ pctis irretiunt dānati ꝑ3 ħ obscuriorē ꝛ ꝓfundiorē locū obtinēt in iferno. vñ ꝛ supiores in qbꝰ minimū erat de rōne culpe. supmū ꝛ minꝰ tenebrosum locū hñt oibus puniēdis. ħ ille.
x Dubitat scdo. vtrū eterna sapia in locis penarū ifernaliū hoies siles hic in vicijs ad silia loca in iferno puniēdos trāsmittat. Rñ. ſm Greg. iiij. dialogo. ꝙ sic. Vñ Matth. xiij. Tūc. i. in die iudicij dicet messoribꝰ. Colligite zizania ꝛ ligate ea i fasciclos ad cōburendū. Super q̄ Grego. iiij. dialogo. Quid ē zizania in fasciculos ligare ni si cōpares pibꝰ in tormētis silibꝰ. sociare. vt supbos cū supbis. luxuriosos cū luxuriosis. auaros cū auaris. fallaces cuz fallacibꝰ. infideles cū infidelibus ꝛc. Cū ꝗ siles i culpa ad tormēta silia āgeli i locis penalibꝰ deputāt. q̄si zizaniorꝫ fasciculos ad ꝯburēdū ligāt hec ille. Et sic erūt tot pr̄iales i iferno mansiones. q̄t ṗncipalia vicia mortalia. Nec obstat illō Job. x. vbi dr̄. In iferno nullus ordo ꝫ sempiternꝰ horror inhabitat. q2 ſm Greg. ibidē intelligit̄ de intētōis directiōe ꝛ recta operatione. q̄rū neutrū ibi erit. Et th̄ Sap. viij. dr̄. Sapia attingit a fine vsqꝫ ad finē fortit. ꝛ disponit oia suauiter. De cinaq̄rta pena est priuatio sensatiōis xp̄i ſm hūanitē. cuiꝰ pulcritudo ē sola ꝯtatiua visus. cuiꝰ vox sola ꝯtat auditū odor olfactū. sapor gustū. e cōtictio tactū. Vñ i q̄libet q̄nqꝫ sensuū dānati tā īterior ꝗ̄ exterior remanebit ppetua sitis q̄dā nālis. q2 i xp̄i humanitate ine hūanitatꝫ eēntialis q̄dā dulcitudo ꝯsistit. Cū igit̄ quinqꝫ sensus sint q̄rū q̄libet hūanitate xp̄i ṗuabit. ꝛ q̄ntuplex sitis. p ꝯsis i q̄nqꝫ potēcijs sensuū erūt decē pr̄iales pene sīb ħ mēbro ṗncipali cōphēse. Et erūt ṗdicte pene tāto q̄dāmō grauiores. q̄nto xp̄i humanitas oīa sensibilia excedit in amenitate. Capitulum. iij.

q Uo ad secundū principale de interioribus penis dānatoruz notandū ꝙ q̄nqꝫ ṗncipales penas dānati habebūt. ꝛ iam prim būt q̄ sunt. Primo oīm q̄nqꝫ interiorꝫ sensuū punitio. q̄bus delectabilia subtrabunt ꝛ tristia pr̄tabunt q̄ ad ꝯcupiscibilē. Scdo q̄ ad irascibilē erit odiuz ꝛ detestatio. Tertio intellectꝰ obcecatio. Quarto vmis ꝯsciētie remorsus. Quinto pcti ꝛ interioris blasphemie cōtinuatio. Prima pena iterior erit in q̄nqꝫ interioribꝰ sensibꝰ q̄ sunt. sensus cōis. imagiatiua. fantasia. estimatiua. ꝛ memoria sensitiua. Nā p ocu- A los ingrediēt ad sensuz cōem ea q̄ dicta sūt i pena sexta. ꝛ sic p auditū q̄ i septima dicta sūt. ꝛ sic ō alijs sensibꝰ. ꝛ cōgregabunt i sensu cōi eū marie cruciātia. Ad imagiatiuā q̄ ħ infecta fuit pulcritudie mulierū. veniēt amarissime eedē imagines ꝛ pnie. vt dicat. vtinā vidissez p muliere serpētē. vtinā p ebrietate gustassez cinerē. p cātilenis audiuissez ſmonē ꝛ sic ō alijs. Ad fantasiā veniēt horribiles visiōes. Ad estimatiuā indicibiles timores. puta cuz viderit aliquez torq̄ri p demonē. statī timebit sibi affuturꝫ eundē dolorē. sic sit circa rotādos successiue. mēoria sensitiua cogitabit de malꝫ male. ꝛ ō celestibꝰ ifernalit. Hec oia pbant p dictū Tho. i. iiij. dis. vlt. dicēs. Sic xp̄t pfectā btitudinē sctōꝫ nihil erit i eis ꝙ ħ sit gaudij mā. ita nihil erit i dānatꝫ qō nō sit eis mā ꝛ cā tristicie. nec aliq̄d qō ad tristiciaꝫ ptinere possit deerit vt sit eorꝫ miseria cōsūmata. Scda pena

interior q̄ ad irascibilē erit odiū oīm
demonū. hoīm tā viuor̄ q̄ȝ mortuorū
angelor̄ ⁊ sanctar̄ alarū. Vñ sup illō
Esaie. xiiij. Surrexerūt de solijs oēs
pncipes. dic̄ glo. Solaciū est malor̄
multos hr̄e socios penarū. Jō Tho.
vbi pus dic̄. Sic in btīs in pr̄ia erit p
fectissima charitas. ita in dānatis erit
pfectissimū odiū. Vñ sic sancti gau-
debunt de oib⁹ bonis. ita mali d̄ oib⁹
malis gaudebūt. ⁊ de oib⁹ bonis dole
bunt. Vñ ⁊ felicitas sanctor̄ ꝯsidera-
ta eos maxie affliget. Vñ Esa. xxvj.
Videant ⁊ ꝯfundant̄ gloriātes ppli.
⁊ ignis hostes tuos deuoret. Vñ vel-
lent oēs btōs eē dānatos. Tāta etiam
erit i dānatis inuidia q̄ ꝓpinqrū glie
inuidebūt cū ipi sint in summa miseria
Et h̄ etiā bn̄ i hac vita accidit crescēte
inuidia. Sed tñ min⁹ inuidēt ꝓpinqs
q̄ȝ alijs. ⁊ maior eēt cor̄ pena si oēs ꝓ
pinq̄ dānarent̄ ⁊ alij saluarent̄. q̄ȝ si aliq̄
de suis ꝓpinqs saluarent̄ ⁊ alij dānarent̄
Et inde fuit q̄ diues perijt frēs suos ā
dānatōe eripi. sciebat eī q̄ aliq̄ eriperē-
tur. maluisset tñ frēs suos cū alijs oī-
bus dānari. Quia āt ex dānator̄ mł'-
titudine pena singulor̄ augeat̄. ideo tñ
supexcrescit odiū ⁊ inuidia q̄ mag' eli-
gārt torq̄ri cū multis q̄ȝ min⁹ soli. Sed
q̄d erit de affectu dānatorū ad eos q̄s
hic carnalit̄ dilexerūt. nā affectiōe eo in-
ordinate in iferno a dānatis nō aufe-
rent̄. ꝗ dānati h̄ aliq̄s carnalit̄ dilexe-
rūt. & videt̄ q̄ etiā illic. Rñ. dilectio q̄
nō fundat̄ sup honestū facile rescidit̄.
⁊ pcipue in mal' hoib⁹. vt phs dic̄. ix.
ethi. vñ dānati nō ꝯseruabūt amicitiā
ad eos q̄s inordinate dilexerūt. ꝗ in h̄
volūtas eorū remāebit puersa q̄ cām
inordinate dilectiōis adhuc diligunt
Odiēt etiā deū. fm illud ps. Supbia
eor̄ q̄ te oderūt ascēdit semp. Pōt eīm
deus dupliciter videri. Vno mō in se. ⁊
sic a nullo clare visus pōt odiri. Alio
mō in affectu. Et qr̄ q̄dā effect⁹ dei pu-
ta punitio repugnāt aliq̄b⁹. iō deū odiūt
in opib⁹ iustitie sue. h̄ oīa. Tho. Vñ
Alb. sup Prouer. vlt. de muliere forti
dicit. Dānati nullo effectu penit⁹ se di
ligūt. Vñ Job. xlj. Corp⁹ ei⁹. i. leuia-
thā q̄ significat diabolū q̄si scuta fusi-
lia cōpacta squamis se se pmētibus.
Corp⁹ diaboli sunt oēs dānati. ⁊ scu-
ta fusilia in q̄ amor diuin⁹ intrare ne-
queat. vñ ⁊ se seinuicē deridere dicunt̄
⁊ cōuitiari. Nec obstat q̄ diues solli-
citabat̄ d̄ fratrib⁹. qr̄ h̄ fecit nō amore
ꝗ vt ipe min⁹ arderet si frēs a criminī-
bus ad q̄ ipe eos iduxerat absoluerēt̄
vł' vt nō sustineret ꝯuicia ipor̄ iprope-
rātiū sibi. vł' veri⁹ vt dic̄ Aug. cōpuls⁹
fuit h̄ dicē ꝓpt̄ exēplū viuētiū. vt ma-
gis credant scptūre q̄ȝ etiā mortuis re
surgētib⁹. Tertia pena sūt tenebre C
interiores. q̄ sūt triplices. videlȝ puā-
tio scie hūane, celesti ⁊ diuine. De pma
puatiōe scȝ de hūanis tenebris dubi-
tat̄ vtrū dānati possint vti noticia quā
in h̄ mōdo habuerūt. Rñ. Tho. vbi pus
dis. vlt. Dānati mēorabūt̄ aliq̄r̄ q̄ hic
sciuerūt. Vñ. Luc. xvj. Abraā diuiti
ait. Recordare qr̄ recepisti bona i vita
tua. ꝯsideratio eīm aliqrū scitor̄ q̄ȝtuȝ
ad aliq̄d inducit gaudiū. vel ex parte
cognoscibiliū inq̄ntum diligunt̄. vel ex
pte ipsius cognitiōis inquātuȝ ē ꝯue-
niens ⁊ pfecta. Pōt etiā tristicie rō eē
⁊ ex pte cognoscibiliū q̄ nata sunt ꝯtri-
stare. ⁊ ex pte ipsi⁹ cognitiōis ꝓut ei⁹
impfectio ꝯsiderat̄. vtpote cū aliq̄s cō-
siderat se deficē i cognitiōe alicui⁹ rei.
cui⁹ pfectiōnē appeteret. Sic ḡ in dā-
natis erit actualis ꝯsideratio cor̄ que
pus sciuerāt vt materia tristicie. nō tā
aūt vt delectatiōis cām ꝯsiderabunt.
Cōsiderabūt eīm mala q̄ gesserūt ex q̄-
bus dānati sūt. ⁊ bona dilecta q̄ h̄ amī-
serūt. ⁊ ex vtroq̄ȝ torq̄bunt̄. Silr̄ etiā
torq̄bunt̄ d̄ hoc q̄ ꝯsiderabūt noticiā

quā de rebus speculabilib⁹ habuerūt imp̄fectā eē͂ ⁊ amisisse sūmā ei⁹ p̄fectionē quā poterāt adipisci. Deniq̧ etiā ea q̄ hic agunt ostēdent eis q̄ ad ea q̄ in eis tristitiā augere p̄nt. Nec dānati penis acerbissimis torti abstrahent si cut hic fit a p̄sideratiōe tristabiliū. q̄ in futuro nō abstrahet aīa a corp̄e sic hic fit. ꝫ quātūcūq̧ corpus affligetur sīa sp̄ cōsiderabit lucidissime illa q̄ sūt eē͂ ei cā merozis nec ob liuio eē͂ poterit ex quātacūq̧ diuturnitate t̄pis post iudiciū. h̄ ille. Scd̄o tenebris q̄ sunt p̄uatio celestis visiōis affligētur. Vn̄ s̄m Tho. vbi p̄us. dis. vlt͛. ⁊ idē habet ibi i l͛ra a btō Greg͛. Damnati ān oīe iudicij videbūt bonos in gl͛ia. Vn̄ Luc. xvj. Diues vidit Lazarū in sinu Abrae. nō h̄ mō q̧ gl͛iā eoꝝ q̄lis sit cogn̄scāt. ꝫ solūmō cogn̄scēt eos esse in gl͛ia q̄dā inestimabili. ⁊ ex h̄ turbabunt. tū p̄pt̄ inuidiā dolētes de bono ꝫ felicitate. tū p̄pt̄ hoc q̧ ipi gl͛iam tā͂ amiserūt. Vn̄ dr̄ Sap. v. de impijs. Vidētes turbabūt timore horribili. ꝫ post diē iudicij oīno visiōe btōꝝ p̄iuabunt. Nec tn̄ ex h̄ coꝝ pena minuet ꝫ augebit. q̄ in memoria habebūt gl͛iā btōꝝ quā i iudicio vl̄ ān iudiciū viderūt. ⁊ h̄ ē eis in tormētū. ꝫ vlteri⁹ affliget in h̄ q̧ videbūt se indignos reputari. etiā videre gl͛iā quā sc̄ti merent̄ h̄ ille. Tertio affliget tenebris circa diuinā noticiā. Queritur igit̄. an

D

dānati cogitabūt aliq̄d de deo. R̄n̄. Tho. vbi. s. q̧ sic. Sꝫ nō̄n duꝫ inq̄t q̧ de⁹ pōt dupl̄r p̄siderari. Vno mō s̄m se. ⁊ s̄m illud q̄d ē p̄priū ei. s. eē͂ totius bonitatis p̄ncipiū. ⁊ sic nullo mō p̄siderari pōt sine delectatōe. Vn̄ sic nullo mō a dānat͛ cogitabit. Alio mō s̄m aliq̄d q̄d ē ei q̄si accn̄tale in effectibus suis. vtpote punire vl̄ aliq̄d h̄mōi. ⁊ s̄ꝫ hoc cōsideratio de deo pōt tristiciam inducere. Et hoc mō dānati de deo cogitabūt. Ipi. n. deū odio habent. et de eo nō cogitabūt nisi rōe punitiōis ⁊ p̄hibitiōis ei⁹ q̄d male eoꝝ volūtati cōsonat. Vn̄ nō cōsiderabunt eū nisi vt punitorē ⁊ p̄hibitorē. Quarta pena damnatoꝝ interior ē cōtinua peccatoꝝ multiplicatio ⁊ perpetua in odio dei. p̄ximi. demonū. sanctoꝝ ⁊ angl͛orum. ⁊ in blasphemia continuatio. de q̄bus dictū ē. ⁊ sic p̄ deū p̄petue p̄uersam volūtatē habebūt. nō tn̄ p̄prie demerent p̄prie loquēdo. q̄ in termino nō in via sunt. vbi solū ē meritū p̄prie ⁊ demeritū. Vn̄ Tho. vbi p̄us. Non p̄pter h̄ dānati excusant a demerito. q̄ necessitatē peccādi h̄nt. ꝫ q̄ ad sūmū p̄uenerunt maloꝝ. Demones tn̄ ān iudiciū peccāt ⁊ demerent alios ad p̄ctā trahētes. ꝫ ap̄ dānatoꝝ hoīm officiū nō p̄tinet alios ad dānationē p̄trahere. sic p̄tinet ad officiū demonū. rōe cui⁹ demerent q̄ntū ad secūdariā penā. hec ille. Quita pena dānatoꝝ interior sūt vermea p̄scie. Vn̄ Esa. vlt͛. Ignis eoꝝ nō extinguet. ⁊ vermis eorū nō morietur. Sup q̄ Aug⁹. de ci. dei li. xxj. plures expositiōes recitās concludit. In penis inq̄t maloꝝ inextinguibilis ignis ⁊ imanissim⁹ vermis. aliq̄ p̄prie ad corp⁹ ignē exposuerūt. tropicē vō ad aīam vermē q̄d eē͂ p̄babili⁹ videt. Vn̄ s̄m Tho. vbi p̄us. dis. vlt͛. et Bona. ipa trāslatio vermis ad dolorē sp̄ualē manifestat in q̄b⁹ ⁊ quō sit vermis si attēdat rō trāsferēdi. In verme eū materiali cōsiderat origo ⁊ inordinatio. orit̄ inq̄ꝫ ex putrefactōe. ⁊ mordet illud ex q̄ orit. Sic in sp̄uali dolore nō q̄libet dolor ē vermis. ꝫ q̄ nascit ex putrefactiōe p̄cti. Si tunc p̄ctm̄ dī putridū q̄n aīa in eo req̄escit finaliter Rursus oportet q̧ sit i dolore remorsio. h̄ aūt ē ex cōcursu duoꝝ sibi inuicem obuiantiū ⁊ resistentiū. Ista duo mōuētis sunt in hoīe volūtas nālis

E

et deliberatiua. ista cōcurrūt p conscientiā dictantē aliqd factū eē indebitū. Et tūc obuiant qñ volūtas nālis detestaē indebitū ⁊ deliberatiue voluntati placet. Tūc aūt resistunt qñ vtraqꝫ in suo actu vigent. Ex his ptꝫ cur in quibusdā viuētibus sit vermis cōscientie modicus aut magnus. In damnatis etiā patꝫ siliter ꝙ ibi erit pcti putrefactio ex hoc ꝙ pctm̄ finaliter remansit in aīa eoꝝ. Ibi erit cōcursus ꝓpter peccatoꝝ apertissimā visionē. Ibi erit obuiatio ꝓpter voluntatis deliberatiue obstinationē perpetuam, ⁊ sinderisis ꝯ murmurationē. Ibi erit resistentia. qꝛ ipsa delectatio pcti erit ablata p pene acerbitatē. ⁊ ex hoc ipsi⁹ sinderisis fortificata actio. ⁊ ex hꝫ vermis mirabilr̄ rodēs ⁊ puniēs. vba sunt Bonauent.

F Est aūt qntupleē vermis fm̄ oēs doctores. Prim⁹ de pctō cōmisso a se. nō qꝛ pctm̄. sꝫ qꝛ causa demeritoria respectu pene damni. Secūdus vermis est fm̄ Sco. tristicia de obstinatione suā in pctō que ē priuatio boni honesti siue grē per culpā. vel saltē tristaē de pctō qō cōmisit in vita sua in q̄ nūc sine remissiōe dimissus ē ⁊ derelictus nō quidē tristaē de hoc vel de hoc fm̄ se. qꝛ talis est priuatio boni moralis. sꝫ qꝛ demeritum respectu pene damni. Tertius vermis ē fm̄ Alb. sup missaꝫ de bono a seipso omisso qō si fecisset minora mala sustineret. Et fm̄ Alb. ibidē. Hi tres vermes nūqꝫ perpetue crescēt nec decrescent. qꝛ sunt de ꝓterito ⁊ de necessario. Quart⁹ vermis est fm̄ eundē de malo cuius ipse potuit esse causa vt fieret in alio. ⁊ ille vermis crescet ⁊ mitigabiē. Si em̄ p malū suū causa est mali in alio, totiēs crescit vermis quotiēs crescit ⁊ dilataē malū illud in alios q̄s inuoluit. Et i hoc sensu dicit Amb. ꝙ ignoraē pena Arrij. qꝛ nesciē q̄t errore ei⁹ sint subuertēdi. Si aūt cā fuit vt bonū fieret totiēs decrescit vermis quotiēs bonū illō multiplicabiē. sꝫ Alb. Quintus vermis vt dicit Tho. vbi pus est corpalis qōdam modo. Pōt tn̄ etiā dici ꝙ p vermē spūalē caro affligetur. fm̄ ꝙ passiōes anime redundāt in corpus. ⁊ hic. ⁊ in futuro. Vñ Eccl. vij. Vindicta carnis impij ignis ⁊ vermis.

Capitulum. iiij.

De tertio pncipali videlꝫ de pena damnatoꝝ respectu supioꝝ. Notādū. ꝙ talis in genere triplex ē. Pria est subtractio celestis solacij hoim beatoꝝ ⁊ angeloꝝ. ⁊ alligatio ad carcerē inferni in societatē peccatoꝝ ⁊ demonū. Scda ē puatio triū dotū aīe. ⁊ adeptio ipius oppositoꝝ. Tertia est certitudo de interminabilitate oīm ꝓfatarū penaꝝ. ⁊ de redēptione desperatio. Pria inquā pena est septuplex.

A Pria ē ꝙ palatio amenissimi celi puabunē. qō ē patria oī rōnali creature desiderabilissima. Sicͭ cētrū terre ꝯuib⁹. ita aīe centrū ē celū. Scda est ꝙ infernali loco igneo ꝑpetue contēplando alligabūē. Vñ Matth. xxv. Ite maledicti in ignē eternū. Tertia est puatio nālis societatis ad beatos hoies a qbus tot gaudia deberēt recipere q̄t sūt beati homies. Quarta est adeptio societatis damnatoꝝ hoim de qbus tāto plures tristicias recipiēt quāto plures damnati existūt. Quinta est puatio societatis angelice nature. q̄ propinqua est nr̄e aīe. de quorū angeloꝝ societate gaudere possent. sicͭ de hoim societate. Sexta est introit⁹ ad societatē demonū infinitoꝝ qōdam modo. a quibus etiā tot mala recipient. quot sunt deformissimi demones Septima ē societas pessimi demonis et turpissimi luciferi. Que omnia notātur ibi in verbis xpi. Qui parat⁹ est diabolo. et angelis eius.

Secunda B

pena est ꝓuatio triũ dotũ anime. et adeptio oppositoꝝ eiꝰ. Aia eñ btõꝝ habebit ꝓ imo visionẽ dei clarã. q̃ decorat intellectꝰ in munꝰ fidei hic habite. Scdo cõprehẽsionẽ dei q̃ ꝑficit memoria in munus spei. Tertio fruitiõẽ dei delectabilissimã q̃ quietabit volũtas i muñꝰ charitatis, vt docet Tho. in. iiij. dis. xlix. Sic aia dãnati q̃ncꝫ penas ediuerso habebit q̃ruꝫ q̃libet qõammõ in ĩfinitũ excedet oẽs p̃renoiatas penas gehẽne. vt dicit Chryso. de reparõe lapsi. Sic creator excedit creaturã. q2 obiecta triũ dotũ sunt in infinitũ. verũ. ens ꝛ bonum. ẽ opposita sunt. falsissimũ. miserrimũ ꝛ pessimũ. Sic igit deꝰ delectabilissimũ ꝛ sũmuꝫ bonũ obiectũ ẽ btis. ita ꝛ diabolus scꝫ sathan ẽ summũ ꝛ terribilissimũ obiectum dãnatis. Cuiꝰ eñ obiectũ ẽ optimũ. eiꝰ oppositũ ẽ pessimũ. Pria igit pena ẽ ꝓuatio visiõis btifice ꝛ oim ĩbi scibiliũ q̃ vidisset si nõ i mortali defũctus eẽt. Hõc huiꝰ ꝓuatiõis intellectꝰ perpetuã sitim nãlem patit aia dãnata. q2 ẽm phm. i. metha. Ois hõ nãlit scire dsiderat. Et put ꝯmẽtator Auerrois exponit. nõ quietat intellectꝰ nisi sũmũ veꝝ fuerit adeptꝰ. Hac siti aia nõ corpꝰ diuitis in ĩferno sitiebat. cuꝫ ait. Mitte lazaꝝ vt intingat extremuꝫ digiti ꝛc. Scda pena correspondẽs ingratitudini fidei ẽvisio perpetua oim demonũ ꝛ aiaꝝ turpissimarũ. ꝓsertim pessimi demonis. De q̃ Math. xxv. Qui patus est diabolo ꝛ angel eiꝰ. Et sic puniet ĩtellectꝰ acerbissime. Qualis aũt sit pessimi demõis facies. hãc describit Job. xlj. sub silitudine dicẽs Sternutatio eiꝰ splẽdor ignis. ꝛ ocli eiꝰ sic palpebre diluculi. de ore eius lãpadeo ꝓcedũt. sicut tede ignis accẽse. de naribꝰ eiꝰ ꝓcedit fumus sicut olle succẽse atcꝫ fervẽtis. anhelitus eiꝰ prunas ardere facit ꝛ flamma de eius ore egredit. in collo eiꝰ morabit formido. ꝛ faciẽ eiꝰ precedit egestas. Sup quo Alb. vbi. s. Sternutatio diaboli ẽ pessimus conatus malignãdi. Splẽdor ignis dicit nõ a claritate. s a terribilitate ꝛ crematiõe. Ocli eiꝰ tremebũdi. vbi intelligit furia demõis sicut i iratis. Os aũt q̃ loqt ad aiam emittit lãpades. q2 incẽdit aĩas. ꝛ cogitatões in malũ. De naribꝰ eius. i. a capite. vnde procedere dꝫ discretio. ꝓcedit fumus de mẽtis ꝯpuplicẽtie ꝛ furor irrõnalis Habitꝰ iniq̃ volũtatis prunas ardere facit. i. impios igne infernali succẽsos Collũ eiꝰ est ceruicosa supbia ipsiꝰ. in qua est formido. q2 plus audet supba temeritas q̃ꝫ possit explere. Et egestas oĩs boni ꝓcedet faciẽ eiꝰ. Tertia pena est ꝓuatio sũme ꝑfectõis diuie ꝛ etiaꝫ amicitie quaꝫ tñ omnis aia desiderat nãliter q2 a deo primo ꝓcessit. Unde .j. Eth. Oia bonũ appetũt. ẽ optimũ maxie. Et. j. confes. Aug. Fecisti nos domie ad te. ꝛ inquietũ est cor nostrũ donec reqescat in te. Erũt eñ in summa distãtia a celo, beatis ꝛ deo. quorũ adeptionẽ nũq̃ꝫ habebũt. Quarta pena ẽ adeptio sũme miserie. intus ꝛ extra. supra ꝛ infra. a dextris ꝛ a sinistris ante ꝛ retro. Ut sicut diligẽtibus deũ oia in bonũ cooperabunt. Ita deum odientibus oia cooperent in malum corñdẽs spei. quam in creaturas deo postergato posuerunt. ꝛ sic memoria dãnatoꝝ erit miserrima. Quita pena loco fruitiõis delectabil beatorũ erit in damnatis tristicia ꝛ dolor oĩa ꝓfata ꝯñs. Tertia ꝓ̃ncipal pena cõplens oẽm miseriã est certitudo de ꝑpetuitate penaꝝ oim supradictaꝝ xpo dicẽte C
Ite in ignẽ eternum. Et in symbolo. Qui vo, mala egerũt ibũt in ignẽ eternũ. Et hec est fides catholica. quã nisi q̃scꝫ integre firmit ꝛ inuiolabiliter crediderit saluus esse nõ poterit. Et sicut

ꝭm Aug.̄ nō eſſet ꝑfecte quis beatus
deū clare videns ⁊ eo fruens niſi eſſet
de perpetuitate iſtoꝝ certus. Sic ſuo
mō etiaȝ certitudo de nulla redēptiōe
cōplet miſeriā damnatoꝝ. Et pōt dici
triſticia abſorptiua ſm Sco. ſup. iiij.
carētia beatitudinis, q2 eius deſideriū
maxie ſpecialiꝭ ineſt nature ſibi ſine
freno iuſticie derelicte. eiuſdē eñ bea-
titudinis perpetua carētia ꝓcepta cō-
D. triſtat totū abſorbēdo. h ille. Dubi-
taꝭ circa ꝓmiſſa. vtrū conſideratio pe
naꝝ inferni plus moueat ad dimittē-
dū pctā ⁊ ſeruāda mandata ꝙ ꝯſidera
tio gaudioꝝ celi. Rñ. ſm mgr̄m Hen
ricū de haſſia. ſup Gen̄. diſtinguēdo.
Sūt eñ tria genera hoim. Quidam
carnales ⁊ mūdani. Alij ſunt ſenſua-
les ⁊ impꝼecti. Tertij vo ſunt ſpūales
⁊ pfecti. De ꝓmis ergo dicēdū ꝙ mū-
danos ⁊ carnales fidē habentes plus
mouēt pene inferni ꝙ gaudia celi. q2
.j. Coꝝ. ij. Aialis hō nō ſapit ea q̄ dei
ſunt. imo talib9 guſtū infectū hñtibus
ſpūalia deſipiūt vſq3 ad nauſeam. Pa
mos etiā plus mouet cōminatio pre
ſentis ſeculi ꝙ futuri. quia pene pñtis
ſeculi ſunt cōiter ꝑ expientiā note. ſilr
et bona ꝓuata ſunt auide amata. De
ſecūdis dicēdū ꝙ ꝓmiſſio bonoꝝ tē-
poraliū plus mouet impꝼectos ꝙ ꝓ-
miſſio celeſtiū ⁊ ſpūalium. Vobcām
in veteri teſtamēto vbi nullus celū in-
trauit qñ lex impꝼecta fuit. deus ꝓmi
ſit tpalia. ⁊ cōminat9 eſt penas graues
trāſgreſſoribus. ꝫ in nouo teſtamēto
ꝯtrariū xp̄s fecit. laudādo pauptatē.
⁊ nemīnē occidēdo. q2 lex eſt charita-
tis ꝑfecte. Tñ ſicut ſm Aug. in veteri
teſtamēto pauci erāt ꝑfecti. ⁊ ꝓ tanto
ad nouū teſtamētū ꝑtinebāt q̄ eius le
gem in paupertate ſeruauerūt. Ita ho-
die in nouo teſtamēto multi ſunt ad
vetus teſtamētū ꝑtinētes moꝛib9. q̄s
plus moueret ad dei ſuāda mandata

ꝓmiſſio preſentiū temporaliū ꝙ fu-
turoꝝ. ⁊ ſilr cōminatio penaꝝ ciuiliū
Sȝ hec xp̄s nec dare hic nec ꝓmitte-
re voluit. q2 ob talē reſpectuȝ mādata
implere. nō eēt ſalutare multuȝ. ꝫ tūc
eſt ſalubꝛe qñ ob dei bonitatē ꝓncipa
liter ꝓcepta ſuamus. De tertijs dicen
dū. q vt plurimū ſalubꝛius mouet iu-
ſtos ⁊ ꝑfectos meditatio gaudioꝝ celi
ꝙ meditatio penaꝝ inferni. licet vtra-
q3 ſalubꝛiter moueāt. Primū pȝ quia
cōſideratio bñficioꝝ excellētiū ⁊ ꝓnci
paliū eſt efficacioꝛ in cauſando amo-
rē dei intuitu ſue bonitatis preciſe ꝙ
ſit cōſideratio bñficioꝝ min9 ꝓncipali
um. Secūdū pȝ. q2 ꝯtēplatio penaꝝ
inferni facit bonos ⁊ iuſtos ferri i deū
ꝑ dilectionē inq̄tuȝ ſūme iuſt9 eſt. ſic
meditatō gaudioꝝ celi facit ipm ama
ri inq̄tū ſūme pius ē liberalis ⁊ bon9
Dicit aūt notāter vt plurimū. q2 ꝯſide
ratio penarū pōt etiā haberi cū moti
uo maxie dei bonitatis. Ipſe eñ tāq̄
pijſſimus pater maxime nos diligēs
penas inferni idcirco inſtituit vt ab eo
ꝓfugi ipſis inſpectis ⁊ vndiq3 male ſu-
ſcepti ad eū redeam9. Et ſic hñt pene
inferni rōneȝ maximi bñficij. ⁊ ꝑ ꝯñs
charitatiue mouere ad deū.

Capitulū. v.

p Oſtremo de ꝓmio ſeruantiuȝ A
decalogū. tertius tractat9 erit.
videlȝ de gaudijs future beati
tudinis. De quibus tria etiam ſunt vi
denda. Primo de gaudijs exterioꝛi-
bus quinq3 ſenſuum. Secundo de in
terioꝛibus. Tertio de ſuperioꝛibus. ex
terioꝛa ſunt i genere quattuoꝛdecim.
ſcȝ celi collocatio. mundi renouatio.
quinq3 ſenſuū actuatio. dotū q̄tuoꝛ cor
poꝛis. ⁊ trium aie collatio. aureolaꝝ ⁊
fructuū datio. beatoꝝ aſſociatio ⁊ xp̄i
hūanitatis ſenſatio. Primuȝ ē celi B
collocatio. Eſt aūt celū in q̄ collocanꝭ
beati ſm doctores in. ij. diſ. ij. dicitur

empireū ob sui luminositatē non ob calorē ē capacitatis q̄dāmō infinite. ē ꝛ vniforme imobile ꝛ icorruptibile in tra se splēdidissimū. ad eꝫ n̄ radiatiuū ad nr̄m visum. licet ſm Tho. in sūma in ista inferiora nobilissime influat.
Dubitat. vtrū diuerse māsiones sint in celo empirreo. R̄n. Tho i. iiij. dis. .xlix. ꝙ sic. Ubi tria ſm eū notāda sūt Prio ꝙ diuersi sunt ḡdus i btīa q̄ ad eoꝝ btītudines. Scd̄o q̄ ad māsiones Tertio penes q̄d attēdant iste differētie. Prio sunt ḡdus btītudinis in beatis nō q̄ ab obiectū. ſꝫ q̄ ad opationes. Beatitudo em̄ ꝯsistit ſm pħm. x. eth. in duob⁹. Primo in nobilissima opatione. scꝫ in vidēdo diligēdo ꝛ fruēdo deū clare. ꝛ vn⁹ clarius alio ista hꝫ. Et sic btītudo hꝫ gradus. Cui⁹ rō ē. quia p̄miū debet correspōdere merito. sed vnus plus q̄ꝫ alius hic meruit. Vn̄ .j. Coꝛ. xv. Stella differt a stella in claritate. sic erit ꝛ resurrectio mortuoꝝ. Secūdo ꝯsistit in obiecto nobilissimo .s. deo. Et sic btītudo nō hꝫ ḡdus. q꞉ de⁹ est vnic⁹ q̄ ab oib⁹ videt. Vn̄ Matth. .xx. dr̄. ꝙ oēs acceperūt singulos denarios. Scd̄o notādū ſm eundē ibidem. ꝙ sūt etiā grad⁹ in celo q̄ ad māsiones aīe ꝛ corpis. vt docet autoritas Joh. xiiij. In domo pr̄is mei mansiones multe sunt. Et rō. q꞉ in q̄libet ciuitate ē q̄libet palacio bn̄ ordinatis est māsionū distinctio. ſꝫ celū ē ordinatissima ciuitas. ſm ꝙ Apoc. xxj. dr̄. Primo ostēdet ſm Tho. mansio aīe. scd̄o corpis. Pro intellectu p̄mi notandū. ꝙ sicut māsio in corpalib⁹ ē loc⁹ corporalis in q̄ q̄ete q̄s habitat post motū. Sic in spūalib⁹ postq̄ꝫ hic q̄s mortib⁹ btītū laborauit tādē i loco suo videlicet deo q̄escet dulcissime velut in domo ꝓpria. dicēte btō Aug. j. ꝯfes. Fecisti nos dn̄e ad te. ꝛ inq̄etū ē coꝛ nr̄m donec requiescat in te. Et Matth. xj. ꝛ ps ait. Venite ad me oēs q̄ laboratis ꝛ onerati estis. ꝛ ego reficiā vos. Vn̄ assecutio vltimi finis appetitiui mot⁹ nr̄i dr̄ māsio. ꝛ iō diuersi mōi assequēdi finē vltimū dicunt diuerse māsiōes ꝛ tn̄ cū de⁹ adept⁹ est. vnica ē oim māsio ꝛ dom⁹ et vnitas dom⁹ respōdeat vnitati btītudinis q̄ ē ex pte obiecti. ꝛ pluralitas māsionū respōdeat differētie. q̄ est in btītudine ex pte btōꝝ. Sicut etiā videm⁹ in rebus nālibus ꝙ idē ē locus sursum oim leuiū ad quē tēdūt ſꝫ vnūquodꝙ ptingit ꝓpinqui⁹ ſm q̄ est leui⁹. Et ita sūt diuersas māsiōes ſm differētias leuitatis. ꝛ hec q̄dē dicta sūt de loco spūali aīe. Sꝫ d̄ loco C
corpis dr̄ Tho. in. iiij. di. xliiij. Loc⁹ cōgruus vnicuiꝙ corpi glorioso deputatus ſm gradū sine dignitatis ptinet ad p̄miū accidētale. non tn̄ oportet ꝙ diminuat aliq̄d de p̄mio quātūcūꝙ ē extra illū locū. q꞉ ille loc⁹ nō ptinet ad p̄miū ſꝫ ꝙ actu ꝯtiet corp⁹ locatū cū nihil influat in corp⁹ gliosuꝫ. ſꝫ magis recipiat splēdorē de ipso ſm ꝙ debit⁹ est ꝓ meritis. vn̄ gaudiuꝫ de tali loco manet etiā ei q̄ ē ex locū illū. ſꝫ Tho.
Tertio notandū ꝙ q̄ ad p̄miū eēntiale ille simplr̄ i celo ꝯ ꝓpinq̄orē habebit māsionē q̄ ſꝫ pl⁹ hūit d̄ charitate D
Cui⁹ rō ē ſꝫ Tho. ibidē. q꞉ tota rō merēdi i actu aliq̄ꝛ p̄ncipiū merēdi ē charitas. Et iō ſm ei⁹ diuersitatē p̄mia distinguent. Quis etiā ex ipo gn̄e actus possit aliq̄ ḡdus i merēdo ꝯsiderari. nō q̄dē respectu p̄mij essentialis q̄d ē gaudiū d̄ deo. ſꝫ respectu alicui⁹ p̄mij accidētalis. quod ē gaudiū de aliquo bono creato. Vn̄ q̄ hic plus habet de charitate. illius coꝛ anime ꝛ oculi aīe in patria erunt aptiores ad recipiēdū maiorē habitū luminis glorie. ꝛ q̄ clarius videt. plus diliget. ꝛ q̄ plus diliget plus gaudebit. et deo propinquior erit. hec d̄ Tho. in summis. Ex

qꝗbꝰ ptʒ pmo ꝙ maritata ꝓpinquiꝰ deo i pr̄ia ꝯiūgent̄ ⁊ simplr̄ maiꝰ gaudiū habebit ꝙ̄ virgo in loꝛis charitatē Difficile tñ est maritatā maioꝛē charitatē hr̄e ꝙ̄ ṽginē. qꝛ ſm aplm̄. j. Coꝛ. .vij. mulier cogitet ea q̄ viri sunt. Vñ alibi dr̄. De ṽginibꝰ ꝓceptū dñi nō habeo. ꝯsiliū aūt do. Patet scd̄o ꝙ in domo celi empirrei coꝛpaliṫ vnꝰ plus appropinq̄t hūanitati xp̄i kʒ ꝙ plus meruit hic. vt ꝓbabile videt̄. Et si ꝓpinqtati aīe ad deūʒ corrn̄det ꝓpinqtas ad xp̄i hūanitatē. tūc maritata etiā sic pt plus hūanitati xp̄i appropinq̄re ꝙ̄ tepida virgo. Vñ xp̄s Marie magdalene familiarioꝛ fuit. Patet tertio ꝙ aliquo alio respectu ṽgines sunt proꝓinqssime quo ad accidētale pmiū. videlicet aureolā. de q̄ videbit̄ de aureolis postea. qꝛ Apoc. xiiij. Sequuntur agnū quocūq̄ ierit. Deinde vidue ⁊ postea ꝯiugate. ⁊ demū alij cōtinentes. ⁊ postremo pueri. Pro illo vꝫ ꝯ facere ꝙ xp̄s in cena Johāni ꝓpinqoꝛē sibi ⁊ familiarioꝛē in sessione ondit.

E ꝙ̄ Petro xp̄i vicario. Secundū pncipale extrinsecū gaudiū est mūdi visibilis purgatio ⁊ innouatio. De quo notat Tho. in. iiij. dis. xlvij. vbi causaʒ purgatōis mūdi iferioꝛis assignat sic qꝛ mūdus aliq̄ mō ꝓpt̄ hominē factꝰ est. opoꝛtet ꝙ qñ hō glorificat̄ ſm coꝛpus. etiaʒ elemēta huiꝰ mūdi opoꝛtet ꝙ ad statū melioꝛē mutent̄. vt sic locꝰ sit ꝯueniētioꝛ ⁊ aspectus delectabilioꝛ Ad hoc aūt ꝙ gloriā coꝛpis hō ꝯseq̄t̄ opoꝛtet pꝰus remoueri ea q̄ glorie opponunt̄. q̄ sunt duo scʒ coꝛruptio ⁊ infectio culpe. qꝛ vt dr̄. j. Coꝛ. xv. coꝛruptio incoꝛruptelā nō possidebit. ⁊ a ciuitate gl̄ie oēs imūdi foꝛis erūt. Apoc. vlt̄. Et similiter. opoꝛtet mūdū a ꝯrijs dispositiōibꝰ aliq̄ in nouitatē gl̄ie adducant̄ ꝓpoꝛtionari ei qd̄ ꝺ hoīe dictū est. Quis aūt res coꝛpalis subiectuʒ

infectiōis culpe eē nō possit. tñ ex culpa q̄dā incōgruitas in rebꝰ coꝛpoꝛeis relinq̄t̄ ad h̄ ꝙ spūalibꝰ dedicent̄. Jō videmꝰ ꝙ loca i qbꝰ aliq̄ crimia sūt cōmissa nō deputant̄ ad aliq̄ sacro i eis exercēda nisi purgatiōe q̄daʒ pmissa. Et ſm h̄ ex pctis haim quādā inidoneitatē ad gl̄ie susceptiōnē ps mūdi recipit q̄ i vsuʒ nr̄m cedit. vñ quātū ad h̄ mūdatiōe indiget. Et silr̄ circa mediū locum ꝓpter elemētoꝝ cōtactū multe sunt coꝛruptiōes ⁊ generatiōes ⁊ alterationes q̄ puritati eoꝝ derogāt. ⁊ iō ab his opoꝛtet elemēta purgari. Sed diceres ꝑ qd̄ purgabit̄. Rñ. ſm Aug. .x. de ciui. dei. ⁊ habet̄ in glo. j. Coꝛ. .vij. Figura huiꝰ mūdi pterit. dic̄ glo Pulcritudo huius mūdi. mūdanoꝝ igniū coflagratiōe peribit. Qd̄ declarat Tho. vbi pꝰus dicēs. Jlla mōi purgatio vt dictū ē remouebit a mūdo infectionē ex culpa relicta ⁊ ipuritatē cōmixtionis. ⁊ erit dispositio ad gl̄ie pfectionē. Et iō q̄ntū ad hec tria cōuenientissime fiet ꝑ ignē. Prio qꝛ cū ignis F
sit nobilissimū elemētoꝝ habet nāles ꝓprietates siles ꝓprietatibꝰ gl̄ie. vt maxime ptʒ ꝺ luce. Scd̄o qꝛ ignis nō ita recipit cōmixtionē extranei ꝓpt̄ efficaciam virtutis actiue sicut alia elemēta. Tertio quia spera ignis remota est a nostra habitatiōe. nec ita cōmunis est nobis vsus ignis sicut terre. aque ⁊ aeris. vñ nō ita inficit̄. ⁊ ꝓpt̄ h̄ hʒ magnā efficaciā ad purgandū ⁊ ad idem subtiliādū. Etiā circa finē mūdi regnabit viciū cupiditatis. mūdo iā q̄si senescēte. qꝛ vt dr̄ Matth. xxiiij. Tūc refrigescet charitas mltoꝝ. Vñ tūc etiā purgatio ꝯueniēter fiet ꝑ ignē. Sʒ diceres. vsq̄ q̄ ignis attinget. Rñ. ſm ꝙ dicitur. ij. Pet. iij. tm̄ ascendet iudicij ignis quātuʒ aq̄ diluuij scʒ q̄ndecī cubitis sup oēs mōtes. Per ignē eīn poterūt ꝯsumi ipuritates elemētoꝝ q̄ ex

roꝝ cōmixtiōe ꝓuenīūt. hmōi aūt im puritates ꝑcipue sunt circa terrā vſqꝫ ad mediū aeris interſticiū. vñ vſqꝫ ad illud ſpaciū ignis vltie ꝯflagratōis elemēta purgabit. Tm̄ etiā aq̄ diluuij aſcēderūt. qḋ ꝓbabiliter eſtimari pōt ex altitudine montiū q̄s determiata mēſura trāſcēderūt. Sꝫ diceres q̄t loca purgatōe indigēt. Rñ. Infern⁹ nō purgabit. q2 totū qḋ ē ſedū in elemētis ꝑ ignē ad locū dānatoꝝ ꝯgregabit vñ ad infernū purgamēta adducent. Celū vō purgatōe nō indiget. q2 licet diaboli ibi peccauerūt. tñ cū ſtati diaboli inde electi fuerūt nō fuit loc⁹ peccādi. Eadē rōne nec ꝑadiſus. nec ſpere ignis. nec ſuꝑior regio aeris. Sed

G diceres q̄ ordine erit purgatio ꝑ ignē ⁊ iudicij aduētus. Rñ. ſm eūdē ibidem Prio ꝯflagratio ignis q̄ mundū purgabit iudicē ꝑcedet. Vñ ps̄. Ignis āt ipm ꝑcedet. Scḋo vt dī diſ. xlviij. q̄rti ꝑ totū. tā bonoꝝ q̄ꝫ maloꝝ hoim corpora tūc viuētiū incinerabit ſꝫ differēt q2 in mortali ꝓtunc manētes penoſe cremabunt in venialib⁹ exītes purgabunt penoſe ⁊ vtilit. ſꝫ mūdi reſoluent ſine dolore. Tertio oīm tā maloꝝ q̄ꝫ bonoꝝ reſurrectio mortuoꝝ fiet. ⁊ reſurrectio bonoꝝ ⁊ eoꝝ corpoꝝ glificatio ſil erit. Vñ. j. Cor. xv. Seminat in ſgbilitate. ⁊ reſurget i glia. Sil aūt cū corpa glioſa ſanctoꝝ glificabunt. etiā tota creatura ſuo mō renouabit. vt pꝫ Ro. viij. Ipa creatura liberabit a ſuitute corruptōis i libertatē glie filioꝝ dei. Quarto boni in ictu ocli rapient ꝓpria ꝟtute agilitatis ⁊ ocurrēt obuiā xp̄o in aera. j. Theſſal. iiij. Et ꝓtūc xp̄s iudex veniet. ⁊ ignis ſm illud ps̄. Inflamabit in circuitu inimicos ei⁹ ſcꝫ xp̄i. Quīto p⁹ iudicis ſniaꝫ ignis inoluet malos virtute diuina Vñ Daniel. vij. Fluuius igneus rapidusqꝫ egrediet a facie ei⁹. glo. vt pctōres trahat in gehennā. Et loquit eadē glo. de igne de quo nūc ē mētio. vt pꝫ ꝑ quandā glo. q̄ ibi dicit. vt bonos purget ⁊ malos puniat. Vñ q̄cq̄d groſſum ē in igne ⁊ fedū ſeꝑabit a puro igne ⁊ retrudet in infernū. q̄cq̄d aūt pulcrū ē ⁊ nobile et ſubtile ⁊ lucidū in ſuꝑiorib⁹ reſeruabitur ad gloriā ſanctoꝝ. vt dicit glo. Baſilij ſuꝑ illo ps̄. Vox dñi intercidētis flāmā ignis. Vñ Lu. iij. Cui⁹. ſupple. iudicis vētilabrū i manu ſua ⁊ purgabit areā ſuā ⁊ ꝯgregabit triticū ſuū. id eſt. electos in horreū. paleas aūt. i. reprobos cōburet igne inextinguibili.

Sꝫ diceres. Quō innouabunt alia corpa ꝓtūc ex quo nō purgabunt oia. H
Rñ. ſꝫ Tho. ⁊ alios ſuꝑ mā diſ. xlviij. in. iiij. Quedā corpa purgabūt vt elemēta ⁊ corpa btōꝝ. Vñ terra erit tunc vt criſtallus. ⁊ planabit. Aer erit clarior. nec habebit obſcuritatē. vētos impreſſiōes alias. nec ſilia. Aq̄ ⁊ ignis ſ erit puriora ⁊ manebūt ſm ſbſtātias ⁊ q̄litates ꝓprias. q̄ ſenſus ſanctoꝝ mulcebūt luce ꝯſpicuitate ⁊ ꝑmis q̄litatibus. non aūt nocebūt. Alia aūt corpa innouabūt ſuꝑius. q2 ſol ſtabit i oriēte. luna in occidēte. ⁊ mot⁹ oim celoꝝ ceſſabit ipis q̄ſcētib⁹. ⁊ oia ampliori luce illuſtrabūt. ⁊ ſic a motu ⁊ a minori luce liberabunt. Vñ Eſa. lxv. Ecce ego creo celū nouū ⁊ terrā nouā. ⁊ nō erūt i mēoria ꝑora. Et Apoc. xxj. Vidi celū nouū ⁊ terraꝫ nouā. Vñ Eſa. xxx. Erit lux lune ſicut lux ſol. ⁊ lux ſolis erit ſeptēplr ſic lux ſeptē dieꝝ in die qua alligauerit dñs vuln⁹ ppli ſui. vbi glo. interli. poſt iudiciū. ⁊ celū erit nouū ⁊ terra noua. oia em̄ ꝓpter hoieꝫ facta in ei⁹ lapſu peiorata ſunt. ⁊ ſol ⁊ luna ſuo lumie miorata. ḣ ibi. Sꝫ q̄ dic Tho. diſ. xlviij. q̄ q̄dā illā minoratiōnē ad lraꝫ ꝓbabilit intelligūt. ſꝫ an ꝓbabili⁹ vt dic. dicūt q̄ mioratio illa facta ſit q̄ ad vſuꝫ hoīs nō in ipis celis

sic q̃ hō post pctm̄ nō tm̄ cōmodū cō
secut⁹ ē ab eis sic āsi. Per quē modū
etiā Gen̄.iij.terra maledicta dicitur
in ope Ade.vt sic sit minoratio i reb⁹
nō fm̄ substātiā ꝫ fm̄ effectū. Vñ hō
añ pctm̄ tantū cōmodū habuit ex lu-
mine lune.sicut nunc ex lumie solis.sed
post resurrectionē lux lune augmēta
bit fm̄ reiveritatē.Et vt dicit. nūc luna
lucebit tantū quātū nūc sol lucet.sol
aūt in septuplū plus q̃ modo luceat.
Quātitas aūt meliorationis ꝫ mod⁹ il-
li soli cognita ē qui erit meliorationis
actor.oīa sūt Tho.Oīa etiā p̄fata tan
git apl's.Ro.viij.dicēs.Scim⁹ qm̄ cre
atura ingemiscit ꝫ parturit vsq; adhuc
.i.ad modū igemiscētis ꝫ parturiētis
se hꝫ motu gñatōe.corruptōe ꝫ multis
aliis.Seq̄t ibi.Nō solū aūt illa ꝫ nos
ipi p̄mitias spūs hñtes ꝫ ipsi itra nos
gemim⁹ expectātes redēptionē corpis
nr̄i.spe em̄ salui facti sum⁹. Cū igitur
tāta inouatio fiet.hñ xp̄s ait Luc.xxj.
Celū ꝫ terra trāsibūt.supple.q̄ ad spēz
quā nūc hñt.nō q̄ ad substantiā.Et.j.
Cor.vij.Preterit figura hui⁹ mundi

I Dubitat.cur ista inouatio fiet.Rn̄.
fm̄ Tho.ibidē.Primo vt habitatōes
cōuenientes glificatis corpib⁹ dedicēt.
Scdo vt p labore q̄ hoi iussu dei seruī
erūt remunerent.Tertio vt hi deū in
innouatis tanq̄ in speculo mundiori
speculēt.Dubitat.vtr̄ aialia plante ꝫ
mineralia maneāt fm̄ substantiā post
iudiciū.Rn̄.idē q̃ nō.ꝫ tn̄ hñ nāa cor
cognoscēt optie.vt in tertio dicet gau
dio.Rō q̄re nō manēt. Pria q̄ illa q̄
manēt dñt de sui nā esse ppetua vt ho
mini tūc assimilet. ꝫ p̄fata nō sūt hu-
iusmōi ꝫ hō celi.angeli ꝫ elemēta.Se
cūda.p̄fata corruptibilia solū sūt cre-
ata ꝑpt hoiē ꝫ vt eū in h exilio iuuēt ad
ꝑptriā.fm̄ illud ps̄.Oīa subiecisti sb
pedibus eius ꝫc.Et Ro.j.Inuisibilia
dei p creatura mūdi p ea que facta sūt

intellecta cōspiciunt.ꝫ post iudicium
oēs erūt in termino seu p̄ria i ferni vel
celi.ad q̄d q̄valerēt cū null⁹ eis egeat
Tertia cā ꝫ redit in scdaꝫ.q̄ lō nūc sūt
p̄fata corruptibilia vt hō iuuet ad cō-
structionē domus patrie.ꝫ finito mū
do corruptibili q̄libet ē in domo cele-
sti.iergo deponi dñt scale q̄ sunt he cor
corruptibiles creature.sicut fit in p̄pa
ratione turris ꝫ palacij terreni.

Capitulum.vj.

t Ertiū p̄ncipale gaudiū extrin-
secū erit visio corpalia delecta-
bilissima. Vbi nōndū ꝑ fm̄ A
Tho.in.iiij.dis.xliiij.q̃ oēs q̄nq; sēsus
erūt in actu in p̄ria.Rō. q̄ ibi erūt in
maiori pfectōe q̃ hic.ꝫ hic sūt in actu
ergo ibi.Itē vicim⁹ se hꝫ sensus ad aiaꝫ
q̃ corpus.ꝫ corp⁹ p̄miabit per dotes
fluētes ab aia.g̃ sensus.Itē soci⁹ labo
ris dꝫ eē soci⁹ cōsolationis.ꝫ q̄nq; sen
sus hic fuerūt laborādo aie. g̃ ipa cō
solata scꝫ aia.ipsi.i.sensus p̄miari dñt
Scdo nōndū q̃ q̄libet sensus in p̄ria
cognoscet aliqua singlaria vel saltē
aliq̄d singulare.ꝫ p̄cipue magis excel
lens de qualibꝫ specie rer̄ sensibiliū.
Probat mgr̄ Joh.de tābaco.li.de sen
sibilib⁹ delitijs padisi.q̄ fm̄ doctores
cōmuniter in patria plus restituetur
q̃ in padiso Adam pdidit.sed in padi
so fuisset cognitio rer̄ sensibiliū.igr̄ ꝫc.

Tertio nōndū q̃ q̄uis post hāc vi- B
tam nō sint q̄dā sensibilia.puta aialia
plāte ꝫc.tn̄ p infusas spēs sensibus a
deo mediāte intellectu pñt veraciter in
p̄ria videri sensibilia p̄terita nō exñtia
Patet. q̄ aia sepata fm̄ Tho.in.iiij.
intelligit intelligibilia p spēs infusas
ergo ꝫ sensus pcipit sensibilia p spēs
infusas. als sensus nō ꝓportionaret
intellectui ꝓptunc in pfectibilitate q̄d
mōstruosū foret. Et hāc sensatiōꝫ nec
sit⁹ nec distātia nec absētia sensibil' im
pediet nec interpositio. Patet. q̄ fm̄

Tho. diuia virtus beatis ad nutū in
qib⁹ subueniet ⁊ aderit ⁊ assistet i oib⁹
q̃ volunt. cū h̃ tñ oẽs q̃nq; sensus sen
tienti p̃ria sua ꝓpria obiecta ꝑ spẽs re
ceptas a sensibilib⁹ ꝓtunc existibus.
Probat etiā ex dictis sancti Tho. in
.iiij. dis. vlt. q. vlt. dicētis. A btis nihil
abstrahi dz qḋ ad ꝑfectionē beatitudi
nis ꝑtinet. ſz sentire ꝑ spẽs influxas nō
C solū ꝑ receptas ē hmōi. His suppo
sitis videbit oculus btī q̃nq; in gene
re rōne quoꝝ gaudiū summū habebit.
Primo nō exilia post iudiciū vt flo
res. aialia. pisciculos. aues. ⁊ silia vi
debit verisilit ꝑ spẽs sensibiles a deo
influxas. ptz q̃z illa vidisset in statu in
nocētie. ſz in p̃ria plus videbit. Scdo
videbūt sctī mūdū ꝓtūc sensibilē in
q̃tuor elemētis. tūc purgatū ⁊ celo rū
spetis stellis ⁊ planetꝭ innouatā vt s.
dictū est. Tertio videbūt corpa btōꝝ
sūc pulcerrima. Dñ Ansel. li. d similitu
dinib⁹. Pulcritudo quā ꝑfecte h nul
lus hz nāliter ab hoie appetit. In illa
do btītudine pulcritudo iustoꝝ solis
excellet pulcritudinē q̃ septēplicit q̃
mō sit splēdidior. Fulgebūt inq̃t iusti
sicͭ sol in regno ⁊c̃. Corp⁹ siq̃dē dn̄i ꝑ
lucere solt nullus ambigit sanc⁹. cui si
siles erimus. teste aplō. Reformabit
corpus hūilitatis nr̄e ꝯfiguratū corpi
claritatis sue. h de Ansel. Quarto vi
debūt dānatos i iferno. vt ꝓbat Tho.
dis. vlt. iiij. Nā Esa. vlt. dī. Egredient
⁊ videbūt cadauera viroꝝ q̃ ꝑuaricati
sunt in me. glo. Electi egredient intel
lectiua vel manifesta visione vt ad lau
dē dei magis accēdant. Probat etiaz
rōne. q̃z a btis nihil abstrahi dz qḋ ad
ꝑfectiūē btītudis ꝑtineat: vnūq̃dq̃;
aūt ex cōparatiōe ꝯrij magis cogscit. q̃z
ꝯria iuxta se posita magis elucescunt
⁊ iō vt btītudo sctōꝝ eis magis cōpla
ceat. ⁊ d ea vberiores grās agāt dat eis
vt penas impioꝝ ꝑfecte intueant. Ex
q̃uis corpa dānatoꝝ sint turpissima
tñ visio btōꝝ sic ⁊ dei ꝑ h nō ledet. nec
ꝓtunc btī cōpatient dānatꝭ. q̃z summe se
ꝯformāt diuie volūtati. q̃ puniit dāna
tos. ſz de penis eoꝝ gaudebūt. nō in
q̃ntū penā hñt dānati. ſz inq̃ntū in pe
na dānatoꝝ cōsiderāt ordinē diuie iu
sticie ⁊ suā liberationē. Dñ i ps. Leta
bit iustus cū viderit vindictā. Quīto
videbūt xp̄i hūanitatē in iudicio ⁊ ꝑ
Dñ Luc. xxi. Tūc videbūt filiū hois
venientē cū ptāte magna ⁊ maiestate.
q̃ ad gloriā ꝑtinēt. In p̄mo eñ aduen
tu ꝑ humilit veniet. ſz i scdo cū ptāte
⁊ maiestate veniet vt gliaz p̃ris ondat
⁊ ptātē dānatis. veniet cuz cicatricib⁹
⁊ signo crucis. q̃ btis delectabilissima
erunt ad videnduz. Est etiā hic ſm D
Johannē de Tābaco notandū vbi s.
q̃ in quolibet sensu multitudo delecta
tionis causat in patria. ⁊ sex videlicet
Ex restitutiōe cōmodi nālis. Ex me
lioratione obiectoꝝ. Ex acumie potē
tie sensitiue. Ex diuersitate visibiliū.
Ex ꝯiectura deitatꝭ ꝑ sensibilia. Et ex
hoc q̃ nec distātia ipedit obiecta nec
sit⁹ nec intersticiū. ⁊ h vez ē q̃ ad spẽs
influxas. ſz receptas spẽs sens⁹ adhuc
valde a remotꝭ ſm Tho. ꝑcipiet. Dñ
ꝯsius. Cōmodū. obiectū a ctiit. diuer
sa distātia de⁹. Exēplī grā. in ꝓposito
de visu sex faciēt ad ei⁹ ꝑfectissimā de
lectationē. Prio restitutio cōmodi na
turalis. q̃z in padiso habuisset tñ cō
modū de lumie lune sic nūc de lumie
solis. vt allegatū fuit supra super Esa.
.xxx. ſz stat⁹ glie ꝑfectiora restituet p̄di
ta in padiso. Scdo ad magnitudinē
delectatōis i visu faciet melioratio ob
iectoꝝ i ordie ad visū. siue sint elemēta
celi. stelle, siue etiā corpa sctōꝝ. ⁊ etiaz
alia q̃ ꝑcipiem⁹ ꝑ spẽs influxas. vt ptz
ꝑ glosam. Esa. xxx. dicentē. oia melio
rari hoie resurgēte sic deteriorata sūt
ipso cadente. Consistit aūt melioratio

in q̃ttuor. videlicet in augmẽtatione
lucis.i clarificatiõe coloris.in ɔueniẽ
tia mẽbroꝝ l corpali pulcritudie be-
atoꝝ q̃ colorati erũt cãdido ꝛ rubicun
do purissimis colorib⁹ ſm optime cõ
plexiõis ɔueniẽtiã ꝛ phisonomie de-
cẽtiã. Erũtq̧ etiã corpa eoꝝ tersa ꝛ po
lita ꝛ pspicua. decẽtissime q̃ntitatis. li
cet vn⁹ alio maior sit q̃ntitate. ſm q̧ ħ
ꝑuenisset nã nõ errãte. Cicatrices etiã
ꝑ xp̄o suscepte. sic̄ ꝛ xp̄i erũt decẽtissi
me. Nã pulcritudo minimi sancti ad
min⁹ erit q̃nq̃gesies vel fere tãta q̃nta
est modo pulcritudo nãlis cuiuscũq̧
corpis etiã celestis. Et pulcritudo sc̄ti
in duplo maioris meriti fere centies
tãta. ꝛ sic deinceps ſm mai⁹ meritũ.
Nõ ẽ, q꞉ ex supradict' minim⁹ sc̄tũs
erit ꝑtunc septies excedẽs pulcritudi
nẽ solis ꝑtũc, q̃ erit sic̄ lux. vij. dierũ.
Esa. xxx. ħ septies septẽ faciunt. xlix.
ĝ ꝛc. Tertio ad magnitudinẽ delecta-
tionis l visu faciet acumẽ visus ꝛ cla-
ritas oculoꝝ q̃ maior ꝛ minor erit ſm
merita vie. Nec oculi q̃cũq̧ lumĩe of
fendent. q꞉ oĩa lumia tũc mulcebunt
nõ ledẽt. sic̄ ꝛ discipli xp̄m viderũt cor
ruptibilib⁹ ocul' cuꝫ maxio gaudio in
trãsfiguratiõe dicẽte Petro. Dñe bo-
nũ ẽ nos hic eẽ ꝛc. Et ſm Johẽz de tã-
baco vbi ꝑus nõndũ. q̧ si hõ nõ eq̃lit
meruit ſm visũ vl' ſm auditũ, ꝛ sic de
alijs sensib⁹. ſm ħ magis vl' min⁹ me
liorabũt obiecta illi⁹ vl' alteri⁹ sensus.
saltẽ ſꝫ effectũ. s. cõmodi vl' delectatio
nis. Quarto ꝑfert ad multitudinẽ dele-
ctationis l visu. diuersitas visibiliũ. q꞉
videbim⁹ ꝑ spẽs receptas oẽs speras
celoꝝ oẽs stellas, oĩa elemẽta. oĩa sãn
ctoꝝ ĩfinita q̃dãmõ corpaꝝ dãnatoꝝ. ꝛ
ꝑ spẽs influxas ð q̃libet specie alaliũ.
plãtaꝝ, lapidũ. rosaꝝ. violaꝝ ꝛ mine-
raliũ. videbim⁹ aliq̃. vl' de q̃libet spe-
cie ꝛ ð singulis spẽb⁹ excellẽtissimũ il
lius spẽi. q꞉ talia in statu inocẽtie ha-
buissem⁹. Multo augebit delectatiõeꝫ
visus. visio deitatis i q̃libet creatura
ꝑtũc exñte. Quis q̃uis oculus corpal'.
directe ꝛ sic̄ visibile ꝑ se nõ possit vide
re deũ cũ nõ sit colorat⁹ nec lucid⁹ cor
poralit'. tñ vt dic̄ Tho. i. iiij. dis. xlix. vi
debit ocul⁹ deitatẽ sic̄ visibile ꝑ accñs
cũ ex vna pte visus corpal' tantã gl'iaꝫ
dei inspiciet. in corpib⁹ ꝑcipue gl'iosis
ꝛ marie i corpe xp̄i. ꝛ ex pte alia itelle
ctus tã clare videbit deũ q̧ in reb⁹ cor
poralib⁹ visis de⁹ ꝑcipiet. sic̄ i locutiõe
ꝑcipit' vita. Vñ. Augu. ð ciui. dei. dic̄.
Valde credibile ẽ sic nos visuros tũc
mũdana corpa celi noui ꝛ terre noue.
vt deũ vbiq̧ ꝑsentẽ ꝛ vniuersa corpalia
gubernãtẽ ꝑ spicuitate clarissima vi-
deam⁹. Nõ sic̄, visibilia dei ꝑ ea q̃ fa-
cta sunt itellecta ɔspiciunt'. ħ sic̄ hoies
moꝝ vt aspicim⁹ nõ credim⁹ viuẽ ħ vi
dem⁹. hec. Aug. ꝛ Tho. Sextũ angẽs
multitudinẽ gaudij i visu. supra tactũ
est sat', q꞉ nec distantis. interstitiũ nec
sit⁹ visuꝫ ipediet. Quartũ ꝑncipale E
gaudiũ extrĩsecũ erit ꝑ auditũ. q̃ erit i
actu vl' in cãtu. Probat Tho. i. iiij. dis.
. xliiij. ꝑ Aug. dicẽtẽ sup illud ps̄. Ex-
ultatiões dei i gutture eoꝝ. Corda et
lingue eoꝝ nõ desinẽt laudare deum.
Idẽ habet' ꝑ glo. sup illo Osee. iiij. In
cãtico ꝛ cymbal'. imo in pãia erit risus
vt dic̄ Tho. q̃oli. xi. q. vi. ſm illõ Job.
viij. Implcat' os meũ risu. ꝛ labia tua
iubilo. Nõ solũ aũt vt ꝑbat mgr Jo-
hãnes de tãbaco vbi ꝑus. i pãia mod⁹
audiẽdi erit ꝑ imutationẽ soni realẽ.
ħ etiã ꝑ spẽs isiuxas diuinit⁹ auditus
ſm q̃s habebit iocũditatẽ cãt⁹ philo-
mene ꝛ gl'iaꝝ aũiũ. q꞉ i statu innocẽtie
hõ ista etiã habuisset. Ad magnitudi-
nẽ etiã delectiõis i auditu faciẽt sex q̃
de visu tacta sũt. Primo restitutio cõ
modi nãlis. q꞉ eẽt ad hois pcm̃ oĩa de
teriorata sũt. Hõ i statu ĩnocẽtie tãtaꝫ
delectatiõeꝫ hũisset ad vocẽ cicade sic̄

mō ad vocē philomene. ſ3 poſt reſur-
rectionē reſtituet̄ ⁊ amplꝰ dabit̄ au-
ditui. Scḋo ad gaudiū3 auditꝰ faciet
melioratio obiectoꝝ audibiliū. q̄ me
lioratio ꝯſiſtet in ꝟboꝝ ſignificatiōe.
in organoꝝ emūdatione. in exterioꝝ
impedimētoꝝ amonitiōe. ⁊ i ipſaꝝ vo
cū claritatis ſupnālis ꝑfectiōe. Na3 q̄
ad pꝛimū q̄nto vox ē maioꝛis charita
tis expꝛſſiua tanto delectabilioꝛ ē. Cō-
fert etia3 q̄nto ꝯſonātia magis debita
ſcḋm noticiā artꝭ muſice quā exercebūt
aliq̄ actu vt potētia educat̄ in actū ⁊
deus glorificet̄. Vn̄ cātus h̄ q̄rūcūq3
muſicoꝝ in ꝯpatiōe ad celeſtē muſicā
eſt velut rugitꝰ ruſticoꝝ h̄ reſpectu na
turaliū hic cantoꝝ. Et ſcḋm groſſa3 eſti
matione erit in q̄tuplū ſctōꝝ vocibꝰ
ſuauitas q̄nquageſies tāta quātā nūc
eſt nālis ⁊ artificialis vocū ⁊ ſonoꝝ
ſuauitas. In q̄buſdā cēties tanta. Et
ſic aſcēdēdo. ſic̄ ḋ pulcritudie coloꝛis
dictū ē. Tertiō gaudiū auditꝰ augebit
maioꝛ ꝑfectio auditui organi q̄ ad ab
ſatione eoꝝ q̄ auditū ipedire poſſent.
Quarto mltitudo ⁊ varietas audibi-
liuz ſcḋm ſpē3 ⁊ nūerū q̄ maioꝛa erunt
ſil' vl' ſucceſſiue q̄3 h̄. Quito q̄ ꝑ acciis
in vocibꝰ ⁊ ſonis audiemꝰ deū i oibꝰ
Sexto nec diſtātia interſticiū. nec ſitꝰ
F oꝛū impediet̄. Quītū ꝓncipale ex
trinſecū gaudiū erit ꝑ olfactiuū ſenſū
odoꝛatu. Vn̄ dicit Tho. diſ. xliiij. iiij.
Odoꝛ erit i pr̄ia. cū eccl'ia cātet q̄ odoꝛ
ſuauiſſimꝰ erūt corpa ſctōꝝ. Nā odoꝛ
in vis nō ſolū ē fumal' euapoꝛatio ſed
etiā ſpūal' q̄dā ad odoꝛatū mltiplica-
tio. ſ3 in corpibꝰ glōſis erit odoꝛ i ſua
vltima ꝑfectiōe. nll'o mō ꝑ hūidū ſup
pꝛeſſus. ⁊ tn̄ immutabit ſpūali imuta
tione ſic̄ odoꝛ fūmal'r ſenſus odoꝛatꝰ
in ſctis. q2 nulla hūiditate ipedie̅t. Co
gnoſcet nō ſolū excellētias odoꝝ ſic̄ i
nōb nūc ꝯtingit ꝓpt̄ cerebꝛi nimiā hūi
ditatē. ſ3 etiā mīimas odoꝝ dr̄ias. hec

Tho. Et nō ſolū odoꝛabimꝰ ꝑ imuta
tionē ab obiectꝭ ſctōꝝ corpm. ſ3 etiā ꝑ
ſpēs influxas odoꝛabiliū odoꝛabimꝰ
balſamū cinamomū ⁊c̄. Ad magnitu
dinē aūt delectatiōis i odoꝛatu ſex fa-
ciēt. Pꝛio reꝑatio nālis cōmodi. q2 in
ꝑadiſo ſi māſiſſemꝰ ad odoꝛē rute tm̄
cōmodū hūiſſemꝰ. ſic̄ mō i tota apo-
theca. ſ3 i pr̄ia plus ſaltē i eq̄pollēti re
ſtitue̅t. Scḋo melioꝛatio obiectoꝝ. vt
groſſa eſtimatiōe corpis glōſi mioꝛis
meriti q̄nq̄geſies tāta ſit quāta ē nūc
q̄cūq3 ſuauitas ⁊ cēties in duplo ſan-
ctioꝛis. Vn̄ imagināḋū ē corpꝰ btī q̄ſi
q̄ḋda3 corpꝰ cōpoſitū ex roſis lilijs ⁊
ſilibꝰ optie redolētibꝰ. nutritū cina-
momo ⁊ ſūme odoꝛiferꝭ ⁊ punctū bal
ſamo ⁊ optimis vnguētꝭ. tale erit ob-
iectū olfactui. Tertio ꝯfert ſic ꝑus di-
ctū eſt ḋ alijs. Sic etiā ḋ q̄rto. v. ⁊. vj.
Sextū ꝓncipale extrinſecū gaudiū G
erit guſtus. Vn̄ ſcḋm Tho. vbi ſ̄. guſtꝰ
h̄2 ⁊ babebit i pr̄ia mediū ꝯūctū ⁊ erit
in actu. nō tn̄ ſcḋm q̄ ē ſenſus alimēti ſ3
erit ſ3 q̄ḋ ē iudiciū ſapoꝝ. ita tn̄ q̄ nō
imutabit̄ ab aliq̄ cibo vl' potu ſumptu
niſi forte dicat̄ q̄ ibi guſtꝰ erit i actu ꝑ
immutatōe3 lingue ab aliq̄ hūiditate
adiūcta. Et q2 ſctūs Tho. nō dubitat
q̄n i actu fiat guſtꝰ. ſ3 modū ſb dubio
reliq̄t. Tradit mgr̄ Iohes vbi ſ̄. mo-
dū dicēſ. q̄ i pr̄ia guſtꝰ erit i actu ꝑ im
mutatōnē ſpūalē ſeu intētionalē abſ-
q3 ſūptiōe ꝑ modū cibi ⁊ maſticatiōe
facta a corpe btōꝝ. mediāte tn̄ ſapore
eis formalit̄ inherēte. q̄ corpa ſi maſti
cata fuiſſent añ glorificationē nata fu-
iſſent mediāte ſuo ſapore guſtū imu-
tare. Vn̄ i patria beati duplr̄ guſtare
poſſunt. Vno mō ꝑ intētionalē imu
tationē lingue a ſapore ſctis inherēte
Alio mō ꝑ influxū ſpēꝝ a deo. ſic̄ de
alijs ſenſibꝰ dictū ē. Ad magnitudinē
etiā guſtatiui gaudij facient ſex. Pꝛio
reſtitutio cōmodi nālis, quia Adā in

statu innocētie de comestione alicui⁹
fructus vel aq̄ tm̄ delectat⁹ ē . sic mō
q̄s delectat in gustu clareti vel zucari
plus aūt in p̄ria restituet q̄z p Adā p̄-
ditū est. Scd̄o ꝓfert melioratio obie-
ctoꝝ i ordine ad gustū. Nā ceteris pa
ribus quātū pulcritudo corpoꝝ glo-
riosoꝝ excedit oēm pulcritudinē cor-
poꜝ nūc existentiū tm̄ ad min⁹ exce-
det suauitas saporis corpoꝝ glorioso
rum in statu futuro oēm naturalē su-
auitatē saporis toti⁹ mūdi. ita vt cor-
pus minimi sancti sit q̄nq̄gesies sua-
uius q̄z sapor mellꝭ zucari vl̄ cuiuscūq̄z
alterius rei saporose in p̄senti. Nō tn̄
dentib⁹ masticabim⁹ vl̄ cōterim⁹ sed
deo influēte ꝑcipiem⁹ intētionaliter.
De residuis q̄ttuor dicendū est ꝓpor-
P tionabiliter sicut de visu. Septimū
p̄ncipale extrinsecū gaudiū est actua-
tio tact⁹. Vñ ⁊ xp̄us glorificat⁹ tact⁹
est. Et. Joh. xx. ait. Noli me tāgere. Et
beata Agnes ait. Quē cū tetigero ca-
sta sum. mediū aūt tactus sicut ⁊ gu-
stus ꝯiunctū est. Modus aūt tāgēdi
ſm Tho. vbi p̄us talis est. q̄ erit imu
tatio sp̄ūalis a q̄litatib⁹ tāgibilib⁹. sic
etiā in corpe Ade fuit. q̄ nec vrere. nec
gladius scindere potuisset. ⁊ tn̄ bonū
sensum habuisset. Impassibilitas eñ
dos excludit naturalē imutationē. q̄
sp̄ūalis erit. Itē erit sine oi imutatio-
ne quā subiectū p se faciat. ſꝫ p species
erit ipsi tactui a deo influxas. Ex q̄ se
quit q̄ nec tactus impediet distantia
nec situ nec interpositione. Hūc sen-
sum etiā sine influxis sp̄ēbus oēs pūt
hr̄e sicut ⁊ visuꝫ. vt dic̄ Tho. Erūt etiā in
p̄ria amplexus ⁊ oscula ad parentes co-
gnatos. amicos. ⁊ natos. vt dic̄ Job.
ep̄s in ſmone d̄ oib⁹ sctis. Itē Bern.
in ſmone de oib⁹ sctis. Sꝫ tact⁹ tales
⁊ oscula erūt sine oi venerea ꝯcupia.
Sicut etiaꝫ in via ex naturali pietate.
mater filiuꝫ. parentes natos. ⁊ alienī.
osculant īfantulos. ac Maria Eliza-
beth amplexata ē. Poterit etiā p sp̄ēs
influxas fieri ꝯtactus mutui inter di-
stantes. Ad tactus aūt gaudiū faciēt
sex. Primo restitutio cōmodi nālis.
q̄ in p̄ria erūt corpa tersa polita. ⁊ q̄li-
tates prime ad mediū reducte ꝑpatissi-
me. ita vt minim⁹ sanct⁹ in tangendo
habitur⁹ sit quinq̄gesies tantā delecta-
tionē. quantā nunc quicunq̄ hꝫ de quo-
cunq̄ tangibili. De residuis q̄nq̄ di-
cenduꝫ sicut de p̄cedētib⁹ sensib⁹. De
gaudio aūt q̄nq̄ sensuū p̄sertim tact⁹
dicit Ansel. li. de silitudinib⁹ sic. Vo-
luptas quā hic q̄rere nitimur nō nisi
p anxietatē inuenit. cū ad id ꝑuenerit
hoīes q̄d voluptatē putāt. nō nisi ado-
rando eadē frui valent. quo si nō fue-
rint imeditate fruitu in anxietatē ver-
tunt. Post hanc do vitā aut in oīmo-
da voluptate sunt. aut oīno replebun
tur anxietate. Sicut eñ ferrū ignituꝫ
qualibet sui pte ꝯtinet ignē. Sic in se
boni voluptatē. Hanc voluptatē q̄a
nemo hic sensit. iō nec explanari pōt
pfecte a quoq̄z. h̄ ille. Exēplū ē d̄ fauo
mellis q̄d in oi sui pte melle penetrat.
Et de buccella intincta vino optio vn-
diq̄z panē penetrāte. Sic voluptas pa-
trie oēs aie ⁊ corpis venas. ossa medul
las. artus. ⁊ cōplexionē penetrat. Si-
cut de igne videm⁹ in ferro ignito.

Capitulum. viij.

O Ctauū p̄ncipale extrinsecū gau
diū ē dos ipassibilitas. Vbi
notādū p̄mo ſm Tho. in. iiij.
dis. xliiij. ⁊. xlix. q̄ dos ē ꝑpetu⁹ ornat⁹
aie ⁊ corpis in et̄na btitudine iugit̄ p-
seuerās. Est eñ int̄ xp̄m hoiem ⁊ aiaꝫ
q̄ꝫlibet matrimoniuꝫ sp̄ūale. teste ap̄lo
Eph. v. Sacrm̄ hoc magnuꝫ est. dico
aūt in christo ⁊ ecclesia. Ex q̄ habet q̄
sp̄ūale matrimoniū per corporale si-
gnificat. Dant autē sponsis carnali-
bus tria. dos. donatio ꝓpt nuptias. ⁊

paraferñalia. Dos est donatio facta
spōse ex pte pris. ꝛ h̄ ad vsuz spōsi ꝓpt
onera mr̄imonij. ꝛ dat ad mr̄imonij
solaciū tn̄ ad possessionē spōse. Et sic
dat spōse i ꝓprietatē. licet spōso detur
ad dispēsatoꝫ seu vsū ꝛ tradit qn̄ spōsa
in domū sponsi traducit. q̄uis an̄ tra
ductionē ꝓmittat. Et ē dos nō q̄ocū
ꝗ donū spōse. ꝫ pcipue q̄si p̄rimoniū
eiꝰ de q̄ viuē ꝛ sustētari debeat. Et fm̄
mr̄as leges spōsus nō pōt dotē inui-
Ma vxore ab ea alienare. Sic in mr̄i-
monio spūali qḋ ē inter xp̄m. hoiez ꝛ
ecclesiā seu quālibꝫ deuotā aiaz vl' ho-
minē. tota trinitas q̄ ē pr̄ nr̄ ecclie seu
deuoto hoi dat dona aliq̄ in ꝓprietatē
ad volūtatē tn̄ ad dispensationē xp̄i
spōsi qn̄ ecclesia vel aia in domū spōsi
introducit qḋ fit in p̄ria q̄uis ante tra
ductionē ꝫ hic ꝓmittat. q̄ dona dotes
appellantur. Et sunt duplices dotes.
Quedā aie. de qbꝰ in: iij. pncipali dice
tur. Alie corpis. qꝛ tā aia q̄ꝫ corpꝰ xp̄o
C in p̄ria iūget. Scḋo nōndū q̄ sicut
spōsis carnalibꝰ tria dant. Dos videlꝫ
de q̄ dictū est. Donatio ꝓpt nuptias q̄
est illud qḋ a spōso dat spōse. Et para
fernalia qḋ ē illud qḋ habꝫ spōsa pter
dotē. vt sunt munera ab amicis data
sponse ꝛ filie. Sic in p̄ria cuilibet hoi
seu deuote aie dāt tria. dotes vt dictuꝫ
est. donatio ꝓpt nuptias. qḋ erit i futu
ro gaudiū qḋ habebimꝰ respectu hūa
nitatis xp̄i eam cognoscēdo ꝛ vidēdo.
De qbus postea dicet. Et pafernalia
que erunt alia dona postmodū decla
Pa randa. Tertio notādū q̄ corpus et
quelibet potētie sensitiue hois glorifi
cati q̄ttuor dotes habebit. id est: q̄ttu-
or q̄litates supnaturales nobilissimas
que sunt impassibilitas. subtilitas. a-
gilitas. ꝛ claritas. Que q̄ttuor ponūt
in l'ra ꝛ glo. j. Cor. xv. vt in sequētibꝰ
allegabit. Sūt aūt quattuor vt refert
Tho. dis. xlix. propter quattuor virtu-
tes cardinales. quaꝝ materia sunt bo
na corpalia. vt prudētie correspōdeat
claritas. ꝓpt cognitionē iusticie. q̄ est
ppetua ꝛ immortalis impassibilitas.
Fortitudini agilitas. ex q̄ cōtingit vt
nihil corpi possit resistere. Vn̄ agili-
tas notat. j. Cor. xv. p h̄ q̄ dicit Sur-
get in v̄tute. Temperantie vo q̄ hic cor-
pus attenuat subtilitas. Et sic q̄ttuor
v̄tutibꝰ cardinalibꝰ q̄ttuor correspōdent
dotes corpis. sicut tribꝰ theologis vir
tutibꝰ correspōdent tres dotes aie. vt po-
stea dicet. Sunt aūt q̄ttuor dotes cor
poris alia rōne. qꝛ sic in p̄nti aia i cor-
pus influit q̄ttuor qbus corpus caret
ipa absente. videlꝫ q̄ corpꝰ viuū est co
loratius. durabilius. v̄tuosius ꝛ agili-
us. Sic aia beatificata corpi in p̄ria ꝓ
redūdantiā influet q̄ttuor ꝓportiona-
liter dotes. claritatē. impassibilitatem
subtilitatē ꝛ agilitatē. vt illis mediāti-
bus corpꝰ pfectissime aie subijciat. sic
aia deo ꝑ suas tres dotes. Sūt etiaꝫ
q̄ttuor dotes corpis. sic in claritate ra
dij solaris. q̄ ē clarissimꝰ. subtilissimꝰ.
agilimꝰ. ꝛ ipassibilis. Pro tali eñ cla
ritate xp̄s post cenā Joh. xvij. suble-
uatis oculis i celū dixit. i. orauit. Pr̄.
veīt hora clarifica filiū tuū. supple. in
resurrectiōe q̄ttuor dotibꝰ corpis q̄ tn̄
ꝓprie i xp̄o nō sortiūt nomē dotis. cū
sit spōsus. licꝫ ipe q̄ttuor habeat excel
lentissime. Et sequit. Vt filiꝰ tuus cla
rificet te. supple. i mēbris. Vn̄ statim
addit. Sic dedisti mihi ptātē oīs car-
nis vt oē qḋ dedisti ei det eis vitā eter-
nā. Hec aūt ē vita etn̄a vt cognoscant
te solū veꝝ deū ꝛ quē misisti iesū xp̄m
Sūt aūt fm̄ Tho. iō quattuor dotes
corpis. qꝛ ad h̄ q̄ corpꝰ sit pfecte subie
ctū aie nec eā ipediat in opibꝰ g'lie q̄t-
tuor requirūt. duo ptinēt ad sensum.
ꝛ duo ad motū. Quo ad sensum req-
rit vnū vt sit facile receptibile spūum
sensibiliuꝫ. ꝛ ad hoc disponit claritas

Alterū vt nō sit receptibile passionum ignobiliū ad qḋ disponit ipassibilitas. Quo ad motū duo reqrunt. Unū ē vt p̄ ɔ̄riā ī iclinationē nō resistat suo motori ad qḋ disponit agilitas. Aliud ē vt corpa p̄ q̄ mouet nō resistāt ei ad qḋ
E disponit sbtilitas. Est igr̄ octauū gaudiū ⁊ p̄ma dos ipassibilitas. De q̄ dr̄ .j. Cor.xv. Seminat in corruptiōe resurget i incorruptiōe. Et s̄m Tho. dis. .xliiij. Resultat ex v̄tute aie sui corp⁹ potēter ɔ̄tinētis. ita vt a nullo exteriori agente valeat imutari. Et q̄uis corpora btōꝝ sint ɔ̄posita ex ɔ̄rijs. tn̄ illa ɔ̄trarietas erit ad oīmodā eq̄litatem ⁊ ɔ̄cordiā reducta. Et differt illa ipassibilitas ab ea quā Adā in statu innocētie habuit. ⁊ quā pueri in originali decedētes habebūt. q2 impassibilitas sanctoꝝ erit nō posse pati. i. nullo mō ⁊ nunq̄ posse pati. s3 Ade ipassibilitas fuit posse nō pati. i. aliq̄ mō ⁊ interim q̄ nō peccaret diuia potētia eū ꝓtegēte exteri⁹. Impassibilitas v̄o puerorū in lymbo erit nihil pati. si tn̄ in ignez proijcerent. paterent. S3 tn̄ etiā in iferno existētes nō paterent. Et erit illud donū impassibilitatis ī vno magis q̄ in alio. q2 cā ei⁹ ē maior ī vno q̄ ī alio Cā eīn ei⁹ est dn̄iū aie sup corpus. qḋ quidē causat ex h̄ q̄ fruit aia deo immobilit. vn̄ in eo q̄ p̄fecti⁹ fruit est maior impassibilitatis cā. Huic doti associant duo dona corpis q̄ ponit Anselm⁹. li. de silitudinib⁹. videlz sanitas ⁊ vite lōgeuitas. Et tertiū addi pōt. videlicet cicatricū formositas. Sanitate inqt p̄fecta hic caremꝰ. a p̄ma natiuitatis die esurim⁹. sitimus ⁊c. hic vnus elandus. alter scabiosus. ⁊c. Quibusdā tn̄ delinimur medicamēt ne summa hic sit miseria. In futuro aūt summa sanitas erit. De q̄ ps̄. Salus iustorū a dn̄o. S3 dicis. vndiq̄ sanus sum Rn̄. Ansel. Quid dicis o hō. tangaris fuste. ⁊ clamabis. teq̄ deceptū q̄rulaberis. Ibi ⁊ longeuitas vite erit quam hic nullus p̄fecte h3 moriturus quantūlibet viuat diuti⁹ somniū sibi eē videt qḋ vixit cum morit. hec de Ansel.

De cicatricib⁹ dic̄ Tho. dis. xliiij. in F
.liij. Cicatrices inqt vulneꝝ nō erūt in sanctis nec in xp̄o fuerūt. inq̄tum important aliquē defectū. s3 inq̄tū sunt signa ɔ̄stantissime v̄tutis q̄ passi sūt scti ꝓ iusticia ⁊ fide. vt ex hoc ⁊ ipsis ⁊ alijs gaudiū crescat. Vn̄ dic̄ Aug⁹. li. xxij. de ciui. dei. Nescio quomō sic afficimur amore martyꝝ beatoꝝ. vt velim⁹ in illo regno in eoꝝ corporibus videre vulnerū cicatrices. que pro xp̄i nomine pertulerūt. ⁊ fortasse videbimus Nō eīn deformitas in eis. s3 dignitas est quedā. q̄uis in corpore non corporis sed virtutis pulcritudo refulgeat. Nec tn̄ si aliq̄ martyrib⁹ amputata et ablata sunt membra sine ipsis mēbris erūt in resurrectiōe mortuoꝝ. quibus dictū ē. capillus capitis ei⁹ nō p̄ibit.

Nonū extrinsecū gaudiū p̄ncipale G
est scd̄a dos subtilitatis. De q̄. j. Cor. .xv. Seminat corp⁹ aiale. surget corpus sp̄ūale. i. sp̄ūi sile. Hec dos ē que aufert s̄m Tho. grossiciē corpis causatā ex cōpositiōe elemētaliū qualitatum. Est aūt duplex subtilitas. Una ex raritate ptiū stantiū nō ɔ̄pinque. ⁊ ex tali subtilitate efficit corp⁹ facile diuisibile. Et hec nō erit i corpib⁹ gliosis. Alia ē ex p̄fecta victoria forme super materiā. ⁊ hmōi subtilitatis ē vn̄ re. Et sic celū ē subtile. ⁊ corpa btōꝝ sic erūt sbtilia. Est .n. subtile i ꝓposito qḋ ē facile penetratiuū alteri⁹. vn̄ corporib⁹ btōꝝ cedet absq̄ vlla difficultate ⁊ resistētia q̄libet corpa nō glorificata. vt dicit Guil. de vniuerso. li. j. ca. lj. Huic doti correspondet apte fortitudo corporalis opposita imbecillitati. De quib⁹ Ansel. i li. de similitudinib⁹

sic dicit. Fortitudo nostra hec a bestijs supa-
tur. sed in vita futura nihil resistere po-
terit quin moueat. et si voluerit euertat.
nec i hoc plus laborabunt quam oculus mo-
uendo sese. cum enim angelis siles erimus
nequaquam minoris fortitudinis erimus. Sed
fortassis queris. ad quid illa fortitudo pode-
rit cum pnunc nihil sit in quo vires exerce-
re possimus. Qui hec dicit pauca nobiscum
quid in huiusmodi habeat visus humanus atte-
dit. Attendat et videbit. quia non solum de omnibus
que habemus sed que nos habere speramus non pa-
rum gaudemus. et quasi actu vtimur. Sic
verbi gratia. Ipso visu presente aliquando vtimur
non in eorum presentia rerum tamen. et ita de mul-
tis in hunc modum. Sic et tunc de hac quoque
nunc fortitudine agitur erit. Sola namque
eius possessio grata nobis erit et exulta-
tio grandis. licet in actu nequaquam sit ne-
cessaria nobis cunctis vt dictum est in suo
statu conuenienter collocatis. Hec eadem
questio si aut de velocitate aut de aliqua
beatitudinis parte mouetur hac solutione si
non apriore soluatur. sic igitur iustus fortis
erit. vt etiam si velit terram commouere pos-
P sit. hec Ansel. Sed dubitatur. vtrum cor-
pus gloriosum sit palpabile. Respondet Tho. quod
sic dis. xliiij. Vnde Job. xx. xpus ait. Pal-
pate et videte cum resurrexisset. Est tamen
notandum. quod palpabile dicitur aliquod corpus
ex duobus. scilicet quod habeat qualitates quibus
natus est immutari sensus tactus calore
frigore etc. vt habet aer ignis et huiusmodi.
Et ex hoc quod resistit tangenti. sic terra aqua et
composita plura. Sed tangibile dicitur secundum quod
habet resistere tangenti. vnde aer non est
palpabilis. quia non resistit tangenti. sed nec
tangibilis. Et nec corpora celestia sunt tan-
gibilia nec palpabilia. Vnde Greg. dicit
Corrumpi necesse est omne quod palpatur.
Corpus quod gloriosum habet ex sua na-
tura qualitates suas. que nate sunt immuta-
re tactum. Sed tamen quia corpus est omnino sub-
iectum spiritui. in potestate eius est vt secundum eas im-
mutet tactum vel non immutet. Similiter etiam
cum secundum naturam competat sibi vt resi-
stat cuilibet alteri corpori transeunti ita
quod non possit esse cum eo simul in eodem
loco. sed miraculose hoc potest diuina vir-
tute contingere ad nutum ipsius quod sit cum
alio corpore in eodem loco. et sic non resi-
stit ei transeunti. Vnde secundum naturam suam
palpabile est corpus gloriosum. sed ex vir-
tute supernaturali. hoc enim ei competit. vt cum
non vult. non palpetur a corpore non glorio-
so. Vnde Greg. dicit. Dominus palpandam car-
nem prebuit quam clausis ianuis introdu-
xit. vt profecto ostenderet post resurre-
ctionem corpus suum esse. et eiusdem nature
et alterius glorie. Qualitates tamen tangibi-
les in corporibus gloriosis licet non sint re-
ducte ad medium rei secundum equam distantiam ab
extremis acceptarum. tamen sunt reducte ad
medium proportionis secundum quod optime compe-
tit complexioni humane in singulis par-
tibus. et ideo tactus illorum corporum est dele-
ctabilissimus. quia potentia semper delectatur
in conuenienti. et tristatur in excessu. hec de
Tho. Decimum extrinsecum gaudium est I
tertia dos videlicet agilitas. De qua
apostolus. j. Cor. xv. Seminatur in infirmita-
te resurget in virtute. glo. i. mobile et
viuum. Est autem agilitas dos secundum Tho.
dis. xliiij. perfectio superaddita corpori qua
corpus gloriosum erit omnino subiectum
anime glorificate. non solum vt nihil in eo
sit quod resistat voluntati spiritus. quia etiam hoc
fuit in corpore Ade. sed etiam vt sit in eo ali-
qua perfectio effluens ab anima glorifica-
ta in corpus per quam habilitetur ad predictam
subiectionem. vt sic corpus sit expeditum et
habile ad obediendum spiritui in omnibus mo-
tibus et actionibus. Vnde sicut nunc
dat natura velocioribus animalibus in-
strumenta diuerse dispositionis in fi-
gura et quantitate. Ita deus dabit cor-
poribus sanctorum aliquam dispositionem
aliam quam modo habeant. non quidem
in figura et quantitate. sed in proprietate
glorie que dicitur agilitas. hec Tho.

Dubitat p̃mo. vtrū beati corporaliter
aliquādo moueant. R̃n. ibidem q̃ sic
Corpa inquit gloriosa aliquādo mo-
ueri est necessariū ponere. q2 ⁊ ipsum
corpus xp̄i ē motū in ascēsione. Et si
milit corpa sctōꝝ q̄ de terra resurgēt
ad celū empirreū ascēdet. Sed etiam
postq̄ celos ascēderīt. verisimile ē q̃
aliqñ moueāt ꝑ libitu sue volūtatis.
vt illud qd̄ hñt in virtute actu exercē-
tes diuinā sapientiā cōmēdabilē ostē
dant. Virtus eñ ꝓcedēs in actus ex-
ercitiū potētior ⁊ pfectior apparet. q2
actus manifestat potētiā. ⁊ vt etiā vi-
sus corꝝ reficiat pulcritudine creatu-
rarū diuersarū in q̄bus sapia dei emi
R nenter relucebit. Dubitat scd̄o. vtꝝ
anie glorificate moueāt corpa sua mo
tu nō organico. R̃n. Duran. in. iiij. q̃
nō. ꝫ motu ꝓgressiuo. Nō eñ moue-
bit totū corpus suū simul. quēadmo-
dum graue mouet totū simul deorsū
⁊ leue totū simul sursuz. Hō est. q2 fm
sanctos. in anima post resurrectionez
nō erit aliqua noua virtus ad mouen-
dum p̄ter illam quā habuit in corpo-
re viuens. Dubitat tertio. an in instā
ti anima ꝓ tunc moueat corp⁹ glorifi
catum. R̃n. Tho. q̃ nō ꝫ in tpe impce
ptibili. Gust. dicit vbi ō. q̃ glorificat⁹
homo pōt in ictu oculi distātius mo-
ueri ampli⁹ q̄ꝫ p mille milia miliario-
rum. ⁊ probat ibidē. Vnde Aug. etiā
dicit Prorsus vbi volet spiritus erit ⁊
corpus. Simile est iam de anio p ima
ginationē q̄ de roma imaginata i tpe
impceptibili imaginari pōt parisius.
Verūtamez melior aia sicut habebit
corpus pfectius. ita etiaz moueri pōt
velocius. Sed nō corpa nr̄a sunt tar-
da. Tū q2 elementū terre i nobis mo-
uet deorsuz. ⁊ leue sursuz. ⁊ sic d̄ aliis.
Tū etiā q2 appetitus mouēdi in nob̄
sūt interdū ꝯrii. vt sensualitas mouet
ꝯtrā. De h̄ dono dic Ansel. li. d̄ sil̄
tudinib⁹. Nūc ꝑtim agiles sim⁹. ꝫ in
hoc etiā a passeribus supamur. ꝫ tūc
sic angeli a celo ad terraz dicto celeri⁹
mouebimur. Videa eñ quāta celeri
tate p angeluz hō Abachuc delat⁹ sit
Danieli a iudea i chaldeā. par erit ve
locitas q̄bus ꝓmissa ē eq̄litas. Si eñ
resurrectio in ictu oculi fiet. sic et nr̄a
opatio fieri pōt. cū corruptibile idue-
rit incorruptionē. Sic eñ velocissime
radius solaris ab oriente fert in occi-
dens. ⁊ oculi visus a terra in celuz. sic
animus cū corpe q̄ voluerit. h̄ Ansel.
Huic etiaz dotī appropriat corpis li-
bertas. de qua idē ibidē dicit. Liber ē
qui cogi non pōt ad ea q̄ noluit. nec ab
qd̄ velit. ꝫ hoc nullus integre hic ha-
bet. ꝫ in futura brūs q̄cuq3 certe an-
gelis silis effict eoꝝ libertatē habebit
Et sic in angelis nō ē instrumētuz qd̄
obsistet ac impediat aut cōstringat ꝑ
velle suo cū oia penetrēt. Sic ⁊ xp̄us
clauso ꝓdiit sepulchro. q̄ ostio clauso
discipulis apparuit. cui xp̄o siles eri-
mus. In illa eñ vita si bon⁹ fuerit ni-
hil patiet ab eo qd̄ nolit. ꝫ agere ꝑmit
tet q̄cunq3 voluerit. hec ille. Vnde- I
cimū extrinsecū gaudiū ē quarta dos
dicta claritas. De q̄. i. Coꝝ. xv. Semi
nat in ignobilitate. surget in glia. qd̄
ad claritatē ptinet. Et Matt. xiij. Ful
gebūt iusti sicut sol in regno pr̄is mei.
Hec claritas erit intrinseca corpi glo-
rioso. ⁊ causabit ex redūdātia anime
ad corpus. Et fm qd̄ aia fuerit maio-
ris claritatis in lumie glorie ⁊ fruitio
ne beatifica. fm hoc plus corp⁹ eius
clarificabit. Jō. i. Coꝝ. xv. dr. Stella
differt a stella in claritate. ita ⁊ resurre
ctio mortuorū. Et ita i corpe glorioso
cognoscet gloria aie sicut in vitro co-
gnoscit color corpis qd̄ ꝯtinet in vase
vitreo. vt dicit Grego. sup illud Job.
Nō adeq̄bit ei aurū vel vitrū. hec de
Tho. Etiam pater q̃ corpora gloriosa

erunt quia vt vitrū. τ clara vt aurum.
Sūt em̄ nūc duo q̄ causant in nostro
corpe obscuritatē. scz materie impuri-
tas. τ luminis paucitas. ꝗ vtrūq̧ tol-
let. τ claritas dabit ꝑspicua τ fulgida.
Sz dubitares p̄mo. Erūt ne oēs ptes
corpis eq̄les in claritate τ colore. R̄n.
ꝟm Tho. dis. xliiij. in. iiij. q nō. q2 cor-
poris gloria nō tollet nām. ꝗ perficiet
Vnde color qui debet corpi ex natu-
ra suarꝫ partiū remanebit in eo. ꝗ sup
addetur claritas ex gloria anime. Si-
cut etiā videmus corpa colorata ex sui
natura splēdore solis resplēdere. vl' ex
aliq̄ cā extrinsecavel intrinseca. Et sic
claritas glie redūdat ab aia. supple. p
causalitatē in corpus ꝟm suū moduꝫ
τ est ibi alio modo q̄ꝫ sit in anima. ita
τ in qualibet partē corpis redundabit
ꝟm suū modū. Vñ nō est incōueniēs
q diuerse partes habeant diuersimo
de claritatem ꝟm q sunt diuersimo-
de dispositi ex sua nā ad ipam. Vna
em̄ pars habet maiorē dispositionem
ad claritatē q̄ꝫ alia. sicut oculi q̄ꝫ ma-
M nus. τ spūs q̄ꝫ ossa. τ humores q̄ꝫ caro
vel neruus. Dubitat̄ scđo: An clari
tas corpoꝝ gloriosoꝝ visum offendat
sicut hic radius solis. R̄n. q nō. Ra-
tio est. q2 sicut corpus gloriosum non
potest pati aliq̄d passiōe nature. ꝗ pas
sione anime. id est. receptiōe conueni-
entio solū. Ita ex ꝓprietate glorie non
aget nisi actione aie ꝗ secūdū hoc ma
gis delectat. Offendit aūt inq̄ꝫtū agit
actiōe nature. inq̄ꝫtū agit calefaciēdo
τ dissoluēdo organū visus τ disgregā-
do spiritus. τ iō claritas glīosi corpis
licet excedat claritatē solis. tamen de
sui natura nō offendit visum ꝗ demul
cet. Propter quod claritas illa com-
paratur claritati iaspidis Apoc. xxi.
Dubitat̄ tertio an in potestate corpo
ris gloriosi sit videri vl' nō videri. R̄n.
idem q sic. quia claritas ꝓcedit ex im-
perio volūtatis cui subdetur. vnde in
potestate anime glorificate erit q vi-
deatur vel nō videatur. sicut τ quelibꝫ
actio corpis in aie potestate erit. al's
non esset corpus gloriosum instrumē
tum sūme obediēs ꝑncipali agenti.

Capitulum. viij.

Vodecimū gaudiū extrinsecū
D est aureolarū. τ fructuuꝫ datio
que se habēt circa animā τ cor-
pora beata. sicut parafernalia in ma-
trimonio. Vbi notandū ꝟm Tho. A
τ alios i. iiij. dis. xlix. q differūt aurea.
aureola τ fructus. Nā aurea ē gaudi-
um qđ de deo immediate habet ani-
ma in superioribus viribus scz de visi
one dei clara. de fruitione. τ certitudi-
ne tentionis. q̄ tria sequunt̄ gaudium
anime. τ illud est aurea. Auream hāc
meremur hic p qđcūq̧ certamē cuius
cūq̧ tentationis quā ex charitate vin-
cimus. ꝟm illud apl'i. Nemo coronat̄
nisi q̄ legitime certauerit. Aureola B
vo ē aie gaudiū de opibus a se factis
q̄ habēt rōnē victorie excellētis christi
formiter facta. Vel sic est p̄miū de o-
peribus ꝑfectionis q̄bus hō maxime
xp̄o cōformet̄ ꝟm ꝑfectam victoriam.
Et hanc aureolā meremur. aut mar-
tyrio. aut doctrina. aut v̄ginitate. Fru
ctus aūt est gaudiū τ delectatio de spi
rituali exercitio in spernēdo delectati-
ones. ꝑsertim venereas. Et hūc mere-
mur. aut ↄtinētia cōiugali. aut viduali
aut virginali. Ex q̄bus patꝫ q tam au
rea. q̄ꝫ aureola sunt ꝑncipalit̄ in aīa.
Sed sicut ex gaudio essentialis p̄mij
qđ est aurea. de deo immediate habi-
ti redundat. fluit τ causat̄ in corp⁹ bi
quidaꝫ decor q̄ est glīa corpis seu dos
corpis quadruplex. de q̄bus dictū est.
Sic etiam ex gaudio aureole resultat
aliquis decor in corp⁹ representatiuus
sp̄alis triūphi de q̄ gaudet aīa vt pre-
dicatoris in ore. virginis in illa parte

martyris in cicatrice. vel i alia pte cor
poris scd'm genus martyrij. ita vt statim
ex aspectu corpis sciat' q̄lis q̄s fuit
martyr. aut virgo. aut doctor. seu p̄di-
cator. Ex q̄bus p3 q̄ aurea ē gaudiu3
de deo. Aureola de triūpho excellēti.
Et fructus ē gaudium ⁊ delectatio de
exercitio spūali. P3 etiā q̄ sic aurea
est p̄ncipaliter in aīa. ⁊ secūdario i cor
pore p redundantiā. ⁊ sic due sunt q̄d-
animodo auree. sic etiam due sunt au
reole de eadē victoria. vnc in aīa. alia
in corpe p redundantiā. P3 etiā ter-
tio q̄ q2 opus meritoriū duo h3 bona
vnū q2 ex charitate fit. aliud q2 excel-
lēter fit ⁊ victoriose. puta martyriū ⁊c.
Idcirco etiā duplex p̄mium habebit
Aureā p̄pt' primū. ⁊ aureolā p̄pter se-
cundū. Tn̄ p̄miū correspondēs meri
to rōe charitatis q̄ntūcūq3 sit paruū.
est maius q̄libet p̄mio r̄ndente actui
rōe sui generis. ⁊ iō aureola diminu-
tiue dicit' respectu auree. Di' aūt aure
ola diminutiue ab aurea. Nā eēntia
le p̄miu3 di' aurea siue corona. Tū q2
dat' victorib'. ⁊ victorie debet' corona.
Vn̄ Job. vij. Militia ē vita hoīs sup
terrā. Tū etiā q2 p ip̄m hō efficit' par-
ticeps diuinitatis. ⁊ p 9n̄s regie ptātis.
scd'm illud Apoc. v. Fecisti nos deo no
stro regnū ⁊ sacerdotes. Dubitat' p̄io
vn̄ habeat' q̄ tres sint aureole. R̄n̄. q̄
ex glo. ordinarijs ⁊ sanctoꝝ dictis. de
virginū p3. scd'm illō Esa. lvj. Hec dicit
domin' eunuchis ⁊c. Dabo eis nomē
meli' a filijs ⁊ filiab'. glo. meli' nomē
p̄priā glīam excellentemq3 significat.
H̄ p eunuchos q̄ se castrauerūt p̄pt' re-
gnum celoꝝ v̄gines designant'. Et su-
per isto Exo. xxv. Facies alterā coro-
nam aureolā. glo. corona ptinet v̄gi-
nib'. Ad hanc etiā coronā ptinet cāti-
cum nouū q̄d virgines tm̄ corā agno
cōcinūt. ⁊ que sequunt' agnū quocūq3
ierit. De martyrū p3 p Aug'. li. de scā

virginitate dicentē. Nemo quantum
puto ausus fuit p̄ferre v̄ginitatē mar
tyrio. H̄ virginitati debet'. ergo mar-
tyrio. De doctoꝝ p3 sup illud Eph. j.
Sciatis q̄ sit supeminēs magnitudo
virtutis ei'. dic' glo. cremētū habebūt
doctores sancti vltra id q̄d alij cōīter
habebunt. Dubitat' scd'o. cur tm̄ tres
sint aureole. videl3 martyrū. v̄ginū et
doctoꝝ. R̄n̄. p̄mo. q2 tm̄ tria sunt opa
excellētissima triū potētiaꝝ. Nā excel
lentissimū opus rōnalis ē veritatis p̄-
dicatio. cōcupiscibilis obseruatio vir-
ginitatis. ⁊ irascibilis perpessio mor-
tis. Secūdo. quia tm̄ tres sunt hostes
quos excellētissime vincere possum'.
videlicet mūd'. caro. demonia. Mar
tyres vincunt mundu3. virgines car-
nem. ⁊ predicatores demones in cor-
dibus suis ⁊ alioru3. Tertio quia xp̄o
in opibus tribus perfectissime cōfor-
mamur. in predicatiōe. in puritate. et E
martyrio. Dubitat' tertio. Que au-
reolarum sit p̄fectior. R̄n̄. Thom. dis.
.xlix. simplr' inter tres aureolas mar-
tyrū ē potior. q2 pūgna martirij ē for-
tior scd'm seip̄a3. ⁊ vehemēti' affligens.
Et scd'm Pe. de pa. ibidē. post h̄ aureo-
la doctoꝝ. vt p3 in cathalogo scōru3.
q2 etiā eccl'ia i letanijs p̄fert martyres
doctorib'. ⁊ doctores v̄gib'. p̄ut etia3
Tho. allegat. Tn̄ q̄tum ad aliq̄d tres
aureole h̄nt se sic excedētes ⁊ excesse.
Preeminet eīn scd'm aliq̄d aureola vir-
ginū alijs. in q̄ntū pugna carnis ē peri
culosior ⁊ euicino. H̄ nō sic ē de marty
rio ⁊ de doctrina. Preeminet etiā au-
reola doctoꝝ alijs. q2 pugna doctorū
versat' circa itelligibilia. De q̄ Apl'us
Eph. vj. Nō est nobis colluctatio ad-
uersus carnē ⁊ sanguinē. sed aduersus
potestates ⁊c. Aliē do sunt circa passi
ones sensibiles. Dubitat' quarto. An
differentia sit inter aureolam ⁊ palmā
R̄n̄. q̄ sic. quia aureola est premium

accidētale.nō quodlibȝ ꝗ premiū cor
respōdēs pugne vel victorie ꝑcellenti.
Sed palma ē premiū accidentale qḋ
nec radici videlicet charitati nec ope
ri ꝑcellēti debet.ꝗ volūtati.Quā pal
mā martyrij Martinus hȝ ⁊ Domini
cus.q̄ auide desiderauerūt martiriū.
D nec tn̄ actū martirij habuerūt. Du
bitat q̄nto in spāli de aureola marty
rū que exigant ad hoc ꝙ aliq̄s aureo
lam martyrū ꝓprie dictā habeat.Rn̄.
ſm Tho.⁊ Pe.pal.ꝙ tria necessaria
sunt.videlȝ pena.cā ⁊ volūtas.Precei
git tn̄ charitas in oī hn̄te aureolam.
Primū ꝗ est pena nō q̄cūqꝫ ꝗ mortis
vt oportet recepta.Ex q̄ pȝ pmo ꝙ nō
debet aureola martyꝝ obedientibꝰ so
lum.licet in eis vsqꝫ etiā ad mortē ma
ceret ꝓpria volūtas. Scḋo ꝙ nec paupi
bus solū.q̄uis moriant mūdo. Ter
tio ꝙ nec penitētibꝰ. licet carnē suam
crucifigāt.Quarto nec martyriū solū
sitiētibus.vt Martino ⁊ Dominico.
Quinto nec Johāni euāgeliste.licet
in olei doliū feruentis missus sit.non
mortuꝰ. Sexto nec pueris i camino
ignis.qꝛ illesi exiuerūt. Nec septimo
Siluestro ⁊ Athanasio.licet magnam
ꝑsecutionē sint passi.Sȝ tn̄ q̄libȝ xp̄ia
nus q̄ in charitate morit ꝑ obedientiā
vel volūtatē hȝ morīēdi ꝓ xp̄o.vl' qḋ
cūqꝫ aliḋ opꝰ facit bonū. de tali habe
bit in celo spāle ꝑmiū ⁊ gaudiū.ꝗ nō
omne tale meret dici aureola.Exēpli
gr̄a. Perfecti paupes volūtarij habe
būt iudiciariā ptātem.⁊ sic carnis ma
ceratio aliud spāle gaudiū. ⁊ sic intel
lige de alijs.Silr̄ etiā itellige de alijs
opibus.ſm Tho.immo interdū plus
de aurea quis mereri pōt in talibꝰ. vt
post dicet. Nec octauo Lucrecia que
seipsam interfecit pagana. Nec nono
Seneca q̄ ꝓpt seui tolerabiliorē mor
tem hēt aptiōeȝ venaꝝ i balneo elegit
Propt qḋ Saculus vt refert Greg.
.iij.dialogo.occidēdus.⁊ optione sibi
de morte eligēda data.nullā eligē vo
luit.ꝗ illā dixit se toleraturꝝ quā deꝰ ꝑ
mitteret.quē tn̄ deus a morte eripuit.
Sȝ martyrij aureolā hn̄t. Pn̄o quedā
que se nec corrūperent femine submer
serūt.qꝛ speciali instinctu spūssancti h
fecerūt.vt li.j.de ciui.dei refert Aug.
Silr̄ Samson eadē de cā. Itē beatus
Petrꝰ q̄ sibi mortē elegit euersis pe
dibus crucifigi.nō ꝓpt se.ꝗ ꝓpter xp̄i
honorem. Nec refert vtꝝ mors statim
an postea seq̄tur.dū tn̄ ꝓpt illud cause
tur vel acceleret. Vn̄ mortui in carce
re.⁊ in stabulis. vt Marcellus papa.
Itē mortui in exilio martyres sunt qꝛ
hmōi mortē in eis accelerasse ꝑsumit.
E Secūdū qḋ ad martyriū req̄rit ē cā.
qꝛ eni martyr testis ē.iḋ in cā fidei pro
eccl'ia vl' ꝓ q̄cūqꝫ articulo fidei.vl' iure
ecclesie.aut ꝓ q̄cunqꝫ v̄tute infusa.qꝛ
virtutibꝰ desponsat eccl'ia xp̄o .q̄cunqꝫ
sic morit.martyr est. Vnde Johānes
baptista ꝓ veritate p̄dicatiōis. Agnes
ꝓ virtute castitatis. Et Thomas can
tuariensis.ꝓ iuribus eccl'ie occisi taliter
martyres sūt. Silr̄ tam mater q̄ꝫ filiꝰ
in vtero eius si ab infideli in vtero lede
ret in odiū fidei.q̄n vtrūqꝫ vl' alterꝝ mo
ri cōtingeret. Silr̄ q̄ vulnus nō letale
susciperet.⁊ ꝑ negligentiā q̄ nō eēt mor
tale pctm̄ moreret i vulnere neglecto.
Silr̄ qui potiꝰ vellet occidi q̄ꝫ menda
ciū dicere qḋcūqꝫ peccādo. Silr̄ qui
cruce signati in bello hostiū xp̄i ꝓpē
xp̄m suscepto pugnādo pereunt mar
tyres sūt.qꝛ nō se ꝗ xp̄m defendūt ⁊ ec
clesiā. ⁊ sic moriunt.vn̄ mortē nō fugi
unt ꝗ eligūt. Silr̄ si q̄s ꝓpt bonū cōe
nō relatū ad xp̄m sustineret mortem
aureolā non meret.ꝗ si hoc referat ad
xp̄m.aureolā merebit. ⁊ martyr erit.
vtpote si rem publicā defendat ab ho
stiū impugnatione q̄ fidē xp̄i corrūpe
moliūt.⁊ i tali defēsiōe mortē sustinet

Tertio requirit voluntas. Unde qui dormiendo occideret nunq̄ prius voluntate ad martyriū habita inuitus occideretur. aut fugiēs aut se defendēs inuitus occideret. martir nō esset nisi fieret. vt prius dictum est de cruce signatis. ppē quod Mauricius cū socijs suis arma proiecit vt fieret martir. Innocētes etiam nō pfectam rōnē aureole habēt. nisi vt q̄dā tenēt vsus rōnis i eis miraculose fuerit. sicut de Johāne baptista in vtero
F pbabile est. Dubitat sexto quibus debeat aureola virginū. Rn̄. sm Tho. vbi prius. q̄ hn̄tibus tria. Primo inexperientiā hn̄tibus veneree voluptatis. voluntarie hoc eligētibus. et finaliter in tali pposito pseuerantibus. Semper tn̄ psupponit charitas que est auree meritoria. Unde pz q̄ decē sunt gn̄a hoim vginū aureola carētiū. sm Tho. i. iiij. Primo frigidi et eunuchi q̄ voluptatē hn̄t ducēdi cōiugē si possent. Unde Aug. li. de sancta vginitate. Quibus ipm virile mēbrum debilitat vt gn̄are nō possint nō sunt eunuchi. sufficit tn̄ q̄ xpiani fuerit. et dei pcepta custodiūt. eo tn̄ pposito sūt vt piuges si possent haberēt piugatis fidelibus adeq̄ri. Scd̄o q̄ solū ad tēpus quo intrabūt matrimoniū cōtinere proponūt. et sic decedūt. nō mutato pposito. Tertio q̄ primo pponūt ppetue ptinere. et tn̄ postea mutant in pposito. et sic decedunt. Quarto q̄ in veteri testamēto virginitatē seruauerunt absq̄ sine spāli instinctu spūssancti. Quito violēter oppressa. et psentiēs deliberate statim. Sexto inexptes veneree voluptatis i mortali decedētes q̄ sunt vere fatue vgines. Septio infidelis vel fidelis nihil cogitās de vginitate vel coniugio vel incontinētia. et sic decedens. Octauo baptizati infātes añ vsū rōis decedētes. Nono infantes añ baptis-
G mū decedētes. Sz q̄reres. nūqd incorrupti aureolam non merentes et in charitate decedētes speciale gaudium habebunt de innocētia corruptionis. Rn̄. sm Tho. i. iiij. q̄ sic. etiā si nō potuerint ppetuo suare. Sicut innocētes q̄ peccare potuerūt de innocētia spāliter gaudebūt. Sz illud gaudiū nō est aureola. Decimo q̄ morosis de- H
lectatiōibus pleno cōsensu et deliberato immorātes sine tactu virili pprio motu animi vel etiā corporis in vigilia ad pollutionē vel ad similē expientiā veneree voluptatis pgrediunt. etiā saluis signaculis corporee integritatis. de q̄ habes. pcepto. ix. Sūt etiā sex gene I
re hoim q̄ verā aureolā vginū possidebūt. Primo btissima Maria vgo vginū q̄ vt Tho. dic. q̄uis nō habuit pugnā p tētationē q̄ fit a carne. habuit tn̄ pugnam q̄ fit p tentationē ab hoste. qui nec etiā ipm xpm reueritus tentare fuit vt pz Matth. iiij. Scd̄o inexperte venerea voluptate in vigilia cū pposito ppetue cōtinēdi. Tertio inexperte venerea voluptate cū pposito interrupto de ptinēdo. de q̄ finaliter penituerūt. Quarto q̄ in veteri testamēto ex diuino instinctu vginitatē seruauerūt. sic credit de Hieremia. Ezechiele et Helia quorum piugia non legunt. Quinto vi oppsse q̄ in venereā voluptatē nūq̄ psenserūt deliberate. q2 cuius pncipium est totaliter extra. nō ē ordinabile a rōne vn̄ delectatio q̄ ē cū seminis emissiōe vginitatē nō tollit i somno facta. Si- militer rō ē de mulieribus q̄ dormientes aut in ebrietate. aut amētes. a viris cognoscunt. nisi forte hac intētōe dormiuerint vt a viro cogscāt. et eadē rōe ille q̄ vigilātes p violētiā corrūpūt siue ab hoīe siue a dmōe icubo. si ext̄u pn̄ resistāt vt psuet corpus a corruptōe ale. vel saltē mentē a psensu. et siue p fide. siue p q̄cūq̄ alia cā violēter corrūpāt. vginitatē nō pdūt. Sz si p fide vel deo sustineat erit meritoriū et ad genus martyrij

ptinebit. Vñ Lucia dixit. Si me inuitã violare feceris mihi castitas duplicabit ad coronã. nõ ꝙ habeat duas virginitatis aureolas. ſ ꝙ duplex p̃miũ reportabit. vnũ ꝓ virginitate custodita. aliud ꝓ iniuria quaz passa ē. Dato etiã ꝙ talis violẽter oppressa cõcipiat nec ex hoc meritũ virginitatis perdit. nec tñ matri xp̃i eq̃bitur. in q̃ fuit cuz integritate mẽtis etiaz integritas carnis. Hec sunt Tho. verba. Sexto frigidi ⁊ eunuchi voluntatẽ habẽtes incorruptionẽ ꝑpetuã seruãdi. etiã si facultas adesset coeundi. faciũt eñ d̃ne
R cessitate virtutẽ. Dubitat septimo q̃bus aureola doctoꝝ debeat. Rñ. ſm Tho. ⁊ Pe. pa. vbi p̃us ꝙ habẽtibus eria. Primo q̃ actu docuerũt. Scd̃o q̃ ex officio docuerũt vel missi. Tertio q̃ docuerint publice ⁊ recta intentione ptinẽtia ad salutẽ. ꝑ q̃ diabolus a cordib⁹ hoim̃ expugnat sic q̃busdã spũalib⁹ armis. De q̃bus. ij. Cor. x. Arma militie nr̃e nõ sunt carnalia ſ spũalia Necessario tñ p̃exigitur charitas ex q̃ ꝓcedat doctrina. Propt̃ p̃miũ p̃lati quãtũcũq; magni nõ habebũt aureolã. q̃ nũq; actu docuerũt licet habitu l̃ratissimi fuerint. nõ eñ hitui ſ actui debet aureola doctoꝝ. Silr̃ non habebunt p̃lati q̃bus ex officio cõpeteret p̄dicare q̃ nõ p̄dicauerũt. q̄ pugnãti debet. ſm illud Timoth. ij. Nõ coronabit nisi q̃ legitime certauerit. Silr̃ nec p̃lati nec alij q̃ solum in p̃uato nõ publice docuerũt actu aureolã habebũt. ꝓpt̃ carentiã secũdi. Mulieres nõ habebũt nec viri q̃ nõ sunt missi legitime ad docendũ. Nec fraterne correctiõi p̃uate debet. Propt̃ tertiũ carẽtiã nõ habebũt aduocati aduocãtes. nec medici. nec ph̃i suas artes docentes. imo nec theologi ph̃iam docẽtib⁹ nisi vtantur ad declaratõnẽ theologie. vt Paulus interdũ fecit. ⁊ Hiero. ⁊ alij. Nec theologus ex officio p̄dicãs fine indebito sp̃ scz ꝓpt̃ vanã gl̃iaz. vl̃ q̃ verbũ dei ꝓpt̃ lucrũ t̃pale adulterãs recepit mercedẽ suã nũq; habebit doctoꝝ aureolã. etiam si in charitate decedat. Nõ eñ p̄nia p̃ot recupare aureolã. q̄ p̄nia nõ viuificat mortua opa q̃ nũq; viua fuerũt. Dicunt aũt mortua. non solũ sine charitate facta. ſ etiã sine intẽtione recta. ⁊ q̃cunq; nõ fuerũt a p̃ncipio meritorie. Virgo tñ mẽte soluz corrupta penitẽdo recupare p̃ot aureolã. q̄ mortificata opa ꝑ p̄niaz reuiuiscunt. i. q̃ viua fuerũt. ⁊ ꝑ mortale fuerũt mortificata. ſ v̄ginitas illi⁹ q̃ mẽte corrupta ē q̃ ad integritatẽ carnis. ⁊ q̃ ad ꝓpositũ ꝯtinẽdi viua fuit. licet postmodũ ꝑ ꝓpositũ coeũdi potuerit mortificari. lo p̄nia reuiuiscere p̃ot. Sz sic nõ ē de p̄dicãte sp̃ ex inani gl̃ia vel ex auaricia. q̄ nũq; suus act⁹ bon⁹ fuit. Sz doctoꝝ aureolã hẽbũt p̄dicãtes ⁊ docẽtes trib⁹ mõis supradictis siue fuerũt mgr̃i siue simplices sacerdotes. siue p̃lati siue non p̃lati. siue docuerint scp̃to siue v̄bo. siue legẽdo. siue p̄dicãdo. Scripta. n. ꝑponere q̃dã mod⁹ docendi est. Et notandũ ꝙ docere ē op⁹ charitatis ⁊ misc̃ole magnũ. Dubi L
tatur octauo. vtrũ in eadẽ specie vna aureola p̃emineat alteri. ⁊ vtrũ vnius virginis aureola sit nobilior q̃ aureola virginis alterius. ⁊ sic de martyrũ ⁊ doctorũ aureolis. Rñ. ꝙ sic. Vna eñ ſm excellẽtiã actus ꝑ quẽ hic pugnauit nobilior erit. Vt exẽpli gr̃a. q̃ acerbius martyriũ. aut q̃ puriorẽ virginitatẽ vitãdo occasiones habuit. aut q̃ plures saluauit p̄dicãdo. vl̃ frequẽti⁹ p̄dicauit. nobiliorẽ habebit aureolaz. Et rõ ē. q̄ aureola supponit auree. ſ aurea ē in vno maior ⁊ nobilior q̃ in alio. vt de dotib⁹ p̃ aĩe patebit. ſ et aureola. Sz tñ notãduz ſm Tho. ꝙ M
q̃uis aliq̃s possit puenire ad alt⁹ vel.

inferius vel eq̃le meritū p̄mij scʒ essen tialis p radicē charitatis. habēdo solā volūtatē ad martyriū quaʒ martyr in actu mereat̄ p martyriū. tñ nō marty rizatus nō veniet ad aureolā nisi p̄us martyrizet. Et sic etiā ē d̄ alijs duab⁹ aureolis par̄ifor̄mit̄ fm̄ Tho. sentien dū. Sciendū etiā fm̄ eundē φ meritū aureole pōt intendi dupl̄r. Uno mō ex p̄te radicis scʒ charitatis. Alio mō ex parte opis. Cōtingit em̄ aliq̄s duos quoꝝ vnus ex minori charitate mai⁹ tormentū martyrij hʒ. vl̄ magis p̄di cationi instat. aut etiā magis se a dele ctationib⁹ carnis elongat. Intēsiōi ḡ meriti q̄ attendit̄ penes radicē. nō rñ det intēsio aureole. ſʒ intēsio aureo. ſʒ intēsioni meriti q̄ ē ex gñe act⁹ rñdet intēsio aureole. vñ pōt eē φ aliq̄s mi nus i martyrio mereat̄ quātū ad essen tiale p̄miū q̄ habebit p martyrio ma iorē aureolā. Capitulum. ix.

A Nunc dicendū est q̄ sunt fruct⁹ debiti btīs q̄busdā vl̄ oibus. d̄ quo notat Tho. li. iiij. dis. xlix. φ fruct⁹ de q̄ loquit̄ xp̄s. Matth. xiij. ꝛ Luc. viij. quē diuidit in tricesimū. se xagesimū ꝛ centesimū ē q̄ddaʒ p̄miū q̄d debet̄ hoi ex h̄ φ de carnali vita in sp̄ualē trāsit. ꝛ rñdet illi p̄p̄ri fructus p̄cipue q̄ hoiem p̄cipue a subiectione carnis liberat. h̄ aūt facit ꝯtinētia sola qꝛ p eā reprimunt̄ delectatōes q̄ max̄ le gustū sp̄ual̄ dulcedinis impediūt quē fruct⁹ suo noie ip̄ortat. Nā p delecta tiones venereas aia p̄cipue corp̄i subdi tur adeo vt i actu carnali. fm̄ Hiero. nec sp̄ūs p̄p̄hie corda p̄p̄hāꝝ tāgit. nec in illa delectatōe ē possibile aliq̄d itel ligere. vt p̄hs dic̄. vij. eth. ꝛ iō ꝯtinētie magis corrñdet fruct⁹ q̄ꝫ alteri virtuti

B Huī⁹ aūt fruct⁹ sl̄itudo sic accipit̄ Fruct⁹ em̄ ex semie ꝯsurgit. Fructus aūt fm̄ h̄ pōt p̄dire ex semie. q̄ꝛ vis se mētiua ē efficax ad ꝯuertēdū h̄ūores terre i suā naturā. Et q̄nto hec v̄tus ē efficacior ꝛ terra ad h̄ patior. tāto fru ctus sequit̄ vberior. Sp̄ūale aūt semē q̄d i nob̄ seminat̄ ē v̄bū dei. Vñ q̄nto aliq̄s magis i sp̄ualitatē ꝯuertit̄ a car ne recedēs. tāto i eo ē maior fruct⁹ ver bi dei. Secūdū h̄ igit̄ fruct⁹ differt ab aureola. qꝛ aureola ꝯsistit in gaudio q̄d habet̄ de opis p̄fectiōe. Sʒ fruct⁹ in gaudeo q̄d habet̄ de ip̄a dispositio ne opant̄ fm̄ gradū sp̄ualitatis i quē p̄ficit ex semie v̄bi dei. Vñ sic aureo la nō debet̄ cuilibet victorie. ſʒ excellē ti. ꝛ eā h̄ in materia excellēti. Ita fru ctus suo mō q̄ importat delectationē debitā p ꝯtinētia a vehemēti delecta tione. iō dabit̄ illi virtuti nō q̄ sp̄reuit minores delectatiōes sic̄ gustus. puta abstinētie. ſʒ dabit̄ illi q̄ sp̄reuit maio res scʒ venereas. sic̄ ꝯtinētie ꝛ castitati Alb. li. de q̄ttuor coeq̄uis dic̄. φ sicut videm⁹ i officijs agriculture φ oē q̄d fructū fert terra ē. ſʒ tñ cultor gustat ꝛ p̄cipit ip̄m fructū. Sic etiā terra cor poris nr̄i vel aīe fert fructū. ſʒ aīa gu stat ip̄m seu sp̄ūs. Est aūt fruct⁹ p̄p̄rie q̄ generat̄ ex grano cadēte i terrā. ad q̄d viuificādū ꝛ fouēdū ꝛ nutriēdū hʒ ter ra v̄tutē. sic̄ dictū ē ei a p̄ncipio. Ger minet terra herbā virētē ꝛ facientē se mē iux̄ gen⁹ suū. Cōtinentia aūt ē fm̄ delectatōes carnis ꝯtinendo illud ad q̄d ptāte acceperat p̄mus hō. ꝛ etiā ac cidēs ꝯtinētie q̄d ē v̄ginitas nascit̄ no biscū i agro corp̄is nr̄i vt facili⁹ exco lat̄. Vñ qꝛ fortitudo q̄ ē circa cultū ex trinsecū vel resistētiā passionū. ꝛ p̄si monia circa victū. ꝛ iusticia circa extri secos act⁹ q̄ oia minorē laborē exigūt nō est fruct⁹ de q̄ nūc loq̄mur. ſʒ circa venerea q̄ mag̃ idigēt cultu. Sʒ q̄re C
res. q̄ sūt g̃dus fructuū. R̄ñ. Luc. viij. ꝛ Matth. xiij. φ tres. videlʒ tricesim⁹ sexagesim⁹ ꝛ cētesim⁹: q̄ dant̄ in p̄ña q̄s triplex g̃dus ꝯtinēdi meruit in via

Cui⁹ rõ est. qꝛ ꝑ cõtinẽtiã cui fruct⁹ re-
spondet hõ i q̃ndã spũalitatẽ adducit
carnalitate abiecta. Et iõ ẽm diuersũ
modũ spũalitatis quẽ ꝯtinẽtia facit.
diuersi fruct⁹ distinguunt. Est. n. q̃dã
spũalitas nc̃caria ad salutẽ. ⁊ q̃dã sup
ab undans. Necessaria q̃dẽ spũalitas
est in h̄ q̄ rectitudo spũs ex delectati-
one carnis nõ ꝑuertat. qđ fit cũ aliq̃s
ẽm rectũ ordinẽ rõnis vtit delectabili
bus carnis. ⁊ h̄ est spũalitas ꝯiugato-
rũ. Spũalitas vo supabũdãs ẽ. ꝑ quã
hõ ab hmõi delectatiõib⁹ carnis spm̃
suffocãtib⁹ oĩno se abstrahit. h̄ h̄ ꝯtin-
git dupl̃r. vl̃ respectu soliꝰ p̃ntis ⁊ futu
ri tpis. ⁊ h̄ ẽ spũalitas viduaꝝ. vl̃ est re
spectu cuiuslibʒ tpis p̃teriti. p̃ntis ⁊ fu
turi. ⁊ h̄ ẽ ṽginũ. Seruãtib⁹ ḡ ꝯtinen
tiã ꝯiugalẽ. dat in patria fruct⁹ tricesi-
mus. vidualẽ sexagesim⁹. ṽginalẽ cẽ-
tesim⁹. Cui⁹ rõ ẽm Tho. ⁊ Alb. vbi. s.
assignari põt ex ipa nã nũeroꝝ. Trice
narius. n. numer⁹ ex ductu ternarij in
denariũ surgit. Est aũt ternari⁹ nume
rus ois rei ꝑfectio vt dr̃ p̄ celi. Et hʒ in
se ꝑfectionẽ quãdaʒ oib⁹ cõem. s. p̄nci
pij. mediij ⁊ finis. Vñ ꝯuenienter cõiu-
gatis assignat ternari⁹ i q̄b⁹ supra ob
seruantiã decalogi qui ꝑ denariũ desi
gnat nõ addit ꝑfectio nisi cõis sine q̃
nõ ẽ sal⁹. seruãt em̃ boni ꝯiugati dena
riũ decalogi. ⁊ ꝯtinent se a trib⁹ malis
circũstãtijs videlʒ a tpe indebito ⁊ ꝑso
na indebita. ⁊ a circũstantia indebita.
idcirco stipes ꝯtinẽtie eoꝝ ramo tri-
plici dilatat⁹ merito h̄ebũt fructũ trice
D simũ. Sexagenari⁹ autẽ nũerus ex
ductu senarij i denariũ surgit seu cau-
sat. Et hʒ se ad tricenariũ in dupla ꝓ-
portiõe. idcirco sig̃t fructũ vidual' ꝯti-
nẽtie. qꝛ h̄ cõtinet. p̄ respectu oim̃ ꝑso
naꝝ. Scd̃o ꝯtinet respectu ois futuri
tpis. ⁊ sic dupl̃r excedit ꝯiugalẽ. iõ du
plũ fructũ hʒ respectu ꝯiugatoꝝ vide-
licet sexagesimũ. Vel etiã viduis de-

betur sexagesimus. qꝛ. lx. cõponũt ex
denario ⁊ senario. vidue aũt vere s̃uãt
denariũ preceptoꝝ ⁊ cũ h̄ senariũ ope
rũ misc̃dle eo q̄ nec maritũ futuꝝ nec
natos in futuꝝ hñr ꝓuidere. Et sic sti-
pes decalogi in duplici ramo arboreʒ
cõiugiũ excedit. iõ sexagesimũ fructũ
habebũt. Cẽtenari⁹ aũt ꝯuenienter re E
spõdet ṽginitati. qꝛ denari⁹ ex cui⁹ du
ctu cẽtenari⁹ surgit ẽ limes ⁊ termin⁹
numeroꝝ. sil̃r ṽginitas tenet spũalita
tis limitẽ seu apicẽ. qꝛ ad eaʒ nihil de
spũali addi põt. Cõtinet em̃ virgo ab
oibus a q̄bus ꝯiugati ⁊ vidue. ⁊ cũ hoc
cõtinet triplici tpe ꝑfecte. videlʒ p̃teri
to. p̃nti ⁊ futuro. iõ nonagenari⁹ ṽgini
b⁹ debet. h̄ qꝛ sup h̄ votũ emittunt con
tinẽtie ṽginalis. vel saltẽ firmũ ꝓpo si-
tũ addũt sup tria tpa. idcirco cẽtenari
us eis merito debet. quaꝝ stipes ẽ ob
seruatio decalogi. ⁊ rami decuplices.

Dubitat hic p̄mo. vtꝝ aliq̃s de fru- F
ctib⁹ debeat infantib⁹ post baptismuʒ
mortuis. R̃ñ. Alb. vbi p̄us q̄ nõ pro-
prie. Fruct⁹ em̃ ꝓprie debet laboranti
Est aũt infantiũ fruct⁹ muneris potꝰ
q̃ʒ vsus vel laboris. sic si ager ꝑfert ali-
qua q̄ spõte nascũt ex bñficio solis tm̃
Sol em̃ iusticie pro puulis laborauit
quib⁹ vt supra tactũ ẽ eoꝝ innocẽtia et
integritas aliqđ gaudiũ in patria da-
bit. Dubitat scd̃o. vtꝝ binubis. i. q̄
secũdario nupserũt debeat fruct⁹ sexa G
gesimus postq̃ʒ ꝯtinẽt a tero cõiugiʒ
mortuo. R̃ñ. q̄ nõ proprie ẽm Alb. ⁊
Pe. pa. vbi p̄us. qꝛ cõtinẽtia viduali
a secũdis nuptijs abstinet. Dubitatur
tertio. vtꝝ isti q̄ nũq̃ʒ in m̃rimonio fu-
erint nec ṽginitatẽ seruauerũt an fru
ctũ aliquẽ habeãt. R̃ñ. q̄ sic. Vñ Pe.
pa. di. xxxix. Sicut ad aureolam nõ
sufficit votũ seu ꝓpositũ sine effectu sic
nec ad fructũ. Vñ si q̄s incontinẽs in
morte penitẽt cũ ꝓposito ꝯtinẽdi. au
reã quidẽ hʒ. h̄ nõ fructũ. q̄ ṽo contra-

ptūs pctō. penitēs vixit sanus. cū pro posito ɔtinēdi solū in r̄imonialiter fructum habebit tricesimū. ſꝫ si cū ꝓposito cōtinēdi simplr̄. habebit fructū sexagesimū. centesimū aūt habere nō pōt sicut nec aureolā. qꝛ corde ꝛ corpe corruptus ē. Ad idem ē Tho. eadem dis. dicēs. Fructꝰ nō oibus ɔueniunt saluādis. sic pꝫ de his q̄ in fine penitēt ꝛ incōtinēter vixerūt. Eis. n. non fructus ſꝫ cētesimale p̄miū debet. nec cuilibet vidue. sed ei solū q̄ ꝓponit seruare viduitatē. ꝛ q̄ seruat sexagesimꝰ debe
J tur fructꝰ. Notat tn̄ Tho. vbi p̄tus q̄ fructꝰ triplr̄ accipit. Uno mō vt dictum ē hactenꝰ. Scdō mō fructꝰ spiritualis sumit ad modū ꝛ silitudinem corpalis fructꝰ. Inq̄ꝫtum corpalis fructus ē quoddā cōmodū qd̄ ex labore agriculture expectat. ꝛ sic fructus dicit illud p̄miū qd̄ hō ɔsequit ex labore q̄ in hac vita laborat. ꝛ sic oē p̄miū qd̄ in futuro habebit ex nr̄is laboribꝰ fructꝰ dicit. Et sic accipit Ro. vj. Habetis fructū vestrū in sanctificationē.
K finē vo vitā eternā. Tertio sumitur fructus spūaliter pro eo qd̄ reficit tm̄ q̄ꝫuis nō sit vltimus finis. Et sic virtutes fructus dicunt inq̄ꝫtū mentē sincera delectatione reficiūt vt Amb. dicit. Et sic accipit Gal. v. Fructus aūt spiritus sūt charitas. gaudiū ꝛc̄. vbi ponunt duodecim. q̄s Tho. exponit ibidem dicēs. q̄ fructꝰ spūs sūt q̄ in hac vita in aīa ɔsurgūt ex seminatiōe grē. Et ponit apl̄s p̄mo pficiētes in aīa interius q̄nq̄ꝫ. Scdō septē pficiētes i aīa exteriꝰ. Pmo eīm interius pficit aīa in corde p amorē. qꝛ p̄mū p̄ncipiū motiuū virium interioꝝ est inclinatio ad bonū q̄ dr̄ amor siue charitas. Scdō pficit p gaudiū amor. qꝛ vltimꝰ t̄minꝰ q̄ pficimur interiꝰ ē gaudiū qd̄ ꝓcedit ex p̄ntia rei p charitatē amate. q. n. hꝫ charitatē, habet qd̄ amat. ꝛ sic ɔsurgit gaudiū. Tertiō pficit pacē. tūc. n. amās pacē hꝫ q̄n rem amatā sufficiēter possidet ꝛ res amata sufficiēs ē amāti ꝓpt suā pfectiōē. Quarto pficit patiā. sūt eīm q̄ pacē ɔturbāt aduersa q̄dā. ꝫ q̄ pficit patiā. q̄ facit aduersa patiēter tolerare. Vn̄ Luc. xxi. In patiā vr̄a possidebitis aīas vr̄as. Quinto pficit lōganimitatē. qꝛ dilatio boni amati etiam impedit gaudiū. ꝫ quā dilatiōē pficit lōganimitas q̄ expectatiōe nō frāgit. Vn̄ Mat. xxiiij. Qui pseuerauerit vsq̄ in finē hic saluus erit. Sexto pficit bōitate q̄ꝛ sequētia ad extrinseca pficiunt. q̄ sūt aut iuxta nos vt ꝓximꝰ aut supra vt deꝰ aut ifra vt sensitiua ꝛ corpꝰ Pmo q̄ in corde i ordie ad primū pficit bonitas p rectā ꝛ bonā volūtatē. est eīm bonitas rectitudo ꝛ dulcedo aī. q̄ oibꝰ alijs q̄s bn̄ vtit. qꝛ Luc. vj. Nō pt arbor bona fructꝰ malos face. Septio benignitas pficit i ordie ad ꝓximū. vt q̄s ei bona sua largiter cōferat. vn̄ benignitas dr̄ q̄si bona igneitas q̄si faciēs hoiem fluere ad ꝓximū. i. rex largitas Vn̄. ij. Cor. ix. Hilarē datorē diligit deꝰ. Vn̄ Col. iij. Induite benignitatem ꝛc̄. Octauo pficit māsuetudine q̄ quis patiēter sustinet ꝓximi molestias. de q̄ Matth. xj. Discite a me. quia mitis sum ꝛ humilis corde. Nono fide pficimur ad deū sup nos Fides. n. est h ɔgnitio q̄dā inuisibiliū certitudine q̄dā. ſꝫ illō Gen. xv. Credidit abraam deo ꝛ reputatū ē ei ad iusticiā. Decimo modestia ad id qd̄ infra nos ē. s. corpꝰ pficiēs in exterioribꝰ actibꝰ. nā modestia actibꝰ seu dictis modū imponit. Undecio q̄ ad appetitū sensibiliū interiorē pficit ɔtinētiā q̄ etiā a licitis abstinet. Duodecimo castitas q̄ licitꝫ recte vtit. hec de Tho. Gal. v.

Capitulum. x.

Ertiumdecimū gaudium extrinsecū corporis erit de socie- A

tate iocūdissima btōꝝ ⁊ segregatione
a cōsortio maloꝝ. Hec duo pncipalia
gaudia erunt. ⁊ vtrūqꝫ nobis multitu
dine innumerabile. Prio gaudebunt
tot gaudijs qt sunt consodales bti an
geli ⁊ hoies. Scdo tot gaudijs qt dā
natorū demonū ⁊ hoim euaserunt so
dales. De pmo dic Ansel. psolo. c. pe
nult. Interroga intima tua si capere
possint gaudiū suū de tanta beatitudi
ne sua. Sed certe si qs alius quē oino
sic te ipm diligeres eādē beatitudinē
haberet. duplicaret gaudiū tuum. qꝛ
nō min⁹ gauderes p eo q̄ p te ipso.
Si vo duo vel tres vel multoplures
adipm haberēt tantūdem p singulis
quātū p te ipso gauderes. si singulos
sicut te ipm amares. Ergo in illa pfe
cta charitate innumerabiliū angeloꝝ
beatoꝝ ⁊ hominū vbi nullus min⁹ di
ligit aliū q̄ seipm. nō aliter gaudebit
qsqꝫ p singulis alijs q̄ p seipo. Si g
cor hois de tanto suo bono vix capiet
B rū gaudiū suū. quō capax erit tot ⁊ tātorū gaudioꝝ. hec Ansel. Un Tho. in
iiij. dis. xlix. dic. Illud gaudiū qd vn⁹
spāliter videt hīc int oēs hoies btōs.
illud qdāmō oēs bti similiter habent
inquantū scꝫ p charitatē pfectā vnus-
quisqꝫ bonū alteri⁹ bonū suū reputat.
nō tn̄ hoc gaudiū qa vnus alteri cōgau
det de aureola quā in eo videt pōt in
nō habētc aureolā vocari aureola. qꝛ
nō dat in pmiū victorie ei⁹. s̄ magis
respicit victoriā alienā. Corona vo ipsi
victorib⁹ reddit. nō victorie cōgaudē
tib⁹. Propt illoꝝ gaudioꝝ multitudi
nē dr Matth. xxv. fideli seruo. Euge
serue bone ⁊ fidelis ⁊c. intra i gaudiū
dnī tui. Non dr gaudiū te intrabit qa
etiā extrinsecū gaudiū vix hō cape pt
hūana pcectura. Huic tertiodecimo
gaudio associari pnt tria bona btitu-
dinis q ponit Ansel. li. de similitudi-
nib⁹. videlicet amicitiā. pcordiā. ⁊ honorē. De pmo eni dicit. Perfecta ami
citia est q in inimicitiā pverti nō pōt.
Hic eni si qs tātaꝫ amicitiā hret velut
pater ad filiū. verti tn̄ pōt i inimicitiā
s̄ in pria quantū se qsqs tm̄ ⁊ tādiu
diliget alterū. nec video quō possit al
ter eē psertim cū oēs vnū corpus xpi
sint. ⁊ xps qui est pater oim sic caput
De scdo scꝫ pcordia dicit. Cōcordiā C
nec ad nosipos hic plerūqꝫ habemus
cū corpus ⁊ aia dissideant. s̄ hec cessa
bunt. cū corpus ⁊ aia in deū tendent.
Ibi eni erit tāta pcordia. vt queādmo
dum ad quē locū oculus dexter velit
ad eundē sine labore ⁊ sinister. Eccle
sia vna erim⁹ ⁊ xpi corpus ⁊ sponsus
Sꝫ dicis. s̄ ego volo q voluero. ⁊ idē
mecū oēa volunt. ergo maior Petro
esse potero si voluero. Rn̄. Imbecilli
tati tue. Te maiorē Petro velle non
potes. qꝛ h velle ē se nihil velle eē. illi
eni esse in gl̄ia equalē velle nō poteris
cui⁹ meriti impar es. Pulcerrimū eni
illud corp⁹ p nullo cōmodo violare
vis. In hūano etenim corpe nec pes
manus esse appetit. nec oculus auris.
Sic ⁊ in illa dei ciuitate admirabili.
Quisqꝫ eni p modulo suo satiabitur
vt nec ampli⁹ velle possit. Tho. in iiij.
dis. xlix. assignat rōnem sic dicēs. In
beatis erit pfecta charitas. vn̄ qlibet
ibi plus diliget deuꝫ q̄ seipm. ⁊ ideo
magis volet id quod est conueniens
deo q̄ id quod esset ei vtilius. et ideo
magis volet diuinam iusticiā saluari
in hoc q ipse minus habeat quod est
deo cōuenientius q̄ in hoc q plus ha-
beat q esset sibi vtilius. De tertio vi D
delicet honore sic dicit Ansel. Hono
rari autē homo appetit ab hominib⁹
vt eorū verbis aut factis collaudetur.
verbis vt eum collaudent. factis vt eū
sibi ppponant. Sed etiꝫ honorē huius-
modi appetit. tale est ac si nius vnus
quarat ab alijs laudari. eisqꝫ i regimē

ꝑponi. Hūc tñ honorē nullus ad plenum hic hr̄e pōt. cum nec imꝑator ab oībus cogīscat. aut oībus ꝑponat. In futuro aūt ab oībus btīs honorabit. Cuiusmōi āt honor sit futur⁹ exēplis declarem⁹. Ecce ponit paup ol solatio destitut⁹, vulnerū ⁊ aliarū īfirmitatū feditate corrupt⁹. ⁊ oī q̄ vl'a frigorꝫ asperitate defendat tegmīe nud⁹, hūc talē tali mō iacētē. ⁊ ī nullo se iuuare valentē. si rex aliq̄s potētissimus trāsiens videret misert⁹ vulnerib⁹ mederi iuberet curatūq̧ suis regalib⁹ indumētis seu ornamētis idutū ꝑntatū ꝓciperet ⁊ ī filiū adoptaret adductū, ac deinde ꝓciperet vt in regno suo fili⁹ su⁹ haberet a cūctis atq̧ ī nullo qđ īperaret a q̄q̧ ei ɔ̄dicerek. heredē suū filijq̧ sui ꝓprij coherēdē ɔstitueret. ⁊ eū suo noīe vocari vellet et nōne diceres. hunc magnificē ⁊ īopinate honoratū. Et certe nob de⁹ h̄ oīa faciet. Nati em̄ ɔ̄ putredīe carnis replemur mltis miserijs ol solatio destituti. oīm passionū īfirmitate obnoxij. ac pcōꝝ vulnerib⁹ pleni a deo recipimur, curat. sanat. restituit, ornat. fac īcorruptibiles. adoptatos coheredes facit ⁊c̄. Ego inq̄t dixi dij estis. Oīq̧ creature iubebit vt nob obediat. vocamur dij nomīe suo, Ipe de⁹ deificās ē. tu vo de⁹ deificat⁹. Sꝫ hec tō fortassis ī aplīs ⁊ excellētib⁹ locū hꝫ. ꝫ q̄d de me q̄ lōge disto. attēde. q̄ vniuersalit ait. Ego dixi dij estis ⁊ filij excelsi oēs. vt nullū ab ista deitate excipiēdū de⁹ ɔsideret. ꝫ Ansel. Et ponit ibi exēplū ɔ̄ ligno plūbo, ⁊ ferro in ignē positis. q̄rū vnū altero magis ignitū fit. cū ignis totū penetrauerit, Sic igit ibi nullū fit ignis ꝫ q̄dlibꝫ fit ignitū. ⁊ vnū plus alio ignescit. Sic ī pria vnusq̄sq̧ deificat⁹ erit ex dei vnione. ⁊ tñ vn⁹ alio beatior. nullusq̧ vere dr̄ de⁹ ꝑ essentiā. ꝫ ꝑticipatione. vt sic cuiq̧ ꝓ modulo sue vnionis ꝓpinquitatis ad deū deitatꝭ nomē ⁊ honor cuiq̧ īnpendat. Decimūq̄rtū extrinsecū gaudiū habebit respectu xp̄i hūanitatis. Pro cui⁹ itellectu notādū fm magistrū Iohēz de tābaco tractatu ɔ̄ delitijs sensibilib⁹ ꝑadisi. qđ btī duplex gaudiū habebunt. Vnū eēntiale qđ habebūt de creatore viso ⁊ amato. Aliud accidentale de creatura cognita et amata. Sꝫ cū ī hoīe sit corp⁹ ⁊ aīa. q̄ꝝ vtrūq̧ btificabit eēntialit ⁊ accidētaliter. Idcirco eēntiale gaudiū adhuc est duplex. fm q̄ in xp̄o duo reꝑiunt. Vnū ē aīe, ⁊ erit visio ⁊ fruitio diuine essentie ī se. ⁊ ꝑ se. de q̄b⁹ dicet ī tertio ꝑncipali. Et q̄ de⁹ ī se nō pōt cogīsci a corporeis sensib⁹, idcirco vt isti sensus deo beatificent. ē aliud gaudiū essentiale corꝑis qđ habebim⁹ de xp̄i hūanitate ꝑcepta. q̄ ibi ē termin⁹ ⁊ finis ⁊ summū a sensib⁹ hūanis desiderabilissimū. Hec distictio notat Ioh. xvij. vbi xp̄s ait describēdo beatitudinē dicens. Hec ē vita eťna. i. btitudo essentialis vt cognoscāt te solū deū verum Ecce ꝓmiū essentiale aīe. Et quē misisti Iesum xp̄m. Ecce eēntiale ꝓmiū corꝑis. Vñ ī xp̄i hūanitate sola oēs sensus nr̄i q̄etabūt. vt optare neq̄ant gaudia maiora triplici de cā. Prīo. q̄ xp̄i hūanitas erit ꝑfectissime decorata ꝓmijs. q̄ in alijs dicunt tres aureole. q̄ttuor dotib⁹ corꝑis. ⁊ decoratiōe summa oīm sensuū suoꝝ. q̄ oīa ī xp̄o videbim⁹ ⁊ nr̄is fruemur sensib⁹. Scđo q̄ nr̄a aīa in aīa xp̄i videbit sūmas ꝑfectiones in eēntia ei⁹. in ꝟtutib⁹ varijs in actib⁹ triū dotū aīe. ī his etiā q̄ ī nobis dicunt aureole ⁊ silib⁹. ⁊ sic sūme gaudebit de his aīa nr̄a. Tertio. q̄ in xp̄i hūanitate ꝑ accidēs videbim⁹ deum. vt expositū ē supra. Et tāto plus q̄ ī alijs reb⁹. q̄nto de⁹ magis ē vnit⁹ hūanitati xp̄i q̄ alijs reb⁹ sit vnitus. Erit igit xp̄i hūanitas iocundissimꝫ

obiectuz q̃nq; nr̃oꝝ sensuū. ſm illud Job.xix. Credo ꝙ redēptor meus viuit ⁊c̃. Et i carne mea videbo deū saluatorē meū. Et eadē rōne audiet. odorabit. gustabit ⁊ tāget. q: visus ponit ꝓ noticia alioꝝ sensuū. Primo q: i pr̃ia erit xp̄s visui obiectuz pulcerrimū. q: hic etiā fuit pulcerrim⁹ hoim. ſm illō ps̃. Speciosus forma p̄ filijs hoim. Cicatrices eū nō deformāt. ſ; vltra oē qd̄ ō gēmis ⁊ coronis cogitari pōt decorabūt. Ita vt de⁹ p̄ oib⁹ dicat aiab⁹ illud Cant. iij. Egredimini filie syon ⁊ videte regē i diademate q̄ coronauit eū mat̄ sua scʒ synagoga. in die solēnitatis ⁊ leticie. supple. egredimini ⁊ videte.

B Sʒ q̄reres. quō ꝗ xp̄us videri poterit suā pulcerrimā ꝓpriā faciem. Silr̄ quō alij scti ꝓprias. R̄n. magr̄ Johānes. ꝙ ꝑ spēs influxas ꝗ pōt vbiq; ⁊ sp. ⁊ etiā pōt videre ꝓprias facies ꝑ spēs a se receptas ⁊ reflexas. pōt em̄ vti corꝑib⁹ gl̄iosis alioꝝ. vel etiā manib⁹ ꝓprijs leuādo eas añ oculos tāq; speculis mūdissimis. Cui⁹ rō ē. q: ſm Grego. corꝑa gl̄iosa sunt trāsparētia posita etiā sunt. ⁊ aie btōꝝ pōt vti corporib⁹ suis ⁊ spēb⁹ sensibilib⁹ ad placitū. sic ⁊ xp̄s in resurrectiōe. vñ subtrahendo vel imutādo pōt corꝑa sua facere terminata ꝑ ꝯ̄s optis specierū receptacula. ⁊ sic videre eis situ opposita. Scd̄o in pr̄ia xp̄us erit auditui nr̄o obiectū iocūdissimū. ita vt ꝟbum vnū amorose alteri amicabilr̄ allocutū. p̄ dulcedine mortal' hō sufficē non posset q̄n cor ei⁹ p̄ dulcedie liq̄factuʒ deficeret nisi miraculose deus aliquē vellet ꝯseruare. Xp̄s itaq; sil' posse loq̄ pōt. ⁊ cātare optimis regul' artꝭ musice. ⁊ alia hēbit in sūmo q̄ creature btē hēbūt ꝑticipatiue solū ab eo. De gustu. tactu. olfactu. ꝯtēplare sic ꝗ. dictū est de alijs. dūmō nobilissime xp̄o attribuas. amplex⁹ etiā castissimos xp̄s in pr̄ia nemini negabit. q̄ hic. dulcis ⁊ deuotis ꝑmisit se tāgi. ⁊ q̄sdā ē āplexatus. vt pʒ in die resurrectōis de mulierib⁹ accedētib⁹ q̄ pedes ei⁹ tenuerūt. Et Mar. ix. dr̄. Jesus accipiēs puerū quē cū cōplexus eēt ait illis. Quicq; vnū ex his pueris recepit me recipit. Et Mar. x. ait Sinite paruulos venire ad me ⁊ cōplexās eos bñdicebat eos. hec oīa de Johāne de tābaco vbi ꝗ.

Capitulum. xj.

A Po ad scd̄m ꝑncipale de interiorib⁹ btōꝝ gaudijs notādū ꝙ taliū reꝑiunt q̄nq; ꝑ opposi tū ad q̄nq; interiores penas dānatoꝝ recitatas supra. ca. iij. Primū gaudiū interi⁹ erit i sensuū interioꝝ ⁊ exterioꝝ mltiplici melioratiōe. Scd̄m ē ītrascibilis ⁊ ꝯcupiscibil' q̄etatiōe. Tertiū in intellect⁹ rspectu oīm scibiliū ꝑfectōe Quartū in oīm ꝑteritoꝝ g̃tissima ꝯtēplatione. Quintū i oīm opationū ad dei voluntatē ꝯformatiōe.

B Q̄tū ad primū notadū ſm Johēm de tābaco vbi ꝑus. ꝙ duodeci sūt q̄ i pr̄ia faciūt sensibiliū īterioꝝ ⁊ exterioꝝ maximā delectatiōnē. ⁊ q̄libet inter illa duodecim bʒ valde īntra sibi se. Primū est debita spirituū q̄ntitas. vl' ad min⁹ spirituū maioꝝ puritas. supposito ꝙ i patria foret delectatio cū oi dilatiōe. Secūdū ē cōplexiōis bonitas. cui⁹ signū est ꝙ melācolici nō sūt apti ad delectatiōes sic sanguinei. In pr̄ia ār sci optimas habebūt ꝯplexiōes ſʒ cuiuslibʒ merita. Tertiū ē iuuenil' etas. q: ſm phm. viij. eth. In senib⁹ min⁹ ē de delectatiōe q̄; i iuuenib⁹. In etate antē xp̄i resurgem⁹. ſm aplm. vñ aptitudinē maximā habebim⁹ ad gaudēdū. sicut etiāʒ sulphur maiorē bʒ aptitudinē ad igniēdum q̄; lignuʒ fumigans. Quartū ē ꝑfectio tā sensuū q̄; opationū. q: q̄nto potētia ē ꝑfectior. tāto opatio ē delectabilior ſm phm. iiij. ethic.

Fiet autē ꝓtunc refluētia ab aīa in corpus vt in suis opationib⁹ pficiant sensus. put dicit Aug. i epl'a ad Dioscoꝝ. Quintū ē ꝙ opabimur attēti⁹ ꝙ̄ i via qꝛ ꝓtunc nō erūt impedimēta q̄ nunc inde surget maxia delectatio. Sextū est. qꝛ sine lesione organoꝝ actuabuntur oēs sensus nr̄i. Septimū ē. qꝛ nō vexabimur in organis mēbroꝝ ꝛ sensuum tedio vel labore. Octauū ē imꝑmixtio delectatōis cū tristicia. Nonū est ꝙ nō min⁹ delectabimur in ꝓcessu delectatiōis ꝙ̄ in pncipio. Decimū ē ꝙ magis a longinq̄ possumus videre corpa scōꝝ gl'iosa. audire. odorare. ꝛ sic de aliis sensibus. ꝙ̄ non gl'iosa. qd delectabili⁹ ē. qꝛ a longinq̄ vidēdo. audiendo. ꝛ sic de aliis pl'a videm⁹ ꝛ audim⁹. Undecimū ē ꝙ licet nō p se. tn̄ p accidēs intellect⁹ ꝛ affect⁹ sentiēdo recreabunt p p̄sentiā dei in oibus rebus existentē. maxie in xp̄o: sic ꝯcludimus i via aliquē viuere ex locutione. Duodecimū ē maius meritū ſm sensuum q̄ mēbra hr̄ potētie coopate sunt ad meritū ꝓpt q̄ in pr̄ia magis gaudebim⁹ ſm sensus nō solū absolute. sed etiā in cōparatione vni⁹ sēsus ad aliū. ꝛ vni⁹ mēbri ad aliud. qꝛ si aliis ſm certū sensū hic plus meruit p̄uatiue vel positiue ꝙ̄ ſm aliū. ſm h̄ etiā ampli⁹ p̄miabit. vt oculus a vanis visibilib⁹ abstinēdo. vl' eucharistiā deuote vidēdo ꝛ sic d̄ aurib⁹ ꝛ de aliis ſm talē gr̄e plus p̄miabit. Un̄ diues i iferno ſm Grego. vbi plus peccauit ibi amplius. scȝ i lingua torq⁹ ē. Sic eadē rōne Lazarus vbi plus meruit ibi plus p̄miabit.

C Scōm pncipale interi⁹ gaudiū erit de irascibil' ꝛ ꝯcupiscibil' qꝛ ratiōe qꝛ ꝯcupiscibil' ampli⁹ de sensibilib⁹ delitiis nō poterit optare cū sit i apice pfecta. nec irascibil' alicui hēbit tristi repugnare. aut aliqd tāq̄ difficile ꝛ arduū cōsiderare. Ibi etiā erit amicicia vera inf xp̄m ꝛ e⁹ inf eȝ ex vna pte ꝛ nos ex alia. De q̄ Ansel. li. de similitudinib⁹ dicit sic. Cōtēplare xp̄m p quē tibi oia gaudia euenient. ꝛ pcipies ꝙ ille plus ꝙ̄ tu te ip̄m ꝛ ꝙ̄ oēs alii se incōpabilit amet te. ꝛ tu sup te ip̄ȝ ꝛ sup oēs alios ineffabili q̄daȝ suauitate illū amab. h̄ ille. Ibi etiā amicitia pfecta erit inf te ꝛ oēs electos hoīes. Ibi etiā amicitia erit inf te ꝛ oīs angelicos spūs. Ibi etiā gaudebim⁹ d̄ euasiōe oim odioꝝ q̄ hn̄t dānati. De amicitia cōcordia ꝛ hōre habes p̄cedēti cap̄. De pn̄i etiā materia hr̄e potes plura q̄ dicta sunt de penis infernalib⁹ dānatoꝝ. scōo mēbro pncipali ibidē.

D Tertiū pncipale interi⁹ gaudiū erit de intellect⁹ respectu oim scibiliū pfectiōe. Ubi notandū ꝙ intellect⁹ aie bt̄e q̄dāmō sciet innumerabilia p q̄nq̧ influx⁹. Primo cognoscet p spēs ifluxas sic aie sbe separate nāliter plura. Scōo p spēs acq̄sitas hic i via. Tertio p spēs receptas p sensus corpis glorificati vt dictū ē d̄ actuatione q̄nq̧ sensuū. Quarto p illuminatione aie xp̄i ꝛ beate v̄ginis. ꝛ aliorum superiorū beatoꝝ. Un̄ dicit Tho. in. iiii. dis. xlix. Quādo gl'ia hoim ꝛ angeloꝝ erit penit⁹ cōsūmata. oēs beati scient oia q̄ deus sciētia visionis nouit. i. oia q̄ vnq̧ sunt p̄terita. oia p̄sentia sil'r. ꝛ oia q̄ vnq̧ sūt futura. ita tn̄ ꝙ nō oēs beati oia videāt in eēntia diuina. Sȝ aia xp̄i ibi plene videbit oia. sicut ꝛ nūc videt; alii autem ibi videbūt plura vl' pauciora ſm gradū quo deū cognoscēt. Et sicut aia xp̄i de his q̄ pre aliis videt in verbo oēs alios illuminabit. Un̄ dicit Apoc. xxi. ꝙ claritas dei illuminat ciuitatē beatoꝝ. ꝛ lucerna ei⁹ ē agnus. Et sil'r alii superiores illuminabūt iferiores. nō quidē noua illuminatione. vt sciētia inferioꝝ per hoc augeat. ſȝ q̄dā ꝯtinuatiōe illuminationis. Sic si intelligat ꝙ sol quiescēs

illuminat aerem. Et iõ dr̃ Daniel. xij.
q qui ad iusticiã erudiunt multos ful
gebũt q̃si stelle imperpetuas eternita
tes. Prelatio aũt ordinis dicit cessa
tura q̃tũ ad ea q̃ nũc circa nos p an
gelos ordinata ministeria exercent. s̃
Tho. Quinto in dei eẽntia. vel spãli
dei influẽtia cognoscẽt oia etiaz indi
uidua. Vñ Ansel. li. de silitudinibus
dicit sic. Btitudinis ps ẽ sapia q̃ hic se
carere estimat si q̃d non agnouerit q̃d
alterũ scire putauerit. Sz q̃ ei⁹ sapia q̃
seipm igrat. q̃s em̃ pfecte cognoscere
valeat cuiusmodi res sit corpus eius
interi⁹. q̃le posteri⁹ et exterius. In fu
turo aũt beatus nihil eorũ q̃ scire voli
erit igrabit qr in sũma sapia totius cre
ature bonitatẽ videbit. quã in deo me
lius q̃ in seipa relucere cõstat. ibi sin
guli oẽs. ibi ab oibus singuli cogñscẽt
nec queq̃ oino latebit. q̃ pria. q̃ agẽte.
qua stirpe q̃s edit⁹ fuerit. vel q̃d etiaz
E in vita sua fecerit. Sz diceres. nũq̃d
scelera mea q̃ erubescẽda cũctis ↄfes
sio deleuerat. ibi cũctis in apto contu
enda tradunt in cordis mei libro. Sz
tu cui tãta dimissa sũt nũq̃d mgr̃ erís
Certe vt in illius laudib⁹ eternaliter io
cũdus sp de q̃nta miseria sis erut⁹. vi
puto corã habebis. cũ & singulorũ con
sciẽtie singulis pateãt fateri audeo cu
rata crimina sine cõfusiõe sed magnã
misedĩam dei eiusq̃ gratificationẽ. tu
amq̃ cõgratulationẽ cunctis patere.
Nõ. n. p pctis te maior cordis angu
stia p̃met. scelerũ z vetorũ mag pude
bit q̃ aliquẽ magnis vulnerib⁹ saucia
tum. nũq̃ ex oi pte sanatũ aboliti lã
guoris molestia p̃mit. Nunq̃d eorũ q̃
in cunis posit⁹ infãs egerit verẽda pu
det. tũc q̃ppe cũ itegre sanitas. pfecta
mundicia. plena remissio oim secura
offensionũ impunitas certe tibi arrise
rit cognitio vl recordatio pctõrũ tuorũ
q̃ nullo tibi horrori vl ↄfusioi eẽ põt.

verũ sup agnitis delict̃ velut enormi
ac feda infirmitate tua pietas. virtus.
sapia medici q̃ te sanauit sublimius a
cũctis admirabit. laudabit. magnifi
cabit. laus aũt talis dei etiaz tua glĩa
est. Sz dicis. Gloriã dei ibi intuen F
dã video. s̃ quõ inter tot innocẽtes in
me sanata intuentes nõ me iudicent.
Nõ intelligo. de quo agis frater. itel
liget te neq̃q̃ se s̃ deũ in quẽ peccasti
offendisse quẽ tu videri penit⁹ ignouit
se. nec i cot inocẽtis ascẽdere põt vt te
iudicet cũ sic deũ offẽderet s̃ mag cle
mẽtiã admirabit. nõ solũ i te s̃ etiã in
se q̃ ne h̃ medicamẽto idigeret custo
dit⁹ fuit. Si ipi etiã angeli te indignũ
societate sua iudicare vellẽt. dicentes.
Tu hõ de puluere fact⁹ z p̃ceptuz dei
te i scenũ pcti dimersisti. nũq̃d nob si
milis eẽ vis q̃s nũq̃ z dei p̃ceptũ ire au
disti. rñdebis. Si de puluere vt dic sa
ctus sũ. nõ mirũ si vẽto tẽtatõis impul
sus sũ cadẽs. verũ agnita xp̃i grã. p eo
oia relĩq̃ ei⁹ volũtate conat⁹ sũ iplere.
vide tribulatõẽs i fame i siti q̃ ad eius
honorẽ sustinui. vos aũt nũq̃ horũ mi
nimũ tulist̃. Sz h̃ rõcinatio adultos
tm̃ respicit. q̃ vim sibi fecerũt. Vñ alĩq̃
dicere pñt. q̃ in regno dei vẽiam q̃rim⁹
eq̃litatẽ donorũ grẽ xp̃i ascribim⁹ cui⁹
sanguis bonis cũctis prepõderat. hec
Ansel. Quartũ intrinsecũ gaudiuz G
p̃ncipale ↄsistit in oim p̃teritorũ q̃tissi
ma ↄteplatiõe. Naz tũc distinctissime
videbũt tã in ↄpriis opib⁹ q̃ in alienis
quõ diligẽtib⁹ deũ s̃m aplm. Ois co
opant in bonũ. celũ. terra. mũdus. in
fernus. boni z mali. psp̃a z aduersa. de
mone bon⁹ angelus. Tũc videre po
terũt iudicia dei q̃ h̃ sũt abyssus m̃lta
Ubi põ. mirabit dicẽs. Zelaui sup ini
q̃o pacẽ pcõrũ vidẽs. nõ ẽ respect⁹ mor
ti eorũ zc. Et sequitur. Donec intrem
in sanctuariũz dei z intelligam in no
uissimis eorum. id est, post hanc vitã.

Et Piere.xij. Quare via impiorum prosperatur. bñ est oib⁹ q̃ opant̃ iniqtatē ꝛc. Sꝫ pcedit. Iust⁹ q̃dē es dñe si disputem tecū ꝛc. Hic erunt tot gaudia. q̃t de cognitis. vt i pcedēti mēbro dictuꝫ est notabilia bñ ꝯsiderāt dona eis hic in via collata. Hic etiā maxia gaudia hñt q̃ evaserunt oēs vermes ꝯsciētie. quos hñt damnati in inferno. Quātū intrinsecū gaudiū ꝯsistit in oīm opationū ad dei volūtatē ꝯformatiōe. Sicut enī damnati perpetue peccant. ita isti perpetue deū honorāt. Et sicut dāna- ti ꝑ quolibet suo malo actu eētialeꝫ penā hñt. i. insepabilē deordinationē. fm illō Aug. li. ꝯfeſ. Iussisti dñe ꝛ ita factū est. vt pena sit sibi oīs anim⁹ inordinatus. Ita saluati in quolibet suo actu q̃ddā insepabile ꝛ cōtinuū pmiū hñt ꝛ cōplacentiā de bonis actibus q̃s deū in eis vidēt opari ꝛc.

Capitulum. xiij.

A g Audia supiora aie beate in patria nūc vltimo sunt declarāda que ꝯsistūt in dotib⁹ aie tribus Vbi pmo notāduꝫ q̃d sit dos. de hoc dictuꝫ ē supra. vij. ca. Scdo nōt Tho. in. iiij. dis. xlix. pprie inquit dotes aie sunt immediata pncipia illius opationis in qua btitudo cōsistit. ꝑ quā aia xpo cōiungit. Et sunt tres dotes tanq̃ tria supma dona animā sūme ordinātia ꝛ disponētia ad btitudinē. Pria est visio. i. habitus luminis glīe seu sapientie. Scda est dilectio. i. cōsūmata ꝛ pfecta charitas pīe. Tertia ē cōprehensio. i. tentio dei infiniti boni qui se tradit in avitione ipsius aie eētie intellectui volūtati ꝛ memorie. Et hoc donum tertiū est deus ipe q̃ maius itelligi neq̃t. Ex his trib⁹ supmis donis permanētibus anima elicit tres perfectissimas operationes. Ex primo visionem dei clarā. Ex secundo dilectionem dei summā. Et ex tertio. certitudinem de non amissibilitate supremā. Que tria sequitur inexplicabilis aie delectatio. fruitio ꝛ letificatio. Vnde sicut ad dulciter ꝛ delectabiliter vidēdum aliq̃d. puta rosam. tria pncipaliter requiruntur. Primo vt oculus sit transparens ꝛ mūdus ꝑ humidū glaciale. Secūdo vt lumē corporale adveniat oculo ꝛ medio. qđ facit mediū transparēs in actu. vt possit moueri a colore. Et tertio similitudo quedā decisa a rosa. que similitudo rosam in oculo representet. quia rosa non ē in oculo. sed eius similitudo in specie coloris. Sic etiā ad videndū deū beatifice. primo requirit aliqđ lumē in ipso oculo anime. qđ est intellectus. ita vt fiat potēs ad deum intelligendū. non ꝑ qđ ꝫ sub quo potētior fiat. sic potentia ꝑ habitū fit fortior. ꝫ illud Matt. v. Beati mundo corde. Secundo habitus charitatis pfectus affectū mulcens vt delectabilissime videat. Tertio deus ipe loco similitudinis in corporalibus sic se vniet memorie. vt sit pncipiū q̃ deū vidēdi. ꝛ nō vnit se ꝑ similitudinē. Sed q̃rit. cur sint tres dotes aie. Rñ. ꝫ Tho. ꝛ alios triplici de cā. Prio vt sic satiet tota imago aie q̃ ꝯsistit in itellectu volūtate ꝛ mēoria velut in aie trib⁹ supmis potētijs. Nā sapia seu lumē glīe pficit sūme intellectū. charitas ꝯsūmata affectū. ꝛ ꝯphēsio dei appropriate mēoriaꝫ. Scdo vt sūme remuneret tres nobilissime virtutes vie. fides. charitas ꝛ spes. Nā fides meret lumē glīe. spes tentionē. ꝛ charitas sumā dilectionē. Fides tñ ꝛ spes nō manebūt eētialiter in patria. ꝫ fidei succedit lumē glīe. ꝛ spei tētio. charitas vo manebit. ꝫ pficiet ibi. fm illō apli. j. Cor. xiij. Nūc manēt fides spes ꝛ charitas. maior aūt hoꝝ ē charitas. Tertio vt trib⁹ psonis diuinis optime cōformemur. Nam per lumē glīe sei

habitū sapiētie cōformabimur filio q̄ est est sapiētia. p charitatē spūsancto qui ē charitas. ⁊ p ɔtētionē p quā oīa

C possum⁹ pr̄is potētie. Est itaq̧ prima dos aīe lumē glorie qd̄ quidam dicunt esse ipsam grām consummatā. Alij habitū sapiētie. Certū tñ est q̄ est quidā habit⁹ ⁊ decor aīe. vt determinauit ecclesia. extra de heret. in cle. ad nostrū. vbi dicit sic. q̄ aīa rōnalis pōt esse beata per naturā. q̧ nō indigeamus lumine glorie eleuāte ad deū videndū ⁊ beate fruendū. error. Cuius rōnē assignat sctūs Tho. pma pte. q. xij. dicēs. q2 oē qd̄ eleuat ad aliqd̄ qd̄ excedit suā naturā oportet q̄ disponatur aliqua dispositione ad talē formā. Cum igit virtus naturalis intellect⁹ creati nō sufficiat ad dei essentiā vidēdū. fm illud Ro. vj. Grā dei vita eterna. oportet q̄ ex diuina grā supaccrescat ei virt⁹ intelligēdi. ⁊ hoc augmentū virtutis intellectiue vocam⁹ lumē glorie. Et est illud de q̄ dr̄ Apoc. xxj. q̄ claritas dei illūinabit eā. s. societatē btōꝝ deū videntiū. Et i ps̄. In lumie tuo videbim⁹ lumē. Et fm h̄ lumen efficimur deiformes. id est. deo siles. fm illud. j. Joh. iij. Cum apparuerit similes ei erim⁹. Huius etiā luminis ⁊ doni magnitudo facit q̄ qs in pria plura in deo videt q̄ ali⁹. ⁊ q̄ plus diligit ⁊ gaudet. Vñ vbi supra dīc Tho. Videntiū deū vnus alio pfectius videt. ⁊ hoc erit p hoc q̄ intellect⁹ vni⁹ habebit maiorē virtutē videndi deū. Facultas autē vidēdi deū nō cōpetit intellectui p naturā. sed p lumē glorie qd̄ intellectū in quādam deiformitatē cōstituit. Vnde intellectus plus participans de lumine glorie. pfecti⁹ deū videbit. plus aūt participat de lumie glorie q̄ plus h3 de charitate quā hic meruit. ⁊ ad patriā attulit. q2 vbi ē maior charitas. ē mai⁹ desideriū. Et desideriū quodāmodo facit desiderātē aptū ⁊ patulū ad susceptionē desiderati. vnde q̄ plus habebit d̄ charitate pfectius eum videbit ⁊ beatior erit.

D Sed q̄reres. Videbit ne minimus beatus oēs species ⁊ genera rerū ⁊ rōnes earū. Rñ. idem q̄ sic. q2 naturale desiderium rōnalis creature est ad sciendū oīa q̄ ptinēt ad pfectionē intellectus creati. ⁊ hec sūt spēs ⁊ genera rerum ⁊ rōnes earū q̄ videbit in deo q̄libet videns essentiā diuinā. Cognoscere aūt aliq̄ singularia ⁊ cogitat⁹ et facta coꝝ. nō est de pfectiōe intellect⁹ creati. nec ad hoc naturale desideriū tendit. tñ vt supra habitū est in autoritate Ansel. talia etiā cogñsceem⁹. vñ videbit vnusq̧sq̧ cogitationes alterius put ipse vult. dicēte. Greg. Vniuscuiusq̧ mentē ab alterius oculis corpulentia nequaq̄ abscōdet. dato etiā vt dicit Tho. q̄ tunc solus deus videretur. q̄ est fons ⁊ pncipiū toti⁹ eē ⁊ veritatis. ita repleret desideriū naturale sciēdi q̄ nihil aliud q̄reret. ⁊ btūs eēt. Vnde dicit btūs Augu. v. ɔfes. Infelix hō q̄ scit oīa ista. s. creaturas. te aūt nescit. btūs aūt q̄ te scit etiā3 si ista nesciat. Qui vo te ⁊ ista nouit. nō ꝑpter ista beatior. s3 ꝑpt̄ te solū3 beatus. hec ille.

E Sed quereres. Videbit ne vn⁹ in essentia diuina plura q̄ alius d̄ his q̄ deus facere pōt. Rñ. ibidē. Horū q̄ deus facit vel facere pōt. tāto aliq̄s intellectus plura cognoscit. quāto pfectius deū videt. In patria q̄ videbim⁹ deū in se. ⁊ deū in nobis. ⁊ nos in deo ⁊ deū in creaturis. ⁊ creaturas in deo Cogñscere aūt deū in sua essentia ē visio meridiana. Cognoscere vo creaturas in verbo. id est. in diuīa eēntia. est visio matutina. Sed cognoscere creaturas i se. hoc ē. in ꝓprio genere. ē cognitio vespertina. In via autē quintuplex medium est inter nos ⁊ deum

Primū peccati. Esa. lix. Peccata vrā diuiserunt inter vos ꝛ deū. Hec impediunt ne deus videat ꝛ cognoscat delectabiliter. ꝛ est medium impiorum. Secūm mediū sunt creature. Roꝛ. p̄. Inuisibilia dei a creatura mūdi p ea q̄ facta sunt intellecta cōspiciunt. sempiterna quoq; virtus eius ac diuinitas. ꝛ ē mediū phorū. Tertiū figure. illud medium fuit patriarcharū ꝛ ꝓphetarū. Vn̄. j. Coꝛ. x. Oīa in figura cōtingebant illis. Quartū scripture. de q̄ ps̄. Declaratio ſmonū tuoꝝ illuminat ꝛ intellectū dat paruulis. ꝛ hoc ē mediū theologorū. Quintū ē fidei. Vn̄ Apoc. ij. Esto fidelis vsq; ad mortem. ꝛ dabo tibi coronā vite. ꝛ illō ē mediū fideliū oim in speculo, ꝛ in enigmate ꝛ similitudine. ꝛ in patria sine oi medio specie ꝛ silitudine deus cognoscetur se ipso. q2 imersus toti anie supplebit vicē silitudinis. ꝛ erit q̄ met videmus ꝛ qō videmus. vt sic vniat deus toti anie. sicut iam lux oculo. mel fauo, ꝛ vinū pani intincto. Vn̄. j. Coꝛ. xiij. Videmus nūc p speculū ꝛ in enigma-
F te. tunc autē facie ad faciē. Secūda dos ē dilectio. i. charitatis habitus pro tunc in sūma sui pfectione psistēs maioꝛ ꝛ minoꝛ ſm q in via quis meruit. Hec charitas sola est. de qua. j. Coꝛ. xiij. dicit. Charitas nūq; excidit. Hec charitas amplexabit infinitū bonū sine medio impdibilit. q̄ in via p media ꝛ in secura deū dilexit. De q̄ charitate Ansel. li. psolo. ca. xxiiij. sic dic. Excita nūc aia mea ꝛ erige totū intellectū tuū ꝛ cogita quantū potes. q̄le ꝛ quātū sit illud bonū. Si eī singla bona delectabilia sunt, cogita mēte q̄ delectabile sit illud bonū qō ptinet iocūditatē oim bonoꝝ. ꝛ nō quale in rebus creatis sumus expti. s; tāto differētē q̄nto differt creatoꝛ a creatura. Si eī bona ē vita creata q̄ bōa ē vita creatrix:

Et. c. xxv. Qui hoc bono fruet qd illi erit. ꝛ qd illi nō erit. certe quicqd volet erit. ꝛ quicqd nolit nō erit. Ibi qppe erunt bona corpis ꝛ aie. q̄lia nec oculus vidit. nec auris audiuit. nec in coꝛ hominis ascenderunt. Cur g p multa vagaris homūtio querēdo bona anime tue ꝛ corpis tui: Ama vnū bonū in q̄ sunt omīa bona ꝛ sufficit. Si delectat pulcritudo. fulgebūt iusti sic sol. Si velocitas aut fortitudo aut libtas corporis cui nihil obsistere possit, erunt similes angelis dei. q2 seminat corpus aiale ꝛ surget corpus spūale. ptāte vtiq; nō natura. Si longa ꝛ salubris vita. ibi sana est eternitas. ꝛ eterna sanitas. q2 iusti in ppetuū viuēt. ꝛ salus iustoꝛ a dño. Si sacietas. saciabimur cum apparuerit gloria dei. Si ebrietas. inebriabunt ab vbertate domus eius. Si melodia. ibi angeloꝝ cori cōcinunt sine fine deo. Si q̄libet nō immūda s; mūda voluptas. torrente voluptatis sue potabit eos deus. Si sapiētia. ipsa dei sapia ostēdet se ipsa. Si amicitia. diligēt deū plus q̄ seipsos et inuicē tāq; seipsos. ꝛ deus illos plusq; illi seipsos. Si pcordia. oibus illis erit vna volūtas. q2 nulla ibi erit nisi dei volūtas. Si ptās. oipotētes erūt sue volūtatis vt deus sue. Nā sicut poterit deus qō volet p seipm. ita poterūt illi quod volūt p illū. Quia sic illi nō aliud volent q̄ qō ille. Ita ille volet q̄cqd illi volēt. ꝛ quod ille volet nō poterit non esse. Si honoꝛ ꝛ diuitie. deus seruos bonos ꝛ fideles supra bona multa cōstituet. imo filij dei ꝛ dij vocabunt ꝛ erūt ꝛ vbi erit filius eius. ibi erūt ꝛ illi. heredes quidē dei. coheredes aūt christi. Si vera securitas. certi ita erunt vt nullatenus ista. vel potius illud bonū sibi defuturum sciant. Interroga intima tua si capere possunt tantum gaudiū suum de tanta beatitudine sua.

G Tertia dos anime est tentio seu cōprehensio. que opponit insecutioni vie. Spes eñ est in via expectatio future beatitudinis. Et spes que differt affligit animā. De q. j. Cor. ix. Nescitis q hi q in stadio currūt. oēs qdem currunt. s; vnus accipit brauiū. sic currite vt cōprehendatis. S; in patria spes desinet. et certitudo et securitas de felicitate ppetua dabit p dei immediatā; cēntiam q anime illabet. De hac dote dicit Ansel. li. de similitudinib[9]. Securitas oēs alias ptes btitudinis confirmat. nec haberi possunt pfecte sine illa. In hac aūt vita nihil securū; extat totaliter. sub eodē eñ tpe paup ex diuite mortuus ex viuo pōt existere. In futuro aūt bonus quicqd voluerit habebit. et nihil ex eo se amissurum timebit. hec ille. Oia predicta gaudia et singula videbit se habere btā anima. et ex istis quasi ad infinitū qdammō surget in ea gaudiū. De q Ansel. ibidē sic dicit. Quid queso maius gaudiū cogitari possit q ex istis compactū pretactis. Gaudiū eñ erit ei intus et extra. gaudiū sursum atq; deorsum. gaudiū circūcirca et vbiq; gaudiu; plenū. hec de Ansel. Vñ ibidē li. proslo. ca. vlt. oratiōe sic cōcludit. Dñs meus et deus meus. spes mea et gaudiū cordis mei. dic aīe mee si hoc est gaudiū de q nobis dicis p filiū tuū. Petite et accipietis vt gaudiū vestrū sit plenū. Inueni nāq; gaudiū quoddā plenū et plusq; plenum. Pleno quidē corde. plena mente. plena anima. pleno toto hoīe. Nō ergo totū illud gaudium intrabit in gaudētes. s; toti gaudētes intrabunt in gaudiū. vtiq; tantū gaudebūt qntū amabunt. tantū amabunt. quantum cognoscent. quantū te cognoscent domine tunc et quantū te amabunt. Certe nec oculus vidit. nec auris audiuit nec in cor hominis ascēdit in hac vita quantum te cognoscent et amabunt in alia vita. Oro deus cognoscā te. amem te vt gaudeam de te. et si nō possum in hac vita ad plenū. vel perficiam indies vsq; dū veniat illud ad plenu;. Dñe per filiū tuū iubes. immo cōsulis petere. et pmittis accipere. vt gaudium nostrū sit plenū. Peto dñe qd cōsulis p admirabilē consiliariū nostrū. Accipiam qd pmittis p veritatē tuam. vt gaudiū meu; plenum sit. Mediteur interim inde mens mea. loquat inde lingua mea. amet illud cor meum. sermocinetur os meū. esuriat illud anima mea. siciat caro mea. desideret tota substantia mea. donec intrem i gaudiū domini. Qui es trinus et vnus deus bñdictus in secula. Amen.

Preceptoriū diuine legis venerabilis pris Johānis Nider de ordine pdicatoꝝ sacre theologie pfessoris. Impressum Nurnberge. Impensis Anthonij koburgers. Anno domi. M. .cccc. xcvj. Quito Kl. Augusti. Finit feliciter.